

DON BOSCO LEVEN EN WERKEN

- PRO MANUSCRIPTO -

DON BOSCO

Leven en werken, aan de hand
van zijn gedenkschriften

door

GIOVANNI BATTISTA LEMOYNE

ACHTSTE DEEL

1865-1867

Deze Nederlandse vertaling van
dit achtste deel van de
"Memorie" kwam tot stand
onder het impuls van de
DON BOSCOKRING, geleid door
dhr. M. Baert, S.D.B., te
Oud-Heverlee, 1978

Vertaling: B. Abrams, S.D.B.

G. Grijspeert, S.D.B.

BOEKDEEL VIII

HOOFDSTUK I.

Bij de aanvang van het achtste deel van de "Memorie biografiche van de eerb. dienaar Gods, priester Bosco Giovanni", verlangen wij enkele reeds in vorige delen gemaakte opmerkingen te herhalen nl. dat alles wat wij geschreven hebben en zullen schrijven de juiste weergave is van wat er gebeurd is. Er zijn honderden getuigen van het leven en van de deugden van onze beminde stichter en velen lieten schriftelijk na wat ze gezien hebben en uit zijn eigen mond vernomen hebben, vanaf de eerste jaren en verder tot aan het einde van zijn leven. Zelfs de samenspraken werden bewaard en ons doorgegeven precies zoals ze gevoerd werden in hun tegenwoordigheid. Deze dossiers vormen, naar onze bescheiden mening, een bibliotheek. Bij het schrijven hebben wij ons noch dichterlijke fantasieën, noch overdrijvingen veroorloofd omdat de waarheid geen klatergoud nodig heeft. Dat bewijzen de dertig gezworen getuigenverklaringen uit het Gewone Proces afgelegd in de aartsbisschoppelijke curie en waarvan wij ons, met de nodige toelating overvloedig hebben bediend en nog zullen bedienen.

Na deze inleiding gaan we verder.

1865 was een jubileumjaar, dat in elk bisdom een maand (door elke bisschop vast te stellen) moest duren. Bij die gelegenheid had Don Bosco een werkje samengesteld en ter perse laten gaan voor de "Letture Cattoliche" van de maand februari, dat de titel meekreeg: "Gesprekken over de afkondiging van het jubileum met godsvruchttoefeningen voor het bezoek aan de kerken", door priester Bosco Giovanni.

"Onder de titel" - zo schreef de Unità Cattolica van 11 maart - "is zojuist de tweede aflevering verschenen van de "Letture Cattoliche" van Turijn. Hoofddoel ervan is een juist beeld te bieden van het jubileum en de gelovigen de ware oorsprong ervan te laten kennen. Daarbij volgt in een aanhangsel een reeks godsvruchttoefeningen, die kunnen dienen bij het bezoeken van de drie kerken, zoals door de paus werd voorgeschreven bij het afkondigen van dit jubileum. Deze aflevering kan door haar duidelijke taal en haar heldere en gemoedelijke stijl aan iedere lezer aanbevolen worden. Ze wordt verkocht in de drukkerij van het Oratorio

van de H. Franciscus van Sales. Prijs : 0,15 L.

Op het titelblad las men: "Gelukkig het volk, dat weet wat een jubileum is: ongelukkig zij die het uit nalatigheid of lichtzinnigheid verwaarlozen in de verwachting er een ander te zullen beleven (Kard. Gaetani, Del Giub., 15)." De inleiding werd gevolgd door de encycliek van de paus en het boekje besloot met drie beschouwingen: de biecht, de communie, de aalmoes. Ook drie overwegingen werden voorgesteld: de gedachte van de zaligheid; de gedachte aan de dood; het oordeel. Het boekje viel zo in de smaak van de gelovigen dat Don Bosco zich moest haasten er een herdruk te maken met een bijlage om de lezers aan te zetten tot godsvrucht jegens O.-L.-Vrouw.

De vrome salesiaanse congregatie telde ongeveer tachtig leden onder wie elf priesters. Enkelens waren uit de vrome vereniging weggegaan, terwijl anderen hun plaats hadden ingenomen. Het klein seminarie van Mirabello bloeide, het college van Lanzo begon goede vruchten af te werpen en aan het einde van 1864 had D. Pestarino het begin van zijn huis te Mornese verhaast en de eerste steen gelegd van een college, bestemd voor de opvoeding van de mannelijke jeugd. Grandioos was de plechtigheid verlopen, ook omwille van het optreden van het muziekkorps van Lerma.

Don Bosco spande zich met steeds groter vertrouwen in om de bouw van de kerk van Maria Hulp flink te doen opschieten. Op 1 januari ondertekende hij het contract van de hardstenen uit Malanaggio met de heren Ferraris en Cie, die te Turijn verbleven. De stenen die nodig waren voor de onderbouw binnen in de kerk, dat wil zeggen, voor de sokkels zonder lijstwerk, moesten afgeleverd en geplaatst worden in de eerstkomende maand maart tegen de prijs van 150 lires per kubieke meter; de basissen van de kolommen met lijstwerk, met bikhamer in fijne korrel bewerkt, zouden in de eerste helft van april geplaatst worden tegen de prijs van 250 lires zoals hierboven. De maat van de stenen zou geometrisch gebeuren op basis van de gewone verplichte afmetingen: D. Bosco deed ook nog zijn best om in het bezit te komen van een ruimte, gelegen tussen de bouwwerken van de kerk en het tehuis.

Uit een kopie van het overeenkomstproject van 16 januari 1865 (Valdocco, Al. Bellezza) blijkt inderdaad dat tussen Don Bosco en Mevrouw Caterina Novo Weduwe Bellezza voorwaarden gesteld waren voor het afschaffen van de Via della Gardieniera en voor het vervangen van een andere als verlenging van de Via Botta. Op dit overeenkomstproject, oorspronkelijk ondertekend door Adv. J. Troglia, kan men de kadastrale delen goed afgelijnd terugvinden. Doch de meeste aandacht van Don Bosco ging naar het schilderij van Maria Hulp, dat boven het hoofdaltaar van het heiligdom in opbouw moest geplaatst worden. Toen de eerste bijeenkomst met schilder Lorenzone plaats had, stonden de aanwezigen verbaasd over zijn grandioze voorstellen. Zo drukte hij zich uit: Bovenaan de H. Maagd Maria tussen de koren der engelen; rond hen het dichtst bij: de apostelen, dan de groe-

pen martelaren, profeten, maagden, belijders. Beneden de emblemen van Maria's grote zegepralen en de volken uit de verschillende werelddelen die de handen naar haar uitstrekken om haar hulp af te smeken. - Hij sprak als over een schouwspel, dat hij al gezien had en gaf daarbij alle details aan.

Lorenzone luisterde naar hem zonder een spier te vertrekken en zegde, toen Don Bosco ophield:

- "En waar moet dat schilderij geplaatst worden?"
- "In de nieuwe kerk!"
- "En meent U dat het daar kan hangen?"
- "En waarom niet?"
- "En waar zal ik de zaal vinden om het te schilderen?"
- "Dat moet de schilder weten."

- "En waar wilt U dat ik een aan uw schilderij aangepaste zaal kan vinden? Heel Piazza Castello zou ertoe nodig zijn, tenzij U zich met een miniatuur zou tevreden stellen die met een microscoop moet bekeken worden."

Allen lachten. De schilder bewees zijn bewering met de maten in de hand en de leer van de verhoudingen. Don Bosco vond het spijtig, maar moest toegeven dat de schilder gelijk had. Daarom werd overeengekomen dat op het schilderij alleen de Lieve Vrouw, de apostelen, de evangelisten en enige engelen zouden staan. Onderaan, onder de verheerlijking van de Madonna zou het huis van het Oratorio komen.

Toen een hoge zaal van het Palazzo Madonna gehuurd was, zette de schilder zich aan het werk: het zou ongeveer drie jaar duren. Het schilderij was om zo te zeggen klaar, toen bleek dat de magnifieke leeuw naast Sint-Marcus zozeer de aandacht trok, dat hij in zekere zin de aandacht van het hoofdthema afleidde. Hij moest dus een minder levendige pose krijgen. Hij slaagde met de Madonna op werkelijk verbluffende manier.

"Op zekere dag", zo vertelt een priester van het Oratorio, "trad ik in zijn studio binnen om het schilderij te zien. Het was de eerste keer dat ik Lorenzone ontmoette. Hij stond op zijn trapje en bracht de laatste penseeltrekken aan op het gelaat van de heilige beeltenis van Maria. Hij sloeg geen acht op het lawaai dat ik bij het binnentreden maakte, ging verder met zijn werk, trad een beetje naar beneden en ging dan zien hoe zijn laatste penseeltrekken geslaagd waren. Opeens werd hij zich van mijn aanwezigheid bewust, nam mij bij de arm en bracht mij op een plaats waar het schilderij goed belicht was. - "Zie eens", zegde hij, "hoe mooi zij is! Dat is mijn werk niet, neen; ik ben de schilder niet; er is een andere hand die de mijne leidt. Deze aan wie het Oratorio behoort, zo komt het mij voor. Zeg dus aan Don Bosco dat het schilderij zal meevallen, zoals hij het wenst." - Ik kan niet zeggen hoe geestdriftig hij was. Toen ging hij weer aan het werk".

En wij voegen eraan toe dat toen het schilderij in de kerk gedragen werd en op zijn plaats gehangen, Lorenzone op de knieën viel en in hevig gesnik uitbarstte.

Na het schilderij de muziek ter ere van Maria.

Op het einde van 1864 had Don Bosco de opleiding van het muziekkorps in het Oratorio toevertrouwd aan maëstro Giovanni De-Vecchi. Dat was een beste keuze, omdat die meester een genie was, een diep kenner van zijn edele kunst, onvermoeibaar om zijn leerlingen profijt te laten trekken van zijn lessen en ongeveer al gedurende twintig jaar prachtige composities van alle soort, gewijde en profane, voor hen schreef. Die muziekstukken werden in de kerk, op de speelplaats of op het toneel opgevoerd en brachten de toehoorders in vervoering.

Op 6 januari, feest van Driekoningen, had in het Oratorio de dramatische opvoering plaats van "La casa della fortuna" in het bijzijn van vele edelmoedige weldoeners, die Don Bosco's ondernemingen als de hunne beschouwden.

Ons is de uitnodiging bewaard gebleven, die de dienaar Gods aan de familie van Markies Fassati stuurde, die hij op het middagmaal verwachtte en via die familie ook aan de hertogin van Montmorency:

" Edelachtbare Mevrouw Azelia,
"
" Dank voor uw vriendelijke uitnodiging. Ik zal er gebruik
" van maken; doch zou u het ook niet kunnen regelen dat ook u op
" die dag zou komen, morgen dus? Wie weet of Mevrouw de Hertogin,
" geprikkeld door het verlangen om de wondere dingen van Gianduaia
" te zien en te horen, niet beslist om eveneens aanwezig te zijn?
" Ik ben begonnen de discussiepunten in de diensten voor te
" bereiden; vrijdag zal het debat publiek gebeuren.
" Moge God u zegenen en mogen de Driekoningen u een groot
" verlangen schenken om heilig te worden.
" Gelukkige dagen voor papa, "mama", Mevr. de Hertogin.
" Bid ook voor mij, die dankbaar ben
"
" uw verplichte dienaar
" Turijn, 5, 1865. Bosco Giovanni, priester

Zo was het jaar 1865 ingezet. De materiële zorgen, zelfs bij het bevorderen van goede werken, doen de intensiteit van de vurigheid voor geestelijke zaken min of meer verflauwen bij hen die niet volmaakt in de deugd zijn. Zo was dat niet bij Don Bosco. Hij hield geen enkel ogenblik van zijn leven op innig te verlangen naar het enige doel: de redding van de zielen. Die bewering wordt ook bevestigd door de avondwoordjes die Don Bosco voortdurend voor de jongens hield na de avondgebeden. Wij geven ze

hieronder in het kort weer, zoals ze in onze kroniek opgetekend werden met de data.

" 2 januari 1865.

" Reeds twee dagen is het nieuwe jaar begonnen, mijn dierba-
" re jongens, hebt gij het goed ingezet? Gij hebt het ingezet; maar
" zijt gij er zeker van het ook te beëindigen? Omstreeks elf uur
" 's avonds van de laatste dag van het jaar 1864 zat de broeder van
" minister Della Rovere aan tafel om enkele zaken af te handelen,
" toen een beroerte hem plots velde en één uur na middernacht was
" hij al overleden, zonder dat hij de sacramenten van biecht,
" communie en H.Oliesel had kunnen ontvangen. Een geluk voor hem
" dat hij een brave christen was; en zijn vrienden gaven mij de
" verzekering dat hij op kerstdag gebiecht en gecommuniceerd had.
" Wij hopen dat de Heer hem in de gelukzalige vrede van de hemel
" opgenomen heeft. Zie eens: ze waren drie gebroeders: de minister,
" deze over wie ik u spreek en een jezuiet te Rome; op veertig dagen
" tijd gingen zij alle drie de eeuwigheid in, door dezelfde ziekte
" getroffen. Zouden zij bij het begin van 1864 gedacht hebben dat
" het hun laatste jaar zou worden? Laten wij dus gereed zijn, want
" wanneer wij er het minste aan denken, zal de Heer komen om ons te
" roepen. Wat zullen wij daarom doen? De dood door beroerte is
" van dubbele aard: de onvoorziene en de plotselinge. De onvoor-
" ziene treft iemand wanneer hij niet voorbereid is; de plotselinge
" verrast ons, voorbereid. Laat de plotselinge dood komen; maar God
" beware ons voor de onvoorbereide.

" Mijn jongens, als de dood nu zou komen, zoudt ge dan ge-
" reed zijn? Het merendeel onder u wel, hoop ik; maar enkelen on-
" gelukkigerwijze niet, omdat zij in staat van doodzonde zijn. O,
" als ze wisten welk een lelijke snuit op hun schouders zit dan
" waren ze met afschuw vervuld! Ik wilde ze al een tijdje verwit-
" tigen en tot nu toe heb ik het nagelaten in de hoop dat ze zich
" zouden bekeren; doch nu zal ik maar enkele dagen meer wachten en
" dan zal ik ze aanspreken. Als ik wou, zou ik ze een voor een met
" de vinger kunnen aanduiden, maar niet in het publiek. Die sukke-
" laars mogen er zich wel aan verwachten dat ik ze zal verwittigen.
" De duivel, mijn dierbare jongens, loopt tussen u en ik zie hoe
" hij u wil verslinden. Hij loopt achter u aan en nu eens pakt hij
" u met een voet en dan weer met de andere en hoopt u ten val te
" brengen; en nu houdt hij u stevig met beide voeten omkneld. Doch
" gij hebt een mooie Dame die u de hand reikt en u ondersteunt zo-
" dat het onmogelijk is te vallen. Wat zoudt ge zeggen van sommigen
" die bij dergelijk gevaar de steun van de Dame weigeren, die haar
" gezegende hand afstoten, er op slaan en ze razend met de tanden
" pakken? De Dame trekt haar hand terug en zegt hun: "Ongelukkigen!
" Zo, gij weigert mijn hulp?" Welnu, ga dan maar verloren, aangezien
" ge het zo wilt. Ik heb alles gedaan om u te redden,

" gij hebt niet gewild, gij zijt de enige oorzaak van uw verderf."
" Mijn dierbare jongens, die lelijke tronie is de duivel,
" uw vijand; de mooie Dame is de allerheiligste Maagd Maria.

" 5 januari.

"

" De Heilige Maagd aanvaardt de huldebetuigingen niet van hen
" die in zonde willen blijven leven. Er was eens een man die sinds
" lang de Heer zwaar beledigde, terwijl hij toch nooit naliet de
" Moeder Gods alle dagen te groeten met een gebed en een aanroeping. Ter-
" wijl hij volhardde met die godsvrucht en voortgang met zijn onge-
" regeld leven, verscheen hem op zekere nacht de roemrijke Moeder
" van barmhartigheid. Voor haar liep een mooi jongetje dat in de han-
" den een schotel vol heerlijke en kostbare spijzen droeg.

" Die spijzen waren bedekt met een erg smerig, bevuild en stinkend
" servet. De Madonna nodigde hem uit van die spijzen te proeven maar de
" ander antwoordde al walgend: - "O lieve Madonna, dat servet is zo
" weerzinwekkend dat mijn maag mij niet toelaat te eten." -"En mij",
" voegde de Allerheiligste Maagd eraan toe, "kunnen jouw godsvrucht-
" oefeningen niet behagen wegens de vele zonden" die je doet. Zoals deze
" spijzen in je smaak zouden vallen, als ze niet bedekt waren met
" dat vuile servet, zo zou ik blij zijn en erg blij met je gods-
" vrucht oefeningen, als ik de zonden niet zag waarmee jij je ziel
" bezoedelt."

" Op die woorden verdween zij en de arme stakker, door die moe-
" derlijke berisping overwonnen, ging te biecht, veranderde van leven en
" volhardde in de deugd.

" 8 januari.

"

" Mijn dierbare jongens, gisteren begon carnaval. Ik ver-
" lang dat ook jullie een blijde carnaval zouden doorbrengen:
" daarom zullen er vanavond vermakelijkheden in het theater zijn,
" zal er in de eetzaal wat meer gebeuren en zullen er bovendien
" nog andere ontspanningen zijn waarin de oversten zullen voor-
" zien. Doch dat is niet alles. Ik wil dat jullie aan het licha-
" melijke carnaval een geestelijke toevoegen; en ik zal er u de
" reden van opgeven. Want te midden van jullie is er nog een die
" graag zijn eigen carnaval wil vieren en dat is de duivel; maar
" ik kan niet verdragen dat hij op uw kosten dat zou doen.
" Daarom verlang ik dat jullie vanaf vandaag alle dagen een
" kleine geestelijke ruiker zouden maken; luister voor welk
" doel. Voor die ziel van het vagevuur die deze goede daad
" nodig heeft, om naar het paradijs te kunnen gaan.

" Ge ziet zelf wel in hoeveel zielen wij alzo voor de troon van
" Maria kunnen brengen. Wij zijn hier niet meer dan 500 stu-
" denten en als wij allen per dag één kleine godsvrucht oefening houden,

" tel dan maar hoeveel zielen wij op twee maanden tijd van hun pijnen kunnen
" bevrijden en hoeveel vrienden wij ons in het paradijs zullen maken, die
" zich jegens ons verplicht zullen voelen door de vervroeging van het
" hemelse geluk en die voor ons zullen bidden. En welke voordelen zullen
" wij niet halen door de voorspraak van deze zielen, die door ons ver-
" lost zijn, zonder te tellen dat ons eigen vagevuur korter zal uitval-
" len, omdat de Heer ons zal behandelen zoals wij anderen behandeld
" hebben. Allen zullen wij voor een kortere of langere tijd in het
" vagevuur terecht komen; laten wij daar eerst aan denken. Wat ik jul-
" lie gezegd heb, zegde ik niet voor mijn rekening (wat wilde zeggen dat
" het de Madonna was die het voorstel deed). Voor jullie moge het
" volstaan dat het een welgevallige daad is in de ogen van Jezus en
" Maria. Maria verwacht dat mooie werk van jullie.

" 9 januari.

"

" Vandaag is het een jaar geleden dat onze Besucco naar de
" eeuwigheid is overgegaan. Het is dus passend dat ik er op deze dag
" zelf een herdenking aan wijd. Hij stierf rustig en slechts één enkele
" zaak bedroefde hem toen hij ging sterven. Niet dat hij een
" slecht leven zou geleid hebben, ook niet dat hij zonden in de
" biecht zou verzwegen hebben, ook niet dat hij in liefde tot de kame-
" raden of in gehoorzaamheid jegens de oversten tekort geschoten zou
" zijn, en evenmin dat hij ergernis zou moeten herstellen. Het
" was alleen maar dat hij de Heer niet bemind had zoals Hij be-
" mind moest worden.

" 11 januari.

"

" Vanavond wil ik u prachtige dingen vertellen. De laatste jaren
" verwaardigde de Madonna zich vele keren aan haar godvruchtige
" dienaars te verschijnen. In 1864 verscheen zij in Frankrijk aan
" twee herdertjes en voorspelde hun onder meer de ziekte in de
" aardappelen en de druiven, wat gebeurde; en zij treurde erover
" dat de godslasteringen, het werken op zondag en de houding in de
" kerk gelijkend op die van honden, de gramschap van haar goddelijke
" Zoon hadden opgewekt.

" In 1865 verscheen zij te Lourdes aan de kleine Bernadette en
" beval haar aan voor de arme zondaars te bidden. Te Taggia bewoog
" de Madonna de ogen. Te Vicovaro bewoog zij de ogen zelfs in het bijzijn
" van veel getuigen.

" Te Spoleto verricht de beeltenis van de Madonna voortdu-
" rend opzienbarende wonderen. Het is eigenaardig wat door het vor-
" men van een naamdicht uit elke letter kan resulteren met het Latijnse
" woord "Spoletum". **S**: sancta; **P**: parens; **O**: omnipotentis; **L**: legi-
" feri; **E**: et; **T**: totius; **U**: universi; **M**: mater; ofwel "et tutrix uni-

" versi Maria. Wat hetzelfde betekent als: "Maria, Auxilium Christianorum."
" Vanavond las ik in "Giardinetto di Maria" over een ander
" opzienbarend feit, dat in Toscana voorviel. De beeltenis van Maria
" verscheen onverwachts op de muur van een onooglijk huis. Iemand zag
" het en voelde dat in zijn hart vertrouwen tot Maria ontstond; meer dan
" één zieke raakte het beeld aan met zijn zieke ledematen en werd di-
" rect genezen. De faam daarvan bleef niet uit en een groot aantal per-
" sonen namen hun toevlucht tot de beeltenis. De regering beval de
" rijkswacht die bijeenkomsten te doen stopzetten en verbood de
" mensen het huisje te naderen; doch voor een persoon die gearres-
" teerd werd, kwamen honderd anderen in de plaats en de toeloop van
" de massa's nam toe. Er werd bevolen een muur voor het huis op te
" trekken doch de beeltenis verscheen geschilderd op de nieuwe muur. Dan
" werd beslist de muur met een houten paneelwerk te bedekken, doch ook
" op dat paneel kwam de beeltenis te voorschijn. En de geestdrift van het
" volk groeide aan. De rijkswachters zelf die, zoals de goddelozen
" zegden, gestuurd waren om deze superstitie te doen ophouden, vie-
" len bij het zien van dat schouwspel op de knieën om te bidden.
" Ook wij, mijn dierbare jongens, leven te midden van genaden
" en wonderen van Maria. Wanneer ik er de tijd toe vind, zal ik u
" in bijzonderheden vertellen, wat de Madonna zich verwaardigde
" hier in dit huis te doen. Gij zult me zeggen: - "Wat hebben die
" verschijningen van Maria te betekenen?" - Het zijn tekenen van
" ontferming mijn dierbare jongens! De Heilige Maagd is onze moeder
" en bij het aanschouwen van de grote gevaren die haar kinderen lopen,
" snelt zij toe om hen te redden. Wilt gij die hemelse Moeder welge-
" vallig zijn? Beoefen dan de deugd die haar zo dierbaar is, de
" deugd van kuisheid.
" De goede daad, die ik u vanavond voorstel, is deze: wanneer
" gij bidt, denk dan aan wat gij doet. Wanneer gij bidt, dan
" spreekt gij met God. Spreken wil zeggen de woorden zo uitspreken
" dat zij goed begrepen worden. Daarom als ge bidt, zeg uw gebeden
" langzaam op en met dezelfde stemverheffing waarmee gij met een
" dierbare vriend zoudt praten.

H O O F D S T U K II.

Men leest in de Spreuken, hoofdstuk IV: "Luister, kinderen, naar wat vader leert; let op, om inzicht te krijgen. Ik prent u een gezonde leer in; sla dus mijn lessen niet in de wind." Laten wij daarom voortgaan met de levenswoorden weer te geven die wij van de lippen van onze vader Don Bosco gehoord hebben en in de orde waarin zij werden uitgesproken.

" 16 januari.

"

" De helft van januari is al voorbij. Hebben we de tijd
" goed gebruikt? Deze avond zal ik U, als ge wilt, een droom ver-
" tellen die ik eergisternacht heb gehad. Ik was op weg met alle
" jongens van het Oratorio en nog vele anderen, die ik niet kende.
" Wij hielden halt bij een wijngaard om ons ontbijt te gebruiken.
" Al de jongens verspreidden zich hier en daar om vruchten te eten.
" De een at vijgen, de ander druiven, een derde perziken en een vierde
" pruimen. Ik bevond mij midden onder hen en plukte druiventrossen en
" vijgen en verdeelde ze onder de jongens met de woorden:

" - Voor u; pak aan en eet.

" Het leek me dat ik droomde. Het speet me dat het een droom
" was en ik zei bij mezelf:

" Hoe het ook zij, laat de jongens maar eten.

" Midden tussen de wijnranken bemerkte ik de wijnbouwer.
" Daar we verkwikt waren, begaven we ons op weg en staken de wijn-
" berg over; maar de weg was moeilijk. De wijnberg was zoals gewoonlijk in
" geheel zijn lengte met diepe voren doorploegd zodat men nu eens
" dalen dan weer klimmen of springen moest. De sterkste jongens
" sprongen. Ook de kleinste sprongen; maar in plaats van de over-
" kant te bereiken, rolden ze in de voor. Dat speet me erg. Daarom
" keek ik rond en zag een weg die langs de wijnberg was aangelegd. Met al-
" le jongens gingen we daar op af. Maar de wijnbouwer hield me tegen en zei
" me:

" Pas op, u moet die weg niet opgaan met de jongens. Hij is onbe-
" gaanbaar; vol met stenen, modder, doornen en scheuren. U kunt het
" beste de weg weer opgaan, die u eerst had ingeslagen.

" Ik antwoordde:

" - U hebt gelijk; maar die kleine jongens kunnen onmogelijk
" over die voren lopen.

" O, dat is gemakkelijk verholpen, hernam de ander; de
" grootste jongens nemen de kleinste op hun schouders. Zij kunnen
" er met hun last toch nog gemakkelijk overheen springen.

" Ik kon niet aanvaarden wat me gezegd werd. Met heel mijn

" groep jongens ging ik op de rand van de wijnberg dichtbij de weg
" staan en stelde vast dat de wijnbouwer de waarheid gesproken had.
" De weg was ontzettend slecht en onbegaanbaar.

" Ik wendde mij tot Don Francesca en zei: "Incidit in
" Scyllam qui vult vitare Chadim." - Het was dus noodzakelijk het
" voetpad langs de weg te nemen om de gehele wijnberg zo goed en
" zo kwaad als het ging over te trekken volgens de raad van de
" wijnbouwer.

" Daar aangekomen, vonden we een dichte heg van doornen,
" waar de wijnberg ophield. Met grote moeite konden we er een opening
" in maken, daalden van een steile helling en kwamen in een heel
" bekoorlijk dal vol bomen en geheel bedekt met gras. Midden
" in deze vallei zag ik twee oud-leerlingen van het Oratorio die,
" toen ze mij zagen, op mij afkwamen en me groetten. We hielden
" stil om met elkaar te praten en een van hen zegde na een kort
" onderhoud:

" - Kijk, wat is dat mooi! En hij liet me twee vogels zien,
" die hij op de hand had.

" - Wat is dat? vroeg ik.

" - Een patrijs en ook een kwartel die ik gevonden heb.

" - Leeft de patrijs nog? voegde ik eraan toe.

" - Natuurlijk, kijk maar. En hij gaf me een patrijs van
" enige maanden oud.

" - Eet ze alleen?

" - Ze begint.

" Terwijl ik bezig was haar eten te geven, bemerkte ik dat
" haar bek in vier delen verdeeld was. Ik verwonderde me hierover
" en vroeg aan de jonge man de reden hiervan:

" - Wat? zei hij, weet Don Bosco niet wat dat zeggen wil?

" Welnu: de snavel van de patrijs, verdeeld in vier delen en de
" patrijs zelf hebben dezelfde betekenis.

" - Dat begrijp ik niet.

" - Snappt u dat niet, die zoveel gestudeerd hebt? U kent
" toch wel het Latijnse woord voor patrijs?

" - "Perdix."

" - Juist en u hebt de sleutel van alles.

" - Doe mij een genoegen en help mij uit de verlegenheid.

" - Kijk. Let goed op de letters waaruit dat woord is samen-
" gesteld: Perdix: **P** wil zeggen "Perseverantia."

" **E**: "Aeternitas te expectat."

" **R**: "Referet unusquisque secundum opera sua, prout
" gessit, sive bonum, sive malum."

" **D**: "Dempto nomine." Uitgewist is elke beroemdheid,
" eer, wijsheid, rijkdom.

" **I**: betekent "Ibit." Dit is dus de betekenis van
" de vier delen van de bek: de vier uitersten.

" Je hebt gelijk, ik heb het begrepen. Maar waar laat je de
" in **X** ? Wat wil dat zeggen?

" Hoe nu, u hebt wiskunde gestudeerd en u weet niet wat **X**

" wil zeggen?
" **X** wil zeggen de onbekende.
" Nu, verwissel dan het woord en noem het de onbekende; het
" zal naar een onbekende plaats gaan ("in locum suum").
" Terwijl ik verwonderd stond en overtuigd werd over die
" uitleg, vroeg ik hem:
" - Mag ik die patrijs hebben?
" - Maar natuurlijk, heel graag. Wilt u ook de kwartel zien?
" - Ja, laat me die ook maar eens zien.
" Hij gaf me toen een kwartel die er op het eerste gezicht
" schitterend uitzag; maar toen ik haar vleugels uitspreidde, zag
" ik dat ze ernstig gewond was. Maar langzamerhand werd zij lelijk,
" bedorven, stinkend en walgelijk. Toen vroeg ik de jongeman wat
" dat allemaal kon betekenen.
" Hij antwoordde:
" - Priester, priester weet u dat niet uit de studie van de
" H. Schrift? Herinnert u zich niet dat de Joden in de woestijn
" morden en God hun toen kwartels zond. Maar terwijl ze het vlees
" ervan nog tussen de tanden hadden, werden duizenden van hen door
" de hand van God gestraft. Deze kwartel betekent dat de gulzigheid
" er meer doodt dan het zwaard en dat zij de oorsprong is van
" verreweg de meeste zonden!
" Ik bedankte de jongeman voor zijn uitleg.
" Intussen verschenen er in de bomen en in de heggen een
" grote menigte patrijzen en kwartels gelijk aan deze die mijn ge-
" spreksgenoot in de hand hield.
" De jongens begonnen er jacht op te maken en bereidden er
" een maaltijd mee. Hierna gingen we weer op weg. De jongens die
" patrijzen gegeten hadden, werden sterk en vervolgden zonder enige
" moeite de weg. Maar alle jongens die kwartels gegeten hadden bleven in
" de vallei, volgden mij niet meer en verspreidden zich zodat ik hen
" niet meer zag.
" Maar plotseling onder het lopen veranderde ineens het hele
" schouwspel. Ik bevond me in een grote zaal die veel groter was
" dan het hele Oratorio met de speelplaats erbij. De zaal was stamp-
" vol. Ik keek rond maar kende niemand. Ook zag ik niemand van het
" Oratorio. En terwijl ik daar nu zo verwonderd stond te kijken,
" kwam er een man naar mij toe; hij vroeg me mee te gaan naar iemand
" die ernstig ziek was, in stervensnood verkeerde en zijn biecht
" wilde spreken. Ik antwoordde dat ik dat gaarne zou doen. We gin-
" gen een kamer binnen, begaf mij bij de zieke en begon zijn biecht
" te horen. Doch onder het biechthoren zag ik dat zijn krachten zo
" sterk begonnen af te nemen dat ik vreesde dat hij nog zonder de
" absolutie zou sterven. Daarom onderbrak ik zijn belijdenis en gaf
" hem de absolutie; bijna ogenblikkelijk daarop stierf hij. Maar
" zijn lichaam begon toen direct zo geweldig te ruiken dat het niet
" om uit te houden was. Ik zei dat men hem maar direct moest begra-
" ven en vroeg waarom hij zo geweldig rook. Men antwoordde mij:
".Wie zo vlug sterft, wordt vlug geoordeeld.

" Ik ging de kamer uit, voelde me buitengewoon moe en vroeg
" om wat te rusten. Men leidde me een trap op die uitkwam op een
" andere kamer. Ik ging naar binnen en zag daar twee jongens van
" het Oratorio die met elkaar aan het praten waren; en een van hen
" had een pakje in zijn handen. Ik vroeg hun:
" Wat hebt ge daar in uw handen? En wat doet gij hier?
" Zij verontschuldigten zich, maar gaven geen antwoord op
" mijn vraag. Daarom hernam ik:
" Ik vraag u waarom gij u hier bevindt?
" Ze keken elkaar aan en zeiden me dat ik moest wachten.
" Ze maakten het pakje open en haalden er een lijkkleed uit en
" spreidden het uit. Ik keek eens rond en zag toen in een hoek
" van de kamer een jongen van het Oratorio liggen die dood was;
" ik herkende hem niet. Ik vroeg aan de twee jongens, wie het
" was, maar zij verontschuldigten zich en wilden het mij niet
" zeggen. Ik ging dichterbij hem toe en ik meende hem te ken-
" nen, maar kon hem toch niet thuisbrengen. Ik wilde het tot
" elke prijs weten, ging naar beneden, en bevond mij opnieuw in
" die grote zaal. De massa van onbekende personen was verdwenen
" en in hun plaats zag ik nu de jongens van het Oratorio. Nauwe-
" lijks hadden ze mij gezien of ze kwamen om me heen staan en
" zeiden me: - Don Bosco, Don Bosco, weet u het al? Er is een
" jongen van het Oratorio gestorven. Ik vroeg hun wie het was,
" doch niemand wilde het me zeggen. Ze zonden mij van de ene
" naar de andere, maar niemand wilde spreken. Ik drong nog meer
" aan, doch zij verontschuldigten zich en wilden het me niet
" zeggen. En in die angst en teleurstelling werd ik wakker en
" bevond ik me te bed. Deze droom duurde de hele nacht en 's
" morgens was ik zo moe en afgemat alsof ik de hele nacht op
" tocht geweest was. Ik zou niet graag hebben dat dit verhaal
" buiten het Oratorio gebracht werd. Spreek er onder elkaar
" over zoveel als ge wilt, maar laat het onder ons blijven.

Daags daarna, 17 januari, begaf hij zich in de morgen naar Lanzo, waarheen zijn vaderlijke genegenheid voor Don Domenico Ruffino en zijn ondergeschikten hem dreef. Bij die bezoeken schonk hij niet alleen aandacht aan de voorname kwesties van zijn geestelijke zending, doch vroeg hij bovendien uitleg over de materiële behoeften van het huis, over studie en tucht van de leerlingen en over de verhoudingen tot de herderlijke en burgerlijke gezagdragers. Men kan wel zeggen dat iedere persoon een aansporing kreeg om te werken.

Uit Turijn schreef hij veertien dagen later naar dezelfde directeur:

" Dierbare Don Ruffino,
"
" Scavarda verlangt ernaar zijn spullen te halen, maar, wel
" te verstaan, hij moet hier terugkomen en in zijn plaats zult gij
" Chiesa krijgen, die een kopie van Bodrato is voor zijn goede wil.
" De memorie voor de burgemeester heb ik verbeterd en laten
" overschrijven. Ik wens overvloedige zegen over alle oversten en
" ondergeschikten van het college te Lanzo. Moge de Heilige Maagd
" ervoor zorgen dat er zoveel heiligen zouden zijn als bewoners.
" Amen.
" God zegene u. Weet dat ik heel de uwe ben.
" Zeer genegen in J.C.
" Pr. Bosco Giovanni

Teruggekeerd in het Oratorio, sprak hij op de avond van
18 januari zijn leerlingen zo toe:

" Ik ben te Lanzo de jongens gaan bezoeken die mij even
" dierbaar zijn als gij. Ik zal u de mij geschreven verwelkoming
" niet vertellen omdat het een herhaling zou zijn van de vorige
" keren. Ik zal u alleen zeggen dat zij gisteravond, toen ik gedaan
" had hun toe te spreken, uit één mond zegden: - "Zeg aan de jongens van
" het Oratorio van de H. Franciscus van Sales dat wij veel van
" hen houden, dat wij ze als onze vrienden, als onze broers beschouwen
" en dat wij hopen dat zij van ons houden zoals wij van hen. Zeg
" hun dat wij allemaal te communie zullen gaan op het feest van de
" H. Franciscus van Sales en ons in gebed zullen verenigen om voor
" hen te bidden tot het Heilig Hart van Jezus. En zeg hun dat wij
" hopen eens naar Turijn te kunnen komen om ze te groeten zoals wij
" ook verlangen dat zij ooit naar Lanzo komen om een dag met ons
" door te brengen." - Ik heb mij de tolk van uw gevoelens gemaakt,
" mijn dierbare jongens en heb hun gezegd dat het best mogelijk is
" dat iemand onder u ooit naar Lanzo gaat, hetzij om er voorgoed te
" blijven, hetzij voor een bepaalde tijd volgens de wil van de
" oversten; en als misschien iemand onder hen naar Turijn komt, dan
" zal hij hier door u als een broer opgenomen worden, te meer omdat
" ik van horen zeggen weet dat ge hier te Turijn zo goede jongens
" zijt als die van Lanzo. Ge begrijpt de tevredenheid van de jongens
" van Lanzo bij mijn woorden: ze gingen op de tippen van de voeten
" staan, ze maakten zich groter dan ze waren en trokken mekaar
" aan hun das!
" Maar laten wij het over iets anders hebben. Ge wilt nog
" wel iets meer weten over die droom. Ik wil u alleen maar uitleggen,
" wat kwartel en patrijs wil beduiden. De patrijs in de laatste
" betekenis van het woord beduidt de deugd; de kwartel de ondeugd;
" omdat de kwartel in schijn zo mooi was en daarna van dichtbij
" bekeken gewond en gans stinkend bleek, behoeft het geen uitleg; men

" snapt het zo: hiermee zijn de oneerbare dingen bedoeld.
" Onder de jongens waren er die de kwartel gulzig en vraat-
" zuchtig opaten, al was zij dan nog zo bedorven en dat waren dan
" zij die zich aan de ondeugd, aan de zonde overgaven; de anderen
" aten van de patrijs en dat zijn dan degenen die de liefde tot de
" deugd in zich meedragen en haar volgen. Anderen weer hielden in
" een hand de kwartel en in de andere de patrijs en aten van de
" kwartel: dat zijn zij die de schoonheid van de deugd kennen doch die
" geen gebruik willen maken van de genade Gods om braaf te wor-
" den. Nog anderen hielden in een hand de patrijs en in de andere
" de kwartel en aten van de patrijs doch wierpen begerige, afgunstige
" blikken op de kwartel: dat zijn zij die de deugd wel volgen maar
" met leed, uit dwang en die wel eens kunnen veranderen en de een of
" andere keer zullen vallen. En weer anderen aten de patrijs, en de
" kwartel sprong voor hen op doch zij keken er niet naar om en
" gingen voort met van de patrijs te eten; dat zijn zij die de deugd
" volgen, de ondeugd haten en ze minachtend beschouwen. En nog an-
" deren aten iets én van de patrijs én van de kwartel en dat zijn
" zij die tussen deugd en ondeugd afwisselen en zodoende zichzelf
" misleiden omdat zij hopen niet helemaal slecht te zijn. Gij zult
" mij zeggen: - "Wie onder ons at de kwartel en wie de patrijs?
" Velen heb ik het reeds gezegd; als de anderen het verlangen, kun-
" nen ze bij me komen en dan zal ik het hun ook zeggen."

Op dezelfde wijze ging hij voort met heilzame ernstige verwittigingen of ook met een blijde mededeling te geven aan ieder afzonderlijk naargelang de droom hem ingegeven had. Toen op een keer een tiental jongens rond hem stonden en hem vroegen of hij hun toekomst kende, zegde hij:

"Onder hen die hier staan, zal één een groot geleerde worden, een ander een groot heilige en een derde én heilig én geleerd".

Nu, wat zullen wij over de hierboven vermelde droom zeggen? Don Bosco was gewoon niet alle omstandigheden te beschrijven en evenmin gaf hij alle uitleg, maar hij beperkte zich tot het gedrag van zijn jongens en tot enige voorspelling over de toekomst. Doch als wij zijn woorden bestuderen, vergissen wij ons niet als hier de idee opkomt van het Oratorio, de congregatie en de andere religieuze gemeenschappen. Wij zetten enkele overwegingen uiteen waarbij wij ons oordeel onderwerpen aan de meest deskundigen:

1° De wijngaard is het Oratorio. Don Bosco deelt inderdaad als baas alle soort vruchten aan de jongens uit. Het is een van die geestelijke wijngaarden, die Isaias in hoofdstuk LXV voorspelde: "De gelovigen zullen de wijngaarden planten en zij zullen hun vruchten eten. Plantabunt vineas et comedent fructus earum." Het schouwspel gebeurde klaarblijkelijk in volle oogst.

2° De reis van Don Bosco. Zou de raad van de wijnbouwer, dat de sterken, dat wil zeggen, de salesianen de kleinsten op hun schouders moeten dragen, niet kunnen betekenen dat de noodzaak zich toen opdrong de geestelijke proeftijd van de leden niet los te maken van het actieve leven? En zou de onbegaanbare weg misschien niet de koninklijke weg van de door Don Bosco beminde en gewaardeerde religieuze instituten geweest zijn, weg die in die ellendige staat gebracht was door de mislukte religieuze observantie, door de haat van de sektariërs, door de verdrukkingswetten? En zou het pad van de wijngaard, dat naast de weg liep en dat daardoor dezelfde richting en hetzelfde doel had, niet wijzen op de nieuwe, door Don Bosco gestichte congregatie?

3° De patrijs. Een van de speciale kenmerken van deze vogel is haar sluwheid. Waar Cornelius a Lapide commentaar geeft op hoofdstuk XVII van Jeremias, citeert hij inderdaad de 47ste brief van de H. Ambrosius, waarin de listige en vaak gelukaanbrengende streken van de patrijs verteld worden om aan de listen van de vogelaar te ontsnappen en zijn broed te redden. En het motto, dat Don Bosco zijn zonen vaak meegaf, was juist het volgende: "Wees slim"! waarmee hij beduidde dat de gedachte aan de eeuwigheid hun de middelen aan de hand zou doen om aan de strikken van de duivel te ontsnappen.

4° De kwartel. De zonde van gulzigheid is de dood van de roepingen.

5° De grote zaal en de menigte van de aan de dienaar Gods onbekende personen die erin waren, moeten toch ook een betekenis hebben en een typische bijzonderheid. Don Bosco meende er geen woord aan te moeten wijden. Zou het niet kunnen dat het hier ging om het latere werk van de salesiaanse medewerkers?

6° Wat de stervende zieke betreft, zegde Don Bosco daarover een tijdje later tot ons, priesters: "Het was een oud-leerling van het Oratorio en over hem wil ik mij laten inlichten om te weten, of hij al dood was".

7° En de dode jongen? Het schijnt D. Ruffino geweest te zijn, erg dierbaar aan het hart van Don Bosco en dat zou de terughoudendheid van de jongens verklaren. Don Bosco herkende hem niet, daar deze droom hem voorbereidde op dat grote verlies zonder hem te bedroeven met een pijnlijke zekerheid. D. Ruffino was een engel door zijn deugden en ook van uitzicht, en in die dagen maakte hij het goed. Maar hij stierf op 16 juli van dat jaar.

Nu onze mening uiteengezet is en wij ieder "unusquisque abundet in sensu suo" in zijn eigen mening laten, gaan wij verder met het lezen van Don Bosco's woord zoals opgetekend in de kronieken.

" 19 januari.

"

" Er bestaat een gebruik in ons huis en daarom zeg ik het voor
" hen onder u die nieuweling zijn. Op de dag van de H. Franciscus
" van Sales worden de onderscheidingen uitgedeeld en het zijn de kamera-

" den zelf die ze aan hun beste makkers uitdelen. De studenten
" aan studenten, de vakjongens aan vakjongens. Zo gaat er dat
" aan toe. Iedere jongen stelt een lijst op van tien namen van
" jongens, die naar zijn mening de meest oppassende, de ijverigste en
" de godvruchtigste zijn onder hen die hij kent uit welke slaap-
" zaal ook of klas; en hij ondertekent die lijst. Daarna over-
" handigt hij ze aan zijn leraren. De leraren bezorgt ze mij en
" ik sorteer lijsten en namen en wie het grootste aantal stemmen
" behaalt, ontvangt de onderscheiding op het feest van de H.
" Franciscus van Sales. De clerici worden uitgezonderd: zij ont-
" vangen geen onderscheiding omdat verondersteld wordt dat zij
" alle andere jongens in deugd overtreffen. Als gij onder de cle-
" rici iemand zoudt opmerken die in deugd onder u zou staan, zeg
" het maar, zeg het ronduit. Ik wil geen clerici met geringe
" deugd en ik ben bereid de soutane te doen afleggen aan een
" clericus die minder deugdzaam dan gij zoudt zijn. Wie zijn weg
" wil gaan in het priesterlijke ambt, moet hoger in deugd staan
" dan welke leek ook.

" Elke clericus mag ook een lijst afgeven van tien jongens.
" Alle oversten-priesters mogen hetzelfde doen. En ook ik zal de
" mijne opstellen, maar de mijne zal maar voor een tellen.

" Morgen begint de noveen ter ere van de H. Franciscus van
" Sales. Ik wil geen speciale dingen voorstellen; ik wil u alleen
" maar zeggen: Wees stipter in alle regels van het huis. Op bij-
" zondere wijze beveel ik u het opstaan aan. Sta direct op bij
" het rinkelen van de bel, kleed u aan, verhef uw hart tot God en
" wacht naast uw bed het teken van de bel af dat u naar de kerk roept.
" Als gij de novene tot de heilige wilt doen, doe dan ieder dat
" voor zich en de heilige beschermer van ons huis zal er u
" voor belonen.

" 20 januari.

"

" Op zekere avond zegde de H. Filippus tot zijn dierbare
" jongens:

" - Mijn dierbaren, ik heb u iets moois te zeggen, zo gij
" aandachtig luistert.

" - Zeg op, zeg op, vader Filippus, begonnen de jongens vol
" nieuwsgierigheid te herhalen.

" Goed dan, hervatte de H. Filippus, ik zal u vertellen dat
" er op de wereld veel dwazen en veel slimmerds zijn. De slimmerds
" zijn zij die een beetje moeite doen en wat afzien om het paradijs
" te verdienen; de dwazen zijn zij die zich op weg begeven naar het
" eeuwig verderf. Doch hoe talrijk zijn die arme dwazen!

" Diezelfde woorden richt ik tot u, mijn dierbare jongens.

" Onder u zijn er vele slimmerds, maar er zitten toch ook dwazen

" onder u. Een dezer dagen kwam een jongen naar mij toe en zegde mij!

" - Don Bosco, laat mij naar huis gaan.

" - En waarom?

" - Omdat ik veel afzie van de koude.
" - Maar, mijn beste, luister goed! Men moet toch wel een
" beetje afzien om het paradijs te verdienen; wij moeten de neigin-
" gen van het lichaam leren overwinnen.
" Als die slim was geweest, zou hij bij zichzelf gezegd
" hebben: - Moed, dat zijn verdiensten te meer voor de hemel. Ik wil de
" genade beantwoorden van de Madonna die mij hierheen gevoerd
" heeft, mij van zoveel zielengevaren verwijderd heeft en het mij
" also gemakkelijk gemaakt heeft om het goede te doen en mijn roe-
" ping te leren kennen.
" Doch er zijn anderen die nog dwazer zijn dan deze. Zijn
" dwaas die op sommige dagen verboden spijsen eten, zijn dwaas
" die vuile praat verkopen, die sommige liederen zingen, die sommige
" boeken lezen, die kwaad spreken van de oversten: zijn dwaas die
" zich op weg begeven naar het verderf en het niet eens opmerken.
" Later gaan zij onherstelbaar ten onder; zij wanen zich slim,
" omdat zij zich weten schuil te houden, brutaal te werk gaan en
" voor dwaas aanzien die voor hen zorgden. Arme dwazen!

Het woord van Don Bosco, dat altijd liefdevol door de leerlingen aanvaard werd, bereidde hen voor op het feest van de H. Franciscus van Sales, dat op de vastgestelde dag van 29 januari, vierde zondag na Driekoningen, gevierd werd. Volgens de ingeburgerde gewoonte, maar dan plechtiger dan de jaren te voren, had de jaarlijkse conferentie plaats van alle salesiaanse directeurs, voorgeschreven door het reglement. Don Bosco zat de vergadering voor in zijn wachtkamer. Don Rua, directeur te Mirabello en Don Ruffino, directeur te Lanzo, beschreven het troosten- de goed dat zij in hun colleges oogstten. Was ook aanwezig D. Pestarino Domenico, die uit Mornese gekomen was. Don Bosco nam het woord waarbij hij zijn medewerkers bedankte en prees en vertelde, wat te Valdocco in het "Tehuis" gebeurd was. Hij zette allen aan te ijveren voor de bloei van de zondagsoratorio's en verzekerde hen daarbij de bescher- ming van de Madonna. Hij besloot met te zeggen dat hij een nieuwe lo- terij ging houden. Hij had inderdaad de hand aan het werk geslagen om te ordenen en voor te bereiden, wat nodig was. Als eerste ging het er om een commissie te vormen die moest samengesteld worden uit 32 leden van de voornaamste burgers van de stad. Die samenstelling viel niet zo ge- makkelijk uit; doch na veel briefwisseling, een groot aantal bezoeken en ook vriendelijke weigeringen, hoopte hij zijn doel uiteindelijk bereikt te hebben.

Don Bosco had zich tot de burgemeester van Turijn gewend en hem ge- vraagd het voorzitterschap van de commissie op zich te willen nemen. Hij ontving het volgende antwoord.

" Stad Turijn
" Kabinet van de Burgemeester
"
" Hooggeachte en Zeereerw. Heer,
"
" Wat betreft het voorzitterschap van de commissie voor de
" loterij ten voordele van uw vrome instelling, heeft de onderge-
" tekende gisteren in klare woorden met Markies di Rorà gesproken
" over het onderhoud, dat hij de eer had met U Edele te hebben.
" Hij komt dus zijn verplichting na en deelt u mee dat de boven-
" vermelde heer Markies opdracht heeft gegeven u mee te delen dat
" hij altijd verheugd zal zijn zich te beijveren in het voordeel
" van uw instituut en van uw persoon. Doch omdat hij menigmaal
" heeft moeten vaststellen hoe het quasi onmogelijk is zijn hoe-
" danigheid van burgemeester te scheiden van die van privaat
" persoon, heeft hij de beslissing getroffen in de toekomst geen enkele
" opdracht meer te aanvaarden waardoor men zijn positie van openbare
" functionaris zou kunnen verwarren met die van een privaat
" persoon. En bijgevolg moet hij u tot zijn verdriet meedelen
" dat hij het door u aangeboden voorzitterschap niet kan aan-
" vaarden.
" Het Hoofd van het Kabinet
" 11 januari 1865. Cretini

Daarop smeekte Don Bosco de Graaf van Aosta, Prins Amedeo, zich te wil-
len gewaardigen dit voorzitterschap te aanvaarden; de prins stemde er
vriendelijk mee in. Bij het bekend geraken van dergelijke grote eer
voor het Oratorio, schreef de secretaris van de burgemeester aldus aan
Don Bosco:

" Stad Turijn
" Kabinet van de Burgemeester 26 januari 1865.
"
" Omdat ik veronderstel dat U nog niet gepraat hebt met de
" heer Markies di Rorà, deel ik U mee dat ik met hem sprak en dat
" hij me zegde dat hij graag Ere-Vice-President zou willen zijn,
" nu Z.K.H. de Graaf van Aosta Ere-president geworden is...

Don Bosco aanvaardde belangstellend het voorstel, dat echter vlug
onuitvoerbaar werd door een onverwacht voorval.

" Stad Turijn
" Kabinet van de Burgemeester 16 maart 1865.
"
" Hooggeachte en Zeereerwaarde Heer,
"
" Nu zijn er twee weken verlopen sinds de heer Markies di
" Rorà, na zijn ontslag als burgemeester, uit Turijn vertrokken is.
" Bijgevolg kan ik geen gevolg geven aan de vraag waarvan sprake
" is in het gewaardeerde schrijven van U Edele.
" Rekenend op een andere gunstige gelegenheid om u te kunnen
" helpen, bevestig ik opnieuw dat ik met alle eerbied blijf
"
" Uw zeer toegewijde dienaar
" Cretini

Op 31 maart keerde de markies dan toch naar Turijn terug en publiceerde op 2 april in een officiële verklaring de herroeping van zijn ontslag. Don Bosco hernam daarom de onderbroken onderhandelingen en slaagde in zijn opzet.

Terwijl hij geduldig en zonder enige publiciteit verder werkte aan het vormen van een commissie, gaf de Unità Cattolica van 4 februari onrechtstreeks uiting aan de bedoelingen van de dienaar Gods. Na over de noodzakelijkheid van een kerk te Valdocco en over de fundamenteën die door Don Bosco verleden zomer gegraven waren, gesproken te hebben, ging het blad voort:

"De uitgravingen moesten diep gemaakt worden. Toch rijzen de muren al ongeveer twee meter boven de grond en het gewelf is kort bij zijn voltooiing; daarop zal de vloer gelegd worden.

Het geestelijke gebouw zal toegewijd worden aan Maria, "Auxilium Christianorum".

Z.H. Pius IX vernam nauwelijks de nood aan een kerk en het gebrek aan middelen om ze op te trekken, of Hij stuurde de vrij grote som van 500 F... Onlangs moedigde hij het voortzetten van de werken aan en zeggende al wie een hand toestak en nogal wat kostbare geschenken gaf voor een loterij, wanneer die te dien einde zou beginnen.

De directie van de spoorwegen had Don Bosco ondertussen een gratis spoorbiljet verleend voor het net Piëmont en Opper-Italië tot einde 1865.

H O O F D S T U K I I I .

Bij het ordenen van de documenten die over deze maand in de archieven bewaard zijn, vinden wij op de eerste plaats de erkende voordeelen, die de zondagsratoria aan de stad Turijn brachten. Van de Nationale Bank, met zetel te Turijn, ontving Don Bosco op 18 januari volgend bericht:

"De beheerraad van deze zetel van de Nationale Bank besliste in haar zitting van vandaag aan de werken van weldadigheid 250 lires te schenken, te verdelen onder uw Oratoria van St.-Franciscus van Sales, Portanuova, Vanchigliä, Valdocco."

We hebben nog vriendelijke brieven in ons bezit van edele heren die schenkingen gaven of beloofden voor het onderhoud van de leerlingen en uitvoerige bijzonderheden meedeelden over elk lid van hun eigen gezin, omdat zij Don Bosco's genegenheid voor ieder van hen kenden. Zo handelde onder meer de edelmoedige Graaf Carlo De Maistre. Op de 30ste schreef hij hem van zijn kasteel van Beausmesnil en verzekerde hem dat hij vaak terugdacht aan die dagen dat hij het geluk en het genoeg had hem te zien, met hem te spreken en hem in het Oratorio te bezoeken. "Het is al enkele maanden, zo ging hij voort, dat ik de jongens van ons dorp op de feestdagen bijeenbreng om ze verstrooing te bezorgen en goed te doen aan hun ziel. O Eerwaarde Heer, wat zou ik gelukkig zijn, als u hier was! Hoeveel goede raad zou u mij kunnen geven! Welke lessen zou ik kunnen krijgen om te doen zoals u."

En hij deelde hem mee dat zijn tante de hertogin de Montmorency te Rome was. Don Bosco wist dat al, omdat hij de hertogin bij haar vertrek een boek en een brief had meegegeven voor Mgr. Giuseppe Berardi, aartsbisschop van Nicea, substituut van het staatssecretariaat en secretaris van Financiën van wie hij steun verwachtte voor zijn congregatie; en Monseigneur had hem geantwoord.

" Zeer geachte Heer,

"

" U had aan geen waardiger draagster de bewaring kunnen toevertrouwen van het exemplaar van het door u gepubliceerde boekje ten gebruike van de leergierige jeugd en van de brief van 20 dezer die het vergezelde. Omdat ik de geschenken die mij van u bereiken, altijd als waardevol beschouw, heb ik de gift, nl. het boek dat het u behaagde mij te schenken, erg op prijs gesteld en ik dank

" er u van harte om.
" U vertelt mij erg weinig over de Hertogin van Montmorency.
" Het is te hopen dat sommige dames die zich met zoveel ijver voor
" de armen inzetten, talrijker worden. Moge zij voortgaan met haar
" heilig werk; en ik zal niet ophouden de hemelse zegen af te smeken
" over de u toevertrouwde jongetjes, opdat zij mogen gedijen in hun
" burgerlijke en godsdienstige opvoeding. Ik blijf mij aanbevelen
" in uw gebeden en omdat ik niet twijfel dat mijn vraag verhoord
" wordt, geef ik u de verzekering van mijn erkentelijkheid. Met die gevoe-
" lens samen met die van een buitengewone en voorname hoogachting,
" vraag ik u mij te willen beschouwen
" van u, weledele,
" de toegewijde en nederige dienaar
" Rome, 24 januari 1865 + Giuseppe Berardi, aartsb. v. Nicea

Wij hebben nog enkele bladen in ons bezit van clerici, die uit hun seminarie aan Bon Bosco gebeden en raad vroegen in verband met hun geestelijke strijd. Uit Alba schreef een van hen:

"Terwijl ik in voortdurende smarten en angstaanjagende benauwdheid leef, ging een goddelijke ingeving door mijn hoofd die niet verdween tot ik er gevolg aan gaf. Hier is ze: - "Beveel u aan Don Bosco, een heilig man, aan en terstond zul je verlost zijn van die duivelse gedachten. Hoopvol en vol vertrouwen werp ik mij nederig voor uw voeten en smeeek u medelijden met mij te willen hebben en voor mij te bidden tot God onze Heer en tot Maria, de barmhartige moeder."

Van Don Bosco blijven ons twee brieven over. In de eerste brief vraagt hij aan de eerw. heer kanunnik Vogliotti, rector van het seminarie en diocesaan Pro-vicaris, een geldelijke bijdrage voor zijn clerici.

" Hooggeachte en zeer eerw. Mgr. de vicaris,
" Verleden jaar stuurde U, Hooggeachte en zeereerwaarde, mij
" 400 fr. voor rekening van het seminarie ten voordele van de arme
" clerici, die studeren en werken in dit huis. Die gunst zou me nu
" absoluut nodig zijn, omwille van de grote behoeften waarin dit-
" zelfde huis zich nu bevindt en omwille van een achterstallige
" schuld (twee jaar intrest) van 400 fr. aan hetzelfde seminarie. Het
" is waar dat men mij bij het toekennen van die steun zegde dat
" dat heel uitzonderlijk was en niet altijd kon gedaan worden; in
" diezelfde zin stel ik nu nederig mijn vraag, dat wil zeggen voor
" dit uitzonderlijke geval. Daarom smeeek ik U, Hooggeachte en Zeer
" eerwaarde Heer, deze liefdedaad voor onze arme jongens te doen en
" meer speciaal voor de clerici, die de school van het seminarie
" volgen, hulp verlenen in dit huis en catechismus geven in de
" jongensoratorio's van deze stad.

" Ervan overtuigd dat mijn smeekschrift welwillend in over-
" weging zal genomen worden, wens ik voor U en voor de hele admi-
" nistratie van het seminarie alle goeds uit de hemel, terwijl ik
" de grote eer heb mij vol hoogachting en erkentelijkheid van U,
" Hooggeachte en Zeereerw. Heer te noemen

"
"
" Turijn, 8 februari 1865

de zeer verplichte dienaar
Giovanni Bosco, priester.

Met de tweede brief antwoordde hij op een schrijven dat hem in naam van de minister van Landbouw, Nijverheid en Handel gestuurd was door het algemeen secretariaat, op 10 februari.

" Achtenswaardige Heer,
"

" Gezien uw speciale en warme aanbeveling ten gunste van
" de jongen Jozef Ferreri en gezien vooral de buitengewone nood van
" dezelfde, heb ik beslist hem op uitzonderlijke wijze in dit huis
" op te nemen zonder dat hij de tijd moest afwachten waarop hij op
" zijn beurt geplaatst kon worden.

" En omwille van de uitzonderlijke noodwendigheden van dit
" huis op dit ogenblik, beveel ik mij aan uw goedheid aan om enige
" steun. Dat zeg ik alleen maar als verzoek en niet als exclusieve
" voorwaarde. God moge u bewaren en u gelukkige dagen schenken, ter-
" wijl ik de grote eer heb mij in volle achting van U Edele te noemen

"
"
" Turijn, 14 februari 1865

de zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Giovanni.

Hij had bovendien ook enige smeekbrieven gestuurd aan de Grootmeester van de Orde van de H. Mauritius om eretekens te bekomen voor weldoeners van het Oratorio die enige duizenden lires gegeven hadden of bereid waren te geven ten voordele van de opgenomen jongens. Graaf Luigi Cibrario, eerste secretaris van Zijne Majesteit in het Grootmeesterschap van de Orde van de H. Mauritius en Groot Rijksambtenaar, was ten zeerste bereid de vrome bedoelingen met dergelijke vererende onderscheidingen te ondersteunen en kon er heel wat van de koning bekomen. Hoewel hij op vriendschappelijke en oprechte hoffelijkheid met Don Bosco omging, was hij soms verplicht niet op zijn verzoek in te gaan.

" Hooggeachte en Zeereerw. Heer,
"

" De inlichtingen, die ik van voorname en onpartijdige
" (behalve de heer Prefect) personages heb ingewonnen, vallen heel on-

" gunstig uit voor de heer apotheker G... Allen hebben mij de verze-
" kering gegeven dat de stad... opgewonden en verontwaardigd zou
" zijn, als hij de gevraagde onderscheiding mocht verkrijgen... Ik
" heb nochtans des te meer reden om te wensen dat de goddelijke
" Voorzienigheid uw Instituut via andere wegen zo veel mogelijk
" ter hulp zal komen. Ondertussen maak ik u, wel te verstaan, geen
" verwijt over de onwaardigheid van de voorgedragen persoon, omdat
" ik zeker ben van uw onbetwistbare goede trouw.
" Geloof mij altijd met de meeste hoogachting
"
" Uw zeer toegewijde dienaar
" Luigi Cibrario.
" Turijn, 22 maart 1865

Die smeekbrieven om eretekens te bekomen waren als een nieuwe beek die Don Bosco geopend had om nieuwe wateren van weldadigheid in het Oratorio te voeren voor zijn werken. In het bijvoegsel geven wij een staal van de aangewende stijl om dergelijke vragen te formuleren.(1) Ondertussen vinden wij de vruchtbaarheid van zijn geest vermeldenswaard, wat het ontwerpen van zijn plannen en zijn activiteiten betreft om ze op verschillende manieren en onder verscheidene aspecten uit te voeren bij alle personages die deelnamen aan de regering van de staat. Laten wij even herinneren aan wat wij over hem in 1846 en later schreven en wij zullen hem op dezelfde weg zien volharden, zolang als hij zal leven. Hij wendde zich vaak tot de koning, tot de ministers, tot de senatoren, tot de volksvertegenwoordigers, tot de militaire overheden, tot de prefecten, tot de burgemeesters en tot allen die het openbare leven leidden.

Niet weinigen onder hen waren sektariërs, samenzweringshoofden, vijanden van de katholieke Kerk en van het pausdom, vervolgers van de bisschoppen, uitgesproken vijanden van de kloosterlingen en van hun scholen. De dienaar Gods trotseerde met een even grote als nederige moed hun afwijzingen en bracht ze tot kalmte door zijn vriendelijke handelwijze. Wanneer hij de noden van zoveel arme jongens uiteenzette, vonden zijn vragen heel vaak welwillende antwoorden en werden ze aanvaard. Het was klaar dat hij niets voor zichzelf behield maar dat alles naar de anderen ging. Doch wat niet bekend geraakte, was zijn andere bedoeling met hun liefdesdaden, nl. dat die schenkers de verdiensten zouden hebben van een herstellende weldaad: want daardoor keerde een deeltje naar de Kerk terug van wat haar geroofd was. Meer dan eens onthulde hij ons een dergelijke bedoeling. Hij deed wat de heilige Vader Pius IX aangeraden had aan pater Ludovico de Casoria zoals kardinaal Capeceletro vertelt:

"Pater Ludovico had in 1860 aan de paus gezegd: - "Heilige Vader, er komt revolutie. Wat moet ik doen? Moet ik mij in mijn cel opsluiten en

(1) Zie Bijvoegsel I

bidden of mij midden in het vuur werpen om te werken? Zij zouden zich van ons bedienen om het kwaad te doen. Kunnen wij ons van hen bedienen om het goede te doen?" - De heilige Vader, ontstoken door de ijver Gods, antwoordde hem: - "Keer terug naar Napels, zoon van St.-Franciscus; treed uit je cel en dring te midden van het vuur om te werken, bedien je van je vijanden zelf om het goede te doen en jij zult er bij God voor beloond worden."

Die woorden werpen een groot licht op de manier van handelen van Don Bosco en dienen tot antwoord aan wie hem meer dan eens beschuldigden, als zou hij te veel vriend van regerenden en van liberalen geweest zijn. En nu slaan wij de kroniek weer open om andere avondwoordjes over te pen-
nen.

" 1 februari.

"

" Motus in fine velocior." Het jaar gaat verder en hoe verder het gaat, des te vlugger schieten de dagen voorbij. Wij zijn nu al de eerste van februari en de halfjaarlijkse examens staan voor de deur. Zij die dag na dag gestudeerd hebben, wat hun door hun leraren aangeleerd werd, zullen zich tevreden voelen; zij die iet of wat de luiaard hebben uitgehangen, zullen zich verlegen voelen worden, omdat de stof zich opgehoopt heeft van wat moeilijk was in de loop van de voorbije weken. Doch als zij ook moed vatten, zullen ze niet verloren lopen bij dergelijke moeilijkheid. De leraren zullen u helpen om de moeilijkheden te overwinnen, die gij bij het voorbereiden van de examens zult tegenkomen en zullen ook wel reeds gegeven lessen herhalen. Intussen dring ik aan op één ding: ook de clerici zullen over enkele dagen hun examens moeten afleggen en ik sta erop dat zij een goed figuur slaan. Tracht hen dus zo weinig mogelijk te storen zodat het hun mogelijk wordt zich flink voor te bereiden. En als die clerici ergens een opdracht hebben die hun te zwaar weegt of die hun op deze dagen de studie onmogelijk maakt, dat ze het mij komen zeggen en met alle mogelijke middelen zal ik voor een gunstiger gelegenheid om te studeren zorgen.

" Ik heb nog iets te zeggen. De laatste tijd vallen er te Turijn verscheidene sterfgevallen te betreuren die er ons moeten toe aanzetten om voorbereid te zijn. De vader van een van onze jongens uit het Oratorio (Ruffino) ging 's avonds te bed. 's Morgens riep men hem voor zijn taak en vond men een koud lijk. Gisteren ging in een bekend gezin een jongetje naar bed: de kamerdienaar wachtte tot het in bed lag en ging dan kijken om het te vragen of het niets meer nodig had. De jongeheer antwoordde niet; daarop roept en schudt de kamerdienaar hem. Tevergeefs! Hij was dood! In een apotheek, dicht bij het stadhuis kwam een jonge ober toegelopen voor een dokter: een heer was onpasselijk geworden, terwijl hij in het koffiehuis tarok aan het spelen was. De dokter snelde toe, legde zijn hand op het hart doch de ander

" was al dood. Wat een overgang: van het spel naar de eeuwigheid!
" Mijn jongens, ik moet u nog een mededeling doen. Een jongen
" uit het Oratorio moet sterven; misschien zelfs eer wij deze maand
" de oefening van de goede dood houden; en als hij die nog eenmaal
" kan meemaken, zal dat de maximumtijd zijn die hem nog wordt toe-
" gestaan. Ik hoop dat hij goed zal voorbereid zijn.

Toen Don Bosco van het verhoog stapte, fluisterde hij de schrijver van deze "Memorie" één enkel woord in het oor: "Ferraris."

Het was een geheim en een opdracht, die hij ons toevertrouwde en wij herhalen hier wat wij hierover elders al gezegd hebben.

Die voorspellingen waren een enorm voordeel voor de jongens die God naar het andere leven riep, omdat Don Bosco heel speciale zorg voor hen droeg, het geheim aan een of ander voorzichtige kameraad toevertrouwde, die dan de opdracht kreeg een engelbewaarder te zijn voor hem die zou sterven. Die kameraad zocht zijn vriend te worden bij het spel, hield de andere vrienden in het oog met wie hij omging, nodigde hem uit vaak te biecht en te communie te gaan, vergezelde hem bij bezoeken aan het H. Sacrament en gaf hem de meest geschikte raadgevingen mee. Dat deed hij met alle natuurlijkheid, zonder aan te dringen, en niet alleen zonder het geheim te verraden, maar ook zonder zelfs het vermoeden ervan op te wekken. Nog leven er in het Oratorio die dergelijke delicate opdracht vervulden.

Laten wij er nog bij aanmerken dat als Don Bosco sprak, meer dan 500, 700, 800 oorgetuigen in verschillende omstandigheden bij die voorspellingen aanwezig waren, en dan waren allen, helaas, nog niet bereid hem geloof te schenken. Soms waren er zelfs onder volwassen nieuwgekomenen, tegensprekers, onkruidzaaiers, slechte geesten, die de woorden van de overste in diskrediet zochten te brengen. Er valt hier dus niet te menen dat Don Bosco de fantasieën van de jongeren ongestraft kon verrassen en dat, wanneer zijn pronostiek niet zou uitgekomen zijn, hij toch de middelen zou gevonden hebben om te doen geloven, wat niet was. Het ging hier om precieze voorspellingen die vergezeld gingen van omstandigheden van plaats, van persoon of van tijd. Veel jongens schreven dezelfde avond of 's anderendaags op, wat Don Bosco gezegd had; ze vergeleken hun aantekeningen, spraken erover, veronderstelden, zochten te raden, keken goed uit en lieten niet na op hun hoede te zijn, totdat de voorspelling uitgekomen was. En er waren beoordelaars bij die de zaak nauwkeurig wilden kennen! Onder alle voorspellingen van Don Bosco zijn er slechts twee of drie waarvan wij niet kunnen getuigen dat zij uitgekomen zijn, omdat zij wellicht geconditioneerd waren of omdat men de vervulling niet geweten heeft. Van al de andere die als wonderbaar bewezen zijn, en het zijn er honderden, kunnen allen die in het Oratorio waren, getuigen.

Op 2 februari, hield Don Bosco volgend avondwoordje:

" Morgen vieren wij het feest van de H. Blasius, bisschop
" van Sebaste in Armenië en gemarteld ten tijde van Licinius,
" keizer in 315; en morgen gaat dan de mooie ceremonie door van de
" zegen van de keel. Weet gij waarom dat gebruik werd ingesteld
" en waarom de H. Blasius tot patroon werd uitgeroepen van de men-
" sen die aan keelziekten lijden? Luister dan. Een dame had een
" zoontje, dat ze erg liefhad. Toen het eens aan het vis eten was,
" bleef een visgraat in de keel vastzitten en de bijgeroepen dokters
" verklaarden dat hun kunst hen helemaal niet kon helpen en dat de
" jongen dus vlug zou sterven. De bedroefde moeder zat in huis met
" de stervende jongen op de schoot. Ze kon geen troost in haar
" verdriet vinden, terwijl ze naar haar kindje keek, dat in gruwe-
" lijke pijnen naar zijn einde ging. Toen hoorde ze plots een stem,
" die tot haar zegde: "Sta op, neem uw kind; de martelaar Blasius
" wordt naar de marteldood gevoerd. Smeeek hem uw zoontje te zegenen
" en hij zal weer gezond worden." De moeder liep erheen, de martelaar
" werd vertederd door haar tranen, sprak een kort gebed uit, zegende
" de kleine in de naam van Jezus; de visgraat kwam vanzelf uit zijn
" keelgat en de jongen was weer gezond.

" Laten wij onze keel dan zegenen om de verdiensten van die
" heilige, dat hij ons moge beschermen tegen al wat ons mag schaden,
" hetzij het onze keel ingaat, hetzij het eruit komt. Wat erin gaat,
" zijn de spijszen, die schadelijk kunnen zijn of indigestie veroor-
" zaken of vergif dat ons bij toeval of uit boosheid zou toegediend
" worden, enz. enz. omdat de H. Geest zegt dat de gulzigheid er meer
" doodt dan het zwaard. Wat eruit komt, zijn de bloedspuwingen, de
" brakingen bij sommige ziekten, de keelontstekingen, enz. enz. Maar
" bid vooral dat hij u moge behoeden tegen alles wat eruit komt en
" kwaad doet aan onze ziel, dat wil zeggen, slechte gesprekken,
" vloeken, verwensingen, laster, leugens en tegen wat erin gaat, nl.
" door de Kerk verboden spijszen, door onmatigheid in eten en drinken.
" Bid morgen dan tot de H. Blasius dat hij u van alle keelkwalen naar
" ziel en lichaam moge bevrijden.

" 5 februari.

"

" Ik wil u iets zeggen over de "tussenkomst" van D. Francesia.
" Wie van de eerste en tweede retorica bij mij te biecht willen
" komen, worden verzocht te komen een uur voordat het teken daarvoor
" gegeven wordt. De kleinsten zullen zeggen: Die van retorica
" hebben zeker een grotere ziel dan wij, omdat zij voorkeur moeten
" krijgen? Daarop zal ik antwoorden dat zij een zeker recht op
" voorkeur hebben omdat zij mijn grootste en ook mijn oudste jon-
" gens in huis zijn en daarom wel recht hebben op een zekere voor-
" rang.

" Ik heb u nog wat anders te zeggen in verband met de sa-
" cramenten.

" Om vrucht te halen uit de biecht volstaat het niet vaak te

" biecht te gaan, maar is het nodig zich in te spannen om geen zon-
" den meer te doen. Daarom verlang ik dat iedere jongen tenminste
" eens per maand gaat biechten; niet vaker echter dan eens per week
" behalve in uitzonderlijke door de biechtvader bepaalde gevallen,
" omdat men anders de anderen het gemak van het biechten ontnemt.
" Doe uw best om van de ene biecht tot de andere niet meer in zonde
" te vallen en dat zal de mooiste vrucht van de biecht zijn. Ga te
" communie zo vaak als het gaat en altijd als uw biechtvader het u
" zegt en als uw geweten u niets verwijt.
" Wie het juiste midden wil houden in het biechten, nadere elke
" veertien dagen tot dat sacrament en ik ben tevreden. Doch dat
" allen ervoor zorgen zo weinig mogelijk zonden te doen.

Don Bosco had met zijn gewone voorzichtigheid op de vraag die hem in het publiek gesteld werd, geantwoord dat hij graag groter gemak wilde toestaan aan de studenten van het hogere gymnasium om te biecht te gaan. Ze waren inderdaad in verzet gekomen tegen de massa jongens uit de lagere klassen die voor het hardst liepen en zo de plaats innamen waar Don Bosco biecht hoorde; en zij hadden zich graag vrij gemaakt om zonder te lang te moeten wachten naar hun studie terug te keren.

Noteer dat Don Bosco nu en dan wel eens onderbroken werd als hij 's avonds op zijn verhoog stond en uitleg moest geven over het gedrag en de behoeften van de jongens. Soms gebeurde dat door de vrije wil van de interpellant, soms ook in opdracht van Don Bosco zelf. Door dat middel werd scherpere aandacht verkregen, had het woord meer gevolg en had de spreker grotere vrijheid om sommige tekorten af te keuren of om de be- weegredenen van de beslissingen van de oversten te doen gelden.

" 6 februari.

"

" Twee of drie nachten geleden had ik weer een droom. Ik
" zal hem u vertellen. Omdat ik veel van jongens houd, droom ik altijd
" dat ik mij in hun gezelschap bevind. Ik bevond me hier midden op
" de speelplaats, omringd door u allemaal. Iedereen had een mooie bloem
" in de hand. De een een roos, een ander een lelie, een derde een
" viooltje. Ikzelf had er ook een. Toen verscheen er plotseling
" een lelijke, grote kater met geweldige horens. Hij was zo groot als
" een wolfshond en had ogen als vurige kolen. Zijn nagels waren zo groot
" als spijkers en zijn buik was helemaal opgezwollen. Het afschuwelijke
" beest kwam naderbij en liep gewoon tussen de jongens door.
" Nu eens gaf hij een klauw tegen een bloem, die een jongen in de
" hand hield; dan weer probeerde hij die zelfs uit de handen van
" de jongen te slaan.

" Bij het verschijnen van die kater was ik verschrikt en
" stond ik er verbaasd over dat de jongens helemaal niet in de war
" geraakten en rustig bleven alsof er niets aan de hand was.

" Toen zag ik dat de kater op mij toekwam om mij mijn bloem
" af te nemen. Ik vluchtte. Maar ineens werd ik tegengehouden en
" een stem zegde me: "Niet vluchten! Zeg tot de jongens dat ze
" hun armen omhoog moeten heffen: dan zal de kater hun de bloem
" niet uit de handen kunnen slaan. Ik bleef staan en stak mijn ar-
" men de hoogte in. De kater deed moeite om mij mijn bloem te ont-
" nemen. Hij nam een sprong om erbij te komen. Maar omdat hij zo
" zwaar was, kon hij er niet bij en plofte neer op de grond.

" De lelie, beste jongens, is de schone deugd van kuisheid,
" waartegen de duivel steeds oorlog voert. Wee de jongens die hun
" bloem omlaag houden. Want de duivel neemt ze af en loopt ermee
" weg. Degenen die hun bloem omlaag houden, zijn de jongens die
" hun lichaam verwennen door overmatig veel te eten. Zij zijn het
" die elke vermoedenis vluchten, die niet studeren en zich overge-
" ven aan ledigheid. Zij zijn het die hun plezier zoeken in bepaalde
" gesprekken, die hun oversten niet mogen horen, die gevaarlijke
" boeken lezen en iedere versterving ontvluchten. In godsnaam,
" jongens, versla deze vijand, anders zal hij u overheersen. Ik
" weet dat het ontzettend moeilijk is om hem de baas te worden doch
" in deze droom hebben wij het middel gehoord om de overwinning te
" kunnen halen. "Hac genus demoniorum non ejicitur nisi per oratio-
" nem et jejunium." Hef dus uw arm omhoog, steek uw bloem zo hoog
" mogelijk boven u uit en gij zult veilig zijn. De kuisheid is een
" hemelse deugd en wie haar wil bewaren, moet zich tot de hemel
" verheffen door het gebed. Verricht uw morgen- en avondgebed goed.
" Volg de H. Mis aandachtig. Ga regelmatig te biecht en ontvang de
" H. Communie veelvuldig. Luister ijverig naar de preken en de ver-
" maningen van uw oversten. Bezoek dikwijls het H. Sacrament. Bid uw
" rozenhoedje vurig. En ten slotte: studeer ijverig. Doe dat alles,
" jongens, en uw hart zal groeien en zich steeds meer naar de hemel
" richten. Zo zult gij kunnen zeggen, wat David zei: "Viam manda-
" torum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum." En zo zult gij de
" schoonste van alle deugden bewaren; en uw vijand, de duivel, zal
" haar niet uit uw handen kunnen rukken en vernietigen.

" 7 februari.

"

" Gisteren heb ik u een droom verteld. Vandaag wil ik een
" feit verhalen. Een rijke heer was al twee maanden ziek en de
" ziekte werd nog altijd erger. Een goede vriend en brave christen
" deed hem opmerken dat hij er verstandig aan zou doen zijn tijde-
" lijke zaken in orde te brengen en zijn testament te maken.
" Tegelijkertijd waagde hij het een zinspeling te maken op het
" feit dat het verstandig en passend zou zijn een priester bij te
" halen.

" - O nee, antwoordde de zieke, biechten, dat niet! Ik wil
" niet dat hier een priester komt! Ik wil geen priester in huis.

" - Maar dat zou toch beter voor u zijn!

" Zolang ik gezond was, wilde ik nooit van biechten weten;
" en nu ik ziek ben, nog minder.
" - En als Don Bosco nu eens kwam?
" - Don Bosco zou ik erg graag zien; haal hem maar doch op één
" voorwaarde: dat hij mij niet spreekt over biechten.
" Iemand kwam naar het Oratorio om mij uit te nodigen en
" verleden zaterdag ben ik naar de zieke gegaan. De bewoners van het
" huis ontvingen mij hoffelijk omdat ze de reden van mijn bezoek ken-
" den, en brachten mij in de kamer van de zieke. Hij toonde zich
" heel tevreden met mijn komst. Ik begon, zoals dat om zo te zeggen
" altijd gaat bij mensen van dat soort, met heilzaam gevolg blije
" verhaaltjes en grappen en geestige toespelingen te maken zodat wij
" op het einde allebei uit alle macht zaten te lachen. De zieke
" vroeg mij zelfs ermee op te houden, omdat zijn lach zo geweldig
" werd dat hij er pijn van kreeg.
" - Nu goed, zei ik hem, laten wij dan over iets ernstigs
" praten.
" - Don Bosco! denk eraan dat ik niet wil biechten! Dat ben
" ik met mijn huisgenoten overeengekomen.
" - Maar, mijn beste meneer, hoe wilt u dat ik er niet over
" begin, als uzelf het doet? U zet er mij toe aan. Neen, ik zal u
" niet biechten maar u moet mij toelaten over de biecht te spreken.
" En ik begon hem over zijn voorbije leven te praten, bracht
" hem de noodzakelijkheid onder ogen orde op zijn zaken te stellen
" met God en ik beschreef hem tot in de details de ellendige toe-
" stand van zijn geweten. In stilte luisterde de zieke met alle aan-
" dacht en toen ik klaar was, zegde hij:
" - Maar Don Bosco, hoe hebt u het klaar gespeeld om al mijn
" daden zo goed te kennen?
" - O ik heb vier woorden: Otis, botis, pia tutis! waarmee
" ik in de ziel lees van wie ik wil.
" - O dan is het nutteloos dat ik biecht; omdat gij alles
" weet, is mijn biecht al gebeurd.
" - Meneer, zou het u nu lastig vallen u schuldig te verklaren
" aan al die zonden, er berouw over te gevoelen, vergiffenis te
" vragen aan God en een vast voornemen te maken uw leven te veran-
" deren, als God u de gezondheid terugschonk?
" - O neen!
" - Nu dan, ging ik voort en nam verboden kranten en slechte
" boeken die op tafel lagen in mijn handen, vindt u het goed dat ik
" ze in het vuur werp?
" - Waarom wel?
" - Omdat ofwel die boeken het vuur ingaan ofwel uzelf in de
" vlammen van de hel zult gaan voor alle eeuwigheid.
" - Dan moeten de boeken maar het vuur in!
" En een flinke vlam schoot de hoogte in toen ik ze in de schoor-
" steen wierp. Maar dat is niet voldoende, meneer, u moet ook direct afbre-
" ken met de persoon die u weet... Hier maakte de zieke veel moeilijke-
" den, doch met grote moeite kwam hij er eindelijk toe mijn eisende
" raad in te volgen.

" - En nu, besloot ik, zal ik u de absolutie geven.
" De sukkelaar was voldoende berouwvol. Ik sprak hem over
" de Communie en hij antwoordde mij dat dat storing in huis ver-
" wekken zou en dat er toch zo een haast niet bij was. En omdat ik
" inzag dat er al zoveel gebeurd was, want hij had toch gebiecht
" in voldoende voorwaarden, drong ik niet verder aan. Toen ik buiten-
" ging zegde ik tot de personen die in huis waren dat, als hij
" om de H. Teerspijze zou vragen, men iemand naar de parochie
" wilde sturen, omdat hij gebiecht had. En zo het erger met hem
" werd, dat men mij dan wilde verwittigen. Ik wachtte af, doch
" niemand daagde op. Toen ik terugkeerde, was hij al de eeuwigheid
" ingegaan.
" Hij leed aan een verkoudheid die hem deed stikken; doch hij hoop-
" te maar altijd dat hij zou genezen. Daarom haalde hij er de beste
" dokters bij en zegde hun; - Genees me en ik zal u al geven, wat
" u wil. Tien, twintig, veertig, vijftigduizend frank. Daags voor
" zijn sterven ging een vriend hem opzoeken om hem te wijzen op het
" gevaar waarin hij zich bevond en zegde hem: "Mijn vriend, al-
" les wordt betaald en met geld verkrijgt men alles; alleen de dood
" kan men niet betalen. Daarom moet men ernstig denken aan het toe-
" komstige leven."
" De zieke berustte met christelijke gelatenheid, leed nog
" een tijdje en stierf daarna.
" Mijn beste jongens, dit is natuurlijk geen dood die ik u
" als voorbeeld kan stellen. Doch omdat hij stierf na het ontvan-
" gen van de sacramenten en in christelijke gelatenheid, kunnen wij
" hopen dat de Heer hem barmhartig geweest is. Eén ding zal ik tot
" uw voordeel zeggen: de door die vriend uitgesproken woorden tot de
" stervende: "alles wordt betaald; alleen de dood kan men niet be-
" talen!" Wij moeten gereed staan, want wanneer zij komt, kan men
" ze met geen geld wegsturen.

" 9 februari.

"
" Vanavond wil ik jullie voor iets waarschuwen. Het spijt mij
" te horen zeggen hoe jullie de minestra en de andere spijzen met
" minachtende scheldwoorden betitelen. Wanneer sommige grapjassen
" een belachelijke toenaam kunnen vinden, delen ze die aan de kameraden
" mee. Wat zullen je ouders zeggen, wanneer bij je thuiskomst
" uit je woorden blijkt dat je de dingen niet bij hun eigen naam
" schijnt te kunnen noemen? Jullie zijn studenten! Als student moet men
" zich dan ook ernstig en goed opgevoed tonen bij elke gelegenheid.
" Wat zou men zeggen, als men bijvoorbeeld generaal Lamarmora en
" generaal Cialdini op Piazza Castello elkaar met sneeuwballen zou
" zien bekogelen? Jullie zouden nogal lachen op hun kosten. Zorg er daar-
" om voor dat ook niemand zich vrolijk maakt om jullie. Doe zoals
" je de oudere eerbiedwaardige mensen ziet doen; ik zal je niet zeg-
" gen Don Bosco, Don Francesca, Don Durando, enz.

" na te volgen; maar jullie moeten zich gedragen zoals ernstige
" en voorzichtige mensen dat doen. Wees ook verlegen voor jezelf. En
" zeg: wat zou ik doen als mijn ouders op dit ogenblik aanwezig waren,
" als de pastoor mij bezig zag, als ik mij tegenover mijn vrienden be-
" vond? Als jullie dat doen, zullen jullie altijd wijs handelen en
" spreken.

" En nu iets anders. Carnaval snelt vlug heen; laten wij
" voortgaan met het te heiligen zoals wij ons hebben voorgenomen.
" Laten wij elke dag of sacramenteel of geestelijk te communie
" gaan zoals het past en laten wij niet na in de loop van de dag enige
" schietgebeden te zeggen. Als jullie willen dat ik een "bloemetje"
" voor morgen meegeef, hier gaat het dan. Morgen is het vrijdag,
" dag waarop de Heer voor ons gestorven is. Nu dan, vergeef dan
" morgen uit liefde tot Jezus wat men je ook moge aandoen, ver-
" draag met geduld wat de makkers je ook aan leed mogen brengen en
" neem uit liefde tot Jezus aan 's morgens uit het bed te komen als
" de bel gaat en laat de assistenten doen, als ze je wakker schudden.

H O O F D S T U K I V .

De uitspraken van hoofdstuk X van de Spreuken kunnen Don Bosco en het Oratorio toegedicht worden: "Een bron van leven is de mond van de rechtvaardige... Op de lippen van een wijze vindt men wijsheid... Wie de tucht in ere houdt, betreedt de weg ten leven; wie vermaningen in de wind slaat, verdwaalt... De lippen van een rechtvaardige kunnen velen leiden, maar de bozen gaan aan hun onverstand dood". Die woorden geven Don Bosco inderdaad zo goed weer als meester van de harten van de jongens om in het Oratorio het rijk van orde en moraliteit te vestigen en te bestendigen dat de leiding van zeventienhonderd en meer jongens neerkwam op een gemakkelijk iets. Onder hen was er (hoe kan dat ook anders) een minderheid van een paar tientallen of minder die het niet harden kon correct te zijn, die zich niet wilden schikken naar de gegeven richtlijnen en die onkruid en ergernis in het geheim, trachtte te zaaien. Zou er op de wereld wel een iet of wat talrijke groepering kunnen bestaan die niet dergelijke harteloze individu's telt? Doch in het Oratorio brandden al de anderen van ijver tegen die rustverstoorders in huis. Als een falanx trokken zij hen in de verschillende compagnieën rond zich samen, trachtten zoveel mogelijk onverstandigen op de levensweg te trekken en te beveiligen, verwijderden de onbedachtzamen uit hun valstrikken en verplichtten ook de onruststokers afgezonderd te leven, en aldus ontdekt te worden.

Wij worden ertoe aangezet die opmerkingen te maken, omdat iemand zich misschien verkeerde voorstellingen zou maken over de stand van zaken, bij het lezen van Don Bosco's avondwoordjes. En wij voegen eraan toe dat wat de dienaar Gods vertelde of zal vertellen in verband met zijn dromen, voor het merendeel de geestelijke strijd van Adams arme kinderen betreft, strijd die God alleen kent en die Hij voor het heil van de zielen onthult aan hen die Hij als speciale medewerkers in het reddingswerk uitverkiest.

Dat vooropgesteld, gaan wij verder met in de kroniek de woorden te lezen die Don Bosco in die dagen uitgesproken heeft.

" 13 februari.

"

" Een paar dagen geleden sprak ik u over die lelijke kater
" die ik in het Oratorio had zien binnen komen en die trachtte de
" bloemen uit de handen van mijn jongens te slaan. En ik heb u
" gezegd dat die kater hoornen op zijn kop had en dat zijn ogen als
" gloeiende kolen fonkelden. En ik heb eraan toegevoegd hoe die
" kater de duivel was die u ten gronde wil richten. Toen ik u dat

" allemaal vertelde, meende ik dat dit het spel van mijn verbeelding
" was; doch nu moet ik u integendeel tot mijn groot verdriet zeggen
" dat de kater een ware slachting onder u heeft aangericht.

" Niet dat het grootste deel onder u fout zou zijn geweest,
" neen; ik moet zeggen in vergelijking met de massa jongens hier in
" huis is het een kleine minderheid die tekort geschoten is. Toch is
" die minderheid veel talrijker dan ik mij had kunnen voorstellen.
" Hier in het Oratorio zijn op weinige dagen dingen gebeurd, welke
" ik hier nooit gezien heb. Door iemand wordt gestolen en hij steelt
" alles van alleman; boeken worden gestolen, geld wordt gestolen,
" spullen worden gestolen, fruit wordt gestolen en alles wat niet te
" heet of te zwaar is. Anderen lezen boeken die werkelijk slecht zijn
" en die lezen ze in de kerk, tijdens de lezingen en de kerkelijke
" diensten. Doch er is nog meer. Nog anderen zijn er die uit de kerk
" en de klas wegblijven en zich in afgezonderde kamers gaan verber-
" gen om niet gezien te worden. Zelfs zijn er onder hen die zich op
" sommige plaatsen terugtrekken en daar liever in de stank zouden
" omkomen dan te gaan, waar de plicht hen roept. Dat is nog niet al-
" les. Enkelen hebben zich opgeworpen als meesters van het verderf
" ten overstaan van sommige van hun makkers. Meer nog deden ze:
" daarmee nog niet tevreden, bluftten ze over het bedreven kwaad als
" over een overwinning. "Laetantur cum male fecerint et gloriantur
" in rebus pessimis." Daarom heb ik een beslissing getroffen en die
" bestaat hierin dat ik korte metten ga maken met die bewerkers van
" al die ergerlijke dingen. Don Bosco is de beste mens op de we-
" reld: verniel, breek, haal kwajongensstreken uit, dat kan ik be-
" grijpen; maar tracht niet de zielen te roven, want dan wordt hij
" onverbiddelijk.

" Wanneer een jongen moet worden gered; en wanneer hij onder
" mijn zonen wordt meegeteld, wordt hij mijn kroon. Doch er bestaan twee
" soorten kronen: als die jongen aan mijn zorgen beantwoordt, als hij al
" het mogelijke doet om zijn ziel veilig te stellen, dan vormt die jongen
" mijn kroon, mijn rozenkroon. Wanneer zo een jongen weigert mijn woorden
" in daden om te zetten, als ik hem zijn zielenzaken zie verwaarlozen,
" dan verzeker ik u dat hij voor mij een pijnlijke doornenkroon is. Wanneer
" zulke jongens niet alleen kwaad doen aan zichzelf doch ook de anderen
" zoeken te verderven, dat kan ik absoluut niet verdragen, dan moet
" ik hen uit het Oratorio wegjagen. Daarom zullen zij die zich tot
" leiders van de wanorde hebben gemaakt in aanmerking komen en mor-
" gen zonder meer verwittigd worden dat zij onmiddellijk uit het
" Oratorio dienen te vertrekken, dat zij door hun zonden ontheiligd
" hebben. Wat enkele anderen betreft die minder schuldig zijn, die
" zijn nu in het openbaar verwittigd en daarna zullen zij afzonder-
" lijk door mij verwittigd worden, een na een. Tot die zal ik zeg-
" gen: Pas op, mijn jongen, verander van gedrag, anders zal je de-
" zelfde straf ondergaan van die anderen; verbeter je, de weg van
" het berouw ligt nog open, want als je op de ingeslagen weg voort-
" gaat, loop je regelrecht je eeuwig verderf tegemoet.

" Ik weet dat sommigen onder hen op dit ogenblik in zichzelf
" zitten te lachen, maar dat zij er willen aan denken dat, als ik ze
" hier nog een tijdje houd, het alleen gebeurt om hun een laatste
" kans te geven. De duivel doet hen die zonden bedrijven, hij doet
" hen hopen dat zij geheim zullen blijven en hij zal al zijn krach-
" ten inspannen om ze voor de blikken van de mensen verborgen te
" houden. Maar het zal wel zo geen vaart nemen, dat ik het niet te
" weten kom. En als zij per toeval enige tijd lang niet bekend ge-
" raken, dan weten jullie toch ook, als je openhartig wilt zijn,
" dat als de duivel slim is, God toch veel slimmer is dan hij. Laat
" mij mijn hart uitstorten, laat mij het doen bij u, ik die nooit
" geheimen voor u heb.

" Ik moet mijn hart kunnen uitstorten: als er veel schuld
" ligt bij wie gehoorzaamt, dan ontbreekt die niet bij wie beveelt.
" Als ieder de plicht deed op de plaats, waar hij staat, dan waren
" sommigen dingen niet misgelopen. Al wie in huis zekere verantwoordelijk-
" heid draagt, zorg ervoor ze aan te wenden tot voordeel van de
" zielen.

" Ik wil u twee middelen voorstellen om de orde in huis te
" herstellen, twee middelen, welke sommigen die ze hard nodig heb-
" ben, misschien niet graag zullen gebruiken.

" **1ste middel:** Gehoorzaamheid, tucht, die als gevolg van andere wan-
" ordelijkheden, deze dagen vergeten werd; overal waren er gevallen
" van gebrek aan tucht. Daarom in de ateliers gehoorzaamheid aan de
" chefs, in de refter aan de assistenten, in de studiezaal en in de
" klassen aan de leraren; gehoorzaamheid zonder beperking. Als iemand die u
" beveelt tekort schiet jegens u, gehoorzaam en zwijg maar kom daarna bij
" mij en ik zal u recht laten wedervaren en de nodige richtlijnen geven
" aan wie het aangaat. Gehoorzaamheid maar zonder al die kritiek betref-
" fende de bevelen van de oversten. Laat nu eens voor altijd een ze-
" ker gemopper ophouden dat sinds zovele dagen door het huis sluipt.

" **2de middel,** dat velen voor onmogelijk zullen houden, is het volgen-
" de: klaag de kopstukken van de wanorde of van de zonde aan, zij
" zijn de echte pest van het Oratorio omdat de duivel hen als zijn
" helpers neemt en hen midden onder de jongens zendt om hun zoveel
" mogelijk kwaad te doen. Klaag hen daarom aan, ontmasker ze; er
" zijn zoveel zielen die gij kunt redden. Doch gij zult mij antwoor-
" den dat gij bang zijt spion geheten te worden. Welnu, omdat sommi-
" gen u spion zouden heten, zoudt gij weigeren een goede daad te
" stellen? Wanneer een dief in een huis zou binnenbreken om er te gaan ste-
" len, zoudt gij u dan inhouden om 'houd de dief' te roepen omdat hij u
" zou kunnen verwijten dat ge een spion zijt. Als een soldaat op wacht
" voor de poort van het paleis van zijn koning een man zou opmerken
" die zou trachten binnen te geraken om de koning te vermoorden, meent
" gij dat hij hem dan zou laten begaan? En als die zou dreigen en
" hem een spion zou noemen; weet ge wat dan zou gebeuren? Hij zou
" hem driemaal sommeren rechtsomkeer te maken en als de andere toch
" zou blijven aandringen om binnen te gaan, zou

" hij hem antwoorden: - Wacht, ik zal u laten zien dat ik een spion
" ben en met een schot zal hij hem doden. Zo gaat het onder u, mijn
" dierbare jongens. Gij zijt in het paleis van de hemelse Koning;
" een vijand komt binnen om zielen te vermoorden en gij zoudt bang
" zijn om uw plicht te vervullen? Vreest gij spion genoemd te wor-
" den? Laat de dwazen u zo heten; de Heer zal u met een andere naam
" noemen en zal u een beloning geven voor uw naastenliefde.

" Mijn dierbare jongens, ik heb het u al gezegd: "Eén on-
" der u zal weldra voor de rechterstoel van God moeten verschijnen."
" Wat zeg ik, één! Meer dan één! Vooraleer een lange tijd voorbij
" gaat, zullen velen in het graf liggen. Ik zeg nog meer: wij alle-
" maal, de een wat vroeger en de ander wat later, zullen over niet vele
" jaren rekenschap moeten afleggen voor de rechterstoel van God.
" De Heer zal mij rekenschap vragen, of ik u alles heb gezegd wat
" mijn plicht was u te zeggen; en u zal Hij vragen of gij naar mij
" geluisterd hebt. Velen zullen kunnen antwoorden dat zij naar mij
" geluisterd hebben en zuiver gebleven zijn. Heel velen zullen zeg-
" gen: - "Heer, een tijd lang hebben wij u beledigd; maar later
" hebben wij met een oprecht hart boete gedaan en hebben wij ons
" best gedaan om de verloren tijd door goede werken te vergoeden.
" Als iemand niet naar mij luistert, zal hij verloren lopen en zal
" het geheel zijn schuld zijn.

" Tenslotte zeg ik u nog: Wilt gij dat die lelijke kater u
" niet overwint? Zorg er dan voor dat hij u nooit in ledigheid vindt;
" werk, studeer, bid en dat zal de veilige weg blijken om uw vijand
" te overwinnen."

" 16 februari.

"

" Er blijven nog slechts enkele dagen over om carnaval achter
" de rug te hebben. Bij het begin ervan had ik u aangespoord al uw
" daden en gebeden tot de Heer te richten, opdat ze alle moge dienen
" om de zielen van het vagevuur te helpen, die alleen maar die daad
" nodig hadden om in het paradijs binnengebracht te worden. Gij
" meende dat die aansporing alleen bestond in het troosten van de
" zielen; doch ik had u nog een ander doel voorgelegd: Dat God
" mij een geloof zou geven, een sterk geloof, een geloof dat bergen
" in de valleien legt en valleien op de plaats van bergen. Maar gij
" zult mij zeggen: - Wat gaat ons dat aan, als gij zulk geloof nodig
" hebt? Denk er zelf aan. - Doch gij zijt braaf en daarom zal de
" Heer mij door U die genade schenken, die ik nodig heb.

" Wij moeten tot de Heer bidden dat Hij de wanorde mag
" verhelpen die hier in huis is voorgevallen en die van buitenshuis. Wat
" de wanordelijkheden buiten het huis betreft, heeft het geen belang U er-
" over te spreken. Ik zeg u alleen maar: - Bid.

" Wat de ongeregelheden in huis betreft, hebt ge gezien
" hoe ik verplicht was zes jongens uit het Oratorio weg te sturen. Toen
" ik vorige avond u toesprak en u mijn beslissing heb meegedeeld,

" heeft Don Bosco de hele nacht veel geleden en de ganse nacht geen
" oog dichtgedaan. Ik alleen weet, mijn dierbare jongens, wat ik
" meemaak om u te redden! Jaren en jaren gezweet hebben om een
" jongen te redden en dan verplicht worden hem uit het huis weg te
" jagen, om hem de wereld in te sturen, waaruit ik hem gehaald had
" om niet verloren te lopen, hem opnieuw wegsturen op gevaar af dat
" hij zijn eeuwige ondergang tegemoet gaat, dat vind ik te pijnlijk,
" mijn dierbare jongens. En wat was er de aanleiding toe? Gulzig-
" heid! oorsprong van de ondergang van het merendeel der zielen.
" Als hij stal, deed hij het om eetwaren te kopen en zo zijn gulzig-
" heid te voldoen; als hij geld stal, was het om zijn snoepzucht in
" te volgen; stal hij boeken en voorwerpen, dan maakte hij daar geld
" van en met dat geld kon hij dan zijn gulzigheid involgen. En daar-
" om werden enkelen weggestuurd.

" Daar is nog een ander wapen waarvan de duivel zich bedient.
" Weet ge welk? Onzedigheid. Ik zal het u beter en klaarder zeggen:
" oneerbaarheid. Pas goed op voor die vijand, mijn dierbare jongens.
" Nu eens tracht de duivel u slechte boeken in de hand te spelen;
" dan weer doet hij u denken aan dingen waaraan ge beter niet zoudt
" denken; ofwel zijn er die gesprekken met een slechte makker. Wan-
" neer een van die slechte makkers u benadert, zeg dan onder elkaar
" - "Daar hebt ge een knecht van Satan. Ongelukkigigen, die een der-
" gelijk gesprek met een makker voeren, kunnen ieder voor zichzelf
" zeggen: - Ik ben een knecht van Satan, omdat ik hem zielen help
" roven.

" Mijn dierbare jongens, houd u ver van diefstal en van alle onze-
" digheid, als ge de Heer welgevallig wilt zijn. Het middel om de duivel
" van de onzedigheid te overwinnen bestaat hierin de eigen school-
" plichten en de reglementen van het huis trouw na te komen.

Don Bosco had tot zijn jongens gezegd: "Wat de wanordelijkheden buitenshuis betreft, heeft het geen belang u erover te spreken. Ik zeg u alleen maar: - "Bid". Toen hij zich alleen met zijn clerici en priesters bevond, legde hij zijn gedachten bloot. Hij meende dat als er veel gebeden werd, de nieuwe wet op de opheffing van de kloosters geen doorgang zou vinden."

Don Bosco's gissing kwam uit zoals de geschiedenis het ons leert. De Italiaanse Regering had beslist alle religieuze instituten op te heffen, wat voor gevolg zou hebben dat alle goederen aan de staat kwamen. Op 4 november 1864 legde minister Vacca het hatelijke wetsontwerp in het parlement neer. Tegelijk bevorderde hij met alle middelen veelvuldige bijeenkomsten van de sektariërs in de toneelzalen van de voornaamste steden waarin hij na razende scherpe uitvallen de wetgevende macht aanzette de wet goed te keuren. De slechte kranten waren zijn handlangers. Zij openden onderschrijvingslijsten ten voordele van de wet doch haalden nauwelijks 15.572 namen op. De katholieken dienden in de Kamers petitie-lijsten in tegen de opheffing van de kloosters en boden 183.679 namen aan, waar-

mee de minister geen rekening hield. De bisschoppen begonnen plechtig te protesteren.

Intussen zette men op 19 april 1865 de algemene bespreking in, die op 26 april besloten werd. Ministerie en Kamer waren het er over eens om tot de inbeslagneming over te gaan. Zo kwam men tot de discussie van de artikelen en hier dook de hinderpaal op waardoor de Voorzienigheid toen optrad tegen de plannen van Vacca en zijn gezellen. Een pensioen werd voor de leden van die instituten vastgesteld, toen volksvertegenwoordiger Lusi voorstelde dat de kloosterlingen om dat pensioen te kunnen ontvangen, hun gewaad moesten afleggen. In die clausule waren ook de bedelorden begrepen, die de regering wilde uitsluiten. Omdat zij van aalmoezen leven en omdat men hun inkomsten niet kon afnemen daar ze niets bezitten, wilde de staat die zware last van hun pensioen niet dragen, want een verhoopte winst ging voor hem verloren. Het ministerie had de bedoeling dat de bedelmonniken rechtens zouden opgeheven worden, doch in feite zouden gaan wonen in kloosters die hun door speciale decreten zouden worden aangewezen. En daar zouden ze in hun eigen levensonderhoud moeten voorzien. Langzamerhand zouden de domeinen in het bezit geraken van de leeg gelaten kloosters.

Het parlement wilde echter een algemene en onmiddellijke opheffing en keurde het voorstel van volksvertegenwoordiger Lusi dan ook goed op 27 april. En op de 28ste legde minister Vacca een koninklijk besluit voor dat het wetsvoorstel introk.

En zo ging op een niet te voorziene manier in vervulling, wat Don Bosco gezegd had en bleef er de kloosterlingen tijd over om te bidden en in hun toekomst te voorzien voor zover ze konden.

Wij schakelen weer over op de kroniek en op de avondwoordjes van Don Bosco.

" 17 februari.

"

" Een vriend van mij bood de heilige Vader een brief aan, die ik hem gestuurd had. De paus vroeg aan de drager van dat geschrift uitleg over Don Bosco, zijn jongens en het Oratorio en toonde veel belangstelling voor ons.

" Daarop zond hij mij een brief waarin hij zijn zegen aan Don Bosco schonk en dan mijn jongens zegende met volgende woorden:

" - "Zeg uw jongens dat ik ze zegen: ut crescant et multiplicentur ut stellae caeli: et ut novellae olivarum sedeant in circuitu mensae Domini."

" Paus Pius IX heeft ons zijn zegen geschonken; wij moeten die zegen beantwoorden en op onze beurt iets doen.

" En wat zal dat zijn? Stiptheid bij het opstaan. Gij zult me zeggen: welke verhouding is er nu tussen het opstaan en de ze-

" gen van de paus? Een heel groot en ik zal ze u meteen laten zien.
" De paus heeft u gezegend omdat hij vurig verlangt dat ge heilig
" zoudt worden door het verwerven van verdiensten bij de Heer. En
" het is een verdienstelijk iets de dag in te zetten met gehoor-
" zaamheid aan het reglement.

" Op de eerste plaats is er de verdienste de luiheid te
" overwinnen en daardoor aan de Heer een welgevallig werk te doen,
" want dat is de versterving. En nog: Als ik 's morgens vlug naar de
" kerk ga, is er nog niemand om te biechten; bij de tweede bel komen
" dan al diegenen die te biecht willen gaan, de sacristie binnen.
" Hoe wilt ge nu dat ik tussen het begin van de mis en het einde
" van de overweging de biecht van allen zou afnemen die bij mij
" willen biechten zoals ik dat vurig verlang.

" Als ge de eerste bel hoort, kleed u dan meteen aan, zeg
" een of ander schietgebed; als uw bed opgemaakt is, ga dan naar
" de kerk, waar ge te biecht kunt gaan; anders kunt ge altijd een
" vurig gebed storten tot Jezus in het H. Sacrament. Dat zal alle-
" maal gewonnen tijd zijn. Wilt ge niet graag naar de kerk komen,
" blijf dan naast uw bed staan en doe een gebed tot de H. Jozef, zuivere
" bruidegom van Maria, dat hij u de genade van kuisheid mag ver-
" krijgen. Als dan de tweede bel gaat, kom dan direct naar de
" kerk.

" Zo vaak merk ik op dat de mis al begonnen is en nog een
" aantal jongens door de sacristie trekt; en ik meen dat hetzelfde
" ook bij het andere deurtje gebeurt. Als de mis al bij het evange-
" lie is, komen er nog altijd binnen; en bij de consecratie vormt
" nog iemand de achterhoede. Mijn dierbare jongens, wees stipt bij
" het opstaan; het is te groot nadeel de mis 's morgens te missen;
" wees vlijtig in het bijwonen van de mis. Daarom stiptheid bij
" het opstaan. 's Morgens een uur gewonnen betekent een schat voor
" de avond, dat wil zeggen, het is een uur leven te meer, het is
" een uur studie te meer, het is een uur verdiensten te meer. Mijn
" zonen! ik ken de jongens goed en weet hoe de zaken staan omdat
" ik in het hart lees. Er zijn twee topmomenten, twee voorname mid-
" delen waarvan de duivel zich bedient om veel zonden te doen be-
" drijven. Het eerste bestaat erin een jongen bij het ontwaken in
" bed te houden of tenminste niet onmiddellijk te laten opstaan.
" Vandaag zet hij er hem toe aan toch nog vijf minuten te blijven
" liggen; morgen ligt hij tien minuten na het wekken nog te bed;
" daags daarop springt hij bij het tweede teken van de bel met alle
" geweld op en loopt naar de kerk, zijn ogen nog vol slaap. Hoe wilt
" gij dat hij dan tot de Heer in alle vurigheid zou bidden en
" de genaden zou verkrijgen, die hij nodig heeft? Dat is echter
" niet alles: hij zal er genot in vinden te blijven luieren, en uit-
" eindelijk zal hij onder voorwendsel van ziekte of pijn tijdens
" de mis in bed blijven liggen en zodoende zal hij blijven genieten
" van de warmte in bed en van zijn luiheid. Hij waant zich alleen
" in bed doch hij is er niet alleen, weet ge; hij heeft gezelschap.
" En weet ge van wie wel? Van de duivel! Prachtig gezelschap,

" voorwaar! De duivel ligt aan zijn zijde en speelt zijn spel, en
" hoe dan nog. Zo ge wist hoeveel zonden hij de jongens op die manier
" doet bedrijven! Wanneer de gebeden in de kerk beëindigd zijn
" hoort hij de makkers naar buiten komen, kleedt zich haastig aan
" en loopt als een hondje overijld naar de studiezaal zonder zijn
" gebeden op te zeggen en gaat op zijn plaats zitten. Hij gaat aan het
" studeren, maar wat wilt gij dat hij zou doen? Hij is lusteloos,
" heeft een zwaar hoofd en zijn mond smaakt vuil; daarom denkt hij
" eraan een kop koffie en melk te kopen om zich te verkwikken, met
" een stukje salame bij zijn brood en daarmee geraakt zijn werk in
" het vergeetboek, of hij denkt na onder welk voorwendsel hij zich
" bij zijn leraren kan verontschuldigen; of als hij zijn werk toch maakt,
" is het slecht en hals over kop.

" Wees daarom stipt bij het opstaan en denk eraan dat de
" mis 's morgens te kostbaar is om ze zonder reden te laten vallen.
" Ik wilde u nog over de gulzigheid praten maar ik breek hier af,
" omdat ik zie dat het te laat is geworden.

" 19 februari.

"

" Carnaval is om zo te zeggen voorbij en ik hoop dat gij die
" tijd goed besteed hebt. In sommige colleges en landen bestaat het
" gebruik deze dagen een mis op te dragen ter ere van de smarten van
" O.-L.-Vrouw om de beledigingen te herstellen, die zoveel arme
" zondaars de Heer hebben aangedaan. Ik hoop dat wij met onze gebeden voor
" de zielen van het vagevuur al gedaan hebben, wat in onze macht lag
" om de goddelijke rechtvaardigheid voldoening te schenken.

" Na God zijn plaatsvervanger op aarde. Men leest een waar-
" lijk buitengewone daad van Pius IX, die deze laatste dagen gebeurd
" is. Ik wil dat het u morgen van hieruit voorgelezen wordt, om u
" ervan te overtuigen hoe heilig de paus is.

" Vandaag zetten wij ook de maand in van Sint-Jozef en ik zou
" willen dat ieder van u hem godvruchtig zou doorbrengen. Die heili-
" ge bruidegom van Maria zal ons veel genaden van de Heer bekomen als
" wij hem tot onze vriend weten te maken. Ik wil niet dat gij bui-
" tengewone dingen doet of dat gij vast of dat gij u onthoudt van
" een stuk brood; neen, het is zelfs mijn wens dat niemand onder u
" iets doet, al was het nog zo heilig, zonder de uitdrukkelijke toe-
" lating van de overste. Ik zal u de manier uiteenzetten waarop gij
" de H. Jozef moet eren. In het Oratorio zijn er veel luiaards. Ik
" zeg niet dat het merendeel onder u lui zou zijn; neen, doch het aantal
" luiaards is groot. De grote meerderheid vervullen goed hun plich-
" ten, dat weet ik, en als ik daaraan denk, dan ben ik fier en trots
" omdat er in het Oratorio zoveel jongens zijn, die braaf leven en
" stipt zijn in het vervullen van hun plichten. Toch zeg ik tot u
" allemaal die heilige te vereren door in alles en met alles stipt
" en ijverig te zijn in de school, in de studie, in de kerk, in de
" refter, op de slaapzaal; en dat degenen die het in het verleden niet te

" best deden, ervoor zorgen het in de toekomst te doen. Zoveel te
" meer daar de H. Jozef de beschermheilige is van hen die examens
" moeten afleggen; beveel u dan bij hem aan, als ge goede examens wenst af
" te leggen en wees er zeker van dat alles goed zal verlopen. En ook
" zij die tot nog toe weinig gestudeerd hebben, laten zij zich
" inspannen om in orde te geraken en met de hulp van de heilige
" bruidegom van de Maagd Maria zullen zij - dat hoop ik althans -
" niet te malle figuur slaan. Hoe vaak zorgde die heilige ervoor
" dat de punten beter waren dan de ondervraagden het verdienden, dat
" ze ondervraagd werden over onderwerpen die ze het best kenden,
" en zelfs dat hij die in zijn vragen verward geraakte, voldoende
" verklaringen kon geven op de hem gestelde vragen. Daarom wil ik
" niet zeggen dat gij maar de luiaard moet uithangen in de hoop dat
" de heilige u toch wel zal helpen, maar integendeel dat ge spijt hebt
" het tot nu toe geweest te zijn en dat gij in uw toevlucht tot de
" heilige voortaan ijveriger zult zijn. Zo ge wilt, geef ik u een
" godsvruchttoefening ter ere van Sint-Jozef. Zeg dan alle dagen van
" deze maand een "Pater" en een "Ave"; dat is natuurlijk weinig
" doch ge zult er veel voordeel mee doen. Ik besluit en wens u een
" zalige nacht in de vrede en de zegen van de Heer.

" 24 februari.

"

" Ik ben enkele dagen van u weg geweest, mijn dierbare jongens,
" en het is mijn vurigste verlangen altijd bij u te kunnen zijn
" en alle mogelijke goed te kunnen doen, omdat ik mij in alles en
" boven alles heb toegewijd aan en opgeofferd voor uw welzijn. Doch
" zelfs als ik ver weg ben, werk ik nog voor het huis en ik mag wel
" zeggen dat ik de laatste dagen meer heb gewerkt door ver weg te
" zijn dan ik zou gedaan hebben als ik in het Oratorio was gebleven.
" Ik had veel zaken af te handelen, veel brieven te schrijven en hoe
" zou ik dat allemaal hebben klaar gespeeld met duizend bezoeken en
" tegenvallers die ik moet meemaken, als ik thuis ben?

" Doch ver van u heb ik altijd aan mijn dierbare jongens ge-
" dacht; ik heb altijd voor hen gebeden. Hebt gij aan mij gedacht?
" Hebt ge voor mij gebeden? Iemand wel. En de anderen? Maar goed,
" laten wij vrede sluiten. Wie niet voor Don Bosco gebeden heeft,
" zal in het vervolg bidden, nietwaar?

" Nu, ik ben dus naar Cuneo gegaan en woonde die dagen in bij
" de bisschop die mij voortreffelijk behandelde; en de eerste avond,
" nadat ik goed gegeten en meer gedronken had (gelach!), kwam het
" uur van slapen gaan. Na het eten doet een goed bed genoeg, is
" het niet? Ik vroeg de bisschop toelating om 's anderendaags een
" beetje langer in bed te kunnen blijven; en de bisschop voegde er
" aan toe:

" - Zeker, zeker en ik wil niet dat gij voor 8 1/2 opstaat.

" - 0, hernam ik, ik zal slechts boven blijven tot 6 1/2; ik
" heb tijd te over om te rusten.

" - Ik wil niet dat gij op dat uur opstaat; gij zult om 8 u.
" opstaan.

" Uiteindelijk werd beslist dat ik om 7 u. kon opstaan. En ik
" ging slapen. Het was toen 11 u. Meteen viel ik in slaap. Doch wat
" wilt ge! Ik begon te dromen zoals gewoonlijk en zoals de klepel
" slaat waar de klok hangt, droomde ik dat ik in het Oratorio was
" te midden van mijn dierbare jongens.

" Ik meende dat ik in mijn kamer was en aan mijn schrijftafel
" zat, terwijl de jongens recreatie hielden op de speelplaats. Het
" ging er zeer levendig aan toe; ja, luidruchtig en zij schreeuwden
" en sprongen alsof de wereld verging. Ik was blij omdat ik de
" jongens altijd graag op de speelplaats zie en aan het spel; dan ben
" ik zeker dat, als de duivel zijn slag wil slaan, hij geen succes
" zal hebben. Terwijl ik zo genoot van het lawaai van de jongens,
" viel er plots een dodelijke stilte in waarvan ik de oorzaak niet kon
" vermoeden. Ik stond verschrikt van mijn tafeltje op om de reden
" hiervan te achterhalen. En nauwelijks was ik buiten of ik zag
" door de poort een vreselijk lelijk monster binnenkomen. Het kwam
" dichterbij met de kop omlaag en de ogen naar de grond gericht.
" Het scheen zich niet bewust van mijn aanwezigheid doch het liep
" altijd voort als een wild beest, dat steeds gereed is om iemand
" aan te vallen. Ik was er erg bang van, mijn dierbare jongens; en
" vanuit het venster hield ik de ogen op de speelplaats gericht om
" te zien wat met hen gebeurde.

" Maar ik zag nog veel meer monsters, doch kleiner dan
" het eerste. De jongens waren tegen de muur gedreven en onder de
" zuilengang. Velen onder hen lagen hier en daar verspreid op de grond
" en schenen dood te zijn.

" Bij dat droevige gezicht slaakte ik een zo harde gil dat
" ik erdoor ontwaakte. Op die gil werden ook de huisgenoten van de
" bisschop wakker en de vicaris en ook de bisschop zelf. Iedereen
" was geschrokken.

" Mijn jongens, aan dromen moet men in het algemeen in het
" geheel geen waarde hechten. Maar als de inhoud een morele strekking
" heeft, kan men hierover nadenken. Over alle dingen heb ik altijd
" uitleg willen hebben; en daarom zoek ik die ook in verband met deze
" droom. Het lijkt me dat het monster de duivel is, die altijd tracht
" ons ten onder te brengen. Sommige jongens vallen en sommige
" vluchten. Wilt ge dat ik u leer hem niet te vrezen en hoe gij aan
" zijn aanvallen moet weerstaan? Luister! Niets is er dat de duivel meer
" vrees inboezemt dan deze twee middelen:

" 1° een goede communie,

" 2° veelvuldige bezoeken aan het H. Sacrament.

" Wilt ge dat de Heer u veel genaden schenkt? Ga Hem vaak bezoeken. Wilt
" ge dat Hij er u weinig geeft, bezoek Hem dan zelden.

" Wilt ge dat de duivel u aanvalt? Bezoek Jezus zelden in het H. Sacra-
" ment. Wilt ge dat hij van u vluchten gaat? Bezoek Jezus dikwijls.

" Wilt ge de duivel overwinnen? Vlucht vaak aan de voeten van
" Jezus.

" Wilt ge overwonnen worden? Laat dan na Jezus te gaan bezoeken.

" Mijn dierbaren! Het bezoek aan het H. Sacrament is het meest nood-
" zakelijke middel om de duivel te overwinnen. Ga Jezus daarom
" vaak bezoeken en de duivel zal het tegen u niet kunnen halen.
" Morgen zetten de clerici hun examens in; daarom spoor ik ze
" aan dapper te zijn. Zoals ik het gewoon ben, zal ik daarom de H.
" Mis morgen tot dat doel opdragen en ik hoop dat alles goed zal
" verlopen.

" 28 februari.

"
" Ik wil u slechts twee dingen zeggen. Morgen is het
" Aswoensdag en zult ge naar het altaar komen om de as ingetogen en
" niet lichtzinnig op uw voorhoofd te ontvangen. Dat is niet een bij
" toeval door de Kerk ingestelde ceremonie; doch het is er een die
" er ons aan herinnert, wat wij zijn en wat wij zullen worden.
" "Memento, homo, quia pulvis es et in pulverem reverteris." Toen
" Adam als straf voor zijn zonde uit het aardse paradijs verwezen
" werd, wilde de Heer hem in zijn oneindige goedheid een aandenken
" geven, dat hem tot regel en tot teugel voor geheel de rest van
" zijn leven zou dienen. "Denk eraan, mens, dat gij stof zijt en tot
" stof zult weerkeren." Mijn dierbare jongens, herinner u deze gro-
" te leuze en het zal u veel goed doen, als gij er vaak aan denkt.
" "Pulvis et cinis es": het staat in de H.Schrift. En op een andere
" plaats van de gewijde bladzijden: Operimentum tuum erunt vermes.
" Heel ons lichaam zal na de dood bedekt worden met wormen. Waartoe
" dient het dan nu onze haren op te tooien, ze symmetrisch te laten knip-
" pen om bekoorlijk te voorschijn te treden, een scheiding te leg-
" gen, ze met zorg te splitsen, als er toch een dag komt waarop wij
" voedsel voor de wormen zullen worden. En dat is niet de enige
" herinnering die de Kerk ons bij gelegenheid van de ceremonie
" morgen wil meegeven. Het lichaam zal op de dag van ons sterven
" tot stof weerkeren; en wat zal er met onze ziel gebeuren? Zij
" zal voor de Heer verschijnen en naar onze goede of slechte daden
" een gelukkige of ongelukkige eeuwigheid toegewezen krijgen. Mijn
" dierbare jongens, zorg ervoor dat wanneer uw lichaam as zal ge-
" worden zijn, uw ziel eeuwig gelukkig in de hemel moge zijn, opdat
" ge niet voor alle eeuwigheid zoudt moeten wenen. Pas ervoor op
" dat uw lichaam niet de oorzaak van uw verwerping wordt!

Samen met die vermaningen had Don Bosco aan de jongens meegedeeld dat de paus hem een uitzonderlijke gunst geschonken had, die hij met een smeekbrief, door D. Emiliano Manacorda aangeboden, aangevraagd had.

" Priester, Giovanni Bosco van Castelnuovo d'Asti en nu
" te Turijn verblijvend, directeur van het Oratorio H. Franciscus van
" Sales, smeekt nederig voor de voeten van

" Z. Heiligheid neergeknield en verlangend om de geest van gods-
" vrucht en vroomheid altijd meer te bevorderen bij de hem door de
" goddelijke Voorzienigheid toevertrouwde jongens, opnieuw om het
" voorrecht drie H.Missen te mogen celebreren op kerstnacht en om het
" voorrecht voor de aanwezigen de H. Communie te mogen ontvangen,
" zoals dat sinds verscheidene jaren gebeurt. Ook smeekt hij die-
" zelfde gunst en voorrecht te willen schenken aan twee andere bij-
" huizen die door zijn toedoen sinds verscheidene jaren geopend
" zijn, een te Mirabello in het bisdom Casale di Monferrato, het
" andere te Lanzo van datzelfde bisdom Turijn.

" Erkentelijk kust hij in diepe verering de heilige voet, op
" het ogenblik waarop hij de apostolische zegen afsmeekt.

" Vertrouwend op uw goedwilligheid

De nederige verzoeker,

" Supplici Manacorda ad triennium commissum fuit pro gratia, vivae
" vocis oraculo, die 21 Februarii.

Doch een idee dat Don Bosco erg bezig hield, bestond erin van de Heilige Stoel volmacht te krijgen om de wijdingsbrieven voor zijn clerici te mogen geven. Hij voorzag erge moeilijkheden die hij anders zou moeten beleven gedurende veel jaren, omdat een of andere bisschop ze niet zou willen geven en dat sommige clerici dat uitstel in hun loopbaan niet zouden aanvaarden en vertrekken.

D. Emiliano Manacorda te Rome die de verlangens van Don Bosco kende, wilde wel proberen om hem tevreden te stellen. Hij was te weten gekomen dat aan sommige congregaties met eenvoudige geloften de faculteit tot het verlenen van de wijdingsbrieven was toegestaan; nadat hij een bekwaam theoloog geraadpleegd had over de mogelijkheid zijn aanvraag ingewilligd te zien, stuurde hij aan Z. Em. Kard. Quaglia een volledig en eigenhandig geschreven smeekschrift, doch met de naam van Don Bosco.

" Doorluchtige en Hoogeerwaarde Eminentie,

" Priester Giovanni Bosco uit het aartsbisdom Turijn, die door
" deze heilige congregatie van Bisschoppen en Regulieren door het
" decreet van 23 juli 1864 reeds tot Algemeen Overste en "ad vitam"
" en "ad instar Ordinarii" uitgeroepen is van zijn nieuwe congregatie onder
" de titel van de H. Franciscus van Sales, ondervindt grote moei-
" lijkheden doordat hij zich tot Rome moet wenden voor elke wijding
" van de ingeschreven clerici en smeekt Zijne Doorluchtige en Hoog-
" eerwaarde Eminentie dat hem de faculteit zou verleend worden aan
" die voornoemde clerici die respectievelijke en nodige wijdings-
" brieven te geven en dat tot grotere gerustheid van de smeker; want
" er is een twijfel, dat voornoemde toelating niet in het vermelde
" decreet dat hem overste maakt "ad instar Ordinarii" begrepen is.

" Erop vertrouwend dat Zijne Doorluchtige en Hoogeerwaarde
" Eminentie dit nederig verzoek zal willen inwilligen, verklaart
" hij zich met diepe verering van Zijne Doorluchtige en Hoogeer-
" waarde Eminentie
" de zeer nederige dienaar
" Turijn, 28 februari 1865 Pr. Giovanni Bosco.

Het antwoord werd op de omslag van bovenvermelde smeekbrief geschreven, droeg de stempel van de Heilige Congregatie van Bisschoppen en Regulieren en werd rechtstreeks aan Don Bosco gestuurd. Het luidde:

Die 20 Martii 1865. Non expedire, et sciat orator Institutum sub-
jici jurisdictioni Ordinariorum ad formam SS.rum Canonum et Apos-
tolicarum Constitutionum, juxta decretum diei 23 julii 1864.

Het schijnt dat aan D. Manacorda, die de smeekbrief had aangeboden, geen melding gegeven werd van de uitslag van die smeekbrief, daar hij op 22 maart in een vriendelijke brief tot Don Bosco schrijft: - "Volgende week zal ik u misschien de faculteit voor de wijdingsbrieven opsturen". Met al dat werd subdiaken Giuseppe Lazzero op 15 april te Susa tot diaken gewijd door bisschop Mgr. Odone.

H O O F D S T U K V.

Op 1 februari had Don Bosco aangekondigd dat een jongen misschien zou sterven eer de voorbereiding tot de dood tijdens die maand had plaatsgegrepen; en dat, als hij die toch nog kon meemaken, het in alle geval het de maximum tijd was, die hem gegund werd.

Die aankondiging was het gevolg van een droom. Op een nacht scheen het Don Bosco toe, terwijl hij aan het slapen was, dat hij op de speelplaats kwam en zich te midden van de spelende jongens bevond. Naast hem stond de gewone gids die hem tijdens voorgaande dromen ook ter zijde gestaan had, toen plots hoog in de lucht een arend verscheen, majestueus van vorm die in wijde bogen cirkelde en zachtjes aan boven de jongens neerstreek. Don Bosco keek verwonderd toe en de gids zegde hem:

- "Ziet ge die arend? Hij wil een van uw jongens grijpen."
- "En wie zal dat zijn"? vroeg Don Bosco.
- "Kijk goed toe: deze op wiens hoofd de arend zich zal neerzetten."

Don Bosco bleef de vogel oplettend volgen; hij maakte nog enkele kringen en ging dan op de jonge dertienjarige Antonio Ferraris uit Castellazzo Bormida zitten. Don Bosco herkende hem perfect goed en schoot wakker. Nauwelijks was hij wakker geworden of hij begon in de handen te klappen om er zich van te vergewissen dat hij werkelijk wakker was; hij dacht na over wat hij gezien had en deed een gebed.

- "Heer, als dit geen droomgezicht is maar echte werkelijkheid, wanneer moet het dan bewaarheid worden?"

Hij sliep opnieuw in en in zijn slaap trad hetzelfde personage weer op, de gids, die hem zegde:

- "De jonge Ferraris, die moet sterven, zal de oefening van de goede dood geen twee keer meer meemaken."

En hij verdween. Toen was Don Bosco ervan overtuigd dat het geen droom was doch werkelijkheid en daarom had hij die boodschap aan de jongens overgemaakt.

Ferraris maakte het goed in die dagen.

Toch bracht Don Bosco zijn voorspelling in herinnering. Op de eerste dag van maart was de dertienjarige Giambattista Savio uit Cambiano naar huis gegaan zoals men in het register van het Oratorio kan lezen. De kleine vakjongen lag zwaar ziek te bed en het gerucht had zich verspreid dat hij het was van wie de dienaar Gods het einde voorspeld had.

Don Bosco weersprak dat, toen hij op de avond van 3 maart 's avonds het avondwoordje hield.

" 3 maart.

"

" Vanavond wil ik u over politieke zaken spreken; doch niet
" over politiek van buiten, wel echter over innerlijke politiek,
" over onze zaken, over de dingen van ons huis. Om te beginnen
" de vastentijd is ingezet en die moeten wij heiligen door goede
" werken. Wie verplicht zijn te vasten, weten al wat ze moeten
" doen zonder dat ik het hun zeg; maar moeten de anderen dan niets
" doen? Ook zij moeten goede daden stellen en als ze niet moeten
" vasten, kunnen ze dat door iets anders vervangen. Ik zal u een
" middel aan de hand doen om die dagen te heiligen: biecht en
" veelvuldige communie om van God alle genaden te bekomen, die
" men nodig heeft. Onder alle dagen van het jaar zijn dit heil-
" volle dagen: "sunt dies acceptabiles, dies salutis".

" Ik heb u al aangekondigd dat een onder ons moet ster-
" ven. Ge zult mij zeggen: - 'Zou degene over wie gij het hebt,
" soms de kleine Savio niet zijn? Ik antwoord u daar eenvoudig
" "neen" op. Wie is het dan wel? Dat weet de Heer alleen. Hij
" staat midden onder u, hij heeft mijn aankondiging gehoord en ik
" hoop dat hij de laatste oefening van de goede dood goed gedaan
" heeft. Wees dus allemaal bereid! En zonder dat ik het u zeg,
" had onze goddelijke Zaligmaker het al 19 eeuwen geleden ge-
" zegd: "Estote parati", omdat de dood zal komen als een dief,
" wanneer wij er ons het minste aan verwachten, Ik herhaal die aan-
" kondiging omdat de laatste tijd wanordelijkheden in huis gekomen
" zijn die moeten ophouden. Men vertelt leugens met alle gemak en
" zonder enig bezwaar, men zoekt alle mogelijke voorwendsels om
" uit de kerk weg te gaan onder de goddelijke diensten. En wie dan
" door het huis zou lopen, zou er altijd enkelen ontmoeten die er
" staan te kletsen. Onder voorwendsel van toneel of andere opge-
" dragen boodschappen stopt men de mond aan hen die opdracht heb-
" ben te assisteren. Ook tijdens de studietijd zoekt men zich te verwijde-
" ren en onder het voorwendsel te biecht te gaan, gaat men door het huis
" slenteren. Toch ben ik tevreden over het merendeel onder u dat
" zich werkelijk flink gedraagt; de aangeduide fouten gebeuren door
" weinigen, maar ze doen zich voor. In de refter werpt men mines-
" tra en brood op de grond of op de makkers en soms al spottend (en
" dat kan niet toegelaten worden) op hem die opdracht heeft te as-
" sisteren. Laat dergelijke fouten niet meer voorvallen en zorgt er-
" voor beter te doen in het vervolg.

" Ik raad u aan veelvuldig te biecht en te communie te gaan.
" Maar laten wij elkaar begrijpen! Eerder dan slecht te biechten, is het
" beter niet te biecht te gaan. Het zal een biecht minder wezen doch ook
" een heiligschennis minder. Sommigen gaan biechten en verzwijgen een zonde.
" Dat die toch niet gaan biechten. Zij

" zullen mij zeggen: "maar moeten wij dan niet meer te biecht
" gaan?" Liever dan een heiligschennis te begaan, nee, zeker
" niet. Het is beter dat gij blijft zoals ge zijt dan zonden op
" zonden te stapelen. - Maar wat moeten wij dan aanvangen? Her-
" stel alle slechte biechten, herstel ze vlug en zo uw zielen door de
" zonden roder zullen zijn dan scharlaken, dan zullen zij door
" boete en biecht "dealbabuntur ut nix": witter worden dan sneeuw.

" Ga ook te communie zoals het hoort. Zo ziet men er ook
" die de moed hebben te communiceren doch die er niet aan denken zich
" van hun gebreken te ontdoen; ze zijn niet bang vele uren te
" verliezen en uit de studie te vluchten; 's morgens gaan ze te communie
" en tijdens de dag houden zij lichtzinnige praat met hun makkers; ze
" morren hier- en daarover, over oversten en medeleerlingen en zijn op
" de slaapzaal het kruis van de assistent, enz., enz.

" Wie kan dan zeggen dat dergelijke jongens werkelijk goede commu-
" nies ontvangen hebben? "Ex fructibus eorum cognoscetis eos". Als
" dat de vruchten zijn, wat kan men dan zeggen van de boom die
" ze voortbrengt? Hoe moeten die communies zijn waarvan geen enkele
" verbetering voortkomt? - Maar zult ge mij zeggen, wat moeten wij
" dan doen? Welnu, tracht in de mate van het mogelijke te tonen dat
" gij vruchten weet te trekken uit de sacramenten. Ik weet dat men
" niet op één ogenblik volmaakt kan worden en dat onze gebreken bij
" beetjes en met volharding overwonnen worden. Doch zet u aan het
" werk om ze uit te roeien, laat zien dat er toch enige verbetering
" in u plaatsgrijpt, geef bewijzen van uw goede wil door uw plicht
" zorgzaam in alles te vervullen.

" Ten slotte wil ik een wenk geven aan hen die hun Latijnse
" studies dit jaar beëindigen: "Fratres, satagite ut per bona opera
" certam vestram vocationem et electionem faciatis". Onderzoek in
" deze vastentijd welke de levensstaat is waartoe de Heer u roept.
" Tracht door uw goede werken van de goddelijke Meester te bekomen,
" dat Hij u de weg wijst welke gij moet inslaan. Sommigen onder u
" zullen mij zeggen: - "Wij willen geen priester worden". - Heel
" goed; doch ge zult goede leken zijn, ge zult ook als leek uw
" paradijs verdienen. Maar bid dan tot de Heer om u ook als leek niet
" van weg te vergissen. - Nu willen wij daar niet aan denken; dat
" zullen wij later doen. - En wanneer zult gij er dan aan denken?
" Wanneer het misschien te laat is? Laten wij daarom bidden; laten
" wij goede communies ontvangen, mijn dierbare jongens; laten wij
" vooral bidden voor hem die moet sterven eer wij de volgende oefe-
" ning van de goede dood doen. Als ik het nu eens was die moet
" sterven? Bid ook voor mij; en ik zal ook bidden voor deze onder u,
" die de Heer bestemd heeft om hem tot zich te roepen.

Toen hij 's anderendaags afzonderlijk ondervraagd werd, voegde hij eraan toe:

- "De familienaam van wie het eerst naar de eeuwigheid moet vertrekken, heeft als beginletter een **F**."

Houd er rekening mee dat ongeveer dertig leerlingen een familienaam met die beginletter droegen en dat alle jongens in huis gezond en fit waren. In die dagen zat Giovanni Bisio in de kamer van Don Bosco; en deze zegde hem:

- "Het doet mij leed dat de Heer altijd mijn beste jongens weghaalt."

- "Dus is het een van hen die moet sterven"? vroeg Bisio hem in vertrouwen.

- "Ja, het is de jongen die Antonio Ferraris heet. Ik ben er echter gerust in, omdat hij heel deugdzaam en goed voorbereid is."

Bisio vroeg hem daarop hoe hij dat geheim te weten gekomen was; en Don Bosco vertelde hem de droom in alle eenvoud, zonder het minst erop te zinspelen dat het een bovennatuurlijke gave was; en op het einde voegde hij daar nog aan toe:

- "Let gij derhalve op en ge moet mij verwittigen dat ik hem tijdens de laatste dagen van zijn ziekte kan bijstaan."

En ondertussen begon Ferraris een onbehaaglijk gevoel te krijgen, dat hem verplichtte van tijd tot tijd naar de ziekenzaal te gaan. In het begin leek dat een licht geval te zijn, doch het duurde niet lang of de ernst van de ziekte trad te voorschijn. Toen ging Don Bosco met dokter Gribaud naar zijn ziekbed, die vond dat het leven van de zieke in gevaar was. Deze scheen integendeel de droom van het vorige jaar vergeten te hebben, die door ons in boekdeel zeven verteld werd.

Don Bosco hoorde die uitspraak aan zonder teken van ontroering te geven, sprak de dierbare leerling moed in, alsof hij niets afwist over zijn toekomst, ging hem vaak bezoeken en schonk hem veel troost.

De moeder was naar het Oratorio gekomen, toen de toestand van haar zoon haar niet te alarmerend scheen. Nadat zij hem enkele dagen bijgestaan had, vroeg zij, die Don Bosco als een heilige aanzag, aan Bisio apart:

- "En wat zegt Don Bosco over mijn jongen? Zal hij sterven of zal hij leven?"

- "Waarom vraagt u dat aan mij", antwoordde Bisio.

- "Om te weten of ik moet blijven of wel naar huis mag terugkeren?"

- "En hoe zou uw gemoedsstemming zijn?"

- "Ik ben moeder en natuurlijk verlang ik dat mijn zoon geneest. Voor de rest moge de Heer doen, wat Hij meent dat het beste is."

- "En denkt u overgelaten te zijn aan Gods wil?"
- "Wat de Heer zal doen, zal goed gedaan zijn."
- "En als uw zoon stierf?"
- "Geduld! Wat kunnen wij doen?"

Toen Bisio die edelmoedige gemoedsgesteltenis zag, aarzelde hij een ogenblik en zegde haar daarna:

- "Blijf dan maar. Don Bosco is er zeker van dat uw zoon een brave jongen is en goed voorbereid is."

De christelijke moeder had begrepen; ze stortte enkele tranen zonder zich te buiten te gaan aan verdriet en nadat zij vrije loop gegeven had aan haar smart, zegde ze:

- "Als het dan zo is, blijf ik."

Bisio had haar gezegd te blijven omdat hij berekend had dat de dag waarop de oefening van de goede dood moest plaatshebben, over vijf of zes dagen zou gebeuren zodat er voor de jongen volgens de voorspelling van Don Bosco niet meer dan vijf of zes dagen konden overblijven.

Antonio Ferraris stierf op donderdag 16 maart in de morgen. Hij had alle troostmiddelen van de godsdienst ontvangen. Hij stond op het punt in doodsstrijd te geraken toen Don Bosco de ziekenzaal binnentrad, naar zijn bed ging, schietgebeden influisterde, de laatste absolutie gaf en zijn ziel aan God aanbeval.

Die dood had plaats voor de tweede oefening van de goede dood. Giovanni Bisio, die onder eed vertelt wat hij met het geval te maken had, besluit zijn verhaal: "Don Bosco vertelde mij veel andere dromen over de toekomstige sterfgevallen van jongens uit het Oratorio, die wij voor voorspellingen hielden en nog houden, omdat zij altijd heel precies uitkwamen. Tijdens de zeven jaren, die ik in het Oratorio doorbracht, stierf nooit een enkele jongen zonder dat hij het voorspeld had. Wij waren er zelfs van overtuigd dat wie in het Oratorio stierf onder zijn waakzaamheid en met zijn bijstand, naar het paradijs moest gaan."

Zo sprak Don Bosco op de avond zelf van 16 maart zijn jongens toe:

" Ik zie u allen angstig om van mij te vernemen, welke de "
laatste ogenblikken van onze Ferraris waren. Hier sta ik om uw "
rechtmatig verlangen te bevredigen. Hij stierf gelaten; tijdens "
zijn laatste ziekte heeft hij veel geleden, wat hij in grote "
sereniteit gedaan heeft. Toen hij in het Oratorio binnenkwam, "
zegde hij mij: - "Don Bosco, ik ben bereid in alles uw wil te "
doen; ik zal in alles gehoorzaam zijn; zo u merkt dat ik fout ben, "
verwittig me, straf me, en u zult zien dat ik mij zal beteren." "
En ik beloofde hem dat ik al wat in mijn macht lag zou doen voor "

" het welzijn van zijn ziel en lichaam. Vaak herhaalde hij mij dat
" verzoek en telkens als ik hem moest vermanen, verbeterde hij zich
" terstond. Als ik zo moet zeggen, had hij geen wil, zo gehoorzaam
" was hij. Zijn leraren vertelde mij dat hij in de klas onder de
" eersten was omwille van zijn vlijt en studiegeest. Toen hij ziek
" was, ging ik hem dadelijk bezoeken omdat de dokter onmiddellijk
" de ernst van de ziekte had ingezien. Ik vroeg hem of hij op de
" dag van Sint-Thomas de heilige communie wilde ontvangen. Hij ant-
" woordde mij:

" - Moet ik mij aankleden en met de anderen naar de kerk gaan?
" Ik ben te zwak.

" - Dat wordt opgelost. Jezus in het Sacrament wordt u in de
" kamer gebracht. Ben je tevreden?

" - Dan is het goed.

" Ik vroeg hem: - Heb je niets, dat je geweten bezwaart?

" Zou je mij iets te zeggen hebben? - Hij dacht even na en ant-
" woordde dan: - Nee, er is niets!

" Wat een prachtig antwoord! Een jongens die voor de dood
" staat, die wist dat hij ging sterven, antwoordt: - Nee, er is
" niets! in alle kalmte en geestessereniteit. Ik vroeg hem opnieuw:

" - Zeg eens, ga je gaarne naar het paradijs?

" - Zeker, antwoordde hij mij, dan zal ik van aangezicht tot
" aangezicht zien hoe de Heer is over wie ik zoveel en zo heerlijke
" dingen heb horen zeggen; en dan zal ik begrijpen hoe mijn ziel ge-
" maakt is.

" Op een andere keer vroeg ik hem:

" - Wil je niets van mij?

" - Eén enkel ding: Dat u mij helpt om naar het paradijs te
" gaan.

" - Goed, maar vraag je niets anders?

" - Help ook al mijn kameraden om de hemel te verdienen.

" Ik beloofde hem al het mogelijke te doen. Vanmorgen was zijn
" toestand sterk verergerd en kon hij niet meer spreken; de long-
" ontsteking verstikte hem.

" Nadat ik Rossi had gezegd dat hij mij moest verwittigen
" zodra de zieke in doodsstrijd zou komen, wilde ik weggaan. De
" jongen had de ogen dicht, hij was buiten kracht; doch nauwelijks
" had ik een stap gezet, of hij opende de ogen en begon met armen
" en lichaam te schudden, terwijl hij verstikte kreten uitstootte:
" - Ah, ah, ah! - Ik keerde mij om en vroeg hem, wat hij wilde; hij
" trachtte mij te verduidelijken dat hij wilde sterven met mij aan
" aan zijn zijde. Ik antwoordde hem dat hij er gerust kon in zijn,
" dat ik in mijn kamer enkele papieren ging schikken, maar dat ik
" zou terugkomen zodra ik zou merken dat zijn laatste ogenblikken
" aangebroken waren. Ik ging dus naar mijn kamer en nadat ik er
" een beetje gewerkt had, kwam men mij zeggen dat het met de zieke
" elk ogenblik erger werd. Ik ging er meteen naar toe en ik zag wel dat
" het zeer erg met hem gesteld was; doch ik meende toch niet dat
" de dood zo dicht bij was. Daarom wilde ik naar mijn kamer terug-

" keren, maar de zieke opende de ogen en riep met dezelfde kreet:
" - Ah, ah, ah! Telkens als ik mij verwijderde, werd de arme kleine
" het gewaar. Enkele ogenblikken later kwam Rossi mij opnieuw roepen.
" Ik liep toe en nu was hij inderdaad in doodstrijd; hij ademde niet
" meer, al bleef zijn pols nog kloppen. Een paar minuten daarna
" schonk hij zijn ziel aan de Heer terug.
" Een zware verkoudheid die met koorts gepaard ging, had
" Ferraris in korte tijd naar het graf gevoerd. Hij stierf heel kalm.
" Hij verdroeg zijn vele pijn met ware gelatenheid en zonder
" klagen. De dood joeg hem geen vrees aan, er was niets, dat hem
" wroeging gaf. Ieder onder ons, mijn dierbare zonen, zou in de plaats
" van Ferraris willen zijn. Ik ben ervan overtuigd dat hij recht naar
" de hemel gegaan is en graag zou ik met hem willen ruilen. Toch
" zal morgen het rozenhoedje gebeden worden tot zielenrust van de
" dode. Zijn klasgenoten zullen zijn lichaam morgen naar de paro-
" chie vergezellen.
" Ik besluit met een verwittiging. Wanneer ik hier zal komen
" om u aan te kondigen dat er weer een moest sterven, in godsnaam
" verhinder het mij dan, want er zijn er onder u die veel te lang ver-
" schrikt blijven bij die aankondigingen en naar hun ouders schrij-
" ven dat ze uit het Oratorio weg willen omdat Don Bosco altijd
" maar aankondigt dat er een moet sterven... Maar zeg me eens: als
" ik het nu niet had aangekondigd, zou Ferraris dan even goed voor-
" bereid geweest zijn om voor Gods rechterstoel te verschijnen? Hij was,
" echt waar, een brave jongen maar wie kan op dat punt zeggen dat hij
" absoluut gereed is om het strenge oordeel te doorstaan, dat de
" Heer zal vellen? Ferraris had veel geluk dat hij verwittigd werd.
" Van heden af zal ik dus niets meer zeggen; ik zal niet meer ver-
" wittigen. (Veel stemmen: Neen! neen! spreek! spreek!) Maar tot hen
" die zo bang zijn voor de dood, zal ik zeggen: - Mijn jongen doe uw
" plicht, houd geen slechte gesprekken; nader veel tot de sacramen-
" ten; geef niet toe aan gulzigheid en de dood zal u geen vrees aanjagen.

Toen Don Bosco de dood van Ferraris aankondigde, had hij gezegd:
"Meer dan een, velen zelfs zullen binnen korte tijd in het graf lig-
gen." Wie de inhoud van die toespraak herleest, heeft het direct door dat
de woorden van Don Bosco een erg algemene betekenis hadden, gestoeld op de
korthed van het leven; toch gingen datzelfde jaar nog anderen uit het
Oratorio naar de eeuwigheid zoals vaststaat uit de dodenlijst en uit de parochie-
registers en zoals wij verderop zullen zien.

Terwijl hij mondeling zijn leerlingen onderrichtte, deed hij het
zelfde bij het volk met zijn "Letture Cattoliche". Voor maart en april
verschenen de "Historische gedenkschriften van de theoloog Giovanni
Ignazio Vola, Turijns priester". Ze waren met zoveel zalving door kanun-
nik Lorenzo Gastaldi geschreven dat zij wel konden dienen als een "vade
mecum" voor de clerus in het algemeen en speciaal voor hen, die bevreesd waren

voor de toekomst van de kerk. Theoloog Vola, op 6 februari 1858 in de leeftijd van 61 jaar overleden, was een voorbeeld voor de priesters en een grote vriend van Don Bosco en van het Oratorio geweest.

In mei moest verschijnen de "Geschiedenis van de Inquisitie en van andere haar valselyk toegeschreven dwalingen, door priester Pietro Bocalandro, rector van S. Marco te Genua." Daarin worden verteld de vreselijke en bloedige inquisities van lasterende protestanten tegen de katholieken. Aan de brochures werden enkele bijvoegsels gevoegd waarvan wij de door Don Bosco verbeterde drukproeven en enige vertellingen van zijn pen hebben. Het is een uiting van zijn vurige liefde tot Maria.

Het eerste bijvoegsel is een mooi verhaaltje onder de titel: "Maria, voorzienigheid en bijstand voor wie tot haar bidt!" Zo besluit hij: "Lezer, waar je ook mag zijn, wat je ook mag doen, met een gebed kun je jouw toevlucht nemen tot de H. Maagd Maria. Doch ga tot haar met het vertrouwen dat zij een medelijdende moeder is die haar kinderen kan en wil helpen. Bid van harte tot haar, bid met volharding en wees er zeker van dat zij ook voor jou een ware voorzienigheid zal zijn en een bereidwillige hulp in je geestelijke en tijdelijke noden." Het tweede bijvoegsel omvat onder de naam "Varia" vijf voorbeelden van Maria's ingeroepen en verkregen bescherming. Het vijfde voorbeeld vertelt de beschrijving van de verschijning van Maria aan de zieke H. Stanislas Kostka, toen hij duidelijk van haar de opdracht kreeg de sociëteit van Jezus in te treden. Don Bosco voegt er eigenhandig aan toe: "Christenen, die dierbaar wilt zijn aan Maria, bid van harte tot haar dat ze u de schone genade moge bekomen u geheel aan God te wijden. Zeg haar dat zij u moge bevrijden van de grote gevaren van het leven; en dat zij voor u zou doen, wat zij voor Stanislas deed, en dan zult ge prompt gehoorzamen. De genade tot het kloosterleven geroepen te worden, vroeg de eerbiedwaardige pater Carlo Giacinto van kindsbeen af aan Maria en hij verkreeg ze."

Ondertussen was Don Bosco bezig het leven te schrijven van de eerbiedwaardige dienaars Gods, Maria degli Angeli, Turijnse en geprofeste zuster van het instituut van de ongeschoeide karmelietessen. De 14de mei van dat jaar was vastgelegd om met de gebruikelijke plechtigheid in de basiliek van het Vaticaan de zaligverklaring van die eerbiedwaardige zuster te laten plaatshebben. Daarom moest te Turijn door afgevaardigden van de H. Kerk overgegaan worden tot een laatste identificering van dat heilige lichaam. Toen in 1802 het klooster van de H. Christina door Napoleon gesloten werd om voor profaan gebruik te dienen, werd het lijk op bevel van de aartsbisschop overgebracht naar de kerk van de H. Theresia en daar bijgezet in een klein koor, rechts van het hoofdaltaar. Daar werd het op 14 maart 1865 uitgehaald. Toen de nodige onderzoekingen hadden plaatsgehad en alles in volmaakte harmonie met de oude gegevens bevonden werd, werd het door de geestelijke en burgerlijke overheden erkend als zijnde werkelijk het lichaam van de eerbiedwaardige. Waren bij dat vrome werk aanwezig de bisschop van Cuneo, de vicaris-capitularis van het bisdom en veel andere aanzienlijke wereldlijke en kerkelijke personen. Ook Don Bosco was uitgenodigd om te getuigen en met hem graaf Cays en baron Bianco di Barbania. Bij het openen van de kist verspreidde zich gedurende enkele tijd een zeer aangename geur.

H O O F D S T U K VI.

Op deze plaats van onze gedenkschriften moeten wij absoluut een feit illustreren, dat tot inleiding zal dienen van een der roemrijkste tijdstippen uit het leven van Don Bosco.

Over heel Italië waren honderdacht bisschoppelijke zetels vacant. En dat op een ogenblik waarop de nood aan leiding en aan steun voor de gelovigen groter was dan ooit te voren. Vijfenveertig bisschoppen waren in ballingschap gestuurd; aan zeventien, door de paus gekozen, had de regering geen toelating gegeven om naar hun bisdom te gaan; van de overige waren de titularissen overleden. In de oude Piëmontese staten waren achttien Bisschoppen, hetzij omwille van vergevorderde leeftijd, hetzij omwille van vermoeidheid en smart versleten, gestorven zonder dat ze een opvolger hadden gekregen.

De ministers van het rijk maakten er zich niet bezorgd om, aangezien zij zinnens waren het aantal bisdommen te herleiden; en de paus kon er niet in voorzien, zolang de gespannen toestand duurde tussen Kerk en regering. Weinige maanden waren voorbijgegaan sinds de publicaties van de "Syllabus", dat de woede van alle sektariërs over geheel de wereld had opgewekt.

Don Bosco zuchtte, als hij de godsdienstzaken een dergelijke elendige wending zag nemen. Na zelf veel geleden en gebeden gevraagd te hebben aan zijn leerlingen, ging hij om raad bij gezaghebbende personen. Hij besliste dan contact op te nemen met de mannen van de regering om ze over te halen een einde te maken aan een toestand, die zo nadelig was voor de Kerk en voor de burgerlijke maatschappij zelf. Hij achtte het niet onmogelijk de door de oproerkraaiers aangebrachte hinderpalen te overwinnen. Duizendmaal hadden zij verklaard dat zij vrijheid voor de Kerk wensden en dat de paus zich enkel bezighield met strikt kerkelijke en geestelijke kwesties met uitsluiting van alle territoriale vraagstukken. Kwam het er dan nu niet op aan een beroep te doen op de loyaliteit van hun verklaringen?

Anderzijds waren niet alle staatslieden met haat tegen de Kerk bezielde maar waren ze tegen hun zin door de revolutie meegesleept. De enen hielden over naar de bekende handelwijze van Don Bosco nl. een toegeving aan sommige gedeeltelijke voorstellen, ten voordele van de Kerk; anderen trachtten door sommige toegevingen de knaging van hun geweten te sussen door zichzelf wijs te maken dat zij toch iets goeds hadden gedaan; en dan waren er nog anderen die uit persoonlijke redenen of uit ontzag voor families met grote invloed, gematigde opinies hadden.

Don Bosco had al met de gewone voorzichtigheid waarmee hij zaken voor zijn Oratorio afhandelde, contact met hen gehad om zekere aanklachten van kwaadwilligen tegen sommige bisschoppen te ontzenuwen, om beletsels voor het ontvangen van beneficiën op te ruimen of om een subsidie of schenking voor een parochie los te krijgen.

Het moet daardoor geen verwondering baren dat hij zich gereed maakte om de zaak van de Italiaanse bisdommen te bepleiten en dat hij herhaaldelijk gedurende tien jaar voortging met die edele bescherming. Bij middel van enkele hoge relaties was hij begonnen met de mentaliteit van sommige ministers te bestuderen, nadat hij voor een zaak van dergelijk belang de goedkeuring van de Heilige Vader gevraagd had. Sinds enkele tijd werden brieven uitgewisseld tussen hem en Pius IX, zoals onze gedenkschriften van februari 1865 getuigen, waarvan de inhoud echter niet bekend was. De eerbiedwaardige moet ze zelf hebben vernietigd. D. Emiliano Manacorda was de vertrouwde tussenpersoon van die briefwisseling.

Ondertussen was koning Vittore Emanuele ingelicht dat de paus hem een brief geschreven had. Pius IX die alleen het welzijn van de zielen beoogde, had inderdaad op eigen initiatief beslist de vijanden van de Kerk een gunstige gelegenheid aan de hand te doen om de uitnodigingen van de goddelijke genade te beantwoorden. Op 6 maart schreef hij de koning een brief, vol welwillende uitdrukkingen waarin hij hem bezwoer toch enkele tranen te drogen van de in Italië gekwelde Kerk en met hem overeen te komen om te voorzien in de bisdommen. Hij stelde hem voor een leek, een vertrouwensman van hem, naar Rome te sturen om te onderhandelen hoe een einde kon gesteld worden aan deze onbezette bisschopszetels.

Opdat de brief niet in handen zou vallen van wie er belang bij zou hebben, werd hij toevertrouwd aan commandeur Adorno uit Florence die hem aan de koning overmaakte. Omdat de meningsverschillen met de paus hem altijd onaangenaam geweest waren, aanvaardde hij het aanbod van de paus met welgevallen en zegde hij tot Adorno:

- "Ik wacht al zeven maanden op deze brief van de paus!"

En uit het Pitti-paleis antwoordde hij de paus met eerbied en beloofde hem een afgezant naar Rome te sturen om de onderhandelingen in te zetten.

Het voorstel van de paus werd aan het ministerie overgemaakt en dat toonde zich bereid om het te steunen zonder echter iets te doen, dat de politieke plannen voor een "Italië één en onafhankelijk" kon verhinderen.

Volgende onderrichtingen werden dan geformuleerd voor hem die naar Rome gestuurd werd:

1° Wij aanvaarden over het algemeen de terugkeer van de afwezige bisschoppen

met beperkingen en uitzonderingen in gemeenschappelijk akkoord erkend.

2° Wij aanvaardden de erkenning van de benoemde bisschoppen behalve sommige uitzonderingen, welke de Heilige Stoel om speciale overwegingen niet helemaal uitsloot.

3° De benoemingen voor de bisdommen, van titularissen beroofd, werden beperkt tot bisschopszetels, welke bewaard zouden moeten blijven bij een latere herziening van de diocesane omschrijvingen.

4° De koninklijke prerogatieven van het "exequatur" en van de eed, blijven zonder onderscheid op dit ogenblik behouden voor alle nieuwe bisschoppen, doch worden toegepast op een wijze, die noch de gewettigde prikkelbaarheid van het Hof te Rome kan opwekken noch politieke kwesties kan insluiten.

Onder hen die het meest geneigd schenen om ervoor te ijveren dat de onderhandelingen een dergelijk verloop hadden dat zij aan de verlangens van de Heilige Vader tegemoet kwamen, was Lanza, de minister van Binnenlandse Zaken. Hij wilde wel dat bij de benoeming van de bisschoppen de grootst mogelijke vrijheid aan de Heilige Stoel zou gelaten worden, als die niet gevaarlijk was voor de veiligheid van de staat en dat het principe van "een vrije Kerk in een vrije Staat" feitelijk in daden zou omgezet worden. Hij stond erop dat alle daden van de regering zouden getuigen van de grootste vrijheid en hij verlangde dat Italië, ook in godsdienstzaken, de beperkingen van vroegere tijden zou laten vallen en de grootst mogelijke vrijheid van uitdrukking aan alle godsdiensten, ook de katholieke, zou laten. (1)

Van praktisch standpunt uit bezien, ging Lanza zoals andere ministers uit van het principe dat de "Conventie van september" alleen op buitengewone gevallen betrekking had en de regering verplichtte geweldadige middelen te verzaken om Rome te winnen. Hij hoopte dat door die toegevingen de weg openstond voor andere akkoorden met de paus, vooral wat handelszaken betrof, en dat hij erin zou slagen de belangen van de kleine pauselijke staat zo tot gemeengoed te maken met die van de rest van Italië, dat hij in alles de invloed van de vreemde machten zou onttrekken en de oplossing van de Romeinse kwestie zou bereiken door de vreedzame weg van verzoening en vrijheid voor de Kerk. Don Bosco deelde voorzeker de ideeën van die heren niet; maar dikwijls als hij over de benoeming van de bisschoppen sprak (en dat hebben wij gehoord), hield hij vol dat het in het belang van de regering lag zich fair te tonen in het nakomen van de "Conventie van september", om Europa het bewijs te leveren van haar welwillende houding tegenover de geestelijke belangen van de Kerk en het ook tevreden te stellen door een zeker beroep op haar gezond verstand, dat geen storende demonstraties toeliet. Dat had Don Bosco herhaald en beweerd in sommige, ook door politieke mannen bijge-

(1) Tavallini, "La vita ei tempi di Giovanni Lanza", V. I p. 363.

woonde vergaderingen. En zie, daar kwam volgende uitnodiging vanwege minister Lanza:

" Ministerie van Binnenlandse Zaken, Turijn, 17 maart 1865.
"
" Ondergetekende zou graag, op last van de minister willen
" beraadslagen met u, Eerwaarde en Edelachtbare.
" Als u het zo verkiest, zou u bij mij op mijn departement
" kunnen komen op een uur, dat u past.
" Van u Edele
" de zeer toegewijde dienaar,
" Veglio.

De dienaar Gods liet de gelegenheid niet voorbijgaan en ging naar de minister. Toen hij in het Oratorio weergekeerd was en iemand hem vroeg waarover het onderhoud had plaatsgehad, antwoordde hij:

- "Over een zaak van het allergrootste belang!"

Na die eerste samenkomst werd Don Bosco vaak naar de minister van Binnenlandse Zaken geroepen. Hij was inderdaad de man die op dat ogenblik beter dan wie ook de gemoedsgesteltenissen van het Romeinse Hof kende; hij wist welke afgezant door paus en kardinalen aanvaard zou worden; hij kon suggereren wie in Rome goede diensten kon bewijzen voor het succes van de onderhandelingen. Over die delicate opdracht liet hij later wel een en ander los, doch in het begin drong geheimhouding zich op.

Don Bosco vertelde ons onder meer over de vertrouwelijke manier van omgaan van Lanza met hem. Op een keer, toen nog een ander minister aanwezig was, zegde hij tot Don Bosco:

- "Maar zeg mij eens, Don Bosco, hoe gaat u te werk om zoveel geld te hebben? Waar haalt u zoveel geld vandaan om zoveel jongens te onderhouden? Want dat is een geheim en een mysterie."

- "Heer minister", antwoordde Don Bosco, "ik ga te werk zoals de stoommachine."

- "Maar hoe? Leg eens uit ...! Dat Bargoens versta ik niet."

- "Ik ga vooruit", hernam Don Bosco en doe: "poef, poef, poef, poef."(1)

- "Dat snap ik wel, mijn dierbare Eerwaarde", zegde Lanza, "maar die "poef", moet u toch ook voldoen en juist daar is uw geheim gelegen."

- "Kijk, heer minister, binnen in de machine moet vuur zijn; om vooruit te gaan en goed te draaien heeft ze voedsel nodig..."

(1) Puf is het Piëmontese woord voor "schulden."

- "Maar over welk vuur hebt u het "? onderbrak de minister.
- "Over het vuur van het geloof in God", hernam Don Bosco, "zonder dat vuur gaan heerschappijen ten gronde, storten rijken ineem en is het werk van de mens niets!"

Na het uitspreken van die woorden (en dat deed de dienaar Gods nog wel eens meer), bleef zijn tegenspeler zwijgzaam zitten.

Het ministerie meende senator Michelangelo Castelli naar Rome af te vaardigen, doch uiteindelijk koos het volksvertegenwoordiger Comm. Saverio Vegezzi, een bejaard, eerlijk en fair man, buitengewoon jurist en heel ervaren in de zaken. Met hem werd, omwille van het gebruikelijke wantrouwen, advocaat Giovanni Maurizio, een Genuees, meegezonden, die altijd een bewonderaar en zelfs een vriend van Don Bosco was. De mondeling aan Vegezzi gegeven instructies waren erg ruim en verwekten bij de regering de hoop op een akkoord en de indruk overvloedige toegevingen te doen. Men zou gegaan zijn tot het opheffen van de apostolische Legatie in de zuidelijke provincies, toegeving die de paus na aan het hart zou liggen en die anderzijds in de lijn lag van de leuze van "vrije Kerk".

Advocaat Vegezzi vertrok met zijn gezelschap op 14 april, Goede Vrijdag, helemaal confidencieel. Hij vond een hartelijk onthaal bij de paus die tot hem sprak met zijn gewone openhartigheid.

Hij had ook verscheidene bijeenkomsten met kard. Antonelli, die door Turijn ingelicht was; en altijd op confidencieele wijze pratend, kwamen ze overeen dat men in alle geval elke politieke kwestie links zou laten liggen. Hierin werd men het eens: Wat de leegstaande bisdommen van Piëmonte betreft, zou de koning de kandidaten voordragen zoals dat in het bestaande concordaat de gewone norm was; die van de bisdommen van de provincies waarvan de prinses verdwenen waren, zouden rechtstreeks door de paus benoemd worden doch hij zou de koning eerst de lijst van de bisschoppen voorleggen alvorens ze bevoegd te verklaren; de afwezige bisschoppen zouden kunnen terugkeren behalve sommige wegens persoonlijke of plaatselijke omstandigheden. De bisschoppelijke inkomens zouden intact blijven.

Rome was er niet afkerig van om enkele diocesane omschrijvingen te hervormen; doch het stond het "exequatur" niet toe voor de pauselijke bullen en de eed. De afgevaardigde van de regering van Italië erkende dat zo iets juist was en wilde niet, ten gevolge van nu verouderde formaliteiten, verward worden in een kwestie, die zijn politieke en economische principes zou compromitteren. Vegezzi had het met zo een oprechtheid erkend dat er in het hart van de Heilige Vader hoop moest ontstaan om eindelijk op enigerlei wijze te kunnen zorgen voor een zo geliefd deel van zijn kudde. Doch nauwelijks was bekend geraakt dat de paus een brief aan de koning geschreven had en dat deze zijn bereidheid te kennen had

gegeven om hem in zijn verlangens te steunen of de sekte kwam los. Dat ging zover dat enkele volksvertegenwoordigers vol kwade trouw en valsheid op 25 april in het parlement de regering verweten dat zij die zending aan Vegezzi had toevertrouwd, haar beschuldigden dat zij een akkoord met de paus had gesloten en volhielden dat het leegstaan van bisdommen geen enkel nadeel betekende. Tegelijk ging de sektarische pers razend en dreigend te keer, om het voortzetten van de onderhandelingen te beletten. De vrijmetselaarsloges kwamen bijeen en troffen beslissingen tegen iedere overeenkomst met de Heilige Stoel; en in alle steden van Italië waren er woelige vergaderingen op de pleinen, in de herbergen en in de toneelzalen om met afschuwelijke godslasteringen en ongehoorde goddeloosheid tegen dat initiatief te protesteren. Met dergelijke demonstraties hanteerden de sektariërs het wapen van de zogenaamde publieke opinie die zij nodig hadden om de verlangens van de Heilige Vader krachtig te bestrijden en elk gevolg van de goede gesteldheid vanwege de koning te belemmeren.

Terwijl een akkoord met de paus in het vooruitzicht lag, ontstonden op die wijze diepe en openlijke meningsverschillen onder de ministers die op verschillende manieren sterk tegen de plannen van Vegezzi reageerden. De gematigden zouden tevreden zijn met een eenvoudig geregistreerde formule, wat het 'exequatur' betreft; zij toonden zich toegeeflijk in verband met de onvoorwaardelijke terugkeer van de verbannen bisschoppen en zij drongen niet aan op inkrimping van de bisdommen. Minister Vacca integendeel, minister van Justitie, wierp telkens weer nieuwe hinderpalen voor de voeten van de collega's om het welslagen onmogelijk te maken.

Vegezzi had de voorlopige punten van overeenkomst aan de koninklijke regering overgemaakt; en omdat de minister, die zijn mogelijkheden beperkt had, hem niet antwoordde of half antwoordde, begaf hij zich op 5 mei persoonlijk naar Florentië om er de toestand van de zaken uiteen te zetten en persoonlijk definitieve richtlijnen te ontvangen. Doch vlug zag hij in dat zijn gespannen verwachtingen zouden verzwinden.

Bij de ministers die een vaste woonplaats in de nieuwe hoofdstad hadden, vond hij verstrakking, bij de enen uit persoonlijke rancune, bij de anderen uit stijfhoofdigheid jegens de koninklijke richtlijnen; bij Natoli vooral uit kordate afkeer voor elk christelijk principe. De voorstellen van Rome werden definitief besproken in de raad van de ministers; Natoli, Vacca, Petitti en Sella wilden niet inschikkelijk zijn betreffende het koninklijke "exequatur" en de af te leggen eed; en zij wonnen het. Hun bedoeling bestond er klaarblijkelijk in onrechtstreeks vanwege de Heilige Stoel erkenning af te dwingen van het nieuwe rijk, de aangehechte pauselijke provincies inbegrepen of de onderhandelingen af te breken. Wat de "afwezige bisschoppen" betrof, zij moesten vóór hun terugkeer hun aanvraag indienen bij de koning of de minister van Gratie en Justitie en een herderlijke brief schrijven waarin zij beloofden de wetten te zullen onderhouden. Vegezzi bracht die voorwaarden op 2 juni naar Rome en zegde zelf aan kardinaal Antonelli dat ze on-

aanvaardbaar waren. Dat was trouwens ook de mening van een speciale commissie van kardinalen. Toch stelde de Heilige Stoel nog voor dat men tot de benoeming van de bisschoppen van het Sardische rijk alleen en tot de terugkeer van die bannelingen zou overgaan. Vegezzi antwoordde dat hij zijn regering erover zou inlichten. Op 22 juni zou de laatste ontmoeting doorgaan van Comm. Vegezzi met de kardinaal aan wie de Commandeur moest zeggen dat uit de laatste te Florentië ontvangen antwoorden bleek dat de Italiaanse regering aan haar laatste voorstellen bleef vasthouden en dat zij alleen had ingestemd met de terugkeer van de verbannen bisschoppen, met uitzondering van enkele. Daarmee viel elke onderhandeling weg. Toen Vegezzi op 23 juni een afscheidsaudiëntie aanvraag, stond de Heilige Vader erop dat hij ontvangen werd met de eer van de antichambre. Hij schonk hem een lange audiëntie; daarna zegde Vegezzi hem:

- "Ik hoop dat de onderhandelingen niet afgebroken maar alleen onderbroken zijn!"

- "Dat hangt af van uw regering", antwoordde de paus; "mijn basispunten zijn nu bekend en daar kan ik niet van afwijken; het volstaat dat uw regering ze aanvaardt".

Vegezzi werd senator maar zette geen voet meer in de senaat na 1870.

Ondertussen kondigden de dagbladen van de revolutie aan dat de intriges van de fanatieke partij alles ten kwade gekeerd hadden, ondanks zoveel edelmoedige aanbiedingen en toegevingen, door de regering aan de paus gedaan. In die zin werd het verslag over het verloop van de zending Vegezzi voor de koning opgesteld doch Lanza, gekrenkt en verontwaardigd, weigerde het te ondertekenen en stond op het punt zich uit het ministerie terug te trekken. Opdat men niet te weten zou komen wie onder de ministers het niet eens was met zijn collega's, werd beslist dat La Marmora alleen zijn handtekening zou plaatsen.(1)

Don Bosco werd ingelicht over alle fasen van die onderhandelingen en toen hij vernam dat de oorspronkelijke basispunten waarop zulke hoge verwachtingen gebouwd waren, veranderd en vernietigd waren, was hij pijnlijk getroffen. Maar toch verloor hij de moed niet en wij zullen verder zien hoe hij er zich voor inzette dat de onderhandelingen weer opgenomen werden.

Intussen bleef de onblusbare haat tegen de Kerk voortwoeden zoals hij leefde in het hart van sommige Tanucci-sektariërs.

Op 1 juli publiceerde het Staatsblad het decreet waarmee het nieuwe burgerlijke wetboek gepromulgeerd werd en waardoor het 'burgerlijk huwelijk' wettelijk ingesteld werd. Op 29 maart had de senaat die wet gestemd met 70 gunstige stemmen op 104 stemgerechtigden.

(1) Tavallini, La vitae i tempi di Giovanni Lanza, VI, p. 364.

Te Ferrara werden op 30 juli de zusters Theresianen van de eeuwige aanbidding uit hun klooster verdreven om er een militair hospitaal van te maken. De zusters moesten binnen vierentwintig uur verhuizen.

Te Bologna ontvingen de 50 salesiaanse zusters in de namiddag van 14 augustus bevel uit klooster en opvoedingshuis te vertrekken, vóór het avond was. Ze kregen zelfs niet de 12 uren uitstel, die zij hadden aangevraagd. Op 25 augustus bood de minister van Openbaar Onderwijs, Natoli, de lijsten die hij had laten aanleggen van de Instituten en van de college-kostscholen van religieuze instellingen van beider kunne, samen met zijn verslag daarover aan de koning aan om ze allemaal in één klap af te schaffen. "Het onderwijs, daarin verstrekt, zo beweerde hij, stemt niet meer overeen met de ideeën die onze tijd aangenomen heeft, wat het onderwijs betreft". En hij vroeg de afschaffing van niet minder dan 1.112 colleges en instituten.

Op 30 augustus stuurden de kardinaal-aartsbisschoppen van Benevento en van Napels, de aartsbisschoppen van Sorrento en van Reggio, de bisschoppen van Anglona en Tursi, van Aquila, van Nuoro en Patti een verbazende brief aan de koning waarin zij vroegen naar hun bisdommen terug te kunnen keren waaruit zij verdreven waren om hun door de "cholera" gekastijde of bedreigde bevolking te gaan bijstaan. De koning antwoordde niet en Paolo Cortese, minister van Gratie en Justitie, schreef aan de Procureurs-generaal en beval streng te verhinderen dat die bisschoppen onder om het even welk voorwendsel in hun bisdommen zouden weerkomen tot de verkiezingen achter de rug waren. Datzelfde verbod gold ook voor de bisschoppen van Ascoli en van Aversa en van Foggia, die na twee jaar gevangenisstraf te Como verbannen waren.

Natoli die ook minister van Binnenlandse Zaken geworden was na het ontslag van Lanza, legde de bisschoppen onmogelijke voorwaarden op in verband met de middelbare scholen van de seminaries, om ze te dwingen deze te sluiten of indien deze weigerden dat te doen, een voorwendsel te hebben om ze zelf te kunnen sluiten. Zodoende slaagde hij er inderdaad in 58 seminaries te sluiten. De lokalen werden ingepalmd, de seminaries gelaïciseerd en aan de gemeenten toevertrouwd. Daarna dacht hij eraan ze opnieuw te openen met de twee derden van de geconfisqueerde inkomens. Op 15 september deelde hij zijn plan mee aan de prefecten van het Rijk.

Op 19 september verbood grootzegelbewaarder Paolo Cortese in een omzendbrief de processies en liet het aan het oordeel van de prefecten over de toelating ervoor te geven; en op het einde van diezelfde maand ontzegde hij de bisschoppen van Caserta en van Gaeta het herderlijk bezoek af te leggen.

Diezelfde minister bereidde een nieuwe slag voor tegen de rechten van de katholieke hiërarchie, dat wil zeggen een nieuwe omschrijving van de bisdommen met de klaarblijkelijke bedoeling het aantal bisschoppen te be-

perken en de goederen van de opgeheven zetels in te palmen. De bisdommen, 231 in aantal, moesten herleid worden tot 59 en op 3 november vroeg hij te dien einde uitleg aan de prefecten van het Rijk.

Op 28 november bracht Natoli verslag uit bij de koning over het resultaat van een onderzoek in verband met de seminaries, verslag dat hij ook aan de pers overhandigde. Vóór 1860 bezaten de bisdommen 263 seminaries; 82 waren reeds afgeschaft en hij stelde voor de overblijvende 231 te herleiden tot 59, dat is één per bisdom volgens het plan Cortese.

Op 18 november had te Florentië de plechtige opening plaats van het nieuwe parlement, in de zaal namelijk van de zestiende eeuw. Dagen te voren had Vittorio Emanuele gezegd tot de gemeenteraadsleden en tot verscheidene afgevaardigden, welke hem hulde kwamen brengen:

- "Wij zullen naar Rome gaan en wij zullen naar Venetië gaan; voor de eerste zijn wij op weg en voor de tweede zal er bloed vloeien".

En in zijn kroonrede, die hem door de minister in de handen werd gestopt, las hij onder meer: "Bij het afsluiten van de laatste legislatuur heeft mijn regering uit eerbied voor het Hoofd van de Kerk en met het verlangen om te voldoen aan de religieuze belangen van de meerderheid, het voorstel tot onderhandelingen met de Heilige Stoel aangenomen; doch zij heeft die moeten afbreken, toen de rechten van mijn kroon en van de natie gekrenkt werden ("toejuichingen"). De volheid der tijden en de onvermijdelijke loop van de gebeurtenissen zullen de geschillen tussen het Italiaanse rijk en het pausdom oplossen. Intussen moeten wij trouw blijven aan de conventie van 15 september waaraan Frankrijk op de vastgestelde tijd volledige uitvoering zal geven."

En in november trokken de Franse troepen zich terug uit de zuidelijke provincies van de kerkelijke staat en keerde een brigade van het bezettingskorps naar Frankrijk weer. Te Rome en Viterbo en Civitavecchia bleven nog ongeveer 10.000 Franse soldaten achter.

Met deze beschrijving hebben wij gemeend de sfeer weer te geven waarin ook Don Bosco zoveel werkte. Hierdoor kan men later begrijpen met welke wilskracht en welke sereniteit van geest de Heer hem bedeed had om geheel zijn zending te kunnen volvoeren.

H O O F D S T U K V I I .

De zending van Comm. Vegezzi te Rome heeft ons een beetje afgeleid om Don Bosco te volgen te midden van zijn jongens en daarom keren wij terug naar het oogenblik waarop wij hem verlaten hebben.

Het oude, patriarchale leven in het Oratorio moest omwille van een zo grote menigte leerlingen, geleidelijk en uit noodzaak van de dingen gewijzigd worden en plaats ruimen voor gedisciplineerde orde en ik zou zeggen, materiële orde, die te voren erg matig was zoals wij elders al hebben opgemerkt. Don Bosco leed er onder het dierbare gezinsleven, dat zoveel jaren zijn troost was geweest, al was het ook maar gedeeltelijk, te zien aftakelen; doch "vir prudens dirigit gressus suos". Hij was daardoor verplicht nieuwe schikkingen te treffen en daarmee ging hij niet met sprongen vooruit maar met regelmaat naargelang van de behoeften van het huis; hij maakte er de geesten ontvankelijk voor, om inschikkelijk te aanvaarden, wat hij wilde voorschrijven. Toch was hij standvastig in zijn beslissingen. Terwijl hij in het privaat uitdrukkingen als "Ik vraag u, wil mij het genoegen doen", bleef gebruiken, hoorde men hem in het publiek niet zelden zeggen: "k wil", beslist zeker, maar toch altijd kalm en zonder bevelende toon.

Sommige van zijn avondwoordjes, die ons door de kroniek bewaard gebleven zijn, bevestigen dat.

Op de avond van 19 maart sprak hij op volgende toon:

" De novene tot Sint-Jozef is voorbij; doch ik zou willen dat
" jullie verder gaan met de dagen te heiligen die de feestdag van
" O.-L.-Vrouw Boodschap voorafgaan. Ik heb het niet te voren gezegd
" omdat ik jullie de novene ter ere van St.-Jozef niet wilde onder-
" breken. Zonder enige bijzondere devoties aan de al bestaande
" toe te voegen, ten einde uw plichten niet te verwaarlozen, ver-
" genoeg jullie zich ermee dagelijks een sacramentele of een gees-
" telijke communie te doen, naargelang van je verlangen. De semes-
" triële examens zijn nu afgelegd en ik zie met genoeg dat de
" meesten onder u het goed gedaan hebben, doch ik zie ook dat er
" jongens zijn die niet beantwoord hebben aan de zorgen die men aan
" hen besteed heeft en gezakt zijn. En beelden jullie zich niet in
" dat deze examens van weinig belang zijn voor je welzijn. Jullie
" moeten er veel waarde aan hechten. In ons Oratorio is het de ge-
" woonte dat zij die van onze weldadigheid genieten, en slechts zes
" op de tien punten verdienen, naar huis teruggezonden worden; want

" zij die zich niet goed gedragen, verdienen de gunsten van het huis
" niet. Vergeet niet dat bij het geven van de punten er rekening
" gehouden wordt met alles. Men houdt rekening met de houding in
" de kerk, in de eetzaal, in de studie, in de klas, zodat degenen die
" menen een 10 bekomen te hebben, met moeite een 6 of een 8 halen en
" dat degenen die dachten de goedkeuring van de examinatoren te heb-
" ben, weggestuurd worden. De schuld daarvan ligt helemaal bij hen,
" omdat zij tijdig verwittigd werden. Bijgevolg, wie slechts de helft
" of een derde van het kostgeld betaalt en maar een zes haalt zal
" heel het kostgeld moeten betalen, en wie de nodige punten niet be-
" haalde en weggestuurd werd, zal de gevolgen van zijn gedragen moe-
" ten ondergaan met naar huis te gaan. Elk jaar wordt zo gedaan, elk
" jaar werden er na de semestriële examens sommigen naar huis gezonden
" en als er soms een uitzondering gemaakt werd, dan was het na lang
" aandringen en na ernstige en ook gehouden beloften.

" Ik heb je nog iets anders te zeggen. Het is al een tijdje
" dat men de stem van de assistenten niet meer hoort zoals het zijn
" moet, vooral in de eetzaal. Men wil maar niet zwijgen, men komt
" luidruchtig binnen, in één woord in wanorde. Ik verzoek je dus
" voortaan de Madonna een bloempje aan te bieden en je in de eetzaal
" te gedragen volgens de regels van het huis. Is dat beloofd? ("ja,
" ja"). Wel te rusten.

Op 20 maart herhaalde Don Bosco resoluut de vermaning van de vorige
avond.

" Gisteren had ik u als bloempje ter ere van de Madonna de
" orde en het stilzwijgen in de eetzaal gegeven en ik dacht dat deze
" vermaning voldoende zou geweest zijn. Tot mijn verwondering kwam
" ik vandaag te weten dat er vandaag nog meer lawaai geweest is dan ooit.
" Dat zijn dingen die Don Bosco niet kan toelaten; want in huis is
" de tucht alles. Bij het binnenkomen in de eetzaal stoot men elkaar
" en tiert men dat horen en zien vergaan; en in de eetzaal zit men
" te lachen en te babbelen in plaats van te zwijgen en men gaat er
" buiten zoals men er binnengekomen is, onder lawaai. De assistenten
" worden genegeerd en het is alsof zij er niet waren. Ik weet dat de
" meesten onder u voor de orde zijn en dat er een vijftigtal zijn
" die de wanorde verwekken, alleen maar voor 't plezier. Bijgevolg
" heb ik beslist dat van morgen af men ordelijk in de eetzaal zal
" binnenkomen. D. Savio zal u op rijen plaatsen onder de portieken
" en jullie zullen groep per groep binnenkomen; na het eten zal men
" buiten gaan in kleine groepen, tafel per tafel, en zo zal al die
" miserie vermeden worden, tegelijkertijd beveel ik de assistenten
" in de eetzaal aandachtig erover te waken, en ik leg het hun op
" als gewetensplicht, dat zij mij van alles op de hoogte brengen van
" wat er gebeurt en dat zij mij zeggen wie de wanorde veroorzaakt,
" wie het ook zij.

" Daar jullie klagen over zekere assistenten, verbied ik
" absoluut aan de assistenten straffen te geven, zo zal er niemand
" te klagen hebben en iedereen tevreden zijn. Ik wil niet dat in
" huis gestraft wordt; maar ik wil dat men rapport uitbrengt bij mij en
" ik herhaal het; daartoe verplicht ik de assistenten in geweten.
" Ik zal hem wie het ook weze die te kort komt en om het even op
" welke manier, onmiddellijk naar huis sturen, omdat ik geen tucht-
" loosheid in het Oratorio kan dulden. Don Bosco is goed en ver-
" draagt alles; maar als het gaat om de orde is hij onverbiddelijk.
" Als het ging om onbeleefdheid en dergelijke of andere dingen
" tussen jullie en mij, welaan dan, geduld; maar als het gaat om oneerbie-
" digheid tegenover de andere oversten en als de wanorde open-
" baar is, dan komt er geen goedheid meer van pas. Van de vakjongens ver-
" draag ik meer dan van de studenten. De vakleerlingen, die meer
" met stoffelijke dingen bezig zijn, zijn te verontschuldigen als
" zij al eens te kort komen, en velen onder hen zouden op straat
" staan, zo ze weggezonden werden? Met de studenten is dat zo niet.
" Deze hebben al een zekere geestesontwikkeling, een fijner gevoel
" en ook een opvoeding gekregen; zij zijn dus verplicht zich zo te
" gedragen dat het niet nodig is vermaand te worden. Ik wil dat de
" studenten voorbeeldig zijn; zoniet dan gaan ze maar naar huis of
" gaan over naar de vakjongens. De studenten die naar huis gezonden
" worden staan niet op straat; de meeste hebben ouders of familie
" die voor hen zullen zorgen. Bijgevolg zijn jullie gewaarschuwd, en van-
" af morgen zal ik beginnen. Jullie werden verschillende keren in
" de voorbije dagen gewaarschuwd en nu zijn we wel verplicht een
" beslissing te nemen. Doe uw best om in orde te zijn. Ik wil geen
" slechte studenten in huis.

Meer was er niet nodig. ' s Anderendaags gingen zij in groep in
de grootste stilte binnen en uit de eetzaal. D. Angelo Savio, econoom,
en dus bekleed met een van de eerste ambten van het Oratorio moest de
gegeven bevelen uitvoeren.

" 21 maart.

"

" Ik heb u een droevig nieuws te melden. De bisschop van
" Cuneo is dood. Hij was ook als getuige belast geweest met de ver-
" eenzelviging van het lichaam van de Zalige Maria degli Angeli.
" Hij voelde zich niet al te best; maar daar hij al verscheidene
" keren ondervonden had dat de lucht van Genua hem heel weldoend
" geweest was, hoopte hij dat ook dit jaar een rustperiode hem daar veel
" deugd zou doen. En hij ging er heen.

" Deze avond toen ik op mijn kamer was, ontving ik een tele-
" gram uit Genua met deze woorden: "Deze morgen om 7 uur stierf te
" Genua Mgr. Manzini, bisschop van Cuneo." "Dit telegram trof mij,
" want hij is een grote weldoener van het huis. Telkens als hij te

" Turijn was, kwam hij naar het Oratorio en dikwijls gaf hij een grote
" aalmoes. Jullie zullen er niet op gelet hebben, want hij was al-
" tijd als een eenvoudige priester gekleed. Hij hield heel veel van
" ons huis en bevoordeelde het zoveel hij kon. De dood van deze man
" is een groot verlies voor elkeen. Het is een groot verlies voor de
" Kerk die nu een geleerd en zeer heilig prelaat minder heeft. Hij
" was een echt geleerde man, godvruchtig en voorzichtig. Het is een
" groot verlies voor het bisdom Cuneo, want het wordt beroofd van
" een ware vader. Het is een verlies voor het Oratorio, daar hij een
" van onze meest genegen weldoeners was. Het is ook een verlies voor
" mij want hij was een zeer intieme vriend en ik mag zeggen dat hij
" een echte vader was voor mij. Telkens als ik twijfelde om zus of
" zo te doen, telkens als ik raad nodig had, richtte ik mij schrif-
" telijk of mondeling tot hem en dan hielp hij mij en troostte mij met
" raad en ware voorzichtigheid. Ik kon zeggen dat zijn huis het mij-
" ne was, waar ik met de grootste vrijheid kon verblijven nog be-
" ter dan in het Oratorio; als ik naar Cuneo ging, was mijn thuis
" bij hem. Bijgevolg kan zijn dood een echt ongeluk genoemd worden.
" In alle geval, dat de heilige wil van God geschiede."

" Er worden veel feiten verteld betreffende het leven van
" deze bisschop, die weldra ter perse zullen gaan. Ik ken er veel, ge-
" deeltelijk gehoord van mensen die hem kenden en die geloofwaar-
" dig zijn, en andere die hij mijzelf verteld heeft, toen wij sa-
" men ten huize van Baron Bianco di Barbania waren. Hij vertelde
" dat niet om er mee te pochen, neen! Zoals alle heilige mensen was
" hij nederig en hij vertelde die dingen als speciale genaden van
" de heilige Maagd die zij verleend had. Wie meent heilig te zijn
" is een onnozel mens, terwijl de ware heiligen denken dat zij de
" ellendigste zondaars van de wereld zijn; en als de Heer genaden
" schenkt op hun gebed, schrijven ze dat aan een of andere heilige
" toe, daar zij groot geloof in hen hebben.

" Ik wil u nu iets vertellen dat de bisschop van Cuneo over-
" kwam toen hij, nog pastoor was hier te Turijn in de parochie van
" de H. Theresia. Hij werd geroepen om een stervende bij te staan en
" hij was er naartoe gegaan om er zijn plicht van priester uit te
" oefenen. Terwijl hij zich bij de stervende bevond omstreeks twee
" uur in de namiddag, kwam men naar de pastorie gelopen om hem te
" vragen bij een zieke te gaan, een huismoeder, die in groot gevaar
" verkeerde. Doch hij kwam slechts 's avonds om 7 uur thuis; zodra
" hij het hoorde liep hij snel waar hij geroepen was. Hij trof ech-
" ter de arme moeder, die de steun van het huisgezin was, dood aan;
" zij was omstreeks 2 uur overleden. Haar koud lijk lag op het bed
" en een zwak lichtje verlichtte droevig de kamer. De dokter had het
" overlidensbericht geschreven. Het lijk had een kruisbeeld tussen
" de gevouwen handen. De hele familie was in groot verdriet en in
" alle plaatsen van het huis werd er geweend. Hun verdriet was groot
" omdat zij hun moeder verloren hadden; - zij hield het huis recht,
" want zij zorgde voor alles, - maar vooral omdat zij de H. Sacra-
" menten niet had kunnen ontvangen. De goede pastoor sprak hun
" troostende woorden toe in

" de kamer van de overledene en hij nodigde allen uit tot de Heilige
" Maagd te bidden. Hij voelde in zijn hart aan, dat God een buitengewone
" genade zou verlenen, en geknield bad hij met al de vurigheid van
" zijn ziel. Toen stond hij op en nadat hij de naam van Jezus
" aangeroepen had, zegende hij de overledene. Na een paar ogenblik-
" ken begon de dode zich te bewegen, richtte zich op en vroeg haar
" handen los te maken; zij noemde elkeen bij hun naam en vroeg om te
" biechten. Na de biecht gaf ze nog een paar raadgevingen aan de
" familie, deelde nog een paar schikkingen mee over de zaken, legde
" zich vervolgens neer en was weer het lijk van daarnet.

" Ik zou nog veel andere dingen kunnen vertellen maar het zal
" voor andere avonden zijn. Mijn jongens, laten wij uit de dood van
" deze bisschop een grote waarheid leren. Welke ook de levensstaat of welke
" ook de waardigheid van iemand is, allen zijn ten dode opgeschre-
" ven. De dood spaart niemand.

" De bisschop van Cuneo was een heilige man en zal onze gebe-
" den niet nodig hebben. Maar wij zijn in elk geval altijd in onze-
" kerheid; en mocht hij nog iets vereffenen hebben met de goddelij-
" ke rechtvaardigheid, dan verlang ik dat men morgen het rozenhoed-
" je van de overledenen bidt en dat men of een sacramentele of gees-
" telijke communie, volgens je verlangen, voor de zaligheid van zijn
" ziel, zou opdragen.

" En nu zou ik nog iets willen vragen. Ik zou u nog een "bloempje"
" willen voorstellen ter ere van de Madonna, voor morgen en de volgende
" dagen en dat is: de stilzwijgendheid bewaren op de trappen als jul-
" lie na het avondwoordje naar de slaapzaal gaan.
" Vroeger was het voldoende te zwijgen op de slaapzaal; maar na goed
" nagedacht te hebben, meen ik dat de stilte op de trappen veel
" moeilijkheden voorkomt. Men heeft je dat al menigmaal gevraagd,
" maar nu zou ik willen dat jullie het doen ter ere van de Madonna,
" en naar de slaapzaal gaan in de grootste stilte.

" 23 maart.

" Vandaag is er veel sneeuw gevallen en het schijnt dat het
" nog niet zo vlug zal gedaan zijn, maar dat het waarschijnlijk nog
" enige dagen zal duren. Het seizoen is nochtans al ver gevorderd
" en de zon zal de sneeuw doen smelten. Ik zeg dit opdat jullie zorg
" zouden dragen voor de gezondheid. Klederen uitlaten en spelen
" en zweten en zo in de klas of in de studie gaan zitten kan je veel
" kwaad doen. Vandaag zijn wij al in de helft van de vasten. Deze
" morgen, in het brevier en in de mis was er de gedachtenis van de
" HH. Cosmas en Damianus; iets ongewoons, omdat tijdens de vasten er
" slechts een enkele gedachtenis van dit soort is. Zij die het bre-
" vier bidden zullen het wel opgemerkt hebben en zullen er de reden
" van willen kennen. Ik zal het je zeggen, want ook al de anderen
" zullen verlangen het te weten. Te Rome bestaat sinds vele eeuwen
" het gebruik dat op de vastendagen de staties gedaan worden in ver-

" schillende daartoe vastgestelde kerken. Op de dag van de helft van
" de vasten heeft dit bezoek plaats in de kerk van de HH. Cosmas en
" Damianus en het volk komt er in groot aantal naartoe. Welnu, de
" kerkelijke geschiedenis vertelt dat in een zeker jaar op deze dag
" de oude kerk aan deze heiligen toegewijd propvol zat dat in
" gebed neerknielde voor de altaren; onverwachts ontstond er een ge-
" mompel onder de menigte. Er gebeurde iets opzienbarends. De twee
" marmeren beelden van de heiligen Cosmas en Damianus bewogen zich
" in hun nissen en alsof ze van vlees en bloed waren stapten zij
" van hun voetstukken af, gingen in de kerk de ene naar de andere
" toe, ontmoetten elkaar midden in de kerk en gingen samen door de
" middengang tussen de massa volk naar de uitgang toe. Verbaasd bij
" dit wonderbare gebeuren kwam de menigte de beelden achterna om te
" zien wat er zou gebeuren. Maar nauwelijks was al het volk buiten
" op een zekere afstand van de kerk of de beelden bleven staan; dan
" hoorde men een afgrijselijk lawaai en allen keerden zich naar de
" kerk toe. Wat 'n schouwspel! De kerk lag in puin en zonder dat groot
" mirakel zou de menigte onder het puin bedolven zijn geweest. En
" daarom werd beslist dat elk jaar op deze dag de gedachtenis van
" deze twee heiligen zou gehouden worden, juist omwille van zo een
" uitzonderlijk mirakel.

" Mijn dierbare jongens, ik wou dat jullie hieruit een grote
" waarheid zouden leren, nl. hoe waardevol de voorspraak van de hei-
" ligen bij de Heer is en hoe nuttig het is onze gebeden tot hen te
" richten. Als de heilige Cosmas en Damianus, zo een buitengewoon
" mirakel verrichtten om zoveel volk van de dood te redden, hoe-
" wel er niet om gebeden werd, denken jullie niet dat zij ons hun
" hulp zullen bieden als wij er hen om bidden? Laten wij vooral
" godsvrucht hebben voor heiligen wier naam wij dragen en laten wij
" onze toevlucht tot hen nemen, niet enkel in de noden van onze ziel
" maar ook van ons lichaam, in al onze moeilijkheden en gevaren en
" zij zullen altijd bereid zijn ons te helpen.

Maar Don Bosco moet in die dagen veel geleden hebben om de licht-
zinnigheid van sommigen die toch geweldig van hem hielden en heel hun le-
ven aan hem hadden toegewijd. Het is een uniek feit in zijn soort voor zo-
ver wij weten, dat in het Oratorio zou voorgevallen zijn; maar het bewijst ook
de vastberadenheid van Don Bosco als het de eerbied en de gehoorzaamheid
tegenover het gezag betreft.

De econoom was door sommige leerlingen niet al te graag gezien om
zijn strengheid in het bewaren van de tucht. Er waren verscheidene eet-
zalen en op zekere dag kreeg D. Savio, die in de grote eetzaal waar
meer dan 300 leerlingen aan tafel zaten, assisteerde, een stuk brood in
de rug. Wellicht was het voor een medeleerling bestemd. D. Savio was voor-
zichtig, maakte zich niet kwaad, doch keerde zich om ten einde te zien
wie de onbeleefde jongen wel kon zijn, en zegde niets. Toen 's anderen-
daags de grap zich nog eens voordeed, sprak hij er met Don Bosco over. Het was

klaar dat men het op zijn persoon gemunt had en 's avonds richtte Don Bosco enige ernstige woorden tot de jongens en besloot dat wie zich nog aan iets dergelijks zou schuldig maken op staande voet het Oratorio zou verlaten.

Daags daarop stonden de jongens onder de portieken geschaard voor het middagmaal. De econoom zag toe of de jongens zwegen en gaf het teken om de eetzaal binnen te gaan, toen plots een tors van een kool met geweld zijn baret trof. Snel keert hij zich om en ziet een jongen R... Agostino die zijn arm laat vallen. Zonder meer laat hij de jongen in een bijgelegen kamertje binnengaan en leidt de anderen in de eetzaal. De jongen beschaamd en wenend beweert dat hij een makker heeft willen treffen en nooit het inzicht had de econoom te treffen. Hij was heel levendig van aard, maar soms wat lichtzinnig; verder gedroeg hij zich goed en was niet de laatste van de retorica. Daarom overtuigd van zijn onschuld, trokken zijn leraar die van hem hield en nog een paar andere leraren partij voor hem, lieten hem uit de kamer en zonder na te denken over de belediging die zij hun overste aandeden, brachten ze hem naar de eetzaal vol medelijden en beloofden hem dat zij hem uit alle macht zouden verdedigen; en zij hielden hem de hele dag bij zich, niet zonder bewondering van de communiteit. Het hart overwon de rede en 's avonds aan tafel, begonnen de leraren, die om andere redenen niet al te best konden opschieten met de econoom, luidop de houding van de econoom in deze omstandigheid te laken, omdat hij zonder te luisteren naar redenen een onschuldige gestraft had. De gemoederen waren verhit en de woorden weinig overdacht. Don Bosco zweeg en na de avondgebeden kondigde hij aan dat de jongen Agostino naar huis zou gaan. Dat was als een donderslag.

De jongens gingen slapen en een groepje leraren, onder wie zij die zich tegen de econoom verzet hadden en die deze strenge beschikking van de overste kritiseerden, bleef op de speelplaats; zij morden een tijdje toen eindelijk een coadjuteur met een ondoordachte uitval besloot:

- "Iemand van ons moet naar Don Bosco gaan en hem rondweg zeggen dat, zo de jongen geen vergiffenis krijgt, wij allen het Oratorio zullen verlaten."

- "Laten wij de zaken niet zover drijven", riep de studieleider uit, die deze bedreiging gehoord had. "Ik ga naar Don Bosco en ik hoop de zaak te kunnen regelen."

Het was half elf en hij trof Don Bosco aan zijn werktafeltje aan; hij legde hem de mistevredenheid uit van zekere medebroeders en pleitte voor onmiddellijke vergiffenis. Don Bosco antwoordde hem:

- "De fout is zeker; de intentie beoordeelt God alleen. Ten andere, gooien met een kooltors is al een inbreuk op het reglement, omdat daardoor de stilzwijgendheid verstoord werd en omdat in de huidige omstandigheden zo een daad oorzaak kon geweest zijn van grote wanorde na herhaalde vermaningen. Nochtans, ondanks de ernst van het feit had ik een middel kunnen vinden om de jongen, die waarlijk een goede jongen is, te redden;

maar aangezien jullie hem verdedigd hebben, kan ik onmogelijk op mijn beslissing terugkomen. Men weet via de clerici en de jongens dat jullie het tegen D. Savio opgenomen hebben en ik zal nooit toelaten dat het gezag op zulke wijze onder druk gezet wordt.

De studieleider keerde rond kwart over elf bij zijn medebroeders terug die hem angstig afwachtten en zei hun:

- "Don Bosco is onwrikbaar."

Allen trokken zich in hun kamer terug om na te denken welke partij ze zouden kiezen en gelukkig voor hen kozen zij de beste. Enkelen, waaronder Enrico Bonetti, zegden in stilte:

- "Don Bosco verlaten, dat nooit!"

- "Met Don Bosco tot in de dood!" antwoordde een in aller naam. En zo bleef het.

In de vroege morgen vertrok Agostino.

Een enkele in het Oratorio kon zich niet neerleggen bij de beslissing van Don Bosco. Deze zat aan de tafel van de oversten en gedurende twee, drie dagen maakte hij bittere en spottende zinspelingen op D. Savio, op de weggestuurde jongen, op de bedreven onrechtvaardigheid. Don Bosco leed er onder meer dan ooit, maar zei geen woord.

Toen de passies geluwd waren en er over de zaak niet meer gesproken werd, schreef Agostino van huis uit aan Don Bosco, wellicht op raad van iemand, een brief, waarin hij hem vergiffenis vroeg voor de bedreven fout, die hij uit lichtzinnigheid en onvrijwillig begaan had. Don Savio werd ondervraagd en sprak voor hem ten beste, hij werd weer in het Oratorio aanvaard en beëindigde er zijn studies met succes.

Dit feit was voor de leerlingen een heilzame les; ze zagen dat Don Bosco voor niets terugdeinsde als het gezag moest verdedigd worden en dat ook een der beste leerlingen, gesteund door de meest invloedrijke leraren van het Oratorio, er niet in geslaagd was zich aan de gevolgen van een ongehoorzaamheid te onttrekken.

Ook te midden van deze stoornissen, ging Don Bosco in alle kalmte verder met het geven van zijn avondwoordjes, eer de jongens in bed gingen, en dit zonder onbescheiden toespelingen.

" 26 maart.

"

" Vandaag heb ik goed nieuws. Morgen zal men om 5 uur opstaan.

" Schrik niet! Om 5 uur voor de vakjongens en om half zes voor de

" studenten. Nochtans, als de studenten op de speelplaats komen om

" water te halen, dat zij er voor zorgen geen lawaai te maken en de

" goddelijke diensten niet te storen die in de kerk voor de vak-
" jongens gehouden worden.

" Ik zou ook graag hebben, dat zodra het teken gegeven wordt
" om op te staan, iedereen onmiddellijk opstaat en niet zoals sommi-
" ge economen doen die van het eerste kwartier nog willen profi-
" teren en ook nog van de helft van het tweede en soms van alles, om
" dan hals over kop uit het bed te springen en naar de kerk te lopen,
" natuurlijk veel later dan de anderen. Twee dagen geleden, was er
" een, hij staat hier bij jullie - ik noem hem niet om hem niet be-
" schaamd te maken - die te bed gebleven was, in allerijl zijn broek
" het achterste voren aantrok en zo van de slaapzaal kwam. Op de
" trappen wilde hij ze in orde brengen, trok van links naar rechts,
" van rechts naar links, doch dat haalde niets uit, daar hij ze
" averechts aan had en hij het niet eens merkte. Hij zou nogal
" een mal figuur geslagen hebben mocht er daar een vreemde voorbij
" gekomen zijn! Het is waar dat er op dat uur geen vreemdelingen in
" huis zijn, maar toch kwam Don Bosco er juist voorbij en zag hem in
" deze benarde toestand. Laten we dan 's morgens deze kleine peniten-
" tie doen en laten wij het doen in geest van versterving; wij zullen er
" tijd bij winnen, het bed kunnen opmaken, onze kleren borstelen en
" onze zaken in orde houden.

" Vandaag kwam er een vreemdeling en ik wilde hem een slaap-
" zaal laten zien. Nauwelijks had ik de voet op de drempel van de ene
" gezet waar een dertigtal van de grootste jongens slapen of ik
" zag vijf of zes bedden zo in wanorde dat zij een heel slechte indruk
" maakten. Men zou gemeend hebben dat in een ervan een hondje geslapen
" had, in een ander een varkentje, zo waren ze in wanorde.
" Bij een andere lag niets meer op de matras; het hoofdkussen lag
" in een laken gewikkeld aan het voeteinden. Bij een vierde lagen
" de dekens op de grond boven op de schoenen. Ik heb natuurlijk de deur
" dicht gedaan, om de vreemdeling zo een vuile boel niet te laten zien.

" Ik probeerde nu een andere slaapzaal binnen te gaan; doch
" daar deze veel groter was, was het aantal bedden die niet opge-
" maakt waren, ook groter. Ik moest er dus van afzien daarmee
" verder te gaan, om mijn jongens niet in schande te brengen bij
" mensen die niet van het huis zijn. Het is maar een zielig gezicht
" de slaapzalen in zo een wanorde te zien. Toch geef ik de schuld niet
" aan de jongens, neen, maar aan de assistenten, die goedschiks of
" kwaadschiks, elke morgen moeten eisen dat de bedden in orde ge-
" bracht worden.

" Maar om niemand te moeten berispen heb ik het middel gevon-
" den om dit doel te bereiken en waarmee men van morgen af zal be-
" ginnen. Ik zal iemand belasten elke dag de slaapzalen na te zien,
" en hij zal alle bedden die niet opgemaakt zijn zelf opmaken. Daar-
" voor zal hij betaald worden: vier stuivers per bed, die betaald
" zullen worden door de jongens wier bed niet opgemaakt werd. Noch-
" tans zal hij slechts twee stuivers voor zich houden; de twee ande-
" re stuivers zullen bewaard worden om iets te kopen ten voordele van
" de andere jongens. Zo zullen degenen die betalen ook nog voor een

" deel ervan kunnen genieten!

" Ten laatste moet ik jullie nog iets aanbevelen en dat is dat
" jullie uw haar zouden kammen. De lente komt aan en in die tijd
" vermenigvuldigen zekere beestjes zich gemakkelijk. De arme Enria
" weet er van mee te spreken. Soms is hij wanhopig en verplicht tot
" twee- en driemaal toe het hoofd van de ene of de andere te wassen.
" En sommige jongens die er mooi willen uitzien hebben er eveneens;
" hun hoofdhaar moet blinken, mooi in de lijn liggen, maar zij kam-
" men zich niet. Aan hen zou ik willen zeggen: slimmerds, wees min-
" der ijdel, denk eraan netjes te zijn en je haar niet glanzend te
" maken.

" 30 maart.

"
" Morgen is het de laatste vrijdag van maart en ik zou willen
" dat jullie hem heiligen zo goed jullie het kunnen en de "kruisweg"
" doen met waar medelijden met de smarten van Jezus en met een waar
" berouw over je zonden; en ik beveel dit zoveel te meer aan omdat
" enkele van onze clerici zich in het huis van de lazaristen voorbe-
" reiden om waardig de heilige wijding van het subdiaconaat te ont-
" vangen. Bid bijgevolg de Heer opdat zij zijn waardige dienaars
" worden. Het zijn voor hen belangrijke maar ook vreselijke ogen-
" blikken, omdat de duivel alles doet wat hij kan om hen te ver-
" strooien en af te leiden van hun roeping tot het priesterschap;
" uw gebeden zullen hun goed van pas komen en hen versterken.

En terwijl Don Bosco zijn jongens van het Oratorio vermaande en verbeterde, vergat hij deze van Mirabello en Lanzo niet waar hij een bezoek ging brengen. Bij deze gelegenheden wordt in hem bewaarheid wat men leest over de goddelijke Zaligmaker dat Hij overal weldoende rondging. We halen hier een brief aan, die aan de directeur van Lanzo gericht was.

" Dierbare D. Ruffino,

"
" Ik was van plan geweest om vandaag donderdag een uitstap te
" doen naar Lanzo, om er met mijn dierbare jongens van S. Filippo
" Neri de vasten in twee te zagen; doch het weer maakte de wegen
" onbegaanbaar en we zullen moeten wachten tot ze wat beter zijn.

" Uw zuster werd aanvaard, men heeft haar een plaats gege-
" ven onder de kostleerlingen van "Buon Pastore" op voorwaarde van
" een uitzet van 100 fr. Voor het geld zorg ik. Laat haar ver-
" wittigen dat zij kan komen als ze wil; dat zij haar gewone kle-
" deren meebrengt en een paar hemden. Het instituut zal in het
" overige voorzien. Dat ze naar hier komt, als ze te Turijn aange-
" komen is; ik zal iemand een briefje meegeven en haar naar haar
" plaats laten begeleiden.

" Vele en beste groeten aan het onderwyzend, besturend,
" assisterend en geassisteerd korps. Zaterdag viereu wij het feest
" van Maria Boodschap. Ik zal jullie allen in de H. Mis aan de Heer
" aanbevelen; bidden jullie eveneens voor mij. Ik vraag D. Provera
" die dag te viereu en met iets aan tafel, zodat de jongens ginder
" de gelegenheid hebben te toosten op mijn gezondheid, terwijl ik
" zelf wellicht op dit uur hetzelfde zal doen ter ere van al mijn
" geliefde zonen van Lanzo.
" De Heer beware ons allen in zijn heilige genade. "Amen."
"
" Jullie zeer genegen in J.C.
" Turijn, 24 maart 1865. Bosco Giovanni, pr.

Aangezien hij te Lanzo een gediplomeerde leraar nodig had, schreef hij een smeehbrieu aan minister Natoli en vertrouwde deze zaak aan Maria, Hulp der Christenen toe, daar het ministerie tegen de onderwijs-instituten gekant was.

" Excellentie,
"
" Priester Bosco Giovanni, legt Uwe Exc. eerbiedig uit, hoe
" de clericus Fagnano Giuseppe, leerling van het weldadigheidshuis,
" genaamd "Oratorio van de H. Franciscus van Sales" zich in december
" van verleden jaar 1864 voor het examen van het lagere gymnasium
" presenteerde.
" Hij slaagde in de mondelinge en de schriftelijke examens, doch
" op de dag dat hij zich moest presenteren voor het geven van de
" mondelinge les, werd hij door koorts overvallen, wat hem belette
" ze te beëindigen. Zoals blijkt uit een verklaring van de voorzit-
" ter van de Faculteit behaalde hij daardoor slechts 16 in plaats
" van 24 punten op de 40.
" Welnu, ondergetekende doet een nederig beroep in naam van
" de genoemde clericus en verzoekt Uwe Exc. de bijzondere gunst hem
" het geheel van zijn punten te willen toekennen; in dat geval zou
" hij er meer dan voldoende hebben. Mocht het Uwe Exc. toeschijnen
" dat de afgesmeekte gunst te groot zou zijn, zou u zich dan ver-
" waardigen hem slechts tot de mondelinge les te willen verplichten
" zonder de andere examens te herhalen.
" De verzoeker durft deze gunst vragen:
" 1° Omdat hij in alle examens slaagde en slechts in het bijkomstige
" van de mondelinge les faalde.
" 2° Hij faalde omdat hij door de koorts werd overvallen, zoals de examina-
" toren hebben vastgesteld.
" 3° Om een weldadigheidswerk te helpen waartoe de clericus behoort.
" 4° Om de verdienste van de clericus zelf die zich sinds vele jaren
" gratis en met veel ijver inzet om arme jongens te onderwijzen
" en op te voeden.

" 5° Doch de voornaamste reden is het vertrouwen dat men heeft in uw
" bekende goedheid, die gewoon is die gunsten te verlenen die voor-
" delig zijn voor het openbaar nut, op voorwaarde dat zij overeen,
" stemmend zijn met de heersende wetten.

" Vol vertrouwen in Uwe Excellentie, hoopt op de gunst
"
" de nederige aanvrager
" Pr. Bosco Giovanni.

Op 27 april 1865 verkreeg de clericus het lerarendiploma voor de lagere cyclus van het gymnasium.

In die dagen moest Don Bosco ook ingaan op de eisen van het gemeentebestuur van Lanzo. Om redenen die van het gemeentebestuur afhingen, werd het stipendium voor de onderwijzers van de lagere school nog niet betaald. De burgemeester had hem geschreven en aangedrongen dat hij zou voorzien in de nood van de gemeentescholen en nieuwe klassen zou bouwen voor de externen, die veel meer aangegroeid waren dan voorzien was, en dat men de gebouwen voor de interne leerlingen van Don Bosco die nu al te klein waren, diende te beperken. Don Bosco was bereid geldelijke offers te brengen, zoals de feiten later bewijzen en had het verlangen op deze geliefde plaats te blijven; maar hij wilde toch de gesteldheid van de burgemeester en zijn raadsleden peilen. Daarom schreef hij een brief, maar alvorens hem te verzenden liet hij hem door D. Savio en door Ridder Oreglia grondig nazien om er hun oordeel over te kennen.

" Zeer Geachte Heer Burgemeester,
"

" Nadat ik de brief van u, zeer Geachte, betreffende het
" college-kostschool van Lanzo ontvangen had, heb ik nagedacht
" over de verschillende wijzen waarop ik zou kunnen voorzien in de
" goede gang ervan hetzij door uitbreiding, hetzij door verdere
" aanpassing van het gebouw.

" Maar ik stel vast dat alles wat ik ook aanwend op de be-
" perkte oppervlakte van de grond die het gemeentebestuur toestaat
" voor mij nadelig uitvalt; want voor de regelmatigheid en voor de
" vermeerdering van de klassen volstaat het actuele gebouw niet
" meer, aangezien de aanvragen voor oktober in grote mate het aan-
" tal overtreft van deze die er al zijn. Om deze redenen deel ik
" u en de andere heren van het gemeentebestuur mee dat ik afzie
" van de overeenkomst van 30 juni 1864 en laat ik u zorgen voor de
" verdere voortzetting van het college op de manier die U het best
" zult oordelen.

" Dit spijt mij zeer én om de grote onkosten die ik heb moeten
" doen én om de goede gang en de goede start zowel van de interne als
" van de externe leerlingen; maar omdat ik op dit huis geen zwaardere
" lasten wil leggen, ben ik verplicht deze beslissing te nemen.

" Ik verzoek U deze beslissing aan de heren leden van het
" gemeentebestuur bekend te maken en allen vurig te bedanken
" voor de grote welwillendheid die zij meer dan eens in menige
" omstandigheden betoond hebben.

" Wees zeker van mijn hoogachting en mijn dankbaarheid,

"

"

" Turijn, 29 april 1865

Uw zeer toegewijde dienaar,
Bosco Giovanni, priester.

H O O F D S T U K VIII.

Intussen spande Don Bosco zich bijzonder in om het werk dat hem ter harte ging nl. de bouw van de kerk van Maria, Hulp der Christenen, te bespoedigen. De werken schoten goed op. De onderkeldering en de gewelven waarop de vloer van de kerk zou liggen waren voltooid. Met vreugde zag de dienaar Gods het ogenblik naderen waarop voor de eerste maal in de weide van onsterfelijke gedachtenis, in het openbaar de naam van Maria, Hulp der Christenen zou verheerlijkt worden met de plaatsing van de hoeksteen van haar heiligdom. Hier had de Madonna de zending vernieuwd die zij hem, toen hij nog kind was, had getoond en het schijnt wel dat toen de dialoog werd hernieuwd die gebeurde tussen Debora en Barae:

- "Zo jij met mij meekomt, zal ik gaan; zo jij niet meekomt blijf ik hier."

- "Goed dan, ik kom met je mee."

Dat was de belofte van de Moeder van God; en vanaf 1845, en zelfs vroeger, deed de zegen van Don Bosco wonderen, die bewezen dat de H. Maagd met hem was.

Don Bosco had bijgevolg gelijk er een groot feest van te maken en daarom vroeg hij de zoon van Vittorio Emanuele, de prins Amedeo, hertog van Aosta, die toen ruim 20 jaar was, om de hoeksteen van de kerk te leggen; hij was zo vriendelijk te aanvaarden.

Don Bosco kon zich onverpoosd voor de voorbereiding van het feest inzetten, omdat hij de vruchten van zijn vrome sociëteit degelijk gewaar werd. Sinds vier jaar, op elke quatertempertijd ontving een van de clerici de heilige wijding; en het aantal van zijn priesters, geholpen door ijverige diocesane priesters, liet hem toe zich bijna geheel te laten vervangen door de onderrichtingen van de zondagnamiddag in Valdocco, in de Oratorio's van St.-Aloysius en de Engelbewaarder. Hij behield zich het verhaal voor van de kerkelijke geschiedenis 's morgens in de kerk van de H. Franciscus van Sales; later deed hij dat voort in de kerk van Maria, Hulp der Christenen, tot in 1869.

Een bewonderenswaardige hulp kreeg hij steeds van theoloog Borel, een eenvoudig en heilig priester, die altijd gereed stond. Deze ijverige priester werd op zekere zondag, nadat hij zijn priesterlijke bediening in verscheidene kerken van de stad uitgeoefend had, gevraagd om in het Oratorio te preken. Men trof hem aan vóór zijn huis in het Rifugio; aanzien hij nog nuchter was, at hij daar een stuk brood en iets dat sterk gekruid was. Toen hij de boodschap vernomen had, riep hij uit:

- "In orde! ik heb nu toch mijn middagmaal genomen". En zonder meer ging hij naar de preekstoel.

Theoloog Borel was ridder van de Orde van de HH. Maurizio en Lazzero. De clerici van het Oratorio stonden op zekere keer te praten en vertelden dat Ing. Spezia weldra met dat kruis zou gedecoreerd worden; zoals ook inderdaad gebeurde. Toen de theoloog na zijn preek de speelplaats overstak en zich een ogenblik ophield om de clerici te groeten, vroegen deze hem gemoedelijk waarom hij de Mauriziane onderscheiding bekomen had. Hij lachte en zei:

- "Ik weet het zelf niet. Misschien omdat ik op een keer enkele ruikers kunstbloemen die in brand stonden, gedooft had, toen ik als hofclericus de H.Mis diende in het paleis, in tegenwoordigheid van koningin Marta Teresa... en hij had er zelf plezier in." Hij had altijd een vriendelijk woord over voor iedereen die hij ontmoette en won zo ieders vertrouwen en genegenheid.

Op een keer, toen hij haastig het Oratorio binnenkwam, omdat hij wat laat was voor de preek, zag hij een jonge priester die hem opwachttte om hem te vergezellen, en zei hem:

- "Maar ik heb u nog nooit in het Oratorio gezien."
- "Ik ben al sinds enkele maanden bij Don Bosco."
- "En denkt u te blijven?"
- "Zeker, als het de Heer verlangt."

- "Goed, blijf hier, want dit is het huis van een heilige. Moed! Laat u niet vangen door zwaarmoedigheid, laat u niet verontrusten door tegenslag, of door het ene of andere tekort. Wees altijd opgeruimd! Volhard in uw beslissing en ge zult gelukkig zijn. Er is hier veel werk; maar God en de Madonna betalen goed." En na hem omhelsd te hebben, stapte hij haastig de kerk binnen. Gelukkig het Oratorio, dat gedurende zoveel jaren zulk een vriend had!

Don Bosco bediende zich van hem en van andere priesters van Turijn om te voldoen aan de vele aanvragen voor buitengewone predikaties, niet alleen in maar ook buiten het bisdom. Niet zelden werd hij uitgenodigd door bisschoppen en pastoors om missies te preken niet enkel in dorpen maar ook in steden. Als het ging nam hij het aan, doch als hij onverwachts belet werd, gelastte hij er bovengenoemde vrienden mee en ook soms een van zijn jonge priesters bv. D. Giovanni Cagliero of D. Michele Rua.

In die dagen had er een missie plaats te Reggio Emilia en de bisschop schreef erover aan Don Bosco.

" Zeereerw. Heer,
"
" Ik heb geen woorden die bij machte zijn mijn dankbaarheid
" uit te drukken voor de buitengewone gunst dat u mij twee zo geleerde,
" ijverige en waarlijk heilige missionarissen gezonden hebt om de
" missie in deze stad te preken. Ze hebben zich dag en nacht inge-
" zet gedurende meer dan een week met zoveel succes, met zoveel
" voldoening en geestelijke vrucht voor heel het volk, dat men
" waarlijk de zegen van God over hen aanvoelde. Vol troost heb ik
" verscheidene keren de woorden van St.-Paulus herhaald: "Beati
" pedes evangelizantium bona, evangelizantium pacem."
" Ik dank u duizendmaal, zeereerwaarde heer, voor uw zo grote
" bereidvaardigheid en mocht ik u bij om het even welke gelegenheid
" van dienst kunnen zijn, dan zal ik hiervan gebruik maken om u een beves-
" tiging te geven van mijn gevoelens van dankbaarheid en bijzonde-
" re hoogachting waarmee ik het op prijs stel te zijn van u...
"
" Reggio, 1 mei 1865 + Pietro, bisschop.

Nu de dagelijkse catechismuslessen van de vasten gedaan waren, hoorde Don Bosco niet alleen de hele dag biecht maar preekte ook het triduüm in voorbereiding op Pasen. In een van die preken sprak hij over de openhartigheid in de biecht en beschreef in levendige kleuren de angst van Carlo (de jongen die gestorven was na een slechte biecht in 1840) en zijn geluk, nadat hij opgewekt was, en zijn zonde aan een priester gebiecht had voor hij weer in de dood ontsliep. Na dit verhaal kon hij er geen woord meer aan toevoegen; tengevolge van de ontroering begon hij zo te wenen en te snikken dat hij verplicht was de preek te onderbreken en van de preekstoel af te komen. Alle jongens waren als buiten zichzelf en het duurde een hele tijd eer zij de zang van de litanie van O.-L.-Vrouw konden aanheffen. Don Carlo Ghivarello en Giuseppe Bologna, die aanwezig waren bevestigden dit feit.

Terwijl de internen en externen hun paasplicht vervulden, stelde de dienaar Gods een einde aan de werkzaamheden voor de regeling van de loterij. Hij twijfelde geen ogenblik aan het succes ervan. Theoloog Leonardo Murialdo, rector van de vakleerlingen te Turijn, stelde vast dat de loterijen van Don Bosco zo goed slaagden, terwijl de zijne met moeite iets opbrachten en ondervroeg hem jaren later over de manier waarop hij deze hield om zo goed te slagen. De dienaar Gods antwoordde:

- "Kijk, hoe ik dat doe. Eens dat de loterij beslist is, ga ik met de beste en godvruchtigste jongens vóór de beeltenis van de heilige Maagd om haar zegen erover te vragen. Daarna doen we alles wat mogelijk is om erin te slagen."

De theoloog zelf schreef dit getuigenis.

In die maand had Don Bosco getracht de steun en de speciale bescherming

van verscheidene prinsen van het Huis van Savooïe te verkrijgen; zij werd hem edelmoedig geschonken en zo slaagde hij erin een lijst op te stellen van de personaliteiten die toegestemd hadden deel uit te maken van de commissie. Hier volgen de namen:

" Leden van de commissie: Luserna di Rora' Markies Emanuele, bur-
" gemeester van de stad Turijn, "Erepresident. - Scarampi di Pruny
" markies Ludovico, President" - Fassati markies Domenico, "Vice-
" President." - Heer Giovanni Gribaudo, dokter in de medecijnen en
" chirurgie, "Secretaris." - Cotta Comm. Giuseppe Senator, "schatbe-
" waarder." - Anzino theol. kan. Valerio, kapelaan van Z.M., "Direc-
" teur van de tentoonstelling. - Bertone di Sambuy graaf Ernesto,
" Directeur van de tentoonstelling. - Boggio baron Giuseppe, direc-
" teur van de tentoonstelling. - Bosco di Ruffino ridder Aleramo;
" Bona Commo alg. dir. van de zuidspoorwegen. - Bosco pr. Giovanni,
" directeur van de Oratorio's. - Cays di Giletta graaf Carlo, Direc-
" teur van de tentoonstelling. - Duprà Ridd. Gio.Batt., boekhouder
" van de kamer der Rekeningen. - Duprè Riddo, gemeenteraadslid. -
" Fenoglio Comm. Pietro, algemeen econoom. - Ferrari di Castelnuovo
" markies Evasio. - Gorioldi Ridd. Carlo, Directeur van de tentoon-
" stelling. - Minella, pr. Vincenzo, directeur van de tentoonstel-
" ling. - Pernati van Momo Ridd. Comm. min. van State, Sen. - Pateri,
" Ridd. Ilario, professor en gemeenteraadslid. - Provano di Collegno
" graaf en adv. Alessandro. - Radicati graaf Costantino dd. prefect.
" Rebaudengo comm. Gio. alg. secr. van het min. van het koninklijk
" Huis. - Scarampi van Villanova Ridd. Clemente, directeur van de ten-
" toonstelling. - Solaro della Margherita graaf Alberto. - Sperino
" Comm. Casimiro, dokter in de geneeskunde en de chirurgie. -
" Uccelletti heer Carlo, directeur van de tentoonstelling. -
" Vogliotti Ridd. Alessandro kan. theol., algemeen provicaris. -
" Villa di Monpascale graaf Giuseppe, directeur van de tentoon-
" stelling. - Viretti heer adv. Maurizio, directeur van de tentoonstel-
" ling.

Er deden zich nieuwe moeilijkheden voor om de taken te aanvaarden die grotere verantwoordelijkheden en meer werk vroegen en er waren verscheidene vergaderingen nodig die door de heren van goede wil gehouden werden in een zaal van het gemeentehuis. Maar op 16 april Paaszondag en op 26 en 27 van dezelfde maand, werd na goede overeenkomsten het programma goedgekeurd en werden de opdrachten verdeeld. Intussen werd alles voorbereid voor het leggen van de hoeksteen en de dienaar Gods had volgende uitnodiging aan de gelovigen gericht:

" Turijn, 24 april 1865
" Verdienstelijke Heer,
" Met groot genoegen laat ik u weten dat op 27 dezer de wijding
" zal plaats hebben van de hoeksteen van de kerk, toegewijd aan Maria,

" steld hebt ook mijn arbeid te kunnen leveren voor een instelling
" van zo groot nut en menslievendheid, zowel op sociaal als op
" geestelijk gebied.
"

Ing. Antonio Spezia.

De 27ste april ving sereen aan en bleef zo tot 's avonds; ook bracht hij nog een andere troost voor Don Bosco. Pius IX verleende door een rescript (dat later op 18 juli 1877 hernieuwd werd) 300 dagen aflaat daags, en een volle aflaat op een dag naar keuze van dezelfde maand aan allen die berouwvol gebiecht en gecommuniceerd hebben en bidden volgens de intentie van Z.H. de Paus; er was geen verplichting van een kerkbezoek maar alleen de voorwaarde dat men de hele maand maart een dagelijkse gebedsoefening en beoefening van de deugd ter ere van St.-Jozef zou doen. Don Bosco kende en preekte de onschatbare waarde van de aflaten en na de Madonna was St.-Jozef de beschermer van de studenten en de vakleerlingen van het Oratorio.

Dus op de voornoemde dag, die op een donderdag viel, was alles wat voor te bereiden viel, volkomen in orde. De hele oppervlakte, die de kerk zou beslaan, was belegd met een vloer uit planken en bedekt met grote doeken, lakens en dekens om de ongelijkheid van de planken te verhelpen. Een klein houten altaartje werd geplaatst op dezelfde plaats waar daags te voren, volgens de rubrieken, een groot kruis was opgericht en waar later het hoogaltaar zou staan. Van ver zag men het altaar met het kruis erop, met bloemen en zes brandende kaarsen. Doeken met gulden franjes bedekten het altaar dat onder een majestueus baldakijn stond, die aan drie zijden dicht was en open aan de voorzijde. Tegen de achterzijde hing een nationale vlag met het wapenschild van Savooie in het midden. Op de vloer lag een kostbaar tapijt. Rechts was het deksel van de "eerste steen" de troffel, de zilveren hamer en de koker voor de notariële akte. In het midden van de toekomstige kerk was er een groot gordijn met franjes, gespannen tussen vier hoge palen, die met witte en rode banden beschilderd waren. Aan de zijde van het Evangelie was er een groot verhoog voor de zangers en tegenover was er plaats voor het muziekkorps. Aan de linkerkant, stond er een zetel met knielbank, bedekt met damast voor de koninklijke Prins. Aan de ingang van de kerk was een triomfboog opgericht met een opschrift en via een houten trap steeg men op het verhoog waar de plechtigheid zou plaats hebben.

Maar de bisschop van Casale Mgr. di Calabiana, die de plechtigheid moest verrichten, was door dringende zaken belet en had zich telegrafisch verontschuldigd. D.Celestino Durando werd door Don Bosco naar Susa gestuurd en was diezelfde dag met Mgr. Giovanni Antonio Odone teruggekeerd die onmiddellijk de uitnodiging aanvaard had.

Alles was klaar toen rond één uur in de namiddag plots zo een geweldige wind opstak dat men vreesde dat de gehele voorbereiding aan flarden zou waaien. Maar na een half uur was de windvlaag voorbij.

Het was precies alsof de satan zijn woede had willen koelen en de hele gewijde ritus trachtte te beletten.

Een grote menigte, de Turijnse en ook de niet Turijnse adel, de prefect van de stad, de burgemeester en verschillende leden van de gemeenteraad, de heren van de commissie van de loterij, talrijke groepen jongens van verschillende kanten waren gekomen, het muziekkorps en een honderdtal zilveren stemmen stonden klaar om Zijne Koninklijke Hoogheid, Prins Amedeo van Savooie, hertog van Aosta, te ontvangen. Na vele en grote moeilijkheden had men van de spoorwegdirectie verkregen dat de jongens van het huis van Mirabello bij deze gelegenheid konden komen om een soort leger te vormen met hun makkers van Turijn.

Om twee uur trok de bisschop van Susa te midden van twee rijen clerici het pontificale gewaad aan; Zijne Hoogheid de hertog vergezeld van zijn edelwacht kwam aan en werd begroet met de koninklijke mars. De eerbiedwaardige, in schoudermantel, ontving hem, en leidde hem naar de plaats die voor hem voorbereid was, bleef aan zijn rechterzijde staan met het ritueel in de hand, en verschaftte hem van tijd tot tijd enige uitleg.

Mgr. de bisschop las eerst de voorgeschreven gebeden en psalmen, besproeide de fondamente met gewijd water en begaf zich gevolgd door de Prins, Don Bosco en de andere hoge personages, naar de basis van de kolom van de koepel aan de Evangeliekant die al een weinig boven het niveau van de kerk uitstak. Hier las de notaris met luide stem het verbaal van wat er gebeurde.

" Het jaar des Heren achttienhonderd vijftenzestig, op de ze-
" venentwintigste april, om twee uur in de namiddag; het negentiende
" jaar van het pontificaat van Pius IX, van de Graven Mastai Ferret-
" ti gelukkig regerend; het zeventiende jaar van Vittore Emanuele
" II; de aartsbisschoppelijke zetel van Turijn vacant zijnde door
" de dood van Mgr. Luigi van de markiezen Frasoni; de vicaris ca-
" pitularis theoloog consultor Giuseppe Zappata; de theoloog Gatti-
" no Ridd. Agostine, pastoor van de parochie Borgo Dora; de direc-
" teur van het Oratorio de H. Franciscus van Sales, priester Bosco
" Giovanni; in tegenwoordigheid van Z.K.H. Prins Amedeo van Savooie,
" Hertog van Aosta, van graaf Costantino Radicati, prefect van Tu-
" rijn; van de gemeenteraad vertegenwoordigd door de burgemeester
" van deze stad Luserna di Rora markies Emanuele, en van de oprich-
" tingscommissie van deze kerk, die toegewijd wordt aan de Aller-
" hoogste God (D.O.M.) en aan Maria, Hulp der Christenen, heeft Mgr.
" Odone G. Antonio, bisschop van Susa met de nodige faculteit van
" de ordinarius van dit aartsbisdom, de fondamente van deze kerk
" gezegend en de hoeksteen van deze kerk geplaatst in de grote ko-
" lom van de koepel aan de Evangeliezijde van het hoogaltaar. In
" deze steen werden enige geldstukken van verschillende waarde en
" enkele medailles met de beeldenaar van paus Pius IX en van onze
" Koning gelegd, met een Latijns op-

" schrift dat herinnert aan deze gewijde plechtigheid. De verdien-
" stelijke Ingenieur architect Ridder Spezia Antonio maakte het plan
" ervan; in christelijke geest heeft hij de werken geleid en zijn
" hulp verleend en blijft ze nog steeds verlenen bij de uitvoering
" van de werken.

" De vorm van de kerk is een Latijns kruis; zij heeft een opper-
" vlakte van twaalfhonderd vierkante meter. Reden van deze bouw is;
" er zijn niet genoeg kerken voor de bevolking van Valdocco en
" men wil een openbaar bewijs geven van dankbaarheid aan de Moeder
" van God voor de grote, reeds verkregen weldaden en voor deze die
" nog in groot aantal verwacht worden van deze hemelse Weldoenster.
" Het werk is begonnen en men hoopt dat het tot een gelukkig einde
" mag gebracht worden dank zij de liefdadigheid van haar vereerders.

" De inwoners van dit gehucht Valdocco, de inwoners van
" Turijn en andere gelovigen die door Maria begunstigd werden en
" nu hier op deze gezegende plaats samen zijn, bidden vurig en
" eensgezind de almachtige God, de maagd Maria, Hulp der Christenen om
" overvloedige zegen over de bewoners van Turijn, over de christenen
" van de hele wereld en op bijzondere wijze over het opperhoofd van
" de katholieke kerk, promotor en uitstekend weldoener van dit ge-
" wijde gebouw, over alle kerkelijke overheden, over onze verheven
" Koning en over de hele koninklijke familie en vooral over Z.K.H.
" Prins Amedeo, die deze nederige uitnodiging wilde aanvaarden als
" een teken van verering van de Moeder van God. Dat de verheven
" Koningin des Hemels een plaats bereide in de eeuwige gelukzalig-
" held voor allen die geholpen hebben of zullen helpen om dit gewijd ge-
" bouw tot een goed einde te brengen of op een andere wijze zullen meehel-
" pen om haar eredienst en haar glorie op aarde te verspreiden.

Na de goedkeuring van dit verbaal, werd het ondertekend door de meest voornamste personages die daar tegenwoordig waren, het werd geplooid en gewikkeld in een tekening van de kerk en met een kopie van een Latijns opschrift van Don Francesca in een daartoe speciaal gemaakte glazen vaas gelegd.

Het opschrift luidde als volgt:

" D.O.M. Ut voluntatis et pietatis nostrae... etc. (cfr. Mem. Biogr.
" pag. 100. De vertaling die hier volgt staat in de "Memorie" in
" voetnota.

" Tot plechtig getuigenis voor de nakomelingen van onze wel-
" willendheid en godsvrucht tot de verheven Moeder van God, Maria,
" Hulp der Christenen, hebben wij beslist deze tempel te bouwen
" vanaf de fundamenten; op 27 april van het jaar 1865; toen paus
" Pius IX de katholieke kerk regeerde met wijsheid en sterkte, werd
" de hoeksteen volgens de religieuze riten gewijd door Giovanni An-
" tonio Odone, bisschop van Susa; en Amedeo van Savoje, zoon van
" Vitt. Emanuele II legde hem voor de eerste maal op zijn plaats te midden

" van grote praal en grote toeloop van volk. Gegroet, o Moeder Maagd,
" kom welwillend uw vereerders die zich aan uw majesteit hebben
" toetoegeewijd te hulp en vanuit de hemel verdedig ons met uw doel-
" treffende hulp.

Het glas werd hermetisch gesloten en met het verbaal in de holte in het midden van de hoeksteen geplaatst samen met verscheidene medailles van Maria, Hulp der Christenen en verscheidene gouden, zilveren en koperen geldstukken, die dat jaar geslagen waren en heiligenprentjes en foto's van de paus. De eerbiedwaardige prelaat besprenkelde alles met wijwater.

De ogen van de aanwezigen waren gericht op de twee broers Francesco en Michele Paglia die naast hem stonden; ze waren de twee kleinste van de clerici, van dezelfde grootte, beneden de middelmaat en geleken zeer op elkaar aangezien het tweelingbroers waren. De ene droeg op een elegante zilveren schotel een truweel en een hamer, de andere op een gelijkaardige schotel een kleine tegel. Prins Amedeo plaatste deze tegel op de boord van de holte van de hoeksteen en legde er de eerste mortel op. Daarna zetten de metselaars op deze plaats hun metselwerk voort tot op een meter hoogte.

Na deze godsdienstige plechtigheid gingen de voornoemde personages naar het Oratorio. De jongens stonden op twee rijen geschaard en passeerden tot tweemaal toe onder luide toejuichingen de revue van de prins; deze bleef stilstaan voor het muziekkorps en verheugde zich onder de muzikanten enige soldaten-oudleerlingen van het Oratorio te zien met het wapen van zijn eigen regiment. Vergezeld van Don Bosco, bezocht hij het tehuis en toonde zijn tevredenheid bij de herhaalde toejuichingen van groepjes jongens die hij ontmoette. Daarna ging hij met alle genodigden naar de grote studiezaal, waar D. Francesia de bisschop, de prins en de andere heren begroette met een nobele poëzie waarin hij met deze vriendelijke woorden, Zijne Hoogheid toesprak:

Dierbare en geliefde prins,
ontsproten aan heilige helden,
Welk een heilzaam idee
brengt u hier onder ons?
Gewoon een koninklijke roem
van de wereld vol luister
U verwaardigt zich de ellende
van de arme te bezoeken.

Prachtige hoop voor het volk
In wiens midden u komt,
Moge u dagen beleven
Kalm, zacht en sereen:
Over uw jong hoofd over uw veilige ziel
kome nooit het ongeluk
rijze nooit een bittere dag.

Na de zang van deze hymne waarvan er 1.000 exemplaren werden uitgedeeld, werden er nog verscheidene andere actuele gedichten voorgedragen en verschillende zang- en muziekstukken uitgevoerd; en werd ook een dialoog gelezen dat door Don Bosco zelf geschreven was en waarin de korte inhoud van het verloop van de dag werd weergegeven.(1) Na de aangename feestzitting werd de dag besloten met een preek door kanunnik Lorenzo Gastaldi(2) en een vrome dankzegging aan de Heer met de zegen van het H. Sacrament in de kerk van de H. Franciscus van Sales. Z.K.H. en zijn gevolg hadden het Oratorio om half zes verlaten en hadden hun grootste voldoening uitgedrukt.

Diezelfde avond had de prins enige aanzienlijke personen aan tafel uitgenodigd; en nadat hij over de schone plechtigheid, die hij had bijgewoond, verteld had, zei hij:

- "Het goede dat deze arme priester doet is wonderbaar; dat ze hem maar nadoen al die anderen die pochen op hun grote werken!"

En onder de andere bewijzen van tevredenheid schonk hij uit zijn privaat bezit een welwillende gift om mee te helpen aan de oprichting van het gewijde gebouw en gaf aldus op zijn jeugdige leeftijd een bewijs van zijn godsvrucht tot de Moeder van God.

Daar hij tegelijkertijd vernomen had dat de jongens ook aan turnen deden, gaf hij hun een deel van zijn eigen turngerief als geschenk. Generaal Rossi kondigde de edelmoedige beschikking van de prins aan Don Bosco aan;

" Huis van de Koninklijke Prinsen. Turijn, 4 mei 1865
"
" Z.K.H. Prins Amedeo herinnert zich nog de ontvangst in dit
" vrome huis, waar hij naartoe gegaan was voor de eerstesteeleg-
" ging van de nieuwe kerk en wil ook meewerken aan haar opbouw;
" hij heeft opdracht gegeven dat een gift van 500 lires uit zijn
" eerder klein privaat bezit zou gezonden worden.
" Ik verzoek u, eerw. Heer, een ontvangstbewijs ervan te
" willen sturen aan de boekhouder van de Heer C.L. Doria.
"
" De Gouverneur van de Koninklijke Prinsen
" Rossi.

Deze talrijke kostbare toestellen op de speelplaats van het Oratorio werden voor de jongens een machtig middel tot ontspanning en alwie naar het Oratorio kwam was in bewondering voor de goedheid van de prins. De dienaar Gods vergoedde het hem van harte met een eigenaardig geschenk. Naast de plaats van de nieuwe kerk, in een hoek van de speelplaats stond er een appelboom die verscheidene botten droeg. Toen Don Bosco het wist, verwittigde

(1) Zie Bijvoegsel II.

(2) Zie Bijvoegsel III.

hij de jongens dat zij de boom met rust zouden laten en de appels zouden laten rijpen, daar hij van plan was de appels als geschenk te geven aan prins Amedeo. En de jongens speelden er, liepen er rond en niemand raakte de boom aan, zodat de appels tot volle rijpheid kwamen en als mooie grote vruchten konden geplukt worden. Don Bosco zelf dacht daar niet meer aan tot op zekere dag een van de appels rijp op de grond viel. Een jongen nam een blad legde de appel erop en bracht hem samen met andere jongens naar Don Bosco in de eetzaal. Deze liet dan de vijf andere plukken en zond ze naar de prins met de nodige uitleg. De jonge Hertog dankte Don Bosco voor het geschenk en stuurde een andere gift om voor zijn jongens wat ander fruit te kopen, in vergoeding, zo zei hij, voor de zo smakelijke appels die zij hem gezonden hadden.

Hertog Amedeo bewaarde altijd dankbare herinneringen aan deze 27 april 1865. Toen hij in 1884 naar het heiligdom van Oropa gegaan was, had hij een lang onderhoud met Mgr. Pietro Tarino; sprekende over het nieuwe heiligdom dat men daar ter plaatse wilde oprichten en over de moeilijkheden die aanleiding gaven om af te zien van de onderneming, bepleitte de prins met vuur de inzet van dit monumentale werk en zei onder meer: - "De tijden zijn gunstig voor werken van dit soort. Kijk naar Don Bosco! Hij heeft niets in handen, hij heeft verscheidene miljoenen uitgegeven en vindt steeds weldoende mensen die hem helpen bij zijn grote en moedige ondernemingen."

Onmiddellijk na de hoger beschreven plechtigheid, liet Don Bosco, ter herinnering aan deze gebeurtenis en ook om de openbare liefdadigheid beter aan te moedigen, zijn dialoog, die men in tegenwoordigheid van de prins opgezegd had, drukken en verspreiden onder de titel "Ter herinnering" met een beetje geschiedenis over de op te richten kerk en een korte beschrijving van de eerstesteeenlegging. Tegelijkertijd publiceerde de drukkerij van de "Armonia" een aflevering getiteld: "Godsvrucht tot Maria, Hulp der Christenen in Turijn." Het is een geschiedkundige samenvatting van twee eeuwen die eindigt met een woord over de nieuwe kerk te Valdocco.

De bouwwerken van het heiligdom schoten snel op; doch de loterij kon alle onkosten niet dekken en Don Bosco gaf schitterende bewijzen van zijn groot geloof, en zijn godsvrucht tot de H. Maagd. De onderneming kostte hem veel moeite en onbeschrijflijke zorg om de nodige middelen te vinden; maar met grote ijver zette hij zich elke dag aan het werk. Daar hem dikwijls het geld ontbrak om de werklieden te betalen en om materiaal aan te schaffen, ging hij persoonlijk naar of schreef hij aan zieke mensen of andere van wie hij wist dat zij in grote nood verkeerden en moedigde hen aan met vrouwen hun toevlucht te nemen tot de heilige Maagd en een gift te beloven voor de bouw van haar kerk. Zo bood hij hun het middel om de genade te bekomen en voorzag in een nodige hulp voor zijn werk; tevens groeide bij de gelovigen de dankbaarheid en de godsvrucht tot de hemelse Weldoenster aan.

Op die wijze kwam het gebouw in de loop van 1865 onder dak en werd ook het gewelf gemaakt, met uitzondering van dat gedeelte dat door de koepel zou

ingenomen worden.

Terwijl deze werken bezig waren gebeurde er iets dat de bewondering van de werklieden gaande maakte. Een arme fruitverkoper was in het begin van de zomer in de richting van Valdocco gekomen om zijn waar aan de man te brengen. Toen hij te weten kwam dat de kerk van Maria Hulp der Christenen in opbouw was, dank zij de medewerking van de gelovigen, wilde ook hij daar aan meedoen. Met een edelmoedig offer voor een arme man riep hij de werkleider en gaf hem al zijn fruit om het onder de metselaars te verdelen. Om het begonnen werk te voltooien, zoals hij zei, liet hij zich helpen om een zware steen op zijn schouders te leggen en stapte de ladder op naar de stellingen. De oude man beefde op de benen onder het zware gewicht; doch dat scheen hem licht toe, omwille van het religieuze doel waardoor hij bezielde was. Helemaal boven gekomen zette hij de steen neer en riep vol vreugde uit: - "Nu sterf ik tevreden, want ik hoop dat ik op een zekere manier deel zal hebben aan al het goede dat in deze kerk zal gedaan worden!"

H O O F D S T U K IX.

In de verlopen jaren zou het moeilijk geweest zijn onder de voor-aanstaande personen en ook onder het volk iemand te ontmoeten die niet wist wie Don Bosco was; en dat niet alleen in Turijn, maar ook in andere steden. En dat komt best tot uiting toen hij begonnen was met de bouw van de tempel van Maria, Hulp der Christenen. Ikzelf die altijd bij hem was en zijn brieven meestal moest beantwoorden kan u verzekeren, dat er soms honderd en wel eens duizend per week moesten beantwoord worden; hierin vroeg men hem gebeden als aan een heilige, die alles vermag bij God en de heilige Maagd. Zeer velen vroegen de zegen, maar door hem zelf gegeven. Zij zonden aalmoezen om H. missen te lezen, maar vroegen de gunst dat ze door hem zelf zouden gelezen worden; en dikwijls kregen zij de verlangde genade. - Dit is een getuigenis van Don Michele Rua.

Wij hebben nog enkele van die brieven teruggevonden ondertekend door mensen over wie wij meer dan eens in deze bladzijden moeten spreken. Begin 1864 vroeg markiezin Gerolama Uguccioni uit Firenze, gebeden voor haar dochter die een onherroepelijk besluit moest nemen voor haar hele leven. In april 1865 namen zij hun toevlucht tot Don Bosco: eerst uit Venetië dan uit Cremona, prinses Elena di Soresina Vidoni, voor de gelukkige afloop van buitengewone pijnlijke zaken; uit Nizza Marittima, tijdens de meimaand, baron Heraud voor zijn vrouw die sinds een jaar leed aan een ongeneeslijke ziekte; uit Rome de hertogin di Sora, dochter van Prins Borghese, voor zichzelf en haar vijf kindjes en voor de bekering van een naaste familielid. Uit Venetië schreef zelfs aan Don Bosco gravin Carolina Mocenigo Soranzo, dochter van prinses Elena di Soresina Vidoni, om hem te danken voor een brief en voor de gebeden en om hem te groeten vanwege D. Apollonio; uit Florentië gravin Isabella Gerini om de troost die zij genoten had bij het lezen van de raad die Don Bosco haar gegeven had, en de markiezin van Villa Rios voor giften bestemd voor de loterij; op 30 september zond prinses Corsini, ertoe uitgenodigd door de Hertogin van Momorency, uit Florentië aan Don Bosco "verdienstelijk voor de godsdienst en de armen van J.C.", 50 lires voor de nieuwe kerk en beval zich in zijn gebeden aan.

Het is passend een voorbeeld van deze brieven te geven, die alle van hetzelfde vertrouwen getuigen en wij zullen het doen met een brief van een andere edele dame uit Florentië:

" Firenze, 8 augustus 1865.
" Zeereerw. Don Bosco,
"
" Ik hoop dat u mij zult verontschuldigen als ik zo vrij ben
" u deze brief te sturen, doch de goedheid waarmee u zich verwaardig-
" de mij te ontvangen toen ik in december van 1863 mij bij u aan-
" bood om u te vragen mijn biecht te willen horen tijdens mijn
" verblijf te Turijn, zet mij aan dit te doen.
" U zult het u wel herinneren hoeveel troost uw woorden mij
" gaven, omdat zij mij aanmoedigden te vertrouwen in de goddelijke
" Barmhartigheid voor de redding van de zielen van al mijn dierba-
" ren. U zegde mij te bidden om van de goddelijke Voorzienigheid de
" nodige genaden te verkrijgen om de gevaren waaraan mijn familie
" zou blootgesteld worden te overwinnen, maar helaas!... ik voel
" maar al te goed dat ik zo slecht bid, zodat ik vrees die grote
" genade niet te verdienen.
" Wij leven in zo moeilijke en ongelukkige tijden en mijn
" positie en deze van mijn familie is erg moeilijk; maar dank zij de
" goddelijke genade, heeft het vertrouwen in de oneindige barm-
" hartigheid van God mij niet verlaten, hoewel het mij soms toe-
" schijnt "te hopen tegen alle hoop in." Daar ik weet dat ik de gebeden
" van alle goede mensen nodig heb en volle vertrouwen heb in de uwe, durf
" ik u mijn kleine gift sturen en vraag vijf maal het heilig misoffer te
" willen opdragen, d.i. ene voor mijn man G..., één voor elk van mijn
" kinderen, mijn zonen L... en T... en mijn dochter M... en een
" volgens mijn intentie, nl. de zaligheid van onze zielen.
" Ik weet hoeveel werk u hebt en het spijt mij dat ik u nu kom
" lastig vallen; maar ik kan niet nalaten u te zeggen dat, mocht
" u een ogenblik uw vele bezigheden opzij zetten om mij een woord
" te schrijven, dat mij een grote steun zou zijn.
" Verontschuldig mij, Eerw. Heer, voor mijn vrijmoedigheid,
" maar vergeet mij niet in uw gebeden, en zo ik u met iets van
" dienst kan zijn, beveel het mij; en laat mij toe mij te onderte-
" kenen
" van u, zeereerw.,
" Gravin...

Doch al die betrekkingen met voorname personen en adellijke fami-
lies beletten Don Bosco niet zich bezig te houden zowel met de kerk als
met het onderhoud van al zijn jongens. De enorme uitgaven voor de kerk
maakten hem het onderhoud van het tehuis en van de Oratoria nog moeilij-
ker en zijn volle vertrouwen in O.-L.-Vrouw werd dikwijls zwaar op de
proef gesteld, opdat de liefdadigheid de verdienste van het offer zou
hebben en zijn gebed onophoudelijk en vurig voor de troon der genaden
zou stijgen. De Madonna aanhoorde graag het gebed van haar dienaar:
"Ascendit justi deprecatio, et descendit Dei miseratio"; heeft St.-
Augustinus gezegd. Bijgevolg wisselden de nood en de hulp elkaar dagelijks

af. Het bewijs ervan is een brief van Don Bosco aan markies Fassati:

" Turijn, 18 april 1865.
"
" Hooggeachte en Dierbare Heer Markies,
"
" Indien u het jubileum wil doen, Heer markies, dan is
" het nu een zeer opportune tijd; ik moet morgen vóór 10 uur aan de
" bakker dertigduizend fr. betalen en tot nu toe heb ik geen cent.
" Ik doe een beroep op uw liefdadigheid om te doen wat u kunt in
" deze uitzonderlijke omstandigheid; nl. arme uitgehongerden te
" eten geven. In de loop van de dag zal ik naar u komen, en u zult
" me geven wat de Heer en de heilige Maagd u ingeven.
" God zegene u, mevr. de markiezin en Azelia en schenke
" allen gezondheid en genade met een mooie beloning in het vader-
" land der zaligen. Amen.
" Met de diepste hoogachting noem ik mij
" van u Edele, hooggeachte en dierbare
"
" de zeer verplichte dienaar,
" Bosco Giovanni, pr.

Enkele dagen later schreef hij aan een adellijke heer die hem een som geleend had zonder interest:

" Zeer geachte Heer Baron,
"
" Ik denk dat Ridder Oreglia de datum niet onthouden heeft
" waarop de door u geleende som van 2.000 fr. ten voordele van dit
" arm huis moest teruggegeven worden; en ook ik heb er toen niet aan
" gedacht. Nu dat u mij eraan herinnert, vertrouw ik op de god-
" delijke Voorzienigheid om u op de bepaalde tijd te kunnen voldoen.
" Wat het contract van de twee huizencomplexen van de genie betreft:
" het is waar dat het bedongen is, doch men kon tot nu toe de volle-
" dige betaling niet doen, omwille van de ontelbare garanties en ge-
" tuigschriften die men dagelijks vereist. En dan heb ik op dit
" ogenblik een moeilijkheid in de zaken door de bouw van een kerk
" en door het feit dat enkele aanzienlijke sommen vervallen zijn en
" niet ingevorderd kunnen worden. Gezien nochtans de speciale nood
" waarin u verkeert, hoop ik dat u het geld niet in juli maar op
" 16 mei zult hebben.
" U was zo goed mij de foto te zenden van de betreurde Mgr.
" Manzini, weldoener van dit huis. Ik dank u ervoor. Wij hebben
" veel verloren door zijn onverwachte dood.
" God zegene u en uw familie en geloof mij van u, hooggeachte,
" de zeer verplichte dienaar,
" Turijn, 28 april 1865. Bosco Giovanni, pr.

Doch hoe groot de moeilijkheden voor betalingen of voor voorziene uitgaven ook waren, zijn liefdadigheid schoot nooit te kort in het aanvaarden van jongens die hem onophoudelijk aanbevolen werden, hoewel hij buitengewoon voorzichtig was.

" Dierbare Heer D. Saroglia,

"

" Om een definitief antwoord te kunnen geven voor de aan-
" vaarding van de jongen Cerutti, zoon van de conducteur van Novara,
" dien ik te weten of u hem mij zendt voor de studie of voor een
" ambacht, en welke studies hij gedaan heeft; tevens vraag ik een
" certificaat van zedelijk gedrag en of men van plan is kostgeld
" te betalen of hem uit liefdadigheid te laten opnemen. Na deze in-
" lichten zal ik onmiddellijk antwoorden in de meest voordelige
" zin.

" Wil aan de Heer Kan. Callenga zeggen dat ik niet meer
" op tijd was om zijn boodschap te doen, omdat de akten al verzon-
" den waren.

" God zegene u; bid voor mij en voor mijn arme jongens,
" terwijl ik mij met ware genegenheid van u, dierbare, noem

"

" de zeer genegen vriend
" Turijn, 2 mei 1865. Bosco Giovanni, pr.

En als het gebeurde dat hijzelf een arme verlaten jongen aantrof en zag dat hij onderdak nodig had, dan aarzelde hij geen ogenblik om hem uit te nodigen naar het Oratorio te komen waar hij hem onder zijn kinderen aannam. Uit de "Unità Cattolica" van 22 april nemen wij over:

"Iedereen weet dat de uitmuntende priester Don Bosco niet veel minder dan duizend jongens onderhoudt, kleedt en schoeit; hij laat ze studeren of laat hen een ambacht aanleren naargelang van hun aanleg; hierdoor bewijst hij een onzeglijke dienst, niet alleen aan de jongens zelf maar ook aan de maatschappij, daar er velen van dit soort van de straat opgepakt worden om naar de gevangenis, de galeien of naar iets erger gezonden te worden. Als u een voorbeeld wil van de eenvoudige manier waarmee hij zijn netten spant om de hier en daar fladderende vogels te vangen, lees dan wat kort geleden gebeurd is: Don Bosco botst op een drietal straatlopertjes van een jaar of tien die onder elkaar aan het ravotten en het spelen zijn. Zoals hij altijd doet als hij jongens aantreft die verlaten schijnen, gaat hij er naartoe om ze een vriendelijk woordje te zeggen en te zien of hij hen niet met iets kan helpen. - "Wat doen jullie hier, mijn brave jongens?" - "Oh! wij amuseren ons!" - "En zouden jullie niet kunnen gaan werken?" - "Gaarne, als we maar werk konden vinden, maar kijk eens naar onze gescheurde en vuile kleren, vol beestjes, niemand neemt ons aan om te werken." - "En als er nu iemand u net zou aankleden en werk geven, zouden jullie dat aanvaarden?" - "Zeker." - "Wel, kom dan met me mee".

Zo gezegd zo gedaan, en de drie snotters, tevreden maar toch een beetje beschaamd, volgden de goede priester die ze naar het "Oratorio" bracht. Daar worden ze gewassen, van kop tot teen in het nieuw gestoken en aan het werk gezet. De drie jongetjes beantwoorden dankbaar de liefdadigheid van hun weldoener door hun ijver op het werk en hun bewijzen van eerbied en liefde telkens als zij hem zien. Deze drie sukkelaars kwamen zeker terecht in de galeien of aan de galg. Nu zullen ze verstandige en eerlijke arbeiders worden zoals de honderden en honderden makkers van het Oratorio...".

Deze edelmoedigheid van Don Bosco verminderde nooit en later getuigde ook theoloog Leonardo Murialdo: "De dienaar Gods, nam gratis verscheidene jongens die ik hem voorstelde in zijn instituut op, hoewel ikzelf rector was van een soortgelijk college van vakleerlingen en zij om een of andere reden hier niet konden aangenomen worden.

En hij droeg al zijn jongens die hij bij naam en voornaam kende een vurige liefde toe voor de zaligheid van hun ziel. Als hij te weten kwam dat een onder hen een zware misstap begaan had, dan leed hij er zo erg onder dat hij de hele nacht wakker lag. Hij vertelde dat dan in zijn avondwoordje, betreurde de belediging die God werd aangedaan en toonde er zich heel bedroefd over. Deze heilige passiegaf hem die gedachten in die hij voortdurend aan de gemeenschap voorlegde; hierover spreekt de kroniek ons viermaal op het einde van april en in de eerste dagen van mei.

" 20 april.

"

" Verbeeld u een kip die op zekere avond niet in het kippen-
" hok wil. Tevergeefs heeft de boerin haar best gedaan om ze erin
" te krijgen; doch er is niets aan te doen. De boerin is moe, loopt
" ze niet verder achterna, sluit het kippenhok en gaat haar huis in.
" De kip loopt wat rond, pikt hier en daar een graantje op en is te-
" vreden vrij te zijn. Als het begint te donkeren, ziet ze de ladder
" tegen de hooizolder, springt sport na sport er tegen op, komt in
" het hooi, zoekt een goed plaatsje uit en legt zich neer om te sla-
" pen. Maar ze wordt wakker door het lawaai. Het is nacht en niemand
" in huis is wakker. De honden lopen rond in de wijngaard en bewaken
" de druiven. Een vos is ook naar boven geklommen, ziet de kip en na-
" dert om ze te verslinden. De kip schiet verschrikt op en vliegt
" naar buiten; de vos springt ze achterna, doch valt op de dorsvloer
" terwijl de kip erin geslaagd is op een boom te vliegen. De vos
" verliest zijn prooi niet uit het oog, legt zich neer aan de voet
" van de boom en houdt met de snuit omhoog de kip in het oog. Na een
" uur neemt de kip een tweede vlucht en komt terecht op de muur rond
" de dorsvloer. En de vos leunt met de voorpoten tegen de muur. De
" muur is lager dan de laagste tak van de boom. De vos loopt weg en
" weer; hij ziet een plank tegen de muur staan, klampt er zich aan
" vast, geraakt op de muur en loopt naar de kip; deze ziet geen an-
" dere uitweg dan naar een boom buiten de omheining te vliegen, maar

" zij komt terecht op een tak die lager is dan haar vertrekpunt.
" Bemerkt wel dat een kip, omwille van haar gewicht moeilijk omhoog
" kan vliegen en bijgevolg als de afstand niet kort is, telkens van
" haar hoogte verliest. En de vos komt van de muur af, geraakt bui-
" ten door een opening waarlangs het water wegloopt, loopt rond de
" boom en doet alsof hij de boom wil bespringen. De kip vreest dat
" hij haar zal bereiken en vliegt naar een boom die een beetje ver-
" der staat. De vos volgt ze. Hier zit ze veel lager en blind van
" schrik tracht ze te vluchten en vliegt op een haag. De vos dringt
" tussen de takken maar de kip vliegt weer weg en vindt geen plaats
" meer waar zij kan schuilen. Ze vliegt en elk ogenblik nadert zij
" de grond; de vos loopt achter haar na met vurige blikken en de
" kip valt tussen zijn poten, geeft een schreeuw en er blijft niets
" van over tenzij een hoopje bloedige veren. Jongens, de vos is de
" duivel; de kip dat zijn sommige jongens die wel goed zijn, doch op
" eigen krachten vertrouwen; ze willen geen regels, zoals de kip
" zich niet in het hok liet opsluiten. Zij hebben geen ondervinding
" en volgen geen raad; want zij hebben de vleugels van de goede wil
" en van het gebed; maar zij denken er niet aan dat de zwakke na-
" tuur hen naar beneden trekt. Sommigen zijn lui, gulzig en dan...
" en dan...de Heer weet het. Anderen zeggen: Waarom worden sommige
" vriendschappen verboden? Wij doen toch geen kwaad. - En men begint
" met de regels te overtreden; dan tracht men aan de oversten te
" ontsnappen; dan volgen zekere briefjes, zekere gedachten, zekere
" familiariteiten, zekere bijzondere vriendschappen, zekere gevoe-
" ligheden, men daalt, men daalt, de vleugels helpen niet meer, de
" vos loopt eronder en het einde is dat men tussen zijn klauwen
" valt. Slaapt wel!

" 30 april.

"

" Een zeer ernstige gedachte houdt mij deze dagen bezig en
" ik moet ze u meedelen. Gaat naar de schoenmakers en vraagt hun:
" Waarom deze werkhuizen, waarom werken van morgen tot avond, schoe-
" nen naaien, leder snijden? Waarom? Jullie zullen horen antwoor-
" den: omdat wij het ambacht willen leren om goede schoenmakers te
" worden. Gaan we bij de schrijnwerkers en vragen wij aan die jonge
" vakjongens: Waarom zagen en schaven jullie het hout? Waarom die
" hamer en waarom gebruiken jullie onophoudend de winkelhaak, de li-
" niaal, het kompas? Zij zullen u antwoorden: om goede schrijn-
" werkers te worden en ons brood te verdienen als wij groot zijn.
" En jullie, mijn beste jongens, vraag ik: waarom zijn jullie van
" huis weggegaan, waarom zijn jullie naar het Oratorio gekomen?
" Jullie zullen mij zeggen: om te studeren, om ons verstand te ont-
" wikkelen, om mannen te worden!

" Maar als men zoveel doet om een ambacht te leren, om voor-
" uit te gaan in de wetenschap, dan vraag ik: wat staan jullie te
" doen in deze wereld? Jullie zullen me van alle kanten toeroepen,
" zodat

" men niet zal verstaan wat jullie zeggen: wij zijn op deze wereld
" gekomen om God te leren kennen, beminnen en dienen, om daarna
" bij Hem gelukkig te zijn in het hemelse vaderland; dit wil zeggen,
" is het niet zo: om onze ziel te redden! Het is al een hele tijd
" dat ik met die gedachte rondloop en vandaag heeft ze zich nog
" dieper in mijn hart vastgezet; daarom wil ik het jullie uitleggen.
" O, kon ik het jullie maar zeggen zoals ik het aanvoel! Maar de
" woorden ontbreken, zo belangrijk en subliem is het onderwerp. In-
" dien jullie allen deze grote waarheid voor de geest hielden en en-
" kel en alleen werkten om je ziel te redden, dan waren er geen re-
" glementen meer nodig, noch vermaningen, noch oefeningen van de
" goede dood, omdat jullie dan alles voor je geluk in handen hebt.
" O, als al je daden zo een belangrijk doel beoogden, wat een zegen
" voor jullie, wat een geluk voor Don Bosco. Dat is het wat ik het
" meest verlang en het Oratorio zou een echt aards paradijs zijn.
" Dan zouden er geen diefstallen meer gebeuren, noch slechte praat
" worden verteld, noch gevaarlijke lezingen gedaan; dan zou er geen
" gemor of ongehoorzaamheid meer zijn. Iedereen zou zijn plicht doen,
" omdat én de priester én de clericus én de student én de vakjongen
" én de arme én de rijke, ja allen zich moeten inzetten voor dit
" doel, zoniet zullen al hun inspanningen tevergeefs zijn.

" En toch zijn er hier enkele die dat alles weten en er niet
" aan denken. Als zij wat toespits hebben of een fles wijn, dan gaan
" zij zekere makkers opzoeken, kijken waar hun oversten zijn en ma-
" ken zich uit de voeten om van hun vieruurtje te genieten. En
" waarom niet dezelfde ijver en dezelfde liefde voor de ziel? Waar-
" om gaan ze integendeel niet op zoek naar een makker om hem te hel-
" pen een goed werk te doen? Of om met de anderen een bezoek te
" brengen aan Jezus in het H. Sacrament? Hoeveel beter zou dat voor
" hen niet zijn? Ik herinner mij dat ik zekere keer de retraite
" hoorde preken door die brave D. Cafasso; hij sprak zo goed over de
" zorg van de mensen voor hun tijdelijke dingen en over de geringe
" aandacht voor de belangen van de ziel, dat op die avond niemand
" bij het avondmaal iets wilde eten: zo geweldig had die vreselijke
" waarheid ons getroffen.

" Mijn dierbare jongens, ook wij moeten eens ernstig denken
" aan die zaak van zo groot belang. Wij willen slim zijn en niet
" dom: slim, om te beantwoorden aan de genaden die God ons geeft
" om onze ziel te redden en niet dom, omdat er anders een dag zal
" komen waarop wij onze domheid zullen moeten bewenen.

" 1 mei.

"

" Ik droomde en het scheen me toe dat ik in de kerk was. De
" kerk was propvol jongens, maar weinige gingen te communie.
" Langs de communiebank wandelde op en af een grote, grote man,
" pikzwart en uit zijn hoofd staken er twee horens. Hij droeg
" een toverlantaarn in de hand en liet aan verscheidene jongens ver-
" schillende zaken zien. Aan een liet hij de speelplaats zien vol

" spel en tussenin zijn geliefkoosd spel; aan een andere toonde
" hij de voorbije spelen, de verloren partij en de hoop op toekomstige
" stige overwinningen; aan een ander zijn geboortedorp met de wandelingen,
" de velden, zijn thuis. Aan nog een andere liet hij de studie, de boeken,
" de werken of de snoep, het fruit, de wijn die hij in zijn koffer had
" zien, de ouders, de vrienden of iets slechts, de zonden of het geld
" dat hij niet afgegeven had. En bij gevolg gingen weinigen te
" communie. Sommigen zagen de wandelingen, de vakantie en dachten
" verder aan niets anders dan aan hun vroegere speelkameraden.

" Weten jullie wat die droom betekent? Dit wil zeggen dat de
" duivel van alles doet om de jongens in de kerk te verstrooien,
" om ze van de sacramenten weg te houden. En de jongens zijn zo dom
" dat ze daar naar staan te kijken. Beste jongens, wij moeten deze
" last van de duivel stuk slaan; en weten jullie hoe? Een oogslag
" werpen op het kruis en er aan denken dat men zich in de armen van
" de duivel werpt, als men van de communie weg blijft.

" 5 mei.

"

" Deze avond wil ik jullie de verschijning vertellen van
" O.-L.-Vrouw van Monte bij Campofreddo in het jaar 1595, verteld
" door Carlo Pecorini in zijn geschiedkundige beoordeling over de
" meest befaamde verschijningen van O.-L.-Vrouw. Hieruit zullen wij
" begrijpen hoe gaarne de Madonna ziet dat de broederlijke liefde
" onder haar kinderen heerst en zij van geen wrok, afgunst, ruzie
" en onenigheid weten wil.

" Campofreddo, keizerlijk leengoed, en Masone, leengoed van
" de Serenissima van Genua, twee grote gemeenten in het bisdom
" Acqui in Piëmonte, namen dikwijls de wapens op om elkaar te
" bevechten, omwille van een ingekankerde vijandschap en wederzijdse
" schending van rechten: vandaar, aanvallen en moorden. De brave
" mensen en de vrome D. Gregorio Spinola, leenman van Campofreddo,
" baden tot de grote vreedstichtster, de Moeder van de schone liefde.
" Zij bleef niet doof; integendeel, zij schonk hun meer dan ze vroegen.
" Op 10 september 1595, verzamelde de deugdzame Spinola, zeker
" door Maria ertoe aangezet, de inwoners van Campofreddo en leidde
" ze met het kruisbeeld in de hand, naar Masone om met deze fiere
" bergbewoners over de vrede te onderhandelen. En zie, de twee
" bevolkingen waaronder ook de Augustinianen van de twee huizen van
" Masone en Campofreddo worden het eens om voorstellen tot overkomst
" te doen; de vrede gaat werkelijkheid worden.

" - "Kijk, kijk", roept op dat ogenblik het kindje Tommaso
" Olivero, "kijk het paradijs op Bonicca!"

" Zij richtten hun blikken op de heuvel die de twee dorpen
" verdeelde en zagen een lichtende wolk schitteren die weldra het
" uiterlijke van een stralende Dame onthulde met lichtblauwe mantel
" en een witte sluier op het hoofd; zij was vergezeld van twee
" maagden en zo prachtig dat het oog het licht niet kon verdragen.

" "Groot mirakel!" - riepen allen, onder tranen en voornemens
" voor een beter leven, en wederzijdse tekens van broederlijkheid.
" - Maria, de barmhartige is de vrede komen brengen! "vrede, vrede,
" broeders, vrede in eeuwigheid."
" De belofte werd herhaald en voor de tweede maal deed het
" wonder zich voor: weerom het dierbare visioen in verblindende
" schittering, in gezelschap van de twee heilige maagden. Ik moet
" u niet zeggen dat die gelukkigen er verstomd bij stonden en welke
" kostbare vruchten eruit voortvloeiden. Er werd een grote vrede
" gezworen tussen de twee dorpen en hij bleef stand houden; de H.
" Maagd beloofde hun levenswijze met een overvloed aan gunsten en
" de zieken die haar aanriepen vonden verlichting en gezondheid.
" Onmiddellijk werd een kapelletje met het beeld van Maria gebouwd
" aan de voet van de Bonicca. In de loop van de tijden werd het ver-
" groot en versierd, het blijft in ere door de grote toeloop van de
" gelovigen en door de weldaden van de hemelse Patrones. Op diezelf-
" de dagen werd door notaris Michele de Padio de akte van de twee
" verschijningen en van de plotselinge genezing van vier zieken op-
" gesteld en in naam van de twee bevolkingen, beëdigd door de leen-
" heer D. Gregorio Spinola met de meest vooraanstaanden van Campo-
" freddo en Masone.

Zo sprak Don Bosco, en alsof hij niets anders te doen had, eindigde hij een nieuwe aflevering van de "Letture Cattoliche" voor de maand juni; ze droeg als titel: "De vrede van de Kerk of het pontificaat van S. Eusebio en S. Melchiade, laatste martelaars van de tien vervolgingen." Het was de laatste aflevering over het leven van de pausen getekend met de letter P die het aantal afleveringen aanduidde die over dit onderwerp gedrukt waren. De aflevering begint met topografische aantekeningen over de omstreken van Rome.

De dienaar Gods had dit werk willen voortzetten tot aan Pius IX; maar tot zijn grote spijt moest hij het onderbreken en naderhand laten varen, omdat hij enige schriften kwijt was geraakt en omdat de tijd hem absoluut ontbrak. Maar het was zijn vurig verlangen dat anderen het werk zouden voleindigen, ook na zijn dood. Hij raadde het zelfs aan iemand anders aan; maar deze kon er niet op ingaan, daar hij ander dringend werk te doen had. Als liefdevolle zoon van de Kerk zag Don Bosco dat zijn plan niet voortgezet werd; maar wat hij geschreven heeft, volstaat om ons een hoge opvatting te geven van zijn kennis. De zeer geleerde Mgr. Luigi Tripepi die stierf als kardinaal van de H. Kerk, citeert in zijn werken, Don Bosco onder de voornaamste geschiedkundigen van de Kerk; hij haalt dikwijls de levens van de pausen der eerste eeuwen aan door de eerbiedwaardige geschreven, hij geeft er verscheidene uittreksels van en spreekt er met de grootste lof over. In zijn "Kritische Studies over het leven van Paus Pius I" te Rome in 1869 gedrukt door Pietro Marietti, pauselijke typograaf, zegt hij dat "de geleerde en vereerde Don Bosco zich met bekwame hand aan het werk gezet heeft om de daden van deze paus te beschrijven" en "dat een onsterfelijke eer en dankbaarheid

moet betuigd worden aan de geleerde en ijverige Bosco, groot licht van Turijn en de Kerk...". "Het zal niet gebeuren, zo voegt hij eraan toe, "dat ik niet met buitengewoon genoegen naar de schone woorden van Giovanni Bosco, die beroemd geworden is door deugd en leer, zal luisteren; en zonder de waarheid geweld aan te doen schreef hij over onze heilige: "Vanaf zijn prilste jeugd toonde hij veel levensgoedheid en de grootste aanleg voor de wetenschappen."

En in een van zijn andere werken: "De pausen en de Maagd, van St.-Pieter tot St.-Celestino", schreef hij samen met enige commentaar over paus S. Telesforo: "Bij mij kan het er niet in dat de geleerde en vrome Bosco, die ontelbare argumenten had, die van grote waarde zijn voor de wetenschap niet verder gegaan is om samen met Segero ons te bewijzen dat S. Telesforo, beroemd voor zijn geleerdheid en heiligheid, behoorde tot de anachoreten van de Karmel.

En hij voegt eraan toe:

"... En dank zij de woorden van Bosco, heb ik een schoon en dierbaar bewijs van de godsvrucht tot Maria, waarvan de zeer nobele ziel van Telesforo vervuld was."

En nadat hij over het voorschrift gesproken had dat deze heilige paus aan de priesters opgelegd had nl. in de kerstnacht drie H. Missen te celebreren, gaat hij verder:

"Don Bosco laat alle andere redenen achterwege, die Telesforo er toe bracht tot deze ritus te verplichten; maar hij haalt er één aan die als men enige kennis heeft van de gevoelens der heiligen, zonder twijfel bedoeld was tot eer van de Onbevleete Maagd: hier volgt de verklaring. Hij wilde de aandacht vestigen op de drievoudige geboorte van de Zaligmaker: 1° de eeuwige geboorte uit de Vader. 2° De tijdelijke geboorte uit de heilige Maagd. 3° De geestelijke geboorte als Hij met zijn heilige genade bezit neemt van het hart van de gelovigen (blz. 182).

En op blz. 229 drukt de uitmuntende schrijver zich aldus uit:

"Niets ter wereld zou mij doen afschrikken om aan de genoemde Bosco eer en dankbaarheid te schenken, ten einde mijn bewijzen te versterken van de tedere godsvrucht van de H. Pius voor de Gezegende onder de vrouwen, die ik bij deze ijverige priester van Turijn tot mijn vreugde aantref - "In bedevaart kwam hij (H. Pius) in het jaar 160 naar Testona, eertijds een stad; nu een klein dorpje bij Moncalieri. Daar wijdde hij een kerk in ter ere van de Heilige Maagd en stelde priesters aan die er zorg voor moesten dragen. Een vroom opschrift aan de ingang van het koor schijnt de mening te bevestigen."

Eveneens op een andere bladzijde (192) waar de Romeinse catacomben beschreven worden, noemt Tripepi Don Bosco een "zeer geleerd" man.

H O O F D S T U K X

Priester Giovanni Bona, rector van het heiligdom van de Madonnina bij Brescia, die eertijds de vasten gepreekt had in de kerk van S. Filippo te Turijn, preekte ook de retraite voor de jongens van het Oratorio. De geestdrift die hij verwekt had bij de Turijners door zijn eenvoudig en meeslepend woord had veel vrucht voor de zielen voortgebracht; en ook de leerlingen van Don Bosco volgden met veel aandacht zijn meditaties en zijn onderrichtingen, die echte juweeltjes waren doorweven met feiten, vergelijkingen, parabels en op een onbeschrijflijk levendige manier verteld werden.

Na de retraite zetten de studenten zich weer ijverig aan het werk en bereidden de ene of andere toneelvoorstelling voor, zelfs in het Latijn. De "Unità Cattolica" van 18 mei schreef: "Vandaag (18) zullen de leerlingen van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales voor de tweede keer het prachtig Latijns toneelstuk "Larvarum victor" opvoeren. Dit stuk werd geschreven door de bekwame latinist P. Palumbo van de Sociëteit van Jezus en werd op de persen van het Oratorio gedrukt.

Palumbo zelf zond aan Don Bosco zijn gelukwensen:

" Napels, 5 juni 1865.
" Hoogvereerde Heer Directeur,
"
" Sinds enige tijd ben ik u mijn vurige dank verschuldigd
" omdat u in uw zeer bekend college het Latijns toneelstuk "Over-
" winnaar van de spoken" opgevoerd hebt, dat geschreven werd door
" Mgr. Rosini en door mij bewerkt. Hiermee kom ik dan mijn schuld
" van dankbaarheid voldoen nu de dagbladen bij gelegenheid van deze
" voorstelling rechtmatige lof schenken aan uw ijver en goede smaak,
" die zo goed de jeugd tot godsvrucht en tot de klassieke litera-
" tuur weet te vormen. Als ik deel heb in uw lof, dan ben ik u dit
" schuldig; want u hebt belang gesteld in onze schertsen (naar de
" geest van Plautus) en ze op het toneel gebracht. Ten andere, er
" valt niet te loochenen dat u niet alleen de Turijners wat
" vreugde gebracht hebt, maar dat u ook iets nuttigs geboden hebt
" aan de studerende jeugd en dat u na een halve eeuw of meer
" juist datgene verwezenlijkt hebt wat mijn uitmuntende Mgr.
" Rosini beoogde. Te meer nog daar u niet alleen het toneelstuk
" hebt laten opvoeren, doch het ook gedrukt hebt als studiemateriaal tot blijvend voordeel voor de jongens; daarenboven
" zullen deze jongens en vooral de acteurs door deze uitgave een

" blijvende herinnering hebben aan hun studies en aan het applaus
" dat ze mochten oogsten bij deze opvoering in uw college. Ik dank
" u dus voor dat alles in mijn eigen naam en in naam van deze wei-
" nige nu bejaarde oud-leerlingen van de school van Rossini. Zij
" hebben beleefd en beleven nog een miskennis van de Latijnse
" letteren vanwege hen die beweren vaderlandslievend te zijn, ter-
" wijl zij haters zijn van zijn glorie. Het is te hopen, mijn zeer
" vereerde Heer Directeur, dat de moderne maatschappij haar gedach-
" ten op heel iets anders zal richten en zich eens met u zal verheu-
" gen of tenminste zich troosten met de herinnering dat u in uw
" college het heilig vuur van de latiniteit onderhouden hebt! Het
" zou een ander bewijs kunnen zijn voor de leken dat de Kerk nooit
" de vernielster maar de redster van het goede en het schone geweest
" is.

" Hierbij voeg ik mijn dank aan mijn hooggeachte vriend
" Vallauri die mij aangezet heeft dit werk te doen en het u te
" zenden en ook aan onze beste en ijverige D. Francesca, wiens in-
" spanningen ik meer dan wie ook kan kennen en waarderen om de
" jongens dit toneelstuk aan te leren.

" En eindelijk een applaus en een groet voor de acteurs. En
" hiermee met de meeste hartelijkheid, noem ik mij, hoogachtend en
" eerbiedig van u, Heer Directeur,

" de zeer nederige en zeer toegewijde dienaar,
" Luigi Palumbo.

Maar de activiteit en de wijze ondernemingsgeest van Don Bosco
niet alleen ten bate van de studerende jeugd maar ook ten bate van ar-
beidersklasse, maakte de bewondering gaande van hen die de noden van
de maatschappij kenden.

" Zeereerw. Heer Directeur,

"

" Het goede onthaal dat mij te beurt viel in uw instituut dat
" ik nu twee jaar geleden bezocht en de vriendelijke inlichtingen
" die ik toen verkreeg over de bloei ervan, die ikzelf later kon
" vaststellen, moedigen mij aan om u per brief de bekende en uit-
" muntende heer dokter Biffi, rector van een gezondheidsinstituut
" voor te stellen. Hij is goed bekend in Milaan en is lid van de
" inspectiecommissie van de gevangenen en van verscheidene aca-
" demies. Om de zedelijke en sociale gang van de heropvoedingshui-
" zen te omschrijven begeeft hij zich naar Turijn om zo goed moge-
" lijk de gegevens en de resultaten te kennen van de instituten die
" zich met dit werk bezig houden en verlangt uw zo geprezen insti-
" tuut te bezoeken. U zult me willen verontschuldigen voor dit ver-
" trouwen; ik ben overtuigd dat ik u in betrekking stel met een per-
" soon die alle achting waardig is en alles doet wat hij kan om de
" toestand van de maatschappij te verbeteren.

" Met de grootste eerbied noem ik mij van u

"

" Milaan, 25 mei 1865.

" Seminarie van de buitenlandse Missies

de toegenegen dienaar

D. Carlo Salemi.

Een andere brief bevestigt dezelfde achting:

" 30 augustus 1865.
" Zeereerw. Heer,
" De zo edele onderneming die u op u genomen hebt om een klas-
" se van misdeelden die door de nood, of de onwetendheid en nog meer
" door het totale gebrek aan familiale opvoeding op de weg van de
" oneer raakten, tot een plichtsbesef te brengen, heeft ook weerklank
" gevonden in deze provincie; en ik ben gelukkig dat mij de gelegen-
" heid geboden wordt om u mijn gevoelens van de diepste bewondering
" te uiten voor het uitstekend christelijk en sociale werk waartoe
" enkel uw ijver in staat was. Met u in dezelfde geest van liefdadig-
" heid verenigd, wachtte deze directieraad een gunstige gelegenheid
" af om met u, Zeereerw. in betrekking te komen, overtuigd dat de
" noden van deze tijd ons nu meer dan ooit ook tot samenwerking in
" de beoefening van de liefdadigheid aanzetten.
" Uit het onlangs gepubliceerde werkje dat de akten van onze
" vereniging voor de jaren 1862 en 1863 inhoudt en die ik de eer heb
" u met dit schrijven te bezorgen, zult u zien welke onze inzichten
" zijn en ook de resultaten die wij ten dele bekwamen. Indien u
" bij de lezing van dit werkje het verlangen mocht hebben met ons in
" contact te komen en ons met uw kennis en uw raad zou willen helpen
" en ons in het kort enige aanduiding zou willen geven van de rich-
" ting door u aan uw edelmoedige stichting gegeven, dan zou onderge-
" tekende geen woorden genoeg hebben om u te zeggen hoe vereerd ik
" mij zou achten.
" Mocht u mij aanmoedigen door uw welwillendheid voor deze
" eerste gunst, dan zou ik bij andere gelegenheden mij door u laten
" helpen ten voordele van een instelling die zo veel met de uwe
" gemeen heeft door inzicht en doel.
" Wil mij verontschuldigen, Zeereerw. Heer, om de vrijheid
" waarmee ik mij tot uw offervaardigheid richt; en met alle eerbied
" heb ik de eer mij te noemen
" De adjunct-secretaris
" Adv. Niccolo Bicchieray

Ook de minister van Financiën erkende de verdienste van Don Bosco, voor de zorgen die hij had voor de arme en verlaten kinderen.

" Turijn, 14 mei 1865.
" Zeereerw. Heer,
" Het is mij een genoegen u te laten weten, Zeereerw., dat de
" Heer minister van Financiën, op mijn voorstel, onlangs een subsi-
" die van 300 lires toegekend heeft aan het vrome instituut dat

" door u zo lofwaardig geleid wordt.
" Het betalingsmandaat dat op uw adres verzonden werd, zal
" eerstdaags invorderbaar zijn bij de provinciale schatkist te
" Turijn.
" Ik ben heel gelukkig te kunnen meewerken aan een beschik-
" king ten voordele van een instituut dat zo verdienstelijk is voor
" het mensdom. Intussen stel ik het op prijs mij met de hoogste
" achting te noemen
" Uw zeer toegewijde en verplichte dienaar
" C. Cuttica.

Maar tussen de meibloemen staken ook scherpe doornen, die Don Bosco's hart erg veel pijn moesten doen. Vier van zijn priesters lagen geveld en leden aan ongeneeslijke ziekten.

D. Francesco Provera, prefect in het college van Lanzo en in 1864 tot priester gewijd, voelde de pijn in zijn voet verergeren waaraan hij al jaren geleden had. Een voortwoekerende beenontsteking vrat het been weg zodat hij na korte tijd verplicht was op een stoel vastgekleuisterd te zitten. Dokter Magnetti, die hem verzorgde, had hem aan pijnlijke ingrepen onderworpen en hij stond zo verstomd over de moed waarmee de zieke die kwellingen doorstond, dat hij uitriep:

- "Die man moet een heilige zijn!"

Maandenlang kon Don Provera geen mis meer opdragen, maar hij verving dat door de dagelijkse heilige communie. En intussen ging hij voort met werken, voorzag in de behoeften van het huis dank zij de hulp van een medebroeder en ontving de ouders van de leerlingen. En hij deed dat alles met goedheid en vriendelijkheid. Bekwame dokters hielden raad en verklaarden hem ongeneeslijk zodat ze over amputatie begonnen te spreken. Maar toen zij merkten hoe uitgeput hij was, zagen zij van de amputatie af, die hem toch niet zou redden doch nog meer zou doen afzien, en dus zou men de natuur haar gang maar laten gaan. Don Bosco zei bij het horen van die uitspraak:

"Dan moge de Voorzienigheid zorg voor hem dragen!"

En Don Provera, die geen voet meer op de grond kon zetten zolang als hij leefde, ondersteunde zijn knie met een houten krukje en met behulp van een stok bleef hij her en der in het huis rondgaan. Einde 1862 had Don Bosco hem dat kruis voorspeld.

De directeur van het college te Lanzo, priester Ruffino, was ook ziek gevallen, slachtoffer van zijn ijver. Tijdens de eerste dagen van de Goede Week was hij naar Turijn gekomen om Don Bosco raad te vragen en was op de bok van de koets weergekeerd zodat hij heel de reis lang, vier uur - aan voortdurende regen blootgesteld was. Nauwelijks was hij thuis gekomen, of hij vernam dat de vicaris en de medepastoor het grote aantal

penitenten die zich op hun Pasen kwamen voorbereiden, niet konden opvangen. En daarom haastte hij zich en zonder zich om te kleden hoorde hij urenlang biecht. Omdat hij een broze constitutie had, duurde het niet lang of hij werd tengevolge van zijn edelmoedige onvoorzichtigheid getroffen door een borstkwaal, die hem weinige maanden later tot zijn uitersten zou voeren.

Dus waren én de directeur én de prefect van het college te Lanzo zwaar ziek en daarom stuurde Don Bosco, om hen te helpen, de geestelijke directeur van het Oratorio, D. Bartolomeo Fusero, een jonge priester met veel wetenschap en op wie heilige verwachtingen gebouwd werden. Maar nauwelijks was hij in het college aangekomen, of hij werd getroffen door een trage hersenverlamming, moest naar Turijn teruggestuurd worden en uiteindelijk aan een geestesziekenhuis toevertrouwd worden. De vierde zieke lag in het Oratorio en in zijn verdriet zou Don Bosco het offer van zijn eigen leven gebracht hebben. Het was Don Vittorio Alasonatti, die rijp voor de hemel was. Hij was zichtbaar aan het uitdoven. Een pijnlijke reuma kwelde zijn rechterschouder; en een gezwel in de keel, dat dikker werd en hem elk uur dreigde te doen stikken, dwongen hem tot werkloosheid. In de verwachting, dat de geboortelucht hem kon helpen, gaf hij toe aan Don Bosco's raad, ging naar Avigliana en schreef van daar aan zijn dierbare overste:

" W.G.M.G.

7 mei 1865

"

" Vereeerde heer Don Bosco,

"

" Ik meen dat het mijn plicht is u te schrijven en daarbij
" verlang ik ernaar nieuws te krijgen over de gezondheid van u,
" zeer geachte, en van al uw eerw. medewerkers en leerlingen. Ik
" schrijf u in het kort met de bedoeling mij te onderwerpen aan uw
" zeer eerbiedwaardige wil met steeds hernieuwde trouw en ik verzoek
" u mij zonder voorbehoud om het even wat te bevelen wat u denkt
" dat mij voordelig kan zijn, ook al is het in tegenstelling met wat
" u me vroeger meegedeeld hebt. Ik verzoek u dus om een teken "per
" se vel par alium" en ik zal als een ware gunst aanvaarden wat
" u mij ook meedeelt, of beveelt of aanraadt, omdat ik weet dat het
" uitgaat van een hart dat slechts mijn welzijn verlangt. Een woord
" over de gang van het huis en de congregatie zou mij meer dan ik
" het zeggen kan, aangenaam zijn, zo u mij deze gunst waardig acht.

" Nu ga ik over op mijn zaken, indien u ze graag kent.
" Eerst en vooral de groeten van vader en de familie voor u, Zeer-
" eerw.; en ik verzeker u dat ik geen groter voorkomendheid kon
" verwachten en dat zij mij zelfs geld aangeboden hebben voor de
" dingen die ik nodig had. De rust die ik hier geniet, verlichtte
" mij stilaan vanaf de eerste dagen van de hardnekkige droge hoest
" die mij het slapen belette. Op dit punt word ik niet meer zo erg
" gehinderd, doch ik heb last van de ademhaling, waardoor ik dik-
" wijls en lange tijd

" lig te reutelen. Ik krijg nog steeds hoofdpijn zodra ik lees of
" bid of schrijf; maar toch minder regelmatig. De rechter schouder
" doet mij dag en nacht het meest pijn, omdat ondanks de medicijnen
" die dag en nacht gebruikt worden, de schildklier weinig of niet
" ontswelt of misschien helemaal niet; na een min of meer lange
" beproeving zal ik, als het u zo belieft en volgens uw raad, mij
" houden aan wat u mij zult verordenen; of zal ik komen, "si Deus
" dederit" om u te zien en raad te vragen.

" Kijk eens, hoezeer ik aan het lichaam denk! Maar hoever
" sta ik op gebied van deugd? Ik zou het niet kunnen zeggen. Ik
" beveel mij aan in de gebeden van heel het Oratorio, doch vooral
" in de uwe en deze van de eerw. medepriesters, aan wie ik door
" u mijn aanhoudende en hartelijke gevoelens van vereniging "in
" Domino" aanbied, in de hoop niet uitgesloten te worden uit hun zo
" eerbiedwaardig en zo gunstig gezelschap.

" Tot nog toe heb ik geen bezoek gebracht tenzij aan de
" eerw. parochiepriesters van dit dorp en aan de eerw. paters kapu-
" cijnen. De deken gaf mij 10 fr. en D. Balbiano 1 fr. voor de kerk.
" Ik weet niet of D. Martina gebruik gemaakt heeft van de kopieën
" van het plan, idem D. Gavotto enz. van Giaveno. Ik zou het graag
" op een namiddag bij D. Martina brengen; indien mijn benen niet
" mee willen, zou ik het naar Giaveno kunnen sturen ofwel kan ik ook
" de koets nemen.

" De arm waarmee ik schrijf spant al zijn krachten in en
" mijn arm hoofd zal wel bewijzen geven van gemis aan orde en klaar-
" heid in mijn schrijven.

" De meimaand wordt hier heel goed gevierd in de twee paro-
" chies. Vandaag was het de sluiting van het jubileum. Onze pastoor
" is er veel meer tevreden over dan hij eerst gedacht had. In het
" algemeen ontbreken er heel weinig paasbokken. De paters kapucijnen
" en de pastoors staan elk ogenblik gereed om biecht te horen.
" "Deo Gratias!"

" De driedaagse oefeningen zullen bij u ook hun nut gehad
" hebben "ad honorem Dei! Utinam!" Veel groeten aan de goede
" eerw. D. Bona, zo hij nog tussen onze muren verblijft, aan
" D. Cagliero "in primis", Don Ghivarello, Savio, Francesia, enz.
" Wil aanvaarden mijn herhaalde gevoelens van mijn kinderlijke ge-
" hoorzaamheid en rechtzinnige hulde. Moge de Heer nooit toelaten
" dat mijn eerbiedige genegenheid die ik voor u voel, vermindere.

" Zegen mij naar ziel en lichaam, enkel voor de glorie van
" God, wiens aanbiddelijke wil ik aanbid. Vergeef mij alles wat
" dit betreft en steeds ben ik

" uw zeer genegen hoewel onwaardige dienaar, zoon en vriend,
" Pr. Vittorio Alasonatti.

De tweede brief, wellicht de laatste die D. Alasonatti tijdens zijn leven schreef, onthult verder de grote deugd van hem die na Don Bosco het recht heeft Vader van de Vrome Sociëteit van de H. Franciscus van Sales genoemd te worden.

Avigliana, Porta Ferrata, 20 mei 1865

" W.G.M.G.

"

"

"

Zeereerw. en dierbare Heer Don Bosco,

"

" Vandaag, zaterdag, is het de dag van de rekeningen en bijge-
" volg is het wel mijn plicht dat ik u, mijn zeer genegen vader, di-
" recteur en ware vriend, inlicht over de verleden week wat mijn mo-
" rele en fysieke toestand en ook mijn studie betreft.

" Elke morgen te half vijf heb ik de H.Mis gelezen, waarin
" ik, zoals het past u, eerw., mijn makkers en de jongens indachtig
" ben. Tijdens de hele week heb ik niet gelezen, noch geschreven;
" alleen heb ik iets oppervlakkig overzien; en vandaag schrijf ik
" aan u en aan de Heer D. Savio. Ik heb nergens bezoeken gebracht
" noch de grens van mijn parochie overschreden waaraan ik op zekere
" dag 's namiddags een bezoek bracht. De reden van dat alles ligt
" hierin dat bij mijn thuiskomst mijn maag meer pijn deed dan vroe-
" ger en ik heel veel moest hoesten door de tocht die ik in de trein
" ondervonden had. Mijn adem was maar twee vingers lang en het ge-
" reutel aanhoudend. Sinds twee dagen komen de warme kamille en de
" lijnolie mij ten goede en ik hoop dat die middelen mij wat zullen
" helpen. 's Nachts slaap ik tot omstreeks twee uur; dan moet ik op-
" staan om te "slijmen" (daveniam) ten gevolge van de hoest. Hoofd
" en schouderpijnen blijven duren en daarom onderhoud ik het verbod
" iets te doen, daar de pijnen na elke inspanning en ook na het
" eten, verergeren. Na de H. Mis neem ik mijn medicament en haal
" mijn schade in van de verloren slaap, totdat men de minestra
" brengt als ontbijt. Ik ben hier bij mensen die wedijveren in be-
" zorgdheid voor mij en mijn door hen ingebeelde verlangens voorko-
" men. Is dat geen prachtleven?

" Maar ik wil u niet langer met zo lage dingen bezig houden
" en ik verzoek u de eerbiedige groeten te aanvaarden van mijn goede
" papa, van D. Maurizio, van onze parochiale geestelijkheid en van
" de broers van Giacomelli, enz.

" Mijn vader nodigt u uit om een hele dag met hem door te
" brengen (overmorgen, maandag echter niet) in gezelschap bv. van
" de Ridder of D. Savio. Ik verlang vurig u te zien en zo u komt,
" uw zegen te krijgen zo niet geef hem dan van ginder uit.

" De H. Maagd, Hulp der Christenen, sta ons allen bij en ze-
" gene ons op haar feestdag. De Heer beware u en moge ik uw welwil-
" lendheid waaraan ik altijd heb willen beantwoorden, blijven onder-
" vinden.

" Groet alle jongens en vooral de priesters en coadjuteurs
" en vrienden met D. Giacconelli; wil mij helpen met uw heilige ge-
" beden en offers en eindelijk geloof mij, zo ik het verdien, met de
" grootste eerbied en kinderlijke genegenheid in de Heer,

"

"

"

uw zeer toegewijde dienaar,
Pr. Alasonatti Vittorio.

Toen Don Alasonatti inzag dat de lucht van de geboortestreek hem geen verbetering bracht en de pijnen zelfs toenamen, vroeg hij Don Bosco als het kon zijn - om in het Oratorio te mogen sterven. Dat werd hem toegestaan; maar hoe groot was de ontsteltenis van Don Bosco, van de priesters, van de clerici, van de jongens en van allen in het huis, toen ze hem in dergelijke toestand in het Oratorio zagen terugkeren! Alle hulpmiddelen van de geneeskunde werden hem geschonken, maar vergeefs bleken de bezoeken van de bekwaamste dokters, even vergeefs als de beste zorgen van de verplegers en even vergeefs als de gebeden van heel het Oratorio om aan dat dierbare leven zijn vroegere kracht terug te schenken.

Toen Mgr. Ghilardi over die ziekte hoorde, schreef hij aan D. Celestino Durando van Mondovi op 20 juli 1865:

"O hoe verdriet mij het nieuws van de hopeloze ziekte van die beste D. Alasonatti! Het instituut had waarachtig dergelijk bezoek van de Heer niet nodig; maar ook nu past het zijn gezegende hand te kussen, zelfs als ze ons slaat, want altijd blijft het de hand van een Vader die quos corripit, amat.

Morgen zal ik de H. Mis opdragen voor bovengenoemde en wil zo goed zijn hem een bezoek te brengen van mijnentwege en hem zoveel mogelijk te troosten. Doe hetzelfde bij de dierbare Don Bosco, die met Sint-Paulus zal zeggen: "Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi."

Bij dat lijden troostte de dienaar Gods zich met zijn godsvrucht tot O.-L.-Vrouw, die tijdens de maand mei op speciale wijze door heel het huis vereerd werd. Van zijn avondwoordjes heeft de kroniek ons slechts dat van de 30ste van de maand bewaard, maar dat is dan ook echt kostbaar.

" 30 mei.

"

" Ik zag een groot altaar toegewijd aan Maria en prachtig
" versierd. Ik zag alle jongens van het Oratorio die er processiege-
" wijs naartoe trokken en de lof van de hemelse Maagd zongen; maar
" hoewel zij allen dezelfde lofzang zongen, zongen zij niet op de-
" zelfde wijze. Velen zongen werkelijk goed en juist op de maat en
" de enen wat harder dan de anderen. Anderen zongen met slechte en
" hese stem, anderen zongen vals, nog anderen kwamen naar voren in
" stilte en verlieten de rij, weer anderen geeuwden en schenen zich
" te vervelen, anderen liepen tegen elkaar en lachten onder elkaar.
" Allen droegen giften om Maria aan te bieden. Elkeen droeg een
" bloemtuil; de ene een grotere, de andere een kleinere. Sommigen
" hadden rozen, anderen kruidnagels of viooltjes enz. Er waren er
" die echt eigenaardige giften offerden aan de Maagd: een varkens-
" kop, een kat, een schotel met padden of een konijn, ook een lam
" en andere giften.

" Een prachtige jonge man stond voor het altaar die, zo men
" hem aandachtig bekeek, vleugels op zijn rug droeg. Het was waar-
" schijnlijk de engelbewaarder van het Oratorio die naarmate de
" jongens hun gaven aanboden, deze op het altaar neerlegde.

" De eersten offerden prachtige bloemtuilen en de engel legde
" ze zonder iets te zeggen op het altaar. Velen brachten hun ruiker
" naar het altaar. Hij bekeek hen, maakte hen los, liet er de ver-
" slenste bloemen uitnemen, gooide ze weg, maakte opnieuw een ruiker
" en legde hem op het altaar. De mooie bloemen die anderen in hun
" ruiker hadden maar zonder geur zoals dahlia's, camelia's, enz.,
" liet de engel ook wegnemen, omdat de H. Maagd werkelijkheid wil
" en geen schijn. De tuil werd hermaakt en zo door de engel aan de
" Maagd aangeboden. Bij velen waren er doornen tussen de bloemen,
" bij anderen nagels en de engel nam ze ook weg.

" Kwam ten slotte ook een die een varkenskop droeg en de
" engel zei hem: - "Durf jij Maria zo een gift aanbieden? Weet je
" niet wat het varken betekent? Het betekent de lelijke ondeugd van
" de onzuiverheid. Maria die heel zuiver is, kan deze zonde niet
" uitstaan. Trek je dan terug, jij die niet waardig bent voor haar
" te staan."

" Dan kwamen de anderen die een kat droegen en de engel zegde:
" "Jullie durven deze giften aan Maria aanbieden? Weten jullie niet
" wat de kat betekent? Zij verbeeldt de diefstal en jullie offeren
" dat aan de Maagd? Zij, die geld, voorwerpen, boeken van hun mak-
" kers wegnemen, die eetwaren van het Oratorio wegnemen, die hun kle-
" ren scheuren omdat ze mistevreden zijn, die het geld van hun ouders
" verkwisten omdat zij niet studeren, zijn allen dieven." - En hij
" liet hen ook op zij zetten.

" Kwamen nu zij die schotels met padden hadden en de engel
" bekeek hen verontwaardigd: - "de padden betekenen de schandelijke
" zonden van ergernis en jullie komen ze aan de Maagd aanbieden?
" Achteruit. Trekken jullie zich terug bij de andere onwaardigen."
" En ze gingen beschaamd weg. Sommigen kwamen naar voren met een mes
" in het hart geplant. Dat mes betekent de heiligschennis. En de
" engel sprak: - "Zien jullie niet dat je de dood in het hart
" draagt? en dat, als jullie nog in leven zijn, dit door de bijzon-
" dere barmhartigheid van God komt? zoniet waren jullie verloren ge-
" weest. Om Gods wil, laat dat mes eruit trekken." En ook zij werden
" verwijderd. Langzamerhand naderden de andere jongens. De ene offer-
" de lammeren, de andere konijnen of vissen, noten, druiven, enz. enz.
" De engel nam alles aan en legde het op het altaar. En nadat hij
" de goeden van de slechten gescheiden had, liet hij allen, wier
" giften aan Maria aangenaam waren, in groep voor het altaar komen;
" zij die apart geplaatst werden, waren tot mijn grote spijt veel
" talrijker dan ik ooit zou gedacht hebben.

" Dan verschenen aan weerskanten van het altaar twee andere
" engelen die twee heel kostbare manden droegen vol prachtige kro-
" nen, gemaakt van verbazend mooie rozen. Deze rozen waren eigenlijk
" geen aardse rozen, hoewel ze artificieel waren, zinnebeeld van on-
" sterfelijkheid.

" En de engelbewaarder nam deze kronen een na een en kroonde
" alle jongens die voor het altaar stonden. En onder die kronen wa-
" ren er grotere en kleinere, maar alle waren ze wonderlijk schoon.
" En merk wel op dat niet enkel de jongens er waren die nu hier in

" huis zijn, maar ook vele anderen die ik nooit gezien had. Welnu,
" er gebeurde iets wonderbaars! Er waren jongens die lelijk van uit-
" zicht en afschuwelijk waren en zij kregen de schoonste kronen, te-
" ken dat de gave van de deugd van zuiverheid in hoge mate het le-
" lijke uiterlijk ruimschoots vergoedde. Heel vele anderen bezaten
" ook deze deugd maar in veel mindere graad. Velen onderscheidden
" zich door andere deugden, zoals de gehoorzaamheid, de nederigheid
" en de liefde van God, en allen kregen kronen in evenredigheid met
" hun deugden. En de engel zegde hun:

" - "Maria heeft gewild dat jullie met zulke mooie rozen worden
" bekroond. Nochtans zorg ervoor dat ze u niet afgenomen worden.
" Er zijn drie middelen om ze te bewaren. Wees nederig, gehoorzaam
" en kuis. Drie deugden die jullie waardig zullen maken om op zeke-
" re dag een oneindig veel mooiere kroon dan deze te ontvangen."
" Toen hieven de jongens voor het altaar het "Ave Maris stella" aan.
" En na de eerste strofe gingen ze in processie zoals ze gekomen
" waren en begonnen het lied: "Lodate Maria"! met zo felle stemmen
" te zingen dat ik verbijsterd en verwonderd stond te kijken. Ik
" volgde ze nog enige tijd en keerde dan terug om de jongens te
" zien die de engel apart gezet had; doch ik zag ze niet meer terug.

" Mijn dierbare jongens! Ik weet wie die gekroonden zijn en
" wie door de engel werden weggestuurd. Ik zal ze verwittigen dat
" ze aan de H. Maagd gaven moeten brengen die haar waardig zijn.

" Intussen enkele opmerkingen. - De eerste: Allen brachten
" bloemen voor de H. Maagd, en er waren alle soorten van bloemen;
" maar ik bemerkte dat allen, de ene meer dan de andere, rozen met
" doornen droegen. Ik dacht na en bleef nadenken wat die doornen wel
" konden betekenen en ik stelde vast dat het werkelijk de ongehoor-
" zaamheid was. Geld bewaren zonder toelating en het niet willen af-
" geven aan de prefect; toelating vragen om ergens naartoe te gaan
" en dan elders gaan; te laat in de klas komen, een hele tijd na de
" anderen; in het geheim etentjes klaar maken; op andere slaapzalen
" gaan, onder het ene of andere voorwendsel, als men goed weet dat
" het verboden is; te laat opstaan; de godsvruchttoefeningen achter-
" wege laten; praten als de stilzwijgendheid geboden is: boeken
" kopen zonder ze te laten zien; brieven verzenden via anderen zon-
" der toelating, zodat ze niet gezien worden en er op dezelfde wijze
" ontvangen; contracten maken, kopen en verkopen aan elkaar, dat
" alles wordt bedoeld door de doornen. Velen onder jullie zullen
" vragen: is het zonde de regels van het huis te overtreden? Ik heb
" over die vraag al meer nagedacht en ik zeg jullie absoluut "ja".
" Ik zeg niet dat het een zware of lichte fout is, dat hangt van de
" omstandigheden af, maar zonde is het. Iemand zal mij zeggen: maar
" in de geboden van God staat toch niet dat wij aan het reglement
" van het huis moeten gehoorzamen! Luister! In de geboden staat er:
" Eert vader en moeder. - Weten jullie wat deze woorden: vader en
" moeder zeggen wil? Begrijpen jullie ook wie er hun plaatservan-
" gers zijn? Staat er ook in de H. Schrift niet geschreven: "Oboe-
" dite praepositis vestris?" Als jullie moeten gehoorzamen is het
" toch natuurlijk

" dat zij moeten bevelen. Dat is de oorsprong van de regels van een
" Oratorio, en zeg mij dan of ze een verplichting zijn, ja of neen.

" Tweede opmerking. - Enkelen hadden tussen hun bloemen na-
" gels zitten, nagels die gediend hadden om onze goede Jezus vast
" te nagelen. Hoe dat? Men begint altijd met kleine dingen en stil-
" aan komt men tot grote. Iemand wil geld hebben om een grill in te
" volgen; en om het op zijn manier te verteren, wil hij het niet af-
" geven; eerst verkoopt hij zijn boeken en tenslotte steelt hij geld
" en voorwerpen van zijn makkers. Een andere wil zijn drankzucht vol-
" doen; bijgevolg flessen enz. vervolgens permitteert hij zich los-
" bandigheden en per slot van rekening valt hij in doodzonde. Daarom
" zaten er tussen die bloemen nagels, daarom werd de Heer Jezus ge-
" kruisigd. De apostel zegt dat de zonden de Zaligmaker opnieuw aan
" het kruis slaan. "Rursus crucifigentes filium Dei."

" Derde opmerking: - Veel jongens hadden tussen hun frisse
" en welriekende bloemen ook verslenste en bedorven of zonder geur.
" Zij betekenen hun goede werken, maar gedaan in staat van doodzon-
" de, werken die hun verdiensten niet vermeerderen: de bloemen zon-
" der geur zijn goede werken maar met menselijke doeleinden ver-
" richt, uit ijdelheid, enkel om aangenaam te zijn aan leraren of
" oversten. Bijgevolg berispte de engel hen omdat ze aan Maria zulke
" giften durfden aanbieden en hij zond ze terug om hun bloemtuil te
" schikken. Zij trokken zich terug, maakten hun bloemtuil los, namen
" de bedorven bloemen eruit, schikten hem opnieuw en brachten hem
" bij de engel die hem aannam en opnieuw op het altaar legde. Bij
" het terugkeren volgden zij geen rangorde meer; maar als ze klaar
" waren, brachten zij hun tuil en gingen bij hen staan die gekroond
" werden. In deze droom zag ik alles wat er met mijn jongens gebeurd
" was en zal gebeuren. Aan velen heb ik het al gezegd, aan anderen
" zal ik het nog zeggen. Jullie moeten er intussen voor zorgen dat
" deze hemelse Maagd altijd giften krijgt die nooit moeten geweigerd
" worden.

H O O F D S T U K X I .

Na de eerste steenlegging van de nieuwe kerk, was Don Bosco begonnen met geschenken te vragen die moesten dienen als prijzen voor de talrijke winnaars van de loterij. Hier volgt de circulaire die door hem was opgesteld.

" Geachte Heer,

"

" Sinds verscheidene jaren wend ik mij tot u om u uit te
" nodigen deel te nemen aan een loterij ten voordele van de arme
" kinderen, die de Oratoria van deze stad bezoeken; en steeds hebt
" u bijgedragen om een goed resultaat te bekomen. Terwijl ik nu
" vol dankbaarheid ben voor alles wat u gedaan hebt, sta ik voor
" nieuwe noden en nieuwe omstandigheden die mij verplichten met
" een andere loterij te beginnen: op die manier alleen kan ik een
" beroep doen op de geringe medewerking van velen. Onder die noden
" zijn er de huur, het onderhoud, de herstellingen en ook de bouw
" van lokalen voor deze Oratoria en onlangs een kerk die men aan
" het bouwen is in de wijk "Valdocco". - Uit het programma en het
" plan van de loterij dat ik u binnenkort zal sturen, zult u beter
" begrijpen waarover ik u nu spreek. Met volle vertrouwen en reke-
" nend op uw goede hulp durf ik u drie speciale gunsten vragen:
" 1. Mij verder uw medewerking te verlenen voor een werk dat
" u eertijds hebt willen begunstigen;
" 2. Mij naam en voornaam te willen bezorgen van die personen die
" volgens u bereid zijn om als promotors op te treden voor dit
" weldadigheidswerk.
" 3. Zo uzelf of een van uw bekenden geschenken ter beschikking
" mochten hebben, wil ze dan naar hier sturen op de wijze die u
" het gemakkelijkste is. Want om een loterij te beginnen moet
" men al een zeker aantal voorwerpen hebben waarvan de beschrij-
" ving aan de heer prefect van deze stad en provincie voorgelegd
" wordt om de toelating te verkrijgen ze openbaar ten toon te
" stellen.

" Terwijl ik al mijn vertrouwen stel op uw goedheid, beloof
" ik u dat ik van mijn kant alles in het werk zal stellen om u zo-
" veel mogelijk elke moeilijkheid te besparen in alles wat er nodig
" is om het werk, dat u zo goed bent te steunen, tot een goed einde
" te brengen.

" God, die rijk is aan genade en overvloedig een glas water
" in zijn naam geschonken beloont, verlene u een gelukkig leven en

" zegene u overvloedig voor de liefde ten bate van deze arme jon-
" gens en van het huis van de Heer.
" Gelieve mijn diepste dank te aanvaarden, terwijl ik de eer
" heb mij van u Ed. te noemen
" uw zeer verplichte dienaar
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales Bosco Giovanni, pr.
" Torino Valdocco

In antwoord op de omzendbrief stroomden kisten en pakjes toe en konden weldra 840 prijzen geteld worden. Om ze tentoon te stellen, werd de hele tweede verdieping genomen van een vleugel van een fabriek, die langs de via della Giardiniera gelegen was. Wettelijke experten onderzochten de waarde van die eerste oogst prijzen en stelden de prijzen vast op een lijst die ervan gemaakt werd.

" Elenco van de giften tot Nr. 840...
"
" Op aanvraag van Pro D. Giovanni Bosco verklaar ik dat ik
" het onderzoek en de waardeschatting gedaan heb van de kunstvoor-
" werpen hierboven beschreven: zij zijn twaalfduizend eenennegentig
" lires (12.091) waard. - Op mijn woord van eer, Turijn, 14 mei
" 1865,
" Professor Giovanni Volpato.

" Op aanvraag van Don Bosco heeft ondergetekende de schat-
" ting gedaan van verscheidene waardevolle voorwerpen beschreven in
" bovenstaand elenco voor de som van twaalfduizend eenennegentig
" lires (12.091). - Op mijn woord van eer, Turijn, 15 mei 1865,
" Buzzetti, schatter.

Om elk misverstand te vermijden maakt men er attent op dat nr. 1 tot en met nr. 60 in blanco gelaten werden om er giften in aan te tekenen die men hoopt te verkrijgen van Z.H. Prins Amedeo en van de ministers.

Na dit alles deed Don Bosco direct alles wat nodig was om van de burgerlijke autoriteiten de toelating voor de loterij te bekomen. Hij schreef aan de prefect Pasolini:

" Hooggeachte Heer Prefect,
"
" Al meer dan een keer heb ik een beroep gedaan op u,
" hooggeachte, in de grote nood van de mannelijke Oratoria van
" deze stad en altijd heb ik in u een grote steun gevonden. Ik
" verhoop van u dezelfde gunst voor de huidige toestand waarin de
" noden dringend zijn en zich laten voelen. Het zijn de volgende:

" 1. Enkele achterstallige betalingen voor de huur van de school en
" het zondagsoratorio van Vanchiglia die jaarlijks de som van
" 630 lires bedraagt; van het Oratorio van St.-Aloysius te Porta
" Nuova, 450 fr per jaar; van het Oratorio St.-Jozef te S. Salva-
" rio: 300 fr.
" 2. Een schuld vereffenen van 25.000 fr. aan de heer Filippi als
" afbetaling van een schuld voor een gebouwencomplex, door hem
" verkocht en door mij gekocht om een groter aantal arme jongens
" te kunnen opnemen.
" 3. Voedsel verschaffen aan ongeveer 800 arme jongens, die in het
" Oratorio H. Franciscus van Sales voedsel en kleding bekomen en
" opgeleid worden in een ambacht.
" 4. De werken beëindigen van een nieuwe kerk, aangezien de huidige
" kerk die tot heden in gebruik is niet eens een derde van de
" jongens kan bevatten; hun aantal groeit steeds aan.
" Om in al die noden te voorzien heb ik de hieronder genoemde
" heren verzocht om in een zaal van het gemeentehuis te willen
" bijeenkomen; en zij hebben de noodzakelijkheid van al die uitgaven
" onderzocht, de middelen aangeraden om aan al die uitgaven het
" hoofd te bieden en een loterij voorgesteld, zoals uiteengezet is
" in het hier bijgevoegd programma en reglement. Eerbiedig doe ik
" een beroep op u, hooggeachte en vraag u: 1. de commissie van deze
" heren te willen goedkeuren die hieronder genoemd worden, met de
" toelating het programma te publiceren samen met het respectieve
" reglement; 2. 94.401 biljetten te mogen verkopen tegen 0,50 l.;
" dat maakt een bedrag van 47.202 lires en stemt overeen met de van
" dubbele waarde de beschreven voorwerpen; 3. dat elk biljet gete-
" kend zij door een lid van de commissie en de stempel draagt van
" dezelfde commissie volgens hier bijliggend model.
" Overtuigd dat deze aanvraag welwillend door uw goedheid zal
" aanvaard worden wens ik u alle goed van de hemel toe, terwijl ik
" de hoge eer heb, mij met de grootste dankbaarheid te mogen noemen
" Turijn, 15 mei 1865. Priester Bosco Giovanni.

Samen met de brief stuurde Don Bosco de lijst van de leden van de commissie, het programma en het plan van de loterij, het model van de biljetten, de lijst van de giften of prijzen van de weldoeners en de waarde ervan volgens de schatters. Vier dagen daarop kreeg hij het volgende antwoord:

" N. 1130.
" Onderwerp: LOTERIJ.
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales.
" Turijn.
" DE PREFECT VAN DE PROVINCIE VAN TURIJN
" Gezien het voorafgaande verzoek van de heer directeur van het

" Oratorio van de H. Franciscus van Sales van deze stad, die de
" toelating vraagt een loterij te houden van onroerende voorwerpen,
" geschonken ten voordele van genoemd Oratorio.
" Gezien het programma of het plan van de loterij samen met
" het model en de vorm van de biljetten, alsook de lijst van de
" leden van de commissie;
" Gezien de eerste lijst van de geschonken voorwerpen, door
" de heer Volpato geschat op 23.601 liores;
" Gezien het koninklijke decreet van 24 september 1863. N.1484.
" decreteert:
" 1. Wordt toegelaten de loterij van de voorwerpen beschreven in ge-
" noemde lijst ten voordele van het Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales te Turijn, door uitgifte van vierennegentigduizend
" vierhonderd en vier biljetten tegen de prijs van 0,50 L. elk,
" die de som opleveren van 47.202 liores, nl. het dubbel van de
" waarde der prijzen. Genoemde loterij zal gedaan worden op de
" wijze en volgens de voorwaarden van het bovengenoemde regle-
" ment.
" 2. Elk biljet zal ondertekend worden door een van de leden van de
" goedgekeurde commissie en zal daarenboven nog de handtekening
" dragen van een bediende van deze prefectuur, de heer Carlo
" Baccalario.
" 3. Alvorens de biljetten uit te geven zal deze loterij bekend ge-
" maakt worden aan de bevolking; tevens zullen de namen van de
" commissieleden meegedeeld worden, het doel en het reglement van
" de loterij, dit Decreet , en zal men de plaats, de dag en het
" uur van de trekking vermelden.
" Deze zal plaats hebben in tegenwoordigheid van de afgevaardig-
" den van de Commissie onder het voorzitterschap van de heer
" Burgemeester van deze stad, die belast is rekenschap te geven
" van de regelmatigheid van de handeling.
" 4° Voorneemde commissie zal aan deze provinciale diensten meede-
" len dat de totale opbrengst van de verkoop van de biljetten
" uitsluitend ten goede komt aan het instituut dat deze loterij
" aanvraagt en waaraan de niet verkochte biljetten toebehoren.
" "
" Turijn, 19 mei 1865. Voor de Prefect
" Radicati.

Nadat deze toelating bekomen was, werden er op weinige dagen in Noord- en Midden Italië duizenden bekendmakingen en uitnodigingen verzonden met het programma en het reglement van de loterij, samen met de namen van de leden van de commissie.(1) Bij deze uitnodiging was er ook een persoonlijke brief van de secretaris van de commissie zelf.

(1) Bijvoegsel IV.

" Oratorio van de H. Franciscus van Sales Juni 1865.
" Torino-Valdocco

" Hooggeachte Heer,
"

" Ik heb de eer u, hooggeachte, het programma van een loterij
" te sturen in naam van de daartoe opgerichte commissie en beveel
" haar aan uw bekende liefdadigheid aan. Het is het verlangen van
" bovengenoemde commissie, u, hooggeachte, onder haar promotoren op
" te nemen; indien u geen tegengestelde mening meedeelt, zal ik zo
" vrij zijn uw naam op de lijst van de verdienstelijke ijveraars te
" schrijven.

" Het doel van de loterij en de verplichtingen van de promo-
" tor zult u kunnen vernemen uit het hierbijliggend programma en re-
" glement van de loterij, die reeds door de regering goedgekeurd
" zijn.

" De hemel lone u overvloedig voor uw liefdadigheid en ho-
" pend dat u mij de last die ik u veroorzaakt niet kwalijk zult nemen,
" heb ik de eer u dankend mij te mogen noemen
" van u, hooggeachte,
"

 de zeer verplichte dienaar
" Ridder Frederico Oreglia di S. Stefano
" secretaris.
"

Met een andere omzendbrief verzond hij de biljetten en vroeg om de verzending van de giften.

" Oratorio van de H. Franciscus van Sales 1865.
" Torino-Valdocco

" Verdienstelijke Heer,
"

" De prefectuur van de provincie keurde de loterij, die ik
" aan uw bekende liefdadigheid aanbeveel goed en gaf daarbij de toe-
" lating een eerste uitgifte van biljetten te doen in overeenstem-
" ming met de waarde van de ontvangen prijzen.

" Welnu, om te voldoen aan enige dringende onkosten voor deze
" mannelijke Oratoria en nog meer om de werken van de in opbouw zijn-
" de kerk niet te onderbreken, vertrouwt hij aan uw ijver 8 tiental-
" len toe met het verzoek ze te willen aanbevelen zoals u het
" goedvindt. Tegelijkertijd verzoek ik u de prijzen te verzamelen
" die u bij liefdadige personen hebt kunnen krijgen en ze te laten
" verzenden zonder veel last voor u naar de zaal bestemd voor de
" openbare tentoonstelling. In naam van de commissie kan ik u met
" genoegen meedelen dat deze loterij heel goed ingezet werd en wij
" vertrouwen dat zij, dank zij uw medewerking, tot een goed einde
" zal raken.

" Wil aanvaarden de gevoelens van mijn ware dankbaarheid,

" waarmee ik de eer heb mij te kunnen noemen
" uw zeer verplichte dienaar,
" Frederico Oreglia di S.Stefano
" secretaris.

Ook door middel van de pers maakte men grote publiciteit voor de loterij. De "Unità Cattolica" van 19 juli 1865 schreef:

"Loterij te Turijn. - Al verscheidene keren hebben wij in de liefdadigheid van onze lezers de kerk, die te Turijn in opbouw is ter ere van "Maria, hulp der Christenen", aanbevolen. Nu is het ons een genoegen de loterij aan te kondigen die daartoe begonnen is in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales. Wij zetten de goede katholieken ertoe aan met hun giften een werk te steunen dat door de H. Vader Pius IX werd aangemoedigd en onder de speciale bescherming staat van de koninklijke familie. Met veel dank zal elk kunstwerk of ieder ander voorwerp aanvaard worden en zal de naam van de schenker in een catalogoog gedrukt worden. De prijs van het biljet werd vastgesteld op 50 c."

Tezelfdertijd schreef Don Bosco persoonlijk aan bekenden en vrienden om hem te helpen bij de verspreiding van de loterijbriefjes. Hier volgen een paar brieven:

" Turijn, 11 juli 1865.
" Dierbare Cassazza,
" Ik heb je nodig om mij te helpen bij de verkoop van het
" pak biljetten dat ik je hierbij meegeef (twintig tientallen).
" Door jou beveel ik mij ook aan bij "papa" en "mama" opdat ze je
" zouden helpen bij de verkoop; als het past kun je het overeen-
" komstige geld ervan opsturen; maar doe rustig aan.
" Ik zou zo graag een bezoek van je krijgen, maar een dat
" mij aangenaam zal zijn.
" God zegene je, mijn beste, groet je ouders van mijnent-
" wege en beschouw mij als je,
" genegen vriend,
" Bosco Giovanni, pr.
" Heer Casazza Secondo, via Garibaldi, 33 - Turijn.

Daarmee was een loterij gestart waarvan de trekking om verschillende redenen tot einde 1867 verschoven werd. Dat uitstel viel gunstig uit voor de afzet van de biljetten maar bezorgde Don Bosco erge moeilijkheden. Daarom wendde hij zich vol vertrouwen tot zijn oude vrienden en schreef hij onder meer naar de heer Cav. Zaverio van Collegno, die op zijn zomerverblijf van Cumiana verbleef.

" Dierbare Heer Ridder,
"
" De arme Don Bosco zit in het nauw om de werken van de kerk
" van Maria, Hulp der Christenen te doen opschieten; daarom beveelt
" hij zich bij u aan en vraagt dat u een deel ervan voor uw rekening
" zou willen nemen.
" De verdeelbare stukken zijn:
" 1° Dakpannen
" 2° Panlatten voor de dakpannen.
" 3° Dwarsbalkjes waarop de panlatten genageld worden.
" 4° Balken die de dwarsbalkjes ondersteunen.
" Elk van deze loten (schrik niet) kost ongeveer 4.000 fr.,
" misschien een paar honderd fr. minder. Wat zegt uw hart daarover?
" Ik denk dat de H. Maagd u zal belonen en Uzelf, en de dierbare
" Emanuele en Luigi een mooie woonst in de hemel zal voorbereiden,
" omdat u helpt om haar een huis op deze aarde te bouwen.
" Die som moet niet dadelijk gestort worden, doch in de loop
" van het jaar.
" Met genoegen kan ik u zeggen dat de werken al gevorderd
" zijn tot aan het gewelf van de kapellen; en ik hoop dat wij in de
" helft van augustus aan de kap zullen zijn.
" Ik vraag u iets, ik ken de goedheid van uw hart en doe maar
" wat u kunt; ik zal steeds tevreden zijn en in elk geval nooit op-
" houden de zegen van de hemel over u en uw opgroeiende kinderen,
" die ik alle goeds toewens, af te smeken.
" Ik beveel mijzelf en mijn arme jongens aan in de liefde van
" uw gebeden, terwijl ik de grote eer heb mij met volle achting te
" noemen
" Van u, zeer dierbare,
" de zeer toegenegen dienaar
" Turijn, 5 juli 1865 Pr. Bosco Giovanni.

Een andere brief werd verzonden aan "de heer ridder Brossa, rustend pastoor, eigen huis S. Salvario. Torino."

" Hooggeachte en Zeer Dierbare in de Heer,
"
" U was zo goed mij enige hulp toe te zeggen voor de in op-
" bouw zijnde kerk en nu ben ik verplicht een beroep op uw liefda-
" digheid te doen.
" Zaterdag heb ik tweeduizend fr. nodig om de veertiendaagse
" betalingen te doen en ik weet niet waar ik ze moet halen; voor de
" andere veertiendaagse is al grotendeels voorzien. In deze nood
" neem ik mijn toevlucht tot u en zo u meent dat niet te kunnen doen
" als aalmoes, dan zou u mij een groot genoegen doen mij deze som in
" lening te geven; en ik zal ervoor zorgen ze u terug te bezorgen
" wanneer en op welke manier u het verlangt.

" Zo u mij niets in tegengestelde zin laat weten voor het ein-
" de van de week, zal ik bij u komen, tenzij u, zoals ik het u van
" ganser harte wens, een bezoek zou willen brengen aan dit huis hier
" en aan de in opbouw zijnde kerk.

" Ik hoop dat de H. Maagd u een mooie kamer mag voorbereiden
" in de hemel, omdat u hielp om haar een mooi huis op aarde te bou-
" wen.

" Ik beveel mijzelf en mijn arme jongens in de barmhartigheid
" van uw gebeden en wees, hooggeachte en dierbare, zeker van de
" dankbaarheid van

" uw zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.

" Turijn, 17 juli 1865.

Om ondersteuning ten gunste van het Oratorio te verkrijgen, had Don Bosco weinige tijd te voren een verzoek gericht aan de algemene econoom van de kerkelijke bezittingen, waarvan gedurende veel jaren kan. theol. abbé Michele Angelo Vacchetta, beheerder was en nooit geweigerd had hem bij te springen. In februari van 1864 had deze zijn ontslag aangeboden in dienst, daartoe gedwongen door boze insinuaties van de Gazzetta del Popolo, die geen geestelijken meer duldde in die administratie. Hij stierf op 21 augustus van dat jaar 1865, nadat hij de absolutie gevraagd en gekregen had van verschillende opgelopen censuren. Als bewijs van zijn blijvende welwillendheid tegenover Don Bosco liet hij in zijn testament volgende bepaling na: "Art. 10. Ik legateer aan het door de heer Don Bosco gestichte Vrome Werk te Valdocco een certificaat van de publieke schuld met de jaarlijkse rente van vijftig lires, met de verplichting een sobere eeuwige verjaardag te vieren op de dag van mijn overlijden tot lafenis van mijn ziel en van die van mijn vrienden en niet vrienden, een jaar na mijn dood te betalen door mijn erfgenamen, zonder intrest tijdens het uitstel." De erfgenaam ging vlug in het nakoemen van de uitvoering van het legaat, op voorwaarde dat Don Bosco hem de acte voorlegde waardoor hij gemachtigd was legaten aan te nemen als hoofd van een door de regering erkend moreel genootschap; en zodoende werd het legaat niet nagekomen.

In de administratie van het algemene economaat werd eerwaarde heer Vacchetta opgevolgd door een zekere advocaat Fenoglio. Don Bosco kende zijn gevoelens niet tegenover het Oratorio; maar het antwoord op zijn aanvraag klonk gunstig.

" Ondergetekende, generaal econoom, bericht u Ed. dringend
" dat de regering van Z.M. zich verwaardigd heeft u uit de schat-
" kist van dit generaal economaat de som van 500 lires te verlenen
" bij wijze van subsidie, te gebruiken ten voordele van 58 clerici,
" genoemd op de nota toegevoegd aan de door u gedane aanvraag.

" Deze som zal door deze algemene dienst aan u Ed. uitbetaald
" worden of aan hem die ermee belast zal worden deze te innen, op
" voorwaarde dat het een bekend persoon is, voorzien van een regel-
" matige kwitantie op gezegeld papier en passend gelegaliseerd vol-
" gens model hieronder.

" Turijn, 13 juni 1865.

Fenoglio.

H O O F D S T U K X I I .

De dienaar Gods had het zo geregeld dat de Mariamaand op zondag, 4 juni, zou besloten worden in het Oratorio en op 31 mei vertrok hij naar Mirabello. Daar werd donderdag 1 juni plechtig de zo gevierde maand besloten in aanwezigheid van de bisschop van Casale en van veel pastoors en andere priesters. Gravin Callori luisterde eveneens het feest met haar aanwezigheid op. De leerlingen voerden het Latijnse blijspel "Phasmatonices" op prachtige wijze op.

Toen Don Bosco te Turijn teruggekeerd was, schreef hij als volgt aan markies Fassatti:

" Turijn, 4 juni 1865.
" Hooggeachte en dierbare heer markies,
"
" Sinds U Ed. en uw gezin naar Rome vertrokken zijn, heb ik
" niets meer over u vernomen, maar ik hoop dat de Heer onze gebeden
" verhoord heeft en u allen bewaard heeft in zijn genade en zegen.
" Wij hebben hier een bediende van u, afkomstig van Carignano, die
" in het Oratorio naar school komt; en het blijkt een ernstige en
" brave jongen te zijn. Ik heb over mevrouw de hertogin die gewoon-
" lijk te Borgo verblijft niets meer vernomen tenzij per brief. Op
" dit ogenblik nochtans is zij bij de graaf van Camburzano, die zo-
" als men mij zegt steeds zieker wordt. We mogen wel zeggen, heer
" markies, dat de Heer zijn inzichten heeft. Ik geloof dat Hij deze
" heilige familie zware beproevingen wil zenden, om haar op de be-
" loning van het paradijs voor te bereiden zonder vagevuur.
" Overal spreekt men over de toekomstige bisschoppen. Ieder-
" een praat volgens zijn mening. Uit goede bron schijnt één van vol-
" gend drietal voor Turijn te zijn: 1° Mgr. Ballerini - 2° Calabiana
" - 3° Riccardi. - Laten wij bidden dat God deze ernstige zaak tot
" een goed einde brengt.
" Vandaag viert men het feest van de grondwet. Te Turijn is
" er geen beweging, tenzij modder en regen die de wegen bijna onbe-
" gaanbaar maken.
" Vandaag hebben wij de sluiting van de Mariamaand gedaan met
" de meeste voldoening. U moest eens zien hoe mooi haar altaar ver-
" sierd werd. Muziek, zang en orgel, gebeden en preken enz. alles
" droeg het zijne bij. Kan. Nasi was celebrant en predikant.
" De kerk van Maria, hulp der Christenen, is al twee meter
" boven de vloer en men werkt goed door. Maar mevrouw de markiezijn
" zal zeggen: en de financies, hoe staat het daarmee? - Ik moet

" antwoorden dat ik door uw vertrek mijn voornaamste steun verloren
" heb; de Heer heeft er nochtans voor gezorgd dat ons tot nu toe
" niets ontbroken heeft en de werken niet vertraagd zijn.

" Donderdag werd er een Latijns blijspel opgevoerd te Mira-
" bello, in tegenwoordigheid van Mgr. Calabiana en een talrijke cle-
" rus," alles slaagde schitterend." We hebben veel over u gesproken
" en toen ik zei dat ik u weldra zou schrijven, gelastten mij on-
" middellijk Mgr. de bisschop en D. Rua, de gravin Callori, Cerruti,
" aan de hele familie hun eerbiedige groeten over te brengen.

" De Heer heeft onze huizen een bezoek gebracht. D. Alaso-
" natti, de directeur en de econoom van Lanzo, de geestelijke direc-
" teur van onze scholen vielen alle vier tegelijk ziek en tot nu toe
" schijnt er geen hoop op genezing te zijn. "Sicut Domino placuit,
" ita factum est."

" Onze loterij is goed aan de gang geraakt. Z.K.H. Prins
" Amedeo, Prins Eugenio, de hertogin van Genua, Prins Tommaso en
" prinses Margherita hebben zich als de voornaamste promotoren inge-
" zet. Wij hebben al de toelating voor een groot aantal biljetten.
" Zodra de loterij van de doofstommen gedaan is (7 dezer) zullen wij
" met de verspreiding van de onze beginnen.

" Wij allen hier van dit huis groeten u eerbiedig en wensen
" u en de vrome dame markiezin Azeglia en heel de achtenswaardige
" famine De Maistre, alle goeds van de hemel toe. De Heer schenke
" allen gezondheid en genade voor een gelukkig leven en een zalige
" eeuwigheid.

" God zegene u, heer markies en vol eerbied noem ik mij
" van u, hooggeachte en dierbare,

" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.

" P.S. Wees zo goed bijliggende brief in een postbus te steken.

Op 10 juni, daags voor het feest van de H. Drie-eenheid, werd door Mgr. Balma, titulair aartsbisschop van Tolemaïde, het priesterschap toegediend aan D. Giuseppe Lazzero. Don Bosco vergezelde de neomist naar zijn geboortestreek, Pino Torinese, woonde zijn eerste H. Mis bij en hield de gelegenheidstoespraak. Pastoor D. Giacomo Aubert herbergde zijn vriend Don Bosco en samen met de pastoor vierden de clerus, familie en bevolking de heuglijke gebeurtenis zo goed mogelijk. Hetzelfde gebeurde in het Oratorio; want D. Lazzero was door allen geliefd.

Inmiddels werd het college van Mirabello getroost door een voor-
spelling van Don Bosco gedaan tijdens zijn laatste bezoek. Het loont de moeite heel het geval uit de doeken te doen.

Tijdens het schooljaar 1864-1865 werden de leergangen van V en IV gymasiaal van het klein seminarie toevertrouwd aan clericus leraar Francesco Cerruti. Deze was echter ziekelijk en de al doorstane over-

matige vermoeienissen hadden zijn krachten uitgeput zodat Don Rua bij Don Bosco aandrong hem van zulke zware arbeid te ontslaan. Don Bosco antwoordde echter:

- "Cerruti moet doorgaan met les geven!"

De brave clericus gehoorzaamde maar viel einde april 1865 zwaar ziek.

Hijzelf verklaart, wat volgt. "Erge vermoeidheid en uitputting van krachten hadden mij overvallen; vandaar bloedfluimen, die nogal vaak voorvielen; later blijvende catarrale hoest, bijna voortdurende koorts, drukkende ademhaling. Dokter Pasini sprak van een verwaarloosde en ernstige bronchitis.

"In die dagen kwam Don Bosco toevallig te Mirabello aan; hij ondervroeg mij over de ziekte, die mij neerdrukte en stelde enkele pillen voor die mij veel kwaad deden. Toen hij ging vertrekken, zegde hij me:

- "Je uur is nog niet geslagen; wees gerust; je moet nog werken alvorens het paradijs te verdienen."

"De kwaal nam echter in die mate toe dat de dokter elke genezing uitgesloten achtte. En ik blijf voor altijd onthouden, wat hij in mijn tegenwoordigheid zegde:

"Er bestaan geen geneesmiddelen meer die wij kunnen aanwenden; de kwaal is te machtig en uw krachten zijn te zeer afgenomen; daarom absolute rust, streng stilzwijgen. Er blijft niets anders over dan de natuur haar gang te laten gaan." - Don Rua, die directeur was, wijdde in zijn goedheid alle mogelijke zorgen aan mij en liet de jongens 's morgens en 's avonds bidden zoals men gewoon is te doen voor ernstige zieken. De ziekte gaf echter geen teken van beterschap en D. Rua, die naar Turijn was afgereisd, sprak er met Don Bosco over. Bij zijn thuiskomst zegde hij mij: - "Weet je wat? Je uur is nog niet geslagen en je moet aan je genezing beginnen te denken. Bovendien, wie is de dokter", vroeg me Don Bosco, die Cerruti behandelt?" - Dat is dokter Pasini", antwoordde ik. - "Dan kent die dokter er niets van!"

"Ik herinner mij hoe ik op de dag waarop D. Rua mij dat antwoord meedeelde, door zo een hoestaanval gegrepen werd dat ik niet meer recht op kon blijven maar mij op het bed wierp en daar op elk ogenblik meende te sterven. Toch hervatte ik 's anderendaags mijn klas in de vijfde gymnasium; en 's avonds maakte ik het beter; en nog een dag later voelde ik mij haast helemaal genezen en ging ik door met les te geven tot op het einde van het jaar. Rekenend op het woord van Don Bosco, reisde ik elke week naar Turijn om daar een of andere lezing te volgen aan de koninklijke universiteit zonder er onder te lijden. Daarbij kon ik mij in de maand juli van datzelfde jaar voorbereiden op het examen van moderne geschiedenis in diezelfde universiteit, waarin ik als student van de faculteit van Letteren en Filosofie ingeschreven was.

"Ik herinner mij daarenboven hoe de dokter zich geen rekenschap kon geven van mijn genezing, in die mate zelfs dat hij mij enkele maan-

den later met zekere verwondering nog vroeg, of ik wel echt genezen was?" "Ja", zei hij, "de natuur heeft zoveel geheimen en die kennen wij niet!" Meer zei hij niet; hij was wel een eerlijke man, maar was toch weinig geneigd tot godsdienstige praktijken. Daarbij kreeg hij ongelukigerwijze ook nog een slechte opleiding, vooral door de lezing van een Wetenschappelijk Tijdschrift, dat hij elke maand uit Parijs ontving en waaruit hij mij enkele nummers liet lezen, die handelden over de aap-oorsprong van de mens en die ik - God zij dank - eens gelezen, direct teruggaf met het verzoek dat hij er mij geen meer moest sturen.

"Menselijkerwijze gesproken, meen ik dat ik zonder een mirakel niet had kunnen overleven, gezien de uitputting van mijn krachten, ten gevolge van overdreven vermoedheid en de hevigheid van de kwaal gedurende meer dan een maand."

In die zin schreef ook D. Rua in zijn brief van 11 juli aan Don Provera, prefect te Lanzo: "Je verlangt zonder twijfel nieuws te vernemen over onze dierbare Cerruti en tot mijn blijdschap kan ik je goed nieuws geven. Na een maand is hij hersteld en maakt hij het misschien beter dan hij dit jaar ooit geweest is. Hij is zelfs weer begonnen met les geven en heeft zijn andere bezigheden hervat. Moge de Heer hem gezond bewaren; en dat zeg ik recht uit het hart, aangezien hij altijd die brave Cerruti blijft."

Van andere voorspellingen die uitkwamen zullen wij hier melding maken. D. Berto Gioachino schreef veel jaren voor de dood van Don Bosco: "In 1865 ging ik op een zaterdagavond bij hem te biecht in het koor van de kerk. Dat gebeurde omstreeks het einde van het schooljaar, toen ik de Vde gymnasiaal gevolgd had. Ik zette hem enkele moeilijkheden uiteen in verband met mijn roeping en met mijn verblijf in het Oratorio. Hij voorzag de moeilijkheden en raadde mijn gedachten waarop hij me zegde: - "Kijk, je moogt je niet ongerust maken over je ouders; zowel je vader als je moeder zullen zalig worden." Waarop ik zei: - "Dat is in orde; maar ik voel dat ik geen voldoende hoedanigheden bezit om in de geestelijke staat te slagen." - "Niet bang zijn; doe wat je kunt en je komt er." - "Welnu, antwoordde ik, "ik ben erg tevreden hier te blijven; en als ik die roeping omhels, doe ik het uitsluitend om dicht bij u te blijven en onder uw vaderlijke leiding, omdat ik mij ken. Ik heb geen moeilijkheid meer. Maar ten einde te kunnen volharden en alleen tot voordeel van mijn ziel, zou ik u willen vragen altijd bij u te mogen biechten omdat ik een onbegrensd vertrouwen in u stel." - Don Bosco antwoordde me: - "En zoals vertrouwen ook vertrouwen oproept, zo zal ik je zeggen dat wanneer je van mij verwijderd zou worden, dit voor korte tijd zou zijn."

Hij was inderdaad altijd privé-secretaris van Don Bosco en had zijn kamer vlak naast die van de heilige. Slechts tijdens de laatste twee jaren van het leven van de dienaar Gods werd hij in die vertrouwenspost door een andere medebroeder vervangen. Toen werd hij archivaris, maar behield toch altijd vrije toegang tot de kamer van Don Bosco, al werd hem een andere kamer toegewezen omdat de omstandigheden vereisten dat D.

" heilig huis u geluk en bevelen zich in uw vrome gebeden aan. Dat
" ik niet wijs ben dat weet u, maar u moet ook weten dat ik u teder
" bemin. Ik hoop dat u zult geloven dat ik nog altijd aan u denk als
" aan een tedere vader, hoewel ik u niet geschreven heb. Heel graag
" zou ik ook vrijdagavond, zoals drie jaar geleden, bij de troon van
" Don Bosco zitten, hem omhelzen en hem zoveel, zoveel willen zeg-
" gen; maar zo mij dat verboden is, is het mij toch niet verboden
" voor hem te bidden, dicht bij hem te zijn, bij mijn geliefde Va-
" der, bij mijn onvergelykelijke Don Bosco die ik na God het eerst
" in Jezus en Maria bemin. En ik zeg na God, het eerst: want zo
" mijn ouders mij het fysieke leven gaven, dan gaf hij mij leven
" van de ziel, wat wel een veel grotere gave is; en de grootste gunst
" die hij mij schonk is wel deze dat hij mij naar dit klooster gezon-
" den heeft.

" Weet u wel dat ik u soms van hieruit gesproken heb en mij
" aan uw gebeden heb aanbevolen met de morele zekerheid dat u mij
" van ginds verhoorde? Ik twijfel er niet aan: u hebt mij gehoord
" en u hebt voor mij gebeden...

" Indien u zich verwaardigt mij te antwoorden, iets wat ik
" ik vurig verlang, geef me dan een van uw raadgevingen, een van uw
" "vermaningen"... En bid, bid voor mij. Bid O.-L.-Vrouw dat ik
" nooit toegeef aan de verleidingen van de kwade geest, dat ik haar
" altijd mag beminnen als mijn goede beschermster en dat ik altijd
" tot haar mijn toevlucht neem als tot het enige "anker" dat mij
" overblijft, als het enige "kompas" dat mij tot Jezus leidt.

" Wil D. Alasonatti groeten, mijn dierbare ridder, France-
" sia, de "zwaarmoedige" D. Cagliero, D. Boggero; er gaat geen dag
" voorbij zonder aan hen te denken en aan al de andere "Don" en
" "niet Don" die ik acht en als broeders bemin. Ik beveel mij aan
" in de gebeden van het huis. Zeg aan J... en aan R... dat ik hen
" smeeke de volharding voor mij te bekomen en dat ik volop op hun
" gebeden reken. En aan u, mijn vader, wat moet ik u zeggen? Welk
" geluk u toewensen? Ik verenig mij met al het goede en aangename
" dat men u op dit feest in het Oratorio zal zeggen, en vooral met
" wat de tedere genegenheid van Don Francesca zal "dichten", met de
" belofte van mijn povere gebeden en mijn communie van zaterdag.

" Ik vraag uw zegen en alsof ik voor u geknield zou zijn,
" kus ik uw gewijde hand en maak het kruisteken...

"
"

Maria Gerolamo Suttill.

Op de vooravond van Sint-Jan werden de gebouwen prachtig verlicht en werd een ronde ruimte van de speelplaats afgebakend met hoge palen waaraan banieren wapperden; rondom stonden zitbanken voor de leerlingen. Een troon was voor Don Bosco opgericht en vlak daar tegenover een hoog podium met trappen voor de fanfare en voor de zangers, die de hymne moesten uitvoeren. Links en rechts van de troon stonden stoelen voor de talrijke weldoeners en in het midden van dat amfitheater was een tafel gezet waarop giften en bloemtuilen prijkten. En de dichters en de proza-

isten traden naar voren om in afwisseling met muziek en applaus voor Don Bosco hun meesterwerken voor te lezen. Don Bosco applaudisseerde dikwijls samen met hen zodat het vertoon in een manifestatie van gemeenschappelijke vreugde omsloeg. Het feest werd beëindigd met een korte toespraak van de dienaar Gods, die ook dit jaar sereen voorkwam ondanks de ziekten van vier van zijn medewerkers. Maar zijn berusting kon niet verhinderen dat hij de jongens zijn leed blootlegde en hun aanbeval hem te helpen zijn kruis te dragen. En velen schreiden, toen hij hun de nakende dood van Don Alasonatti aankondigde.

De bewijzen van genegenheid tegenover Don Bosco bleven niet beperkt tot de dag van zijn naamfeest. Hoewel minder plechtig kwamen zij tot uiting tijdens school- en kerkelijke feesten, op de speelplaatsen, wanneer hij er verscheen, in de klassen, in de studiezaal, in de werkplaatsen en zelfs in de straten van de stad. Wij hebben zelf tweemaal een groep van 80 leerlingen van hun wandeling zien terugkeren. Toen zij Don Bosco op een erg druk plein ontmoetten, liepen zij uit de rijen, snelden hem tegemoet en gingen zijn hand kussen.

Het einde van de maand juni had samen met de vreugde om het feest van de H. Aloysius, ook een scherpe pijn gebracht voor de medebroeders van de sociëteit. De directeur D. Domenico Ruffino was met veel voorzichtigheid van Lanzo naar het Oratorio overgebracht en had bij velen onmetelijk medelijden opgewekt, alleen al bij het zien in welke ellendige toestand hij uit het voertuig werd gehaald. De prefect D. Provera had het aan Mirabello meegedeeld en had eraan toegevoegd hoe Don Bosco gereageerd had ten opzichte van het college van Lanzo.

Don Rua antwoordde hem:

"Wij slagen er niet in het nieuws te verwerken van de beproevingen waarover je me schreef in verband met dit college. Wij nemen levendig deel in uw leed en voor zover het van ons afhangt, hopen wij dat die zorgen helemaal mogen ophouden; daartoe bidden wij vurig tot de Heer. Anderzijds moeten wij ons troosten bij de gedachte dat uw beproevingen tekenen schijnen te zijn dat uw instituut het werk van de Voorzienigheid is. Om die reden juist ben ik van mening Don Bosco aan te raden dit college open te houden. Hier hebben wij verschillende feestelijkheden gehad die erg meegevallen zijn.

"Wij hebben het feest van de H. Aloysius gevierd met een proces-sie waarin het beeld van de heilige dat door leden van de broederschap zelf werd aangeschaft, gedragen werd. Een toneelstuk werd opgevoerd waarvan het thema de strijd weergaf die de H. Aloysius gevoerd had om kloosterling te kunnen worden, toneelstuk dat ons meermaals tranen van ontroering deed storten en dat de beste indruk naliet bij hem die een hart bezat om te begrijpen."

De hoofdpersoon was Luigi Lasagna die dat jaar leerling te Mirabello was; hij speelde die rol met dergelijke geestdrift dat hij zich gewonnen

gaf aan de roep van de Heer en salesiaan werd.

D. Rua voegde eraan toe: "De clerici hebben weer examen gehad met de tussenkomst van Monseigneur die tevreden was. Op donderdag van de lopende week (de 6de) gaan we naar Lu om er allen samen de oefening van de "Goede Dood" te doen."

Intussen zette de typografie van het Oratorio haar werk voort.

In de maand juli was de aflevering van de "Letture Cattoliche" uitgekomen. Ze heette - "Over het dierlijke magnetisme en over het spiritisme", door een dokter in geneeskunde en chirurgie van Turijn. Dat was dokter Gribaoudi. Het werkje geeft geschiedkundige aanduidingen over de peusdo-tovenarij en over het magnetisme. Het handelt over zijn natuurlijk en over zijn pseudotoverelement; over de natuur van het magnetisme en over de schade, die het aanricht. Daarna werden andere afleveringen voorbereid.

Voor de maand augustus werd de aflevering gepubliceerd over het "Leven van de H. Margherita Alacoque met bijvoegsel van vrome gebeden tot het H. Hart van Jezus."

Voor de maand september: "Albertus en Nina", een mooi verhaal.

Voor oktober: "Catechetische onderrichting ver het sacrament van het Heilig Vormsel", door een pastoor van het aartsbisdom Turijn. Op het einde van de aflevering las men een opmerking:

"Deze aflevering wordt zonder inhoudsopgave opgestuurd omdat een andere uitgave in de komende maanden zal volgen waarin gebeden en overwegingen zullen opgenomen zijn, die passen om het sacrament van het vormsel godvruchtig te ontvangen en om met vrucht te naderen tot de HH. Sacramenten van biecht en eucharistie. De nummering van de bladzijden zal in dat nummer voortgezet worden zodat die aflevering één enkel boekdeel met het huidige zal vormen."

H O O F D S T U K XIII.

Don Bosco had op 30 juni van de schoolinspecteur, Francesco Selmi, een verzoek ontvangen om het gewone verslag en de vragenlijst in verband met zijn instituut op het ministerie in te dienen. Terwijl hij daarmee bezig was, dacht hij zonder twijfel aan het volgende schooljaar. Drie van zijn gediplomeerde priesters voor het gymnasium onderwijs, Alasonnatti, Ruffino en Fusero, waren zwaar ziek. En ook een vierde gediplomeerde gaf reden tot onrust omwille van zijn zwakke gezondheid; een vijfde was naar het seminarie gegaan.

In diezelfde tijd had sinds meer dan een maand het gemeentebestuur van Cavour de onderhandelingen die in 1860 onderbroken werden, hernomen om hem het college-internaat toe te vertrouwen dat sinds enige tijd gesloten was. In zijn vurig verlangen om goed te doen aan de jeugd, waar het ook maar mogelijk was en om toe te geven aan het dringende verzoek van abbé Amedeo Peyron, befaamd kenner van de Griekse taal, lid van de koninklijke academie voor wetenschappen, professor in godgeleerdheid, letteren en wetenschappen aan de universiteit te Turijn en daarbij zijn vriend, wilde Don Bosco tot een akkoord komen. Het ging over vier lagere en vijf gymnasiale klassen. Burgemeester Ridder Cesare Cauda, majoor-generaal, was naar Turijn gekomen om er met Don Bosco over te onderhandelen. Er had een uitwisseling van brieven plaats en er bleef geen ander meningsverschil meer over dan het verhogen van de wedden; van 8.000 lires namelijk tot 10.000. Wat het personeel betreft, zou het niet ontbreken aan assistenten; ook zou het niet moeilijk zijn gediplomeerde onderwijzers te vinden; wel was er gebrek aan gediplomeerde leraren, vooral voor het hogere gymnasium.

Don Bosco schreef aan een leraar, zijn vriend, die aan een openbare school verbonden was en stelde hem een plaats voor in het college van Cavour met dezelfde wedde; en naast anderen nodigde hij ook prof. Priester Angelo Cantù uit die van Carmagnola was en in het lyceum van Savona onderwees.

" Dierbare Cantù,

"

" Van het woord tot de daad, ligt er een hele afstand, is het
" niet? Laten wij in elk geval eens zien of wij die lange afstand
" kunnen overbruggen. Verleden jaar werd er al eens gezegd dat, als
" het gaat over het openen van een college, u van goede wil zou zijn
" om eraan deel te nemen. Welnu, het gaat over de opening van het
" college Cavour; doch ik heb geen directiepersoneel; als u nu eens
" de directie ervan op u wilde nemen? Ofwel als u er een deel van

" wilde nemen of directeur of leraar? Dit zijn mijn vragen. Zo u in
" principe akkoord gaat, dan zal ik u de bijzonderheden schrijven
" en ik denk dat u gemakkelijk zult aanvaarden; zoniet, "re infes-
" ta, redibo."

" Doe mij het genoegen te bidden voor uw arme Don Bosco die
" zoveel zaken onder handen heeft voor anderen en zichzelf vergeet.
" God zegene u en schenke u gezondheid en genade, terwijl ik mij
" noem met volle genegenheid van u, dierbare,

" de zeer toegewijde vriend
" Turijn, 17 juni 1865 Pr. Bosco Giovanni.

Abbé Amedeo Peyron schreef aan Don Bosco:

" Turijn, 4 juli 1865

" Zeereerw. Heer,

" Met het oog op het goede dat men te Cavour kan doen, zeg
" ik u dat de communiteit beslist heeft met de Latijnse studies te
" beginnen. Maar ze houdt zich aan de 8.000 lires; daarenboven gaf
" zij mij uw brief met wat u van de communiteit eist; doch zij ver-
" langt dat de verplichtingen die u op zich neemt, schriftelijk
" vastgelegd worden. Ik ben overtuigd dat er niets zal gedaan wor-
" den zonder onmiddellijke besprekingen tussen u en de communiteit.

" Daarom stel ik u voor naar Cavour te komen en onderdak te
" aanvaarden in mijn buitenverblijfje waar u door mijn familie en
" mijzelf als een gezegende engel zult ontvangen worden. Zo ik dag
" en uur van uw aankomst te Pinerolo ken, zal ik mijn koetsje sturen
" om u op te nemen. Maar alvorens te komen, wil eerst beraadslagen
" met de heer vicaris van Cavour die nu te Turijn is en u zal komen
" opzoeken. Hij kan u alle nuttige inlichtingen geven en tot een
" mogelijk vergelijk komen; en hij zal ze mij meedelen. Als u te
" Cavour aangekomen bent zal hij zich, om zich niet te compromitte-
" ren, opzij houden en ik zelf zal alleen met mijn neef die deel
" uitmaakt van de communiteit, onderhandelen.

" Wat de verplichtingen betreft die u op u neemt, zou ik u
" aanraden een avondschool erbij te nemen tijdens de wintermaanden.
" Dat is nu de gewoonte en wij moeten met de gewoonte van de moder-
" ne mens rekening houden en met de onze te voorschijn komen.

" Ik verzoek u te denken aan een jongen van Cavour met name
" Bima; ik heb hem u in de winter aanbevolen, en u hebt mij beloofd
" dat u hem in augustus e.k. zult aannemen.

" Met de grootste eerbied ben ik

" Uw zeer nederige dienaar
" Amedeo Peyron.

Don Bosco hield rekening met de raadgevingen van de abbé en legde het gemeentebestuur schriftelijk zijn gedachten voor onder de vorm van een overeenkomst. Later zouden deze onderhandelingen afgebroken worden, hetzij om een ontoereikende wedde, die onder negen gediplomeerde leraren verdeeld moest worden, hetzij omdat noch Prof. Cantù op grond van zijn zwakke gezondheid, noch de andere collega's op de uitnodiging konden ingaan. Misschien waren er nog andere redenen, maar feit is dat Don Bosco daarmee zijn tijd niet verloren had, omdat hij de kans gekregen had om zich een juist oordeel te vormen over de te aanvaarden voorwaarden, wanneer er bij andere gelegenheden te onderhandelen viel over het aannemen van directie en administratie van om het even welk gemeentelijk collegepensionaat. Hieronder bij wijze van inlichting de door hem aan Cavour voorgestelde overeenkomst.

"

ONTWERP

"

VOOR DE HEROPENING VAN HET COLLEGE-INTERNAAT VAN CAVOUR

"

" Gezien de mening van de heren leden van de gemeenteraad van Cavour in de vergadering van 19 mei jl. in verband met de heropening van het oud College-kostschool van deze gemeente en ingaande uitnodiging om een voorstel te formuleren over datgene wat goedgekeurd werd: daarenboven in overweging genomen de inhoud van de be- geleidende brieven die het zedelijk en wetenschappelijk welzijn van de studerende jeugd van Cavour en de omgeving vooropstelden, kan het verbaal tot de volgende punten herleid worden:

"

1° Het gemeentebestuur van Cavour verlangt zijn vroeger college te heropenen en te zorgen voor het lager en gymasiaal onderwijs van de schoolgaande jeugd van Cavour en de omliggende dorpen; het verplicht zich de som van 10.000 fr. te betalen aan de priester Bosco Gio. die voorziet in het wettelijk en regelmatig onderwijs.

"

2° Het gemeentebestuur staat het gebouw "college" genaamd en de aanpalende tuin voor het gebruik van de klassen af, maar zal de bestemming ervan niet mogen veranderen.

"

3° Het gemeentebestuur zal een minerval vaststellen zowel voor de inwoners van Cavour als voor de vreemden die er van het onderwijs komen genieten. De internen zijn daarvan ontslagen.

"

4° Van zijn kant zal de priester Bosco zorgen voor gediplomeerde leraars voor de lagere en gymnasiale klassen en zal het onderwijs gebeuren volgens de programma's en voorschriften van de staat.

"

5° Alle kosten voor de inrichting zullen ten laste zijn van de pr. Bosco. Het gemeentebestuur belast zich als eigenaar met alle herstellingen die noodzakelijk zijn voor het gebruik en het behoud van de respectieve gebouwen, volgens de beschikkingen van de burgerlijke wetten.

" 6° Het gemeentebestuur zal zorgen voor alles wat nodig is
" voor de eerste inrichting van de scholen; voor de volgende ja-
" ren zullen de onkosten voor schoolgerief, herstelling van banken,
" schrijftafels en brandhout voor de winter ten laste zijn van de
" de Pr. Bosco.

" 7° Het gemeentebestuur verzet zich niet tegen avondlessen
" aan volwassenen en gaat ermee akkoord dat zij er in de mate van
" het mogelijke op zon- en feestdagen naartoe komen om zang en in-
" strumentaal muziek te leren.

" Hetzelfde gemeentebestuur zal elk jaar de som van 150 fr.
" ter beschikking stellen als prijzen voor de respectieve klassen.

" 8° Alle jongens van Cavour mogen deel nemen aan de ver-
" schillende takken van onderwijs, die er in de lagere en in de
" gymnasiale klassen zijn; maar zij zullen zich moeten onderwerpen
" aan de tucht en het lesrooster van elke klas.

" 9° Wat de moraliteit en de godsdienst betreft, vertrouwt
" het gemeentebestuur dit toe aan Pr. Bosco, in akkoord met de
" deken van de streek.

" 10° De scholen zullen geopend worden in het begin van het
" schooljaar 1865-66.

" 11° Indien, om een ernstige reden, het gemeentebestuur met
" dit contract niet verder wil doorgaan (wat zeker niet zal gebeu-
" ren), dan zal het de opzegging vijf jaar tevoren aan Pr. Bosco
" doen; zo kan hij de nodige maatregelen nemen en zal het werk van
" openbare liefdadigheid, waarvan hij directeur is te Turijn, geen
" schade lijden.

" 12° Gezien de grote onkosten die Pr. Bosco op zich moet
" nemen, zal het gemeentebestuur hem met oktober een voorschot van
" 5.000 fr. geven. Het overige zal hem in de volgende jaren in
" schijven gegeven worden, volgens de wetten.

" 13° Sommige zaken die Pr. Bosco nodig heeft en die geen on-
" kosten vergen vanwege het gemeentebestuur, zullen mondeling gere-
" geld worden.

Terwijl dat plan in rook opging, werd er hem een ander voorgesteld en warm aanbevolen door personen die de christelijke opvoeding van de jeugd op prijs stelden. Dat zou moeten verwerkelijkt worden te Occimiano, een grote gemeente in het bisdom Casale, niet heel ver van Mirabello. Ook hier werd een college-pensionaat verlangd. Don Bosco stond er niet weigerig tegenover en liet de promotoren van die zaak een overeenkomst sluiten met de prominenten van de streek. Twijfelde hij eraan of hij in de toekomst alle jongeren in het kleinseminarie van Mirabello zou kunnen herbergen? Voorzag hij dat het paste Mirabello te verlaten? Toch was hij niet gehaast verplichtingen op zich te nemen ofschoon het verlangen levendig bleef te Occimiano dat plan ten uitvoer te brengen. Doch ook dit plan zou opgegeven worden, zoals dat van Cavour.

" Zeereerw. Heer Don Bosco,
"

" Wees zo goed mij te verontschuldigen indien ik enigszins
" gewacht heb met mijn antwoord op de boodschap die u mij gegeven
" had, toen ik uit Turijn wegging. Alleen het verlangen u met zeker-
" heid nieuws te geven heeft mij doen wachten. Ik heb gesproken met
" de heer markies Da Passano, eigenaar van het gebouw dat u kent en
" dat het "Klooster" genoemd wordt. De markies is erg tevreden u dit
" gebouw af te staan, vooral om een goed werk te doen ten voordele
" van de streek. Dit voordeel is geestelijk en stoffelijk en daarom
" is de heer markies een van de best bezielde promotoren van uw on-
" derneming. Ik heb er met velen van de streek over gesproken en
" allen zongen hetzelfde lied: "in plaats van zich te Mirabello te
" vestigen, had Don Bosco beter gedaan zich te Occimiano te vestigen
" in het "Klooster" dat goed geschikt is voor college. En nadat ik
" hun gezegd had dat Don Bosco steeds bereid was om te komen, zo de
" gemeente het verlangde. Toen zegden zij dat de gemeente de aanvraag
" moest doen en zich spontaan moest aanbieden met voordelige beschik-
" kingen. Bij dat voorstel waren er slechts drie of vier die onver-
" schillig bleven; maar wellicht wilden zij daarmee betekenen dat
" zij niet akkoord gingen met de vraag rechtstreeks aan u te doen,
" maar niet dat zij er zich rechtstreeks tegen verzetten als het er
" om ging naar hier te komen. En wat dat niet akkoord gaan van die
" mensen betreft, daarover moet men niet verwonderd staan, omdat u
" heel goed weet dat een volmaakt akkoord altijd moeilijk gaat in om
" het even welke zaak. Ik eindig dan en moedig u aan, zoals dezelfde
" heer markies mij ook voorstelde met u te zeggen dat u niet moet
" vrezen en dat de zaak zal slagen. Doe uw aanvraag aan de gemeente
" in deze zin: "Daar de instelling van Mirabello mij niet meevalt,
" zou ik bereid zijn, zo de bewoners het verlangen, een ander colle-
" ge te Occimiano te stichten. Nochtans alvorens elke onderhandeling
" daarover in te zetten, zou ik de mening van het gemeentebestuur
" willen kennen. Op die interpellatie zal de gemeente voorzeker
" iets moeten antwoorden; de gemeenteraad zal bijeenkomen en de zaak
" zal besproken worden; wees gerust, ik denk dat hun mening gunstig
" zal zijn. Mocht u dan een kennis of iemand hebben die in betrek-
" king staat met de beheerder van Casale, laat deze dan uw aanvraag
" indienen. Daar hij een persoon is die veel invloed heeft in de
" streek van Occimiano, kan hij een waardevolle steun zijn voor uw
" plan. Als de gemeenteraadsleden door een hogestaande geïnterpel-
" leerd worden, zullen zij sneller antwoorden en de aanvraag niet
" durven weigeren, noch het voorstel verwerpen, zonder goede en de-
" gelijke redenen. Doe dus voor het beste; meer kan ik niet zeggen.

" De heer markies verwacht u, daar hij ernaar verlangt kennis
" met u te maken en mondeling gemakkelijker met u overeen zal komen
" over dit onderwerp. Ik heb hem de verzekering gegeven dat u naar
" hem zou komen als u naar Mirabello gaat om zijn gebouw te gaan
" zien.

" Aanvaard mijn hartelijke groeten, evenals deze van de heer
" markies en uw hand kussend teken ik

"
" Occimiano, 29 juli 1865

Uw nederige dienaar
D. Rossi Giuseppe.

Hoewel op een stoel gekluisterd tengevolge van zijn vreselijke pijnen, had de goede D. Provera op 5 juli geschreven:

" Zeer goede en Zeereerw. Vader Don Bosco,
"
" Te Lanzo verlangt men geweldig naar uw antwoord of het
" college er zal blijven. De eerw. heer vicaris en eerw. H.D. Arro
" worden ongeduldig. Ik maak onderscheid: zo ja, dan verlang ik
" het zo gauw mogelijk te weten; indien niet, dan zou ik 8 of 10
" dagen tijd vragen om 400 briefjes uit te delen. Ik heb tot nu toe
" op de programma's gewacht om ze samen met de briefjes te verzen-
" den.
" Als gevolg van mijn brief zorgde de burgemeester voor een
" mandaat van 2.200 lire; doch degene die invordert gaf ons nog
" niets. Hij beloofde een goede som voor de helft van de lopende
" maand.
" In het algemeen gaan de zaken hier nogal goed. Ik hoop dat
" Don Sala ons zal weten te zeggen, wanneer wij het geluk hebben u
" onder ons te hebben.
" Wij bidden en werken dat de Heer u veel troost zendt tot
" vergoeding van al het ongenoegen dat u dit jaar hebt moeten verdu-
" ren.
" U, die onze vader bent, zegen ons, en beveel ons aan bij
" de H. Maagd opdat zij ons behoede voor nieuwe tegenslag, geeste-
" lijke vooral. In naam van allen groet ik u eerbiedig. Verheugd te
" zijn van u Z.Eerw.,
" de zeer genegen zoon in J.C.
" Pr. Provera Francesco.

Don Bosco las die brief dezelfde avond terwijl er aan tafel gesproken werd over de ellendige dingen, welke het college van Lanzo en ook het Oratorio beleefden en zei: - " Wie bij dat alles bewonderenswaardig is, is D. Provera. Niet alleen blijft hij sereen bij al zijn kwalen, maar hij vindt ook nog het middel om anderen te troosten."

In antwoord op zijn uitnodiging bij monde van D.Sala, liet hij hem weten dat hij naar zijn college zou komen, wanneer de retraite te S.Ignazio zou gehouden worden. De goede vader had de moed niet zich uit het Oratorio te verwijderen, terwijl de arme D. Ruffino op het einde van zijn leven scheen te zijn. Inderdaad hij stierf op 16 juli, dag toegewijd aan de gedachtenis van de Madonna van de Karmel. Hij was 25 jaar oud. Vol heilige wil, had hij al zijn wilskracht en zijn moed ingezet tot bloei van het nieuwe college. Men had op hem de hoogste verwachtingen gesteld. Toen Don Bosco hem de ogen gesloten had, verliet hij schreiend de kamer en riep uit:

- "Lieve D. Ruffino, jij hebt me geholpen en nooit zal ik je vergeten!"

Die woorden hoorde de jonge Giuseppe Daghero, leerling van de vierde humaniora. Don Bosco sprak vaak over D. Domenico Ruffino. In 1884, negentien jaar na zijn dood, zegde hij:

- "Wat een mooie ziel had D. Ruffino, de broer van onze Giacomo! Hij scheen een engel in een lichaam; alleen al met hem aan te zien geraakte men in vervoering; zijn gelaat was veel vromer dan dat wat men gewoonlijk op de geschilderde afbeeldingen van de H. Aloysius ziet. O, hoeveel engelen heeft God aan onze vrome sociëteit geschonken! Het leven zelf van een Domenicus Savio, van een Magone Michele, van een Besucco Francesco verdwijnt in het niet bij het stichtende gedrag van veel anderen, die verborgen gebleven zijn en over wie nooit iets aan te merken was over hun vlekkeloos gedrag." - En hij gaf er namen bij.

Niet alleen door hem te gedenken maar ook door zijn genegenheid voor zijn zuster, betoonde hij de overledene zijn erkentelijkheid. Dat bewijs levert een van zijn brieven, gericht aan de verdienstelijke gravin Callori, waaruit wij tevens de zielstoestand van de eerbiedwaardige in die dagen leren kennen.

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Het meisje Ruffino is afwezig en ik kan zo niet verwittigen
" voor morgen; haar moeder is vor een paar dagen bij de vicaris van
" Lanzo. Zodra ik de ene of de andere kan zien, zal ik zien wat er
" te doen valt en zal ik, u, mevrouw, onmiddellijk op de hoogte
" brengen. Ik heb het boek het boek niet vergeten; integendeel, ik
" houd het steeds in het oog; alleen onmacht deed mij de druk ervan
" uitstellen. Wat wilt u. Tegelijkertijd vielen vijf van onze voor-
" naamste priesters ziek. D. Ruffino vloog gisteren acht dagen gele-
" den, glorierijk naar de hemel; de moedige Alasonatti staat ook op
" het punt te gaan; de drie anderen geven een verre hoop op genezing.
" Nu kunt u zich inbeelden wat 'n onkosten, wat een moeilijkheden
" en last op de schouders van Don Bosco wegen op dit ogenblik.
" Denk nochtans niet dat ik terneergeslagen ben; wel moe en
" dat is alles. De Heer gaf, veranderde, nam weg op de tijd dat het
" hem behaagde; zijn heilige naam weze altijd gezegend! Ik troost
" mij ten andere met de hoop dat na het onweer het goede weer zal
" komen.
" Wanneer u definitief te Vignale zult zijn, hoop ik u een
" bezoek te brengen en een paar dagen te brengen en een paar danen
" te blijven.
" Mevrouw de gravin; ik bevind mij in een toestand waarop ik
" veel licht en krachtnodig heb; help mij met uw gebeden en beveel
" mij aan bij heilige zielen van u bekenden.
" Van mijn kant zal ik niet ophouden de zegen van de hemel af
" te roepen over u, over mijnheer uw echtgenoot, en over de gehele
" achtenswaardige familie, terwijl ik de eer heb mij met de grootste
" dankbaarheid te mogen nomen van u Ed.,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 14 juli 1865.

De papieren van de dierbare D. Ruffino werden heel zorgvuldig verzameld. Onder deze was er zijn "Kroniek van het Oratorio". Hierin leest men een aantekening:

"Oktober 1859 - Don Bosco zegde me: "Je moet nog anderhalve keer zolang leven als je tot nu toe geleefd hebt." Bij vergissing had ik hem gezegd 18 te zijn, toen ik er feitelijk 19 was. Ruffino had Don Bosco gevraagd hoelang hij nog te leven had. Hij tekende het verstrekte antwoord op en leverde zo een klaar bewijs dat hij er veel belang aan hechtte; want hij wist heel goed hoe vaak de woorden van de dienaar Gods bewaarheid werden.

Maar als Don Bosco in dit geval profeteerde, begreep Ruffino dan wel de juiste betekenis van die woorden? Het blijkt van niet, omdat Don Bosco geen zinspeling kon maken op zijn natuurlijk leven, aangezien D. Ruffino op 25-jarige leeftijd gestorven is. Juist in deze vroegtijdige dood moet de reden gezocht worden waarom Don Bosco zijn mening niet klaar heeft weergegeven, omdat hij - voorzichtig als hij was - dergelijke geheimen niet wilde laten doordringen bij jongeren, die hij voor de eeuwigheid rijp wist.

Daarom zijn wij de mening toegedaan dat Don Bosco over zijn "Salesiaanse leven" sprak, dat wil zeggen, over het schooljaar 1855-56, waarin hij, al was hij in het seminarie van Giaveno, beslist had zich aan Don Bosco weg te schenken.

De lezers zullen zich herinneren, wat wij al in ons Vde boekdeel geschreven hebben. Welnu, sinds boven vermeld jaar tot 1859 waren vier jaar verlopen; en vier andere gingen voorbij tot augustus 1863, en nog eens twee van augustus 1863 tot 1865. - Dat is in dit geval onze mening. Ook de profetieën van de Heilige Schrift moeten niet alle in de letterlijke betekenis opgenomen worden. Ten andere mag iedereen erover oordelen zoals hij het goedvindt.

Wij hadden hogerop geciteerde aantekening kunnen verzwijgen, om elke beschouwing achterwege te laten; maar wij hebben ze niettemin willen aanhalen, omdat wij niets verzwijgen en omdat wij niets te verbergen hebben, wat Don Bosco betreft. Wij hebben dit geval tevens besproken omdat niemand er ons zou kunnen van beschuldigen dergelijk verzuim te hebben gepleegd en ook om te verklaren - zowel voor wie de aangehaalde beschouwingen goedkeurt als voor wie ze niet goedkeurt - dat wij zeker niet willen beweren dat de dienaar Gods, ondervraagd of in gesprek, altijd heeft willen of moeten profeteren. Maar zelfs in zijn leed vergat Don Bosco zijn vrienden niet, die hij trouwens met onverstoorbare opgevoerdheid behandelde. Op 19 juli schreef hij "aan de beroemde dokter Vincenzo Lanfranchi - "zijn handen" en stuurde hem een passend geschenk op, naar het schijnt, of misschien een eenvoudige wens voor lange, lange levensjaren.

LEVE ST.-VINCENTIUS
EN WIE ER DE NAAM VAN DRAAGT

Zo mij gunstig
was de wind,
met duizend en honderd zou ik rijmen
Maar wat? de beurs die wormstekig was
slechts honderd vijftig liet ze mij.
Duizend Evviva!
Duizend jaar gelukkig leven. Amen!

Pr. Giovanni Bosco.

Intussen was, hoewel voor korte tijd, graaf Carlo Cadorna, senator van het Rijk, graaf Pasolini opgevolgd in de prefectuur van de provincie Turijn. Don Bosco moest de nieuwe prefect benaderen omdat hij diens welwillendheid nodig had voor zijn loterij; de Heer maakte voor hem daarbij de weg open. Op 17 juli schreef Cadorna hem op bevel van het ministerie van Binnenlandse Zaken, om hem te vragen de jonge Giovanni Emilio Demonte, 12 jaar oud, in zijn instituut op te nemen. De natuurlijke vader, die luitenant was in een regiment van de infanterie en hem midden op een straat had achtergelaten, beloofde maandelijks 15 lires te zullen betalen. De volledige inschikkelijkheid van Don Bosco viel in goede aarde en het beoogde doel werd bereikt.

Toen vertrok hij naar S. Ignazio. Vanuit dat heiligdom schreef hij als naar gewoonte brieven aan zijn zonen die hem om raad baden. We hebben er geen enkele uit dat jaar kunnen vastkrijgen; maar omdat ons een van die briefjes van enkele jaren te voren in handen gevallen is, nemen wij het hierbij toch op. Altijd is er immers de zielenvriend aan het woord.

" Dilecto Filio Cibrario Nicolao, salutem in Domino,
"
" Ut animae tuae curam geram per epistolam tuam postulasti;
" et exaudita est deprecatio tua. At quantum in te est, cura ut
" habitu, incessu, sermone, gestu, opere agas et vivas quemadmodum
" decet clericum in sortem Domini vocatum.
" Dominus conservet te in via mandatorum suorum; ora Deum pro

" me, et cura ut valeas.

" S. Ignatii apud Lacedaemum, die 25 Julii 1860.

"

"

Sac. Bosco Joannes.

Nadat hij zich met de gemeenteraadsleden onderhouden had over de aangelegenheden van het college en de opzegging ervan uit eerbied voor vicaris Albert had ingetrokken, vertrok hij uit Lanzo en keerde terug naar Turijn voor de plechtige prijsuitdeling wat voor Don Bosco een der dankbaarste gelegenheden was om de ziel van zijn zonen tot de deugd te vormen. Geruime tijd op voorhand, eer zij met vakantie gingen, gaf hij hun de nodige raad en zei dat zij zich vooral moesten wachten voor menselijk opzicht:

" Zeg zonder schroom met Sint-Paulus", zegde hij hun - "Non
" erubescio evangelium." Wees mannen en geen fatten: "Esto vir!"
" Het hoofd omhoog, een kordate stap ten dienste van de Heer, in
" gezin en buiten, in kerk en op plein. Menselijk opzicht, wat is
" dat? Een monster van karton, dat niet bijt. De brutale woorden
" van de bozen, wat zijn dat? Zeepbellen, die in één ogenblik uit-
" eenspatten. Trekken jullie zich zulke tegenstanders en hun spot
" niet aan. De dapperheid van de slechten wordt geschapen door de
" vrees van de anderen. Wees dapper en je zult zien dat ze de vleu-
" gels laten hangen. Wees een goed voorbeeld voor allen en je zult
" de achting en de lof van iedereen genieten, te meer daar jullie
" studenten zijn.

" Een knappe boerenzoon die gelooft en die in zijn povere
" woning het kruis kust en nog kust, boeit me; maar een leraar, een
" kapitein, een magistraat, een student die bij het luiden van de
" kerkklok met zijn gezin het "Angelus" bidt en voor zijn doden het
" "De Profundis", zo een man, zeg ik, imponeert mij en stemt me
" enthousiast!

" Sta daarom op je eer en op die van het Oratorio. Ontspan-
" ning, ja, maar ook studie en godsvrucht. Heb je verstand? Gebruik
" het altijd ten goede. Overwin de ijdelheid van sommige ongege-
" neerde studenten, die je misschien in je streek zult ontmoeten
" en die uit een of ander college teruggekeerd zijn. Herinner je
" altijd dat wetenschap zonder geweten niet meer is dan de onder-
" gang van de ziel.

" Gedraag je in één woord zo dat de mensen die je zien zonder men-
" selijk opzicht en trouw aan de wetten van God en de Kerk bij hun
" navraag wie je bent, tot hun verbazing horen antwoorden:

" - Dat is een jongen van Don Bosco!

Aan de jongens die met vakantie gingen, stelde hij ook voor dat ze elke dag in hun gebeden een "Ave Maria" zouden voorbehouden voor het zielenheil en voor de goede afloop van de werken van hun arme overste en van de andere kant beloofde hij hun hetzelfde te doen voor hun wel-

zijn en dat van hun familie. Hij beval hun warm aan nooit te vergeten het "Ave Maria" te bidden en hij noemde het het "bindend Ave Maria."

Dat jaar deelde hij aan de verstandigsten verschillende biljetten van de loterij uit, om er de afzet van te verzekeren in hun streek. Toen het schooljaar afgesloten was, gaf hij aan kan. Vogliotti, rector van het seminarie en pro-vicaris van het bisdom, de namen van zijn leerlingen op die als geestelijke verlangden ingekleed te worden.

" Turijn, 7 augustus 1865.
"
" Hooggeachte en Zeereerw. Heer vicaris-generaal,
"
" Ik stuur u de lijst van de jongens die verlangen het examen voor de inkleding als geestelijke af te leggen. Ondanks alle ijver om alle documenten in handen te krijgen, is men er nog niet in geslaagd. De ontbrekende zal ik u opsturen, zodra de betrokken ouders ze gezonden hebben.
" Dit jaar komt niemand van een ander bisdom op de lijst voor, maar slechts zij die tot het bisdom Turijn behoren of die wensen erin opgenomen te worden.
" Het spijt mij zeer dat in die zaken alles niet altijd regelmatig verloopt; maar dat is te wijten aan de afstand en dikwijls aan de nalatigheid of de onbekwaamheid van hen die de verklaringen moeten formuleren.
" Wil aanvaarden de gevoelens van mijn dankbaarheid waarmee ik u alle goeds van de hemel toewens en ik noem mij
" van U, Hooggeachte en Zeereerw. Heer,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

H O O F D S T U K XIV.

Toen de prijzen aan de leerlingen uitgedeeld waren, haastte Don Bosco zich enkele reizen te ondernemen om de afzet van de biljetten van de loterij te vergemakkelijken en ook voor andere aangelegenheden.

Op 2 augustus vertrok hij naar Gozzano zonder het op voorhand meegedeeld te hebben aan de bisschop van Novara, Mgr. Giacomo Filippo de'Marchesi Gentile, die hem herhaaldelijk uitgenodigd had om hem in zijn zomerverblijf te komen opzoeken. Monseigneur wilde met de dienaar Gods discussiëren en beraadslagen over de manier waarop de kerkelijke roepingen werkdadig bevorderd konden worden, want er waren heel weinig roepingen in zijn bisdom. Don Bosco was uit eerbiedige inschikkelijkheid voor de prelaat naar hem gegaan. Hij had er op gerekend om op het uur van het middagmaal aan te komen; hij stapte af te Novara en miste door een tegenslag de aansluiting. Met zijn gewone kalmte, legde hij enkele bezoeken af en vertrok met de volgende trein.

Te Gozzano kwam hij omstreeks 10.30 uur 's avonds aan en ging zonder meer aankloppen bij de bisschop. Zijn onverwachte komst had een feestelijk onthaal ten gevolge maar bracht de prelaat in grote verlegenheid. Hij had namelijk helemaal geen voedselvoorraad in huis maar liet dag voor dag juist voldoende inkopen doen voor zichzelf en voor zijn huisgenoten. Wanneer hij iemand aan tafel uitnodigde, placht hij te zeggen:

- "Ik nodig u uit om te eten, maar ik nodig u niet uit op een maaltijd."

Die avond was er niets van het avondeten overgebleven en in de keuken en de voorraadkamer bevond zich slechts een beetje olie en een fles wijn. Geen enkel brokje brood. Op dat uur waren ook alle winkels gesloten en de bisschop had de moed niet om aan de dienaar Gods te vragen, of hij wat verkwikkends nodig had. Theoloog Reina echter, zijn secretaris, trok hem, op zijn verzoek, uit de verlegenheid en vroeg Don Bosco:

- "U moet toch nog avondmalen?"

- "Wat zegt u"? antwoordde hem Don Bosco; "spreek liever van middagmalen. De trein en de zaken hebben mij in de steek gelaten."

Door dat antwoord werd de verlegenheid nog groter en de secretaris gaf hem, die erbij zat te glimlachen, eenvoudigweg de verklaring van hun verlegenheid. Juist op dat ogenblik kwam D. Cacciano, apostolisch missionaris, die geregeld de gast was van de bisschop binnen. Toen de nieuw aangekomene in de gaten kreeg dat er geen brood meer was, haalde hij twee ronde broodjes te voorschijn uit een pakje, zeggend:

"Bij het invallen van de avond, kwam ik te Gozzano aan uit een naburig dorp en terwijl ik in het midden van de weg liep, stootte ik op deze twee verloren broodjes. Omdat ik niemand op de straat zag, raapte ik ze op, want ik wilde niet dat deze gave Gods zou bederven. Zou men niet zeggen, dat dit een wonderbare trek was van de goddelijke Voorzienigheid om Don Bosco's honger te stillen?"

Toch stond de bisschop op om zich in zijn kamer terug te trekken en zei tot Don Reina, die hem vergezelde:

"Wil Don Bosco gezelschap houden en tracht hem een beetje eten klaar te maken. Ik kan niet langer blijven want ik zou te erg beschaamd staan."

- "Dat zal ik doen", antwoordde de secretaris; "maar zie nu eens, Excellentie", durfde hij eraan toevoegen, "wat men er bij wint met dag voor dag provisie in te slaan?"

Toch was de edele en rijke prelaat volle liefdadigheid voor de armen. Samen met de twee broden kwamen ook twee bij een brave buurvrouw gevraagde eieren op tafel en een fijn wijntje uit een fles, die door de bisschop opgehaald was. De secretarissen D. Reina en D. Delvecchio woonden het avondmaal bij. Don Bosco was vrolijk en tevreden, schertste en lachte en herhaalde dat hij sinds lange tijd niet meer zo lekker eten tussen de tanden gekregen had en dat hij nooit te voren zoals deze avond het brood van de goddelijke Voorzienigheid zo smakelijk had gevonden.

's Anderendaags gaf de brave bisschop een heerlijke maaltijd met gasten ter ere van Don Bosco en had daarna een lang onderhoud met hem. Er werd gesproken over de manier om het aantal kerkelijke roepingen in het bisdom te bevorderen, aangezien veel parochies zonder pastoor zaten. Er was geen tekort aan seminaries; er was in de eerste plaats het groot seminarie dat bestemd was voor clerici die de godgeleerdheid studeerden. Het seminarie van Gozzano ontving de leerlingen van wijsbegeerte; dat van Monte di S. Carlo op Arona diende voor de cursussen van eerste en tweede retorica; dat op het eiland S. Giulio bij Orta voor twee klassen voor Latijnse spraakkunst; en dat van Masino voor de eerste gymnasiaal en de twee lagere klassen. Het was zonneklaar dat bij een opvoeding, die opeenvolgend in vier seminaries gegeven werd, eenheid van geest en continuïteit van leiding moest ontbreken die zo nodig zijn om goede kandidaten voor het priesterschap te vormen. Daarom bleek het passend ten minste de leerlingen van het gymnasium in eenzelfde instituut onder te brengen: wie was echter in staat de directie te verzekeren en er borg voor te staan, dat een nieuwe richting in de studies en een grotere stootkracht in de godsvruchttoefeningen de verhoopte vruchten zouden opleveren? Zou, van de andere kant, het toevertrouwen van een dergelijke directie aan Don Bosco en aan zijn salesianen geen jaloersheid en klachten over discriminatie bij de clerus van het bisdom doen ontstaan? En kon men oversten en leraren die sinds jaren in een seminarie werkten, dat nu zou ophouden te bestaan, zonder meer uit hun ambt ontslaan en een eervolle vergoeding geven? Was het voorzichtig een stand van zaken te veranderen, die al zolang duurde, en mistevredenheid onder de bevolking

zaaien, die door het afschaffen van een seminarie haar belangen in het gedrang zag komen? Was het misschien niet beter dat men de seminaries zou laten bestaan maar dat Don Bosco in het bisdom een college zou stichten met lagere en gymnasiale klassen, volgens zijn systeem? Dat laatste scheen wel de beste oplossing te zijn. Maar de middelen?

Lang duurde het onderhoud tussen de eerbiedwaardige en de bisschop. Deze zag echter overal twijfels en moeilijkheden, nam geen enkele beslissing en besloot:

- "Goed, wij zullen wel zien; wij zullen er een andere keer over praten."

Toen de dienaar Gods de kamer van de bisschop verliet, zegde hij tot D. Reina, die in een wachtzaal angstig wachtte en bekommerd was om het welzijn van het bisdom.

- "Wij zullen helemaal niets doen!"

Dezelfde D. Reina, die de prelaat ertoe gebracht had dat gesprek met Don Bosco aan te gaan, vertelde ons, wat wij hebben uiteengezet en voegde er voor ons nog aan toe, dat Don Bosco nog meerdere keren bij de bisschop geroepen werd om over dat voorname onderwerp te praten; maar die dienaar Gods hield vol dat het niet mogelijk was om met die onderhandelingen tot een beslissing te komen.

Vanuit Gozzano schreef Don Bosco aan gravin Callori:

" Weledele Mevrouw de Gravin,
"
" Ik hoop u binnenkort een bezoek te kunnen brengen vanuit
" Montemagno, misschien al de volgende week.
" Wat de clerici betreft die u in uw goedheid zou willen
" ontvangen op uw buitenverblijf; ik kan ze geen vrijaf geven, daar
" enige ervan op 12 september examen moeten afleggen in de Schone
" Letteren en de grammatica. De ene studeren, de andere geven les
" of vervangen iemand anders, zodat zij allen met werk overladen
" zijn.
" Ik zou u over veel dingen willen spreken, mevrouw de
" gravin! Bid voor dit huis, dat aan de ene kant veel gezegend
" wordt, en aan de andere kant veel kruisen heeft. De wil van
" God weze in alles volbracht.
" Zeker, ook zal ik voor u bidden en ik zal aanhoudend twee
" dingen vragen: dat u en uw gezin niet te lijden zou hebben van de
" cholera; en dat de H. Maagd voor u allen een mooie plaats ter
" beschikking houdt in het paradijs.
" In geval ik niet uit Montemagno naar Vignale kom, dan laat
" ik u weten op welke dag ik te Felizzano zal zijn.
" Wees zo goed mijnheer uw echtgenoot en heel uw achtenswaar-
" dig gezin van mijnentwege te groeten.

" De heilige Maagd zegene u allen en altijd.
" Dankbaar noem ik mij
" van u, verdienstelijke mevrouw,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 3 augustus 1865
" (Gozzano (enkel vandaag) Pr. Bosco Giovanni.

Van Gozzano vertrok Don Bosco naar een stad in een ander bisdom, waar een klooster was van zusters-tertiarissen, die in onmin leefden met de bisschop van wie zij afhingen. Er bestond geen middel om ze tot gehoorzaamheid te brengen. Zij wilden de strenge regel aannemen van de orde waarvan ze tertiariessen waren en ze verklaarden zich onafhankelijk. Nauwelijks hadden ze de aankomst van Don Bosco vernomen of ze stuurden iemand om hem uit te nodigen een bezoek te komen brengen. De bisschop hoorde over die uitnodiging en zegde aan Don Bosco, die zijn gast was, er vrijelijk naartoe te gaan maar behoedzaam te zijn, omdat hij in die gemeenschap gedwongen was geweest over te gaan tot kerkelijke straffen.

Don Bosco ging er heen en werd in de spreekzaal ontvangen met alle eer en tekenen van achting. Alle zusters waren geknielend en ieder van hen die bij de tralies kwam om hem te spreken, knielde. Eindelijk nodigde de overste hem uit haar een paar woorden toe te spreken. Don Bosco weerde het af, maar de andere drong aan.

- "Als jullie het dan toch willen", zegde hij hun, "hebben jullie achting voor Don Bosco?"

- "Vanzelfsprekend! Wij hebben respect voor Don Bosco als voor een heilige."

- "Dan zullen jullie ook luisteren naar wat ik u zeggen ga", voegde de heilige er hartelijk glimlachend bij.

- "O heel gaarne."

- "Welnu, jullie weten dat er geschreven staat: Oboedite praepositis vestris... Dus...".

Toen de overste de antifoön echter gehoord had, onderbrak ze hem:

- "Die dingen gaan noch de prediking noch de volmaaktheid aan. Dat zijn dingen voor de biecht, die alleen met de geestelijke leider dienen besproken te worden."

- "U hebt gezegd dat u Don Bosco voor een heilige hield en dan wilt u niet naar hem luisteren?"

- "Excuseer me, maar u moet niet op die kwesties ingaan; dat zijn dingen waar aan wij denken."

- "Goed zo, maar ik hoop...".

En hij kon niet verder gaan, omdat men het gordijn voor zijn gezicht schoof en hij zich moest terugtrekken.

's Anderendaags keerde hij er terug en kreeg er opnieuw het hartelijkste onthaal. De dienaar Gods wilde een nieuwe poging doen om ze tot goede gevoelens te brengen. Daarom zegde hij op zeker ogenblik:

- "Ik wil tot u spreken als een vader, als een vriend."
- "Zeg maar op, Don Bosco, verlangt u een kop koffie?"
- "Neen, dank u. Denk eerder aan... uw meningsverschillen met de bisschop...".
- "Zou u misschien liever een frisse limonade willen hebben?"
- "Laat mij u zeggen: u denkt niet aan de gevolgen...".
- "Don Bosco, aan die dingen moeten wijzelf denken! Daar moet u zich niet mee bemoeien. Dat zijn dingen voor de ziel, voor het geweten; denk daar maar niet aan."

En men onderbrak hem en zijn liefdevolle bedoeling diende tot niets.

De bisschop loste het geval op door het huis op te heffen en de slotzusters te verspreiden. Twee van hen kwamen Don Bosco daarna opzoeken maar bleven nog altijd even eigennuttig in hun overtuiging jegens de bisschop.

- "En", zo vermaande hij zijn salesianen, "wanneer dergelijke onrechtvaardige halsstarrigheid in de geesten binnendringt, zich erin wortelt, op welke wijze kan dan de heiligheid er openbloeien? Waar integendeel nederige gehoorzaamheid heerst, daar beleeft men de triomf van de genade."

Terug thuis van die korte uitstap, vernam de eerbiedwaardige dat de gezondheid van D. Provera te Lanzo niet beterde; hij nam een goede maatregel die, naar hij hoopte, goede resultaten zou geven en stuurde de zieke naar de geboortelucht.

" Dierbare D. Provera,

"

" Ik meen dat het goed zou zijn je klaar te maken en de nodige schikkingen te treffen voor een reisje naar Mirabello.

" Intussen:

- " 1. werk goed je rekeningen af en breng Sala en Bodrato van alles op de hoogte;
- " 2. zeg hun dat de administratie van het college momenteel in hun handen is; spreek veel met elkaar en ga met hen akkoord om de meerdere glorie van God te bevorderen;
- " 3. De heer adv. Arro zal verder de zielzorg van de jongens op zich nemen tot men iemand heeft om hem te vervangen;
- " 4. Laat het nodige geld daar; zo je wat overschot kunt hebben, breng het mee en wij zullen inkopen doen voor het college.
- " Je kunt volgende vrijdag komen, ofwel donderdag van de volgen-

" de week. Maar in elk geval, schrijf alvorens te vertrekken, dan
" zal men je met een rijtuig opwachten, als je van de omnibus stapt.
" God zegene je, mijn dierbare en tot weerziens. Als je ver-
" trekt, zeg dan liever niet wanneer je terugkeert; dat zullen wij
" te Mirabello met papa bespreken. Groet de hele familie en geloof
" mij "in Domino",
" zeer genegen,
" Turijn, 8 augustus 1864 Pr. Bosco Giovanni.

Toen D. Provera vertrokken was, bleef het college van Lanzo aan de clerici alleen toevertrouwd, die ongeveer twee maanden lang zorgden voor de goede gang van zaken, dank zij een bewonderenswaardige eenheid van wil. "We zaten zonder priesters", schreef D. Antonio Sala veel jaren later en toch bleef de orde heersen tot op het einde van het jaar. D. Arro en een of andere priester uit de streek kwamen de H.Mis celebreren, biechthoren en preken. O! ik herinner mij nog hoe wij in die tijd gewerkt hebben opdat alles best zou verlopen. Wij wilden in geen geval dat ooit gezegd kon worden dat het college slecht draaide omdat wij alleen maar met clerici waren."

Intussen was het bericht bevestigd dat de cholera in Italië uitgebroken was. De ziekte had zich verspreid onder de 200.000 Muzelmannen, die zich op pelgrimstocht naar Mekka begeven hadden, met als oorzaak verdorvenheid en weerzinwekkende vuiligheid. Bij hun terugkeer naar eigen land, landden ze te Alessandrië in Egypte, waar de besmettelijke ziekte heel vlug opdook. Een groot aantal burgers, vooral Europeanen, zochten redding door elders te gaan wonen. Meer dan duizend begaven zich naar Ancona en op 8 juli verscheen de cholera ook in die stad. In het begin scheen ze niet zo kwaadaardig te zijn; maar het duurde niet lang, of ze nam in hevigheid toe in het begin van de maand augustus. Sinds de aanvang van de besmetting tot 9 augustus werden meer dan duizend personen aangetast en hadden er meer dan 500 het leven verloren. Op 21 augustus was het aantal doden opgelopen tot 1.130. Ongeveer 16.000 personen vluchtten uit de stad om elders te gaan wonen.

Bij het vernemen van zoveel ellende was Don Bosco bewogen door het lot van de arme jongeren die als wees achtergebleven waren, niet alleen te Ancona maar ook in andere provincies, waar de epidemie - hoewel nog lichtjes - slachtoffers begon te maken. Daarom schreef hij op 9 juli aan kardinaal Antonucci, bisschop van Ancona, een brief waarvan geen afschrift overgebleven is, maar waarin hij hem aanbiedt zijn wezen te hulp te komen. En op dezelfde dag stuurde hij een andere brief aan de minister van Binnenlandse Zaken, Giovanni Lanza, en deed hem een hartelijk aanbod.

" Turijn, 9 augustus 1865.
"
" Excellentie,
"
" Het droevige bericht dat de cholera in de stad uitgebroken

" is, ontroert alle brave mensen en ikzelf heb het vurig verlangen
" enigszins hulp te bieden bij deze algemene ramp. Ik ben bereid een aantal
" jongens, die hierdoor wees geworden zijn of in ellende geraakt en
" verlangen naar hier te komen, op te nemen. Ik zou een honderdtal
" kunnen aanvaarden van hen die tussen 1° de twaalf en de achttien
" jaar zijn, 2° gezond en goed van lichaamsbouw, 3° onderzocht zijn
" en niet aan getast zijn door de ziekte die in hun streek woedt.
" Wees verzekerd van mijn hoogachting en dankbaarheid,
" Van Uwe Exc.
" de zeer verplichte dienaar,
" Pr. Bosco Giovanni.

Op de brief, die overhandigd werd aan de diensten van het ministerie van Binnenlandse Zaken te Turijn, werd het volgend antwoord gezonden.

" Koninkrijk Italië.
" Ministerie van Binnenlandse Zaken " Divisie VI - Sectie II.
" N. 5087.
" Antwoord op brief van 9 dezer.
" ONDERWERP:
" Voorstel van de directeur van het Oratorio H. Franciscus van
" Sales voor de slachtoffers van de cholera.
" Turijn, 16 augustus 1865
" Uw aangeboden liefdadigheid om ongeveer honderd jongens aan te
" nemen, die wees geworden zijn of in de ellende geraakt zijn door
" de ziekte die Ancona en nog andere plaatsen van het rijk teistert, is
" alle lof waardig.
" Nochtans in zaken van zo groot belang moet de minister te
" Firenze op de hoogte gebracht worden en de ondergetekende meent
" dat hoe vollediger de inlichtingen zijn, des te gemakkelijker uw
" edel aanbod goede resultaten zal hebben. Daarom zou men de voor-
" waarden moeten kennen waarop U Ed. bereid is om dit liefdadig werk
" op u te nemen, nl. of het opnemen en het onderhoud van deze jon-
" gens gratis gebeurt ofwel of u kostgeld vraagt (dat u van de staat
" niet zult krijgen) of u denkt eenmaal een subsidie te krijgen, in
" welke mate en van wie.
" Ik hoop dat u eveneens deze inlichtingen nodig vindt en ze wel
" zult willen toevoegen aan uw schrijven van 9 dezer, dat slechts
" vandaag op deze algemene directie aangekomen is en dat men u te-
" rugstuurt om het te hernieuwen.
" Wil dat zo vlug mogelijk doen, opdat het goede nieuws niet
" zou uitblijven voor de weduwen en de slachtoffers van deze onge-
" lukkige stad, voor wie dit een grote verlichting zal zijn.
" De algemene directeur
" G. Boschi.

Wij weten niet welk antwoord Don Bosco gegeven heeft maar zeker is het vlug gegaan en volgens de edelmoedigheid van zijn hart. En ook de minister stelde niet uit het aanbod van Don Bosco over te maken aan de prefect van Ancona, aanbod dat erin bestond twintig of zelfs dertig wees geworden jongens van die stad in het Oratorio op te nemen.

En op diezelfde dag ontving Don Bosco van de prefectuur van Turijn een andere brief.

" PREFECTUUR VAN DE PROVINCIE TURIJN.
"
" Turijn, 16 augustus 1865.
"
" Hooggeachte en Zeereerw. Heer,
"
" Met grote voldoening vervul ik de opdracht van de heer
" prefect, U, zeer hooggeachte Heer, de letterlijke tekst over te
" maken van een pas aangekomen telegram (5u. namiddag) uit Anco-
" na getekend door de prefect Torre van deze provincie.
"
" Ancona - Prefetto Torino. In mijn eigen naam en die van
" de commissie van openbare bijstand verzoek ik u aan de priester
" Giovanni Bosco van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales in deze
" stad, de vurige dank te willen overmaken vanwege dit bedroefde
" volk dat ontroerd is door het edelmoedige voorstel om in zijn in-
" stelling "twintig" en zelfs "dertig" jongens, die door de cholera
" wees geworden zijn, te aanvaarden. Commissie schrijft aan priester
" Bosco. "De prefect Torre."
"
" En ik heb de eer mij met de meeste hoogachting te noemen
"
" Uw zeer toegenegen en verplichte dienaar
" Het belast raadslid
" G. Dogliotti.

Op het telegram volgde een brief aan Don Bosco.

" COMMISSIE VAN OPENBARE ONDERSTAND
" voor de getroffenenen van de cholera te Ancona.
" N.31
" Aanneming van aanbod en bedankingen.
" Ancona, 17 augustus 1865.
"
" Het achtenswaardige lid van deze commissie, de heer graaf
" Carlo Torre, prefect van deze provincie heeft ons mededeling gegeven
" van het uitstekend aanbod waarin u voorstelt in uw inrichting
" onder de door u vastgestelde voorwaarden twintig tot dertig jongens

" aan te nemen, die wees geworden zijn in deze bedroevende omstan-
" digheid.

" Wij hebben geen woorden, goede en zeereerw. heer, om
" onze ontroering uit te drukken voor zo'n edelmoedig aanbod, dat
" ingegeven is door een nog kiese bedoeling, te meer daar uit uw edele
" streek en uw beroemde hoofdstad ons van uur tot uur liefdadigheids-
" bewijzen toekomen waarvan men moeilijk kan zeggen of het aanbod
" prachtiger is dan de delicate gedachte of de vriendelijke manier
" van doen.

" Zoals blijkt uit het telegram van de heer prefect aan de prefect
" van Turijn, aanvaardt de commissie het edelmoedig aanbod en terwijl zij
" zich voorbehoudt later in briefwisseling te komen met U Ed., naar-
" mate de noodzaak zich voordoet, verzoekt zij u de evendige gevoe-
" lens van dankbaarheid te willen aanvaarden en bij uw medeburgers de
" tolk te willen zijn van de gevoelens van deze
" bedroefde bevolking, die in deze rampen gesterkt wordt door de bijzon-
" dere tekens van liefdadigheid die haar uit alle kanten van Ita-
" lië toekomen.

" Het permanent comité :
" Marinelli Ridder Adv/Clemente, President
" Castagnoli Ing. Alessandro.
" Giovanelli Rid. Graaf Luigi.
" Montemerli Graaf Lorenzo.
" Decio Passarini.
" Ing. Viviani Alessandro.
" De secretaris,
" Ferraris Rid. Adv. Bernardo.

Don Bosco had voor de tweede keer aan de kardinaal-aartsbisschop
van Ancona geschreven. Hij ontving het volgende antwoord:

" Ancona, 18 augustus 1865.

" Dierbare Don Bosco,

" Op dit oogenblik zal het antwoord van mijn vicaris-generaal
" bij u aangekomen zijn. Doch ik voeg er een paar regels bij om uw
" schrijven van 16 dezer te beantwoorden. Ik ben getroffen door de
" genegenheid die u me steeds toedraagt en ik dank u er hartelijk
" voor.

" Het blijft dus afgesproken wat mijn wezen betreft en ik
" ben u heel dankbaar voor al uw goedheid en het evangelisch belang
" dat u er aan hecht.

" Blijf voor mij bidden en wees overtuigd van mijn ware hoog-
" achting en echte aanhankelijkheid; ik zegen u hartelijk,

" Van u, dierbare Don Bosco,
" de zeer genegen in de Heer,
" A.B. Kard. Antonucci
" aartsbisschop

Op dat ogenblik werden de wezen niet gestuurd uit vrees dat iemand de besmetting naar Turijn zou overbrengen; maar enkele maanden later -toen elke mogelijkheid van gevaar uitgesloten was - werd hun vertrek naar het Oratorio beslist.

In de "Unità Cattolica" van 5 oktober 1865 lezen wij volgende regels:

"Weldadigheid - Een katholiek uit Palermo, die wil bijdragen tot het lenigen van de nood van de arme choleralijders uit Ancona en die in de "Unità Cattolica" gelezen had dat de eminente Don Bosco aangeboden had enkele wezen uit Ancona in zijn instituut op te nemen, stuurde ons een waarde op van 30 lires ten voordele van de vernoemde Don Bosco met verzoek dat geld voor dat liefdevolle werk te gebruiken. - De waarde was afgetekend."

Tijdens dat jaar werden in Italië 34 provincies en 357 gemeenten besmet: de gevallen liepen tot 21.520 op en de doden tot 10.975 volgens de officiële statistieken.

H O O F D S T U K X V .

Op 16 augustus was Don Bosco vijftig jaar geworden. Zoals hij enkele jaren te voren had gezegd, scheen dit het laatste van zijn leven te moeten zijn. Hij was inderdaad al meermaals in zijn gezondheid geknakt geweest; maar de gebeden die voor hem gedaan waren in het Oratorio, in het kleinseminarie van Mirabello, in het college van Lanzo, die veelvuldige en dringende gebeden hadden genade gevonden bij God. Don Bosco was gaan herleven.

Zijn verjaardag werd te Montemagno gevierd, waar als naar gewoonte markies Fassati hem verwachtte. Daar hield hij zich nauwelijks twee dagen op en in overeenkomst met de pastoor ging hij daar een triduum preken voor de bevolking; dat gebeurde als voorbereiding op het feest van Maria's Geboorte.

De dienaar Gods stond altijd gereed om zijn heilige bediening uit te oefenen en om aan de bevolking het brood van het goddelijke woord uit te reiken. Maar zijn ijver voor de eeuwige redding van de zielen bleek wel onvermoeibaar en heel speciaal, wanneer hij zich te weer stelde tegen de protestanten, die hun hinderlagen legden met de wapens van de liefdadigheid. Uit die dagen dateert een werkje: "Chi è D. Ambrogio?", dat hij op duizenden exemplaren liet herdrukken, omdat die ongelukkige priester voortging met de weg te effenen voor ketters, met zijn godslasterlijke en kwaadwillige toespraken op de pleinen van stad en in de dorpen. En er vielen helaas een zeker aantal onvoorzichtigen en slechten in de netten van de vijanden van de katholieke Kerk.

De smart, die Don Bosco ondervond bij het vernemen van een geval van afvalligheid is onzegbaar. Giuseppe Buzzetti vertelt dat de eerbiedwaardige op zekere dag in een kamer hartelijk aan het praten was met hem en met andere personen, toen hij plots ernstig werd, verbleekte, over heel zijn persoon begon te trillen en met strakke en onbeweeglijke ogen bleef kijken, als buiten zichzelf, minuten lang. Verbouwereerd, meenden de omstanders dat dit het gevolg moest zijn van een bezwijming; maar tot normale toestand teruggekeerd, zei hij:

- "Daar heb je het nu: ik heb het vlammetje van een kaars zien uitgaan en dat is een jongen uit het zondagsoratorio die protestant geworden is."

Daarom hield hij niet op de jongens uit de goddeloosheid te redden. Dat jaar was hij erin geslaagd in het Oratorio veel jongens op te nemen die hij uit de scholen van de Waldenzen had kunnen verwijderen. Hij nam twee jon-

gens van een Hongaars protestants officier op, die ze aan de liefdadigheid van de katholieken had aanbevolen. Hij bewees liefdadigheid aan de drie zonen van de beruchte afvallige De Achillis en haalde hen uit de ellende. Toen hij uit passend respect hun naam en voornaam veranderd had, hield hij ze lange tijd bij zich in het Oratorio, plaatste ze in de afdeling van de studenten en onderrichtte ze in de katholieke godsdienst. Wij hebben ze daar gekend, want wij hebben met hen geleefd.

Wij bewaren ook nog de aanvraag van een andere jongen om in de schoot van het ware geloof te worden opgenomen.

"Ik, Giovanelli Avventino Francesco, geboren uit afvallige ouders, werd gedoopt in de kerk van de Waldenzen te Turijn in de maand juli van het jaar 1855, door doctor Meille.

Kort daarop gingen mijn ouders naar Marseille waar zij mij ongeveer acht jaar in een protestantse school lieten opvoeden, terwijl zij mij elke dag bijna, naar de protestantse lering zonden in de tempel van deze stad. Nu ben ik, door Gods genade, tot het besef gekomen van de dwaling waarin ik leefde en verlang het protestantisme af te zweren en mij bij de katholieke kerk, die de enige ware is, aan te sluiten."

De veroveringen van de ijver van Don Bosco op de protestanten namen toe. Daar zij vaststelden dat zij door velen van hun aanhangers in de steek werden gelaten, namen ze hun toevlucht tot gemeenschappen, zoals blijkt uit een geschreven relaas, dat Don Bosco van een goed ingelicht persoon ontving.

"De Waldenzen maken op dit ogenblik alleen bij de jongere kinderen propaganda. Zij krijgen grote sommen uit Engeland om weesjes en kinderen, zelfs zuigelingen, uit katholieke gezinnen op te nemen en naar de "Valli" te sturen, waar ze in het protestantisme worden opgevoed. Aan de families aan wie deze kinderen worden toevertrouwd geeft de evangelisatiecommissie die bestaat uit dominees van de Waldenzen door dominee Revel te Firenze, 17 lires per maand tot het kind acht jaar geworden is. Daarna krijgen ze nog slechts negen lires. De Waldenzen hebben daarbij een dubbel doel; aan de boeren van de Waldenzen, die van nature heel gierig zijn en geldzuchtig geld te bezorgen; want een gezin dat alleen leeft van aardappelen, beschouwt een inkomst van 17 lires als een grote inkomst; en elk jaar een lange namenlijst van kinderen die ze aan de katholieken ontnomen hebben om ze op te voeden in de godsdienst van de Waldenzen, aan de propaganda-commissie te Londen te sturen. Zo geven zij rekenschap van het geld dat hun uit Londen naar Italië wordt gezonden.

Bijgevolg zou een ijverige priester heel veel goed kunnen doen in de parochie van Torre Pellice; hij zou voorzichtig inlichtingen moeten nemen over de Waldense gezinnen, trachten te weten welke kinderen er opgevoed worden, van welke streek ze zijn en van welke ouders en de respectieve pastoors op de hoogte te brengen en hen aanzetten de kinderen weg te laten halen en ze in katholieke instellingen te plaatsen. Het Werk van de H. Kindsheid voor China zou er belang in kunnen stellen deze arme zielen aan de handen van deze ketters te ontrukken."

Terwijl de dienaar Gods zocht op welke manier hij de geestelijke schade aan zoveel onschuldigen kon verhinderen, bereikte hem een ander pijnlijk nieuws. Een brave pastoor uit Sassari (Sardegna), die bij een bezoek aan Turijn de gast van het Oratorio geweest was, zich lange tijd met Don Bosco onderhouden had en aan wie de eerbiedwaardige gevraagd had een zeker aantal biljetten van de loterij aan de man te brengen, zond hem volgende brief:

" Zeereerw. Heer,
"
" Enkele dagen geleden bezorgde de heer burgemeester van
" deze stad, mij tientallen loterijbriefjes ten voordele van de
" jongensoratoria van Valdocco, Porta Nuova en Vanchiglia. Daar u
" er directeur van bent, profiteer ik met genoegen van de gelegen-
" heid om u deze brief te schrijven en geef u de verzekering dat ik alles
" zal doen wat ik kan, zowel wat de verkoop van de biljetten betreft,
" als het inzamelen van giften bij liefdadige personen. Ik had eerder
" al het verlangen U te schrijven, doch daar u zoveel te doen hebt
" voor de glorie van God en het welzijn van de zielen, heb ik er mij van
" onthouden en wachtte ik liever een goede gelegenheid af.
" Te Sassari gaat alles zijn gewone gang en het is er niet
" zo slecht op gebied van godsdienst; maar sinds twee maanden is er
" hier een evangelische of liever een anti-evangelische dominee
" binnengedrongen die in een zaal zijn onderrichtingen geeft aan enkele
" proselieten; in het begin gingen er vele nieuwsgierige naartoe; maar nu
" is het aantal beperkt en wij, pastoors, doen alles wat mogelijk
" is om de gelovigen ervan verwijderd te houden. Het is de eerste
" maal dat de ketterij in Sardinië binnendringt en de Onbevleete
" Ontvangenis die door het volk zo goed vereerd wordt, zal het wel
" beschermen.
" Indien de Heer mij de gelegenheid mocht geven om het Ora-
" torio van de H. Franciscus van Sales nuttig te zijn, zou ik heel
" gelukkig zijn; ik ben in een streek waar er heel veel armen zijn
" sinds de ravage van de cholera; maar u weet welke de inzichten
" van de Voorzienigheid kunnen zijn. Van mijn kant verwaarloos ik
" niets en houd ik steeds voor ogen het gesprek dat u mij met zo-
" veel goedheid toestond; nooit zal ik uw vriendelijke bejegening
" vergeten.
" Ik eindig deze lange brief en beveel mij op bijzondere wijze
" aan uw gebeden aan en beveel u nog eens mijn parochie aan; ik,
" onwaardige, bid voor uw kostbare gezondheid en voor de stof-
" felijke en morele vooruitgang van uw instituut.
" Wees zo goed mijn groeten te aanvaarden en nog meer de verzeke-
" ring van mijn diepe eerbied. Vereer mij met uw opdrachten; vergeet
" mij niet in het H. Misoffer en geloof mij, zoals ik de eer heb te
" ondertekenen
" van U, zeer hooggeachte,
" de zeer nederige, toegewijde en verplichte dienaar
" Theol. Filippo Ganepus
" Kan. Pastoor van Sassari (Sardegna).
" Sassari, 28 augustus 1865.

" P.S. Mijn gelukwensen voor uw liefdevolle daad daar u dertig
" wezen in het Oratorio hebt opgenomen.

Don Bosco antwoordde hem en raadde hem aan een zondagsoratorio te stichten, de "Katholieke Lezingen" te verspreiden en veel te preken, machtige middelen om het protestantisme te bestrijden. En de goede pastoor dankte er hem aldus voor:

" Zeer eerw. Vader,

"

" Eerst en vooral dank ik u voor de vriendelijkheid waarmee u
" met zulke grote genegenheid op mijn brief hebt willen antwoorden.
" Ik heb mij ingezet om de briefjes te verkopen; daar er echter in
" deze stad heel veel armen zijn en vooral blinden en lammen is het niet
" gemakkelijk mensen te vinden die er willen nemen, te meer daar
" aan alle gezinnen belastingen opgelegd werden voor de onroerende
" goederen; zo het mij mogelijk wordt er een zeker aantal te plaat-
" sen, zal ik u vragen mij er nog andere te sturen.

" De middelen die u ons aangewezen hebt om de gesel van de
" ketterij te verdrijven hebben wij voor een groot deel aangewend;
" de "Letture Cattoliche" zijn hier verspreid; men spreekt dikwijls
" en de protestantse dominee is niet gelukkig met de schaarse toe-
" hoorders; en de toeloop van het soort mensen die vroeger ook al weinig
" godsdienstig waren, is niet groot. Het machtige middel waarover
" hij beschikt is het geld en daar er meer arbeiders zijn dan de
" streek kan gebruiken, zitten er velen zonder werk; en de armoede
" is de oorzaak van veel buitensporigheid. Ik hoop nochtans dat dat onkruid
" geen wortel schiet in Sardinië waar er nooit ketterij bestaan
" heeft. Aangezien U, Eerw., bereid bent om de middelen te verschaf-
" fen die u ter beschikking hebt om haar te bestrijden, zal ik ook
" in naam van mijn collega's niet nalaten u lastig te vallen; maar
" momenteel ben ik tevreden met uw gebed.

" Hopend dat u mij niet zult vergeten in uw gebeden, noem ik
" mij met eerbiedige achting

" van U, zeereerw.,

" de zeer toegewijde en eerbiedvolle dienaar

" Theol. Filippo Ganepus

" kanunnik, pastoor van Sassari.

" Sassari, 17 september 1865.

In die maanden wachtte de dienaar Gods nog een lichte maar verve-
lende zaak.

Hij was erg gesteld op netheid en hij verlangde met aandrang dat
ze door de leerlingen en in de lokalen van het Oratorio onderhouden werd.
Elke dag werden vloeren, zalen en de grote speelplaatsen geveegd; elke
zaterdag kwamen de werkhuzen aan de beurt; en elke donderdag moest iedere leer-

ling op een daartoe bepaald uur eigen kleren en eigen bed zorgvuldiger schoonmaken. Gelijke tred hield de netheid van personen en hun kleding op werkdagen. Al bestond er niets als uniform behalve een pet, toch waren alle leerlingen op de feestdagen en bij elke uitstap passend gekleed. En er werd geen onderscheid gemaakt tussen studenten en vakleerlingen, tussen hen die een beetje pension betaalden en die gratis onderhouden werden, tussen hen wier ouders betaalden en hen die alles van het Oratorio ontvingen. Het was een echt plezier al die jongens 's zondags zo elegant uitgedost te zien.

Maar het instituut was geen paleis voor rijken, wel echter een verblijf voor armen, al had Don Bosco voorzichtige voorzorgen getroffen, wat netheid en hygiëne betreft. Aan de noordkant scheidde een lange en nauwe binnenplaats het bewoonde blok huizen van een reeks lange gebouwen voor stallen, wasgelegenheid, houtloods en huisvuil. Daar verhieven zich tevens drie op passende afstand van elkaar gelegen torens voor de toiletten, waartoe op elke verdieping lange met leuning uitgeruste galerijen toegang verstrekten. Dat was, zullen wij zeggen, het gewone deel van het Oratorio, dat nochtans in open veld gelegen was en aan alle kanten het voordeel genoot van een vrije ventilatie.

De klaslokalen en de slaapzalen hadden stellig geen marmeren vloeren, maar waren zoals bij het merendeel van de huizen gemaakt uit tegels van gebakken aarde; als ze geveegd werden, joegen ze veel stof op dat er door de honderden jongens aangebracht werd. Slechts de studiezaal was met asfalt geplaveid.

Zo was de gewone toestand van het Oratorio, toen op 19 augustus onverwacht een commissie opdook, die door de dienst van de inspecteur voor gezondheid uitgezonden werd en belast was met het onderzoek van de openbare instellingen van de stad, om er de hygiënische voorwaarden na te gaan ter oorzaak van de dreigende uitbreiding van de cholera.

Dat niet aangekondigde bezoek greep plaats tijdens de herfstvakantie, wanneer meer dan de helft van de leerlingen afwezig was. Het viel daardoor niet moeilijk een vuile vloer te vinden in de leegstaande slaapzalen en eveneens de gedemonteerde onderstellen van bedden met erbij de aangesleepte strozakken; hiervan moest het vulsel vernieuwd worden en de tijken gewassen, wat juist de gewone herfstschoonmaak betekende. Zo ging het ook in de studiezaal: daar wachtten tafels en opeengestapelde banken op herstelling door de schrijnwerkers. Dat waren werken die weken tijd vroegen, waarna het huis moest opgeschilderd worden. Deze door netheid en hygiëne opgeroepen warboel moest zonder twijfel zijn gevolgen hebben op de andere plaatsen zoals de nauwe trappen en de trapportalen; men kan zich wel het uitzicht voorstellen van gelijk welk huis in de tijd van de grote schoonmaak.

Maar zo vatten de heren belast met de inspectie in het Oratorio het niet op en ze maakten dan ook een ellendig verslag op voor de dienst van de ge-

zondheidsinspecteur: de voor studie en slaapzaal bedoelde zalen waren smerig en de leerlingen zaten er in opeengestapeld; de binnenplaatsen waren weinig verlucht; de W.C.'s waren over het algemeen slecht onderhouden; het veegsel lag te dicht bij keuken en eetzaal; en een heleboel andere opmerkingen, allemaal met kwaad opzet overdreven en enige van alle grond ontbloot.

Het gemeentebestuur gaf Don Bosco bevel direct te zorgen voor een voortdurend toezicht op de netheid van heel het huis en voegde er nog enkele voorschriften bij, en ook "geen nieuwe leerlingen aan te nemen, zolang de gemeentelijke commissie voor gezondheid bij een volgend bezoek niet het aantal leerlingen vastgesteld had waarvoor de lokalen van het instituut geschikt zijn."

En inderdaad, een week later keerde de gezondheidscommissie terug naar Valdocco en als gevolg van het rapport aan het gemeentebestuur deelde burgemeester Rora aan Don Bosco mee dat de commissie beslist had het aantal leerlingen tot 500 te beperken en dat in de grote studiezaal van de bovenste verdieping niet meer dan 200 leerlingen mochten verzameld worden. Hierbij moet aangetekend worden dat er enkele journalisten van antiklerikale bladen onder de commissieleden zaten, die erg blij waren zich van die maatregelen van de stadsautoriteiten te kunnen bedienen om Don Bosco te kunnen belasteren.

Clericus Francesco Dalmazzo schreef op 22 augustus vanuit Turijn aan D. Rua te Mirabello: "Het Oratorio werd lastig gevallen door geneeskundige bezoeken waarna de hatelijkste verslagen werden opgesteld, wat de hygiëne betreft; en dat omwille van het feit dat Don Bosco de burgemeester van Ancona had voorgesteld hem door de cholera wees geworden jongens te sturen. De sektariërs vonden dat zulk aanbod een schande was voor heel de stad Turijn, die erop roemde de ongelukkige inwoners van Ancona heel speciaal te hulp te zijn gekomen. Uit bijgevoegd blaadje, dat Buzzetti Giuseppe u meestuurt, kunt u oordelen over de gemeenschappen, die de "Gazzetta del Popolo" gepubliceerd heeft..."

Na met blijkbaar sektarische geest verteld te hebben wat wij al hebben aangehaald, besloot het blad op triomfantelijke toon: "Wat hierna het aanbod van Don Bosco te betekenen heeft om dertig wezen uit Ancona op te nemen, zal het volk wel vertellen! Laat de brave burgemeester van Ancona om godswil inlichtingen nemen bij de commissie voor gezondheid van Turijn, opdat de wezen zelf hem later niet vervloeken!"

Alle eerlijke lui schonken hem geen geloof en wijzelf hoorden sommigen uitroepen:

- "Dat gaat te ver!" Als die journalist het kan, dat hij dan maar eens doet, wat Don Bosco weet klaar te spelen!"

Op 30 augustus trad ook theoloog Margotti in de kolommen van de "Unità Cattolica" in het strijdperk om zijn mening mee te delen, en Don Bosco

te verdedigen:

- "Don Bosco en het Oratorio van de H. Franciscus van Sales." - Steunend op een bewering van de "Gazetta del Popolo", hebben sinds enige tijd enkele dagbladen zich bezig gehouden en zijn nog steeds bezig met kwaad te spreken over de hygiënische toestand, de netheid en de te grote opeenhoping van jongens in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales. Wij hebben al verscheidene keren dit instituut bezocht en wij hebben nooit een dergelijke wanorde kunnen ontdekken. Integendeel, wij weten dat onlangs prins Amedeo, vergezeld door de burgemeester van Turijn, de prefect en andere gezagvolle burgers de instelling bezocht hebben en de meest hartelijke tekens van tevredenheid gaven wat ons niet verwonderde, aangezien elk jaar een medisch bezoek plaats heeft; en noch het ministerie, noch het hoofdbureau van politie, noch het gemeentebestuur van Turijn zouden er jongens naartoe zenden, - zoals dat naar ons weten gedaan wordt - indien er wanordelijkheid te vrezen was.

Gedreven door de praatjes, hebben wij ons nochtans ter plaatse willen begeven om het instituut op sanitair gebied, op gebied van het aantal leerlingen en de netheid te bezoeken en wij hebben het genoeg gehad dat te kunnen vaststellen waarvan wij reeds lang overtuigd waren, nl.:

1. De gezondheidstoestand van die jongens is heel goed; ondanks dat er 800 jongens zijn, gaan er vijf, zes maanden voorbij zonder dat er maar een enkele op de ziekenkamer ligt; de appetijtziekte woedt er natuurlijk in hoge mate.

2. Wij hebben kunnen vaststellen welke inspanningen er gedaan worden om voor het nodige te zorgen dat de netheid niet te wensen overlaat in een huis dat van de weldadigheid leeft.

3. Het aantal is inderdaad groot daar er geregeld ongeveer achthonderd jongens zijn, maar het schijnt ons toe dat de lokalen voldoende groot zijn. Nochtans moeten wij hier wijzen op de voorzichtigheid van Don Bosco; zodra de droevige gevolgen van de cholera zich lieten aanvoelen in dichtbijgelegen gewesten, werd op het einde van juli een groot deel van zijn opgenomen jongens elders ondergebracht, zodat hun aantal van achthonderd op driehonderd werd herleid.

Daaruit kunnen wij afleiden dat zij die vijandige berichten over deze instelling hebben verspreid, ofwel slecht ingelicht waren, en dat zouden ze moeten rechtzetten, ofwel van dat soort lasteraars waren, die ervan genieten als ze maar een werk dat hun niet aanstaat, kunnen benadelen.

Doch ook zij zouden moeten bedenken dat het gaat om een werk dat honderden arme volkskinderen opneemt, die hier dank zij de onophoudelijke offers van Don Bosco en zijn medehelpers, als goede christenen leren leven en een ambacht leren waarmee zij op hun tijd hun dagelijks brood kunnen verdienen, dank zij het eerlijke werk van hun handen.

Werken van dien aard moeten door allen, die een hart in het lijf hebben, geholpen en bevorderd worden; alleen de vijanden van het echte welzijn zijn in staat ze te onderdrukken en te belasteren.

De dienaar Gods ging in op sommige eisen van de gezondheidsdienst en liet direct de herstellingswerken doen waarop de nadruk was gelegd en de lokalen reinigen. Hij bood zijn verontschuldiging aan voor het feit dat hij niet kon ingaan op onmogelijke opdrachten omdat die hem veel te duur zouden uitvallen. En onverstoorbaar ging hij vooruit. Hij behield het aantal opgenomen leerlingen zonder er ook maar één te laten vallen en hij bracht alles in orde voor de wezen die door de cholera getroffen waren. En daarmee klom het getal leerlingen op tot 900.

Na die inspecties had het Oratorio geen last meer omwille van de hygiëne; en de regering, de gemeentebesturen en de commissie van Ancona aarzelden niet de zonder ouders gebleven jongens aan hem toe te vertrouwen. Juist in die dagen beval Comm. Bona, senator van het Rijk, van het ministerie van Openbare Werken, Directie van de Spoorwegen, een man die geen rekening hield met de scherpe uitvallen van de pers, de jonge Cer-ruti Carlo uit Turijn, bij het Oratorio aan; en de jongen werd aangenomen.

H O O F D S T U K XVI.

De onderhandelingen met de commissie van Ancona en de eisen voor hygiëne vanwege het gemeentebestuur van Turijn hadden Don Bosco enige dagen in het Oratorio weerhouden; doch hij wachtte niet lang om zijn reizen te hervatten, om zijn loterijbiljetten te plaatsen en hulp te vragen voor de bouw van de kerk.

Op 29 augustus was hij weer te Novara. Van hieruit schreef hij aan markies Fassati, die hem te Montemagno verwachtte.

" Dierbare Heer Markies,
"
" Aangezien men meer en meer hoort spreken over de naderende
" cholera, zou het goed zijn af te zien van het triduüm dat wij van
" plan waren te houden ter ere van de heilige Maagd Maria. Mocht u er
" nochtans al over gesproken hebben of de bevolking ervan ver-
" wittigd hebben, dan zijn ik en D. Rua tot uw beschikking.
" Theoloog Golzio is bereid om met mij een uitstap te doen
" naar Montemagno en wij waren van mening dat volgende maandag te
" doen; wij zullen om 9.30u vertrekken om per 'omnibus' te vijf uur
" 's namiddags aan te komen.
" Ik hoop, heer markies, dat u, mevrouw de markiezin, Azelia
" en Emanuele allen goed gezond zijn; dat is de genade die ik elke dag
" in de heilige mis voor u allen vraag en ik heb het volle ver-
" trouwen dat de heilige Maagd mij zal verhoren, vooral nu in de tegen-
" woordige gevaren en altijd.
" Ik weet niet of de leraar Cerruti aan uw verlangens vol-
" doet; mocht u het echter nodig achten hem een raad te geven, dan zal
" hij dat niet kwalijk nemen. Hij heeft zijn komst naar Montemagno
" een paar dagen moeten uitstellen omdat ik naar Mirabello ge-
" schreven had; vandaar was hij reeds naar zijn streek vertrokken
" zodat de brief een dubbele reis moest maken.
" De werken aan onze kerk gaan vooruit en een deel van de muren
" is al op dakhoogte. Ik hoop dat die kerk voor u en heel uw
" gezin een onderpand zal zijn van de daadwerkelijke bescherming
" van Maria, hulp der Christenen. Heb groot vertrouwen in Haar.
" U zult in de krant gelezen hebben dat behalve het bezoek dat
" de Heer ons in de personen van het huis brengt, er ook vijan-
" den zijn die ons van buitenaf last berokkenen. Beeld u in,
" Borella en Bottero werden door het gemeentebestuur belast om een
" onderzoek in ons huis te doen in verband met de hygiëne en de
" moraliteit! Twee kostbare modellen!

" Bid veel voor mij en voor ons huis en reken mij steeds on-
" der hen die zich vol eerbied noemen
" van U, dierbare,
" de zeer genegen en verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.
" Novara (voor vandaag) 29 augustus 1865.

Te Turijn teruggekeerd, beantwoordde hij een bericht van de pro-
vicaris kan. Vogliotti, rector van het seminarie.

" Hooggeachte en Zeereerw. Heer Vicaris,
"
" Ik heb uw aanmerkingen over onze jongens die zich gepresen-
" teerd hebben voor het examen van de inkleding ontvangen en dank u er-
" voor. "Sunt bona mixta malis." - Ik ben tevreden dat sommigen af-
" gewezen werden, want zij zijn tegen mijn wil gekomen. Maar het
" spijt mij van de andere kant voor Maffei die zich heel goed ge-
" draagt en ook onder de goede studenten van zijn klas gerekend
" wordt; het is werkelijk een uitzonderlijk geval dat hij niet ge-
" slaagd is. "Examen sive periculum!" Ik heb ook uw andere brief
" ontvangen waarin u mij meldt dat u 100 biljetten neemt en mij
" uitnodigt om de rekening te vereffenen die al lang op betaling
" wacht. Wat een ellende! Mocht het niet te vermetel zijn, dan zou
" ik iets aan uw brief willen toevoegen; maar ik vrees de titel van
" zaniker te verdienen. Basta, we kunnen altijd proberen. Zou u nog
" 100 loterijbriefjes willen nemen? Dan zou ik weer 50 fr. hebben
" om bij de andere 350 te voegen; dat zou samen 400 fr. zijn en de
" schuld met het seminarie zou betaald zijn.
" Ten andere "ab amicis honesta sunt petenda", en zo u mijn
" voorstel niet passend vindt, dan trek ik graag mijn vraag terug en
" ik beperk mij er toe u te danken voor alle weldaden die ik op a-
" dere keren van u ontvangen heb. Ik wens u van de hemel gezondheid en
" genade en beveel mij en ons huis aan de liefdadigheid van uw ge-
" beden aan en wees zeker van de dankbaarheid van
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Turijn, 3 september 1865. Pr. Giovanni Bosco.

" P.S. Hierbij het bewijs van goed gedrag van de cl. Vittone dat de bisschop
" van Acqui mij stuurt om het u te bezorgen.

Toen Don Bosco geruststellend nieuws van markies Fassati ontvangen
had, was hij de 4de te Montemagno met D. Arro Carroccio uit Lanzo om een
plechtig triduüm voor de bevolking te preken. D. Michele Rua was op zijn
uitnodiging uit Mirabello vertrokken om hem te helpen bij het preken en
het biechthoren. Het resultaat was, wat men mocht verwachten. De bevolking was

bezield met heilig geestdrift. 's Avonds werd in alle gezinnen de rozenkrans gebeden zoals dat geplogenheid was in de late herfst bij het beëindigen van het werk op de akkers. De penitenten keerden naar huis terug vol vreugde en met een medaille van Maria, hulp der Christenen, die hun door de missionarissen geschonken werd. Oud-soldaten uit de oorlogen van 1855 en van 1859 verklaarden dat zij aan de medailles van de Madonna de voorkeur gaven op de militaire onderscheidingen die zij op het slagveld verdiend hadden. Zij hadden inderdaad de roemrijkste veldslagen gewonnen omdat ze de vijand van hun zielen overwonnen hadden.

Toen het triduüm voorbij was, keerde D. Bosco naar Turijn terug en hervatte er zijn bezigheden voor de kerk in opbouw. Aan graaf Carlo Cays, die te Casellette verbleef, stuurde hij volgende brief:

" Dierbare Heer Graaf,
"
" Met veel genoegen heb ik het bericht ontvangen over de ge-
" boorte van een erfgenaam in het huis Cays; doch dat nieuws ging
" gepaard met de droevige mededeling dat de toestand van mevrouw de
" Gravin verergerd was. Onmiddellijk hebben wij openbare gebeden
" 's morgens en 's avonds voorgeschreven en nu hebben wij de grote
" troost gehad te vernemen dat de ziekte geweken is en dat zij op-
" nieuw in volle gezondheid is. God en de H. Maagd, Hulp der Chris-
" tenen, wezen erom gedankt.
" Maar onze kerk? Dat is het tweede deel van mijn brief. De
" kerk is op de hoogte van het dak en nu heb ik u nodig om ze te
" dekken. Hoe kunt u mij helpen? Met lijsten, dakpannen, planken,
" balken, panlatten die u niet meer gebruikt en die u aan de
" Madonna ten geschenke wilt geven? - Wat zegt de Heer Graaf daar-
" van? Wat zeggen de Heer Luigi en mevrouw de Gravin daarover?
" Daar het moeilijk gaat om geld te vragen, dacht ik de raad te
" volgen van Ridder Zaverio Collegno en materialen te vragen.
" Wil het vertrouwen verontschuldigen, Heer Graaf, waarmee
" ik u schrijf; aanvaard dat ik gezondheid en genade toewens aan U
" en heel uw gezin en dat ik mij en mijn jongens in de liefdadig-
" heid van uw gebeden aanbeveel, terwijl het mij een groot genoegen
" is mij met ware dankbaarheid te mogen noemen van u, zeer geachte
" en dierbare,
" de zeer verplichte en genegen dienaar,
" Turijn, 11 september 1865. Pr. Bosco Giovanni.

Een andere brief (wij weten niet van waaruit hij aan D. Rua geschreven werd) bevestigt ons de bekommernis van de dienaar Gods voor de bouw van het paleis van zijn Hulp der Christenen:

" Dierbare Don Rua,
"
" Er is een wissel van 1.000 fr. die vandaag vervalt. Neem het
" sleuteltje hierbij, ga in mijn kamer en in het schuifje dat je kent
" zal je 1.000 fr. vinden. Spreek er dan over met de Ridder of met
" D. Savio; zij zullen je zeggen of zij zelf deze som storten op die
" plaats waar zij het al een maand geleden gedaan hebben.
" Ik zal morgen te Turijn zijn om 3 uur in de namiddag.
" God zegene je en heel onze familie.
"
" je zeer genegen in J.G.
" 18 september 1865. Pr. Bosco Giovanni.

Met bewonderenswaardige promptheid had D. Rua Mirabello verlaten om de post van prefect in het Oratorio op te nemen en al had hij die zware last op zijn schouders genomen, die door D. Alasonatti neergelegd was, een werkelijk zware last omwille van de ingewikkelde materiële administratie.

D. Rua was bezig met zijn college voor het nieuwe schooljaar in te richten toen D. Provera te Mirabello aankwam en hem zei:

- "Don Bosco verwacht u in Turijn."

En D. Rua die aan een tafeltje aan het schrijven was, aarzelde geen ogenblik. Zonder ook maar een vraag te stellen, noch enige uitleg te vragen, stond hij op, nam zijn brevier en:

- "Ik ben gereed"! - zei hij; en dadelijk vertrok hij naar Turijn.

Een zo prompte gehoorzaamheid moest een zwaar offer betekenen voor hem die zijn leerlingen uitermate liefhad. Niettemin verscheen hij in het Oratorio met dergelijk opgeruimd en ongedwongen gezicht dat men had kunnen denken dat er hem niets aangelegen was een plaats te verlaten, waar hij twee jaar doorgebracht had en waar hij het voorwerp van ieders genegenheid geweest was.

Toen hij, die hem bij de leiding van het kleine seminarie zou opvolgen, hem kwam groeten, zei hij:

- "Jij gaat dus naar Mirabello. Groet er de jongens voor mij. En heb ze lief in mijn plaats. Wees goed, weet je", - en een traan sprong hem uit de ogen. Toen hernam hij: - "En wat de medebroeders betreft, handel met hen zoals een oudere broer met de jongere doet."

Maar wat nog meer verdient aangehaald te worden, is het feit dat in die dagen een voorspelling van Don Bosco in vervulling ging.

Voor 1850 was het vaak voorgevallen dat de jonge Rua, die naar of van school kwam, de eerbiedwaardige ontmoette. Nauwelijks had hij hem in het oog gekregen, of buiten zichzelf van blijdschap stormde hij hem tegemoet en zegde hij, terwijl hij het hoofd ontblootte en hem de hand kuste:

- "0, Don Bosco, krijg ik een prentje?"

De eerbiedwaardige bleef gaarne staan om zich liefdevol met hem te onderhouden, zette hem zijn pet terug op het hoofd en bood hem glimlachend telkens weer de palm van de linkerhand, terwijl hij met de rechter een gebaar maakte ze in tweeën te snijden; en dan zegde hij schertsend:

- "Neem, Michelleke, neem!"

En de kleine Michel kuste weer en met meer genegenheid de hand en nam afscheid met de gedachte: - "Wat wil hij zeggen met dat gebaar?"

Die vraag stelde hij Don Bosco toen hij in het Oratorio was gaan inwonen en Don Bosco hem op 3 oktober 1852 het geestelijke kleed had aangetrokken: - "Herinnert u zich, Don Bosco, de ontmoetingen, welke ik met u had, toen ik school liep bij de Broeders, dat ik u om een prentje vroeg en hoe u mij dan teken deed dat u mij de helft van uw hand wilde geven? Wat wilde u mij daarmee zeggen?"

- "0 mijn beste jongen", had Don Bosco hem vaderlijk gezegd, nu zou je het moeten begrijpen, maar later zul je het beter snappen..." en, ging hij voort: - "Don Bosco wilde je zeggen dat wij ooit alles samen zouden delen."

En nu begon de trouwe navolger van Don Bosco's deugden als prefect van het Oratorio. Gedurende 20 jaar zou hij met hem alle zorgen delen van het bestuur van het Oratorio en van de congregatie; en later deelde hij als vicaris ook nog het gezag met hem.

Intussen bereidde D. Rua zich voor op het examen van Italiaanse, Griekse en Latijnse Letteren om het diploma van leraar van retorica te bekomen. Vanaf 28 augustus had Don Bosco hem het bewijs van goed gedrag van de burgemeester bezorgd, samen met de andere nodige documenten om zich aan de universiteit aan te bieden en nu ook nog, omdat het vereist was, deed hij hem een eervol attest aan de hand.

" Ondergetekende verklaart met genoegen dat de priester Rua
" Michele van Turijn met grote voldoening voor zijn oversten en tot
" buitengewoon voordeel van zijn leerlingen, gedurende zes jaar
" leraar was in de lagere cyclus en gedurende vier jaar in de ho-
" gere cyclus van het gymnasium.

" Ik verklaar daarenboven dat hij speciale lof verdient omdat
" hij gedurende al die tijd kosteloos met ijver zijn taak volbracht
" heeft.

"
" Turijn, 14 september 1865. Pr. Bosco Giovanni.

"
" Gezien voor authenticiteit van de handtekening van de heer
" D. Giovanni Bosco.

" Voor de schoolinspecteur
" Turijn, 15 september 1865 Vigna. " (Zegel)

Don Bosco was op 19 september naar het Oratorio weergekeerd, maar om opnieuw te vertrekken. In gedachten bleef hij steeds bij D. Alasonatti van wie het leven aan het uitdoven was. Alle middelen waren beproefd om hem te redden. Zoals gezegd, had men het geprobeerd met hem naar zijn geboortestreek, Avigliana, te sturen; vandaar ging hij naar het klein seminarie te Mirabello, toen D. Rua er nog directeur was. Daarna kwam hij in het heel aangename huis van Trofarello terecht, dat door D. Matteo Franco aan de congregatie geschonken was. En omdat alle hulpmiddelen nutteloos bleken, besloot hijzelf zich naar het college van Lanzo te begeven, omdat hij er behoefte aan had erg zuurstofhoudende lucht in te ademen. Don Bosco had hem als gezelschap schrijver dezes meegegeven.

" Mijne dierbare Lemoyne,

"

" Schrijf de heer Canale dat ik zijn aanbeveling en hemzelf
" aanneem, zo hij naar het Oratorio wil komen. - Deel hem de drie
" pensions mee. - De 24ste ben ik te Turijn en ik verwacht hem met groot
" genoegen bij ons. Hij zal een kamer bekomen en mag onze maaltijden
" gebruiken.

" Voor het overige zullen wij elkaar weldra spreken. Groet
" onze jongens. Zorg ervoor dat D. Alasonatti geneest. Ga de heer
" vicaris groeten en ook de heer Arro.

" Bemin mij in de Heer en geloof mij altijd heel de uwe.

"

"

" Turijn, 19 september 1865.

Zeer genegen in J.C.

Pr. Bosco Giovanni.

Op 1 oktober, feest van de H. Rozenkrans, was de eerbiedwaardige te Becchi met het muziekkorps en een grote groep jongens. Hij bleef er enige dagen en beval dat de gehele bende op vrijdag 6, naar Turijn zou terugkeren; hijzelf vertrok naar Chieri en schreef aan D. Rua:

" Dierbare D. Rua,

"

" In het kort: 1° Zend twee programma's van het college van
" Lanzo aan de heer Ridder T. Vaccarino, pastoor van Buttigliera
" d'Asti om er een van te overhandigen aan de heer Arato Guglielmo
" van Serra.

" 2° Idem aan de heer kan. Caselli, Chieri.

" 3° Deel aan D. Ghivarello mee dat de jongens vrijdag bij
" hem thuis zullen komen. Als hij er de jongens zou willen opwach-
" ten, zullen zij een heildronk instellen.

" 4° Van hier ga ik naar Borgo, maar vrijdag ben ik te Tu-
" rijn; het is mogelijk dat markiezin Negrotto van Genua naar mij
" komt vragen.

" Wij zijn allen gezond; D. Cagliero geniet ervan. Groet

" D. Francesia en Don Bonetti "una cum caeteris."
"
" Uw zeer genegen in J.C.
" Chieri, 4 oktober 1865. Pr. Bosco Giovanni.

In de helft van oktober werd hij te Acqui verwacht, waar hij dringend uitgenodigd was. In zijn ijver was de eerbiedwaardige, zoals wij al gezien hebben, steeds begaan met de speciale noden van een of andere bisschop.

" Acqui, 3 oktober 1865.
" Weleerwaarde Heer,
"
" Het spijt mij zeer dat u geen bezoek hebt kunnen brengen te
" Strevi op 25 of 26 september 11.; u had dan de heer D. Luigi
" Cogrosso kunnen zien en ooggetuige zijn van de genezing van een
" pastoor die sinds veertien jaar niet meer kon gaan zonder krukken;
" van de Heer heeft hij de speciale genade verkregen van een onmid-
" dellijke genezing; hij heeft zijn krukken in dezelfde zaal gela-
" ten waar hij genezen werd en is 's avonds vertrokken zonder enige.
" steun Gisteren meldde hij mij dat hij sinds die dag altijd de
" heilige mis gelezen heeft en ze zondag (na veertien jaar) gezon-
" gen heeft; hij heeft de processie gehouden en de zegen met het Al-
" lerheiligste gegeven in de tegenwoordigheid van een buitengewone toe-
" loop van volk.
" Daarbij spijt het mij dat u niet in de eerste helft van de
" maand kunt komen, daar de goede dienaar Gods Luigi Cogrosso de
" 10de bij mij zal zijn. Ik twijfel er nochtans niet aan dat u zult
" profiteren van deze gunstige gelegenheid, als het u mogelijk is.
" Intussen moet ik u zeggen dat al de pogingen die ik gedaan
" heb om een leraar van retorica te vinden vergeefs waren. Wel denk
" ik nog iemand te vinden maar de hoop is klein. Nochtans vraag en smee-
" ik u mij uit die verlegenheid te helpen, zoals u mij beloofd hebt
" te zorgen dat op 1 november, - zo ik u niet voor 15 dezer laat we-
" ten, dat ik er op een of andere wijze heb kunnen in voorzien -
" u hem mij zult zenden samen met de clericus Vittone, leraar gram-
" matica.
" Ik vertrouw erop dat ik voor die tijd, het genoeg zal
" hebben u te omhelzen in dit bisschoppelijke paleis en intussen
" bied ik u mijn gevoelens van de grootste achting en genegenheid.
"
" + F. Modesto, Bisschop.

In het Oratorio stonden allen er verbaasd over dat Don Bosco dat jaar zovele en zo haastige reizen moest ondernemen, wat nooit te voren gebeurd was. Het ging om de kerk van Maria, Hulp der Christenen. Maar wat nog meer verstomming wekte, was het feit dat hij zijn rust en zijn goed humeur niet verloor, hoewel hij ongesteld was, vermoeid, tegenge-

werkt en onder zware kruisen gebukt ging. Hij verkocht gaarne moppen. Sinds enige tijd had hij adellijke titels met leengoederen toegekend aan de oudste van zijn lekenhelpers. Die leengoederen waren dan sommige kleine stukken grond, die te Morialdo aan zijn familie toebehoorden, en waarvan enkele onbewerkt en zandig waren. Zodoende bestond er een graaf van Becchi, het stukje gehucht van de gemeente waar hij geboren was; de Markies van Valcappone; de Baron van Baccajao en Commandeur... van ik weet niet meer welke ridderorde.

Met die titels placht hij Rossi, Gastini, Enria, Pelazza, Buzzetti aan te spreken en dat niet alleen in huis maar ook buitenshuis, vooral wanneer hij tijdens de vakantietijd met een van hen op reis was. En zij, deftig maar eenvoudig gekleed, waren gelukkig om de klucht voort te zetten en slaagden erin hun rol prachtig te spelen. Met ongedwongen en ernstige manieren schertsten ze, spraken elkaar met hun respectieve adellijke titels aan en maakten zinspelingen op hun bezittingen, buitenverblijven en kennissenkringen die alleen maar in hun verbeelding bestonden. En wie met hen in dezelfde spoorwagon reisde, stond verbaasd over het feit dat hij met zulke aanzienlijke lieden samen op reis was. Soms gebeurde het dat zij bij het binnenrijden van een station met alle mogelijke eerbewijzen behandeld werden, omdat Don Bosco niet zelden de treinconducteurs een milde fooi gaf waardoor die mannen er een punt van eer van maakten ze beleefd te behandelen, hun voorrang te geven of dienst te bewijzen. Ja, het kon zelfs gebeuren dat ze in een of ander plaatsje terecht kwamen, waar ze niemand kenden en daar in een hotel moesten gaan eten en overnachten. Dan begon Don Bosco met:

- "Goede reis gehad, heer Graaf? Niet te moe, meneer de markies? Wat wenst u voor uw avondmaal? En u, Baron, zult hier heel zeker niet de weelderige gerechten van uw keuken vinden! Mijne Heren, u zult hier geduld moeten hebben en u tevreden stellen met wat hier ter plaatse gevonden kan worden!"

Natuurlijk sprak hij op schertsende toon, maar hij deed dat zo gracieus dat de waard, zijn gezin en de gewone leeglopers bij het horen vernoemen van al die adellijke titels paf stonden en zich alle moeite van de wereld gaven om die vreemde gasten zo goed mogelijk te ontvangen; ze waren soms bereid hun bed voor hen af te staan.

De waard trad nader tot Don Bosco en zei hem fluisterend:

- "Hoe zo, is die meneer een Graaf? En die ander een Markies?"
- "Het zijn gedistingeerde mannen!"
- "O wee! En, wat moeten wij aanvangen om ze naar hun stand te ontvangen?"

- "Geef je geen moeite, brave man! Ze stellen zich licht tevreden; ze passen zich aan."

- "Voor onze mannen was dat een grap om te schateren van het lachen! Soms kreeg de scherts een goed resultaat."

Op zekere dag kwam de dienaar Gods in het station van Porta Nuova aan, om op reis te gaan met Rossi Giuseppe, die zijn valies droeg. Naar gewoonte kwam hij aan, toen de trein op het punt stond te vertrekken; de coupés puilden uit van het volk, het stond achter de gesloten portieren en bleef kijken achter de ramen, alsof het compartiment helemaal vol was en als om te verhinderen dat anderen zouden instappen. Toen Don Bosco geen plaats meer vond, wendde hij zich schertsend tot Rossi en riep luid uit:

- "O Heer graaf, het spijt me dat u zich zoveel last op de hals haalt voor mij! Dat u zich verwaardigt mijn valies te dragen!"

- "Stel u voor, Don Bosco", antwoordde Rossi op tamelijk luide toon. "Ik vind het een geluk en een eer dat ik u deze kleine dienst kan bewijzen." Sommige reizigers, die de woorden heer graaf en Don Bosco hoorden bekeken elkaar, herhaalden die woorden vol bewondering, totdat een van hen tot die twee, die nog altijd niet in de trein waren geraakt, riep:

- "Don Bosco! Heer Graaf! stap maar in, hier zijn nog twee plaatsen."

- "Maar ik wil u geen last bezorgen," zei Don Bosco!

- "Stap maar in! Dat is een eer voor ons; ik neem mijn valiezen weg en wij zullen allemaal heel gemakkelijk zitten."

Intussen werd de voorspelling die door de dienaar Gods in 1863 gedaan was, stilaan bewaarheid. Na grote sterfte in Ancona en in Sardinië, waren te Napels van 13 oktober tot 14 november de gevallen van de choleralijders opgelopen tot 2.315 en van de doden tot 1.188, getal dat beneden de waarheid lag; en na de 14de nam de ziekte in hevigheid toe. Er waren dagen van 200 gevallen en van 80 overlijdens en er werden 40.000 paspoorten afgeleverd aan welgestelden die uit het land wilden uitwijken naar minder gevaarlijk geachte oorden.

Buiten Italië werden Malta, Smyrna, Constantinopel en andere havens besmettingscentra.

De cholera breidde zich uit tot in Frankrijk. Te Parijs en in het Seine-departement sloeg ze zes- of zeventuizend burgers. Te Marseille stierven half september zestig tot zeventig personen per dag. De ziekte strekte zich zelfs uit tot Toulon, waar ze moorddadiger toesloeg terwijl de naburige streek besmet bleef.

In Spanje was het optreden van de besmetting zo geweldig en zo vreesaanjagend dat de voornaamste steden stilaan leegliepen en de bewoners elders een onderdak vonden op het platteland of in niet besmette steden. Te Madrid alleen werden meer dan 60.000 vluchtelingen uit andere provincies geteld; en toen de besmettelijke ziekte ook daar haar intrede deed, ging men ook daar op de vlucht en begon de verstrooiing.

In Engeland richtte de cholera geen aanzienlijke verwoesting aan en werd de bevolking niet in beroering gebracht. Maar de runderpest roeide in

weinig weken honderdduizenden ossen en koeien uit; en de geelkoorts maaide in sommige aan zee gelegen plaatsen heel veel mensen weg. Ze woedde zo hevig dat de Italiaanse regering de producten van verschillende steden die aan de Engelse kusten gelegen waren, niet aanvaardde in haar stapelplaatsen aan zee. In die dagen ging de godsvrucht en het vertrouwen in Maria, Hulp der Christenen, in stijgende lijn in Italië. Onder verscheidene documenten kiezen wij onderstaand stuk.

Uit Campegine schreef mevrouw Amalia Fulcini Jacobazzi op 12 september 1865 aan Don Bosco:

" Door verscheidene personen maar vooral door een intieme vriendin
" gravin Carolina Soranzo uit Venetië, heb ik horen spreken van de
" kerk, die u te Turijn laat optrekken en toegewijd is aan onze lie-
" ve Moeder Maria onder de titel van "Maria Auxilium Christianorum.
" Ik heb ook van haar vernomen dat u om het even welke kleine gift
" die men voor deze kerk schenkt aanneemt; en wetende dat ik erg
" vrees aan de cholera te sterven heeft zij mij aangeraden een klei-
" ne gift te doen aan de Madonna ten einde de genade te bekommen beschermd
" te worden... Verontschuldigt mij indien ik gedurfd heb u recht-
" streeks te schrijven, maar ook daarin heb ik mij gehouden aan de
" raad van mijn goede Carolina die mij ertoe aangemoedigd heeft.

De overtuiging dat Maria, Hulp, de gelovigen die bijdroegen voor de bouw van haar heiligdom te Valdocco beschermd, had zich in vele steden verspreid, zoals wij elders zullen vertellen. In plaats van de vrees werden zij vervuld van een troostende en gefundeerde hoop.

H O O F D S T U K XVII.

Te middernacht tussen 7 en 8 oktober stierf te Lanzo priester Vittorio Alasonatti, prefect van de salesiaanse congregatie en van het Otorio. Einde augustus was hij te Lanzo aangekomen Omdat hij het einde van zijn dagen voelde naderen, bereidde hij zich op de dood voor, wat voor hem de rust moest betekenen na zoveel arbeid en de poort tot de eeuwige vreugde. Elke dag zegde hij het "Proficiscere" op, en dat sinds vele jaren, omdat hij vreesde dat hij bij het sterven dat gebed zou missen; wat inderdaad ook zo gebeurde.

Wat hij heeft afgezien, weet God alleen. Het gezwel in de keel deed hem het hoofd neerbuigen tot ongeveer aan zijn knieën en de rechterschouder veroorzaakte hem vreselijke pijnen. Toch bleef hij een groot gedeelte van de dag buiten het bed.

Zijn berusting in Gods wil was volmaakt. Vaak riep hij uit: "Fiat voluntas tua." Zijn lievelingsgedachte luidde: Semper in gratiarum actione manere. Zijn schietgebed bij voorkeur: "Deo gratias!" Bij elke steek in zijn schouder herhaalde hij: "Deo gratias!" Wanneer de pijnen hem meer drukten en zijn ledematen samentrokken, zijn gezicht scherp stond, zijn tanden knarsten, de hoest hem scheen te verstikken, en bloed en fluïmen uit zijn mond kwamen, liet hij geen kreet, geen klacht, maar er verscheen wel een lach, hoewel krampachtig en angstig, op zijn lippen! Wie bij die crisissen aanwezig was, droeg een gevoel van medelijden met zich mee voor heel de dag; en toch was het eerste woord, toen hij weer op adem kwam, "Deo gratias!" Na enkele minuten lichte slaap, na een slapeloze nacht, na het innemen van wat eten of drank, na een korte wandeling in de tuin, na het ontvangen van goed of slecht nieuws, altijd herhaalde hij: "Deo gratias!"

De clerici waren niet talrijk en hadden allen hun eigen bezigheden van klas, studie, speeltijd of wandeling; maar toch hadden zij alle uren van de dag en de nacht onder elkaar verdeeld, om zodoende altijd klaar te staan om de dierbare zieke te dienen. Alasonatti spande zich echter in om hen en het college de minst mogelijke last te veroorzaken. Men deed zijn best om spijzen te bereiden die naar zijn smaak schenen te zijn; maar wanneer ze hem voorgezet werden, werd hij soms door zo grote walg bevangen dat hij zijn excuus aanbood en vroeg dat alles weer naar de keuken gebracht werd. En tegelijkertijd verbood hij dat hem ander eten voorgezet werd.

Hij ondervond een beetje verlichting met erg hete bouillonsoep, die hem in opdracht van de dokter om de twee uur opgediend werd. Op zekere morgen

viel het voor dat een clericus die ze hem had moeten brengen, een leraar in de school moest gaan vervangen en meende dat een ander bij de zieke zijn plaats had ingenomen. Dat was echter niet zo en D. Alasonatti bleef de gehele voormiddag zonder de gewone verkwikking. Hij had het touw van de bel in zijn bereik, maar wilde niemand roepen voor één uur in de namiddag, omdat hij het einde van het middagmaal van de communiteit afwachtte. Daarna belde hij; Ch. Sala kwam toegelopen en D. Alasonatti zei hem glimlachend:

- "En jullie hebben mij vergeten?"
- "Wat nu? Heeft men u nog geen middageten gebracht?"

Hij liep direct naar de keuken om eten te bestellen, terwijl de clericus die onrechtstreeks oorzaak van dat ongemak was, op staande voet naar de zieke ging en dacht dat hij een welverdiende berisping in ontvangst zou nemen. In antwoord op zijn verontschuldiging zei de zieke liefdevol:

- "Kan geen kwaad. Breng mij nu maar iets. "Deo gratias!"

Hij vreesde ervoor plots te zullen sterven en daardoor zonder de bijstand van zijn medebroeders; wanneer hij dan ook maar enkele ogenblikken zonder gezelschap bleef, veroorzaakte die gedachte bij hem een algemene en beangstigende samentrekking van de zenuwen. En toch dwong hij de ziekenoppasser vaak 's nachts weg te gaan en te gaan rusten.

- "Het gaat niet op", zei hij dan, "dat anderen last om mij moeten hebben."

Op zekere avond zei men hem dat, als hij er niets op tegen had, de jongens van het college zouden souperen in de wei, die onder de vensters van zijn kamer lag.

- "Ik heb er helemaal niets tegen", antwoordde hij; "toch zou ik willen vragen dat ze niet te luid zouden schreeuwen, want vanavond heb ik meer pijn dan gewoonlijk."

- "Dan is het beter voor de jongens van die ontspanning af te zien: "quod differtur, non aufertur."

- "Neen, neen, laat ze toch maar naar de wei gaan; het doet mij zoveel genoeg die lieve jongens te zien en toeschouwer te zijn van hun blijdschap!"

En daarop liet hij zijn leuningstoel bij het raam zetten en ging erin zitten om zodoende te genieten van de aanwezigheid van de jongens, die hem zo na aan het hart lagen!

Een andere keer na het middagmaal speelde een bediende op zijn fluit en D. Alasonatti zat gedwongen en pijnlijk te glimlachen zoals altijd het geval was, wanneer de pijn te geweldig was.

- "Verveelt dit fluiten u?" - vroeg de man hem, die hem oppaste.

- "Het doet mij veel pijn!"

De oppasser wilde naar buiten gaan, maar D. Alasonatti vroeg hem:

- "Waar ga je heen?"

- "Die bediende zeggen dat hij moet ophouden met spelen."

- "Nee, nee, ik wil niet dat je naar hem toe gaat. Sukkelaar! Dat is zijn enige troost en hij moet het voor mij niet laten." En de oppasser moest luisteren.

Zelfs met al zijn pijnen hield hij zich meer met de anderen bezig dan met zichzelf. Als er een zieke in huis was, vroeg hij angstig nieuws over hem. Wanneer de een of andere keer koudere lucht dan gewoonlijk vanuit de bergen blies, raadde hij anderen die bij hem waren, aan zich dikker te kleden: - "Want", zei hij "ik zou jullie niet gaarne ziek zien." Toen hij iemand hoorde hoesten, beval hij dat hem koffie geschonken werd en dan trachtte hij achteraf te vernemen of hij die gedronken had; een opmerking bleef niet uit, als hij niet geluisterd had. Aan de jongens die hem kwamen bezoeken, vroeg hij altijd:

- "Hoe gaat het met je gezondheid?"

- "Goed, meneer prefect, en hoe gaat het met u?"

- "Ik voel mij beter, wanneer ik hoor dat anderen het goed maken."

Wanneer nu iemand geantwoord had, dat hij wel een beetje ongemakkelijk was, toonde hij daarbij zoveel verdriet dat men voortaan zo op zijn vraag moest antwoorden dat hij er tevreden om was; en daarom stelden clerici en jongens hem altijd gerust met te zeggen: - "Wij stellen het heel goed."

Ook wilde hij op de hoogte blijven van de hele gang van zaken in het huis en vermaande met grote goedheid wie zijn fouten moest verbeteren; en bij gebrek aan biechtvaders bood hij zich aan om de biecht van de clerici te horen. En als hij dan terugschiet op het grote goed, dat een priester in zijn heilige bediening kan doen, riep hij uit:

- "En ik ben een veteraan, buiten dienst gesteld!"

Hij was voortdurend in gebed. Elke morgen, behalve verscheidene dagen van zijn laatste twee levensweken, wilde hij naar beneden gaan om er in de kerk de heilige mis bij te wonen en te communiceren, ondanks de grote last, die het nuchter zijn hem veroorzaakte. Zolang als hij ertoe bekwaam was, bleef hij geknield alles meemaken; wanneer later zwakte hem dat onmogelijk maakte, hoorde hij de mis zittend en knielde slechts op het ogenblik van de consecratie. Soms wilde hij de heilige mis celebreren om twee uur in de nacht; dat betekende voor hem een werkelijk heroïsche inspanning, omdat hij daarna zo uitgeput was dat hij er de hele dag onder leed. Op 1 oktober rozenkranszondag celebreerde hij voor de laatste keer. De volgende dagen sleepte hij zich in de namiddag naar de

kerk, om er zijn Meester in de Eucharistie te gaan groeten; daar bleef hij dan meer dan een uur. Hij onderhield een zeer warme godsvrucht tot 0.-L.-Vrouw. De rozenkrans was met veel andere gebeden zijn dagelijks voedsel. En hoe hij bad! Wie hem in die tijd gadesloeg, moest wel uitroepen: - "Die priester heeft waarachtig een levendig geloof!" - Wanneer hij er bekwaam toe was, bad hij luidop ondanks de pijn, die zijn keel hem veroorzaakte bij het articuleren van de woorden; en wanneer hij dat niet kon, omwille van de geweldige hoest of de uiterste zwakheid, dan was het nog een stichtend schouwspel hem de rozenkrans te zien bidden. Met die godsvruchttoefening ging hij voort tot op zijn laatste levensdag.

Toen hij op zekere avond al te bed was, begonnen de leerlingen om 8,30 u., tijd voor het gebed, geknield op de speelplaats naar gewoonte een strofe van een loflied te zingen, dat begon met: "Noi Siam figli di Maria." (Wij zijn kinderen van Maria). Bij de eerste klanken van die kinderstemmen schoot D. Alasonati, die op dat ogenblik juist een beetje scheen in te slapen wakker, probeerde in bed rechtop te gaan zitten, nam zijn mutsje af en zong met moede stem de zang van de jongens mee. Daarop legde hij zijn handen godvruchtig op de borst en zegde de gebeden fluis-terend mee. Op dat ogenblik trad een clericus de kamer binnen met een kop kamilletee, die de zieke gevraagd had om de spijsvertering te vergemakkelijken, die zo lastig was en bood ze hem aan. D. Alasonatti deed teken ze op het tafeltje te zetten.

- "Excuseer, meneer prefect, maar drink die kop direct uit, want ze is nu warm en ze zal u goed doen."

- "Je opmerking komt ongelegen; reik me die kop maar aan na de gebeden."

- "Ja maar, na de gebeden zal ze koud geworden zijn en dan heeft het geen zin meer om ze uit te drinken."

- "Nu moet ik met de jongens meebidden; is ze koud, dan zal ik ze koud uitdrinken."

En ingetogen bad hij verder; hij kende immers het grote voordeel van het gemeenschappelijke gebed.

Als de klok het "Angelus" luidde, nodigde hij allen die bij hem waren uit om samen te knielen en dan bad hij het met hen.

Op zekere dag zag hij een jonge man die het kruisteken in alle haast maakte; hij nam hem terzijde en zei hem:

- "Mijn beste, mag ik je een opmerking maken?"

- "Zeg maar op, meneer prefect."

- "Als Don Bosco je het kruisteken had zien maken zoals jij dat met dergelijke zwaai deed, zou hij je een standje geven."

- "Excuseer, meneer prefect! Ik ben echt niet aandachtig geweest bij wat ik deed, maar ik meende niettemin het goed gedaan te hebben."

- "Wanneer je een daad van geloof stelt, moet je altijd aandachtig zijn bij wat je doet."

- "Dank; ik zal de raad in praktijk trachten te brengen."

- "Neem het me niet kwalijk. Ik verbeter je omdat ik het goed met je meen. Ook ikzelf zou vermaand willen worden, telkens als ik ergens tekortschiet; ook bid ik je mij zulke wederdienst te willen bewijzen, elke keer als ik het nodig heb. Dat zal het mooiste geschenk wezen dat je me kunt geven." - En hij herhaalde: - "Zeg eens eerlijk: heb ik je misschien gekwetst?"

- "O neen, in geen geval! en ik ben er u oneindig dankbaar om."

- "Meen het dan ook altijd goed met mij en ga nu maar spelen."

En werkelijk, hij gaf het voorbeeld in die nauwgezetheid; ondanks het reuma, dat hem elke beweging van de arm pijnlijk maakte, trachtte hij het kruisteken toch heel precies te maken.

Maar de kwaal had hem zover gebracht dat hij zijn hoofd nergens meer op kon steunen. Legde hij het op het hoofdkussen, dan bezorgden de uiterst gevoelig geworden zenuwen hem ondraaglijke pijnen; hetzelfde gebeurde wanneer hij het voorhoofd met de hand ondersteunde. Dan vroeg hij aan zijn verzorger een houten voorwerp te maken om achter zijn schouders te plaatsen dat zijn hoofd iet of wat zou oplichten, daar hij altijd rechtop in bed zat.

- "Erger je niet dat ik een beetje mijn gemak zoek. Elke dag bied ik mijn lichaam aan de Heer aan; maar ik heb toch ook de verplichting het in leven te houden zolang als het Hem zal behagen." Eens zei hij glimlachend: - "Ik ben al dood; dat is tenminste mijn mening en die idee-fixe heb ik al enkele weken. Het schijnt mij toe dat er twee mensen in mij leven: een die lijdt en een ander die rustig zijn pijnen bekijkt en meteen de ineensstorting die hem stilaan naar de ontbinding voert." Wat een heldhaftige christelijke berusting!

Zo stichtte hij meer dan een maand lang het college van Lanzo door zijn moed, toen hij op donderdag 5 oktober na de middag zijn krachten stilaan achteruit voelde gaan en zijn biechtvader liet roepen, D. Antonio Longo, pastoor te Pessinetto en zijn schoolmakker. Toen deze de kamer binnentrad, zei hij hem:

- "Wat wil je dat ik Ons Heer voor je vraag? Wens je gezondheid?"

- "Gods wil moge geschieden", antwoordde D. Alasonatti, en "semper Deo gratias!"

Nadat hij gebiecht had, vroeg hij de heilige Teerspijze en D. Longo, die de ernst van de kwaal inzag, stond het toe. Door de jongens begeleid, werd het H. Sacrament bij de zieke gebracht; bij het zien ervan werd hij zo door een opwelling van liefde gegrepen, dat zijn ademhaling lastiger werd.

Hijzelf wenste het "Confiteor" op te zeggen en deed dat met dergelijke zalving dat hij zijn pijnen niet meer scheen te voelen. Nadat hij gecommuniceerd had, bleef hij in diepe overweging verzonken; en slechts een kwartier later ongeveer hief hij het hoofd langzaam op, vestigde zijn blikken op de twee clerici die bij zijn ziekbed gebleven waren en zei hun plechtig:

- "O mijn zonen, leer van mij de heilige Sacramenten op tijd te ontvangen".

Daags daarop voelde hij een lichte verbetering, omdat de vertroosting waarmee Jezus zijn hart vervuld had, hem zijn pijnen hadden doen vergeten; maar toen hij bij het invallen van de avond weer zeer scherpe pijn gevoelde, wenste hij opnieuw te biechten, liet een gewijde kaars aansteken en vroeg het H. Oliesel. De deken Albert, pastoor van Lanzo, diende hem het sacrament toe en de zieke antwoordde met zulke ontroerende godsvrucht op alle gebeden van de heilige ritus en met zo een gevoel van nederig berouw, dat het alle aanwezigen tot tranen toe bewoog. Toen hij ook nog de pauselijke zegen ontvangen had, bedankte hij de deken om de bewezen dienst en beval zich **in** zijn gebeden aan, als hij tijdens die nacht zou sterven. Dan keerde hij in zichzelf om een tijdje te bidden. Wie dit beschrijft, stond bij zijn bed; de zieke deed hem tekenen wat dichterbij te komen. Ik boog mij naar hem toe om te kunnen verstaan wat hij mij wilde zeggen; ik nam hem bij de hand en met veel moeite zei hij mij:

- "Ik vraag u mijn laatste wilsbeschikking te willen uitvoeren. Weldra zal ik sterven; misschien zal ik morgen zelfs niet meer in leven zijn; vergeet niet voor mij te laten bidden. Zeg Don Bosco dat hij mijn ziel gedurende een maand in het heilig misoffer blijft gedenken... Groet voor mij Don Bosco, alle priesters, clerici, het Oratorio van Turijn, het huis van Mirabello, D. Francesco Montebruno van Genua en de cl. Garino Giovanni... Schrijf hun dat ze altijd voor mij blijven bidden... Zeg aan de jongens van het huis van Turijn dat ze mij bij de Heer aanbevelen en dat ze mij vergeven, als ik soms heb nagelaten ze te bestraffen, wanneer ik het had moeten doen... En eindelijk vraag ik vergiffenis aan allen om het slechte voorbeeld, dat ik hun gegeven heb... Ze zullen het mij wel vergeven, niet?..."

Hier hield hij een beetje op met praten omdat verstikking hem drukte; daarna hernam hij:

- "Ik heb niets achter te laten, want het weinige, dat ik bezat, heb ik al allemaal aan het huis geschonken. Het overschot is van mijn vader. Ik heb slechts het gebruik van drie dingen... Mijn horloge laat ik voor de heer ridder Oreglia, omdat het van hem is; want hij had het mij gegeven. Geef het hem terug na mijn dood; het zal hem aan onze vriendschap herinneren... Aan de moeder van D. Domenico Ruffino laat ik het kruisbeeld dat ik te Turijn bezit... Laat mijn overlijden zo vlug mogelijk weten aan D. Giacomelli; hem laat ik namelijk mijn paternoster na, want die heb ik menige keer samen met hem gebeden, als wij te voet van Turijn naar S. Ignazio gingen."

Daarop wendde hij zich tot mij, drukte mij de hand met meer kracht en zei:

- "En u wens ik toe dat de Heer u zijn zegen moge schenken, opdat ge op de ingeslagen weg moogt verder wandelen... hij moge uw moeite zegenen... Ga voort met het grote werk, dat gij ondernomen hebt... Heb goede moed... Wij hebben veel priesters nodig die te midden van de jongens werken... Ik wens dat ge vele zielen, duizenden en duizenden zielen moogt redden, vooral van arme jongetjes... Red ze... Er lopen te veel vijanden rond om ze te belagen. O, ze moeten gered worden! Vandaag de dag vindt men op de buiten of in de bergen nog zelden een onschuldige... Als het u gelukt zo een te ontmoeten, verdedig hem dan tegen slechte makers..."

Uitgeput door vermoeienis, zweeg hij, daarna begon hij zich tot de Heer te richten met gebeden, die hij met onderbroken woorden murmelde:

- "O Heer, wat zijt ge groot in uw barmhartigheid... Vergeef mij!... Ik offer u niet alleen mijn lichaam maar al mijn gevoelens... Weldra zal ik gaan in domum aeternitatis meae... O Heer, na mijn dood zou ik in de donkerste hoek van de aarde willen begraven worden, waar zich niemand meer mij zou herinneren. Ik ben er blij om, o Heer, dat mijn lichaam als prooi aan de wormen gegeven wordt tot boete voor mijn zonden en mijn beledigingen; ik ben er verheugd om dat mijn tong, mijn ogen, mijn oren in het graf zullen vergaan tot straf van hun tekortkomingen. Eén ding doet mij pijn, dat ik niet langer tot uw eer kan werken. Een enkele genade vraag ik u, o Heer, dat ik moge sterven, zelfs in de vreselijkste pijnen. Ik verlang er zo naar te sterven om met u verenigd te kunnen zijn en om er zodoende zeker van te zijn dat ik u niet meer kan beledigen en u vuriger zal beminnen. Ik ben nochtans bereid in dit leven te lijden zolang als het u zal behagen... Heb medelijden met mij... O Heer, om veel redenen hoor ik u toe... O Heer, ik heb veel vertrouwen in u..."

- Daarop riep hij met nadruk uit: "Exurgat Deus, et dissipentur inimici ejus."

Een ogenblik bleef hij ingedommeld. Toen hij wakker werd, scheen een hinderlijke gedachte hem te bezwaren en zei hij:

- "De gehoorzaamheid! de gehoorzaamheid!... Soms heb ik Don Bosco gezegd: ik wil dit, ik wil dat... of doe dit, zoniet... gij hebt mooi praten: en daar, ja daar... En de gehoorzaamheid?"

Hij herinnerde zich hoe hij op zekere dag te resoluut Don Bosco aangesproken had, omdat het hem toescheen dat hij te lankmoedig was voor iemand die koppig volhield en niet gehoorzaamde, tot ergernis van de leerlingen en omdat ik het feit kende waarop hij zinspeelde, deed ik hem opmerken:

- "Maar u kon niet anders handelen; een energieke beslissing was nodig."

- "Maar ik heb gezegd: of dit, zoniet... Maar op het ogenblik van sterven beoordeelt men de dingen helemaal anders. Ja... de overste voor de keuze stellen : of... of... Ik reken er echter opdat de Heer het mij vergeven

heeft." En hij begon weer rustig te bidden.

Hij ging voort met gebeden te prevelen, tot hij me plots riep en me zei:

"Ik moet u een gunst vragen. Als ik vannacht zou sterven, spreek mij dan moed in... herinner er mij dan aan dat ik op Gods barmhartigheid mag rekenen en geef mij dan voor de laatste maal de sacramentele absolutie... Beloofd ge het mij?"

- "Ja, meneer"! antwoordde ik wenend.

En hij: - "Welnu", voegde hij eraan toe, "ga nu wat rusten; in geval ik mij minder goed zou voelen, zal ik u laten roepen."

En omdat ik niet bewoog:

- "Ga maar, zeg ik u, gehoorzaam!"

's Anderendaags 's morgens stond hij op en ging naar de tuin, waar hij in de schaduw van een pergola ging zitten. Te midden van de voortdurende zorgen van het Oratorio had hij zich blijgemoed ingezet om door de Heilige Stoel de erediensdienst te doen erkennen en goedkeuren, die men ab immemorabili, aan de gelukzalige Cherubino Testa, kloosterling uit de Orde van de H. Augustinus, had bewezen en die in 1479 in zijn geboorteplaats Avigliana gestorven was. De relikwieën van die dierbare heilige waren na de verspreiding van zijn medebroeders, uit het kloosterkerkhof naar de parochiekerk van S. Giovanni overgebracht. Negen volle jaren had D. Alasonatti zich ingespannen om documenten en bewijzen op te sporen en om in goed Latijn de opgestelde gedenkschriften naar de Heilige Congregatie van de Riten op te sturen. En nu zat hij dag na dag naar dat verhoopte decreet uit te kijken.

Het luidde op de middag van de laatste dag van zijn leven, toen clericus Sala de tuin betrad en hem een dikke envelop met verschillende zegels overhandigde. D. Alasonatti opende ze. Het was het decreet, dat de cultus van de gelovigen tot de gelukzalige Cherubino goedkeurde en bevestigde, en Mis en officie toestond aan de gehele orde van de Eremieten van de H. Augustinus en aan de stad en het aartsbisdom Turijn. Het Oremus en de lezingen van de tweede nocturne waren door D. Alasonatti opgesteld.

Hij las het decreet door, bleef een ogenblik in stilte en riep dan uiteindelijk uit:

- "Wat ben ik tevreden! Eindelijk krijg ik de eer dit document te lezen!"

En met tranen in de ogen, naar de hemel gericht, voegde hij eraan toe:

- "Nunc dimittis servum tuum, Domine! Nu sterf ik tevreden! Ik miste alleen nog maar die vertroosting!"

De clericus zei hem: - "U die zo hard gewerkt hebt voor de eer van die heilige, zult nu wel de eerste wezen om de resultaten van zijn tussenkomst

bij de Heer te ondervinden.

Hij antwoordde niet meteen, maar na een ogenblik stilte:

- "Vragen? Wat valt er mij te vragen? Hij houdt niet op mij gunsten te schenken, zodat ik niets hoeft te vragen."

- "Misschien zou u de genade van de gezondheid kunnen vragen."

- "Nee, nee, ik waag het niet ze te vragen, omdat ik het niet verdien."

En aan al wie hem benaderde, liet hij dat decreet lezen, wat wel bewijst hoe gelukkig hij ermee was.

Toen ik hem ging bijstaan, zette ik mij naast hem en dan zei hij mij ook:

- "Lees"! - en hij reikte mij het decreet aan.

Nadat ik met de lezing klaar was, begon hij te praten over zijn ziekte en over zijn heilige. Ik zweeg en luisterde, toen hij plots zweeg; daarna hervatte hij:

- "En ga nu maar weg... want ik zie veel af bij het spreken; en als ik u bij mij weet, kan ik niet zwijgen." - En terwijl hij mij de hand drukte, herhaalde hij:

- "Ik houd veel van u en als u naast mij zit, kan ik niet zwijgen." Ik stond op. Dan zei hij:

- "Ik ben onhoffelijk met u, nietwaar; maar wat kan ik eraan doen? Als ik begin te praten, houd ik niet meer op, neem het mij niet kwalijk."

- "Bij mij zijn dergelijke excuses niet nodig", zei ik en ik ging op een paar meter afstand zitten.

Enkele ogenblikken later riep hij me en zei glimlachend:

- "Men maakte geen werk van zijn vrienden, wanneer men ze niet nodig heeft; en ze gaan weg, maar wanneer men behoefte heeft aan hun hulp, roept men ze. Ondersteun mij dus, want ik voel mijn krachten verzwakken en begeleid mij naar mijn kamer."

In de kamer aangekomen, ging hij zitten en zei me:

- "Om 3 uur zou ik gaarne een kleine wandeling willen maken; zou u zo goed willen zijn mij te vergezellen?"

Maar in plaats van op het gestelde uur uit te gaan, deed hij het om 2 uur. Hij wilde het hele college bezoeken. Hij trad de kerk binnen en bleef enkele ogenblikken in aanbidding; hij verkende de tuin, de gangen, de klas- sen, de eetzaal, de kamertjes; hij scheen hun wel een laatste vaarwel te willen

zeggen. Om 3 u. keerde hij in zijn kamer terug omdat hij naar zijn zeggen te moe was en legde zich te bed.

- "Wij gaan de dood tegemoet", zei hij tot wie hem hielp en hij concentreerde zich om in vrome ingetogenheid te gaan bidden.

Toen bij het invallen van de avond de leerlingen hun ontspanning namen op de speelplaats die onder zijn kamer gelegen was, kwam men hem vragen of hem dat niet stoorde en of men de jongens matiging of stilte moest opleggen.

- "Die arme jongens hebben al zo weinig tijd om te spelen; laat ze zich vermaken," zei hij.

Iets later zei hij mij:

- "Zeg mij iets, dat mij van dienst kan zijn op dit ogenblik..."

- "Wat wilt u dat ik u zou zeggen?... Ik zal u dan dit zeggen dat het een troostende gedachte is dat men altijd voor de Heer gearbeid heeft."

- "Dat is het niet... nee...; wat mij troost, is het denken aan Gods barmhartigheid... Ik ben gerust... Zou die gerustheid van mij geen verwaandheid zijn?... Toch zoek ik naar een ernstige reden, die mij vernedert en mij beschaamt, maar ik slaag er niet in."

En hij besloot zeggend:

- "O! hoe snak ik ernaar met mijn Heer verbonden te worden: Cupio dissolvi et esse cum Christo!"

Daarna gaf hij opdracht dat iemand van ons, direct na zijn dood naar het Oratorio zou snellen en aan Don Bosco zou telegraferen, als die zich nog te Castelnuovo bevond.

Verscheidene clerici, die aangeduid waren om bij hem te waken, bevonden zich toen in zijn kamer. Omdat ze nachten achtereen hadden moeten waken en omdat ze zich de gehele dag met de jongens hadden moeten bezighouden, waren ze uitermate moe. De stervende merkte het op en beval hun te gaan rusten. Zij aarzelden maar hij zei en hij smeekte hun dat ze zouden gaan. Maar de jonge Modesto Davico, zijn dorpsgenoot die enkele tijd tevoren uit Turijn gestuurd was, bleef in de kamer om hem zo nodig een dienst te bewijzen. Ook ik moest mij terugtrekken.

Die avond lag er een dergelijke sereniteit op het gezicht van de zieke dat niemand had kunnen voorzien dat hij zo dicht bij het einde van zijn ellende stond. Middernacht was echter nog niet geslagen, toen hij trachtte op te staan, Davico riep en zei:

- "Geef mij mijn kleding, ik wil opstaan, ik heb geen adem meer en moet rondwandelen."

- "Maar de temperatuur is koud, merkte de jongeman op, die wandeling zou pijn in uw zijde kunnen veroorzaken."

- "Ik stik, mijn beste, ik heb lucht nodig."

De jonge oppasser hielp hem uit het bed, stak een handje toe bij het aankleden en ondersteunde hem, terwijl hij naar de deur trok om in open lucht te geraken; maar de brave priester ging enkele stappen vooruit, wankelde en verliet zich helemaal op Davico. Een hoestaanval overviel hem toen, maar hij had de kracht niet om te fluimen en de reutel steeg in zijn keel. Davico schrok en kon het gewicht van dat bewegingloze lichaam niet meer baas; en daar hij niet aan de bel kon geraken, begon hij ontsteld te roepen: - "D. Alasonatti sterft, D. Alasonatti sterft!" - De stervende wendde het hoofd naar de jongeling en bleef hem kalm aanstaren.

Daar de stem van Davico niet gehoord werd, legde hij hem zacht op de grond, snelde dan door de gangen, bonkte op alle deuren en herhaalde voortdurend: - "D. Alasonatti sterft!"

De eerste die toegelopen kwam, was clericus Sala, die het lichaam van de heilige priester op zijn sterke armen tilde en hem op het bed legde. Met Sala kwam ikzelf binnen, maar ik vond de tijd niet meer om de gebeden voor de stervenden op te zeggen; want nauwelijks lag hij op het bed of D. Alasonatti stierf. Op dat ogenblik sloeg het middernacht, waarmee het feest van het Moederschap van Maria begon. Onze dierbare prefect was rechtstaande gestorven als een dappere soldaat van God. Zijn offer was volbracht!

Intussen waren de clerici toegelopen, die stilzwijgend het ontzielde stof-felijk overschot aanschouwden van hem die zoveel voor hen gewerkt had; geknield baden zij de litanie tot O.-L.-Vrouw en het "De Profundis." Een uur later om 8 u., vertrok clericus Nicolao Cibrario te voet uit Lanzo, legde 32 kilometer af en meldde aan Don Bosco dat treurige verlies; hij overhandigde hem een brief van mij waarin de laatste ogenblikken van die dierbare D. Alasonatti beschreven waren.

Toen het dag geworden was, werd het verzorgde en geklede stoffelijke overschot op een leuningstoel gelegd. Schilder Rollini schilderde zijn gelaatstrekken en zijn vriend beeldhouwer haastte zich om ook het dodenmasker te maken. Aan zijn zeer plechtige begrafenis namen de zangers en anderen van het Oratorio deel.

Bij het onderzoeken van de papieren die de heilige man bij zich had, vond men ondermeer twee schrijfboekjes, met eigen hand geschreven, die aan Don Bosco overhandigd werden. Een ervan bevatte zijn voornemens van de retraite die hij in 1861 te S. Ignazio gedaan had en enige gebeden tot de wonden van de gekruisigde Jezus; het andere was een keuze schietgebeden voor elke, ook de geringste daad van de dag, uittreksels uit de psalmen, en enkele andere godvruchtige oefeningen.

H O O F D S T U K XVIII.

De hulp, die de dienaar Gods ontving om zijn werk uit te breiden en in stand te houden, ontbrak niet; doch zijn zorg om die hulp te krijgen was even groot. Hij schreef als volgt aan het commissariaat-generaal van spoorwegen te Turijn.

" Weledele Heer Commissaris-Generaal,

"

" Een dringende nood waarin dit huis zich op dit ogenblik
" bevindt, dwingt mij er toe mijn toevlucht tot u te nemen. Ik meen
" dat u ook enigszins zult weten dat de minister van Openbare Werken
" en de Algemene Directie van de Staat al verscheidene weesjongens
" van beambten van deze administratie naar onze instelling gezonden
" hebben. Verscheidene behoren nu nog tot onze leerlingen zoals u
" zien kunt in de nota hierbij. Ik aanvaard ze graag omdat dit huis
" altijd gaarne openstond voor de regeringsautoriteit en omdat de
" verdienstelijke Directie van de Spoorwegen mij verscheidene gun-
" sten verleende die in zekere mate de onkosten matigden. Doch deze
" gunsten werden door de huidige administratie zeer beperkt. Welnu,
" het aantal van deze jongens is nog altijd even belangrijk in de-
" zelfde instelling; en daarenboven werd een onder hen, die te jong was
" om hier te blijven in het college van Lanzo geplaatst op kosten
" van schrijver. Het is waar dat de directie haar steun verleende
" telkens als zij een jongen stuurde; doch dat was nauwelijks vol-
" doende voor kleding en uitzet.

" Gezien die toestand heb ik het besluit genomen mijn toe-
" vlucht tot u te nemen en smeed u mij in deze uitzonderlijke nood een
" grotere hulp naar uw goedvinden te willen schenken, ofwel glo-
" baal ofwel voor elke opgenomen jongen apart.

" Ik heb volle vertrouwen in uw bekende goedheid, wens u alle
" goeds van de hemel toe, terwijl ik met de grootste dankbaarheid de
" eer heb mij te mogen noemen

"

uw zeer verplichte dienaar
Pr. Giovanni Bosco.

"

De gevraagde hulp werd toegestaan.

" Ministerie van Openbare Werken
" 10e Divisie 1° Bur.
" Algemeen Commissariaat voor controle
" en bewaking der Spoorwegen.
" N. 6201.

Firenze, 12 oktober 1865.

" Ondergetekende rekent het zich tot een eer u te laten weten dat
" dit ministerie gaarne de aanvraag die door u met brief van 9 sep-
" tember jl. gedaan werd, in te willigen en heeft beslist u de som
" van 800 lires toe te kennen, door een mandaat op uw naam verzonden
" naar de provinciale schatkist van Turijn.

De Commissaris-Generaal
Bella.

D. Rua had dat antwoord ontvangen, terwijl Don Bosco in zijn eentje een nieuwe reis ondernomen had om zich naar verscheidene steden te begeven en er biljetten van de loterij aan de man te brengen. Wij bezitten geen documenten over zijn reisroute en over wat hij verrichtte, waar hij verbleef; maar als schadeloosstelling hebben wij wel een of andere brief een of ander verhaal uit die dagen, en enkele getuigenissen van wie hem toen geherbergd hebben.

Zijn eerste oponthoud gebeurde te Milaan, waar hij een tijd geleeden in het Oratorio van D. Serafino Allievi, heer Giuseppe Pedraglio en heer Geunzati, beiden handelaars, ontmoet had, die dat goede zondagsverblijf van talrijke jongeren veelvuldig bezochten. Wij hebben al gesproken over de edelmoedigheid van de heer Geunzati voor de werken van Don Bosco: nu zullen wij vertellen, wat de dochter van die weldoener, mevrouw Carolina Rivolta Guenzati, in 1909 schreef:

"Bij gelegenheid van het bezoek van Don Bosco aan Milaan in het jaar 1865, vereerde hij ons huis met onze gastvrijheid aan te nemen. Hier nu viel volgend feit voor. Een dame uit Milaan, Pedraglio Marietta, was te weten gekomen dat de eerwaarde Don Bosco bij ons verbleef en kwam hem eerbiedig groeten. Eer de dame tot Don Bosco gesproken had, vroeg hij haar: - "Bent u ziek?" - "Dat is helaas zo", antwoordde ze, "en al verscheidene maanden; veel geneesmiddelen heb ik ingenomen en veel gods- vruchttoefeningen gedaan, maar het diende allemaal tot niets." - Daarop zei Don Bosco haar: - "Wilt u genezen? Doe een novene tot Jezus in de Eucharistie en zeg vijf maal Onze vader, Wees gegroet en Gloria op en voeg eraan toe: "Don Bosco heeft mij gezegd dat Gij mij zult genezen en ik wil genezen." " Eet en drink daarna." - 's Anderendaags 's morgens was mijn familie er verbaasd over dat de dame verlost was van alle ongemakken, die haar sinds enige tijd kwelden."

Van Milaan trok hij naar Brescia om er twee gebroeders priesters Elena te bezoeken bij wie hij middagmaalde. Beiden waren bezielde met een vurige ijver voor het heil der zielen en leidden een bloeiend patronaat voor

jongetjes. Don Bosco had hun een brief geschreven, die zij als een kostbaar pand van de vriendschap van de man Gods bewaarden. Uit een brief aan ridder Oreglia geschreven blijkt dat hij te Brescia ook een bezoek bracht aan mevrouw Maddalena Girelli, dochter van Maria, in haar instituut, in de St.-Antoniuswijk.

Na Brescia ging hij naar Lonigo, een stadje niet te ver van de Bericiber-
gen, waar in die tijd zijn goede vriend graaf Soranzo met vakantie was; gewoonlijk verbleef hij echter te Cremona en ook te Venetië waar hij een woning bezat. Te Lonigo preekte de dienaar Gods en van daar stuurde hij een brief aan D. Rua:

" Dierbare D. Rua,
" Ik zend je hier een kopie van memorialen, die als volgt moe-
" ten overgeschreven worden. Deze met de aanschrijving "Excellen-
" tie" moet overgeschreven worden op gezegeld papier van 1 fr. Dan laat
" je de andere brief op gewoon papier overschrijven; zend alles
" onder een omslag aan de generaal op het adres zoals hier genoteerd.
" Waarschijnlijk zal ik slechts ten laatste vrijdag thuis
" zijn; als het gaat, kom ik vroeger. Intussen laat ik opmerken dat er
" een wissel van 1.000 fr. op de 18de van deze maand vervalt. Indien je
" meent te kunnen betalen, dan is het in orde; zoniet schrijf het mij
" onmiddellijk tot mijn norm.
" Geef bijliggend briefje aan Rinaudo; zend mij (Lonigo bij
" Z. Exc. graaf Soranzo) de gegevens om met de ouders van Nicolini
" van Padua te spreken.
" Groet al onze dierbare vrienden en God zegene ons allen om
" te groeien in zijn heilige vrees.
" Ik ben geheel de uwe.
" Zeer genegen in J.C.
" Lonigo, 14 oktober 1865. Pr. Giovanni Bosco
" P.S. - Groet D. Cagliariero en D. Francesia; trek de ridder bij zijn
" baard.

De twee documenten die Don Bosco aan D. Rua zond, waren een smeek-
brief aan generaal Petitti, minister van oorlog.

" Excellentie,
" Al verscheidene keren in de voorbije jaren heb ik een beroep ge-
" daan op Uw Excellentie om kledingstukken te bekomen voor de arme jongens
" die in het huis genaamd Oratorio van de H. Franciscus van Sales
" verblijven en altijd hebt u mij geholpen.
" Dit jaar droegen veel omstandigheden ertoe bij om de nood

" van dit instituut te vergroten zodat hij op het ogenblik zeer ern-
" stig is. En het is daarom dat ik opnieuw een beroep doe op uw door
" mij ondervonden goedheid. Ik vraag u uw weldoende hand te willen
" reiken aan deze weesjes en hun een aantal dekens, lakens, hemden,
" onderbroeken, broeken, jassen, overjassen, schoenen of andere
" dingen te willen schenken, om ze te vrijwaren tegen de kou van de komen-
" de winter. Ook al zijn die dingen versleten en buiten gebruik, voor
" ons zal het altijd een ware liefdedaad zijn waarmee wij kunnen voorzien in
" een grote nood die wij anders niet kunnen verhelpen.

" Het zal wellicht het laatste jaar zijn dat wij van deze wel-
" daad kunnen genieten; daarom stellen wij heel ons vertrouwen op u
" om voldoening te bekomen; samen met de onuitwisbare dankbaarheid
" die wij u voor deze weldaad blijven betuigen, zullen wij elke dag
" de zegen van de hemel over u, die wij als een van onze grote wel-
" doeners aanzien, afsmeaken.

" Met de meeste achting heb ik de eer mij van U Ed. te mogen
" noemen

" de zeer verplichte aanvrager
" Pr. Giovanni Bosco
" Turijn, oktober 1865.

" Weledele heer Generaal,
"

" Sinds verscheidene jaren heb ik dank zij uw goede zorgen
" een hulp in klederen kunnen bekomen voor de arme jongens van dit
" huis, die ongeveer 800 in aantal zijn.

" Men heeft mij geantwoord dat de gunst enkel van u afhangt
" en daarom beveel ik met groot vertrouwen de nood van deze arme jongens aan
" uw liefdadigheid aan. Daar wij op geen andere manier u onze dankbaarheid
" kunnen betuigen, zullen wij de Heer bidden dat Hij u en uw achtens-
" waardig gezin gezondheid en gelukkige dagen verlene.

" Met ware dankbaarheid heb ik de grote eer mij te kunnen
" noemen van U Ed.

" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.
" Torino, ... 1865.

" Heer Generaal van Incisa, secretaris-generaal van het ministerie
" van oorlog - Turijn.

Don Bosco vertrok uit Lonigo in gezelschap van graaf Soranzo. Op zijn doorreis bracht hij te Padua enig nieuws aan de ouders van de kleine Nicolini die in het Oratorio was opgenomen en ging dan verder naar Venetië. Hier kon hij door een toeval van op een terras op het Sint-Marcusplein luisteren naar de wonderbare melodieën van de Oostenrijkse militaire muziekkorpsen. Vol geestdrift voor die muziek begon hij zonder verder na te denken in de handen te klappen; maar het werd hem onmiddellijk duidelijk gemaakt dat dergelijke onvoorzichtigheid als een goedkeuring kon worden

aangezien. Hoewel onderdrukt, kookten de politieke hartstochten in het hart van de burgers. Al stond het plein vol volk, toch bleef er inderdaad een grafstijltheersers, toen de spelers met hun muziekstukken ophiielden.

Te Venetië onderhield Don Bosco zich met de patriarch, kard. Giuseppe Luigi Trevisanato, met verscheidene uitmuntende personages van de clerus en de adel en vooral met D. Apollonio, die later bisschop van Treviso werd en heel bevriend was met de dienaar Gods, met kan. theol. Mgr. Berengo en Mgr. Giorda. Te Lonigo weergekeerd, schreef hij enige brieven naar het Oratorio.

" Dierbare D. Rua,

"

" Je brief kwam te laat, geduld. Geef deze drukproeven aan
" ridder Oreglia, de brieven aan D. Savio; een lieve groet en de ze-
" gen van de Heer aan al onze dierbaren van het Oratorio. Veel heb
" ik u te vertellen over de lagunen, de gondels, over S. Marco, van
" D. Apollonio enz. Alles op zijn tijd.

" "Si Dominus dederit", hoop ik 's avonds om 8 uur bij u te
" zijn. Ik heb twee duizend loterijbriefjes meegenomen en heb er
" weinig mee teruggebracht.

"

" Lonigo, 1865.

Zeer genegen in J.C.

Pr. Bosco Giovanni.

Nadat hij afscheid genomen had van graaf Soranzo en zijn gezin, was hij van plan naar Turijn terug te keren. Wij bezitten geen zekere gegevens over zijn reisroute; maar het schijnt dat hij ook enkele uren te Bologna geweest is. Op 20 oktober was hij weer terug in het Oratorio, en had op alle plaatsen, waar hij doorgetrokken was, de bescherming van de Madonna beloofd aan allen die hem zijn kerk in Valdocco hielpen bouwen. De jongens, onder wie er velen door de gemeentebesturen waren aanbevolen, vulden al het hele instituut en ontvingen hem met levendige bewijzen van vreugde. En ook liepen de nieuwelingen toe die al vlug begrepen dat zij met een heilige te doen hadden. Meermaals hebben wij de onderede bevestigde getuigenissen aangehaald van hen die hun eerste beleefde indrukken weergaven en hoe zij bij hun intrede in het Oratorio de man Gods leerden kennen. Nu willen wij er nog een aanhalen, dat evenals de vorige afgelegd werd op het kerkelijk tribunaal van Turijn bij het gewone proces voor de zaak van de zaligverklaring. Daarmee zullen sommige, al in onze Memorie Biografiche vertelde dingen herhaald worden, maar een gezagvol getuigenis te meer is niet overtollig als men de waarheid wil huldigen.

Theoloog Don Antonio Berrone van Casalgrasso, kanunnik-zanger van de aartsbisschoppelijke kerk te Turijn, die van 1865 tot 1869 de laatste vier gymnasiumjaren doorliep in het Oratorio, bevestigde in 1896 als volgt de niet onderbroken algemene achting van de jongens voor Don Bosco:

"De liefde voor Gods eer vormt de inhoud van zijn leven. Ik heb zijn voorbeeldig gedrag en offerzin altijd bewonderd en zien bewonderen, het was een voorbeeld voor ons, jongens. Bij tegenspoed en tegenslagen heb ik hem altijd kalm en op de Heer vertrouwend geweten. Aan tafel heb ik hem zo vaak in de gaten gehouden; hij zat volledig onverschillig te eten zonder een woord te lossen over de hoedanigheid van de spijzen. Ik meen dat hij nooit een wandeling uit pure ontspanning gemaakt heeft. Zijn heel eenvoudig ingerichte kamer diende altijd voor ontvangst, studie en rust.

"Men was er algemeen van overtuigd dat Don Bosco met bovennatuurlijke gaven begiftigd was. Bij mijn aanvaarding in het Oratorio hoorde ik mijn makkers vertellen hoe hij meermaals de dood van een of andere jongen voorspeld had en dat die voorspellingen waren uitgekomen, zoals hij het voorzegd had, en dat tot in de kleinste details. Ik herinner mij dat de kerk van Maria, Hulp der Christenen in 1865 in opbouw was; dan hoorde ik de oudere makkers de voorspelling van Don Bosco herhalen, die hij jaren te voren gedaan had en waarbij hij plaats en ruimte van die kerk had aangeduid. Die voorspelling moet des te meer bewonderd worden omdat Don Bosco in die tijd niet alleen geen geldmiddelen had, maar ook nog maar weinig bekend en veel bestreden werd. Ik herinner mij zelfs dat het een bekend iets was hoe Don Bosco jaren en jaren geleden voorspeld had dat het Oratorio zich zou uitbreiden en zou bloeien. En bij de jongens was het ook een geloofwaardig woord dat Don Bosco in de gewetens las; als bewijs hiervan hebben wij het feit dat wanneer iemand een zonde op zijn geweten had, hij zich niet bij hem durfde vertonen, tenzij dan in de biechtstoel, uit angst dat hij ze op zijn gezicht las. Ik was herhaaldelijk getuige van dat feit. De overtuiging leefde zelfs onder ons dat Don Bosco, ook op afstand, soms wanordelijke dingen wist die in het Oratorio voorvielen.

"Grote en behoedzame voorzichtigheid straalde van hem uit, zodat men in het Oratorio geen wanordelijkheden en schandalen te betreuren kreeg zoals dat in sommige andere, hoewel goed geleide colleges voorkomt. Zijn systeem bestond erin de jongens in de onmogelijkheid te brengen kwaad te doen. Door zijn voorbeeld en zijn waakzaamheid over allen bleef orde en tucht altijd gehandhaafd, al waren er dan heel wat leerlingen en dan nog met verschillend karakter. Bij allen regelde hij de zaken met rechtvaardigheid. Zelfs zij die een volledig maandelijks kostgeld betaalden, gaven geen volledige vergoeding voor al wat het huis voor hen deed.

"Zijn nederigheid schitterde door zijn eenvoudige manier van doen, hij was zachtmoedig, minzaam en toegankelijk voor allen zodat hij als een magneet onze harten tot zich trok en het een feest was hem te mogen benaderen en te kunnen spreken. Bij zijn intieme gesprekken drukte hij altijd de gedachte en het verlangen naar het paradijs uit. Zo levendig waren zijn geloof en zijn vertrouwen in de goddelijke barmhartigheid dat hij hoopte dat wij allen naar het paradijs zouden gaan en dat, als wij in het Oratorio zouden sterven, wij zeker en vast gered zouden zijn. Heel vaak fluisterde hij iemand onder ons een of ander woord in het oor, dat ons naar God voerde; en dat woordje had altijd heilzame invloed op ons hart.

Het was een werkelijk verrassend schouwspel te zien hoe ook vreemden samenstroonden en tot elke prijs zijn hand zochten te kussen en zijn zegen te krijgen, zo mogelijk geknield. Die dagen was het voor ons een echt offer als wij hem niet konden benaderen. Hij bezat een heel speciale gaven: Hij wist zich bemind te maken, niet alleen door hen die in de verschillende huizen bij hem bleven maar evenzeer en blijvend door allen die bij hem opgevoed waren maar zich later in ongelijke sociale toestanden verspreidden.

Wanneer ik nu aan die tijden terugdenk, dan kan ik bevestigen dat de jongens over het algemeen beantwoordden aan de heilige inspanningen van Don Bosco, dat zij een prijzenswaardig gedrag leidden en dat sommigen onder hen alle waardering waardig waren. In het Oratorio bloeide de geest van godsvrucht en de heilige vreze Gods. En wanneer het al eens voorviel dat de een of andere jongen zich niet kon aanpassen aan de geest van het huis, dan ging hij uit eigen beweging weg, wat het geval uitermate raar maakte dat iemand moest weggezonden worden. Ik heb dat deels zelf gezien en deels werd het mij verteld door de oud-leerlingen van het Oratorio.

De kinderlijke liefde, die Don Bosco zijn moeder bleef toedragen, was voor ons een les van eerbied voor de ouders. Heel vaak heb ik in het Oratorio over moeder Margherita horen praten, als over een vrouw van grote deugd en godsvrucht, een die zich totaal ingezet had voor de werken van haar zoon. De leerlingen die haar gekend hadden en wijzelf die haar niet hebben gekend, hadden grote genegenheid en achting voor haar."

Wij zullen hier een van de middelen bijvoegen waarmee Don Bosco de geest van gebed bij zijn jongens aanwakkerde. Van 1846 tot 1871, dat wil zeggen, zolang als hij het kon, was hij er erg op gesteld samen met de communiteit de avondgebeden op te zeggen. De jonge Luigi Bussi zei eens op zekere dag met fluisterende stem tot een makker, toen de leerlingen bijeenkwamen: - "Waarom komt Don Bosco, als hij thuis is, altijd de gebeden opzeggen met ons?" - Intussen was het gebed ingezet en nadat het beëindigd was, beklom Don Bosco de kathedr, sprak de jongens toe en bij het weggaan, kwam Bussi bij hem en zei: - "Don Bosco, zeg mij een woordje!" - En Don Bosco fluisterde hem in het oor: - "Gebeden worden samen met anderen opgezegt omwille van het goede voorbeeld!" - De jongen stond stomverbaasd, omdat hij er zeker van was dat Don Bosco het niet kon gehoord hebben.

Het bloeien van zoveel deugd in het Oratorio was een zo evident schouwspel dat priesters die aan andere opvoedingsinstituten verbonden waren niet zelden bij Don Bosco om raad kwamen als zij met moeilijkheden in hun opdracht te kampen hadden of hun werk als nutteloos aanzagen. Als zij hun angsten in een brief aan hem bekend maakten, met speciale feiten erbij, getuigde Don Bosco's antwoord van grote omzichtigheid, opdat anderen door een mogelijke indiscretie dat geheim niet te weten zouden komen. Een van die antwoorden was zo opgevat:

" 31 oktober 1865. - In Domino. Casus consideratione dignus. Vide, fac quod potes. Iterum in Domino vale - Sac. Joan Bosco."

Uit een antwoord van Don Bosco op een omzendbrief van de schoolinspecteur,

nr. 83, wat het schooljaar 1865-66 betreft, lezen wij de statistieken over het assisterende personeel, het onderwijspersoneel en de leerlingen van het gymnasium: Vde gymnasiaal: leraar Pr. Celestino Durando met 70 leerlingen; IVde: leraar Pr. Francesca G.B. met 30 leerlingen; IIIde: leraar Tamagnone Giovanni met 90 leerlingen; IIde: leraar Pr. Rua Michele met 40 leerlingen; Iste: Dalmazzo Francesco, 90 leerlingen. - Don Bosco noteert eveneens de vervangende leraren en de leraren van de bijvakken en voegt er volgende bemerking aan toe: "Ongeveer alle leraren volgen nog een of andere cursus aan de universiteit. Omdat zij soms het lesuur van de een moeten verwisselen met het lesuur van de andere, kan men de tijd niet bepalen waarop zij hun les geven. De lesuren beslaan elke dag vier uur en drie kwart."

Op het einde van oktober had de aanvaarding plaats van nieuwe leden en de verkiezing van drie leden in het hoofdkapittel van de congregatie. Wij lezen in de verslagen van het kapittel:

"24 oktober 1865. Deze avond kwam het kapittel van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales bijeen; de rector priester Bosco Giovanni stelde de volgende voor en werden aanvaard: Berto Gioachino, clericus; Maranzana Francesco, clericus; Bernocco Secondo, clericus; Cuffia Giacomo, clericus; Polledri Eugenio, clericus; Franchino G., clericus.

Op 29 oktober vergaderde het kapittel van de vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales; ter vervanging van twee kapittelleden, nl. de prefect D. Alasonatti die op 7 dezer stierf en de geestelijke directeur D. Fusero die getroffen werd door een hersenziekte, verkoos Don Bosco als nieuwe prefect D. Rua Michele en nieuwe geestelijke directeur D. Francesca Giovanni.

Op dezelfde dag vergaderden alle medebroeders van de sociëteit en kozen een derde raadslid. De meerderheid van stemmen viel op D. Durando Celestino waardoor hij door allen als derde raadslid erkend werd.

Tijdens zijn conferenties trachtte de dienaar Gods heel vaak de diepe achting, die hijzelf voor zijn ondernemingen en werken had, op de anderen over te dragen. Hij was ervan overtuigd dat de opdracht, de raad, de richting van al wat hij deed, voortkwam van een geheimzinnige, hemelse impuls. Door zijn inzicht in Gods wil ontstond inderdaad een onwrikbare vastberadenheid, om de hem opgelegde eindmeet te bereiken.

Hij gaf ook heel voorname wenken. Over het algemeen was zijn karakter wars van eigenaardigheden, van imitaties, van nieuwigheden. Hij hield aan het principe vast dat men niet gemakkelijk dingen moest veranderen onder het voorwendsel ze te verbeteren, wanneer alles gesmeerd liep.

Wanneer iemand uit het huis hem voorstelde een of ander werk te bevoordelen, dat in het reglement niet opgenomen was, antwoordde hij:

- "Wij hebben onze werken! Laten wij begunstigen, wat van ons is.

Andere werken zullen goed zijn zolang als het nodig is, maar ze dienen ons niet en verwijderen ons maar van ons doel. Dank zij Gods goedheid hoeven wij niets van de anderen te nemen; maar als zij het willen, kunnen zij bij ons komen lenen."

Hij stond ook niet toe dat nieuwe broederschappen of vreemde godsvruchten in onze huizen binnengebracht werden; maar hij gaf de raad trouw te zijn aan al wat al in het Oratorio bestond en aan de gebruikelijke godsvruchttoefeningen. Hij wilde daarenboven de manie uitroeien van sommigen, die elders gedrukte boeken namen of ze verkozen boven die van de eigen drukkerij. En hij zei:

- "Dat getuigt van slechte smaak, dat is een dwaasheid, een belediging. Wij moeten onze eigen zaken aan onze jongens en leerlingen leren en ons ervoor wachten ze te bekritisieren!"

H O O F D S T U K XIX.

Op 27 oktober 1865 stierf de jonge Scotti Giuseppe bij hem thuis te Vallo di Caluso op de leeftijd van 12 jaar. D. Rua schreef in zijn necrologie: "In de bloei van zijn jaren door de dood gegrepen, kan men van hem zeggen: Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus. Hij stierf aan de griep op de dag zelf, waarop hij thuiskwam."

Met dat treurige bericht bereidde Don Bosco de leerlingen voor op de plechtige en nabije gedachtenis van alle overledenen. En op een andere avond vertelde hij hun de verschijning van de ziel van een vader aan zijn ongodsdienstige zoon.

" Een man van ongeveer vijfendertig jaar, weduwnaar, vader
" van twee zonen, woont te Turijn bij zijn oude en goede moeder.
" Zijn leven geleeke helemaal niet op dat van een goede christen;
" hij was ongodsdienstig en godslasteraar. Daar Allerzielendag
" naderde, zei zijn moeder hem: - "Denk aan uw arme vader die al
" verscheidene jaren dood is en bid voor hem!"

" De zoon was woedend door deze aanbeveling die veel meer
" inhield dan wat ze zegde, en antwoordde:

" - "Wat! bidden! als hij in de hel is of in de hemel, dan
" heeft hij onze gebeden niet meer nodig en als hij in het vagevuur
" is, zal hij er op zijn tijd uitkomen."

" De arme moeder was getroffen door dat brutale gezegde en
" durfde niets meer zeggen omdat zij vreesde dat er nog brutaler woor-
" den uit zijn mond zouden vallen; zij was ten andere ten zij-
" nen laste, was schuchter van natuur en durfde haar beklag niet
" meer maken daar hij gemakkelijk in woede ontstak.

" Het werd avond en tijdens de nacht meende de moeder een eigen-
" aardig gerucht te horen in de kamer van de zoon. 's Morgens
" wachtte zij hem beneden op, eer hij naar buiten ging. Hij verscheen
" met een vertrokken gezicht alsof hij een slechte nacht had
" doorgebracht. De moeder zei hem: - "Me dunkt dat ik deze nacht
" een eigenaardig lawaai gehoord heb..."

" - "Wat lawaai!" antwoordde de zoon, "gij vrouwen zit vol super-
" stitie, waarmee de priesters u volpompen!"

" Hij zette zijn hoed op en verliet bruusk de woning. De
" moeder was overtuigd dat haar zoon in die nacht een angstig ogen-
" blik had doorgemaakt. Omstreeks de avond werd hij somber en was
" in gedachten verslonden. Op het gewone uur trok hij zich op zijn
" kamer terug en sloot de deur. Hij ook had dit mysterieuze lawaai
" de nacht te voren gehoord en had het voorgevoel van iets erger.

" Hij was niet gemakkelijk bang en daarom stond hij gereed voor elke gebeurtenis. Nochtans alvorens naar bed te gaan onderzocht hij zorgvuldig elke hoek van zijn kamer, nam de meubels weg en plaatste ze weer op hun plaats, keek onder het bed en zag dat er niets in zijn kamer te vinden was dat dit lawaai kon veroorzaken. Eerst bleef hij nog een ogenblik liggen; doch hij werd beschaamd over die vrees en doofde het licht.

" Zijn venster zag uit op een lang balkon dat toegang gaf tot andere kamers. De maan verlichtte het balkon. Zijn bed stond tegenover het venster. Opeens hoort hij een stap; het was hetzelfde gesleep van de voeten van zijn vader, toen hij op zijn pantoffels door het huis liep en de monotone kloep van de stok die hij gewoonlijk gebruikte. Hij zet zich rechtop in bed en keek met opengeperde ogen naar het balkon vanwaar het gerucht van de naderende stappen kwam. En kijk, buiten het venster ziet hij de schaduw van zijn vader, echt hijzelf, zijn kleding, zijn houding, zijn manier van gaan. De schaduw stapte voorbij, keerde terug en passeerde weer voor het raam. De arme zoon durfde niet meer ademen. Na enige tijd hoorde hij weer de stappen; de schaduw kwam terug en bleef stilstaan voor de glazen deur; hoewel deze dicht was stapte ze, na een ogenblik binnen en wandelde op en neer aan de voeten van het bed.

" Die man wist niet meer van welke wereld hij was; hij hervatte moed en zei:

" - "Vader, hebt ge iets nodig van mij?"

" De vader antwoordde niet en bleef op en neer wandelen.

" - "Vader", zei de man weer, "zo gij gebeden nodig hebt, zeg het mij."

" - "Ik heb niets nodig", antwoordde de vader met hese stem; hij bleef stilstaan en keek zijn zoon aan.

" - "Maar waarom zijt gij dan gekomen"? durfde hij hem te vragen.

" - Ik ben gekomen om je te zeggen dat het tijd is om op te houden met ergernis aan je kinderen te geven, die kinderen, die eenvoudige zielen die je had moeten bewaren in hun onschuld. Zij leerden van jou, hun vader, hoor je! de godslastering, de ongodsdienstigheid, het misprijzen voor de Kerk en haar bedienaren, de zedeloosheid. Ik ben gekomen om je te zeggen, dat God genoeg van je heeft; en zo je niet van leven verandert, zul je ondervinden hoe zwaar zijn straffen zijn.

" - "Vader"! riep de man nog eens uit.

" De schaduw keerde zich om:

" - "Verander van leven"! zei ze en verdween.

" 's Anderendaags, dus deze morgen, kwam de moeder met haar zoon in mijn kamer en vertelde mij wat ik u verteld heb. De arme zoon was bijna krankzinnig van schrik; beaamde alles wat de moeder gezegd had en sprak zijn biecht; en de moeder bracht hem naar huis terug en moest hem ondersteunen want hij kon bijna niet meer op zijn benen staan.

Wie deze dingen neerschrijft kwam de moeder en zoon tegen toen zij uit de kamer van Don Bosco kwamen en hoorde de wenende moeder zeggen:

- "Bid voor mijn zoon!"

Don Bosco was fel bekommerd daar hij een nieuwe directeur moest bezorgen aan het zondagsoratorio van St.-Aloysius op de viale del Re. Theoloog Leonardo Murialdo had die dienst in oktober van dat jaar 1865 neergelegd en was naar het Sint-Sulpicius-seminarie te Parijs gegaan, waar hij zijn theologische studies gedurende een jaar wilde vervolmaken, studies waarvan hij een stevige en brede basis gelegd had aan de universiteit van Turijn. De dienaar Gods wendde zich tot de geleerde en ijverige priester Abbé Teodoro Scolari van Muggiate en smeekte hem zich aan het hoofd te willen stellen van de kwajongens van Porta Nuova. De abbé nam die zware opdracht gaarne aan en zette zich direct daarna met groot hart aan dat apostolaat. Gedurende verschillende jaren hield hij dat met bewonderenswaardige ijver vol tot Don Bosco een bescheiden aantal priesters tot zijn beschikking had waaruit hij naar de omstandigheden de een of ander met dat Oratorio kon belasten.

De andere Oratorio's werden al door salesiaanse priesters geleid; ook dat van S. Giuseppe, dat door de familie Occeletti geopend was, had sinds 1864 D. Francesca Giovanni als moderator.

Toen het leidende personeel van zijn Oratoria vastlag, wendde Don Bosco zich tot Cortese, minister van Gratie, Justitie en Eredienst om ondersteuning te bekomen.

" Excellentie,

"

" In de voorbije jaren heeft Uwe Exc. zich verwaardigd mij een
" liefdevolle hulp te verlenen uit de kas van het economaat ten
" gunste van de jongensoratoria van de H. Franciscus van Sales in
" Valdocco, St.-Aloysius te Porta Nuova, van de Engelbewaarder te
" Vanchiglia en sedert een jaar werd dat van St.-Jozef te S. Salva-
" rio eraan toegevoegd. Deze hulp diende om de onkosten van de ere-
" dienst te helpen dekken. Het ontstaan van dit nieuwe Oratorio en
" de dringende nood aan nieuwe kerkgewaden en andere kerkbenodigd-
" heden zetten mij aan niet alleen mijn aanvraag te hernieuwen, maar ook
" vurig te vragen dat Uwe Exc. de subsidie zou willen vermeerderen
" in de mate dat uw liefdadigheid het u ingeeft.

" De verlaten jongens die gewoonlijk talrijk bijeenkomen in
" bovengenoemde plaatsen, verenigen zich met mij om de zegen van de
" Hemel af te roepen over Uwe Exc. en over al hun weldoeners, ter-
" wijl ik in aller naam de eer heb mij met dankbaarheid te mogen
" noemen

" Van Uwe Exc.

"

" Turijn, 2 november 1865.

de nederige verzoeker
Pr. Bosco Giovanni.

Deze smeekbrief werd aan de heer Comm. Fenoglio, algemeen econoom te Turijn, aanbevolen.

" Verdienstelijke heer Commandeur,
"
" Onze noden blijven niet alleen voortduren maar vermenigvul-
" digen zich en daarom voel ik mij ook genoodzaakt mijn toevlucht te nemen
" tot uw bekende liefdadigheid. Beziield met deze gedachte beveel ik
" u de bijliggende memorie aan met het verzoek ze te sturen aan de
" persoon voor wie ze bestemd is, omdat ik niet weet of ik ze tot u
" moet richten of ze naar Firenze moet sturen.
" Wil mij de vrijheid vergeven waarmee ik u schrijf; uw goed-
" heid en hoffelijkheid hebben mij het grootste vertrouwen ingeboe-
" zemd.
" Ik wens u van de hemel gezondheid en genade terwijl ik met
" de meeste achting de hoge eer heb eerbiedig te mogen ondertekenen
" als
" van U Ed.
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 2 november 1865. Pr. Giovanni Bosco.

Als directeur van het college van Lanzo werd Don Giovanni Bonetti uit Caramagna aangesteld. Don Bosco had hem bij vicaris Mgr. Zappata voorgesteld door middel van een brief waaruit blijkt hoe hij steeds een helpende hand uitstak naar die ongelukkige priesters die én waardigheid én plichten vergeten hadden.

Tussendoor gebeurde het wel eens dat verscheidene bisschoppen of kapittelvicarissen uit Piëmonte en zelfs uit een of ander bisdom van Lombardije leden van hun clerus, die een "suspensio a divinis" hadden opgelopen, naar het Oratorio stuurden om daar onder de leiding van Don Bosco aan het herstel van hun zedelijk leven te werken. De dienaar Gods leende zich erg gaarne tot dat werk van liefdadigheid, al gingen zijn verwachtingen meer dan eens in rook op. Die sukkelaars schenen tijdens die maanden wel van leven te veranderen en misschien was die verandering ook wel echt, maar eens gerehabiliteerd en weg van Don Bosco, duurde het niet lang of zij hervielen in hun vroegere ellende. Toch waren er niet weinigen, die tot inkeer kwamen en bleven volharden.

Gedurende jaren ging de dienaar Gods gemakkelijk in op dergelijke smeekbeden van de prelaten. Later echter meende hij dat het beter was zijn jongens niet meer de levenshouding te laten zien van personen, die soms weinig voorbeeldig waren, hoewel het niet altijd vaststond of ze aanstootgevend voor de anderen waren. Toch maakte hij later nog wel eens een uitzondering en zette hij dan de deuren van de barmhartigheid, het Oratorio, open voor een of andere arme afvallige om hem weer in de schoot van de Kerk te voeren.

D. Bonetti ging zich bij de vicaris aanbieden met deze brief

" Weledele en Zeereerw. Mgr. vicaris,
"
" Ingaande op het voorstel van u, Weledele en Zeereerw., over
" de priester V... A... heb ik beslist hem op de proef te stellen
" in ons huis. Tot nu toe gaat alles goed: hij neemt deel aan de
" godsvruchttoefeningen, doet de meditatie, de geestelijke lezing, gaat te
" biecht en maakte de vurigste voornemens.
" Zo u het goedvindt, zou hij graag de heilige mis celebreren.
" Hij zou ook willen biecht horen, doch ik ben van oordeel het ene na het
" andere te doen. Drager van deze brief is de priester Bonetti, leraar
" en geestelijk directeur te Mirabello die ik naar Lanzo heb moeten
" sturen om de overleden D. Ruffino te vervangen. Ik zou u nochtans
" nederig willen vragen zijn jurisdictie om biecht te horen te wil-
" len bevestigen. Hij heeft enkel met zich een verklaring van de bis-
" schop van Casale. Zijn regelmatige jurisdictie heeft hij te Mirabello.
" Reeds deze avond zou hij hier in het Oratorio helpen waar onze
" jongens zich voorbereiden op de Oefening van de Goede dood tot lafenis
" van de ziel van de betreurde overleden D. Alasonatti.
" Morgen zullen wij voor dezelfde een zielendienst opdragen
" zoals u zult zien op de uitnodiging die dezelfde D. Bonetti belast
" werd u te bezorgen.
" Overtuigd dat u dit huis steeds dezelfde welwillendheid
" zult betonen, wens ik u alle goeds van de hemel toe en noem mij
" met de meeste achting
" van u, weledele en zeereerw.,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 7 november 1865. Pr. Bosco Giovanni

De uitnodiging tot de zielendienst van D. Alasonatti luidde als volgt:

"De priesters, de clerici en de jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales delen u mede dat tengevolge van het pijnlijke verlies van de geliefde pr. D. Alasonatti Vittorio, prefect van dit huis, op 8 dezer, dertigste dag na zijn dood, een uitvaartplechtigheid zal plaatshebben. Dagrooster: 's Morgens: 7 1/2 uur, gebeden voor de overledene, gelezen mis en communie. Om 10 uur plechtige mis. - Om 11 uur lijkrede.

Zo u niet kunt aanwezig zijn, wordt u eerbiedig verzocht een "De Profundis" tot lafenis van de ziel van deze ijverige medewerker en wel-doener van dit huis te bidden.

Turijn, 6 november 1865. Uw zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Giovanni.

De lijkrede werd door cl. Antonio Sala voorgelezen in aanwezigheid van een uitgelezen en talrijke schare van vrienden en weldoeners, die samen met de leerlingen deelnamen aan de ontroerende en waardige plechtigheid, die paste bij de genegenheid en dankbaarheid, die Don Bosco zijn onvergetelijke vriend en medewerker toedroeg.

Ridder Oreglia van S. Stefano moest in die dagen enkele steden aandoen; en de dienaar Gods, die hem het verspreiden van de Letture Cattoliche en de afzet van de loterijbiljetten wilde vergemakkelijken, bezorgde hem volgend briefje:

" Turijn, 10 november 1865.
"
" Dierbare en verdienstelijke heer Ridder Oreglia,
"
" Met genoegen heb ik het bericht ontvangen dat u naar
" enige steden van Italië moet gaan voor uw particuliere zaken.
" Bij die gelegenheid zou ik u willen vragen u in te spannen ten
" voordele van ons huis zoals u dat al verscheidene jaren doet.
" Luister naar het voorstel: De verspreiding van de "Katholieke
" Lezingen", een loterij ten voordele van onze arme jongens, de afwerking
" van een kerk die er nodig is, zijn de dingen die mij en alle personen
" van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales momenteel bezig houden.
" Zou u nu in deze steden en bij die personen die er belang
" in kunnen stellen die "Lezingen" niet kunnen verspreiden?
" Zou u niet een pak loterijbriefjes kunnen meenemen en ze
" willen toevertrouwen aan een liefdadige persoon die u zeker zult
" ontmoeten en die u zal helpen om ze te verspreiden tot liefde van
" God en tot eer van Maria, hulp der Christenen?
" Op deze twee vragen zult u mij na uw terugkomst wel een
" gunstig antwoord geven.
" De Heer schenke u een goede reis en wees verzekerd van de
" dankbaarheid van
" uw zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

Ondanks al die zorgen hield hij niet op zich bezig te houden met de groei van de vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales. Hij had nieuwe groepen salesianen rond zich zien opgroeien, van wie een zeker aantal zich door tijdelijke geloften aan God had toegewijd. In mei 1862 waren er dat tweeëntwintig vol edelmoedigheid, zoals wij verteld hebben; in 1863 kwamen er nog zes clerici en priester Bartolomei Fusero bij; in 1864 een student, drie coadjuteurs en negen clerici. Daarmee waren er al veertig die tijdelijke geloften hadden afgelegd, zoals blijkt uit het boek waarin de professies staan opgetekend met de handtekening van de geprofeste en van de getuigen.

Maar toen de congregatie op het einde van vorig jaar door Rome aangenomen was, besliste Don Bosco dat de eerste eeuwige geloften in de maand november zouden uitgesproken worden, dat wil zeggen dat de reeds geplaatste stenen bij het fundament van zijn instituut nu onverbreekbaar gecementeerd zouden worden.

Daartoe hoorden de in de Congregatie "geboren" leden, namelijk zij die zich al voor elke publieke kerkelijke goedkeuring door een gelofte verbonden hadden om hem bij zijn zending bij te staan.

Sinds verschillende jaren stelde hij ook de anderen op de proef die hem vroegen om het voorbeeld van de eersten te mogen volgen. Die konden in twee afdelingen ingedeeld worden. De eerste en tegelijk de talrijkste groep bestond uit hen die sinds hun prilste jeugd door hem opgevoed waren en die hij - omdat hij hun deugdzaamheid en hun waarde kende - in volle vertrouwen kon behandelen. Die nodigde hij liefdevol uit bij hem te blijven, omdat hij zekerheid over hun roeping bezat; hij liet hun nochtans volledige vrijheid om die uitnodiging te beantwoorden, hetzij door de vernieuwing van hun tijdelijke geloften, hetzij door de voorbereiding op de eeuwige. Velen aanvaardden het voorstel inderdaad en anderen trokken zich na het beëindigen van hun studies terug en werden brave priesters in hun bisdom. De andere groep bestond uit volwassenen, leken of priesters, die hem vroegen om salesiaan te mogen worden; en zonder dat ze zijn bedoeling in de gaten kregen, onderwierp hij ze aan een kortere of langere proeftijd, naar het hem noodzakelijk toescheen, om zich te vergewissen van hun deugd en van hun volharding bij het genomen besluit. In verband daarmee hebben wij elders al een of ander feit aangehaald. Met hartelijke en voorname manieren maar tevens met een speciaal doorzicht vertrouwde hij een klas van de eerste lagere school toe aan een professor in de wijsbegeerte; aan een verdienstelijke redenaar het toezicht over de familiares; aan een gedistingeerd heer de assistentie van een werkhuis; aan een die teveel aan zijn familie gehecht was, gaf hij een opdracht in zijn eigen streek; en aan een ander deelde hij een minder eervol werk toe aan de tafel van de oversten. Maar vooral keek hij uit of ze zich aan het gemeenschapsleven konden aanpassen en aan de ongemakken die daarmee verband houden. En als hij wist dat een werk iemand niet erg naar de zin was, droeg hij hem op zekere dag dat werk op met een: "Doe mij het genoegen dat werk te verrichten; ik zal je er dankbaar om wezen!"

Vermaningen en wenken droegen er toe bij de eigenliefde van iemand te beoordelen. Vooral als hij zich soms wat onverschillig toonde tegenover iemand, kwam hij op verschillende manieren gevoelens van hart en stevigheid van roeping te weten. In het gedenkboek van een salesiaan, die als volwassene in het Oratorio ingetreden was en die zich dat jaar voorbereidde op het afleggen van de geloften, vinden wij volgende bladzijde:

"Ik leefde in een zekere dorheid van geest, waarvoor ik geen verklaring vond en waardoor het leven mij saai was. Het scheen mij toe dat Don Bos-

co, die mij vroeger al eens de vrede teruggeschonken had en overvloed van geluk, niet meer naar mij omzag. Ook op zijn feestdag gunde hij mij geen blik en zei geen woord toen ik hem met genegenheid mijn verzen declameerde; zelfs geen "bene", wat hij altijd zei om onze goede wil aan te moedigen. Daar ik weet dat Don Bosco het inwendige van het hart kent, heb ik mijn gewetensonderzoek gedaan, om zeker te zijn dat ik niets verkeerd gedaan had of iets dat hem onaangenaam kon geweest zijn.

En dan vandaag stelde Don Bosco mij erg op de proef. Hij kwam met een heer op bezoek in de drukkerij, waar ik mij bevond. Iedereen richtte zich tot hem. Iedereen keerde zich naar hem toe... De letterzetters kwamen met eerbied bij hem, als hij bij de letterkassen voorbijkwam. Voor elkeen had hij een goed woord, een woord van lof, een aanbeveling. Ik hoopte dat hij eindelijk ook mij zou gedenken. Hij kwam langs mij, ik ook kuste hem de hand; ontroerd richtte ik mijn ogen op naar hem, overtuigd dat hij mij zou getroost hebben. Doch hij schonk mij geen aandacht; ik was er dus zeker van dat hij werkelijk kwaad op mij was. Maar wat heb ik misdaan? Ik was de enige die van geen tel was.

Gekwetst, meer dan iemand het zich kan inbeelden en troosteloos volgde ik Don Bosco terwijl hij de ronde deed. Ginder in de uiterste hoek, hield hij een gesprek met een jongen, die volgens mij lichtzinnig, en ik zou zelfs zeggen, ook slecht was. Don Bosco is bij hem blijven staan, stelt hem voor aan die heer, en glimlachend vertelt hij over zijn leven, zijn deugden en mirakels. Dan zegt hij hem dat hij terug op zijn plaats moet gaan en doende alsof hij het niet merkt houdt hij hem stevig achter zich vast. Hij schertst, zegt hem weer dat hij aan het werk moest gaan maar houdt hem stevig vast. Ik ging aan mijn tafel zitten. Mijn blik liep over de drukproeven; met de hand op het voorhoofd spande ik mij in om te begrijpen wat ik las, doch het was nutteloze moeite, ik begreep niets. Ik herlas, het was nog erger dan eerst.

De drukkerij lag op het gelijkvloers en enkele vensters zagen uit op de speelplaats.

Terwijl ik dus in deze droevige toestand was, hoorde ik lichtjes met de vingers tegen de ruiten kloppen. Verwonderd hef ik het hoofd op... Wie was het? Don Bosco die van buiten uit, waar hij intussen al was aangekomen, weer aan mij dacht, een einde wilde stellen aan de beproeving en mij opnieuw een teken van zijn vaderlijke goedheid wilde geven. Ik zat daar verrast, verbluft! - "O, u Don Bosco?" - riep ik. En hij met een glimlach van onzegbare goedheid, wuifde hij met de hand en verdween daarna als een zacht droomvisioen uit het gezicht. Wat kon ik doen, wat kon ik zeggen?

- "Dank u, Don Bosco", riep ik terwijl ik opstond en het raam opengooide.

- "Dank u voor uw goedheid!" - Maar hij hoorde het niet; hij keerde zich nog eens om en scheen mij te zeggen: "Tot ziens, wees opgeruimd". Ik was weer mezelf!

Hij had mijn nood begrepen en met vaderlijke goedheid wilde hij hem lenigen; de glimlach die ermee gepaard ging, heb ik in hart en geheugen geschreven.

Een zeker aantal aspiranten voldeed niet aan de proef en trokken zich terug; maar anderen hadden ze moedig doorstaan. Een van hen schreef aan Don Bosco:

" Gezegend zij Jezus en Maria!
"
" Zeereerw. Vader,
"
" 20 oktober zal voor mij gedenkwaardig zijn. Vandaag is het
" een jaar geleden dat ik het offer van mijzelf, van mijn wil, van
" mijn dierbaren aan de Heer bracht. Er was een priester door God
" gezonden, Don Bosco, die door een liefdedaad mij aanvaardde in naam van
" de Heer. Vanaf dit ogenblik heb ik mij slechts beschouwd als een
" werktuig om in alles de wil van mijn God te doen. Tot nu toe
" heb ik niet opgehouden deze overgelukkige dag te zegenen en de
" Heer te danken dat Hij mij geroepen heeft onder de banier van
" Don Bosco; en de dankbare gevoelens voor zo een Vader groeiden zo in
" mij dat ik mij sterk genoeg voel om iedere beproeving te doorstaan.
" Zeereerwaarde Vader, ik betuig u vandaag mijn gehoorzaam-
" heid en onderdanigheid en wil mij vast en onwrikbaar aan God toe-
" wijden tot het laatste ogenblik van mijn leven onder uw beminnelijke
" leiding of, onder de leiding van hem die u zal vertegenwoordigen.
" Ik vertrouw op de hulp van God, van de H. Maagd, St.-Jozef
" en van de H. Franciscus van Sales, onze speciale beschermer, om
" mijn voornemens tot het einde toe trouw te zijn; ook u, help mij,
" vermaan mij en zegen mij; en terwijl ik met de grootste eerbied uw
" hand kus, wil mij voor altijd beschouwen als
"
" uw zeer genegen zoon in J.C.
" Ch. Bodrato Francesco.

Nadat Don Bosco daarom allen op de proef gesteld had die de aanvraag indienden om zich voor het gehele leven aan God te wijden of die zich voor deze keer tot driejaarlijkse geloften beperkten, gaf hij voorbereidingsconferenties en raadpleegde hij het kapittel. Dan ging hij in op het verlangen van zijn dierbare leerlingen. In zijn sobere wachtkamer zat hij dan de vreugdevolle ceremonie voor van het afleggen van de geloften. Het was een bijeenkomst die betekenis heeft voor de latere tijden.

Op 10 november 1865 toen alle medebroeders van de vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales vergaderd waren, heeft de priester Lemoyne Giovanni Battista de eeuwige geloften van kuisheid, armoede en gehoorzaamheid voor de rector pr. Bosco Giovanni afgelegd, met al de door het reglement voorgeschreven plechtigheden; de twee getuigen waren de pr. Cagliero Giovanni en pr. Ghivarello Carlo.

Op 15 november in tegenwoordigheid van alle medebroeders van de sociëteit, legden, na de gebeden volgens het reglement, de eeuwige geloften af voor de rector pr. Bosco Giovanni: Rua Michele pr., Cagliero Giovanni pr.; Ghivarello Carlo pr.; Bonetti Giovanni pr.; Bonetti Enrico cl.; Racca Pietro cl.; Caia Giuseppe leek; Rossi Domenico leek. Na de plechtigheid drukte de rector pr. Bosco Giovanni hen nog eens op het hart in een korte toespraak, dat niemand ooit de geloften mocht afleggen om plezier te doen aan de overste, of om zijn studies te doen of om stoffelijk voordeel, noch zelfs niet om nuttig te zijn aan de sociëteit, maar met het enige doel zijn eigen ziel en deze van zijn naaste te redden.

Op 6 december 1865, toen alle medebroeders van de sociëteit van de H. Franciscus van Sales bijeen waren, na de aanroeping van de Heilige Geest en de andere gebeden door de regel voorgeschreven, legden voor de rector pr. Bosco Giovanni, in tegenwoordigheid van de getuigen pr. Rua Michele en pr. Francesca Giovanni de eeuwige geloften af: de pr. Durando Celestino zoon van Francesco uit Fariglino (Mondovi); Oreglia Frederico ridder S. Stefano, leek, van Bene Vagienna; Jarach Luigi cl. van Ivrea; Mazzarello Giuseppe cl. van Mornese; Berto Gioachino cl. van Villar Almese.

Vervolgens legden de "driejaarlijkse" geloften af: Savio Angelo pr. uit Castelnuovo d'Asti; Bongiovanni Giuseppe van Turijn; Merlone Secondo van S. Damiano d'Asti; Tamietti Giovanni van Ferrere cl.; Mannassero Giuseppe cl. uit Bene; Rostagno Luigi cl. van Entraque; Paglia Francesco van Coassolo Canavese; Barberis Giulio cl. van Nathi Canavese; Ricciardi Chiafreddo cl. van Villafalletto.

Tot hier de processen-verbaal. Op 29 december legden in het Oratorio ook nog cl. Bodrato Francesco en cl. Sala Antonio de eeuwige geloften af. En op 11 januari 1866 spraken dan weer te Mirabello voor D. Rua, daartoe afgevaardigd, de eeuwige geloften uit: pr. Provera Francesco en cl. Cerruti Francesco; en drie clerici samen met een student legden de tijdelijke geloften af.

H O O F D S T U K XX.

Nadat de eerste leden de eeuwige geloften hadden afgelegd, werden zij die de leiding van de colleges op zich moesten nemen, door Don Bosco naar hun bestemming gestuurd. Als eerste vertrok D. Giovanni Bonetti; maar nauwelijks was hij te Lanzo aangekomen of het bleek dat de te scherpe berglucht hem niet lag en werd hij door vreselijke tandpijn met koorts getroffen. Een week nadien riep Don Bosco hem te Turijn terug en stuurde in zijn plaats priester Giovanni Battista Lemoyne naar Lanzo, al was die bestemd geweest voor het klein seminarie te Mirabello; en D. Bonetti keerde naar datzelfde klein seminarie terug om de leiding ervan op zich te nemen. Daar verbleven honderd zeventig leerlingen en weldra zouden er tweehonderd zijn.

Uitstekende deugden, levendige en eerlijke godsvrucht, filosofische en theologische wetenschap en een niet gewone letterkundige cultuur sierden de mooie ziel van D. Bonetti. Hij keek naar geen moeite, om de jongeren die aan zijn zorgen waren toevertrouwd op stoffelijk, letterkundig en moreel gebied vooruit te helpen; en hij brandde van ijver voor hun zielenheil. Wij hebben veel bewijzen van die genegenheid, tot in zijn geschriften toe. In een brief aan de directeur van het college van Lanzo zegt hij: "Wij moeten er onze medehelpers attent op maken dat het vooral in de tijden waarin wij leven niet alleen een genade is jongens te hebben die hun oversten "undequaque" voldoening geven, maar zelfs een voorrecht, dat wij van God moeten verdienen door een heilig gedrag, door gebed, raadgevingen en assistentie; wij moeten in één woord alle wijze richtlijnen in praktijk brengen, die door Don Bosco als leidraad voor de directeurs neergepend werden. Op die manier zullen wij in onze colleges alle mooie deugden tot bloei zien komen."

En in een andere brief: "De genade voor de goede uitslag bij een jongen moeten wij aan Gods hart ontrukken door een geest van grote opoffering en van veelvuldig gebed."

Hij deed zelf wat hij anderen voorhield, zoals men kan opmaken uit de levensbeschrijving, die hijzelf over zijn leerling Ernesto Saccardi schreef: dat de Heer hem mild zegende om zijn zorgen, bewijzen de gelukkige resultaten bij zoveel jongeren, die door hem van 1865 tot 1877 werden opgevoed, eerst te Mirabello en later te Borgo S. Martino. De godsvrucht tot het H. Hart van Jezus, waarmee hij zijn hart vurig voedde, bezielde al zijn werken en gaf doeltreffendheid aan zijn ongedwongen toespraken, aan zijn preken en aan de uitoefening van zijn heilig priesterambt, zodat allen erdoor verrukt en overtuigd werden. Het blijkt trouwens dat het H. Hart van Jezus hem ook met bovennatuurlijke hulpmiddelen hielp

om zijn moeilijke zending te vervullen. Wat wij vertellen, viel te Borgo S. Martino voor.

Op zekere nacht meende hij in een droom dat een personage van verrassende majesteit in zijn kamer binnenkwam en hem met liefdevolle stem uitnodigde hem te volgen. Hij stapte achter hem aan en trad een slaapzaal binnen waarin op dat uur alle jongens lagen te slapen. Het personage bleef aan een voeteneind staan en zegde tot D. Bonetti:

"Bekijk deze jongen; over een maand zal hij voor Gods rechterstoel moeten verschijnen; jou valt het te beurt hem voor te bereiden!"

D. Bonetti bleef na het ontwaken 's morgens zo door de levendigheid van de droom getroffen dat hij hem niet uit zijn hoofd wist te zetten. Hij aarzelde daarom om hem te openbaren. Het kon toch ook, weliswaar, slechts een eenvoudig spel van de fantasie zijn; maar als het nu eens een wenk van de hemel was? Hierin is niets onmogelijk. God leeft te dicht bij ieder van ons: "In ipso vivimus movemur et sumus", en God houdt van ons met een onuitsprekelijke liefde! Maar hij meende dat het spreken hier op een of andere manier tot zijn glorie kon strekken en daarom wilde hij maar liever zwijgen. Doch hij dacht na: "Als de eeuwige redding van een ziel van mij afhing, zou ik dan later niet veel gewetenswroeging hebben tengevolge van dit stilzwijgen, wanneer de wenk ooit verwezenlijkt wordt? Wat kwaad bestond er anderszijds in, al gold het hier ook alleen maar een droom, bij de jongens de gedachte van de eeuwigheid op te wekken?"

Hij besloot dus te zullen spreken, maar niet in het openbaar; hij nam daarom sommige intieme vrienden terzijde en vertelde hun de droom en de dag waarop de jongen zou sterven zoals hem gezegd was; maar hij verzweeg zijn naam. Toch scheen het geval zo eigenaardig te zijn dat het niet geheim kon blijven; en van de ene persoon tot de andere en van de ene vertrouwelijkheid naar de andere kwam het zover dat weldra alleman op de hoogte van de droom was en dat er een algemene en levendige verwachting leefde om over de vervulling ervan te oordelen. Dat had zoveel te meer grond daar er niemand in huis ziek was. Maar een jongen die na een korte ziekte door D. Bonetti tot de grote stap was voorbereid, stierf precies op de gestelde tijd. Onder de getuigen van het feit was priester-leraar Giuseppe Isnardi.

In datzelfde college werd bij het invallen van de avond een leerling door een verrassende ziekte getroffen. Dadelijk werd directeur Don Bonetti geroepen die dan ook dadelijk toeliep, maar de jongen reeds dood aantrof. Totaal verbijsterd, alsof het zijn schuld was dat de jongen de sacramenten niet meer had kunnen ontvangen, ging hij zich in de kerk ter aarde werpen om er te gaan wenen en lang te bidden. Daags daarna wilde hij niet eten en ging verscheidene keren aan de voeten van het Allerheiligste Sacrament neerknielen en om zijn angst en verdriet voor allen verborgen te houden, liep hij naar buiten en verborg zich in het bos van het college. Door een vasten van volle 24 uur uitgeput, bleef hij wandelend bidden terwijl hij plots onbeweeglijk bleef staan, de ogen ten hemel ge-

richt. Zo bleef hij een tijdje staan terwijl zijn gelaat van vreugde straalde. Uiteindelijk bedaard riep hij uit: - Deo gratias, hij is gered; hij is het paradijs al binnengegaan! Hij herwon zijn vroegere jovialiteit en ging naar het avondmaal. D. Bonetti zei niemand iets en sprak nooit over die gebeurtenis. Maar hij was bespied geworden. Leraar D. Giovanni Tamietti had hem gevolgd om hem te bewaken en te troosten en had, tussen de bomen achter een haag verborgen, gezien en gehoord, wat wij verteld hebben; maar hij had hem niet durven ondervragen, toen niet en later evenmin. Een andere getuige was D. Carlo Farina.

Aan zo een priester die bij de Heer zo welgevallig was schreef D. Bosco enige dagen na het opnemen van zijn taak:

" Dierbare D. Bonetti,
"
" Donderdag zal ik geheel voor Mirabello zijn. Zou er 's
" avonds niet een conferentie kunnen gehouden worden voor de socië-
" teit?
" Als je kunt, roep ze deze avond bijeen en ook morgenavond
" en vraag hun wie er meent bereid te zijn om de driejaarlijkse of de
" eeuwige geloften te doen. Herhaal de dingen die hier gezegd wer-
" den; maar druk erop dat niemand ze mag doen uit eigenbelang of om
" stoffelijke voordelen, maar enkel en alleen om zichzelf aan God
" toe te wijden.
" "Confortare et esto robustus." Groet D. Provera, Goffi en
" al onze andere leraren, assistenten en jongens van Mirabello.
" De genade van O.-H.-Jezus Christus weze altijd met ons.
" "Amen."
" Zeer genegen in J.C.
" Turijn, 20 november 1865. Pr. Bosco Giovanni.
"
" P.S. - Woensdag denk ik te Giarole te zijn om één uur in de na-
" middag.

Op de 22ste was Don Bosco te Mirabello. Toen hij per spoor de afstand van Alessandria naar Giarole aflegde en daar alleen in het compartiment zat met een heer, bracht hij het gesprek op godsdienstzaken en de man sprak zijn biecht op de trein zelf. D. Garino Giovanni legt daar getuigenis van af.

In het klein seminarie was een groot feest voorbereid; Don Bosco sprak er tot de notabelen uit de streek die uitgenodigd waren en tot de leerlingen om de loftrumpet te steken over D. Bonetti, als opvolger van D. Rua.

Vanuit Mirabello vertrok de dienaar Gods samen met D. Giovanni Cagliero naar Tortona om er een bezoek te brengen aan de jonge Giuseppe Pittaluga, een leerling van het Oratorio en die sinds anderhalf jaar erg pijn

had aan een been. Op het einde van maart 1864 was hij naar huis gestuurd om er te gaan genezen. Don Bosco hield veel van hem en had grote achting voor de glans van zijn nooit besmette mooie ziel; met een heilige en wederzijdse genegenheid werd dat beantwoord. Die goede jongen had met zijn minzame en zachte karakter alle harten voor zich gewonnen, waar hij ook kwam. Op 1 september van dat jaar had de brave jongen nieuws gegeven over zijn toestand in een brief aan de clericus Enrico Bonetti.

"Ik schrijf" - zei hij - "met minder vaste handen. Vandaag ben ik, op een stok gesteund, buiten kunnen gaan. Mijn been verbetert nu eens en dan verslechtert het weer op onrustwekkende wijze. Soms lopen mij koortstrillingen over het lijf. De chirurg zegt dat mijn kwaal lang, erg lang zal aanslepen om te genezen... Ik vraag je mijn koffer met mijn kleren op te sturen naar het bisschoppelijke paleis te Tortona. Ik weet wel dat Don Bosco hem met pijn zal zien opsturen; maar ik bewaar altijd in mijn hart het voornemen de belofte die ik aan mijn geestelijke en tijdelijke vader gedaan heb te houden. Dat schijnt echter Gods wil niet te zijn. Twee á driemaal daags bid ik het "Ave Maria" voor Don Bosco. Dagelijks ga ik naar het seminarie, waar de rector mij zijn vriendschap waardig acht. Mijn moeder bidt voortdurend voor het Oratorio."

Op 2 november 1865 had hij naar dezelfde geschreven: "Ik sleep me moeilijk van de ene dag naar de andere omdat ik ten dienste sta van de kathedraal en er werk en studeer. "Omnia ad majorem Dei gloriam". Mijn vader is al vier maand ziek aan pectorale waterzucht zonder hoop op genezing; en daarom moet ik ook in het bisschoppelijke paleis dienst bewijzen... Ik smeed je voor hem te willen bidden... En hoe gaat het met de dierbare Don Bosco, die goede vader? Zeg dat hij bidt en doet bidden tot de H. Maagd voor mijn familie. Zeg hem dat als hij in Mirabello komt, hij er niet mag tegen opzien een ommetje te maken tot Tortona..."

En Don Bosco ging in op het verlangen van zijn leerling. Te Tortona aangekomen, ging hij op staande voet, samen met D. Cagliero, de bijna tachtigjarige bisschop Mgr. Giovanni Negri groeten; deze ontving hem met veel genoegen in zijn slaapkamer, omdat hij ziekelijk was en zo lijdend dat alle gordijnen neergelaten waren. Vandaar ging hij onderkomen zoeken in het seminarie. Nauwelijks was hij aangekondigd of Pittaluga liep er dol van vreugde naar toe. Don Bosco zag hem en gaf hem dadelijk de verzekering dat hij voor hem gekomen was. Hij onderhield zich lange tijd met hem, luisterde naar zijn vertrouwelijkheden, versterkte hem in al zijn zorgen, beloofde hem zijn steun en was hem een grote troost in zijn leed. Hij liet zich daarna bij hem thuis brengen, waar hij de gehele familie en vooral de zieke vertroostte en zegende. Maar nauwelijks was het geweten dat Don Bosco in de stad verbleef of de vicaris-generaal, de kanunniken en andere priesters liepen naar hem toe om hem te begroeten. Zelfs de bisschop wilde hem een tegenbezoek brengen ondanks zijn leeftijd en zijn wankele gezondheid.

Bij zijn vertrek beval Don Bosco zijn leerling aan bij rector kan. Ferlosio, die hem en zijn leerlingen grote achting toedroeg. En Pittaluga trad

als clericus in het seminarie in.

In het Oratorio weergekeerd, schreef hij - om de kloosterroeping van een braaf meisje te bevorderen - aan de eerwaarde moeder Eudosia, overste van de Fedeli Compagne de Gesù in het instituut, dat gelegen is achter de kerk van de Gran Madre di Dio te Turijn. Sinds lang al had hij contacten met die communiteit; want toen de stichtster voor de eerste keer te Turijn was aangekomen met twee Franse zusters die alleen maar hun eigen taal spraken, had hij hun met veel geduld de Italiaanse spraakkunst aangeleerd.

" Eerw. Mevrouw Moeder,

"

" Het meisje Quaranta Teresa van Settimo Torinese is mij
" warm aanbevolen voor haar deugd en zij verlangt religieuze te
" worden. Oordeel zelf met uw voorzichtigheid, Mevrouw, of haar
" opneming in uw instituut tot Gods meerdere glorie strekt. Ik verlang
" uw heilige familie een bezoek te brengen, ik hoop dat binenkort
" te kunnen doen.

" Intussen dank ik u voor uw aanhoudende liefdadigheid
" voor dit huis; ik verenig mij met mijn arme jongens om u en
" heel uw familie overvloedige hemelse zegen toe te wensen en
" noem mij dankbaar van U, Eerw.,

"

" Turijn, 4 december 1865.

de zeer verplichte dienaar

Pr. Bosco Giovanni.

Een van diezelfde dagen verblijdde hij een van de zijnen cl. Giulio Barberis met een briefje.

" Dierbare Giulio,

"

" Hier dan het antwoord dat je vraagt:

" 1° Bij het ontbijt een "Gavasso" (klein broodje); 's middags vol-
" gens eetlust; om vier uur niets; 's avonds volgens eetlust,
" doch gematigd.

" 2° Geen enkele vasten, tenzij die van de sociëteit.

" 3° Rust volgens de dagindeling van het huis; zo je wakker wordt,
" herhaal een of ander traktaat van je theologie.

" 4° De voornaamste aandacht moet gaan naar de lessen van het seminarie;
" het overige is bijkomstig; alle zorg voor het eerste.

" 5° Doe alles, verdraag alles om zielen voor de Heer te winnen.

" God zegene je en bid voor

"

" Turijn, 6 december 1865.

Je zeer genegen in J.C.

Pr. Bosco Giovanni.

Intussen waren de kapittels van de huizen van Mirabello en van Lanzo volgens de reglementen gevormd en gaven de moedige zonen van Don Bosco zich alle moeite om door onverdroten studie nieuwe diploma's te veroveren voor het onderwijs in de gymnasiale en lagere klassen.

Sinds oktober hadden de clerici Alessandro Fabre, Pietro Guidazio en Francesco Bodrato, die tot het college van Lanzo behoorden, het diploma van schoolmeester voor de hogere klassen in Novara gehaald. En nu op 10 december haalden de clerici Paolo Albera en Augusto Croserio van het huis van Mirabello aan de universiteit van Turijn het diploma van leraar aan het lagere gymnasium.

Op dezelfde dag las priester Francesca Giovanni Battista zijn proefschrift voor. Hij had het derde jaar Letteren beëindigd en gezien de "cum laude" afgelegde examens en zijn leeftijd had hij gevraagd om zich te mogen aanbieden voor de doctorstitel. De oorlog tegen die van het Oratorio was absoluut niet uitgewoed en de rector van de universiteit, Ercole Ricotti, liet hem antwoorden dat hij die toelating niet kon geven als zijnde tegenstrijdig met het reglement. D. Francesca stond op het punt er zich bij neer te leggen en nog een jaar universiteit te doen, toen hij op de dag zelf waarop hij dat negatieve antwoord ontvangen had, D. Turchi Giovanni ontmoette die hem zei: - "Jullie van Don Bosco zijn toch echte pechvogels! Jullie studeren zonder ophouden, nemen deel aan alle examens en gaan langzaam vooruit. Ik heb geen examens afgelegd en heb gevraagd om de doctorstitel te mogen nemen, door een jaar vooruit te lopen en heb zoals nog anderen een gunstig antwoord gekregen."

Ondertussen had Professor Ricotti zijn ontslag als rector van de universiteit aangeboden en was de directie te beurt gevallen aan professor Angelo Serafino, voorzitter van de theologische faculteit, als oudste onder de voorzitters. D. Francesca schreef zonder meer aan prof. Serafino, dat hij van Ricotti een negatief antwoord op zijn aanvraag ontvangen had en dat hij zijn aanvraag hernieuwde omdat hij uit zekere bron wist dat dezelfde gunst, die hem geweigerd was, aan anderen was toegestaan, zo bij voorbeeld aan D. Giovanni Turchi. 's Anderendaags werd hem meegedeeld dat hem werd toegestaan, wat hij gevraagd had. Hij legde dus het examen af, en na de verdediging van zijn thesis, werd hij op 13 december tot Doctor in de Schone Letteren gepromoveerd. Te zijner tijd zullen wij vertellen welke plaats deze priester, over wie Don Bosco placht te zeggen: "de beroemde D. Francesca!" in de letterkundige wereld innam.

Ook D. Celestino Durando slaagde erin een diploma te veroveren; maar langs een andere weg.

De minister van Openbaar Onderwijs, Giuseppe Natoli, vaardigde, gezien het tekort aan wettelijke leraren, een speciaal examen uit van diploma's van retorica voor hen die de cursus aan de universiteit niet gevolgd hadden. Don Durando besloot gebruik te maken van die toestemming. Michele Coppino, geaggregeerd doctor aan de faculteit van filosofie en letteren,

moest de examencommissie voorzitten. Hij had zich, zoveel hij kon, verzet tegen de ministeriële beslissing en omdat hij zijn mening niet had kunnen doorzetten, had hij het plan opgevat de kandidaten tijdens de examens te kelderen.

Toen D. Durando zich bij hem aanbood, begon Coppino met hem te zeggen dat dit een gevaarlijk soort examen was, omdat hij geen nadeel mocht doen aan anderen die de cursussen gedurende zoveel jaren gevolgd, zoveel geld uitgegeven en zoveel examens afgelegd hadden; dat het niet rechtvaardig was dat anderen met één enkel examen gelijkgesteld werden met hen, dadelijk tot leraar konden bevorderd worden en ook nog in een lyceum mochten onderwijzen.

Dat zei hij hem en ook aan andere kandidaten op de meest vriendelijke en overtuigende toon. Zij die het examen moesten afleggen, wilden zich eveneens presenteren en Coppino hield de cijfers erg laag, om ze op die manier niet te laten slagen. Hij had echter vergeten acht te geven op een artikel van het decreet waarin gezegd werd dat de cijfers niet stof voor stof moesten berekend worden maar in totaal. Volgens Coppino moest D. Durando in één stof uitgesteld worden; maar volgens de wet had hij de vereiste punten behaald. De secretaris van de commissie, grote vriend van Don Bosco, had die bemerking gemaakt. Zonder ze mee te delen aan Coppino had hij in het geheim aan het ministerie te Florence geschreven, de begane onregelmatigheid meegedeeld en het speciale geval van Durando aangehaald, die recht had op de bevordering en de diploma's en toch ongeschikt beoordeeld werd. Uit de bijlagen aan de minister opgestuurd bleek dat Durando veel hogere cijfers behaald had dan vereist werd.

Coppino, die aan zijn mening vasthield en hem ook nog punten, die hij zelf gegeven had onwettelijk ontnomen had, schreef gelijktijdig ook naar Florence met de ongunstige uitslag van het examen; maar tot zijn verbazing en verontwaardiging kreeg hij van het ministerie te horen dat Durando recht had op het diploma en dat hij het hem moest bezorgen.

Coppino repliceerde dat Durando een cijfer gekregen had, dat te laag lag voor de bekwaamheid; de minister drong echter aan, citeerde het artikel van het decreet en uiteindelijk werden na veel moeite de diploma's ondertekend.

D. Celestino Durando was de enige die in geheel Italië de gunst van dat buitengewone examen genoot. Bij hem lag de briefwisseling van dat gehele dossier. En wij moeten eraan toevoegen hoe hij de achting genoot van alle professoren van Turijn en vooral van Tommaso Vallauri, zijn vriend. Einde 1860 had hij te Pinerolo door typograaf-boekhandelaar Giuseppe Lubetti Bodoni zijn "Nieuwe Donatus" of de "Grondbeginselen van de Latijnse spraakkunst ten gebruike van de lagere gymnasiale klassen", laten drukken. Dat boek van 192 bladzijden in 8° was in veel scholen aangenomen; in 1876 mocht hij zich verheugen over een elfde uitgave met meerdere duizenden exemplaren, zoals de voorgaande en tot op onze dagen blijft

het boek een onberekenbare afzet halen.

Ook D. Michele Rua, die ingeschreven was in het tweede jaar van de Faculteit van Filosofie en Letteren, wilde de doctorstitel in Letteren, behalen en bood zich in 1866 voor dat buitengewone examen aan, om het diploma van leraar van retorica te bekomen. Voor de schriftelijke proeven werd hij niet alleen met algemene stemmen aangenomen maar hij behaalde tevens lof voor zijn dichtertelijke compositie. Toch moest hij het ongelukkige lot delen van de andere kandidaten door de kwaadwilligheid van de professoren tegen de ministeriële beslissing; en hij werd niet toegelaten tot de mondelinge omdat men beweerde dat hij wettelijke documenten diende voor te leggen waaruit bleek dat hij al les gegeven had met toestemming van de schoolautoriteiten en omdat hij niet op de gestelde tijd ingeschreven was voor die buitengewone examens. Het waren spitsvondigheden maar hij kon het examen niet afleggen, dat hij op schitterende wijze zou hebben ondergaan. Hij muntte uit in het Italiaans, het Latijn en het Grieks; in deze laatste taal was hij heel onderlegd. Gedurende twee jaar, 1856-1857, had hij bijles in Grieks gehad van de befaamde graecus, abbé Amedeo Peyron, bij wie hij meermaals per week aan huis kwam. Daaruit had hij zoveel voordeel gehaald dat hij de Griekse schrijvers met een enkele oogopslag vertaalde. Dat vertelt kan.prof. D. Anfossi, zijn makker en vriend en die voegt eraan toe dat toen in 1866 of 1867 aan de universiteit de examens van Letteren afgelegd werden en er een bladzijde van een Griekse schrijver vertaald moest worden, een erg moeilijke bladzijde, een kandidaat er niet in slaagde ze te vertalen; maar hij wist de waakzaamheid van de assistent-professor te verschalken; Don Anfossi kreeg de opdracht de vertaling te bezorgen; hij ging naar D. Rua en vroeg hem die dienst. D. Rua zat in zijn werkkamer van prefect; zijn schrijftafel lag er vol papieren en hij ontving er enkele personen; hij nam de tekst, las hem en schreef de vertaling ervan op currenti calamo. Die tekst werd aan de examinandus overhandigd en trouw overgeschreven; het werd een hoog cijfer. Het volstaat eraan toe te voegen, wat abbé Peyron placht te zeggen:

- "Als ik zes mannen als D. Rua had, zou ik een universiteit openen!"

Enkele maanden later ontving cl. Francesco Cerruti de doctorstitel in Letteren; zijn naam vond grote weerklank in de letterkundige wereld en in de pedagogische disciplines.

In april 1866 bood hij zich voor het vierde jaar Letteren aan. De examencommissie bestond uit drie professoren. Een van hen was Gaspare Gorresio, vast secretaris van de academie voor Wetenschappen en bibliothecaris van de koninklijke universiteit. Een wetenschappelijke man die vaak door geleerden uit heel Europa geraadpleegd werd, vooral in verband met de oude, Oosterse talen. Hij was een brave priester, was eerst bevriend met Don Bosco maar bleef altijd zijn bewonderaar. Tengevolge van de tijdsomstandigheden had hij het priesterkleed afgelegd.

De tweede was Casimino Danna, ere-professor aan het instituut voor Schone Letteren.

De derde was E. Levriero, voorzitter van een lyceum van Turijn, plaatsvervanger van prof. Coppino aan de universiteit voor de cursus van de Italiaanse Letterkunde en van de grondbeginselen van de esthetica. Hij bezat een hoge graad in de vrijmetselarij; en aangezien hij voorzitter was van de commissie gaf hij als schriftelijk werk in het Italiaans volgende thema op: "De liefdeslyriek in de oude tijden te Rome en te Athene." Don Cerruti was de enige die zich voor het examen aanmeldde; hij vond de keuze van dat thema niet alleen weinig onkies maar tevens beledigend voor een clericus, die daarenboven nog leerling van Don Bosco was. De kandidaat verloor de moed niet bij het uiteenzetten van zijn thema; hij legde uit wat de lyriek bij Romeinen en Grieken was en plaatste de menselijke en heidense liefde tegenover de christelijke en de goddelijke. Het voorwerp van deze laatste beschreef hij in de Maagd van Nazareth, dochter, bruid en moeder tegelijkertijd; en hij handelde ook over de lyriek van de Christelijke klassiekers waarbij hij Petrarca, Dante, enz. aanhaalde. Terwijl hij zijn verhandeling aan de examinatoren voorlas, drukte Danna die niet tevreden was omwille van die christelijke gevoelens, zijn wrevel met weinig hoffelijke woorden uit. Clericus Cerruti was verrast en verontwaardigd en trok instinctmatig een ogenblik de schouders op, Goresio maakte echter driftig aan Danna het verwijt dat hij de examinandus niet vrij zijn eigen gedachten liet uiteenzetten. Levriero merkte op dat het door hem voorgestelde thema niet behandeld werd maar moest er uiteindelijk in berusten en de kandidaat een gunstig cijfer geven, even goed als aan de anderen. Na dit geslaagde examen behaalde cl. Cerruti iets later, in de maand mei, de doctorstitel.

Hier houden wij op met die rubriek en gaan wij niet door met al die anderen op te sommen die zich in de huizen van Don Bosco op examens voorbereidden en diploma's en doctorstitels behaalden, al wilden wij gaarne voorbehoud maken voor een of andere uitzondering. Het moge volstaan de eersten te hebben vernoemd die Don Bosco in die schitterende en voorname arena stuurde. Toch voegen wij eraan toe hoe de dienaar Gods later steun ondervond, waar hij die allerm minst verwachtte. Prof. Levriero, die lange tijd tegen Oratorio en godsdienst was, werd meer geenaakbaar. Tijdens de laatste jaren van zijn leven voelde hij zoveel verering voor Don Bosco en toonde hij zoveel sympathie voor zijn standpunt dat hij die gevoelens meermaals aan zijn vertrouwelingen mededeelde. Daardoor aanvaardde hij gaarne elke aanbeveling, die de dienaar Gods hem voor een of ander van de zijnen deed.

H O O F D S T U K XXI.

Na de grootse plechtigheid van de Onbevleete Ontvangenis van Maria, besloot Don Bosco naar Florence te gaan om er aalmoezen te verzamelen, biljetten van de loterij te plaatsen, nieuwe abonnees te bezorgen voor de Letture Cattoliche en andere voorname zaken af te handelen. Daar ging hij voor de eerste keer naar toe. Hartelijke en talrijke uitnodigingen, die hem dat jaar door de Florentijnen gestuurd waren, hadden hem dat doen beloven; en veel dames, onder welke markiezin Luisa Nerli Libri, herinnerden hem er met brieven aan.

De aartsbisschop wachtte op hem omdat hij wilde spreken over de manier waarop het protestantisme werkdadig bestreden kon worden; en hij had hem gastvrijheid in zijn paleis aangeboden.

" Zeereerwaarde Don Bosco,
"
" Heer Ridder Gautier overhandigde mij persoonlijk het briefje
" van 20 dezer en ik ben u waarlijk dankbaar dat u mij aldus de
" gelegenheid gegeven hebt om kennis te maken met een zo eerlijke en
" vrome heer.
" We hebben veel over u en uw werk gesproken en ik benijd
" een stad die zo een gepast en liefdadig werk heeft zoals het uwe,
" dat door u gesticht werd en bestuurd wordt en een altijd durende en
" rijke bron van weldaden is voor de maatschappij en de Kerk. Het
" doet mij zeer groot genoegen te horen dat u weldra naar Firenze
" komt. Denk eraan dat bij die gelegenheid er altijd in het aarts-
" bisschoppelijk huis een kamer en een bed tot uw beschikking staat.
" Ik hoop dat u de gastvrijheid die ik u van ganser harte bied, niet
" zult weigeren. En in die hoop teken ik met alle eerbied en achting.
"
" Firenze, St. Pietersdag 1865 + Gioachino, aartsbisschop van Firenze.

Vooraf D. Giulio Metti, een heel deugdzaam priester, oratoriaan, auteur van vele gewaardeerde werken en onvermoeibaar in het apostolaat drong erop aan dat Don Bosco dat bezoek zou brengen.

" Firenze, 19 september 1865.
"
" Zeereerw. Don Bosco,
"
" Reeds een maand geleden zocht de heer Ridder Gautier mij op

" mij in uw naam te groeten en mij te zeggen dat u weldra naar Firenze
" zou komen. Ik heb dit aan markiezin Villarios bekend gemaakt;
" ik vertelde het ook aan verscheidene geestelijken die volop in
" het apostolaat staan en allen verheugden zich over dit nieuws; en dik-
" wijls vragen ze mij of Don Bosco al aangekomen is of wanneer hij komt.
" Daarbij vroeg mij een brave weduwe om haar twee jongens
" in een opvoedingshuis te plaatsen en ik stelde haar het huis van Don
" Bosco voor te Turijn, ofwel dit, dat Don Bosco weldra te Firenze
" zou openen; en ook zij komt mij gedurig vragen of die Don Bosco
" bestaat of niet. Een ander paar jongens zouden ook in zicht zijn.
" Nog meer de priesters van de avondschoolen die directie en steun
" nodig hebben, wachten met open armen op Don Bosco. En nog meer,
" de loterij waarvan ik honderd kaartjes kreeg, eist ook dat Don
" Bosco zich hier laat zien, als hij meer succes wil hebben.
" Wat doen we dan, mijn dierbare en eerwo vader? Komt u of
" komt u niet? Wil u iets doen ten voordele van deze ellendige stad,
" die al het goede voor de ziel aan het verliezen is, terwijl ze
" niets verwerft voor het lichaam? Zeg mij iets; dan weet ik wat ik
" moet antwoorden aan al die brave mensen.
" Duizend groeten aan heer Ridder S. Stefano en aan al uw
" andere uitstekende medehelpers in het werk van God en aan al uw
" kinderen.
" Beveel mij bij de Heer aan en geloof mij
" uw zeer nederige en toegewijde dienaar
" Giulio Metti, oratoriaan.

Don Bosco vertrok dus nadat hij de jongens van het Oratorio ge-
groet had en zich in hun gebeden had aanbevolen. Aan D. Rua had hij de
door hem opgeschreven voornemens voor de noveen van Kerstmis toevertrouwd.
Hier volgen ze:

Noveen van Kerstmis.

- 1° Stipte gehoorzaamheid in alles wat ons aanstaat en niet aanstaat.
- 2° Eenvoud in kleding, haartooi, in het spreken en gehoorzamen, in geringe zaken.
- 3° Naastenliefde - de gebreken van anderen verdragen en niemand bele-
digen.
- 4° Naastenliefde - bedroefden troosten, dienst bewijzen, niemand bele-
digen.
- 5° Naastenliefde - nalatigen verwittigen; wie slechte dingen zou zeggen
of doen, met goedheid verbeteren.
- 6° - aan vijanden vergiffenis schenken, en bij gelegenheid hun goede raad
geven.

7° Vluchten wie kwaad spreekt.

8° De luiheid vluchten en zorg bij het vervullen van zijn plicht.

9° Biechten alsof het de laatste maal van het leven was.

Op de dag van het feest.

Vurige communie met belofte dikwijls te communiceren.

Don Bosco vertrok uit Turijn waarschijnlijk op maandag, 2 december, via Genua. "Waar hij op zijn reizen ook maar aankwam", bevestigt Mgr. Cagliero, "werd hij altijd met groot genoegen onthaald. Zelfs bisschoppen gaven hem grote bewijzen van achting en genegenheid, in die mate zelfs dat zij de eerste plaats aan tafel voor hem afstonden".

Te Pisa aangekomen, haastte de dienaar Gods zich nieuws te sturen aan het Oratorio; te Turijn maakten zijn muzikanten zich klaar om naar Avigliana te gaan, waar de gelukzalige Cherubino Testa na de recente erkenning van zijn cultus voor de eerste keer met plechtige praal gevierd werd.

" Dierbare D.Rua,
"

" Ik ben te Pisa bij kardinaal Corsi waar ik waarlijk leef
" als een heer: rijtuigen, koetsen, paarden, koetsiers, kamerdienaars,
" goede maaltijden, overvloedige avondmalen worden mij aangeboden.
" Er ontbreekt me niets tenzij de jongens van het Oratorio en dan
" zou ik tevreden zijn. Ik heb de Arno gezien die Pisa in twee
" stukken verdeelt; de dom die een fameuze basiliek is; de scheve
" toren waarvan het toppunt zeven meter met de basis verschilt; de
" hongertoren waar graaf Hugolini met zijn kinderen van honger
" stierf: de puinen van een huis dat aan de graaf toebehoorde en
" door het volk van Pisa vernield werd om zich te wreken over al
" het kwaad dat zij van hun heer te lijden hadden gehad; een doop-
" kapel die een wonder is van architectuur en beeldhouwwerk in
" marmer; een kerkhof van zo een gevarieerde pracht die in vrede
" bewaart allen die er begraven liggen. Allemaal dingen die mij
" aanstaan, maar mijn jongens heb ik niet gezien. Bij mijn terugkomst
" zal ik u dan over Firenze spreken.

" En nu over onze zaken. Ik heb de ridder geschreven; in
" zijn brief zat er een verzegeld briefje, maar ik vrees dat ik de envelop
" toegeplakt heb zonder adres. Hij moest aan D. Francesca gestuurd
" worden, en deze moet de inhoud ervan aanbevelen aan ridder Vallauri
" voor de "Unità Cattolica"? Kijk wat er gedaan werd.

" Zeg aan D. Cagliero dat de reis naar Avigliana zou gaan van 's
" morgens om dan 's avonds terug te keren, wat Don Valfrè schijnt
" te insinueren, hoewel er een plaats is om te eten en te slapen.
" Dat hij intussen een lijst zendt van de jongens en aantekent wel-
" ke zorgen ze nodig hebben om ze dan naar beter aangepaste huizen
" te zenden.

" Voor de dienst van St.-Augustinus zijn wij overeengekomen
" omtrent de som 70 fr. Dit tot uw norm.
" Zondag zal ik nog niet te Turijn zijn; met een andere
" brief zal ik je laten weten op welke dag ik er zijn zal. Ik heb
" al wat geld gekregen maar niet zoveel als jij zou willen... Bid
" en laat bidden. Geef me veel en gedetailleerd nieuws over mijn
" dierbare jongens en zeg hun dat ik voor hen bid in alle kerken
" die ik bezoek en dat ook zij voor hun Don Bosco moeten bidden.
" God zegene ons en beware ons allen in de heilige vrees van
" God. Zo weze het.
" Zeer genegen in J.C.
" Pisa, 13 december 1865. Pro Bosco Giovanni.
" N.B. - De kardinaal van Pisa heeft mij enkele mooie prentjes gegeven voor
" al de voorbeelden van deugd die wij in ons huis hebben; als je me
" schrijft zeg me dan hoeveel er zijn. Hij vroeg ook nieuws over de
" poëet Francesca; ik heb hem over al zijn deugden en mirakels gesproken.
" P.S.- Geef mijn zegen en die van de kardinaal Corsi, die kostbaar
" der is, aan alle bewoners van ons huis, Michele inbegrepen. Hoe
" gaat het met zijn college?

Hij was altijd de grappige Don Bosco. Michele droeg zorg voor het huis. De reis van de eerbiedwaardige naar Florence was een triomf. Hij vond onderkomen in het aartsbisschoppelijke paleis, waar hij met alle achting bejegend werd. Het metropolitaanse kapittel wilde hem eren en verlangde daarom dat hij hun prachtige tempel zou komen bezoeken. De aartsbisschop maakte er melding van aan Don Bosco en vergezelde er hem omstreeks 10 u. in de voormiddag. Alle kanunniken wachtten hem in de sacristie in koormantel af, samen met de vicaris-generaal van Prato en de bisschop van Fiesole. Dergelijke eerbetuigingen placht het kapittel alleen maar te doen bij gelegenheid van het bezoek van een kardinaal. Bij het binnentreden van Don Bosco stonden allen op, traden hem tegemoet en heetten hem welkom. Daarop lieten ze hem in hun midden gaan zitten en lazen ze enkele complimenten in proza- en in versvorm, in het Latijn en in het Italiaans; er werd meesterlijk op het klavier gespeeld en daarna werd er nog voorgelezen. Uiteindelijk nodigden ze Don Bosco uit hun toe te spreken; hij had zich aan dergelijke uitnodiging niet verwacht. Hij stond recht en herinnerde eraan hoe op de plaats, waar zij verzameld waren, het concilie van Firenze een aanvang nam; hoe op de koorstoelen waarop zij nu gezeten waren, de kerkvaders plaats genomen hadden; hoe de stemmen van de pauselijke legaten in die aula weerklonken hadden. En hij ging voort met de woorden van lofprijzing en van aanmoediging waarmee de paus de vergadering bedacht had en hij besloot met te zeggen dat hij geen meer geschikte gevoelens dan deze kon richten tot de aanwezige prelaten en tot het metropolitaanse kapittel van Florence. Allen stonden verwonderd over die toespraak, omdat ze niet alleen door de plaatsomstandigheid ingegeven was maar op dat ogenblik onverwacht voorkwam en vleiend in haar toepassing was.

Zoals overal had de dienaar Gods te Florence de harten van allen zozeer gewonnen dat de algemene uitroep luidde, toen hij zijn vertrek aankondigde :

- "Zo vlug al vertrekken!"

- "Ik moet naar Turijn gaan", antwoordde Don Bosco aan verschillende voorname heren en dames, die er hem trachtten van te overtuigen zijn verblijf daar te verlengen; de noden van het Oratorio roepen mij terug."

Toen hij uit de Dom kwam, ontmoette hij er markiezin Gerini, die hem zonder meer vroeg:

- "Waarom wilt u zo vlug naar Turijn terugkeren? Kunt u niet nog een of meerdere dagen bij ons blijven?"

- "Mijn jongens wachten op mij."

- "Wat belang heeft dat? Laat ze wachten! Wanneer u aankomt, zullen ze het wel zien."

- "Wat belang het heeft? Ik moet voor hun boterham zorgen. Als ik me niet inzet, hebben ze niets te eten."

- "Hoeveel zijn het er?"

- "Ongeveer duizend."

- "Maar als u zou willen blijven, zouden de jongetjes van het Oratorio, zo meen ik, in weinige dagen toch niet kunnen verhongeren."

- "Wat mij betreft, zou ik wel willen blijven. Als u voor brood wilt zorgen voor mijn jongens, ben ik bereid hier te blijven tot het einde van de week."

- "En welke som zou u verlangen voor de jongens tijdens die weinige dagen?"

- "Tienduizend lires."

- "En als die hier gevonden werden, zou u dan werkelijk blijven?"

- "En waarom niet?"

- "Welnu, ik, ik zal u die 10.000 lires schenken."

- "En Don Bosco houdt zich aan die overeenkomst."

- "Wilt u dat ik ze u dadelijk breng? Hier heb ik ze niet bij mij. Zo u dat goedvindt, laat ik de som vanavond in het aartsbisdom afgeven."

- "En het zij zo! De Heer zegene u."

De edele dame was voor Don Bosco de hand van de goddelijke Voorzienigheid. 's Avonds werd hem het geld overhandigd en Don Bosco bleef.

Het bericht van dat nieuws verspreidde zich over de stad en werd tevens door de pers opgenomen. Zo vertelde de correspondent van de Armonia (cfr.

nummer van 20 december 1865) de gebeurtenis op zijn manier:

"Don Bosco verblijft onder ons en is gelogeed in het paleis van de aartsbisschop. Gisteren nog maar (16de) las hij de H. Mis in S. Marco. Men vertelt dat hij de inrichting van de "Convertiti" bezocht en dat daar een dameskransje, onder wie onze burgemeesteres hem vroeg hoelang hij dacht te blijven; hij liet verstaan dat hij vijfduizend fr. moest trachten te vinden en daarom naar Turijn wilde weerkeren; en toen hij thuis kwam, vond hij een brief met biljetten voor een waarde van tienduizend fr." Het is een feit dat Don Bosco de nieuwsgierigheid van de Florentijnse dames heeft opgewekt en dat hij aan verscheidene in een privé-kapel de H. Communie uitgereikt heeft en hen toegesproken heeft in verband met deze godsvruchtige oefening.

"Bij gebrek aan ander nieuws (omdat heel de huidige politiek beperkt blijft tot vergaderingen van gedeputeerden en tot ministeriële schikkingen) gaf ik dan maar dat nieuws; en de "Armonia" kan er gebruik van maken als zij het voor eigen rekening neemt."

Over een ander feit dat het verblijf van Don Bosco te Florence kenmerkte, zo schrijft D. Garino Giovanni, vroeg ik uitleg aan Mgr. Apollonio, die inlichtingen bekomen had van mevrouw de gravin van Sorantina Vidoni Soranzo. Monseigneur antwoordde mij met een brief van 13 april 1888 waarin hij een verslag van genoemde gravin overgeschreven had. Na het verhaal van de rozenstruik, die helemaal in bloem stond in de maand december 1862 of 1863 in een winternacht voor het raam van de kamer waarin de dienaar Gods gelogeed had in het kasteel van Sommariva del Bosco, leest men:

"Te Florence ook deed Don Bosco in het huis van mijn grootmoeder gravin Boutourlin een dame opstaan die ongeveer 25 jaar te bed lag met ruggenmergontsteking en met verlamd been. Hij beval haar door het huis te lopen, te eten, enz. en al wat hij haar beval deed ze zonder de minste moeite. Daarop vroeg Don Bosco haar of ze wilde genezen (hij beloofde haar de genezing) ofwel of ze verkoos opnieuw ziek te worden. Zij dacht een ogenblik na en antwoordde dan dat zij ervan overtuigd was dat het Gods wil was dat zij zou blijven lijden. Onmiddellijk daarop moest zij weer te bed gaan waaruit ze niet meer opstond; en gedurende tweeëndertig jaar had zij een pijnlijk ziekbed tengevolge van een beenderziekte. Die heilige dame was mevrouw Caroline Sorelli."

"Dat verhaal ontving ik van Mgr. Apollonio; de gravin Soranzo werd door mij, D. Giovanni Garino op 19 april 1888 ondervraagd over enkele feiten, die in verband stonden met Don Bosco en door die dame gekend waren en ze antwoordde mij onder meer met volgende woorden: - "Geen enkele getuige leeft nog om te spreken over het andere mirakel van Carolina Sorelli, dat in 1865 voorviel, toen Don Bosco voor de eerste keer het huis Boutourlin te Florence betrad. Ik vernam het van Don Bosco zelf die de heldhaftige deugd van Sorelli bewonderde; daarna sprak een andere persoon met mij erover, maar die is nu dood te Florence; ik kan de verzekering geven dat wat ik van Mgr. Apollonio schreef, de zuivere waarheid is." -

Heel wat andere dingen zou ik over die heilige kunnen vertellen, vooral wat zijn gave van voorspelling betreft en de gave om in de geheimen van het hart te kunnen lezen. - Carolina Soranzo".

Intussen nam Don Bosco vier Toscaanse jongetjes op die hij in het klein seminarie van Mirabello plaatste. Hijzelf begeleidde hen tot Turijn vanwaar ze naar Mirabello gebracht moesten worden. Een van hen, Ernesto Saccardi, was van kindsbeen af door een echt christelijke opvoeding tot godsvrucht gevormd. Toen zijn moeder hem op de dag van het vertrek aan Don Bosco toevertrouwd had, vaagde hij zijn tranen weg, greep en kuste de hand van de dienaar Gods en zei hem met stralend gezicht:

- "Tot nu toe was mijn moeder alles voor mij; nu leg ik mij in uw handen. Doe met mij wat u goed zult oordelen voor mijn ziel."

Don Bosco beurde hem op met erbij de verzekering van al zijn wellwillendheid;

- "Ik vraag je slechts twee dingen: vertrouwen in de zaken van je ziel en gehoorzaamheid aan je oversten."

- "Ik hoop", antwoordde de jongen, "dat u hierin volledig zult bevredigd worden."

Don Bosco vertrok uit Florence in gezelschap van de nieuwe leerlingen en keerde terug naar het Oratorio. Op die reis kwam hij ook terecht in Prato di Toscana en daar beleefde hij een mooi voorval.

Hij zat samen met enkele heren in een compartiment, die onder elkaar discussieerden over de belevenissen van de dag en zo viel het gesprek op zeker ogenblik op de opvoeding van de jeugd. Daar sprong er een op om te zeggen dat men de jezuïetenstudies en door de priesters geleide colleges moest afschaffen en hij voegde eraan toe:

- "Als ik de leiding van de regering in handen had, zou ik het broeinest van kleine jezuïeten, dat Don Bosco te Turijn kweekt, uitroeien en hem en zijn jongens buitenschoppen om er in hun plaats een regiment ruitery onder te brengen." Daarop wendde hij zich tot Don Bosco, die in een hoek van de coupé gezeten was en iets in zijn notitieboekje optekende:

- "Is het niet zo, Eerwaarde", ging hij voort, "dat het goed zou zijn zo iets te doen?"

- "Ik meen van niet", antwoordde de dienaar Gods; "kent u Don Bosco?"

- "Een beetje; of is het niet waar dat de opvoeding, die hij zijn jongens geeft, niet met onze principes overeenkomt? Hij kweekt een hoop jezuïeten en wij hebben al die monniken niet meer nodig."

- "En toch", weerlegde Don Bosco, "zo vaak ben ik in het Oratorio geweest en heb daar met Don Bosco gesproken, die zich de hoofdmans van de straatjongens noemt en ik heb er het onderwijs gezien en ik kan u de verzekering geven dat hij geen ander streefdoel heeft dan die arme jongens

op te voeden tot goede christenen en tot eerlijke burgers."

De ander drong aan: - "Maar wij leven in andere tijden; de middel-
eeuwen zijn al lang voorbij."

Op dat moment kwam men in een station aan en al die heren stapten uit. Zes á zeven maanden gingen daar overheen en te Rome werden aanbe-
stedingen gepubliceerd voor voorname bouwwerken. De heer, die Don Bosco tegengesproken had, was ingenieur en aannemer van openbare werken en had gaarne meegedaan met de openbare inschrijvingen, maar hij had geen goede aanbevelingen. Op zekere dag ontmoette hij te Turijn een kennis van hem, een markies, en vroeg hem om hulp. Die antwoordde hem:

- "Ga naar Don Bosco en vraag hem in mijn naam je te helpen en ik ben er zeker van dat hij je bij kardinaal Antonelli zal aanbevelen."

Enige dagen later bood de ingenieur zich bij Don Bosco aan en vroeg hem om een aanbevelingsbrief.

- "Dat doe ik op staande voet", antwoordde Don Bosco; en nadat hij de brief geschreven had, gaf hij hem.

De man bedankte hem en vroeg hem of hij geen boodschap voor Rome mee te geven had. En de dienaar Gods glimlachte en zei:

- "Ja, ziet u, één ding zou ik willen; wanneer u bij de kardinaal bent, zeg hem dan niet dat Don Bosco met zijn jongens buiten het Oratorio moest geschopt worden; want u zou er niet welkom zijn."

De ingenieur bekeek Don Bosco eens goed en herkende dan in hem de priester tegen wie hij in de trein kwaad gesproken had over het Oratorio; hij bood hem duizendmaal excuus aan en gaf hem de verzekering dat hij nooit meer een slecht woord zou zeggen, noch over hem noch over de evenmens. Hij trok naar Rome, kreeg de opdracht en verdiende daarmee honderdduizend lires. Hij werd in het vervolg een goede katholiek en bleef zeer erkentelijk tegenover de dienaar Gods.

Wij hebben dit feit vernomen van Baron Bianco di Barbania.

Veel brieven die uit Florence na het vertrek van de eerbiedwaardige geschreven werden, vertellen ons over zijn activiteit en over zijn ijver, over de pijnlijke scheiding die de Florentijnen voelden omwille van zijn heengaan, over hun vurig verlangen naar hem, hun vertrouwen in zijn gebeden en over hun inzet bij het verspreiden van de loterijbiljetten. Wij halen er enkele brokstukken van aan, ook al omdat zij ons inlichten over verscheidene bezoeken waarover wij niets anders vernamen.

Op 21 december schreef Ridder Carlo Cerboni aan Don Bosco:

"Omdat ik door een misverstand bij een mededeling het voordeel en de zo begeerde eer niet heb gehad u te mogen leren kennen en de hand te

kussen in het kleine klooster van de franciscaanse tertiariissen van ognissanto, neem ik de vrijheid u eerbiedig mijn verzoek voor te leggen... en u te vragen een gebed voor mij te willen richten tot de Allerhoogste, speciaal voor een tijdelijke nood... Verleen uw heilige zegen aan mij en aan geheel mijn gezin..."..

Op 28 december maakte de edele dame Luisa Nerli Libri haar beklag bij ridder Oreglia: "... Hoewel berustend, voel ik het verlies van die engel, van mijn lieve Marianna, toch vreselijk erg aan... Don Bosco heb ik niet gezien!... Ik zat met verdriet en kon niet uitgaan; Don Bosco ging en bezocht heel wat openbare plaatsen en werd naar prachtige particuliere huizen gebracht; maar aan mij, ongelukkige, dacht niemand en daarmee heb ik hem niet gezien!... Misschien verdiende ik dergelijke vertroosting niet, en als naar gewoonte zal ik maar herhalen: berusting, berusting! Maak hem mijn beleefde groeten over, kus hem de hand in mijn plaats en vraag zijn zegen voor mijn kleine familie; dat God haar altijd moge zegenen en op het pad van de deugd blijve geleiden. Ik vrees ervoor dat door de familienaam Nerli heel wat misverstanden zijn ontstaan; Enrichetta Nerli heeft veel genoten van de gunsten van Don Bosco. Mij, mama, heeft men nooit gezien!... Duizend gelukwensen voor het nieuwe jaar en echt uit het hart... Bid, bid God veel voor mij dat ik mij in alle kalmte voor uw loterij kan inzetten..."

Op 5 januari 1866 antwoordde gravin Virginia de Cambray Digny aan ridder Oreglia: - "Het zou mij uitermate pijn doen te weten dat die goede Don Bosco nog immer geplaagd wordt door de oogkwaal waaraan hij al leed tijdens zijn verblijf te Florence en ik vrees ervoor dat de spanning van de laatste dagen en meer nog zijn reis op een zo kille dag zoals die van zijn vertrek, hebben bijgedragen om zo niet de kwaal te verergeren dan toch te verlengen. Ik wil verhoplen dat zich deze laatste dagen iet of wat verbetering heeft voorgedaan in een zo kostbare gezondheid... "Ik blijf beschaamd bij de gedachte dat u mij in Don Bosco's naam dank zegt voor wat ik gedaan heb, toen hij te Florence verbleef, omdat ik meen niets gedaan te hebben uit vrijgevigheid; en zo ik hem kwam bezoeken en de gelegenheid te baat nam om hem te zien, dan moet ik toegeven dat er een grote dosis zelfzucht in mijn optreden lag; daarom ook verdien ik niet met zoveel welwillendheid bedankt te worden. Te weten dat Don Bosco en allen van zijn huis voor mij en voor mijn gezin bidden, is voor mij een reden tot grote vertroosting, omdat ik er door zijn tussenkomst op reken voor ons allen van de Heer voldoende genaden te ontvangen die nodig zijn om een leven te leiden waardoor wij verdien eendaags te worden opgenomen (dank zij de goddelijke barmhartigheid) in het mooie paradijs. Gewaardig u daarom, vriendelijke heer Ridder, aan Don Bosco mijn oprechte dankbetuigingen te sturen voor een dergelijke gunst en voor de goedheid waarmee hij mij ontving wanneer ik het geluk had hem te zien."

Op 9 januari 1866 schreef pater Domenico Benelli, kapelaan van de collegiale kerk van S. Lorenzo, aan Don Bosco: "Ik had het geluk u te Florence te kunnen spreken in de school van de jongens in de kloostertuin

van de collegiale van S. Lorenzo... Ik had zelfs de troost van D. Leone Ponzacchi, kapelaan-pastoor van de priorij van de "Filigaren", te vernemen dat hij de voldoening genoot u van Florence naar Prato te vergezellen, dat hij u zijn zielstoestand toevertrouwde en dat hij na dat onderhoud voldaan en rustig in die stad weerkeerde."

En in een andere brief van 26 oktober voegde hij eraan toe: "Don Ponzacchi voelde zich na het onderhoud dat hij met u had op reis van Florence naar Prato merkkelijk opgelucht; het gaat goed met zijn gezondheid, hij wijdt zich aan het heil van de zielen, preekt in zijn en in andere kerken, hoort biecht en bezoekt de zieken."

Mevrouw Teresa Pestallini, geboren Barbollani Montauto, wier man de gelden die door Don Bosco te Florence verzameld waren, naar het Oratorio opgestuurd had, schreef aan Don Bosco terwijl ze hem een gift van 80 lires voor zijn jongetjes stuurde: "Mijn man sprak mij over het heilige werk, dat u met zoveel moed ondernomen hebt, daarenboven sprak mevrouw Gerolama Uguccioni, met wie ik zeer bevriend ben, mij over uw deugden en zette zij me aan u te schrijven. Ik heb het dan maar gewaagd om u te vragen slechts één enkel Ave Maria voor mij te willen bidden waardoor God zich moge verwaardigen mij de gezondheid weer te geven, die voor mijn gezin met vier kleine kinderen zo nodig is en ik verzoek u hen samen met mij en mijn man te willen zegenen..."

Markiezin Isabella Gerini bedankte in een brief van 23 januari 1866 Don Bosco voor een schrijven waarin hij haar vertelde dat zijn gezondheid uitstekend was en dat zijn ogen volledig genezen waren; zij bedankte ook voor een "kostbaar werk"; dat aan haar en haar man gestuurd was en dat ze als een kostbaar erfdeel zouden bewaren; zij bedankte ook voor zijn goedheid voor hen te bidden; en zij besloot: "Met de zekerheid, die hij mij gegeven heeft, hem hier in de lente terug te zien, kan ik hem dan persoonlijk rekenschap afleggen over het weinige, dat ik voor de kerk van de Madonna ontvangen heb."

Te voren had zij reeds aan Ridder Oreglia geschreven: Zolang wij het geluk hadden Don Bosco in ons midden te hebben, kon ik u niet schrijven eer de zaken geregeld waren en ik regelde met die goede Don Bosco alles wat ik met hem kon regelen. Ik hoop dat Don Bosco's gezondheid nu beter is en dat hij een beetje heeft kunnen uitrusten van vermoeienissen te Toscana. Hij had er een grote behoefte aan..."

Op 11 februari 1866 liet mejuffer Marianna Buonamici aan Don Bosco in een brief weten: "Ik ben de dochter van die Buonamici die u samen met mama en mijn jongste zuster 's morgens voor uw vertrek kwam opzoeken in het aartsbisdom... U had beloofd de H. Mis te celebreren in onze particuliere huiskapel; maar tot ons spijt bent u niet kunnen komen omdat u naar het klooster van de H. Maria Magdalena moest gaan. Ik hoop echter dat u ons dat genoeg zult willen doen bij uw terugkeer in de lente zoals u beloofd hebt... Papa, die het genoeg mocht hebben u een ogenblik te

benaderen op een avond bij het station, vraagt mij u zijn beleefde groeten over te maken, samen met mama en mijn zusters." "

Een arme huisknecht markies Nicolini schreef op 15 januari 1866 ook aan Don Bosco: "Ik vond het zeer spijtig dat u edele vertrokken was; als ik het geweten had, zou ik eerst naar Florence gekomen zijn, ik zou voor u neergeknield zijn, uw heilige hand gekust en uw heilige zegen gevraagd hebben." En hij voegde eraan toe dat hij bij het dragen van een gewicht, pijn aan de nieren gekregen had en dat hij na veel zorgen nauwelijks nog kon gaan; hij vroeg om te mogen genezen. Don Bosco antwoordde eigenhandig aan de arme knecht en op de brief schreef hij tot norm van de secretaris, zoals hij dat placht te doen: Beantwoord.

H O O F D S T U K XXII.

En zo eindigde dan het jaar 1865.

De aflevering van de Letture Cattolice, bestemd voor de maanden november en december, vertelde "Het leven van de Zalige Maria van de Engelen, ongeschoeide karmelietes, Turijnse, met noveengebden tot haar eer". Dit leven, wonderbaar door zijn heldhaftige deugden, vooral wat gehoorzaamheid en bovennatuurlijke gaven betreft, werd door Don Bosco geschreven, die het zijn abonnees met volgend voorwoord aanbod:

" Wij menen de lezer plezier te doen met hem te zeggen uit
" welke bronnen wij geput hebben in betrekking met de wonderbare
" daden van de zalige Maria van de Engelen.
" Ten eerste van pater Elia di S. Teresa, karmeliet, die het
" leven schreef kort na haar dood; van pater Anselmo di S. Luigi
" Gonzaga van dezelfde orde en tot slot op onze dagen van pater Teppa,
" barnabiet, allen geleerde en vrome schrijvers. De blijvende
" traditie bevestigt de hier geschreven dingen en alles komt
" volledig overeen met het getuigenis van de heiligheid van deze
" glorieuze stadsgenote, waarin het God behaagde zich op wonderbare
" wijze te openbaren volgens de woorden van de profeet: "Mirabilis
" Deus in sanctis suis". Hij openbaarde zich in haar op wonderbare
" wijze vanaf haar prilste jeugd door buitengewone daden die Hij
" van toen af in haar teder hart stortte; zij was wonderbaar in ge-
" duld, in sterkte, die Hij haar schonk in de grootste tegenslagen,
" wonderbaar in wetenschap, in voorzichtigheid, in liefdadigheid, is de
" ijver die hij haar instortte niet alleen om een volmaakte religi-
" euze van haar te maken, maar ook een ware apostel van de Heer, een
" schat, een tuin van zijn welbehagen. In één woord, jij, lezer, je
" zult in het leven van de zalige Maria van de Engelen een volmaakt
" model van deugd en van heiligheid vinden, maar zo dat het door
" iedereen, in zijn levensstaat, kan nagevolgd worden. En het is met
" het oog op dit alles dat men goed meent te doen een samenvatting
" van dit leven, van deze bruid van Onze Heer Jezus Christus, in de
" "Letture Cattolice" te publiceren en onze lezers een geschikt
" middel aan te bieden om er geestelijk voordeel uit te trekken. Ge-
" ve de Heer dat onze moeite moge strekken tot zijn meerdere eer en
" tot groter welzijn van de zielen. En jij, godvruchtige lezer,
" mocht je bij het lezen van dit boekje, in je hart een goede ge-
" dachte voelen opkomen die je oproept tot een heilig voornemen, verwerp
" ze niet; ze is een genade die de Heer je schenkt, het is een gunst die de
" H. Maria degli

" Angeli uit de hemel je bezorgt.

" Mogen wij door deugdzaam leven, navolgers worden van de voor-
" beelden van onze zalige en hier en in de eeuwigheid gelukkig zijn.

"

"

Pr. Giov. Bosco.

De eerbiedwaardige had dat boek geschreven met onderbrekingen wegens reizen en andere drukke bezigheden. Daar veel bezoekers hem niet in het Oratorio konden aantreffen en te weten gekomen waren dat hij enkele uren van de dag placht door te brengen in het convict van St.-Franciscus van Assisi, waren ze begonnen met hem ook daar te gaan opzoeken. Om toch een beetje vrije tijd te vinden, moest hij een andere toevlucht zoeken en vond die in de huizen van sommige weldoeners en vrienden. Zij stelden dan een van hun kamers tot zijn beschikking met al wat hij nodig had om te schrijven; dan trok Don Bosco zich daar gedurende enkele uren terug en sloot er zich rustig op in de voorbehouden kamer.

Het meest ging hij naar Brosio, "de bersagliere", die hem heel veel geholpen had tijdens de moeilijke jaren van het Oratorio van Valdocco. Die heer overleefde de dienaar Gods, had zijn volle vertrouwen en placht te zeggen:

- "Don Bosco was een groot man; hij was een grote heilige; en hij was mijn grote vriend."

Brosio nu antwoordde schriftelijk, toen hij door D. Giovanni Bonetti ondervraagd werd:

"Toen Don Bosco het leven van de zalige Maria van de Engelen en andere levens van heiligen aan het schrijven was, kwam hij vaak enkele uren in mijn huis doorbrengen om er rustig te kunnen werken; en telkens als hij zijn werk beëindigd had, bleef hij nog wat om met mij te praten. "Op zekere dag bracht mijn vrouw hem bij het ziekbed van mijn dochter en vroeg hem haar zijn zegen te schenken. Toen Don Bosco bij haar gekomen was, nam hij haar bij de hand en zei haar: "Sta op!" - En omdat ik op dat ogenblik niet wist wat Don Bosco van plan was te doen, zei ik hem: - "Ze kan niet opstaan; ze is ziek." - "Welnu", antwoordde mij Don Bosco, "dan zullen wij haar naar het paradijs laten gaan!" - waarop hij haar een zegen gaf en een gebed opzegde.

"Nauwelijks had Don Bosco zich verwijderd, of mijn vrouw verweet mij dat ik gezegd had dat onze dochter niet kon opstaan en voegde eraan toe: - "Heb je dan niet gezien dat Don Bosco haar wilde genezen?" Don Bosco wist inderdaad dat het meisje sinds lange tijd ziek was en waarom zou hij haar bij de hand genomen en haar gezegd hebben dat ze moest opstaan, als het niet was om haar te genezen?" Ik wachtte op een volgend bezoek van Don Bosco maar hij was uit Turijn vertrokken. En het arme meisje ging enige tijd later inderdaad naar het paradijs.

"Maar zo verging het niet met mijn dochter die nog in leven is en die, toen zij om zo te zeggen al dood was, door Don Bosco én aan mij én aan het

leven teruggegeven werd. Maar dat heb ik u vroeger al eens verteld."

Samen met de laatste afleveringen van het jaar, werd aan de abonnees als nieuwjaarsgeschenk, "Il Galantuomo", almanak voor 1866, aangeboden. De "Civiltà Cattolica", jaar 1865, vol. IV, blz. 722, schreef: "Il Galantuomo is een titel die heel goed past bij die kleine almanak omdat die alleen maar goede en christelijke gedachten bevat, slechts de waarheid onderwijst en alleen het goede aanraadt."

Hij bevatte enkele overwegingen per maand over een van de geboden van Gods wet; de Herinnering aan het plaatsen van de hoeksteen van de kerk van Maria, hulp der christenen; stichtende verhalen, geestige vertellingen, epigrammen en het plan voor het reglement van de loterij waarvan de prijzen moesten uitgeloot worden tijdens het volgende jaar nadat ze gedurende drie maanden voor het publiek uitgesteld waren.

In het begin las men deze gedachten:

" Galantuomo aan zijn lezers"

"

" Ik ben gelukkig u weer allen te mogen groeten, vrienden
" lezers, allen die verleden jaar de eer hadden, mij te lezen. Ik
" denk dat er niemand onder hen gestorven is; mocht er iemand door
" onze Heer geroepen zijn van dit leven naar het andere, dan bid ik
" van ganser harte voor hem als voor een dierbare vriend "Heer, geef
" hem de eeuwige rust". Want ik stel als noodzakelijke voorwaarde
" dat mijn lezers ook mijn vrienden zijn.

" - "En wat zal hij ons dit jaar geven?"

" - "Zal hij ons weer doen lachen met de geschiedenis van die
" arme Michele?"

" - "Dat was een goede gedachte, he!?"

" - "O, de wereld is zo slecht en doet ons meermaals treuren
" zodat het een ware zegen van de hemel is, als wij onze ogen kunnen
" richten op een ander tafereel dan dat wat deze miserabele wereld
" ons biedt."

" - "Dus, beste dank, voor alles wat u ons verleden jaar ge-
" schonken hebt, maar dit jaar?"

" - "Welnu, dit jaar wil ik u aangenaam bezighouden op een an-
" dere wijze. Geestige vertelseltjes krijgt ge, maar niet zo koddig
" zoals de anderen; "varietas dilectat", zei vroeger het goede ge-
" heugen van mijn leraar van de zesde; die grapjes zullen wij tot
" betere tijden bewaren. Ik zal alles doen wat ik kan om mij niet
" te bemoeien met dingen van hierbeneden en niet te spreken over
" dat wat de wijzen met een air van geleerdheid "politiek" noemen;
" maar toch, in het voorbijgaan, zonder het te willen, zelfs zonder
" het te denken, kwam ik dingen te weten die mij de weinige grijze
" haren die ik op mijn hoofd heb, deden te berge rijzen. Grote ge-
" nade! Wat een voorstelling zoudt ge u van uw "Galantuomo" maken mijn
" vriendelijke lezers! en

" ik zou niet willen dat ik met mijn betraand gezicht belachelijk
" zou staan bij u en anderen, zodat gij mij niet meer ter hand zoudt
" willen nemen om mij van a tot z met enige voldoening te doorlo-
" pen. Ik heb de vaste hoop dat een volgend jaar... maar wat nu?
" neen, ik zal geen profetieën doen, hoor! De weinige die ik geris-
" keerd heb te doen bij zekere gelegenheid, zijn mij duur te staan
" gekomen en benamen mij al mijn verlangen om er nog te doen. Men
" dacht dat ik waarachtig een aanzienlijk man was. Sukkelaars, hoe
" zouden ze van gedacht veranderen, mochten ze mij maar eens te zien krij-
" gen!

" Bijgevolg heb ik de vaste hoop dat ik een volgend jaar, als er
" schoner tijden komen, de gelegenheid zal krijgen u nog veel mooiere
" verhalen te vertellen. Staat u deze overeenkomst aan? Dus wij gaan ak-
" koord. Maar als de arme "Galantuomo" er dan niet meer zou zijn?
" Inderdaad dit is een twijfel die ook in mij opkomt, doch ik noemde
" hem inopportuun. Daarom:

" Aangezien : 1° ik zeer oud ben;

" Aangezien : 2° men ook zonder zo oud te zijn kan sterven;

" Aangezien : 3' het jaar 365 lange dagen telt en dat er intussen
" veel dingen kunnen gebeuren en velen naar een beter leven kunnen
" overgaan; vraag ik dat de arme "Galantuomo" in geval hij zou ster-
" ven, in het geheugen zou blijven van zijn welwillende lezers.

" Nochtans hoop ik voor deze keer er nog aan te ontsnappen en nog
" vele jaren te leven en zo hoop ik ook voor u allemaal. Wie het
" anders zou verlangen, hij mag zijn gang gaan.

" Ik heb gemeend u dit jaar als maandelijks meditatie een
" voorschrift van de tien geboden te geven. Ze worden in het alge-
" meen zo slecht nageleefd, dat het niet misplaatst is, er dikwijls
" aan te herinneren, om niet meer later zonder nut en op een kri-
" tisch oogenblik eraan te moeten denken.

" Ik vraag u, mijn dierbare lezers, mij aan velen bekend te
" maken, mij te doen lezen, mij veel en met velen te doorbladeren,
" vooral met hen die weinig naar de kerk gaan en onverschillig zijn
" tegenover Gods geboden; met hen die gij beter kent dan ik en die altijd
" maar schreeuwen over vrijheid, vrijheid en ellendige slaven zijn
" zijn van hun driften; met hen zou ik eens willen praten, in de
" hoop een godsdienstige gedachte in hun geest achter te laten.

" Tenslotte, nog een kleinigheidje dat u zeker niet zal mishagen.
" En gij, mijn vrienden, blijf gezond en welgezind en neem het de
" "Galantuomo" niet kwalijk als hij u soms wat vervelend aankomt.
" Wat wilt ge, ik ben oud en brommerig, ik zie dat de wereld om zeep
" gaat, en ik zou het willen beletten; maar ik word gewaar dat de
" kracht mij ontbreekt. O ja, er is iemand anders nodig dan een arme
" oude man om heel die arme machine aan de gang te houden. Ik heb nochtans
" een goede dosis goeie wil, maar dat helpt niet.

" Houd u taai, wees altijd blij in de Heer, mijn dierbare le-
" zers, en tot weerziens.

H O O F D S T U K XXIII.

Bij het begin van 1866 telde Don Bosco twaalf priesters. Het totale aantal medebroeders van de vrome sociëteit bedroeg ongeveer 90 man. Negentien onder hen hadden eeuwige geloften afgelegd, negenentwintig de driejaarlijkse. De overigen waren zonder meer novicen.

Gelukkig om die mooie krans van toegewijde medewerkers, had de goede vriend van de zielen van de jongens beloofd op de eerste dag van het jaar een droom te vertellen, wat meteen het gebruikelijke nieuwjaarsgeschenk betekende. Hij had als in een visioen, zo scheen het ons toch toe, de toekomst van de vrome sociëteit gezien en misschien ook wel die van de andere kloostergemeenschappen en wat zijn leerlingen, zowel huidige als toekomstige betrof. Maar wat hij zijn jongens uiteen wou zetten, was vooral hun toestand in de ogen van God; want al zijn woorden - dat hebben wij honderdmaal ondervonden - hadden ten doel de zonde te bekampen met een openhartigheid, die geen menselijk opzicht kende. Hij luisterde naar het bevel, dat door de Heilige Geest in de Ecclesiasticus gegeven was (Hfdst. IV, v. 27,28): Ne verearis proximum in casu suo; ne retineas verbum in tempore salutis; Dat wil zeggen volgens Mgr. Martini: "De fouten van uw naaste niet verhelen uit valse schaamte; niet sparen, niet zwijgen wanneer gij hem door uw vermaning kunt redden. Maak dan gebruik van de wijsheid, welke God u gegeven heeft en houd haar niet verborgen wanneer gij haar eer moet aandoen en God verheerlijken met uw broeder die zondigde, te verbeteren en te bekeren.

Zo sprak Don Bosco dan voor zijn vele jongens op maandagavond, eerste dag van het jaar 1866:

" Het scheen mij toe dat ik mij niet ver van een gemeente
" bevond die wel leek op Castelnuovo d'Asti, maar het was niet zo.
" Alle jongens van het Oratorio speelden blijgezind in een over-
" grote weide; opeens doet een vloed het water opzetten boven de
" boorden van de grasvlakte en worden wij van alle kanten over-
" stroomd, en die overstroming werd groter naargelang ze naar ons
" toekwam. De Po was buiten zijn oevers getreden en onafzienbare
" en troosteloze watermassa's overstroonden de oevers.
" Overmand door de schrik vluchtten wij naar een alleen-
" staande molen, ver van andere woningen, een molen met dikke hoge
" muren zodat hij er als een fort uitzag; te midden van mijn ver-
" schrikte jongens bleef ik op de binnenplaats staan. Omdat het
" water ook daar binnendrong, moesten wij ons in het huis terugtrekken
" in de

" bovenste kamers. Uit de vensters zag men de uitgestrektheid van
" de ramp. Vanaf de heuvels van de Superga tot aan de Alpen, in
" plaats van weiden, bewerkte velden, tuinen, bossen, hofsteden,
" dorpen, steden, zag men niets anders dan de oppervlakte van
" een grenzeloos meer. Naarmate het water steeg, gingen wij naar een ho-
" gere verdieping. Daar alle menselijke hoop op redding verloren was, moe-
" digde ik mijn dierbaren aan en zei dat allen zich met volle ver-
" trouwen aan God en onze lieve Moeder Maria moesten toevertrouwen.

" Het water stond bijna op hoogte van de laatste verdieping.
" Toen was de schrik algemeen en we zagen geen andere hoop op red-
" ding dan ons terug te trekken op een zeer groot vlot, dat op een
" schip geleek en op dat ogenblik juist naast ons dreef. Iedereen
" wilde de eerste zijn om erop te springen, doch niemand durfde, omdat de
" boot niet dicht genoeg bij het huis kon omwille van een muur die
" wat boven het watervlak uitstak. Er was echter maar één enkel
" middel om over te stappen en dat was een lange dunne boomstam;
" maar dit overstappen werd nog des te moeilijker, aangezien het ander
" uiteinde van de stam op het vlot lag, dat gedurig in beweging
" was door de golvende wateren. Ik schepte moed en stapte de eerste over
" naar het vlot; om het overstappen van de jongens te vergemakkelijken en-
" om ze gerust te stellen, liet ik de priesters en de clerici die op de mo-
" len waren de jongens vasthouden die weggingen, en de anderen, die op de
" boot waren moesten de hand uitsteken om ze op te vangen. Maar
" eigenaardig, na korte tijd waren de clerici en de priesters zo
" moe dat de ene na de andere van uitputting neerviel; en zij die
" hen vervingen, ondergingen hetzelfde lot. Verwonderd wilde ook ik
" eens proberen en ook ik voelde mij zo moe dat ik mij niet meer kon
" recht houden.

" Veel jongens werden intussen ongeduldig; en uit schrik voor
" dood, ofwel om zich moedig te tonen maakten zij van een langere
" plank die zij gevonden hadden en die wat breder was dan de boom-
" stam, een tweede brug; en ongeduldig zonder te wachten op de hulp van de
" clerici en de priesters, wilden zij erop springen zonder op zijn roepen
" te letten.

" "Houd op, houd op, zoniet vallen jullie het water in" - riep
" ik en het gebeurde dat velen gehinderd werden, het evenwicht verlo-
" ren, in het water vielen en in dat vuil en stinkend water verdwe-
" nen. Ook de zwakke brug was in de vloed gestort met allen die er
" op stonden. En zo groot was het aantal ongelukkigen dat een vierde
" van onze jongens slachtoffer werd van hun gril.

" Tot dan toe had ik het uiteinde van de boomstam vastgehouden
" terwijl de jongens erover stapten; nu bemerkte ik opeens dat het
" water het stuk muur overspoeld had, zodat ik het vlot tot bij de
" molen kon brengen. Hier stond D. Cagliero met een voet op het
" raam en met de andere voet op de rand van het vlot, reikte de
" jongens die in deze kamers gebleven waren de hand en hielp ze op
" het vlot springen.

" Maar alle jongens waren nog niet gered. Een zeker aantal was

" op de zolder geklommen en vandaar op het dak; ze zaten er de ene tegen
" de andere gedruimd, terwijl de overstroming altijd maar steeg en
" al de dakgoot en een deel van de uiterste rand van het dak be-
" reikt had. Maar met het water was ook de boot gestegen, en toen
" ik die arme jongens in zulke toestand zag, riep ik hen toe dat ze
" vurig zouden bidden en kalm blijven; dat zij elkaar met de armen
" zouden vasthouden om niet weg te glijden en van het dak naar bene-
" den zouden komen; en daar de kant van de boot tegen de dakgoot lag,
" raakten ze met de hulp van hun makkers aan boord. Hier stond een
" groot aantal manden met vele broodjes gevuld.

" Toen allen in de boot waren en nog niet zeker waren uit dit
" gevaar te geraken, nam ik de leiding en zei tot de jongens:

" - "Maria is de ster der zee. Zij verlaat niet wie op haar
" vertrouwt; laten wij ons dan onder haar mantel plaatsen; zij zal
" ons uit het gevaar redden en ons in veilige haven brengen.

" Wij gaven dan de boot aan de golven over; hij dobberde voort
" om ons van die plaats weg te varen. "Facta est quasi navis
" institoris, de longe portans panem suum", maar de onstuimigheid van
" de wind stuwde hem met zulk een snelheid dat wij elkaar met de
" handen moesten vasthouden om niet te vallen.

" Op korte tijd hadden wij een lange weg afgelegd. Plots
" liep de boot vast en begon met zo een snelheid op zichzelf rond
" te draaien, dat hij scheen te vergaan. Maar een geweldige wind
" dreef hem uit de draaikolk. Toen begon hij een meer regelmatige vaart
" te nemen en werd door de reddende wind uit nog enkele kleinere en
" draaikolk gedreven. Tenslotte strandde hij op een droge oever, die
" uitgestrekt en mooi als een heuveltje lag te midden van de zee.
" Veel jongens werden erdoor verrukt; zij zegden dat de Heer de
" mens op de aarde geplaatst had en niet op het water en verlieten
" zonder toelating vol vreugde de boot en nodigden anderen uit om
" op de helling te klimmen. Maar hun vreugde was van korte duur;
" want een plots opgekomen wind zweeptte het water weer op en over-
" stroomde de prachtige oever van het eiland; zij schreeuwden luid,
" wanhopig en stonden weldra tot aan de lenden in het water; zij
" werden omvergeduwd en verdwenen in de golven. Ik riep uit:

" - "Het is toch maar al te waar; wie zijn eigen zin wil
" gaat, moet het gelag betalen." Intussen dreigde de boot die de
" speelbal was geworden van de golven, opnieuw te vergaan. Toen zag
" ik mijn jongens, bleek van schrik: - "Houd moed", riep ik hen toe;
" "Maria zal ons niet verlaten." - En één van hart en ziel, zegden
" wij de akten van geloof, hoop en liefde en berouw, enige "Pater"
" en "Ave" en het "Salve Regina", en dan geknield, elkaar bij de
" hand houdend, bad elkeen persoonlijke gebeden. Enige dwazen
" nochtans bleven onverschillig voor dit gevaar; zij deden alsof er
" niets aan de hand was, stonden recht, liepen rond en lachten en
" spotten met de biddende houding van hun vrienden; maar plots liep
" de boot vast, draaide met grote snelheid rond en een woeste wind
" slingerde die ongelukki gen in de golven. Zij waren met dertig.
" Het water was zo diep en zo modderig dat men hen in het water niet
" meer kon zien. Wij hieven

" het "Salve Regina" aan en meer dan ooit riepen wij met heel ons
" hart de bescherming af van de Ster der zee.

" De kalmte keerde terug. Maar de boot gleed als een vis
" vooruit zonder te weten waar hij ons zou voeren. Aan boord was men
" aanhoudend bezig met het reddingswerk. Men deed van alles om
" te beletten dat er nog meer jongens in het water zouden vallen
" en om hen die er in gevallen waren, te redden. Enkele jongens die
" onvoorzichtig waren, hielden te ver over de leuning van de boot en
" vielen in het meer; enkele onbeschaamde en brute jongens riepen
" enige makkers bij zich aan de leuning en duwden ze in het water.
" Daarom maakten enige priesters stevige stokken, dikke hengel-
" snoeren en alle soorten vishaken gereed. Anderen maakten de ha-
" ken aan de stokken vast en gaven ze aan de enen en de anderen; anderen
" zaten al op hun plaats met de stokken boven het water, keken
" scherp uit over de golven en luisterden naar het geroep om hulp.
" Als een jongen in het water viel, werden de stokken uitgestoken;
" de drenkeling pakte de stok vast, ofwel werd met de haak die aan
" zijn gordel of aan zijn kleren vastzat, op het droge getrokken.
" Maar ook onder hen die aangesteld waren om te vissen, waren er
" die de vissers en hen die de haken gereed maakten en uitdeelden,
" hinderden.

" De clerici deden hun best om de jongens die nog in massa op
" de boot waren van het gevaar verwijderd te houden.

" Ik stond aan de voet van een hoge mast te midden van de
" boot, omringd door vele jongens en clerici en priesters die al
" mijn bevelen uitvoerden. Zolang zij gewillig en gehoorzaam waren,
" ging alles goed; wij waren gerust, tevreden, in zekerheid. Doch
" niet weinigen vonden dit vlot ongerieflijk en die reis veel te lang of
" klaagden over de ongemakken en het gevaar van die overvaart; ze
" maakten ruzie over de plaats waar we zouden landen en dachten er-
" aan een ander onderkomen te zoeken; zij beeldden zich in dat we weldra
" aan land zouden zijn en er een zeker onderkomen zouden vinden; zij
" twijfelden eraan of er genoeg etensvoorraad aan boord was, maak-
" ten ruzie onder elkaar en weigerden te gehoorzamen. Te vergeefs
" trachtte ik hen met rede te overtuigen.

" En zie, we kregen andere vloten in het zicht die nader
" kwamen en een andere koers schenen te nemen, dan de onze; enkele onvoor-
" zichtigen besloten hun eigen zin te doen, zich van mij te verwijderen en
" hun eigen gang te gaan. Ze wierpen enige planken in het water,
" sprongen op enige brede die zij niet ver van ons vlot zagen dobberen en
" voeren op de vloten af die ons tegemoetkwamen. Dit was voor mij een on-
" beschrijflijk bedroevend schouwspel; ik zag die ongelukkigen hun onder-
" gang tegemoet gaan. Er was veel wind: de golven schuimden hoog op:
" en zie, ze overspoelden enkelen die de diepte ingingen; anderen geraak-
" ten in de draaikolken en werden naar de afgrond gezogen, nog anderen
" stootten op hinderpalen aan de oppervlakte van het water en schoten
" ondersteboven het water in; sommigen klonnen op andere vloten die
" weldra zelf overstroomd werden. Het werd een donkere en mistige nacht
" en in de verte hoorde men het ver-

" scheurend geschreeuw van de drenkelingen. Allen vergingen. "In
" mare mundi submergentur omnes illi quos non suscipit navis ista",
" dit wil zeggen de boot van de heilige Maagd.

" Het aantal van mijn dierbare jongens was fel verminderd; maar on-
" danks alles bleven wij vertrouwen op de Madonna; na een volle don-
" kere nacht, gleeed de boot in een soort inham, tussen twee slijke-
" rige oevers bedekt met struiken en dikke spaanders, keien, staken,
" rijshout, gespleten balken, bonenstaken, roeiriemen. Overall rond
" de boot zag men spinnen, padden, slangen, draken, krokodillen, haai-
" en, adders en duizend andere afschuwelijke dieren. Op de treurwil-
" gen waarvan de takken boven onze boot hingen zaten vreemdsoortige
" katten, die stukken van menselijke ledematen kraakten; vele apen
" die aan de takken hingen, trachtten de jongens te grijpen en ze
" opeen te rollen; maar vol vrees konden zij zich tijdig bukken
" en zo ontsnaptten aan dat gevaar. "

" Het was in deze inham, dat wij tot onze grote verwondering
" en afschuw de arme makkers die ons verlaten hadden, terugvonden. Na de
" schipbreuk waren ze door de golven op dit strand geworpen. Van som-
" migen waren de ledematen gebroken door het geweld waarmee zij te-
" gen de klippen gevlogen waren. Anderen lagen begraven in de moe-
" rassen en men zag er nog slechts de haren van en een deel van een
" arm. Hier stak een rug uit de modder, een beetje verder een hoofd,
" elders zwalpte een lijk.

" Plots hoorde men de stem van een jongen op onze boot:
" - "Hier is een monster dat het lijk van die en die ver-
" scheurt!

" En hij noemde bij herhaling de ongelukkige bij zijn naam en
" wees hem aan zijn verschrikte makkers aan.

" Maar nog een heel ander schouwspel kregen wij te zien. Op
" korte afstand verhief zich een reusachtige oven waarin een groot,
" geweldig gloeiend vuur brandde. Daarin verschenen menselijke ge-
" daanten en men zag voeten, benen, armen op en neer gaan in deze
" vlammen, de ene door de andere, zoals peulvruchten die in een
" ketel aan het koken zijn. Wij keken goed toe en zagen er zoveel
" van onze leerlingen dat wij stijf van schrik waren. Boven dat
" vuur lag er een groot deksel waarop in grote letters geschreven
" stond: "Het zesde en het zevende voeren hierheen."

" Dichtbij was er een uitgestrekt heuveltje waarop in het wild
" groeiende bomen stonden; daar was nog een groot deel van onze
" jongens die of in de golven gevallen waren of die zich tijdens de reis
" van ons verwijderd hadden. Zonder acht te slaan op het gevaar,
" ging ik bij hen en merkte dat hun ogen, hun oren, hun haar en
" tot zelfs hun hart vol insecten en wormen zaten die eraan knab-
" belden en hun verschrikkelijke pijn veroorzaakten. Eén onder hen
" leed meer dan de anderen; ik wilde bij hem gaan, doch hij vluchtte en
" verborg zich achter de bomen. Ik zag er anderen die veel pijn had-
" den; zij maakten hun klederen los en toonden hoe ze door slangen
" omgord waren; nog anderen droegen adders aan hun boezem.

" Ik wees allen een bron aan die overvloedig veel fris en
" ijzerhoudend water gaf; wie zich aan die bron ging wassen werd

" ogenblikkelijk genezen en kon in de boot terugkeren. Het merendeel
" van deze ongelukkigen luisterden naar mijn raad; maar enkelen wei-
" gerden. Toen talmde ik niet meer en wendde mij tot hen die genezen
" waren; zij konden op mijn aandringen rustig volgen, daar de mon-
" sters verdwenen waren. Nauwelijks waren wij op het vlot of wij wer-
" den weer door de wind gedreven, vaarden de inham uit en werden op-
" nieuw in die eindeloze zee geworpen.

" Wij betreurden het droevige lot en het betreurenswaardig
" einde van onze makkers, die aan hun lot overgelaten waren en zon-
" gen het "Lodate Maria, o lingue fedeli", in dank aan de hemelse
" Moeder die ons tot nu toe beschermd had; en plots, als op bevel van
" Maria viel het razen van de wind stil en gleeed de boot zo snel
" over de rustige golven dat het niet mogelijk is het te beschrijven;
" hij scheen wel te varen onder de druk van de jongens, die al spe-
" lend, met hun hand in het water roeiden. En kijk, een regenboog ver-
" scheen aan de hemel, veel schoner en rijker van kleur dan het noor-
" derlicht. In het voorbijvaren lazen wij in grote lichtletters het
" woord "MEDOUM" zonder te weten wat het betekende. Mij scheen het
" nochtans toe dat elke letter van dit woord de beginletter was van
" volgende woorden: "Mater Et Domina Omnis Universi Maria."

" Na een lange reis kwam er aan de horizon land in zicht.
" Naarmate wij dichterbij kwamen, overstroomde een onuitsprekelijke
" vreugde ons hart. Dat land, uiterst bekoorlijk door zijn bosjes,
" met allerlei soorten van bomen, bood ons een verrukkelijk panorama,
" te meer daar het verlicht werd door de rijzende zon achter de heu-
" vels. Het was een licht dat onzeglijk rustig schitterde, zoals dat
" van een prachtige zomeravond dat rust en vrede in de harten stort.

" Het vlot schoof over het zand van de oever en bleef op het
" droge liggen aan de voet van een prachtige wijngaard. Men kan van
" dit vlot wel zeggen: "Eam tu Deus pontem fecisti, quo a mundi
" fluctibus trajicientes ad tranquillum portum tuum deveniamus."

" De jongens verlangden naar deze wijngaard te gaan en enkelen,
" die nieuwsgieriger waren dan de anderen, waren met één sprong op
" de kust; maar nauwelijks hadden ze enkele stappen gedaan of ze
" dachten aan het lot van die ongelukkigen die de rots te midden de
" onstuimige zee hadden beklommen en keerden haastig terug naar de
" boot.

" En de ogen van allen waren op mij gericht en ik las er de
" vraag in: - "Don Bosco, is het tijd om af te stappen en hier te
" blijven?"

" Eerst dacht ik een ogenblik na en zei: - "We stappen af, de
" tijd is gekomen, nu zijn wij in zekerheid!"

" Het was een algemene kreet van vreugde, iedereen wreef
" zich de handen van blijdschap, ging de wijngaard binnen in de
" grootste orde. Er hingen druiventrossen zo groot als deze van het
" beloofde land en aan de bomen hingen alle soorten vruchten die men
" maar kon verlangen en met een onbekende smaak. In het midden van
" deze uitgestrekte wijngaard stond er een groot kasteel met een
" prachtige koninklijke tuin, die door sterke muren omringd was.

" Wij gingen erop af om het te bezoeken en we mochten er vrij

" binnen. Wij waren moe en hadden honger; in een zaal, helemaal met goud
" versierd, stond er een grote tafel gedekt met alle soorten van
" de meest uitgelezen spijzen en iedereen kon zich naar genoegen
" bedienen. Toen de inwendige mens versterkt was, kwam een edele
" bediende de zaal binnen: hij was rijk gekleed en onbeschrijflijk
" liefvallig; hoffelijk, vertrouwelijk en genegen noemde hij ons
" allen bij onze naam. Ziende dat wij verwonderd en verbaasd waren
" over zijn schoonheid en over alles wat wij al gezien hadden,
" zei hij: - "Dit is nog niets, kom en jullie zullen zien."

" Wij volgden hem. Vanaf de loggia liet hij ons de tuinen bewon-
" deren en zei dat wij er van gebruik konden maken voor onze speel-
" tijden. Hij bracht ons van de ene zaal naar de andere; de ene was
" al prachtiger dan de andere door de architectuur, de colonnade en
" allerhande versieringen. Toen opende hij de deur van de kapel en
" nodigde ons uit binnen te treden. Van buiten uit gezien scheen de-
" ze klein te zijn, maar nauwelijks waren wij binnen of wij stelden
" vast dat wij van de ene zijde naar de andere elkaar met moeite
" konden zien. Vloer, muren, gewelven alles was rijkelijk versierd
" met het kostbaarste marmer, met zilver, goud en edelgesteenten;
" bijna in extase riep ik uit: - "Maar dit is de pracht van de he-
" mel, ik maak een contract om hier altijd te blijven!"

" In het midden van deze grote tempel stond op een rijk
" voetstuk een groot, prachtig beeld van Maria, Hulp der Christenen.
" De jongens, die zich overal verspreid hadden om de schoonheid van
" dit heiligdom te bewonderen, werden bijeengeroepen en kwamen allen
" voor het beeld van de Hemelmoeder om haar voor zoveel gunsten te
" danken. Hier viel mij op hoe groot deze kerk was, daar deze dui-
" zenden jongens slechts een onogelijk groepje scheen te zijn in het
" centrum ervan.

" Terwijl de jongens het beeld bewonderden dat werkelijk een
" aantrekkelijke schoonheid uitstraalde, scheen het ons toe dat het
" begon te leven en te glimlachen. En zie er kwam een gemurmel en
" ontroering onder de menigte: - "De Madonna beweegt de ogen"! - riepen
" sommigen. En inderdaad, de Heilige Maagd richtte met onuit-
" sprekelijke goedheid haar ogen op al die jongens. Kort daarop een
" tweede algemene kreet: - "De Madonna beweegt haar handen." - En
" inderdaad, langzaam opende zij haar mantel als om ieder eronder te
" ontvangen. Ontroerd sprongen de tranen uit onze ogen. - "De Madonna
" beweegt de lippen"! - zegden er een paar. Er ontstond een diepe
" stilte en de Madonna opende de mond en met een zilveren buitengewone
" zachte stem zei ze ons: - "Zo jullie mijn toegewijde kinderen
" zijn, zal ik voor jullie een barmhartige Moeder zijn!"

" Bij deze woorden vielen wij allen op de knieën en hieven
" de lofzang aan: "Lodate Maria, o lingue fedeli."

" Deze samenzang was zo zacht, dat ik erdoor wakker werd. En
" zo eindigde de droom.

Don Bosco besloot:

" Begrijpen jullie het, mijn beste jongens? In deze droom
" kunnen wij de woelige zee als een beeld van de wereld herkennen.
" Zo jullie onderworpen en gehoorzaam zijn, zullen jullie niet naar
" slechte raadgevers luisteren; als jullie het goede doen en het
" verkeerde vluchten en alle slechte neigingen overwinnen, dan zul-
" len wij op het einde van ons leven op een veilige kust aanlanden.
" Dan zullen wij ontvangen worden door iemand die gezonden is door
" de H. Maagd om ons uit naam van onze goede God binnen te leiden in
" zijn koninklijke tuin; d.i. in het paradijs, in zijn allerbeminne-
" lijkste tegenwoordigheid voor een leven van eeuwige vrede en rust.
" Maar als jullie het tegenovergestelde doen van wat ik je zeg en je
" eigen zin willen volgen en niet willen luisteren naar mijn raad,
" dan zullen jullie op ellendige wijze schipbreuk lijden.

Bij verschillende gelegenheden en in privé gaf Don Bosco een meer uitgebreide uitleg over die droom, die naar het schijnt niet alleen het Oratorio betrof, maar bovendien ook de vrome sociëteit.

"De weide is de wereld; het water dat ons dreigt te verdrinken, zijn de gevaren van de wereld. De zo vreselijk uitgebreide overstrooming zijn de ondeugden en de ongodsdienstige principes en de vervolging tegen de goeden. De molen, het huis van het brood een geïsoleerde en veilige plaats, maar die toch bedreigd wordt, betekent de Katholieke Kerk. De broodmandjes, dat is de H. Eucharistie die tot teerspijs dient voor de varenden. - Het vlot is het Oratorio. - De boomstam, die de passage van de molen naar de boot vormt, is het kruis, of met andere woorden, het offer van zichzelf aan God door de christelijke versterving. - De plank die de jongens als brug legden om gemakkelijker in de boot te stijgen, betekent de overtreding van de regel. Velen treden er binnen met lage en vreemde doeleinden om carrière te maken, uit winst of eerzucht, gemak, verandering van levensvoorwaarden; dat zijn er die niet bidden en spotten met de godsvrucht van anderen. - De priesters en clerici stellen de gehoorzaamheid voor en duiden de wonderen van redding aan die zij door die gehoorzaamheid weten te bewerken. - De draaikolken zijn de verschillende en vreselijke vervolgingen die er waren en nog zullen komen. Het overstroomde eiland zijn de ongehoorzamen die niet meer op de boot willen en naar de wereld terugkeren met verachting van hun roeping. - Hetzelfde kan gezegd worden van hen die hun toevlucht op andere vloten zochten. - Velen die in het water gevallen waren, staken hun handen uit naar hen die op de boot stonden en geraakten, dank zij de hulp van hun makkers, weer terecht. Ze waren van goede wil, waren ongelukkigerwijze in zonde gevallen en door middel van de biecht kwamen ze weer in de genade Gods. - De inham, de katten, de apen en de andere monsters zijn de opstanden, de gelegenheden en de verlokkingen tot het kwaad, enz. - De insecten in de ogen, op de tong, in het hart zijn de slechte oogopslagen, de onzedige gesprekken, de ongeregelde genegenheden. De fontein met ijzerhoudend water, die het vermogen bezat alle insecten te doen sterven en ogenblikkelijk te genezen, zijn de sacramenten van biecht en communie. -

Slijk en vuur zijn oorden van zonde en van verderf. Daarbij moet echter opgemerkt worden dat zo iets niet wil beduiden dat allen die in het slijk terecht kwamen en die men niet meer zag en dat allen die tussen de vlammen aan het branden waren, als verdoemden in de hel moeten beschouwd worden; neen. God hoede ons ervoor zoiets te zeggen! Het betekent wel dat ze zich op dat ogenblik in ongenade bij God bevonden en dat ze voor eeuwig verloren zouden zijn gegaan, als ze op dat moment gestorven waren. - Het gelukkige eiland, de tempel, is de salesiaanse sociëteit, stevig en triomferend. En de stralende jongeman, die de jongens opvangt en ze uitnodigt om het paleis en de tempel te bezoeken, schijnt een overleden leerling te zijn, die al in de hemel is en misschien wel Dominicus Savio."

Uit deze laatste zin van deze droom zoals uit andere dromen van Don Bosco blijkt dat er over het algemeen een geheime betekenis in begrepen ligt, die voornamelijk betrekking heeft op de vrome salesiaanse sociëteit. Daarbij moeten wij nog aanmerken dat op iedere fase van een droom andere maar soortgelijke, die een integrerend deel uitmaakten van de beschreven dingen, kunnen toegepast worden. Don Bosco achtte het niet opportuun daarover te praten. Dat menen wij te kunnen bewijzen. In 1879 herinnerde hij aan D. Giulio Barberis, dat hij in die droom D. Cagliero grote wateren had zien oversteken, anderen had zien helpen om ze door te trekken en dat hij en zijn gezellen tien standplaatsen hadden gehouden. Hij voorzag hun reizen in Amerika. Zo zei hij in 1885 dat hij begrepen had dat die droom betrekking had op die andere droom uit 1854 nl. dat D. Cagliero bisschop zou worden.

In de morgen van 2 januari liepen de jongens in hun nieuwsgierigheid om hun gewetenstoestand te kennen naar de sacristie om bij hem te biecht te gaan. Aan een van hen die hem na de biecht vroeg hoe en waar hij hem in die geheimzinnige droom gezien had, antwoordde hij:

- "Jij zat in de boot en je ging vissen en je viel meer dan eens in het water, maar ik heb je eruit getrokken en je weer in de boot gebracht."

- "En herinnert u zich ook nog mij gezien te hebben toen ik in de tempel was aangekomen?"

- "Ja zeker", antwoordde hij glimlachend.

Aan een clericus uit Vercelli, die hem op de speelplaats vroeg hoe hij hem gezien had: - "Jij stoorde de anderen en hinderde zodoende de visvangst."

En aan een priester die wilde weten welk aandeel hij in het schouwspel gehad had: - "Ik heb je afgescheiden van de anderen gezien, moederziel alleen, ernstig, in een hoek van de boot, helemaal bezig met het voorbereiden van vishaken met hengelsnoeren, die de anderen bij je kwamen halen om te hengelen." - En daar voegde hij nog enkele andere dingen aan toe, die twintig jaar later op wonderbare wijze bewaarheid werden en die

niet verklaard moeten worden.

De leerlingen vergaten de droom niet, hij had een diepe indruk nagelaten; en de jonge Agostino Semeria uit Moltedo Superiore schreef er ons over in zijn brief van 24 september 1883, bevestigde onze beschrijving en voegde eraan toe:

"Ik herinner mij daarenboven hoe Don Bosco ons een van de volgende avonden onder de zuilengang - en dat was iets uitzonderlijks - een derde deel van de rozenkrans deed bidden voor de noden van onze moeder de Heilige Kerk. Na het beëindigen van het gebed stapte hij te midden van ons voort, en terwijl hij met grote vreugde en onder een "hij leve lang" onthaald werd, liet hij toe dat wij hem van de grond optilden en hem op de kathedr neerzetten. Dat gebeurde wel vaker. Toen het applaus uitgestorven was, maakte hij een zinspeling op de vreugde van de rechtvaardigen bij het betreden van de stranden van de eeuwige zaligheid en op de vrede van de christen die altijd in de genade Gods leeft. Toen hij ons dan een goede nacht toewenste, zei hij: - "Wanneer gij u uitkleedt om naar bed te gaan, doe dat dan in alle zedigheid en denk aan God die u ziet; ga daarna liggen, vouw de handen op de borst, vertrouw u toe aan het Hart van Jezus en van Maria en slaap dan in."

heeft je iets te zeggen." - En hij stelde ze hem voor.

Don Bosco fixeerde ze een ogenblik en fluisterde hun daarop een woord in het oor, dat ze deed blozen. Het waren nieuwelingen die pas sinds enkele tijd hun thuis verlaten hadden; zij bekenden schuld en beloofden zich te zullen beteren. Nadat hij 's anderendaags ongeveer de hele dag biecht gehoord had, vertelde hij 's avonds de droom van het drijvende vlot.

Intussen kwamen er van hen die zich inzetten voor het verspreiden van de loterijbiljetten, brieven en uitnodigingen toe om zijn raad en om zijn aanwezigheid.

Uit Venetië schreef hem D. Giuseppe Apollonio:

" Leve het kind Jezus!
" Venetië, 2 januari 1866
" Zeereerw. Don Giovanni,
" Op deze feestdag van de Naam van Jezus waarmee de Kerk het
" nieuwe jaar begint, feliciteer ik u en bied u mijn beste wensen.
" De Heer zegene u, Don Bosco en aanvaarde de vruchten van uw apos-
" tolische arbeid tot eerherstel van het vele kwaad dat in ons arm
" Italië gebeurt! Ik vraag de Heer u al de genaden te schenken die ik
" vraag om mezelf, ik verlang dat Hij u heilig make, zoals Hij zich
" verwaardigde door u die dierbare jongens heilig te maken, van wie
" u mij de biografie gestuurd hebt. Bij die gelegenheid dank ik u
" heel hartelijk in naam van Mgr. Giorda voor de waardevolle boeken
" die u liet bezorgen door de pauselijke consul Battaggia. Wil mij
" verontschuldigen zo ik niet eerder geschreven heb; daar ik een
" tijd geleden gehoord had van Prinses Elena Vidoni of van haar
" dochter dat u, eerwaarde, verwacht werd door de Maddalena te Cremona wil-
" de ik een reis doen en twee zaken afhandelen nl. u het geld van de
" loterijbriefjes overhandigen en tegelijkertijd onze dankbetuigingen.
" Het spijt mij erg dat ik niet meer van deze briefjes heb
" kunnen plaatsen. Ik geloof dat er weinig steden zijn zoals deze, waar
" er aan de brave mensen zo dikwijls en van alle kanten om aal-
" moeten gevraagd wordt. En bijgevolg weigert men gemakkelijk als
" het gaat om weldadigheidswerken buiten de staat. U zult al alles
" van de familie Vidoni ontvangen hebben.
" Ik heb een vriendelijke brief van de Maddalena ontvan-
" gen; ik heb haar enkele van de vele aanmerkingen onder ogen ge-
" bracht wat dit onderwerp betreft. De zaak is in handen van Jezus,
" die op één jaar aan het werk de steun van 39 duizend Oostenrijkse
" lires bezorgd heeft; zo zal Hij ook de talrijke andere moeilijkhe-
" den die het tot stand brengen van dit ontwerp dwarsbomen, oplossen.
" In mijn onwaardigheid bid ik altijd en tijdens de H. Mis en

" ook elders voor u, eerwaarde, en voor al de vrome werken die u be-
" stuurt, en ik vraag u voor mij aan Jezus te zeggen dat ik hem
" absoluut wil toebehoren; dat Hij mij de genade geve om hem heel
" veel, heel veel te beminnen. Als ik deze liefde bezit, interes-
" seert de rest mij niet: - dan heb ik alles!
" Met de meeste eerbied en hoogachting noem ik mij
" van u, zeereerw.,
" de zeer toegenegen dienaar
" Giuseppe Apollonio.
" "
" Mijn gelukwensen en eerbiedige gevoelens aan heel uw heilige
" familie.

Deze laatste periode vertelt ons hoe Don Apollonio de salesianen en de jongens van het Oratorio kende. Vorig jaar had hij inderdaad enkele maanden in hun midden doorgebracht; hij was er hartelijk en gastvrij door Don Bosco opgenomen en werd door hem - laat het dan ook onrechtstreeks geweest zijn - geholpen bij een werk, dat moest bijdragen tot de glorie van O.-L.-Vrouw.

Eerwaarde Heer Domenico Sire, lid van de Compagnia van S. Sulpizio, professor en directeur van het seminarie van Parijs, had het plan opgevat de vertaling in alle talen en dialecten die door de katholieken van de hele wereld gesproken werden, te laten maken van de Bul Ineffabilis, waarmee Pius IX het geloofsdogma van de Onbevleete Ontvangenis van de H. Maagd Maria uitgeroepen had. De vertaling moest gemaakt worden door de gelovigen zelf, die de taal spraken waarin de Bul vertaald moest worden. Ze moest tot stand komen door de beste letterkundigen, die bekwaam waren ze getrouw en sierlijk uit het Latijn te vulgariseren, zij moest met de hand geschreven worden door de meest ervaren kalligrafen op 10.000 en meer bladen, op heel fijn papier of perkament en allemaal van dezelfde afmetingen: 28 centimeter lang en 22 breed en versierd worden door de beste miniatuurschilders. Heel de katholieke wereld juichte om de uitnodiging van Eerwaarde Heer Sire en het werk werd aangevat. Al was het werk na zeven jaar niet in zijn geheel beëindigd, dan was het toch zover gevorderd dat het als huldeblijk aan de paus kon aangeboden worden bij gelegenheid van het eeuwfeest van de marteldood van de Heilige apostelen Petrus en Paulus. Het was in dertig delen gebonden, een kunststuk, een juweel, ook wat het inbinden betrof. Om de onafzienbare moeilijkheden van dit initiatief te overwinnen, werd de ijverige en onvermoeibare sulpiciaan door veel personages van alle standen geholpen en onder hen ook door D. Apollonio voor enkele dialecten van Opper-Italië. Don Bosco maakte hem zijn opdracht lichter; hij werkte er zelf aan mee of bracht hem in contact met de beste letterkundigen van Piëmont.

Om de draad van ons verhaal weer op te nemen, laten wij opmerken hoe behalve D. Apollonio ook dame Amalia Fulcini Giacobazzi, op 13 januari 1866 vanuit Venetië, Canal S. Gregorio Nr. 234, aan Don Bosco liet weten dat

de afzet van de loterijbiljetten niet van de hand ging zoals zij het zich had voorgesteld.

"Uit de brieven van personen aan wie ik de zorg had opgedragen om loterijbiljetten te verspreiden in Parma, Piacenza, Modena en Bologna, vernem ik - en ik ben daar diep bedroefd om - hoe zij er maar heel weinig kunnen plaatsen. De agent echter van mijn vader te Parma heeft al het geld, dat uit verschillende hoeken was bijeengebracht, al verzameld, en ook de overgebleven biljetten. Alvorens de trieste beslissing te treffen u de overgebleven biljetten terug te sturen, mocht ik graag van u, zeer-eerwaarde heer Don Bosco, vernemen of u er al veel naar Vienna gestuurd heeft; ingeval er in die stad geen of slechts weinige zouden geplaatst zijn en de tijd niet te zeer zou dringen, zou ik trachten er naar enkele van mijn kennissen te sturen en zien of wij daar wat meer succes zouden hebben dan in die steden, waar ik iets beters verwacht had. Ik maak van deze gelegenheid gebruik, eerwaarde Don Bosco, om u een goed jaar met duizend hemelse zegeningen toe te wensen..."

Ook om andere redenen schreef hem uit Cremona Prinses Elena De Soresina Vidoni, op 25 januari 1866. Nadat zij hem haar eigen dochter gravin Carolina Mocenigo, die ziek was, had aanbevolen, liet ze hem weten: "De brave slotzusters sacramentienen van Monza smeken u ze te gaan bezoeken om er hun dierbare moeder-overste, moeder Serafina te gaan zegenen. U kunt zich niet voorstellen hoezeer ze daar op wachten... En ook wij hebben uw belofte van een bezoek aan Cremona en het carnaval is reeds ver gevorderd. Wanneer mogen wij daarop rekenen? Stuur ons in afwachting uw zegen en wees zo goed voor ons allen te bidden."

Zij sprak niet over de haar toebedeelde biljetten. De ongunstige afzet moest op rekening geschoven worden van de slechte tijdsomstandigheden. Het jaar 1866 werd met trieste vooruitzichten ingezet. De meningsverschillen tussen Oostenrijk en Pruisen die Don Bosco in februari 1862 deden vrezen voor de triomf van de revolutie met nadeel voor pauselijk Rome, hadden het conflict voortaan onvermijdelijk gemaakt, waaraan ook Italië moest deelnemen. In december 1863 had hij oorlog, hongersnood en pest aangekondigd en wat dat laatste betreft, hebben wij gezien hoe die in Italië en het jaar 1865 gewoed had; en nu stond de oorlog voor de deur.

Maar een andere ramp dreigde. Op 13 februari 1865 had de die-naar Gods voorspeld dat de wet over de algemene opheffing van de kloosters in de Kamers niet gestemd zou worden op voorwaarde dat er veel gebeden werd. En zoals wij gezegd hebben, had de minister omwille van sommige wijzigingen die door de afgevaardigden gewenst waren, het voorstel ingetrokken. Maar misschien waren de gebeden helaas niet voldoende of niet vurig genoeg geweest en wie weet, Gods gerechtigheid had misschien haar doeleinden met die opheffing toch toe te laten.

Bij de heropening van het parlement op 22 januari, hernam het ministerie bij monde van de koning in diens troonrede het wetsvoorstel, dat op 28 april ingetrokken werd. Iemand zal zich wel herinneren dat men in 1855 in

dergelijke omstandigheid had horen herhalen: "Grote begrafenis aan het Hof", en nu stierf in de nacht van 21 op 22 februari te Genua de door het volk zeer geliefde twintigjarige Prins Oddone, Hertog van Monferrato, derde oudste zoon van Vittorio Emanuele II. Hij werd de parel van het Huis van Savooie genoemd! Wat godsvrucht en christelijke liefde betreft, zag men in hem waarachtig zijn moeder, koningin Maria Adelaide heiliger gedachtenis herleven. Grootse uitvaartplechtigheden hadden plaats te Genua, te Turijn, op Soperga, waar de jonge prins begraven werd, onder de klachten van armen die door hem altijd mild behandeld werden. Ondanks deze rouw verklaarde de Kamer op 31 januari het door de koning voorgestelde wetsontwerp als allerdringendst en gaf opdracht aan de respectieve diensten, die er niets voor voelden. Het in 105 artikelen ingedeelde schema herleidde de bisdommen van geheel Italië tot slechts 69; het verklaarde alle kerkelijke goederen verbeurd ten dienste van de staat; tolereerde een schaarse door de regering betaalde clerus; en zonder enige uitzondering werden alle kloostergemeenschappen afgeschaft.

Om die reden had Don Bosco de jongens buitengewone gebeden aanbevelen; onder de portieken had hij de rozenkrans doen bidden zoals in het Vorig hoofdstuk gezegd werd; en nu stelde hij hun volgende voornemens voor bij gelegenheid van de novene tot de H. Franciscus van Sales en van Maria-Lichtmis.

- " NOVEEN tot de H. Franciscus van Sales
" en O.-L.-Vrouw Lichtmis
"
" 1° God is onze Heer. - Niet de duivel, niet de mensen, niet wij-
" zelf.
" 2° Alleen de ziel. - Ziel verloren, alles verloren.
" 3° Voor altijd verloren. - Waar zou hij die vannacht sterft,
" naartoe gaan?
" 4° Wat werd er gedaan voor de ziel? Wat wil men doen? Het verleden
" onderzoeken.
" 5° Ernst van de doodzonde. - Omdat men een vijand van God wordt,
" de hemel verliest en tot de hel veroordeeld wordt.
" 6° Id. - stelt ons aan vele kwalen, ook tijdelijke bloot. Vb. Adam
" en Eva verjaagd; Lucifer, zondvloed enz.
" 7° Zonde van ergernis. - Voorbeeld van de Zaligmaker.
" 8° Dood is zeker en onzeker.
" 9° Wroeging van de zondaar op het ogenblik van de dood.
" 10° Vrede in het stervensuur voor wie goed geleefd heeft - Savio,
" Magone, Besucco.
" 11° Goede biecht met vast voornemen.
" 12° Goede communie met belofte dikwijls te communiceren.
" Et haec sunt observanda.

Daarenboven, en bijna om het vertrouwen in de hulp van de heiligen op te wekken voor de trieste dagen die de Kerk en de bevolking, vooral van Piëmont te wachten stond, gaf hij als aflevering van de "Letture Cattoliche" uit voor de maand januari, door Kan. Lorenzo Gastaldi geschreven en getiteld, "Historische gedenkschriften over de marteldood en de verering van de Heilige Martelaren Solutor, Avventor en Octavius, Beschermers van de stad Turijn, door een Turijnse priester verzameld." Hij verhaalde de buitengewone genaden die de Turijners door die heilige martelaren bekomen hadden voor de verdediging van hun geloof door miraculeuze overwinningen op sterke vijandelijke legers en hij bewees dat er behoefte bestond aan die heilige beschermers om hulp te bidden in de huidige tijd. Daarbij bestreed de geleerde schrijver ook de dwaling van de protestanten in verband met de heiligenverering. Het voornaamste feest van die drie martelaren van het Thebaanse Legioen wordt op 20 januari gevierd.

Met zijn boek gaf de kanunnik meteen het bewijs op welke heilige bodem de in opbouw zijnde kerk van Maria, hulp der Christenen stond, dat wil zeggen op de grond die door het bloed van de drie martelaren doordrenkt was op de oever van de Dora. In het XVIIe hoofdstuk schreef hij:
- "Het ware te wensen dat in de nieuwe, aan Maria, Hulp der Christenen toegewijde kerk, die nu te Turijn in de Valdocco-wijk opgetrokken wordt, een van de zijkapellen zou worden toegewijd aan deze drie martelaren, als herinnering aan hun marteldood in deze omtrek" en voor die zijkapel zou hij zelf een schilderij laten maken.

" Viva Gesu!
"
" Via Giulio-Torino, 22 februari 1866.
"
" Mijn dierbare zeereerw. Heer,
"
" Uw brief die op uw gewone verleidende heilige manier op-
" gesteld is, nodigt mij uit mee te werken aan de oprichting van een zij-
" zijaltaar in uw nieuwe basiliek. Daarop antwoord ik dat ik op
" mijn kosten het schilderij in olieverf op de goedgekeurde grootte voor
" een van die altaren zal laten maken, op voorwaarde dat het toege-
" wijd is aan de heilige martelaren Solutore, Avventore en Ottavio
" die hun bloed in deze buurt vergoten hebben.
" Ik zou twee jongens willen plaatsen in uw huis: één is smid,
" de andere schrijnwerker, doch deze laatste heeft zoveel aanleg
" voor kerkelijke zaken dat hij wel priester zou kunnen worden.
" Bid voor mij en geloof mij altijd
"
" uw zeer genegen in de Heer
" Kan. Lorenzo Gastaldi.

De genoemde aflevering werd door de "Unità Cattolica" op 1 februari aangekondigd.

Wij zien met genoegen dat deze "Lezingen" succes hebben en hoe langer hoe meer onder ons verspreid raken. Zij bestaan al 14 jaar, maar zijn nog altijd bloeiend en gewaardeerd. Niet lang geleden hebben wij een herderlijke brief gelezen van Mgr. Gentile, bisschop van Novara aan de clerus en het volk dat hem is toevertrouwd; hij spoorde hen aan die boekjes te lezen en te laten lezen, en gezien het vele goed dat zij aan het volk voor wie ze bestemd zijn doen, zouden wij ze nog meer onder ons verspreid willen zien. De eerste aflevering van het lopende jaar handelt over de Turijnse heilige martelaren Solutore, Avventore en Ottavio, geschreven door iemand die niet minder vroom dan geleerd is... Ondertussen had de typografie van het Oratorio voor de maand februari De verborgen parel van Z.Em. Kardinaal Wiseman, aartsbisschop van Westminster, gedrukt. Het was een schitterende dramatische handeling waarin de terugkeer in het gezin en de dood van de H. Alexius beschreven werden. - "Uit de mededeling om zich op de Letture Cattoliche te abonneren die in dat nummer afgedrukt staat, blijkt dat er ook in Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk en Duitsland abonnees waren."

Op de laatste bladzijden van dat nummer liet Don Bosco de herderlijke brief van Mgr. Jacopo Filippo de'Marchesi Gentile, bisschop van Novara, afdrukken, gedagtekend op 15 november 1865 waarin de prelaat zijn diocesanen wees op het verdriet van de Heilige Vader wegens de voortdurende aanvallen van de ketterse en de immorele pers. Hij zette hen daarbij aan de verspreiding ervan te verhinderen en ze vooral niet in hun gezin te laten binnendringen; maar hij gaf hun integendeel de wenk goede boeken te kopen, die een bron van zegen zijn en een fijne erfenis voor de gezinnen waar ze binnenkomen, en hij voegde eraan toe:

" Vele goede boeken en tijdschriften zijn u bekend en u kunt
" die verspreiden volgens uw ijver en daar waar er een grote be-
" hoeftte aan is. Hier beperken wij ons tot een woord ten voordele
" van de boekjes die te Turijn gedrukt worden onder de titel:
" "Letture Cattoliche."

" Deze verdienstelijke publicatie bestaat sinds dertien
" jaar tot grote voldoening van al de deugdzame mensen. Het zijn
" boeken van klein formaat, die onder vorm van samenspraken, ver-
" tellingen, novellen of andere curieuze en aangename episoden
" iedereen kunnen interesseren, maar vooral de jeugd, die op onze
" dagen zo belust is op lezing. De stijl, de wijze van uitdrukken,
" de keuze van volkse onderwerpen zijn aan de verstandelijke ont-
" wikkeling van elkeen aangepast.

" Zij hebben niets te maken met politiek en kunnen dus in el-
" ke familie gelezen worden.

" Daarenboven wordt de prijs zo laag gehouden, dat naar onze
" mening, iedereen ze zich kan aanschaffen. Een abonnement kost
" vijftien centimes per maand.

" De paus heeft al verscheidene keren zijn zegen gezonden
" aan de medewerkers van deze publicaties en beval de verspreiding

" ervan aan, als iets dat buitengewoon nuttig en voortreffelijk is.
" Vele bisschoppen hebben ze in hun bisdommen aanbevolen en wij
" beschouwen het als een plicht u aan te zetten alles te doen wat
" ge kunt, om ze te steunen en te bewaren waar ze al bekend zijn
" en ze te verspreiden daar waar ze nog niet bekend zijn.

Om de goede pers nog meer te verspreiden publiceerde elke aflevering de lijst van andere goede boeken die in de drukkerij van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales te verkrijgen waren.

H O O F D S T U K XXV.

Op het feest van de H. Franciscus van Sales, dat op 4 februari, Sexagesimazondag, gevierd werd, kwamen de directeurs van elk huis in de wachtkamer van Don Bosco bijeen voor de gebruikelijke algemene conferentie, die bij die gelegenheid gehouden werd. Alle medebroeders van het Oratorio waren aanwezig om het gebruikelijke verslag te horen. Don Bosco was afwezig wegens de dood van graaf De Maistre; in zijn plaats nam Don Rua het voorzitterschap waar.

Als eerste kreeg D. Pestarino het woord die over het nieuwe gebouw voor het college sprak dat te Mornese de hoogte inging. Hij vertelde dat de bevolking geestdriftig gesteld was, dat de bisschop toelating gegeven had om 's zondags te werken en dat de metselaars die op die dag gratis met de constructie voortgingen, terwijl meer dan 200 personen uit de streek zich inzetten om materialen aan te slepen. Het gemeenschappelijke verlangen het werk beëindigd te zien, had nauwe eenheidsbanden gesmeed tussen pastoor en parochianen, gezagdragers en onderdanen, gezinnen en gezinnen. In plaats van naar de bals te gaan, brachten ze de avond thuis samen door en in de kerk ging men talrijk tot de H. Tafel. Met buitengewone gunsten had de Heer bewezen dat Hij de onderneming op prijs stelde. Het wiel van een wagen wentelde over de voet van een jongen zonder hem enig letsel toe te brengen. Een metaalbewerker viel van een dakgeraamte op een hoop stenen en hield er geen enkele kwetsuur aan over. Het vierde deel van het college was om zo te zeggen klaar.

D. Giovanni Bonetti, directeur van het college te Mirabello, was de tweede om het woord te voeren. Hij zei hoe in zijn klein seminarie, zoals in alle instituten op deze wereld, goed en kwaad te vinden was. Eerste kwaad: zijn oververmoeide hoofd. Eerste goed: die heilige vos van een prefect D. Provera. Goed: de geestelijke lezing die in gemeenschap gehouden werd droeg veel bij tot de herleving van de goede geest. Kwaad: sommige medebroeders die de reglementen niet onderhielden met de voorgeschreven stiptheid. Onder de jongens werd een groep opgericht om behalve de gewone communies ook beurtelings te communiceren volgens de verlangde doeleinden van Don Bosco.

Die taal schiep slecht humeur bij de een of ander en vooral bij de clerici van Mirabello. In openbare vergaderingen moet men of prijzen óf zwijgen.

Na D. Bonetti sprak D. Lemoyne, directeur van het college van Lanzo. Hij vertelde wat gedaan was voor de interne leerlingen en wat voor de ex-

ternen gedaan moest worden, speciaal om een zondagspatronaat te kunnen oprichten. Wat de clerici betref, had hij het genoegen te kunnen herhalen, wat de betreurde D. Ruffino verleden jaar tot hun eer gezegd had.

D. Rua zette de kroon op de conferentie en sprak over de eenheid die in elk huis moest heersen. - "Eenheid van bestuur"; alles blijft geconcentreerd rond de directeur; alles blijft afhangen van hem. De oversten moeten niet beknibbeld worden; de jongens moeten leren van de clerici; als de clerici gehoorzaam zijn, zullen de leerlingen het ook zijn. - Eenheid van geest; liefde, een clericus mag nooit kwaad spreken van een ander clericus; de ene moet de andere altijd helpen; elkaar verdragen en elkaar als broers liefhebben. - Eenheid op materiaal gebied; niemand zal aanspraak maken op uitzonderingen op de slaapzaal, in de eetzaal, bij de assistentie als daar geen speciale redenen toe zijn. Zuiverheid: grote omzichtigheid aan de dag leggen bij de omgang met de jongens. Denk eraan dat die engelachtige deugd onze eer en onze kroon is. In praktijk brengen wat de H. Filippus Neri aanbeval om de deugd van zuiverheid te bewaren.

Don Bosco was graaf Rodolfo De Maistre gaan bijstaan, die op 5 februari om 3 uur in de namiddag te Borgo Cornalense bij Turijn overleed op de leeftijd van 75 jaar. Dat gebeurde in het kasteel van zijn doorluchtige zuster, hertogin Laval di Montmorency. Hij was omgeven van zijn familie die veel van hem hield en die door hem met gelijke blijken van tedere genegenheid behandeld werd. Als zoon van de beroemde Jozef De Maistre had hij van 1787 tot 1814 dapper gevochten voor de zaak van de gerechtigheid. In eer en geweten had hij daarna de koningen van Savooie gediend bij de opdrachten die hem in de Sardische staten toevertrouwd werden en in 1846 werd hij door koning Carlo Alberto gedecoreerd met de hoogste Annunziata-orde. In 1853 publiceerde hij te Parijs "De Brieven en de Geschriften" voor zijn vader de graaf, met enkele voorafgaande biografische bladzijden over de vereerde schrijver. Hij had twee van zijn zonen, vol moed en liefde voor de paus ten dienste van de plaatsvervanger van Jezus Christus en tot verdediging van de Heilige Stoel, gezonden en weinige dagen vóór zijn overlijden schonk hij een laatste gift van duizend fr. voor de St.-Pieters-penning. Hij ging naar de hemelse vrede over en was bijgestaan door de dienaar Gods, wat hij zo zeer verlangd had. Deze laatste was in 1858 zijn gast geweest te Rome en had in zijn kamers gewerkt toen hij bij de Heilige Stoel de onderhandelingen begon voor de goedkeuring van de vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales.

Nadat Don Bosco de laatste eerbetuigingen aan zijn onvergetelijke vriend en weldoener bewezen had en zijn dierbare familie getroost, keerde hij naar Turijn terug en hernam er zijn werkzaamheden. Die waren veelvuldig en bestendig, maar D. Rua stond aan zijn zijde. Sprekend is de typische brief die zijn trouwe helper aan de gravin Callori schreef.

" Weledele mevrouw,
"

" Met genoeg krijg ik van Don Bosco de eervolle opdracht
" u in zijn plaats te schrijven, daar hij overbelast is met bezig-
" heden.

" Wat het boek over het H. Sacrament betreft, laat hij mij
" zeggen dat er geen moeilijkheid is met de titel; het is goed zo-
" als u het voorstelt.

" Wat het andere werk aangaat, moet hij tot zijn spijt mel-
" den, dat hij reeds aan Monseigneur geschreven heeft en dat deze
" zich wel verwaardigde te antwoorden, doch niets deed. Don Bosco
" schreef opnieuw en vroeg hem de originele tekst terug te sturen,
" doch ontving tot nu toe niets. Don Bosco verzoekt u dan zelf te
" willen schrijven en er bij Monseigneur op aan te dringen de zaak
" te bespoedigen, indien u verlangt dat het genoemde werk tot zijn
" recht komt.

" En om op iets anders over te gaan, meen ik dat het u niet
" onaangenaam zal zijn nieuws over Don Bosco en zijn zonen te hebben
" en ik ben dus zo vrij er u te geven. Dank zij de welwillende Heer
" zijn wij allen gezond en tevreden en ook met Don Bosco schijnt
" het beter te gaan; zijn oogkwaal is niet teruggekomen en zonder
" die miserabele hoofdpijn zou hij zo goed als perfect gezond zijn.

" Don Cagliero en ik, wij hebben ons best gedaan, om vol-
" gens uw liefdevolle bezorgdheid, het middel te vinden om er hem van te
" verlossen. Wij hebben hem gevraagd wat we konden doen opdat hij
" wat beter zou kunnen slapen; welk werk hem het meest vermoeit om
" te zien of wij hem ervan konden ontlasten en wij vroegen hem ook
" welke remedie zou kunnen baten. Hij begon te lachen en half
" schertsend, half ernstig zei hij: - "Ik weet wel wat goed voor
" mij zou zijn!" En wij drongen aan om het te weten. En toen zei
" hij: - "Ik zou elke dag een "elixir" van tien goudstukken nodig
" hebben; dat zou mijn maag en mijn hoofd terstond in orde brengen."
" Lachend bekeken wij elkaar, en daar wij hem zulk een "elixir" niet
" kunnen bezorgen, dacht ik u dit middel, mevrouw, bekend te maken
" om er zo mogelijk in te voorzien.

" Voor het overige wil de eerbiedige groeten aanvaarden van
" Don Bosco, van D. Cagliero en van zoveel anderen die van meer dan
" dichtbij de goedheid van mevrouw de gravin mochten ondervinden,
" onder wie ook de schrijver dezes die u een goede vastentijd toe-
" wenst en blij is dat hij zich vol dankbaarheid mag noemen

" van u Edele,

"

" Turijn, 11-2-1866

de zeer verplichte dienaar
Pr. Rua Michele.

In de maand februari van 1866 was Don Bosco te Milaan en wij weten enigszins wat hij er deed.

Op 20 februari schreef hem mevrouw Amalia Gnechi Decio:

"Met de grootste eerbied durf ik u deze regels schrijven om u te danken voor uw goedheid ons een bezoek te brengen en voor de zoveel kostbare voorwerpen waarmee u ons begunstigd hebt en die ons in elk opzicht zo dierbaar zijn. Zaterdagavond hebben wij de heilige noveen die u ons aangeraden had tot Jezus in het H. Sacrament en tot Maria, Hulp der Christenen beëindigd en daags te voren was mijn gezondheid teruggekeerd en ook mijn Carlo had een merkelijke verbetering van zijn oude kwalen - ondervonden; daarom zijn wij de goede God en Maria, Hulp der Christenen, ten zeerste dankbaar voor deze buitengewone gunst en eveneens zijn wij u dank verschuldigd voor de belangstelling die u, zeereerw. Heer, voor ons had; en omdat u zoveel vermoogt bij het Hart van Jezus en van Maria, zet dan de kroon op het werk door uw gebed voor ons geestelijk welzijn...

Mijn Carlo dankt u hartelijk voor uw gift van het mooie boek "La Storia d'Italia", en hij zal het als aandenken aan u bewaren. Wij hebben ook het pak loterijbiljetten ontvangen... en terwijl wij u de verzendingskosten ervan betalen, voegen wij er nog 400 lire bij ter ere van Maria, Hulp der Christenen. En ik voeg er ook nog 40 lire bij vanwege vader, 5 van mijn zuster en nog 10 van mijn schoonzuster die zich allen in uw gebeden aanbevelen..."

De reizen van Don Bosco waren gekenmerkt door zegeningen van Maria, Hulp der Christenen en de faam van heiligheid van de dienaar Gods nam steeds toe.

Mevrouw Luigia Barbo schreef op 26 mei 1866 uit Milaan aan Don Bosco om hem haar dochter die sinds twee maanden aan één oog blind was aan te bevelen. De koets waarin zij zat was omvergeworpen en splinters van het kristal hadden de oogappel gewond. De dame voegde aan haar verhaal toe: "Mij zijn speciale, ook in onze stad verkregen gunsten bekend van erg zware zieken, die dank zij uw raad en gebeden ongedeerd bleven."

In ons reeds aangehaald verslag van gravin Carolina de Soresina Vidoni Soranzo, dat zoals gezegd, gemaakt werd door Don Giovanni Garino, lezen wij ook volgende aantekeningen:

"In 1866 was hij te Milaan in het huis van mijn vriendin en zei haar dat ik het leven geschonken had aan een kindje, een meisje, dat was voorgevallen op hetzelfde uur of iets te voren. Toen hij mij enkele dagen later bezocht, zei ik hem: - "Hoe bent u te weten gekomen dat ik moeder geworden was van een meisje? Ik had immers niet eens de tijd gehad het u te telegraferen?" - Hij glimlachte en antwoordde: - "U ziet dat ik ziener gespeeld heb!"

"Toen hij mij op een andere keer kwam bezoeken, zei ik hem: - "Weet u, Don Bosco, dat de broer van mijn neef Boutourlin, Filippo Migneis, erg ziek is?" - Don Bosco antwoordde mij: - "Ik meen dat hij dood is!" Later kwam uit dat hij datzelfde uur te Civitavecchia overleden was.

"Ik had nog andere keren het zekere bewijs dat hij in de harten las, omdat hij mij dingen vertelde die ik nooit aan iemand gezegd had en ook omdat hij mij de toekomst voorspelde, die nadien precies uitkwam."

Maar aan de dienaar Gods was er niets buitengewoons of gemaakt te merken, hij bezat een bewonderenswaardige nederigheid, die nog meer glans kreeg door zijn vriendelijke omgang. De genezingen schreef hij, zoals het paste, aan O.-L.-Vrouw toe en de andere speciale gaven, die hem misschien persoonlijk toegeschreven konden worden, wist hij in te kleden met zekere zinnen en verhalen waardoor de bewondering afgewimpeld werd door die personen die hem niet goed kenden.

Op zekere dag stonden sommigen in zijn aanwezigheid verbaasd over verwezenlijkte voorspellingen, over bekend geraakte geheimen, over dingen die hij menselijkerwijze niet had kunnen kennen en Don Bosco riep uit:

- "Ik raad het zonder het te weten!" Op zekere morgen was ik in een huis van kloosterzusters en een non die ik niet kende, bracht mijn koffie en spande zich in om mij te bedienen. Ik zei haar: "Martha, Martha, nimis sollicita es." Ik weet niet of zij Latijn verstond maar zeker begreep zij de woorden: Martha, Martha, daarna ging zij haar medezusters vertellen: - "Don Bosco is een echte heilige; hij is een profeet, zonder mij te kennen, wist hij dat ik Martha heet"! - want dat was inderdaad haar naam.

Evenzo was er niets strengs in hem; zijn doen en laten was altijd ongedwongen; zijn beminnelijkheid veroverde de harten en de faam van zijn heiligheid wekte geen achterdocht of weerzin op bij wereldse personen; integendeel, zijn gezelschap was heel gegeerd. Die manier van doen opende hem de deuren van elk huis en maakte hem ook aanvaardbaar bij mensen met andere principes. Men mag wel zeggen dat Don Bosco een van die zielen was die naar het goddelijke model een wonder voorbeeld waren van een mooi en sereen menselijk leven. De heerlijkste lofprijzing, die men hem kan toezwaaien, was dezelfde als die, welke door de zuster van de H. Franciscus Borgia over de H. Theresia uitgesproken werd: "God weze geprezen die ons een heilige heeft leren kennen die wij allen kunnen navolgen! Haar levensloop heeft niets buitengewoons; zij eet, slaapt, spreekt en lacht zoals alle anderen, zonder gemaaktheid, zonder vormelijkheid, gemoedelijk, al ziet men goed hoe zij vervuld is van Gods geest."

Een voornaam persoon beschrijft hem ons toen hij - wat niet zelden gebeurde - een vriend of een weldoener aan tafel uitnodigde. "Wanneer hij ons met zijn priesters aan de gemeenschappelijke tafel uitnodigde, scheen hij de minste onder hen te zijn. En hoe warm was zijn blijdschap, wanneer hij een vriend uitgenodigd had om samen met hem aan tafel te gaan! Kom vandaag mee met ons! Kom! Kijk, u zult er nauwelijks zijn of... maar hij maakte de zin niet af en bevallig glimlachend, opende hij in een breed gebaar de handen, als om te zeggen, dat hij zich tevreden moest stellen met wat het klooster hem zou aanbieden. Geen mens kan zich echter voorstellen hoe troostend Don Bosco het vond, geestigheid met hen te delen. Inter pocula was zijn spreken een beetje meer verhit omdat er ook andere disgenoten aanwezig waren; maar Don Bosco's woord was meer dan dat van anderen geestig en interessant door zijn verhalen. Sober en matig, was hij behoedzaam; toch had hij er niets op tegen dat een fles van die oude goede wijn aan tafel gebracht werd; hij was blij die aan zijn gast te kunnen bieden om hem

te tonen dat hij gelukkig was hem als tafelgenoot te hebben, blijdschap die hij daarna besloot met de gebruikelijke rubriek: "Excuseer, als ik vandaag een beetje boete heb moeten doen! Maar u hebt ons vereerd en basta! Precies zo, o goede en oude vriend!"

Onder invloed van zijn voorname houding groeide elke dag het aantal van zijn vrienden aan; en in 1866 en juist te Milaan, maakte hij nauwere kennis met advocaat Comaschi.

Die Comaschi nu was eerder liberaal van strekking en voorzitter of baas van de vereniging voor de hoedenmakers. In die hoedanigheid had hij zich aan generaal Garibaldi voorgesteld toen deze voor korte tijd in de stad verbleef; en de held van de twee werelden was in de wolken met die huldeblijk en had hem zijn eigen hoed geschonken. De advocaat zette hem in zijn salon onder een glazen stolp en liet hem vol trots door al zijn bezoekers bewonderen.

Toen hij in 1859 te Turijn aankwam om er een zaak te verdedigen, hoorde hij over Don Bosco praten en wilde hem zien. Vergezeld van een andere advocaat, kwam hij naar het Oratorio. De dienaar Gods ontving hen met zijn betoverende hoffelijkheid en onderhield zich speciaal met de andere advocaat, die hij trouwens al langer kende. Comaschi praatte weinig maar keek aandachtig toe en stond zo in bewondering voor de eerbiedwaardige dat hij achteraf zei: - "Maar die Don Bosco scheen mij geen priester te zijn zoals de anderen!" - Van dat ogenblik af vatte hij een onbeschrijflijke genegenheid en verering voor hem op. Op een keer keerde hij naar het Oratorio terug om er met D. Antonio Sala te spreken; want zijn buitenverblijf lag bij zijn dorp in Brianza. Toen hij in het spreekkamertje een portret van Don Bosco had zien hangen, zei hij: - "Welnu, heb je geen andere plaats om Don Bosco te zetten? Weet je wel goed wie Don Bosco is"? - en hij gaf de verblufte portier een preek in regel.

Toen hij dan in 1866 te weten was gekomen dat Don Bosco te Milaan was, nodigde hij hem uit op een middagmaal bij hem aan huis. Don Bosco aanvaardde. De advocaat was buiten zichzelf van vreugde aan tafel; en de dienaar Gods die zich aan alle stemmingen wist aan te passen, hield de vrolijkheid hoog bij de genodigden met het bekende verhaal van die Duitse heer Dehuc die naar Italië gekomen was om naar Rome te gaan.

In die tijd waren er nog geen spoorwegen en daarom reisde hij per koets, hier en daar werd er dan halte gehouden om wat te rusten. Dehuc hield van bier maar hij verkoos wijn en van het beste soort; en omdat hij heel rijk was, liet hij een ordonnans een paar reisdagen vooruitreizen, die voor hem in elke streek waar hij zou aankomen, de wijn ging proeven. Als hij de wijn lekker vond, dan schreef hij met een penseeltje op de buitenmuur van de herberg: Est! als hij nog beter was: est! est!; en was hij buitengewoon lekker: est! est! est! Zijn baas volgde met langere of kleinere etappen naargelang van de waarde van de wijn. Nu eens was dat een enkele nacht, dan weer enkele dagen; en niet zelden waren er

dronkemansroezen. Uiteindelijk kwam hij te Montefiascone aan; en nadat hij op een herberg est! est! est! had kunnen lezen, sprong hij van de wagen, huurde een kamer en dronk zich zo'n geweldige en machtige roes om ervan te barsten. En hij ging er inderdaad van naar de andere wereld. De knecht liet hem bijzetten in een prachtig graf met een opschrift, dat de oorzaak van zijn dood vermeldde : Est! est! est!... sed propter nimium "est" Herus meus Joannes Dehuc mortuus est! en hij beval dat in het deksel een gat geboord werd waarlangs op de verjaardag van zijn sterven enkele maten wijn op de beenderen gegoten konden worden. - En Don Bosco vertelde dat verhaal met een zo een levendigheid dat men het nooit meer kon vergeten.

De dienaar Gods zocht de sympathie van velen te winnen om hun zielen bij de Heer te kunnen brengen. Advocaat Comaschi nodigde hem met levendige aandrang uit bij hem te komen logeren, telkens als hij naar Milaan kwam; want, zegde hij, hij was de meester in huis. En Don Bosco vond die aangeboden gastvrijheid een aardige manier van doen, want hoe meer gelegenheid de advocaat had om met Don Bosco om te gaan, des te braver werd hij. Stilaan veranderde hij van opinie en de hoed van Garibaldi kreeg niet langer de ereplaats; integendeel, twee brieven die eigenhandig door de dienaar Gods geschreven waren namen in een gouden lijst de plaats in. Men kan zich niet voorstellen, wat een vriend en bewonderaar van Don Bosco die man werd. Nooit liet hij toe dat de voor hem bestemde kamer door een ander bezet werd; hij beschouwde ze altijd als een heiligdom, waarin hij alles bewaarde, wat de eerbiedwaardige aan tafel gebruikt had; en hij liet niet toe dat glazen, servetten en handdoeken gewassen werden. En zo lang als hij leefde, vereerde hij die dingen als de relikwieën van een heilige.

Dat getuigde D. Lorenzo Saluzzo, die het verhaal van de familieleden van Comaschi zelf vernam.

H O O F D S T U K XXVI.

Don Bosco keerde naar Turijn terug om er met zijn leerlingen op heilige en aangename wijze carnaval (13 februari) te beëindigen; en op een avond van de eerste dagen van de vastentijd kondigde hij aan dat over drie en een halve maand een leerling naar het andere leven geroepen zou worden: Estote parati!

Intussen spande hij zich in om de verwezenlijking van een plan te beproeven; hij wist wel dat de uitslag problematisch was, maar tentare non nocet.

Don Bosco had een vast plan dat hij koppig wilde uitwerken. Hij was er namelijk zeker van, dat zijn colleges en daarom ook zijn scholen op wonderbare wijze uitbreiding zouden nemen; maar hij besepte evenzeer de moeilijkheden om ze van leraren te voorzien, die allen de diploma's die door de schoolautoriteiten vereist werden, zouden bezitten. Al had hij de zijnen een zeker aantal diploma's en doctorstitels laten behalen; en al waren anderen zich aan het voorbereiden om geschikt te zijn voor het onderwijs, hij maakte zich toch geen illusies en sloot de mogelijkheid niet uit dat sommigen onder hen hem in de steek konden laten om zich in stedelijke of staatsscholen een onafhankelijke positie te verwerven. Op de examens zelf hadden de rector van de universiteit en de voorzitter van de examencommissies zich vijandig getoond tegenover hen die in het Oratorio zouden blijven. Wij hebben verteld hoe zij getracht hadden ze niet aan de universiteit te laten opnemen in 1863 en hoe ze zich verzet hadden tegen inspecteur Selmi, die leraren tijdelijk en zonder brevet in 1864 gemachtigd had les te geven in het gymnasium van het Oratorio. Al ging dat verzet heimelijk verder in 1865, dan werd dat toch enigszins stilgelegd door de burgemeester van Turijn, Galvagno, die heel wat jongens aan Don Bosco aanbevolen had en in het Oratorio opgenomen waren. En zoals wij verteld hebben, had men aanvankelijk niet willen toestaan dat D. Francesca op het einde van het derde jaar Letteren het doctorsexamen mocht afleggen, waar anderen dergelijke gunst wel verkregen hadden. Aan D. Durando weigerde de voorzitter van de Commissie, weliswaar om andere redenen, de toelating om in retorica te onderwijzen; en slechts enige maanden later legde hij er zich bij neer om op uitdrukkelijk bevel van de minister hem het nodige diploma te geven. Don Rua, die hetzelfde examen schriftelijk afgelegd had, werd niet tot het mondelinge examen toegelaten omdat men een document niet als wettelijk wilde erkennen. Anderzijds dient opgemerkt te worden dat veel leraren in de regeringsscholen gewoon met een koninklijk besluit onderwezen; anderen zelfs zonder enig diploma en weer anderen, dragers van een diploma, lieten zich door een niet gediplomeerde leraar vervangen.

Van dat standpunt uit bekeken, waren het voor Don Bosco tijden van voortdurende strijd; te meer daar hij bij ogenblikken van schijnbare kalmte de bedoelingen en de intriges doorhad van hen die hem bestreden. Van de ernst van de strijd legde de Grootmeester van de officiële vrijmetselarij uit Turijn onrechtstreeks getuigenis af, toen hij einde 1865 Don Bosco ontmoette en hem zei: - "Ze doen u nogal zweten, hé arme Don Bosco! Maar ik zal hun opdracht geven u gerust te laten." - En het resultaat bleek te beantwoorden aan zijn belofte.

Maar de dienaar Gods had zijn plan laten rijpen. Tijdens dat jaar hadden sommige leraren van het gymnasium onderwezen zonder diploma's, aanzien de titularissen met andere zware taken belast waren. De koninklijke inspecteur had zich zonder meer tevreden gesteld met een gewone verklaring of met de jaarlijkse statistieken; maar dat kon niet blijven duren. Er werd uitgekeken naar een kordate poging om het Oratorio van elke band los te maken; men moest de moed hebben voor een staatsgreep.

- "Ik draag alle lasten van een familievader", dacht Don Bosco, "waarom zou ik er ook niet alle rechten van hebben volgens de wet?"

Hij raadpleegde burgemeester Galvagno; en al hoorde die man tot de regerende partij in Italië, toch keurde hij zijn mening goed en beloofde hem zijn hulp. Sterk door die ruggesteun, stuurde Don Bosco een smeekbrief aan de minister van Openbaar Onderwijs, Domenico Berti.

" Excellentie,

"

" Ik meen dat het Uwe Exc. bekend is dat sedert 25 jaar de
" zogenaamde jongensoratoria ondergebracht zijn in passende ge-
" bouwen; zij dienen om, op zon- en feestdagen, de meest onge-
" schermde jongens op te vangen die uit verscheidene streken van de staat
" naar deze stad komen, en ze door een aangename en eerlijke ont-
" spanning bijeen te houden, als zij hun godsdienstige plicht vol-
" bracht hebben. Er zijn vier Oratorio's van dit soort, waar er meer
" dan duizend jongens bijeenkomen; en terwijl er hun elementair
" onderwijs gegeven wordt, zorgt men er tevens voor, dat zij voor
" hun werk tijdens de week bij een werkbaas geplaatst worden. Maar
" in de massa komt men er ook tegen die heel arm en zonder bijstand
" zijn; en iedere zorg zou nutteloos zijn, als ze niet ergens opge-
" nomen worden waar zij gehuisvest, onderwezen, gekleed worden en
" waar zij een ambacht kunnen leren, waarmee zij op hun tijd eer-
" lijk hun brood kunnen verdienen. Van daar begon ik met zo een
" huis, huis Oratorio van de H. Franciscus van Sales genaamd, waar
" nu ongeveer 800 jongens bijeen zijn. Allen krijgen avondschool
" voor lager onderwijs of ook andere studies volgens hun aanleg.
" Tijdens de dag leert een gedeelte ervan een ambacht zoals schoen-
" maker, kleermaker, schrijnwerker, smid, boekbinder, drukker, let-
" terzetter en dergelijke. Anderen aan wie de Voorzienigheid speciale
" bekwaamheid gaf voor de wetenschap-

" pen, doen gewoonlijk secundaire studies. Deze worden dan letter-
" zeters in de instelling of in andere drukkerijen; verscheidene halen
" het diploma voor gymasiaal onderwijs; anderen kiezen loop-
" banen waarmee zij op korte tijd eerlijk hun brood kunnen verdienen.

" Deze scholen werden eertijds beschouwd als liefdadigheids-
" werken; daarom werden zij door de minister van openbaar onderwijs
" op verschillende wijze aanbevolen en aangemoedigd, en onder meer verwaar-
" digde hij zich aan ondergetekende te zeggen "dat dit ministerie
" het verlangen had mee te werken met alle middelen die tot zijn
" beschikking waren, om deze scholen tot de grootste ontwikke-
" ling te voeren.(1) De leraren zijn de directeur, geholpen door
" enige leerlingen van de instelling en ook door externe personen;
" maar allen werken gratis. Daarom lieten de schoolinspecteurs ge-
" durende meer dan twintig jaar volle vrijheid om die onderwijsvak-
" ken te geven die zij het meest opportuun achtten voor het welzijn
" van de jongens, zonder er acht op te slaan of de leraar wel of niet
" gediplomeerd was. Alleen, sinds een paar jaar wilde de rijks-
" inspecteur die toch heel welwillend was en deze instelling enkel
" als een gymnasium-internaat beschouwde, deze scholen onderwerpen
" aan alle wetten en disciplines die voor de staatsscholen toepas-
" selijk waren; en daarom wilde hij onder meer dat de leraren van de
" respectieve klassen hun diploma's of evenwaardige titels zouden
" voorleggen. Welnu, men kan onmogelijk zulke meesters aanwerven,
" gezien de onkosten ten gevolge van de kosteloosheid van het
" onderwijs. Er bestaat dus een gevaar dat wij moeten sluiten tot groot
" nadeel van zoveel volkskinderen, die nochtans ook bekwaamheden
" hebben en verlangen secundaire studies te doen om zo eerlijk aan
" de kost te komen.

" Na deze uiteenzetting:

- " 1° Aangezien art. 251 van de wet op het openbaar onderwijs aan de
" huisvaders of hun plaatsvervanger het recht toekent aan hun
" kinderen of bloedverwanten "het secundair onderwijs" te geven,
" onafhankelijk van de inspectie van de staat;
 - " 2° Aangezien art. 356 de personen, die kosteloos aan arme kinderen
" van de lagere of technische scholen onderwijs geven, ontslaat
" een bewijs te leveren van hun geschiktheid;
 - " 3° Aangezien Uwe Exc. onlangs in de Kamer van Volksvertegenwoordigers
" verklaarde alle mogelijke faciliteiten te willen verlenen
" aan de vrijheid van onderwijs;
- " verzoek ik Uwe Excellentie de directeur van deze instelling
" te willen beschouwen als de vader van de daar opgenomen jongens,
" aangezien hij werkelijk voorziet in alles wat zij voor het leven
" nodig hebben op stoffelijk en moreel gebied; en aangezien het
" onderwijs helemaal kosteloos is en gegeven wordt aan arme jongens

(1) Brief 29 april 1857, getekend G. Lanza.

" die het zich anders niet konden verschaffen.

" Aangezien het een grote stoffelijke en morele weldaad zou
" zijn zo men vrij secundair onderwijs kon geven aan die jongens die
" er bekwaamheid voor en behoefte aan hebben, vraag ik Uwe Exc. aan
" priester Bosco Giovanni directeur van het Oratorio van de H.Fran-
" ciscus van Sales, geholpen door liefdadige personen, toe te staan
" secundair onderwijs te geven aan arme jongens die in deze instel-
" ling opgenomen zijn, volgens genoemde artikels d.i. ze te dispen-
" seren hun bekwaamheid te laten vaststellen door de schoolautori-
" teit, zoals het ten andere sinds meer dan drieëntwintig jaar ge-
" beurt.

" Deze gunst komt geen enkel privaat persoon ten goede daar
" de scholen gratis zijn en de onderwijzers gratis les geven; maar
" zij is totaal in het voordeel van die arme kinderen die op geen
" enkele andere wijze hun bekwaamheden kunnen ontwikkelen die de
" Heer hen verleend heeft.

" Het verlangen om het vrij onderwijs te helpen dat Uwe
" Excell. bij verscheidene gelegenheden uitgedrukt heeft, geeft
" mij de hoop dat mijn uiteenzetting in welwillende beschouwing zal
" genomen worden en dat de jongens van deze instelling een reden te
" meer hebben om u hun ware dankbaarheid te betuigen. Terwijl ik de
" zegen van de hemel over u afroep, heb ik de hoge eer mij te kunnen
" noemen

" van Uwe Exc.

" Februari 1866.

Pr. Bosco Giovanni.

Dit smeekschrift werd gesteund door de volgende aanbevelingsbrief van de burgemeester van Turijn. Hij liet hem ook in de dagbladen verschijnen, daar hij de invloed van de publieke opinie op de regeringsbeslissingen maar al te goed kende.

" Stad Turijn.

" Kabinet van de Burgemeester.

"

" Het opvoedingshuis van de vermaarde Don Bosco dat stilaan
" en op zeer bescheiden wijze gesticht werd, nam dank zij de onver-
" droten zorgen van zijn directeur, trapsgewijze mag men wel zeggen,
" een kolossale uitbreiding. Het goed dat het in deze 25 jaar vanaf
" zijn ontstaan tot nu toe deed, is overal bekend en enorm: duizen-
" den en duizenden arme en verlaten kinderen, die een gevaar waren
" voor de maatschappij, gingen een nieuw leven tegemoet; zij werden
" onderwezen, gevormd tot werkzame burgers in kunsten en ambachten;
" anderen ontvingen onderwijs en sommigen werden priester; op alle
" gebied zijn zij een duidelijke getuigenis ten voordele van deze
" instelling die met de armoedigste middelen groeide en bloeide;
" dat alles is onverklaarbaar, als men de vruchtbare en verlichte
" liefdadigheid van de Turijnse bevolking niet kent, die zich het

" meest vrijgevig betoont als het openbare belang erbij betrokken is.
" Dat instituut, dat zijn reden van bestaan heeft, groot
" voordeel aan de maatschappij bijbrengt en vooral de lofbetuigingen
" in ontvangst mocht nemen ook vanwege regeringsfunctionarissen in
" verband met het secundair onderwijs, verdient op alle gebied, dat
" de regering het zijn welwillende assistentie, die tot nog toe nog
" nooit ontbroken heeft, blijft geven; zij zou tegemoet moeten komen
" aan de vraag die zijn directeur aan de verlichte heer Minister van
" Openbaar Onderwijs richt en hem niet mogen verplichten gediplomeer-
" de leraren te hebben voor het secundair onderwijs dat er gratis aan
" de jongens door de directeur zelf en door bekwame en vrome personen
" gegeven wordt en waarvan de vruchten zo gezond en overvloedig zijn.

" Na deze bedenkingen en gezien het bijzondere voordeel dat
" uit dit instituut voor de stad Turijn voortkomt, meent de onderge-
" tekende burgemeester van Turijn, heel sterk de aanvraag van de
" directeur te moeten steunen bij de zeer achtenswaardige minister
" van Openbaar Onderwijs. De directeur kan op generlei wijze de kos-
" ten dragen, die het aanwerven van gediplomeerde leraren meebrengt;
" zij ook dienen betaald te worden; want zij zijn niet in staat of
" bereid om dit werk gratis te doen, daar zij van hun positie moeten
" leven.

" Turijn, 26 februari 1866.

De Burgemeester en zeer genegen
ambtgenoot van Minister Berti in
de gemeenteraad van Turijn.

Galvagno.

Ook van de prefect van de provincie had Don Bosco een gelijkaardige
aanbeveling ontvangen:

Deze aanbevelingsbrieven bekwamen slechts ten dele de verlangde
uitslag. De prefect antwoordde aan Don Bosco:

" PREFECTUUR VAN DE PROVINCIE TURIJN

" Particulier Kabinet

" N° 105

Turijn, 16 maart 1866.

" Ik haast mij hier tot uw norm het antwoord over te schrijven
" dat mij vandaag gezonden werd door het ministerie van Openbaar On-
" derwijs als resultaat van uw aanvraag om dispensatie te bekomen van
" de diploma's ten voordele van de leraren van uw verdienstelijke
" instituut:

" "Hoewel het ministerie de nodige aandacht geschonken heeft
" aan de aanbevelingen van de gemeente en van u, zeer geachte Heer,
" kan het geen beslissing nemen ten voordele van de scholen van het
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales. Daar er geen uitzondering
" door de wet voorzien is, heeft ondergetekende de macht gegeven aan

" de schoolinspecteur van deze provincie dat de leraren van de ge-
" noemde scholen enkel voor dit schooljaar hun taak mogen voort-
" zetten en tegelijkertijd heeft hij aan de priester Bosco meege-
" deeld dat voor het volgende schooljaar zijn instituut zich aan
" de wetten moet houden en dat in tegengesteld geval de schoolautori-
" teit tegen het instituut zelf zal procederen krachtens de in voege
" zijnde regelingen. Dit is alles wat het ministerie kon doen ten
" voordele van dit instituut; zonder de verdienste en de menslie-
" vendheid ervan te ontkennen, kan het niets meer doen zonder op
" de voorgeschreven wet inbreuk te maken.
"
" De Prefect
" Torre.

Vanaf dat ogenblik liet de regering die onder meer met de oorlog tegen Oostenrijk moest bezig zijn, het Oratorio met rust. De Engel van onze scholen waakte erover en ook het gebed en de zegen van Christus "plaatsvervanger op aarde" beschermden ze. Bij de inzet van het jaar had de eerbiedwaardige aan de Heilige Vader geschreven; er is echter noch afschrift noch aandenken overgebleven van de brief waarop Pius IX als volgt, antwoordde:

" PIO PP. IX.
"
" Dierbare Zoon, heil en apostolische zegen.
"
" Laten wij God danken, dierbare zoon, voor de grote over-
" vloed van genade die Hij dit trouwe volk verleende en voor de
" vele en zo nuttige ondernemingen die begonnen zijn en tot een
" goed einde gebracht werden tot welzijn van ditzelfde volk; tot
" zijn leed echter werden veel beledigingen tegen de H. Stoel en
" tegen de katholieke godsdienst uitgesproken tot grote ergernis
" van allen. Van ganser harte verheugen wij ons met uw vrome
" priesters en de vrome broederschappen, waarover u ons schrijft
" en die wij altijd groter bloei toewensen. Voor het overige kunt
" u weten welke grote liefde wij u en uw werken toedragen; u weet
" hoe gemakkelijk wij uw beden verhoord hebben en de Broederschap-
" pen verrijkt hebben met de gevraagde privileges en aflaten. De
" Heer behoede ze voor alle listen van de vijand; hij sla elke aan-
" val ervan af en make al uw werken voorspoedig en vruchtbaar. Dat
" wensen wij u toe uit heel ons hart, terwijl wij, als voorteken
" van hemelse gunsten en pand van vaderlijke welwillendheid u
" allen zeer genegen de apostolische zegen verlenen.
" Gegeven te Rome, bij St.-Pieter, de 24e februari 1866,
" het 20ste van ons pontificaat.
"

PIUS PP. IX.

En het werk van Don Bosco bleef vruchtbaar in genade voor de zielen van de jongens. Een brief van een oud-leerling, de reeds vernoemde Agostino Semeria, geschreven uit Ligurië in 1883, beschrijft ons de ijver van Don Bosco tijdens dat jaar.

" Zeereerw. Heer D. Rua,

"

" Het is nu al 17 jaar geleden dat ik het Oratorio verlaten heb
" en ik ben het nog niet vergeten. Hoe zou ik zoveel liefdevolle
" zorgen van Don Bosco kunnen vergeten tijdens de jaren waarin wij
" nog geen ondervinding hadden? Als ik denk aan die onuitsprekelijk-
" ke manier van omgang, aan die minzame woorden waarmee hij ons
" aanmoedigde tot deugdzaamheid, aan het geduld waarmee hij onze
" gebreken verdroeg en aan de zorg voor onze opvoeding, word ik
" ontroerd en kan ik mijn tranen niet weerhouden.

" Ik herinner mij dat die goede vader zijn liefdevol beklag
" deed dat er verscheidene jongens van zijn instituut zo zelden tot
" de sacramenten naderden... Hij die de wonden van onze ziel wilde
" kennen om ze te verzorgen en ons het nodige geneesmiddel te geven
" met een aangepast woord, maakte ook gebruik van zijn dromen. Alvo-
" rens ze ons te openbaren, zei hij ons dat er drie soorten dromen
" waren: een deel kwam van God om ons tot het goede aan te sporen,
" een deel van de duivel om ons tot het kwade aan te zetten en een
" deel kwam voort uit de houding die wij al slapend aannamen. Maar
" de dromen die Don Bosco ons vertelde kwamen volgens mij van God.
" Het was in het jaar des Heren 1866, ongeveer veertien dagen
" vóór het feest van St.-Jozef en Don Bosco vertelde ons:

" "Ik droomde dat ik te bed lag toen een onbekende of een
" schim met een brandende lantaarn in de hand zich bij mij aanmeldde
" en zei: - Don Bosco, sta op en kom met me mee!

" Zonder vrees sta ik op, kleed mij aan en ga met hem mee,
" maar hij liet mij nooit zijn gezicht zien. Hij leidde mij op ver-
" scheidene slaapzalen en wij liepen langs de rijen bedden door,
" waar de jongens allen aan het slapen waren. Ik zag dat er op de
" bedden katten zaten; de achterpoten waren vast gebonden en met de
" voorste waren ze bezig met het gelaat van de slapende jongens naar
" zich toe te trekken. Ik volgde nog altijd deze schim, die eindelijk
" stilstond en rond het bed van een slapende jongen liep. Ook ik
" bleef staan en vroeg hem waarom hij dat deed. Hij antwoordde mij: -
" Voor het feest van St.-Jozef moet die jongen met mij meekomen! -
" Ik verstond dat hij dan dood zou zijn. Toen zei ik op absolute
" toon: -Ik wil weten wie je bent en in wiens naam je spreekt; en
" hij zei opnieuw: Zo je wil weten wie ik ben, kijk dan maar! - Hij
" verdween en meteen ook de lantaarn, zodat ik in het donker stond.
" Ik wilde weer naar bed gaan maar al weggaande stootte ik tegen een
" koffer of tegen een bed of iets anders en ik werd wakker."

" Na deze vertelling legde hij ons uit dat deze katten die de
" jongens wilden verslinden die rustig aan het slapen waren, de
" vijan-

" den van onze ziel zijn; altijd draaien zij om ons heen om ons in
" zonde te doen vallen als wij in staat van genade zijn, of als God
" het hun toelaat om ons de keel toe te nijpen als wij in ongenade
" met de Heer leven.

" "Ik weet", zo voegde hij eraan toe, "wie de onbekende be-
" doelde dat hij voor St.-Jozef zou sterven; maar ik zeg niet wie
" hij is om geen te grote angst te veroorzaken. Wij zullen zien of
" die droom verwezenlijkt wordt. Intussen laten wij allen bereid
" zijn om goed te sterven. Aan hen die bij mij te biecht zullen ko-
" men, zal ik iets bijzonders zeggen."

" Toen het feest van St.-Jozef voorbij was, zei hij ons dat
" op die dag een jongen van het Oratorio in zijn geboortedorp ge-
" storven was.

Wij lezen in het dodenregister van het Oratorio: - "Op 19 maart
1866 stierf Lupotto Simone op de leeftijd van 18 jaar. Omwille van zijn
buitengewone godsvrucht was hij altijd een stichtend voorbeeld voor zijn
makers. Hij ontving dikwijls de heilige sacramenten, was devoot bij elke
liturgische handeling en had een grote liefde voor Jezus in de Eucharis-
tie; men had van een H. Aloysius kunnen spreken, telkens als men hem zag
bidden. Met heldhaftige gelatenheid doorstond hij zijn langdurige ziekte.
Volgens Don Bosco's voorspelling ging hij het feest van Sint-Jozef in het
hemelse vieren, omdat hij een trouwe vereerder van die heilige was. "Si-
cut lilium inter spinas", want thuis was hij door een heel ander soort
mensen omringd.

Semeria's brief gaat verder:

" Op een andere dag vertelde Don Bosco:

"
" "Ik droomde dat ik in de sacristie aan het biechthoren was;
" er waren heel veel jongens. En kijk, daar komt een geitje de deur
" van de sacristie binnen; het loopt rond de jongens, begint te spe-
" len nu eens met de ene, dan met de andere zodat de jongens afge-
" leid worden van de biecht en stilaan, de ene na de andere, weggin-
" gen. Tenslotte kwam het ook bij mij en poogde stoutweg met zijn
" bedrieglijke liefvalligheid ook de jongen die aan het biechten was,
" weg te lokken; maar ik drukte hem vast tegen mij aan. Ik maakte
" mij kwaad, gaf het een slag op zijn kop, brak hierdoor een hoorn
" af en joeg het op de vlucht. En ik wilde de koster ook een flinke
" afstraffing geven omdat hij het beest had laten binnenkomen.

" Intussen stond ik op en kleepte mij aan om de H.Mis te le-
" zen. Aan de nuttiging komt me daar door de hoofdingang, niet één
" geitje maar een massa geitjes binnen die hier en daar op de banken
" plaatsnamen en met allerhande grimassen de jongens die te communie
" wilden gaan, verstrooiden. Sommigen waren al van hun plaats opge-
" staan om naar het altaar te gaan, maar aangelokt door de valse
" liefvalligheid, keerden ze naar hun plaats terug. Anderen waren al

" dichtbij de communiebank en nog anderen waren al geknield voor
" het altaar, maar kwamen terug zonder te communiceren.
" Deze geitjes zijn de vijanden van de zielen die door ver-
" strooiingen en door ongeregelde genegenheden de jongens ver van
" de sacramenten weghouden..."

Met dergelijke en andere toespraken bereidde Don Bosco de jongens op het paasfeest voor, terwijl ook nog voor hen en voor duizenden externe leden van de vier Oratoria catechismusles gegeven werd op elke dag van de vasten. Maar het ging hem eveneens ter harte - en dat bewees hij elk jaar opnieuw - dat al zijn jongens die nog niet gevormd waren, dat sacrament waardig zouden ontvangen.

Intussen verscheen begin maart de derde aflevering van de Letture Cattoliche. De titel ervan luidde: Heilige Noveen met overwegingen en gebeden om het Sacrament van het Vormsel waardig te ontvangen. - Onmiddellijke voorbereiding op de sacramenten van Biecht, Communie en Vormsel. - Samenvatting van de voornaamste ondervragingen van de catechismus voor het examen van de vormelingen.

Die brochure was een vervolg van een andere, die het jaar te voren in de maand oktober gedrukt en onder volgende titel verschenen was: Catechetische onderrichting over het sacrament van het Vormsel. Het werd zonder titelblad en met doorlopende bladzijdennummering aangeboden zodat het, zoals wij al zegden, bij het vorige gevoegd kon worden tot groter nut van hen die er gebruik wilden van maken.

H O O F D S T U K XXVII.

De godsvrucht tot Maria, Hulp der Christenen nam steeds grotere uitbreiding onder de gelovigen, ook omdat de dienaar Gods haar medailles in groten getale uitdeelde. Overal besprak men er de kracht van om veel onheilen te bezweren en ziekten te genezen. Daardoor ontstond een voortdurende en dringende navraag naar medailles die door Don Bosco zelf gezegd waren. Men had vertrouwen in de Madonna en tevens in de gebeden van haar trouwe dienaar en van zijn jongens. Z. Exc. Mgr. Andrea Charvaz, aartsbisschop van Genua, schreef:

" Genes, le 26 mars 1866.
"
" Mon cher et respectable Abbé,
"
" Je vous remercie cordialement, mon cher Abbé, des prières,
" des neuvaines que vous faites réciter pour la délivrance de l'in-
" firmité dont je vous ai parlé. J'unis à cette fin mes pauvres
" prières aux vôtres et il me semble que j'en éprouve déjà une
" amélioration. Mais quelqu'en soit le résultat final que je laisse
" avec tout abandon á la sainte volonté de Dieu, je me réserve de
" profiter de la première occasion pour vous faire parvenir au
" moins un léger témoignage de ma reconnaissance et de mon vif in-
" téréret pour votre si utile établissement.
" Agréez les sentiments pleins d'estime et de dévouement
" avec lequel je suis, mon cher abbé,
" Votre affectionné serviteur
" + André, arch. de Génes.

Toen het koude seizoen voorbij was, werden de werken aan de kerk van Maria, Hulp der Christenen hernomen, dat wil zeggen, de bruggen, die nodig waren om het gewelf te beëindigen en de koepel op te richten, waren al gereed. Op die koepel moest een in verguld rood koperen beeld van de Heilige Maagd torenen en Don Bosco had er de eerste besprekingen van ingezet met de firma Boggio uit Turijn.

De verdere onderhandelingen om de openbare weg vóór de kerk in orde te brengen, maakten hem bezorgd. Te dien einde schreef hij aan de burgemeester het volgende memorandum:

" Hooggeachte heer burgemeester,

"

" Verleden jaar, toen Z.K.H. Prins Amedeo in tegenwoordig-
" heid van de heer burgemeester die hem bijstond, de hoeksteen van
" de nieuwe kerk legde, werd de vraag ingediend om de via Cottolengo
" evenwijdig te laten lopen met de voorgevel van het nieuwe gebouw.
" De burgemeester onderzocht welwillend elke omstandigheid, was
" overtuigd van het belang en de noodzakelijkheid van wat er ge-
" vraagd werd en beloofde zijn goedgunstige tussenkomst in de ge-
" meenteraad.

" De werken van het gewijde gebouw zijn nu al heel ver ge-
" vorderd, het gebouw is onder dak en de grote bogen van het plafond
" zijn afgewerkt. Ik doe nu een warm beroep op u, hooggeachte, en
" vraag u het volgende in overweging te willen nemen:

" 1° Toen de burgerlijke ingenieur de lijnen trok voor de fundamente
" ten baseerde hij zich op het plan dat de via Cottolengo evenwijdig
" zou getrokken worden met de kerk; zoniet kan men zelfs in de
" kerk niet binnenkomen;

" 2° Dat rechttrekken is al goedgekeurd; een deel van de grond
" werd daartoe van het seminarie afgekocht en de naaststaande
" gebouwen hebben al hun voorgevel daaraan aangepast;

" 3° Door dat rechttrekken zou het niveau van de weg enigszins
" verhogen, wat niet weinig zou bijdragen voor de gezondmaking
" van deze plaats, daar er nu van alle kanten water toestroomt
" zonder dat er hiervoor een uitweg is. Inderdaad in 1854 wer-
" den de huizen die op deze plaats staan het meest door de chole-
" ra geteisterd: enkele families stierven uit. In die nood kan
" men voorzien door de al goedgekeurde verhoging, waardoor het
" water regelmatig kan wegvloeien.

" 4° Men zou de werken met veel minder kosten kunnen uitvoeren een
" groter aantal mensen werk bezorgen, voldoen aan het verlangen
" en de nood van de mensen van de Valdoccowijk; zij wonen ver van
" iedere kerk en verlangen naar de beëindiging van het nieuwe ge-
" bouw dat hun de gelegenheid zal bieden om hun religieuze plich-
" ten te volbrengen.

" Om deze en andere redenen die u Ed., zich in uw doorzicht
" kan voorstellen en waarden, verzoek ik u, zoveel ik kan en mag,
" het rechttrekken van de via Cottolengo te willen realiseren; het
" vergrotingsontwerp is reeds door de gemeenteraad goedgekeurd en
" de fundamente van de nieuwe kerk vereisen het, zoals het ver-
" klaard werd in de memorie van de onderhandelingen die reeds vroe-
" ger in deze stad in verband hiermee plaats hadden. Vol vertrouwen
" dat deze aanvraag die wij u aanbieden in welwillende overweging
" zal genomen worden, aanzie ik het als een grote eer mij met de
" diepste dankbaarheid te mogen noemen

" van u, Ed.

" de zeer verplichte, dankbare

" Turijn, 26 februari 1866. Pr. Bosco Giovanni.

De vraag werd een tijd later ingewilligd.

Intussen had de dienaar Gods zich opnieuw op reis begeven; eerst echter gaf hij richtlijnen dat dankbaarheid moest bewezen worden jegens een uitstekende weldoener, die hem sinds 1850 altijd geholpen had. Hij bedoelde graaf Abbé Lunel di Cortemiglia, die half februari overleden was. En hij besliste tevens minstens een dozijn zangers af te vaardigen als de administratie van het hospitium te Cherasco, dat door zijn vriend D. Alessandro Ghisolfi bestuurd werd en waarvan de overledene ook een grote weldoener geweest was, zou beslissen een plechtige lijkdienst te houden. Hij vertrok daarom in de richting van Milaan en het schijnt dat hij zich naar Monza begaf om in te gaan op de levendige aandrang van moeder Serafina, overste van de sacramentienen, die hem wenste te spreken.

In het station van Milaan viel een vermeldenswaardig feit voor, omdat het aantoont hoe Don Bosco zelfs de stoffelijke belangen van zijn weldoeners ter harte nam.

Don Michele Rua tekende op 9 april 1891 te Milaan volgende verklaring op: "Mevrouw Rosa Guenzati vertelde aan ondergetekende hoe Don Bosco in 1866 per spoor via Milaan reisde. Omdat hij slechts een uur moest wachten, verliet hij dan ook het station niet; toch had hij haar man uitgenodigd hem daar te komen opzoeken. Dat gebeurde dan ook; en zij vergezelde haar man. Tijdens het gesprek zei Don Bosco hem: - "Meneer Guenzati, sla dit jaar een grote hoeveelheid linnen op, dat goed zal kunnen verkocht worden." - Na het vertrek van de dienaar Gods gingen de twee echtgenoten, die zijn voorspelling indachtig waren, op zoek naar linnen, dat ze in een veel grotere hoeveelheid dan de vorige jaren opkochten. En wat hij voorzien had, werd werkelijkheid; ze waren erg tevreden met de weldaden die ze op het woord van Don Bosco bij de Heer verkregen hadden en zeiden tegen elkaar: - "Hadden we nog groter vertrouwen in de woorden van Don Bosco gesteld en nog veel meer linnen gekocht, dan waren wij het ook allemaal zeker kwijtgeraakt." Omdat ze erkentelijk waren voor de gemaakte winsten, dankten ze de Heer en gaven een deel ervan aan de armen zoals zij plachten te doen.

De verstrekte raad was de aanloop van een fraai fortuin.

De dienaar Gods trok ook naar Cremona, waar hij door prinses Elena Vidoni, de zusters Maddalene en anderen verwacht werd; van daar ging hij verder naar S. Giovanni in Croce bij de adellijke familie Soranzo. In die dagen stuurde hij aan ridder Oreglia van S. Stefano een omzendbrief die moest gedrukt worden.

" Dierbare Heer Ridder,

"

" Hier is dan de brief, laat hem zetten en zo er iets te verbeteren valt, zeg het mij.

" Zeg aan D. Rua dat hij aan juffrouw Orselli moet meedelen dat ik zaterdag om één uur bij haar zal zijn voor de "minestra."

" En zeg hem ook dat hij met de brieven naar het station van Porta

" Susa moet komen.
" Ik schrijf in alle haast. Zoek geld, maar... maar...
" God zegene u en uw arbeid en geloof mij in de Heer,
"
" Zeer genegen
" Cremona, 8 maart 1866. Pr. Giovanni Bosco.

De omzendbrief werd onmiddellijk gedrukt.

" Verdienstelijke Heer,
"
" Met grote voldoening heb ik de eer u mee te delen dat de
" loterij, die vroeger al aan uw liefdadigheid werd aanbevolen, aan-
" gevuld werd met giften, die een openbare expositie waardig zijn
" De commissie is bijeengekomen en heeft beslist een lokaal van
" het Oratorio van de H. Franciscus van Sales daartoe te gebruiken;
" de 19de dezer werd vastgesteld om deze openbare tentoonstelling van
" van de christelijke liefdadigheid in te huldigen. Er zijn drie-
" duizend prijzen.
" Nederig verzoek ik u persoonlijk te willen komen, om mij de
" gelegenheid te geven u te kunnen danken, of om de voorname perso-
" nages die wij verwachten eer aan te doen.
" Intussen beveel ik u warm aan ons te willen helpen bij het
" verspreiden van de loten en ons de voorwerpen te sturen die u mis-
" schien tot dit doel verzameld hebt.
" De begunstigde jongens verenigen zich met mij om u hun
" diepe dankbaarheid te betonen en wensen u de overvloedige zegen
" van de hemel toe, terwijl ik de eer heb mij met hoogachting te
" noemen
" van U Ed.
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 11 maart 1866. Pr. Bosco Giovanni.

" BERICHT.
"
" Om 2 u. zullen de heren ijveraars en de dames ijveraarsters
" bijeenkomen in een daartoe voorbereide zaal naast deze van de ten-
" toonstelling. Daar zal plaatshebben:
" 1° Muzikale opvoering;
" 2° Zang met begeleiding;
" 3° Een paar woorden door "Gianduia";
" 4° "De Filossof en de Poëet";
" 5° Bezoek aan de giften van de loterij.
"
" N.B. - De openbare tentoonstelling zal volgens decreet van de pre-
" fectuur drie maanden duren, daarna worden de winnende num-
" mers getrokken. Het lokaal is elke dag open van 13 tot 17 u.

Op de 10de keerde Don Bosco in het Oratorio terug. Voor de loterij die in 1865 begonnen was, had hij verschuiving van de officiële tentoonstelling gevraagd en verkregen. Begin 1866 was de catalogus van de geschenken voorwerpen gedrukt. Daarin prijken giften van Z.H. Pius IX, van Hunne Koninklijke Hoogheden Prins Eugenio di Savoia Carignano, Prins Tommaso, Graaf van Genua, Prins Amedeo, Graaf van Aosta, de Hertogin van Genua en ook van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Het aantal prijzen bedroeg 2.524 zonder deze te tellen die aan de loterij geschenken werden maar ook facultatief ten gebruike van de Oratoria mochten aangewend worden. Hieronder bevonden zich verscheidene gymnastiektoestellen, die door Z.K.H. Prins Amedeo, Graaf van Aosta, geschenken waren en op de speelplaats van het instituut geplaatst werden; en de som van 500 lires, een gezamenlijke gift van de verschillende Oratoria van Turijn bij gelegenheid van het naamfeest van hun directeur en Vader, Pr. Giovanni Bosco.

Op 19 maart, feest van de H. Jozef, had dan de plechtige opening van de loterij plaats. Het sneeuwde overvloedig en er was derhalve ook geen grote drukte. Toch daagde burgemeester Galvagno op. Werd gezongen: Dichter en Wijsgeer, een komische operette door Don Cagliero en de hieronder volgende dialoog, die om meerdere redenen merkwaardig was en door Don Bosco geschreven was, werd gehouden:

" Massimo Ernesto en Tancredi
"
" Massimo. - Beste Ernesto, Je moet mij eens zeg-
" gen, waarom onze dierbare burgemeester met zoveel voorname perso-
" nen naar ons arm Oratorio gekomen zijn.
" Ernesto. - Vandaag is er hier een grote plechtigheid.
" Mass. - Misschien het feest van St.-Jozef?
" Ern. - Het feest van St.-Jozef is daar wel een gelegenheid
" voor; doch de echte reden is de inhuldiging van de loterij.
" Mass. - Maar werd deze loterij verleden jaar niet begonnen,
" gehouden en geëindigd?
" Ern. - Verleden jaar werd ze ingezet; er werden giften ver-
" zameld, de loterijbriefjes werden klaar gemaakt en enkele werden
" er al verkocht, nu gaat het over een openbare expositie van de
" verzamelde giften zodat de kopers van de briefjes met eigen ogen
" kunnen zien, hoe talrijk, hoe schoon en hoe kostbaar deze giften
" zijn.
" Mass. - Zou het niet beter zijn geld in te zamelen in
" plaats van geschenken? Zo zou men tijd winnen en werk en moei-
" lijkheden sparen en aan de noden kunnen voldoen?
" Ern. - Dat is waar, maar kijk eens, beste Massimo, velen
" brengen giften en nemen loterijbriefjes: anderen zullen slechts
" giften kunnen doen of alleen maar enkele loterijbriefjes kunnen
" kopen. Op deze wijze kan elkeen op zeer beperkte schaal meewerken;
" en daarom openen deze loterijen de weg voor kleine en grote wel-

" dadigheid en voor alle soorten van personen.

" Mass. - Per slot van rekening is het einddoel geld te verzamelen. O, dat geld, dat geld! Men moet echt bekennen dat het geld machtig is, daar iedereen het tot vriend wil.

" Ern. - Het is waar dat het uiteindelijke doel erin bestaat geld te krijgen, maar met eerlijke middelen. Maar hier is er ook kans iets te winnen en iedereen is vrij er deel aan te nemen; er is ook nog een edel doel nl. meewerken aan een groot werk van liefdadigheid.

" Mass. - Welk groot werk van liefdadigheid kan dat zijn?

" Ern. - Het liefdadigheidswerk dat men wil helpen dat zijn de zondagsatoria, waar geen kleine onkosten mee gemeoid zijn voor huurgeld, inrichting, herstellingen, meesters, speeltuigen, enz. enz. Er zijn nog de onkosten voor het Oratorio van de H. Franciscus van Sales waar er dringende zaken moeten gedaan worden, doch die blijven liggen omwille van gebrek aan middelen; dan is er vooral de kerk in opbouw is en die men gaarne zou beëindigen.

" Mass. - Waar bouwt men die kerk?

" Ern. - Naast de speelplaats van ons Oratorio; en als je van uit deze zaal of van uit de expositiezaal naar het zuiden kijkt, dan zie je een gebouw in de vorm van een Latijns kruis. Dat is het gebouw toegewijd aan Maria, Hulp der Christenen, die als moeder de hand reikt aan haar zonen, die haar helpen om dit huis te bouwen; hierdoor wordt het aantal van haar vereerders vermeerderd op aarde om haar later glorievol in de hemel te omringen.

" Mass. - Terwijl je aan het spreken was schoot mij een gedachte te binnen en dat is, dat het mij toeschijnt dat het niet zo erg nodig is hier een kerk te hebben, te meer daar er al een kerk is in het Oratorio.

" Ern. - Dat is een heel goede opmerking; maar dat is hier het geval niet voor ons. De huidige kerk van de H. Franciscus van Sales was voldoende gedurende enige tijd; maar nu er zoveel externe en interne jongens zijn, biedt ze nauwelijks plaats voor een derde van de jongens. Je moet er eens op letten, mijn dierbare Massimo, hoe wij op zon- en feestdagen opeen zitten als haringen in een ton. En daarbij, wij wonen op een plaats waar veel huizen staan, waar er veel mensen wonen die allen ver van elke kerk verwijderd zijn; er is hier een terrein waar meer dan 30.000 mensen leven in wier midden er geen kerk is. Wat denk je ervan, Massimo? Denk je niet dat er een kerk moet gebouwd worden?

" Mass. - Op die manier, ga ik ermee akkoord dat er een kerk nodig is waar internen, externen en daarenboven volwassenen kunnen komen. Ik zou nog iets willen vragen.

" Ern. - Vraag maar op.

" Mass. - Vandaag hebben we hier zoveel aanzienlijke personen, onder meer onze achtbare heer burgemeester, de verdienstelijke heren van de loterijcommissie, de heren ijveraars en dames ijveraarsters. Zou je mij niet in weinige woorden het doel van de Oratorio's kunnen bekend maken?

" Ern. - Ik geloof dat vriend Tancredi die een van de oude-
" ren van het Oratorio is, je kan voldoen, daar hij beter geïnfor-
" meerd is.

" Tancredi. - Heel graag wil ik jouw en mijn verlangen vol-
" doen. Om niet alles te herhalen wat er gezegd werd bij gelegen-
" heid van de eerstesteenlegging van de kerk, vraag ik u, mijn vrien-
" den, dat u een kopie van de "Feestalbum" aan de heer burgemeester
" zou aanbieden en dat u hem tevens zou verzoeken een tekening van
" het nieuwe gebouw te aanvaarden. Nu zal ik in weinig woorden zeg-
" gen dat de zon- en feestdagoratoria gebouwen zijn waar de jongens
" op zon- en feestdagen na hun godsdienstige plicht zich eerlijk en
" goed vermaken. Er is dat van de Engelbewaarder van Vanchiglia, van
" St.-Aloysius te Porta Nuova, van St.-Jozef te S. Salvario, van de
" H. Franciscus van Sales waar wij ons nu bevinden. Dit huis hier
" heeft tot doel die jongens op te nemen die tengevolge van de dood
" van hun ouders of een ander ongeval zouden mislopen, als er geen
" huis was waar zij kosteloos of ongeveer kosteloos opgenomen worden.
" Sommigen onder ons zijn vakleerlingen, anderen met speciale aanleg
" leggen zich toe op de studie. Vroeger was de bestaande kerk vol-
" doende voor het aantal leerlingen, doch nu niet meer; maar nu is er
" een andere nodig die groter is, die voldoet voor de jongens van
" dit huis, voor hen die van verschillende kanten van de stad komen
" en ook voor volwassenen die er gebruik van willen maken. Want, zo-
" als Ern. zegde, is de wijk Valdocco dicht bevolkt en er was hier
" geen publieke kerk waar men zijn religieuze plichten kon vervullen.

" Mass. - Me dunkt dat je zo goed de dingen van het Oratorio
" kent en dat je ook goed kunt tekenen; zeg mij eens iets over de
" nieuwe kerk. Is men er al sinds lang mee begonnen?

" Tanocr. - De fundamenten werden in 1864 gelegd; doch de hoek-
" steen werd slechts verleden jaar op 27 april ingezegend; bijgevolg
" zijn de werken sinds bijna elf maanden begonnen.

" Mass. - Hoever staat het gebouw nu?

" Tanocr. - Het gebouw is al goed gevorderd°. De muren zijn
" op normale hoogte gekomen; het dak ligt er en de grote bogen zijn
" gemaakt; de stellingen en de stutten voor de gewelven zijn op hun
" plaats; men is begonnen met de majestueuze koepel en wij hopen dat
" het een pracht zal worden. A propos van de koepel, men heeft mij
" gezegd dat er bovenop een prachtig beeld van Maria, Hulp der
" Christenen zal staan dat de bewoners van Turijn en allen die haar
" vereren en meewerken aan het oprichten van dit gewijde gebouw, zal
" zegenen.

" Mass. - Als die kerk voor zoveel volk moet gebruikt worden
" dan zal ze wel zeer groot moeten zijn, is 't niet?

" Tanocr. - Natuurlijk, de oppervlakte ervan is bijna tweedui-
" zend vierkante meter, zo dat ze vier á vijf duizend personen kan
" bevatten.

" Mass. - Ik moet je wel zeggen dat ik blij ben dat zo een
" tempel ter ere van de Koningin der Hemelen te Turijn opgericht
" wordt. Maar waar haalt men het geld om al die kosten te betalen?

" Tanocr. - Diezelfde vraag heb ik mij ook al meer dan eens

" gesteld. Voor het verleden weet ik er niets van, maar voor de toe-
" komst ligt al onze hoop in de opbrengst van de "Loterij", d.i. in
" de goedheid ("men duidt ze aan met de hand") van deze heren die
" voor ons welzijn en de voortzetting van de begonnen bouw, een
" "Loterij" uitdachten, als enig middel van weldadigheid.

" Mass. - Dan moeten wij die heren heel dankbaar zijn voor al
" hun goedheid; wij moeten ze danken en een onuitwisbare gedach-
" tenis van hun gunsten bewaren.

" Ern. - Ik verlang dat wij niet alleen dankbaar zijn, maar
" dat wij de hemel smeken overvloedige zegen te schenken aan de
" ijveraars en ijveraarsters en aan alle anderen die op een of an-
" dere wijze hun weldoende hand zullen bieden om deze kerk tot haar
" voltooiing te brengen.

" Tancr. - Ik wil de heilige Maagd bidden dat zij een mooie
" kroon in de hemel voor al onze weldoeners bereidt.

" Mass. - Dat zij lang mogen leven in gezondheid en geluk.
" En mocht ooit de besmettelijke ziekte in onze streken terugkeren,
" dat niemand van hen er onder te lijden zou hebben.

" Tancr. - Aan u dan, heer burgemeester, die u verwaardigd
" hebt ons op deze schone dag een bezoek te brengen, bieden wij onze
" zeer bijzondere dank. Indien u dan, zoals het gebeurt bij de soe-
" vereinen op de dagen van grote plechtigheid, ons toelaat een speci-
" ale gunst te vragen, dan vragen wij u wat al vroeger gevraagd en be-
" loofd werd, nl. dat u een woord zou zeggen ten voordele van het
" rechte trekken van de via Cottolengo voór de nieuwe kerk; also zal
" er een gemakkelijke toegang zijn, wanneer het gebouw voleindigd is.

" Ern. - Heren ijveraars en dames ijveraarsters, wat wij tot
" nu toe gezegd hebben kwam vanwege onze oversten en onze medemak-
" kers; in naam van dezelfde vragen wij u ons te verontschuldigen als
" wij niet in staat waren u een edelere en waardiger ontvangst te
" schenken, zoals u werkelijk verdient en zoals wij het ook hadden
" verlangd. Uw goed hart zal wel toegevend jegens ons zijn.

" Nu nodigen wij u eerbiedig uit de zaal van de openbare ex-
" positie te bezoeken. Mocht het gebeuren dat u met liefdadige per-
" sonen in betrekking komt, die om het even op welke dag de exposi-
" tie willen bezoeken, dan schenkt u ons een nieuwe gunst en zal het
" voor ons een groot genoegen zij uzelf te onthalen en ook de perso-
" nen die u zult zenden om de giften van uw liefdadigheid te bezich-
" tigen. En wat wij aan anderen zeggen, dat herhalen wij nog harte-
" lijker aan al onze verdienstelijke ijveraars en ijveraarsters tel-
" kens als het hun zal behagen opnieuw het bezoek te brengen dat
" zij ons op deze dag tot onze vreugde en eer gebracht hebben.

Na deze dialoog trad een jongetje in de rol van "Giandulia" op -
hij kwam voor de eerste keer op het toneel - en zegde in Piëmontees dia-
lect een gedicht op, dat door D. Giuseppe Bongiovanni geschreven was vol-
gens een schets die door Don Bosco gegeven was. De jongen vertelde in

typische stijl, hoe hij in een droom een lange reis gemaakt had, hoe hij in de zaal van een prachtig paleis een enorm aantal goud- en zilverstukken en bankbiljetten gevonden had; de eigenaar had hem de hele schat geschonken, zijn zakken ermee gevuld en er zoveel op zijn schouders gelegd als hij maar dragen kon. Hij was dan naar Don Bosco gelopen om ze hem te geven en riep dat eindelijk het geld voor de kerk gevonden was. Zijn tevredenheid duurde echter niet lang omdat hij op zeker ogenblik uit bed viel en met lege handen ontwaakte. Zijn besluit luidde daarop dat hij hoopte dat de weldoeners die pech zouden verhelpen en dat zijn droom op die manier dan toch nog werkelijkheid zou worden.

Van dat prachtige gedicht bewaren wij heel zorgvuldig een afschrift, als waardevolle kostbaarheid uit die tijden.(1)

Dat was dan het feest van de opening van de loterij, die toegankelijk verklaard werd nadat H.K.H. de hertogin van Genua ze was komen bezoeken en met muziek en duizend ovaties verwelkomd werd door de jongens. Intussen steeg het aantal prijzen die door de weldoeners gegeven werden en werd er gevraagd en ook bekomen dat een grotere hoeveelheid biljetten mocht verspreid worden.

" Hooggeachte Heer Prefect,
"
" De commissie van de loterij, goedgekeurd door decreet van
" 19 mei 1865 laat u Ed. weten dat op 19 maart 1866 de expositie
" geopend werd van de giften die ervoor geschonken werden.
" Gezien het welwillende onthaal ervan door het publiek en
" het grote aantal giften die nog steeds geschonken worden, moet zij
" nog eens haar toevlucht nemen tot uw bekende goedheid, ten einde
" te bekomen:
" 1° De goedkeuring van de schatting die vanaf 841 tot en met nr.
" 2524 samen met de nummers van één tot 59 die nog niet werden
" opgegeven, - het aantal voorwerpen tot 1.684 doet stijgen en
" een waarde bereikt van 41.982 lires, volgens de schatting van
" de ondergetekende heren.
" 2° De toelating om 167.928 briefjes in omloop te brengen, wat
" overeenkomt met de dubbele waarde, zoals al in het voor-
" gaande decreet van deze prefectuur verleend werd.
" Met het vertrouwen voldoening te bekomen, biedt de com-
" missie u Ed. haar ware dank, terwijl ik in naam van dezelfde,
" mij met de meeste hoogachting
" Van u Ed. noem
"
" de zeer toegewijde dienaar
" Turijn, 11 april 1866 Frederico Ridder Oreglia
" Secretaris van de Commissie

(1) Zie Bijvoegsel V.

Volgende lijst van de nieuwe giften, onder meer drie van Pius IX: een camee in gouden schelp gevat (500 lires); een camee in hardsteen (800); een gouden kruis met email bewerkt (200).

Aan de onderkant stond het advies van de experten.

" Op aanvraag van priester Giovanni Bosco verklaar ik dat ik
" de waarde van de kunstvoorwerpen hierboven beschreven, onderzocht
" heb. Ik verklaar op mijn woord van eer dat zij een waarde hebben
" van vijftienduizend vierhonderd dertig lires (15.430).

" Turijn, 9 april 1866. Prof. Giovanni Volpato.

" Op aanvraag van de priester Giovanni Bosco verklaart onder-
" getekende dat hij gisteren overgegaan is tot het onderzoek en de
" schatting van galanteriewaren en gelijkaardige zoals boven be-
" schreven en dat zij samen de waarde hebben van zesentwintigduizend
" vijfhonderd tweeënvijftig lires (26.552) lire. Op mijn woord van
" eer.

" Turijn, 9 april 1866. Buzzetti Giuseppe.

De prefectuur antwoordde met het volgende decreet:

" N. P. G. 6208. Depart. 682.

" De Prefect van de Provincie Turijn.

" Gezien het uitgebreide memoriaal dat de commissie vroeger
" voor de loterij indiende die toegestaan werd met decreet van
" 19 mei 1865 ten voordele van het Oratorio H. Franciscus van Sales
" te Turijn; aangezien een toelating gevraagd wordt voor een
" nieuwe uitgave van 167.928 briefjes, overeenkomstig de dubbele
" waarde van de beschreven voorwerpen in de tweede lijst die volgt
" op het genoemd aangehecht memoriaal en geschat op 41.982 lires.
" Gezien deze lijst en het aangehaalde decreet van 19 mei 1865:

BESLUIT:

" 1° De nieuwe uitgifte van 167.928 loterijbriefjes tegen 50 c. elk,
" voor de loterij ten voordele van het Oratorio van de H. Fran-
" ciscus van Sales van deze stad wordt toegestaan.
" 2° Voor de verspreiding of verkoop zal elk biljet ondertekend moe-
" ten worden door een lid van de commissie of door de prefect of
" zijn vertegenwoordiger.

" 3° Met een ander decreet van deze Dienst zal plaats, dag en uur
" van de trekking vastgesteld worden.

"
" Turijn, 16 april 1866. De Prefect
Torre.

Don Bosco's weldoeners hadden om het gedicht van D. Bongiovanni veel gelachen en hadden ervoor in de handen geklopt. De droom moest inderdaad werkelijkheid worden, maar niet helemaal in één keer. Daarom spande de dienaar Gods zich in om ook leningen te vragen aan zijn vrienden, die trouwens volledig vertrouwen in hem stelden omdat zij uit onder- vinding wisten, dat de Moeder Gods er borg voor stond.

Hij schreef aan de heer graaf Francesco di Viancino:

" Dierbare Heer Graaf,
"

" Ik ben bereid de jongen Cinzano die u, dierbare, met uw ge-
" wone liefdadigheid aanbeveelt te aanvaarden en zal nagaan of hij
" voor de studie geschikt is. Er is nochtans een moeilijkheid: wij
" hebben hier geen lagere school en de jongen zit slechts in het
" tweede studiejaar. Men zou ook nog eens moeten nagaan welke be-
" kwaamheid hij heeft voor de wetenschappen. U doet als volgt: u
" geeft hem een bladzijde van om het even welk boek en laat ze hem
" van buiten leren; zodra u er een oordeel over gevormd hebt, zeg
" het mij en we zullen zorgen dat hij vooruitgaat.

" Maar in deze dagen heb ik een zware bekommernis. Ik moet
" in het begin van april een wissel van 4.000 fr. betalen. Ik reken-
" de op de loterij, die, goddank bijval heeft, daar de briefjes goed
" verkocht worden; doch, het geld komt traag binnen. Het gaat om
" geld voor leveringen van materiaal voor de kerk; de leverancier
" rekent erop en heeft het geld nodig. Wie weet of u aan mij, of
" liever aan de H. Maagd die liefdedienst niet kunt bewijzen? Wat
" denkt u? Al was het slechts een lening, hetzij van u; hetzij van
" iemand anders; dat zou voldoende zijn om mij uit de nood te red-
" den. Het is zeker dat zo een liefdedaad u een passende beloning
" zal verdienen en onder meer overvloedige zegen op aarde en een
" mooie plaats voor u en de uwen in de hemel dicht bij de Moeder
" van God.

" Ik beveel mezelf en mijn familie in de liefde van uw vrome
" gebeden aan, terwijl ik de eer heb mij met de grootste achting te
" noemen,

" van u, dierbare in de Heer,
"

" Turijn, 30 maart 1866. de zeer verplichte dienaar
Pr. Giovanni Bosco.

Hij schreef ook aan gravin Callori:

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Alleluia! Het is Pasen, daarom denken wij eraan onze schul-
" den te betalen. Ik heb twee duizend fr. ter beschikking van de
" heer graaf; zo hij op de andere twee duizend rekent, dan zal ik
" ze laten bezorgen op het einde van de week; zoniet zal ik ze tot
" juni gebruiken. Als er een plaats is waar ik ze hem kan bezorgen,
" goed dan; maar ik zal toch naar Casale komen.
" Het was niet mogelijk mij met het boekje over het H. Sacra-
" ment bezig te houden, maar ik geloof dat de druk ervan op goede
" weg is. Mgr. van Mondovi zond mij het handschrift en in het begin
" van de week zal het gezet worden. Het is een werk dat nog al lang
" uitvalt, maar het zal bijval hebben.
" Een zalig "Alleluia", mevrouw de gravin; gelukkig feest.
" De Heer spreidde zijn zegen mild uit over u, uw vrome echtgenoot
" en over heel uw waardig gezin.
" Een zaak vergat ik. Het beeld van de Madonna dat op de
" koepel van de nieuwe kerk moet geplaatst worden, kost heel wat
" meer dan men gedacht had. Het moet vier meter hoog zijn; dus veel
" meer brons en veel preciezer werk. De onkosten belopen twaalfdui-
" zend fr.; een dame is bereid er 8.000 te geven. Ik wil u niet vra-
" gen het overige aan te vullen, tenzij dat deze goede Moeder goud-
" stukken in uw huis heeft laten sneeuwen of er nog zou laten sneeu-
" wen.
" De genade van O.H.J.C. weze altijd met ons en bevrijde ons
" van de gevaren die elke dag meer en meer naderen.
" Met ware dankbaarheid noem ik mij
" van u, verdienstelijke,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 31 maart 1866. Pr. Bosco Giovanni.

Aangepast aan de financiële toestand van Don Bosco, verscheen als aprilnummer van de Letture Cattoliche: - Over het gebruik van het geld, door Giuseppe Franssinetti, Prior te Sinte Sabina in Genua. - Het is een gulden boekje, dat in de handen van alle katholieken zou moeten raken. Het bewijst hoe het geld de grootste macht van de wereld is en in de handen van de slechten de oorzaak is van zoveel rampen. Het klaagt het gebrek van edelmoedigheid bij de goeden aan en zegt hoe ontmoedigend hun karigheid is, wat het ondersteunen van de katholieke instellingen betreft, die door druk van de goddelozen te gronde gaan. Het bevestigt de grote stelregel, die overeenstemt met die van Don Bosco: "In onze dagen moeten de goeden zich niet langer bezighouden met de gedachte wat zij strikt moeten geven om niet aan hun plicht van liefdadigheid tekort te komen; maar zij moeten er integendeel meer aan denken, wat ze ten dienste van de goede zaak naar best vermogen kunnen doen; ze moeten kijken, niet naar wat moet maar naar wat kan en dat in de mate van het mogelijke". Het dringt erop aan dat de katholieken zich in groepen moeten aaneensluiten om met de gemeenschappelijke middelen waarover zij beschikken, een gesteld doel te bereiken. Het spoort niet alleen de rijken maar ook de ar-

armen aan; en het bewijst hoe vooral de armen - en dan nog met weinige centimes - de steun van sommige werken zijn zoals de Voortplanting van het Geloof en de Hellige Kindsheid en de macht van meerdere miljoenen vertegenwoordigen.

Voor de maand mei werd de aflevering Verhalen en Parabels van Pater Bonaventura gedrukt waarbij een aanhangsel: Ik heb geen tijd. Een verbazende stof voor preken tot jongens en tot het volk.

Voor de maand juni: Theoduul of een gezegende jongeling, voorbeeld voor de jeugd, door Eerw. Pater Michelangelo Marini. Het betreft de levensbeschrijving van een deugdzame Belgische student die in het ouderlijke huis leefde.

" van het Comité aan te bieden voor het edelmoedige aanbod ten voor-
" dele van deze kinderen van Ancona, die wees geworden zijn ten ge-
" volge van de cholera; ik hoop dat ik er u later nog andere kan
" zenden, zodra u mij gemeld hebt dat er plaatsen vrij komen.

" Wil aanvaarden de verzekering van onze bijzondere hoogach-
" ting

"
"

De President
C. Marinelli.

De ingewonnen inlichtingen hadden Don Bosco's eerste aanbiedingen doen wijzigen. De Commissie van Ancona had overvloedige sommen ontvangen van de publieke liefdadigheid, die redelijkerwijze ook ten deel moesten vallen aan de wezen die zij naar Turijn gestuurd hadden. Ook was Don Bosco ter ore gekomen dat andere weldadigheidsinstellingen al steun ontvangen hadden; daarom kon hij op zijn minst genomen laten gelden dat het Oratorio geen inkomsten bezat, van aalmoezen leefde en op de goddelijke Voorzienigheid diende te rekenen. De eerbiedwaardige was altijd vlug bereid de arme jongens, die wees of verlaten waren gratis op te nemen; maar wanneer er in hun voordeel geldsommen uitgetrokken werden door de gemeenten of sommen verzameld werden door openbare inzamelingen of legaten voor goede werken ter sprake kwamen, dan liet hij om eerlijkheden- of rechtvaardighedenredenen nooit na er een aanvraag over in te dienen.

De Commissie ging vriendelijk in op zijn argumenten en kwam met hem tot een overeenkomst, zoals men in het aangehaalde brochuurkje, "Verslagen" enz. door Civelli gedrukt, kan lezen.

Verslag voorgelezen door de President Ridder Adv. Clemente Marinelli in de vergadering van de Commissie op 25 maart 1866.

"(Blz. 24). - En ten slotte is er nog het onderwerp in betrekking met de zeer interessante klasse van getroffenen, dat ons toegezonden werd door een liefdadige priester, Don Bosco van Turijn en dat al onze aandacht vraagt. Hij, die veel meer rekent op het hart dan op het vermogen, had ons van meet af aan dertig kosteloze plaatsen aangeboden; maar in werkelijkheid kon men er slechts vijf geven. Doch dat is geen reden waarom we hem geen dankbaarheid schuldig zouden zijn. In zijn vurige opwelling van naastenliefde hield hij geen rekening met de grote onkosten die dat meebrachten; zijn inzicht was altijd opperbest en wij kregen toch grote hulp; en het eerste goede voorbeeld dat door een groot aantal directies van instituten gevolgd werd, kwam van hem. Welnu, hij stelt ons het volgende voor: hij zou wezen van tussen de 12 en de 17 jaar aannemen; hij zou er drie gedurende vier jaar onderhouden en hen een ambacht laten leren; hij zou de opbrengst ervan (zodra zij voldoende vakkennis hebben) voor hen opsparen, tot ze het Oratorio verlaten. Daarvoor vraagt hij 600 l. voor elke wees en wij hopen dat de plaats groot genoeg is voor tien jongens.

Van de financiële kant uit bekeken schijnt ons dat op het eerste gezicht aanvaardbaar als men de gevraagde som voor het aantal te onderhouden en op te voeden kinderen en de tijdsduur, waartoe de aanvrager zich verplicht, in overweging neemt.

Volgens de inlichtingen die wij met de meeste zorg genomen hebben, biedt het instituut alle nodige voorwaarden wat gezondheid, moraliteit en methode betreft; wij aarzelen dus niet de Commissie aan te raden het voorstel aan te nemen, met dien verstande nochtans dat zij alle nodige voorzorgen neemt; mocht het instituut ophouden te bestaan, dan moet een deel van de gestorte som teruggestort worden in verhouding met het deel van de verplichtingen die onvervuld bleven.

Ten andere deze overeenkomst met het instituut Bosco zou ons het middel bieden om sommige jongens bij te staan, die wellicht ongelukkiger zijn dan menig andere, niet geschikt zijn om de harde strengheid van de tucht te aanvaarden die andere instellingen voor de opnemings eisen, zich vrij maken van alle banden en minder streng bewaakt worden.

Als algemeen vereiste voorwaarde vragen wij dat de jongen, wees is van vaderszijde; er zijn wel instellingen die ten voordele van onze wezen van deze voorwaarde afwijken; het gebeurt immers dat kleine kinderen zonder moeder, weinig of geen bijstand noch morelenoch materiële van hun vader verkrijgen, omdat hij het niet kan of ook omdat hij het niet wil.

Don Bosco had bijgevolg beloofd en verplichtte zich in overeenstemming met de geciteerde som de wezen op te nemen, te voeden, te kleden, te onderrichten en op te voeden, hun een of ander vak of beroep voor het leven aan te leren of hen tot de studies toe te laten, volgens de reglementen en de gebruiken van het instituut, gedurende niet minder dan drie jaar.

De reeds opgenomen jongetjes waren al tot de studie toegelaten, waren tevreden en legden zich met ijver op hun taak toe. Alvorens er nog anderen te sturen, meende de commissie van Ancona het Oratorio te moeten onderwerpen aan het onderzoek van een comité, dat over het welzijn van zijn begunstigden moest waken.

" N. 322.

Ancona, 7 april 1866

"

" De commissie van Openbare Onderstand in haar vergadering
" van 25 maart jl. keurde op voorstel van het Comité het plan van
" U Ed. goed om in uw instituut 10 wezen aan te nemen per drie in
" vier jaar en op storting van onzentwege van de som van zesduizend
" L. (zes duizend) met de verplichting dat U Ed. ze onderhoudt en
" opvoedt; zij vraagt nochtans dat U Ed. uw opvoedings- en hygië-
" nisch systeem onderwerpt aan een toezicht dat het Comité of zijn
" plaatsvervanger, nuttig acht, en de nodige garanties vaststelt
" voor de terugstorting van een proportioneel deel van genoemde
" som in geval alle of enkele van de aangewezen jongens in het in-

" stituut niet kunnen blijven tot op de voorgeschreven leeftijd.
" Dit is onze beslissing en om ze te kunnen uitvoeren, ver-
" zoek ik U Ed. mij te willen zeggen welke garanties u me kunt ge-
" ven in bovengenoemd geval.
" Wil aanvaarden mijn eerbiedige gevoelens.
" De President
" C. Marinelli

De eerbiedwaardige die nooit inmenging van buitenstaanders in het regiem van het huis wilde aanvaarden, liet antwoorden:

" Torino, 9 april 1866
" Weledele Heer,
" Don Bosco vertrouwt mij de eervolle opdracht toe uw waarde-
" volle brief van 7 dezer te beantwoorden. Don Bosco heeft er niets
" tegen uw voorstellen te aanvaarden; hij laat mij enkel uw aan-
" dacht op iets vestigen. Eerst en vooral hebben wij volgens ons
" opvoedingsstelsel een enkele administratie, daarom zou men in
" onze instelling geen toezicht van buitenstaanders kunnen toela-
" ten. Aangezien ook onze instelling uitsluitend van weldadigheid
" leeft, kan er ook geen vaste en onveranderlijke administratie
" zijn; doch de overste moet handelen op veranderlijke wijze en
" volgens de omstandigheden, volgens het groter voordeel van de
" opgenomen jongens.
" Het toezicht kan toegelaten worden om nieuws te vragen over
" de moraliteit, de gezondheid, de vooruitgang in de studie en het
" werk, enz.
" Ten tweede laat ik u opmerken dat Don Bosco al vele jongens
" opnam die hem door de regering, de gemeenten, de sociëteit van de
" spoorwegen werden aanbevolen; en toen in onze streken de cholera
" heerste, nam hij er ongeveer 'n veertig aan, die hem precies door
" de gemeente gezonden waren; bijgevolg was hij en is hij steeds
" verantwoordelijk voor veel grotere sommen dan voor de 6.000 lires,
" die deze achtenswaardige commissie voorgesteld heeft; maar nooit
" vroegen hem de regering of andere instanties enige garantie; en
" ook hierin zal hij zijn houding niet willen veranderen. Ten andere,
" hij heeft hier en elders, huizen die zijn eigendom zijn en zeker
" wel als garantie voor de 6.000 L. en voor nog veel meer kunnen
" dienen.
" Zo deze twee voorwaarden weggelaten of minstens geïnterpre-
" teerd worden in de zin zoals hierboven beschreven werd, kan men
" onmiddellijk een overeenkomst sluiten om voor de jongens door uw
" liefdadigheid aanbevolen te zorgen.
" Ik ben gelukkig van de gelegenheid gebruik te kunnen maken
" om ook in naam van Don Bosco U Ed. en de verdienstelijke commissie

" onze gevoelens van hoogachting te kunnen aanbieden en wens u de
" meeste zegen van de Heer toe enz., enz.
"

D. Rua Michele.

De commissie drong niet aan op die beslissing en vroeg op 16 mei aan de dienaar Gods acht andere jongetjes, die gereed stonden om te vertrekken, in zijn vroom instituut te willen plaatsnemen.

In die dagen had Don Bosco verdriet omdat drie van zijn clerici legerdienst moesten doen, toen al stemmen over oorlog opgingen en hij geen middel zag om door toedoen van een of andere bisschop vrijstelling te kunnen bekomen volgens een wetsbepaling. Hij had er hun ordinarii over ingelicht, maar de drie curies hadden hem geantwoord dat ze de volledige lijst van de weinigen voor wie zij vrijstelling konden bekomen, al bij de regering ingediend hadden. Daarna werd dezelfde actie bij andere bisschoppen ondernomen en voor een van de clerici schreef D. Michele Rua in naam van Don Bosco aan Mgr. Losanna, bisschop van Biella.

" Hoogeerwaarde Monseigneur,

"

" Onder de jongens die na hun Latijnse humaniora ingekleed
" werden is er een zekere Bernocco Secondo uit Cherasco. Daar hij
" totaal onbemiddeld was, deed hij zijn Latijnse klassen gratis in
" ons weldadigheidshuis en om dezelfde reden zet hij als clericus
" hier zijn studie verder.

" Welnu, hij valt onder de lichte dienst van 1846 voor zijn mili-
" taire dienst. Wij deden al aanvraag bij de eerw. vicaris-kapitu-
" laris om vrijstelling te bekomen doch het was niet meer moge-
" lijk.

" Nochtans doet ondergetekende een beroep op Uwe Exc. om hem
" op de lijst van de jonge mannen van het bisdom te willen in-
" schrijven, zo er daar nog een plaatsje over zou zijn. En als het
" ook u niet meer mogelijk is zijn vrijstelling te bekomen, dan zou
" ik u vragen hem bijtijds te laten inschrijven, zodat hij zich tot
" andere bisdommen kan wenden om voornoemde gunst te bekomen.

" Voor uw norm, deze clericus heeft zijn Latijnse studies
" voltooid en volgt nu het eerste jaar filosofie. Zijn examens waren
" zeer goed en wat moraliteit en bekwaamheid betreft, is hij spe-
" ciale aanbeveling waardig. Daarom hoopt men dat hij goed zal sla-
" gen in de geestelijke staat, waar hij ernstig naar verlangt.

" Wil mij deze stoornis niet ten kwade duiden en aanvaard de
" wens voor alle goeds uit de hemel, terwijl ik met de meeste hoog-
" achting de eer heb mij te noemen

" van Uwe Excellentie,

"

" Turijn, april 1866. de zeer verplichte dienaar
" Voor Don Bosco, Pr. Rua Michele, prefect.

Doch ook de bisschop van Biella bevond zich in de onmogelijkheid om de bede van Don Bosco gunstig in te willigen; de brieven die hij aan andere bisschoppen stuurde hadden evenmin succes aangezien de dienaar Gods, een maand later, nog altijd met dezelfde onderhandelingen bezig was. Hijzelf schreef aan Mgr. Giacomo Filippo Gentile, bisschop van Novara:

" Hoogeerwaarde Excellentie,
"
" Verscheidene maanden al had ik het verlangen U, Hoogeerw.
" Exc., een bezoek te brengen, om u te groeten en met u over enkele
" zaken te spreken; maar een hoop kleine bezigheden hebben het mij
" de ene na de andere belet. En nu kom ik u nederig vragen of u de
" vrijstelling van de militaire dienst van drie clerici kunt beko-
" men. Daarvoor had ik mij al aanbevolen bij de heer vicaris Carga,
" opdat hij bij u ten beste zou spreken. Ik verzoek u om de gunst zo
" u nog vrijstelling voor een persoon kunt bekomen. Zo ja, dan zal
" ik u dadelijk opsturen:
" 1° Wijdingsbrieven van de eigen bisschop met de datum van trekking
" van het lot.
" 2° Geboortedatum, getuigschrift van goede zeden, datum van de in-
" kleding.
" 3° Een bewijs dat zij hun studies in dit huis doen, en dat zij
" hulp bieden bij de opvoeding van de arme jongens van het huis
" en in de zondagsatoria en dat zij helemaal geen geldmiddelen
" hebben om elders hun studies te doen.
" Deze drie verklaringen hebben de regering altijd voldaan
" en wekten niet de minste moeilijkheid.
" Toch laat ik alles over aan uw wijs inzicht.
" Onze kerk, Excellentie, gaat vooruit, en de bouw van de
" koepel vordert van dag tot dag. Wil uw heilige zegen schenken aan
" wie eraan werken en aan allen die er op een of andere wijze aan
" meewerken.
" Wij bevelen ons allen aan de liefde van uw gebeden aan, en
" terwijl ik u nog een lang en gelukkig leven toewens, heb ik met de
" grootste dankbaarheid de hoge eer mij te noemen
" van Uwe Hoogeerw. Exc.
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 24 mei 1866 Pr. Bosco Giovanni.

Het antwoord voldeed aan zijn verlangens, aangezien hij op 29 mei aan de vicarissen van Brugnato en van Alba en aan D. Jorio, kapelaan van de bisschop van Biella kon schrijven om de vrijstellingsbrieven van drie clerici te bekomen.

H O O F D S T U K XXIX.

Wij hebben toespelingen gemaakt op de oorlogsgeruchten. In de loop van deze "Memorie" werden de oorzaken opgesomd van de meningsverschillen, welke Duitsland in beroering brachten.(1) De langdurige diplomatische onderhandelingen van de Pruisische minister Otto Bismarck, die nu eens listig en dan weer brutaal waren, hadden tot niets geleid. De Rijksdag van Frankfort stelde vast dat de aanspraken van Oostenrijk gerechtvaardigd waren. Bismarck echter steunde de plannen van de sektariërs, wilde resoluut bezit nemen van de twee Deense Hertogdommen Schleswig en Holstein, het Oostenrijkse keizerrijk uit de Duitse confederatie sluiten en de soevereinen van de kleine staten tot de graad van Pruisische prefecten verlagen met behoud van hun titel en de civiele lijst. Daarmee stond men op de vooravond van een oorlog. Maar alvorens in het slagveld te treden, sloot Pruisen op 8 april met minister La Marmora een verbond met Italië en beloofde hem het bezit van de Venetiaanse provincies. Italië was er daarom erg op uit zich meester te maken van Trente met Italiaans Tirol en van Triëste met Istria.

Keizer Napoleon, die sinds lange tijd de kuiperijen van Bismarck kende, ze goedkeurde en hem de Rijnprovincies beloofd had, verklaarde zich neutraal maar stuurde schepen naar Italië met gepantserde batterijen, munitie, proviand, paarden en andere hulpmiddelen van allerlei soort en vroeg aan de wetgevende macht een vermeerdering van 100.000 man voor de land- en zeelegers. Napoleon zou nooit toegelaten hebben dat zijn werk in Italië ten onderging, als de overwinning Oostenrijk toegelachen had. Verscheidene Franse kranten publiceerden dat hij als compensatie op Sardinië rekende.

De oorlog met Oostenrijk was in de ogen van de Italiaanse regeerders en de hoofden van de sekten echter slechts een episode in de oorlog die al aan de Kerk verklaard was. In de maand april werd te Florence een manifest voor de democratie gedrukt, dat zei: "De echte, de grote kwestie van Rome wordt niet herleid tot de verovering van de stad. Waarschijnlijk zal de koning over korte tijd Rome binnentrekken om er de orde te herstellen onder de barricaden van de Romeinen. De ware kwestie van Rome ligt "in de val van het Pausdom", in de bekroning van het door Luther ingezette werk, in de emancipatie van het geweten, in de verheerlijking van de vrije gedachte, in de plechtige bevestiging van de weten-

(1) Vol. VII, blz. 89 en 580.

schap op de altaren van de katholieke God". Tegelijkertijd bleef prins Jérôme Napoleon herhalen: "Oostenrijk is de machtigste steun van het katholicisme in de wereld en zijn laatste bolwerk. Wij moeten het neerslaan en er alle sporen van uitroeien. Pruisen is geroepen om het in Wenen te verpletteren zoals Italië het in Rome zal doen."(1)

Hoewel Don Bosco de rampzalige gevolgen betreurde, werd toch ieder kwaad voor hem een noodzakelijke aanleiding om met Maria's hulp overal het goede te doen; en hij gaf er het voorbeeld van.

Terwijl hij zich inspande voor de vrijstelling van dienstplicht van zijn clerici, dacht hij aan de grotere financiële nood waarin de stilstand van de zaken hem zou brengen; aan de toenemende ellende van het volk dat geholpen moest worden, en aan andere moeilijkheden die hij zou ondervinden bij de voltooiing van zijn kerk. Daarom schreef hij een brief aan graaf Cibrario en stuurde een identiek smeekschrift aan De Falco, minister van Gratie, Justitie en Eredienst. Deze laatste gaf hem geen antwoord en daarom herhaalde Don Bosco in 1868 dezelfde vraag.

" Excellentie,
"
" Sinds lang werd de behoefte aan een kerk onder de talrijke
" bevolking van "Valdocco", wijk van deze stad, gevoeld.
" Behalve de 30.000 bewoners is er nog de massa jongens uit
" alle kanten van de stad die dit gebouw vragen om aan hun religi-
" euze plichten te kunnen voldoen.
" Gestuwd door die nood heb ik gemeend deze onderneming te
" moeten wagen op een terrein dat daartoe speciaal gekocht werd, op
" korte afstand van het huidige kleine Oratorio van de H. Francis-
" cus van Sales.
" Maar gezien het gebrek aan middelen niet toeliet met de
" werken te beginnen heeft Uwe Excellentie, die de ernst van het
" geval inzag, mij door tussenkomst van de algemene econoom aange-
" moedigd met de belofte van vijftienduizend fr., zoals het reeds
" in de begroting voorzien werd voor andere kerken van Turijn.
" Daar men vreesde dat het werk, eens begonnen, niet vol-
" eindigd zou worden, werden slechts 6.000 fr. uitgetrokken, waar-
" van 3.000 zouden betaald worden als het gebouw uit de grond kwam
" en 3.000 als het de hoogte van het dak bereikt had.
" Er werd mij nochtans mondeling beloofd dat de andere negen-
" duizend fr. zouden gegeven worden, wanneer de aangehaalde werken
" zouden uitgevoerd worden en er gegronde hoop zou bestaan dat het
" gebouw afgewerkt zou worden.
" Welnu, deze werken zijn juist beëindigd; de muren, de kroon-

(1) Journal de Bruxelles, van de 3de juni.

" lijsten, de bedekking, de grote binnenbogen zijn afgewerkt. Doch
" nu komt erbij dat de schaarste aan geld zich laat gevoelen; want
" men heeft reeds aalmoezen moeten vragen aan liefdadige personen
" en er is ook een vlucht van kapitalen; hierdoor wordt het heel
" moeilijk de werken te beëindigen, zo Uwe Exc. mij niet te hulp
" komt.
" Daarom smeed ik u in welwillende overweging te willen nemen
" de nood van die duizenden kinderen en die massa bewoners die naar
" het nieuwe gebouw verlangen en de liefdevolle subsidie te schenken
" die mondeling beloofd werd.
" Alle Turijners, maar speciaal de bewoners van Valdocco
" verenigen zich met mij om aan Uwe Exc. hun vurige dankbaarheid
" en duurzame erkentelijkheid te betuigen en terwijl wij eensgezind
" u de verheven persoon van onze soeverein, alle hemelse zegen toe-
" wensen, heb ik de eer mij te mogen noemen
" van uwe Exc.
" de zeer verplichte verzoeker
" Turijn, 16 april 1866 Pr. Giovanni Bosco

Tegelijkertijd zette hij zich in voor een snellere verzending van de bouwmaterialen, eer de goederentreinen ofwel onregelmatig ofwel opgeheven zouden worden; en als blijk van erkentelijkheid bood hij aan een man die aan het spoor verbonden was en hem welwillende steun verleend had, een exemplaar van zijn "Geschiedenis van Italië" aan, elegant ingebonden, en dat volgens een brief in onze documenten erg gewaardeerd werd.

Ook liet hij niet na zijn beste zorgen aan de loterij te wijden. Zoals van het Oratorio, zo had de burgemeester van Turijn zich ook daarvan een oprechte beschermer getoond en hij zou niet geduld hebben dat het heilige werk op enige manier tegengewerkt werd. En Don Bosco van zijn kant vergoedde dat en nam gratis arme jongens die door hem aanbevolen werden. (1)

Op 16 april richtte hij een smeekschrift tot de koning waarin hij hem vroeg nog eens 400 biljetten van de loterij te willen afnemen; en door het ministerie van het Koninklijk Hof ontving hij het volgende vleeiende antwoord met blad van de Eerste Afdeling, dat het protocolnummer 622 draagt.

(1) "... Een zekere heer Lobina Gio. Battista en rijksbediende werd mij aanbevolen; hij is zonder bestaansmiddelen, moet voor zijn vrouw en drie kinderen zorgen en verlangt dat zijn twee kinderen Francesco en Pietro, de eerste 15 en de tweede 13 jaar oud opgenomen zouden worden in uw instituut.

"Schrijver is zo vrij zich tot u, Eerw., te wenden, om te zien of het mogelijk is deze twee jongens in uw instituut te aanvaarden.

Uw zeer toegewijde dienaar,

De burgemeester Galvagno.

Don Bosco aanvaardde de oudste.

Firenze, 13 mei 1864.

" De bijzondere belangstelling, die Z.M. de Koning zich ge-
" waardigd te hebben voor de instellingen ten voordele van de opvoe-
" ding van de jeugd en waarvan u al duidelijke bewijzen kreeg, moe-
" digt mij aan om aan Z.M. de omstandigheden voor te leggen die u in
" uw brief van 16 jl. uiteengezet hebt en waardoor ik u nog eens
" biljetten aanbiedt voor de loterij ten voordele van ons Oratorio
" van de H. Franciscus in Valdocco.

" Ik stel het op prijs u mee te delen dat ondanks de zware be-
" lasting van het budget van het Huis van Z.M., deze zich toch ver-
" waardigde opnieuw 400 biljetten van de bovengenoemde loterij te
" aanvaarden, voor de som van tweehonderd lires die u in het be-
" gin van volgende maand kunt ophalen bij de thesaurie van de alge-
" mene intendant van het K. Huis te Turijn. Wil intussen aanvaarden,
" Zeereerw. Heer, de verzekering van mijn bijzondere hoogachting

De Regent het Ministerie
Rebaudengo.

Om de Heer Claudio Gambone te belonen voor een gift van 3.000 li-
res zond Don Bosco aan graaf Cibrario een aanvraag om een eretitel voor
de edelmoedige weldoeners te verkrijgen. Wij bieden ze u ter lezing aan
omdat ze ons een gedachte geeft van de hoffelijkheid van de dienaar Gods.

Excellentie,

" Eerbiedig verzoek ik Uwe Excellentie zich te verwaardigen
" met goedheid te lezen wat ik hier voorleg in verband met de ere-
" titels van de Heer Gambone Claudio:
" 1° Sinds zesendertig jaar is hij de wasleverancier van het Kon.
" Hof en van HH.HH. de Hertog van Genua en de Prins Savooie
" Carignan. Wat zijn kunst betreft werd hij altijd beschouwd als
" een van de grootste kunstenaars. In alle openbare tentoonstel-
" lingen werd hij steeds geprezen en gedecoreerd met de gouden
" medaille. In de expositie van Firenze behaalde hij de eerste
" prijs.
" 2° Tijdens de droevige omstandigheid van de cholera in 1835 te Cu-
" neo en in de stad Turijn in 1855 werd hij verkozen als regel-
" matig inspecteur van de gemeentehuizen en ontving en verkreeg
" kreeg brieven vol lof en dank voor zijn ijver en zorg die hij
" in die tragische momenten aan de dag had gelegd, zoals blijkt
" uit het toen officiële dagblad de "Gazetta Piëmontese." Hij is
" eigenaar van twee wasfabrieken, een te Pinerolo en de andere te
" Turijn; schatbewaarder van de Compagnie "Consortia" van S. Gio-
" vanni, lid van de Raad van de heilige Lijkwade.
" 3° Hij heeft zich altijd ingezet ten voordele van de armen, ging

" ze ten huize helpen, gaf een aanbeveling voor verlaten jongens
" en meisjes en plaatste ze ook op zijn kosten in vrome instellingen.
" Hij heeft al heel vele giften geschonken aan het Oratorio
" van de H. Franciscus van Sales, waar er achthonderd arme jongens
" opgenomen zijn: en toen hij vernam dat het instituut in grote
" nood verkeerde, heeft hij geholpen met een gift van 3.000 fr.
" 4° Hij heeft dertien authentieke documenten die getuigen van zijn
" aanhankelijkheid aan Z. Kon. Maj., onze soeverein.

" Gezien al deze titels van openbare verdienste verzoek ik
" nederig Uwe Exc. aan deze heer een teken van voldoening te geven
" en hem het ereteken "Croce Mauriziana" te verlenen tot zijn eer
" en die van zijn familie.

" Het is waar dat de som die nu geschonken word kleiner is
" dan deze die in dergelijke omstandigheden dient gegeven te worden,
" maar ik verzoek Uwe Exc. rekening te willen houden met al de vorige
" verdiensten die mijns inziens veel meer uw welwillende beschouwing
" verdienen. Alles wat ik hierboven gezegd heb steunt op documenten
" die op uw aanvraag voorgelegd kunnen worden.

" Ikzelf en mijn arme jongens hopen vurig om de gunst te verkrijgen
" dat Uwe Exc. dat alles in welwillende overweging zal nemen, de
" verdienstelijke gever het afgesmeekte ereteken zal schenken en zo
" bij alle weldaden die u reeds aan dit huis verleend hebt er nog
" deze zal aan toevoegen die ik u eerbiedig vraag.

" De hemelse zegen moge mild neerdalen over u en over allen die
" meehelpen aan het welzijn van de arme jeugd. Met de diepste
" dankbaarheid heb ik de hoge eer mij van Uwe Exc. te mogen noemen

" uw zeer verplichte en nederige verzoeker
" Torino, 29 mei 1866 Pr. Giovanni Bosco.

De aangelegenheden van de loterij en het verlangen om een of andere pastoor tevreden te stellen, die hem voor de prediking vroeg, dwongen hem vaak zich naar een dorp of stad van de naburige provincies te begeven waardoor zijn afwezigheid uit het Oratorio die maanden erg veelvuldig was. Omdat zijn intiemste vrienden ervoor vreesden hem niet thuis te vinden, vroegen ze per brief om door hem ontvangen te worden. Aan mevrouw Azelia, dochter van Markies Fassati, antwoordde hij:

" Weledelgeboren Mevrouw Azelia,

"

" Zondag ben ik thuis van 's middags tot 's avonds en het bezoek
" van Mevrouw de gravin Marne en van wie haar ook vergezelt, doet
" mij veel genoegen.

" Goede avond aan u, aan papa en mama. God zegene u allen
" overvloedig.

" Bid voor mij en voor mijn jongens en geloof mij in de Heer
" van U Edele,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 18 april 1866 Pr. Bosco Giovanni.

Een andere brief gericht tot de weledele mevr. gravin Bosco-Riccardi die samen met andere dames de klederen van de jongens van het Oratorio herstelden, doet ons begrijpen hoe Don Bosco tijdens de meimaand overladen was met bezigheden, die hem niet toelieten zijn vrienden en weldoeners te bezoeken.

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Ik kan u geen bezoek brengen, hoewel ik het verlang, doch
" ik kom met de Persoon van Jezus Christus verborgen onder deze lom-
" pen en vraag u ze in liefde te willen herstellen. Deze toog is
" versleten door de tijd maar ik hoop dat het u een schat wordt
" voor de eeuwigheid.
" De Heer zegene u, uw arbeid en heel uw gezin, terwijl ik de
" eer heb mij met diepe achting te mogen noemen
" van u, verdienstelijke,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 16 mei 1866 Pr. Giovanni Bosco

Hij probeerde iedereen voldoening te schenken en zette zijn tochten voort, geheiligd als ze waren door zijn ijver voor Gods glorie en gezegend door Maria, hulp der Christenen.

D. Francesco Dalmazzo vertelde:

"Don Bosco's achting voor godsdienstzaken en zijn ijver voor het decorum van Gods huis werd heel klaar in het daglicht gesteld bij een gelegenheid waarbij ik hem vergezelde, nl. bij het bezoek aan een pastoor in een dorp, dicht bij Turijn. Hij bezocht eerst de pastorie en daarna de kerk. Daar hij deze vervallen en lelijk bevonden had en buitengewoon verwaarloosd, verweet hij ronduit de pastoor zijn nalatigheid, wat de goddelijke eredienst betrof en voegde eraan toe: - "Uw pastorie is fijn onderhouden en behoorlijk uitgerust, terwijl het huis van Ons Heer zo slecht onderhouden is! Waarom denkt u er niet aan een nieuwe kerk voor het dorp te bouwen?" "Ik weet niet of het gebeurde omwille van die woorden of om andere redenen, maar uit waarheidsliefde kan ik getuigen dat die pastoor ons na zijn dood een legaat naliet."

De Zusters van Liefde hadden te Cuneo een huis geopend, om er arme en verlaten meisjes op te nemen en ze op te leiden tot huiselijke bezigheden. Zuster Arcangela Volontà en een andere zuster werden met dat

werk belast; maar toen ze te Cuneo aankwamen, geraakten ze op slag in verlegenheid. Het gebouw leek nergens op; de muren waren zeker niet stevig genoeg en twee matrassen en een paar stoelen vormden heel hun huisraad. Intussen waren twee meisjes in dat paleis opgenomen en er was zelfs geen schijn van inkomen. Zo was het met dat instituut gesteld, toen Don Bosco, die zich te Cuneo bevond en door pater Ciravagna uitgenodigd was, het ging bezoeken.

Bij het eerste gezicht herkende de eerbiedwaardige in die uiterste armoede de inzet van een werk, dat God zegende en hij zei tot de brave zusters: - "Ik merk op dat u geen last hebt van overtollige dingen; natuurlijk kunt u op die manier niet vooruitgaan, maar wees er maar gerust in, de Heer zal u zegenen en al uw werken laten bloeien, en te zijner tijd zal Hij u een ruim en gerieflijk huis bezorgen waar u veel goed zult doen." - Daarop zegende hij ze bij het weggaan. Sinds die zegen van de heilige man verliepen vierentwintig jaar; toen ging zuster Arcangela hem te Valsalice, waar zijn heilig gebeente rustte dankzeggen, voor de aan hun huis geschonken zegen.

Dat huis viel niet meer te herkennen: daar huizen nu tien zusters met honderd meisjes, die allen door die goddelijke Voorzienigheid verzorgd werden. Don Bosco had hun beloofd, dat zij het liefdadigheidsinstituut gunstig gezind was.

Dat jaar bevond hij zich ook eens te Revello di Saluzzo met D. Francesco Geuna, kan. en deken, toen plots een verschrikkelijk onweer losbrak. De wind werd woest, het begon te hagelen en veel mensen liepen naar de kerk om er het dreigende verlies van de oogsten te gaan bezweren. Ook de deken liep erheen om er koorhemd en stoel te gaan halen voor Don Bosco. Bij dat dreigende gevaar raadde hij de bevolking aan Maria, hulp der Christenen te aanroepen en hij hief het "Maria, Auxilium Christianorum, ora pro nobis", aan. Het volk antwoordde: "ora pro nobis" en begon andere gebeden op te zeggen. Hij verhinderde dat echter en deed hun driemaal achtereen het schietgebed: "Maria, Auxilium Christianorum, ora pro nobis", bidden. Bij de derde keer hield de stormwind plots op en kwam de zon te voorschijn. Pastoor en bevolking waren buiten zichzelf van vreugde om een zo duidelijk zichtbare genade.

Don Bosco zag niet op tegen de ongemakken van het reizen; meer dan eens gebeurde het dat hij zijn trein niet haalde, omdat hij altijd bij het komen en gaan personen ontmoette, die hem ophielden; en hij was immer alles voor allen. Wijzelf waren getuige van volgende feit.

Op zekere morgen vroeg hij aan een medebroeder hem naar het station van Porta Nuova te vergezellen. De H.Mis - zo had hij beslist - zou hij in de streek opdragen waarheen hij van plan was te gaan. Nauwelijks was hij echter zijn kamer uitgegaan, of een clericus moest hem een paar woorden in het oor fluisteren. Don Bosco bleef staan en luisterde toe. Op de trap ontmoette hij er een andere, die hem verlangde te spreken en

Don Bosco bleef staan en luisterde naar wat hij te zeggen had. Op het einde van de trap wachtte hem een derde en in alle kalmte onderhield hij zich met hem. Onder de portieken omringden hem verscheidene priesters en clerici en aan ieder van hen schonk hij voldoening. Uiteindelijk kon hij zich naar de deur begeven; maar een jongetje liep hem achterna, terwijl hij op hem riep. Don Bosco bleef staan, keerde zich om en antwoordde op zijn vragen. Om zijn kalmte te bewaren, was Jobsgeduld nodig. Toen hij bij het station aankwam, was de trein vertrokken. Hij geraakte de kluts helemaal niet kwijt; in alle kalmte trok hij naar de kerk van S. Carlo om er de H. Mis op te dragen. Daarna keerde hij naar het station terug en vertrok met de volgende trein.

Met diezelfde onverstoorbare kalmte, gepaard met voorzichtige vastberadenheid, leidde hij het Oratorio op sommige ogenblikken, dat omwille van de opgewonden onbedachtzaamheid bij een of andere jongen wel eens een beetje kritiek konden wezen.

Omdat hij een besliste vijand was van alle menselijk opzicht, kon hij in zijn huis geen jongens verdragen, die te midden van hun makkers oorzaak van dat slechte onkruid waren. In het Oratorio bloeide de kleine clerus met aan hun hoofd D. Bongiovanni. Het gebeurde in 1866 dat veel leerlingen om verschillende redenen een zekere afkeer kregen van hen die bij deze compagnie aangesloten waren en geen enkele gelegenheid lieten voorbijgaan om ze te beknibbelen. De hatelijkste toenaam die ze hen toestuurden luidde "Bongioannista." Dat spel ging zo enkele maanden verder; en de dienaar Gods zag dat de jongens van de kleine clerus zich lieten intimideren. Hun godsvrucht verflauwde en sommigen dachten er zelfs aan de compagnie in de steek te laten. Hij waarschuwde sommigen van die mopperaars afzonderlijk, sprak erover op zekere avond met veel vuur en liet verstaan dat hij de kleine clerus met alle middelen zou steunen. Toen die gisting nog niet ophield, ook niet nadat hij zich over de ondoeltreffendheid van zijn woorden beklagde had, kondigde hij uiteindelijk aan dat al wie de scheldnaam "Bongioannista" nog zou uitspreken, hetzij uit smaad tegenover de makkers, hetzij om die van de kleine clerus hoe dan ook te bespotten, onmiddellijk uit het Oratorio zou verwijderd worden.

Die losbollen waren echter bedorven, maakten misbruik van de goedheid van Don Bosco en lieten hun slechte gewoonten niet achterwege, zodat sommigen, ook nog om andere tekortkomingen, naar huis gestuurd werden. Onder hen was er één jongen in het Oratorio gebleven; hij was heel verstandig, studeerde hard en gedroeg zich voor de rest heel goed, maar hij had een niet nader te bepalen afkeer voor de kleine clerus. In plaats van na de vermaning van Don Bosco van mening te veranderen, was hij nog bijtender geworden, herhaalde vaak die beledigende scheldnaam en voegde er nog aan toe: - "Liever dan tot de kleine clerus te behoren, verkies ik weggejaagd te worden, verkies ik de dood!" - En hij mompelde het woord spion naar het hoofd van hen die hij als de oorzaak van het wegzenden van zijn vrienden aanzag.

Het deed de eerbiedwaardige pijn hem de straf van de anderen te geven. Daarom veinsde hij helemaal onwetend te zijn in verband met zijn onbeschaamdheid en wachtte hij een gunstige gelegenheid af. Die liet niet lang op zich wachten. De jongen droeg Don Bosco een grote genegenheid toe en hij was ervan overtuigd dat die van de groep van de kleine clerus alleen maar op de overste steunden om hun eigen zaak te dienen. Op zekere dag bood hij zich aan bij Don Bosco in diens kamer, de ogen vol tranen en met een brief van zijn ouders in de hand. Hij was ervan overtuigd dat Don Bosco niets afwist van de partij die hij tegen de kleine clerus gekozen had. De eerbiedwaardige ontving hem liefdevol en vroeg hem, wat hij wenste.

- "Ik ben gekomen om u een genoeg te vragen."
- "En wat wens je?"
- "Mijn ouders hebben mij deze brief geschreven."
- "En maken je ouders het goed?"
- "Ja, meneer, wat hun gezondheid betreft; maar ze vertellen mij dat de familie zaken slecht verlopen en dat hun veel tegenspoed getroffen heeft."

- "Dat doet mij leed!"
- "Zij kunnen het pensioen van 18 lire per maand niet langer betalen; daarom gelasten zij mij ermee u te vragen of u zo goed zou willen zijn dat maandelijks pensioen op 10 lire te brengen; anders voelen ze zich verplicht mij naar huis terug te roepen."

- "En welke last zou dat voor jou meebrengen naar huis te gaan?"
- "Ah, Don Bosco! Ik naar huis gaan? Ik, die al zover gevorderd ben met mijn studies en hoopte priester te worden, ik zou in één ogenblik al mijn verwachtingen ineen zien storten!"
- "Wat wil je aanvangen? Thuis kun je wel iets anders vinden om je kost te verdienen."

- "En wat zullen mijn makkers uit de streek vertellen, als ze mij terug zullen zien? Wat een schande! Mijn ouders kunnen mij niet langer naar school sturen; en ik zal op het veld moeten gaan werken", en hij weende.

- "Maar, mijn lieve jongen, wat wil je dat ik doe? Ik zit in de nesten met geld en schulden; heb geduld, toekomstig jaar zullen wij wel zien."

- "Ach Don Bosco! laat mij niet in de steek, bewijs mij die liefdedienst, houd me nog hier, stel mijn ouders tevreden die zoveel leed meemaken."

- "Je moet begrijpen dat ik zoveel minder brood voor andere sukkelers heb, als ik jouw pensioen liet verminderen."

De jongen was terneergedrukt onder zijn leed en Don Bosco ging voort:

- "Toch zal ik je niet weigeren, maar op één voorwaarde... Zeg me: Ben je braaf?"

- "Ik zal het onmogelijke doen om het te zijn en om u tevreden te stellen."

- "Welnu, ik geloof je; maar dan moet je iemand kiezen die verantwoordelijk voor je is, een die voortdurend over je gedrag kan waken en die me kan vertellen dat je de gunst, welke je me vraagt, werkelijk verdient..."

- "Ja, meneer, ik ga op die voorwaarde in, u zult zien."

- "En dat je de raadgevingen zult volgen van wie wij als je vriend en als je bewaker zullen kiezen?"

- "Ja, meneer, ik zal naar hem luisteren. Hij mag me zeggen, wat hij wil."

- "Ken je hier in huis een zekere D. Bongiovanni?"

- "Ja, meneer", antwoordde de arme jongen met licht gestoorde stem.

- "Welnu, ga naar hem toe en zeg hem wat ik je gezegd heb. Ver- trouw je helemaal aan hem toe en je zult tevreden zijn. Intussen beloof ik je dat als D. Bongiovanni mij gunstige rapporten binnenbrengt, ik je pension niet slechts zal terugbrengen op 10 fr. of zelfs 5 lires maandelijks, maar dat ik zelfs bereid ben je gratis te onderhouden als je ouders niets kunnen betalen."

De jongen kuste Don Bosco's hand, trok zich met hangend hoofd terug en ging op zoek naar D. Bongiovanni, die door Don Bosco was ingelicht en richtlijnen van hem ontvangen had.

's Zondags daarop had een plechtig feest plaats en de kleine clerus ging de priesters vooraf naar het altaar. En zie, tot grote verbazing van alle leerlingen die aandachtig toekeken, te midden van de andere kleine clerici kon men ook hen zien, met neergeslagen ogen en rood gezicht en gekleed met toog en koorhemd! Dat werd dan de schaamte van één dag; want van die dag af gedroeg hij zich goed en was zelfs heel vrijmoedig. Daarmee had Don Bosco bereikt, dat de feiten de plechtige verzekering logenstrafte: - "Liever weggejaagd worden dan tot de kleine clerus te behoren."

Op 30 april zette D. Giuseppe Persi de predikaties in voor de retraite in het Oratorio en schreef Don Bosco de voornemens, die dag na dag door de leerlingen aan O.-L.-Vrouw in de haar toegewijde maand werden aangeboden.

" VOORNEMENS VOOR MEI 1866.

"

" 1) Als men voorbij het H. Sacrament komt een eerbiedige kniebuiging maken en inwendig zeggen: - "Geloofd zij J.C." - Schietgebed:

"

- " "Maria, u wijd ik mijn hart toe."
- " 2) Een vurig gebed doen tot de Madonna, opdat niemand van onze
" makkers in de loop van deze maand in doodzonde zou vallen -
" Sch. Toevlucht van de zondaars, bid voor ons.
- " 3) Iedereen vraagt dat een goede makker of iemand anders hem zou
" zeggen wat hij moet doen om Maria beter te vereren en hij moet
" het dan ook doen. - Sch. Maagd Maria, geef mij de genade
" steeds vorderingen in de deugd te maken.
- " 4) Bewijzen dat men altijd de Madonna wil vereren: haar medaille
" aan de hals dragen en 's avonds als men slapen gaat, ze god-
" vruchtig kussen. - Sch. H. Maagd Maria, neem mij onder uw man-
" tel en behoed mij tegen alle kwaad.
- " 5) Oplettendheid en grote zorg in het opzeggen van de gebeden en
" vooral deze vóór en na het eten, de klas, de studie. - Sch.
" Maagd Maria, geef dat ik u altijd meer bemin.
- " 6) Uit liefde tot Maria geduldig de gebreken verdragen die wij
" bij onze naaste ontdekken en die niet gemakkelijk te verbete-
" ren zijn.- Sch. H. Maagd, ontvlam mijn hart met het vuur van
" de liefde.
- " 7) Al uw godsvrucht oefeningen die jullie deze maand doen aan Ma-
" ria opdragen en vergiffenis vragen over de nalatigheden. -
" Sch. Heilige Maagd, geef dat ik u altijd verere.
- " 8) De tijd goed gebruiken; nooit een ogenblik in luiheid doorbren-
" gen maar alles doen voor de glorie van God. - Sch. Heilige
" Maagd, geef dat ik de hemel verdien.
- " 9) Een lichamelijke of geestelijke versterving doen ter ere van
" Maria.- Sch. Maagd Maria, geef mij een zuiver hart.
- " 10) Met zachtheid een makker verwittigen die een gebrek heeft,
" hetzij in het spreken, hetzij in zijn manier van doen. -
" Sch. O Maria, help mij mijn tong te beteugelen.
- " 11) 's Morgens bij het opstaan, richt je eerste gedachte tot Maria
" met het voornemen in de loop van de dag een goed werk te
" doen tot haar eer. - Sch. Wat zou ik gelukkig zijn zo ik
" steeds Maria kon behagen.
- " 12) Een kort gebed doen tot O.-L.-Vrouw opdat zij ons helpe een
" vast voornemen te maken en de deugd van zedigheid altijd te
" beoefenen. - Sch. Maagd Maria, geef mij grote liefde voor al
" uw deugden.
- " 13) Zorgvuldig ons gewetensonderzoek doen en ons voorbereiden op
" een goede biecht alsof het de laatste van ons leven was. -
" Sch. O Maria, bevrijd mij altijd van de zonde.
- " 14) Stipte gehoorzaamheid aan onze oversten maar vooral aan de
" biechtvader voor de belangen van de ziel en aan de leraar voor
" de zaken van de klas. - Sch. Maagd Maria, Stoel der wijsheid,
" bid voor ons.
- " 15) Versterving van de tong; geen woorden zeggen die de naasten-
" liefde de moraliteit en de goede zeden kunnen kwetsen. -
" Sch. Maagd Maria, maak mijn lichaam zuiver en mijn ziel hei-
" lig.
- " 16) Stipt de stilzwijgendheid onderhouden 's morgens en 's avonds
" op de slaapzalen en zo min mogelijk de stem verheffen terwijl
" men na de avondgebeden van de spreekzaal naar de slaapzaal
" gaat. -

- " Sch. H.Maagd, geef dat ik mijn tong gebruik om eer aan God
" te geven.
- " 17) Telkens als men het "Gloria Patri" opzegt of hoort opzeggen,
" het hoofd buigen uit eerbied voor de H. Drievuldigheid. - Sch.
" M.Maagd, tempel van de H. Drievuldigheid, bid voor ons.
- " 18) Kijk of er bij uw prentjes of in uw boeken geen afbeeldingen
" liggen die niet heel eerbaar zijn, zo ja, werp ze in het vuur
" ter ere van Maria. - Sch. Maria, deur van de hemel, bid voor
" ons.
- " 19) Ernstig over de plicht van staat nadenken vooral over deze,
" die men gemakkelijk verwaarloost; de goddelijke hulp afsmeaken
" en Maria beloven zich te beteren. - Sch. Maagd Maria, maak dat
" ik God volmaakt moge dienen!
- " 20) Voor het altaar van Maria plechtig beloven zich tot elke prijs
" van het gebrek te beteren dat iedereen in zijn binnenste kent.
" - Sch. Maagd Maria, help mij mezelf te kennen.
- " 21) Telkens als men de kerk binnentreedt, met wijwater het kruis-
" teken vol geloof en godsvrucht maken. - Sch. Maagd Maria, geef
" dat ik in godsdienstige handelingen nooit onverschillig moge
" zijn.
- " 22) Uit liefde voor Maria absoluut met de handen van elkaar afblij-
" ven, zelfs niet voor de grap. - Sch. Maagd Maria, geef dat ik
" genade en voorzichtigheid verkrijg in de samenspraken met mijn
" makkers.
- " 23) Iedereen nodige een makker uit om een bezoek te brengen aan het
" H. Sacrament en aan Maria. - Sch. Maagd Maria, help mij om een
" heilige te worden.
- " 24) Een goede raad aan een makker geven en wie hem krijgt brenge
" hem in praktijk uit liefde tot Maria. - Sch. Maagd Maria, be-
" kom mij de gave van godsvrucht.
- " 25) Grote ijver om goed te doen wat de plicht ons oplegt. - Sch.
" Maagd Maria, help mij om goed mijn plichten te vervullen.
- " 26) Grote voorzichtigheid en nauwgezette zedigheid bij het uitkle-
" den voor het slapen gaan en 's morgens bij het opstaan en bij
" het aankleden. - Sch. Maagd Maria, moeder van de heilige
" zuiverheid, bid voor ons.
- " 27) Niet de minste fout bedrijven tegen de voorschriften van het
" college vooral deze in verband met de slaapzalen. - Sch.
" Maagd Maria, doordring mij van de geest van gehoorzaamheid.
- " 28) Grootste aandacht in het bijwonen van het heilig Misoffer en
" een speciaal gebed doen voor die makker, die Maria niet vurig
" bemint. - Sch. Maagd Maria, geef mij de genade de deugd van
" nederigheid te verwerven.
- " 29) Elkeen late zich door iemand die hem goed kent, zeggen welk
" zijn grootste gebrek is, waarvan hij zich vooral moet verbe-
" teren om beter het goede voorbeeld te kunnen geven. - Sch.
" H. Maagd, geef dat ik mezelf leer kennen.

Ook voor de jongens van het college van Lanzo schreef hij enkele voornemens en schietgebeden waarmee zij hun hemelse Moeder konden veren gedurende de maand die aan haar toegewijd was.

" AAN MARIA

" Haar kinderen van het college van Lanzo, mei 1866.

" Met meer godsvrucht de H.Mis bijwonen, met groter aandacht
" de gebeden volgen die allen samen bidden en zoveel mogelijk naar
" het altaar kijken. - Schietgebed: Maagd Maria, geef dat ik de
" gevoelens van mijn lichaam beheerse.
" Grootste aandacht voor de woorden die de directeur elke
" dag na de avondgebeden zegt met het vaste voornemen zijn raadgevin-
" gen te volgen. - Sch. Maagd Maria, geef dat het woord van God in
" mij vruchten drage. Uit liefde tot Maria, onmiddellijk gaan waar
" de bel mij roept. - Sch. M. Maagd, maak dat ik de deugd van ge-
" hoorzaamheid moge verwerven.
" Op het teken uit bed opstaan en niet toegeven aan luiheid;
" terwijl men van de studie naar de kerk gaat, niet buiten blijven
" staan met makkers. - Sch. H.Maagd, geef dat ik gehoor geve aan
" de goddelijke ingevingen.
" De H.Maagd bidden om hulp bij het vormen van een vast voor-
" nemen om de deugd van zedigheid aan te kweken. - Sch. Maagd Maria,
" geef dat ik in deugd groeie.
" Aan deze plichten van staat denken die men het minst nakomt,
" onze toevlucht nemen tot de goddelijke hulp en de Maagd Maria be-
" loven zich te beteren. - Sch. H. Maagd, geef dat ik Jezus trouw
" diene.
" Onze verontschuldigungen aanbieden en vergiffenis vragen aan
" hen die wij beledigd hebben, dubbele genegenheid betonen en iets
" goed doen aan hem voor wie wij een zekere afkeer voelen. - Sch.
" Maagd Maria, geef dat ik altijd met allen in vrede leve.
" Uit liefde voor Maria de speeltijden heiligen, zoveel moge-
" lijk samen spelen en vriendelijk tot vreugde uitnodigen wie om een
" of andere reden neerslachtig is of neiging vertoont alleen te blij-
" ven staan. - Sch. Maagd Maria, geef dat ik uw Zoon Jezus nooit
" onaangenaam weze.

H O O F D S T U K XXX.

Ridder Oreglia di S. Stefano was sinds enige tijd te Rome. Daar had men de uitmuntende deugden van Don Bosco leren kennen en op 9 mei schreef markiezin Teresa Patrizi, geboren Altieri, aan de dienaar Gods, om zich in zijn gebeden aan te bevelen, opdat ze bevrijd mocht worden van krampen die haar sinds drie jaar kwelden. Ze gaf hem de verzekering van haar vertrouwen in Maria, Hulp der Christenen. Don Bosco spoorde haar aan levendig vertrouwen te hebben in de goedheid van de Madonna en hij stuurde haar het antwoord op, met andere brieven ingesloten in een blad, bestemd voor de ridder, aan wie hij vertelde, wat in het Oratorio gebeurde.

" Dierbare Heer Ridder,
"
" Ik heb uw vriendelijke brief uit Firenze en Rome ontvangen
" en ik heb de inhoud ervan aan allen hier in huis meegedeeld en
" het werd een gejuich van "leve de Ridder.
" Men is al bezig met alles wat u genoteerd had. In de druk-
" kerij is er vooruitgang, doch zij kan u toch niet missen. Duran-
" do is wat ongesteld en gaat naar een buitenverblijf. De arme D.
" Francesca vervangt hem in de afdeling. Bonetti ging naar huis
" voor een broer die naar de militaire dienst vertrekt. Migliassi
" is al weg. Bisio en Oddone vertrekken vandaag; ze denken ontsla-
" gen te worden, maar het zal niet gemakkelijk gaan. Gromo ging bij
" Garibaldi, anderen willen hem volgen. Gallo zal wellicht ook moe-
" ten vertrekken.
" Dat alles vermeerdert het werk, doch de Heer geeft ons
" de gezondheid en hier in huis hebben wij geen enkele zieke. Voor
" het overige gaat alles rustig zijn gang en er blijft geen enkel
" werk in de steek.
" Maar hoe staat het met de geldkwestie? De loterijbriefjes
" zijn erg lui geworden en de geldinzamelingen onzeker en moeilijk.
" Voor de kerk gaan we vooruit met wat de Madonna bijeenzamelt.
" Ik zal er u een gedacht over geven.
" Verleden week konden wij tweeduizend fr. bijeenkrijgen;
" maar het was een gift van de Madonna. De directeur van het hospi-
" taal van Cherasco heeft pijn in zijn arm; hij werd al verscheide-
" ne maanden verzorgd in het hospitaal van S. Giovanni en nu wilde
" men hem een arm afzetten. Doch hij verlangde eerst de noveen te
" doen die u kent en verleden zaterdag schonk hij zijn gift; zijn
" arm was volledig genezen.
" Graaf Polone zond mij voorlopig 150 fr. hij had een noveen
" gedaan en werd genezen van een ziekte die hem op de boord van het

" graf gebracht had.

" De hertogin Melzi van Milaan zond 500 fr., haar schoon-
" dochter was ten gevolge van een reeks onpasselijkheden in een
" heel slechte gezondheidstoestand geraakt; door een noveen tot
" Maria, hulp der Christenen, werd zij volledig genezen.

" Andere giften om dergelijke redenen kwamen binnen uit
" Chieri, Asti, Cuneo, Saluzzo, Milano, Monza, Venetië. Met deze
" giften kunnen we verder leven in onze grote nood.

" Als u aan iemand voorstelt zich aan Maria aan te bevelen
" met een noveen let dan op drie zaken:

" 1° Niets verhoplen van de deugd van de mensen: geloof in God.

" 2° De vraag moet helemaal op Jezus in het H. Sacrament, bron van
" genade, van goedheid en van zegen steunen. Men steune op de
" macht van Maria; God wil haar in deze tempel hier op aarde ver-
" heerlijken.

" Gisteren was heel het huis in feest ter ere van Monseigneur
" uw broer; de Heer bringe hem op de eerste plaats in de Kerk en
" make er een grote heilige van.

" Doe mijn groeten aan allen. Breng deze brieven op hun adres.
" Mevr. Monaca Imoda is een uitstekende weldoenster; ze is bemiddeld
" en is ons genegen. Patrizi vroeg ons gebeden, enz.

" God zegene u en uw inspanningen. Wil aanvaardden de gevoe-
" lens van genegenheid van heel het huis en geloof mij in naam van
" allen

"

uw zeer genegen vriend

" Turijn, 12 mei 1866.

Pr. Bosco Giovanni.

Zeven of acht jonge mannen van het Oratorio werden onder de wapens geroepen. Uit elke hoek van Italië bewogen troepen zich naar de Venetiaanse grenzen. De regering was hoopvol gezind, wat de overwinning betrefte; maar omdat zijzelf altijd van samenzweringen geleefd had, vreesde ze dat subversieve groeperingen de massa zouden warm maken voor oproer en opstand, met groot gevaar voor de eenheid van Italië. Om samenzweringen te verijdelen waarin zij zich meesters getoond hadden en die zich tegen de hunne konden keren, keurde de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 9 mei en die van de Senaat op 14 van dezelfde maand een door Francesco Crispi voorgedragen wet goed, die terecht "de wet der verdachten" genoemd werd. Door die wet werd vrije hand gegeven aan de regering om gedurende een jaar gedwongen woonplaats op te leggen aan leeglopers, verbonden en Camorra-leden en niet alleen aan "verdachte personen" maar tevens aan hen over wie er "een grondige reden bestond te veronderstellen dat zij zich beijverden om de oude stand van zaken te herstellen en om op enige wijze te schaden aan de eenheid van Italië en aan zijn vrije instellingen." Die wet deed de gemene kerels een gemakkelijk middel aan de hand om alle perken te buiten te gaan en om ze toe te passen volgens de grillen van de politieke partijen, de private passies en de haat te-

gen de katholieke naam. Eer de wet door de Senaat goedgekeurd en door de regering uitgevaardigd was, werd ze te Napels inderdaad al toegepast in het nadeel van de clerus. De officieuze kranten, zoals "L'Opinione", verbloemden de zaak met de gewone lasterpraat en zegden dat de priesters medeplichtigen waren van een gelukkig ontdekte samenzwering, die bedoeld was om de dynastie van de Bourbons te herstellen. Bijgevolg werd de wet met onverbiddelijke gestrengheid op bisschoppen en andere prelaten in de streek van Napels toegepast, omdat ze als verdacht opgegeven waren. De quaestor ontbood ze en gaf hun bevel op staande voet te vertrekken, de enen naar Rome, de anderen naar Marseille, zonder hun de tijd te gunnen in hun huishoudelijke aangelegenheden te voorzien, zonder rekening te houden met hun gezondheidstoestand, hun hoge leeftijd, hun armoede of hun waardigheid, ja zonder de minste reden op te geven die dergelijke schending van elk recht kon rechtvaardigen. Als hoofd van de samenzwering werd Mgr. Salzano, de meest vreedzame mens van de wereld, genoemd en hij werd verdreven. En werden ook verjaagd de bisschoppen van Gallipoli, van Oria, van Manfredonia, van Rossano, van Salerno, van Aversa, van Nola en van Termoli met de vicaris en de pro-kanselier. De bisschop van Calvi en Teano werd in de nacht van 19 mei in zijn ouderlijk huis aangehouden, naar Napels overgebracht en na een kort met veel moeite toegestaan oponthoud, verplicht naar Rome af te reizen: reeds andere Napolitaanse bisschoppen en priesters waren er verbannen, alleen maar omdat zij als invloedrijk beschouwd werden. Veel andere achtenswaardige personages, geestelijken en leken werden om gelijke motieven of in de gevangenis geworpen, of buiten Italië in ballingschap gestuurd, of tot huisarrest gedwongen. In het district van Nola werden tijdens een enkele nacht ongeveer 200 aanhoudingen verricht en werden er honderden andere in S. Maria di Capua gedaan.

Niet alleen in het Napolitaanse gebied maar tevens in elk ander gedeelte van het rijk werden dergelijke strenge maatregelen jegens kerkelijke personen getroffen. Mgr. Cantimorri, bisschop van Parma, werd naar Cuneo verbannen. Te Milaan werd Mgr. Pertusati, pro-vicaris, gekerkerd en in weinige dagen veel priesters met hem. Te Bologna werden op een enkele dag tot veertig huiszoekingen verricht en al kon er geen schaduw van schuld gevonden worden, toch werden pastoors, advocaten en journalisten in de gevangenis opgesloten.

Een omzendbrief door de minister van Binnenlandse Zaken, Ricassoli, voorzitter van de Raad die op 20 juni aan de macht geraakt was, aan de prefecten gestuurd, deed de verklikkers, mannen vol sectarische nijd, nog meer voorwendsels aan de hand. Dat rondschrjven werd gepubliceerd in de Gazzetta Ufficiale van 26 mei. Daarin werd aangeraden met alle mogelijke gestrengheid gebruik te maken van alle wettelijke rechten om alle aanslagen te voorkomen, die door vreemde listen en binnenlandse boosheid tot schade van het vaderland konden uitgebroid worden.

Heel vlug zagen verscheidene andere bisschoppen van het Napolitaanse, van de Marken, van Romagna en van Lombardije dat hun woonplaats heiligschennend overweldigd was, hun papieren doorsnuffeld en alles door

hatelijke huiszoekingen ondersteboven gegooid. Daarop werden ze ver uit hun bisdommen verbannen zonder dat iets kon gevonden worden, dat aanleiding gaf tot fiscale aanklacht. Dagelijks kon men om zo te zeggen in de kranten lezen, hoe 10, 15 en soms 30 pastoors, kloosterlingen, eenvoudige priesters of leken, onder wie sommigen van adellijke afkomst, aangeklaagd waren door het Comité van Waakzaamheid en zonder meer tot gedwongen woonplaats veroordeeld werden. Ze waren niet schuldig aan politieke misdrijven maar zij geloofden in God en wilden de waarden van de christelijke gewetens veilig stellen.

De eerbiedwaardige had het geluk hulp en vertroosting te kunnen bieden aan een van die edele slachtoffers, die trouwens een van de eersten was om door die onwaardige vervolging getroffen te worden.

Mgr. Pietro Rota, bisschop van Guastalla, had zich in de pastorie van de voorstadsparochie van S. Rocco teruggetrokken; de afgevaardigde van de openbare veiligheid en eerste-luitenant van de carabinieri van die stad bood zich met een eskadron ruiters bij hem aan op 13 mei om 3 u. in de namiddag met de opdracht onmiddellijk een onderzoek in te stellen in de briefwisseling van Monseigneur en hem onverwijld te dwingen naar een van de weinige aangeduide steden te vertrekken. De brave prelaat onderging deze nieuwe beproeving met zijn gewone onverstoorbaarheid; maar dat nam niet weg dat hij volgend protest telegrafisch naar de prefectuur van Reggio verzond.

"S. Rocco, 13 mei 1866. - Door regeringsbevelen gedwongen mij uit het bisdom te verwijderen zonder de redenen ervan te kennen, na protest te hebben aangetekend tegen de schending van persoonlijke immuniteit als bisschop en als vrij burger, alleen maar toegevend aan de macht, kies ik als voorlopige verblijfplaats Turijn, en eis ik mijn prompte terugplaatsing in het bisdom, waar ik het recht en de plicht heb te verblijven.

+ Pietro; Bisschop van Guastalla."

Na anderhalf uur huiszoeking vond men, zoals verondersteld kon worden, geen enkele beweegreden tot beschuldiging. Niettemin vertrok Mgr. Rota, vergezeld van bovenvernoemde afgevaardigde en eerste-luitenant in zijn koets naar Reggio. En op de morgen van de 14de begaf hij zich per spoor en steeds vergezeld door een attaché van de Openbare Veiligheid, naar Turijn, waar hij omstreeks de avond aankwam en de stad binnentrad, zonder te weten, waar hij kon verblijven, want hij kende er niemand. Toen hij zich bij de Heren van de Missie aanbood, werd hij er met alle achting ontvangen; maar toen hij vernam dat daar al twee uit hun bisschopszetels verjaagde bisschoppen onderdak gevonden hadden en er geen mogelijkheid bestond om er aan een derde gastvrijheid te verlenen, begaf hij zich van daar naar het "Piccola Casa van de Goddelijke Voorzienigheid." Omdat dit echter een liefdadigheidswerk was, werd hem een toespeling gemaakt van vrees voor de een of andere moeilijkheid met de regering en tegelijk opgeworpen dat er geen passende kamers voor hem waren; maar men gaf hem de raad eens bij Don Bosco aan te kloppen omdat

die hem wel de verlengde gastvrijheid zou schenken.

Het Oratorio zag elk jaar verscheidene bisschoppen binnen zijn muren, die door Don Bosco met speciale verering ontvangen werden. Voor hem en zijn leerlingen was de komst van een herder van de Kerk steeds een familiefeest. Wie hij ook was, hij werd dadelijk uitgenodigd de communiteitsmis te celebreren of het "Lof" te zingen. Daarbij zorgde men voor muziek in de kerk en daarenboven bracht het muziekkorps hem steeds een gepaste hulde. De eerbiedwaardige vergezelde hem zelf bij een bezoek aan de klassen, de werkhuizen, hij hield dan steeds zijn baret in de hand tot teken van eerbied en liet nooit na de ring in aanwezigheid van de jongens te kussen. Zo placht hij tevens de gemeente tijdens het avondwoordje te herinneren aan de gebeurtenis van de dag.

Mgr. Rota kende het Oratorio alleen bij naam en bood zich met een zekere angst na het invallen van de avond aan, terwijl hij naar Don Bosco vroeg. En Don Bosco was buiten Turijn. Maar daardoor maakte hij kennis met D. Giovanni Cagliero, die zijn ellendige toestand aanvoelde en hem zonder een ogenblik te aarzelen met zo een warme welwillendheid opnam dat de brave bisschop in zijn eigen huis meende binnen te gaan.

's Anderendaags keerde Don Bosco terug en toen hem over de nieuwe gast gesproken werd, riep hij uit: - "En het is een bisschop; als die bij ons woont, hebben wij Ons Heer bij ons; laten wij niet vrezen". - En op staande voet ging hij naar hem toe, begroette hem feestelijk en dankte voor de hem bewezen eer; hij bood zijn verontschuldiging aan omdat hij hem niet kon behandelen zoals hij verdiende. De voorname balling onderbrak hem zeggend:

"U, Don Bosco, neemt armen en verlatenen op, welnu, wie is er meer verlaten dan ik? Beschouw mij als een arme wees; ik neem er genoeg mee hier onderdak te vinden zoals u aan een van hen zou geven!"

Toen men in het Oratorio te weten gekomen was, wie de bisschop was, die men in gang en kerk gezien had en om welke reden hij in hun midden verbleef, was dat een feestelijk gebeuren voor hen allemaal. "Het is een teken, dat God ons Oratorio zegent", zei Don Bosco 's avonds en de jongens gingen uiteen en riepen onder het raam van Monseigneur: Leve de bisschop van Guastalla!

In het Oratorio woonde de bisschop niet ruim; de brave en heilige balling stelde zich tevreden met een kleine kamer waarin hij sliep en een wachtkamer waarin hij ontving en hem zijn eten gebracht werd. Don Bosco wilde dat voor hem apart gekookt werd.

Monseigneur haastte zich om een pastorale brief aan zijn geliefde diocesanen te schrijven; hierin vertelde hij hun hoe hij tot zijn spijt verplicht werd te vertrekken zonder vaarwel te kunnen zeggen en dat het hem pijn deed ver van zijn kinderen te moeten leven. Hij wenste hun de

vrede, de echte vrede toe, die alleen in de genade Gods gevonden wordt; hij spoorde ze aan geen aandacht te schenken aan de meesters van de ketterij die gekomen waren om zich in zijn wijngaard te verbergen en om hem te verwoesten; hij beval hun goede werken aan en het veelvuldig ontvangen van de sacramenten; en hij beloofde elke dag in de heilige Mis voor hen te bidden, ook voor hen die hem misschien haatten zonder de reden ervan te kennen. Hij was bereid allen in dezelfde liefde te omhelzen. De brief was gedateerd: "Te Turijn in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, feestdag van de H. Gregorius VII (25 mei) en droeg ook de stempel van de adjunct-secretaris: Pr. Giovanni Cagliero.

Don Bosco liet hem in huis drukken en stuurde hem op naar de curie van Guastalla.

Monseigneur verbleef daar gedurende zes maanden tot stichting van iedereen. Hij leende zich tot het biechthoren van al wie hem om die liefdedienst vroeg. De jongens waren niet weinig verbaasd te zien dat hij zich om de acht dagen in de sacristie terugtrok en bij Don Bosco te biecht ging; hij knielde dan op de harde vloer en wachtte in de rij met de leerlingen zijn beurt af. Toen men die eerbiedwaardige Herder, omwille van de vervolgingen, die hij met zoveel gelatenheid droeg, voor de eerste keer in de sacristie met dat doel zag verschijnen, stonden allen uit eerbied recht om hem hun plaats af te staan. Hij trok zich echter in een hoek terug, waar hij onbeweeglijk bleef staan, tot de anderen hun beurt gekregen hadden.

Don Bosco lenigde zijn smart in niet geringe maat, troostte hem en omringde hem met zoveel attenties dat de goede bisschop later aan D. Rua en aan anderen zei dat hij de gelukkigste tijd van zijn leven in het Oratorio doorgebracht had. Bijna iedere dag nodigde Don Bosco of prelaten of voorname geestelijken uit om hem aan tafel gezelschap te houden. Door toedoen van burgerlijke en politieke gezagsdragers uit de stad kwam hij voor hem de vrijstelling van verplicht huisarrest (want het was hem verboden buiten de ringmuur te gaan); maar de prefectuur, die zich verantwoordelijk stelde tegenover de regering, gaf hem ruime vergunning te gaan waar hij wilde, in heel de omgeving van Turijn. En hij maakte van de gelegenheid gebruik om naar Mondovi te gaan bij Mgr. Ghilardi, die hem onder het luiden van alle klokken ontving en hem enkele dagen bij zich hield. In het warme seizoen zorgde Don Bosco ervoor dat hij de gast werd in het buitenverblijf van graaf Filippo Radicati di Passerano, zijn vooraanstaande weldoener, raadslid van de prefectuur en die als vice-prefect fungeerde. En ook de familie van de graven Appiano di Castelletto, die door de banden van verwantschap en van levendig christelijk geloof met graaf Radicati verbonden waren, wedijverden met hem in edelmoedige daden van verering ten opzichte van de voorname balling.

Toen zij hem hadden leren kennen, werden ze gesticht door zijn deugd, zijn geduld, zijn gelatenheid en vooral door zijn buitengewone bescheidenheid, die bij hem gepaard ging met grote eruditie en grondige

leerstelsels. En hij verloor zijn tijd niet; in zijn apostolische ijver hoorde hij biecht, gaf catechismusonderwijs, diende het H. Vormsel toe en wijdde priesters in de kerk van het Oratorio, zodat men op het einde de indruk had dat de goddelijke Voorzienigheid hem door deze verbanning een plechtig eerherstel, ja zelfs een triomf had willen bezorgen.

Weinige dagen na de aankomst van de bisschop van Guastalla, mocht Don Bosco een vertroosting smaken die hij vuriger verlangd had dan een fortuin, nl. hij ontving een eigenhandige brief van de plaatsvervanger van Jezus Christus.

" PIO PAPA IX (1)
"
" Dierbare Zoon, heil en apostolische zegen,
"
" Met waar genoegten hebben wij de brief ontvangen, die ons
" samen toekwam met het geschenk van uw "Geschiedenis van Italië"
" verteld aan de jeugd en gedrukt in uw drukkerij te Turijn en met
" het boek van de "Inschrijvingen" van Doctor Vallauri. Hoewel wij
" door onze vele en zware bezigheden deze geschiedenis niet konden
" lezen, was uw geschenk ons toch heel aangenaam en wij danken
" u van ganser harte. Span u zonder ophouden en met ijver in, dier-
" bare Zoon, om in de harten van de jongens de heilige geboden van
" onze godsdienst te prenten, ze te vormen tot de godsvrucht, de
" goede zeden en de beoefening van elke deugd; bid steeds veel tot
" God voor de triomf van zijn heilige Kerk en roep de machtige be-
" scherming van de heilige Maagd over haar af.
" Eindelijk als teken van alle hemelse zegen en als pand
" onze speciale vaderlijke liefde, verlenen wij u van ganser harte,
" geliefde zoon, de apostolische zegen.
" Gegeven te Rome, bij St.-Pieter, 21 mei 1866, twintigste
" van ons Pontificaat.
" PIO PAPA IX.
" Aan de beminde zoon Pr. Giovanni Bosco - Turijn.

Korte tijd te voren had de paus aan Don Bosco enige gunsten verleend, die hij met de volgende smeekbrief gevraagd had:

" Zeer Heilige Vader,
"
" Aan de voeten van Uwe Heiligheid neergeknield doet pries-
" ter Giov. Bosco eerbiedig een beroep op uw hulp voor enkele jon-
" gelingen die in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales
" werden opgenomen. Zij gaven duidelijke tekenen van roeping tot de
" geestelijke

(1) Lat. tekst M.B., blz. 363 (VIIIste B.).

" staat, werden in de studie hiervoor opgeleid en zijn nu op het
" einde gekomen van die studies die vastgesteld zijn voor hen die
" naar die staat verlangen. Hier volgen de namen van die jonge-
" lingen met de gunst die zij verlangen:

" 1° Bongiovanni Domenico, diaken, heeft, om priester gewijd te
" worden op de volgende zaterdag van de H. Drievuldigheid, daar
" de aartsbisschoppelijke zetel vacant is, de nodige dimissoria-
" len nodig alsook de dispensatie van "drie maanden en twaalf
" dagen" voor de leeftijd door de H. Canons voorgeschreven. Hij
" werd geboren op 3 december 1842.

" 2° Cibrario Nicolao, diaken voor wie enkel de wijdingsbrieven
" nodig zijn.

" 3° Cerruti Francesco vraagt de wijdingsbrieven om toegelaten te
" worden tot de tonsuur en de vier lagere wijdingen en vervol-
" gens, als het oogenblik gekomen is tot de hogere orden.

" Dit zijn de gunsten die met de grootste eerbied aan de
" vaderlijke liefde van Uwe Heiligheid gevraagd worden.

" Rekenend op uw vaderlijke goedheid...

H O O F D S T U K XXXI.

De roemvolle daden en de liefde van Maria met haar onuitsprekelijke glimlach verdreven uit het hart van Don Bosco alle verdriet, alle bezorgdheid, ontmoediging, vernedering, vermoedheid. Haar roemvolle daden verkondigde hij vanaf de kansel, herdacht hij in private gesprekken, drukte hij in boeken of vertelde hij in zijn brieven.

In die dagen schreef hij daarover aan mevrouw Elisa Melzi Sardi uit Milaan; zij dankte hem hartelijk op 22 mei niet alleen voor zijn eigenhandig geschreven stuk maar ook voor zijn gebeden waarvan zij veel verhoopte.

Aan ridder Oreglia, die nog altijd te Rome was voor zaken, gaf hij nieuwe boodschappen voor verscheidene weldoeners van die stad en vertelde hij over nieuwe gunsten van Maria, hulp der Christenen.

" Dierbare Heer Ridder,

"

" Ik heb uw brief ontvangen waarop mijn brief van maandag
" al een antwoord was, ten minste gedeeltelijk. Ik heb hem aan
" onze dierbare jongens voorgelezen die er de grootste troost in
" vonden en zij sturen u hun diepe gevoelens van hoogachting en
" genegenheid.

" Uit Rome werd mij het briefje gezonden dat ik hier bijvoeg
" tot uw norm en om kardinaal Riario te danken zo het nodig is.

" Ik weet niet of dit dezelfde markiezin Patrizi is aan wie
" ik al een briefje geschreven heb; als zij het niet is en wie
" het ook weze, geef haar dit briefje, waarin ik zeg dat aan haar
" vrome intentie gevolg zal gegeven worden.

" Zeg aan gravin Calderari dat, indien ik haar uitvoeriger
" zou schrijven over het onderwerp waarover zij het had, ik haar
" angst zou veroorzaken. Dat zij zo goed weze mijn brief te herle-
" zen, dat ze gerust zij en alles aan mij overlate.

" De goedheid en de hoffelijkheid van Zijne Exc. markies Ca-
" valletti, senator van Rome schijnt u te verwonderen, heer Ridder.
" Dit is voor mij geen nieuws. Toen ik pas te Rome was, had de be-
" treurde kard. Marini mij verscheidene keren gesproken over de
" godsdienstzin, de liefdadigheid en de ijver van deze voorname
" familie; mocht u de gelegenheid hebben ze nog te zien, bied hun
" de hulde van mijn grote verering; vroeger bad ik voor hem en zijn
" en zijn familie in het algemeen, voortaan zal ik speciaal voor
" hem bidden en laten bidden voor hem en zijn gezin. Zeg hem dat
" de goddelijke Voorzienigheid hem een prachtige rozentuil gereed-
" maakt, maar dat

" hij er ook de doornen, die er onder zitten moet bijnemen. Binnen-
" kort zal hij alles weten, meer kan ik niet schrijven. Ik beveel
" mij aan zijn vrome gebeden en aan die van zijn gezin aan; zondag
" zal ik onze jongens hun communie laten opdragen volgens zijn vro-
" me intentie.

" Ik meen dat u het nieuws over onze kerk nog niet weet. Van
" de veertig metsers die aan het werk waren, zijn er nog slechts
" acht, bij gebrek aan middelen. Wij beleven een ramspoedig moment,
" daar onze gewone weldoeners ons onmogelijk kunnen helpen. Laten
" wij hopen dat God weldra de vrede zal brengen onder de christen
" volkeren, dat de onderdanen zich rond hun soeverein kunnen scharen
" en dat allen eensgezind in vrede aan het heil van hun ziel kunnen
" denken.

" Eergisteren, vrijdag, heeft Maria, Hulp der Christenen,
" een goede inzameling gedaan.

" Een dame die sinds een jaar aan jicht leed en geen voet
" kon verzetten, beval zich aan de hemelse Weldoenster aan en met
" heel haar gezin bad men ter ere van het H. Sacrament des altaars.
" En wat wilt ge? God is goed. God is groot. Na het gebed en de
" zegen wierp de zieke de krukken weg, stond recht en begon tot ver-
" bazing van iedereen te lopen. Gisteren ging zij haar devotie doen
" in de Consolata en bracht ons een mooie gift voor de kerk waarmee
" de aannemer, die op zijn geld wachtte, kon betaald worden. Geze-
" gend zij altijd de Moeder van de Zaligmaker!

" Wij allen verlangen naar uw terugkomst; doch blijf rustig
" te Rome tot u er uw devotie gedaan en uw zaken geregeld hebt.

" Wees zo goed Monseigneur uw broer van mijnentwege te
" groeten, evenals p. Oreglia, p. Brunengo, p. Fantoni, de familie
" Vitelleschi en onze weldoenster markiezin Villarios met haar
" gezin. En breid die groeten uit tot Mgr. Manacorda en tot hen die
" u bij toeval ziet.

" De genade van O.H.J.C. zij altijd met ons. Amen.

" Geloof mij geheel de uwe.

" uw zeer toegenegen vriend in J.C.
" Turijn, 21 mei 1866. Pr. Bosco Giovanni.

" P.S. - Als u terug te Turijn zult zijn, moet u eraan denken een
" vervanger voor te bereiden voor de drukkerij, ingeval u
" afwezig bent.

Bij het herdenken van de wonderen door de Madonna verricht stelde Don Bosco het op prijs uiting te geven aan zijn immense genegenheid tot de Moeder Gods en had hij tevens het verlangen de naaste te helpen. Bij iedereen wilde hij een onbegrensd vertrouwen doen herleven in Haar die te midden van de angst, de beproevingen, de dwalingen en de gevaren van dit ellendige, sterfelijke leven zijn liefdevolle, bereidwillige en machtige hulp geweest was en steeds zou blijven. Op bevel van Maria had hij zijn werk gesticht en bouwde hij nu een kerk; hij hield niet op met te wijzen op de noodzakelijkheid van de sacramenten, die de zonde wegna-

men of de zielen er tegen te behoeden; want de zonde maakt de volken ongelukkig.

Daarin lag zijn zending en daarvan had hij hemelse verzekering gekregen; maar om dat doel te bereiken, volstond het niet daarover prievaat te schrijven of te praten. Men moet in praktijk brengen, wat het evangelie onderwijst: "Wat ik u zeg in het duister, spreek dat uit in het licht; en wat ik u in het oor fluister, verkondig dat van de daken." - Het was noodzakelijk het uit te bazuinen en het te laten horen aan heel de wereld. Publiciteit door de pers! Hoe konden de mensen liefhebben, wat ze niet kenden? "Voluntas non fertur in incognitum."

En Don Bosco nam zijn besluit. Hij was er zich heel goed van bewust dat zijn plan een nieuwigheid betekende waaraan men in Piëmont niet gewend was en hij voorzag dat de kwaadwilligen hem eigenbelang, ijdele glorie en onvoorzichtige lichtvaardigheid in de schoenen zouden schuiven; dat meer dan een hem wegens fanatisme zou laken; dat er moeilijkheden en weerstand zouden opduiken. Maar om dergelijk kleine dingen kon hij zich niet druk maken; en anderzijds was hij ervan overtuigd dat "opera Dei revelare et confiteri honorificum est." Bij de aanvang onderzocht hij inderdaad hinderpalen; daarover zoals over nog andere dingen schreef hij aan ridder Oreglia.

" Dierbare Heer Ridder,

"

" De duivel laat gaarne zijn horens zien in de werken van de
" Heer. Nauwelijks was het feit Morelli gedrukt of sommige dagbla-
" den begonnen erover te spreken; zijn zoon, die erg democratisch
" gezind was en student aan de universiteit, wilde absoluut dat de
" vader de oneer, zoals hij zei, zou herstellen, die hem aangedaan
" was en presenteerde zich zonder iets anders te zeggen dreigend
" bij de "Unità Cattolica." Zonder ons te verwittigen, laste hij de
" rechtzetting in dat hij heel het geval aanneemt, maar zei dat de
" publicatie zonder zijn opdracht en toelating gedaan werd. Dit
" laatste is niet zo; want in het relaas dat wij hier in huis hebben
" en door hem ondertekend was zegt hij precies: "Ik geef de volle-
" dige toelating dit relaas te lezen en te publiceren op die manier
" die strekken kan tot groter glorie van God."

" Wat is er nu aan te doen? Als D. Durando terugkomt van het
" platteland, zal alles geregeld worden. Geduld!

" Ondanks dit alles blijft Maria, Hulp der Christenen, ons
" zegenen en onder meer de regeling van de "Letture Cattoliche".
" Zonder twijfel moesten wij zware offers ervoor brengen. Maar nu
" zijn ze definitief de onze.

" Een dezer dagen zal ik de zeven honderd fr. halen die,
" zoals u zegt, bij de heer graaf Demagistris zijn. U deed best
" zo bij die gelegenheid.

" Ik onderbreek de brief om een aalmoes te ontvangen van
" iemand die in een heel moeilijk proces gewikkeld was. Hij beval

" zich aan Maria, Hulp der Christenen aan, deed een noveen en be-
" loofde iets om de kerk verder op te bouwen. Vandaag eindigt de
" noveen en het proces is definitief geregeld.

" Wat uw verblijf te Rome betreft, blijf er voor onbepaalde
" tijd: dat wil zeggen tot u tienduizend fr. bijeen hebt voor de
" kerk en om de bakker te betalen. Daarmee wil ik zeggen dat men u
" hier waarlijk nodig heeft, maar dat u te Rome kunt blijven zolang
" u er iets tot Gods meerdere glorie en tot hulp aan het Oratorio
" kunt doen.

" Wat mijn reis naar Rome betreft, het is een zeer ernstige
" zaak op dat ogenblik. Ik moet zien hoe de gebeurtenissen tijdens
" deze twee weken verlopen.

" Ik kan niet iedereen opnoemen, maar ik vraag u allen te
" groeten die u mij genoemd hebt en vooral onze weldoeners. Zeg aan
" allen dat wij morgen de H.Mis en dat de jongens hun communie zul-
" len opdragen en hun gewone gebeden zullen doen voor de weldoeners
" van de kerk.

" God zegene u, heer Ridder, en zegene al wat u doet en geve
" dat elk van uw woorden een ziel redt en een goudstuk opbrengt.
" Amen.

" Zeer genegen in J.C.
" Turijn, 22 mei 1866. Pr. Giovanni. Bosco.

" P.S. - De muziek en de gevraagde boeken zult u per post ontvangen.

In die brief ging het over twee feiten waarover wij wat uitleg willen geven. Het eerste slaat op de publicatie van een in nummer 101 (29 april 1866) van de "Unità Cattolica" afgedrukte gunst van Maria, Hulp der Christenen. Het was de eerste gepubliceerde gunst om met feiten de goedheid van O.-L.-Vrouw te bewijzen jegens hen die meehielpen aan de opbouw van haar kerk in Valdocco en aan de groei van de salesiaanse ondernemingen. Hij stelde er prijs op dat de beroemdste onder de katholieke kranten van Italië die eer genoot: anderzijds waren in hetzelfde blad de ruimste verslagen verschenen van de wonderen door Maria bewerkt, nadat ze onder dezelfde titel in de stad Spoleto aangeropen was. Na die publicatie zou men voortgaan - zoals inderdaad gebeurde - met aan het gelovige volk de wonderbare dingen die de Madonna onder de titel van "Hulp der Christenen" vanuit haar nieuwe heiligdom ten gunste van haar vereerders zou doen, bekend te maken.

Daarom had D. Durando zich bij zijn professor en vriend Tommaso Vallauri aangeboden en hem gevraagd of hij het handschrift van de gunst in de "Unità Cattolica" wilde inlassen. In die tijd had theoloog Margotti met het Oratorio nog geen nauwe betrekkingen aangeknoopt zoals dat later het geval zou zijn. Prof. Vallauri, die medewerker van de "Unità Cattolica" was, voldeed aan het verlangen van Durando en zei dat er, wat hem betrof, geen bezwaren waren; hij had er echter met Margotti nog niet over gepraat. Toen de theoloog het verslag gelezen had, wilde hij het

stuk niet aan de persen overmaken, eer het door de kerkelijke overheid goedgekeurd was. Zodoende werd het document met het bericht van gestelde voorwaarden teruggestuurd aan D. Durando; deze besloot naar Kan. Vogliotti te gaan en hem te vragen er zijn goedkeuring aan te hechten; maar de kanunnik weigerde categorisch. Wat nu begonnen? Op het seminarie was theoloog Olivero een van de oversten; hij was heel bevriend met het Oratorio en erg invloedrijk bij Vogliotto. Don Durando wendde zich tot hem en theoloog Olivero wist de pro-vicaris zo te bepraten dat deze erin toestemde zijn handtekening te plaatsen. En het artikel verscheen zoals wij het overschrijven.

" LEVE MARIA, HULP DER CHRISTENEN.

"

" Weledele Heer Directeur,

"

" Bewogen door de vele dingen die men elke dag in uw gewaar-
" deerd dagblad verneemt ten voordele van onze katholieke godsdienst,
" ben ik zo vrij u te verzoeken in de kolommen ervan het relaas van
" de buitengewone genezing, ik zou zeggen, van de bijna miraculeuze
" genezing op te nemen die ik op voorspraak van Maria, Hulp der
" Christenen, bekam. Sinds negen maanden leed ik aan een kwaal die
" veel weg had van kankerachtig beenversterf. Ik lag te bed en was
" uitgeput door de kwaal en de stekende pijn. Een deel van het hoofd
" en de linkerwang waren de prooi van de verslindende ziekte gewor-
" den. Alle soorten van geneesmiddelen, had ik gebruikt; bekwame dok-
" ters hadden mij de een na de andere en later in consult verzorgd,
" doch alles te vergeefs. De specialisten waren het eens over het
" volgende: zo de kwaal begint te etteren, wat onvermijdelijk zou
" zijn, zal ik onmiddellijk sterven; zo dit het geval niet zou zijn,
" dan moest ik toch aan de hevigheid van de kwaal bezwijken. Intussen
" te midden van pijnen en droefheid zag ik de dood elke dag snel
" naderen, zonder hoop dat fatale ogenblik verwijderd te houden. In
" die dagen kwam de goede priester Don Bosco mij bezoeken, hij luis-
" terde naar het verhaal van mijn ziekte en zei mij dat sommige men-
" sen zich aan Maria Hulp hadden aanbevolen en ook buitengewone gun-
" sten verkregen hadden, en hij raadde mij aan een noveen te doen
" tot die hemelse Moeder, en: - zo u de genezing van Maria bekomt,
" zei hij mij, breng mij dan een gift om de werken van de kerk die
" in Valdocco in opbouw is, onder de naam van Maria, Hulp der Chris-
" tenen te kunnen voortzetten. Daar ik geen hoop meer had op mense-
" lijke hulp, heb ik graag die raad aanvaard en gedurende negen da-
" gen hebben mijn familie, mijn vrienden en ik zelf, in zover mijn
" toestand het toeliet, gebeden opdat op voorspraak van de heilige
" Maagd de goddelijke barmhartigheid mij gunstig zou zijn.

" De laatste dag van de noveen was de bovengenoemde priester
" zo goed zijn bezoek te hernieuwen en mijn hoop op de voorspraak
" van de H. Maagd te versterken; en alvorens te vertrekken gaf hij
" mij, na een kort gebed de zegen en voegde eraan toe dat hij 's
" anderendaags de mis voor mij zou lezen.

" Zoals men mij verteld heeft, begon 's anderendaags de mis
" kwart over zeven en wij baden in het gezin; om half acht voelde ik
" een verergering van de kwaal; een hevige pijn deed mij het ergste
" vrezen en ik werd een geweldige ettering gewaar. Ik begon onmid-
" dellig voelbaar te verbeteren en dat duurde voort. De vreugde
" verspreidde zich in de hele familie en kort daarna, ik mag wel
" zeggen, onmiddellig, voelde ik mij genezen; ik was genezen van
" een kwaal die naar het zeggen van de dokter ongeneeslijk was; en
" mocht er ook nog een middel tot genezing gevonden worden, dan zou
" er toch nog een maanden- of jarenlange pijnlijke herstelperiode
" nodig geweest zijn.

" Nu ben ik niet alleen volledig genezen, maar ik geniet van
" een gezondheid die ik vroeger nooit gekend heb. Ik beken dat ik
" deze genezing van God verkregen heb op voorspraak van zijn verhe-
" ven Moeder onder de titel van Maria, Hulp der Christenen.

" Het eerste wat ik gedaan heb, was God te danken voor zo
" een buitengewone gunst; ik ben onmiddellig mijn belofte gaan ver-
" vullen en heb een gift gebracht voor de nieuwe tempel, die majes-
" tueus oprijst in de wijk Valdocco in deze stad.

" Als hulde aan de waarheid verlang ik dat dit relaas gelezen
" of openbaar gemaakt wordt op de manier waardoor de glorie van God
" het best bevorderd wordt en tot eer van de heilige Maagd Maria.

"
" Morelli Giuseppe
" Turijn, 20 maart 1868. Oud-burgemeester van Casalle

" Gezien voor druk:
" Kan. A. Vogliotti, kerkelijk C.

De zoon van de heer Morelli die ook oud-leerling van D. Durando was, verklaarde zich beledigd en verplichtte zijn vader volgende verklaring af te leggen die verscheen in N° 116, 18 mei, van de "Unità Cattolica".

" Heer Dir. van de "Unità Cattolica",

" In N. 101 van uw gewaardeerd dagblad staat het verhaal van
" een gebeurtenis die geloofwaardig wordt door de handtekening van
" Giuseppe Morelli oud-burgemeester van Caselle.

" Deze inlassing in bovengenoemd dagblad is buiten mijn weten
" gebeurd en werd door andere dagbladen overgenomen; hiertegen wil
" ik protest aantekenen met de verklaring dat deze publicatie niet
" van mij is, maar van iemand wiens naam ik uit kiesheid verzwijg.

" Turijn, 13 mei 1866 Morelli Giuseppe

Don Bosco hield geen rekening met dit slecht ingeblazen protest en liet dezelfde gunst opnieuw afdrukken in de aflevering van juli van de "Letture Cattoliche" onder de titel: "Leve Maria, Hulp der Christenen", met volgende aantekening:

"Wij weten niet om welke redenen men de authenticiteit van dat verslag heeft willen betwisten, maar, lezer, wij kunnen u ervan verzekeren dat wij niets anders dan de zuivere waarheid publiceren. En die publicatie hebben wij des te liever verricht omwille van de wens die ons vervult: "Aan alle vereerders van O.-L.-Vrouw bekend maken, hoezeer onze goede hemelse Moeder haar kinderen te hulp komt, zelfs in tijdelijke dingen. Wat zal ze dan vanuit de hemel wel niet willen doen om onze zielen te redden?"

Al was de macht van Maria, vereerd onder de titel van Hulp der Christenen, reeds op veel plaatsen bekend, toch bleef die beperkt, zullen wij zeggen, tot een zeker aantal gezinnen; maar nauwelijks was de pers begonnen met erover te spreken of het vertrouwen in haar verspreidde zich als een elektrische vonk.

"Anderen en weer anderen", drukte Don Bosco in 1868, "bevalen zich aan Haar aan, deden de noveen en beloofden een gift als ze de afgesmeekte gunst mochten verkrijgen. En als ik hierbij de menigte feiten uiteenzetten wilde, zou ik daar niet een boekje mee kunnen vullen maar dikke boekdelen. Verlossing van hoofdpijn, overwonnen koortsen, genezen wonden en kankerachtige gezwellen, genezen rheuma's en krampen, plotse geheelde oog-, oor-, tand- en nierpijn; dat zijn de middelen waarvan Gods barmhartigheid zich bedient om ons alles te bezorgen, wat nodig was om de bouw van deze kerk tot een goed einde te brengen. "Turijn, Genua, Bologna, Napels maar meer dan andere steden Milaan, Florence, Rome mochten op speciale manier de weldoende invloed van de Moeder van alle genaden, de Hulp van de Christenen ondervinden en betuigden daarom hun erkentelijkheid met giften. Ook verder verwijderde streken als Palermo, Wenen, Parijs, Londen en Berlijn namen hun toevlucht tot Maria, Hulp der Christenen met het gebruikelijke gebed en met de gebruikelijke belofte. Mij is niet bekend dat iemand tevergeefs om hulp gebeden heeft. Een min of meer uitzonderlijke geestelijke of tijdelijke gunst was altijd de vrucht van het gebed en de toevlucht tot de medelijdende Moeder, tot de machtige Hulp van de Christenen. Ze namen hun toevlucht tot Haar, ze verkregen de hemelse gunst en ze offerden hun gift zonder dat de minste eis hiervoor gesteld werd."

H O O F D S T U K XXXII.

In zijn brief van 22 mei aan ridder Oreglia had Don Bosco geschreven: "Maria, Hulp der Christenen, gaat voort met ons te zegenen, en onder andere zegeningen reken ik die, welke wij vandaag ontvingen, nl. het vergelijk in verband met de "Letture Cattoliche". Weliswaar hebben wij zware offers moeten brengen; maar nu zijn ze dan toch ook voorgoed van ons." Helaas, dat was vóór enige tijd nog niet meer dan een verwachting.

De dienaar Gods had inderdaad met niet gewone moeilijkheden af te rekenen, wat dat vergelijk betrof, en sinds jaren zat hij er tevergeefs op te wachten. Hij had de publicatie van die "Letture" ontworpen, hij had het programma ervan opgesteld, hij was ermee begonnen ze te drukken, had ze met uiterste zorg altijd bijgesprongen en verbeterd, had elke aflevering samengesteld of opgesteld in een aangepaste stijl en schrijfont, had er reizen voor gemaakt, brieven voor geschreven of doen schrijven in verband met de verspreiding van die "Letture"; hij mocht, om het niet met één woord te zeggen, wel zeggen dat hij "nooit gedacht had dat de "Letture" iemand anders eigendom konden zijn."(1). De mede-eigenaars kwamen schouder aan schouder in verzet tegen zijn nederigheid, zijn grote lankmoedigheid, zijn grote verering van elke Herder van de Kerk en vooral tegen zijn heldhaftige onbaatzuchtigheid. Weliswaar had de bisschop van Ivrea er een aandeel in van 425 lires en was er een grote schuld bij markies Birago gemaakt. De abonnementen hadden voldoende geld moeten opbrengen om aan elke verplichting het hoofd te kunnen bieden.

Don Bosco was er ten zeerste mee bekommerd om elke moeilijkheid te overwinnen, enkel en alleen om het bestaan van zijn "Letture" te vrijwaren. Welnu, komt daar op een keer de vicaris-generaal van Ivrea, kan. Pinoli, te Turijn aan om een vergelijk tot stand te brengen, dat, zo zei hij, door zijn bisschop aanvaard zou worden. Beweegreden tot die stap was de aanmaning die de Paravia-typografie aan Mgr. Moreno deed van een schuld van 4.265 L., te vereffenen volgens een contract door zijn vertegenwoordigers aangegaan voor het drukken van de "Letture Cattoliche" vóór 1864, dat wil zeggen, eer Don Bosco de administratie ervan overgenomen had. Omdat er echter drie waren die volhielden de eigenaars van die maatschappij te zijn, moest men alle twijfel wegnemen en de rechten en de verplichtingen van ieder onderzoeken.

(1) Zie Vol. VII, blz. 153.

Theoloog Valinotti had daarom graaf Carlo Cays de Giletta gevraagd om scheidsrechter in deze kwestie te willen zijn en had hem advocaat Deamicis als wetsconsulent gegeven.

De graaf aanvaardde de opdracht en besliste dat het absoluut noodzakelijk was, om de zaak op te lossen en elke schijn van rechtsgeding te vermijden, eerst vast te stellen aan wie van de drie die zich eigenaar noemde, de eigendom van de Letture Cattoliche kan toegekend worden. En aan die laatste zou de schuld bij Paravia opgelegd worden. Daarna moest vastgesteld worden hoeveel of hoe weinig de uiteindelijke eigenaar van de twee vrijwillige afstand doende mede-eigenaars moest geven.

Theoloog Valinotti verklaarde zich tevreden met de morele voldoening dat hij met zijn persoon had bijgedragen aan een goed werk, zoals de Letture Cattoliche en vroeg slechts van iedere verplichting ontlast te worden, wat de hem voorgelegde rekeningen van 1854 tot 1864 betreft.

Daardoor werd de oplossing van het probleem teruggebracht tot de personen van bisschop en van Don Bosco. Men verkoos de eigendom op Don Bosco alleen toe te halen; want als hij de uitslag van de voorgelegde rekeningen aanvaardde, was het niet nodig terug te komen op een latere herziening van wat nog voorgelegd moest worden sinds 1864 tot de dag van vandaag, omdat die immers door hemzelf bijgehouden waren. Daarmee bleef er niets meer te onderzoeken tenzij het verschil tussen de schuld van Monseigneur jegens de Letture Cattoliche en die van de Letture Cattoliche jegens de bisschop. Maar het waren benaderende rekeningen omdat er een zeer onnauwkeurige boekhouding geweest was.

De typograaf De Agostini verstrekke de eerste rekeningen van 1853 tot 1857; zij waren hopeloos duister; die van later, van theoloog Valinotti, waren duidelijker. De controle kon echter niet op een drafje gebeuren; en de scheidsrechter moest er heel wat tijd aan besteden. Hier volgt het resultaat van zijn onderzoek:

- De schuld van de "Letture Cattoliche" tegenover Monseigneur, voortspuitende uit de verkoop van de rente van 425 fr. in 1856 en van de rest (3.388 L.) van de Birago-schuld werd op 9.428 lires geschat. De schuld van Monseigneur jegens de "Letture Cattoliche" voor geïncasseerde abonnementen van 1853 tot 1864, met aftrekking van door hem van 1853 tot 1855 gedane betalingen voor de som van 1.677 lires, bedroeg 8.264 lires. Bijgevolg beliep de schuld van de "Letture Cattoliche" jegens Monseigneur tot 1.164 lires. Maar de bisschop had volgens brieven van Kan. Pinoli aan theoloog Valinotti het verlangen uitgedrukt de eigendom van de "Letture Cattoliche" in handen te krijgen; zo kon men, volgens het besluit van de graaf en de advocaat, het eerste voorstel omkeren en kon Monseigneur, als hij het wilde, de hele eigendom voor zich behouden, indien hij dan ook de hele schuld tegenover Paravia op zich nam. Die eenmaking van de eigendom van de "Letture Cattoliche" zou natuurlijk de actieve resten van het huidige beheer met zich trekken en die zouden dan

als beloning naar Don Bosco gaan voor wat hij sinds 1864 gerealiseerd had. Het voordeel dat Don Bosco kon gehaald hebben uit de twee jaren van zijn beheer, zou dienen om hem te vergoeden voor het gepresteerde werk, dat zeker niet gering was.

Zo luidden de besluiten van de arbitrage op 22 mei. Op 23 en 24 mei werd nog een of andere vergadering gehouden en Don Bosco had in de gaten dat die van Ivrea het plan hadden opgevat hem een zware voorwaarde op te leggen zoals uit zijn brief aan graaf Cays blijkt.

" Dierbare Heer Graaf,

"

" Eergisteren toen ik u het besluit of beter de oplossing
" van het geschil "Katholieke Lezingen" toevertrouwde, hield ik re-
" kening met wat er enige ogenblikken te voren gezegd werd in be-
" trekking met het krediet Birago en de intresten en de obligatie
" van Mgr. van Ivrea. Maar gisteren kreeg de zaak een ander aspect
" daar de som van vijfduizend fr. ook te mijnen laste zou komen.

" Als directeur van een weldadigheidswerk kan ik in geweten
" die schuld niet op mij nemen, eer enige zaken eerst opgehelderd
" zijn. Als het erom gaat mij enkel met de schuld Paravia te be-
" lasten zoals dit vroeger vereist werd én door de heer Th. Vali-
" notti én door de adv. Pinoli, dan aanvaard ik het zoals verleden
" woensdag overeen gekomen was. Zo dit niet aanvaard wordt, zal ik,
" aangezien het over een te grote som gaat, mijn andere bezigheden
" in de steek laten en persoonlijk de rekeningen herzien en ook
" enige uiteenzettingen bekend maken op verscheidene plaatsen, op
" verschillende ogenblikken en bij verschillende personen. Ik heb
" nooit die snaar willen aanraken, omdat ik nooit gedacht heb dat
" men met sommen te voorschijn zou komen die zogezegd voldaan of
" zo goed als voldaan zijn. Th. Valinotti zelf heeft mij meer dan
" eens gezegd: "Met de rente van 200 fr. voor de "Letture Cattoli-
" che is Monseigneur ook betaald. De schuld Birago is zo goed als
" voldaan", enz.

" Het is waar dat de schuld Paravia dringend moet betaald
" worden, hiervoor zou men aldus kunnen te werk gaan: ik zal voor
" mijn obligatie instaan en de theoloog kan van zijn kant doen wat
" hij goedvindt.

" Wil verder nog noteren:

" 1° Dat ik u gezegd heb en steeds zeg, dat ik bereid ben een ande-
" re oplossing te aanvaarden, mocht u er een zien die ik in geweten
" kan aanvaarden;

" 2° dat, als ze een einde maken aan al dat getalm, ik de schuld
" Paravia aanvaard op voorwaarde dat de zaak hiermee besloten wordt
" en dat ik met geen enkel van mijn voorstellen nog rekening zal
" houden.

" Wees er zeker van, heer graaf, dat die zaak mij een doorn
" in het hart is; aan de ene kant zou ik zelfs de schijn van ruzie
" willen vermijden, en aan de andere kant heb ik een talrijke schaar
" hongerige jongens, die er mij toe dwingen elke hulpbron aan te

" spreken om in hun nood te voorzien; en door dit alles heeft mijn
" gezondheid veel te lijden gehad. - Het spijt mij ook speciaal om-
" dat ik U Edele zoveel last veroorzaakte; de Heer vergoede het u
" en ik zal niet nalaten te bidden dat uw beloning groot moge wezen.
" Ik verzoek u, zo u het goedvindt, deze gevoelens aan de
" heer theoloog Valinotti mee te delen en mij met de grootste dank-
" baarheid te aanzien als
" van U Edele
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 25 mei 1866 Pr. Bosco Giovanni.
"
" N.B. Deze morgen moet ik naar de stad om enkele zieken te bezoe-
" ken en ik zal vóór half elf niet thuis zijn.

Graaf Cays behield dezelfde uitspraak en schreef op 27 mei aan de bisschop van Ivrea:

"Ik leg u de twee ontwerpen of systemen voor; zo u ze beide rechtvaardig en juist vindt, wees zo goed u uit te spreken voor dat wat u aanneemt. Theoloog Valinotti en de priester Don Bosco eerbiedigen uw beslissing en stemmen er van nu af aan mee in. Wil mij verontschuldigen voor de durf die ik had een taak te aanvaarden die mijn bekwaamheid te boven gaat. Ik verzeker u, dat ik ze aanvaard heb, omdat ik niet kon weerstaan aan het aandringen en vooral aan de goedheid van Uwe Excellentie, die zich verwaardigd heeft de keuze van Theol. Valinotti goed te keuren.

Mgr. Moreno antwoordde hem met twee brieven van 28 en van 31 mei. Hierin vroeg hij hem dat de documenten en de papieren die verband houden met de boekhouding zouden opgestuurd worden; hij bewees dat hij het saldo van het verslag van schulden en van krediet niet kon goedkeuren en dat er niet zo zware verliezen zouden geweest zijn, als hij niet het eigendomsrecht op de "Letture Cattoliche" verzaakt had.

Cays maakte aan Monseigneur de boeken met de rekeningen en ook de papieren over via ceremoniemeester Eerw. D. Sarraglia en schreef hem op 1 juni. Nadat hij hem de belangrijkheid van het resultaat van zijn onderzoek over de voorgelegde rekeningen uiteengezet had, voegde hij eraan toe:

"... Uitgenodigd om een rechterlijke uitspraak te doen in een kwestie, waarin het vooral gaat over de betaling aan de drukkerij Paravia, heb ik die taak op mij genomen met de vaste overtuiging dat die zaak vriendschappelijk moest geregeld worden en niet gerechtelijk. Het is een moeilijke zaak en ik weet niet of men na een procedure van twee of drie jaar wel iets verder zou staan dan in het begin, om dan toch eindelijk te komen tot een transactie, die ik vanaf het begin heb voorgesteld.

"Mijn eerste voorstel om de kwestie vlug op te lossen was het volgende:

de eigendom van de "Katholieke Lezingen" definitief aan Don Bosco over te maken, op voorwaarde dat hij de hele schuld aan Paravia zou betalen.

"En ik zou hem niet durven belasten met de overige schuld tegenover u, Hoogerw. nl. het saldo van de rekening die ik u heb gezonden; want de berekening, die er werd gemaakt om tot dit resultaat te komen, berust op een te zeer onzekere basis zodat men er wel een bewijs tot ontlasting in kan vinden.

"En hoe zal men zekerheid hebben van het resultaat van de berekening, als men het juiste ogenblik van de verkoop van de rente niet kent en als men zelfs de juiste stijging niet kent van deze verkoop. Ten andere, de verschillende berekeningen die men kan maken, geven een tegen-gestelde uitkomst. Ten gevolge van al die twijfels meen ik dat ik mij van een absolute rechtsuitspraak moet onthouden en heb ik gedacht deze twijfels aan Uwe Excellentie voor te leggen en mijn voorstel aan uw oordeel over te laten; op die manier hebt u de verdienste het overschot of een deel ervan prijs te geven en kunt u zo een bewijs geven van uw edelmoedigheid.

"Ik hoop dat u deze transactie zult aanvaarden met het verlangen zo vlug mogelijk een einde te stellen aan deze kwestie, rekening houdend met de vele weldaden die het instituut van Don Bosco aan de arme jeugd bewijst; niet alleen hier te Turijn, maar ook in veel andere bisdommen van Italië. Ik ben blij dat ik mij aan het tweede voorstel gehouden heb. Hiermee hoop ik een einde te maken aan die kwestie; en misschien zal ik zonder het te willen, aan de rechten van de ene of de andere afbreuk gedaan hebben.

"En als de zaak nog altijd onbeslist blijft, zal zij beëindigd moeten worden door iemand die beter dan ik de regels van gelijkheid en rechtvaardigheid, die in deze zaak met elkaar in strijd zijn, weet te hantieren om dan met wederzijdse overeenkomst van de partijen aan deze veel te lang gerekte zaak een einde te maken."

Monseigneur bleef vasthouden aan zijn plannen en zodoende vroeg hij op 2 juni per brief aan de graaf om de boekhouding die door Don Bosco van 1864 tot 1866 bijgehouden werd te mogen onderzoeken, dat wil zeggen sinds de tijd waarop Don Bosco de administratie van de "Letture Cattoliche" had overgenomen. De graaf was tweemaal naar het Oratorio gegaan, maar had de boodschap niet kunnen overmaken omdat Don Bosco buiten Turijn verbleef. Daarom liet hij de brief van Monseigneur bij de secretaris achter en schreef aan Mgr. op 4 juni onder meer:

"Het onderzoek van deze rekeningen zal de kwestie niet oplossen; want al waren ze zonneklaar, daarmee zullen de rechten niet duidelijker worden want men zal het bedrag moeten vaststellen van de kosten voor de druk, voor het werk van de jongens van het instituut en voor het werk dat Don Bosco alleen leverde vanaf die tijd tot nu toe. Als men zich aan die berekeningen zet, zal men per slot van rekening tot hetzelfde resultaat komen en de zaak zal niet zo vlug geklonken zijn.

"Ik zie dat dit uw mening niet is. U is erop gesteld dat ik ieder voorstel van verzoening aan u overlaat; van nu af aan trek ik mij dan ook terug en verzoek uwe Excellentie mij te beschouwen als iemand die niets met dit geschil te maken heeft.

"Het spijt mij dat mijn werk nutteloos geweest is; toch kan ik u verzekeren dat ik er mij met alle goede wil aan gewijd heb.

"Wil enz."

Op 5 juni schreef monseigneur van Ivrea aan de graaf om hem voor zijn werk te danken, bood hem zijn verontschuldiging en drong er toch op aan de boekhouding van Don Bosco te mogen inkijken. Hiervoor meende hij een ernstige reden te hebben; want hij kon geen beslissing treffen zonder eerst volledig op de hoogte te zijn. Hij gaf de verzekering dat er dusdanige beschouwingen in acht genomen konden worden waardoor vast en zeker de realiteit van de dingen heel anders aan de dag zou komen en veel zou verschillen van het gezichtspunt waaruit de graaf die dingen zag.

Doordat de onderhandelingen vanwege graaf Cays afgebroken waren, werden die van Ivrea verplicht ze op 20 juli weer op te nemen, omdat ty-pograaf Paravi hem bedreigd had de betaling van zijn krediet wettelijk te eisen: en de zaak was op de rol geplaatst.

Theoloog Valinotti bracht er de graaf van in kennis en vroeg hem te proberen om de geschillen nog tijdig te regelen, het schandaal van dit geding te verhinderen en met advocaat Deamicis overeen te komen. Hij beloofde hem dat wat hij ook deed, goed gedaan zou zijn en hij gaf zijn woord Monseigneur tevreden te zullen stellen. Hij bezorgde hem ook een brief van kan. Pinoli waaruit bleek dat de laatste eisen van monseigneur hierin bestonden: Als Don Bosco eigenaar van de "Letture Cattolice" bleef, moest hij de schuld jegens Paravia op zich nemen en hem de som van 1.700 lires uitbetalen als rest van al zijn bezit, en niet slechts 1.163 en 82 centimes.

Vanuit zijn zomerverblijf te Vaselette deelde graaf Cays op 22 juli het voorstel aan Don Bosco mee, die zoals wij gezien hebben, bereid was de schulden met Paravia op zich te nemen, als hij daardoor ontlast werd van elke andere betaling. De dienaar Gods had echter geen enkele belofte gedaan, wat dat betreft; en men kon niet beweren dat hij erg op een eenvoudig voorstel gesteld was, wanneer dat niet alleen niet door de tegenpartij aanvaard werd maar nog door nieuwe verplichtingen verzwaard werd. Toch stuurde hij volgend antwoord aan de graaf.

" Vereerde heer graaf Cays,

"

" Een hele reeks zaken hebben mij verplicht afwezig te zijn;
" dat is de enige reden waarom ik niet eerder op uw vereerde brief
" geantwoord heb betreffende de ongelukkige zaak van de "Letture

" Cattolice". Daar ik mij geheel verlaten had op de scheidsrechters
" door de heer theol. Valinotti gekozen en bevestigd door Mgr. de
" bisschop Moreno, meende ik dat alles zonder verdere discussie over
" de rekeningen opgelost zou worden. Zoveel te meer, zoals u het
" zich zeker zal herinneren dat alle schulden aanvaard moesten wor-
" den van de eerste vijf jaren volgens de mondelinge overeenkomst
" zonder het krediet te kunnen onderzoeken; men gaf de rekeningen
" vanaf 1856 niet, hoewel ze ondertekend waren door theoloog Vali-
" notti; ik heb geen rekening gehouden met de uitgaven voor reizen,
" post, boeken, onderhoud van sommige jongens "ad hoc", wat zeker
" meer dan 5.000 fr. bedraagt. Over dit alles stapte men heen om tot
" een overeenkomst te komen. U stelde voor dat ik de schuld Paravia
" voor "de Letture Cattolice" op mij zou nemen en dat Mgr. de bis-
" schop dit zou aanvaarden zonder verder over andere intresten te
" spreken. Ik heb mij daarbij neergelegd en ik doe het nog. En nu
" stellen ze meer en meer voorwaarden; en nog meer; de adv. kan.
" Pinoli betitelt mij in zijn brief met uitdrukkingen die ik tegen-
" over hem zeker niet zou durven gebruiken.

" Hij zegt mij dat ik altijd nieuwe moeilijkheden maak. U
" weet, heer graaf, dat ik geen enkele keer de dingen, die voorge-
" steld waren, veranderd heb, behalve dat ik in de tien jaar die ik
" voor de "Katholieke Lezingen" gewerkt heb, niets aangerekend heb.

" Om dus te laten zien dat ik geen letter veranderd heb, noch
" verander aan de vroeger gemaakte overeenkomsten, herhaal ik dat ik
" bereid ben de "Katholieke Lezingen" te laten varen en ze aan mon-
" seigneur over te laten met de schuld Paravia.

" Van mijn kant herhaal ik wat reeds gezegd werd: ik neem de
" schuld Paravia en de "Katholieke Lezingen" op mij, zonder andere
" verplichtingen, indien hij dit verkiest. En als hij een einde wil
" maken aan elk geschil, wil ik ook aan monseigneur voor een waarde
" van 1.000 fr. exemplaren van de "Katholieke Lezingen" en "andere
" boeken die onze eigendom zijn aanbieden. En ik zou dat geld ook
" contant willen geven doch ik heb er geen.

" Om het eens openhartig te zeggen, heer graaf, ik had altijd
" gedacht dat, aangezien vele clerici en aspiranten van het bisdom
" Ivrea in dit huis gratis opgenomen werden en steeds opgenomen wor-
" den ten voordele van ditzelfde bisdom, ik had altijd gedacht, zeg
" ik, dat het eigenbelang nooit zo ver zou gegaan zijn.

" Heb geduld wat de inhoud van deze brief betreft, mocht u er
" een te vergaande uitdrukking in vinden. De vele bezigheden, onze
" nood, de grote last die mij door die zaak werd aangedaan, hebben
" mij wat haastig doen schrijven en wellicht wat bitter.

" Ik dank u voor de goedheid die u mij betoonde in deze zaak
" en in andere zaken van het Oratorio; ik beloof u mijn ware dank-
" baarheid en heb de eer mij te noemen.

" van u, hoogvereerde,
" de zeer verplichte dienaar

" Turijn, 4 augustus 1866. Pr. Bosco Giovanni

" Aan de heer graaf Cays di Giletta - Alpignano-Caselleto.

Bij deze brief voegde Don Bosco een persoonlijk briefje voor de graaf dat uit Strevi op dezelfde datum nl. 4 augustus, geschreven was.

" Dierbare Heer Graaf,
" Ik heb u op officiële manier geschreven; mocht u het goed
" vinden dezelfde brief aan adv. Pinoli te zenden, dan ga ik hiermee
" akkoord. Ik wens u, heer graaf, en heel de opgroeiende en opge-
" groeide familie een aangenaam verblijf op uw buitengoed. God zeg
" ne u allen, bid voor mij die met de meeste achting het genoeg
" heb mij te noemen
" uw zeer verplichte en genegen dienaar
" Strevi, 4 augustus 1866 Pr. Bosco Giovanni.

Het schijnt dat de graaf deed wat Don Bosco hem aanraadde, en de dienaar Gods haastte zich hem ervoor te bedanken, hij voegde bij zijn antwoord een "postscriptum", om bij de brief van 4 augustus te voegen, waaruit blijkt hoe wars hij was van elk geschil.

" Dierbare Heer Graaf,
" Ik heb uw goede brief ontvangen en ik dank u. Ik voeg er
" dit P.S. bij om het, zo u het goedvindt, met mijn voorgaande
" brief aan de bisschop te zenden. Wat ze ook doen, ik bevestig
" dat om het even welke beslissing u ook zult nemen, ik ze als een
" liefdedaad zal aanzien.
" Ik beveel mezelf en mijn jongens in de liefde van uw hei-
" lige gebeden aan, wens u alle goeds uit de hemel toe en noem ùij
" dankbaar
" van u, zeer dierbare,
" de zeer genegen en verplichte dienaar
" Turijn, 11 augustus 1866 Pr. Bosco Giovanni.
" "Graaf Cays - Casellette.

Het postscriptum luidde:

" P.S. - Na het schrijven van deze brief verlang ik er steeds meer
" naar dat er aan de zaak van de "Letture Cattolice" een
" einde komt; en ik schenk u volmacht om de som van 1.000 fr.
" (waarvan sprake in de brief) te brengen op 1.163,82 l. zo-
" als u in de brief aan Mgr. de bisschop van Ivrea voorge-
" steld had. Meer nog, indien u wil, geef ik u onbeperkt vol-
" macht en wens dat u mij over die zaak niet meer zou spreken,

" tenzij als het gaat om de overeenkomst te ondertekenen; ik
" zou dat zelfs als een ware weldaad beschouwen. Mijn bezig-
" heden en mijn vele zorgen laten mij niet toe nog langer met
" deze onaangename zaak bezig te blijven.
" Ik ben
" uw zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

De graaf stuurde de voorstellen aan kan. Pinoli en wendde zich op 16 augustus tot hem om hem uit te leggen dat hij met tegenzin verder zou gaan in het meningsverschil met Paravia op gevaar af grote sommen te betalen als de rechtbank uitspraak moest doen. Daarom vroeg hij hem zich ervoor in te zetten dat het geschil met Paravia vlug, zonder gerechtelijke uitspraak, opgelost zou worden. Hij aanvaardde de eis om 1.500 L. contant te betalen waardoor Mgr. in bezit zou komen van de renten op de openbare schuld, ter vervanging van de verkochte ten laste van monseigneur. Niettemin bleef de twist met Paravia hangende en op grond van de brief van kan. Pinoli werd het dossier van overeenkomst aan adv. Deamicis (advocaat van theoloog Valinotti) toevertrouwd met wie Don Bosco het eens moest zien te worden, wat opportune verbeteringen betrof. De basis bestond hierin dat Don Bosco aan Paravia de rest van het krediet nl. 4.265 fr. zou betalen en aan de bisschop van Ivrea 1.500 fr. in drie schijven: 500 fr. na een jaar, 500 fr. na het tweede en de laatste 500 na het derde. Daarmee zou Don Bosco als enige eigenaar van de "Letture Cattoliche" overblijven en zouden Mgr. van Ivrea en theoloog Valinotti de verplichting hebben hem als ontslagen te beschouwen van elke vordering tegenover de verleden administratie van dezelfde "Letture Cattoliche". Graaf Cays hield zich niet langer bezig met die onderhandelingen, die door de partijen moesten gevoerd worden met de hulp van de heer adv. Deamicis.

Ondanks alles scheen de hele zaak toch faliekant te zullen uitkomen. Kan. Pinoli stond erop dat Don Bosco niet alleen zijn schuld aan Paravia betaalde maar tevens de onkosten van het geschil en de intresten van het kapitaal. Hiervan was nergens melding gemaakt in het ontwerp van overeenkomst. En op 24 november schreef de kanunnik aan de graaf dat het hem onmogelijk was aan monseigneur nieuwe offers te vragen, dat Paravia er zijn beklag over maakte dat er geen einde kwam aan die wansmakelijke kwestie en dat hij angstig werd bij de gedachte aan een mogelijk rechtsgeding met zware stijging van onkosten. Daarbij klaagde hij erover dat het schuld cijfer bij Paravia toegenomen was door meerdere uitstellen van betaling. Hij besloot zijn brief met de graaf te verzoeken nog eens een beroep te doen op Don Bosco, dat hij het gegeven woord zou eerbiedigen en een einde zou maken aan de angstige positie van allen, die in deze zaak betrokken waren.

Begin december antwoordde hem de graaf.

" Zeereerw. Heer Kanunnik,
"
" ... Gisteren ben ik bij Don Bosco geweest en hier volgt het
" resultaat van ons onderhoud. Don Bosco is absoluut bereid om bij
" het voorstel te blijven zoals het opgemaakt werd voor het defini-
" tief besluit van het geschil; hij belast er zich mee de schuld aan
" Paravia te betalen, nl. de som waarover men overeengekomen was,
" d.i. 4.200 fr. Deze som werd speciaal vastgesteld, om de ware
" schuld van Don Bosco te bepalen, behalve de 1.500 fr. die Don
" Bosco aan Mgr. moet betalen en waarmee hij ook akkoord gaat. De
" kwestie die daarna kwam over de intresten en de onkosten van het
" geschil doet zich anders voor. Als er spraak is van intresten die
" kunnen lopen na de opstelling van het geschil, dan zal Don Bosco,
" als hij niet onmiddellijk de 4.200 l., waarmee hij zich belast
" heeft, aan Paravia kan betalen, de intresten vanaf de tijd van de
" overeenkomst en daarna zonder twijfel betalen; doch wat de intres-
" ten betreft die Paravia kan eisen vóór de datum van de overeen-
" komst, schijnt het mij toe, dat dit niet in de vereffening werd
" omschreven en onder de vele mogelijkheden valt waarom monseigneur
" of theoloog Valinotti de schuld aan Don Bosco niet mogen geven.
" Het zelfde geldt voor de vraag om terugbetaling van de kosten van
" het geschil. Zoiets zou moeten blijken uit de overeenkomst die
" bepaalt dat de schuld Paravia 4.200 l. belooft, zo ik mij niet
" vergis (1) en uit de andere voorwaarde dat Don Bosco ontheven
" moest worden om het even welke vordering vanwege wie ook; dan kan
" de ware van schuld van Don Bosco vastgesteld worden op 4.200 lires
" aan Paravia en 1.500 aan monseigneur. Dit was, ik moet het zeggen,
" de betekenis van mijn voorstel.
"
" U zegt mij dat monseigneur niet bereid is om grotere offers
" te brengen dan overeengekomen was; maar dit kan, naar het schijnt,
" niet nieuw genoemd worden, zoals men ook niet nieuw zou mogen
" noemen al wat zou kunnen voortspruiten uit een van deze eventuali-
" teiten die betrekking hebben op de uitdrukkelijke voorwaarde dat
" Don Bosco bevrijd wil worden van elke vraag en last. Ten andere
" zo monseigneur bereid zou zijn om enig offer te brengen dan doet
" hij het ten voordele van een werk dat boven alle twijfel elke sym-
" pathie waardig is. Hij weet wat een onkosten Don Bosco te dragen
" heeft. De zevenhonderd of meer jongens, die hij moet onderhouden,
" zijn geen kleinigheid, en als er sommigen betalen, zijn er zeer
" veel die niets betalen. En niet weinigen komen uit het bisdom
" Ivrea, waaronder verscheidene clerici door monseigneur gezonden
" of aanbevolen. Dit zeg ik niet om Mgr. van gedachte te doen ver-
" anderen ten overstaan van de liefdewerken die hij in zijn diocees
" beoefent, maar enkel en alleen opdat hij zou voortgaan met aan
" dit werk zijn weldaden te betuigen dit laatste beletsel uit de
" weg zou ruimen.

(1) De juiste som was, zoals wij gezien hebben, 4.265 L.

" Wil mij verontschuldigen om de vrijheid waarmee ik gespro-
" ken heb; doch ik heb gedacht dat ik u heel mijn mening moest
" voorleggen.
" Wil enz. ...

Na drie maanden, op 22 februari 1867 werd het volgende voorstel door Adv. Deamicis gedaan.

Theol. Valinotti stelt voor bij middel van ondergetekende een einde te maken aan de kwestie die laatst gerezen is voor de terugbetaling van de intrest van de som van 4.265 l., die men hem schuldig is voor het drukken van de "Letture Cattoliche", volgens de volgende transacties tussen de heer theoloog Valinotti en Don Bosco.

De theol. Valinotti neemt de verplichting op zich aan de heer Paravia schadevergoeding te verlenen voor de kosten van het geding, voor de intresten die hem kunnen toekomen voor de bovengenoemde som vanaf de tijd van zijn gerechtelijke aanmaning tot op de dag waarop Don Bosco de heer adv. Deamicis belastte met brief van de heer ridder Oreglia di S. Stefano het contract van transactie op te stellen, van de geschillen hetzij met theol. Valinotti, hetzij met Mgr. de bisschop van Ivrea, d.i. op 16 september 1866.

Van de andere kant zal de pr. Don Bosco, behalve de som van 4.265 l. aan Paravia de intresten ervan moeten betalen vanaf de tijd van bovengenoemde brief, alsook de kosten van het proces zoals Paravia het recht heeft ze te eisen vanaf die tijd tot nu toe. Natuurlijk vraagt men dat de opportune stappen gedaan worden opdat elk verder hangend geschil met de heer Paravia zou opgeschort worden.

Dit wilde ik aan Don Bosco voorstellen vanwege theoloog Valinotti en ik hoop dat het kan aanvaard worden.

Het antwoord werd aan de theoloog door graaf Cays gezonden.

" Huisadres, 25 februari 1867.

"

" Zeereerw. Heer Theoloog,

"

" Ik kan u vandaag melden dat uw voorstel om zelf een deel
" van de intresten en van de onkosten van het geding te betalen die
" ontstaan zijn voor de brief van de secretaris van pr. Don Bosco
" aan adv. Deamicis d.w.z. vóór 16 september 1866 en het deel dat
" na die tijd gekomen is aan Don Bosco over te laten, een goede wen-
" ding aan de zaak schijnt te geven. Ik kan u verzekeren dat van de
" kant van Don Bosco er geen moeilijkheid zal zijn om dit voorstel
" te aanvaarden; en daarbij ben ik gelukkig u te mogen zeggen dat
" ook Paravia tevreden is met de intrest vanaf de dag van zijn ge-
" rechtelijke eis. Daarvoor had hij vandaag een samenkomst met pro-
" cureur Rodella waar-

" bij ook Paravia tegenwoordig was. Alles zou geregeld zijn; alleen
" kan ik nog niet het juiste bedrag van de proceskosten meedelen;
" maar overmorgen, 27 dezer, zullen ze mij bekend zijn. Nochtans
" kan ik nu al zeggen dat volgens de heer Rodella het iets van rond
" de 150 lires zal zijn.

" Mij dunkt dat alles tegelijkertijd kan beëindigd worden
" tussen Mgr. de bisschop van Ivrea en zijn vennoten aan de ene kant
" en Don Bosco aan de andere kant, in verband met de afstand van de
" "Letture Cattoliche"; tegelijkertijd kan men de intresten en de
" kosten van het geding aan Paravia betalen, zowel deze van vóór
" 16 september, als deze daarna, elkeen wat zijn deel betreft en
" tegelijkertijd kan men de datum vaststellen voor de betaling van
" de 4.265 L. door Don Bosco aan de heer Paravia en van de 1.500 L.
" door dezelfde Don Bosco aan Mgr. de bisschop van Ivrea, zoals
" overeengekomen werd.

" Dan blijft er nog een kleine kwestie die moet doorgehakt
" worden als de gordiaanse knoop en dat is de kwestie van de beta-
" ling van de registratiekosten van de overeenkomst. Ik ben van
" oordeel dat de helft moet betaald worden door monseigneur en de
" de andere helft door Don Bosco.

" Zo u deze voorstellen aanvaardbaar acht, wees dan zo goed
" het mij te laten weten; intussen zal ik u weten te zeggen, hoe-
" veel de kosten van het geding bedragen, zodra de heer Rodella ze
" mij heeft meegedeeld.

" Wil aanvaarden mijn eerbiedige groeten en geloof mij

"

"

"

uw toegewijde dienaar
Graaf Cays.

Van weerskanten werd de overeenkomst als definitief aanvaard en
de wettelijke akte werd opgemaakt; theol. Valinotti schreef aan graaf
Cays.

"

"

Vercelli, 30 maart 1867.

" Vereeerde Heer Graaf,

" Gisteren al heb ik van adv. Deamicis de drie kopieën van
" overeenkomst ontvangen tussen Don Bosco, monseigneur van Ivrea en
" mij. Ik heb ze ondertekend en onmiddellijk via de post aan kan.
" Pinoli gezonden voor zijn eigen handtekening en die van monseig-
" neur, met het verzoek ze na ondertekening aan adv. Deamicis terug
" te sturen.

" Dit zal wellicht op een dag gebeurd zijn zodat Don Bosco
" alleen ze nog ondertekenen moet.

" Als ik terug te Turijn ben zal ik u alle registers en de
" respectieve papieren die in mijn bezit zijn ter hand stellen om
" ze aan Don Bosco te overhandigen...

" De Heer zegene de goede gang van de "Letture Cattoliche";
" Hij zegene ook u, die zoveel gedaan hebt om aan dit geschil een
" einde te maken; ik zal tevreden zijn als de Heer rekening wil
" houden met wat ik geheel onbaatzuchtig gedaan heb, wat er ook
" van gezegd wordt.
" Wil aanvaarden met mijn dankbare gevoelens, de verzekering
" van mijn ware hoogachting, waarmee ik de eer heb mij te noemen
" Van u Edele,
" de zeer verplichte en toegewijde dienaar
" Theol. Valinotti.

Na die briefwisseling tussen graaf Cays en theoloog Valinotti werd het door Valinotti ondertekende schrijven van 16 september te Ivrea aan kan. Pinoli overhandigd om er zijn handtekening als procurator van monseigneur onder te plaatsen. Pinoli stuurde echter de brief terug; hij zei dat monseigneur geen eigenaar wilde schijnen en dat hij daarom alleen ondertekend had en hij stelde voor dat Don Bosco verder moest afzien van iedere eis ten aanzien van monseigneur.

Het voorstel bleek niet te voldoen; daarom schreef de heer adv. Deamicis in die zin aan Pinoli en de graaf stuurde onderstaande brief aan monseigneur. Daarin komen de fasen van de onderhandelingen, de rechtschapenheid en de fijne oordeelszin van de edele patriciër op een heel heldere manier tot uiting.

" Aan Monseigneur, Bisschop van Ivrea.
" 3 april 1867
" Hoogeerwaarde Excellentie,
" Het is met een zekere tegenzin dat ik u nog eens over de
" "Letture Cattoliche" kom spreken. U zult zich zeker nog herinneren
" hoe ik sinds de maand april van verleden jaar de taak aanvaard had
" scheidsrechter te zijn in de kwestie die gerezen was in het beheer
" van deze "Lezingen" tussen Uwe Exc., theol. Valinotti en Don
" Bosco.
" U zult nog weten hoe u met een brief van 27 mei voorstelde
" de eigendom van de "Letture Cattoliche" over te laten aan Don Bos-
" co voor de vergoeding van 1.163,82 lire; die som zou Don Bosco
" (behalve de verplichting ook 4.265 L. te betalen aan de heer Para-
" via als oud-schuldeiser van hetzelfde beheer) aan Monseigneur be-
" talen; zo Uwe Exc. echter de eigendom van deze "Letture" wilde be-
" waren, zou u ook de schuld tegenover Paravia op zich nemen. Ik
" herlas vandaag nog eens uw antwoord van 28 mei waarin u wijst op
" offers van wissels en obligaties die u had moeten doen sinds u de
" "Letture Cattoliche" in het leven geroepen had en zegt dat u vol-
" ledig op de hoogte wilde zijn van de rekeningen van dit beheer
" alvorens te beslissen zonder kennis van zaken in "zo een ernstige
" kwestie"; en in een andere brief

" van de 31ste herhaalde u dat ik het redelijk vond dat u de reke-
" ningen van dit beheer zou inzien, omdat u samen met de vele offers
" die u bracht, ook nog het recht van beheer van een bloeiende pu-
" blicatie (door het aantal abonnees) aan anderen overliet. U zult
" zich herinneren, hoe ik u slechts een deel van de rekeningen kon
" zenden en dat ik u, daar de zaak toch niet vlotte, op 2 juni ge-
" schreven heb dat mijns inziens in die kwestie de juiste rekeningen
" van kant moeten gelaten worden, omdat er veel gapingen waren en ze
" niet konden dienen als basis voor een juiste regeling, die ook nog
" vlug moest geschieden; want men moest dringend een einde maken aan
" het geschil met Paravia, waarvoor ik het mandaat van vrede stichter
" in uw handen had gelegd, daar ik als scheidsrechter geen enkel re-
" sultaat kon bekomen. U was nog zo vriendelijk mij met brief van 5
" juni te antwoorden om mij te bedanken zoals u de goedheid had mij
" uw spijt uit te drukken voor al de last die ik met deze zaak had
" gehad.

" Hier eindigt de eerste fase van deze onderhandeling waarin
" er altijd sprake was van afstand te doen van eigendom, of door
" monseigneur en theol. Valinotti aan Don Bosco of door Don Bosco
" aan monseigneur alleen.

" De tweede fase begon met een brief van kan. Pinoli, die mij
" op 20 juli door theol. Valinotti overhandigd werd en waarin men
" mij vroeg de onderhandelingen met pr. Don Bosco te herbeginnen.
" Hier heb ik wellicht ongelijk gehad niet eerst aan Uwe Exc. te
" schrijven om inlichtingen te nemen over uw precieze intenties in
" die zaak; maar aangezien men mij altijd sprak over de belangen van
" monseigneur, meende ik dat kan. Pinoli een geldig mandaat of min-
" stens een speciale goedkeuring had. Wellicht schreef hij mij over
" deze zaak om eerst alle moeilijkheden op te lossen en er dan Uwe
" Exc. officieel bericht over te geven, als alles onder ons overeen-
" gekomen was. Wat er ook van zij, ik had altijd alle recht om te
" geloven dat de onderhandelingen gedaan werden in naam van Uwe Exc.
" en dat zij ernaar streefden de toestemming van Uwe Exc. te bekomen
" voor de afstand van de "Letture Cattoliche" door betaling van een
" vergoeding waarover men discussieerde. Dus de brief van kan. Pino-
" li belastte mij de onderhandelingen over die afstand aan Don Bosco
" opnieuw aan te knopen op de volgende basis. Don Bosco zou de vol-
" ledige eigendom bekomen van de "Letture Cattoliche" op voorwaarde
" dat hij behalve de schuld van 4.265 aan Paravia, ook aan Uwe Exc.
" de som van 1.700 lires zou betalen als overschot van uw bezit in
" plaats van 1.163,82 lires, volgens mijn eerste voorstel. Gaarne
" hernam ik de onderhandelingen met pr. Don Bosco en hierin werd
" over niets meer onderhandeld dan over de som die aan Uwe Exc.
" moest betaald worden, nl. 1.500 lires, som die tenslotte door kan.
" Pinoli zelf werd vastgesteld in zijn schrijven van 16 augustus:
" wij zullen, zo zei hij, "het verschil tussen de som door mij ge-
" stort en uw vorige vraag van 1.700 lires in twee verdelen" en hij
" voegde eraan toe dat ik ervoor zou zorgen dat het geding Paravia
" weldra zou gedaan zijn zonder vonnis.

" Het voorstel werd door Don Bosco aanvaard om aan monseig-
" neur die som te betalen op voorwaarde dat het gebeuren zou in
" drie schijven van 500 L. nl. een schijf per jaar en zo in drie
" jaar zonder intrest; in de helft van september werd het ontwerp
" opgesteld volgens hetwelk de afstand van de "Letture Cattoliche"
" door Uwe Exc. en theol. Valinotti aan Don Bosco zou gedaan wor-
" den. Eens eigenaar van de "Letture Cattoliche" zal Don Bosco de
" schuld aan Paravia op zich nemen en het geschil dat omwille van
" die oude schuld ontstond, zal onmiddellijk beslecht zijn.

" Alles scheen geëindigd en het contract was door alle ge-
" interesseerden aanvaard, zei men mij; maar einde november kwam mij
" een andere brief van kan. Pinoli toe, gedateerd op 20 november;
" hierin deed hij zijn beklag over een woordbreuk van Don Bosco, en
" liet hij mij verstaan dat het beding van de akte van afstand niet
" plaats kon hebben om reden van een geschil dat ontstaan was over
" de betaling van de onkosten van proces en van de achterstallige
" intresten die Paravia opeiste en die Don Bosco niet wilde beta-
" len. Hier moest ik opnieuw tussenkomen en na veel gepraat, werd
" ook de kwestie van de intresten en de onkosten gelukkig geregeld.
" Toen hernam ik de onderhandelingen met Paravia en bekam dat het
" geschil opgeheven werd en alles tussen Don Bosco en Paravia gere-
" geld was; men wachtte nog slechts op de definitieve afstand van
" de "Letture Cattoliche" door de aanvaarding van en de handtekening
" op dezelfde overeenkomst van 16 september die, volgens kan. Pino-
" li, door allen goedgekeurd was. Welnu, van dit contract werden
" drie originele kopieën reeds door D. Valinotti ondertekend en naar
" Ivrea opgestuurd om door Uwe Exc. ondertekend te worden of door
" kan. Pinoli als procurator van Uwe Exc. gemachtigd door uw speci-
" aal mandaat; daarna kan een tweede contract tussen Don Bosco en
" Paravia gesloten worden en komt er een einde aan elke twist. Ik
" had er mij nooit aan verwacht dat deze overeenkomst uw goedkeuring
" niet kreeg, te meer daar het mij toescheen dat zij reeds als
" grondslag aanvaard was, zelfs in zijn huidige precieze vorm. Ik
" laat het aan u over te denken hoe groot mijn verrassing was, toen
" de drie kopieën teruggestuurd werden enkel met de handtekening van
" kan. Pinoli in eigen naam samen met een brief van dezelfde kan.
" Pinoli, waarin hij de volmacht om te ondertekenen in naam van Uwe
" Exc. afwees en Don Bosco verzocht hem verder geen last meer aan
" te doen in verband met de eigendom van de "Letture Cattoliche". Na
" alles wat er gezegd was over de eigendom van deze "Lezingen", was
" het onmogelijk een dergelijk voorstel te aanvaarden. De afstand
" moet door de ware eigenaar gedaan worden of minstens door iemand
" die in zijn naam hiervoor een speciale opdracht gekregen heeft.
" Nooit zou Don Bosco zo een voorstel aanvaard hebben en nog veel
" minder zou hij door een openbare daad de schuld van 4.265 lires
" aan Paravia op zich genomen hebben, indien hij niet op voorhand
" een regelmatige afstand van de eigendom van de "Letture Cattoli-
" che" ontvangen had; en eveneens zou niemand een afstand, die niet
" door de ware eigenaar of door een gevolmachtigde gedaan werd, als
" geldig erkennen. Het zou minstens uit een schrijven moeten blijken

" dat Uwe Exc. afstand doet van de eigendom van deze "Letture".
" Mijn brief wilde Uwe Exc. in kennis stellen van de ver-
" schillende fasen van de onderhandelingen tot op het huidig ogen-
" blik met de overtuiging dat Uwe Exc. het vaste inzicht had deze
" eigendom te verzaken. Het hangt nu van uw antwoord af of de kwes-
" tie een einde neemt. Indien u de voorgestelde bemiddeling aan-
" vaardt, zal Don Bosco een afspraak maken met de heer Paravia, en
" daarmee zal alles geregeld zijn; zo u het niet aanvaardt, zal het
" onmogelijk zijn de twist op te schorten en zal hij zijn verloop
" krijgen met de gevolgen die helaas, gemakkelijk te voorzien zijn.
" Ik herhaal het dat ik met tegenzin de pen opgenomen heb,
" maar ik dacht dat ik het moest doen om de beweegreden van mijn
" handelen in deze zaak voor te leggen. Alle papieren die ik over
" deze zaak in mijn bezit heb, waren voor mij een bewijs om mij te
" versterken in de gedachte dat de onderhandelingen met uw toestem-
" ming gedaan werden. Hierdoor werd er een weg geopend, wellicht de
" enige, om tot een vreedzame oplossing te komen.
" Ik heb mij misschien vergist, maar als ik mij vergist heb,
" dan is het niet bij gebrek aan goede wil; ik heb getracht alle
" belangen te verzoenen en iedereen het zijn te geven. Zo ik
" er niet in geslaagd ben, geduld; maar ik heb ook geen wroeging
" niet gedaan te hebben wat van mij afhing. Intussen verontschuldig
" ik mij voor de last die ik u aandeed en ook voor mijn te grote
" vrijmoedigheid; ik haast mij dan ook u mijn diepe verering te be-
" tuigen enz...
"
" Graaf Cays.

De bisschop kon de klaarblijkelijke redenen van de graaf niet loo-
chenen, maar wachtte nog enige tijd alvorens zijn handtekening te plaat-
sen.

" Weledele Heer Graaf,
"
" Tot gisteren toe had ik gedacht u, Weledele, een mondeling
" antwoord te kunnen geven op wat u liefde mij in uw brief van 3
" dezer te schrijven; en nu ik geen onderhoud met u kan hebben,
" dank ik u voor de vele moeite die u zich voor mij getroost hebt.
" Ik geloof dat u door de mededelingen die u verleden jaar ontvan-
" gen hebt en door de zaken die er op gevolgd zijn, ervan overtuigd
" zult zijn dat ik mij nooit met rekeningen heb bezig gehouden noch
" met de boekhouding betreffende de "Letture Cattolice", hoewel ik
" er zeer grote sommen voor uitgegeven heb. Bijgevolg hoop ik dat u
" ervan overtuigd bent dat ik niets verander na de laatste medede-
" lingen tussen u en mij in de maand juni. Ik ben altijd overtuigd
" geweest dat de heren kan. Pinoli en Valinotti de gewoonte niet
" hebben mijn belangen te schaden; en zo sta ik er nu voor. Ik heb
" de "Instruttore" gesticht en hij werd mij ontstolen. Ik liet de

" "Piëmonte" kopen en hij werd mij door anderen ontvreemd. Ik had
" de "Kerkelijke Bibliotheek" ontworpen en georganiseerd en ze werd
" niet in eer gehouden en verdween; ik stichtte de "Armonia" en ze
" werd mij "vermoord". Tot mijn ongeluk ben ik bisschop en ik zwijg.
" Ik betuig u mijn zeer oprechte dank voor zoveel bewijzen van
" achting die u zo goed was mij te geven en voor de vele moeite die
" u voor mij deed en ik heb de eer mij met de meeste hoogachting
" opnieuw te noemen
" van u, hooggeachte,
" de zeer toegewijde en verplichte dienaar
" Ivrea, 15 april 1867. + Luigi, Bisschop van Ivrea.

Eindelijk gaf Mgr. Moreno zich gewonnen voor de gevraagde afstand, maar Don Bosco verloor een vriend.

Theol. Valinotti deed de laatste nodige stappen.

" Vereeerde Heer Graaf,
"
" ... Ik verzoek u aan Don Bosco te laten weten dat hij de
" boeken en papieren mag laten halen betreffende de "Letture Cattolice"
" (God moge ze zegenen); nochtans verlang ik dat de verklaring van deze
" overdracht van papieren enz. door Don Bosco ondertekend wordt.
" Weet u dat kan. Pinoli overleden is op de morgen van 14 dezer na een ernstige ziekte? Ik beveel hem aan in uw gebeden.
" Wil aanvaarden de verzekering van mijn ware hoogachting,
" waarmee ik de eer heb mij te noemen
" van u, hooggeachte,
" de zeer toegewijde en verplichte dienaar
" De 19de oktober 1867. T. Valinotti.

We hebben heel dit geding in het breed verteld om zo goed mogelijk aan te tonen wat een offers de "Letture Cattoliche" aan Don Bosco gekost hebben.

H O O F D S T U K XXXIII.

Van het meum ac tuum frigidum illud verbum!, dat Don Bosco tot zijn groot ongenoegen moest uitspreken, om een eigendom op te eisen waarvan hij de vrome salesiaanse sociëteit erfgename wilde maken, keren wij met ons verhaal terug tot einde mei 1866.

In het Oratorio bleef men vol verwachting uitkijken naar de naderende verwezenlijking van een van Don Bosco's gewone voorspellingen, die zoals gezegd, gedaan werd in de helft van de maand februari. In mei stierf op 16-jarige leeftijd Giuseppe Rosa uit Verolengo. Hij was ziek gevallen in de tweede week van maart en op de 14de naar zijn ouders teruggekeerd. Over hem schreef D. Rua in het necrologio:

"Hij verbleef slechts weinige maanden in dit Oratorio, maar die volston- den om een dankbare nagedachtenis aan hem te bewaren. Hij was gewillig tegenover zijn oversten, trouw in het vervullen van zijn plicht en al- tijd bij de eersten van zijn klas. Hij was blij en vriendelijk voor al- leman en werd door allen geliefd. Hij stierf thuis, versterkt door alle troostmiddelen van de godsdienst."

Werd hij misschien bedoeld in die voorspelling? Neen. Don Bosco had gezegd dat de dood zou plaatshebben "drie en een halve maand later". Hijzelf deelt ons in een brief aan ridder Oreglia, die toen nog te Rome verbleef, als eerste nieuws de naam van de overledene mee en wijst op de verwezenlijking van zijn woorden.

" Dierbare Heer Ridder,

"

" De drie en een halve maand zijn voorbij en gisteren stierf
" bij hem thuis onze leerling schoenmaker Gili. Op de meest troos-
" tende wijze kon hij zich daartoe voorbereiden. Beveel de Heer zijn
" ziel aan.

" In de twee bijliggende brieven dank ik en beveel ik aan;
" dit tot uw norm.

" Hier in huis zijn wij allen gezond: Durando is ongesteld
" geweest, nu gaat het beter; eindelijk heeft hij de doctorstitel,
" waarvoor er zoveel moeilijkheden gemaakt werden, bekomen.

" Wij verlangen allen naar uw terugkomst; doch als u nog iets
" kunt doen, blijf nog maar; ik zou verlangen en indien u gehoorzaam
" zou zijn, dan zou ik u bevelen niet naar Turijn terug te keren zo-
" lang u de tienduizend fr. niet op zak hebt, omdat die nodig zijn

" om een beetje beter op te schieten met de werken van de kerk.
" Bij uw terugkeer zullen wij de mogelijkheid van mijn
" reis naar Rome bespreken: er zijn politieke, financiële, morele
" en religieuze moeilijkheden; u zult er mij uw mening over zeggen.
" Aangezien er vele moeilijkheden zijn voor het spoorkaart-
" je, zal het beter zijn de onkosten te doen. Geduld!
" Als u de heer Canori Focardi ziet, zeg hem dat het vertrek
" van zijn zoon hem zeker een doorn was; maar binnenkort zal hij een
" roos krijgen die hem alles zal doen vergeten. Groet hem van mij-
" nentwege.
" Ik weet dat markiezin Villarios en het huis Vitelleschi
" veel voor ons doen en ik ben hen zeer dankbaar; maar zeg hun dat
" ik niet wil dat zij dit alles voor niets doen. Onze meester is
" rijk en kan betalen. Bijgevolg zal ik bidden en laten bidden dat
" Hij hun het honderdvoudige in dit leven terugschenkt en aan elkeen
" een mooie kamer in het paradijs.
" Vergeet niet stappen te doen voor een subsidie bij prins
" Torlonia.
" God geleide u en zegene al uw stappen; bid voor ons terwijl
" ik in naam van allen, zelfs van Sirtori en Jarach, mij in de Heer
" noem,
" uw zeer genegen vriend
" Turijn, 31 mei 1866. Pr. Giovanni Bosco.

Op 31 mei werd het feest van "Corpus Domini" gevierd en op die dag besloten de leerlingen van het Oratorio plechtig de Mariamaand. Dezelfde geliefde plechtigheid was te Mirabello op 3 juni voorzien met de bischop van Casale; te Lanzo, waar de titelheilige van het college St.-Filippus Neri ook moest herdacht worden, gebeurde dat met de tussenkomst van Don Bosco. In beide huizen werd zoals gebruikelijk de uitreiking van de prijzen voorbereid ten voordele van zes leerlingen, die het grootste aantal stemmen dat door al hun makkers in het geheim uitgebracht werden, behaalden om de prijzenswaardigsten onder allen aan te duiden, wat godsdienst en zedelijk gedrag betrof. Alvorens Turijn te verlaten, schreef Don Bosco opnieuw aan de ridder om hem o.a. sommige schikkingen van de regering betreffende de oorlog aan te kondigen. Hij schreef eveneens aan twee jongens van adel: Baron Gregorio Gavalchini Garofoli en markies Emanuele Fassati, kostschooljongens van het college Mongree van de paters jezuiten in Frankrijk.

" Dierbare Heer Ridder,
"
" Ik verzoek u deze bijliggende brief aan mevrouw de hertogin
" van Sora te bezorgen en wil mij dan alle opmerkingen die zij erop
" maakt, meedelen; ik heb alles beantwoord wat ze mij vroeg en ook
" nog andere dingen gezegd.
" De zaak Morelli is hier te Turijn ongemerkt voorbijge-
" gaan; wij zullen ze nochtans rechtzetten in de huidige aflevering

" van de "Letture Cattoliche". Ik geloof dat het goed is dit ook te
" Rome te doen.

" Het zou goed zijn een woord van aanbeveling te zeggen aan
" de "Civiltà Cattolica" over de "Storia d'Italia".

" Zeg aan mevrouw Aisca van Alessandro dat ik graag voor haar
" zal bidden en dat ik de jongens zal vragen voor haar te bidden. Ik
" zal Maria, Hulp der Christenen, zeggen dat zij haar een mooie ka-
" mer in het paradijs moet voorbereiden, wat de zekere beloning is
" voor hen die vol geloof deelnemen aan de oprichting van haar tem-
" pel hier op aarde.

" Vandaag werd in Turijn bekend gemaakt dat alle spoorreizen
" tussen Turijn, Bologna, Firenze geschorst zijn.

" Zo u nog iets kunt doen voor de glorie van God, stel dan ge-
" rust uw terugkomst uit. God zegene al uw werk. Groeten van heel
" het huis en geloof mij altijd,

" uw zeer genegen vriend
" Pr. Giovanni Bosco.

" Turijn, 1 juni 1866.

" Dierbare Gregorio Garofoli,

"

" Met genoeg heb ik je brief ontvangen en ik heb nieuws
" over jou gegeven aan de jongens die deel genomen hebben aan de
" karavaan van Tortona. Zij beleefden er genoeg aan en belasten
" mij met de aangename taak je te danken en te groeten. Zeker zou
" ik graag eens met je praten; maar wat ik je zeggen wou, kan ik
" niet aan het papier toevertrouwen. Zo je tijdens de komende va-
" kantie mij een bezoek wilt brengen, dan zal ik je zeggen wat ik
" je wou schrijven. Als vriend van je ziel, moet ik je wel een raad
" geven; hij bestaat uit drie V.V.V. 1° Vlucht de luiheid; 2° Vlucht
" de makkers die slechte praat verkopen of slechte raad geven; 3°
" Veelvuldige biecht en communie met vurigheid en voordeel. Groet
" je twee broers, Emanuele Callori en de andere Piëmontezen die mij
" kennen.

" God zegene je en beware je in zijn heilige genade; bid voor
" mij

" je zeer genegen in de Heer
" Pr. Giovanni Bosco

" Turijn, 1 juni 1866.

" Dierbare Emanuele,

"

" In je lief briefje dat je zo vriendelijk was mij te sturen,
" vroeg je mij te bidden dat de heilige Maagd je goede wil zou
" schenken en wilskracht om te studeren. Ik heb het graag gedaan en
" zeker van ganser harte tijdens de hele Mariamaand.

" Ik weet echter niet of ik verhoord werd. Ik zou het graag
" weten, hoewel ik veronderstel van wel. Papa, mama en Azelia ma-
" ken het goed; dikwijls zie ik ze om half zes in de namiddag en in

" onze samenspraak gaat het dan grotendeels over jou. De anderen
" zijn altijd ongerust dat je niet voldoende vooruitgaat in de
" studie en zo de ongenoegens nog vergroot, die ze dit jaar reeds
" gehad hebben. Ik troost ze altijd, steunend op de bekwaamheid, de
" goede wil en de beloften van Emanuele. Zou ik het mis hebben? Ik
" denk van niet. Nog twee maanden en dan wat een mooi feest als je
" goed slaagt in je examens! Bijgevolg, beste Emanuele, zal ik je
" verder aan de Heer aanbevelen; doe jij ook een inspanning; werk-
" zaamheid, ijver, onderwerping, gehoorzaamheid, alles moet aan het
" werk gezet worden om de examens te doen slagen.

" God zegene je, dierbare Emanuele, wees steeds de troost van
" je ouders dank zij je goed gedrag; bid ook voor mij die van harte
" ben

" je zeer genegen vriend
" Pr. Giovanni Bosco.

" Turijn, 1 juni 1866.

Op 1 juni hadden de clerici van het Oratorio, die student in Wijsbegeerte en Godgeleerdheid waren, hun examens in het seminarie op lovende wijze afgelegd en in de morgen van zaterdag 2 juni kwam Don Bosco te Lanzo aan en werd er met grote geestdrift ontvangen. Bij die gelegenheid zei hij met die vaderlijke goedheid, die niets vergeet en alles voorziet, dat D. Bonetti te Mirabello met grote feestelijkheden onthaald was geworden, toen hij verleden november de functie van directeur op zich genomen had. De directeur van Lanzo echter was, misschien omdat het college nog in rouw was of misschien ook omdat hij zijn opdracht in der haast ontvangen had, het huis alleen binnengestapt, zonder feestelijkheden, zonder voorstelling; en daarom stelde hij het op prijs en had hij het zo geschikt dat het feest van St.-Filippus Neri dat gemiste feestelijke onthaal zou goedmaken.

Intussen hoorde Don Bosco de hele namiddag biecht. 's Avonds trok het muziekkorps samen met de leden van het zangkoor het college binnen, terwijl in de straten van de gemeente hun klanken weergalmden. Don Bosco verscheen in de kerkdeur en werd stormachtig door de jongens toegejuicht. Toen allen in de kerk, die met prachtige bloemen en kroonluchters versierd was, aangekomen waren, werd het "Lof" gedaan. 's Zondags 's morgens algemene communie, gezongen mis in de parochie en processie met het Allerheiligste Sacrament. Don Bosco zat aan tafel met de clerus, de burgemeester Duretto en zijn gemeenteraadsleden. Daarna vespers, preek, lof, toneel vuurwerk. Het was een algemene vreugde: muziek en zang de hele dag.

Toen hij te Turijn was teruggekeerd, hernam hij zijn briefwisseling.

" Dierbare Ridder,

"

" Ik heb uw brief ontvangen, waarin u mij wijst op de liefdadigheid van enige vrome mensen uit Rome voor dit huis. Ik dank hen

" in het algemeen en zeg ook aan allen dat ik voor hen bid en laat
" bidden dat de Heer hun het honderdvoudige in dit leven en het
" eeuwige geluk in het andere moge geven.

" Dank heel speciaal de hertogin van Sora voor haar mede-
" werking aan de verspreiding van de loterijbriefjes en voor het
" kostbaar voorwerp dat een van haar vriendinnen ons zond. Zeg aan
" de oudste zoon van deze dame dat ik hem elke dag in het heilig
" Misoffer zal aanbevelen om wat het ook koste op de weg van het
" paradijs te blijven.

" Het spijt mij dat ik nu niet aan mevrouw markiezin Vitel-
" leschi Mathilde kan schrijven, ik hoop het binnenkort te doen;
" doch van nu af aan zal zij zonder twijfel deel hebben in de gebe-
" den die er 's morgens en 's avonds hier in huis gezegd worden.

" Wil het briefje hierbij bezorgen aan mevrouw de gravin
" Bentivoglio.

" Op dit ogenblik kan ik de brieven van Alberto en Giovanni
" Vitelleschi niet beantwoorden; maar ik doe het in het kort.

" De zaken worden hier ernstig en ik meen dat u best zou
" terugkeren, tenzij u nog iets af te handelen hebt.

" Ik vergat u nog te zeggen de heer Aicardi te danken voor
" zijn modelbrief. Ik zal hem bewaren als een dierbare gedachtenis
" van een werkelijk christelijke brief. God zegere hem en make hem
" eeuwig gelukkig.

" Hier in huis zijn allen gezond, maar we zijn overlast met
" werk.

" Nederige groeten aan uw broers, aan P. Brunengo, aan de fa-
" milies Vitelleschi, Villarios, enz.

" Wil aanvaarden de meest genegen groeten van heel het huis
" en vooral van mij die u alle zegen van de hemel toewens, terwijl
" ik het genoeg heb mij heel de uwe in de Heer te noemen

"

"

Uw zeer genegen vriend,

" Turijn, 8 juni 1866.

Pr. Giovanni Bosco.

"

" P.S. - Het zou goed zijn als u de vermoedelijke dag van uw komst
" zou kunnen melden. Ridder Villanova en graaf Villa zitten
" hier in mijn kamer en vragen naar u, groeten u en wensen u
" goede reis. En daarbij was hier vandaag ook uw oom graaf
" Della Margherita en wij zullen mekaar spreken.

Ondertussen waren zwarte wolken aan de politieke horizon opgedoken.

Pruisen had zijn formidabele bewapening voltooid en de kleine sta-
ten van de confederatie in het Noorden, die tot leengoed gemaakt waren,
moesten al het nodige voor de militaire transporten leveren en 57.000
soldaten. Op 4 juli trokken zijn troepen onverwacht Holstein binnen en
het kleine Oostenrijkse garnizoen was verplicht zich terug te trekken.
Op de 13de stuurde Oostenrijk de paspoorten naar de ambassadeur van

Pruisen te Wenen en eiste de zijne te Berlijn terug; op de 14de vroeg het de samenwerking van het federale leger, 157.000 man en de Rijksdag aanvaardde het Oostenrijkse voorstel met gunstige stemmen van 9 staten tegen 5 en met één onthouding. Maar op 16 juni vielen 50.000 Pruisen bliksemsnel Hannover, Saksen en Keur-Hessen binnen; en al leden zij zware verliezen, toch dwongen zij de koning van Hannover te capituleren, de koning van Saksen te vluchten naar Bohemen en namen de keurvorst van Hessen gevangen. Dat alles gebeurde van 16 tot 20 juni. Op 19 juni sprak koning Willem van Pruisen zijn oorlogsverklaring tegen Oostenrijk uit.

Ook in Italië werden in de kortst mogelijke tijd alle nodige voorbereidingen getroffen om het leger te vervoeren en de vloot van vredevoet op oorlogsvoet te brengen. Toch bleef het spoorverkeer voor reizigers nog doorgaan, hoewel in beperkte mate. Don Bosco had de ridder, die zijn aanstaande aankomst te Turijn had laten weten, ervan op de hoogte gebracht en verstrekke hem verscheidene opdrachten en voorname mededelingen.

" Dierbare Heer Ridder,

"

" Kom maar rustig terug, want er is geen moeilijkheid voor de
" reizigers, zo verzekerde mij de prefect van deze provincie. Alvo-
" rens te vertrekken, maak een lijst van familienaam en voornaam van
" personen met wie men in betrekking moet blijven. Koop onder meer
" een half dozijn schone kruisbeelden die door heren aan de hals
" kunnen gedragen worden, als zij het verlangen.

" Bisio, Peirano vertrekken voor de gemobiliseerde wacht; Ga-
" lo vertrok voor de reserve van 1842; zo ontbreken ons vele voorna-
" me personen. God weze in alles gezegend.

" Alvorens te vertrekken groet van mijnentwege de personen
" die ons genegen zijn; zeg hun dat ze mogen rekenen op onze dank-
" baarheid en op onze gebeden tot God en Maria, Hulp der Christenen,
" opdat deze hemelse Weldoenster hen met haar schatten moge overla-
" den, in dit leven en hen gelukkig make in de eeuwigheid. Aan ve-
" len heb ik nog niet geschreven, doch ik zal het na uw terugkomst
" doen.

" Zo het mogelijk is een reis naar Rome te doen, dan zal ik
" het niet uitstellen; doch er valt veel over na te denken, vooral
" daar het huis op dit ogenblik goede assistentie nodig heeft.

" Ik moet u een hele reeks feiten en dingen schrijven, maar
" we moeten geduld hebben en er na uw terugkeer over spreken. Hoewel
" ik verlang dat dit gauw gebeurt, werk toch eerst al uw zaken af;
" een dag vroeger of later, we zullen er ons wel doorheen slaan.

" Donderdag (21) ben ik te Mirabello, als u toevallig langs
" daar terugkeert, dan kunnen wij samen naar Turijn reizen.

" Wij doen de noveen van de Consolata en elke dag enige com-
" munities met een mis voor de familie Villarios en Vitelleschi, die
" zo goed zijn voor u en die zich met zoveel ijver inzetten voor
" ons huis.

" God zegene u, schenke u een goede reis en beschouw mij al-
" tijd in de Heer als
" Uw zeer genegen vriend
" Torino, 15 juni 1866. Pr. Giovanni Bosco.
"
" P.S. - De koepel van de kerk gaat omhoog en wacht op niets anders
" dan op geld.

Om verscheidene redenen wenste de dienaar Gods de terugkeer van ridder Oreglia. Hij had namelijk veel invloed op twee jonge medebroeders, die op alle gebied begunstigd waren, maar door hun geest van hoogmoed en vrijheidszucht in die dagen erge storingen veroorzaakten. Don Bosco nu hoopte dat de woorden van de ridder hen tot kalmte en tevredenheid zou brengen. De zaken waren zo op de spits gedreven dat de dienaar Gods het geval in vrede moest ondergaan uit vrees dat zij een misstap zouden begaan.

Over zijn zorgen in dat verband hebben wij iets vernomen uit een brief aan gravin Callori, die beide jongens kende.

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Op 21 dezer, zal ik, als het God belieft, een uitstap doen
" naar Mirabello; op de heen- of op de terugreis zal ik mij te Casa-
" le ophouden, zo zal ik de troost hebben met u over enkele van mijn
" grotere reizen te kunnen spreken.
" C. en L. schijnen razend te zijn. Ze spreken kwaad van Don
" Bosco en bedreigen met publiciteit tegen hem; en weinige dagen na
" de bedreiging verscheen in de "Conte di Cavour" een artikel tegen
" ons huis. Sommigen zeggen dat het van hen komt. Ik heb medelij-
" den met de menselijke ellende en nog elke dag ondervind ik, dat
" men moet werken voor de glorie van God en niet voor de gunst van
" de mensen.
" Verder beveel ik mij op bijzondere wijze in uw vrome gebe-
" den aan.
" God zegene u, mijnheer uw echtgenoot en het hele gezin,
" terwijl ik met de meeste dankbaarheid de eer heb mij te noemen
" van u, verdienstelijke mevr.
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

In die dagen waren vele moeders ongerust over het lot van hun zo-
nen en namen hun toevlucht tot de eerbiedwaardige om ze aan de bescher-
ming van Maria, Hulp der Christenen, aan te bevelen. Onder de brieven
die wij in ons archief hebben, kiezen wij er twee uit. De eerste is van
markiezin Nerli.

" J. M. J.

Firenze, 15 juni 1866.

"

"

Zeereerw. Don Bosco,

"

" Zoals ik het u met mijn vorige brief liet weten is mijn
" enige zoon als vrijwilliger naar het leger vertrokken en zal in
" het bataljon van de guides van het actieve leger ingelijfd wor-
" den; hij meent dat het zijn plicht tegenover zijn land is. Dit
" besluit is mij als een donderslag op het hoofd gevallen; hoewel
" hij er sinds een maand erg naar verlangde, had ik toch nooit dur-
" ven denken dat hij mij dit leed zou aandoen, daar hij tot nu toe
" nooit het minste gedaan heeft zonder de toestemming van zijn moe-
" der. O, wat een ongelukkige tijden voor iedereen! Mijn zielstoe-
" stand zal het u beter doen begrijpen dan ik het u zeggen kan! Ik
" ben getroffen in het diepste van mijn hart en zo God in zijn barm-
" hertigheid mij niet met zijn genade had bijgestaan, was ik van de
" wijs geraakt. Op de eerste plaats denk ik vooral aan de ziel van
" mijn zoon, omdat ik er mij vooral mee verbonden voel, daar ze eeu-
" wig is:

" U herinnert zich hoe ik u mijn zoon heb aanbevolen en de
" mooie beloften die u me deed.

" Nu is de tijd gekomen om ze te houden en ik reken op uw
" gebeden en deze van uw jongens. Te midden van zoveel leed ben ik
" getroost door de gedachte dat niets onmogelijk is bij God en dat
" Hij uit groot kwaad het goede kan halen; in het diepste van mijn
" hart heb ik het voorgevoel dat Mario ver van zijn familie, waar
" hij aanbeden werd, de nood zal aanvoelen om vromer te zijn en meer
" aan zijn ziel zal denken bij het zien van de grotere gevaren waar-
" aan hij is blootgesteld.

" Hij is nu te Milaan, doch het schijnt dat hij morgen al
" moet vertrekken voor de depot van Caserta, ver van het vuur op
" dit ogenblik, maar altijd te midden van alle soorten gevaren, zo
" de H. Maagd hem niet beschermt. Luister, ik beloof vanaf dit
" ogenblik aan deze machtige Moeder, zo zij hem tegen zoveel geva-
" ren voor het lichaam beschermt en hem daarbij beter en vuriger
" dan hij was, laat terugkeren, een blijvende gift voor uw nieuwe
" kerk die men te Turijn ter ere van Maria, Hulp der Christenen,
" onder uw leiding aan het bouwen is. U zal mij bij de keuze ervan
" moeten leiden daar ik niet weet wat het meest nuttig is. Laten
" wij hopen dat ik op zijn tijd die belofte mag volbrengen. Ik be-
" veel mij vurig aan God aan, opdat deze beproeving mij ook tot
" geestelijk voordeel moge dienen. Grootmoeder Uguccioni vraagt u
" ook een memento. Wil mij elke dag samen met mijn zoon en familie
" zegenen en geloof mij

"

uw toegewijde dienaress
Enrichetta Nerli.

"

De andere brief is gericht aan ridder Oreglia.

Firenze, 11 juli 1866.

Edele Heer,

Ik had al eerder uw waardevol schrijven van 26 juni willen beantwoorden om u te zeggen hoe gelukkig ik was te vernemen dat mijn zuster en schoonbroer meegeholpen hadden ten voordele van dit zo verdienstelijk Oratorio dank zij de betrekkingen die ik u liet aanknopen tussen hun familie en vrienden. Ik wist al dat het een grote voldoening was voor mijn schoonbroer en zuster u te leren kennen en zoveel sublieme en stichtende daden van het leven van deze zo goede Don Bosco te horen vertellen en ik ben u heel dankbaar dat u mijn brief voor hen aanvaard hebt en hem zó stipt ter hand hebt gesteld.

Vanmorgen heb ik een brief van mijn zuster ontvangen... Zij schrijft mij dat zij van markiezin di Villa Rios vernam, dat Don Bosco ziek geweest is en dat dit haar erg bezorgd maakte; het leven van deze heilige man is zo kostbaar. Hij kan in deze beroerde tijden zoveel goed doen aan het mensdom door zijn werk, zijn voorbeeld, zijn raad en het is niet te verwonderen dat het minste nieuws over ziekte of tegenslag heel pijnlijk is voor wie het geluk heeft hem te kennen.

Ik zou geruststellend nieuws willen hebben over zo een kostbaar leven.

Ik verzoek u aan Don Bosco te zeggen dat ik hem niet genoeg kan bedanken omdat hij elke dag voor mij in de heilige Mis wil bidden, dat de H. Maagd mijn zonen, die onder de wapens zijn, zou beschermen; ook u dank ik, heer graaf, dat u mij dit goede nieuws hebt gegeven dat mij troost en sterkt tijdens deze droevige dagen. Tot nu toe was mijn oudste zoon nog niet aan het gevaar blootgesteld, daar hij deel uitmaakt van het IVde legerkorps; van nu af is hij echter de Po overgestoken en kan hij elk oogenblik naar het slagveld gezonden worden. De andere is hier nog altijd in het depot van hetzelfde regiment, als soldaat, om de wapens te leren hantieren; doch ik vrees dat ook hij weldra zal moeten vertrekken. Ik beveel ze beiden aan in de gebeden van Don Bosco en ook in de uwe, heer graaf, en ik vraag voor mij van de Heer te verkrijgen overgave en sterkte om dit en andere kruisen te dragen die het Hem zal gelieven mij over te zenden tot uitboeting van mijn fouten.

Wil aan Don Bosco vragen mijn groeten te aanvaarden en ge-
loof mij altijd

van U Edele, heer graaf,

de zeer verplichte dienaress,
Virginia de Cambray Digny

Met een troostvolle voorspelling had de dienaar Gods in die omstandigheden het hart van een moeder tot rust gebracht; het betrof de vrouw van een adellijke waardigheidsbekleeder van het rijk. Haar tweede oudste die voor de oorlog in geestdrift was ontstoken, was thuis weggevlucht om

het vaandel van Garibaldi te volgen. De totaal troosteloze dame schreef op staande voet erover aan Don Bosco, die haar per kerende post antwoordde dat zij alle vrees uit haar hart moest bannen, omdat haar zoon beter bij haar zou terugkeren dan hij van haar was weggegaan. En inderdaad, toen de chefs het inlijvingskorps de familienaam van die jongeling lazen, riepen ze hem bij zich, zetten hem opzij, wilden niet dat hij met de vrijwilligers vertrok en namen hem op bij de hoogste graad van het district. Daar zat hij veilig, buiten alle gevaar, werd met de graad van officier bevorderd en vond er de tijd om na te denken over het leed dat hij zijn ouders had aangedaan. Omdat hij een rechtgeaard hart had, voelde hij heel erg berouw om zijn misstap en keerde na de oorlog terug naar huis, waar door zijn gedrag de voorspelling van Don Bosco bewaarheid werd.

Terwijl hij de moeders vertroostte, trachtte hij dank zij een preventieve ijver die hij in hoge mate bezat, door middel van de "Letture Cattoliche" in de harten van de naar het front vertrokken zonen gevoelens van geloof, offergeest en trouw in het vervullen van hun plichten op te wekken. Voor de maand juli kwam de bundel: "Een vriendenwoord tot de soldaat: door Vittorio Marchiale." In de inleiding leest men:

"Dierbare soldaten. - Gij houdt niet van dikke boeken en daarom bied ik er u een aan van klein formaat, van weinige waarde, dat gij kunt bewaren in uw tabaksdoos of uw geldbuidel. Leest al wat er in geschreven staat, zowel de kleine als de grote druk; want op elke bladzijde, zult gij het woord van een vriend herkennen, die hoewel hij zo weinig voor u doet, tenminste de verdienste heeft van kort te zijn?"

De schrijver, een priester, legde in drie artikelen deze woorden van St.-Petrus (I, XI, 17) uit: Deum timete - Regem honorificate - Fraternitatem diligite. Daarin bewees hij: 1° Menselijk opzicht is een lafheid en dwaasheid; 2° gehoorzaamheid is een noodzakelijke deugd (de wacht optrekken, krijgsoefeningen verrichten, zijn leven op het slagveld blootstellen); 3° men moet zelfzucht en hoogmoed overwinnen, edelmoedig zijn bij het vergeven van beledigingen en geen tweegevecht aangaan.

Als bijvoegsel werden twee feiten uit de doeken gedaan: "Giovanni Sobieski en de bevrijding van Wenen"; "Een gunst van Maria, Hulp der Christenen". Ten slotte enkele gezangen voor de soldaten.

H O O F D S T U K XXXIV.

Wegens de oorlog werden alle universiteiten samen met alle andere openbare scholen gesloten en de examens werden vervroegd. In het Oratorio hadden de examens echter op de gewone tijd plaats en Don Bosco zocht naar middelen om tijdens de vakantie een zo groot mogelijk aantal leerlingen rond zich te hebben; hij nam zelfs elke nieuweling die hem door de prefectuur van Turijn aanbevolen werd op. Ondanks zijn financiële krapheid, de verminderde bestellingen van sommige werken, het vertrek naar het leger van sommige werkplaatsleiders hadden alle vakjongens toch brood en werk, grotendeels ook omdat er aan de bouw van de kerk werk was voor smeden en schrijnwerkers.

Maar de dienaar Gods moest tevens zorgen voor de clerici voor wie de onderhoudskosten nogal hoog opliepen. Behalve hen die in de congregatie ingeschreven waren, onderhield het Oratorio sinds jaren ook nog anderen uit arme gezinnen, die er hun studies deden en eenmaal tot priester gewijd, bij de clerus van hun bisdommen aansloten. En nog anderen verwachtte Don Bosco uit het seminarie, want sommigen hadden geen naaste familieleden en deden bij het begin van de vakantie een beroep op zijn liefdadigheid voor de vakantietijd. Voor hen allen vroeg hij om hulp bij de vicaris-capitularis.

" Zeervereerde en Hoogerw. Monseigneur,

"

" Het verminderen van de roepingen tot de geestelijke staat
" en het gebrek aan goede priesters, zijn twee dingen die zozeer
" aangevoeld worden dat het niet nodig is erover te spreken. Daarom
" moeten allen, maar vooral de leden van de clerus erom bekommerd
" zijn om in deze nood te voorzien. Ook ik, in mijn geringheid, probeer
" te doen wat ik kan, en heb enkele jongens uitgekozen die door
" hun bekwaamheid en goede zeden hoop gaven op welslagen en liet ze
" de Latijnse studies doen. Ik werd in mijn verwachting niet teleurgesteld
" en sinds enige tijd had ik elk jaar de troost een zeker
" aantal kandidaten voor het examen van de inkleding voor te stellen.
" Sommigen zijn al priester. Uit de examens en uit hun gedrag tijdens de
" verdere kerkelijk opvoeding kan de overheid oordelen dat ze in hun
" hoop niet ontgoocheld werd. Ik heb die jongens die meestal arm zijn,
" kunnen onderhouden dank zij de naastenliefde van liefdadige personen;
" maar op dit ogenblik kunnen zij verder niet meer steunen, zodat ik
" tegen wil en dank moet ophouden met de vorming van een zestigtal
" jongens wier bekwaamheid, aard en zeden de beste hoop geven voor de
" geestelijke staat.

" Daaronder wend ik mij tot u, Hoogeerwaarde Heer, en vraag u
" nederig, doch met de meeste vurigheid deze nood in welwillende be-
" schouwing te willen nemen en mij te helpen voor het onderhoud van
" de clerici, die assisteren, van de leraren, die onderwijs geven en
" de jongens die alle of ongeveer alle steun nodig hebben.
" Ik heb volle vertrouwen dat u in uw goedheid zult tegemoet
" komen in de kosten ten voordele van een werk dat als enig doel
" heeft goede dienaars aan de Kerk te geven en het welzijn van onze
" H. Godsdienst te bevorderen tot meerdere glorie van God en het wel-
" zijn van de zielen.
" Ik wens u een grote beloning van de hemel toe en noem mij
" dankbaar en hoogachtend,
" van U, vereerde en hooggeachte heer,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

Het antwoord van Mgr. de vicaris, die al verscheidene keren het Oratorio geholpen had, toont aan dat de Turijnse Curie in die dagen geen weelde had.

Turijn, 13 juni 1866.

"
" Zeereerw. Heer,
"
" Zo er een instelling is die de grootste achting en medewer-
" king verdient en zo er iemand is over wie men hetzelfde oordeel
" kan vormen, dan bent u dat wel, zeereerwaarde heer en de door u
" opgerichte en wijselijk bestuurde instelling; en daarom spijt
" het mij erg dat ik u niet kan helpen. Maar het is echt zo.
" Fondsen of middelen heb ik niet; van de inkomsten van het bisdom
" of van de curie of als vicaris-capitularis krijg ik geen cent. Ik
" heb niet de minste vergoeding voor verzendingen van de curie,
" noch een honorarium of bijverdienste of rechten op handtekenin-
" gen. Integendeel, ik heb veel verplichtingen die ik als eenvou-
" dige kanunnik met mijn inkomen, niet zou hebben. Kapelanijen of
" beneficiën heb ik op dit ogenblik niet en hiermee zou ik uw cle-
" rici gaarne bevoordelen; maar ik moet aan zoveel anderen denken
" die het ook verdienen en heel arm zijn. Zeker kan ik niet be-
" schikken over renten van het bisdom omdat zij met moeite voldoen-
" de zijn voor het kleine honorarium van de bedienden en daarbij,
" om redenen die u wel zult kennen, verminderen ze elke dag; en
" mocht er enig overschot zijn dan moet ik het reserveren voor de
" opvolgende bisschop aan wie ik rekenschap moet geven van de in-
" komsten van de vacature. De inkomsten van het K. Economaat zijn,
" zoals u weet, niet tot mijn beschikking, zodat er niets anders
" overblijft dan het "Nemo dat quod non habet." Ten andere al de
" overige clerici, hetzij leerlingen van het seminarie (waarvan er
" wellicht geen enkele volledig kostgeld betaalt en geen zes of acht

" die de helft betalen), hetzij externen bevinden zich in dezelfde
" toestand en in dezelfde nood als deze van uw Oratorio, zodat ik tot
" mijn grote spijt op financieel gebied uw brief van gisteren niet
" "juxta vota et merita" kan beantwoorden.
" Bijgevolg vraag ik u te wachten tot ik u en uw goede cleri-
" ci kan helpen.
" Wil mijn groeten aanvaarden en intussen noem ik mij
" "
" uw zeer toegewijde dienaar,
" Giuseppe Zappata, vic.gen.kap.

Daar zijn aanvraag geen resultaat had, sprak Don Bosco ten beste bij kan. Vogliotti, rector van het seminarie en diocesaan pro-vicaris voor een arme clericus die zich aan hem had aanbevolen.

" Zeervereerde en Zeereerw. Heer Rector,
" "
" Verleden herfst heb ik u, zeereerw. Heer, een aanbeveling
" gegeven voor de clericus Fusero Clemente die geen kostgeld kon be-
" talen; ikzelf had hem hier kosteloos gehouden en hem zelfs voorzien
" van klederen en boeken. U was zo goed mij te antwoorden, of monde-
" ling of per brief dat, gezien de toestand van de clericus Fusero,
" ik hem zou aanmoedigen en hem naar het seminarie zou zenden, en dat
" zo zijn gedrag goed was, hij geen pension moest betalen.
" In de loop van het jaar werd hem niets gezegd; maar nu
" schrijft hij mij dat hij zijn uitzet niet kan terugkrijgen zonder
" eerst zijn schuld te betalen. Ik denk niet dat hij zou te kort ge-
" komen zijn, noch wat de studie, noch wat de godsvrucht betreft;
" daarom vraag ik u een woord aan de econoom van Bra te willen
" schrijven dienaangaande, te meer, daar de toestand van deze fami-
" lie na een serie van tegenslagen ellendig en medelijdenswaard is.
" Met veel leed hebben wij gehoord over uw zwakke gezond-
" heidstoestand en daar er niets anders in onze macht ligt, hebben
" wij u door speciale gebeden aan de Heer aanbevolen.
" Moge de Heer ons verhoren en u een lang en gelukkig leven
" verlenen. Met de meeste hoogachting heb ik de eer mij te kunnen
" noemen
" van u, hoogvereerde en zeereerw.,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 16 juni 1866. Pr. Giov. Bosco.

De grote welwillendheid van de kanunnik moedigde hem aan om een nieuw verzoek te doen gelijkaardig aan dat wat hij al aan de vic.-kap. gestuurd had.

" Zeervereerde en Zeereerw. Heer Rector,
"
" Ik leefde in de hoop dat ik mij dit jaar niet tot het semi-
" narie moest wenden om subsidie te vragen ten voordele van de arme
" clerici van dit huis, maar het opdrogen van vele weldadigheidsbron-
" nen heeft onze clerici en mijzelf in gebrek gebracht; want zij zijn
" helemaal te mijnen laste wat eten, kleding en alle andere benodigd-
" heden betreft.
" Het is daarom dat ik mijn verzoek hernieuw om de grootst
" mogelijke hulp te verkrijgen die de administratie van het seminarie
" mij in haar welwillendheid kan geven.
" Het aantal clerici hier en te Lanzo belooft vijftig. Zij
" brengen al hun tijd door met assistentie, met het geven van gods-
" dienstlessen, het onderwijs aan arme kinderen vooral aan hen die
" de jongensoratorio's van deze stad bezoeken.
" Vol vertrouwen dat u, zeereerwaarde, dit alles in welwil-
" lende beschouwing zult nemen, betuig ik u mijn oprechte dankbaar-
" heid waarmee ik de eer heb mij te mogen noemen
" van U, Zeereerwaarde,
" de zeer verplichte dienaar en verzoeker
" Turijn, 26 juni 1866. Pr. Giovanni Bosco.

Drie dagen later schreef hij aan dezelfde om voor de clerici van Lanzo de toelating te bekomen de examens bij een speciale commissie af te leggen.

" Turijn, 29 juni 1866.
"
" Weledele en Zeereerw. Heer Rector,
"
" Door het vooruitschuiven van de examens en de haast waarmee
" ze dit jaar moesten afgelegd worden, konden de assistenten en de
" leraren van het college van Lanzo niet tijdig verwittigd worden.
" Nu verlangen ze hun examens af te leggen; maar aangezien de exa-
" mens van het college vervroegd worden, zou de assistentie die zij
" daar te doen hebben en de onkosten die ze moeten doen om naar Tu-
" rijn te komen grote last bijbrengen, zo zij naar hier moesten
" komen.
" Daarom laten zij mij u vragen de heer deken van Lanzo te
" willen afvaardigen zoals verleden jaar of een andere priester die
" u daartoe geschikt acht.
" Vol vertrouwen dat u ook nog deze gunst bij al de andere
" zult voegen, wens ik u van de Heer gezondheid en een gelukkig le-
" ven toe, terwijl ik met ware dankbaarheid de eer heb mij te mogen
" noemen,
" van U Edele, de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giov. Bosco.

" P.S. - Drager dezès is de econoom van Lanzo, die, zo u het
" goedvindt, om het even welk antwoord, ook een monde-
" ling, zal aanvaarden.

Inmiddels was hij te Mirabello geweest, waar de jongens van het kleinseminarie op 21 juni plechtig het feest van de H. Aloysius vierden. Daar vond hij theoloog Antonio Belasio, over wie wij al gesproken hebben en die er de lofrede van de heilige hield.

Een student van de vijfde gymnasiale, de beste jongen van het college, lag zwaar ziek te bed. Hij heette Francesco Rapetti; zijn vader had voor hem verkregen dat hij bij de clerici van het bisdom Alessandria gerekend werd en samen met hen van de militaire lichte geschapt werd. Op die 21ste wilde Rapetti overdag opstaan en de dag met de anderen doorbrengen; maar 's avonds kon hij niet meer op zijn benen staan en legde hij zich te bed.

Weinige uren later werd hij door zo erge krampen gekweld dat hij scheen te sterven; en de een of ander in huis meende - en zegde - dat hij al dood was.

Aangezien de ziekenzaal dicht bij de kamer van Don Bosco gelegen was, nodigde Vincenzo Provera, broer van D. Francesco, prefect van het college, de dienaar Gods uit om voor die nacht gastvrijheid te willen aanvaarden in zijn ouderlijk huis. Don Bosco koesterde grote achting en genegenheid voor de oude Provera en zijn gezin. Nooit bevond hij zich te Mirabello of hij ging hem bezoeken en hij placht te zeggen dat het gezin van Don Bosco en dat van Papa Provera maar één enkel gezin vormden; en hij schreef nooit aan de directeur zonder hem een genegen groet te sturen; hij was ook gewoon hem en de leden van zijn gezin sommige kaartjes of persoonlijke feestgeschenkjes te sturen, zoals hij te Turijn met de jongens deed. Daarom ging hij gaarne op de uitnodiging in.

Eenmaal in het huis aangekomen, werden alle deuren op slot gedaan en de sleutels weggenomen. Nu viel er een feit voor dat ons Vincenzo Provera vertelt en dat bevestigd wordt in een brief van mevrouw Carolina Provera, zuster van de Fedeli Compagne. De brief werd na de dood van Don Bosco uit Parijs aan Don Evasio Rabagliati gestuurd.

U zou gaarne het juiste feit kennen van de verdwijning van de eerwaarde Don Bosco uit mijn huis. Ik kan werkelijk niet meer zeggen dan wat ik u al verteld heb. Zekere avond, het was al laat, stond ik met mijn zuster Colombiana onze broer Vincenzo op te wachten die van het college zou terugkomen. Hij kwam haastig binnengelopen en zei: - "Maak kamer en bed klaar; de zieke jongen, naast de kamer van Don Bosco is overleden. Het past niet dat Don Bosco in de kamer slaapt naast die van de dode. Hij heeft aanvaard bij ons te komen." - En zo gebeurde het. 's Anderendaags 's morgens stond ik heel vroeg op en de deuren van het huis waren alle

gesloten. Het hele gezin maakte niet het minste geluid om Don Bosco in zijn slaap niet te storen. Tot onze verwondering kwam iemand uit het college, ik weet niet meer wie, bij ons; het was ongeveer 6 u. - en zei dat Don Bosco al in het college was en er bezig was met de H. Mis te lezen. - Dat is niet mogelijk, antwoorden wij, hij is nog niet buiten zijn kamer gekomen en niemand van ons heeft hem al gezien. - De deuren werden eerst laat opengedaan. Om buiten te komen moest Don Bosco door de kamer waar wij bijeen waren, precies om hem te zien en zijn zegen te vragen. Heel verstomd zeiden wij de ene tot de andere: - "Hoe is hij buiten- geraakt?" Het is waar dat de kamer waarin Don Bosco de nacht doorbracht twee deuren had; één daarvan komt uit op een gemeenschappelijke trap met de burens; maar toen wij onmiddellijk gingen kijken vonden wij ze hermetisch gesloten en de sterke sloten waren onaangeroerd.

Meer dan eens hebben wij daar in het gezin over gesproken en het besluit was altijd hetzelfde: "Wij weten niet hoe hij buiten geraakt is."

Toen de jonge Rapetti enigszins van de zware crisis bekomen was, verlangde hij vurig met Don Bosco te kunnen spreken, en nadat hij de H. Mis gecelebreerd had, ging hij hem gaarne bezoeken. Omdat hij veel van die dierbare zoon hield, beval hij hem bij O.-L.-Vrouw aan, sprak hem troostwoorden in die hem op heilige manier verblijdden en schonk hem uiteindelijk de zegen. Alvorens te vertrekken, vroeg hij hem of hij verlangde dat Don Bosco God zou smeken hem ogenblikkelijk te genezen. - "Neen", antwoordde de zieke, "ik verlang wel Gods wil te doen!" En de brave jongen stierf op 22 juni in de vrede van de Heer.

In de morgen van de 22ste was Don Bosco naar Turijn teruggekeerd en op de 23ste brachten telegrammen uit Florence het voorziene en treurige nieuws dat de wet op de kerkelijke goederen definitief goedgekeurd was. Toen alles voor de oorlog gereed was, sprak de regering over de dringende noodzaak om subsidies uit de goederen van de Kerk te halen en zodoende in de schaarste van de schatkist te voorzien. Voor het behouden van de religieuze orden, die nog bestonden, waren aan het parlement 191.000 schriftelijke verzoeken overgemaakt; maar de razernij van de sektariërs tegen de katholieke instellingen had rekening gehouden met de 16.000, welke op het aanstoken van dezelfde regering hun afschaffing vroegen.

Nadat de gekozen kamer de voorgestelde vermindering van de bisdommen verworpen had en integendeel nieuwe lasten op hun bisschoppelijke inkomens had gelegd, keurde zij op 19 juni de wet goed waardoor zonder enige uitzondering alle religieuze verenigingen en andere kerkelijke lichamen opgeheven werden en waardoor de staat in het bezit gesteld werd van al hun goederen. Tevergeefs smeekten de liberale afgevaardigden, onder wie Ricciardi, dat de zusters van Liefde, de hospitaalbroeders, "Fate bene fratelli" geheten, de kloosters van Vamaldoli en Montecassino tenminste gespaard zouden blijven; ze wilden niet dat ook maar één slachtoffer aan hun moordpartij ontsnapte.

Aan de uitgedreven kloosterlingen werd een jaarlijks pensioen toegewezen: orden die bezit hadden, priesters en koorzusters zouden, volgens leeftijd ten hoogste 600 lires en ten minste 360 lires ontvangen; lekenbroeders en lekenzusters ten hoogste 480 en ten minste 200. Bij de bedelorden ontvingen priesters en koorzusters 250 lires; lekenbroeders en lekenzusters 140 lires als ze ouder waren dan 60 jaar, 95 als ze jonger waren. Deze laatste categorie was de talrijkste.

De zusters werd de keuze gelaten tussen het pensioen en een levensrente, berekend op haar dotatie bij het binnentreden in het klooster; op hun vraag werd hun ook toegestaan in het klooster te blijven of in een deel dat door de regering toegestaan was. Wanneer ze echter op zes zouden terugvallen, zouden ze in een ander huis, zelfs van een verschillende orde, ondergebracht worden.

Op 23 juni werd die wet gestemd in de Senaat met 87 stemmen tegen 22 en de prins regent van Garignano, bekrachtigde ze op 7 juli.

Zodoende werden de kloostergemeenschappen van hun huizen, inkomsten en bezittingen beroofd, met het gevolg dat de zusters in sommige provincies tot de uiterste ellende gebracht werden. Een buitengewone hoeveelheid gronden werden openbaar verkocht; veel kerken voor profaan gebruik veranderd; kloosters en conventen veranderd in kazernen, gevangenissen en scholen; gewijde, uit de kerken weggehaalde vaten, gingen over in de handen van venters en van joden, en een groot aantal kloosterlingen uit de nieuwe provincies, die door deze laatste wet nog veel slechter behandeld werden dan door die van 1855, moesten op andere plaatsen en vooral in Piëmont een eerlijk onderhoud gaan zoeken.

Don Bosco, die zo van kloosterlingen hield, maakte er haast mee om die beproefden bij te springen.

"Ik herinner mij", getuigt D. Francesco Dalmazzo, "hoe Don Bosco uit alle hoeken van Piëmont verdreven kloosterlingen uitnodigde om gastvrijheid in zijn huizen te aanvaarden, hoe er verscheidene zelfs van bedelorden zijn aanbod aannamen, de enen gedurende meerdere jaren, de anderen gedurende het hele leven, en hoe zij er van het noodzakelijke voorzien werden. En nog meer: Toen eens enkele paters jezùieten te Turijn bijeengekomen waren en de regering hun uitwijzing bevolen had, gelastte Don Bosco mij naar P. Secondo Franco, hun overste, te gaan met de opdracht gastvrijheid aan te bieden in gelijk welk huis zolang hij het goed vond. En ik herinner mij hoe bij die gelegenheid P. Franco uit ontroering begon te wenen en uitriep: - "Wat een groot hart heeft die Don Bosco toch! Het is een echte heilige!" - En hij droeg mij op hem te gaan bedanken en te zeggen dat hij in alles voorzien had maar dat hij zich altijd de liefde van de man Gods zou gedenken."

H O O F D S T U K XXXV.

Op 19 juni had koning Vittore Emanuele de oorlog aan Oostenrijk verklaard. Het Italiaanse leger, 219.000 man sterk en met 456 kanonnen, werd in twee korpsen ingedeeld. Een ervan was onder de onmiddellijke bevelen van de koning geplaatst, had als chef van de Generale Staf generaal La Marmora en moest naar de Mincio; het tweede onder generaal Cialdini moest optrekken naar de Beneden-Po bij Ferrara. Een derde korps van 30.000 vrijwilligers onder Garibaldi had opdracht een inval in het Trentse te beproeven. Met de bewegingen van het leger moesten de vlootoperaties verbonden worden, vloot die uit 36 schepen, waaronder 12 pantserschepen, bestond. De Oostenrijkers hadden in Italië 180.000 man en in de Adriatische Zee een vloot van 27 schepen, waaronder 7 pantserschepen.

De koning vertrok op de 21e uit Florence naar het hoofdkwartier van Cremona. De door La Marmora aangevoerde bataljons staken in de morgen van de 23ste de Mincio over en werden op de 24e te Custoza in het hart van de vestingvierhoek aangevallen door de kern van de strijdkrachten van aartshertog Alberto. De slag duurde de hele dag en werd door de Italianen verloren, hoe dapper ze ook vochten. Ze moesten bijgevolg enige tijd zonder actie blijven om zich te reorganiseren.

Het ontmoedigende nieuws bereikte Turijn in de nacht van 25 juni, toen het naamfeest van Don Bosco al gevierd was in het Oratorio. De musicoletterkundige zitting had plaats in de avond van de 23ste. De directeurs van Mirabello en van Lanzo waren opgekomen en hadden ieder een leerling meegebracht om hun communiteit te vertegenwoordigen. Op de avond van de 24ste werd de zitting niet herhaald zoals dat een of twee jaar later gebeurde en daarna altijd en Don Bosco had zich in zijn kamer teruggetrokken. Hij had het oog op een nieuw ontwerp nl. een instituut voor vrouwen, dat bestemd was voor de opvoeding van de meisjes en dat de salesianen in hun zending zou helpen. Hij legde zijn gedachten bloot aan de directeur van het college van Lanzo, die dadelijk neerpende, wat hij gehoord had. Hier volgt zijn verhaal.

"De zon was op de dag van St.-Jan de Doper ondergegaan; de maan stond stralend aan de hemel en een fris windje koelde de zomerse warmte af. Ik bevond mij met Don Bosco in zijn kamer en bleef ongeveer twee uur alleen met hem. Op alle vensters van het Oratorio en op de leuning van de terrassen dansten honderden vlammetjes in gekleurde glaasjes. Midden op de speelplaats stond het muziekkorps, dat tussendoor de zoetste melodieën speelde. Don Bosco en ik gingen bij het raam staan en wij stonden de een tegenover de andere in de vensternis. Het was een betoverende schouwspel

en een onuitsprekelijke vreugde vervulde het hart. Vanaf de speelplaats konden wij niet gezien worden omdat wij in de schaduw stonden. Van tijd tot tijd wuifde ik echter met mijn zakdoek buiten het raam en toen de jongens dat in de gaten kregen, braken ze in een oorverdovend Leve Don Bosco uit!

"Don Bosco glimlachte. Lange tijd stonden wij daar zonder een woord uit te brengen, in gedachten verzonken; opeens riep ik:

- "Ah, Don Bosco, wat een mooie avond! Herinnert u zich de oude dromen? Hier zijn dan de jongens, de priesters en de clerici die de Madonna u beloofd heeft!"

- "Wat is de Heer goed", antwoordde Don Bosco.

- "En sinds twintig jaar heeft het brood nooit bij iemand ontbroken! Alles kwam tot stand en zonder iets te bezitten. Wat heeft de mens bij dit werk te betekenen? Als dat een menselijke onderneming was, dan waren wij al vijftig maal te gronde gegaan!"

- "Je zegt niet alles; ga eens na hoe snel de congregatie groeit in personeel en in werken! Elke dag herhalen wij: Laten we ophouden, stop! en een geheimzinnige hand drijft ons altijd vooruit."

En terwijl hij dat zei keek hij naar de rijzende koepel, dacht terug aan de oude dromen en richtte zijn blikken op naar Haar die hem in de witte stralen van de maan als een hemels visioen toescheen. Op dat ogenblik scheen de blik en het gelaat van Don Bosco als geïnspireerd. Wij hervielen in ons stilzwijgen, ten prooi aan duizend emoties.

Uiteindelijk begon ik voor de tweede keer te praten.

- "Zeg eens, Don Bosco, denkt u niet dat er nog iets ontbreekt om uw werk volledig te maken?"

- "Wat wil je daarmee zeggen?"

Een ogenblik aarzelde ik en ging dan verder:

- "En zult u voor de meisjes dan niets doen? Vindt u ook niet dat een door u gesticht instituut voor zusters, dat met onze congregatie verbonden is, de bekroning van uw werk zou zijn? Ons Heer had toch ook vrome vrouwen die Hem volgden "et ministrabant ei". Hoeveel werk zouden de zusters niet kunnen doen ten voordele van de arme leerlingen. En dan, zouden zij niet voor de meisjes kunnen doen, wat wij voor de jongens doen? Ik was aan het aarzelen gegaan om mijn gedachte uit te drukken, omdat ik vreesde dat Don Bosco die mening niet zou delen. Hij dacht even na en antwoordde tot mijn verwondering:

- "Ja, ook dat zal gedaan worden; wij zullen zusters hebben maar nog niet direct; een beetje later." Inderdaad, zij werden regelmatig gesticht in 1872.

's Anderendaags schreef Don Bosco aan de jongens van Lanzo.

" Aan mijn dierbare zonen van Lanzo,
"
" Jullie kunnen zich niet inbeelden, mijn dierbare zonen, wat
" een genoegen mij het bezoek van de heer Directeur D. Lemoyne,
" samen met je afgevaardigde, mijn goede vriend Chiariglione, mij
" gedaan heeft.
" Deze vreugde vergrootte nog toen ik de schone en genegen
" brieven las van de verschillende klassen, van verscheidenen onder
" u, en van verscheidene assistenten, leraren en prefect. Ik heb ze
" alle de ene na de andere willen lezen zonder onderbreking, tenzij
" om dikwijls een traan van ontroering af te drogen. En jullie heb-
" ben er nog een geldelijke gift voor de kerk aan toegevoegd; deze
" goedheid deed mijn vreugde ten top stijgen.
" Mijn dierbare jongens, aan allen mijn beste dank; het is
" waar dat jullie mij verscheidene dingen gezegd hebben, die niet op
" mij toepasselijk zijn, maar toch aanvaard ik ze als tekenen van de
" welwillendheid van uw hart.
" O, wees altijd de gezegenden van de Heer. D. Lemoyne zal u
" veel dingen zeggen van mijnentwege; hij is uw directeur, houd van
" hem en wees hem gehoorzaam en vertrouwvol zoals jullie dat voor mij
" zijn. Hij werkt graag voor jullie en verlangt niets anders dan
" je welzijn. O, wat vertelt hij al niet over jullie!
" Laat me dus toe dat ik jullie zeg: "Leve de heer directeur
" D. Lemoyne, leve alle oversten van het college en veel toejuichin-
" gen voor al mijn dierbare zonen van Lanzo."
" Ik hoop jullie weldra weer te zien en wij zullen met elkaar
" over heel belangrijke zaken spreken.
" Intussen bid voor mij en ik zal niet nalaten jullie aan de
" Heer in de H. Mis aan te bevelen.
" De genade van O.H.J.C. zij altijd met jullie en de Heilige
" Maagd helpe ons allen de weg van de hemel te bewandelen. Amen.
" Ik ben voor jullie met alle genegenheid,
"
" de zeer genegen vriend in de Heer
" Turijn, 25 juni 1866.

Het adres luidde:

Aan de dierbare jongens van het college - kostschool van Lanzo, hun
vriend Pr. Bosco Giovanni.

In die dagen bereidde men in het Oratorio een Latijns toneelstuk
voor. Het uitnodigingsbiljet werd door D. Francesca, die sinds vele jaren
het toneel leidde en het spel aanleerde, geschreven en op 23 juni verzonden.

JOANNES BOSCO SACERDOS

Lectori salutem (1).

Pueri mei music enz., zie Vol. VIII, blz. 419.

Don Bosco wilde de voorstelling bijwonen, niet alleen om zijn leerlingen tevreden te stellen, maar tevens om hulde te brengen aan de talrijke uitgenodigden. Samen met hem kwam ook clericus Berto Gioachino, de jonge secretaris die hij dat jaar uitgekozen had. Hij toonde zich bij het begin van zijn voorname opdracht een beetje schuchter en vreesde dat hij niet volledig het vertrouwen zou kunnen beantwoorden dat zijn overste in hem gesteld had. Don Bosco stelde hem gerust. Clericus Berto vertelt het ons zelf:

"Toen ik in 1866 Don Bosco van zijn kamer naar de toneelzaal vergezelde en wij beiden heel alleen van het trapje van de studiezaal kwamen, zei hij mij: - "Pas op, je bent te zeer bang van Don Bosco; je meent dat ik streng en veeleisend ben en daarom heb je de schijn vrees voor mij te koesteren. Je durft me niet vrijelijk toespreken. Je bent altijd vol angst mij niet tevreden te kunnen stellen. Leg toch alle schrik af. Je weet dat Don Bosco het goed met je meent; want je kleine domheden merk ik niet en de grote vergeef ik je."

Wat een vaderlijke goedheid!

Toen hij van het rumoer en de drukte van die dagen verlost was, schreef hij aan gravin Callori.

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Op 22 dezer vertrok ik uit Mirabello om naar Casale te
" gaan; toen ik aan het station aankwam waren er geen treinen meer en
" nadat ik vijftien uren te Alessandria gewacht had, kon ik eindelijk
" verder tot Turijn. Daardoor heb ik u en uw gezin niet kunnen groeten
" en u niet over zaken kunnen spreken.
" Nu moet ik u zeggen dat morgen mijn schuld bij de heer
" graaf vervalst; ik moet er dus voor zorgen "mijn schuld te betalen
" om weer krediet te krijgen". Toen u in het huis Collegno was, hebt
" u mij gezegd dat u omstreeks deze tijd een gift zou doen voor de
" nieuwe kerk of voor het altaar van St.-Jozef, maar u stelde de som
" niet vast. Wees dus zo goed mij te zeggen:
" 1° Of uw liefdadigheid u toelaat nu giften te doen en welke.
" 2° Waar ik het geld voor de heer graaf moet sturen.
" 3° Of de heer graaf betaald kan worden met briefjes, of zoals het
" redelijk is, ik de biljetten moet omwisselen in napoleons, zo-
" als ik ze gekregen heb.

(1) Haec valet tessera tibi et tuis.

" Zodra de treinen weer regelmatig rijden, zal ik naar Casale
" of wel naar Vignale komen, en dan zal ik het genoegen hebben
" "Cesarino" te zien, waarvan ik in mijn antwoord op zijn brief de
" naam in "Bimbo" veranderd heb.
" O, mevrouw de gravin, ik heb de hulp van uw gebeden nodig.
" Ik heb zoveel te doen dat ik niet weet waar ik moet beginnen of
" eindigen. Goddank, de zedelijke toestand van het huis is best;
" alleen hier of daar een doorn; maar dat is onvermijdelijk in ons
" menselijk bestaan.
" God zegene u, mevrouw de gravin, en zegene heel uw gezin;
" Hij beware u allen in zijn genade en in de vrede des harten.
" Met de meeste dankbaarheid en de grootste achting heb ik
" de eer mij te mogen noemen
" van u, verdienstelijke mevrouw,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.
" Turijn, 29 juni 1866.

Don Bosco sprak daar over een doorn. Dat zal ook wel de dood geweest zijn van een leerling van het Oratorio en een erge ziekte van een jongen te Mirabello. Don Rua schreef in zijn necrologio:

"Dood van Borgna Luigi, 12 jaar oud, geboren te Casotto, een zeer deugdzaam kind. Hoewel nog niet lang in het Oratorio, was hij lid van de compagnie van het H. Sacrament en ook ingeschreven bij de kleine clerus, waar hij door zijn eerbiedige houding uitmuntte tijdens de goddelijke diensten.

Een ander jongetje, dat hij uit Florence meegebracht had en aan de directeur van het klein seminarie van Mirabello toevertrouwd had, bevond zich in slechte gezondheidstoestand. Sinds twee maanden liet een hardnekkige hoest hem geen rust meer. De oversten verstrekten hem alle mogelijke zorg maar zonder resultaat. Het ging om Ernesto Saccardi uit Brozzi (Florence) die om zijn zó uitmuntende deugden verdiende dat zijn levensbeschrijving gemaakt werd door D. Bonetti. Zijn makkers heetten hem trouwens "de engel". Omdat men aan vroegere ziekten van hem teruggacht en rekening hield met zijn tere gestel, begon men voor zijn leven te vrezen. In gemeen overleg met de dokter besliste D. Bonetti om twee redenen hem naar Turijn te sturen: om van lucht te veranderen en om hem door de beroemdste dokters van die stad te laten onderzoeken. Wij deelden die beslissing aan Saccardi mee, die er gelukkig om was. Hij streefde er altijd naar dicht bij Don Bosco te vertoeven, die hij erg liefhad en als zijn zielenvader beschouwde. Meermaals had hij gezegd dat de dood hem op geen enkele manier bang kon maken, als hij op dat ogenblik door Don Bosco bijgestaan kon worden. De jongen werd daarom door een meester naar Turijn begeleid die de opdracht kreeg hem tijdens de reis bij te staan en hem in de handen van Don Bosco die hem opwachtte af te leveren. Op 30 juni kwam hij te Turijn aan. De meest befaamde dokters werden bijeengeroepen en het antwoord van het consult sloeg een diepe wonde in het hart van allen die

zoveel van de brave jongen hielden. Nu wachtte hem de krans in de hemel; hij had hem in een korte tijdsspanne heel rijk en mooi gemaakt en de engelen stonden te wachten om hem op zijn hoofd te zetten. Rustig, zelfs tevreden en door Don Bosco bijgestaan, overleed hij op 4 juli.

Enkele dagen later deelde Don Bosco de omstandigheden van de stichtende dood van haar zoon aan de bedroefde moeder mee.

Hoewel hij niet veel bedlegerig was en naar de kerk ging voor de godsvruchttoefeningen, toch vroeg hij, toen hij weer eens te bed ging, om de H. Sacramenten te ontvangen en men stond het hem toe. Op zekere avond zei hij mij na de biecht dat er iets was wat hem leed berokkende. - "Ik vrees", zei hij, "dat de ziekte lang zal aanslepen, en dat u mij naar huis zult sturen. Mocht het zo zijn, dan was ik te beklagen." - Onmiddellijk troostte ik hem en beloofde dat ik hem zowel bij lange als bij korte ziekte bij mij zou houden en dat hem niets zou ontbreken wat nodig is hetzij voor de ziel, hetzij voor het lichaam. Vol vreugde voegde hij eraan toe: - "Ik zal dus altijd bij Don Bosco zijn en een zoon van Don Bosco. God zij geloofd." - "Maar", zei ik, "zo God je bij Hem in het paradijs zou willen en ik je zou laten gaan, wat zeg je daarvan?" - "O ja, ik zou gaarne naar de hemel gaan."

Ik moet zeggen dat hij erg bang was om naar huis gezonden te worden en hij werd zieker als men hem daarover sprak. - "Thuis", zei hij, "zijn er te veel gevaren voor de ziel en die zou ik niet kunnen ontvluchten, helaas!"...

Hier laat ik veel achterwege wat het verloop van de ziekte en het ontvangen van de sacramenten betreft en ik spreek ook niet over zijn geduld, zijn godsvrucht en zijn vurigheid, allemaal dingen die het onderwerp van een schoon boekje kunnen worden. Ik zeg slechts dat ik hem op zekere dag voorstelde zijn moeder te laten komen om hem een bezoek te brengen. - "Neen", antwoordde hij, "misschien zou zij mij niet meer in leven aantreffen en ze houdt zoveel van mij dat het voor haar een te groot verdriet zou zijn mij te zien sterven. En ik ook, ik zou er te veel onder lijden."

De avond voor zijn dood vroeg ik hem of hij mij iets te vragen had en hij antwoordde: - "Zeg aan mijn makkers dat ik morgen bij de Madonna zal zijn in de hemel. Laten wij deze avond, hernam ik, een brief schrijven aan pater Giulio Metti; verlang je iets van hem?" - "O, pater Giulio", riep hij uit, "lieve pater Giulio, ik dank u dat u mij naar hier gezonden hebt en zo mijn ziel gered hebt. God belone u ervoor."

Op 4 juli stond ik naast hem om het verloop van de ziekte na te gaan en toen hij volhield dat hij vandaag naar de Madonna in het paradijs zou gaan, vroeg ik hem wie hem dat gezegd had. - "Zij die ik als mijn moeder gekozen heb, verzekert mij dat. Zij zal niet veranderen wat zij mij beloofd heeft." Toen vroeg ik hem of hij een boodschap had voor zijn moeder. - "Ja", zei hij, "zeg aan moeder dat ik haar dank voor al wat zij voor mij gedaan heeft, en dat ik haar vergiffenis vraag voor het

ongenoegen dat ik haar aandeed. - "Lieve moeder", ging hij verder, "gij hebt grote offers gebracht voor mij; maar wees er zeker van, gij hebt mijn ziel gered en dat is alles waard. Gij verliest een zoon op aarde, maar ge zult hem terugvinden in de hemel. Ik weet dat het bericht van mijn dood u groot verdriet zal bezorgen, maar gij zijt christen; maak er een offer van voor de Heer tot mijn zielenrust". Na deze woorden zei ik hem wat te rusten en hij deed het ook. Een beetje later ging hij verder: - "Zeg ook aan moeder, dat ik tevreden sterf zonder de minste schrik voor de dood. O, lieve moeder, ik ga naar de hemel, schep moed, ik verwacht u daar en ik zal God altijd voor u bidden. Groet de hele familie en zeg hun, dat men op het ogenblik van de dood vergaart wat men tijdens het leven gezaaid heeft."

Hij wilde nog wat anders zeggen maar hij was zo ontroerd dat ik hem aanraade te zwijgen. - "Ik heb nog iets te zeggen en ik zou het willen zeggen." - "Zeg het maar en ik zal alles doen wat je zegt." - "Het is pijnlijk", voegde hij er aan toe, "het weegt mij, maar ik beveel het u aan. Vraag aan mijn moeder dat zij spreekt met enige makkers die zij kent; dat zij hun zegt, dat ik sterf met een zekere wroeging dat ik ze heb gekend. Dat zij er voor zorgen de ergernis die zij gegeven hebben te herstellen voor zij sterven.

Nog veel andere gezegden en gedachten hoop ik bij gelegenheid mondeling te kunnen zeggen.

Het was elf uur in de voormiddag, hij bad blij en tevreden en kuste het kruisbeeld. Na enige tijd hield hij op met spreken, bekeek de aanwezigen, glimlachte en zijn ziel vloog naar de Heer.

Na zijn dood was er iets opvallends. Zijn lijk werd zo aanvallig dat het werkelijk een geschilderde engel leek; zijn makkers vonden er genoeg in hem te bekijken. Zesendertig uur later was hij nog goed bewaard en noch rond hem, noch in de kamer werd men niet de minste lijkgeur gewaar.

Tijdens zijn ziekte en na zijn dood werden er speciale gebeden gedaan voor de overledene. Het was een prachtige, godsvruchtige begrafenis. Alle oversten en de jongens van dit huis en van het andere college waar hij langer verbleef, zijn het eens om te zeggen dat wij een schone parel verloren hebben.

Twee zaken moeten u nochtans troosten in deze beproeving: 1° Een dood zo kostbaar in de ogen van God is voor een christen moeder alles. 2° Niets heeft hem ontbroken wat nuttig kon zijn voor zijn ziel of zijn lichaam. Toen hij stervend was stonden naast hem verscheidene priesters, clerici en makkers, die voor hem baden.

Laten wij de wil van de goddelijke Voorzienigheid aanbidden, die vast en zeker met alles haar doel heeft. Wij moeten zeggen dat God hem bij zich heeft willen nemen, opdat de gevaren van de wereld zijn geest niet zouden vertroebelen, zijn hart niet zouden bederven en zijn ziel, die rijp was voor de hemel niet op een dwaalspoor zouden brengen. Laten wij elkaar troosten met de hoop dat wij hem weldra in een beter leven zullen terugzien.

Zo schreef Don Bosco.

Het nieuws van dat overlijden werd direct naar Mirabello overge-
seind en de pijnlijke indruk ervan op de leerlingen werd gemilderd door
de bevestiging van een verrassend feit, dat zich meermaals voordeed. Toen
theoloog Antonio Belasio in dit klein seminarie preekte, viel het D. Bel-
monte en anderen die met hem op het oksaal waren op, dat de jongens van
de eerste en tweede lagere klas (ongeveer een dertigtal) onrustig waren
en gebaren maakten op het ogenblik van de zegen en ook al te voren, ter-
wijl het Allerheiligste uitgestald stond. Het gold gebaren en slecht in-
gehouden stemmen van verwondering. Na de dienst liepen ze de speelplaats
op en bevestigden allemaal dat zij het Kindje Jezus, heel mooi, in de
heilige Hostie gezien hadden.

Twee avonden achtereen deed zich dat eigenaardig feit voor met al-
tijd groeiende verbazing en blijdschap van de kleinen die dat wonder al-
leen te zien kregen. De theoloog wilde ze een voor een, en afzonderlijk,
ondervragen en stond er verbaasd over te horen dat ze allen een identieke
beschrijving van het Kindje gaven, zodat hij er overtuigd van geraakte
dat het een echte verschijning betrof.

D. Belmonte zelf deed ons dat verhaal.

"Iemand kon het als een hallucinatie aanzien, omdat er dicht bij de troon
van het Allerheiligste twee piramiden overhangende bloemen stonden, die
dan misschien bij het dichtgaan een soort figuur van een kind konden vor-
men. Wij gaan er niet over discussiëren. Wij zeggen slechts dit: als het
een illusie was, dan was ze toch gegrondvest op twee grote waarheden nl.
dat daar op de troon waarlijk en levend O. H. Jezus Christus aanwezig is
en dat Hij gezegd heeft: "Sinite parvulos venire ad me; Deliciae meae
esse cum filiis hominum."

Don Bosco werd over die gebeurtenis ingelicht en maakte er melding van
in een brief aan clericus Francesco Cerruti, die nu voor zijn heilige
wijdingen stond en voor wie men zich inspande om hem het kerkelijke pa-
trimonium te bezorgen. Aan al zijn priesters, zelfs aan die uit het Ora-
torio waren weggegaan, had hij dat met niet gewone zorgzaamheid en ijve-
rige inzet meegegeven. Dat jaar deed hij maandenlang alle moeite om bij
de koning, het economaat, het vrome werk van St.-Paulus en de curie steun
te bekomen ten voordele van zijn clerici die zich voorbereidden om de
hogere wijdingen te ontvangen. Maar het werk en de briefwisseling groei-
den aan en de moeilijkheden en de vertragingen hielden nooit op.

Aan de koning schreef hij:

" Koninklijke Majesteit,

"

" Onder de jongens opgenomen in het huis Oratorio van de H.
" Franciscus van Sales genaamd, zijn er "twee clerici", die dank
" zij hun moreel gedrag en hun speciale aanleg voor de wetenschap-
" pen, voor verdere studie bestemd werden, op korte tijd de gymnasi-
" ale en de lyceumklassen doorlopen hebben en nu het 5de jaar theo-
" logie volgen.

" Daar zij niets bezitten, hebben zij steeds getracht de
" liefdadigheid, die zij ondervonden, te vergoeden door hun grote
" ijver; zij gaven catechismuslessen, deden assistentie bij hun
" makkers en gaven les in dag- en avondschole. Nu hebben zij de
" leeftijd, de kennis en de andere kwaliteiten om toegelaten te
" worden tot de H. Wijdingen; doch het kerkelijk patrimonium ont-
" breekt hun en hun familie kan er niet in voorzien.

" Daarom neemt ondergetekende nederig zijn toevlucht tot de
" goedertierenheid H.K.H. en vraagt haar de zaak welwillend te onder-
" zoeken en hun uit de kas van het Economaat het kerkelijk pensioen
" te verlenen, tenminste zolang er niet anders kan voorzien worden.
" Deze uitmuntende daad van liefdadigheid zou daarenboven ook een
" grote hulp zijn voor dit huis waaraan zij zich geheel toewijden.

" Eensgezind stellen allen hun volle vertrouwen in de soeve-
" reine goedheid die zij al zo vaak mochten ondervinden en met de
" verzekering dat wij elke dag de zegen van de Heer over uw verheven
" persoon en over de hele koninklijke familie afsmeaken, noemt hij
" zich met de grootste dankbaarheid in naam van allen van H.K.H.

"

" de zeer verplichte en zeer nederige verzoeker
" Pr. Bosco Giovanni.

Aan de cl. prof. Cerruti schreef hij:

" Dierbare Cerruti,

"

" Het is er, het is er niet, het is beloofd, men zal het krij-
" gen, het is uitgesteld, moeilijkheden "et caetera"; en per slot
" van rekening sleept de zaak aan. Bijgevolg zullen wij de weg nemen
" die zeker is; als het past, kom even naar Turijn om eens over
" je patrimonium te spreken en zo nodig zullen wij naar Saluggia
" gaan en deels steunen op de onroerende goederen die je bezit. De
" rest bespreken we dan wel.

" Zo je echt opgeruimd bent, zorg dat al de andere bewoners
" van het klein seminarie gelukkig zijn. Je weet al dat onze dieba-
" re Saccardi dood is. Zeg aan je makkers dat zij hem in de hemel
" aanroepen; hij is zeker in de glorie bij de Heer, in gezelschap
" met Rapetti; hij was een evenbeeld van Domenico Savio.

" Groet D. Bonetti en D. Provera "una cum caeteris hic habi-
" tantibus": excuus voor het Latijn, ik vergat dat ik aan een pro-
" fessor aan het schrijven ben.

" Zo het feit van het 'Kindje' op dezelfde manier blijft du-
" ren, zeg dan aan Don Bonetti dat hij de minste bijzonderheid moet
" aantekenen en vooral het feit laat opschrijven door allen die
" het gezien hebben, maar onafhankelijk van elkaar; daarna zullen
" wij een uittreksel van die documenten maken.

" Cerruti, goede moed, we zullen moeten strijden, doch wij "
staan niet alleen; God is met ons, de beloning zal elke volhar- "
dende inspanning vergoeden.

" God zegene ons allen en behoede ons op de weg van de
" eeuwige zaligheid. Amen.

"

"

" Turijn, 7 juli 1866.

Je zeer genegen in J.C.
Pr. Bosco Giovanni.

D. Francesco Cerruti, onderdiaken gewijd op 20 september, werd
priester gewijd op 22 december 1866.

H O O F D S T U K XXXVI.

De oorlog woedde, De Pruisische bataljons, die Hannover veroverd hadden, keerden zich daarop tegen Beieren en zijn bondgenoten; op 3, 4 en 10 juli hadden moorddadige gevechten plaats en na een verwoed gevecht te Grossdorf trokken de Beieren zich tot Würzburg terug. De Pruisen zetten de achtervolging niet in, maar richtten hun opmars naar Frankfurt aan de Main, zetel van de Rijksdag en trokken er na een vreselijke strijd binnen op 16 juli. Andere Pruisische korpsen bezetten het Hertogdom Nassau en op 18 juli rukten ze Darmstad binnen, hoofdstad van het groother-togelijke Hessen. Zo werden de verbondenen de een na de ander verslagen en onderworpen. Tegelijkertijd drongen 300.000 Pruisen Bohemen binnen, dat een grondgebied van het Oostenrijkse keizerrijk was. Van 26 tot 30 juni leverden zij bloedige gevechten maar trokken steeds vooruit; en op 3 juli stonden zij te Sadowa, bij de rechteroever van de Elbe, oog in oog met het keizerlijke leger, dat 250.000 strijders machtig was. De slag werd ingezet in aanwezigheid van koning Frederik Willem; van 's morgens tot 's avonds werd het van weerszijden een verschrikkelijk bloedbad waaruit de Pruisen uiteindelijk als overwinnaars te voorschijn traden. De Oostenrijkers sloegen in volslagen wanorde op de vlucht. Op 8 juli trokken de overwinnaars Praag binnen, bezetten Pruisen op de 13de en zagen af van Bohemen en Moravië. Op de 17de vestigden zij hun hoofdkwartier te Londenbourg op de Thaya om de pas naar Wenen af te snijden voor het Oostenrijkse leger, dat zich te Ohmütz weer verzameld had; door die verwarring konden slechts 45.000 man Florisdorf bereiken in de verschanste legerplaats op de linkeroever van de Donau. Wenen was in gevaar.

Om de samenvoeging van zijn troepen in Italië met die van het Noorden mogelijk te maken, had keizer Frans-Josef sinds 1 juli aan Napoleon de provincies van het gebied van Venetië aangeboden en op 4 juli aanvaardde Napoleon die afstand én de opdracht om bemiddelaar te zijn tussen Oostenrijk en Vittorio Emanuele, in verband met een wapenstilstand en een vredesverdrag. Toen dat gebeurd was, marcheerden 40.000 soldatenveteranen, die in Dalmatië gelegerd waren en een deel van het leger, dat te Custoza gevochten had, in de richting van Wenen. De keizer van de Fransen deelde op 5 juli telegrafisch aan de koning van Italië de afstand mee van het gebied van Venetië en stelde een wapenstilstand voor. Hij kreeg het antwoord dat men eerst met Pruisen moest praten; en Bismarck drong aan op het onderhouden van de uitgestippelde overeenkomst, dat wil zeggen, geen vrede te sluiten zonder wederzijds akkoord. Daarom weigerde Italië de wapenstilstand; en omdat Napoleon nog geen enkele daad gesteld had om bezit te nemen van het gebied van Venetië, zette hij er nu vaart achter om zoveel mogelijk grondgebied te bezetten van de provincies, die de Oostenrijkers in de steek gelaten hadden. Om die reden moest een deel

van het keizerlijke leger achterblijven ter verdediging van de vestingvierhoek, Venetië, Trentino en Isonzo.

Generaal Nunziante kreeg opdracht zich met zijn divisie meester te maken van het bruggenhoofd op de Po, dat te Borgo Forte op de weg naar Mantua gelegen was; na 13 dagen belegering en een geweldig kanonvuur was hem die stad op de 18de in handen gevallen.

Cialdini was in de buurt van Sermide bij Massa met meer dan 100.000 man de Po overgestoken zonder de vijand te ontmoeten en trok op de 10de Rovigo binnen. Nadat hij de Adige overgestoken was, bezette hij Padua zonder slag of stoot en daarna Vicenza en Treviso.

Op de 16de bereikte hij Tagliamento en Generaal Cadorna drong verder door naar Isonzo zonder de Oostenrijkers in te halen die zich terugtrokken onder het opstapelen van puinhopen en allerhande hindernissen om de opmars te belemmeren.

Intussen was Garibaldi in Tirol vooruit getrokken langs het westen van het Chiese-dal en de divisie van Generaal Medici rukte op naar Trente door de Valsugana-vallei. Zij ontmoetten echter elkaar bij elke bergpas, gereed om op hun weg talrijke vijanden te bestrijden die onder bittere gevechten aftrokken.

In die dagen had Don Bosco zich niet uit Turijn verwijderd. Hij bad en hij liet bidden voor zijn leerlingen die soldaat waren en voor al die anderen die te velde waren en hem aanbevolen werden; en het bleek dat de Madonna haar moederlijke mantel werkelijk als een schild boven hun hoofden hield.

Gravin Virginia Cambray Digny schreef op 11 augustus 1866 aan ridder Oreglia:

"Ik ben ervan overtuigd dat ik veel gunsten ontvangen heb door bemiddeling van die brave Don Bosco en ik zal altijd dankbaar blijven denken aan de grote liefdedienst die hij mij bewezen heeft en nog bewijst door te bidden en te doen bidden voor mij en voor mijn gezin.

Mijn zoon officier was op 26 juli met zijn regiment in een treffen tussen voorposten en een groot getal vijanden geraakt. Door de goddelijke barmhartigheid en door de afgesmeekte tussenkomst van O.-L.-Vrouw kwam hij er ongedeerd uit, terwijl twee soldaten uit zijn nabijheid zware verwondingen opliepen; en daarbij mocht hij ook nog door zijn gedrag de goedkeuring van zijn makkers verdienen.

U ziet dus wel, heer graaf, dat ik veel te danken heb aan hun gebeden waarvan ik in het verleden al zoveel bewijzen heb en waarin ik tevens groot vertrouwen heb, wat de toekomst betreft.

U weet niet hoeveel genoeg het mij deed uit uw brief te kunnen opmaken dat de gezondheid van Don Bosco enigszins verbeterd was. Later heb ik van markiezin Nerli vernomen dat de beterschap aanhoudt en ik vlei mij

met de hoop dat hij nu op dit ogenblik helemaal hersteld is."

Intussen hield Don Bosco niet op zich met het Oratorio bezig te houden en vergat hij de opbouw van de kerk niet.

Hij moest antwoord geven op een omschrijven van 12 juli dat door F. Selmi, kon. inspecteur voor de studies gestuurd was; hiermee werd hem op last van de minister een juister statistiek van zijn internaat gevraagd, die tijdens de eerste vijftientig dagen van de lopende maand moest ingediend worden. Hij werd ook verzocht inlichtingen te geven aan Th. Bar-rico, koninklijk inspecteur voor de lagere klassen van de provincie Tu-rijn en hij stuurde hem een statistiek op van de lagere avond- en zon-dagsscholen van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales tijdens het jaar 1865-66.

" "Duizendmaal dank voor de zorg die u hebt voor onze scholen
" en ik antwoord graag op de uitleg die u me vraagt.

" Er zijn zes klassen; hierin worden de eerste beginselen van
" de leesles tot en met de grammatica en de rekenkunde onderwezen.
" De onderwijzers zijn allen clerici, die verbonden zijn aan de-
" zelfde Oratoria en geholpen worden door jongens van zekere erva-
" ring onder de directie van de professoren G.B. Francesca en
" Celestino Durando, priesters. Het hoogste aantal leerlingen per
" klas is meestal 35 en zelden 40. De lessen worden gegeven van
" november tot juli inbegrepen. Verleden jaar kregen wij 500 lires
" subsidie voor de avond- en dagscholen en voor de gymnasiale en
" lagere klassen.

" N.B. - Behalve de lessen waarin lezen, schrijven, grammatica en
" rekenkunde onderwezen wordt en het avond- en zondagonder-
" wijs voor werkende jongens is er ook elke avond een cursus
" van vocale en instrumentale muziek voor meer dan 500 jon-
" gens.

Hij hield niet op subsidies te vragen. Zoals gebruikelijk elk jaar, had hij een smeekbrief gestuurd aan het algemene koninklijke economaat van de kerkelijke beneficiën te Turijn ten voordele van de patronaten van Valdocco, Portanuova, Vanchiglia en S. Salvario. De algemene econoom Fe-noglio kondigde hem op 14 juli aan dat de regering van Zijne Majesteit zich verwaardigd had hem de som van vijfhonderd lires toe te staan. Een andere aanvraag richtte hij aan de aalmoezenier van het koninklijke Huis.

" Koninklijke Majesteit,

" De arme jongens opgenomen in het huis genaamd Oratorio van
" de H. Franciscus zijn nu ten getale van ongeveer 800 en bevinden
" zich in echte nood; zij doen nederig beroep op de bekende liefda-
" digheid van H.K.M. en smeken haar hun ellendige toestand in welwil-
" "

" lende beschouwing te nemen en de liefdadige hulp te verlenen die
" zijn vaderlijk hart meent te kunnen geven.
" Dankbaar voor deze weldaad zullen zij niet nalaten elke dag
" hun gebeden tot God te richten voor het behoud van uw verheven
" persoon en van heel de koninklijke familie.
"
" In naam van de opgenomen kinderen
" Turijn, 18 juli 1866. Pr. Bosco Giovanni (1).

Op de keerzijde van de aanvraag las men:

Daar in de loop van het jaar 1866 het fonds van de koninklijke
aalmoes tot op ongeveer de helft verminderd werd, worden de aalmoezen
uitsluitend aan de arme families geschonken met uitsluiting van elk in-
stituut waaraan vroeger op uitzonderlijke wijze hulp geschonken werd.

Aan de jonge graaf Callori stuurde hij een dankwoord, waaruit zijn
kalmte van geest blijkt samen met zijn dankbare gevoelens die hij deze
familie toedroeg.

" Turijn, 23 juli 1866.
"
" Dierbare Heer Cesare,
"
" U bent altijd een goed secretaris daar u altijd goede,
" nuttige en gunstige dingen schrijft. Bijgevolg dank ik u voor de
" aalmoes die Mama bereid is te geven, nl. duizend fr. voor het
" maken van de preekstoel. Ik hoop dat Maria, Hulp der Christenen,
" niet zal onderdoen voor Mama in edelmoedigheid.
" Voor het einde van deze maand zal ik u, zoals u schrijft,
" de 1.000 fr. bezorgen en ik zal evenveel napoleons brengen,
" doch alle met ontbloot hoofd. Want zo ik tezelfdertijd vijftig
" napoleons zou brengen met de hoed op het hoofd zou ik wellicht
" Jupiter, Saturnus en Mars in brand zetten.
" Zodra u van zee teruggekomen bent, hoop ik u persoonlijk

(1) Deze smeebrief bekwam niet wat er gevraagd werd. De hoofdaalmoezenier van Zijne
Majesteit antwoordde

Turijn, 11 augustus 1866

Dierbare Heer Bosco,

Tot mijn grote spijt moet ik u zeggen dat ik geen enkele hulp voor uw jongens
kon bekomen vanwege het steunfonds en dit om de reden die u zult vinden op de omme-
zijde van uw aanvraag.

Wees zo goed mij toch welwillend te blijven en wil opnieuw aanvaarden de
eerbiedige en genegen gevoelens van

uw zeer toegewijde en verplichte dienaar
Kan. Camillo Pellette.

" te komen groeten te Casale of te Vignale. Intussen verzeker ik
" dat ik elkeen van u speciaal gedachtig ben in het H. Misoffer.
" De genade van de Heer weze met u en de heilige vreze Gods
" weze altijd uw uitverkoren en verlangde rijkdom. Amen.
" Met dank en hoogachting noem ik mij
" Van u, dierbare,
" de zeer genegen dienaar,
" Pr. Bosco Giovanni.

De werken van de kerk vorderden, want de dienaar Gods hield niet op ze aan te bevelen aan allen die bij hem om raad kwamen. Hier volgen twee van zijn andere brieven naar Rome geschreven. De eerste was voor de weledele mevrouw de gravin Violante Runez, Nancy.

" Verdienstelijke mevrouw,
" De genade van Onze Heer Jezus Christus weze altijd met
" ons. Ik dank u voor uw christelijke brief die het u geliefde mij
" te schrijven. Ik zal doen wat u me vraagt; dat ze bidden en ook ik
" zal de jongens laten bidden voor de twee families die u mij aanbe-
" veelt; doch men zal geduld en overgave moeten hebben en in alles
" de heilige wil van God erkennen. Zo u iets voor ons wil doen, help
" markiezin Vitelleschi om enige loterijbriefjes te verspreiden, de
" opbrengst ervan is bestemd voor de kerk van deze stad onder de
" titel van Maria, hulp der Christenen. Ik wens u alle hemelse ze-
" gen toe; bid voor mij en voor mijn arme jongens, terwijl ik de
" hoge eer heb mij te mogen noemen,
" van u, verdienstelijke mevrouw,
" de zeer verplichte dienaar,
" Turijn, 25 juli 1866. Pr. Bosco Giovanni.

De tweede brief was een antwoord aan de zeereerw. presidente van de Oblate Benedettine Olivetante te Tor de'Specchi, Madre Maddalena Galeffi.

" Torino, augustus 1866.
" Zeereerw. Moeder,
" Ik heb uw brief vol christelijke gevoelens ontvangen en
" ik dank u voor al wat u voor deze arme jongens doet en ik beveel
" ze opnieuw in uw vurige gebeden aan.
" Wees moedig. Uzelf en uw dochters in Christus moeten bid-
" den en vertrouwen op Jezus in het H. Sacrament. Breng de nieuwe "

" novice ertoe tot dit doel te bidden en ze zal veranderen en alle
" scrupules van zich afzetten.
" Ik verzeker u dat ik het geestelijke welzijn van uw broer
" aan de Heer zal aanbevelen. Help zoveel u kunt de verdienstelijke
" mevrouw de gravin Calderari om de loterijbriefjes te verspreiden;
" voorzeker hebt u al over deze loterij, die voor ons zo nodig is,
" gehoord.
" God zegene u en uw werk; de H. Maagd bescherme en verdedi-
" ge heel uw communiteit en heilige u allen. Amen.
" Ik beveel mij in de liefde van uw gebeden aan en noem mij
" van u, Zeereerw.Moeder,
" de zeer toegewijde dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

Ondertussen werd het nieuws vernomen van een dreigende zeeslag. Op 16 juli was de Italiaanse vloot, aangevoerd door adm. Persano uit Ancona uitgevaren. Op 18 en 19 juli bombardeerde zij de vestingwerken van het eiland Lissa, maar ze slaagde er niet in een ontscheeping van de troepen te bewerken; en het pantserschip La Terribile werd door de vijandige artillerie zo erg toegetakeld dat het in Ancona hersteld moest worden. Op de 20ste verscheen de Oostenrijkse vloot van Tegethof en drong woest vooruit om het gevecht weer in te zetten. Het vlaggenschip Re d'Italia werd hevig aangevallen en gekelderd met de hele bemanning; het pantserschip Palestro werd door granaten in brand geschoten en vloog in de lucht met al wat het aan boord had. Door de onbekwaamheid van Persano geraakte de Italiaanse vloot in de onmogelijkheid de vijand terug te drijven en werd ze omstreeks de avond ertoe gedwongen zich in de triestig verlaten haven terug te trekken. Tot toppunt van ongeluk zonk het Pantserschip Affondatore daarna in de haven zelf door het geweldig beuken van sterke golven.

Bij de eerste nieuwtjes van de nederlaag reed Don Bosco, die vrienden in het zeeleger telde en angstig naar nieuws uitkeek, samen met D. Durando in een koets naar het paleis van de prefect. De dienaar Gods stapte niet uit en D. Durando ging naar het kantoor van graaf Radicati, die juist een telegram van het ministerie ontving, terwijl hij nog aan het zeggen was dat hij nog geen officieel nieuws in handen gekregen had. Hij opende het en las deze fameuze zin: - "Wij zijn meester van het water gebleven!" - De graaf hief de ogen ten hemel, streek de handen door het haar en riep uit: - "Dat betekent een nederlaag. Dat is een bloedig eufemisme om een vreselijke ramp aan te kondigen." - En met ongedekt hoofd ging hij naar Don Bosco om hem het telegram te laten lezen. Kapitein van de Palestro was Faà di Bruno, zijn zwager en de dienaar Gods begaf zich naar gravin Radicati, om haar over het verlies van haar broer te troosten. Nadat hij die plicht van liefdadigheid en van christelijke dankbaarheid vervuld had, ging hij naar Lanzo om er enkele tijd te S. Ignazio te verblijven, de prijsuitdeling in het college voor te zitten en er een zieke, de vader van een clericus uit Lanzo te gaan bezoeken.

Die clericus was Giovanni Battista Verlucca, die later leraar aan het seminarie en kanunnik-penitentiarius van de hoofdkerk te Turijn zou worden. Hij had hem geschreven en hem raad gevraagd of hij zijn studies in het college of in het seminarie zou voortzetten.

Don Bosco had hem geantwoord.

" Dierbare Verlucca,
"
" Gaarne verenig ik mijn arme gebeden met deze van de jongens
" van het huis voor je vader en ik zal ook een speciaal woord zeggen
" aan Savio Domenico. Bid dagelijks van nu af tot op het feest van
" O.-L.-Vrouw Tenhemelopneming, drie "Pater, Ave, Glorie", tot Jezus
" in het H. Sacrament ter ere van Savio Domenico, die hiervoor een
" grote godsvrucht had. Als ik naar Lanzo ga, hoop ik je vader een
" bezoek te kunnen brengen.
" Wat de keuze van de plaats betreft waar je je studies kunt
" doen, wordt het tijd eraan te denken en een beslissing te nemen.
" Zorg ervoor die plaats te kiezen die de beste zijn zal tot meer-
" dere glorie van God en tot groter voordeel voor je ziel. Let er
" echter op dat grote offers die tijdens de jeugd gebracht worden,
" stekende doornen schijnen te zijn, maar veranderd worden in wel-
" riekende rozen in de eeuwigheid. Ik hoop dat wij elkaar weldra
" kunnen terugzien.
" God zegene je en al je werk; bid voor mij die van ganser
" harte voor je ben
" zeer genegen in de Heer
" Torino, 18 juli 1866. Pr. Bosco Giovanni

Donderdag, 26 juli, betekende groot feest voor de studenten van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales, want dan had de plechtige uitreiking van de prijzen plaats. Heel de morgen waren er kerkelijke diensten geweest en de meeste leerlingen, om niet te zeggen allen waren tot de HH. Sacramenten genaderd, hadden naar het afscheidsword van hun geliefde Don Bosco geluisterd en hadden de zegen van Jezus in het sacrament ontvangen. Daarna werden zij in een voor de gelegenheid aangepaste zaal gebracht om er de uitslag van hun studiearbeid te vernemen en de proclamatie te horen van hen die een prijs verdienen. Het viel gemakkelijk te zeggen, wat aller verlangen was; het stond klaar op ieders gezicht te lezen: mooi nummer een te wezen.

Mgr. Pietro Rota, bisschop van Guastalla, luisterde de plechtigheid met zijn tegenwoordigheid op en een rij van andere bekende personen.

Bij die gelegenheid hield D. Francesca, directeur van de studies, een kleine hartelijke toespraak tot de jongens, waaruit de grote genegenheid

die hij voor hen had, aan het licht kwam.

Diezelfde dag schreef Don Bosco de richtlijnen voor de jongens van Mirabello zoals hij die mondeling gegeven had aan de leerlingen van Lanzo en van het Oratorio.

- " Aan mijn dierbare zonen van Mirabello,
"
" Ik had beslist volgende zondag te komen, maar een ernstige
" reden deed mij van plan veranderen. Het spijt mij erg; ik had zelfs
" alles vastgesteld wat ik jullie zou zeggen. Geduld! God geve ons
" die troost na de vakantie en dan hoop ik niet enkel een dag bij
" jullie doch een hele week te blijven.
" Intussen wil ik jullie een goede vakantie toewensen en enige
" vaderlijke richtlijnen geven die ik voor je zielen nodig acht.
" 1° Ik dank je directeur, prefect, de leraren, de assistenten en al
" de leerlingen van het klein seminarie voor al hun vriendelijk-
" heid voor hun geduld met mij en voor de gebeden voor mijn arme
" ziel. Doe zo voort, mijn dierbare jongens, ik verzeker jullie
" dat ik je allemaal van de eerste tot de laatste aanbeveel in
" de H. Mis.
" 2° Alvorens te vertrekken moet iedereen zijn geweten in orde bren-
" gen met het vaste voornemen het aldus te bewaren tot op de te-
" rugkeer na de vakantie, d.w.z. tot in die week of op die dag
" die vastgesteld wordt; maar laat je niet verleiden door zekere
" beuzelarijen om langer dan de vastgestelde tijd thuis te blij-
" ven, tenzij je gezondheid het niet toelaat.
" 3° Bij je thuiskomst groet onmiddellijk uit mijn naam en die van
" uw andere oversten je ouders, je pastoor, je meester en de an-
" dere personen tegenover wie je enige verplichting hebt. Dat is
" een strikte plicht van dankbaarheid die hun plezier doet en ook
" voor jezelf voordelig zal zijn.
" 4° Doe thuis de gewone meditatie en dagelijkse lezing zoals in het
" college, woon de H.Mis bij en ga te biecht en te communie zoals
" in het college.
" 5° Laat door je houding thuis zien dat het schooljaar niet nutte-
" loos geweest is; wees een voorbeeld voor je andere familieleden
" en vrienden door je gehoorzaamheid; verdraag liefdevol de ge-
" breken van de anderen, wees niet veeleisend wat eten, ontspan-
" ning en kleding betreft.
" 6° Nooit mag men van je kunnen zeggen dat je slechte gesprekken
" voert of dat je ernaar luistert; volg je beschermer St.-Aloy-
" sius na; of keur af wie ze voert of vlucht onmiddellijk elk
" gevaarlijk gezelschap.
" 7° Verhaal een gebeurtenis, een voorbeeld dat je gelezen of ge-
" hoord hebt aan hen die willen luisteren; lees een goed boek,
" doch wacht je voor slechte lezingen die een dodelijk vergif
" zijn voor je ziel.

" Mijn beste jongens, ik zou nog veel kunnen zeggen als de
" beperkte plaats van een brief het toeliet. Ik zal er nog bijvoe-
" gen dat waar jullie ook komen, je veel personen zult vinden die
" veel geleerder zijn dan ik en die ook veel deugdzamer zijn; maar
" jullie zullen er niet gemakkelijk vinden die meer je welzijn zoe-
" ken dan ik. - Daarom, denk elke morgen aan mij in de heilige
" mis; ik van mijn kant zal nooit nalaten jullie indachtig te
" zijn bij het celebreren ervan.

" Wat een grote troost voor mij, wat 'n groot geluk voor jul-
" lie, als je naar huis ging en terugkeerde zonder de genade van
" de Heer te verliezen! Voor het overige rust uit, maak plezier,
" zing en lach, doe wandelingen en alles wat aangenaam is, als jul-
" lie maar geen zonde doen.

" Goede vakantie, mijn dierbare jongens, en goede terug-
" komst. De zegen van de Heer vergezelle je op elk van je stappen.

" De directeur van de scholen moet deze brief laten lezen
" en laten overschrijven door ieder die het verlangt.

" De genade van O.H.Jezus Christus weze altijd met ons en de
" H. Maagd Maria sta ons bij en helpe ons te volharden op de weg
" naar de hemel. Amen.

" Geloof mij altijd met vaderlijke liefde, in de Heer,

"

"

" Turijn, 26 juli 1866.

"

je zeer genegen vriend

Pr. Bosco Giovanni.

" P.S. - D. Bonetti zou deze brief eens moeten nalezen, want ik heb
" het niet kunnen doen.

Op het einde van die maand was het gedaan met dat bloedbad van zo-
veel menselijke slachtoffers en kon men met de psalmist uitroepen: "Dis-
sipa gentes quae bella volunt". Bismarck had vast in handen wat nodig was
om zijn plannen uit te voeren en sloot, zonder Italië ook maar te raad-
plegen, een wapenbestand van vijf dagen met Oostenrijk; op 22 juli werd
de wapenstilstand gesloten. Op de 26ste ondertekenden de gevolmachtigden
van beide partijen de vooropgezette stellingen voor de vrede.

Italië was verontwaardigd met een mengsel van woede en van ontzet-
ting om zo een valsheid; want als het zich niet haastte vlug een wapenbe-
stand te sluiten, liep het gevaar plots oog in oog te staan met het reeds
zegevierende leger van Custozza en een groot deel van het te Sadowa over-
wonnen leger dat hartstochtelijk een revanche najoeg, dat wil zeggen, sa-
men 320.000 man. Daarom was het noodzakelijk om op de gezaghebbende raad
van Napoleon op 24 juli met Oostenrijk een wapenbestand van acht dagen te
sluiten. Bijgevolg kwamen op 27 juli tot stilstand: Generaal Medici Per-
gine op slechts acht kilometer van Trente; Garibaldi wiens voorhoede al
bij Riva sul Garda, doel van de expeditie, aangekomen was; Garibaldi, die
al op de oevers van de Isonzo aangekomen was en op het punt stond de
invasie van Triëste aan te vatten.

De onderhandelingen van de vredespremissen duurden tot 10 augustus, omdat Oostenrijk zonder meer het militaire "uti possidetis" (1) afwees. Het eiste de terugtrekking van de Italiaanse troepen tot op de rechterkant van het Tagliamento en de volledige ontruiming van Tirol. Italië moest er noodgedwongen vrede mee nemen.

Bij het rumoer van zoveel schokkende en politieke belangen, ging Don Bosco in de kalmte van zijn kamertje voort met brieven te schrijven en programma's op te stellen voor de "Letture Cattoliche." Hij oordeelde dat de verspreiding ervan een van zijn eerste opdrachten en een van zijn voornaamste verplichtingen was. Het ging er om duizenden zielen te redden, de valsheid van de ketters te onthullen en hun de zedenverdervende boeken uit de hand te slaan.

Hierbij halen wij een brief aan die door hem aan D. Raffaello Cianetti van Lucca geschreven was; want sommige raadgevingen kunnen schuchtere priesters aanmoedigen bij het uitoefenen van hun priesterambt.

" Dierbare Heer D. Cianetti,
"
" Ik heb de zaken van Caturegli ontvangen en ze ter be-
" schikking gesteld van haar zoon. Wat de vrees tot biechtoren be-
" treft, wees niet bekommerd. Zelden weet een biechteling er meer van
" dan u. Daarbij moeten wij oordelen volgens onze bekwaamheid die
" gebleken is uit de examens en volgens de wil van onze oversten. Ten
" andere in het werk voor de zielen is een "ons" godsvrucht meer
" waard dan "kilo's" wetenschap. Dus goede moed en biecht gerust zo-
" veel uw gezondheid het toelaat. Ik heb gedaan en in gemeenschap
" laten doen wat u gevraagd hebt en we zullen niet nalaten u aan de
" Heer aan te bevelen in onze arme gebeden. Als de treinen weer re-
" gelmatig lopen, hoop ik eens naar Lucca te komen en dan zullen we
" daarover nog eens spreken. Veel groeten aan monseigneur, aan D.
" Bertini, aan markiezin Burlamacchi en familie en zorg ervoor een
" tienduizend abonnees voor de "Letture Cattoliche" bij te winnen.
" De genade van J.C. weze altijd met ons. Amen. Bid voor ons en in
" aller naam ben ik
" uw zeer genegen in J.C.
" Turijn, 20 juli 1866. Pr. Bosco Giovanni.

Ridder Oreglia was in juli uit Rome teruggekeerd en hield zich als directeur van de typografie met het drukken van de "Letture Cattoliche" bezig; de brochures verschenen in volgende orde. Voor augustus: "Karel, of schetsen over het leven van een tot dwangarbeid veroordeelde". Hij bekeerde zich en leefde en stierf als heilige op Cayen-

(1) Nota van vertaler: "uti possidetis" zoals zij bezit (elke partij behoudt wat zij veroverd heeft).

ne. Als bijvoegsel komt het verhaal van een jongeling met een afgestompt verstand die door het bidden van de heilige rozenkrans een groot verstand bekam en bij zijn sterven door O.-L.-Vrouw bijgestaan werd.

Voor september: "Daniël en zijn drie gezellen in Babylonië", drama in twee bedrijven (in verzen) door P. Giulio Metti, priester van het Oratorio van de H. Filipros met Aanhangsel van de klucht: De Schoorsteenveger. De klucht was in proza opgesteld, eenvoudig en vriendelijk en weerkaatste Don Bosco's geest, die ze naar het schijnt geschreven had.

Voor oktober: Leven van de Zalige Benedictus, Jozef Labre. Voor november: Leven van de H. Bernardus van Menthon, bouwer van twee toevluchtsoorden, die de Grote en de kleine St.-Bernardus geheten worden. Daarin wordt aangetoond hoe maagdelijkheid en celibaat de oorsprong zijn van kolossale werken en overgankelijke roem scheppen. Ze zetten daarenboven de gelovigen aan de gastvrijheid (die Don Bosco zeer op prijs stelde) te beoefenen en waarover St.-Paulus aan de Hebreëen schrijft: "Vergeet niet de gastvrijheid te beoefenen, daardoor hebben sommigen zonder het te weten engelen geherbergd." (Hoofdstuk XIII) - De brochure besluit met het verhaal van de plotse genezing van een zieke vrouw die de gewijde medaille van Maria, Hulp der Christenen, om de hals droeg.

H O O F D S T U K XXXVII.

De oorlog die Don Bosco in het begin van 1862 voorspeld had met al het onheil dat hij voor de Kerk zou meebrengen en pas zes jaar later met veel geweld was losgebroken, was nu dan voorbij.

Op 4 augustus keerde koning Willem triomfantelijk te Berlijn terug en op de 24ste werden te Praag de voorwaarden van het door Pruisen aan Oostenrijk opgelegde vredetraktaat goedgekeurd: - Ontbinding van de oude Duitse Confederatie met vorming van een nieuwe waar Oostenrijk uitgesloten wordt. - De nieuwe Confederatie zal de Duitse Staten omvatten ten noorden van de Main, Mecklenburg, Saksen, Brunswijk, enz. - Pruisen zal de integriteit van het Oostenrijkse keizerrijk erkennen, op Venetië na. Als oorlogsbuit zal het de twee Hertogdommen Sleeswijk en Holstein, Lauenburg, het Rijk Hannover, Keur-Hessen, het Hertogdom Nassau en de vrijstad Frankfurt behouden. Met Württemberg, Baden, Beieren, Hessen-Darmstadt zou Pruisen geleidelijk een militaire overeenkomst sluiten waardoor het opperbevel van de legers van die Staten aan koning Willem I toekwam.

De oorlog van 1866 kreeg van de "Kreuzzeitung" deze bepaling: "Een pleziertocht van Gustaaf Adolf door het Duitse Keizerrijk". Door de aanhechtingen zouden de protestanten in het Pruisische Rijk de twee derden van de hele bevolking uitmaken zodat Bismarck met goedvinden van koning Willem later in de Pruisische Rijksdag een reeks wetten kon voorstellen waardoor de katholieke onderdanen van Rome afgescheurd konden worden en verplicht konden worden een nationale Kerk te vormen, die van de staat zou afhangen. De sekte van de "oud-katholieken" zou als enige katholieke godsdienst erkend worden. Daarmee werd een vreselijke vervolging op gang gebracht, die met de meiwetten van 1873 begon en slechts in 1886 - en dan nog slechts gedeeltelijk - zou ophouden.

In elke streek van Europa, waar de sekten aan de macht waren, maakten zij zich gereed om dat voorbeeld te volgen. De katholieken slo-ten dichter bij de paus aan omdat zij het voorgevoel hadden dat een langdurige, hoewel dwaze strijd tegen Christus' rijk op aarde gevoerd zou worden; en het episcopaat van de hele wereld was eendrachtig met zijn clerus bereid om vermogen en leven te geven voor de zaak van het geloof.

Ook Don Bosco maakte zich gereed om zijn salesianen altijd beter voor te bereiden; zij waren voorzeker nog weinig talrijk, maar moesten toch tot een aanzienlijk getal aangroeien. Door de geestelijke oefeningen had de H. Ignatius van Loyola onoverwinnelijke kampioenen ter verde-

diging van de Kerk gevormd; hierdoor werd het optreden van het protestantisme niet alleen tot stilstand gebracht, maar ook talloze aanhangers werden aan zijn invloed ontrukkt en veel heidense volken bekeerden zich; Don Bosco bereidde de zijnen voor met dezelfde oefeningen.

Sinds de stichting van het tehuis tot 1866 hadden de clerici en de priesters van het Oratorio elk jaar met stichtende ingetogenheid deelgenomen aan de geestelijke oefeningen van de leerlingen. Voor hen speciaal was er nog geen enkele retraite geweest behalve dan deze, die de HH. Canons voor elke heilige wijding voorschreven. Don Bosco placht wel eens de een of ander naar S. Ignazio te sturen om hem alzo tot andere gedachten te brengen; dat waren er echter weinigen. Daarom had hij de beslissing getroffen zijn zonen in een afzonderlijke plaats bijeen te brengen om zich samen met hen over de eeuwige waarheden en over het belang van de eigen plichten als kloosterlingen te bezinnen. Daarmee wilde hij tevens hen tevreden stellen die wensten dat de vrome sociëteit uiterlijk de gewoonte van een meer ascetisch leven zou aannemen, zoals de regel dat vroeg. Dat jaar voerde hij zijn plan uit.

De eerbiedwaardige had echter de gewoonte de dingen bescheiden aan te pakken zodat ze niet tot last werden, gaarne gedaan werden en stilaan aanvaarde en vrijwillige gewoonten werden. Men gelieve te noteren dat het merendeel van de salesianen uit clerici en jonge priesters bestond aan wie men enkele vakantiedagen moest afnemen; zij hadden gestudeerd en examens afgelegd; ze hadden de leerlingen begeleid en heel het jaar door regelmatig klas gegeven. Daarbij moesten ze ook nog hun herfstvakantie onderbreken omdat de leerlingen in die tijden in groten getale van half augustus tot half september naar het Oratorio en de colleges weerkeerden voor de herhalingen; ook werden veel jongens door hun ouders niet afgehaald en zo was er voortdurende assistentie nodig; daarenboven waren er nog de veelvuldige en lange wandelingen waardoor de afwezigheid van hun thuis niet te hard aankwam voor de jongens. In augustus moesten ook weer dringend veel zaken van het voorbije schooljaar opgeknapt worden, terwijl al het nodige voor het nieuwe jaar dan weer tijdens september en oktober in orde gebracht moest worden.

Om deze en om andere redenen kon tegenzin ontstaan en dat wilde Don Bosco vermijden.

Hij kondigde daarom twee reeksen retraites aan, een tijdens de eerste week van augustus en een tweede tijdens de laatste week van die maand. Met de inleiding en het slot duurden ze slechts vijf dagen, dat wil zeggen, drie volledige dagen. Per dag zouden vier preken gehouden worden. Behalve het bezoek aan het Allerheiligste Sacrament vóór de middag en de Litanie van alle heiligen na de speeltijd die volgt op het middagmaal, werden geestelijke lezingen gehouden, werd het klein officie van O.-L.-Vrouw opgezegd en werd de dag besloten met het bidden van de rozenkrans en de zegen met het Allerheiligste. Maar in de hele vrije tijd tussen de kerkelijke diensten - zo kondigde Don Bosco aan - was er

vrijheid van praten, lachen en wandelen. Want hij verlangde dat terwijl men ernstig dacht aan de dingen van de ziel, die dagen ook besteed moesten worden aan de rust wegens de vermoeienissen en aan blijheid; daarom was er ook een voorgerecht bij het middagmaal en een schotel buiten het gewone. Het voorstel werd geestdriftig aangenomen.

Met die omzichtigheid voerde hij zijn medebroeders stilaan naar het gestelde doel. In 1867 begon hij het stilzwijgen aan te bevelen van half elf tot twaalf uur 's middags. Het jaar daarop kwam daar de stilte bij van half vijf in de namiddag tot half zes, met begrip voor de overtredingen van de een of andere onrustige natuur. In 1869 drong hij erop aan dat men na het ontbijt en het avondmaal stiller zou praten en verhinderde hij vriendelijk alle rumoerige spelen, die spontaan ook na het middagmaal wegvielen. Toch bleven gezangen na middag- en avondmaal toegelaten. Omstreeks het jaar 1870 werden de drie volledige retraitsdagen op zes of acht gebracht en gingen ze gepaard met stilzwijgen en ernst, zelfs tijdens de speeltijden. Door het toenemen van het aantal retraitsanten was dat allemaal onmisbaar geworden om er de volle vrucht uit te halen voor de noden van de ziel en zich te bekleden met het schild van het geloof, dat moed instort en beschermt tegen de scherpe wapens van de vijand.

Eigenlijk gezegd, begon die vrucht al te rijpen en was dat wapenschild al aangetrokken, toen de retraitses nog niet regelmatig begonnen waren. Volgens het opvoedkundige systeem van Don Bosco werden de eeuwige waarheden voortdurend onder de ogen van de zonen van het Oratorio gebracht; want elke maand hielden ze de oefening van de goede dood. En de avondwoordjes van de dienaar Gods konden niet vergeten worden. Elke zondag preekte hij met dergelijke zalving en ongedwongenheid dat zijn preken, hoewel lang van duur, toch altijd kort schenen. Wij hoorden medebroeders en jongens zeggen dat ze gaarne de hele dag in de kerk zouden gebleven zijn om naar hem te luisteren. Wanneer hij het over de dood had, over het oordeel, over de ondankbaarheid van de mensen tegenover de Heer, over hen die maar uitstelden om zich aan God weg te schenken, weende hij en deed hij de anderen wenen. Meer dan eens werd zijn ontroering zo groot dat hij zijn toespraak tengevolge van zijn gesnik moest onderbreken. Daarom ook wilden allen bij hem te biecht gaan. Diezelfde zalving bij het preken bezat Don Bosco zelfs in zijn vertrouwelijke gesprekken, vooral bij de raadgevingen die hij vanaf 's morgens tot 's avonds aan zijn zonen gaf en waarbij hij hun om de haverklap het paradijs in herinnering bracht.

Getuigde D. Rua: "Wanneer Don Bosco iemand hoorde jammeren om een beproeving, vermoeienis of werk, moedigde hij hem dadelijk aan: - "Denk eraan dat je voor een goede meester lijdt en werkt, die God heet. Werk en lijd uit liefde tot Jezus Christus, die zoveel voor jou gewerkt en geleden heeft. Een beetje paradijs maakt alles goed." Wanneer hem over een te overwinnen moeilijkheid of over een hem vijandige daad gepraat werd, zei hij: - "In de hemel is daar geen sprake meer van." - Als over de herfstvakantie gesproken werd, antwoordde hij: - "We zullen vakantie in het paradijs nemen." - Toen hij na een bedeltocht moe uit de stad terugkeerde

en zijn secretaris hem vroeg eens een beetje te rusten alvorens aan zijn werktafeltje te gaan zitten of biecht te gaan horen, antwoordde hij hem: - "In de hemel zal ik wel rusten." - Na een lange woordenstrijd besloot hij: "In de hemel zal er geen enkel meningsverschil meer bestaan. Daar zullen wij allen dezelfde mening toegedaan zijn."

"Hij gaf ons de verzekering dat hij door tussenkomst van O.-L.-Vrouw aan de Heer gevraagd en van Hem verkregen had dat honderduizenden van zijn jongens naar het paradijs zouden gaan. Op ieder ogenblik deed hij de leerlingen aan de hemel denken en hij gaf hun de stelligste zekerheid dat zij daar met hem terecht zouden komen. Daarna riep hij echter altijd uit: - "Wee hem die de afspraak zal missen! En dat zou kunnen gebeuren, als wij onze plichten van goed christen niet goed vervullen." - En op een andere keer sprak hij over het vertrouwen in de H. Maagd, gaf hun een goede raad en voegde eraan toe: - "Doe dat om de Heilige Maagd Maria te eren, en je zal tevreden wezen."

"Vaak zei hij tegen elk van ons: - "Als je braaf bent, dan zal ze je een mooie plaats in het paradijs voorbehouden." Daarmee ging zo een vertrouwen gepaard dat men de indruk kreeg dat God het hem meegedeeld had.

D. Celestino Durando ging zijn retraite voor de heilige wijdingen doen (hij werd op 21 mei 1864 tot priester gewijd) in het seminarie. Mgr. Ghilardi⁹ bisschop van Mondovi, die het Oratorio goed kende, nodigde hem wel eens uit om een wandeling met hem te maken, wat nu eens te voet en dan weer per koets gebeurde. Don Durando liet de prelaat nederig horen:

- "Ja, maar de retraite?"

- "O, de retraite"! riep de heilige en geleerde bisschop uit, "maar jullie houden in het Oratorio toch heel het jaar door retraite!"

De salesianen, die voor de eerste retraite opgeroepen waren, kwamen op 2 augustus in het huis van Trofarello bijeen. De meditatie werden door Kan. Gastaldi gepreikt en de onderrichtingen werden door Don Bosco gegeven. Zoals hij het later altijd zou doen, begon hij over de roeping te spreken en over de middelen om ze te bewaren; over de tijdelijke en geestelijke voordelen, die het kloosterleven biedt en over de drie geloften, die een geestelijke band zijn met de overste, met het Hoofd van de Kerk en met God zelf. Alvorens de retraite op 6 augustus te besluiten, gaf hij enkele gedachtenissen waarvan hieronder een samenvatting zoals ze ons door D. Giuseppe Campi overgemaakt werden.

" "Mandavit illis (Deus) unicuique de proximo suo." (Eccl. XVII, 12).

" "Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbae."

"

" Om goed te besturen zijn er drie dingen nodig:

" 1° Alles doen tot eer van God en het heil van de zielen.

" 2° Aan de onderdanen laten zien (vooral in het begin van het jaar)

- " dat het welzijn van hun ziel onze enige beweegreden is en dat
" doen in de klassen, in de eetzaal, in het berispen en belonen,
" altijd.
" 3° Hun karakter bestuderen en verbeteren; nooit krenken, altijd
" helpen, opbouwen, nooit afbreken.
" De overste moet drie speciale hoedanigheden hebben:
" 1° Vlug in het vergeven.
" 2° Traag in het straffen.
" 3° Zeer vlug in het vergeten.
" Als men geen raad weet in moeilijke gevallen, zich dan ge-
" durende de H. Mis tijdens de consecratie aan de macht en de liefde
" van het H. Sacrament aanbevelen.
" - Geen voorkeur geven, geen acht slaan op antipathie.
" - Om te bevelen, moet men zelf kunnen gehoorzamen.
" - Er voor zorgen de kwaadwilligheid te verminderen en de welwil-
" lendheid te vergroten.

De salesianen hadden die dagen met grote voldoening doorgebracht en keerden voldaan naar hun werk terug.

De Heer had Don Bosco een grote vertroosting geschonken maar tegelijk liet hij toe dat dit initiatief, zoals alle werken tot zijn glorie gedaan, door het kruis getekend werd. De eerbiedwaardige had geprekeerd over de gelofte van gehoorzaamheid en over de verplichtingen, die ze onder straf van grote of van kleine zonde meebracht, ook krachtens het vierde gebod van de wet van God. Bij het aanhoren daarvan wilde een medebroeder-priester er zich van overtuigen dat zijn driejaarlijkse geloften ongeldig waren omdat hij bij het uitspreken ervan in de overtuiging verkeerde dat hij zich alleen verbond, wanneer de overste hem beval met de formule krachtens de heilige gehoorzaamheid. Toen hij er na de preek aan dacht om uit de congregatie te treden, begon hij bij zijn gezellen te zeggen dat hij zich niet door de afgelegde geloften gebonden waande; en daarmee schied hij verwarring onder hen. Allen begonnen hem daarop tegen te spreken omdat Don Bosco jaren achtereen en in zoveel conferenties het wezen van de geloften helder uiteengezet had.

Omdat Don Bosco alles te weten gekomen was, wees hij hem zacht en voorzichtig en zonder hem te vernoemen in de volgende preek terecht als een gevaarlijke ondermijner. De ander echter die heel onderlegd was in de godgeleerdheid en sinds tien jaar op honderd manieren geprofiteerd had van Don Bosco, deed de retraite uit, keerde onbedachtzaam naar het Oratorio terug en verliet het een tijdje later op een weinig elegante manier.

Twee clerici die een comfortabele levenswijze zochten, lieten hem in die dagen ook in de steek. Omdat ze met een groot verstand begaafd waren, liet Don Bosco ze inschrijven aan de kon. universiteit voor de cursussen van wijsbegeerte en letteren. Tijdens hun studies had hij zich

zware geldelijke offers moeten getroosten om ze er te laten, want in zijn edelmoedigheid deed hij de dingen nooit half. Zij zouden twee waardevolle leraren voor zijn jongens geweest zijn, maar de twee doctorstitels zouden hem geen baat brengen.

Over een van de twee schreef hij ondermeer aan gravin Callori Sambuy, die naar de geneeskrachtige waters van Courmayeur geweest was.

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Overtuigd dat u in deze frisse streek wat meer tijd zult
" hebben om wat meer te lezen, zal ik u een langere brief schrijven.
" Op zijn tijd heb ik de overeengekomen som bij uw portier
" gebracht. Er kwam wel een tegenslag, de heer graaf had mij ge-
" schreven dat hij die som in het Oratorio zou komen halen; maar
" ik was toen juist afwezig; zijn brief achterhaalde mij te Lanzo,
" maar wat erin stond was al gebeurd, daar hij het geld al bij de
" aangeduide portier gehaald had. Maria, Hulp der Christenen, zal
" zonder twijfel rekening houden met de duizend fr. geschonken voor
" de preekstoel van de nieuwe kerk. Ik denk dat u de beloning in de
" hemel zult krijgen met een mooie troon breed genoeg om er gemakke-
" lijk te kunnen zitten met heel uw gezin en wellicht ook nog met
" een vriend. "Fiat, fiat."
" En het fameuze boek? Het boek is begonnen, maar wij moeten
" langzaam te werk gaan. Ik dacht dat het werk volmaakt was, doch
" na een nauwgezet onderzoek is er nog veel aan te doen. Wij zullen
" er nochtans verder aan werken en het is het enige werk dat ik on-
" der handen heb.
" Een ander, eerder zonderling nieuws, doch misschien niet
" onverwacht: de cler. L. is niet meer in het Oratorio. Hij heeft
" zich laten meeslepen door zijn dwaze verbeelding, zich laten mis-
" leiden door beloften van hulp en subsidies en is weggegaan. Ik heb
" niets voor hem ontzien. Ik hoop dat hij zijn kerkelijke loopbaan
" verder zal volgen. Het spijt mij wel dat hij u erbij betreft; hij
" beweert dat gravin Callori hem gezegd had dat hij verkeerd gedaan
" had deel uit te maken van de sociëteit van St.-Franciscus van Sales
" en dat zij na zijn vertrek uit het Oratorio onmiddellijk voor zijn
" kerkelijk patrimonium zou zorgen, enz... Ik geloof dat dit zuiver
" verbeelding is van zijnentwege, doch ik meen dat het goed is u
" daarvan op de hoogte te brengen.
" Terwijl ik mijnen mijn jongens in de liefde van uw heilige
" gebeden aanbeveel, wens ik u, de Heer Cesar en heel het gezin alle
" hemelse zegen toe en noem mij met de diepste dankbaarheid
" van u, verdienstelijke mevr.,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 10 augustus 1866. Pr. Bosco Giovanni
"
" P.S. - Terwijl ik de brief toeplak ontvang ik de uwe, zodat ik het
" adres moet veranderen (Casale Monferrato).

" De cl. L. ging weg, zei hij mij, omdat hij zich aan onze voeding
" niet kon gewennen. Ik verwacht verder bericht voor de priester.
" Te Vignale spreken wij over de rest. - Doch moed, laten wij niet
" vergeten dat de bitterste pillen de beste zijn voor de gezondheid.

Wat bovenvermelde clericus betreft, had D. Giovanni Bonetti enige regels in zijn kroniek bijgevoegd: "Tot mijn spijt moet ik hierbij aantekenen dat onze dierbare vriend de grootste gave miste, nl. de volharding. Hij ging uit het Oratorio weg met weinig tact en met een grote afkeer van Don Bosco. Hij miste de nederigheid en onttrok zich de laatste jaren aan elke regel van het huis. D. Guassardo, geestelijk directeur van het nationale college te Turijn, die Don Bosco en zijn jongens in 1864 te Capriata d'Orba geherbergd had, bezorgde hem een plaats als onderwijzer. Iets later ging een derde clericus op passende wijze uit het Oratorio weg om over te stappen naar het diocesane seminarie van Ivrea.

Toen deze naar Don Bosco ging om afscheid te nemen, bemerkte hij dat het de dienaar Gods geen genoegen deed en hoorde hij zeggen: - "Je gaat naar een heilige plaats en ik kan niet zeggen dat je iets verkeerd doet en ik kan het je nog minder verhinderen. Maar jij bent niet gemaakt om in de wereld te leven."

En helaas, dat werd bewaarheid. Hij verbleef drie jaar in het seminarie en ontving er zelfs de kleinere orden, maar omdat hij zich tot de geestelijke loopbaan niet geroepen waande of voelde, trad hij uit tot ongenoegen van de oversten, die hem aanzetten toch te blijven. Nadat hij het geestelijke gewaad afgelegd had, begon hij de studies van geneeskunde; toen hij ze met succes beëindigd had, oefende hij gedurende zeventien of achttien jaar met goed gevolg dat heilzame beroep uit. Dat beroep beviel hem echter niet; ondanks een degelijk inkomen, maakte hij toch schulden en werd tijdens de laatste twee jaren door zo een zwaarmoedigheid en vervolgingswaaninzin getroffen dat hij in een huis voor geesteszieken werd geplaatst waar hij weinige maanden later van verdriet stierf. En wat het ergste is: hij was zelfs een beetje afgeweken van het geloof en van zijn katholieke geloofsbeleving. Toch toonde hij zich altijd godsdienstig, goed en rechtschapen. En tijdens de laatste dagen van zijn leven kwam hij tot inkeer en vroeg hij uit eigen wil een biechtvader om zijn zielezaken met God in orde te brengen. En hij stierf nadat hij de steun van de katholieke godsdienst mocht ondervinden, die hij én in het Oratorio én in het seminarie zo bemind had en waarvan hij de voorschriften voorbeeldig onderhouden had.

Na de retraite genas Don Bosco een zieke. Hij gaf ook een nieuw bewijs, dat hij in de gewetens kon lezen. D. Giacomo Bertolotto schrijft: "Ik ben op 8 augustus van het jaar 1866 in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales binnengetreden. 's Anderendaags 's morgens zag ik bij het opstaan dat er op mijn lichaam hier

en daar enige blaren waren die mij heel wat pijn berokkenden. In plaats van te verminderen, namen ze de volgende dagen nog toe én in aantal én in pijn. Omdat ik het niet langer kon uitstaan, stuurden de oversten mij naar het Mauriziaanse hospitaal voor een onderzoek. Vol vertrouwen nam ik alle geneesmiddelen die door de dokters voorgeschreven werden; alles bleek echter nutteloos. Op zekere dag stond ik radeloos van pijn te schreien onder de portieken van het Oratorio. Don Rua, die in die dagen prefect was van het huis, zag mij staan; het was 4 u. in de namiddag. Hij stelde mij voor mij door Don Bosco die juist thuis was, te laten zegenen. Ik ging er op staande voet heen. Don Bosco liet mij neerknielen en zegende mij! 's Anderendaags 's morgens was ik inderdaad verlost van elke blaar en van alle pijn. Daags te voren had ik mij voorgenomen naar huis terug te keren; de gunst door middel van Don Bosco verkregen, liet mij echter toe vijf volle jaren in het Oratorio te blijven."

Een ander oud-leerling vertrouwde ons volgend feit toe: "Telkens als ik mij naar Turijn begaf, vond ik het mijn plicht naar het Oratorio van de H. Franciscus van Sales terug te keren en, zo mogelijk, met de eerbiedwaardige Don Bosco te gaan praten. Hij ontving mij altijd met even grote en uitbundige vriendelijkheid. Op een keer bood ik mij bij hem aan, toen ik niet in Gods genade leefde. Hij betoonde mij geen enkele lieflijkheid, bekeek mij zelfs niet, richtte het woord niet tot mij en liet mij vernederd achter anderen staan, die zijn hand mochten kussen."

Op het einde van de maand augustus maakte de eerbiedwaardige zich gereed om naar Trofarello terug te keren en er de tweede retraite in te leiden waaraan allen, die de eerste retraite niet gedaan hadden, moesten deelnemen. Alvorens af te reizen, bezocht hij een voorname dame, om haar voor de weldaden die zij aan het Oratorio bewezen had, te danken. Hij liet volgend eigenhandig geschreven stuk achter: - "Geve God dat de jongedame Giacosa altijd meer en meer een barmhartige moeder van de armen op aarde moge zijn. Moge Hij haar eens op een gloriëdag in de zalige eeuwigheid kronen. Amen. Augustus 1866." - De brave dame schreef onder die lijnen: - "De zeer vereerde Don Bosco schreef tot mijn intentie de enkele lijnen hierboven en ik aanvaard zijn wensen met erkentelijkheid. Teresa Giacosa."

De retraite begon op 29 augustus. Wat de predikaties betrof, had Don Bosco D. Bonetti als gezelschap; en vanuit Trofarello antwoordde hij op enkele vragen van de 'Weledele dame gravin Callori Samibuy - Casale Monferrato.

" Verdienstelijke mevrouw,

"

" Ik ontving uw brief te Trofarello waar ik de retraite preek
" voor onze priesters en clerici. Uw vraag om een priester, die her-
" halingslessen zou geven aan de heer Cesarino, is heel ingewikkeld.
" Gaat het over lessen van Latijnse, Italiaanse en Griekse litera-
" tuur? Daarvoor is een zeer goede leraar nodig. Gaat het over fysi-
" ca, rekenkunde, meetkunde, trigonometrie? daarvoor is een andere
" nodig.

" Hetzelfde voor oude, middeleeuwse moderne geschiedenis. Weer een
" andere voor natuurgeschiedenis en aardrijkskunde; in één woord,
" dat lyceumexamen is zo uitgebreid dat er niet minder dan vier pro-
" fessoren nodig zijn. Bijgevolg, laten wij doen als volgt: Zo hij
" in de afgelegde examens geslaagd is, dan is elke moeilijkheid op-
" gelost. En als er gedurende een maand herhalingslessen nodig zijn
" dan is het beter dat hij daarvoor naar Turijn komt; hier zal hij
" gemakkelijk de leraren vinden.

" Ik moet u laten opmerken dat ik altijd professor Durando
" tot uw beschikking gehouden heb; doch maandag heb ik hem naar hui-
" ze Fassati gezonden in de mening dat u hem wellicht niet nodig had.
" Nochtans denk ik wel dat er onder onze bekenden een is die voor
" uw huis kan dienen, als u het wenst.

" Als ik te Turijn terug ben zal ik met kan. Galletti spreken
" en ik zal u dan antwoord geven; vergeet nochtans niet dat theol.
" Abbondioli een goede predikant en een goede katholiek is. U be-
" grijpt. Ik denk dat uw vast verblijf nu te Vignale is, daarom zal
" ik u binnenkort laten weten dat ik u een bezoek zal brengen als
" ik naar Mirabella ga.

" Gelieve aan mijnheer uw echtgenoot te zeggen dat ik zijn
" lening zonder intrest niet wil. Op het feest van Maria-geboorte
" zullen al onze jongens hun communie opdragen en ik zal de mis lezen
" tot zijn vrome intentie. God zegene u en uw hele familie. Bid
" voor mij die in de Heer ben

" uw zeer verplichte dienaar
" Trofarello, 31 augustus 1866. Pr. Bosco Giovanni

" P.S. - Excuus voor mijn haastig schrijven.

In die dagen begaf Mgr. Riccardi di Netro, bisschop van Savona, zich op weg om Don Bosco met wie hij erg bevriend was een bezoek te brengen. De prelaat placht zijn herfstvakantie te Trofarello door te brengen bij zijn zuster, gravin Casassa, milde weldoenster van het Oratorio. In die tijd liet hij niet na vaak met een of ander salesiaan, die door de oversten daarheen gestuurd was voor zijn gezondheid, te gaan praten en legde lange wandelingen met die medebroeders af. Wanneer hij zich dan naar Turijn begaf om er Don Bosco te zien, ging hij zonder meer naar de ondergrondse eetzaal en hield zich dan na die maaltijd vaak te midden van een massa jongens op. Op 2 september eindigde de retraite en clericus Giuseppe Daghero legde de driejaarlijkse geloften af. Hij was de eerste die de geloften aflegde tijdens een retraite die vastgesteld was voor de salesianen alleen. Zoals Don Bosco het nu had ingezet, zo zou hij de retraites aan zijn medebroeders blijven voorschrijven, alle jaren tot aan de laatste tijd van zijn leven.

In die dagen was een jongen naar een beter leven overgegaan. Don Rua schrijft over hem:

"Ropolo Michele van Villafranca, Piëmonte stierf op 31 augustus op de leeftijd van 12 jaar. Heel goede jongen. De onschuld straalde uit zijn ogen. Hij droeg in zijn hart een grote liefde voor de studie en de godsvrucht. Hij liet grote verwachtingen na. De Heer zendt ons meermaals zulke schone zielen."

Korte tijd te voren was er nog een andere jongen door God naar de eeuwigheid geroepen. D. Rua tekende in het necrologio het volgende aan:

"Nicolini Francesco stierf op de leeftijd van 14 jaar. Arme jongen! Hij was door iedereen verlaten en kwam in het Oratorio, toen hij zich in uiterste nood bevond naar ziel en lichaam. Hij was levendig en verstandig, maakte stilaan vorderingen maar werd getroffen door een slepende ziekte; hij moest eraan denken zich op de dood voor te bereiden. Hij werd in het Cottolengohospitaal opgenomen en stierf er in goede gesteltenis en voorzien van de H. Sacramenten."

H O O F D S T U K XXXVIII.

Toen Don Bosco van zijn dierbare discipelen te Trofanello afscheid genomen had wilde hij het woord dat hij aan Prof. Carlo Bacchialoni, do- cent van Griekse Letterkunde aan de Koninklijke Universiteit van Turijn, gegeven had, gestand doen en begaf zich naar hem toe om enkele dagen door te brengen in diens buitenverblijf te Brusca. Het moet niet onderstreept worden hoe die eminente geletterde, vurige katholieke, voorbeeldige huis- vader Don Bosco ontving, die overal waar hij kwam, vreugde met zich mee- bracht en Gods zegen. Naar het getuigenis van D. Giovanni Garino werd er ook in dit huis een bewijs van gegeven.

In de maand september 1866 bevond Don Bosco zich ten huize van ridder prof. Bacchialoni. Iets na het middagmaal werd het dochttertje van twee jaar (ik weet niet wat het scheelde), oorzaak van een zekere be- zorgdheid voor de moeder. Don Bosco legde zijn hand op het hoofd van het kindje en zei: - "Van die zullen wij een kloosterzuster maken en wat een zuster! Vol ijver en liefde tot God!" Het kindje heette Adelaïde, groei- de op in leeftijd en werd kloosterlinge bij de zusters van het Allerh. Sacrament; ze overleed in 1889 te Vigevano. Mgr. De Gaudenzi, bisschop van Vigevano, haar biechtvader, getuigde voor haar moeder dat Adelaïde werkelijk een heilige was, dat zij stierf verteerd van liefde tot God en dat zij vurig verlangde naar de hemel te gaan. De moeder vertelde mij dat feit, gisteren 3 maart 1891 en voegde eraan toe dat haar hetzelfde ver- told werd door de biechtvader van Adelaïde, toen zij enige tijd te Vi- cenza verbleef."

Don Bosco moest zeker over een onvermijdelijke vernieuwing van het Oratorio praten met die professor Bacchialoni, omdat die man alle ver- trouwen waardig was en grote hartelijkheid toonde bij het afnemen van de eindexamens van de jongens uit het Oratorio en de colleges van Mirabello en van Lanzo.

Omdat de dienaar Gods sommige tekorten bij de opvoeding van zijn clerici wilde verhelpen, had hij eraan gedacht klassen op te richten in het tehuis van Valdocco. Dat voorstel had hij inderdaad eind augustus aan vicaris-capitularis, kan. Mgr. Giuseppe Zappata gedaan.

" Hoogerwaarde Mgr. Vicaris-Generaal,
"
" De raadgevingen die u, hoogerw., wijselijk als inleiding
" plaatste in de kalender van dit jaar, waren voor mij het voorwerp

" van veel overweging en talrijke beschouwingen, en de pathetische
" uitdrukkingen waarmee u klaagt over de vermindering van priester-
" roeping, hebben mij vooral getroffen. Hoewel ik mijn gering-
" heid moet beperken tot goede wil, verlang ik nochtans vurig mijn
" zwakke krachten in te zetten om het woord van de overste, voor zo
" ver het mij mogelijk is, vruchten te doen opleveren.

" U legde er grote nadruk op dat men zich zou inzetten voor
" de godsdienstige opvoeding van de jeugd om zo de pijnlijke leegte
" die er komt door de nood van de priesters die God elk jaar tot
" de eeuwige rust roept, te kunnen aanvullen.

" Om deze aansporing te beantwoorden hebben wij beslist, zon-
" der het bekend te maken, dat wij de jongens van dit huis en dat
" van Lanzo met speciale zorg zullen opvoeden in de godsvrucht en in
" de kerkelijke geest. Daarbij hebben wij als algemene regel genomen
" in het Oratorio geen studenten te aanvaarden die niet het inzicht
" hebben de geestelijke staat te aanvaarden, doch met de volle vrij-
" heid, na de gymnasiale klassen hun eigen roeping te kiezen. Elk
" jaar loopt het gemiddelde aantal priesterkandidaten tussen vijftig
" á vijfenvijftig, waarvan er vijftwintig á dertig tot het bisdom
" Turijn behoren en vragen om erin aangenomen te worden. Ik heb de
" gegronde hoop dat dit aantal gevoelig kan vermeerderen in de ko-
" mende jaren.

" Bij hen die reeds het geestelijke kleed aangenomen hebben
" heerst er een kwaal die ik van mijn kant zo goed mogelijk wil ver-
" helpen. Die kwaal is de terugkeer tot de lekenstaat van talrijke
" clerici. Vroegere jaren gebeurde het zelden dat jongens van dit
" huis het geestelijke kleed aflegden; maar helaas, sinds enige tijd
" doen deze spijtige gevallen zich te vaak voor zowel onder hen die
" van het seminarie komen als onder hen die in het Oratorio zijn.
" Het zal te wijten zijn aan de tijdsomstandigheden, de politiek,
" de weinige hoop op welgesteldheid van de priester; het zullen de
" boeken zijn, de dagbladen die gemakkelijk in hun handen komen maar
" het is een feit dat het afleggen van het kerkelijke kleed zeer
" veel gebeurt, zoals uzelf wel zult weten.

" Hoewel de middelen tot assistentie, onderwijs en onder-
" richtingen vermeerderd zijn, stellen wij toch bij onze clerici,
" die terugkeer tot de wereld vast.

" Om deze kwaal te verhelpen, enkel en alleen bekommerd met
" de grotere glorie van God, zou ik u, hoogerw, nederig willen
" vragen of de clerici van het Oratorio hun scholastieke studies
" in het Oratorio als volgt mogen doen:

" 1° De lessen zullen gegeven worden volgens de orde, de stof, de
" traktaten van het aartsbisschoppelijke seminarie en de leer-
" lingen zullen de examens afleggen samen met de clerici van het
" bisdom op de dag door de oversten vastgesteld.

" 2° Zo er, na een proefjaar, geen gunstige resultaten zijn voor
" studie en godsvrucht, zullen zij naar de lessen van het semi-
" narie terugkeren naar uw goeddunken.

" Met deze voorzorgen meen ik dat ik de clerici tegen veel ge-

" varen kan vrijwaren, vooral tegen het bekijken van schunnige kari-
" katuren en foto's, de praat van de dagbladen, de beledigingen op
" straat en pleinen, waaronder vooral de kleinsten te lijden hadden
" bij het gaan en komen naar en van de school.

" Ik geloof, heer vicaris, dat dit alles bij sommigen een ver-
" zwakking van de godsvrucht heeft teweeggebracht, en bij anderen
" het besluit een staat, die hen zo dikwijls aan zulke harde be-
" proevingen blootstelt, te verlaten.

" Terwijl deze clerici hetzelfde voordeel zouden hebben als
" die van het college van Lanzo en zeker ook van die van het semina-
" rie van Giaveno, zou het ook een heel groot voordeel zijn voor
" onze jongens, die aldus regelmatig zouden geassisteerd worden,
" dank zij een lesrooster die met de klasuren van de enen en de
" anderen overeenstemt.

" Op bijliggend blad ziet u het personeel dat ik voorstel en
" dat ik naar uw goeddunken kan veranderen, zo mijn nederige aan-
" vraag aanvaard wordt.

" Ik heb eenvoudig mijn mening voorgesteld, nu laat ik het
" aan uw verlichte wijsheid over een beslissing te nemen.

" Wij bidden elke dag de Heer Jezus voor uw kostbare gezond-
" heid, opdat u nog lange tijd het meerdere welzijn van de H. Gods-
" dienst moogt bevorderen; en terwijl wij ons eensgezind aan de
" liefde van uw heilige gebeden aanbevelen heb ik de eer in naam
" van alle priesters en clerici van dit huis mij te mogen noemen
" van u, hoogeerw. Heer,

" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.
" Turijn, 17 augustus 1866.

De brief had volgende eigenhandig geschreven kanttekening.

" P.S. - Ik heb deze brief door iemand anders laten schrijven opdat
" u hem gemakkelijker zou kunnen lezen.

Op het blad dat aan de brief was toegevoegd, stond geschreven:

" Leraren voorgesteld om les te geven aan de clerici die in
" het Oratorio van de H. Franciscus van Sales verblijven.

"

" Filosofie.

" Latijnse literatuur: Pr. Prof. Francesia Giovanni.

" Rekenkunde, meetkunde en fysica: Pr. Savio Angelo, diploma van de
" hogere normaalscholen; ofwel

" Cl. Bonetti Enrico, student aan de universiteit faculteit

" mathesis.

" Prof. Rua Michele, prof. in schone letteren,

" hij heeft deze stof reeds onderwezen.

" Theologie.
"
" Kan. Lorenzo Gastaldi; theol. Costamagna; de Pr. Cagliero, zo men
" een van bovengenoemde wilde vervangen.

Dit plan van Don Bosco was ingegeven door de noodzaak, zoals blijkt uit de aangehaalde redenen, en ook door zijn zending die hem van toen af aan leidde naar een zekere vrijheid in de opvoeding en het onderwijs van zijn volgelingen. Hij ontving het volgende antwoord:

" Aartsbisschoppelijk seminarie van Turijn.
" 3 september 1866.

" Mijn Zeereerw. Heer,
"

" De heer vicaris-generaal had de goedheid mij op de hoogte
" te brengen van het verzoek dat u deed door middel van het hier in-
" gesloten memoriaal en heeft mij tegelijkertijd zijn mening meege-
" deeld waarmee ik volledig akkoord ga. Wij hebben besloten u te
" vragen uw verzoek in te trekken en daarom stuur ik ze hierbij
" terug.

" Intussen ben ik met hoogachting
" uw zeer toegewijde dienaar
" Kan. Al. Vogliotti, provicaris
" Gen.G.

Don Bosco antwoordde eerbiedig aan Kan. Vogliotti:

" Weledele Heer Rector,
"

" Ik heb de memorie ontvangen die u in overeenstemming met de
" heer vicaris-generaal mij hebt teruggestuurd. Indien u mij min-
" stens enige aanmerking gemaakt had, dan had ik er genoeg mee ge-
" nomen; doch de kale en harde weigering heeft mij niet weinig be-
" droefd; zoals u weet werd mij deze toelating al gegeven maar werd
" later door vicaris Fissore ingetrokken omdat hij de gevolgen vrees-
" de, indien het aantal clerici van het seminarie te veel zou vermin-
" deren; daarmee verwees hij naar het geval abbé Vacchetta. Nu pro-
" beer ik dit nog eens te vragen voor de filosofen; zo men het mij
" wil toestaan, zal het voor mij en de jongens voordelig zijn; zo-
" niet zal ik mij onderwerpen aan wat de Heer u en de heer vicaris
" zal ingeven. Altijd gereed om u te gehoorzamen en te dienen in al-
" les wat mij mogelijk is, heb ik de eer mij te mogen noemen met de
" meeste hoogachting

" van u, hoogerwaarde,
"

" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.
" Turijn, 6 september

" Sprekende over "kleine of grote giften" voor de bouw van uw
" nieuwe kerk, hoorde ik van sommige dames dat u gezegd en tevens
" met zekerheid beweerd zou hebben dat wie ook maar een centiem voor
" dit werk zou geven, zeker niet van de cholera zou sterven.

" En zo had ik het ook begrepen. Anderzijds hoorde ik ver-
" scheidene achtbare priesters, die u ook kent, beweren dat u zoiets
" zeker niet zou gezegd hebben; integendeel, zij voegden eraan toe,
" dat deze woorden kwamen uit de mond van mensen met "levendige ver-
" beelding" maar niet van u". Daarom vraag ik u dringend mij zo vlug
" mogelijk te willen schrijven of dit werkelijk zo is of enkel "ver-
" keerd" door ons werd begrepen; ik zou ten andere ook geen schade
" aan het werk willen berokkenen, met zo een verzekering te blijven
" verspreiden...

" Firenze, 7 januari 1866.

Eufrosina Covoni.

In verband hiermee menen wij niet dat de aangehaalde woorden van Don Bosco - als hij ze minstens zei zoals ze opgegeven werden - door die priesters verkeerd begrepen moesten worden. Om ze te kunnen beoordelen, zou men moeten weten in welke omstandigheden ze uitgesproken waren, welke omvang die brave dames aan zijn belofte gaven en bovendien, of zij in hun geestdrift die buitengewone bescherming tegen de ziekte niet aan de deugden van de dienaar Gods toeschreven. Dat is zoveel te meer waar, daar Don Bosco, zonder belang te willen hechten aan wat hij aan wonderbaars zegde of deed, zoals we al meermaals opgemerkt hebben, zijn persoon altijd op de achtergrond zocht te plaatsen en zijn zegeningen waarmee hij de zieken genas, met zo een vrolijkheid gepaard liet gaan, in navolging van de H. Filippus Neri, dat heel weinigen het in de gaten kregen. Welk antwoord hij aan mevrouw Govoni gegeven heeft, staat niet vast; maar dat haar verwachting geen "illusie" was, kan opgemaakt worden uit deze lijnen van een brief die op 13 september 1866 te Florence door markiezin Isabella Gerini aan de eerbiedwaardige geschreven werd.

"Ik vind een niet geringe troost in uw bevestiging dat wij van de cholera bevrijd zullen blijven! Wij stellen natuurlijk groot vertrouwen in de bescherming van Maria, Hulp der Christenen en ik beveel mij van ganser harte bij Haar aan. Wij rekenen erop dat Zij ons nog verlossen zal van alle kwalen, die ons boven het hoofd hangen. Bid, bid voor alle noden van de hele wereld! Ik verheug mij erg over het goede nieuws van uw gezondheid en wens dat ze nog duizend jaren stand houdt, ik vraag de Heer dat u tot een goed einde moogt voeren alle werken waarmee u begonnen bent, dat uw ijver u nog nieuwe werken moge ingeven en in de toekomst voltooien en dat u moge voortgaan met nuttig te wezen voor allen, zoals u dat tot op heden geweest bent."

Nog verscheidene andere feiten getuigen van de moederlijke welwillendheid van Maria, Hulp der Christenen, tegenover hen die zich beijverden om Don Bosco te helpen bij het bouwen van de kerk in Valdocco.

Uit Milaan schreef ons op 25 februari 1909 mevrouw Carolina Rivolta Guenzati:

"In 1866 woedde de cholera over heel Italië. Mijn ouders hadden veel biljetten van een tombola genomen en Don Bosco beloofde dat niemand van de afnemers zou sterven door die vreselijke kwaal. Mijn moeder kon inderdaad de verzekering geven dat niemand van allen die van haar biljetten afgenomen hadden, aan de cholera gestorven was; één enkel persoon werd door besmetting getroffen maar stierf er niet aan."

Don Bosco had ook zijn jongens verzekerd dat, als zij de zonde ver uit hun hart zouden bannen en de medaille van de Madonna om de hals zouden dragen, die hemelse Moeder hen tegen die gesel zou beschermen.

Dat nam niet weg dat hij niet verwaarloosde de nodige voorzorgen te treffen omdat hij God niet op de proef wilde stellen.

"Wij waren in het jaar 1866, schreef D. Giovanni Garino, en de cholera heerste te Busca, mijn streek. Omdat ik mij naar huis had moeten begeven een tijdje eer de ziekte uitbrak, besliste ik bij het opduiken ervan mij te haasten om mijn zaken in orde te brengen en naar Mirabello Monferrato terug te keren, waar ik dat jaar in het onderwijs stond. Omdat de ziekte in mijn streek fel gewoekerd had en ik ze aan anderen kon overbrengen, liet Don Bosco mij schrijven dat ik te Busca moest blijven en intussen mijn pastoor in zijn parochiewerk als clericus moest helpen. Maar omdat Don Bosco wist dat mijn financiële toestand er niet erg schitterend voorstond, gaf hij mij voor de twee en meer maanden, die ik thuis moest doorbrengen, flinke bedragen. Dat maak ik bekend en bevestig ik om de grote liefdadigheid van Don Bosco te laten kennen, die allen mochten ondervinden en niemand uitsloot.

"Ik kan daarenboven getuigen", - gaat D. Garino voort waarmee hij hulde brengt aan de goedhartigheid van Don Bosco - "dat in de eerste jaren die ik als clericus in het Oratorio doorbracht, Don Bosco voor mij een rijke dame zocht, die zorg voor mij zou dragen in verband met alles, wat mij mocht overkomen. En die vrome dame omringde mij inderdaad met de ijverigste zorgen en stuurde Don Bosco op vastgestelde tijden een som die voor mij bestemd was. En op gegeven tijden riep Don Bosco mij en vroeg mij of ik dit of dat niet nodig had en dat ik hem vrijelijk moest zeggen of ik niets tekort had. En nu nog herinner ik mij wat Don Bosco mij in de maand februari 1858 zei, toen ik het ongeluk had mijn vader te verliezen: "Denk eraan, Garino, dat je in mij altijd een vader zult hebben", en zo is hij altijd gebleven, tot hij stierf."

Terwijl de bevolking op het schiereiland in angst leefde en de vredesonderhandelingen tussen Italië en Oostenrijk voortgezet werden, werd de stad Palermo in de nacht van 15 op 16 september plots overweldigd en bezet door benden bandieten, die ondersteund werden door tienduizenden dienstweigerders en door een menigte republikeinen met rode

mutts en vaandel, allemaal goed uitgerust met wapens en munitie. Dat was het resultaat van een uitgebreide samenzwering van de Sicilianen om een door hen gehate regering van zich af te schudden; want na Custozo en Lissa rekenden zij op de ontbinding van de Italiaanse eenheid en op de eigen autonomie. Vijf volle dagen was de metropool van Sicilië om zo te zeggen helemaal overgeleverd aan de genade van de oproerlingen, die "Leve de republiek" riepen. Heel wat lui uit de stad en uit de voorsteden ondersteunden hen. De 1.500 soldaten van het garnizoen konden slecht weerstand bieden aan de voortdurende aanvallen van die razende benden, die zich overgaven aan plundering, brandstichting en moord. Op de 20ste echter zette de vloot twee hele, door Generaal Cadorna aangevoerde divisies van elk wapen aan land; hem was ruime bevoegdheid geschonken. Op de 21ste deed hij een krachtige aanval op de stad; door de pantserschepen gebombardeerd, werd ze na vele uren hardnekkige gevechten en veel bloedvergieten bezet. Veel opstandelingen slaagden erin de stad te verlaten, naar het platteland te vluchten en zich in de bergen te verschuilen. Ten teken van vreugde werd de stad 's avonds verlicht, maar de staat van beleg werd over heel de provincie afgekondigd. Meerdere dagen lang werd overgegaan tot talrijke arrestaties en tot fusillades na summiere militaire processen.

Maar op clerus en op religieuze gemeenschappen moesten helaas de gevolgen van de opstand neerkomen. De kranten van het kabinet van Florence haasten zich om uit te bazuinen dat de oproermakers priesters, broeders en zusters waren; en zonder meer besliste het ministerie deze gelegenheid aan te grijpen om hun goederen in beslag te nemen; want door de gesteltenis van die mensen hadden zij vroeger niet gedurfd de handen erop te leggen. Het voorwendsel was gemakkelijk: "De opstandelingen zaten verschanst in conventen en in kloosters!" Die bevonden zich op geschikte plaatsen en de oproermakers waren er met geweld binnengedrongen. En daarom werden priesters, broeders en ook zusters overgelaten aan de macht van de teuggelloze soldaten die geprikkeld waren ten gevolge van de bloedige schermmutselingen waarmee ze kennis gemaakt hadden. Zij schonken geloof aan de beschuldigingen van misdaden die door spionnen van de politie uitgevonden werden.

In een brief vol valse beschuldigingen werd de tachtigjarige Mgr. Naselli, aartsbisschop van Palermo, door Cadorna beledigd. De prelaat was niet uit zijn aartsbisschoppelijk paleis weggegaan, toen het door de troepen bezet werd en zijn leeftijdgenoot, Mgr. d'Acquisto, aartsbisschop van Monreale, werd, hoewel ziek, van zijn bed gelicht en in de gevangenis opgesloten.

En toch had de clerus alles gedaan, wat mogelijk was, om het leed te verzachten en had commandeur Torelli, prefect van de stad, in zijn uitvoerig verslag van die feiten aan de regering met zoveel woorden gezegd, hoe veel soldaten door de benedictijnen en door andere kloosterlingen gered werden.

Niettemin werd Cadorna ertoe aangezet zich meester te maken van alle kloosters op Sicilië, alle inwonende te verjagen en de goederen aan te slaan. Aan de verdreven kloosterlingen verbood hij hun ordeskleed te blijven dragen en beval dat ze binnen de tien dagen of in hun gemeente van oorsprong of in hun eigen familie moesten teruggekeerd zijn. Verscheidene honderden kloosterlingen werden zonder wettelijke beschuldigingen en zonder vorm van proces naar een verplichte woonplaats overgebracht, deels in Sardinië, deels in verschillende steden van Ligurië, Piëmont, en Lombardije met toewijzing van weinige centimes per dag, zonder rekening te houden noch met leeftijd, noch met ziekte noch met het moorddadige gure klimaat voor Sicilianen. De zusters die in hun eigen families niet wilden of niet konden opgevangen worden, werden uit hun kloosters verdreven en in andere ellendige kloosters gestopt, zonder rekening te houden met verschil van instituten en zonder medelijden voor hun angsten. Het volstond dat ze priester, broeder of zuster waren, om buiten de wet gesteld te worden, al had een Koninklijk Besluit de speciale, voor Sicilië getroffen maatregelen, afgeschaft. En dat alles gebeurde, terwijl de "Gazzetta Ufficiale" van 18 augustus een Koninklijk Besluit van amnestie publiceerde, dat volledige begenadiging en volledig herstel van burgerrechten schonk aan allen die, aangeklaagd of veroordeeld, deelgenomen hadden aan de samenzweringen van Mazzini of van Garibaldi tegen het koninklijke gezag of de monarchie van het Huis van Savooie en onder hen behoorde Giuseppe Mazzini!

Intussen brak half september de cholera uit, aanvankelijk te Palermo, waar dagelijks honderden slachtoffers vermeld werden; daarna verbreidde ze zich te Aderno, Catania, Messina, Trapani en overal, waar vluchtelingen uit de metropool terechtgekomen waren. In Italië werd het onheil nog groter dan het jaar te voren. In 1866 heerste de cholera in 49 provincies, zonder de streek van Venetië mee te rekenen en 540 gemeenten; de aangegeven gevallen luiden 23.244 en de doden 13.570. Zo luiden de officiële statistieken.

H O O F D S T U K XXXIX.

Terwijl de koepel van de kerk van Maria, Hulp der Christenen aan zijn hoogste punt geraakte, werd door een decreet van de prefect van Turijn, graaf Carlo Torre, in de maand september een nieuw uitstel van de termijn voor de loterij toegestaan. De bouw van die koepel was traag vooruitgegaan omdat Don Bosco in grote geldnood verkeerde. Toen de grote bogen opgetrokken waren waarop hij moest steunen, aarzelde hij dan ook enkele dagen om ermee te doen beginnen. Om het werk vlugger vooruit te laten gaan en onkosten uit te sparen, scheen hij dan ook uiteindelijk beslist te hebben hem door een eenvoudig gewelf met omgekeerde bekervorm te vervangen. In die zin gaf hij opdracht aan architect Buzzetti Carlo en aan econoom D. Angelo Savio. Die stonden er verstomd van en stelden ongeveer een maand uit. Onverwacht daagde een grote weldoener van Don Bosco, namelijk bankier Commandeur Antonio Cotta, senator van het Rijk op en zette hem aan het plan van de kerk integraal uit te voeren, omdat de geldmiddelen niet zouden ontbreken.

De korte onderbreking van de werken was al opgevallen. Toen clericus Paolo Albera naar de curie gegaan was, ontmoette hij daar een gezagvol persoon die hem vroeg:

- "Welnu, wordt de koepel opgetrokken?"

- "Men zegt", antwoordde Albera, "dat Commandeur Cotta een deel van de onkosten op zich wil nemen."

- "Men zou er beter aan doen dat geld aan de armen te geven!"

Maria, Hulp der Christenen, oordeelde echter erg verschillend over het werk van Don Bosco en over de liefdadigheid van de vrome bankier. Toen Comm. Cotta door de dokters opgegeven was en op de leeftijd van 83 jaar in zijn bed om zo te zeggen op sterven lag, meldde Don Bosco zich bij hem. Nauwelijks had de zieke hem gezien, of hij zei hem met zwakke stem en met schuddend hoofd:

- "Nog enkele minuten, dan moet ik naar de eeuwigheid gaan."

- "O neen, Commandeur", antwoordde Don Bosco, "de Madonna heeft u in deze wereld nog nodig. U moet blijven leven om mij te helpen bij het bouwen van haar kerk."

- "Dat zou ik heel gaarne doen, maar ik ben nu op mijn uiterste; er is geen hoop meer."

- "En wat zou u doen, als Maria, Hulp der Christenen, u de genade van de genezing schonk?"

Comm. Cotta was door die vraag getroffen en keek hem blij en se-
reen aan: "Als ik genees", zei hij, "beloof ik zes maand lang tweedui-
zend frank per maand te betalen voor de kerk van Valdocco."

- "Welnu, ik keer terug naar het Oratorio en ik zal zoveel doen
bidden tot Maria, Hulp der Christenen dat ik hoop de genade van de gene-
zing van haar te verkrijgen. Heb vertrouwen. Maria is "Virgo potens." -
En alvorens weg te gaan, deed hij een gebed over de zieke en gaf hem de
zegen.

Drie dagen later, toen Don Bosco in zijn kamer zat, werd hem het
bezoek van een heer aangekondigd, die binnengeleid werd. Het was Comm.
Cotta, die hem zei:

- "Hier ben ik! De Madonna heeft mij genezen tegen de verwachting
van alleman in, en tot grote verbazing van mijn gezin en van mijn kennis-
sen. Hier zijn voor deze maand de beloofde tweeduizend frank."

Hij kwam de afbetalingen van zijn belofte stipt na en leefde nog
bijna drie jaar, gezond en sterk zoals dat op die leeftijd nog kan en al-
tijd bleef hij erg erkentelijk tegenover de verheven Moeder van God voor
de verkregen uitzonderlijke gunst. Vaak kwam hij aalmoezen bij Don Bosco
afgeven, zeggend:

- "Hoe meer geld ik u voor uw werken kom brengen, des te beter gaat
het met mijn zaken. Ik ondervind inderdaad dat de Heer mij ook in het te-
genwoordige leven het honderdvoudige geeft van wat ik uit liefde tot Hem
doe."

Laten wij hierbij opmerken dat markies Fassati en baron Bianco di
Barbania een zelfde taal plachten te voeren; samen met D. Rua en anderen
legt Don Durando Celestino daar getuigenis van af.

De koepel werd bijgevolg opgericht en aan de buitenkant omgeven
met drie balustrades; de eerste aan de basis rond de zestien venstertjes
waardoor het licht moest binnenstromen; de tweede boven de kroonlijst
waaronder het gewelf begint; de derde bekroonde het kleine platform met
cirkelvormig venster in het midden dat meer dan 60 meter hoog was, van
op de eerste vloer. Vanuit de klokkentoren rechts geraakte men op de
eerste balustrade; vanuit die van links op de tweede, die met de derde
verbonden was door een ijzeren ladder vastgemaakt aan de koepel. Daarbo-
ven moest nog een houten koepeltje opgetimmerd worden, dat als basis zou
dienen voor het beeld van de Madonna. Toen de werken zover waren, ver-
spreidde Don Bosco deze omzendbrief onder zijn weldoeners:

" Verdienstelijke Heer,

"

" Met de meeste voldoening heb ik de eer u, dierbare weldoener
" mee te delen dat de werken van de kerk die eertijds aan uw liefda-
" digheid aanbevolen werden tot een goed einde gekomen zijn; aan-

" staande zondag, hoopt men de laatste steen op de koepel van het
" gewijde gebouw te plaatsen. Ik durf u verzoeken ons met uw tegen-
" woordigheid op deze dag te willen eren; tot uw norm laat ik u
" opmerken dat dit plaats zal hebben toekomende zondag 23 dezer, te
" half drie. Onmiddellijk daarna zal een godsdienstige plechtig-
" heid gehouden worden met de zegen van het Allerheiligste, om van
" God hemelse gunsten af te smeken voor allen die op een of andere
" wijze meegeholpen hebben of wensen mee te werken aan de bouw van
" deze kerk.

" Bij deze gelegenheid laat ik u ook weten dat, gezien de
" publieke gebeurtenissen, wij gemeend hebben de loterij die onder
" uw bescherming geplaatst werd, te moeten uitstellen; maar binnen-
" kort zal de verdienstelijke commissie bijeengeroepen worden om de
" eindtijd te bepalen voor de verkoop van de biljetten (waarvan er
" nog een groot aantal overblijven); daarna zal men overgaan tot de
" openbare trekking van de winnende nummers. In elk geval zult u op
" de hoogte gebracht worden, zodra de beslissing genomen is.

" De arme jongens van de zondagsatoria van deze stad wen-
" sen u samen met mij overvloedige hemelse zegen toe; in aller naam
" geef ik u de verzekering van onze ware dankbaarheid en noem mij
" van u, dierbare weldoener,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 21 september 1866. Pr. Bosco Giovanni.

Plechtig was de feestelijkheid én omwille van de massa jongens en het volk op de speelplaats en omgeving én omwille van het muziekkorps. De kleine markies Emanuele, begeleid door Don Bosco, steeg tot die hoogte op en plaatste de steen, die de laatste ring van de bakstenen toesloot. De constructiewerken waren klaar in 1866. Het koepeltje werd op zijn plaats gezet; en samen met de koepel werd het vertind koper met loodwit ingesmeerd, om ze tegen mogelijke oxydatie ten gevolge van weer en wind te beveiligen.

Op diezelfde avond van 23 september kwam Don Bosco een belofte na, en legde het geestelijke kleed op aan een jongeman, in de kerk van de H. Franciscus van Sales en in tegenwoordigheid van de hele gemeenschap. Wij hebben verteld hoe Don Bosco in 1864 bij het voorspellen van de dood van de jongens Aiacini en Vicini tot hun makker Domenico Tomatis gezegd had dat hij veel brood met Don Bosco zou eten, dat wil zeggen, dat hij lang zou leven en salesiaan zou worden.

Op zekere nacht had Tomatis een droom, die hij zich zijn leven lang bleef herinneren en waaruit hij wonderbare kracht putte bij elke pijnlijke omstandigheid van zijn leven. Lichtend en heel mooi verscheen hem de reeds overleden Vicini, die hem bij de hand nam, hem op het terras leidde en hem met de vinger naar het beeld van de Madonna wees, dat boven op de koepel van de kerk van Maria, Hulp der Christenen stond. Let erop, dat toen van de kerk nog niets anders bestond dan de fundamenten;

en toch zag Tomatis ze, zoals ze later zou zijn, in heel de majesteit van haar machtige omvang. En Vicini zei hem: - "Zie je daarboven? Zij is je leven! Volg de richtlijnen van Don Bosco getrouw en je zult later met mij in het paradijs zijn." - Terwijl hij aan het praten was, keek Tomatis hem strak in het gezicht en hij meende heel klaar in zijn ziel te kunnen lezen hoe de heilige vriendschap, die hij hem nog toedroeg, met genoegen aanvaard werd.

Dagen later ging hij bij Don Bosco te biecht en deze sprak hem op dezelfde wijze waarop Vicini gesproken had, zodat hij er ten zeerste verbaasd over stond. Op een andere keer vertelde Don Bosco de droom van de zwaarden, die boven het bed van iedere leerling hingen en over het getal dat op hun hoofd geschreven stond en waarmee de jaren, die zij nog te leven hadden, aangeduid werden. Alle jongens gingen bij Don Bosco uitleg vragen over het mysterie van heden en van toekomst dat hen aanging. En ook Tomatis ging bij Don Bosco en vroeg hem uitleg in verband met zijn zaken en hoelang hij nog te leven had. Don Bosco antwoordde hem: "Ik zou jou de juiste tijd kunnen meedelen, maar dat past niet. Wees er niet bezorgd om; er blijft je nog een lange tijd te leven en dat moge volstaan voor jou; denk eraan braaf te zijn, want je zult een priester van Don Bosco zijn en je zult hem moeten helpen om veel zielen te redden." - Dat antwoord was de eerste kiem van zijn religieuze- en priesterroeping omdat hij er nooit te voren aan gedacht had die levensstaat te omhelzen.

IJverig zette hij zijn studies voort en hij haalde in de derde gymnasiale en in de retorica de eerste prijs; maar toen hij op het einde van zijn Latijnse studies gekomen was, was hij besluiteloos geworden, hij had heel het verleden afgeschud én de woorden van Vicini in droomgezicht én de woorden van Don Bosco. Toen hij thuis te Trinità di Mondovi met vakantie was, besliste hij in de sociëteit van Jezus binnen te treden waartoe zijn twee ooms behoorden. Hij raadpleegde een van hen van wie hij te horen kreeg dat hij goed moest nadenken over de stap, die hij wilde zetten. En hijzelf dacht na, bad, schafte zich de nodige papieren aan, deed zijn aanvraag tot opname, werd in de sociëteit aanvaard en wachtte op de reeds vastgelegde dag om zich naar Monaco Vorstendom te begeven. Een jongen van Cottolengo zou met hem meegaan. Tomatis kwam naar Turijn en alvorens te vertrekken, bracht hij nog een bezoek aan Don Bosco en ging bij hem te biecht.

De dienaar Gods luisterde naar hem en zei hem, na de absolutie:

- "Heb je de maat al laten nemen van je religieus kleed?"
- "Natuurlijk niet, Don Bosco. Ik meende jezuiet te worden; alle nodige maatregelen zijn daartoe al getroffen."
- "En jij", herhaalde Don Bosco, "jij gaat bij de kleermaker om de maat voor je toog te laten nemen."
- "Maar ik moet vandaag nog naar Monaco vertrekken."

- "Kijk eens! Doe het zo", ging Don Bosco verder, "binnenkort zal de laatste steen op de koepel van de kerk gemetseld worden en zullen wij een prachtig feestje hebben. Op die dag zal ik je zegenen en je het ge-waad van de clericus opleggen. Blijf vandaag met mij middagmalen en mor-gen ga je naar de kleermaker voor de maat."

- "Maar ik moet vandaag om twee uur in de namiddag vertrekken."

Toen sloeg de dienaar Gods een plechtige toon aan en ging voort:

- "Maar ben jij dan vergeten waarover wij gepraat hebben en wat ik jou eerder gezegd heb? En over de vele zielen, welke jij mij moet hel-pen redden?"

En hij herhaalde hem nog eens volledig dezelfde woorden die Vicini hem in de droom gezegd had en nu kwam hem die zo dierbare figuur weer voor de geest. En op slag veranderde de jongeman van besluit. Hij bleef mee middagmalen en iets later kwam pater Porcheddu hem halen; want het was tijd om te vertrekken.

- "Maar ik vertrek niet meer", zei hem Tomatis.

- "En waarom niet?" vroeg hem de pater.

- "Omdat Don Bosco mij van mening heeft doen veranderen."

- "En wat dan?"

- "Ik blijf bij Don Bosco."

- "En de reeds opgestuurde papieren?"

- "Het doet mij leed, maar het is zo."

- "En wat zal ik je oom, pater Tomatis, zeggen?"

- "Zeg hem wat u wilt, maar ik ga hier niet meer weg."

- "Als dat zo is, doe dan wat je wilt", besloot p. Porcheddu en hij ging heen.

Op die avond van 23 september had Tomatis dus de toog aangetrok-ken. Van dat ogenblik af viel alle twijfel bij hem weg, wat zijn roeping betref, ondanks sommige tegenvallers en onaangenaamheden. Hij is salesi-aan, priester en missionaris in Amerika sinds zevenendertig jaar. En het is een wonderbare geschiedenis na te gaan hoe de verzekering van een lang leven bij hem bewaarheid werd. Vaak ontsnapte hij uit dodelijke gevaren. Toen hij in de golf van Varagge aan het zwemmen was, geraakte hij door de stroming in hoge zee. Hij was ver van het strand verwijderd, werd moe, voelde dat zijn krachten hem begaven en liep gevaar te verdrinken. Toen riep hij Maria, Hulp der Christenen aan en nam een verticale houding aan; zijn voeten raakten het enige rotspunt dat door water overspoeld was en zich op een uitgestrekte oppervlakte van de waterspiegel bevond. Zodoende kon hij uitrusten, op adem komen en het strand bereiken. Toen hij eens in Chili een door overvloedige regens gezwollen stroom moest oversteken en

drie gaucho's hem de raad gaven het niet te wagen omdat hij de overtocht zeker met levensgevaar moest doen, ging hij er toch door - omdat hij op Don Bosco's woord rekende - en bereikte ongedeerd de andere oever.

Dat verhaal werd ons door de dierbare medebroeder gedaan en is een bewijs te meer van het feit dat Don Bosco de gave bezat de roepingen te kennen. Met dezelfde ingeving oordeelde de eerbiedwaardige over iemand die niet voor het priester- of kloosterleven geroepen was.

Don Francesco Dalmazzo getuigt:

"Op zekere dag heb ik aan Don Bosco meegedeeld dat ik een brief ontvangen had van een van mijn leerlingen uit het Oratorio die toen clericus was in het grootseminarie van Milaan en nu naar het noviciaat van de paters jezuiten te Epan vertrokken was; de dienaar Gods stond uiterst verbaasd. Toen ik eraan toevoegde dat die beslissing mij heel natuurlijk voorkwam, omdat het altijd een brave, hoewel levendige jongen geweest was, antwoordde Don Bosco: - "Schrijf hem vanwege Don Bosco dat hij je de dag van zijn terugkeer te Milaan meedeelt." - Ik deed dat, maar ik kreeg geen antwoord. Toch kwam ik te weten dat hij drie maanden later het noviciaat verlaten had om naar Milaan terug te keren."

Don Pietro Gallo, salesiaan, vertelde ons hoe hij als jongetje in de winter van 1866 samen met een makker op de speelplaats zijn ontbijtbroodje stond op te eten. Daar komt Don Bosco uit de kerk en steekt de zuilengang over op weg naar zijn kamer. Beiden gingen ze zijn hand kussen. Don Bosco bleef staan en met zijn rechterhand op het hoofd van Gallo zei hij: - "Unus assumetur"; daarop wendde hij zich tot de ander en besloot: "et alter relinquetur". Iedereen kent de priesterlijke ijver van de eerste; de andere trok de toog als clericus aan, legde hem echter af en werd na het behalen van de doctorstitel in schone letteren, leraar in staatsgymnasia.

Na het feest van 23 september begaf Don Bosco zich naar Bergamo, waar hem Mgr. Speranza met vurig verlangen opwachtte. Op 9 september 1864 had D. Momolo Berzi uit Chiuduno aan clericus Enrico Bonetti geschreven: "Er is niemand, zelfs niet in ons bisdom, meen ik, die zoveel achting en zoveel invloed bij onze bisschop geniet als uw vrome en ijverige Don Bosco."

De dienaar Gods nam zijn intrek bij graaf Medolago met wie hij erg bevriend was en hij preekte de retraite voor de clerici van de stad en de jongens van het St.-Alexandercollege.

D. Luigi Guanella, stichter van de "Pia Unione dei Servi della Carità", schreef het volgende: "In 1866 heeft Don Bosco de retraite gepreekt aan de clerici van Bergamo; hij had de harten helemaal voor zich gewonnen; en toen een van hen, die naar Como gekomen was, daar vertelde, wat Don Bosco gezegd en gedaan had, waren de clerici van dat seminarie in

vuur en vlam. Ik was een van hen en voelde mij door zulke warme genegenheid tot Don Bosco aangetrokken - en die genegenheid nam steeds toe - dat ik, na mijn priesterwijding, hem in 1870 te Turijn ging bezoeken. "Ik weet nog met stellige zekerheid dat de oversten van het seminarie te Bergamo voor Don Bosco in bewondering stonden om de klaarheid en de levendigheid waarmee hij sprak over gelijk welk onderwerp van gewijde of profane leer."

Te Bergamo moest het aandenken aan die retraite van 1866 wel erg levendig in de geesten gebleven zijn, als ze zelfs nu nog blijft bestaan. Want op 5 april 1909 schreef Mgr. Angelo Cattaneo, apostolisch vicaris van Zuid-Honan vanuit Nau-jang-fou in verband met deze retraite aan Don Rua:

"... Sprekend over Don Bosco, doet het mij genoeg u eraan te herinneren dat ik het geluk en de troost had (ik herinner het mij alsof het vandaag gebeurd was) mijn biecht te spreken aan de eerb. Don Bosco, toen hij op carnaval van 1861 naar het seminarie van Bergamo kwam op uitnodiging van de rector, eerb. heer Carminati, om de gewone jaarlijkse retraite te preken. Toen ik mij presenteerde om een algemene biecht te spreken (ik was toen 16 jaar) begon ik mijn zonden, die ik op een lange lijst geschreven had, af te lezen. Hij trok mij naar zich toe, omhelsde mij teder en nam mijn lijst en legde ze op het vuur, om ze te verbranden. Bij dit onverwacht handelen stond ik stom en verlegen zonder nog een woord te kunnen zeggen. Doch hij troostte mij onmiddellijk en zei: - "Ik zal u uw zonden vertellen. En inderdaad tot mijn grote verbazing, vertelde hij ze de ene na de andere zoals ik ze had opgeschreven. U kunt u voorstellen hoe groot mijn verrassing en ontroering was. Ik barstte in tranen los van waar berouw en troost..."

Toen Mgr. Abbondio Cavadini, bisschop van Mangalore in India, in 1909 Don Giorgio Tomatis, directeur van het St.-Thomasweeshuis, ging bezoeken, zei hij hoe hij als clericus van het seminarie te Bergamo aan de retraite die door Don Bosco gepreikt werd, had deelgenomen. Hij vertelde hoe wonderbaar de overtuigende werkdadigheid van zijn woord geweest was; hoe Don Bosco verplicht was (en dat hebben wij aangehaald) een preek over de uitersten af te breken omdat de tranen en de snikken hem in de keel stokten en hoe hij zijn gehoor in de daaropvolgende preek zijn verontschuldiging aanbood voor die ongewilde onderbreking. Daarmee gingen gevoelens gepaard die de harten nog meer ontroerden dan daags te voren. Mgr. Speranza wist wat de dienaar Gods waard was en wilde zich daarom van hem bedienen om te weten te komen, welke leerstellingen een priester uit Bergamo verkondigde. Het ging om D. Angelo Berzi, professor in godgeleerdheid op het seminarie te Brescia, een heel geleerd maar niet nederig man, die de jonge clerici prachtige ideeën voorlegde over de Madonna, de Eucharistie en de Kerk en die dat op zo een aantrekkelijke manier wist te doen, dat ze nooit moe werden om naar hem te luisteren. Hij raadde hun de zelfgave aan het Heilig Hart van Jezus aan en hij nodigde ze uit naar

de vreemde missies te trekken, als ze daartoe geroepen waren, en er zich ook door gelofte toe te verbinden. Maar er raakten sommige stellingen van hem verspreid die weinig orthodox voorkwamen; en andere meningen die in het particulier voorgehouden werden, roken naar ketterij en uiteindelijk was het zover dat de menselijkheid van het woord ab eterno bestond. Bisschop Gerolamo Verzeri onderzocht de zaak, ontsloeg hem uit het seminarie en verwijderde ook vijf of zes clerici, die zich als zijn vurigste bewonderaars voordeden. D. Berzi trok naar Rome om er zich te gaan verdedigen, maar verscheen nog vaak te Bergamo.

Om die reden had Mgr. Speranza, die ongerust geworden was, Don Bosco opgedragen diens gedrag en leerstellingen te onderzoeken. Dat was absoluut geen gemakkelijke opdracht omdat vernieuwers in geloofszaken, in het begin hun valse leerstellingen met dubbelzinnige woorden plegen te verdoezelen. Don Bosco ondervroeg met voorzichtige scherpzinnigheid echter veel personen, die vertrouwelijk met hem waren omgegaan en geraakte er zodoende van overtuigd dat zijn godgeleerdheid inderdaad door de dwalingen van de gnostici besmet was of tenminste heel dicht bij hun ketterijen stond. De dienaar Gods had de spijker op de kop geslagen, want de arme theoloog bevestigde later dat men door middel van de H. Communie tot zulke hoge heiligheid kon geraken dat men niet meer kon zondigen, zelfs niet in de gevaarlijkste gelegenheid en dat elke zondige daad in die toestand geen zonde meer was. Hijzelf hield het voor zeker dat hij het top punt van dergelijke heiligheid bereikt had.

De dienaar Gods maakte de uitslag van zijn onderzoekingen aan Mgr. Speranza bekend en voegde eraan toe dat men naar zijn oordeel Don Berzi geen biecht meer mocht laten horen. Toen hij in het jaar 1881 te Marseille dat feit uit zijn leven aan Don Paolo Albera vertelde, schreef hij die dwalingen van D. Berzi toe aan een begin van hersenverweking: dat had hij trouwens te Bergamo aan de bisschop en te Rome aan verschillende prelaten gezegd. De arme priester leefde in 1881 nog steeds en ging elk jaar naar Sampierdarena om er met zeebaden verlichting voor zijn ziekte te gaan zoeken. De H. Mis kon hij niet langer opdragen en evenmin kwam hij ertoe het brevier te bidden dat hij nochtans uren achtereen open in zijn handen vasthield.

Op het einde van september schreef Don Bosco aan zijn onvermoeibare weldoenster, eerw. moeder Maddalena Galeffi, presidente van het huis van de Nobili Oblate di Torre de'Specchi. Het aantal zusters was aan het verminderen gegaan; en de presidente, die er erg op gesteld was haar communiteit weer te zien bloeien en kon bogen op veel titels, had Don Bosco om raad gevraagd; hij antwoordde aldus:

" Verdienstelijke Mevrouw,
"
" Ik heb uw brief en gift (5 goudstukken) ontvangen die u
" voor onze arme jongens zendt. Wij allen danken u en zullen God
" bidden u

" hiervoor overvloedig te belonen.

" Wees niet ongerust voor het aantal van uw dochters; want
" het gaat niet om het aantal personen, maar om de liefde en
" de vurigheid in de dienst van de Heer. Nog voor het einde van het
" jaar zal ik u wellicht persoonlijk komen groeten en spreken over
" de inhoud van uw brief. Ik zal niet nalaten speciale gebeden te
" doen voor uw familie die, naar u zegt, door beproevingen over-
" stelt wordt. Ik herinner u er aan dat de doornen van het leven
" bloemen worden voor de eeuwigheid.

" God zegene u en uw familie en make er een huis van heili-
" gen van. Amen.

" Ik beveel mijn arme ziel en die van mijn jongens in uw gebe-
" den aan en noem mij dankbaar

" van u, verdienstelijke mevrouw,

" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 29 september 1866. Pr. Bosco Giovanni.

H O O F D S T U K X L.

In de maand september moest Don Bosco enige moeilijkheden die met de verdienstelijke commissie van Ancona in verband met de bijstand aan de slachtoffers van de cholera gerezen waren, uit de weg ruimen. Op 16 mei had die commissie hem het verlangen uitgedrukt om tegen de al vastgestelde voorwaarden nog eens acht wezen in het Oratorio te plaatsen. De jongens waren gereed om te vertrekken, maar er was niet gezegd wie voor hun uitrusting moest zorgen. In dat verband had de dienaar Gods zijn mening al uiteengezet en de commissie had hem volgend antwoord gestuurd:

" N. 353

"

Ancona, 9 juli 1866.

"

" Tijdens zijn vergadering van gisteren, heeft de commissie de
" twee voorstellen die door u, eerw., gedaan werden in verband met
" de uitzet voor de jongens door u laatst aanvaard, onderzocht;
" zij keurt het eerste goed, d.i. dat u eerw., zich ermee belast,
" op voorwaarde, dat zo een van die genoemde jongens weggaat voor
" het einde van de driejarige cursus, niets teruggevorderd kan
" worden.

" Daar, naar het mij toeschijnt, hiermee de onderhandelings
" gen voor de opneming beëindigd zijn, deel ik u mee dat de jongens
" zullen gestuurd worden, zodra de spoorlijn Ancona-Turijn open is.

" Met mijn diepste eerbied.

"

De President

"

C. Marinelli.

In het begin van augustus kwamen zes van die jongens in het Oratorio aan; eerder waren er al vijf makkers aangekomen. Don Bosco was buiten de stad en daarom werden ze aan de prefect toevertrouwd. Op de fysionomie van sommigen lag er onbeschaamdheid, minachting, aanmatiging te lezen. Niet alleen waren ze ruw, onstuimig en gulzig van aard, maar ze konden geen tucht verdragen omdat ze maanden en maanden overhoop gelegen hadden met zichzelf; ze droegen een mes op zak en zagen er niet tegen op het bij een vechtpartij te hanteren. De oversten merkten dat wel op, maar vonden het niet geraadzaam hen van het eerste ogenblik af te ontwapenen, omdat ze altijd in groep samen waren en weerstand zouden bieden. De jongens van het Oratorio hielden zich ver van hen verwijderd omdat zij bang waren ruzie met hen te krijgen. Een tijdje later werd hun meester-schoenmaker Musso, door een van hen verwond. 's Anderendaags na het ontbijt stond Don Bosco onder de portieken, toen die jongens aan hem voorgesteld

werden. Met vriendelijke glimlach trachtte de eerbiedwaardige hen liefdevol op te vangen en hij vroeg hun:

- "Goede reis gehad? Hoe gaat het ermee?"
- "Slecht."
- "En waarom gaat het slecht?"
- "Omdat wij niet gaarne in deze stad willen verblijven. Wij willen terug naar huis."
- "En waarom zijn jullie hier niet gaarne?"
- "Omdat er hier niets te eten valt. Wat men ons hier geeft, is zootje om te...".
- "Hola! Is dat een manier van antwoorden? De "ministra", die jullie gegeten hebben, is dezelfde als die je makkers eten en die de anderen uit Ancona die hier voor jullie aangekomen zijn gaarne eten; is dezelfde die je oversten eten en die ik ook eet."
- "Als u die wilt eten, ga uw gang."
- "Weten jullie wel met wie je spreekt?"
- "Kan ons niet schelen!"
- "Zo, zo, op die manier kunnen wij niet langer praten."

En Don Bosco, nog altijd sereen van gelaat, wendde zich van hen af en ging praten met enige van de vele jongens die in een krans rond hem waren gekomen en getuige geweest waren van die prachtige samenspraak. Ze waren razend en een ervan wilde zelfs vooruitreden en uitleg over die belediging gaan vragen; maar een voorzichtige fluisterde hem in het oor: - "Ze hebben een mes en zijn bekwaam het te trekken." Met daden reageren kon inderdaad trieste gevolgen hebben.

Toen die sukkelaars dat laatste antwoord gegeven hadden, haalden ze lomp de schouders op, keken uitdagend om zich heen en trokken zich in groep in een hoek van de speelplaats terug.

De magische invloed van Don Bosco op de jeugd verminderde er niet door en evenmin de gave om de lastigste karakters ertoe te brengen zich te bedwingen. Meer dan eens had hij in de eerste dagen van de opneming bij een of andere jongen in het Oratorio geweldige tonelen van ongedisciplineerdheid opgemerkt; maar hij was erin geslaagd onder de huid van een tierend dier stilaan een gewillig lammetje te vormen en de rechtschapenheid en teerheid van hart bij de jeugd wakker te schudden. Hij was niet uit op verzet, hij kalmeerde de gemoederen met goedheid, hij legde de goede kanten van ieder enkeling bloot, liet die uitstralen en voerde ze zo naar God. Dergelijke manier van doen hadden resultaten van buitengewoon belang; want er is geen stand in de maatschappij waar zijn heilige, hartelijke geest geen verdienstelijke mannen heeft gevormd, zelfs uit de jongens, die uit de verlatenheid, van de straat of van de pleinen opgehaald werden.

Hij nam de nieuwkomers daarom een voor een afzonderlijk onder handen en met zijn zachte woorden won hij hun harten, want allen, om zo te zeggen, droegen een goed hart. Hij maakte ze gewillig om met de andere leerlingen van het huis te verbroederen; met meesterlijk oog ontdekte hij ieders talenten en dan stuurde hij de een in de richting van de studies en de ander naar een werkhuis. En zij onderwierpen zich en pasten zich aan de gebruiken van het Oratorio aan en ook aan het werk. En zelfs zij die tijdens de eerste dagen zo weerspanning in hun gedrag waren, vertoonden geen verkeerde kanten meer, hoewel de een of de andere in zijn hart toch wel enige afkeer behield voor de tucht in het Oratorio. Toch was er wel een die naar Ancona schreef en bij zijn ouders protesteerde dat ze hem naar Turijn hadden gestuurd; ook deed hij zijn beklag bij de commissarissen van het comité en vroeg hun om terug naar huis te keren:

"Wij willen niet werken", zeiden ze, "en daartoe worden wij hier alle dagen verplicht."

De commissie werd ongerust ten gevolge van die mistevredenheid en schreef aan Don Bosco:

" N. 371

"

Ancona, 9 september 1866.

"

" Tegelijk met deze brief zend ik aan de prefect van deze
" provincie, de heer graaf Carlo Torre, lid van deze commissie, de
" som van 2.000 lires, met het verzoek ze u te sturen als afkorting
" voor het pension en uitzet van de zes jongens die onlangs in uw
" instituut werden geplaatst te samen met de respectieve overeen-
" komst en verplichting, zoals die geschreven staan op bijliggend
" formulier. Wij hopen dat dit de goedkeuring van u, eerw. zal
" wegdragen.

" Met de meeste eerbied.

"

De President

"

C. Marinelli.

Maar zoals wij zullen zien, verschilde de overeenkomst, die door beide partijen op 9 juli goedgekeurd was, met de verplichtingen die op het formulier genoteerd waren. Daarin was uitgestippeld dat het instituut niet verplicht was tot restitutie of tot terugbetaling in geval een van de wezen om redenen waarvoor het Oratorio niet verantwoordelijk was, zou vertrekken, eer de tijdruimte van drie jaren voorbij was. Don Bosco die prompt en edelmoedig de sukkelaars bijsprong en vrijgevig was, als het toegevingen in verband met contracten betrof, verlangde de aanspraken van de gemeenschap, dat wil zeggen, van het Oratorio, hard te verdedigen omdat hij zich als gewone beheerder beschouwde van elke hulp, die hij van de Voorzienigheid ontving. Dat was trouwens op dat gebied ook de mening van D. Rua aan wie het ambtshalve toekwam antwoorden te ver-

strekken, als het dergelijke geschillen betrof. Daarom werd op 15 september een nieuw model van overeenkomst aan de commissie voorgesteld; zij ging gepaard met een brief voor de voorzitter bestemd en ondertekend door Don Bosco.

" Weledele Heer,

"

" Samen met uw schrijven van 9 dezer zond u mij een model van
" overeenkomst, dat substantieel verschilt met wat vroeger overeenge-
" komen was. En onze verwondering werd nog groter toen men bij de
" prefect van deze stad vernam dat er geen betaling zou gedaan wor-
" den tenzij er een andere jongen opgenomen werd in geval één van de
" geplaatste jongens de instelling verliet vóór het einde van de
" vastgestelde drie jaren. Ik meen dat men vergeten heeft wat schrif-
" telijk vastgesteld en bekrachtigd werd in mijn kamer, met de pre-
" fect zelf van dit huis.

" Er werd dan vastgesteld dat wij ons verplichten hem ook
" langer dan drie (3) jaar te houden en hem van kleding te voorzien
" op voorwaarde dat, zo een ervan de instelling zou verlaten, wij
" geen terugbetaling moesten doen. De toegevoegde volzin veroorzaakt
" moeilijkheden en zal de zaak tot nieuwe onderhandelingen brengen.

" In die zaken zijn wij loyaal en rechtzinnig; zo de bijge-
" voegde volzin een absolute voorwaarde is, wil het ons dan laten
" weten en wij zullen over de jongens beschikken zoals het voor u het
" beste uitkomt. Indien men de geschreven en de mondelinge overeen-
" komst niet wil schenden, gelieve men een andere brief aan de geëer-
" de heer prefect van de provincie te schrijven om hem te machtigen
" de rest van de overeengekomen som te storten, zonder voorwaarden,
" behalve deze die vastgesteld werden volgens algemeen akkoord.

" Met de verschuldigde achting heb ik de eer mij te noemen
" van u, weledele,

" de zeer toegewijde dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

" Turijn, 15 september 1866.

Het formulier luidde:

"

Torino, 15 september 1866.

"

" Ondergetekende, directeur van het Oratorio van de H. Fran-
" ciscus van Sales te Turijn, verklaart in genoemde instelling aan-
" vaard te hebben de wezen : Gentili Demostene, Lucchetti Roberto,
" Pieroni Giovanni, Crucciani Vitaliano, Taffettani Eugenio, Sotte-
" litti Ciriaco uit Ancona. Zij werden er geplaatst in naam van de
" commissie van Openbare Onderstand voor de getroffen en van de cho-

" lera van deze stad, die mij vandaag zelf de som van 4.200 lires
" betaalde. Hiervoor beloofde ik en ging ik de verplichting aan die-
" zelfde weesjongens te houden, te kleden, te voeden, te verzorgen en
" te onderrichten in een kunst of ambacht volgens de regels en de ge-
" bruiken van het huis, gedurende een tijdspanne van niet minder
" dan drie jaar, zonder enige restitutie of terugbetaling indien
" een van de genoemde weesjongens zou vertrekken om beweegredenen
" en onafhankelijk van de instelling, eer hij de drie jaar volein-
" digd had. - Dit verklaar en beloof ik, terwijl ik de kwijting
" maak voor de betaling van de som van 4.200 lires, zoals hierboven
" vermeld staat.

"

Handtekening

De president antwoordde:

" Zeereerw. Heer,

"

" Alvorens uw gewaardeerd schrijven van 15 dezer officieel te
" beantwoorden, laat mij toe u als particulier persoon te schrij-
" ven; dat zal ons wellicht gemakkelijker tot een eindovereenkomst
" kunnen brengen in de zaak van de wezen die onlangs naar uw insti-
" tuut door de commissie, waarvan ik de eer heb de voorzitter te
" zijn, gestuurd werden.

" De overeenkomst die eertijds getekend werd door u en de
" commissie om die kinderen te vervangen, die zonder verantwoorde-
" lijkheid het vrome instituut voor hun tijd zouden verlaten, ver-
" liep goed in normale gevallen; niets liet dan voorzien dat een on-
" tijdig vertrek waarschijnlijk of nakend was. Want onlangs wilden
" enkele wezen die nauwelijks binnengekomen waren, het instituut ver-
" laten; zij bleven er tegen hun zin, tengevolge van een beschikking
" tussen onze commissieleden en u eerw.; door die handelwijze be-
" staat er kenbaar een gevaar dat zij veel vroeger weggaan; als in
" zo een geval de leerlingen niet vervangen worden, dan kan de com-
" missie niet zomaar op weinig verklaarbare wijze een som afstaan
" die bestemd is voor de liefdadigheid aan de weesjongens van onze
" streek. En uzelf, die een waar voorbeeld bent van christelijke
" liefde, zou in de kiesheid van uw geweten niet willen dat uw in-
" stelling winst zou halen uit het te vroegtijdig vertrek van onze
" kinderen, wat zich niet buitengewoon uitzonderlijk, maar waar-
" schijnlijk en niet onvoorzien kan voordoen; daarenboven meen ik
" met recht te mogen zeggen dat men uit uw vorige rapporten niet kon
" besluiten dat u absoluut vertrouwd op een rustig en duurzaam ver-
" blijf van hen die in het begin zich zo weerspanning aanstelden en
" uw stilzwijgen daarover in uw brief waarop ik het genoeg heb te
" antwoorden, draagt er niet toe bij om mij volledig gerust te stel-
" len. U zult zelf wel inzien dat de uitdrukking "schenden wat over-
" eengekomen was" in de haast van het schrijven uit uw pen gevloeid

" is en dat de ingevoerde verandering overeenkomt met de veranderde
" omstandigheden.

" Nochtans zou men volgens mij een toenadering kunnen vinden en een niet te korte tijdspanne vaststellen; wordt deze
" overschreden door een te vroegtijdig vertrek van sommige leerlingen, dan heeft de commissie niet meer het recht deze leerlingen nog te vervangen.

" Ik ben overtuigd dat u, eerw., redelijk wilt zijn en in uw liefde tot de naaste bereid bent de voorgestelde aanpassing te
" aanvaarden; in elk geval verwacht ik uw tegemoetkoming om bij mijn collega's de definitieve beslissing te bevorderen.

" Steeds vol dankbaarheid voor al het goede aan onze jongens gedaan, heb ik het genoeg u dit te bevestigen.

" Ancona, 20 september 1866. Adv. Clemente Marinelli.

" Pres. van de Comm. van Openbare Onderstand voor de getroffen en van de cholera.

Uit het Oratorio antwoordde men:

" Weledele Heer,

" Ik heb uw brief aandachtig gelezen en stel ten eerste op prijs de redenen die u aanvoert wat de overeenkomst met de wezen
" van Ancona betreft. Het schijnt me toe dat de dingen niet moeten veranderen met de vroegere overeenkomsten. De verandering in de
" omstandigheden, waarover u het hebt, kunnen enkel een hoop geven dat wij pas het nut ontdekken van een contract als het gesloten is
" of als men het zo mag zeggen "als de waar zelf afgeleverd is." Het is waar dat het geld niet gestort werd volgens overeenkomst, doch
" dat gebeurde enkel door onze welwillendheid jegens achtbare personen die ervoor instonden en er nog voor instaan.

" Welnu, ik laat u opmerken dat na erge moeilijkheden de ons toevertrouwde jongens van goede wil zijn en rustig, te oordelen
" naar hun houding. Overigens wil ik de commissie die zich het goede ten doel stelt niet verplichten zich te houden aan een contract
" dat nadelig voor haar zou zijn, en ik maak geen bezwaren dat die jongens naar hun moeder teruggaan met het geld dat hun toekomt om
" zo de vriendschap en de vrede met Ancona te bewaren.

" In het ander geval verzoek ik u een brief aan de heer prefect van Turijn te vragen om gemachtigd te worden de som die bij hem gedeponneerd is, te storten; in deze tijd kan die nuttig door
" ons gebruikt worden, daar de nodige voorraad voor de instelling moet opgeslagen worden.

" Wees verzekerd van mijn ware achting,

" Van u, weledele,

" de zeer toegewijde dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

" Turijn, 25 september 1866.

Ten slotte bleef het bestaande contract behouden. Don Bosco wilde de voorgestelde vervanging in, nochtans zonder wettelijke verplichting. De president en de commissie, die op zijn eerlijkheid vertrouwden, stuurden hem de laatste beslissing.

De president schreef:

"In uitvoering van onze overeenkomsten heb ik vandaag nog geschreven aan de prefect van Turijn om hem te verzoeken u, eerw., de som van 2.200 lirees te overhandigen; door de heer P. Passarini werd u al eenzelfde som betaald. Wij vragen u een kwitantie van de hele som nl. 4.200 fr. Gelijkvormig aan het eerste modaal dat u door onze zaakgelastigden gepresenteerd werd. Wij menen zo aan het verlangen van u, eerw., te voldoen; ook menen wij dat het onze plicht is, als beheerders van het geld van de wezen, u te verzoeken de plaatsen te laten innemen van hen die binnenkort de inrichting zullen verlaten, zoals wij dat van de familie vernomen hebben..."

En Don Bosco hield zijn belofte. Op 18 december keerde een van de wezen naar Ancona terug en de voorzitter, advocaat Marinelli, schreef: "Ik mocht gaarne weten of u in de plaats van Taffettani Eugenio een andere jongen zou willen opnemen, die dringend moet geplaatst worden". De aanbevolene heette Pasquali Bagni en Don Bosco nam hem zonder meer op. Nadat alle meningsverschillen opgelost waren, werden twintig jongens uit Ancona bij Don Bosco geplaatst; hierbij waren begrepen de vijf die gratis opgenomen werden en de een of ander, die door de kardinaal-bisschop van die stad aanbevolen was.

Drie van die tweede groep waren voor de studies bestemd, Lucchetti Roberto, Berlutti Gaetano, Gentili Demostene en ook enige van de eerst aangekomenen werden naar de studies gericht. Het merendeel onder hen haalde heel goede resultaten, zoals D. Rua voor wie de jongens van Ancona veel ontzag hadden, het ons meermalen vertelde; een van hen droeg hem zelfs een eerbiedige en grote vriendschap toe. Toen Don Bosco vele jaren later in Ancona was, ontmoette hij er een, die in het Oratorio onverdraagzaam geweest was en die hem nu verbaasd deed staan omwille van zijn uitingen van genegenheid en van het goede aandenken, dat hij van het tehuis van Valdocco bewaard had.

De vriendschappelijke briefwisseling van Don Bosco en van D. Rua met de commissie duurde voort om verslag uit te brengen over het gedrag van de jongens. En de laatste brief, die de dienaar Gods mocht ontvangen, getuigde van de levendigste en meest diepgevoelde dank.

H O O F D S T U K XLI.

In het gebruikelijk e gezelschap van zijn jongens begaf de dienaar Gods zich naar Becchi om er het feest van de Madonna van de Rozenkrans te vieren, dat in dat jaar op 7 oktober viel. Omdat hij geen enkele gelegenheid liet voorbijgaan om het goede te doen, waar het nodig was, had hij in overeenstemming met de pastoor van Castelnuovo, D. Cinzano, besloten in de streek een vereniging op te richten tot verspreiding van goede boeken. In 1859 had hij er al aan gedacht om in de grote bevolkingscentra een vereniging van algemeen nut te stichten; maar na rijp nadenken wilde hij iets eenvoudiger en gemakkelijker realiseren speciaal ten voordele van gehuchten en dorpen. Het voorgestelde en uitgewerkte programma zag er uit als volgt:

- " VERENIGING VOOR DE VERSPREIDING VAN GOEDE BOEKEN.
"
" gevestigd te Castelnuovo d'Asti onder de bescherming van de Heilige
" Apostelen, met goedkeuring van de Weledele en Zeereerw. Heer Deken.
"
" 1° De Vereniging heeft als doel goede boeken onder het volk te ver-
" spreiden.
" 2° Alwie het vraagt kan in deze vereniging ingeschreven worden.
" 3° De leden moeten elke maand een aalmoes naar goedvinden storten.
" 4° De aalmoezen zijn bestemd om boeken te kopen en te verdelen
" onder de leden en ook onder niet-leden.
" 5° De boeken door vrome personen geschonken, zijn ter beschikking
" van de leden die ze willen lezen of laten lezen door anderen.
" 6° De leden zullen een heel aanbevelenswaardig en verdienstelijk
" werk verrichten, zo zij de vroegere gelovigen navolgen die
" slechte boeken verzamelden en verbrandden.

" Grondartikels
"

- " 1° Lid is ieder persoon die ingeschreven is op de lijst van de
" vereniging en regelmatig aan de verplichting van de maande-
" lijke bijdrage voldoet.
" 2° De leden ontvangen elke maand een boekje en hebben het recht
" gebruik te maken van de boeken van de bibliotheek.
" 3° Voor een dozijn leden is er een inzamelaar die de aalmoezen
" ophaalt en de boekjes uitdeelt.
" 4° De belangen van de vereniging in de plaatsen buiten de zetel
" worden toevertrouwd aan de zorgen van correspondenten, die de
" directie vertegenwoordigen.

" 5° De directie is samengesteld uit de president, de directrice
" (die de president vervangt in de betrekkingen met dames), de
" secretaris en drie raadsleden.

" De Bibliotheek.

"
" 1° De bibliotheek van de vereniging is gevormd uit geschonken
" boeken.
" 2° Elke correspondent heeft een zeker aantal boeken in depot;
" zij zullen door hem aan de directie teruggezonden worden
" zodra zij gelezen zijn en door andere vervangen.
" 3° De meer waardevolle werken worden bij de directie bewaard; elke
" correspondent zal er een lijst van hebben zodat de leden ze
" kunnen vragen als zij het verlangen.
" 4° De zorg om de bibliotheek te bevoorraden en te doen aangroeien
" is toevertrouwd aan de ijver van de correspondenten; zij kun-
" nen zich tot vrome personen wenden en hun de gelegenheid bieden
" om een heel edel werk van christelijke naastenliefde te beoe-
" fenen.

Vanuit Castelnuovo schreef Don Bosco een brief aan theol. Appendino van Villastellone:

" Dierbare Heer Theoloog,

"
" Onze confidentiële overeenkomsten werden nooit vergeten en
" de onderhandelingen waren reeds ver gevorderd, toen het ministerie
" veranderde: nu moet alles herbegonnen worden.

" Ik heb opnieuw de nodige stappen gedaan en zal de zaak niet
" uit het oog verliezen. In elk geval zal ik in december en januari
" wellicht naar Rome kunnen gaan en hoop daar te verkrijgen wat hier
" enige moeilijkheid opleverde.

" Zoals u zegt, wees toch maar tevreden over wat u gedaan
" hebt, omdat alles gebeurde ter ere van de heilige Moeder van God,
" die op zijn tijd weet te belonen op een wijze die Haar waardig is.

" Wil nu de geestelijke liefdadigheid bij de stoffelijke voe-
" gen en bid God voor mij en mijn jongens, terwijl ik u alle goeds
" van de hemel toewens en mij dankbaar en met hoogachting noem

" van u, dierbare,

" de zeer verplichte dienaar,
" Castelnuovo d'Asti, 8 oktober 1866. Pr. Bosco Giovanni

Vanuit Castelnuovo liet Don Bosco niet na naar de boerderij van Luigi Moglia te Moncucco te gaan. Te Buttigliera werd hij door kennissen opgehouden en daarna een flink stuk weg door de pastoor, theoloog Vaccarino, vergezeld; maar bij zonsondergang bleef hij in de vallei halfweg tussen Moriondo en Moncucco alleen achter te midden van de bossen. Het

duurde niet lang of de nacht verraste hem, donker, overtrokken, hoewel zonder regen. Hij moest door plaats en wijngaarden die door vreselijke bulhonden bewaakt werden. Daarbij had hij zich nog van weg vergist en wist niet meer waar hij was. Het werd een beangstigend stappen omdat hij tegen hagen en andere hinderpalen kwam en grote bochten nemen moest. Gans bezweet stond hij aan de voet van een hoge helling en beklom ze moeizaam. Toen hij een ogenblik bleef stilstaan om weer op adem te komen, zei hij: - "O, als ik nu hier mijn "Grigio" had, hoe zou mij die dan te pas komen! Hij zou me wel uit de nood helpen!" - En het bleek wel of de geheimzinnige hond daar was om naar hem te luisteren. De dienaar Gods werd door een kort geblaf verrast en nog door een tweede en daar stond toen de "Grijze" boven op de helling om hem blij tegemoet te snellen en heel de weg, een drietal kilometer ongeveer, met hem af te leggen. Gelukkig voor Don Bosco, dat hij dat gezelschap had, want toen hij bij een boerderij kwam, schoten opeens twee grote honden razend op hem af om iedereen vrees aan te jagen; maar de "Grijze" vloog er op en dwong ze af te druipen, zij waren zo toegetakeld dat ze de lucht met gehuil vervulden en dat hun meesters toegelopen kwamen om te zien wat er met hun arme beesten gebeurd was. De "Grijze" leidde zijn beschermeling recht naar het huis, waar hij verwacht werd. Hier stonden allen verbaasd bij het aanschouwen van een zo mooie hond en iedereen overstelpte Don Bosco met vragen: Waar hij hem gehaald had, of hij van Turijn kwam, of hij van zijn thuis was, of misschien uit een boerderij en zo voort. Toen iedereen aan tafel gegaan was, werd de "Grijze" in een hoek van de kamer met rust gelaten. Na het eetmaal:

- "Wij moeten de "Grijze" iets te eten geven!" - zei meneer Moglia en hij ging hem halen. Men zocht en riep hier en daar; maar het was niet mogelijk hem terug te vinden. Allen stonden er verstomd bij, want geen deur of venster was opengegaan en evenmin hadden de honden van het huis enig teken van zijn weggaan gegeven. En de opzoekingen werden in de bovenkamers voortgezet; maar alles tevergeefs. De hond was verdwenen en daarna wist niemand van het gezelschap er nog iets van.

Don Bosco zelf vertelde dat feit enkele jaren later, toen het gesprek eens op de fameuze "Grijze" gevallen was en hem gevraagd werd, of hij hem sinds 1855 nog ooit gezien had. - "Toch wel", voegde hij eraan toe, "de eerste jaren daarop heb ik hem vaker ontmoet, wanneer ik mij erg laat in de avond zonder gezelschap bevond..." - En wij waren met veel anderen tegenwoordig bij het verhaal.

In die dagen kondigde Don Bosco aan de ouders van de studenten van het Oratorio, van Mirabello en van Lanzo, het begin van het schooljaar aan, zijnde 19 oktober.

Clericus Luigi Delù keerde met het diploma dat hij te Alessandria behaald had voor de lagere klassen, naar Lanzo terug. Clericus Giuseppe Mignone die het diploma van leraar voor de eerste drie gymnasiale klassen had, werd titularis van de tweede klas gymnasium in het Oratorio, zijn collega's waren de leraren van het voorbije jaar. Het aantal leerlingen

liep op tot 315 zonder de externe leerlingen mee te tellen; in de vijfde gymnasiaal zaten er 40. Ook de vakleerlingen hadden hun meesters en coadjuteur Giuseppe Rossi kreeg met een aanbevelingsbrief de opdracht inkopen te doen en voorraad op te slaan voor het Oratorio.

Terwijl Don Bosco alle oversten, leraren, assistenten en vakmeesters herinnerde aan hun verplichting alle wanorde te voorkomen en zich stipt aan het reglement te houden tot vrijwaring van de moraliteit, liet hij niet na voortdurend de liefde aan te bevelen, de vriendelijke omgang en in sommige gevallen zelfs lankmoedigheid bij het eisen van gehoorzaamheid. Soms zei hij tegen iemand die ruw van aard was: - "Ik verlang dat je van nu af aan de harten wint zonder te praten en als je praat, laat dan je praten altijd gekruid zijn met zachtheid."

En tot een ander:

- "Denk eraan dat vliegen niet met azijn gevangen worden."

Op zekere dag zei hij in volle ernst tot de prefect van het Oratorio:

- "Mijn beste, luister, begin handel te drijven in olie." - "In olie handel drijven", herhaalde de prefect verbaasd. - "Ja, handel drijven in olie." - "Maar Don Bosco, een kloosterling!" - "Juist! Of ben jij niet de prefect en als dusdanig aangeduid om de nodige herstellingen in het Oratorio te doen? Welnu, ik meende dat ik sommige deuren hoorde knarsen en met een beetje olie kan dat verholpen worden." - "Hoezo? Maar ik zie er de reden niet toe...". - "En dan", hernam Don Bosco met zachte glimlach, terwijl hij zijn woorden articuleerde, "en dan... je onderdanen knarsen ook in zekere zin!... Akkoord? Wanneer je met hen omgaat, vergeet dan nooit dat je de oliehandelaar moet spelen."

Don Rua had het begrepen en iedereen die hem bezig zag vol goedheid, beminnelijkheid en zachtheid, in één woord een andere Don Bosco, kon er zich van vergewissen dat de dienaar Gods zijn tijd niet verkwist had door dergelijke richtlijnen met grote minzaamheid te geven.

Aan hen die in de volksscholen van de Oratoria, die weldra weer zouden geopend worden onderwijs gaven, beval hij bovendien een onverstoorbaar geduld. Hij verlangde er vurig naar dat die scholen bloeiden. De regering zelf erkende trouwens zijn activiteit en zijn verdiensten.

" Dienst van de K. Inspecteur van de lagere studies
" van de Provincie Turijn.
" N. 2465.

Turijn, 15 oktober 1866.

"
" Ondergetekende is verheugd u, edelachtbare, te melden dat de
" heer minister van Openbaar Onderwijs, op voorstel van het school-

" comité, u in het liefdadige werk, waaraan u zich al vele jaren
" wijdt met de volksjeugd kosteloos te onderwijzen in de zondag-
" en dagscholen wil aanmoedigen en u een subsidie van 500 fr. toe-
" kent.

" Deze som zal u over weinige dagen uitbetaald worden.

"

"

"

De K. Inspecteur
Baricco.

In het Oratorio van de Engelbewaarder te Vanchiglia, dat op de plaats zelf, waar het in 1849 geopend was, onder zijn hoge bescherming was blijven bestaan, waren er geen klassen maar slechts een ontspanningsplaats voor de zondagen waar tussenin aan de jongens van straten en van pleinen godsdienstige en morele onderrichting verstrekt werd. Daar in die voorstad de kerk van de H. Julia opgetrokken was, het werk van markiezin Giulia di Barolo, en er bij het openstellen door een uiterste wilsbeschikking, tevens een Oratorio samen met de nieuwe parochie moest geopend worden, vond Don Bosco dat het Oratorio niet meer nodig was. Daarom sloot hij er zijn eigen Oratorio en plaatste hij de clerici en priesters ervan in het Oratorio van St.-Jozef te Borgo S. Salvario, waar er grotere nood was.

Nadat de zaken van het Oratorio voor het nieuwe schooljaar geregeld waren, hernam hij zijn reizen en de eerste ervan ging naar Neive op uitnodiging van de waardige aartspriester, die daarvan een aandenken bewaarde.

"

Neive (Alba), 14 maart 1891.

"

"

Zeereerw. Heer,

"

" Als gevolg van uw uitnodiging die ik in het "Bollettino
" Salesiano" las, stel ik het op prijs u, zeereerw. Heer, bijlig-
" gende brief van Don Bosco zaliger gedachtenis, te bezorgen. In
" het jaar 1866 op 21, 22 en 23 oktober, had ik het geluk en de on-
" zeglijke troost de hoogvereerde Don Bosco in deze pastorie te
" herbergen; hij was de preek komen houden ter ere van de zuiver-
" heid van Maria. Het waren drie dagen van heilige ontroering en van
" buitengewone stichting voor mij en mijn medehelpers. Zulke schone
" dagen had ik in mijn leven nooit beleefd en ik kan ze met geen
" andere woorden betitelen dan: "Paradijsdagen". De samenspraken met
" Don Bosco in zijn gulden eenvoud, onderrichtten, vermaanden, ver-
" sterkten en zetten aan tot het goede. Op zekere avond gaf hij ons
" een geleerde uiteenzetting over het magnetisme en iedereen hing
" aan zijn lippen. Andere keren vertelde hij anekdoten uit zijn le-
" ven die toen nog totaal onbekend waren; vooral sprak hij ons over
" de fameuze hond die hem verdedigd had tegen zijn verwoede vijanden.

"

Men kan slechts herhalen: "Waar een heilige voorbijkomt

" daar komt God voorbij", zoals men zei in het huis van de ouders
" van de pastoor van Ars, toen daar die buitengewone arme aanklop-
" te later vernam men dat het de heilige Benedictus Labre was.
" Met de meeste eerbied heb ik de eer mij te noemen
" van u, zeereerw.
" de zeer verplichte en toegenegen dienaar
" Pietro Bonino, Aarts priester-Deken.

Hier volgt de brief van Don Bosco:

" Dierbare Heer Aarts priester,
"
" Ik zend u de twintig tientallen loterijbriefjes die u mij
" in uw liefdadigheid al betaald hebt. Ik voeg er nog twintig
" ander bij met enkele programma's en vraag u ze, zo mogelijk te
" verkopen. Wellicht zullen de gravin Cocino en de gravin van
" Castelborgo, die heel liefdadige personen zijn, u helpen om ze te
" verspreiden. D. Chiesa, D. Giacosa, en uw pastoor zullen u wel een
" handje toesteken. Mocht u er nochtans op het einde van de
" loterij nog te veel onverkochte overhebben, dan kunt u ze
" gerust terugsturen naar het Oratorio H. Franciscus van Sales.
" Hartelijk dank voor de genegenheid en de hartelijkheid
" die u en uw familie mij betuigd hebben. God vergoede het u. Wat mij
" diep getroffen heeft, was de voorbeeldige aandacht van uw paro-
" chianen die zondag het woord van God aanhoorden. Zo de gelegen-
" heid zich voordoet, wil u ze dan danken van mijnentwege.
" Het blijft dus afgesproken dat u de preek over de H.
" Cecilia komt doen.
" Gelieve een exemplaar van de "Geschiedenis van Italië te
" aanvaarden.
" God zegene ons allen en helpe ons met zijn heilige genade
" om veel zielen voor de hemel te winnen en op de eerste plaats de
" onze. Amen.
" Dankbaar noem ik mij in de Heer,
" uw zeer genegen vriend
" Pr. Bosco Giovanni.
" Turijn, 24 oktober 1866.

Toen hij uit Neive teruggekeerd was, ontving hij een groot aantal aanvragen en een gedeelte daarvan werd ingewilligd met kosteloze opneming van arme jongens. Aan de voet van een smeekbrief, waarmee op 19 oktober 1866 vanuit Cassine, Marcellino Lucia, weduwe van Denicolai G.B., eertijds opperwachtmeester van de Koninklijke Carabinieri aan Don Bosco vroeg om haar zoon Carlo, 13 jaar oud, te willen opnemen, stond zo geschreven:

"Ondergetekende veroorlooft zich de hierbij gevoegde petitie van een werkelijk arme vrouw aan de liefdadigheid van zeereerw. heer priester Don Bosco warm aan te bevelen en groet eerbiedig.

Florence, 28 oktober 1866.

Sen. C. Cadorna.

Don Bosco liet de senator via D. Rua antwoorden dat hij de jongen Carlo zonder meer opnam en op 14 november schreef Cadorna eigenhandig een dankbriefje.

"Ondergetekende dankt zeereerw. heer priester Don Bosco en de pr. D. Rua voor het hoffelijke gevolg aan de vraag van Lucia Denicolai voor haar zoon en ingaande op de brief van 6 dezer van zeereerw. heer priester D. Rua, prefect, waarin ophelderingen gevraagd worden, haast hij zich de hier bijliggende uiteenzetting over te maken en biedt hij dezelfde zijn diepe en eerbiedige achting aan."

De naam van die politieke figuur is niet in het vergeetboek geraakt, want hij was verscheidene keren minister en voorzitter van de Kamer en van de Raad van State, en broer van generaal Raffaele.

In die dagen had Don Bosco weer een van die spontane daden van liefdadigheid gesteld waarvoor allen in bewondering stonden. Een verschrikkelijke overstroming had verslagenheid en dood gezaaid in de gemeente Villarfochiardo, arrondissement Susa en hij had naar prefect Torre geschreven dat hij bereid was een wees geworden jongen op te nemen. De prefect antwoordde hem:

" Turijn, 20 oktober 1866.
"
" Ondergetekende heeft niet nagelaten de gemeenteraad van
" Villarfochiardo op de hoogte te brengen van uw edelmoedig aanbod,
" nl. kosteloos onderhoud en onderwijs te verschaffen aan een jongen
" van genoemde gemeente die wees geworden is ten gevolge van de ramp
" aldaar op 25 september jl.
" Ondergetekende is tevreden u de authentieke kopie ervan te
" bezorgen en rekent het zich tot een plicht voor dezelfde reden,
" zijn eigen gevoelens van dankbaarheid uit te drukken.
" Uit de bijliggende brief van de heer burgemeester zult u
" zien dat de uitgekozen jongen voor deze gunst Dematteis Giusto
" Antonio heet; hij wacht er slechts op om te vernemen hoe en wan-
" neer hij zich bij zijn weldoener kan aanmelden.
" In afwachting van een ontmoeting dienaangaande verklaart
" de ondergetekende zich met de meeste hoogachting
"
" De prefect Torre.

Die dankbrief werd ondertekend door burgemeester Rosina Francesco en door de assessoren Pugnante Angelo en Miletto Giuseppe en medeondertekend door gemeentesecretaris notaris Amprimo.

De arme Dematteis, 12 jaar oud, was wees van vader en moeder.

Don Bosco, die altijd vooruitziend was als het zijn beschermelingen betref, vroeg aan de gemeente de uitzet en een gift, als ze over enige bijstand die voor dat doel bestemd was, kon beschikken. Nadat graaf Radicati van de onderprefect van Susa bericht ontvangen had, deelde hij aan Don Bosco mee dat de jongen, die door hem edelmoedig aangenomen was, 's anderendaags met zijn uitrusting in het Oratorio onder iemands geleide zou toekomen.

H O O F D S T U K XLII.

Voor de leerlingen van het Oratorio was O.-L.-Vrouw immer een medelijdende moeder en Don Bosco een tedere vader.

"Ik", - zo vertelt de jonge Battagliotti - "ik ben van een zwaar ongeval genezen door de tussenkomst van de verheven Koningin van de hemel. Ik was bezield met het vurige verlangen mijn studies tot het einde te voltooien en had met vertrouwen mijn pastoor gevraagd mij te helpen en mij raad te geven met zijn gebruikelijke liefdadigheid. Hij zette zich voor mij in en bekwam een plaats voor mij in het Oratorio van de H. Frans van Sales. Ik was dronken van vreugde en wachtte op niets anders dan op de maand augustus om mij erheen te begeven, de eerste proeven af te leggen en het gymnasium te beginnen. Maar ja? Een zwaar ongeval trof mij en nam elke hoop bij mij weg. Terwijl ik op zekere avond van de maand mei mijn gebeden opzegde, viel ik van de hooizolder op de harde vloer en bleef voor dood liggen. Ik bleef twee dagen buiten bewustzijn zonder te weten wat er met mij gebeurd was, allen meenden ook dat ik op elk ogenblik zou sterven. Mijn hele lijf was door een zware breuk, om zo te zeggen, uiteengeschoot. Dank zij de zorgen echter van de dokter en de bezorgdheid van mijn ouders kreeg ik het gebruik van mijn zintuigen weer en werd langzamerhand de hoop op genezing weer wakker.

"Toen ik echter genezen scheen te zijn, merkte ik op dat mijn ongeluk mij een triester erfenis nagelaten had, dat wil zeggen, ik werd gewaar dat ik mijn verstandelijk vermogen en mijn geheugen kwijt was.

"Ik kan met geen woorden beschrijven, welke pijnen, welk verdriet ik voelde toen al mijn verwachtingen om zo te zeggen verijdeld waren. Vaak heb ik het beproefd, maar ik slaagde er niet in een lange zin uit een boek of een gedachte over wetenschappelijke dingen in mijn hoofd te brengen. Gedreven door mijn verlangen naar studie en met de raad van mijn pastoor, wilde ik toch trachten een proef te gaan afleggen in het Oratorio van de H. Frans van Sales, waar mijn andere makkers op mij wachtten. Wie kan zich mijn verslagenheid voorstellen? Uren aan een stuk hing ik over de boeken gebogen, ik volgde met uiterste aandacht de les, maar ik kon niets begrijpen, niets leren.

"Ik zag mijn makkers dag na dag vooruitgaan in de lessen en ik bleef integendeel zonder het minste resultaat zodat ik zonder hoop mijn dagen in zwaarmoedigheid, verdriet en gewezen doorbracht.

"Op een morgen ging ik naar de sacristie, stelde mij bij Don Bosco voor en zuchtte onder bitter gewezen.

- "Don Bosco", zei ik hem, "help mij toch om van mijn hoofdpijn te genezen."

- "Lieve jongen", antwoordde hij mij bewogen, "ik zou je wel een werkdag geneesmiddel willen voorstellen... maar... heb je je toevlucht al genomen tot Maria, Hulp der Christenen? Heb je vertrouwen in de goedheid

van de Heer en in de macht van zijn verheven Moeder Maria?"

- "Ja, dat heb ik en ik doe al het mogelijke om het te vermeerderen."

- "Kom dan nu, volg de H. Mis met godsvrucht en daarna zullen wij praten, en heb vertrouwen."

"Nadat hij de H. Mis gecelebreerd had, bracht hij mij vóór het altaar van de H. Maagd en zei hij me:

- "Doe een noveen, bid elke dag drie Onze vaders, Weesgegroeten, Gloria's tot Jezus in het H. Sacrament met drie maal Wees gegroet, o Koningin tot de Moeder van God en het schietgebed Maria, Hulp der Christenen, bid voor ons. Als je van je kwaal geneest, schrijf het dan toe aan de bescherming van Maria, Hulp der Christenen en voor de verkregen gunst zul je een gift schenken voor de werken van de kerk, die tot haar eer gebouwd wordt."

- "Ik zal al doen, wat u me vraagt, maar omdat ik maar een arme jongen ben, kan ik geen enkele gift schenken."

- "Jij zult de gave van je gebeden brengen en vragen dat de H. Maagd een vereerder van Haar moge aanzetten giften van een ander soort te schenken; en uit erkentelijkheid ten opzichte van je hemelse beschermster zul je de verkregen genade overal vertellen."

- "Ik beloofde alles en ik voelde op dat ogenblik een zo sterk vertrouwen in mijn hart dat het mij toescheen dat ik al genezen was. Dat bleek echter een ijdele hoop. Mijn hoofdpijn werd steeds erger, mijn hoofd geraakte altijd meer in de war en mijn geheugen werd al maar meer toegetakeld. Elke dag bad ik en beval ik mij aan de gebeden van mijn oversten en van mijn makkers aan; alles echter zonder resultaat. Zo kwam dan de laatste dag van de noveen: mijn toestand was verslechterd, ik voelde mijn ziekte toenemen en daarenboven scheen het mij toe dat scherpe nagels in mijn hoofd geslagen werden. Op de avond van die dag bood ik mij, door de pijn overmand, bij Don Bosco aan; zodra hij me zag, vroeg hij aanstonds: - "Welnu, hoe stel je het? Is het beter geworden?"

- "Tot nu toe niets! Veel erger dan vroeger! Ik heb alle hoop opgegeven."

- "Jongen die je bent, waarom twijfelen? Ga je gebruikelijke gebed bidden, stel je volle vertrouwen in Maria, Hulp der Christenen, en heb hoop."

- "Ik deed wat me voorgesteld werd; daarna ging ik rusten. Mijn pijnen werden door de hoop gemilderd en zonder te weten of ik sliep of wakker was, scheen het mij toe dat een hand mij voortduwde en heel mijn persoon ophief. - "Ik ben genezen", zei ik snel, en voelde mij vol levenskracht - "ik ben genezen; mijn maag, mijn hoofd doen helemaal geen pijn meer." "Vervuld van vreugde, kon ik nauwelijks een oog dichtdoen die nacht. Maar die blijdschap werd nog duizendmaal groter, toen het dag geworden was en de klasboeken opengeslagen werden; want ik kon mijn les leren, ik kon mijn schoolverplichtingen nakomen, ik kon elke uitleg van mijn meester begrijpen. Ik moet bovendien aanmerken dat ik niet alleen helemaal genezen bleef, wat het verstandelijke vermogen betreft maar ook van lichamelijke ellende verlost was zodat ik mijn gewone bezigheden kon hervatten, met de gegronde hoop dat ik de studiecycclus kon voortzetten en als het God belieft, tot de geestelijke staat kon geraken.

"Het zal niemand moeilijk vallen mijn tevredenheid te begrijpen. Blijdschap vervulde mijn hart en ik was tot tranen bewogen. Ik ging naar hetzelfde altaar om er Maria, Hulp der Christenen te gaan bedanken en ik zal

de genade die ik door haar machtige tussenkomst bekomen heb altijd blijven verhalen.

"Als ooit een of ander van mijn makkers dit feit zou lezen, laat hij dan nooit vergeten een beroep te doen op de macht van Maria, Hulp der Christenen en zijn toevlucht te nemen tot haar tussenkomst in zijn persoonlijke noden."(1)

De zo verhoopte vrede tussen Italië en Oostenrijk werd uiteindelijk op 3 oktober te Wenen gesloten. De Oostenrijkse troepen hadden zich uit het gebied van Venetië teruggetrokken en op de 19de van dezelfde maand had generaal Le-Boeuf, daartoe door Napoleon afgevaardigd, de overhandiging aan Italië gedaan. Van 21 tot 27 had de formaliteit van de volksstemming plaats. Overal zag men de clerus de volksmensen naar de stembusen voorgaan om de aansluiting met het Italiaanse rijk te vragen. De bisschoppen hadden met passende omzendbrieven de bevolking uitgenodigd met een Te Deum dank te zeggen, te bidden voor de nieuwe koning Vittorio Emanuele en deel te nemen aan de volksstemming. Op 4 november ontving de koning te Turijn een afvaardiging uit het gebied van Venetië, die hem het bijna eenstemmige resultaat van de volksstemming aanbood. Op de 7de deed hij zijn plechtige intrede in Venetië en op de gelukwensen en verklaringen van verknochtheid en trouw door de bisschoppen en de clerus liet hij hoffelijk antwoorden, aanvaardde de wensen met woorden van vertrouwen en verering. Niets kon baten om de haat van de sekten tegen de priesters te matigen. Zij gingen voort met tieren dat men geen geloof mocht hechten aan de clerus, dat men hem kort moest houden, dat men hem moest doen boeten voor zijn samenwerking met de vorige regering, dat men hem elk middel uit de handen moest slaan in hun strijd tegen de vrijheid. Het wantrouwen tegen de clerus werd opnieuw ingehamerd bij het gepeupel en zo slaagden de onruststokers erin beledigingen en wrede gewelddaden uit te lokken.

Zijn Eminentie, de kardinaal, patriarch van Venetië, werd gevraagd om het vaandel van de Burgerwacht te zegenen en om de uitvoering van de nieuwe burgerlijke voorschriften met een plechtige ritus in te huldigen en dat aanvaardde hij zonder meer en hij schikte er zich goedsmoeds in. Toen hij dan op het punt stond uit het paleis te komen, begon het gepeupel hem tierend te beledigen. Ergere smaad werd voorkomen dank zij een toespraak tot de herrieschoppers door de commandant van de Burgerwacht en daarmee kon de plechtigheid zonder verdere wanorde verlopen. Maar de regeringscommissarissen - en ook die van het gebied van Venetië - hadden de vervolging tegen de clerus ingezet door het toepassen van de gedwongen woonplaats, van kerkeringen, van huiszoekingen en van inbeslagnemingen.

(1) Het document eindigt als volgt: "Ik heb eigenhandig dit verhaal geschreven, opdat de gedachtenis eraan bewaard blijve en dat men er de publiciteit aan geve die het best tot glorie van God zal dienen en tot eer van de hoogverheven Koningin des Hemels.

Turijn, 4 januari 1867

G Battogliotti Domenica

en de medeondertekenaar:

Uit Piscina, 14 januari 1867 - D. Spandre Giuseppe Gallisto, pastoor.

En zo werden dan eerwaardige kanunniken, pastoors en eenvoudige priesters uit hun kerken weggehaald om tussen rijkswachters als schuldingen naar de gevangenis gevoerd te worden, te midden van het gehuil, het gefluit en de beledigingen van het gemeenste volk. En toch kon tegen hen niet de minste schijn van schuld aangevoerd worden. Aan anderen werd de raad gegeven van "lucht te veranderen". Dat ging uit van hen die weliswaar de rechtspleging moesten uitoefenen, de persoonlijke veiligheid moesten verzekeren en de onschuldigen moesten verdedigen, maar die geen middel vonden om ze te veroordelen en evenmin de moed hadden om voor hen in de bres te springen.

Op de kloostergemeenschappen werd direct de wet van verbeurdverklaring toegepast en veel kerken werden voor profaan gebruik omgeschapen. Die vervolging tegen de clerus en de ongrondwettelijke willekeur waarmee zoveel bisschoppen uit hun bisdom verwijderd gehouden werden, begonnen de publieke opinie echter te bewegen. Op 15 oktober drong Napoleon met zijn gezagvolle raad, door generaal Fleury te Florence samengeropen, bij de Italiaanse regering er sterk op aan, dat men de verdreven bisschoppen naar hun diocesen terug zou laten gaan en dat men met Rome de onderhandelingen zou hervatten in verband met de in 1865 verbroken benoemingen van nieuwe bisschoppen. De regering van Florence luisterde aanstonds, wat het terugroepen van de prelaten betrof, want zij stelde het op prijs haar daden in te kleden met een schijn van wettelijkheid, gematigdheid en eerbied voor de godsdienst. Zodoende verscheen op 22 oktober een rondschrijven van minister Ricasoli; hiermee werd aan de prefecten meegedeeld dat de regering beslist had de bisschoppen die uit hun bisschopszetel verwijderd waren terug te roepen, met uitzondering evenwel van hen, die naar Rome gevlucht waren. Tegelijkertijd verdedigde hij de regering in verband met de genomen hatelijke maatregelen door te verklaren dat veel van die bisschoppen gevaarlijke personages waren, die ertoe bekwaam waren direct het hele rijk in ernstig gevaar te brengen en naar de ondergang te voeren. Hij voegde er de bedreiging aan toe dat hij hen voor de rechtbanken zou brengen als ze zelfs in het geheim het waagden zich op te werpen als stokers van burgerlijke tweedracht.

Toch kon niet een van die bisschoppen van schuld overtuigd worden in verband met het gezag van de regering, hoezeer de fiscus het oog ook in het zeil hield.

Tot de eersten die vrijgelaten werd om naar zijn bisdom terug te keren, hoorde Mgr. Pietro Rota, bisschop van Guastalla; hij had gedurende zes maanden een verplichte woonplaats gehad. De jongens van het Oratorio, die gelukkig waren om zijn gelukkige terugkeer naar de kudde en treurde om zijn heengaan, staken snel een betoon van genegenheid ineen en Don G.B. Francesca las hem een hymne voor waarmee hij de gevoelens van Don Bosco en van heel de communiteit vertolkte.

Monseigneur vertrok 's nachts met een van zijn beste geestelijken, nl. D. Antonio Lanza, die nog altijd tot verplichte woonplaats veroordeeld was,

maar van een beetje bekomen vrijheid aanstonds gebruik maakte om naar het Oratorio te gaan en de beroemde herder hulde te betonen en hem gezelschap te houden.

Don Bosco gaf zich moeite en zette er zich voor in dat hij met alle eer naar zijn bisschopszetel kon terugkeren, want hij vreesde dat hij opnieuw te lijden zou hebben van beledigingen vanwege het plebs; en hij verkreeg dat de onderprefect, graaf Radicati, hem vergezelde met een warme aanbeveling bij de gezagdragers van Guastalla.

Nadat hij in zijn bisdom weergekeerd was, gingen Mgr. Rota's gedachten naar Turijn, omdat hij teruggedacht aan het vriendelijke onthaal bij zoveel mensen die uitblonken door deugd en zich door stand en waar- digheid onderscheidden. Zijn brief aan de directeur van de "Unità Catto- lica" zou hier in zijn geheel aangehaald moeten worden, omdat die zo eervol uitvalt voor Piëmonte en voor Turijn. Wij willen ons echter be- perken tot dat gedeelte dat verband houdt met ons doel:

"Ik kan en ik mag niet zwijgen over die onvergelykbare man", zei hij, "die mij in zijn huis opnam, die mij met zoveel zorgen omringde en mij met zoveel eerbetoen behandelde en die mij stichtte door zijn deugden, zijn ijver en - zal ik zeggen - de wonderen van liefdadigheid, die hij in zijn "Oratorio van de H. Franciscus van Sales bewerkt." Die zeven- of achthonderd jongens, die voor het merendeel uit de ellende gehaald zijn, die tot de studies of tot een beroep en, wat het voornaamste is, in de heilige vreze Gods worden opgeleid, die priesters en clerici, die zich aan de opvoeding van die jongens wijden en die een harder leven leiden dan deugdzame monniken; dat huis dat een zo grote familie op- neemt en als bij wonder ontstaan is; en de prachtige kerk die daar vlak bij als bij betovering omhoog rijst; ze kunnen allemaal in deze eeuw en in deze jaren wonderen van D. Giovanni Bosco geheten worden."

En hij herhaalde aan zijn diocesanen en aan zijn clerus, wat wij meermaals uit zijn mond in het Oratorio hoorden zeggen: "de mooiste en rustigste dagen van mijn leven heb ik te Turijn met Don Bosco beleefd."

Ook aan D. Giovanni Cagliero schreef hij veel waardevolle brieven die in de archieven bewaard worden en waaruit wij bij gelegenheid enkele zinnen zullen overnemen, die het Oratorio betreffen.

"De herinneringen aan Turijn, zo schreef hij in een brief van 4 december, keren altijd blijer terug; wanneer ik erover praat, staan allen verbaasd en als ik tot bevestiging ervan niet mijn twee ooggetuigen had, zouden ze menen dat ik overdrijf. Zoveel vriendelijkheid indachtig, heb ik een dankbrief geschreven aan de directeur van de "Unità Cattolica" met ver- zoek hem te publiceren." Weinige dagen later schreef hij aan Don Bosco:

Guastala, 9 december 1866.

Allerdierbaarste Don Bosco,

Ik maak van de gelegenheid gebruik dat een zuster van Liefde naar Turijn komt met een meisje voor de "Piccola Casa della Providenza" om de jongen te sturen die u in uw goedheid hebt willen opnemen. Daar de gelegenheid zich onverwacht voordeed, heeft men niet alles kunnen klaarmaken wat men gevonden heeft om als uitzet mee te geven; doch het zal zo vlug mogelijk per spoorweg gezonden worden. Intussen sluit ik hier een wissel in van 60 fr. Wat ik in het vervolg zal kunnen sturen, weet ik niet, want vandaag, precies vandaag op zondag en op het uur dat ik u schrijf ontnemt men mij de prebende van de bisschoppelijke goederen en van het seminarie en wie weet wat er nog zal gebeuren? God helpe ons!

De jongen heet Follonio Eugenio, zoon van de in leven zijnde echtgenoten Angelo en Maria Davaglio, geboren en gedoopt op 18 maart 1853 in de parochie van Guastalla; hij heeft ook het H. Vormsel ontvangen en werd tot de biecht en de communie toegelaten. Hij heeft veel armoede gekend, heeft een goed karakter, is verstandig en studeert gaarne. Een gelukkig samenvallen dat een bijzondere schikking van de Voorzienigheid kan betekenen; want de jongen zegt en houdt vol (de pastoor schreef het mij) "dat hij gedurende verscheidene dagen, eer ik uit mijn gedwongen verblijfplaats terugkeerde, voor mij gebeden heeft en dat God hem beloond heeft." Hij was ook bij de drie jongens die bij mijn terugkeer toeliepen, toen ik te S. Rocco terugkwam; en ik dacht onmiddellijk aan Don Bosco en zei: - "Als ik hem die maar kon zenden!" Ik sprak er met de pastoor over en de zaken verliepen zoals u ziet. Is de jongen een van deze die de Voorzienigheid via onverwachte wegen leidt tot een eerst onverwacht doel? Laten wij het hopen.

En intussen terwijl ik u deze jongen toevertrouw, dank ik u duizendmaal. Zo vermeerdert altijd maar mijn schuld jegens u. Ik ben hier rustig te Guastalla omdat de regering volhoudt. Doch wat is zulke bescherming waard, terwijl...? De ontvangst en de vriendelijkheid vanwege de clerus en de leken van de stad klonk eenparig: het tegengestelde van wat de kardinaal De Angelis aangedaan wordt. Geduld! Gisteren ging ik de plechtigheid van de Onbevleete Ontvangenis vieren in een parochie van het bisdom Reggio. Wat een verschil. 's Avonds te voren hoorde men biecht tot tien uur; 's morgens begon men om vier uur; er was een talrijke algemene communie. Het scheen me toe in een van deze zo geprezen parochies van Piëmonte te zijn. En dat alles is de vrucht van de inspanning van één priester!

Basta: ik moet ophouden, want ik moet de jongen en de personen die hem naar Reggio moet brengen laten gaan. Veel, heel veel groeten aan alle priesters, clerici, leken, werklieden en jongens van het huis. Bid en laat voor mij bidden en voor mijn

" bisdom en geloof mij van ganser harte,
" van u, hooggeachte en zeer dierbare Don Bosco,
"
" de zeer toegewijde en zeer genegen
" + Pietro, Bisschop van Guastalla.

De hatelijke en lasterrijke vervolging tegen de clerus en de verbeurdverklaring van alle kerkelijke goederen moesten veel ouders met weinig geloof wel sterk afkerig maken van de edelmoedige beslissing van hun kinderen, die hun leven in de geestelijke of religieuze staat ten dienste van God wilden stellen. En de aflevering van de "Letture Cattoliche" voor de maand december droeg dan ook de titel: "Valentino of de verhinderde roeping: eigentijdse door priester Bosco uiteengezette episode." Het boekje verhaalt de gevolgen van het verderf van een jongen, dat op sluwe wijze bewerkt was en de vreselijke straf van de onvoorzichtige vader. Als bijvoegsel stond er een godvruchtig gebed, bedoeld om in het huidige onheil van de Kerk gedaan te worden en werd het tijdschrift: "Museum van de Katholieke Missies" aanbevolen, dat zich tot doel stelde de ijver voor de "Propaganda fide" in Italië levendig te houden en de aalmoezen voor dat vrome werk op te drijven. Het werk is een eer voor de clerus, want er waren meer dan tweeduizend Italiaanse missionarissen, van wie zeker een veertigtal bisschoppen.

Kwam ook weer te voorschijn de "Galantuomo" voor 1867, een almanak die vermakelijk en leerzaam was door zijn anekdoten, samenspraken, (waaronder een speciale tussen een schoenlapper en een uilskuiken) twee brieven over verboden boeken, gedichten en een speciale waarschuwing voor de abonnees in verband met de "Huisvriend", een almanak van de Waldenzen, die in hun gezinnen niet mocht binnendringen. De dierbaarste bladzijde echter was de inleiding waarin het feest herdacht werd waarop de jongens van het Oratorio, die tegen Oostenrijk gevochten hadden en allen ongedeerd weergekeerd waren, onthaald werden.

" Galantuomo aan zijn dierbare lezers,
"
" Ik stuur u mijn vriendelijke groeten, mijn dierbare vrienden, en ze zijn des te hartelijker, daar ik weet dat gij in groot aantal aangegroeid zijt. "Deo gratias!" Te midden van al mijn moeilijkheden - want ik ben een arme oude man - word ik veel getroost, nu ik zie dat ik door zoveel eerbiedwaardige personen zo gaarne gezien ben. Dit jaar heb ik er ook andere gezien, lelijke zelfs omwille van die grote oorlog. Ik zou graag met het leger meegegaan zijn, zoals ik in '59 gedaan had; doch gezien mijn gevorderde leeftijd was het onmogelijk. En als ik toen slechts mijn staartje had kunnen verliezen, dan zou ik nu gemakkelijk mijn kop kwijt geraakt zijn; zonder staartje kon ik en moest ik blijven lopen, maar ik weet niet of ik nog in leven zou gebleven zijn zonder kop. En daar-

" om bleef ik thuis, maar vergezelde mijn broers en mijn zonen met
" mijn hart en nog meer met mijn gebeden. En goddank! Op een mooie
" dag kwamen zij allen gezond en wel terug. O, wat sprongen zij
" blijgezind om mij heen; ik omhelsde ze met tedere genegenheid,
" alsof zij van dood levend geworden waren. Ik moet u nochtans zeg-
" gen dat ik een heel eenvoudig maar zeker middel gebruikt heb om
" daartoe te komen.

" Een beetje op voorhand had ik mij voorzien van vele medail-
" les van Maria, Hulp der Christenen en ik gaf die aan allen die op
" het punt stonden naar de oorlog te vertrekken. Mijn huis was in
" die dagen een echt heiligdom waar elkeen naartoe komt in de over-
" tuiging te bekomen wat men verlangt en aan God vraagt. En ik zou
" u heel veel kunnen vertellen over echte genaden die er bekomen wer-
" den. En daarom en om vele andere redenen is de naam van "Galantu-
" omo" beroemd geworden. Toen werd ik "notus in Judea", zoals mijn
" vroegere meester zei die nu al dood is. Maar terwijl ik u allen
" een bezoek tracht te brengen, staat er een lelijke snoet aan uw
" deur die mij de pas wil afsnijden, en wee mij, en wee u zo hij
" toegang tot onze huizen krijgt. Ge kent voorzeker zijn naam en
" God verhoede dat ge persoonlijk ermee te doen krijgt. - "Libera
" nos, Domine!"

" Ik bedoel de cholera en ik weet niet hoe hij in onze stre-
" ken binnengeraakt is en er de baas begon te spelen; was het per
" trein of door de telegraaf? - Er zijn zoveel nieuwe wegen in ons
" land. En ook hier moest uw "Galantuomo" als geneesheer optreden;
" en welke dokter, ge weet het, een onfeilbare dokter, en een goed-
" kope! Ik werd op veel plaatsen geroepen, had verscheidene raadple-
" gingen en het geneesmiddel dat ik aanraadde, bekwam altijd de ge-
" nezing. En jij, dierbare lezer, zo je het weten wil, luister dan:
" neem als eerste geneesmiddel de biecht om je in de genade van God
" te brengen, en zo je er al in bent, zorg erin te blijven. Ten
" tweede, wek in je hart op de godsvrucht tot Maria Onbevlekt en
" vereer haar met van tijd een schietgebed te zeggen, bv. "Maria,
" Hulp der Christenen, bid voor mij, zondaar." Ten derde en ten
" laatste draag haar medaille om de hals; en mocht dan deze slechte
" gast binnenkomen, dan zal hij je geen kwaad kunnen doen en men kan
" herhalen wat mijn vriend Silvio Pellico, zaliger gedachtenis, zei,
" toen hij sprak over de dreigende cholera te Turijn in 1835:

" "Ze kwam, de aangekondigde pest en
" dreigend zij verscheen; Maar op een teken van
" Maria, ging ze liggen en verdween."

" En de prachtige kolom op het plein voor de kerk van de Con-
" solata is het bewijs van het gebeurde mirakel en van de dankbaar-
" heid van het volk. Mocht God de wereld een beetje met die kwaal
" willen kastijden, jij zou er tegen beschermd worden.

" Daarmee meent "Galantuomo", dat hij voldoende zijn plicht
" gedaan heeft jegens zijn vrienden. Verheugt u en de Heer zal u
" zegenen, zoals ik het u van harte toewens.

"
"

De Galantuomo.

" lie. Zonder enige verdienste ben ik lid van de administratie van
" de goederen van het seminarie, dank zij Monseigneur de aartsbis-
" schop, Mgr. Frasoni, zaliger gedachtenis; doch u, eerw., vergist
" zich zo u meent dat ik een overwegende invloed heb, door mijn me-
" ning op de heren beheerders die ik de eer heb als collega's te
" hebben. Weet wel, ik zeg het u in vertrouwen en in alle openhar-
" tigheid: ik ben de laatste wat benoeming, leeftijd, bezittingen,
" wetenschap, deugd, praktijk, studies, ondervinding en verdiensten
" betreft. Zij zijn mij in alles voor, wat studies, scholen en op-
" drachten aangaat.

" Met recht hebben zij het meesterschap over mijn zwakke
" invloed en och arme! Het is al veel dat zij mij verdragen en dat
" ik in hun tegenwoordigheid en op hun vergaderingen mag zijn. U
" hebt het begrepen? Voor het overige, twijfel er niet aan, mijn
" dierbare D. Rua, dat ik nooit zal ophouden mijn korreltje op de
" balans te werpen ten voordele van Don Bosco en zijn wonderbare
" ondernemingen. Ik zal spreken, ik zal steunen, bepleiten, aan-
" dringen, verdedigen, in één woord ik zal alles doen wat mij in
" mijn onwetendheid en mijn geringheid mogelijk is voor elk goed
" werk. Moge de Heer mijn inspanningen zegenen en waarde geven aan
" mijn woorden, meer nog, mijn lippen openen en mij een taal geven
" vol liefde en veroverende macht over de harten! Vraag dat voor
" mij.

" Gelieve te aanvaarden, eerw. heer, mijn arme, doch recht-
" zinnige gelukwensen voor de bekende en aanhoudende arbeid op de
" akker die de Heer op bijzondere wijze aan uw zorgen toevertrouwt;
" de zegen van de hemel en de liefde van de Heilige Harten van Jezus
" en Maria die ik u toewens, wezen steeds met u! Ik bid ervoor en
" noem mij zonder meer

" uw zeer toegenegen dienaar
" Pr. Eugenio Galletti
" Turijn, 11 november 1866.

De edelmoedige zielen werden het niet moe de eerbiedwaardige bij
te springen met hun hulp en de H. Maagd zelf zorgde vaak voor een tus-
senkomst. D. Chiala en ridder Oreglia lieten schriftelijk na:

"Op 16 november was Don Bosco verplicht vierduizend lires te betalen
voor werken aan de kerk. De prefect van het huis, D. Rua, trok er op de
morgen van genoemde dag in gezelschap van een coadjuteur op uit, op zoek
naar geld. Nadat ze de straten van Turijn doorlopen hadden, veel trappen
op- en afgegaan waren en aan de deur van verschillende vrome personen
aangeklopt hadden, keerde het gezelschap om 11 uur in de voormiddag naar
het Oratorio terug. Toen ze duizend lires met onnoemelijke pogingen ver-
zameld en in de handen van Don Bosco gelegd hadden, bleek het onmogelijk
de overige drieduizend, nodig voor het aanvullen van de te betalen som te
vinden. Er was een ogenblik ontmoediging; en de een bekeek de ander zon-
der een woord uit te brengen. Alleen Don Bosco behield een opgewekt ge-
zicht en het hart vol vertrouwen en geloof zei hij: - "Moed! Voor alles
bestaat er een geneesmiddel; na het middagmaal zal ikzelf de rest gaan
zoeken."

Om 1 uur in de namiddag vertrok hij uit het Oratorio en na lang gelopen te hebben zonder te weten waarheen, kwam hij dicht bij Porta Nuova terecht. Aan die kant kende hij geen enkele rijke heer; daarom bleef hij staan, terwijl hij erover dacht hoe hij daar terecht gekomen was. Plots komt een knecht in livrei op hem af; droefheid met angst vermengd lag op zijn wezen: - "Eerwaarde, bent u soms Don Bosco"? vroeg hij.

- "Ja, om u te dienen."

- "O, Voorzienigheid", riep de man uit. "Ons Heer zelf heeft mij u juist op tijd laten vinden! Mijn zieke meester heeft mij gestuurd om u te vragen zo goed te willen zijn hem een bezoek te brengen; hij snakt er toch zo naar."

- "Ik kom dadelijk, woont hij ver van hier?"

- "O neen; hier in het begin van de straat." - En hij wees hem een grote woning aan.

- "Is dat zijn woning", vroeg Don Bosco.

- "Precies, mijn meester is erg rijk... en heel vrijgevig; weet u! Hij zou u kunnen helpen bij de werken van de nieuwe kerk."

- "Heel goed, opperbest!"

Hij kwam aan de woning en ging binnen; een bedroefde en wenende dame trad hem tegemoet en zei:

- "O Don Bosco! Zo u wist hoelang wij op u hebben gewacht. Meermaals hebben wij naar u gevraagd en altijd werd geantwoord dat u niet in de stad was. Ik had zo gaarne gewild dat u mijn man door Maria, Hulp der Christenen, had genezen; ik zou om het even wat voor haar kerk gegeven hebben. Nu echter is het te laat; het gaat naar zijn einde. Eergisteren hielden de dokters consult.

- "Was de Madonna er ook"? antwoordde Don Bosco. "Als de Madonna er niet was, was het consult onvolledig, omdat dan de genezende dokter ontbrak. Aan welke ziekte lijdt uw man?"

- "De ziekte heeft verschillende vormen aangenomen en sinds verscheidene maanden ging zij over in waterzucht; meermaals werd hij geopereerd en nu is hij weer opgezwollen; het is om medelijden mee te hebben. Maar de dokters durven niet meer ingrijpen, omdat zij zeggen dat hij geen nieuwe operatie meer kan verdragen."

- "Welnu, als u bereid bent de Madonna in een zaak te helpen, dan zal ik het bewijs leveren dat uw man door de Madonna zal genezen."

- "Heel gaarne, om het even wat!"

Weinige minuten later trad Don Bosco in de kamer binnen; daar lag een heer van gevorderde leeftijd; bij het zien van Don Bosco riep hij uit:

- "O Don Bosco! Als u wist hoe ik uw gebeden nodig heb. Niemand anders behalve u kan mij uit dit bed halen."

- "Bevindt u zich al lange tijd in deze toestand?"

- "Sinds drie jaar, drie lange jaren. Ik lijd verschrikkelijk; uit mijzelf kan ik geen enkele beweging meer maken en de dokters geven mij voortaan geen enkele kans meer op genezing."

- "Wilt u een wandeling maken?"

- "O sukkelaar, die ik ben, ik zal er geen meer maken, maar men zal er mij een doen maken."

- "Zo u het eens bent met uw dame, zult u ze vandaag met uw benen en met uw koets maken."

- "O als ik maar een beetje verlichting kon krijgen, deed ik gaarne iets voor uw werken."

- "Ja, ziet u, mijnheer, dat ogenblik zou werkelijk welgekomen zijn; want ik zou vandaag juist drieduizend frank moeten hebben."

- "Welnu, bezorgt u mij een beetje verlichting bij mijn kwalen, dan zal ik u omstreeks het einde van het jaar tevreden stellen."

- "Maar ik zou die vanavond nog moeten hebben."

- "Vanavond, vanavond!... en waar die te vinden? Drieduizend lires heeft men niet altijd in huis. Daarvoor zou ik moeten uitgaan, naar de Nationale Bank en... obligaties inwisselen..."

- "En waarom niet naar de bank gaan?"

- "Wie?"

- "U!"

- "Ik uitgaan?" Dat is onmogelijk. U schertst! Drie jaar lang beweeg ik niet meer."

- "Onmogelijk? Ja onmogelijk voor ons, maar niet voor de almachtige God. Welaan! Geef eer aan God en aan Maria, Hulp der Christenen. Laten wij proberen."

En Don Bosco laat alle personen van het huis, een dertigtal het dienstpersoneel inbegrepen, in de kamer bijeenkomen en nodigde hen allen uit speciale gebeden te doen tot Jezus Christus in het H. Sacrament en tot Maria, Hulp der Christenen.

Toen het bidden gedaan was, gaf de eerbiedwaardige de zegen aan de zieke en plots begon hij water te lozen zodat zijn vrouw aan het schrikken ging en begon te krijsen:

- "Hij sterft, hij sterft!" En Don Bosco:

- "Wees er maar gerust in dat hij niet sterft; hij heeft zijn vroegere lichaamsbouw teruggekregen" - en hij liet naar het bed van de zieke de kleren brengen, die sinds zoveel tijd opgeborgen lagen. De

omstanders, meer ontroerd dan verwonderd, bleven toeschouwen hoe de zaak verder zou verlopen. Op dat ogenblik trad de dokter binnen, en bij het zien van de voorbereidselen, liet hij zich geweldig uit over onvoorzichtigheid en probeerde alles om de zieke van zijn plan af te brengen. Deze echter protesteerde dat hij meester over zichzelf was en dat hij tot elke prijs het voorstel van Don Bosco wilde involgen. De bedienden wilden hem bijspringen, maar de dienaar Gods hield hen achteruit en in korte tijd was de zieke gekleed, stapte door de kamer en beval de koets in orde te brengen en voor te rijden. Alvorens uit te gaan, vroeg de heer de inwendige mens te versterken en werden hem spijzen voorgezet, die hij met een eetlust opat zoals hij sinds lange tijd niet meer gedaan had. Daarop ging hij alleen de vier trappen naar beneden, want Don Bosco verzette er zich radicaal tegen dat hij geholpen werd; hij steeg alleen in de koets, ging naar de bank, keerde jubelend terug en gaf Don Bosco de drieduizend lires onder duizend dankbetuigingen en herhalingen: - "Ik ben volledig genezen." - Nadat Don Bosco hem bedankt had, spoorde hij hem aan Jezus Christus in het H. Sacrament en O.-L.-Vrouw, Hulp der Christenen te bedanken aan wie alleen hij zijn buitengewone genezing moest toeschrijven.

Nauwelijks was Don Bosco in het Oratorio of hij trof er de persoon aan die hem opwachtte voor de betaling van de som. D. Rua en de andere oversten van het huis waren verbaasd dat die som direct kon uitbetaald worden.

Een ander feit is iets vroeger voorgevallen en is van een heel andere soort. Het kan als bewijs dienen van wat men in de "Prediker" hoofdstuk V, kan lezen, hoe een dwaze een niet gehouden belofte namelijk aan de Heer mishaaft. Pietro Enria beweert dat hij ze uit de mond zelf van de eerbiedwaardige heeft vernomen.

Op zekere dag werd Don Bosco uitgenodigd om een bezoek te brengen aan een adellijke familie van Turijn, met wie hij nooit betrekkingen had gehad. De markies en de markiezin onthaalden hem met grote bewijzen van eerbied en zegden hem:

- "Wij hebben u lastig gevallen om u naar hier te doen komen, al weten wij dat u het erg druk hebt."

De dienaar Gods antwoordde:

- "Wanneer het erom gaat goed te doen en voor Gods eer, dan doe ik slechts mijn plicht."

- "Welnu", zo zeiden ze met geestdrift, "wij smeken u om een grote gunst. Wij zijn twee gehuwden, maar wij hebben geen kinderen. U bent zo goed: bid voor ons en laat uw jongens voor ons bidden, dat God medelijden zou hebben en ons een erfgenaam zou schenken."

Don Bosco antwoordde dat hij tot Maria, Hulp der Christenen, zou bidden en zou laten bidden.

- "Wees dan zo goed om ons te zegenen!" - riepen beide gehuwden

uit en vielen op hun knieën.

Don Bosco zegende hen, hierop hernamen zij:

- "Zie hoe ons huis verlaten is, als de Madonna ons een zoon schenkt, dan zal dat voor ons de grootste vertroosting betekenen. Als wij dergelijke genade mochten bekomen, beloven wij een buitengewone gift voor de kerk van Maria, Hulp der Christenen.

- "En ik", besloot Don Bosco, "beloof u in de naam van de Heer dat u zult verhoord worden, bid en heb vertrouwen en Don Bosco zal u elke dag tijdens de H. Mis aanbevelen."

Een jaar later verblijdde de Heer die familie met de geboorte van een kind; maar zij dachten er niet meer aan hun belofte na te komen. Meer dan een jaar was er over die blijde gebeurtenis heengegaan en het kind was volmaakt gezond. Toen Don Bosco zich in geldnood bevond om de leveranciers van de materialen voor de bouw van de kerk te betalen en met aandrang lastig gevallen werd door de aannemer, dacht hij terug aan de markies. Daarom wendde hij zich tot hem in de overtuiging dat hij goed ontvangen zou worden. Die heer ontving hem echter met deze woorden:

- "Wat zoekt u, eerwaarde?"

- "Ik ben gekomen om u te vragen of u de belofte die u voor twee jaar bent aangegaan, zou willen nakomen..."

- "Welke belofte?" - antwoordde de markies, - "En u; wie bent u?"

Zonder beledigd te zijn, stelde Don Bosco zich met zijn naam voor en zette uiteen hoe hij in nauwe schoentjes zat.

- "Ik herinner mij niet een belofte te hebben gedaan" - voegde de heer eraan toe.

- "Mijnheer de markies", wierp de eerbiedwaardige op, "denk eraan dat u die belofte niet aan Don Bosco gedaan hebt maar aan de Heer; en met God valt niet te spotten! En zijn H. Moeder houdt men niet voor de gek! Denk aan wat u nu doet."

Hij groette hoffelijk, was verdrietig om dergelijke ondankbaarheid waarvan hij een zware afstraffing voorzag en trok zich terug. Weinige uren na dat gesprek meldde de markiezin zich ademloos bij haar man om hem te zeggen dat hun kind onverwacht door een zware ongesteldheid getroffen was. Men liep de dokter halen en heel het huis lag overhoop. De markies begreep dat Gods straf hem boven het hoofd hing en meteen liet hij de paarden inspannen. Een ogenblik later was hij al in het Oratorio, waar hij zich bij Don Bosco aanbood en hem zei:

- "Ach, Don Bosco, kom rap mee naar mijn huis en doe mij het ge-noegen ons kind te komen zegenen, dat aan het sterven is... Ach, vergeef het mij, ik was verblind, toen ik zo weinig hoffelijk met u was... Maar kom en kom vlug."

- "Ik kom dadelijk met u mee", antwoordde de bedroefde Don Bosco, maar ik heb u toch gezegd dat men niet spot met God! U zult zien dat wij moeten zeggen: "God heeft hem ons gegeven en God... neemt hem ons af!"

En daarop steeg hij in de koets met de markies; maar nauwelijks was ze de poort van het huis binnengereden, of de knechts traden al naar voren met tekens van verdriet op hun gezicht.

- "Welnu", vroeg de markies.

- "Dood!"

De eerbiedwaardige trad de kamer binnen, waar het lijkje lag en waar de moeder zat te wenen. De markies barstte ook in bittere tranen los en riep:

- "Wij dwazen!... Voor een beetje geld hebben wij ons kind gedood. En God heeft onze vrekkingheid bestraft... Wij, ongelukkigen, hebben de troost van ons hele leven verloren en vooral van onze oude dag... Wij zijn daarmee weer alleen op de wereld... Ach, Don Bosco, vergeef het ons... en bid voor ons dat de Heer ons deze fout mag vergeven..."

De dienaar Gods troostte hem met de woorden:

- "De Heer is barmhartig, Hij meent het goed met u en Hij zal u vergiffenis schenken. Maar om zijn vergeving waardig te wezen, moet u zich van nu af aan met grotere zorg en met meer geloof wijden aan de praktijken van onze heilige godsdienst... en de arme behoeftigen met milde aalmoezen bedenken. Zodoende zult u waardig wezen om eens naar het paradijs te gaan en er voor eeuwig in het gezelschap van uw lief kind te leven. En wees er zeker van dat het vanuit de hemel voor zijn lieve ouders bidt!" En hij besloot: - "Laten wij allen als goede christenen leven, dan zullen wij allen samen het eeuwige loon genieten." - Na die woorden zegende hij hen en nam afscheid.

Intussen was het beeld van de Madonna, dat op de koepel geplaatst moest worden, bijna voltooid. Wij lezen daarover in de "Unità Cattolica" van 17 november:

"Wij hebben het schone beeld gezien van de H. Maagd dat boven op de koepel van de kerk zal staan, die de gewaardeerde Don Bosco te Turijn laat bouwen en toegewijd is aan Maria, hulp der Christenen. Het beeld is ongeveer vier meter hoog. Het is gemaakt uit koper en gevernist in bronzen kleur, in afwachting dat het zal verguld worden. Het werd gemodelleerd door Argenti van Novara en uitgevoerd door ridder Ignazio Boggio te Turijn, deels met galvano-plastiek, deels met hamer en beitel. Dergelijke kolossale werken uitvoeren, zegt Cellini Benvenuto, is een zeer moeilijke onderneming omwille van de buitengewone proporties. En het is moeilijk van dicht bij zulke werken te beoordelen die van uit de verte moeten gezien worden. Onze mening over dit werk hangt af van het effect dat het beeld zal maken als het geplaatst is op 46 m. hoogte. Nu moeten wij

het beoordelen op twee of drie meter en dan nog op een ongelukkige plaats. Van de acht voornaamste gezichten van een beeld, zou Cellini zeggen, kan men er hier nauwelijks vijf hebben en dan nog van dichtbij. Sommige gebreken die men nu ziet, zullen verdwijnen als het beeld in de hoogte staat en omgekeerd zullen sommige gebreken die men nu niet ziet, dan zichtbaar kunnen worden. Na deze beschouwingen, moet men toch zeggen dat het beeld zeer schoon is; vooral het hoofd is goed gemodelleerd en beter uitgevoerd. Het aangezicht is én zeer majestueus én tegelijkertijd vol goedheid vooral rechts in profiel gezien. Het voornaamste gebrek dat in het oog viel ligt in de schouders en de lenden die te klein zijn en niet geproportioneerd met de andere kolossale delen. En door dat gebrek aan de schouders wordt eveneens de aanhechting van de rechterarm, die in de hoogte geheven is om te zegenen gebrekkig; hij schijnt vastgemaakt te zijn aan de rug in plaats van aan de schouder. Maar het is "een schoon werk", dat wellicht het eerste is van dit soort te Turijn; het strekt tot eer van ridder Boggio uit wiens werkhuis het gekomen is. Men kan het beeld gaan bekijken, via Bertola n° 39, niet ver van de kerk in opbouw.

Op 18 november begaf Don Bosco zich naar Murello bij Racconigi. Op initiatief van de overste "delle Umiliate", of de vrome vereniging van de christelijke moeders, onder de bescherming van de heilige Elisabeth, hadden mevrouw Francesca Cogno, weduwe Audero met de toelating en in overeenstemming met theoloog ridder Carlo Gherzi, pastoor en administrateur, hem uitgenodigd om de lofrede van de heilige Elisabeth te houden op de dag van haar feest, dat dit jaar op 25 november gevierd werd. Maar door een misverstand ging Don Bosco er een zondag te vroeg heen; omdat hij zich die morgen ten dienste van de pastoor stelde, werd hem gevraagd een ernstig zieke vrouw te gaan bezoeken, die door hem verlangde gezegend te worden alvorens te sterven. Don Bosco ging gaarne op de uitnodiging in en trad, van de pastoor vergezeld, de kamer van de stervende binnen. Toen hij bij het bed kwam, vroeg hij toelating aan de pastoor om haar de pauselijke zegen te mogen geven. Neergeknield, bad hij enkele gebeden en bleef er enkele tijd om haar bij te staan. De zoon, Gio. Battista Olivero liet een portret van Don Bosco in die kamer plaatsen met het opschrift:

- "Op de dag van 18 november 1866 - vereerde de zeer eerw. Don Giovanni Bosco - deze plaats met zijn bezoek."

Van Murello begaf de dienaar Gods zich naar Lanzo. Te Turijn nam hij de omnibus; daar viel hij samen met andere personen bij een individu die op allerlei wijze kwaad van de priesters vertelde. Meermaals werd hij door Don Bosco op vriendelijke wijze terechtgewezen, maar telkens tevergeefs. Die lomperd spotte zelfs met de vermaningen en de bewijsgronden van de dienaar Gods.

Toen de koets te Lanzo aangekomen was en allen uitstegen, was er iemand die Don Bosco bij zijn naam groette. Toen het individu nu hoorde dat de priester met wie hij gereisd en die hij zo gemeen behandeld had, Don Bosco was, stond hij paf en was hij buiten zichzelf van schaamte. Hij was speciaal naar Turijn afgereisd om er naar het St.-Filippus-col-

lege te gaan en zijn zoon daar aan te bevelen. Toch vatte hij moed, ging naar Don Bosco, bood zijn excuus aan, verklaarde zich tot elke dienst bereid en nodigde hem voor een verfrissing uit in een koffiehuis, in één woord hij trachtte zo goed mogelijk zijn domheid te verhelpen. De eerbiedwaardige, die zulke dingen gewoon was, ging niet op de uitnodiging in, maar glimlachte bij de verlegenheid van de sukkelaar en voldeed uiteindelijk toch aan zijn vraag.

Die avond bood de heldere hemel een schitterend schouwspel. Een massa vallende sterren of vuurbollen van verschillende kleur, zo talrijk dat men ze niet kon tellen, verschenen, verdwenen, kruisten elkaar in hun parabolen. Astronoom Pater Secchi schatte ze op 30.000 en Pater Denza te Moncalliera telde er op zes uur tijd 33.000. Men zegt dat de aanleiding daartoe een komeet was waarvan de staart in de baan van de aarde gekomen was. De jongens van het college, die omstreek 9 u. 's avonds uit de zangklas kwamen stonden verbaasd over zoveel lichtende schoonheid en hielden de ogen naar boven gericht. Een die vlug van geest was, begon uit te roepen:

- "Dat zijn de engelen die het vuur aan de vuurpijlen steken voor de komst van Don Bosco."

Daarop hieven al zijn makers herhaaldelijk de kreet aan: - "Leve Don Bosco!" - Heel zeker vervulde de aankomst van Don Bosco in een van zijn colleges zelfs de engelen met vreugde. Alle salesianen en alle jongens wilden bij hem te biecht gaan; en alleman stelde hij tevreden. In die dagen waren de veranderingen in het gedrag wonderbaar: de wonderen van het Oratorio deden zich hier ook voor.

's Anderendaags schreef Don Bosco aan de directeur van Mirabello:

" Lanzo, 14 november 1866.
"
" Dierbare D. Bonetti,
"
" Ik schrijf je uit Lanzo. Ik ben heel tevreden over de
" jongens, doch nog meer over de eenheid onder de oversten en de
" assistenten. Ze spreken, preken en handelen om die van Turijn
" jaloers te maken en bijna, ja bijna die van Mirabello, waar de
" bloem van ons personeel bijeen is. Amen.
" Op de 28ste zal ik met Pelazza en D. Lazzero naar ginder
" komen en meebrengen wat je gevraagd hebt. Don Rua geeft gevolg
" aan je openhartige eenvoud en je vergist je niet, wanneer hij
" zegt: "zij eten ons arm." Dit dient om hem met groter vurigheid
" te doen meewerken en in te willigen wat ik zei. Ik zal mij tussen
" de twee plaatsen en zeggen: "tertius gaudet."
" Zend mij een lijstje van hen die ge kent; zo zal ik mij
" vlugger met hen in betrekking kunnen stellen. Ik verlang dat er
" op het feest van S. Carlo voor allen een ware volle aflaat weze.

" "Dat men het verleden uitvege, dat men elke tegenwoordige vlek
" schoonmake, dat allen een ijzeren voornemen maken heilig te wor-
" den, ikzelf ook, wel te verstaan."
" Pax et benedictio domui tuae et omnibus habitantibus in ea.
" Groeten aan allen.
" De heilige Maagd helpe ons altijd de weg van de hemel te
" bewandelen.
" Uw zeer genegen in J.C.
" Pr. Bosco Giovanni.

Op 21 november verliet Don Bosco Lanzo en te Mondonio ging een hartenwens in vervulling waarvan hij jarenlang gedroomd had. Het aandelen aan Domenicus Savio werd altijd in ere gehouden. Om duizend redenen kon Don Bosco een zo verdienstelijke en liefdevolle jongen niet vergeten; en hij trachtte het Zijne bij te dragen tot zijn verering met alle mogelijke eerbetuigingen. (1)

Sinds 1859 dacht men eraan een aanvraag te doen op het ministerie om de toelating te krijgen de as van die heilige jongen van Mondonio over te brengen naar Castelnuovo. Dat zou aangevraagd worden in naam van zijn vader Carlo Savio. Don Bosco had zijn zeer verkleefde D. Alessandro Allora opgedragen inlichtingen in te winnen bij de mannen van de wet en de brave priester gaf hem vanuit Castelnuovo, op datum van 11 november 1859, bericht over het ontvangen antwoord en schreef hem:

"Toen de rechter ondervraagd werd, of de wet optochten verbood, bijv. begeleiding van het stoffelijk overschot en of dat 's avonds diende te gebeuren, antwoordde hij mij dat de kerkelijke begrafenis niet overgedaan mocht worden, maar dat het stoffelijk overschot ontgraven kon worden en dat de betogingen, hetzij burgerlijke, hetzij godsdienstige, op straat of in de kerk, of op het kerkhof, ook geen bezwaar opleverden, maar dat de openbare hygiëne het vervoer van lijken wel 's avonds aanraadt.

"Ik ben trouwens de mening toegedaan dat, wanneer dergelijke eer en een waardige rustplaats wordt gegeven aan het stoffelijke overschot van een zo dierbare en bewonderde jongen, iedereen zo een vroom en opvoedend werk zal toejuichen. Hoe zal de zaak trouwens verder verlopen als velen zich nu al verplicht voelen hem dank te zeggen en genegenheid te betuigen voor verkregen gunsten, alleen al bij het herdenken zonder meer van zijn opzienbarende deugden? Het volgend onlangs gebeurd feit bewijst dat vrome en trouwe geesten ervan overtuigd raken dat de wijze en godvruchtige jongen, die veel deed en leed voor Jezus Christus, minstens een beetje kan bewerken en verkrijgen ten voordele van de stervelingen.

(1) Zie bijvoegsel VI.

"Een dame, die zich in erge nood bevond bij een heel lastige bevalling en die zich godvruchtig de gunsten die door een bewonderaar van Savio's deugden verkregen waren, herinnerde, riep ineens uit: - "Ai, Dominicus"! zonder iets anders te zeggen. En het feit was en is dat de dame onverwacht en op dat ogenblik van haar smarten verlost werd..."

Het plan nu om het lichaam van Savio van Mondonio naar Castelnuovo over te brengen, werd niet uitgevoerd. In 1864 was men van gedacht veranderd en dacht men eraan de kist met het stoffelijke overschot van Dominicus Savio op te graven, de fundering van een grafkelder eronder te leggen en het opnieuw op dezelfde plaats te herleggen tegen de muur van de kapel van Sint-Sebastiaan die aan het kerkhof paalt. In de maanden november en december werden de nodige vergunningen aan de bevoegde autoriteiten gevraagd; maar ook dat tweede plan werd toen niet uitgevoerd. Toch schreef Don Bosco voor die gelegenheid een grafschrift, dat wel niet uitgebeiteld werd, maar tussen zijn papieren bewaard bleef en heel wel-sprekend zegt, welke achting hij voor zijn heilige leerling had.

Hier

rust in vrede

het stoffelijk overschot van de engelachtige jongeling

Dominicus Savio

Geboren te Riva di Chieri op 2 april 1842

Hij bracht zijn prille jeugd deugdzaam door

te Castelnuovo d'Asti,

Hij diende God verscheidene jaren in trouw en onschuld

in het Oratorio van de H. Frans van Sales

te Turijn

en hij stierf heilig te Mondonio

op 9 maart 1857.

Omwille van niet twijfelachtige tekenen

dat hij de lieveling van de Heer is

werd zijn stoffelijk overschot

van het openbare kerkhof

hier overgebracht

op ... 1864

door de zorg van zijn vrienden

en van hen die zijn hemelse bescherming

hebben ondervonden

en die dankbaar en angstig wachten
op het woord van de onfeilbare uitspraak
van onze heilige Moeder de Kerk.

Slechts in 1866 kwam het plan dat in 1864 opgezet was, tot zijn
voltooiing zoals uit volgend document vaststaat:

" Parochie van Mondonio. - Bewijs van ontgraving en nieuwe
" begraafplaats van het stoffelijke overschot van Domenico Savio.
"
" Het jaar des Heren 1866, op 21 november, om negen uur,
" liet ik, ondergetekende, pastoor van deze parochie in tegenwoor-
" digheid en met medewerking van de hier ondergetekende getuigen,
" het stoffelijke overschot van Domenico Savio die hier begraven
" is, opgraven; de identiteit werd vastgesteld door de personen
" hier tegenwoordig, die ook de eerste teraardebestelling gedaan
" hadden en later de doodskist hersteld en verzegeld hadden; met
" zorg liet men het geraamte dat geheel en ongeschonden terugge-
" vonden werd, uitnemen; de rozenkransen en medailles die men in de
" kist gelegd had, waren echter heel verroest en gebroken; ik liet
" mij stuk na stuk van het geraamte overhandigen en legde ze met
" eigen hand in een nieuwe kist daartoe speciaal voorbereid en ik
" legde ze precies volgens de regels van de osteologie op de respec-
" tieve plaats en op orde zodat het volledige geraamte zich opnieuw
" in de kist bevond. Aan de ene kant van de schedel heb ik op een
" hoopje de verroeste rozenkransstukken en medailles gelegd en aan
" de andere kant een koperen geldstuk van tien centiemen, dat in
" datzelfde jaar geslagen was. Ik vroeg aan de omstanders of ze al-
" les wilden constateren, de kist dichtmaken en met ijzeren schroe-
" ven verzekeren; ze werd daarna voorzichtig opgenomen en in het
" voorbereide graf gelegd tegen de achterste muur van de kerk van de
" HH. Fabíanus en Sebastianus die paalt aan genoemd kerkhof, zodat ze
" zich bevindt onder het altaar van genoemde kerk. Ik liet vervol-
" gens bovengenoemde muur waarvan de opening speciaal in boogvorm
" gemaakt was, dichtmetselen. Daarna heb ik ook in bovengenoemde kerk
" het gewelf van bovengenoemd graf laten toemetselen zodat het dicht
" en verzekerd is aan beide kanten; op dit ogenblik is men er boven
" bezig met de bouw van het altaar en de herstelling van de kerk zo-
" dat zij op degelijke wijze met de zaak overeenstemt.
" Ik onderteken dat op mijn erewoord samen met de voornoemde
" personen die bij de gebeurtenis aanwezig waren.
" Amussa Luigi, Prevoost
" Rissone Giovanni, aannemer, bouwer van het altaar.
" Pella Evasio, koster, kistenmaker.
" Serra Giuseppe, plaatsvervangend gemeentelijk assessor, getuige.
" Molino Luigi, grafmaker.
" Kruisje + van Robino Luigi, eigenaar, ongeletterde getuige.

De steen met het opschrift die op dit graf geplaatst werd, kwam
uit Genua, als inlossing van een belofte door iemand gedaan in dank voor
een bekomen gunst.

H O O F D S T U K XLIV.

Op 16 november stelde minister Ricasoli een einde aan de maatregel door hem in een omzendbrief van 22 oktober getroffen en waardoor de naar Rome of naar het buitenland gevluchte prelaten geen strafkwijschelding konden bekomen; en alle bisschoppen keerden, zonder verklaringen te geven of toelating te vragen, rustig naar hun bisdommen terug. Bleef te Turijn alleen over, kardinaal Filippo de Angelis, aartsbisschop van Fermo. Hij was in 1861 in het huis van de lazaristen verbannen en was er nooit willen uitgaan, zelfs niet om de stad te bezoeken: hij voelde dat hij een gevangene was. Personage van grote wetenschap, deugd en godsvrucht, was hij de man die na Pius IX het grootste aantal stemmen in het laatste conclaaf gekregen had. De sektariërs vreesden hem omdat hij een standvastige en sterke geest was tegenover al wat hij als schadelijk aanvoelde voor het gelovige volk en als minder correct in zijn verplichtingen. Zijn ballingschap had zolang geduurd omdat hij geweigerd had alle betrekkingen met theoloog Margotti af te breken.

Tijdens die zes jaren was Don Bosco hem nu en dan eens gaan bezoeken en had nauwe betrekkingen met hem aangeknoopt en de kardinaal interesseerde zich levendig voor de zaken van het Oratorio en wanneer hij er met iemand over sprak, dan verlangde hij vurig alles te weten, wat de goede gang van zaken betrof. De dienaar Gods had hem uitvoerig verteld over de gunsten van de H. Maagd Maria ten overstaan van zijn jongens en hoe zij hun soms de toekomst onthulde. En Zijne Eminentie luisterde met kinderlijke eenvoud en vroeg hem meermaals iets over zijn toekomst te zeggen.

Op zekere dag, nog eer de ministeriële omzendbrieven verschenen waren, was Don Bosco hem zoals gebruikelijk weer gaan bezoeken. In plaats van af te nemen na zoveel strengheid scheen de haat tegen de clerus nog aan te groeien met speciale woede bij een zekere partij van het parlement. Zo wilde een volksvertegenwoordiger een wet voorstellen waardoor de priesters verplicht zouden zijn de toog af te leggen en als leek gekleed te gaan. Alles scheen te wijzen op nieuwe vervolgingen waardoor elke verwachting van de kardinaal, wat bevrijding betrof, steeds verder af leek.

- "Welnu, Don Bosco", zei hem de kardinaal zodra hij hem zag; "weet u iets over mijn toekomst?"

- "Maak uw koffers maar gereed Eminentie, want u zult weldra naar Fermo kunnen terugkeren."

- "Naar Fermo weerkeren? Nu? Met die oorlog, die tegen de clerus op gang komt?"

- "En toch is het zo, de Madonna heeft het tegen een van onze jongens gezegd."

- "Welnu, wanneer ik bevrijd zal zijn, wil ik mij op staande voet begeven waar mijn plicht mij roept. Maar eerst wil ik naar het Oratorio komen om u een bezoek te brengen en de Madonna te bedanken."

- "En ik verzeker u dat wij voor u een prachtig feest zullen houden."

- "En u zult mij die jonge profeet leren kennen?"

- "In alle geval! Maar ik ga zijn gangen na, dat hij niet zou menen dat hij een grote mijnheer is, toch zal ik hem u voorstellen."

Don Bosco vertelde die samenspraak dezelfde avond in de refter onder de zuilengang; D. Francesca en D. Berto waren er onder meer bij aanwezig. Allen stonden verstomd en meenden dat de verwerkelijking van de voorspelling onmogelijk was, te meer daar sommige jongens zegden dat zij met speciale gaven begaafd waren maar verder niet uitblonken door verstand en andere gaven en ook niet in aanzien waren bij hun makkers. Het is echter zo dat de nederigheid de schoonste deugden verborgen houdt; daarbij dient ook opgemerkt te worden dat, wanneer Don Bosco iets buitengewoons bij een leerling ontdekt had, hij op een andere wijze en ook koel met hem omging om hem nederig te houden. Zodoende kon men niet te weten komen over wie hij sprak toen hij zei dat hij aan een jongen gebeden gevraagd had en dat hij aan de eerbiedwaardige balling overgemaakt had wat de jongen hem gezegd had.

De voorspelling ging echter op onverwachte manier in vervulling. Enkele weken later ontving de kardinaal het bericht dat hij naar zijn zetel kon terugkeren. Zijn Eminentie bleef nog één enkele dag te Turijn, nl. de 23ste november en dat werd een plechtige en blijde dag voor de jongens van het Oratorio. Toen hij de H. Mis gecelebreerd had in de Consolata ging hij naar Valdocco en stapte de studiezaal binnen, waar D. Francesca een mooi gedicht voorlas ter ere van de apostel die uit liefde tot God en uit trouw aan de plaatsvervanger van Jezus Christus op aarde zulke lange hechtenis had moeten ondergaan.

De kardinaal sprak allen toe met een grote geest van goedheid, vertelde hoe hij die morgen ook voor hen gebeden had, omdat zij voor hem gebeden hadden dat hij naar zijn bisdom kon weerkeren. En hij gaf hun de verzekering dat hij niet zou nalaten over hen te spreken met de H. Vader - hij ging immers naar Rome - en dat hij van zijn kant hen altijd naar best vermogen zou blijven helpen.

Op het einde naderden de jongens twee aan twee om de ring te kussen. Don Bosco stond naast hem. De kardinaal verlangde de leerling te kennen die hem zijn bevrijding voorzegd had; maar die dook niet op.

Vanuit het Oratorio vertrok hij naar Cottolengo en daags daarop verliet hij Turijn. In een brief aan zijn diocesanen drukte hij zich zo uit: - "Het verheugt ons terug te denken aan dat providentiële Oratorio voor jongens, dat toevertrouwd is aan de speciale bescherming van de H. Frans van Sales en van de Grote Maagd Maria, de Hulp der Christenen en dat gesticht is en onderhouden wordt door een arme priester." Te Fermo werd hij door clerus en bevolking met grote betuigingen van vreugde en eerbied onthaald.

Toen de kardinaal vertrokken was, dacht Don Bosco eraan een teken van eerbiedige hoffelijkheid te geven aan de Heren van de Administratie van het Spoor met wie hij - zoals met het ministerie van Openbare Werken - steeds in de beste verhoudingen had gestaan.

Veel kinderen van spoorlui waren immers in het tehuis van Valdocco opgenomen en ook in de maand oktober van dat jaar had hij het verzoek ingewilligd om er weer anderen aan te nemen die hem aanbevolen waren door de dienstoverste van vervoer en verkeer van bovenvernoemd ministerie.

" Spoorwegen van Boven-Italië Turijn, 1 oktober 1866.
"
" De hoofdconducteur van deze spoorwegen Zanino Maggiorino,
" deelt mij mee dat hij gemakkelijk zou bekomen dat twee van zijn
" zonen aangenomen zouden worden in uw gewaardeerde en wijs bestuurd
" instituut, zo hij een aanbeveling had van deze dienst.
" Daar men nooit te klagen gehad heeft over genoemde bedien-
" de, en hij ook buitengewone goede hoedanigheden bezit en zwaar ge-
" troffen werd door de dood van zijn vrouw waardoor zijn 7 kinderen
" in de grootste miserie geraakten, aarzel ik niet hem u aan te be-
" velen en u te verzoeken liefdevol de vraag te willen inwilligen,
" die u dienaangaande zal gedaan worden.
" Met het vertrouwen dat uw grote bereidwilligheid, zeer-
" eerw., heel veel goed aan bovengenoemde zal doen, is het mijn dank-
" bare plicht u te danken en van de gelegenheid gebruik te maken om
" u mijn gevoelens van buitengewone hoogachting aan te bieden
"
" De dienstoverste van het vervoer,
" C. Bachelet.

Ook Ernesto Canonica van Giulio, geboren te Voghera in 1858, ging dat jaar naar het Oratorio op aanbeveling van de directie van het Spoor. Ondanks de grote verdiensten van Don Bosco stond zij toch op het punt hem de gunst van de reisbiljetten tegen verminderde prijs voor de leerlingen af te nemen. In alle vertrouwelijkheid werd de dienaar Gods daarvan op de hoogte gebracht door bevriende ambtenaren. Niettemin ging hij voort met zijn geniale idee, die hem misschien juist ingegeven werd door de noodzaak om aan die bedreiging te ontsnappen.

Daarom schreef hij vanuit Mirabello aan ridder Oreglia:

" Dierbare Heer Ridder,
"
" Ik ben maandag naar ridder Du Houx algemeen directeur
" van de spoorwegen gegaan, doch hij was al vertrokken. Ik heb enkel
" met zijn secretaris kunnen spreken; hij heeft geluisterd doch heeft
" niets willen besluiten, daar hij het passend oordeelde er met
" de directeur zelf over te spreken.
" Doe mij dan het genoeg; tracht hem de hier bijliggende
" uitnodiging te laten lezen; en zo hij er niets tegen heeft, kan
" men ze verkorten of verlengen volgens zijn verlangen.
" Wij bereiden ons voor om morgen S. Carlo vreugdevol te
" vieren. De jongens zijn heel goed gesteld. De bisschop van
" Casale zal de dag met ons komen doorbrengen.
" God zegene u en uw arbeid en geloof mij in de Heer
" van u, dierbare,
"
" de zeer genegen in J.C.
" Mirabello, 28 november 1866. Pr. Giovanni Bosco.

D. Rua zou aan de heer Du Houx moeten vragen of deze uitnodiging aan de heren van de administratie van de spoorwegen van Boven-Italië mag gestuurd worden en of zij vanuit hun dienst de uitnodigingen mogen uitdelen, daar wij hier het adres niet kennen.

De opdracht die hij de ridder gaf, bestond erin de nodige afspraak te maken voor een academische zitting ter ere van de beheerders van het spoor. Don Bosco streefde er vooral naar aan die heren te laten weten én hoe talrijk de door hem opgenomen jongens waren én de belangrijkheid en het voordeel van zijn werk.

De uitnodiging luidde:

" De jongens van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales
" verlangen een klein bewijs van hun dankbaarheid te geven aan de
" verdienstelijke administratie van de spoorwegen van Boven-Italië
" en zijn van plan een avondfeestje te geven in deze instelling op
" 2 december e.k., om 6 uur 's avonds, wanneer de muzikanten Ste.-
" Cecilia vieren. Eerbiedig nodigen zij u uit dit feest met uw te-
" genwoordigheid te willen vereren samen met de personen die u,
" naar wens, zullen vergezellen.
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.

Intussen viel te Mirabello een feit voor, dat verdient vermeld te worden. Vincenzo Provera, altijd een en al ijver en vuur voor zijn dierbaar college, was haastig van een trap afgegaan, die ligt tussen de zaal waarin hij de tafel voor genodigden aan het dekken was en de keuken; hij gleed uit en verstuikte zijn voet. Daardoor moest hij naar huis, moest te bed en de dokter laten halen, die hem voorschreef wat er te doen viel. Omstreeks de avond, toen de gasten weg waren en de bisschop van Casale afscheid genomen had, kwam Don Bosco hem opzoeken. Vincenzo's voet was blauw en zwart door de inwendige bloeduitstorting. Hoeveel hij afzag, kan men niet zeggen omdat zijn deugd de pijn wist te verbergen. Don Bosco gaf hem de zegen en zei:

- "Mijn beste, doe wat de dokter je voorgeschreven heeft; heb vertrouwen en morgen zul je mij met de koets naar het station van Giarole of van Borgo S. Martino brengen."

En hij duidde hem een gebedje aan, dat hij moest opzeggen. 's Anderendaags 's morgens verliet de Vincenzo het bed en voerde vol vreugde Don Bosco naar het station alsof er niets gebeurd was. Meermaals bevestigde zuster Carolina Provera, kloosterlinge van de Fedeli Compagne, die gebeurtenis.

Toen Don Bosco te Turijn terug was, kreeg hij al direct de verzekering van de ridder dat de opdrachten die hij hem vanuit Mirabello gegeven had, uitgevoerd waren. Maar tegelijk werd hem een brief overgemaakt van de administratie van het spoor, waarin strenge verwijten gedaan werden omwille van misbruiken, die begaan waren door sommigen die niet tot het Oratorio behoorden en toch gereisd hadden met verminderingsbiljetten, die aan het instituut geschonken waren.

Don Bosco antwoordde:

" Weledele Heer,
"
" Alvorens de brief te beantwoorden die u mij geschreven hebt
" naar aanleiding van enige misbruiken met de gunstbriefjes die de
" verdienstelijke administratie van de spoorwegen van B.I. aan dit
" instituut verleent, heb ik wat dat betreft eerst precies inlichtin-
" gen willen nemen aangezien ik van het begin af altijd strenge
" bevelen gegeven heb dienaangaande en erom bekommerd was om ieder
" misbruik te beletten.
" Ik kwam tot volgende vaststelling; in afzonderlijke geval-
" len schreef men in plaats van een assistent van dit huis, de naam
" op van "de jongen met een persoon" die hem vergezelde. Deze dienst
" werd soms bewezen door een familielid of beschermer van de opge-
" nomen jongen die naar huis ging of van huis terugkeerde. Daarover
" werden de stationschefs verscheidene malen ondervraagd; zij maak-
" ten geen bezwaren omdat deze jongens wegens hun ouderdom of ziek-

" te niet alleen konden reizen en dus van iemand vergezeld moesten
" zijn.
" Het gebeurde soms dat wij een briefje in blanco zonden
" voor jongens van dit huis die van huis naar het Oratorio moesten
" komen. Wij stuurden ze blanco, omdat wij noch de dag van het ver-
" trek, noch de naam van de persoon die hem moest vergezellen kenden.
" Aangezien dit onbehoorlijk is, zullen wij de nodige voorzorgen
" nemen dat zo een misbruik niet meer gebeurt.
" Daar er andere misbruiken kunnen geweest zijn door onbeken-
" de personen, zullen wij in elk geval onze waakzaamheid verdubbelen
" ten einde dit te beletten en vragen u twee zaken:
" 1° De schuld van elke tekortkoming niet op dit instituut te leggen
" daar het niets met die zaak te maken heeft en alles tegen de wil
" en het gebod van de directeurs gebeurd is;
" 2° Zo er nog iets voorvalt, het met alle strengheid te straffen
" volgens de reglementen van de sociëteit, om paal en perk te
" stellen aan elk misbruik dat zich kan voordoen.
" Geloof mij met de meeste achting en dankbaarheid
" van u, edele,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 30 november 1866. Pr. Bosco Giovanni.

Op 2 december had dan in het Oratorio de aangekondigde ontspanning plaats, maar niemand van de uitgenodigden dook op. De uitnodigingsbrieven waren klaarblijkelijk op de dienst van de administratie achtergehouden. Dat liet ervoor vrezen dat de gunstbiljetten die aan het Oratorio toegestaan waren, zouden ingetrokken worden; dat zou weer een grote schade voor de jongens betekenen, want zij betaalden nauwelijks een vierde van de tariefprijs.

Kon Don Bosco echter alle misbruiken voorkomen of verhinderen, als die legitimatiekaarten weliswaar rechtstreeks en in gesloten omslag aan honderden jongens afgegeven of opgestuurd werden, maar door zoveel handen moesten gaan van vaak onervaren, onachtzame en soms zelfs weinigtensvolle personen? Kon zijn waakzaamheid zich uitstrekken tot zoveel domeinen, ver buiten het Oratorio gelegen? Konden sommige onkiesheden niet voorzien worden en waren ze niet voorzien door hen die de gunsten toestonden? Vanzelfsprekend verwijten wij aan niemand een dergelijke strengheid, omdat het zonneklaar is dat de administratie de hun toevertrouwde belangen moet dienen; maar men moet niet denken dat Don Bosco niet de grootste waakzaamheid aan de dag legde om de door hem opgenomen verplichtingen na te komen.

En inderdaad, in de maand mei van dat jaar, kwamen door een Koninklijk Besluit nieuwe bankbiljetten in omloop en de Koninklijke Thesaurie, die enorm veel werk had, stuurde aan Don Bosco een groot aantal katernen van briefjes van 5 lires om op elk daarvan een opklimmend nummer te laten stempelen; zo groot was het vertrouwen dat men in de eerlijkheid van de jongens van het Oratorio stelde. Don Bosco vertrouwde de opdracht aan Giuseppe Buzzetti toe en die koos dan de jongens die hem bij dat werk zouden helpen. Toen de katernen teruggegeven werden, bleek er geen enkel biljet te ontbreken.

H O O F D S T U K XLV.

Nadat de uitgedreven prelaten weer hun bisschopszetel bezet hadden, lag het in de bedoeling van de regering de vacante bisdommen voor het merendeel zonder bisschoppen te laten, om aldus deze gemakkelijker op te heffen die niet noodzakelijkerwijs in stand moesten gehouden worden. De dwingende waarschuwing van Napoleon haalde het echter op hun weerspannige bedoelingen. Hij wilde door middel van bisschopsbenoeringen tot commerciële betrekkingen met de pauselijke staat geraken; en hij zocht de Heilige Stoel over te halen tot echte politieke toegevingen tegenover het Italiaanse rijk, om het zodoende minstens onrechtstreeks te erkennen. Daarom werd Comm. Saverio Vegezzi naar Florence geroepen en aangezocht om een nieuwe zending naar Rome te willen aanvaarden; dat werd hem door Vittorio Emanuele zelf gevraagd, maar hij weigerde beslist aan koning en minister en wendde ziekte voor om er zich aan te onttrekken. Toen vertrouwde men de zaak toe aan Comm. Monchelangelo Tonello, professor in canoniek en Romeins recht aan de universiteit van Turijn, waarvan hij tot tweemaal toe rector geweest was.

Hij was bij Pinerolo geboren op het einde van de XVIIIde eeuw, behaalde de doctorstitel in rechtswetenschappen, werd op jonge leeftijd doctor aan het juridische college en maakte sinds 1853 gedurende vier jaar deel uit van de Raad van State. Nadat hij enige tijd volksvertegenwoordiger geweest was, werd hij senator gekozen. Van op de leerstoel en in de pers had hij door zijn traktaten over canoniek recht met grote gematigdheid royalistische principes voorgestaan, zoals die traditioneel te Turijn onderwezen werden. Hij had een goede inborst.

Op 6 december aanvaardde Tonello de opdracht om naar Rome af te reizen en de onderhandelingen opnieuw aan te knopen. De richtlijnen die hij van Ricasoli, voorzitter van de ministerraad en van Borgatti, minister van gratie en van justitie ontvangen had, luiden als volgt: Geen voorstellen doen, maar aanvaarden of weigeren, wat hem voorgelegd werd. Wat de bisschoppelijke prebenden betrof, zich houden aan de afgekondigde wetten; hetzelfde, wat de uitvoering ervan betrof, waar het ging om de goederen van de kloosterorden en van de kerkelijke instituten, voor de regering het recht eisen om de kandidaten voor het episcopaat van alle bisdommen in het rijk aan de Heilige Stoel voor te stellen.

Het grote hart van Pius IX bestudeerde het middel om de in Italië leegstaande bisschopszetels van prelaten te voorzien; maar hij had het verlangen naar onderhandelingen niet uitgedrukt omdat ze een valstrik konden bedekken en konden eindigen zoals die, welke door Comm. Vegezzi

waren ingezet. Ging men immers niet voort met de Kerk brutaal te bele- digen in haar bisschoppen, in haar kloosterlingen, haar tijdelijke goede- ren, haar rechten en haar wetten? Anderzijds was hij daar officieel niet over ingelicht en wilde men ook niet dat hij het was.

De regering moest daarom een officieuze bemiddelaar vinden tus- sen Zijne Heiligheid en de afgevaardigde van het ministerie; Don Bosco werd de geschikte man voor die opdracht bevonden. Men had de wenken en raadgevingen die hij vorig jaar aan minister Lanzo had gegeven, niet uit het oog verloren en men wist hoe hij te Rome geëerd en door de paus ge- liefd werd.

Men wist dat Don Bosco altijd voor de paus en helemaal voor de paus was en men was er zelfs van overtuigd dat hij de man niet was van systematische tegenstand of van een partij, maar een man die wel de prin- cipes durfde veroordelen waarop sommige wetten gebaseerd waren maar toch ook het doel van andere wetten prees als het prijzenswaardig was, des- noods met voorbehoud, altijd echter zonder bitterheid.

Tegenover ieder persoon of die nu vriend of tegenstander was, toonde Don Bosco zich in woorden als in daden - eerbiedig, dienstvaardig, meegaand in de juiste mate, met werkdadige en verlichte tactiek. Zelfs wanneer hij iemand een verdiende blaam moest geven, wist hij die altijd te matigen met enige lofprijzing, door de regel van de heiligen toe te passen: "Met het hunne binnengaan, om met het onze weg te gaan. Met het hunne binnen gaan", dat wil zeggen, de verdiensten erkennen, die hen sie- ren, want dat maakt de doorgang open, "om met het onze buiten te gaan", waarbij wij de rechten van geloof en rechtvaardigheid kunnen laten gel- den. Zijn loyale manier van doen en zijn vriendelijkheid boezemden ver- trouwen in.

In vertrouwen werd hij over die bedoelingen ingelicht en op zijn beurt kon hij niet nalaten de Heilige Vader daarvan op de hoogte te bren- gen. Bijgevolg wachtte hij een uitnodiging van Ricasoli af en besliste zonder haast naar Florence te vertrekken, waar hij nog heel wat zaken op te knappen had.

Op het ogenblik van het vertrek was het zo pover met zijn kleren gesteld (wij waren er bij aanwezig) dat een van de salesianen hem een hoed moest lenen, een ander een schoudermanteltje en een derde een toog. Hij vertrok alleen.

Op 7 december schreef pater Giulio Metti naar het Oratorio dat Don Bosco nog niet was aangekomen te Florence en op de 12de stuurde pater Giustino Campolmi ham vanuit Florence 4.580,68 lires die in die stad ver- zameld waren als bijdrage tot de bouw van de kerk van Maria, Hulp der Christenen. Op de lijst van de schenkers stonden de beroemdste namen van de Florentijnse aristocratie vermeld.

Intussen had Don Bosco zijn verblijf te Genua verlengd, zoals blijkt uit een brief van Luigi Lemoyne, dokter in de geneeskunde, die schreef dat Don Bosco wel tweemaal bij hem verbleef en er enige tijd te gast was tot geluk en troost van zijn gezin.

Maar op 12 december was Don Bosco te Florence en ging hij de zegen geven aan een dove jongen van mevrouw Luisa Casaglia Fedi, vriendin van de markiezinnen Uguccioni en Nerli, die woonde Piazza Pitti, nr. 15. Dat weten wij uit een brief van die dame aan Don Bosco. Daarin staat het nieuws waarover wij beschikken in verband met zijn vertrek uit Turijn en zijn aankomst te Florence; daar genoot hij weer de gastvrijheid in het bisschoppelijke paleis van aartsbisschop Mgr. Gioachino Limberti, zijn bewonderaar. Die prelaat stond er erg op zich met de dienaar Gods te onderhouden over de rampen waaronder de Kerk gebukt ging. Op zekere avond vroeg hij hem of de Italianen Rome zouden binnentrekken. - "Ja, zij zullen er naartoe gaan", antwoordde Don Bosco op besliste toon. De aartsbisschop kon er zich niet bij neerleggen iets dergelijks te moeten geloven en hij zocht daarom tegenargumenten; maar Don Bosco herhaalde zijn bevestiging. Pater Metti was daarbij aanwezig.

Toen minister Ricasoli ondertussen over zijn aankomst gehoord had, liet hij de eerbiedwaardige uitnodigen naar hem toe te komen. Waarover door die twee onderhandeld werd en wat daarna gebeurde, hebben wij zelf uit de mond van Don Bosco zelf vernomen, toen hij naar Turijn teruggekeerd was en er een vertrouwelijk rapport over gaf aan kanunnik Stanislao Gazzelli di Rossana, van het metropolitaanse kapittel.

Don Bosco begaf zich dus naar het paleis Pitti, waar de minister hem opwachtede? Na de aanmelding trok Ricasoli hem belangstellend tegemoet; maar de eerbiedwaardige bleef midden in de zaal staan en alvorens te gaan zitten verklaarde hij:

- "Excellentie! Weet dat Don Bosco priester is aan het altaar, priester in de biechtstoel, priester te midden van zijn jongens; en zoals hij priester is te Turijn, zo is hij priester te Florence, priester in het huis van de arme, priester in het paleis van de koning en van de ministers!"

Hoffelijk antwoordde de minister hem, dat hij gerust kon zijn en dat niemand eraan dacht hem voorstellen te doen die tegen zijn overtuiging ingingen. Na deze woorden gingen zij zitten en begonnen de besprekingen. Om goed te doen weigerde Don Bosco niet om mee te werken aan de goede afloop van de zending Tonello en zoals het een privé paste, zo schreef hij aan en sprak hij met eminente personen, die vol eerbied voor hem waren. Maar hij nam ook ter harte te bewijzen dat de regering, gehoorgevend aan de Italo-Franse Conventie, er belang bij had zich op geen enkele wijze te verzetten tegen de benoemingen die de paus zou doen; want anders zou de conventie een schijntraktaat en de oppositie een daad van vijandigheid zijn.

De minister was het daarmee eens en terwijl hij zich bereidwillig toonde om de standpunten van Don Bosco bij te treden, werd hij geroepen daar waar de koning zelf de ministerraad over die kwestie voorzat. Don Bosco bleef lange tijd alleen in die zaal achter.

Uiteindelijk keerde Ricasoli terug en met een vriendelijkheid die diplomaten eigen is, liet hij Don Bosco verstaan dat de ministerraad niets had tegen de benoeming van bisschoppen, maar dat het toch paste dat men eerst met de H. Stoel zou onderhandelen over de omschrijving van de bisdommen om langzamerhand de kleinste in de grootste op te nemen; wat neerkwam op het afschaffen van de bisdommen van geringe belangrijkheid.

Don Bosco antwoordde dat hij nooit - zelfs niet onrechtstreeks - opdracht had gekregen om over dergelijke voorwaarde te onderhandelen. Hij kon op geen enkele wijze belast worden met voorstellen te doen aan het Hoofd van de Kerk; het kwam hem niet toe raad te verstrekken aan de Heilige Vader; hij vond het daarom best van die beslissing af te zien. In het geestelijke belang van de bevolking zou hij bereid zijn het voorstel aan de paus voor te leggen; maar het zou geen eervolle zaak voor de regering zijn zich met kwesties te bemoeien waaruit voor alleman zou blijken dat niet de minste rekening gehouden werd noch met het statuut noch met de verdragen, de wetten en de jurisdictie van de pausen. Als de ministers er een andere mening op nahielden, dan zou hij verplicht zijn af te zien van deze vertrouwelijke en eervolle opdracht; en in plaats van naar Rome af te reizen, zou hij dan maar meteen naar Turijn terugkeren en er blijven. Ricasoli vroeg hem enkele ogenblikken te willen wachten hij keerde naar de raad terug en daar besliste men dan voorlopig niet meer te denken aan de afschaffing van onverschillig welk bisdom; men zou zich beperken tot de onderhandelingen over de vacante bisdommen. Uiteindelijk beval de minister Don Bosco aan naar Rome te gaan om er zich in verbinding te stellen met Tonello en hij zei dat hij hem zoveel mogelijk zou steunen. Met dat antwoord voelde de eerbiedwaardige zich voldaan en was bereid iedere moeilijkheid, die nog kon opduiken, uit de baan te ruimen.

De door Don Bosco opgenomen opdracht bleek niet gemakkelijk; maar hij kreeg het bewijs in handen dat dergelijke zending hem door God toevertrouwd werd, ook al verliep de zaak niet tot zijn volledige voltooiing.

Ik haal hier een wonderbare gebeurtenis aan die in die dagen te Florence voorgevallen is en waarover wij het beëdigde getuigenis bezitten voor het gewone proces voor de Zaak van Zaligverklaring van de eerbiedwaardige.

Markiezin Gerolama Ugucioni Gherardi had een hartstochtelijke tegenigheid tegenover haar petekind; maar plots op een keer werd het door zo een erge ongesteldheid getroffen dat het in stervensgevaar was. Men ging aanstonds in de stad op zoek naar Don Bosco. Hij was naar het colle-

ge van de Somaschi gegaan en terwijl hij door de oversten omringd, de ene zaal na de andere bezocht, kwam daar de markiezin opduiken, eenvoudig gekleed, het haar in de war, zonder iets op het hoofd, wenend en roepend dat haar petekind gestorven was en dat Don Bosco moest toesnelen om hem te doen herleven. Die eerwaarde paters stonden verstomd haar in die toestand te zien en meenden dat zij waanzinnig geworden was. De brave dame ging echter voort Don Bosco te smeken dat hij met haar mee zou gaan. Don Bosco stemde toe; toen hij bij het bedje gekomen was, zag hij daar dat heel jonge kindje liggen onbeweeglijk, erg bleek, met glazige ogen, getrokken gezicht, het gaf geen teken van leven meer. In ieders oog was het overleden. Op uitnodiging van de eerbiedwaardige richtten allen die in de kamer waren, een gebed tot Maria, hulp der Christenen en de dienaar Gods schonk zijn zegen aan dat lichaampje. De formule was niet eens volledig uitgesproken, of het dode kindje gaf als een geeuw, begon te ademen, bewoog zich, kreeg het gebruik van zijn zintuigen terug en keerde zich naar zijn glimlachende moeder en na korte tijd was het genezen.

Dit was de oorzaak waarom de vrome markiezin een zo uitmuntende weldoenster van Don Bosco's werken werd en door de salesianen "onze goede moeder van Florence" genoemd werd; en wanneer de dienaar Gods naar die stad ging, wilde zij altijd dat hij gast in haar huis was en betoonde hem daarbij alle mogelijke achting en eerbied. Omwille van die gebeurtenis bewaarden zij en de markies tot aan hun dood levendige erkentelijkheid tegenover Don Bosco zoals blijkt uit honderden brieven die door de markiezin aan de eerbiedwaardige geschreven werden.

Don Gioachino Berto, die Don Bosco verscheidene keren te Florence vergezelde, legt volgende getuigenis af: "In 1873 vroeg ik de dienaar Gods waarom bovenvermelde markiezin en haar gezin zoveel eerbied jegens zijn persoon hadden, waarom de groei van de salesiaanse werken hun zo ter harte ging en waarom zij zich voortdurend inzetten ten voordele van het Oratorio; toen vertelde hij mij vertrouwelijk de gebeurtenis met het petekind van de markiezin. Zijzelf zei mij meermaal:

- "Don Bosco is voor mij een echte heilige."

De markiezin kon het feit dat Don Bosco haar petekind tot het leven had geroepen nooit vergeten en vertelde het meermaals met absolute zekerheid, ook aan Don Faustino Confortola, na 1881, in wie zij volle vertrouwen had.

Toen Don Bosco in 1887 voor de laatste keer te Florence verbleef, vertelde de markiezin, terwijl hij aan tafel zat in het huis Uguccioni, opnieuw en met alle bijzonderheden aan de disgenoten de geschiedenis van het petekind dat door Don Bosco in het leven teruggeroepen was. Don Bosco hield het hoofd gebogen en zweeg blozend. D. Carlo Viglietti, die erbij aanwezig was, deelde ons dit mee.

Om dat wonderbare feit beter te kunnen bewijzen, ondervroegen wij er Don Bosco over tijdens de laatste jaren van zijn leven en wij verkree-

verkregen van hem volledige bevestiging van alle hierboven beschreven bijzonderheden. Toch besloot hij zijn verhaal na een korte pauze met een uitdrukking van diepe nederigheid: "Misschien was hij niet dood!" Wij konden geen betere bevestiging verwachten of wensen.

In die dagen gebeurden nog andere feiten, die alle uitliepen op de verheerlijking van Maria, Hulp der Christenen en waarvan een medewerker van een tijdschrift uit Florence "Echt goed Nieuws", getuigenis aflegt.

"Het eerste betreft een dame uit Milaan die sinds vijf maanden ten onder ging aan een longontsteking en totaal uitgeput was geraakt. Toen Don Bosco daar voorbijkwam, ging hij bij haar binnen en raadde haar aan haar toevlucht te nemen tot Maria, Hulp der Christenen met een noveen van gebeden tot haar eer en de belofte van een gift voor de werken van de kerk die men te Turijn aan het bouwen is, onder de titel van "Maria, Hulp der Christenen." Deze gift moest slechts na genezing gestort worden. Wonderbaar! Op die dag zelf kon de zieke haar gewoon en zwaar werk hernemen, elk soort voedsel verdragen, op wandel gaan, in- en buiten het huis gaan zoals ze wilde, alsof zij nooit ziek geweest was. Eens dat de noveen ten einde was, had zij zo een bloeiende gezondheid die ze eerder nooit gekend had.

Een andere dame leed sinds drie jaar aan hartkloppingen met de vele ongemakken die met deze ziekte gepaard gaan; maar de koorts en een soort waterzucht verplichtten haar te bed te blijven. Haar kwaal was zo erg geworden dat, toen genoemde priester haar de zegen gaf, haar echtgenoot haar bij de hand moest houden om het heilig kruisteken te kunnen maken. Er werd haar ook aanbevolen een noveen te doen ter ere van Jezus in het H. Sacrament en Maria, Hulp der Christenen met de belofte van een gift voor het bovengenoemde heiligdom, na bekomen gunst. Op de dag zelf dat de noveen eindigde, was de zieke van elke kwaal verlost en kon zelf het verhaal schrijven van haar kwaal, waarin ik het volgende lees: "Maria, Hulp der Christenen, heeft mij genezen van een ziekte die gekend was als een ongeneeslijke kwaal. Vandaag laatste dag van de noveen ben ik van ieder ongemak verlost en ga met mijn gezin aan tafel, wat ik sinds drie jaar niet meer kon doen. Zolang als ik leef zal ik niet ophouden de macht en de goedheid van de verheven Koningin des Hemels te verheerlijken en ik zal mij inzetten om haar eredienst te bevorderen, bijzonder in de kerk die men te Turijn aan het bouwen is."

Terwijl Don Bosco deze en andere zieken in naam van Maria zegende en genas, kwam Comm. Tonello bij wie adv. Calegaris als collega gevoegd was, op 10 december te Rome aan. Door kardinaal Pietro de Silvestri beschermd en aanbevolen, had hij onderkomen gevonden op Piazza di Spagna en werd op de 15de in audiëntie ontvangen door Pius IX. De beminnelijke paus liet hem vaderlijk begrijpen dat hij aan de principes niets kon wijzigen maar dat hij gaarne die middelen zou aanvaarden waardoor bij de on-

derlinge betrekkingen een verdraagzaamheid van feiten tot stand zou komen; en de afgevaardigde verliet de audiëntie met grote genegenheid voor de Heilige Stoel. Op de 21ste bood hij zich bij kardinaal Antonelli aan. Intussen haastte Don Bosco zich om zijn privé-zaken af te handelen. Telkens als hij in een stad kwam, dacht hij aan die dingen waarmee hij zijn jongens te hulp kon komen. Hij liet zich de adressen bezorgen van hen met wie hij wilde onderhandelen en van elke zaak maakte hij een schriftelijk verslag, dat hij daarna herlas en trouw uitvoerde. Op die manier liet hij niets aan het toeval over, vergat niets en bracht zijn plannen tot een goed einde. Wij bezitten het eigenhandig geschreven memorandum nog, dat hij voor deze reis naar Florence opstelde. Het eerste deel bevatte aanvragen bij de regering in verband met subsidies, gunsten en decoraties; in het tweede deel staan aantekeningen over bezoeken aan een of ander instituut of klooster, adressen van gezinnen, waarvan hij de uitnodiging aanvaard had, met aanduiding van de vastgestelde dagen. Wij schrijven zijn aantekeningen hierbij getrouw af; hierbij valt de goedheid van zijn hart op door het bezoek aan de moeder van de overleden Ernesto Saccardi, die hij met zich naar Turijn meegenomen had na zijn eerste bezoek aan Florence.

" Wat er te doen staat te Firenze.
"
" In het ministerie van binnenlandse zaken voor jongens opge-
" nomen door markies del Carretto.
" In het ministerie van financies: spreken met ridder Cuttica
" voor de belastingen te Mirabello.
" Id. openbare werken aan heer Chiala, ridder Gautier, comm.
" Bertina.
" Id. gratie en justitie voor oratoria, graaf Cravosic, enz.
" Eretkens voor de heer Barucchi, voor de heer D. Vincenzo
" Minella.
" Subsidies voor de kerk.
" Met de vereniging voor de bescherming van de losbollen.
" Bezoek aan markiezin Gerini en familie, enz.
" Donderdag of vrijdag van 11 tot 12; Saccardi.
" Woensdag en donderdag van 7 tot 9 u. 's avonds: Genta.
" Dinsdag middagmaal bij graaf Bardi: 6 u. in zijn huis via
" Benci, n. 3.
" Woensdag mis in de Crocetta (Dominicanen) om 7.30 u.
" Bij mevr. Bonamici, via Ginori 15-1. Vrijdag om 4 u. namid-
" dag. Om 6 u. huis graaf Gondi. S. Firenze eigen huis.
" Zaterdag om 12.30 u. middagmaal bij de Fate Bene Fratelli
" in het hospitaal Borgo Ognissanti.
" Ridolfo Ficciati Wed. Nencini, woont Borgo Pinti N. 21.
" Emma Maria Brocchi, Borgo Pinti, N. 17.
" Adv. Landuni Vincenzo, via Ricasoli N. 55 tegenover de
" Schone Kunsten, eigen huis.

De eerbiedwaardige trok dan van het ene ministerie naar het andere en bood zich ook aan bij het ministerie van Binnenlandse Zaken om subsidies voor zijn opgenomen jongens; bij dat van Openbare Werken kwam hij in verband met kwesties van spoorreizen en tarieven; bij het ministerie van gratie en justitie en erediensten voor onkosten in de oratoria en bij dat van financiën voor ontheffing van sommige taksen. In al die regeeringsdiensten werd hij vriendelijk ontvangen met de belofte dat zij ervoor zouden zorgen dat aan zijn verlangens voldaan werd; men raadde hem tevens aan zich de nodige documenten aan te schaffen, om die bij zijn schriftelijk gestelde vragen te voegen. Dat deed hij dan ook en enkele weken later ontving hij de gevraagde subsidies, al waren die dan toch wel niet zo belangrijk.

" Koninklijk Algemeen Econoomaat van de kerkelijke Beneficiën
" van Turijn.

"
" Ondergetekende, algemeen econoom, haast zich u eerw. te
" melden dat de regering van Z.M. zich verwaardigd heeft u te
" verlenen uit de thesaurie van dit algemeen econoomaat de som van
" 300 lires ten voordele van de cultus in de door u gestichte
" Oratoria...

" De algemeen econoom
" Turijn, 5 januari 1867. Fenoglio.

" Ministerie van Openbare Werken.
"

" Algemeen Commissariaat voor Controle en Toezicht van de
" Spoorwegen.
" N. 203.

" Firenze, 21 januari 1867.
"

" In antwoord op uw aanvraag, Eerw., laat ondergetekende u
" weten dat door ministerieel besluit van 9 dezer een gift van
" 600 lires aan het Oratorio waarvan u de directeur bent, verleend
" werd.

" Het betalingsmandaat werd u toegezonden volgens hoofdstuk
" 23 van 1867 met N. 3 en de datum van 14 dezer.

" U kunt bij de thesaurie van deze provincie het bedrag op-
" eisen.

" De Commissaris Generaal,
" Bella

" Ministerie van Financiën
"

" Zeereerw. Heer,
"

" De Algemeen Secretaris van dit ministerie heeft uw aanvraag

" zeer eerw., in overweging genomen en verleent u een subsidie van
" 600 lires om u te helpen bij de betaling van de belasting op de
" roerende bezittingen, waarmee het huis van Mirabello onrechtvaar
" dig belast werd.

" Het spijt mij dat ik geen grotere som kon bekomen; want het
" Fonds voor deze toelagen bestemd zit er krap bij en de voorschrif-
" ten van de comptabiliteit die de administratie van de staat bestu-
" ren, laten niet toe te beschikken over de gelden die door de belas-
" tingen geïnd worden. In die zin werd aan de prefectuur van Turijn
" geschreven om u, zeereerw., op de hoogte te brengen. Intussen dank
" ik u voor uw vriendelijkheid. Met het verlangen een betere gelegen-
" heid te hebben om iets voor u te kunnen doen, stel ik het op prijs
" mij met gevoelens van ware achting en bijzondere waardering te kun-
" nen noemen

" van u, zeereerw.,
" de zeer toegewijde en verplichte dienaar
" C. Cuttica.

" Prefectuur van de provincie Turijn.

"

"

Turijn, 28 januari 1867.

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

Kopie van een telegram van de minister van financiën: secretaris
generaal, Divisie I, N. 2900; gericht aan de heer Prefect van Turijn, op
21 januari 1867, in verband met een toegestane subsidie aan het Oratorio
van de H. Franciscus van Sales.

" Met het verlangen het vrome instituut onder de benaming
" van "Oratorio van de H. Franciscus van Sales" in deze stad te hel-
" pen in de mate dat de huidige toestand van de publieke schatkist
" het toelaat en rekening houdend met de bijzondere omstandigheden,
" die samen met het verzoek in de rand aangetekend waren, heeft het
" ministerie door een huidig besluit aan de priester heer Giovanni
" Bosco, in hoedanigheid van directeur van bovengenoemd Oratorio,
" een buitengewone subsidie van 600 lires toegekend.

" Ondergetekende had verlangd zo een verdienstelijk insti-
" tuut overvloediger te kunnen helpen; doch de bestaande voorschrif-
" ten verbieden om het even welke som weg te nemen uit de fondsen
" die de actieve balans van de inkomsten van de staat uitmaken; en
" aangezien die subsidie moet genomen worden uit het enige fonds van
" de passieve balans van de toevallige onkosten dat nu bijna geheel
" uitgeput is, kan men dezelfde som toestaan die door het instituut
" gestort werd ten titel van belasting op de roerende goederen, om-
" dat men niet op de gepaste tijd de redenen tot uitzondering heeft
" meegedeeld.

" De heer prefect zal dit alles aan de voornoemde priester,
" meedelen en wordt tevens verzocht er aan toe te voegen dat binnen-
" kort gezorgd zal worden voor de verzending van het betalingsman-
" daat van de genoemde subsidie naar de provinciale thesaurie van
" Turijn.

" De Algemeen Secretaris
" (get.) G. Finali

" Voor gelijkvormige kopie tot administratief gebruik.

" De Secretaris van de prefectuur
" Almasio.

H O O F D S T U K XLVI.

Te Florence werd de dienaar Gods grotelijks getroost door de vaststelling dat de "Letture Cattoliche" geacht en verspreid werden. Pater Domenico Verda, van de orde van de predikheren, vormde een distributiecentrum en had honderd zeventig leden. Die brave kloosterling vreesde dat hij uit het klooster zou gejaagd en verplicht worden het geestelijke gewaad af te leggen. Don Bosco troostte hem en zei dat de hel hopelijk ook deze keer niet zou overwinnen en hij moedigde hem aan de verspreiding van goede boeken te blijven voortzetten.

Hij bevorderde ook nog andere goede werken en was zeker dat zij zouden slagen. Markiezin Isabella Gerini was vooral belast met de verkoop van de laatste loterijbiljetten. En markiezin Enrichetta Nerli, geboren Michelagnoli, samen met andere dames die Don Bosco als een heilige aanzagen, opende een onderschrijven om aan Maria, hulp der Christenen, zes grote prachtige kandelaars voor het hoofdaltaar aan te bieden. Gravin Virginia de Cambray Digny zou een vereniging onder christelijke moeders stichten, om een kapel ter ere van de H. Anna op te richten in de nieuwe kerk van Valdocco. De giften die door haar tot dat doel verzameld waren, bereikten weldra de som van zevenhonderd lires, zodat de gravin op 12 april 1867 aan Don Bosco schreef: "De zaak is aan de gang en nu zou ik u willen vragen een van de altaren in uw kerk aan de H. Anna te willen toewijden."

Ze had trouwens ook een programma opgesteld en uitgedeeld.

VERENIGING

van christen moeders voor het oprichten van een kapel toegewijd aan de H. Anna in de kerk van Maria, Hulp der Christenen, gebouwd te Turijn, naast het wezenhuis van de H. Franciscus van Sales, door directeur Pr. Don Giovanni Bosco, met giften van vrome weldoeners.

De vereniging wordt gesticht met acties van 100 Italiaanse lires te betalen in maandelijks schijven naar believen van elk lid, op voorwaarde dat de volledige som op het einde van het jaar volledig afbetaald is.

De diepe godsvrucht en de uitstekende deugden van deze uitmuntende priester; de verrassende manier waarop hij met aalmoezen meer dan achthonderd jongens in zijn wezenhuis onderhoudt, zonder ander inkomen dan de liefdadigheid van de gelovigen; de bouw van de kerk die naar haar voltooiing toegaat en waarvan de kosten al meer dan driehonderdduizend lires bedraagt, geven aan de christen moeders de verzekering dat dit werk de goddelijke Voorzienigheid heel aangenaam is en dat de gebeden, die zullen gedaan worden in deze kapel, een bron van vele genaden en gunsten zullen

zijn voor haar zelf en voor haar gezinnen.

Met het verlangen een zo groot mogelijk aantal moeders aan te werven, zullen de ijveraarsters elke gift aanvaarden hoe klein ze ook is; deze giften zullen gebruikt worden voor het aanwerven van acties tot het bedrag van zesduizend lires die nodig zijn om de kapel en het altaar te voltooien.

De markiezin Paolina Guicciardini kocht de eerste actie; het bedrag van de andere stuurde de uitstekende gravin ijveraarster-stichteres in de maand september aan Don Bosco.

De 18de december schreef Don Bosco aan de edele presidente van de Oblaten te Torre de'Specchi:

" Eerwaarde mevrouw,
"
" Vrees niets, bid en hoop. De communititeit waarover u schrijft
" mag gerust zijn en moet veel in de goedheid van de Heer ver-
" rouwen. Van ganser hart zal ik de personen die u mij aanbe-
" veelt aan de Heer aanbevelen.
" Bid ook voor mij en voor mijn jongens. Ik hoop u weldra
" persoonlijk te kunnen groeten.
" Geloof mij in de Heer
" uw zeer verplichte dienaar
" Firenze, 18 december 1866. Pr. Bosco Gio.

Verderop zullen wij de voorspellingen van Don Bosco voor Tor de' Specchi op schitterende en duurzame manier in vervulling zien gaan. Op de morgen van de 19de kwam de eerbiedwaardige te Bologna aan en trad het restaurant van het station binnen om een beetje te eten. Omdat het woensdag van de quaterdagedagen was, vroeg hij het eten van een onthoudingsdag; maar toen hij merkte dat er geen was, maakte hij op beleefde wijze zijn beklag erover bij de baas. Zijn wenk werd goedsmoeds aanvaard. Toen Don Bosco dan ook op een andere keer en op een vrijdag te Bologna was, werd hij door de baas van het restaurant herkend; deze trad hem tegemoet en zei hem: "Kom, kom, eerwaarde, vandaag hebben wij magere spijsen." En Don Bosco bleef daar eten. Hierover getuigt D. Giovanni Turchi.

Op de dag van zijn eerste komst te Bologna ging Don Bosco naar de pastoor van S. Martino en bracht een bezoek aan de markiezen Bevilacqua, Malvezzi en aan andere heren. In het huis van de pastoor schreef hij aan de directeur van het klein bisschoppelijk seminarie van Mirabello en aan de prefect van het Oratorio.

" Dierbare D. Bonetti,
"
" Ik schrijf je vanuit Bologna waar ik enkele uren blijf;
" deze avond zal ik te Guastalla zijn, morgenavond te Turijn.
" Laat mij weten zonder voorwendsels te zoeken, hoeveel er
" verleleden jaar en dit jaar betaald werd voor de roerende bezit-
" tingen en zend mij de kwitanties, zo je ze nog hebt. Ik hoop dat
" men het ons zal terugstorten. Zeg aan de gebroeders Bartolini dat
" ik hun moeder gezien heb; zij maakt het goed en verlangt dat zij
" heilig zijn; de rest zal ik dan zelf zeggen.
" Vrolijke feesten voor jou en voor heel die schaar heiligen
" die leven in het klein seminarie van Mirabello. Amen.
"
" Zeer genegen in J.C.
" Pr. Bosco Gio.
" Bologna, 19 december 1866.

Aan D. Bonetti, directeur van het bisschoppelijk klein seminarie te Mirabello (Monferrato).

" Dierbare D. Rua,
"
" Ik ben te Bologna, deze avond te Guastalla, morgenavond te
" Turijn, "si Dominus dederit."
" Zo je geld nodig hebt, neem de obligatie van D. Minella.
" Als je hem ziet zeg hem dat zijn zaak geslaagd is.
" Alle hemelse zegen voor jou en heel onze familie en aanzie
" mij als
" je zeer genegen in J.C.
" Pr. Bosco Gio.
" Bologna, 19 december 1866.

Don Bosco werd vurig verwacht te Guastalla; graaf Radicati, vice-prefect van Turijn, wachtte hem op, om dan samen eer te brengen aan Mgr. Rota. Die twee bezoeken waren afgesproken, opdat de clerus audiëntie aan Don Bosco zou vragen en de burgerlijke gezagdragers zouden opdagen om de graaf in de bloemetjes te zetten. De oorlog tegen de heilige prelaat duurde voort omwille van zijn echt apostolische standvastigheid en men hoopte dat bij deze gelegenheid een woord van vrede de gemoederen zou bedaren. Op het seminarie heerste een grootse feeststemming door de aankomst van de eerbiedwaardige en werden volgende distichons te zijner eer voorgelezen:

JOANNE BOSCO

Asceterii... Boekdeel VIII, blz. 547.

ELEGIA

Fortunata dies!... Boekdeel VIII, blz. 547.

Op 20 december was Don Bosco te Turijn terug, om er met zijn jongens de kerstnoveen te besluiten en D. Cagliero ontving een brief van Mgr. Rota waarin die zegde:

"27 december 1866. - Ik ben Don Bosco erg dankbaar voor zijn bezoek en ik hoop dat hij tevreden is geweest zoals ik van zijn lieve verrassing genoten heb. Angelo en Giacomo hebben te midden van onze ellende alles gedaan, wat in hun vermogen lag en ik hoop dat onze gasten gezegd hebben: "Si desunt vires, tamen est laudanda voluntas." Wil mijn meest oprechte dankbetuigingen overmaken aan die beste Don Bosco en ook aan de heer graaf Radicati, wanneer u ze ziet... En in het Oratorio aan allen van de eerste tot de laatste, van Don Bosco tot de portier, mijn wensen en groeten."

In die dagen was een van de gebruikelijke voorspellingen van Don Bosco bewaarheid geworden. Tijdens de eerste dagen van het schooljaar had hij in het openbaar tot de jongens gezegd dat zij zich moesten voorbereiden om in vrede met God te leven, omdat iemand van het Oratorio voor Kerstmis naar de eeuwigheid geroepen zou worden. Deze keer ontstond onder de jongens die nog niet lang in het huis opgenomen waren en aan dergelijke aankondigingen niet gewend waren, een ware paniek en een zeker aantal onder hen wilde naar hun familie terugkeren. Toen enkele ouders die lugubere voorspelling van hun zonen vernomen hadden, maakten zij hun beklag bij Don Bosco, wendden zich tot de quaestuur en dienden hevige klachten in totdat zij de belofte kregen dat de autoriteiten de zaak in overweging zouden nemen.

En inderdaad dook tijdens de speeltijd de procureur van de koning zelf op in het Oratorio, zonder zich bekend te maken. Hij richtte zich niet tot Don Bosco maar wandelde door de binnenplaats en ondervroeg daarbij verscheidene jongens over het huisreglement, over de klassen, over de avondwoordjes die na de gebeden gehouden werden en over dingen waarover Don Bosco hun vertelde. En zonder dat de ondervraagden er erg in hadden, wist hij dat de ingediende klacht op waarheid berustte. En zie, enige dagen later komt daar een net geklede en heel beleefde heer de kamer van Don Bosco binnen. Het was een afgevaardigde van de politie, belast met het onderzoek van klachten. Na de eerste hoffelijke begroetingen sloeg hij enkele zinnen dooreen waarvan Don Bosco bij de aanvang niets begreep. - "U hebt zoveel jongens, Don Bosco, maar u moet er wel voor oppassen ze niet bang te maken. Arme jongens! Wanneer ze bang zijn, zijn ze ook onrustig bij het vervullen van hun plichten... en men kan ze zo makkelijk angst aanjagen... En dan raken ze die geest van blijheid kwijt, die in een opvoedingsinstituut moet heersen. Daarbij is het gevaar niet uitgesloten, dat zo iets hun kwaad doet; als de angst te groot wordt, kan daar een reeks ziekten uit voortkomen... en waanzin... en naar het graf voeren..."

- "Excuseer, mijnheer", onderbrak Don Bosco hem, "druk u klaarder uit, want ik begrijp niet waar u naartoe wil met uw inleiding."

- "U Edele is mans genoeg om de dingen zonder zoveel uitleg te vatten", ging die heer voort, alsof hij ermee verlegen was om zijn bewerkingen helemaal uiteen te zetten, "u doet er verkeerd aan de geest van de jongens op de doodsgedachte te concentreren... Er is gevaar dat..."

- "Het blijkt integendeel", hernam Don Bosco, "dat die gedachte hun goed doet; de Heilige Geest zegt immers: "Memorare novissima tua et in aeternum non peccabis."

- "Ja, dat is opperbest, maar de jongens aankondigen dat een van hen moet sterven, de tijd ervan vaststellen... en die aanduiden voor binenkort... excuseer, weet u., maar mij dunkt..."

- "Nu snap ik het. U hebt horen vertellen dat ik heb aangekondigd dat een jongen voor Kerstmis zou sterven?"

- "Precies, en ik ben door de procureur van de koning, door advocaat Fiscale, naar u toegestuurd om u aan te raden deze te geweldige en gevaarlijke middelen niet aan te wenden omdat anders in dergelijke omstandigheden de autoriteiten zich verplicht zien tussenbeide te komen, omdat de aanklacht ernstig genoeg is en u er niet veel betekenis aan schijnt te hechten. Om hart en ziel van de jongens op te voeden, schijnt het weinig passend zijn toevlucht te nemen tot angst voor spoken en het staat vast dat Don Bosco niet voor de eerste keer tot dergelijke voorstellingen is overgegaan."

De eerbiedwaardige antwoordde:

- "Neem me niet kwalijk, mijnheer. U zegt mij dat ik vaak dergelijke aankondigingen geef. Welnu, als Don Bosco zulke verwittigingen dikwijls geeft, ga dan na of de voorspelling bewaarheid wordt ofwel of ze niet uitkomt. Als ze niet in vervulling gaat, is dat het bewijs dat Don Bosco fabels vertelt en dan zal een gemeenschap van ongeveer zeventienhonderd personen ze niet opmerken en hem uitlachen, maar als ze wel bewaarheid wordt, dan begrijpt ze meteen dat zulke zaak zo maar niet op staande voet kan opgelost worden alsof het om een onvoorzichtigheid ging."

- "Maar voor u", hernam de afgevaardigde, "schijnt het geen onvoorzichtigheid te zijn dergelijke nieuwtjes te verspreiden waardoor ontzetting geschapen wordt, de gewetens in de war gestuurd en nog andere zware ongemakken veroorzaakt worden."

- "Antwoordt u mij: geven de gebeurtenissen gelijk aan mijn voorstellingen?"

- "Welnu, laten wij aannemen dat de gebeurtenissen u gelijk geven en wat dan?"

- "Wat dan? Meent u dat het voornaam is, ja dan neen, of de ziel gered wordt?"

- "Ik loochen die belangrijkheid niet, maar..."

- "Veronderstel dat ik mij in geweten verplicht gevoel iemand te verwittigen die misschien niet voorbereid is; veronderstel dat ik weet,

dat het die of die is; heet het dan naastenliefde of wreedheid een van mijn jongens op de best mogelijke manier te verwittigen, dat hij zich op Gods oordeel moet voorbereiden? En als ik zweeg en de andere onvoorbereid stierf, meent u dan niet dat er mij een onuitwisbare wroeging zou bijblijven?"

- "Welnu, als u daar zo van overtuigd bent, verwittig dan maar zonder er zoveel ruchtbaarheid aan te geven."

- "En hoe zou u dat anders willen aankondigen? Wilt u dat ik de enkeling verwittig en hem zeg: "Jij moet sterven!"

- "O nee, dat in geen geval!"

- "Wat dan?"

- "Weet u, Don Bosco! als de zaak zo in elkaar zit, zou u mij dan een genoegen willen doen?"

- "Spreek maar op."

- "Zou u het erg vinden mij de naam te zeggen van hem die volgens u weldra zal sterven?"

- "Voor mij is dat geen enkele moeilijkheid, als u het geheim wilt bewaren. En als u zou praten, zou uw onvoorzichtigheid veel erger zijn dan die waarover ik word aangeklaagd... Excuseer echter: bij u, een gecultiveerd en verstandig man, weet ik mijn geheim zorgzaam en heel zorgvuldig bewaard en daarom zal ik u die naam heel gaarne toevertrouwen."

De afgevaardigde haalde zijn notitieboekje boven, nam zijn potlood waarbij hij Don Bosco strak bleef aankijken, die op dat ogenblik in gedachten verzonken was."

- "Boggero Giovanni!", zei de eerbiedwaardige heel langzaam. De afgevaardigde tekende de naam op en met een buiging nam hij afscheid.

Priester Giovanni Boggero uit Cambiano was 26 jaar. Hij was heel mooi van uitzicht, had een flink verstand en vooral een goed hart, was begaafd en werd door heel het huis bemind. Zijn kinderjaren had hij aan de zijde van Don Bosco doorgemaakt, waarbij hij de mooiste verwachtingen liet verhoppen. Sinds 23 januari 1861 was hij opgeschreven in de vrome sociëteit van de H. Frans van Sales. In de helft echter van 1866 had hij beslist uit het Oratorio weg te gaan; hij was de regel beu geworden, werd door zijn ouders aangelokt en kreeg raad van mensen die niet erg verstandig waren. Hij bood zich bij Don Bosco aan en vroeg hem de toelating om naar huis terug te keren; als reden gaf hij op dat zijn beide zusters zijn ondersteuning nodig hadden; vandaar zijn plicht om in een betrekking te voorzien. Don Bosco was er diep in zijn hart door getroffen, hij zocht hem te overtuigen om te blijven, want het was ongetwijfeld zijn roeping in de congregatie te volharden en God zou voor de zusters gezorgd hebben. Toen hij zijn koppigheid vaststelde, eindigde hij met te zeggen :

- "Jij wilt dus heengaan? Ga maar! Maar jij meent je zusters te gaan bijspringen, die het zonder jouw hulp best kunnen stellen; maar ik

zeg je dat jij ze niet zult kunnen helpen!"

B. Boggero keerde daarom bij zijn ouders terug en het duurde niet lang, of hij mocht de plaats van onderpastoor in de parochie van Villafranca Piëmonte innemen. Hij waande zich op het toppunt van geluk en drukte dat uit in een brief die hij aan ridder Oreglia schreef:

" Villafranca Piëmonte, 10 december 1866.
"
" Dierbare Heer Ridder,
"
" Hier ben ik dan; doch ik heb een beetje op mij laten wach-
" ten omdat ik u nauwkeuriger nieuws wilde geven en omdat ik op mijn
" beurt een week de wacht gehad heb. De bevolking is eerbiedig en
" goed en op weinig uitzonderingen na vervullen zij trouw en gesta-
" dig hun christelijke plichten, iets om elk ander dorp jaloers te
" maken. Er is dan ook veel werk, maar niet zoals het beschreven
" werd; want alles bijeen zijn er maar 5.000 zielen, behalve drie
" grote boerderijen die heel ver afgelegen zijn. En daarbij heb ik,
" buitengewone bijval zowel bij het volk als bij de clerus, nl. de
" deken en een collega. Wij komen alle drie heel goed overeen, zodat
" wij, om zo te zeggen, slechts één uitmaken. De eerste woorden die
" de pastoor mij zei toen ik aankwam: - "Nu heb ik twee vrienden,
" twee arbeiders in dezelfde wijngaard; alle drie staan wij in dienst
" van dezelfde Heer en elkeen doet wat hij kan "in nomine Domini".
" Samen met hem of met de andere priester heb ik al een beetje van
" alles gedaan in het heilig priesterambt. Wij gaan al eens samen
" wandelen; iedereen van ons bezoekt dan een aantal zieken, zodat ze
" elke dag allen bezocht worden. Wij leggen nooit particuliere bezoe-
" ken af; enkel 's avonds op de feestdagen brengen wij samen met de
" pastoor een uurtje door ten huize van theol. Morelli waar er ook
" nog twee families wonen, familieleden van de theoloog. U kunt u
" niet inbeelden hoe gaarne de pastoor gezien is en door iedereen
" geëerbiedigd wordt; hetzelfde gebeurt met ons en met de ganse cle-
" rus die voorbeeldig is. De pastoor zei mij onder andere dat hijzelf
" en zijn boeken altijd tot mijn beschikking staan, telkens als ik
" ze nodig heb. Wat het lichaam betreft, is er alles wat er nodig is.
" 's Middags het noenmaal en het avondmaal te 8 uur. Ontbijt voor
" wie het verlangt en ook koffie na het middageten en zo nodig ook
" in de loop van de dag. Er is een goede tafel, een goed bed en een
" schikking en voor alles wat wij nodig hebben, staat er een dienst-
" goed verwarmde kamer tot onze beknecht klaar. Dit alles schrijf ik
" u, om u te laten weten hoe het gaat; ik wil mij echter door die za-
" ken niet laten misleiden daar ik altijd aan een minder gemakkelijk
" leven gewoon geweest ben. Als de gezondheid het toelaat hoop ik
" hier een beetje goed te kunnen doen; overigens bid ik altijd de
" Heer dat, als dit mijn roeping niet is, of als ik tegen zijn wil
" ingegaan ben, Hij mij de middelen

" zal geven om terug te keren. Gelieve Don Bosco te groeten, het
" spijt mij zeer dat ik hem voor mijn vertrek niet gezien heb. En
" doe ook mijn groeten aan de voornaamste vrienden.
" Intussen mijn beste groeten en gedenk mij in uw gebeden; ik
" zal altijd een plaatsje hebben voor u in het memento van het hei-
" lig misoffer. En als u soms een beetje tijd over hebt, het zal me
" altijd een genoegen zijn een brief van u te krijgen.
"
" Uw zeer genegen vriend
" D. Boggero.

Arme Don Boggero! Nauwelijks vier dagen na het schrijven van die brief werd hij voor Gods rechterstoel geroepen! Op de morgen van 14 december was hij de heilige mis gaan celebreren; hij voelde zich goed en zoals altijd was hij erg blijgezind. In de pastorie zat hij aan tafel op de koffie te wachten; maar de persoon die ze kwam brengen, zag hem met het hoofd op de tafel liggen als iemand die slaapt. Hij was gestorven aan een plotselinge beroerte!

Een advocaat, die over de terugkeer van Don Bosco uit Florence gehoord had en sommige zaken met hem moest afhandelen, kwam hem in het Oratorio opzoeken. Ook hij had horen spreken over die voorspelling en omdat hij er zijn mening over gegeven had, ondervroeg hij Don Bosco:

- "En zeg mij nu eens, als u mijn vraag niet stoutmoedig vindt, hoe het met de jongen gesteld is waarover men spreekt? Kerstmis staat voor de deur..."

- "Weinige dagen geleden is hij overleden."

- "Is hij dood?"

- "Dood! Om er u van te vergewissen, volstaat het de eerste de beste, die u in huis ontmoet, te ondervragen."

De heer bleef een beetje zwijgzaam en in gedachten verdiept. Daarop zei Don Bosco, die van schertsen hield, met een ernstig gezicht tot de advocaat:

- "Verlangt u misschien dat ik u over de dingen spreek, die u in de toekomst zullen overkomen?"

De advocaat sprong recht: - "Neen, neen, om Gods wil... Ik wens er rustig bij te blijven." Hij nam zijn hoed en vertrok.

De afgevaardigde van de Quaestuur had het woord van Don Bosco echter niet vergeten en na de kerstfeesten verscheen hij op de binnenplaats van het Oratorio als iemand die het huis komt bezoeken. Hij benaderde een groepje jongens en:

- "Flink zo, zijn jullie blij?" vroeg hij hun.

- "Natuurlijk, mijnheer! Op de speelplaats zijn wij altijd vrolijk."

- "En zijn er zieken in huis?"

- "Neen, mijnheer."

- "En is er dan niemand in huis gestorven deze laatste dagen?"

- "Neen, mijnheer."

- "Ik meen nochtans gehoord te hebben dat er hier iemand overleden is."

- "Niemand onder de jongens."

- "Hier zijn nog andere jongens; misschien iemand onder hen die geen leerling zijn..."

- "Nee! Wij zouden het weten, als er iemand dood was."

- "En buiten!"

"O ja, een priester is gestorven; maar dat is al een week geleden."

- "En hoe heette die?"

- "Boggero Giovanni."

De afgevaardigde veranderde van kleur, haalde zijn notitieboekje boven en vergeleek de naam.

- "En is hij lange tijd ziek geweest?"

- "O neen, mijnheer, hij is plots aan een beroerte bezweken."

- "En waar is hij gestorven?"

- "Bij hem thuis; hij was naar huis gegaan en op een morgen na de mis keerde hij terug, ging aan tafel zitten om te ontbijten en zat te wachten op de persoon die hem zijn eten ging brengen."

- "Maar te voren was hij misschien ziekelijk?"

- "Verre van! Hij genoot een beste en sterke gezondheid."

De afgevaardigde bleef een beetje in gedachten verdiept staan en vroeg daarop:

- "Waar is Don Bosco?"

- "In zijn kamer!"

Zonder meer ging hij de trap op en ging bij Don Bosco binnen:

- "Mijnheer, zegt u voortaan tot uw jongens, al wat u wilt, van dit ogenblik af krijgt u alle denkbare toelating. En ik, ik zal wel weten te antwoorden aan wie over uw voorspellingen klagen."

Hij kuste hem ontroerd de hand en herhaalde bij het naar buiten gaan:

- "Het is een zonderling geval, ja, zonderling!"

In verband hiermee een belachelijk feit. Een brave priester ging naar Don Bosco om hem aan te raden voortaan geen voorspellingen over toekomstige sterfgevallen te doen, want naar zijn gevoelen was dit geen passend middel om goed te doen. - "Ik begrijp", besloot hij, "dat men blind moet zijn om niet te zien, niet te verstaan! Veronderstellen dat u openbaringen doet, is een beetje kras. Wij begrijpen uw bedoeling wel; wees er echter van overtuigd dat men op die wijze geen goed kan doen!"

- "U gelooft bijgevolg niet aan mijn voorspellingen?"
- "Geloven?! ... Kwajongensstreken!"
- "Nu, laat het zo wezen! Maar hoe gaat het u?"
- "Heel goed!"
- "Maar voelt u zich werkelijk goed?" - en tegelijk keek hij hem met doordringende blik licht schertsend aan.
- "Maar waarom stelt u mij deze vraag?"
 - "O zomaar! Alleen maar om te weten, hoe u zich nu voelt."
- "Mij dunkt echt goed... maar ik kan uw twijfel niet begrijpen."
- "Mij scheen het toe dat uw gelaatskleur niet is zoals gewoonlijk... maar als u mij de verzekering geeft dat u flink gezond bent, dan heeft dat niets te betekenen. Basta! wij zullen wel zien."
- "Weet u dan iets"? vroeg hem de eerwaarde met stijgende onrust.
- "Wat zou u willen dat ik weet? Het zijn gewoon kwajongensstreken! Men weet echter dat de dood komt, wanneer men hem het minste verwacht..."
- "Maar zeg eens op! Leg mij uw geheimzinnige woorden eens uit."
- "Daar is niets geheimzinnigs aan. Houd u goed en de Heer moge u zegenen!"

De ander drong aan maar Don Bosco zond hem weg onder de verzekering dat hij nog veel werk op de plank had. De sukkelaar was helemaal in verwarring gebracht en kon na herhaalde verzoeken niets meer uit Don Bosco halen, zodat hij bleek naar buiten ging en zo overstuur was dat hij niet wist, waar de deur stond. Hij wilde de man zonder vooroordelen uithangen; maar de dienaar Gods wilde hem duidelijk laten aanvoelen dat hij gemakkelijker dan wie ook zich iets op de mouw laat spelden.

Hoewel steeds op voorzichtige wijze ging Don Bosco voort met zijn verwittigingen en zelfs op nog meer wonderbare manier. Slechts tijdens de laatste jaren hield hij geleidelijk met die voorspellingen op. Aan de hand van sommige aanduidingen kon men echter besluiten dat hij de tijd van de dood van zijn jongens kende, al had hij ze dan niet aangekondigd. Dat bleek soms uit de manier waarop hij bij het nieuws van hun overlijden reageerde.

H O O F D S T U K XLVII.

Uit de talrijke bundels brieven, die wij in onze archieven bewaren, kan men opmaken dat Don Bosco een briefwisseling onderhield met de voornaamste adel van de streek van Venetië, Ligurië, Parma, Modena, Toscane, van heel Midden-Italië en zelfs met die uit de streek van Napels. Men ging bij hem om raad, gebeden, zegeningen en dat met kinderlijk vertrouwen. Er werden hem medailles gevraagd en men nodigde hem uit naar verschillende steden te willen komen.

Vooraf de Romeinen dachten aan hem in die dagen. Nadat Rome van zijn provincies beroofd was, volstonden de belastingen van de weinige overgebleven gebieden niet langer om de lonen uit te betalen van haar beampten, om de intresten uit te keren op de openbare schuld en om het kleine leger te onderhouden. De Sint-Pieterspenning en de katholieke leening waren tot dan toe het wonderbare middel om het hoofd te bieden aan zoveel verplichtingen; hoewel het soms ontoereikend was en altijd onzeker en voorlopig.

Intussen hield de geleidelijke terugtrekking van de 14.000 Franse soldaten, die in december 1865 waren ingezet, aan. Na een overeenkomst van Napoleon met kardinaal Antonelli had de eerste te Antibo een garnizoen van 1.200 Franse en vreemde katholieken gevormd, die voor vier jaar getekend hadden en helemal ten koste van de paus vielen, om te voorzien in het ontbreken van eigen troepen. Dat legioen was op 22 september Rome binnengetrokken met als enige opdracht, drukte de "Moniteur de l'Armée" de persoon van de paus te verdedigen en de orde in de stad Rome te handhaven tegen de rustverstoorders. - En de Franse regering had van bij de aanvang van het nieuwe jaar op de stelligste manier verklaard dat die militie geen enkele band met haar had en dat die in alles en bij elke gelegenheid gelijkgesteld zou worden met de pauselijke troepen. De Italiaanse regering echelonnerde van haar kant haar troepen op de pauselijke grens en trok ze samen te Perugia, Orivieto, Rieti en Terni, terwijl het ministerie uit Firenze geld en inlichtingen naar het nationale comité dat de revolutie voorbereidde stuurde. Betaalde agenten bereidden met duistere praktijken en door geheime samenzweringen openlijke gewelddaden voor. Een afkondiging van Mazzini die op honderdduizend exemplaren gedrukt werd, zette de onderdanen van de paus op razende wijze aan om in opstand te komen. Kisten geweren, bommen en dolken werden door de sektariërs uit Engeland naar de pauselijke stad overgebracht; 1.200 karabijnen waren al binnengesmokkeld. Dat alles liet een nakende erge rustverstoring vrezden.

Zo schreef graaf Conestabile della Staffa op 12 november 1866 aan ridder Oreglia: "De ontwikkeling van de gebeurtenissen, die zich in alle

ernst voordoen, moet in alle kalmte gevolgd, door geloof versterkt en met gebed geholpen worden. Zo prent de H. Vader het de katholieken in en zo zijn de gevoelens van Don Bosco, zoals hij ze onlangs aan achtenswaardige personen uitdrukte."

De Romeinse heren vreesden erg voor de inval van de Garibaldisten en velen raadpleegden Don Bosco, of het niet beter was zich uit Rome terug te trekken. Don Bosco schreef aan markiezin Villaros: "De Italianen zullen er niet binnentreden. Eerder zullen de stenen van de bestrating te Rome de een tegen de ander slaan dan dat de revolutie nu Rome binnendringt. En dat is zo waar dat ik in de eerste dagen van het jaar 1867 onfeilbaar zeker voor de voeten van de Heilige Vader zal knielen en lange tijd in de eeuwige stad zal verblijven."

En hij schreef ook dat er vóór het eeuwfeest van de H. Petrus niets zou gebeuren.

De mededeling van die verzekering verspreidde zich erg vlug door Rome en droeg er grotelijks toe bij de gemoederen tot rust te brengen, Toch was zij de oorzaak van een fameuze dubbelzinnigheid waardoor velen zich ook in 1870 troostten omwille van die woorden: "Zij zullen er niet binnentreden!" Maar zoals wij zullen zien, had Don Bosco het over 1867 en niet over de jaren daarna.

De uitwerking van die woorden van de eerbiedwaardige blijkt ook uit andere Romeinse brieven. Graaf Scipione Conestabile della Staffa schreef op 2 december opnieuw een brief aan ridder Oreglia: "Door die stellige verklaring van Don Bosco is men rustig en kalm en maakt men zich gereed op een verlengd verblijf te Rome. Die kalmte en die rust zijn, God zij dank, vandaag volledig in ons doorgedrongen en over het algemeen zijn die bij allen herrezen. Men wacht deze laatste tijd vertrouwvol de triomf van de Kerk af en een wonderbare gebeurtenis waardoor de paus van de Onbevleete Ontvangenis verheerlijkt zal worden... Allen zijn wij gelukkig Don Bosco te kunnen huldigen, hem van nabij te kunnen eren, zijn hand te mogen kussen, zijn woord en zijn aansporingen te horen en ons gebed met het Zijne te mogen verenigen... Ik heb de som van de verkochte loterijbiljetten geïncasseerd."

Nadat graaf Annibale Bentivoglio op 3 december 1866 gesproken had over een altaar en een kapel die op zijn kosten zouden opgericht worden in de kerk van Maria, hulp der Christenen, ging hij voort: "Ik heb gisteren horen zeggen dat Don Bosco van plan is omstreeks de 12de naar Rome te komen. Zijn aanwezigheid zou voor veel mannen en vrouwen in deze tijd van ongerustheid erg goed en opbeurend zijn. En wat mij betreft, zou het voor mij een groot en verhaast geluk betekenen met die brave en heilige priester en vader te kunnen spreken, ik wil hem helemaal niet lastig vallen noch vervelen, maar ik verberg het echter niet dat ik zijn gezelschap, aanwezigheid, gesprekken, daden en wat weet ik meer, erg op prijs zou stellen... De bijgevoegde brief van de hertogin di Sora las ik eerst

en liet ik daarna bezorgen; en zo heb ik de andere brief ook naar de diensten van de "Civiltà Cattolica" gestuurd.

"Het door u verhaalde feit van de genezing van de waterzuchtige, die door de gebeden van Don Bosco verkregen werd, was mij al ter ore gekomen via markiezin Villarios, ik vind die gebeurtenis belangrijk genoeg om ons wakker te schudden, ons aan te moedigen en er een proces over op te stellen en het doet mij leed dat de begunstigde persoon niet wil genoemd worden, wat wel een deel publiciteit in de weg staat, zo meen ik althans. God weet, wat Hij doet en ik ben er zeker van dat Hij hier in Rome een of ander wonderbaar teken van zijn goedheid en van zijn macht zal geven door bemiddeling van zijn trouwe dienaar Don Bosco. Zowel ik als mijn vrouw en de buurvrouwen wachten hartstochtelijk op zijn komst; wij in alle geval, om hem met heel ons hart te danken voor zoveel weldaden die wij door zijn tussenkomst en gebeden en door de gebeden van zijn huis verkregen hebben.

"Het blijft altijd een vastgesteld feit: telkens als ik dacht een beroep erop te doen dan nam ik de reiskosten van Don Bosco op mijn rekening zoals men te Rome zegt. Wij zullen dan wel de invloed ondervinden van hem die ik als een vader beschouw en die ons de manier geleerd heeft om Maria, Hulp der Christenen te eren en iets voor Haar te doen."

En D. Aicardi schreef op 28 december: "Men geeft mij de verzekering dat Don Bosco de eerste veertien dagen van het volgende jaar te Rome zal zijn. Waarheen zal de Voorzienigheid de providentiële man voeren om er zijn intrek te gaan nemen? Ik word gewaar dat veel gedistingeerde personen en families de eer zullen betwisten om hem in hun huizen te kunnen opnemen. Ik en mijn gezin zullen al heel tevreden zijn, als wij het geluk hebben hem te mogen benaderen."

Een van de inwoners van de onsterfelijke stad was graaf Giovanni Vimercati, een rijk man, die zich met liefdadigheidswerken bezighield en hoog in aanzien stond te Rome; hij onderhield ook enge vriendschapsbanden met ridder Frederico Oreglia di Santo Stefano en stond met hem en met Don Bosco in briefwisseling. Meermaals had hij zich bij de dienaar Gods aanbevolen om van de H. Maagd Maria de genezing te bekomen van een zenuwziekte; en op 23 augustus antwoordde hij aan Don Bosco: "De brave Cornelia Millingen deelt mij in een brief mee die door ridder Oreglia aan u gericht is en die "erg geheimzinnig" over mij handelt; ik wacht rustig de resultaten af. Ik weet dat ik mij in Gods handen en in die van Maria, Hulp der Christenen bevind; en dat volstaat voor mij. Maar, mijn eerw. Don Bosco, zeg mij of ik iets moet doen. U stuurt mij dankbetuigingen toe; die verdien ik echter helemaal niet; toch verzeker ik u dat ik al wat in mijn macht ligt zal doen voor uw in aanbouw zijnde kerk, zodra ik kan." Het woord "geheimzinnig" maakte een zinspeling op de twijfel of de Madonna oordeelde dat de genezing in zijn voordeel uitviel.

En op datum van 17 oktober schreef hij weer aan Don Bosco: "Allen vertellen dat Don Bosco weldra naar Rome komt! Maar waarom maakt u ook

mij niet blij met dergelijk blijde nieuws? Denk eraan dat mijn gezondheidstoestand sterkte nodig heeft... De zenuwaanvallen versagen niet... Zeg mij of u werkelijk vlug komt. O, ik geloof en ik hoop het."

En op 15 november: "Mevrouw Sofia Timoni, zuster van gravin Malvasia uit Bologna drong er bij mij erg op aan u bijgevoegde brief over te maken. Zoals gevraagd stuur ik hem u op met verzoek haar te verhoren.

"Nu verleden zaterdag onderhield Zijne Heiligheid zich lange tijd met mij met zijn gebruikelijke goedheid; ik was naast hem gezeten. Zijn gezondheid is opperbest en zijn gemoed is rustig. Ik sprak hem ook veel over u en over uw laatste brief. Hij verlangt zoals ikzelf naar uw komst hier te Rome. Voor de rest heeft hij hetzelfde vertrouwen dat u hebt en dat ook ik heel sterk heb.

"Mijn gezondheid wordt nog altijd en zelfs meer gehinderd door zenuwstoornissen die zich te veelvuldig voordoen. En toch zegen en dank ik de Heer: hierdoor heb ik voortdurend een reden bij de hand om mij in zijn tegenwoordigheid te houden en mij in zijn vaderlijke armen over te geven. Hij weze altijd gezegend! Veel paradijselijke dingen voor de engelachtige ridder Oreglia. God moge hem en u zegenen en u altijd heiliger maken... Ook onze verdienstelijke burgemeester en senator markies Cavalletti denken genegen en dankbaar aan u terug."

En op 28 november: "Ik heb er groot vertrouwen in dat Maria, Hulp der Christenen, mij door uw toedoen een middel aan de hand zal doen voor mijn ellendige gezondheid, als het de aanbiddelijke wil van God is dat ik genees."

En op 1 december eindelijk liet mevrouw Cornelia von Millingen aan ridder Oreglia weten: "Vandaag ben ik naar de heer graaf Vimercati gegaan om hem te vertellen, wat u mij in uw brief van 26 dezer schreef. De graaf dankt én u én Don Bosco voor de gebeden, missen en communies en hij smeekt zoveel en zo hard als hij kan, dat Don Bosco toch in zijn huis zou komen wonen, wanneer hij te Rome zal verblijven; hij biedt hem twee kamers aan, een voor zichzelf, een voor zijn gezelschap; daarbij staat de kapel en heel zijn huis tot zijn beschikking. En om gemakkelijk te kunnen uitgaan, wanneer hij wil en zonder rekening te moeten houden met de graaf, zal een koets voor Don Bosco altijd voor de deur te wachten staan; dan kan hij uitgaan en ontvangen wie hij wil, zonder hinder ook voor de graaf. Hij zegt dat de koffie altijd gereed zal staan, dat de maaltijd eenvoudig zal zijn, maar van ganser harte gegeven; in één woord, hij wacht op hem... En hij weende bij de vertroosting alleen door aan hem te denken. Na het ja van Don Bosco, zou ik u dus willen vragen, hem telegrafisch te zeggen: "Uitnodiging aanvaard." Zodoende zal de arme graaf helemaal tevreden gesteld zijn.

"Wanneer het ogenblik aangebroken is waarop Don Bosco komt, verwittig mij dan en alles zal in orde gebracht worden.

"De brave graaf is altijd thuis; hij staat op, doet enkele stappen in de kamer, maar kan niet uitgaan; hij vraagt dat men hem veel, veel aan God zou aanbevelen. Hij verlangt er zozeer naar Don Bosco te zien en hij wacht angstig op hem. Ook ik zal erg tevreden zijn Don Bosco te leren

kennen.

"Morgen zal ik als het God belieft, uw groeten en die van Don Bosco overmaken aan Z. Em. kardinaal Patrizi; u hebt de beste groeten van graaf Conestabile, van Mgr. Serlupi en van kanunnik Munetti. Hij verlangt dat Don Bosco, als hij komt, vier exemplaren meebrengt van zijn "Storia d'Italia" ...

"N.B. - Zeg Don Bosco dat, als hij gaat inwonen bij graaf Vimercati, hij steeds het Allerheiligste in huis zal hebben, dat hij vanuit zijn kamer naar het kapelletje kan gaan, wanneer hij dat verlangt zonder last te bezorgen aan de graaf. Wij wachten op het telegram waarop hij zegt dat ons aanbod aanvaard is."

Op het einde van de maand kreeg graaf Vimercati het gewenste bericht in handen, dat Don Bosco een zo vriendelijk aangeboden gastvrijheid dankbaar aanvaardt.

Terwijl de dienaar Gods zich gereed maakte om naar Rome af te reizen ging zijn derde pijnlijke voorspelling, de hongersnood van Italië, in vervulling. De ellende was op het schiereiland toegenomen en de hongersnood had spectaculaire vorderingen gemaakt omwille van de krapheid van de schatkist, het opschorten van de openbare werken door regering en gemeenten, de mislukte oogst, de oorlogsverwoestingen; 150.000 man werd uit het leger ontslagen en Oostenrijk gaf 40.000 man terug die niet direct brood en werk konden vinden; daarbij waren ook de kloosters nog vernield waar de arme van tijd tot tijd zijn minestra kon bekomen. Op 1 december viel te Venetië de uitgehongerde massa onder het roepen naar brood en werk het stadhuis razend binnendoor het sluiten van de traliehekken kon de plundering met veel moeite voorkomen worden. Op 3 december nieuwe tumulten: de massa wordt door de gewapende macht verdreven en de weerspanningsten werden in de gevangenis opgesloten. De werklui van de binnenhaven die door de duurte van de levensmiddelen met hun pover loon niets konden kopen, vroegen loonsverhoging. Op verscheidene plaatsen moesten de troepen uitrukken om de opstanden van de massa te onderdrukken; nu eens was zij in oproer omwille van de honger, dan weer rebelleerde zij tegen de burgerlijke autoriteiten of wilde overgaan tot plundering.

Te Verona trachtte het gemeentebestuur de bevolking te kalmeren door hun werk en steun te beloven, terwijl vrouwen en kinderen in massa de houten afsluitingen van de forten die door de Oostenrijkers in de steek gelaten waren gingen afbreken en uitrukken om er brandhout van te maken met gevaar voor ontploffing van niet opgeruimde mijnen en de straatroof teisterde de stad. Te Padua beantwoordde de bevolking de oproep van de gezagdragers door het zingen in de straten van liederen waarin de terugkeer van de Duitsers ingeroepen werd.

Te Napels was de levensduurte tot het dubbele van de vorige jaren gestegen en in het Napolitaanse doodde de ellende of deed ze doden. Indroevig waren de berichten uit de andere provincies zodat men kon verzekeren (zo schreven de kranten) dat men niet wist hoe de miljoenen Italianen de eerstvolgende maanden in leven zouden blijven. Uit Friuli zoals uit Calabrië, overal gingen kreten van angst op. In Cadore kwamen Auron-

zo, Lozzo, Vigo en Candide in opstand waarbij in laatstgenoemde plaats verwondingen en bloedige rellen te betreuren waren. Erge wanordelijkheden hadden ook te Dogliani en te Santa Margherita di Rapallo plaats. Te Nuoro in Sardinië brak een oproer uit. De graanoogst was op het eiland mislukt. De bevolking placht uitsluitend brood te eten en het graan kostte 32 lires per hectoliter op de markten zodat het voor de arbeider onbegonnen werk was in het dagelijks onderhoud van zijn gezin te voorzien. Wanhoop drijft naar de misdaad. Gewapende benden vielen hele wijken aan en plunderden ze en om te plunderen, verwonden en doodden ze. Velen stierven alleen van langdurige uitputting. Erg velen voedden zich alleen met grassoorten, mirtebessen en haagappels. Uiteindelijk werden de nauwelijks gezaaide bonen op sommige plaatsen 's nachts verzameld en opgegeten.

Om de uitgehongerde burgers, die bijeengekomen waren om brood te krijgen, in toom te houden, moesten van 24 tot 27 januari afdelingen lanciers te paard en wachten naar Modena gezonden worden en werden soldaten opgesteld om de winkels te beschermen.

Te Turijn liepen op 28 januari uitgehongerde mensen samen met boosdoeners door de stad, vielen vier uur lang een groot aantal brood- en eetwarenwinkels aan, beukten de deuren in, sloegen alles stuk en stalen en plunderden alles wat er was.

In de streek van Genua mislukte de olijfoogst.

In Sicilië was de verslagenheid om zo te zeggen algemeen wegens de overmatige droogte van het jaargetijde waardoor alle zaad zonder hoop op oogst verdroogde; daardoor vermeerderden de benden boosdoeners en dieven, die niet alleen velden en dorpen verwoestten maar zelfs de meest volkrijke steden.

Te midden van zoveel ellende werden nog trieste speculanten gevonden om de woede van de bevolking te doen oplaaien; in Romagna moest ze zich met geweld tegen de uitvoer van graan verzetten, dat met haar geld gekocht en met speciale konvooien naar Frankrijk vervoerd werd.

Elke week vertrokken uit Lombardije en Emilia honderden stuks vee en zakken graan zodat de mensen, bezeten van angst voor gebrek, de trein overvielen, het konvooi plunderden en met erger dreigden, als die handel niet ophield.

H O O F D S T U K XLVIII.

Op de laatste avond van 1866 had de eerbiedwaardige zijn jongens als nieuwjaarswens gegeven dat ze de medaille van O.-L.-Vrouw voortdurend om de hals zouden dragen en haar meermaals daags zouden aanroepen met een of ander vurig schietgebed tot die Moeder van barmhartigheid. Don Bosco telde ongeveer tachtig leden in de congregatie, die klaar stonden voor het werk; negentien eeuwige geprofesten, vierentwintig tijdelijke; de overigen waren novicen of aspiranten; er waren veertien priesters, de eerbiedwaardige inbegrepen.

De brochure van de Letture Cattoliche voor de maanden januari en februari (jaargang XV), droeg de titel: Het Eeuwfeest van de H. Apostel Petrus, met het leven van dezelfde Prins der apostelen en een triduüm tot voorbereiding op het feest van de heilige apostelen Petrus en Paulus, door Priester Giovanni Bosco. Op het titelblad stond te lezen: Ubi Petrus, ibi Ecclesia (H.Ambr.)- Sancte Petre, ora_nro nobis."

De schrijver schikte de volgorde van de stof als volgt: - Pauselijke omzendbrief over het eeuwfeest van de H. Petrus op datum van 8 december 1866 - Jaar van de marteldood van de apostel Petrus - Leven van de H. Petrus in dertig hoofdstukken. - Vier beschouwingen: over de Kerk van Jezus Christus; over het Hoofd van de Kerk; over de Herders van de Kerk; over het Geloof. - In de Voorrede legde hij de aard en het doel van deze publicatie uit:

" Het opperhoofd van de Kerk, de glorierijk regerende Pius IX
" heeft laten aankondigen dat op 29 juli van dit jaar 1867 op specia-
" le plechtige wijze het feest van de H. Petrus zal gevierd worden
" omdat dit jaar de honderdste verjaring is van zijn glorievol mar-
" telaarschap; dat wil zeggen dat er achttien eeuwen verlopen zijn
" sinds deze eerste plaatsvervanger van Jezus Christus zijn aardse
" loopbaan beëindigde en met zijn bloed en met de palm van het
" martelaarschap zijn leer bezegelde. Alle volgelingen van de H.
" Petrus en van de pausen, zijn opvolgers, alle christenen moeten
" aan deze plechtigheid deelnemen elk met zijn eigen middelen; en
" wij kunnen niet beter doen dan een volkse uitgave van het leven
" van de apostel op de markt brengen; zij zal niet te kort zijn
" want al zijn glorierijke daden mogen niet onbekend blijven.
" Ze zal ook niet lang zijn, want ze zal ook die personen
" voldoen die de tijd of de gelegenheid niet hebben om andere stu-
" dies dienaangaande te doen.

" Wij zullen de pauselijke omzendbrief afdrukken waarmee de
" bisschoppen van heel de katholieke wereld uitgenodigd worden zich
" naar Rome te begeven.
" Wij zullen een overzicht geven van het jaar waarop de H.
" Petrus het martelaarschap onderging.

Dan volgt het leven van de apostel zelf.

" Katholieken, wij beleven rampspoedige dagen voor de Kerk
" van Jezus Christus. Laten wij ons dicht aansluiten rond de plaats-
" vervanger van Jezus Christus, de paus van Rome. Wij zullen begin-
" nen met de regerende Pius IX en zo van de ene tot de andere paus
" overgaan tot aan de H. Petrus, tot aan Jezus Christus. Daarom wie
" met de paus verbonden is, is verbonden met Jezus Christus en wie
" die band breekt, lijdt schipbreuk in de onstuimige zee van de dwa-
" ling en vergaat op ellendige wijze. Moge deze grote apostel ervoor
" zorgen dat de schone dagen van vrede en zege dit jaar mogen terug-
" keren en moge hij ons van zijn goddelijke Meester bekomen dat vol-
" keren en soevereinen zich door de band van de naastenliefde en de
" liefde tot God verenigen om één schaapstal en één Herder te vormen
" op aarde en eerstdaags allen samen te mogen zijn in het Rijk van
" de glorie in de hemel. Het weze zo.

Terwijl deze eerste aflevering naar de abonnees gezonden werd, was al ter pers: "Leven van St.-Jozef, Bruidegom van de Heilige Maagd Maria, en voedstervader van Jezus Christus", verzameld uit de meest bekende schrijvers, met voorbereidingsnoveen op het feest van de heilige.

Men leze aandachtig de mooie inleiding.

" Op een tijd dat de godsvrucht tot de roemrijke voedsterva-
" der van Jezus, St.-Jozef toeneemt, menen wij dat het onze lezers
" niet onaangenaam zal zijn dat er vandaag een aflevering verschijnt
" over het leven van deze heilige.

" De moeilijkheid om in oude schrijvers particuliere feiten
" te vinden moet onze achting en eerbied voor hem geenszins vermin-
" deren, integendeel: in de gewijde stilte zelf waarmee zijn le-
" ven is omringd, vinden wij iets mysterieus en groots.

" St.-Jozef had van God een zending gekregen die geheel te-
" gengesteld was met die van de apostelen (Bossuet). Zij hadden als
" taak Jezus te doen kennen; Jozef moest Hem verborgen houden; zij
" moesten fakkels zijn die Hem aan de wereld tonen; hij een sluier
" die Hem bedekte. St.-Jozef leefde bijgevolg niet voor zichzelf
" maar voor Jezus Christus.

" Het lag dus in het plan van de goddelijke Voorzienigheid

" dat St.-Jozef in de schaduw bleef en alleen op de voorgrond trad
" om de wettelijkheid van het huwelijk met Maria te bevestigen en
" alle verdenking over de moeder van Jezus te doen verdwijnen. Maar
" hoewel wij niet in het heiligdom van het hart van St.-Jozef kunnen
" binnendringen en de wonderen die God in hem gewrocht heeft, niet
" kunnen beseffen; kunnen wij nochtans besluiten dat hem tot glorie
" van zijn goddelijk pleegkind en zijn hemelse Bruid, een overvloed
" van genaden en hemelse gaven toebedeeld werd. De ware christelijke
" volmaaktheid bestaat erin te groeien voor het aanschijn van God
" naarmate men kleiner wordt voor de mensen; alzo kan St.-Jozef die
" zijn leven in de grootste verborgenheid doorbracht, tot voorbeeld
" dienen van die deugd die de bloem van de heiligheid is, nl. de
" inwendige heiligheid; en alzo kan men gerust van St.-Jozef zeggen
" wat David schreef over de heilige bruid: "Omnis gloria ejus filiae
" Regis ab intus." (Ps. 44)

" St.-Jozef is algemeen bekend en wordt algemeen aangeroepen
" als de patroon van de stervenden en dit om drie redenen:
" 1° Om de liefdevolle macht die hij op het hart van Jezus verworven
" heeft, rechter van levenden en doden, en zijn aangenomen Zoon.
" 2° Om de buitengewone macht waarmee Jezus Christus hem begenadigd
" heeft om de duivels die de stervenden overvallen, te overwinnen,
" en dit als beloning omdat de heilige hem uit de valstrik van
" Herodes gered heeft.
" 3° Om de verheven eer die de H. Jozef werd betuigd; want hij werd
" door Jezus en Maria bijgestaan in zijn stervensuur.

" Wat een nieuwe belangrijke reden om onze godsvrucht tot hem
" te vermeerderen. Bekommerd nochtans om aan onze lezers de voor-
" naamste trekken van het leven van St.-Jozef te laten kennen, heb-
" ben wij uit reeds verschenen werken geput, wat voor ons doel nut-
" tig was. Inderdaad, in de laatste jaren zagen verscheidene werken
" het licht; maar ze waren of te omvangrijk of te moeilijk ten gevol-
" ge van de sublieme gedachten of te arm aan geschiedkundige gege-
" vens; daar die werken eerder voor meditatie dan voor verder on-
" derricht geschreven zijn, dienden zij niet tot onze opzet. Bij
" gevolg hebben wij uit het evangelie geput en hebben uit sommige
" van de meest bekende schrijvers, de voornaamste notities verza-
" meld over het leven van deze heilige, met enige passende be-
" schouwingen van de heilige Vaders.

" De waarachtigheid van het verhaal, de eenvoud van de stijl,
" de echtheid van de mededelingen zullen u, zo hopen wij, dit kleine
" werkje aangenaam maken. Indien de lezing van dit boekje kan dienen
" om aan de zuivere bruidegom van de H.Maagd één enkele vereerder
" meer te bezorgen, dan zouden wij ons overvloedig beloond voelen.

"
"
"

Voor de Directie,
Pr. Bosco Giovanni.

Wat dit werkje betreft, had hij aan de typografen de opdracht gegeven de drukproeven naar Rome door te sturen, waar hij om ernstige motieven naartoe ging.

En het eerste daarvan was het verkrijgen van de definitieve goedkeuring van de vrome sociëteit van de H. Frans van Sales en - als dat niet mogelijk was - minstens de toelating te bekomen om de wijdingsbrieven voor zijn clerici te mogen geven om ze zo tot de orden te mogen toelaten "titulo mensae communis". Daarom bracht hij de regel die in het Latijn vertaald was naar Rome mee; hij had hem verbeterd en nog eens verbeterd om hem aan de vereisten van de "Animadversiones" aan te passen, zonder nadeel in verband met zijn vooruitzichten voor de toekomst en de behoeften van de vrome sociëteit en zonder af te wijken van het exemplaar dat hem in een droom getoond werd.(1)

In een memorandum geeft hij ons de reden op waarom hij zo aandrang om de faculteit van de wijdingsbrieven te bekomen. "Sinds 1864" - schrijft hij - "worden de heilige wijdingen aan onze medebroeders toegediend door ieders eigen bisschop volgens de algemene regels van de heilige canons en iedere bisschop stuurde op aanvraag de gewijde priester graag naar onze huizen, want zij schonken hem aan het huis, dat hun elk jaar verscheidene clerici voor hun eigen seminarie stuurde. Na het decreet van 1864 ging het er echter zo niet meer aan toe. Na de benoeming door de overste en met normen die gelden voor zijn opvolger erkenden de bisschoppen de oprichting van een moreel lichaam. Daarom vroeg ieder zich af of hij in naam van de congregatie of in naam van de bisschop de wijding moest toedienen. Niet in naam van de congregatie, want die kon geen wijdingsbrieven geven; niet in naam van de bisschop, omdat - zo werd gezegd - de wijdeling tot een kloostergemeente scheen te behoren. Bij die gevallen legde ik een verklaring af, die aan de bisschop van mijn clerici gestuurd werd; deze liet ze meestal tot de heilige wijdingen toe. "Als in een gemeenschappelijke overeenkomst raadden de bisschoppen mij aan de aanvraag voor de definitieve goedkeuring aan de Heilige Stoel voor te leggen. Zelfs een hooggeplaatst en verdienstelijk persoon gaf mij die formele raad".

Nu de zaken zo stonden, zag Don Bosco in dat hij zich moest inzetten om minstens de faculteit te krijgen tot het geven van de wijdingsbrieven aan zijn clerici; en hij vroeg er uitdrukkelijk om in een smeekbrief die hij voor de Heilige Vader gereed gemaakt had.

Beatissime Pater,

Jam quatuor anni elapsi sunt enz.

Zie M.B. Boekd. VIII blz. 570 en 571

(1) Zie Bijvoegsel VII.

Bij de suppliek voegde hij het volgende blad waarin hij verklaarde met enige toevoeging, wat hij in verband met de faculteit van de wijdingsbrieven geschreven had in een memoriaal dat door ons in het zeven-de boekdeel gepubliceerd werd (op blz. 711).

Animadversiones...

zie verder blz. 572-573-574 s Boekdeel VIII.

Het tweede motief waarom Don Bosco die reis naar Rome ondernam, lag in de noodzaak de hand te slaan aan de binnenwerken van de kerk van Maria, Hulp der Christenen. Alle personen die hem kwamen bezoeken, stonden stom bij het aanschouwen van dat machtige gebouw, omdat ze niet konden begrijpen waar het nodige geld vandaan gekomen was, dat toen al tot 600.000 lires beliep. Het was een klaarblijkelijk en voortdurend mirakel van de Madonna die buitengewone gunsten schonk aan al wie met enige som bijdroeg tot het oprichten van dit heilige gebouw. De dienaar Gods ging te Turijn zware en ongeneeslijke zieken bezoeken, nodigde ze uit hem te helpen in de mate die hun godsvrucht hun ingaf; hij zegende ze en zij gezonden. Datzelfde was ook gebeurd in de voornaamste steden van Noord-Italië en de grote en kleine sommen, die voortdurend toekwamen waren het bewijs van de wonderen van de Madonna. Nu waren zijn ogen op Rome gericht, waar de Romeinen angstig op hem zaten te wachten, deels om hem weer te zien, deels om hem te leren kennen; en hij hoopte dat zij hem te hulp zouden snellen om het heiligdom in opbouw te kunnen voltooien.

Ander dwingend motief, dat hem naar Rome voerde en waarover wij al spraken, was namelijk zijn medewerking aan de goede afloop van de zending Tonello. Zijn reis werd door de goddelijke Voorzienigheid gewild om Herders terug te geven aan niet weinige bisdommen, die er sinds zoveel jaren zonder gebleven waren.

Hij wilde zich uit Turijn echter niet verwijderen zonder de nodige maatregelen te hebben getroffen opdat de trekking van de loterij in de maand april kon plaatshebben. Toen de zaken met de commissie en met vice-prefect graaf Radicati geregeld waren, liet hij verder ridder Oreglia begaan en in de maand januari werden alle wettelijke modaliteiten vervuld. Wij geven hierbij de documenten.

" Weledele Heer Prefect,

"

" De commissie voor de loterij ten voordele van de jongens-
" oratorio's in marge aangetekend, goedgekeurd door Decreet van
" deze prefectuur op 19 mei 1865, in zitting van verleden maand, be-
" sloot de tijd te bepalen voor de trekking van de winnende prijzen.
" Tot dit doel belastte zij de schrijver, secretaris van dezelfde,
" U Edele eerbiedig te vragen u te verwaardigen met een gepast de-
" creet, de dag daartoe te bepalen maar liefst niet vóór de eerste
" maandag van de e.k. maand april, eerste dag van diezelfde maand.

" De commissie dankt u Edele voor alles wat u zich verwaar-
" digde te doen ten voordele van de Openbare Weldadigheid; zij
" hernieuwt haar vurigste dankbetuiging en vertrouwt erop dat deze
" nieuwe aanvraag welwillend zal aanvaard worden.

"
" uw zeer verplichte dienaar
" Turijn, 7 januari 1867 Frederico Oreglia di S. Stefano,
" Secretaris voor de commissie.

" Afd. II Sect. II. Vrome Werken
" N. 225 Pr. - N. 55 Part.

" De Prefect van de provincie Turijn.

" Gezien de bovenstaande aanvraag gedaan door de commissie
" van de loterij ten voordele van het Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales en van andere afhankelijke instellingen van deze stad,
" waarmee men vraagt bij decreet de dag vast te stellen waarop de
" trekking zal moeten plaatshebben.

" Gezien de voorgaande decreten van deze dienst op 19 mei
" 1865 en 14 april 1866.

" Decreet

" 1° De trekking voor genoemde loterij is vastgesteld op 1 april
" e.k. en zal plaatshebben in een zaal van het paleis van deze
" stad om 10 u. voormiddag.
" 2° Voor al het overige blijven de beschikkingen dezelfde, waar-
" over in de twee vorige decreten van 19 mei en 14 april 1866.
" 3° Door de zorgen van de commissie zal dit decreet aan het pu-
" blik bekend worden gemaakt.

" Voor de Prefect
" Turijn, 15 januari 1867 Radicati

" Prefectuur van de provincie Turijn Turijn, 15 jan. 1867.
" Div. II. Sect. II. Vrome Werken
" N. Prot. 225 - R. 55.

" Onderwerp: Trekking

" Door huidig decreet heeft ondergetekende de plaats en de
" tijd van de trekking van de loterij ten voordele van het Orato-
" rio van de H. Franciscus van Sales van deze stad toegelaten, vol-
" gens de aanvraag bij deze Dienst gedaan in naam van de commissie.

" Terwijl de ondergetekende genoemd decreet aan de heer se-
" cretaris van deze commissie zendt, verzoekt hij hem voor het ver-
" der verloop tijdig een kopie te laten maken op zegelvrij papier:
" 1° Van de eerste aanvraag van 15 mei 1865 en ontwerp van de Lote-
" rij.

" 2° Van de tweede aanvraag van 11 april 1866.
" 3° Van bijliggende laatste aanvraag:
" Deze kopieën, ondertekend door voornoemde heer secretaris
" zullen aanstonds ingediend worden bij deze Dienst, om overhandigd
" te worden aan de heer directeur afdeling lotto tot uitvoering van
" wat geregeld is door art. van het reglement toegevoegd aan het
" K. Decreet van 29 juni 1865, N. 2400.
" Voor de prefect
" Radicati
" Aan de heer secretaris van de bevorderingscommissie van de Loterij
" ten voordele van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales.
" Turijn.

De "Unità Cattolica" van 23 januari 1867 maakte het decreet bekend.

" Bericht over trekking van Loterij.
"
" Wij ontvangen volgende brief: "De trekking van de winnende
" loten ten voordele van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales
" te Valdocco, van St.-Aloysius te Porta Nuova en van de Engelbewaar-
" der te Vanchiglia, werd door decreet van de prefectuur van 15
" januari 1867, onherroepelijk vastgesteld op 1 april e.k. te 10 u.
" 's voormiddags in het gemeentelijke paleis van deze stad. Daar dit
" bericht op de best mogelijke wijze en op de kortst mogelijke tijd
" bekend gemaakt moet worden aan allen die loterijbriefjes in hun be-
" zit hebben, verzoekt de directiecommissie u, zeereerw., zo goed te
" willen zijn, deze mededeling in uw geëerd blad te willen aankondi-
" gen, zoals zij ook al de andere Italiaanse dagbladen verzoekt
" ditzelfde bericht in hun kolommen te willen opnemen, ten voordele
" van al wie er belang in stelt.

H O O F D S T U K XLIX.

In het begin van januari werd het boek van Don Bosco over het Eeuwfeest van de marteldood van de H. Petrus al over heel Italië verspreid ten einde de gelovigen voor te bereiden op die grootse plechtigheid van 29 juni en hen aan te sporen tot een zo groot mogelijk eerbetoon aan het zichtbare Hoofd van de Kerk. Een groot aantal exemplaren werd als stock naar Rome gezonden.

Eer hij echter naar de eeuwige stad vertrok, bezocht Don Bosco weldoeners en instituten.

Aan de zusters van de gedurige aanbidding van Jezus in het Sacrament zei hij dat zij in hopeloze gevallen hun toevlucht moesten nemen tot de Madonna Maria Auxilium Christianorum! en de zusters dachten eraan, toen hun overste enkele dagen later zwaar ziek viel.

De vrienden volgden elkaar in het Oratorio op om hem goede afloop van zijn zaken te wensen en graaf Gio. Melzi stuurde hem uit Milaan 50 lires op vanwege kanunnik Ambrogio Jacopone. Bij het openen van de brief waarin de kanunnik zich in zijn gebeden en in die van de leerlingen aanbeval, om een gunst te verkrijgen, riep Don Bosco uit: - "Daar hebben wij nu de Madonna die in mijn reis voorziet." En zoals gebruikelijk liet hij in die dagen niet na bij elke gelegenheid zijn erkentelijkheid te betuigen jegens de families, die hem meer en meer begunstigden. Hij schreef aan de dochter van markies Fassati:

" Mevrouw Azelia,

"

" Ik stuur u een fazantje dat ik zo pas als geschenk gekregen heb. Wie weet of het u niet de nodige kracht zal brengen om het jaar gelukkig door te brengen. God geve het. Gelieve te aanvaarden...

" Alle goeds voor u en voor de hele familie en geloof mij van u, mevrouw,

"

" 2 van 1867.

"

de zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Gio.

" P.S. Nederige wensen aan mr. en mevr. vader en moeder.

Op de 4de jan. ontving hij van de curie van Turijn de toelating om buiten het bisdom te gaan met een gezelschap en hij dankte de rector van het

seminarie voor de volgende brief.

" Metropolitaans seminarie van Turijn. Turijn, 4 januari 1867.
"
" Zeereerw. Heer,
"
" Daar ik vernomen heb dat u naar Rome moet vertrekken, meen
" ik dat het opportuun is u uit te nodigen uw rekening met dit semi-
" narie te regelen. Zoals u weet moet u nog 400 lires betalen voor
" vervallen intresten gedurende twee jaar, sedert de maand december
" 1866; van de andere kant heeft de administratie van het seminarie
" in zitting van 29 oktober jl. bepaald u een subsidie te verlenen
" van 250 lires voor de clerici van het Oratorio. Bijgevolg moet u
" mij 150 lires bezorgen en een kwijtschrift van die 250. Voor die
" subsidie zal een geschikt mandaat tot uw beschikking zijn op de
" secretarie van dit seminarie.
" Indien ik het geluk niet heb u nog voor uw vertrek te zien,
" wens ik u een goede reis samen met overvloedige zegen en noem mij
"
" uw toegewijde dienaar
" Kan. Al. Vogliotti, Rector

Op 6 januari was er in het Oratorio een schone plechtigheid, die op de 8ste verteld werd door de "Unità Cattolica".

Drie Mariazonen.

In de voormiddag van het Driekoningenfeest werden er in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales drie Amerikaanse broers, leden van de Anglikaanse kerk, gedoopt. Zij waren afkomstig uit New-York; hun vader bekleedde een hoge post; dat is ook de reden waarom wij de naam verzwijgen. Hij stierf halsstarrig in de dwaling en liet zijn kinderen in grote ellende achter. Don Bosco nam ze uit medelijden op in zijn Oratorio; hij onderrichtte ze behoorlijk en ging gaarne op hun verlangen in om onder voorwaarde gedoopt te worden en opgenomen te worden in de schoot van de Katholieke Kerk. Zijne hoogw. Bisschop deed de plechtigheid en sprak hen bij die gelegenheid een kort doch prachtig woordje toe. Graaf Luigi Giriodi verwaardigde zich hun peter te zijn. Zij kregen de naam van Luigi Giuseppe en Giovanni. Maar om de grote genegenheid, die zij voor de H. Maagd Maria voelden, wilden zij ook de naam van Maria.

Daarom hebben wij ze Mariazonen genoemd.

Als alle jongens van dit Oratorio zich Mariazonen mogen noemen omwille van de speciale godsvrucht die ze voor deze beminnelijke moeder hebben, dan zal men met nog meer reden die naam moeten geven aan deze neofieten die op zo een buitengewone wijze door Haar geroepen werden om

Op de 7de om 9 u. in de morgen, vertrok Don Bosco naar Rome en nam, behalve de documenten voor de goedkeuring van de congregatie, vele honderden biljetten van de loterij mee om ze aan de edelmoedigheid van de Romeinen aan te bieden. Markies Angelo Vitelleschi had hem met aandrang gevraagd zijn intrek in zijn woning te nemen; maar hij had al gastvrijheid aanvaard in de woning van graaf Vimercati. Don Giovanni Francesca vergezelde Don Bosco en schreef met beminnelijke argeloosheid en warmte veel brieven naar Turijn, waarin hij de lotgevallen vertelde van de dienaar Gods tijdens de twee maanden van zijn verblijf te Rome.

Die brieven zullen de hoofdbrok uitmaken van onze hoofdstukken. Wijzelf hebben eraan toegevoegd, wat wij in 1867 uit de mond van Don Bosco zelf hebben opgetekend en verzameld, uit veel getuigenissen en uit de brieven van Romeinse heren (een groot aantal brieven) en uit de mondelinge verklaringen van diezelfde Don Francesca.

Hier volgt de eerste brief aan de prefect van het Oratorio:

" Rome, 9 januari 1867.
"
" Caro Don Rua,
"
" Na een paar dagen rust, wil ik eindelijk mijn plicht vervul-
" len en u iets over Don Bosco laten weten. Hoe wij uit Turijn zijn
" weggegaan zal Buzzetti u wel gezegd hebben; dank zij hem zijn wij
" nog in het station binnengeraakt - want alle deuren waren al
" gesloten - om in de trein te stappen toen hij op het punt stond te
" vertrekken. We gaven een diepe zucht: - "Deo gratias"; we zijn er!
" Tijdens de reis niets bijzonders. Wij voelden goed de koude tot
" in Bologna, ondanks het feit dat wij in tweede klas zaten en nogal
" goed beschermt waren. Te Cambiano was een heer opgestapt; Don Bosco
" hoorde hem het Oratorio en zijn stichter loven, en dat niet met
" woorden die door een koele berekening ingegeven werden, maar door
" ware liefde voor land en godsdienst. Onderweg groetten wij heel
" wat plaatsjes die in ons veel aangename herinneringen bijbrachten.
" Te Reggio bleef de trein wat wachten en intussen keken wij rond of
" de goede bisschop van Guastalla, of iemand door hem gezonden was,
" nergens te zien was. Eindelijk arriveerden wij om 2 u. te Bologna.
" We hadden echt een wolfshonger. Daar kreeg ik een gunstreiskaartje
" precies als dat van Don Bosco, met veel eerbetuiging en complimen-
" ten vanwege deze heren.
" Wat mij het meeste plezier deed was dat ik Don Bosco zo
" smakelijk zag eten, iets wat ik sinds lang niet meer gezien had.
" Vanaf Bologna reisden wij eerste klas; nu waren er geen medereizi-
" gers en kon ik alleen met onze beminde Don Bosco spreken. Het Ora-
" torio was echter steeds het onderwerp dat de voorkeur kreeg en wij
" spraken erover om de pijn van de afwezigheid wat te verlichten.
" Terwijl wij Rimini voorbijreden dachten wij aan de vrome ziel van
" Silvio Pelli-

" co. We gingen niet tot Ancona zoals het geregeld was; maar om tijd
" te winnen stopten wij in een dorpje "Falconara" waar wij avondmaal-
" den. Meer dan een was verwonderd ons het kruisteken te zien maken
" vóór het eten; doch er was geen schijn van misprijzen of minach-
" ting; integendeel, eerbied en vriendelijkheid. Wij betaalden een
" goed bedrag en vertrokken om 10 u. 's avonds naar Foligno, waar wij
" de trein van Firenze tot Rome zouden nemen. Wij hadden als reisge-
" zellen een goede christelijke Napolitaanse familie. Wij baden in de
" trein de gebeden van het Oratorio; onze Napolitanen baden met veel
" genoegen met ons mee. Maar het was tijd om te slapen. Don Bosco
" had het broodnodig, doch het was onmogelijk. Onze medereizigers de-
" den de hele nacht niets dan babbelen en lachen. Wat leed ik eronder
" als ik aan dit ongemak van Don Bosco dacht! Vorige nachten had hij
" ook al bijna niet kunnen slapen. Ik nochtans kon rusten. Eindelijk
" brak de langverwachte dag aan. We hadden geen paspoort, maar kre-
" gen geen last. Ze lieten ons binnen. Don Bosco joeg hen geen vrees
" aan en onder zijn hoede werd ik niet lastig gevallen. Nog twee
" stations en dan waren wij te Rome. Mijn hart en mijn oog zochten
" het, maar het een en het ander waren droevig gestemd, bij het ge-
" zicht van de waarlijk eenvormige en verlaten Romeinse Campagna.
" Ik keek en keek zover ik kon om mijn oog aangenamer dingen te la-
" ten zien; nu eens zag ik een armzalige hut van herders, dan eens
" een moeras en droevige bewoners van nog triestiger streek. Niet
" ver van Rome, zagen wij Mgr. Manacorda en ridder Marietti, die
" vol blijdschap bij ons in de wagen stapten en tot Rome met ons
" meereisden. Daar stonden veel mensen op Don Bosco te wachten, onder
" andere markiezin Villarios en Vitelleschi die tot haar spijt de
" persoon waar ze zo naar verlangd had in haar huis moest missen.
" Met hen was hun hele familie meegekomen. Maar hier viel iets voor
" dat onze blijdschap verminderde. Wij vonden onze reiskaartjes niet
" meer en moesten de ganse reis betalen. Door tussenkomst nochtans
" van Mgr. Manacorda en Marietti werden wij vrijgesteld "pro tempore"
" in de hoop dat wij ze zouden terugvinden in het station van de
" paspoorten waar wij ze waarschijnlijk vergeten hadden.

" Ik stapte in een van de prachtige koetsen die voor ons
" klaar stonden. Naast mij zat graaf Calderari. Don Bosco las mis in
" de privé-kapel van graaf Vimercati en ik in S. Pietro "in Vinculis".
" Eindelijk vond men de reiskaartjes terug. Thuis wachtten veel
" personen Don Bosco op; maar wie ze waren weet ik niet en ik had
" niet eens de tijd om het te vragen.

" Don Bosco was nauwelijks te Rome aangekomen of heel de stad
" kwam in beroering alsof het om een prins ging en de eerste Romein-
" se families brachten hem een bezoek. Maar de roep van wonderdoener
" was hem voorgegaan en vele ongelukkigen verwachtten hem als een
" reddende engel. Zo een geloof en zo een vertrouwen in onze Don
" Bosco had ik nooit gezien en zelfs nooit kunnen vermoeden.

" Na de mis kwam het rijtuig van kard. Gagiano, die zwaar
" ziek was en onmiddellijk het bezoek van Don Bosco verwachtte. Eer-
" tijds had deze uitmuntende kardinaal zich tijdens zijn ziekte in

" de gebeden van Don Bosco aanbevolen en was genezen; en nu hij her-
" vallen was vertrouwdde hij na God, slechts op Don Bosco. Don Bosco
" bezocht hem en zegende hem en moedigde hem aan te vertrouwen op
" de H. Maagd. En tot vreugde van heel Rome, door wie de kardinaal
" werkelijk aanbeden wordt, is de kardinaal nu aan de beterhand en
" men hoopt dat er weldra geen gevaar meer zal zijn. Don Bosco maakt
" zich klaar om bij de paus te gaan. In alle hoeken van de stad zag
" men deze morgen niets dan reclame voor de "Geschiedenis van Ita-
" lië, door Pr. Bosco Giovanni". Dat onverwachte droeg er nog toe bij
" om de gemoederen aan te wakkeren...

" Pr. Francesca G.B.

" P.S. - Wil bidden voor onze weldoener graaf Vimercati, die nogal
" ernstig ziek is.

Nauwelijks was Don Bosco in het huis van zijn gastheer aangekomen, of hij ging de graaf, een heilige man, in zijn kamer opzoeken. Sinds lang werd hij door scherpe pijnen en door duizelingen gekweld. Don Bosco trof hem in een beklagenswaardige toestand aan te bed, zonder menselijke hoop op genezing en met weinig kansen om nog te kunnen opstaan. Hij herleefde heel en al bij het verschijnen van Don Bosco; deze zegende hun en zei hem dat hij weldra zou kunnen opstaan. Bij dat nieuws antwoordde de graaf hem: - "Welnu! Slechts wanneer ik uit bed kan opstaan, zal ik toelaten dat Don Bosco naar Turijn terugkeert." - Zo sprak hij omdat hij elke beterschap onmogelijk achtte. Twee of drie dagen later echter verminderden de pijnen; zonder moeite kon hij opstaan en zich met het gezin aan tafel begeven. Toen Don Bosco hem de zaal zag binnenkomen, zei hij hem: - "Heer graaf, u wilt dus dat ik naar Turijn terugkeer?" - De graaf herinnerde zich zijn woorden en verklaarde dat hij er spijt van had ze uitgesproken te hebben. De goede vader keerde de zaak in een geestigheid om, omdat de beterschap die graaf nog niet bereikt had dat men kon zeggen dat de graaf volledig hersteld was. Het leek wel dat de Heer het kruis, dat hij hem om bestwil op de schouders had gelegd, niet wilde wegnemen maar alleen minder zwaar wilde maken. Feit is toch dat hij veel aan krachten bijgewonnen had en de gunst van de Madonna niet in twijfel kon getrokken worden.

Getrouw aan zijn gewoonte om elke week te biecht te gaan, had Don Bosco als biechtvader pater Vasco jezuiet gekozen, de geestelijke leider van graaf Vimercati aan wie hij elke week een bezoek bracht.

Wat verdient vermeld te worden is het feit dat hij sinds de eerste dag dat hij zich te Rome bevond, een waar apostolaat begonnen was en dat hij dat zou blijven uitoefenen gedurende de hele tijd van zijn verblijf daar. Elke dag preekte hij, vaak hoorde hij biecht, bezocht zieken, instituten, colleges, kloosters en conventen en ontving mensen tot laat in de nacht. Hij gaf goede raad aan allerlei personen en met de medaille van de Madonna, Maria, Hulp der Christenen en met de zegen die hij in haar naam schonk hij hoop op genezing aan niet weinige zieken.

Velen bevalen zich bij hem als bij een heilige aan, tot grote voldoening van de Heilige Vader omwille van het vele goed, dat hij bewerkte.

Een jonge priester, abbé Macchi, die betrekkingen onderhield met de familie van graaf Callorí, telkens als hij naar Rome kwam, ontvlamde aanstonds in warme sympathie voor Don Bosco, toen hij hem voor de eerste keer zag. Vanaf dat ogenblik begon hij hem overal te begeleiden, werd zijn gids en was steeds bereid om gelijk welke boodschap uit te voeren; hij stond helemaal ten dienste van Don Bosco voor de tijd, die hij te Rome zou doorbrengen. Die priester zocht de prelatenloopbaan te bereiken en hij zou er misschien niet in geslaagd zijn, omdat de paus zich over hem een niet al te gunstig oordeel gevormd had. Don Bosco wist echter uit het hart van de Heilige Vader zodanig elk vooroordeel te bannen, dat deze hem in het Vaticaan toeliet en hem de titel van monseigneur schonk met daarbij de dienst van pauselijk kamerheer. Toch koelde de vriendschap van Macchi jegens Don Bosco later af, zoals wij in de loop van deze memorie zullen zien,

Op 15 januari schreef D. Francesca aan ridder Oreglia:

" Rome, dinsdag 15.
"
" Dierbare Heer Ridder,
"
" Don Bosco heeft het altijd zeer druk en bijgevolg ook de
" arme D. Francesca. Wij zijn bij de H. Vader geweest. Wat werd Don
" Bosco daar vriendelijk ontvangen en onrechtstreeks ook de schrijver
" dezes. Terwijl Don Bosco op audiëntie was (die een goede driekwart
" uur duurde) onderhield ik mij met al die monseigneurs die gaarne
" over Don Bosco en zijn Oratorio hoorden spreken. Zij bewonderden
" hem veel meer dan ik het ooit verwacht had. Don Bosco had geen op-
" wachting moeten maken. Eens dat de audiëntie van de minister van
" het leger en van die van de politie (die al bij de paus waren) ten
" einde was, werd hij onmiddellijk binnengeleid. De ambassade of het
" gezantschap van de Verenigde Staten met hun gevolg dienden te wacht-
" ten en Don Bosco ging voor. Nauwelijks had de paus hem gezien of
" hij zei hem na de eerste begroeting: - "Dus, laat ons het onder-
" houd voortzetten dat wij onderbroken hebben de laatste keer dat
" wij elkaar gezien hebben (in 1858) toen de kardinaal ons kwam sto-
" ren voor de handtekening..." - en hij begon onmiddellijk te spre-
" ken over onze vrome sociëteit, waarover zij toen gesproken hadden,
" alsof het over een bespreking ging die pas gisteren onderbroken
" werd. Een teken dat het hem ter harte ging.
" Na enige tijd leidde de Maggiordomo Mgr. Paccan mij binnen
" bij de paus. Wat een ontroerend ogenblik voor mij. Als ik aan de
" voeten van de H. Vader was, legde hij mij zijn gewijde hand op; ik
" drukte een warme kus op de ring en dacht eraan dat ik de vertegen-
" woordiger was van zoveel jongens, clerici, priesters en leken van

" het Oratorio. Wat een mooie blik heeft Pius IX! Wat een woorden
" vallen hem van de lippen! Toen hij vernam dat ik een arme werk-
" jongen geweest was, herinnerde hij aan het apostolische college dat
" uit vissers bestond en hij vergat de tollenaar niet die wellicht de
" enige was van een zeker aanzien. De paus maakte het zeer goed en
" is aanhoudend bezig met de zaken van Staat en Kerk. Rome bewondert
" hem, bemint hem, ik zou wel zeggen, aanbidt hem.
" Pius IX heeft Don Bosco beloofd hem nog op andere keren te
" ontvangen om met meer vrijheid te kunnen spreken.

De dienaar Gods werd op zaterdag 12 maart tot die audiëntie toege-
laten. 's Morgens had hij de H. Mis gecelebreerd in de kapel van hertogin
di Sora, zoals uit een brief van haar blijkt.

Het eerste woord, dat de paus hem zei, was werkelijk:

- "Dus... hebt u, eerwaarde, rekening gehouden met mijn raad?
Heeft u de dingen neergepend, die betrekking hebben op de inspiratie in
verband met het stichten van uw congregatie?"

- "Maar, Heilige Vader", antwoordde Don Bosco, "in alle waarheid,
ik heb geen tijd gehad. Te midden van zoveel bezigheden..."

- "Welnu, als de zaken zo liggen, raad ik het u niet alleen aan
maar beveel ik het u. Voor dat werk moeten alle andere bezigheden wijken,
van welk soort of belang ze ook mogen wezen. Laat alles achterwege, wan-
neer u niet anders kunt, maar schrijf. U kunt niet helemaal naar waarde
schatten, hoeveel goed die dingen zullen doen, wanneer uw zonen ze zullen
vernemen..." En Don Bosco beloofde dat hij zou schrijven en hij schreef.

De paus sprak ook over de kerk van Maria, Hulp der Christenen; hij
wilde weten hoe het met de werken gesteld was en schonk aan allen die tot
de opbouw van de gewijde tempel hadden bijgedragen speciale geestelijke
gunsten in volgende bewoordingen:

- 1° De apostolische zegen met volle aflaat in het stervensuur;
- 2° Volle aflaat, telkens als zij waardig de Heilige Communie ontvangen.
- 3° Die aflaten zijn toepasselijk op de zielen van het vagevuur.

En D. Francesca schreef verder in zijn brief:

" Overal waar Don Bosco gaat, komen de voornaamste Romeinse
" families naar hem toe. Nu eens de Hertog Salviati, dan de prins
" Borghese, de hertog van Sora, prins Odeschalchi en door hen komen
" zoveel andere personen met Don Bosco in betrekking. Intussen staat
" hij audiënties toe van de morgen tot de avond en u begrijpt dat
" het heel nadelig is voor zijn gezondheid.
" Zondag (13) waren wij in het Romeins college, waar Don Bosco
" een vrome en vriendelijke korte preek hield. Wat een vruchten le-

" verde dat niet op! De jongens waren van hem niet weg te krijgen,
" zij kenden er het geheim van en wilden absoluut dat Don Bosco hen
" zou laten meegaan naar het Oratorio! Wat 'n mooie oogst! Arbeiders
" ontbreken er niet; deze paters zijn waarlijk voorbeeldig! Ik dacht
" meer dan eens dat ik in het Oratorio was.

" Iets buitengewoons heeft Don Bosco nog niet gedaan. Het
" schijnt dat de Heer hem hier te Rome niet groter wil maken. Maar wat
" er ook van zij: de indruk die Don Bosco overal laat is altijd goed.
" Men bewondert zijn kalmte, zijn vriendelijke glimlach en de onver-
" stoorbaarheid van zijn ziel.

" Kardinaal Cagiano, die stierf in de nacht van verleden zon-
" dag, had zoveel vertrouwen in Don Bosco dat hij hem erfgenaam van
" al zijn goederen wilde maken; en men moest heel wat moeite doen om
" hem hiervan te doen afzien. En nochtans had hij hem vroeger nooit
" gezien. Hij stierf een heilige dood en werd door geheel Rome be-
" weend. Don Bosco hoopte op zijn genezing en bad er veel voor, maar
" de Heer schikte het anders. Het zou te schoon geweest zijn.

" De heer graaf Vimercati betert doch heel langzaam. Don
" Bosco wil hem genezen alvorens weg te gaan en ik vraag u dat men
" in het Oratorio nog vuriger zou bidden voor deze kostbare en wel-
" doende persoon. Hij beloofde een mooie gift zo hij genas; hij zou
" de koepel van de kerk voor zijn rekening nemen.

" Het altaar dat toevertrouwd werd aan graaf Bentivoglio zal
" gemaakt worden en wij durven hopen dat het zal meevallen. We zijn
" bij hen gaan dineren en ze waren er heel blij om.

" Gravin Calderari was nog al ernstig ongesteld, doch nu
" gaat het beter. Don Bosco ging mis lezen in haar kapel.

" Geen nieuws in het Oratorio? We verwachten nieuws, dat
" waarschijnlijk al op weg is. Wij hopen dat het goed nieuws is. Zeg
" aan hem die het avondwoordje geeft bij de studenten en bij de vak-
" leerlingen dat Don Bosco zijn zending aan hun gebeden aanbeveelt.
" Het gebed is hem tijdens deze dagen niet alleen nuttig, doch heel
" noodzakelijk.

" Een speciale groet aan D. Henrico Bonetti voor mijn
" dierbare filosofen. Hoewel ik weet dat alles goed gedaan wordt,
" beveel ik hen toch de meditatie en de geestelijke lezing aan. Wees
" er zeker van, dierbare ridder, dat wij de zegen van de Heer nodig
" hebben want Don Bosco heeft veel goede hulp nodig. Het terrein
" ligt klaar, het is bezaaid en hij heeft het goed bewerkt. Als het
" zal dienen tot eer van God en tot voordeel van de zielen, dan zul-
" len wij niet ontgoocheld zijn...

Pr. Francesca G.B.

En ze bleven niet ontgoocheld, hetzij door wat Don Bosco deed,
hetzij door wat Don Bosco voorzegde en in vervulling ging.

Door middel van markiezin Villarios had hij kennis gemaakt met
gravin Calderari wier beide meisjes stom waren en geen woord konden uit-

brengen. De gravin liet vrije loop aan haar verdriet bij Don Bosco, maar deze gaf haar de verzekering dat de Madonna haar onfeilbaar zeker zou vertroosten, als zij wilde bijdragen aan de opbouw van de kerk van Maria, Hulp der Christenen. - "Maar u ziet toch dat ze niet spreken!" - zei de gravin op geprikkelde toon, terwijl ze naar haar dochters wees. - "Ze zullen spreken!" - antwoordde Don Bosco. En zo gebeurde het. In 1870 spraken ze vlot. D. Rua en D. Francesca getuigden dat.

Intussen meldde ook zeereerwaarde P. Delfino Gastaldida Scarnafigi, van de orde van de minderbroeders observanten van de H. Franciscus, provinciaal overste, van het convent van de Consolata te Turijn op 31 januari aan zijn lekenbroeders, die uit hun kloosters verdreven en in het Oratorio opgenomen waren, dat de hoogerwaardige Antonio Maria Cagiano de Azevedo, beschermheer van de orde, op 14 januari te Rome overleden was en dat de nieuw gekozen beschermer kardinaal Luigi Amat heette. Hij spoorde hen aan volgens de constituties de ziel van de doorluchtige overledene in hun gebeden te gedenken en hij deelde hun enkele door de Heilige Vader toegestane gunsten mee voor de tijd dat de opheffing zou blijven duren.

H O O F D S T U K L.

Voor de derde maal nam D. Francesca de pen om nieuws naar Turijn te sturen.

" Rome, 17 januari 1867.
"
" Dierbare Heer Ridder,
"
" Het schijnt dat de Heer niet toelaat dat Don Bosco hier, de
" waarlijk wonderbare dingen herhaalt die hij elders gedaan heeft.
" En ook als er hier zouden geweest zijn, dan is hij nederig genoeg
" om er mij niets van te zeggen. Ik kijk met honderd ogen en luister
" met nog meer oren om alles op te vangen.
" De hertogin van Sora stond er slecht voor een paar dagen
" geleden. Een razende hond was in haar woning binnengedrongen en
" dreigde er een ramp te veroorzaken; zij riep de hulp van Maria,
" Hulp der Christenen in en ontkwam, men weet niet hoe, aan het ge-
" vaar. Zij bracht een gift en beloofde nog meer. Verleden zaterdag
" las Don Bosco de mis in de kapel van de hertogin en kreeg meer
" dan 1.000 fr. van iemand die een gunst bekomen had.
" Hij ging een kindje in het huis De Maistre bezoeken dat erg
" ziek was en in stervensgevaar. Er moest een operatie gebeuren,
" maar men wist niet hoe of waar. Wat een verslagenheid!
" Don Bosco zegende het kindje en raakte het aan met de
" medaille. Het gezwel waarop Don Bosco de medaille legde, werd
" onmiddellijk rijp en de dokters konden opereren. Maar er gebeurde
" iets eigenaardigs. Waar de dokters opereerden slaagde het buitenge-
" woon goed en op de twee plaatsen die door de medaille aangeraakt
" waren, kwam er vanzelf een etterafscheiding. Het kindje betert
" en men hoopt het te redden...

Paolo De Maistre, 18 maanden oud, zoon van graaf Eugenio, had gezicht en hals wanstaltig opgezwollen. Don Bosco had hem op 16 januari gezegend en ging de H. Mis celebreren in de nabije kerk van S. Carlo. Er waren, zo schreef de hertogin di Sora aan de ridder, "veel mensen en die vertelden mij dat de biechtstoel heel vlug bestormd werd, toen hij erin had plaats genomen." Toen de mis gedaan was, scheen de zieke te beteren; de dokter stelde bij zijn bezoek vast dat er zonder gevaar een snede gemaakt kon worden, wat hij te voren niet had durven doen. Van dat ogenblik af begon het gezwel te verdwijnen en was de genezing verzekerd.

Dat was niet alles. Toen de dienaar Gods aan het kindje de zegen gegeven had, had hij aan de ouders gezegd: - "O, hij zal niet sterven; hij moet priester worden!" - Niemand onthulde ooit aan Paolino, wat Don Bosco over hem voorzegd had en men vertelde het hem pas, toen hij als jezuiet al "in sacris" was.

De graaf vertelde ons heel de gebeurtenis en voegde eraan toe, dat toen hij aan de "Quattro Fontane" woonde en Don Bosco te gast had, de massa zo talrijk was op de trappen dat de huisbewoners nauwelijks uit hun appartementen konden geraken en dat hij de bezoekers via één deur moest binnenlaten en ze via een andere moest laten weggaan.

Nog andere gegevens stonden in de brief van D. Francesca:

" 's Avonds op 15 januari, bezocht men een ander ziek kind;
" er was weinig, ja, geen hoop het te redden; maar na de zegen van
" Don Bosco begon het te beteren. De dokters stonden uiterst verwon-
" derd over het buitengewone resultaat van de zorgen van deze nieuwe
" collega. Er is geen zieke in Rome die het bezoek van Don Bosco
" niet verlangt. Nu eens is hij op de Piazza del Popolo, dan eens
" te Borgo Nuovo, dan weer op tegenovergestelde en ver verwijderde
" plaatsen.

" Er is geen kerk, geen privé-kapel waar men niet naar zijn
" mis verlangt...

" Don Bosco dankt voor alles wat men in het Oratorio doet en
" moedigt aan om met nog groter vurigheid verder te gaan. O! kon hij
" maar de genezing verkrijgen van de goede graaf Vimercati, onze
" gastheer! Het is waar, hij betert, maar de ongemakken houden
" niet op; hij kan niet op de benen staan en slaapt niet 's nachts;
" zonder een mirakel zal het niet goed aflopen! Laten wij bidden!

" Omwille van het vele spreken verzwakt de gezondheid van Don
" Bosco; zijn benen zijn geweldig gezwollen en hij kan 's nachts
" niet slapen...

In die dagen ging zijn voornaamste bezigheid naar de benoeming van de bisschoppen.

Op 21 december was comm. Tonello de onderhandelingen begonnen met kard. Antonelli, staatssecretaris. Omdat de verdreven bisschoppen naar hun bisdommen teruggekeerd waren, was er geen kwestie meer van verklaringen en toelatingen. De zaak moest vlugger gaan. Tonello had opdracht in te gaan op de rechtmatige eisen van de H. Stoel in verscheidene zaken waarover Vegezzi had verklaard dat de regering er onwrikbaar tegenover zou staan. Daardoor vervielen een groot aantal eisen en ondermeer die van het "exequatur" en van de eed van de bisschoppen.

Maar vanaf de eerste zitting had kardinaal Antonelli verklaard dat

de Heilige Stoel geen moeilijkheden in de weg zou leggen, wat de voorstelling van de bisschoppen van de oude provincies Piëmonte en Venetiëans Lombardije betrof. Nooit zou hij echter de bisschoppen die door de regering voorgesteld waren voor de andere Italiaanse staten en nog minder voor die gebieden die aan de paus ontnomen waren, aanvaarden. Dat bracht echter het gevaar met zich mee dat heel Midden- en Zuid-Italië zonder bisschoppen zouden blijven en dat er aanleiding bestond voor sommige ketterse pogingen vanwege een of ander lid van het Italiaanse kabinet.

In waarheid had de minister van erediensten, Borgatti aan Tonello geschreven dat alle onderhandelingen alleen maar mondeling gedaan mochten worden, veeleer dan met geschreven stukken, omdat men zich voor de toekomst niet wilde binden. Volgens hem was de benoeming van de bisschoppen die aan de lekenstand van de Katholieke Bond toegekend was, vastgelegd in het burgerlijk wetboek. Volgens de ontvangen richtlijnen moest Tonello ernaar streven dat het volk in de toekomst deel had aan de verkiezing van de bisschoppen.

De regering wilde tevens dat allen die verkozen zouden worden, de Bullen zouden tonen; maar kardinaal Antonelli aanvaardde dat niet.

Zo stonden de zaken, toen Don Bosco te Rome aankwam. Hij was erg verdrietig om de slechte wending, die de onderhandelingen namen en zag de opgebouwde verwachtingen al in rook opgaan. In Piëmont was in geen vijftien jaren nog een bisschop benoemd.

Op een gunstig ogenblik liet Pius IX hem roepen om hem uiteen te zetten met welke voorstellen hij de meningsverschillen hoopte te kunnen verzoenen. Tegen die onderhandelingen doken van alle kanten tegenwerkingen en hinderpalen op. De kardinalen verlangden dat de Italiaanse gezagdragers zich zouden houden aan de schikkingen van de Heilige Vader, alvorens tot een beslissing te komen. Kardinaal Antonelli bleef onwrikbaar bij het handhaven van de voorwaarden die aan de afgevaardigde van de regering van de koning gesteld waren. Het ministerie van Florence vorderde de Bullen. De paus was onzeker omdat hij ervoor vreesde dat personen die tot het hof behoorden voor de bisschoppelijke waardigheid voorgedragen zouden worden.

Nauwelijks was Don Bosco in tegenwoordigheid van Pius IX of hij zei hem glimlachend: - "Met welke politiek zou u zich uit zoveel moeilijkheden redden?"

- "Mijn politiek", antwoordde Don Bosco, "is die van Zijne Heiligheid. Het is de politiek van het "Onze Vader". In het "Onze Vader" smeken wij elk dag dat het rijk van de hemelse Vader op aarde mag komen, dat het zich moge uitbreiden, dat wil zeggen, altijd meer, dat het moge opgemerkt worden, altijd levendiger, altijd machtiger en roemrijker: "Adveniat regnum tuum!" dat alles is van het grootste belang."

En hij drong er op aan dat het belang van de bisdommen boven alles gesteld werd en dat men naar middelen zou zoeken om dat veilig te stellen. - "Het zal moeilijk vallen dat te bereiken en toch tot een oplossing te komen", - merkte de paus op.

Don Bosco antwoordde:

- "De vrijmetselarij geeft het niet op; maar als u mij laat doen, hoop ik tot een oplossing te komen."

En hij zette zijn gedacht uiteen. Geen onderscheid maken bij de onderhandelingen tussen de provincies Piëmont, Lombardije, Venetië en de aan de Italiaanse prins en aan de paus ontnomen staten; de Italiaanse regering zal haar welgevallige personen aanduiden voor de bisdommen en de Heilige Stoel, door kardinaal Antonelli vertegenwoordigd, zal hetzelfde doen ten opzichte van de regering; noch Heilige Stoel noch regering zullen eigenmachtig beslissen; wanneer de lijst van de Heilige Stoel met die van de regering geconfronteerd wordt, zal hij hen kiezen over wie beide lijsten het eens zijn; men moet beginnen met het benoemen van slechts een zeker aantal bisschoppen om zodoende een begin te maken met de meest dringende behoefte van de openstaande bisdommen; die bisschoppen moeten bestemd zijn voor de zetels waartegen geen moeilijkheid vanwege kardinaal Antonelli zal rijzen; wat de Bullen betreft, zou dat zijn zaak zijn. Toch beval hij aan, de goede afloop van de onderhandelingen niet in gevaar te brengen door ondoordachte onthullingen.

Pius IX ging in op de raad van Don Bosco en gaf hem volmacht om met comm. Tonello te onderhandelen, al behield hij zich alle recht voor bij het beslissen en het vaststellen.

Don Bosco zette dus de eerste stappen bij kard. Antonelli en slaagde er met enige moeite in de zaken vanuit zijn gezichtspunt te beschouwen, dat wil zeggen, niet zozeer politiek bekeken als wel godsdienstig in de strikte betekenis van het woord.

Vervolgens keerde hij terug van Tonello aan wie Ricasoli getelegrafeerd had: "Tracht met Don Bosco overeen te komen." De commandeur, die niet vijandig tegenover de Kerk stond, kwam gemakkelijk met hem overeen en leende er zich niet alleen toe geen hinderpalen op te werpen tegen de benoeming van de bisschoppen, al waren de onderrichtingen van Ricasoli nog al moeilijk, maar verklaarde zich bereid mee te werken aan de plannen van de paus. Hij kon goed begrijpen dat Pius IX niet kon aanvaarden dat de nieuwgekozenen en vooral zij die voor de bisdommen van de oude pauselijke staten bestemd waren, de Bullen aan de regering moesten voorleggen; hij zette zich dus niet koppig in voor dergelijke voorlegging en stelde zich tevreden met een eenvoudige aankondiging van de benoeming.

Toen de paus de toegeeflijkheid van Tonello vernam, was hij tevreden en keurde de gang van zaken goed. De Italiaanse regering had er belang bij aan Frankrijk voldoening te schenken en gaf toe.

Van dat oogenblik af herleidde de discussie tussen de pauselijke afgevaardigde Antonelli en de commandeur zich tot het opstellen en erkennen van de bisschoppelijke benoemingen en ze kwamen "mondeling" overeen om op volgende wijze te werk te gaan: - "Zij zouden samen de vast te leggen zetels en de te benoemen personen opstellen; de pauselijke afgevaardigde zou de regering meedelen, welke bisdommen en personen aangeduid waren; de Heilige Stoel zou bullen verzenden zoals de laatste aartsbisshop van Genua er een ontving met weglating echter van wat de soevereine presentatie betrof: men zou de bedoelde persoon ervan op de hoogte brengen; deze zou naar het ministerie schrijven voor de nodige schikkingen, zodat de benoemden het bezit van hun prebende zouden hebben.

Meermaals diende Don Bosco van kard. Antonelli naar de paus te gaan, van de paus naar Tonello en van Tonello naar het Vaticaan. Hij was zo vertrouwelijk met Pius IX geworden dat hij zich slechts moest aanbieden om direct audiëntie te krijgen.

Mgr. Pacifici had innige, hartelijke vriendschap met de eerbiedwaardige gesloten en omdat hij tweemaal per week naar het Vaticaan moest voor zijn eigen dienst, deed hij onvermijdelijk met zijn koets telkens het huis Vimercati aan, om te zien of Don Bosco zich niet naar de paus of naar kardinaal Antonelli moest begeven.

Toen de onderhandelingen tussen beide partijen afgesloten en goedgekeurd waren, kwam men tot de benoemingen. Pius IX liet zich een lijst voorleggen van de beste priesters uit de verschillende bisdommen van Italië en hij droeg Don Bosco op hem de namen over te maken van hen die hij het waardigste oordeelde, wat leer en volmaakte deugd betrof om die daarna aan de regering voor te stellen voor de bisdommen van Piëmont. En ook Tonello vroeg richtlijnen en tevens de namen van de geestelijken, die door het ministerie voorgesteld werden en maakte de lijst op van hen die aan de paus voorgelegd zouden worden. Koning Vittorio Emanuele drukte het verlangen uit dat voor Turijn aartsbisschop Mgr. Alessandro van de graven Riccardi di Netro, bisschop van Savona, zou gekozen worden en de paus stemde toe.

Over die aangelegenheden spreekt D. Francesca op het einde van zijn brief, die als datum 17 januari draagt:

" Het is drie uur in de namiddag van de 18de. De kamer zit
" nog vol personen die Don Bosco willen spreken. De eredames van de
" koningin van Napels zijn hier geweest met de kapelaan van Francesco
" II, de prinses Orsini, ridder Schrotez van de ridders van Malta en
" zoveel gravinnen en monseigneurs dat ik niet begrijp hoe Don Bosco
" eruit kan geraken.

" Een arme zieke vrouw die de H. Sacramenten ontvangen heeft,
" vraagt Don Bosco haar te zegenen en of hij bij haar kan komen. Ze
" is moeder van vijf kleine kinderen. Don Bosco beval haar de gewone

" "remedie" aan en nu heb ik vernomen dat zij beter wordt en weldra
" buiten gevaar is.

" Groot is het vertrouwen dat elke man, ook van hogere stand, in
" Don Bosco stelt. Hij had al twee lange audiënties met kardinaal
" Antonelli, regelde verscheidene zaken, loste moeilijkheden op en
" zette vele politieke praktijken en opvattingen van heel groot
" belang recht.

" Hij had samenspraken met Tonello, die met alle goedheid met
" hem omging en altijd bereid was hem te ontvangen, als het van enig
" nut kon zijn.

" Hij sprak met de toekomstige bisschop van Turijn die hem
" een bezoek had gebracht in het huis Vimercati. Zonder twijfel was
" hij gunstig voor ons gestemd maar ook dankbaar aan Don Bosco.

" Men verlangt dat Don Bosco een huis opent te Rome.

" Hij heeft betrekkingen met hoge personaliteiten die hem
" kunnen helpen voor de kerk. Men zegt dat hij vele dingen ziet alsof
" ze al gebeurd zijn, zoals hij vroeger heel het Oratorio zag dat
" van ideale regionen tot de werkelijkheid overging.

" Door zijn heilige manier van doen brengt hij veel mensen
" tot de liefde voor God en het zijn niet enkel devote zielen die
" verlangen bij hem te biechten. Hij is een echte vriend van de pau-
" selijke dragonders, die ondanks de moeilijkheden, met hem over
" geestelijke zaken willen spreken. Kortom, Don Bosco is de ware
" apostel van Rome geworden. Hij heeft aan iemand die hij nooit ge-
" zien heeft, al het kwaad dat hij heeft gedaan, bekend gemaakt.

" Beeld u bijgevolg in wat een verlangen, vooral onder de jeugd, om
" met Don Bosco te spreken. Aan deze kanten van de stad, die al zo
" bekend zijn om de vrome en edele persoon die ze bewoont, is er zo-
" veel toeloop dat iedereen er verbaasd over is.

" Don Bosco verwacht vele exemplaren van de "Storia d'Italia";
" veel mensen zien er verlangend naar uit, na de bekendmaking op
" bijna alle kerkdeuren van de stad.

" Eergisteren nam hij deel aan het middagmaal in het huis
" van de senator van Rome; daarna had hij een onderhoud met de eer-
" ste bankier om zich baar geld dat begint te ontbreken aan te schaf-
" fen. Don Bosco werd er beluisterd als een orakel.

" Een ijverige bewonderaar in de overtreffende trap, die een
" te groot verlangen had om Don Bosco te helpen heeft onware dingen
" over hem verspreid, die hem eerder nadeel kunnen bezorgen.

" Wanneer uw broer ("Padre Oreglia") zei dat Don Bosco te Ro-
" me een algemene belangstelling zou krijgen, heeft hij slechts de
" zuivere waarheid gezegd. Ik heb hier een pak visitekaartjes voor
" mij liggen van personen die hier naar onze woning gekomen zijn,
" maar die Don Bosco noch zien, noch spreken konden. Als onze jon-
" gens zagen hoe Don Bosco hier gevierd wordt door mensen die hem,
" nooit gezien hebben dan zouden zij er heel blij om zijn; en ik
" hoop dat zij in de toekomst er nog meer nut zullen uit trekken als
" hij weer onder hen is in het Oratorio. Ik heb er dikwijls over na-
" gedacht toen ik hier graven, markiezen, prinses zag wedijveren om
" hem de hand te druk-

" ken, zijn kleed te kussen, zijn zegen te ontvangen. Hij werd met
" vriendelijke briefjes uitgenodigd op het middagmaal bij de hertog
" Salviati, om de mis te lezen bij prins Borghese en prins Torlonia.
" Wat een enthousiasme, hoewel er in die dagen niets bijzonders ge-
" beurd is. Het is nochtans een waar mirakel te zien hoe allen, die
" bij Don Bosco geweest zijn, getroost heengaan, zelfs al hebben
" zij hem slechts gezien.
" De "Storia d'Italia" heeft grote aftrek. Zondag zullen wij
" bij de "Civiltà Cattolica" aan tafel zijn. Zeg aan hen die Don
" Bosco geschreven hebben dat hij hun brieven met veel genoegen leest
" en binnenkort zal hij voor een antwoordje zorgen. Wij verlangen
" naar nieuws uit het Oratorio met hetzelfde ongeduld als gij er uit
" Rome verwacht. Het beste voor het huis Ocelletti en voor de jon-
" gens van het Oratorio S. Giuseppe, van mijnentwege.
"
"

D. Francesca G.B.

De brief heeft ons gezegd dat Don Bosco op 16 januari aan tafel uitgenodigd werd door markies Francesco Cavalletti. Deze was op 10 juli 1865 tot senator van Rome benoemd, dat wil zeggen, tot gouverneur en moest zes jaar in dienst blijven. Verantwoordelijk voor de orde in de stad en daardoor gehaat door de vijanden in en buiten de stad, leefde hij te midden van complotten en van gevaren voor verraad. Maar de brieven die hij aan Don Bosco schreef leggen getuigenis af van zijn onoverwinnelijk gemoed.(1)

Ondanks zijn edelmoedigheid bij het verdedigen van de pauselijke troon, was hij toch in diskrediet geraakt bij de paus. Terwijl hij uit Rome afwezig was, hadden de liberale het gedaan gekregen dat bij Pius IX een petitie toekwam met 25.000 handtekeningen waardoor de paus werd aangezet de tijdelijke macht te verzaken. Omdat die belediging niet verhinderd werd, bracht dat de trouw en de omzichtigheid van de senator in het gedrang.

Don Bosco had voorzien wat nu aan het gebeuren was en had op 21 mei 1866 aan ridder Oreglia, die zich te Rome bevond, geschreven:

(1) Zeereerw. Heer, - "Ik had eerder dan vandaag uw dierbare brief van 22 oktober, die mij door de zeer hoogw, monseigneur overhandigd werd, moeten beantwoorden; maar mijn bezigheden, die mijn gezondheid zeer benadelen (vooral verleden week) hebben mij tot op dit ogenblik belet deze plicht van dankbaarheid te betonen. Ik ben u zeer verplicht voor uw brief en voor het kostbare wat hij inhoudt. Altijd heb ik de gebeden van de dienaren Gods zeer hoog geschat en vooral de uwe en deze van uw jongens die door u zo waardig opgevoed worden. De Heer schenke mij zijn bescherming die ik niet verdien; aangezien ik mij voorgenomen heb mij voor zijn plaatsvervanger op aarde op te offeren, dat Hij mij de kracht geve om de moeilijkheden te overwinnen en ook het geduld om de onaangenaamheden die mij omringen en blijven omringen te boven te komen. Wil verder voor mij blijven bidden ... - Rome, 10 november 1866. - Uw zeer genegen en toegewijde dienaar, Francesco Cavalletti,

"Zeg aan zijn excellentie markies Cavalletti, senator van Rome: de Goddelijke Voorzienigheid bereidt hem een mooie ruiker uitgekozen rozen; maar om hem te nemen, moet hij de vele doornen ervan vastpakken. Weldra zal hij alles weten; meer kan ik daarover niet schrijven."

Op dat ogenblik moest de markies de doornen tussen de handen nemen. Ontslag nemen uit zijn dienst wilde hij niet, omdat hij wist dat direct daarop een trieste schijnheilige, een vijand van het pausdom door partijdige intriges in zijn plaats zou komen. Hij was een kordate man, die bereid was gelijk welke schade of belediging voor de paus te verduren; maar aan de macht blijven en de paus als tegenstander hebben, dat wilde hij niet. Don Bosco kalmeerde hem met te zeggen dat hijzelf er met Pius IX over zou praten. Hij ging inderdaad tegen de avond naar het Vaticaan en beloofde de markies dat hij bij hem zou terugkeren om samen te avondmalen en hem het antwoord te brengen. Om zeven uur 's avonds ging het avondmaal door. Omstreeks 5 u. was Don Bosco naar de audiëntie gegaan, maar om 7 u. was hij nog altijd niet terug. Om 7 1/2u. zou de markies aan tafel gaan... en daar verscheen een glimlachende Don Bosco. De markies beval de dienaars zich terug te trekken zodat hij alleen met het gezin bleef; dan vroeg hij onmiddellijk:

- Welnu, wat heeft de paus gezegd?"

- "De paus", antwoordde Don Bosco, "heeft grote genegenheid voor u en zei me: "Zeg toch aan mijn dierbare markies...".

Heeft hij "dierbare" gezegd? Heeft hij dierbare "gezegd"? - en hij hijgde.

- "Tot twee keer toe heeft hij die zin herhaald."

- "Genoeg! Genoeg! Iets anders hoef ik niet te horen! Hij heeft gezegd "mijn dierbare markies!" Ik verlang niets anders! De vrijmetselaars mogen mij neersteken; dat kan me niet schelen, nu de paus mij "dierbare" genoemd heeft!"

D. Francesca was bij die samenspraak tegenwoordig en de senator bewees zijn hartstochtelijke genegenheid jegens de paus en hield Rome tot einde 1870 onder zijn bescherming, vooral bij de beroeringen in de herfst van dit jaar 1867.

H O O F D S T U K L I .

De heren die een huiskapel in hun paleizen bezaten, nodigden Don Bosco om strijd uit om er de H. Mis te celebreren en adellijke jongens verlangden ernaar ze te kunnen dienen. Prins Paolo Borghese wilde ze in Rome dienen en ook wanneer Don Bosco in een kerk buiten de stad de H. Mis ging lezen. Zij dachten met welgevallen aan die gelukkige dagen terug. Markies Giacomo Antinori schreef aan Don Bosco in de maand maart 1868 uit het college van de edelen, toen hij student was in het eerste jaar wijsbegeerte: "Ik hoop dat u mij niet vergeten hebt zoals ik u nooit vergeten zal, u met wie ik vaak het geluk had te kunnen praten ten huize van graaf Vimercati. Ik heb ook de eer gehad uw Heilige Mis te dienen op de dag van de leerstoel van Sint-Pieter, verleden jaar, 18 januari, ten huize van gravin Mellingeren.

Nadat de dienaar Gods op zaterdag, 19de, bij de familie van hertogin di Sora was gaan celebreren, keerde hij voor een audiëntie bij de paus terug. D. Francesca schreef erover naar het Oratorio met veel levendigheid. Hoewel er veel jongens aan Don Bosco schreven, geraakten ze toch niet aan het aantal brieven van 1858. Dat bevestigt D. Durando die de opdracht had ze te overhandigen. De oorzaak van die koelheid bij sommigen lag in het feit dat Don Bosco niet meer voortdurend te midden van de leerlingen kon zijn zoals in de eerste jaren en dat de in oktober binnengetreden nieuwelingen de tijd nog niet gehad hadden om hem te leren kennen.

Rome, 21 januari 1867.

"

"

"

Dierbare jongens,

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

Deze brief is geheel voor u. Het is lang geleden dat ik u nog gezien of gesproken heb en ik voel de nood aan u een woord toe te sturen, te meer daar ik u grote dingen te vertellen heb. Zaterdag laatst, acht dagen na de eerste audiëntie bij de H. Vader, werd Don Bosco opnieuw uitgenodigd. En om heel rustig met Zijne Heiligheid te kunnen spreken, ging hij 's namiddags om vier uur; dat is de tijd waarop slechts de meest voorname personen ontvangen worden. Wie zou kunnen zeggen wat een belangstelling onze dierbare Don Bosco bij de Romeinen verwekt; en het zal u zeker niet verbazen als ik zeg dat de paus zelf iemand zendt om hem naar het Vaticaan uit te nodigen. Ook ik was mee, en ik laat u raden met welke vreugde. Wat een prachtige zalen; echt iets voor

" ons om er de speeltijden in door te brengen; wat een schilderijen
" en andere dingen die gij u beter kunt inbeelden dan ik ze be-
" schrijf.

" Om vier uur dus was Don Bosco altijd rustig en opgeruimd,
" bij de paus. Zodra hij hem zag, zei hij:

" - "O, mijn dierbare Don Bosco, kom, want ik verlangde vurig
" u terug te zien."

" Hoewel iedereen weet dat ik een fijn oor heb, kon ik verder
" niets meer verstaan. En hij bleef meer dan een uur in audiëntie.
" En hij heeft u zeker niet vergeten; want in zijn vreugde zo dicht
" bij de H. Vader, de plaatsvervanger van J.C. te zijn, vroeg hij
" verscheidene geestelijke gunsten voor u en voor de andere Orato-
" rio's te Turijn, Lanzo en Mirabello.

" Wat wilt ge? Onze Don Bosco houdt zoveel in de Heer van u,
" dat hij aan u denkt overal waar hij gaat. Houdt het dus goed voor
" de geest, ja, tot groter zekerheid, schrijf het op de voor u die-
" baarste en schoonste plaats dat Zijne Heiligheid Pius IX u een vol-
" le aflaat verleent in het "stervensuur", en een volle aflaat ver-
" leent elke maand als gij gebiecht en gecommuniceerd hebt en dit
" voor heel het leven. Wat een gunsten, mijn dierbaren, gunsten die
" niet zo gemakkelijk verleend worden en waarvoor anderen veel moe-
" ten doen om ze te verkrijgen.

" De H. Vader vroeg met veel belangstelling naar u, sprak ook
" over Domenico Savio en of er ook nog anderen hem in deugd evenaren;
" zijn vaderlijk hart jubelde toen hij hoorde dat er in het Oratorio
" nog velen het voornemen gemaakt hadden het voorbeeld van die engel-
" achtige jongen te volgen. Laten wij de gunsten die de H. Vader ons
" in zijn goedheid wilde verlenen naar waarde schatten en niet toela-
" ten dat zij zonder voordeel zouden blijven. Hij vroeg nog andere
" dingen die hij bekwam, maar ik laat het aan Don Bosco over u dat
" mee te delen.

" En gij, mijn dierbare vrienden, bidt gij voor hem? Met wat een
" genoegen leest hij uw brieven! Denk niet dat hij ze in de vergeet-
" lade legt of dat hij ze door zijn secretaris laat lezen. Neen, in-
" tegendeel; hij maakt voor elkeen een antwoord klaar als gedachtenis
" van zijn reis naar Rome. Maar ik ken u te goed en weet wat gij
" verlangt gij verlangt; sommigen die mij geschreven hebben, op een
" ietwat zeer vertrouwelijke toon vragen mij nieuws te schrijven over
" buitengewone zaken die door Don Bosco gebeurd zijn. Mijn dierbaren,
" gaarne zou ik aan dit verlangen voldoen, maar als Don Bosco die
" buitengewone daden niet wil doen, wat kan ik eraan doen? Gij moet
" weten dat Don Bosco bidt en gebeden heeft dat er hem te Rome niets
" groots zou gebeuren om de aandacht van het vrome publiek op zich
" te trekken. Doch de Heer wilde hem toch niet in alles verhoren
" en er gebeurde hier en daar toch iets tot zijn spijt.

" Een Napolitaanse prins die de hele dag duizelingen had,
" kreeg de zegen van Don Bosco en was er onmiddellijk van verlost.
" Zondag laatst kwam hij hem bedanken en bracht een gift mee voor
" de kerk.

" En zwaar ziek kind werd door hem gezegend en is hem al
" samen met zijn vader komen bedanken; het is totaal genezen. Het is
" alsof de ziekten schrik hebben voor zijn hand en op de vlucht gaan.
" Dat is de vaste overtuiging hier te Rome, en talrijk komen de zie-
" ken hem opzoeken, overtuigd dat ze zullen genezen.

" Ook zaterdag was ik toeschouwer en getuige van een aandoen-
" lijk toneel. Don Bosco stond klaar om naar het Vaticaan te gaan en
" zoals naar gewoonte was hij te laat. Maar de wachtzaal van het huis
" stond vol mensen die hem wilden spreken en zien, zijn zegen ontvan-
" gen en biechten. Een volkswrouw zag met tranen in de ogen dat hij
" wou vertrekken; werpt zich op de grond voor zijn voeten neer, heft
" haar kindje dat stervend is ten hemel en roept uit:

" - "Het sterft, o Heer, het sterft, zegen het, want het
" sterft. Kijk! het sterft!"

" Overmand door smart kan ze niet meer verder spreken. Allen
" die eromheen stonden, weenden; en soldaten die daarbij tegenwoordig
" waren en voorzeker niet zo gevoelig zijn, veeften ook een traan weg
" uit medelijden voor de ongelukkige. Het was een ontroerende schouw-
" spel. Don Bosco zegende ze en zond haar weg in vrede, Moge de Heer
" haar als beloning voor haar vertrouwen de genezing schenken van
" haar kind dat haar hele troost is. En ook aan u, beveel ik haar
" aan.

" Ik weet niet of gij u herinnert een afbeelding te hebben
" gezien van de Zaligmaker die de kinderen zegent. Welnu, dat heb ik
" zo dikwijls gezien in de stad Rome naar aanleiding van Don Bosco.
" Doch niet enkel de armen willen door Don Bosco gezegend worden,
" maar ook monseigneurs, bisschoppen en aartsbisschoppen. En overal
" waar hij komt, laat hij een zo levendig verlangen van zich na, dat
" ik het moeilijk kan zeggen. Meer dan eens hoor ik zeggen: wat zijn
" die jongens van Turijn gelukkig zo een heilige priester bij hen te
" hebben. En dan denk ik met spijt aan hen onder ons - ze zijn wel
" niet talrijk, maar er zijn er toch - die deze zegen niet op prijs
" stellen.

" Don Bosco dankt u voor alles wat er gedaan wordt en vooral
" voor de communies, want alles valt hem mee. Ik weet dat gij een
" brief van hem verlangt, doch nu is het hem onmogelijk te schrij-
" ven en hij laat mij u van ganser harte groeten.

" Graaf Vimercati verbetert goed, dank zij uw gebeden en wel-
" dra zal hij te been zijn. Ik heb nog een hele zak vol andere din-
" gen, die u aangenaam zouden zijn, maar ik zal hem weldra leeg ma-
" ken. Ik heb gebeden in de kamer van St.-Aloysius, van de zalige
" Jan Berchmans, van de zalige Stanislas Kostka, opdat gij ze moogt
" navolgen in al hun deugden, maar vooral in de schone deugd.

" Tot zien, de hemel zegene u zoals ik het van ganser harte
" verlang.

"
"
"

Uw zeer genegen vriend in J. en M.
Pr. Francesca G.B.

Don Francesca vertelt in zijn brief over een andere audiëntie die Pius IX aan Don Bosco toestond. Niemand zal zich ooit kunnen voorstellen hoe gemakkelijk de H. Vader met hem omging. Toen het gesprek over de trieste toestand waarin de sektariërs de Kerk hadden gebracht, over de slechtere tijden die nog voor de deur stonden en over de oorzaken die zoveel pijnlijke gebeurtenissen in de hand hadden gewerkt, ten einde was, vroeg de paus aan Don Bosco zijn oordeel over een zeer delicaat punt met volgende woorden:

- "Wat de amnestie betreft, die wij bij het begin van ons pontificaat toegestaan hebben aan alle politieke gevangenen van de pauselijke staat, weten wij dat de enen dat toejuichen en dat anderen dat afkeuren. Wat zegt u daarvan?"

De eerbiedwaardige aarzelde bij die vraag om zich uit te spreken en liet opmerken dat niemand kon voorzien, welke ergere gebeurtenissen zich zouden hebben voorgedaan, als de daden van strenge berechting door de tribunalen gehandhaafd gebleven waren; maar de paus drong aan:

- "Zeg, zeg maar vrijelijk uw mening."

- "Door dat gebaar van opperste goedertierenheid toonde Zijne Heiligheid heel zeker de grote goedheid van zijn edelmoedig hart in de hoop die boeven te bewegen en ze te winnen; maar u schijnt gedaan te hebben zoals Samson, die 300 vossen ving en samen opsloot en ze daarna in vrijheid liet lopen; ze stichtten aanstonds overal brand en verwoestten de oogsten."

- "Die vergelijking gaat niet op", merkte de H. Vader op. En Don Bosco:

- "Similitudines non sunt undequaque urgendae."

- "En toch", zo besloot de paus, "hebben wij gemeend goed te doen met op die manier te handelen!... En uw openhartigheid valt bij ons in goede aarde." En hij voegde eraan toe: "Ja, wij hebben ons vergist! Wij menen echter dat deze vergissing eerder onschuldig was en in de plannen van de Voorzienigheid lag. Als wij radicaal verzet geboden hadden tegen de algemene verlangens, zelfs van de katholieken, dan zou men de paus beschuldigd hebben zich van de moderne maatschappij moedwillig te vervreemden door zijn onwrikbare houding. Wij hebben integendeel de goedertierenheid laten zegevieren en hebben met de essentiële rechten van de Kerk ook verenigbare burgerlijke vrijheden toegestaan en zo hebben wij de schijnheiligheid ontmaskerd van hen die bovengenoemde vrijheden alleen maar opeisten om de Kerk zelf te onderdrukken."

Na andere besprekingen had Don Bosco het genoeg uit de mond zelf van de plaatsvervanger van Jezus Christus deze woorden te vernemen:

- "Drie pausen staan bij u in de schuld! Hun beledigde faam hebt u verdedigd in de "Storia d'Italia", de "Ecclesiastica" en de "Letture Cattoliche".

En Don Bosco scherpzinnig:

- "Niet alleen de voorbije pausen maar ook de tegenwoordige"! -
waarbij hij beduidde dat hij gunsten nodig had van Zijne Heiligheid.

Pius IX begreep het opperbest en ging voort:

- "Ik heb het begrepen! Valt er iets te ondertekenen?"

De eerbiedwaardige legde hem een smeekbrief voor, de paus onderzocht hem en gaf hem de gevraagde gunsten. Wij geven die smeekbrief hieronder weer en zetten in cursieve letters, wat de H. Vader met eigen hand schreef.

" Zeer Heilige Vader,

"

" Priester Giovanni Bosco, algemeen overste van de congrega-
" tie van de H. Franciscus van Sales te Turijn gesticht, ten einde
" zoveel mogelijk de glorie van God en het welzijn van de zielen te
" bevorderen:

" smeekt nederig Uwe Heiligheid zich te verwaardigen hem de
" gunst te verlenen, zo nodig, de priesters van zijn congregatie te
" machtigen om kruisen, medailles, rozenkransen enz. met volle af-
" laat te zegenen.

" (20 januari 1867, voor de huidige leden, voor 7 jaar).

" Daarbuiten smeekt hij, enkel als het nodig is, de pries-
" ters of geprofesten of leerlingen, die van hem afhangen, de toela-
" ting te geven om die verboden boeken te lezen en in bezit te hou-
" den, die hij nodig acht voor hun taak.

" ("Voor tien gevallen")

" En eindelijk, verzoekt hij Uwe Heiligheid, zich te willen
" verwaardigen aan dezelfde priester Giovanni Bosco, de faculteit
" te verlenen de H. Mis te lezen voor zonsopgang, zo het nodig is.

" ("Voor zeven jaar, zoals boven")

"

"

P1US PP. IX.

Don Bosco deelde ook aan de H. Vader mee dat er een aanbod was van geld en lokalen, om een huis in Rome te openen. Dat was een van zijn wensen. Pius IX duidde hem de "Vigna Pia" aan, een mooi instituut dat door hem zelf gesticht was en waarover hij hem al in 1858 gesproken had; het was een soort landbouwschool en verbeteringshuis voor een honderdtal verlaten jongens, zwervers en leeglopers. Aan de leiding van dat instituut stonden enkele Franse kloosterlingen, die het gaarne aan anderen hadden afgestaan. Pius IX wenste dat de zonen van het Oratorio van de H. Frans van Sales hen zouden opvolgen. Hertogin Salviati stond erg achter dat plan en was samen met Don Bosco "Vigna Pia" gaan bezoeken. Na maandenlange onderhandelingen ging het plan echter niet door. De directiecommissies van de Goede Werken van Rome wilden ook maar niet het geringste deel van hun autonomie laten vallen. In een manuscript bezitten wij de basis van die onderhandelingen en wij menen er goed aan te doen die niet achterwege te laten.

- " Voorstel aangaande het beheer van de instelling genaamd
" Vigna Pia.
"
- " De pr. Giovanni Bosco neemt het beheer van de instelling
" "Vigna Pia" op zich en stelt het volgende voor:
" 1° Hij zal zorgen voor het nodige personeel voor de religi-
" euze, morele, artistieke en wetenschappelijke opvoeding, naarmate
" van de ouderdom, de nood en de toestand van de opgenomen " jongens.
" 2° De jongens zullen opgeleid worden voor de landbouw, voor
" de meest noodzakelijke ambachten van de sociëteit, zoals schoenma-
" ker, schrijnwerker, kleermaker, ijzerbewerker en ook in de studie
" als men de aanleg ervoor kan vaststellen. Allen zullen avondschool
" hebben, waar onder meer, muzikale opleiding wordt gegeven.
" 3° de plaatselijke directeur zorgt voor de tucht, doch zal
" geen enkele leerling mogen aannemen of wegzenden zonder de toela-
" ting van het beheer.
" 4° De directeur zal instaan voor het eten, de kleding, de
" kosten voor dokter en geneesmiddelen, voor vakleraars, kappers,
" was, herstellingen en voor alles wat de jongens nodig hebben.
" 5° Wat de bewerking van de grond betreft, zal men apart
" onderzoeken of er zal gewerkt worden voor rekening van het beheer
" of van de directeur; maar er kunnen groenten gekweekt worden voor
" gebruik van de instelling.
" 6° Het beheer geeft de directeur het recht jongens voor
" eigen rekening te aanvaarden en ze, zoals hij verkiest, voor het
" werk of voor de studie te bestemmen, op voorwaarde dat de lokalen
" groot genoeg zijn.
" 7° De administratie zal voor elke persoon één frank per dag
" aan de directeur betalen, zo zij niet de honderd overschrijden;
" voor allen boven de honderd zal er 0,90 fr. betaald worden.
" De directeurs, de leraren en assistenten, het dienstperso-
" neel worden wat de betaling betreft, door de administratie be-
" schouwd als leerlingen; zij zullen allen één frank bekomen.
" 8° Met deze som beschouwt de administratie zich ontlast van
" elke andere uitgave, behalve deze die nodig geacht wordt voor het
" onderhoud of de uitbreiding van de instelling.
" 9° De administratie zal aan de directeur een lening toestaan
" van drieduizend goudfrank voor de onkosten van de inrichting en
" voor de vooruitbetaling van de meest noodzakelijke voorraad.
" 10° Deze som zal na een jaar teruggeschonken worden na af-
" trekking van drie fr. per maand en per leerling.
" 11° Deze lening zal gewaarborgd worden door goederen volgens
" overeenkomst.
" 12° Het contract zal vijf jaar gelden en zo een van de par-
" tijen om billijke redenen zich zou willen terugtrekken, zal zij
" de andere partij twee jaar op voorhand moeten verwittigen.
" 13° Mochten er tijden komen waarop de levensmiddelen in prijs

" verhogen op uitzonderlijke wijze, dan verplicht de administratie
" zich twee van zijn leden af te vaardigen om de nood vast te stel-
" len en te hulp te komen, voor zoveel het mogelijk is volgens de
" ernst van het geval.
" 14° Bij de inbezitneming zal er een inventaris gemaakt
" worden van de onroerende goederen van de inrichting en men zal er
" rekenschap over geven in geval van ontbinding van het contract.
" Worden daarvan uitgezonderd de voorwerpen die door het gebruik
" verslijten en verklaring van de manier waarop zij versleten zijn
" volstaat in dit geval.
" 15° Het contract zal in voege treden in het jaar ...

Een ander voornaam doel, dat Don Bosco naar Rome gevoerd had, was het verkrijgen van de goedkeuring van zijn congregatie of minstens de faculteit om de wijdingsbrieven voor zijn clerici ad instar Ordinarii te kunnen geven. Langdurig had hij er met de paus over gepraat. En de H. Vader die meegaande was, keurde het goed maar - wat normaal was - hij verlangde wel dat de dingen hun gewoon verloop zouden krijgen en zegde bijgevolg aan Don Bosco:

"Goed! wend u tot de congregaties en wanneer die beslist zullen hebben, kom ik wel tussenbeide."

Maar toen begonnen de moeilijkheden. Don Bosco had de leden van de heilige congregatie van Bisschoppen en Regulieren daar niet erg bereid toe bevonden. Vooral wat de armoede betrof, zoals hij die zag, moest hij veel tijd en veel woorden verslijten om weinig succes te hebben. Daarbij werd er op dat ogenblik erg naar gezocht om de bisschoppelijke jurisdictie over de kloosterorden zoveel mogelijk uit te breiden.

Wie de plannen van Don Bosco het meest bekampte, was Mgr. Svegliati, secretaris van de congregatie, invloedrijk persoon van wie de beslissing wel kon afhangen. En de paus stuurde Don Bosco naar Mgr. Svegliati waarbij hij hem te horen gaf, dat de zaak beklonken was, als hij erin slaagde hem op zijn kant te krijgen. Bij dit gezegde van de paus was Mgr. Ricci aanwezig, die op Don Bosco's vraag inging om hem naar het paleis van de kanselarij te vergezellen, waar Svegliati zijn kantoor had. Ze trokken er samen met D. Francesca naartoe; maar meer dan een uur moesten zij blijven wachten omdat de secretaris uitgegaan was. Het wachten moe, stonden ze op het punt weg te gaan en naar huis weer te keren; maar toen Don Bosco aan D. Francesca de plaats wees, waar graaf Pellegrino Rossi neergestoken was, zie, daar verscheen Mgr. Svegliati. Mgr. Ricci stelde Don Bosco voor met de woorden: - "Dit is Don Bosco uit Turijn. De Heilige Vader staat erop dat hij zijn zaken met u regelt en dat u Edele de middelen zoekt om hem ter wille te zijn." De secretaris groette Don Bosco hoffelijk; daarna begon deze hem uit te leggen:

- "Ik meen dat monseigneur het verzoekschrift, dat ik naar de H. Congregatie stuurde samen met de regel van de congregatie van de H. Frans

van Sales ontvangen en gelezen heeft."

- "Ik heb dat gelezen en de regel heb ik ook gelezen; maar weet - neem mij niet kwalijk - dat de manier waarop hij opgevat is, mij verrast heeft; hoe wilt u, bij voorbeeld, de gelofte van armoede overeenbrengen met het bezit van eigen goederen?"

- "En toch, als monseigneur mij toelaat te spreken, zal hij inzien dat de zaak, wat die gelofte betreft, niet tegenstrijdig is, zoals u zegt."

- "Dat zal erg moeilijk wezen! en dan, die goedkeuring moet goed rijpen en wat u in verband met de wijdingsbrieven vraagt, is een onaanvaardbaar iets."

- "Maar de Heilige Vader heeft mij toch gezegd dat hij verlangde..."

- "De Heilige Vader!? Herinnert de Heilige Vader zich niet meer de decreten, die hijzelf gemaakt heeft?... Wees ervan overtuigd, Don Bosco: Het is onmogelijk!"

- "Luister eens, monseigneur..." - en hij begon zijn motieven uiteen te zetten, te antwoorden op de opwerpingen, die konden gemaakt worden, de redelijkheid en zelfs de noodzakelijkheid van zijn vragen te bewijzen. Toch herhaalde monseigneur Svegliati telkens weer: "Het is onmogelijk!" Er was geen middel om een ander woord uit hem te halen.

Het was wel een eigenaardig schouwspel. Mgr. Svegliati, die erop stond in niets toe te geven en lastig werd door dat aandringen, stelde alles in het werk om zijn blikken met die van Don Bosco niet te moeten kruisen en wendde zijn hoofd opzij; naar Don Bosco bleef kalm en rustig, stond erop een gunstig antwoord te krijgen en verplaatste zich steeds zodat hij vlak tegenover de secretaris stond, die zonder er erg in te hebben, heel wat keren de hele omdraai maakte. Die samenspraak duurde een hele tijd en gebeurde op de meest geestige manier, voor wie er toeschouwer van was. Uiteindelijk vroeg Don Bosco hem:

- "Als monseigneur mij vanavond in zijn huis een korte audiëntie zou willen toestaan, zou ik hem denkelijk wel kunnen overtuigen van de deugdelijkheid van mijn argumenten."

Monseigneur Svegliati, die een heel beschaafd man was, antwoordde hem:

- "Kom maar gerust; heel gaarne, maar het zal tot niets dienen; het kan niet, het kan niet! en het doet mij pijn u zulke kostbare tijd te doen verliezen."

- "Vooral voor die kwestie ben ik naar Rome gekomen en als ik monseigneur niet stoor door naar zijn thuis te komen zal dat voor mij een erg verlangd gesprek wezen."

- "Welnu, ik verwacht u."

Don Bosco ging er heen en het onderhoud duurde heel lang. Maar toen Don Bosco buiten kwam, was hij voldoende tevreden gesteld. Mgr. Svegliati

bleek niet zo koppig meer in zijn "Het kan niet!", dat hij twee jaar later trouwens niet meer herhaalde, toen een zegen van Maria, Hulp der Christenen, hem de gezondheid terugschonk.

Op 20 januari begaf Don Bosco zich naar het eetmaal van de schrijvers van de "Civiltà Cattolica". Men praatte over de verkiezing van nieuwe bisschoppen en die paters wilden uit de mond van Don Bosco vernemen, hoe zijn gesprek met minister Ricasoli te Florence en zijn samenkomsten met comm. Tonello verlopen waren. Don Bosco, die soms over roemrijke dingen praatte zonder er zelf enig belang aan te hechten en het met een bewonderenswaardige goedmoedigheid deed, stelde hen tevreden en deed de feiten zo uit de doeken dat die eerbiedwaardige kloosterlingen er zijn nederigheid om prezen, die zij een heilige eigen noemden. Don Francesca hoorde hen uitroepen:

- "Kan men dingen van zo groot belang met grotere eenvoud vertellen?"

En pater Oreglia deed ze hem bij verschillende gelegenheden vier tot vijfmaal herhalen.

Misschien kwam ook op dat feestmaal de propaganda van de protestanten ter sprake en werd daar overeengekomen dat pater Perrone een volksboek zou schrijven tegen hun dwalingen; het zou in het Oratorio van Turijn gedrukt worden.

" Dierbare D. Barberis
"
" Ook een beetje werk voor de bibliothecaris. Doe mij het ge-
" noegen de volgende verboden boeken te zoeken: "Catechismus van de
" Waldenzen", door Ostervald; "Liturgie van de Waldenzen", gedrukt
" te Lausanne; "Katholieke hymnen" of "Christene primitieven" van Ar-
" thur Bert; "Huisvriend"; gebedenboekje en ook andere protestantse
" boekjes. Zet op elk de stempel van het Oratorio; maak er een pak
" van met Buzzetti en stuur het "per kerende post" en "aangetkend
" aan:
" Al Rev.mo Signore
" il Sig. P. Perrone delle C. di G.
" Collegio Romano.
" Hou van mij in de Heer, bid voor mij die van ganser harte
" ben
" je zeer genegen in J.C.
" Pr. Giov. Bosco.
" P.S. Groet - Groet Bisio.

Don Bosco was daardoor te Rome voorwerp van de meest aandachtige waarneming vanwege de geestelijkheid. Pater Giuseppe Oreglia zegde:

"Hij is een heilige; hij werd goed nagegaan en niets minderwaardigs werd bij hem bevonden. Hij gaat naar feestmalen en vraagt of weigert nooit iets; hij verlangt niets en verafschuwt niets; hij prijst of laakt niets; van de beker wijn, met water verdund, ziet hij nooit de bodem. Zo was hij trouwens ook te Turijn. Wanneer hij soms van grootse feestmalen terugkeerde, at hij 's avonds smakelijk van de rijstsoep, het baksel en het stoofsel, zonder ze ooit te laten staan.

Don Francesca drong er bij pater Oreglia op aan, alleen maar om hem aan te zetten tot praten:

- "Maar wat boete betreft, zou ik niet weten wat er bij hem heldhaftigs is."

- "Wat boete betreft, volstaat het hem heilig te heten, alleen maar door het geduld, waarmee hij audiëntie ondergaat."

En dat was waar. Eerw. pater Felice Giordano van de Oblaten van de Maagd Maria, schreef over hem: "De leuze van de H. Theresia: "dat niets u store", "dat niets u ontstelle" scheen het wachtwoord te zijn, dat de dienaar Gods praktisch leidde en wel in die mate, dat die mooie leuze bij hem een tweede natuur scheen te zijn. Was ooit een man overstelpt door grotere zorgen, grotere zaken, grotere opdrachten, grotere en meer verschillende briefwisselingen? Stelt u voor! Op zekere dag, toen hij mij in de intimiteit van de vriendschap vertelde over de afleidingen die het sturen van zijn schip hem liet, zegde hij mij: - "Kijk mij hier eens zitten tussen zoveel brieven, die mij voortdurend van alle kanten toestromen tegen een gemiddeld aantal van zes per dag en waardoor ik het hoofd tussen de handen houd om een lichtstraal, een beetje schemering te vinden bij het beantwoorden ervan." - En daarbuiten zoveel uren audiëntie elke dag, zoveel eindeloze bezoeken, heel vaak van vervelende, lompe, arme, bange, bedrukte en vooral onbescheiden mensen. En hij ontving ze allemaal met de glimlach, luisterde met volle aandacht en was nooit gejaagd om iemand weg te sturen. Gebeurde het dat hij verplicht was het huis uit te gaan om een zaak af te handelen of om iets te gaan oplossen, dan geraakte hij daar niet zo vlug. Beneden op de speelplaats staat hem al iemand hem op te wachten en daarna is er in de straten of op de pleinen wel de ene of andere heer om hem even tegen te houden; hij blijft dan direct staan om sereen met belangstelling te luisteren alsof hij op de wereld niets anders te doen had dan te luisteren. Een dergelijke kalmte en geduld, een dergelijke wonderbare gelijkmoedigheid kunnen de toekomstige nakomelingen hypothetisch voorkomen, maar dat was niet het geval bij de ontelbare tijdgenoten, die er, omdat zij er de gewone toeschouwers van waren, het prestige ervan vergeten hebben, zoals het ook met de dageraad gaat..."

Op 21 januari was Don Bosco te midden van de Reguliere kanunniken van Lateranen, die in de volksmond "Rochettini" geheten worden. Die kloosterlingen zorgden voor de diensten in de kerk van Sint-Pieters-Banden, dicht bij de woning van graaf Vimercati en waarheen Don Bosco wel

eens ging om er te celebreren. Daar was hij een intieme vriend geworden van de jonge kloosterling Edgardo Mortara, wiens doopsel de synagoge van de Joden, alle vijandige sekten van de Kerk en de diplomatie van een of andere staat in beroering had gebracht. De paus gaf niet toe, de jongeman volhardde dapper en hij bereidde zich op het priesterschap voor. Welnu, pater Pio Mortara stuurde in 1898 vanuit Marseille volgend relaas:

"Ik laat mijn pen lopen, gedreven door gevoelens van diepe verering waarmee ik gebonden ben aan de gedachtenis van de dienaar Gods Don Bosco en van zijn werk, waarvan de ontwikkeling allen die het kennen, met verstomming en met bewondering slaat.

"Sinds 1867, toen ik nog jong geprofeste en scholastiek was in Sint-Pieters-Banden bij de Reg. Kanunniken van Lateranen, hoorde ik over Don Bosco praten en had ik de eer en het geluk hem te zien en aan het altaar bij te staan; meermaals werd ik gesticht door zijn diepe godsvrucht en devotie die toch niets gemaakts of buitengewoons had.

"Toen vrome personen bij ons terugkeerden naar de sacristie en op hun knieën de zegen van de eerbiedwaardige priester afsmeekten, kon ik niet genoeg zijn zedigheid en nederigheid bewonderen, die natuurlijk, spontaan en ongedwongen was, in één woord, de eenvoudige weerkaatsing van een deugd die diep in zijn gemoed geprent was.

"Bij het nemen van een verfrissende, sobere drank wendde hij zich vriendelijk en joviaal tot allen en praatte met hen over stichtende en leerrijke dingen en zelfs over taalkunde en modern Grieks waarin hij heel bekwaam leek te zijn. Tot slot van zaken, wanneer men hem oppervlakkig bewonderde, viel feitelijk niets merkwaardigs bij hem op, behalve een uiterlijke zedigheid en ingetogenheid, die betoverend werkte en de omgeving sterk aantrok; maar wanneer men aandachtig toekeek, vermoedde men de "man Gods."

"Ik herinner mij hoe hij aan onze sobere tafel uitgenodigd werd in S. Agnese buiten de muren, op de dag van het feest van die roemrijke Maagd en Martelares en hoe wij de een tot de ander zegden: - "Hebben jullie het gezien? Hij heeft gegeten zoals de anderen!" - Maar hij was matig en gereserveerd en wat een zedigheid in woorden en blikken!

"Don Bosco behandelde mij altijd met speciale welwillendheid; hiervoor kan ik geen enkele reden aanhalen dan deze dat hij heel goed wist hoeveel de engelachtige paus Pius IX, die hij zo teder vereerde en beminde als speciale beschermer van zijn dierbaar werk, voor mij gedaan en geleden had.

Na de H. Mis zei hij mij altijd een warm woordje, schonk mij de medaille van Maria, hulp der Christenen, nodigde mij meermaals uit hem te Turijn te komen bezoeken en vereerde mij tevens met speciale vertrouwelijkheid. Eens riep hij mij apart en vroeg mij hem te Turijn te schrijven, aangezien hij mij een geheim wilde toevertrouwen. In zijn antwoord op mijn brief, die ik direct schreef, drukte hij zich ongeveer als volgt uit: - "Mijn lieve D. Pio! (en dat was mijn doopnaam in plaats van mijn semi-

tische naam Edgardo). Ik moet u iets meedelen, dat gij nu nog verborgen moet houden. Bij het terugkeren naar de sacristie na de Mis heb ik "een donkere wolk" op uw voorhoofd zien zweven. Wanneer gij het hoofd boog, zaagt gij er helemaal sereen en lachend uit. Wanneer gij het echter op-hief, overdekte die zwarte wolk uw gezicht zodat ik het niet meer kon zien. Boven die wolk droegen twee engelen een mooie krans van hoogrode rozen. Mijn zoon, wees nederig en alles zal goed met u gaan. De hoogmoed die door die donkere wolk verzinnebeeld werd, zou uw ondergang betekenen. Die mooie krans zal de Heer u schenken, als u volhardt. Wees altijd trouw."

"Uit liefde tot de waarheid moet ik bekennen dat die geheime mededeling volledig beantwoordde aan mijn innerlijke toestand en aan de samenhang van mijn karakter en temperament en tevens aan het verloop van mijn bescheiden bestaan. Hoe vaak heb ik te midden van de vreselijkste in- en uitwendige strijd en bij de bitterste en hardste beproevingen begrepen en gevoeld dat de nederige onderwerping aan de aanbiddelijke wil van God voor mij een vertroosting en een steun betekende, die de glans van een hemelse vrede in mijn ziel verspreidde, terwijl ongeduld mij met duisternis vervuld zou hebben. Zo vaak heb ik, door bitterheid neergedrukt en van alle menselijke troost beroofd, de blik gewend naar Hem die ons moed geeft door te zeggen: "Merces vestra magna est in coelo" en heb ik de mooie rozenkroon ontdekt die de Heer mij zal geven, hoop ik, als ik, "adjuvante ejus gratia", getrouw zal blijven "usque ad mortem."

"Wat mij betreft, meen ik, dat deze openbaring van Don Bosco haar plaats kan vinden in het hoofdstuk van zijn leven: "Onderscheiding van de geesten"..."

H O O O F D S T U K L I I .

Er was te Rome een wedijver om Don Bosco genoeg te doen op verschillende manieren; vooral echter door Maria, Hulp der Christenen te eren, loterijbiljetten te kopen en giften te schenken. Twee heren wilden bij bekende beeldhouwers op hun kosten twee marmeren altaren bestellen, die in de kapellen van de nieuwe kerk te Valdocco moesten geplaatst worden. De schets van een van de twee was werkelijk mooi; maar de schenker vond na onderzoek dat alles niet rijkelijk genoeg uitviel en verlangde dat er versieringen voor zo een tweeduizend lires moesten aan toegevoegd worden. Dat was een daad van erkentelijkheid omdat de man, die aan een chronische ziekte leed, door Don Bosco gedeeltelijk van zijn pijnen verlost werd.

- "Ja, ziet u, Don Bosco", zei hij hem, "ik ben niet erg rijk en mijn inkomsten zijn goed verdeeld en verzekerd. Al wat ik aan dokters en aan geneesmiddelen kan uitsparen, zal ik voor uw kerk geven. Denk eraan dat ik voor Don Bosco alles zal doen, wat mij mogelijk is."

En in de kerk van Maria, Hulp der Christenen, gingen de werken voort, dank zij de giften van Rome.

" Rome, 22 januari 1867.
"
" Dierbare heer Ridder,
"
" De heer graaf Vimercati laat mij u zeggen dat hij u met
" een aanbevolen brief een wissel zal zenden van 4.000 frank, te
" betalen op zicht door de gebroeders Nigra. Hij kwam het mij van-
" daag voor de eerste keer zelf zeggen. Het is een waar mirakel
" dat hij verbeterd is. 3.000 fr. zijn door hem zelf gegeven. Be-
" halve andere grote uitgaven zal hij nog wel wat anders voor ons
" doen.
" Ik hoop dat D. Durando van zijn ongesteldheid genezen is
" en ik dank er de hemel voor.
" Don Bosco is naar St.-Pieters gegaan; ik ga hem dadelijk
" opzoeken. Bent u blij dat ik u van zijnentwege groet?...
"
" Pr. Francesca G.B.

Ook de graaf schreef aan de ridder:

" Rome, 23 januari 1867.
"
" Mijn dierbare vriend in J.C.
"
" Ziehier de wissel van 4.039 fr. op zicht te betalen door de
" heren gebroeders Nigra, op uw orders. Deze som komt voort uit ver-
" scheidene giften die hier voor de bouw van de kerk geschonken zijn.
" Ik hoop dat er nog andere komen vóór het vertrek van Don Bosco. Ik
" kan u niet zeggen hoe feestelijk hij overal ontvangen werd; deze
" heilige man wordt te Rome steeds meer welkom geheten door alle
" klassen van personen, te beginnen met de paus. God weze gezegend!
" Wat mijzelf betreft moet ik u zeggen dat ik 's nachts nog al veel
" lijd; mijn zenuwen laten mij niet met rust, zoals u ziet aan mijn
" bevend schrijven. Zo behaagt het de Heer en zo weze het. Maar ik
" ben gerust en tevreden. Don Bosco sprak mij opbeurende woorden van
" vertrouwen toe. Intussen in der haast, maar van ganser harte groet
" ik u in de harten van Jezus en Maria.
" Uw echt genegen vriend
" Giovanni Vimercati.

Over de werkdadigheid van Don Bosco's woord vinden wij in onze do-
cumenten deze verklaring:

"Het is een betovering te luisteren naar het zo zachte, zo levendige, zo indringende woord van Don Bosco. Als hij vermaant, ergert zijn woord niet, maar het doet wenen en het doet beloven van leven te veranderen. Als hij troost, voelt de bedroefde zijn tranen opdrogen en zijn verdriet in stille vreugde veranderen. Als hij met een zieke meevoelt, vervult zijn genegenheid hem met vrede en hoop. Men zag troosteloze moeders hem hun om zo te zeggen stervende kinderen tonen en hij zegende ze; hij beloofde geen genezing maar kalmeerde ze en moedigde die brave vrouwen aan het kruis dat haar door de Heer gegeven was, te dragen. Een van haar nam afscheid van hem, kuste zijn hand en zei: - "Ik vertrek en ben zo-
zeer getroost, alsof ik mijn zoon weer genezen zag." - En heel zeker is het een groter mirakel een moeder tot volmaakte gelatenheid te brengen dan haar zoontje te genezen."

Zijn stem verhief zich nooit, gaf geen teken van ongeduld, maar kwam frank naar voren, wanneer het nodig was, ook tegenover hooggeplaatste personen. Een dame uit de hoogste Romeinse aristocratie beval Don Bosco haar twee zieke zonen aan. De eerbiedwaardige liet haar opmerken dat zij zich moest neerleggen bij wat de Heer beslist had.

Waarop zij levendig en met zekere hoogmoed antwoordde:
- "U moest niet van Turijn komen om mij die dingen te leren!"
En Don Bosco kalm:

- "Deus superbis resistit!"

De dame, die eigenlijk echt deugdzaam was, begreep dat er feitelijk nederigheid bij hoorde om een gunst te verkrijgen en sindsdien kwam ze elke keer nederig bij hem aan en zo bleef ze steeds.

Gravin Anna Bentivoglio schreef op 27 januari aan ridder Oreglia:

"... Enige uitdrukkingen die mij door Don Bosco gezegd en door mij verkeerd begrepen werden, hebben mij zodanig van de wijs gebracht dat ik een week lang meende krankzinnig te worden. Eindelijk heeft gisteravond een bezoek van Don Bosco, die ik vreesde weer te zien, mij gerust gesteld. Ik heb mijn gebeden hernomen die ik niet meer bekwaam was op te zeggen, en mij opnieuw met mijn huis bezig gehouden en mijn plichten vervuld. Don Bosco zegt dat de duivel, die alles doet wat hij kan om het goede te beletten, mij al die verschrikkelijke dingen voorgespiegeld had. Basta, ik hoop dat zulke dagen nooit meer terugkeren. Het is zeker dat om het even wie, die de deugd niet bezat van Don Bosco, het geduld met mij zou verloren hebben; hij integendeel is altijd vol goedheid en hecht geen waarde aan mijn buitensporigheden...

Wij hebben veel gesproken met Don Bosco over het te maken altaar en het schijnt dat men overeengekomen is om er dadelijk mee te beginnen. Met Annibale kunnen ze goed met kennis van zaken over marmer, constructies en versiering spreken.

Don Bosco doet altijd zijn ronde bij zieken en bij alle bekende personen te beginnen met de H. Vader, bij wie, zoals hij mij gisteravond zei, vrije toegang heeft op elk uur zonder te moeten wachten. Dat zijn gunsten die niet gemakkelijk verleend worden en Don Bosco zal er wel zeer tevreden over zijn...".

Over die bezoeken bleef D. Francesca schrijven. Hier volgt de brief, waarin wij - tot klaarder inzicht - tussen haakjes de data toevoegen.

" Dierbare Don Rua,

"

" Ondanks al zijn goede wil heeft Don Bosco niet kunnen ant-
" woorden op alle brieven, die men hem geschreven heeft en waarin ze
" hun leed en hun verlangens uitspreken, opdat alles voor hem guns-
" stig moge verlopen. Indien ik hun zou zeggen, dat hij niet eens
" de tijd heeft om te eten, zouden ze mij niet geloven; en toch
" zou dat de waarheid zijn. En door die aanhoudende en drukkende
" bezigheden voelt hij zich sinds enkele dagen niet te best. Ieder-
" een neemt zijn toevlucht tot hem én voor lichamelijke ziekten én
" voor deze van de ziel. Gelukkig dat Don Bosco bidt en mij zegt te
" bidden opdat er niets buitengewoons zou gebeuren; want ik vrees
" dat ik hem niet meer geheel naar Turijn terug zou kunnen brengen.

" Sinds wij te Rome, zijn, doet het niets dan regenen. En
" hoe! Er was zelfs sneeuw, doch weinig. De straten zijn vol modder
" en het is niet plezierig daarin te plonzen.

" Deze dagen staat Don Bosco in nauwe betrekking met prins
" Torlonia. Arme rijke! om meelijden mee te hebben! Zo rijk en zo
" ongelukkig! God geve dat Don Bosco aan die heer zijn nood kan mee-
" delen en er hulp van krijgt. Voor hem zijn 100.000 goudstukken als
" voor ons 100.000 centimes (als geschenk gekregen nochtans). Je
" zult beter weten dan ik, dat deze prins fabuleus rijk is, maar een
" ongelukkige familie heeft. Indien met de betrekkingen van Don Bos-
" co ook een zegen samenging, wat een geluk! Dan zou Don Bosco af-
" stand moeten doen van zijn eerste voornemen God geen tijdelijke
" dingen te vragen.

" Men vertelt dat Don Bosco de jongens die het verlangen mee
" zou brengen naar Turijn. Wat een hoop aanvragen! Ook de paters je-
" zuïeten zijn verrukt over de heiligheid van Don Bosco. En ik geloof
" dat zijn grootste mirakel is nl. dat hij niets groots doet en toch
" zo vereerd wordt.

" Ook hier wordt zijn blik geïnterpreteerd zoals te Turijn.
" Wat een indruk maakt zo een blik van Don Bosco, vooral een niet
" al te welwillende, een ernstige of ook maar een onverschillige.
" Ik zag tranen opwellen in de ogen van een goede dame na een beetje
" een mysterieuze blik van hem. - "Wee mij", riep ze uit. "Hij ziet
" dat ik de zaken van mijn ziel in orde moet brengen!" - En het was
" waarschijnlijk wel zo, omdat zij onmiddellijk daarna de zaken van
" haar ziel in orde bracht. Onlangs (22) waren wij in het seminarie
" van S. Pietro en een arm meisje op krukken kwam naar hem toe en
" riep: - "Men zei mij dat het een heilige was, die mij kan genezen.
" O, genees mij, ter liefde Gods - en dat zonder dat er iets groots
" of iets in het openbaar gebeurd was, om Don Bosco als wonderdoener
" te doen kennen!"

" Van 's morgens tot 's avonds is het een komen en gaan waar
" wij wonen en vrijdag (25) kwamen drie kardinalen tegelijkertijd
" hier aan. Wat 'n heerlijkheid, wat 'n pracht. Er stonden verschei-
" dene koetsen voor het huis. Zij waren mooi versierd. De voorbij-
" gangers vroegen:

" - "Wat is er hier te doen? Is de H. Vader gekomen? "

" - Wat! de H. Vader! Het is een priester uit Turijn,
" hoorde men zeggen, "waarvan men zegt dat hij een echte heilige is!"

" Don Bosco die al bekend is door zijn godsvrucht en door
" zijn instituut, is het nu nog meer door zijn "Storia d'Italia."
" Iedereen noemt het een meesterwerk. De paters jezuïeten zullen ze
" waarschijnlijk als tekstboek in hun colleges gebruiken hier te
" Rome.

" Enige dagen geleden (24) zijn wij naar Mondragone geweest
" tijdens een vreselijk weer. We zaten met vijf in hetzelfde rijtuig.
" Don Bosco van Turijn, Don Bosco van Rome, de hertog Scotti en de
" hertogin en markies Cappelletti. De enige voldoening die wij hadden
" te midden van dit afschuwelijk weer was de tegenwoordigheid van
" Don Bosco. De markiezin was doorweekt van de regen en bibberde van
" de kou; maar in plaats van te klagen, toonde ze zich zeer blij om
" het dierbare gezelschap. Toen wij daar aankwamen, werden wij ont-
" vangen als prinses en al de eer was voor Don Bosco. Die goede pa-

" ters wilden dat Don Bosco aan al de jongens die in drie klassen in-
" gedeeld waren, een woordje zou zeggen. Zij luisterden met eerbied
" en men las dankbaarheid en voldoening in hun ogen. Hij gaf hun de
" kleine miraculeuze medaille als herinnering en zij namen ze graag
" aan. De leerlingen gaven een turnvoorstelling. Wij dachten aan onze
" Anfossi die zo sterk staat in die oefeningen en die ervan ge-
" noten zou hebben die jongens zo vlot en handig op die koorden
" te zien. Het gebouw van Mandragone was en is nog van de prinsen
" Borghese: het was eertijds een paradijs van ontspanning en wel-
" licht niet onschuldig. Nu is het een plaats van studie en gods-
" vrucht. Die jongens waren op slag vol geestdrift en waren van Don
" Bosco niet weg te slaan. We vonden daar Piémontezzen en op de koop
" toe nog van Turijn. We zagen de kleine markies Cantono. Wat een
" goede jongen. Wat een onschuldige ogen. Hij is één van de eersten
" van de klas en geniet ieders genegenheid. De leraren houden van
" hem en schatten hem hoog. Wat een gelukkig moment voor hem, toen
" hij Don Bosco zag! Vijf, zes keren kuste hij hem de hand en was
" nog niet voldaan. Veel van die jongens zijn goed, verscheidene
" heel goed; allen de bloem van de adel, die van de deugd houden
" en van de versterving. Hun model is St.-Aloysius. Zij kennen ook
" onze Domenico Savio en trachten hem na te volgen. Zou Savio dit
" ooit gedroomd hebben en zouden wij ooit gedacht hebben dat hij
" de bewondering van zovelen zou uitmaken? Zo die jongens daar zo
" goed zijn, is dat helemaal te danken aan de paters. Zij verliezen
" ze nooit een ogenblik uit het oog, op de speelplaats, in de klas,
" de studie, op de slaapzaal. Zij vinden hun genoegen te midden van
" hen en zijn tevreden met hen te kunnen omgaan.

" Don Bosco zei mij zaterdagavond dat hij u vandaag (26) en
" morgen (27) zondag 'een bezoek' zou brengen en dat hij mij dan ook
" de namen zou noemen van hen die zich niet goed gedragen. Als
" u mijn brief ontvangt zal alles al gedaan zijn, doch ik zeg
" het u opdat u zou weten dat Don Bosco zich met het Oratorio bezig
" houdt en niets uit het oog verliest. Ik zal u dinsdag (29) schrij-
" ven wat de "Pythia van Delphi" mij influisteren zal. Verontschul-
" dig mij als ik onze zo beminde Don Bosco zo betitel. En, let wel
" op, dat zei hij mij alsof hij een glas water moest drinken. Ja,
" voor hem is alles gemakkelijk.

" Ik heb zo-even "Don Bosco van Rome" genoemd en dat heeft
" wel wat uitleg nodig. Een goede pater jezuïet, Delorenzi, houdt
" zich speciaal met de Romeinse jeugd bezig; hij was en is in nauwe
" betrekking met Don Bosco. Hij legt hem elk geheim van zijn hart
" bloot. Toen de Heer het wilde, vielen de drie levensbeschrijvingen
" van onze drie kleine heiligen, zoals men ze hier noemt, hem in han-
" den. Meer was er niet nodig om ze onder de zijnen te verspreiden
" en ze aan te zetten om de jeugddeugden na te volgen, die zij op
" heldhaftige wijze hadden beoefend; en we moeten bekennen dat hij
" erin geslaagd is. Hij is de absolute meester geworden van die jon-
" gens. Alles is geïnspireerd door onze Don Bosco. Mochten de onzen
" eens weten wat een deugden deze Romeinen beoefenen! Op die leef-

" tijd bezoeken zij de gevangenen, de hospitalen; ze geven cate-
" chismus aan de gevangenen; helpen de zieken; wassen ze en bewijzen
" zoveel andere diensten. Het waren die jongens, die onder de lei-
" ding van pater Delorenzi door hun verstervingen, gebeden, biechten
" en communies de zaligverklaring van St.-Jan Berchmans bekwamen.

" De H. Vader heeft Don Bosco laten weten dat telkens als
" hij hem wil spreken, hij zich slechts moet laten "voordragen",
" zoals men zegt, of door Mgr. de aartsbisschop Berardi of door Mgr.
" Pacifici. Wat een goedheid! Don Bosco moest te Rome onderhandelen
" over zeer ernstige zaken met een zeker iemand, die naar men zegt,
" zeer moeilijk is. En wat wil je? Don Bosco spreekt met hem, over-
" tuigt hem, wint hem voor zijn gedachte en maakt er een weldoener
" van. Dat God het werk dat zo goed "fortite et suaviter" begonnen
" is, verder leide; en als alles geleidelijk gebeurt, dan zullen on-
" ze zaken bloeien. Don Bosco wordt te Rome op straat gegroet zo-
" als te Turijn en ik zou zeggen, nog meer. Elke morgen als hij bui-
" ten komt, vindt hij de trap en de portieken vol mensen, die op hem
" wachten. Zo hij doorgelaten wil worden, moet hij eerst van boven
" op de trap zijn zegen geven. Het staat iedereen aan dat hij zo
" rustig is en er zo blij uitziet. Zijn jovialiteit heeft ten andere
" vele harten veroverd.

" Nu wordt mijn schrijven onderbroken door Mgr. de aartsbis-
" schop van Colossi, Rossi Vacari en Don Bosco doet zijn ronde in Ro-
" me om de zieken te bezoeken. Hier dichtbij is er een zieke in ster-
" vensnood sinds veertien dagen; zij zegt dat hij niet kan sterven
" eer hij Don Bosco gezien heeft; als zij hem dan gezien zal hebben,
" dan is zij zeker dat zij zal sterven. En Don Bosco heeft ze nog
" niet kunnen troosten.

" Weet je dat je te veel werkt. Het spijt Don Bosco en hij
" zegt dat je je moet verzorgen...

" Pr. Francesca G.B.

" P.S. Voor het feest van St.-Franciscus werd er gezegd te wachten.
" De kamerheer van de keizer van Oostenrijk is in audiëntie bij
" Don Bosco. Prinses Orsini wacht op hem om hem bij prins Torlo-
" nia te vergezellen. Prinses Odeschalchi heeft 1.000 goudstuk-
" ken beloofd voor de kerk. De moeder van een van haar meiden is
" een orthodoxe Russin, ligt op sterven en wil van geen bekering
" weten. Don Bosco bidt; en bidt ook gij! Nochtans, dagen vóór
" ze ziek werd, had Don Bosco haar gezegd dat zij als katholieke
" zou sterven.

" Al wie naar Rome komt, kan al het schoonste zien wat er is;
" doch als hij de religieuze triomf van Don Bosco niet gezien
" heeft, heeft hij niets gezien. Aan jou mag ik dit schrijven,
" doch ik zou niet willen dat dit in het openbaar gezegd werd.
" Ik zie Don Bosco gaarne en precies omdat ik hem gaarne zie,
" is het beter dat er sommige dingen niet geweten worden.
" Vandaag zal ik de handen van St.-Pieter kussen, zij worden
" uitgestald in de kerk hier dichtbij. Zeg aan gravin Collegno

" dat haar Emilia ingeschreven wordt in de vrome vereniging van
" het H. Hart, toekomende zaterdag, O.-L.-Vrouw Lichtmis.

De persoon die sinds twee weken stervende was en over wie D. Francesca op het einde van zijn brief zinspelingen maakt, was een kloosterzuster, die hetzelfde huis bewoonde, waar Don Bosco te gast was. Alvorens te sterven, verlangde zij Don Bosco te zien. Elke dag drong zij daarop aan, maar Don Bosco was nooit vrij. Uiteindelijk sloot op een mooie morgen de portier de deur en zei hem:

"U zult niet buitengaan, eer u de zieke gezien hebt."

Don Bosco glimlachte en ging naar haar toe. De kloosterzuster was dolgelukkig omdat haar verlangens ingewilligd waren en Don Bosco zei haar:

- "Ga maar op reis, ik kom u het paspoort geven."

Tijdens die nacht overleed ze.

Een andere brief vol belangrijke gegevens en kinderlijke geestdrift kwam bij ridder Oreglia terecht:

" Dierbare Heer Ridder,

"

" Hoewel Don Bosco zich inspant om geen opzienbarende dingen te doen, behalve deze die hij doet door zijn woorden, schijnt
" het toch dat er hem tegen zijn wil in gebeuren. Luister hoe hier in
" Rome dingen verteld worden en die weldra gedrukt worden met de nodige documenten. Ik vraag u en ik bezweer u de zaak zeker nu nog
" niet publiek te maken.

" Een paar dagen geleden vroeg een goede jongen van het Col-
" legio Romano aan Don Bosco om een bezoek te brengen aan zijn broer
" of zuster (ik herinner het mij niet goed) die sedert een jaar veel
" pijn heeft in de arm. Als laatste poging, om het overige te redden
" hebben de dokters aangeraden hem af te zetten. Verbeeld u met wat
" een leed de vader van de jongen de uitspraak vernam. Don Bosco die
" door de broer uitgenodigd was, had spijt dat hij er niet naartoe
" kon gaan ter oorzake van de vele dingen die hij te doen had. Hij
" gaf hem nochtans de medaille, die wij nu met recht miraculeus kunnen noemen, en beval hem en de hele familie aan, tot Maria, Hulp der
" Christenen te bidden en de medaille op de zieke arm te leggen. 's
" Avonds deed de familie vol geloof wat hij gezegd had. 's Anderendaags 's morgens begon de zieke uit alle kracht te roepen dat hij
" genezen was en dat Madonna hem de gunst geschonken had. Dit zeggend
" hield hij zonder pijn de arm in de hoogte. Niemand kon geloven wat
" hij zag, maar er was geen twijfel meer. Toen zocht men de medaille,
" want elkeen wilde ze kussen en Maria danken; doch zij was niet te vinden. Waar kon ze zijn? Niemand wist het.

" En het spijt hen, want zij zouden ze als een kostbare relikwie be-
" waard hebben. Intussen was er aan de arm van het kind niets anders
" meer te zien dan een korst of een vlek, een litteken dat de vroe-
" gere kwaal bevestigt.

" Zondag (27) hebben wij hier dichtbij een groot feest gehad
" en P. Franco hield de preek over de St.-Pieterspenning. Grote toe-
" loop van volk en prachtige muziek. Maar na het feest in de kerk
" was er gevaar voor een feest op straat. Terwijl het volk buiten
" kwam en zich over het uitgestrekte plein voor de kerk en het huis
" van de graaf verspreidde, kwam Don Bosco na een bezoek in Rome
" thuis. De mensen bleven stilstaan, een naam wordt gemurmeld en al-
" len lopen naar Don Bosco toe om rondom hem samen te dringen. Hij
" bleef rustig te midden van graaf De Maistre, markiezin Villarios,
" prinses Orsini en anderen, Men had zich aan zulke ontmoeting niet
" verwacht. Iedereen wilde hem zien, zijn hand kussen en de naam van
" Don Bosco werd uitgesproken en herhaald door duizend en meer mon-
" den, die vertelden over zijn deugden en de mirakelen die hij ver-
" richt had. Het was niet gemakkelijk hem daaruit te halen. Velen
" weenden bij deze grote belangstelling. De moeder van de twee Spaz-
" zacampagna die erbij aanwezig was, voelde minder het leed aan zover
" van haar kinderen gescheiden te zijn bij het zien van de algemene
" genegenheid voor Don Bosco en dankte de Voorzienigheid dat zij hen
" onder de hoede van zo een goede en heilige persoon gebracht had.
" Ik vertel u nog geen duizendste deel van deze betoging. Het was er
" een in de aard van deze die het Romeinse volk gewoonlijk aan de H.
" Vader brengt. Don Bosco werd ten huize Torlonia verwacht als een
" engel. Dit huis dat zich voor een koning niet zou gestoord hebben
" kwam in beweging; behalve de zieken kwamen allen naar beneden om
" Don Bosco aan de deur te ontvangen. De bedienden en zoveel meer de
" heren die hem omringden, stonden verstomd. Maar Don Bosco maakt in
" alles en overal uitzondering. Zoals gewoonlijk liet hij op zich
" wachten. Eindelijk was hij er en werd er feestelijk ontvangen. Hij
" zegende de zieken, sprak met alle leden van deze adellijke familie
" en bleef enige uren in dit huis waar het goud in de laden opgehoopt
" ligt en met hele handvullen tegen de muren gegooid. De prins wilde,
" noch kon van Don Bosco niet meer weg en wilde hem alles met grote
" en liefdevolle eenvoud tonen. Toen Don Bosco zoveel en zo grote
" zalen zag, zuchtte hij en zei: "Ach, heer prins, als ik die zalen
" had, hoeveel bedden zou ik er kunnen plaatsen voor mijn arme jon-
" gens!" Op het einde nodigde de prins hem uit om een mis te komen
" lezen en beloofde hem ook te helpen in zijn liefdewerken. Hij ver-
" gezelde hem tot aan de koets, deed de deur dicht en herhaaldelijk
" dankte hij hem, omdat hij zich verwaardigd had hem een bezoek te
" brengen.

" En moet ik u nu vertellen over een bezoek bij een arme
" zieke die sinds meer dan zes maanden blind is. Het schijnt dat Don
" Bosco aanzien wordt als de genezer van alle kwalen, alleen maar
" door de zieke met de handen aan te raken. Deze zieke kuste de
" medaille en zei:- "Ach, raak mijn ogen aan met uw handen dat ik
" zie, o Heer!"

" Wat een geloof!

" Don Bosco heeft nog al wat te doen om al die mensen die ho-
" pen of er zeker van zijn een gunst te verkrijgen, gerust te stel-
" len. In elk geval is het bewezen dat zijn bezoeken nuttig zijn of-
" wel voor de ziel ofwel voor het lichaam. Een zieke was in ster-
" vensgevaar ten gevolge van overvloedige bloedspuwingen; zij werd
" door Don Bosco gezegend en werd onmiddellijk beter; zij zei dat
" zij genezen was. Zij zond hem, naar vermogen, een kleine maar har-
" telijke gift.

" Maandag (28) was hij te Caravita waar eertijds de bloem van
" de Romeinse dames in de congregatie opgenomen werd. Vroeger tijd
" was ze bloeiend, maar is nu tot groot nadeel vervallen.

" Op de conferentiedagen kwamen er nog vier of zes of hoog-
" stens acht heren naar de vergaderingen. De jezuiten, die te Rome
" almachtig zijn, slaagden er niet in deze sociëteit te doen herle-
" ven. Daarom nodigden zij Don Bosco uit een mis te komen lezen
" en een kleine preek te houden. Don Bosco aanvaardde. Het nieuws
" werd bekend en lang vóór de tijd liep de kerk vol. Om 8 u. zoals
" vastgesteld, kon niemand meer in de kerk binnen. Don Bosco liet
" zoals altijd op zich wachten. Het slaat 9 u., het slaat half tien
" en hij is niet te zien. Het volk toonde zich niet ongeduldig, maar
" telkens als er nieuwe rijtuigen aankwamen, waren ze aan de deur en
" op straat. De enige onrust die de mensen hadden was dat Don Bosco
" niet zou komen.

" Eindelijk kwam hij aan. Het was een beetje vóór 10 u. Doch
" hij kon niet in de kerk binnen omwille van de massa volk en er was
" niet weinig tijd nodig om in de sacristie te geraken. Nadat hij de
" gewijde gewaden aangetrokken had, ging hij de H. Mis lezen, deelde
" veel communies uit en sprak hen toe. Hij begon met te zeggen:
" "Geloof, geloof is er nodig, o mijn dierbaren, om te werken."
" Hij zegde dat met zoveel geestdrift dat het wel scheen of een
" elektrische lading het gemoed van zijn toehoorders doorschokte.
" Hij scheen geïnspireerd te zijn. Hij berispte, maar werd eerbie-
" dig aanhoord. Hij deed aanbevelingen en ze zullen het doen. Toen
" hij het verhoog, dat dienst deed als preekstoel verliet, wilde
" niemand naar buiten gaan. Allen drongen rondom hem heen, iedereen
" wilde hem spreken en enkel nadat hij een kop koffie gedronken had
" en beloofd had terug te keren, lieten ze hem door.

" Aan het altaar, in de gangen, in de sacristie stonden de
" mensen op hem te wachten. Ze waren zoals onze jongens, die na het
" avondgebed hem van alle kanten omringen om hem de hand te kussen.
" Allen wilden hem hun noden zeggen of zieken laten zegenen. Zo goed
" als het ging werd hij uit hun midden gerukt en half gebroken naar
" het collegio Romano gebracht. En zeggen dat het grootste deel van
" die dames al om zeven uur in de kerk zat!

" 's Middags zaten er nog velen te wachten in de hoop hem te
" kunnen groeten.

" In het midden van de straat was het een ontroerend schouw-
" spel. Nauwelijks zag men hem of van alle kanten kwam men toegelo-

" pen; moeders met hun kindjes op de arm; dames, heren, priesters,
" jezuieten en anderen en nog anderen, allen om een zegen te ontvan-
" gen. Ik kon niet anders dan mijn hoed voor mijn gezicht houden en
" wenen, en bidden voor die vrome zielen zo vol geloof. Ik zag er ook
" die de tranen in de ogen hadden; onder meer een pauselijke garde,
" markies Nannerini, die op Don Bosco stond te wachten om hem naar
" zijn huis te brengen en er zijn arme zieke echtgenote te zegenen.
" Moe van wachten stapte hij in zijn koets. Heel de straat
" was vol volk en van weerskanten van de straat stonden lange rijen
" koetsen van edelen. En kijk, iedereen werpt zich op de knieën en
" roept:

" - "Don Bosco, uw zegen!"

" De koetsiers ontbloten hun hoofd en Don Bosco moest in het
" Rome van de pausen het volk zegenen.
" "Crescit eundo" de geestdrift voor onze zo beminde Don Bosco; en
" waar ze hem voor een ogenblik, zo zeggen ze, kunnen hebben, laten
" ze hem niet meer los. En hij is nooit haastig. Om hem te kunnen
" spreken liggen er sommigen halve dagen, om zo te zeggen op de
" loer, en als ze dan een tien minuutjes met hem kunnen spreken,
" dan zijn ze dol gelukkig.

" Waarschijnlijk zal Don Bosco zoals hij het verlangde, op al
" de schone brieven die hij ontvangen heeft, niet kunnen antwoorden,
" daar hij overbelast is met bezigheden. Hij heeft er mij ook ver-
" scheidene laten lezen. Wat waren ze schoon geschreven! En om de
" mensen die een audiëntie afwachten een bewijs te geven van het
" goed hart en de gevoelens van onze jongens, heb ik er enkele
" te lezen gegeven aan verscheidene personen en allen loofden de
" deugden die uit deze oprechte woorden uitstraalden. Allen wezen
" erom gedankt! en zo Don Bosco elkeen niet kan beantwoorden, zal hij
" voor allen samen een lange brief schrijven, die in lengte alle
" ontvangen briefjes zal evenaren.

" Ik eindig maar ik voel dat ik een plicht moet vervullen
" tegenover al de jongens van het huis, die tijdens de afwezigheid
" van Don Bosco zich zo gedragen dat Don Bosco bij zijn thuiskomst
" geen reden tot klagen zal hebben. Nochtans verleden zondag en maan-
" dag is hij bij jullie geweest om jullie te zien, en hij was niet
" erg tevreden. Hij ziet zoveel dingen waarover hijzelf jullie wil
" schrijven als hij een beetje tijd vindt. Ik weet niet hoe hij het
" gedaan heeft, maar hij heeft het nog nooit zo druk gehad als deze
" dagen. De geheimen van God en van zijn trouwe dienaars zijn altijd
" ondoordringbaar. Velen zullen al de hartenklop hebben! mocht
" het tot hun heil zijn!...

"

Pr. Francesca G.B.

Van dat bezoek dat door de eerbiedwaardige aan het Oratorio op on-
zichtbare wijze gedaan werd, bestaan er stevige bewijzen. Hij kon aandui-
den wie van de jongens hij de rijen zag verlaten tijdens de wandeling en
wie met geld dat hij bij de prefect in bewaring had moeten geven, aankou-
pen was gaan doen, wie hij in het geheim onaangepaste boeken zag lezen,

wie hij 's avonds ongezien uit de zangklas zag weggaan, enzovoort.

Een salesiaan, nog altijd in leven, verzekert: "In de nacht, die de dag voorafging waarop Don Bosco de brief aan de jongens deed schrijven, heb ik gedroomd dat Don Bosco naar het Oratorio gekomen was. Toen ik mij bij hem beklagde over gewetensonrust, zei Don Bosco me: - "Weet je waarom? Omdat je nog niet helemaal van Don Bosco bent." - En ik meende dicht bij een smalle en hoge brug te staan, waaronder diep en zwart water stroomde. Ik durfde niet oversteken, maar Don Bosco nam mij bij de hand, moedigde mij aan met zijn woorden, ging zelf eerst over de brug en met Gods hulp bevond ik mij gaaf en gezond aan de andere kant. Nauwelijks was Don Bosco terug van Rome of ik vertelde hem mijn droom en hij antwoordde mij dat ik gerust mocht zijn."

" zo wonderbare wijze gered had. Het feest is speciaal ingericht
" voor de zegen van de lammeren. Arme beestjes! Zij zijn feestelijk
" omkranst met bloemen, liggen op een mollig kussen en worden na de
" mis naar het altaar gedragen en gezegend. Tijdens de plechtigheid
" blaatten die zachte beestjes en likten de hand van de priester.
" Wat een gedachten op dit ogenblik! Na de plechtigheid werden zij
" onmiddellijk naar het Vaticaan gebracht bij de paus, die ze naar
" een klooster zendt; daar worden ze onderhouden om later de wol
" te leveren voor het heilig pallium van de Herders.

" Maar ik weet dat dit alles niet is wat ge verlangt. Ge
" wacht op dingen die Don Bosco aangaan. Altijd hij en niemand anders
" dan hij! Gij verlangt dat hij alleen het onderwerp is van mijn
" brieven en ik ben blij dat ik niets anders te doen heb dan mijn
" hart uit te spreken. Al verscheidene keren heeft Don Bosco zo
" een geestdrift opgewekt dat het niet alleen moeilijk is ze te
" beschrijven maar ook om het zich te verbeelden. Op elk uur is er
" volk om hem te spreken, en uit alle klassen. Nauwelijks zien ze
" hem of ze vallen op de knieën en vragen zijn heilige zegen.

" Het schijnt wel afgoderij en toch is het niets anders dan
" rechtzinnige en diepe eerbied voor de goede dienaar van God. Mocht
" u zien wat een gewoel van personen er is, als Don Bosco audiëntie
" verleent, ge zoudt er eveneens stom bij staan. Vandaag vb. moest
" hij te drie uur beginnen en hij kon het slechts om zes u., omdat
" hij te laat thuis gekomen was; in plaats van om 12 u. te middag-
" malen was het kwart vóór drie. En dan wat een gedrang. Sommigen
" die daar sinds half twaalf waren, dienden te wachten tot 7 u. 's
" avond en langer. En Don Bosco? Hij was altijd kalm, sereen en ge-
" duldig om naar iedereen te luisteren en iedereen te troosten en te
" ontvangen met die goedheid die hem eigen is. Als er niets anders
" was waardoor hij groot is, dan zou zijn zachte manier van hande-
" len voldoende zijn, zo zegt men hier. Onder meerdere personen was
" er prinses Odescalchi; zij was al andere keren tevergeefs gekomen
" en kon hem nu benaderen. Deze arme zieke orthodoxe Russin die door
" Don Bosco gezegend werd, sprak nog slechts over hem en dankte hem
" voor zijn goedheid dat hij haar bezocht had; zij zegt dat toen
" zij zijn zegen ontving er een koude mysterieuze rilling over de
" rug liep, dat de medaille, die zij van Don Bosco gekregen heeft,
" haar trouwste gezelschap is en zij weent en bidt telkens als zij
" aan Don Bosco denkt. Wat een triomf voor de Kerk zo zij zich be-
" keerde! Meerdere van haar geloofsgenoten zouden zich eveneens
" bekeren. Bid ginder ook voor deze ongelukkige en de Heer schenke
" haar de gezondheid van het lichaam, zo het haar zalig is en zeker
" de zaligheid van haar ziel.

" Als Don Bosco in de stad is, bezoekt hij zoveel huizen en
" families die hem vroeger onbekend waren; hij gaat erheen omdat men
" zijn zegen verlangt of hem bij een zieke wil brengen. Wat ik
" hier zie, schijnt een fabel te zijn en toch is het de waarheid.
" Iemand bleef een hele dag zonder eten met het verlangen hem te
" spreken en moest toch opnieuw vertrekken zonder deze troost ge-

" had te hebben. Ze vertrok wenend met het inzicht terug te keren.
" De pastoors nodigen hem uit in hun kerken, de rectors in hun in-
" stituten, de paters in hun kloosters. Dat zijn dingen van elke
" dag. Ik weet dat ik het u al zo dikwijls gezegd heb, maar ik
" weet ook dat het u plezier doet, dat te horen herhalen.

" Don Bosco wordt geprezen over de gang van het huis, maar
" hij schijnt er niet voldaan over te zijn. Deze twee dagen "toen hij
" er zijn speciale aandacht op vestigde, zag hij dingen die hem diep
" bedroefden". Zodra hij kan, zal hij mij de namen geven en ik zal
" ze u zenden tot uw norm. Zijt ge tevreden? Misschien niet; welnu,
" men zal doen wat het beste is voor u en voor uw zielen.

" Don Bosco dankt de Voorzienigheid voor wat ze deed en doet
" voor ons huis. Hoeveel personen, die ons vroeger niet kenden, zijn
" nu onze vurige weldoensters geworden! God is wonderbaar in zijn
" dienaren! Aan iemand die Don Bosco over gewetenszaken wilde spreken
" zei hij eer hij ze aanhoord had, wat ze verlangde en antwoordde in
" de zin van haar verlangens.

" Een andere die zo lang moest wachten, toonde zich kwaad en
" gedroeg zich bijna op een onbeschaamde manier. Don Bosco had hem
" op dezelfde manier kunnen antwoorden, maar deed niets en zweeg.
" Beschaamd viel die man dan op de knieën en vroeg vergiffenis. Met
" zulke voorvalletjes zou men vele bladzijden kunnen vullen, maar
" het is overbodig altijd hetzelfde te vertellen.

" Aan *... zegt Don Bosco dat hij welgemoed moet werken en
" "het stof der aarde niet met het goud mag mengen."

" Don Bosco is bijna helemaal hersteld van het ongemak waar-
" aan hij leed en werkt weer voor vijftien. Het is om iemand die er
" van geniet en niets doet, beschaamd te maken. Veel dank aan D. Du-
" rando voor het goede nieuws van mijn dierbare studenten; de hele
" dag ben ik in hun midden om 's avonds te midden van mijn vakjongens
" te zijn. Wie vertelt hun het voorbeeld voor de feesten? Wie assis-
" teert er in de avondschole? Daarover kreeg ik geen nieuws en ik
" verwacht er zoals ook Don Bosco; en niet alleen daarover maar over
" heel het huis. Hoe blij is hij als hij brieven krijgt en ik verze-
" ker u dat hij er aandacht voor heeft. Bijna allen spreken hem over
" terugkeren, de heer prefect die niets zegt, verlangt het wellicht
" het meest van allen. O, mijn dierbare, voor deze maand is er nog
" geen spraak van, en voor de volgende staat het nog te bezien. Na
" gedane zaken zullen wij het betwisten. Het zal onmogelijk zijn dat
" hij vlug terug is, nu hij zoveel verplichtingen aanvaard heeft. De
" heer graaf Vimercati dankt alle jongens en weent bij de gedachte
" aan hen. Mocht hij genezen en eens naar Turijn komen bij ons! Wat
" een feest zouden wij vieren en hij zou het echt verdiend hebben!

" De loterijbriefjes vliegen weg; iedereen verlangt er. Dat
" de ridder er ons een goed pak zende.

" Nu deze goede naam uit mijn pen valt, zeg hem dat Don Bosco
" mij belast hem te vragen aan de markies Fassati, ridder Collegno
" Zaverio, ridder Villanova Clemente mee te delen dat Don Bosco lan-
" ge tijd over hen gesproken heeft met de H. Vader en dat hij voor

" hen dingen verkreeg die hun veel plezier zullen doen en veel vol-
" doening zullen geven. Don Bosco laat mij aan pater Gallina schrij-
" ven dat hij de maand van St.-Jozef niet mag doen. Hij is zeer zwak
" van gezondheid en is er niet zeker van dat hij dan te Turijn zal
" zijn. Hij aanvaardt zijn goede wil en verontschuldigt zich; een
" andere keer zal hij tevreden zijn hem te kunnen voldoen.

" Het is middernacht en ik zet er een punt achter.

"
" 30 januari.
"

" Don Bosco is al op zijn kamer en als hij er niet mee
" begint, zal hij deze morgen geen mis lezen, niet alleen om 8 u.
" maar ook niet om tien. Een goede markiezin bevindt zich hier elke
" morgen om bij Don Bosco te biechten en kan niet. Maar ze houdt vol
" tot ze voldaan is. De koetsen komen nu al aan en het is slechts
" 7 u. in de morgen en al die mensen komen om te biechten. Zal
" Don Bosco het kunnen? Ik betwijfel het.

" Ik weet niet of ik het al geschreven heb, maar de
" H. Vader heeft zich verwaardigd een mooie som te schenken voor de
" Oratoria. Toen Don Bosco hem ging groeten, wilde de H. Vader in
" zijn liefdadigheid hem iets geven; hij ging naar zijn geldkistje
" maar het was leeg. De goede Pius glimlachte en wendde de ogen ten
" hemel:

" - "En zeggen dat de wereld niet weet dat de paus geen
" cent meer voor zich zelf heeft! Ik ben financieel in dezelfde
" toestand als St.-Pieter."

" En dan keerde hij zich tot Don Bosco:

" - "Mijn dierbare", zei hij, "kijk, er is weinig verschil
" tussen mij en uw wezen. Gij leeft van de Voorzienigheid en ik
" van de liefdadigheid. Mijn kinderen zullen erin voorzien."

" Als ik die woorden schrijf, komen mij de tranen in de ogen,
" doch de H. Vader was blijmoedig van geest en betrouwde op God.
" 's Anderendaags gaf hij aan Mgr. Ricci, zijn geheime kamerheer,
" 90 Romeinse goudstukken die de waarde hebben van zowat 600 lires
" en zei:

" - "Een arme vader aan zijn arme kinderen." - De Voorzie-
" nigheid was welwillend tussengekomen.

" Ik schrijf u nog een lieve anekdote waar ik getuige van
" was in de wachtkamer van Pius IX om in audiëntie ontvangen te wor-
" den. Intussen komt Mgr. Ricci:

" - "O! Don Bosco, Z. Heiligheid wacht al vier uren op u
" en roept u; kom, kom, want nu bent u de H. Vader van Rome zoals
" Z.H. zegde."

" Zorg voor uw gezondheid. Groet vanwege Don Bosco en mij-
" nentwege onze dierbare jongens; de Heer zegene jou en mij.

"
" Geheel de uwe in de Heer
" Pr. Francesca G.B.
"

" P.S. - Don Bosco keurt het goed dat Bisio naar de boekbinders over-
" gaat en vraagt dat men een assistent bij de schrijnwerkers
" zou aanstellen. Van de morgen tot de avond is hij bezet en
" kan niet schrijven, zoals hij het verlangt. Don Bosco kreeg
" van de paus nog veel andere gunsten die u zult kennen op
" zijn tijd. En nu watertanden! Over terugkeer nog geen
" spraak; men zweert hier samen om hem niet te laten vertrek-
" ken. Ook de leden van de hogere clerus vragen zijn zegen en
" vereren hem als een heilige. Te Rome weet iedereen wie Don
" Bosco is, te Turijn niet. Zo vlug mogelijk zal ik de druk-
" proeven over "St.-Jozef" zenden; ik vrees dat ik ze nog
" zelf zal moeten verbeteren.
" Onze gezondheid is goed. Overal vereerders. Ook de koning
" van Napels wil Don Bosco zien en hem een aalmoes geven.

Bewondering, levendige nieuwsgierigheid, het voorbeeld van andere leden van de koninklijke familie bewogen Francesco II.

Rome herbergde de afgezette prinsen van Italië en die lieten niet na Don Bosco te benaderen om ook de man te kennen over wie alleman praatte. De Groothertog van Toscane, Leopoldo II, was in zo een vriendschappelijke verhoudingen met hem gekomen dat hij hem naast zich wilde tijdens de laatste uren van zijn leven. Francesco V, hertog van Modena, was hem meermaals gaan opzoeken en stond zo erg in bewondering voor zijn goedheid dat hij zijn werken begon te steunen. Hij bleef dat met edelmoedigheid doen, zolang hij leefde.

Beide prinsen waren christelijk gelaten in hun lot, maar dat waren de Napolitaanse edelen niet, die na de val van Gaeta de koning van Napels naar Rome gevolgd waren. Nauwelijks was Don Bosco aangekomen, of hij werd opmerkelijk gadeslagen door hen die hem 'of vaak gingen opzoeken of hem in een of ander door hen bezochte woning ontmoetten, en dan ondervroegen ze hem over de toekomst van hun lotsbestemming, waarbij zij steeds de vaste overtuiging hadden, dat de wederoprichting van het rijk der twee Sicilië's niet lang zou uitblijven. Don Bosco had hun geantwoord:

- "Heren! Het is niet nodig u nog langer op die manier te paaien met ijdele verwachtingen. Het is mooi uw genegenheid te betuigen aan verbannen prinses door ze te volgen en te troosten, maar laat alle hoop varen ze ooit als regeerders naar Napels te zien terugkeren."

- "Hoe is het mogelijk?..."

- "Luister! Volgens de gewone regels van de mogelijkheden schijnt het dat Zijne Majesteit op een van de twee volgende manieren de troon opnieuw zou kunnen bestijgen: of door een vredelievend vergelijk van de toestand in Italië en dat houd ik voor een utopie en iets absurds; of door een gewapende buitenlandse tussenkomst en dat kan, meen ik, op geen enkele manier voorzien worden."

- "Bijgevolg..."

- "Keer naar Napels terug! Hier kunt u niets verrichten voor de zaak van uw koning. Als de wederoprichting echter ooit mocht komen, kunt u daar, omdat u ter plaatse bent, u met de hoop vleien hem ter hulp te zijn."

De dienaar Gods deed zijn best om die heren buiten Rome te krijgen, misschien wel om een goede dienst aan de paus te bewijzen.

Ook koningin-moeder Maria-Teresa, tweede echtgenote van koning Ferdinando II verlangde ernaar Don Bosco te zien en stuurde haar hofridder de hertog van de koningin om hem te zeggen:

- "Hare Majesteit de koningin-moeder wenst zich een ogenblik met u te onderhouden: wanneer kan Don Bosco zich naar haar paleis begeven?"

Don Bosco stelde een uur vast en men kwam hem met de koets halen. Het werd een lang gesprek. De koningin wenste van de eerbiedwaardige een roemrijkere toekomst en de terugkeer naar haar hof te vernemen; maar zij ontving slechts dit precieze antwoord:

- "Majesteit, het spijt mij het u te moeten zeggen, maar u zult Napels niet weerzien!"

Toen Don Bosco naar huis terugkeerde, vertelde hij bovenvermeld gesprek aan D. Francesca. Deze laatste merkte op:

- "En u had de moed dergelijke dingen aan die arme dame te zeggen?"

- "Dat is toch natuurlijk", zei Don Bosco; "zij vragen mij naar de waarheid en ik moet hun de waarheid zeggen."

Dat antwoord kwam ook de koning van Napels ter oren; hij ook verlangde vurig de dienaar Gods te mogen ontmoeten en wendde zich daarom tot de hertogin di Sora, geboren Borghese. Ze bewoonde Villa Ludovisi, waar Don Bosco de H.Mis al was gaan celebreren en een korte preek was gaan houden.

Over die dagen stuurde de heer Pietro Angelini nog meer nieuws aan zijn vriend ridder Oreglia:

" Rome, 1 februari 1867.
"
" Vriend ridder en zeer geachte heer,
"
" ... Het leven van Don Bosco is zeker nergens rustiger dan te
" Turijn te midden van zijn beschermelingen en de bezigheden die zijn
" ijver hem aan de hand doet in de beoefening van zijn priester-
" werk. Van 's morgens tot 's avonds wordt hij belegerd door een
" ontelbare menigte uit alle rangen, geslacht en stand, die hem

" willen zien en spreken; nooit heeft hij een vast uur om te eten,
" te slapen, te rusten, zijn gezondheid begint er onder te lijden;
" en als hij er niet in slaagt vlug te vertrekken zoals hij zou
" vastgesteld hebben, dan moet hij ernstige voorzorgen nemen om
" niet ziek te worden. Wat mij betreft, ik heb hem verscheidene ke-
" ren vluchtig gezien en verleden zondag had ik de troost hem te
" midden van mijn gezin aan tafel te hebben; met het grootste ge-
" noegen en met ware dankbaarheid zal het zich blijven herinneren
" hoe het gedurende verscheidene uren van zijn tegenwoordigheid en
" zijn zo gewenst gezelschap genoten heeft. Nu hij te Rome zoveel
" mensen heeft tevreden gesteld, hen aanhoord en gezegend heeft,
" raad heeft gegeven en voor hen gebeden heeft, nu hoop ik dat hij
" ook voldaan van hier moge vertrekken en ons de hoop laat, zoniet
" de zekerheid, van hem vlug terug te zien. De H. Vader, bij wie hij
" gisteren voor de derde maal geweest is, sprak hem over de feesten
" die hier in juni zullen plaats hebben en zei dat de tegenwoordig-
" heid van Don Bosco daar waar het merendeel van de bisschoppen van
" de katholieke wereld bijeenkomt, zeer opportuun zou kunnen zijn.

" De goede markiezin di Villarios zei mij gisteren dat zij
" een brief van u ontvangen had en dat zij hem vandaag nog zou
" beantwoorden: ik betwijfel het echter sterk, daar Don Bosco op dit
" ogenblik met al zijn bezigheden al haar tijd en ook haar gedach-
" ten in beslag neemt.

" Hier blijven wij van een volmaakte rust genieten en Rome
" schijnt blijer en serener te zijn na het vertrek van de Fransen.
" De H. Vader, is kalm en geniet, goddank, van een benijdenswaardige
" gezondheid, hij wandelt gedurig in de drukste straten te midden
" van een massa volk die hem omringt en toejuicht. Hij had beslist
" in één enkel consistorie omstreeks Pasen alle bisschoppen van alle
" vacante bisdommen te benoemen, maar nu zegt men dat hij er enkel
" een groot deel zal benoemen; ik denk dat Don Bosco in opdracht
" van Ricasoli, zijn aandeel in de beslissing zal gehad hebben. La-
" ten wij hopen dat dit een begin is van het algemene welzijn dat wij
" allen sinds lang verwachten en dat weldra de zege van de waarheid
" heid en van de rechtvaardigheid moge verwezenlijkt worden.

"
"

Pietro Angelini.

Te Rome verwachtte men er zich dus aan dat de nieuwe bisschoppen
weldra bevoegd verklaard zouden worden; de keuze zou echter met zware
moeilijkheden gepaard gaan. De regering had aan comm. Tonello zestig na-
men van graag geziene geestelijken overhandigd om ze aan de heilige
Stoel voor te leggen. De paus wist meteen dat sommige daarvan uitgescha-
keld moesten worden, terwijl andere hem onbekend voorkwamen. Hij liet Don
Bosco daarover schrijven naar verscheidene plaatsen om nadere uitleg en
de dienaar Gods bezorgde hem de antwoorden.

Ook door het Vaticaan werd aan de commandeur een lijst van waardig

geoordeelde priesters overgemaakt met erbij de lijst van de bisdommen, die hun zouden toevertrouwd worden en die werd naar Florence opgestuurd. Het ministerie onderzocht ze. Sommige van de kandidaten werden zo maar uitgesloten, zo bij voorbeeld Mgr. Paolo Ballerini, aftredende aartsbisshop van Milaan, omwille van de verwoede drijfverijen van de sektariërs; de paus had hem daarna gepromoveerd tot de hoofdkerk van Alessandria. Anderen wilde men niet benoemd zien op de plaats waar de paus hen voorstelde; hij werd ook verplicht de een of andere bisschop, die zijn zetel al bekleed had, naar een ander bisdom over te plaatsen.

Pius IX maakte enkele opmerkingen, maar hield niet halsstarrig aan zijn voorstellen vast, omdat het hem toescheen dat hij het doel toch niet zou bereiken en gevaar liep dat de onderhandelingen konden stranden. Daarom besliste hij op aanraden van Don Bosco van dat ogenblik af een aanvang te maken met het aanvaarden van een zeker aantal van hen tegen wie de Regering geen verzet zou aantekenen. Daarom - en om de koning welgevallig te wezen -, stelde hij voor Mgr. Luigi Nazari di Calabiana van Casale naar Milaan over te plaatsen en voor Casale werd Mgr. Pietro Maria Ferrè benoemd, die sinds 1852 bisschop van Crema was en die wegens het verzet van de regering geen bezit had kunnen nemen van het bisdom Pavia. Op dezelfde wijze bestemde hij Mgr. Giovanni Battista Cerutti voor Savona, Mgr. Giacomo Jans, vicaris-capitularis voor Aosta en verschillende anderen elders.

Com. Tonello, een echte gentleman, loyaal en christelijk, had zich bij die lange onderhandelingen ingespannen om elk misverstand en elke hinderpaal voor een goed verloop uit de weg te ruimen; hij luisterde graag naar de raadgevingen van Don Bosco, die nu en dan met hem ging praten. D. Francesca vertelt dat hij hem op zekere dag naar de commandeur vergezeld had en meer dan een uur het einde van de audiëntie had moeten afwachten.

De dienaar Gods zette hem de opdracht van de paus uiteen en legde hem een lijst voor van enkele Piëmontese priesters, die voor de Oude Staten gekozen moesten worden. Tonello keurde die lijst, die ten andere al door de paus aanvaard was, goed. Don Gioachino Berto zag later die lijst die door Don Bosco gereedgemaakt en met eigen hand geschreven was; de eerste naam was die van kanunnik Lorenzo Gastaldi, voor de zetel van Saluzzo. De commandeur steunde direct die keuze, omdat hij op het kantoor van de knappe advocaat Gastaldi, vader van de kanunnik, praktijk uitgeoefend had. Pius IX vroeg Don Bosco om uitleg van de kandidaat en ontving er erg gunstige. De eerbiedwaardige was ervan overtuigd dat de Kerk met Gastaldi een ijverige prelaat verworven had, bewonderenswaardig omwille van zijn kennis in alle takken van de wetenschap en vooral wat godgeleerdheid betref en dat de opgroeiende salesiaanse congregatie in hem een sterke steun zou vinden. De dienaar Gods wilde trouwens ook een oprecht bewijs leveren van de achting, de erkentelijkheid en de genegenheid tegenover een hartelijke vriend. De anderen, door Don Bosco voorgesteld en even waardig, waren: voor Alba: kan. Eugenio Roberto Galletti uit Tu-

rijn; voor Asti: kanunnik Carlo Savio uit Cuneo; voor Alessandria: kan. Antonio Colli uit Novara; voor Cuneo: kan. Andrea Formica uit het bisdom Alba.

Toen de eerste berichten van die benoemingen te Turijn bekend geraakten, hoorde D. Giovanni Cagliero, die zich in de curie bevond, de vicaris-capitularis, Mgr. Zappa, uitroepen:

- "Men zal de vriend moeten blijven van Don Bosco! Don Bosco deelt mijters uit!"

" in uw vrome gebeden aan en heb de eer mij te noemen, vanwege de
" Adoratrici del SS. Sacramento, 2 februari 1867.

"

"

"

uw zeer nederige en verplichte dienaress
Zuster Maria Teresa dei SS. Cuori, overste.

In die dagen schreef D. Francesca:

"

3 februari 1867.

"

"

Dierbare heer ridder,

"

" Om geen afgunst te maken wissel ik een beetje mijn brieven
" af, nu eens een aan u, dan eens een aan de prefect; ik begin met
" het huis waar wij wonen en moet u iets zeggen, dat niet onver-
" wacht zal zijn, doch nieuw. Het is echt waar, dat heer graaf Vi-
" mercati bedreven en schrander is in zijn werwerken. Hij wil niet
" dat er een enkel vroom huis is dat hem geen dank verschuldigd is.
" Weet u dat behalve het vele dat hij al deed, hij eergisteren
" slecht figuur sloeg, echt om ieder christen mens beschaamd te ma-
" ken. Gelukkig had hij zich op voorhand verontschuldigd voor de
" belediging die hij zinnens was; voor de rest was het werkelijk een
" geval om de vlucht te nemen naar Turijn; hij beval zijn hemdenmaak-
" ster zo vlug mogelijk voor Don Bosco en voor mij vier hemden, en
" wat een hemden!, te maken en vier zakdoeken, acht in totaal die
" wij dan onverwacht op ons bed zouden vinden. Bij de moeite van de
" was, komen er nog die onkosten bij! Leve het luilekkerland! Ik ge-
" loof dat Pellas in onze verontwaardiging zal delen en vergoeding
" zal vragen. Hij heeft gelijk, maar het is niet alles. Om Don Bosco
" iedere kommer voor een fooi te sparen, heeft zij eraan gedacht dit
" te voorkomen en hem zelf iets voor zijn dierbare jongens gegeven,
" waarvan zij zoveel houdt in hun directeur. Op een avond gaf zij 36
" lires, verontschuldigde zich niet méér te kunnen geven en dankte
" hem dat hij daar gekomen was en hun vele werk vermeerderd had.

"

" "Het Eeuwfeest van St.-Pieter" vaart met volle zeilen; het
" werd aan de paus voorgelegd; onmiddellijk las hij er enige blad-
" zijden uit en keurde de opportuniteit ervan goed. Het exemplaar
" dat de paus ten geschenke gegeven werd, was prachtig gebonden in
" wit linnen, en 25 exemplaren minder elegant waren voor de monseig-
" neurs; alles was gedaan op kosten van de goede en milde Vimercati.
" We mogen niet het minste verlangen laten horen of het wordt vol-
" daan.

"

" Een paar dagen geleden was ook ik ten huize van Torlonia. De
" heer prins is waarlijk geboeid door Don Bosco. Ik weet niet of hij
" al iets voor het Oratorio gedaan heeft, maar hij zal het zeker
" doen. Hoewel hij al een hele voormiddag van Don Bosco

" genoten had, was hij hier vrijdagavond al terug voor een tegen-
" bezoek. Hij deed niets dan zijn bewondering uitdrukken, als hij
" hoorde vertellen over het huis en begreep hoe groot de nood was.
" Moge God hem een goede gedachte ingeven. Bij die gelegenheid zag
" ik zijn arme vrouw; hij zal wel weten dat zij geestesziek is.
" Dicht bij Don Bosco was zij kalmer; zij kuste zijn hand en gaf
" geen tekens van zinneloosheid. Arme vrouw! 's Avonds toen prins
" Torlonia er was, zat hertog Salviati te wachten; het was de twee-
" de maal dat hij kwam zonder hem te kunnen zien; en nu moest hij
" nog een uur wachten.

" Het is nooit gehoord dat Romeinse prinses hun opwachting
" doen; Don Bosco moest er zijn om een nieuwe gewoonte in te bren-
" gen. Prins Ruspoli wachtte geduldig gedurende twee uren om Don te
" Bosco kunnen spreken. Er zijn er die wenen omdat zij hem zullen
" missen. Nochtans werd er een middel gevonden om hem vast en zeker
" in huis te krijgen: of ziek worden of hem aalmoezen beloven. Vb.:
" Een dame heeft 700 loterijbriefjes genomen, daarbij belooft zij
" nog een gift; maar ze wil dat hij het geld bij haar gaat halen.
" Hij zal zeker gaan, zoniet draag ik er hem naartoe. Op een andere
" plaats maakte men een gift klaar; men nam 500 briefjes en men zal
" hem het geld geven, doch in zijn eigen hand. Aldus een goede heer,
" een Eminentie, ik verzwijg zijn naam, had het verlangen gedaan
" hem te zien en hem te spreken vanaf de eerste dag dat hij te Rome
" aangekomen was. Er valt op te merken dat Don Bosco hem niet kende
" en hem absoluut nodig had om hem over onze zaken te spreken. Neen,
" meneer, er zullen minstens 20 dagen en meer verlopen, eer hij be-
" schikbaar is en dan nog met grote moeite. Hij ging er naartoe en
" deze eminentie schonk Don Bosco de mooie gift van 50 goudstukken
" als teken van verering en als hulp.

" Hoeveel meer steun zouden wij krijgen als Don Bosco zich in
" vijven of zessen kon delen en gaan waar men hem verlangt. Daar hij
" veel te goed is en maar steeds bereid is "ja" te zeggen, - gebeur-
" de het meer dan eens dat hij aanvaard had op verscheidene plaat-
" sen, op dezelfde dag en uur te gaan dineren. Soms gebeurt het dat
" ik hem in die gevallen ga vervangen; doch zij willen Don Bosco
" en als hij er niet naartoe gaat, kunnen er onaangenaamheden uit
" voortkomen. Als men Don Bosco op vastgestelde dag en uur voor
" het middagmaal verwacht, weet men dat hij een uur of twee te
" laat komt; en iedereen die er heengaat moet veel geduld hebben.

" Donderdag waren wij aan tafel in het collegio Nazzareno.
" Wat een prachtig onthaal van die jongens voor Don Bosco. Zij ken-
" nen al zijn werken en gebruiken op school zijn "Storia Sacra" en
" "d'Italia" en zij hadden zoveel over hem horen vertellen dat zij
" meenden een heilige te zien. En daar zij het lang op voorhand
" wisten, hadden zij hun ouders uitgenodigd, die talrijk opgekomen
" waren. Aan tafel maakten zij plezier, maar op het einde werd het
" luidruchtig. Een jongen had iets in het Latijn geschreven ter ere
" van onze beminde Don Bosco en er heerste diepe stilte tijdens die
" voordracht. Dan, luide toejuichingen en een "Evviva" zo geweldig,

" alsof hemel en aarde verging. Het spijt mij dat ik mij de woorden
" ervan niet herinner, maar ik ken wel de inhoud. Don Bosco dankte
" dat men hem op die dag in het college gevierd had, dat hij er het
" college heel erkentelijk om was; dat S. Giuseppe Calasanz, die er
" de stichter van was, vanuit de hemel zal juichen en een regen van
" bloemen over hun hoofden zal strooien en dat hij hen alle geluk
" toewenste. Alles kort en vol genegenheid. Mijn woorden kunnen op
" verre na, de pracht, de gratie, de ontroering er niet van beschrij-
" ven. Na het huis bezocht te hebben, gingen allen naar de kapel en
" wilden dat Don Bosco hen toesprak. Zoals altijd, improviseerde hij
" en hoe goed! Niemand roerde een vin; en Don Bosco sprak met
" diepe ontroering, groette de paters en de leerlingen en ging heen.

" Misschien houd ik mij wat lang op, bij al die bijzonderhe-
" den; maar ik ben nu eenmaal zo gemaakt dat al de eer die men Don
" Bosco aandoet, mij zo ter harte gaat dat ik het onmogelijk kan
" vergeten.

" Intussen krijgen wij van hier en daar goed nieuws over zijn
" bezoeken. De ene beteren, anderen zijn gelaten en sommigen gene-
" zen. Een arme kloosterzuster, die sinds lang ziek was, verlangde
" een medaille van Don Bosco. Ze kreeg ze en hing ze met zo een
" groot geloof om de hals dat zij onmiddellijk beterde en na twee,
" drie dagen totaal genezen was. Het kindje De Maistre, waarover ik
" in mijn eerste brief schreef, gaat steeds beter en eigenaardig,
" het is beginnen te lopen, terwijl het vóór de ziekte nog geen voet
" op de grond kon zetten. De gravinmoeder en vader graaf Eugenio
" zijn Don Bosco erg dankbaar en schonken al aalmoezen; en de gravin
" gaf de verzekering dat zij de kerk van Valdocco zal beschouwen als
" speciaal doel van haar zorgen en dat zij Maria steeds speciaal zal
" vereren onder de titel van "Auxilium Christianorum", die voor haar
" zo heilzaam is.

" Men zegt en men schrijft dat Don Bosco de toekomstige aarts-
" bisschop van Turijn zal zijn. Dwaze praat. Een dagblad interes-
" seerde zich voor Don Bosco en de "Nazione" van Firenze, sprekend
" over de bekering van P. Passaglia die met zoveel genoegen te Rome
" onthaald was, kondigde aan dat ze binnen kort haar lezers zou
" onderhouden over "de zo beruchte Don Bosco." Ze zal nog al wat
" vertellen! doch het zal tot niets anders dienen dan om Don Bosco
" en zijn werken nog meer bekend te maken.

" Dierbare heer ridder, ik heb vanmorgen ook genoten van de
" Romeinse feesten. De St.-Pieterskerk, die zo groot is, was vol
" volk. Denkend dat ik moest horen en zien voor zoveel mensen, zocht
" ik mij een goed plaatsje vanwaar ik de plechtigheid kon bijwonen
" en de H. Vader kon zien. Ik zal zijn fysionomie nooit vergeten, en
" toen ik vanuit tien of twaalf verschillende punten zijn zegen
" kreeg had ik altijd het Oratorio voor ogen, waar mijn dierbare
" herinneringen zijn. Don Bosco moest een kaars gaan halen, zoals de
" H. Vader het hem gezegd had, doch het ging niet. Integendeel, hij
" kon er niet het minste deel aan nemen, noch daadwerkelijk, noch
" als toeschouwer. Hij begon met de mis te lezen bij de Stimmatie,
" een kerk dichtbij het paleis Vitelleschi, waar de menigte hem
" opwachtte. Daar liet ik hem achter om naar het Vaticaan te gaan.
" Ik wilde geen derde of

" vierde kans missen om de H. Vader te zien pontificeren. Ik wist
" dat het daar de schoonste en meest devote ontvangst was. Om 11
" uur was Don Bosco vrij; toen dacht hij naar Mgr. de Merode te
" gaan, waar hij verwacht werd voor het middagmaal. Hij stapt in
" het rijtuig en weet u waar men hem naartoe voert? Naar villa
" Pamfili, voor zieken. Hij kon protesteren zoveel hij wilde, maar
" protest is hier onbekende koopwaar. Ik moest hem meer dan een uur
" lang na de middag opwachten. Ik wandelde wat rond, dicht bij
" St.-Pieters. Wat wil je? Men wedijvert om hem te kunnen hebben,
" en wie hem heeft, denkt maar alleen aan zich zelf en Don Bosco
" moet maar steeds trachten te voldoen aan zijn beloften en zaken.
" Allen willen hem hebben, want elkeen verlangt met hem te spreken.
" Ik zei u in vorige brieven dat ge loterijbriefjes zoudt
" zenden, alleen loterijbriefjes. Zend er met de eerste post, zoveel
" gij kunt. Gij kunt niet begrijpen hoe iedereen ernaar verlangt.
" Mogen ze voldaan worden.
" De jongens vragen brieven van Don Bosco; maar hij kan zich
" onmogelijk aan zijn schrijftafeltje zetten, tenzij om hun brieven
" te lezen om tien uur 's avonds en te middernacht en nog later.
" Het spijt hem dat hij aan hun rechtmatig verlangen niet kan vol-
" doen, en vraagt geduld te hebben.
" Duizend groeten en bid voor uw in Christus
" genegen broeder
" Pr. Francesca
" P.S. Ik had u nog vergeten te zeggen dat te San Pietro in
" Vincolo een vuurwerk was geweest. Prachtig! Doch ik heb
" geen plaats meer.

Op deze brief volgde een andere.

" 4 februari 1867.
" Dierbare D. Durando,
" Met veel genoegen lees ik wat je mij van ginder schrijft;
" mijn dank zal men je al overgebracht hebben; en nu doe ik het
" zelf. Als je 's avonds tot onze jongens spreekt, vergeet niet ze
" duizend keer te danken in mijn naam. Zeg hun dat ik hen zie in
" zoveel andere jongens die mij te Rome het hof maken. Hoewel wij
" alle comfort hebben en gediend worden als prinses, ben ik toch
" voortdurend in het Oratorio. Onze zaken gaan er altijd even goed.
" Deze dagen heeft Don Bosco een complot gesmeed tegen kan.
" Gastaldi, onze vereerde prof. van moraal. Als je naar school gaat,
" kun je het hem meedelen en als hij vraagt wat dit complot inhoudt,
" zeg dat het op het ogenblik niet openbaar mag gemaakt worden. Zwij-

" gen en mysterie. Je zou met hem niet zo puntig moeten zijn, maar
" nu wil ik het zijn. Veel groeten mij aan die goede dienaar Gods,
" en jij, schrijf mij dikwijls.
" Groet al onze goede leraren en zeg hun dat ik ze niet kan
" vergeten waar ik ook ben; en als ik niet toon hoeveel ik van hen
" houd, dan is dat omdat ik mij niet kan uitspreken. Maar ik houd
" heel veel van hen in de Heer. En jij, mijn dierbare Durando, houd
" van mij en beveel aan God aan
" Je zeer genegen vriend en broer
" Pr. Francesca G.B.
" P.S. Deze morgen was Don Bosco bij de koning van Napels om de H.
" Mis te lezen; hij werd er al zo lang van tevoren uitgenodigd,
" dat hij niet kon en niet wilde weigeren.

Francesco II had Don Bosco de keuze gelaten, waar zij elkaar zouden ontmoeten. Ofwel zou hij hem opwachten op het paleis Farnese, waar hij woonde, ofwel - als hij dat verkoos - zou hijzelf zich naar huize Vimercati begeven, om hem daar te ontmoeten. Daar Don Bosco met de hertogin di Sora overeengekomen was, antwoordde hij dat hij hem - als de koning daar niets op tegen had - gaarne zou ontmoeten in Villa Ludovisi, een prachtige en koninklijke woning, zowel om het paleis als om zijn tuinen. Don Bosco begaf er zich heen en vond er de koning, die er met veel edele heren op hem zat te wachten, onder wie De Charette, commandant van de pauselijke zoeaven. Hij celebreerde de H. Mis en sprak tien minuten lang over het geloof. Die toespraak was zo indrukwekkend dat de hertogin, die hem al bij andere gelegenheden om zijn toespraken bewonderd had, buiten zichzelf van verbazing uitriep:

- "Maar waar haalt Don Bosco zijn argumenten vandaan? Dergelijke overtuigingskracht heb ik nimmer gehoord! Niemand preekt zoals hij!"

Na zijn dankzegging zei de eerbiedwaardige dat hij ter beschikking van Zijne Majesteit stond. Beiden trokken zich in een kamer terug en hun onderhoud duurde ongeveer drie kwartier.

Na over verschillende dingen gesproken te hebben, vroeg de koning hem in alle openhartigheid te willen zeggen, of hij zijn rijk zou herkrijgen, want allen gaven hem de verzekering dat hij over weinige maanden opnieuw in zijn koninklijk paleis zou vertoeven.

Don Bosco verontschuldigde zich met te zeggen dat het hem niet toekwam de toekomst te voorspellen. De koning drong aan. En de dienaar Gods zei daarop in alle eenvoud:

- "Als u wil dat ik openhartig tot u spreek, moet ik u zeggen dat zijne majesteit niet meer op de troon zal terugkeren."

- "En waarop baseert u zich om mij dat te zeggen? Op veronderstel-

lingen of op stevige argumenten?"

- "Op stevige argumenten!"

- "En die zijn?"

- "Voor mij heten stevige argumenten de manier waarop de koningen van Napels de kerk behandelen."

- "Wat verstaat u met die woorden?"

- "Dat de Heilige Kerk te Napels met weinig eerbied behandeld werd."

- "Hoe zo?! Werd de Kerk niet beschermd?"

- "De Kerk beschermd?! Meer dan zestig jaar lang bleven de Febroniaanse wetten in voege. Een bisschop kon het vormsel niet toedienen zonder toelating van de koning, hij kon geen priesters wijden, synodes houden, pastorale bezoeken afleggen, met Rome corresponderen zonder eerst het goedvinden van de soeverein gekregen te hebben. En zo iets heet de Kerk beschermen?"

- "Maar kijk eens, Don Bosco", voegde de koning eraan toe, "dat was een algemene voorzorgsmaatregel, dat was politieke noodzaak, dat was vrees voor een revolutie, dat was een voorzorg, opdat de rechten van de kroon niet geschonden zouden worden; dat alles zette de burgerlijke macht aan om zo te handelen."

- "En meent Zijne Majesteit dat dergelijke maatregelen tegen de Kerk goedgekeurd konden worden? En het slechte gerechtshof van de koninklijke monarchie en de apostolische legatie van Sicilië, dat meer dan een eeuw lang eiste dat de Kerk op het eiland haar grotendeels onderworpen was... en elke betrekking van de seculiere clerus en van de kloosterorden met de Heilige Stoel bespiedde en verhinderde?... onrechtvaardige rechters die alleen hun eigen wil deden en het gezag zowel van de paus als van de vorst zelf ondermijnden? Zij verijdelden de beslissingen en de schikkingen van de bisschoppen; veel te vaak vervolgden zij de goede kloosterlingen om de slechte te begunstigen. Door hun schuld ontstonden schrikwekkende gevolgen tot ergernis van de gelovigen. Immoraliteit, simonie, dwang, bedrog, het plaatsen van onwaardigen op de hoogste posten, verkwisting van geestelijke goederen voor profaan gebruik; en daar kwamen nog zoveel andere lasten bij, die niet eens moeten opgesomd worden. En dergelijke rechters werden gesteund of minstens getolereerd. Dat is de oorzaak van de huidige straf van God over de dynastie."

- "Maar de majesteit van koning Ferdinando, mijn vader, heeft tijdens de laatste jaren van zijn regering in overeenstemming met de paus er toch voor gezorgd dat niet weinige misbruiken, die in Sicilië heersten, zouden verdwijnen."

- "Ja, dat is waar, maar de oorzaken van zoveel geestelijke kwalen werden of konden niet worden weggenomen. Men wilde nog enkele voorrechten van dat slechte gerechtshof in stand houden en die had men moeten opruimen."

Op dat punt bleef Don Bosco enkele tijd in zichzelf gekeerd en dromerig; en de koning nam enige ogenblikken later het gesprek weer op:

- "En als ik op de troon van mijn vaderen kon weerkeren, meent u dan niet dat de dingen beter zouden gaan?"

- "Majesteit, ik ken uw oprechte verering voor de H. Stoel en ik ken de klare bewijzen, die u daarvan gegeven hebt. U is de zoon van een heilige vrouw! Maar zal de macht echter aan de wil beantwoorden? Zocht de slechte invloed van sommige raadgevers vele jaren lang niet de argwaan tegen het pauselijke Rome in het hart van uw vader zelf wakker te houden? In sommige gevallen zou u, als God u niet helpt, kunnen doen wat uw voorgangers deden."

De koning voelde zich enigszins beledigd door dergelijke veronderstelling en wierp op:

- "Weet u dat niemand voor u mij met zo een grote vrijmoedigheid toegesproken heeft? Toch staat het mij aan dat iemand openhartig tot mij spreekt zoals hij het meent... Welnu, zeg mij nu eens: meent u niet dat ergens een gebeurtenis mij weer op de troon van Napels kan voeren?"

- "Daarvoor zou maar één enkele gebeurtenis moeten voorvallen; maar dat zal niet."

- "Welk dan wel?" vroeg de koning met levendige nieuwsgierigheid.

- "Dat er een algemene anarchie kwam en de massa, bij gebrek aan een soeverein-veroveraar en zijn dynastie, vroeg of laat, in het vooruitzicht van zijn grote en goede daden zou terugkeren naar hem die zij te voren als koning hadden. Slechts in dat geval zou er hoop kunnen bestaan. Dat is echter een veronderstelling."

Bij het einde van de ontmoeting vroeg de koning aan Don Bosco zich naar zijn paleis te willen begeven, omdat ook koningin Sofia hem wilde leren kennen. Die dag was een maandag en het bezoek aan paleis Farnese werd op vrijdag vastgesteld. De eerbiedwaardige verliet de arme koning die in gedachten verzonken was en verhoopt had een voorspelling te mogen vernemen, die meer aan zijn verlangens beantwoordde.

Te Turijn maakte D. Durando de boodschap van Don Francesca aan kan. Gastaldi over. Die begreep heel goed waarover het ging en ontving weldra van Don Bosco zelf de volledige bevestiging van zijn benoeming voor het bisdom Saluzzo. Aan professor D. Matteo Picco, die hem in die dagen ontmoette, en hem gelukwensde, antwoordde hij gemoedelijk:

- "Op dat ogenblik wist ik niet wat doen, en de paus heeft mij een bezigheid gegeven!"

Rome, 6 februari 1876.

Dierbare D. Rua,

Wij hebben het nieuws van ons huis ontvangen en zijn tevre-
den dat alle jongens weer te been zijn. Erg jammer dat het brood
zoveel opgeslagen is. Don Bosco was er onder de indruk van en
is het nog steeds. Het zal iets van voorbijgaande aard zijn, maar
het blijft toch altijd pijnlijk, zoals een onweer. En wij moeten
de Heer danken dat Hij ons hier gebracht heeft, waar men aalmoezen
kan vinden om aan de grote onkosten in het Oratorio het hoofd te
bieden. Ik hoop dat dit bij de vele personen die daar nu van op
de hoogte zijn, zijn effect zal hebben.

Wat is de H. Vader altijd goed en hoffelijk met onze goede
Don Bosco! En het is niet bij toeval dat mij deze spontane uitroep
uit de pen en het hart vloeit. Weet je dat de H. Vader, zondag-
avond zijn majordomus, Mgr. Borromeo, naar onze verblijfplaats
zond om Don Bosco met alle luister een plechtige wassen "kaars" te
overhandigen; op zijn tijd zal zij heel mooi staan in onze nieuwe
kerk. Ze is minstens twee handpalmen groter dan ik en zo dik dat
men de twee handen nodig heeft om ze op te nemen; zij is versierd
met een afbeelding van de Onbevleete Ontvangenis en veel andere
motieven, die moeilijk te beschrijven zijn door iemand die onder
de indruk van deze verrassing is zoals ik. Het was de schoonste
kaars die op het feest van O.-L.-Vrouw Lichtmis aan de paus ge-
offerd werd door een van de parochies van de stad Rome. Ik heb u
al geschreven dat de H. Vader "Il Centenario di S. Pietro" gezien
en gelezen heeft en nu heeft hij de schrijver ervan dit eervolle
geschenk willen geven.

De H. Vader is nieuwsgierig om te weten hoe Don Bosco zijn
dagen doorbrengt in Rome; hij is er heel tevreden over dat hij
preekt en de godsvrucht en vroomheid bevordert; en hij verlangt
dat hij er nog lang zou blijven.

Gisteren waren wij in het Vaticaan om Z.H. te danken die in
zijn buitengewone goedheid deze kaars geschonken had en ik was
ooggetuige van de bijzondere goedheid van de H. Vader voor onze
beminde Don Bosco. Er zaten een kardinaal en verscheidene monseig-
neurs te wachten voor een audiëntie en tot ieders verwondering was
Don Bosco meer dan een half uur bij de H. Vader. Dan werd ook ik
in zijn tegenwoordigheid toegelaten. Voor de tweede keer viel mij
dat geluk te beurt; ik knielde voor hem neer.

- "Heilige Vader", zei ik, "laat toe dat ik in naam van
mijn confraters de wensen en de gevoelens van eeuwige trouw aan
uw verheven persoon en van verknochtheid aan de H.H. Kerk aanbied."

Hij nam de brief aan die ik hem aanbood, liet mij zijn ring
kussen.

- "Heilige Vader", zei ik, "deze kus geeft u de zekerheid
van het geloof en van de genegenheid van meer dan 1.800 jongens,
die de Oratorio's van Turijn bezoeken."

Hij gaf ons de zegen, beloofde dat hij de brief zou lezen

" en stond toe wat ik in naam van de jongens van het Oratorio ge-
" vraagd had. Met vreugde hoorde hij spreken over de Oratoria en de
" liefde die zij de H. Stoel toedroegen en zond allen zijn vader-
" lijke zegen.

" Het schijnt dat de zaken van onze congregatie goed gaan, wat
" men eerst niet verwachtte, en om ze nog beter te doen vorderen
" zal Don Bosco nog enige dagen te Rome moeten blijven. Ik zou over
" dit uitstel durven klagen, doch wellicht zal men mij niet geloven.
" En nochtans is het zo. Ik blijf hier dikwijls alleen, dwaal dan
" door Rome en verveel mij verschrikkelijk.

" Mgr. Moroni, die ook aangetrokken was door de godsvrucht
" van onze Don Bosco, kwam hem vóór enkele dagen bezoeken en voel-
" de zich gelukkig als Don Bosco hem zei dat hij graag en dankbaar
" zijn werk van de "Dizionario Ecclesiastico" zou aanvaarden. En in-
" derdaad, twee dagen later kwam hijzelf met veel dank het werk bren-
" gen; meer dan honderd boekdelen. Nu hebben wij ze hier op de kamer
" en de heer graaf Vimercati houdt in zijn onuitputtelijke goedheid
" zich ermee bezig om ze naar het Oratorio te sturen,

" Over enige dagen zult ge ook de kaars van de H. Vader
" ontvangen. A propos, ik vergat te zeggen dat mevr. Rosa Mercurelli
" aan de ridder, die zij goed kent, een gelijkaardige kaars als die
" van de H. Vader als geschenk wil geven. Daarom in plaats van een,
" zult gij er twee ontvangen en wie weet of de "heer secretaris"
" van Don Bosco er ook geen als geschenk krijgt, dat zouden er drie
" worden. Dan zou het inderdaad "omne trinum esset perfectum" zijn!
" Ja, dezelfde persoon heeft - ik onderbreek even, wellicht met te
" veel briefvrijheid... zo pas de derde kaars laten brengen vanwege
" de prinses Orsini voor de secretaris." Ze is niet zo mooi als de
" andere twee, maar waardevoller omdat zij door een belangrijk per-
" soon gegeven werd en ook gezegend werd door de H. Vader.

" De audiënties duren voort en als Don Bosco niet tracht er-
" aan te ontkomen, dan vragen wij ons af wanneer hij nog uitgaan,
" eten en slapen kan. Ik moet nog zeggen dat dezelfde mevr. Mercu-
" relli nog veel kostbare geschenken voor de loterij gegeven heeft,
" plus medailles, rozenkransen, kruisen voor de jongens; zij zegt
" dat zij vóór het vertrek van Don Bosco nog wat anders zal verza-
" melen.

" Zeker, het verwondert u dat Don Bosco niet schrijft, maar
" hij belooft dat hij vandaag een ogenblikje zal vinden om het te
" doen. Ik ben heel tevreden over het nieuws dat D. Durando mij
" geschreven heeft, ik dank hem en alle leraren heel hartelijk die
" deze dagen zo ijverig zijn en onze jongens zoveel goed doen. Als
" ik terugkom, zal ik hen een herinnering, ja een kleine, van mijn
" reis naar Rome meebrengen. De loterijbriefjes die gij ons zo over-
" vloedig gezonden hebt, gaan op ongelooflijke wijze weg. Velen ne-
" men ze mee als relikwie en als doeltreffend middel tegen de cho-
" lera, die hier ook in de omstreken woedt.

" Mocht de heer graaf helemaal genezen of toch in zover dat
" hij op reis kan gaan, dan zou hij ons een tegenbezoek brengen.
" Vandaag deed hij per koets een uitstap ergens in Rome. Een dag-

" blad dat over Don Bosco schreef, zegde niets dan de waarheid, be-
" halve een zaak die niet waar was en die wij gaarne bewaarheid zou-
" den zien. Het zei dat de graaf genezen was. Was het maar waar! An-
" dere dagbladen interesseerden zich voor Don Bosco en het was nodig
" dat na de predikant ook de criticasters aan het woord kwamen. Maar
" Don Bosco verloor niets door die praatjes maar won er door.

" Iedereen bewondert hem en beschouwt hem als een heilige om
" zijn eenvoud en beminnelijkheid.

" Twee boze mensen, die van geen godsdienst wilden weten,
" hebben hem een keer gehoord; zij hielden van hem en deze avond ko-
" men ze te biecht. Mocht hij de tijd ertoe hebben, ik geloof dat
" heel Rome bij hem zou willen biechten. Mannen met baarden, - wat
" anders dan die van de heer ridder -, met een meer revolutionair
" gezicht, openen hun hart bij Don Bosco, precies zoals onze jongens
" het doen in het Oratorio. Dan hebben zijn woorden een uitzonder-
" lijk effect, want aan personen die hij nooit gehoord of gezien
" heeft, zegt hij de meest geheime dingen, die ze met alle zorg trach-
" ten verborgen te houden, maar niet voor de ogen van Hem die alles
" ziet. Eens thuis, zal hij heel wat te vertellen hebben.

" Overal waar Don Bosco gaat om de H. Mis te lezen is er
" overrompeling, steeds andere mensen, de oude kennissen verdwijnen.
" De Vitelleschi, de Villarios, enz. verloren elke hoop hem nog ooit
" in huis te krijgen. En ondanks die ogenschijnlijke onverschillig-
" held, die Don Bosco soms voor die goede mensen schijnt te hebben,
" bewonderen zij hem, hebben geduld met hem en zoeken hem in alles
" te bevoordelen. En zij genieten van zijn geluk als was het van
" henzelf.

" De dag van vertrek kennen wij nog niet, maar we hopen dat
" het voor het einde van februari zal zijn. Als D. Cagliero iets van
" zijn muzikale composities zond, dan zou hij naam kunnen maken. Ik
" heb hier over hem gesproken, maar dat voldoet niet: er moeten
" daden zijn. Dat hij "Spazzacamino" en "Orfanello", enz. sture,
" dat men ook hier wat muziek van het Oratorio hore. Ik verneem dat
" men in het collegio Romano de "Spazzacamino" uitvoert, een goede
" gelegenheid om het te verspreiden. Als ik wist waar het uitgevoerd
" wordt, zou ik er naartoe gaan, want als secretaris van Don Bosco
" kan ik overal binnen.

" Groeten aan de jongens mijnentwege, zeg hun dat ik mij al-
" tijd in hun midden voel, dat ik al veel vrienden heb, maar nog
" niet genoeg. De aangename, maar ook pijnlijke rust zal mij, hoop
" ik, zwier geven om na mijn thuiskomst dubbel te werken. Vrijdag
" (8 februari), terwijl gij wellicht mijn brief leest, zullen wij
" te Camaldoni zijn, een zeer bekoorlijke streek in de heuvels van
" de Apennijnen. Van daar zullen wij naar Turijn vertrekken en aan
" u en alle jongens onze tedere en zeer genegen groeten sturen.

"

"

"

"

Tot ziens.

Je in J.C. en M. zeer genegen vriend
Pr. Francesca G.B.

" P.S. In heel Rome werd het "Centenario di S. Pietro" verspreid en
" gretig gelezen en geprezen: in de maand juni verwacht men er
" een heel grote afzet van. Wij zijn de 5de aan tafel geweest
" bij graaf en gravin Antonelli Falchi. Vandaag is het 2 u. in
" de namiddag en Don Bosco is nog niet komen middagmalen.

Van het Eeuwfeest van St.-Pieter had de "Unità Cattolica", dat ook veel leden telde in de zuidelijke streken van Italië, op 22 januari melding gemaakt en tevens de prijs van 40 centimes aangeduid.

"Onder erg gunstige omstandigheden heeft priester Giovanni Bosco in de eerste aflevering van de "Letture Cattoliche van Turijn" dit boekje geschreven, waarin kort en in gemakkelijke stijl en aangepast aan ieders mogelijkheden het leven van die heilige apostel verteld wordt. Het werd verrijkt met historische aantekeningen en bevestigd door het getuigenis van de meest geaccrediteerde gewijde en profane schrijvers. De belangrijke stof, de diepte en helderheid waarmee ze behandeld werd en de geringe prijs waarmee het aan de man gebracht wordt, maken er een kostbaar boek van. Wij bevelen het dan ook warm aan de goede katholieken aan, als leerrijk en geschikt om de cultus en de eredienst jegens de prins van de apostelen bij de herdenking van het eeuwfeest van zijn dood te bevorderen. Als bijvoegsel van het werkje volgt een triduüm met beschouwingen en gebeden als voorbereiding op het feest van de heilige apostelen Petrus en Paulus."

Ook de "Civiltà Cattolica" schreef in reeks VI, vol. IX, afl. 407 op 15 februari 1867:

"In dat boekje zijn de meest geschikte dingen bijeengebracht om het eeuwfeest van de apostel Sint-Pieter te vieren, nl.: 1° De pauselijke omzendbrief over het eeuwfeest; 2° Het jaar van de marteldood van St.-Pieter; 3° Het leven van St.-Pieter; 4° De komst van St.-Pieter naar Rome; 5° Een triduüm ter ere van de HH.Apostelen Petrus en Paulus. Het leven strekt zich breed uit over het grootste deel van het boek en is met veel helderheid en godsvrucht geschreven. De overige traktaatjes vallen nogal kort uit, maar volstaan om de gelovigen te onderrichten. In één woord: het boek is geschikt om te dienen tot kennis en voorbereiding van het vieren van het eeuwfeest van St.-Pieter, waartoe zijn opvolger, de paus, dit jaar de kerk uitnodigt."

Juist daarom dacht men erover na of het niet paste te Rome een herdruk uit te geven, dat de goedkeuring van de Maestro dei Sacri Palazzi zou wegdragen. Sinds twee jaar had zijn Turijnse vriend ridder Pietro Marietti de leiding en de administratie op zich genomen van de grote drukkerij van het College van de "Propaganda Fide", dat bedoeld was om vooral in de verre landen, de heilzame leer van de Kerk te verspreiden; hij zou hem zeker met ijver bediend hebben.

Maar in die tijd al had de jezuïet Pater G. Oreglia, broer van de ridder, in het boek een periode opgemerkt, die hem als onjuist voorkwam. Die periode op bladzijde 192, handelde over de komst van St.-Pieter te Rome en luidde: "Ik meen er goed aan te doen hier in het voorbijgaan een wenk te geven aan allen die over deze kwestie zouden gaan spreken of schrijven. Dat ze deze kwestie namelijk niet als dogmatisch of als godsdienstig punt zouden beschouwen, en dat weze gezegd, zowel voor katholieken als voor protestanten". Hij sprak erover met D. Francesca, opdat hij er met Don Bosco over zou praten. En omdat hij er zelf meer zekerheid wilde over hebben, schreef hij een briefje aan pater Cardella, professor in de godgeleerdheid aan het Romeinse College, waarbij hij hem vroeg, of de bovenvermelde stelling van een katholieke schrijver, wiens naam hij niet prijsgaf, veilig was.

Pater Cardella antwoordde hem:

" Collegio Romano, 4 februari 1867.
"
" Zeereerw. Pater in Christus,
"
" Het was een heel goede gedachte die bekende katholieke
" auteur erop te wijzen deze periode te verbeteren of liever te
" verklaren, want hier is eerder een verklaring dan een rechtzet-
" ting nodig. De schrijver zegt dat de komst van St.-Pieter naar
" Rome geen dogmatisch of religieus argument is, maar alleen his-
" torisch en geen geloofspunt, daarmee heeft hij de bedoeling niet
" te zeggen dat wie dit zou loochenen, geen censuur zou oplopen of
" dat ze concreet of in substantie geen verband met het dogma heeft;
" hij wil zeggen dat het dogma van het primaatschap van St.-Pieter
" en ook van de Roomse pausen, zijn opvolgers, "polemisch" en "in
" abstract" niet noodzakelijkerwijze van de komst van St.-Pieter
" naar Rome afhangt. Dat de pausen van Rome de opvolgers zijn van
" St.-Pieter en als zodanig krachtens goddelijk recht de opvolgers
" zijn van zijn primaatschap is een geloofspunt en klaarblijkelijk
" theologisch bewezen. Met dezelfde bewijzen wordt aangetoond dat
" in feite de manier van deze opvolging zo is dat de Roomse pausen
" elkaar opvolgen op de Roomse Stoel van Petrus. Zo de protestanten
" erin slaagden dit feit omver te halen, is dat nog geen reden om
" victorie te kraaien, aangezien het vaststaat dat de pausen van Ro-
" me opvolgers zijn van het primaatschap en dat de manier waarop
" dat gebeurd is verschillend kan zijn. 'Abstract' beschouwd kan
" men zich voorstellen dat St.-Pieter zonder naar Rome te komen,
" kon beslist hebben dat de pausen van Rome zijn opvolgers zouden
" zijn, maar "concreet" is het klaar dat de pausen van Rome hem in
" het primaatschap krachtens goddelijk recht opvolgen, precies omdat
" ze zetelen op zijn Roomse stoel. Nochtans zegt P. Perrone dat
" concreet de komst van St.-Petrus een historische inleiding is tot
" geloof in het Rooms primaatschap in de aard van wat St.-Thomas
" zegt dat zekere rationele

" waarheden een inleiding zijn tot het geloof; maar ook "in
" abstract" geeft P. Perrone toe dat de zaak anders had kunnen
" verlopen; en zo legt hij een passage uit van Arduino (St.-Pieter
" in Rome, hfdst. I, par. 3) hoewel in feite Arduino de komst van
" St.-Pieter in Rome blijft verdedigen.

" Welnu, aan die periode zou men moeten toevoegen dat het
" een geloofspunt is dat niet alleen Sint-Pieter het hoofd van de
" Kerk is, maar dat dit ook zo is voor zijn opvolgers, de pausen van
" Rome. Maar ik veronderstel dat de auteur dat in de context wel
" zegt hoewel in de korte aanhaling die u, eerw., mij overgeschreven
" hebt, slechts te lezen staat: "God wilde St.-Pieter als hoofd van
" de Kerk en dit is een dogma en een geloofswaarheid; die dan" enz.
" Een korte aantekening die uitlegt op welke manier het feit van
" het Roomse episcopaat en van de komst van Petrus naar Rome geen
" verband houdt met het geloof en geen dogmatisch punt is, zou vol-
" doende zijn om alle dubbelzinnigheid weg te nemen.

" Overigens ter verdediging van wat hij gezegd heeft of
" wat de geleerde auteur heeft willen zeggen, zal ik u hier over
" schrijven wat prof. Murray in zijn recent heel schoon traktaat mij
" "De Ecclesia" zegt en waarmee ik mijn gepraat wil stoppen, dat ik
" nooit zo lang voorgesteld had. (Disp. XIX, Sect. I)

" I. - Primatu Petri statuto (Latijnse tekst)

" II. -

" III. -

" IV. -

" V. -

" Zie Memorie Biogr. VIIIste deel blz. 654-655.

"
" Infimo in Christo servo
" Valeriano Cardella S.J.

Maar hoe de aangehaalde zin - losgerukt - ook moge geïnterpreteerd worden, er blijft het feit dat Don Bosco bij het schrijven van zijn boek niet alleen de grote daden van de prins der apostelen wilde vertellen, maar het christelijke volk tevens wilde wijzen op de verheven waardigheid van de pausen om de opvolgers van Petrus op de Romeinse Leerstoel te zijn.

H O O F D S T U K LVI.

Een kloosterling uit Camaldoli, pater Lorenzo Bertinelli, had Don Bosco in herhaalde brieven gesmeekt hem te zeggen, of hij vrijelijk en zonder gevaar voor enige schade mocht doen, wat hij overwoog te willen doen. Don Bosco antwoordde hem natuurlijk dat hij hem eerst zijn plan moest meedelen.

"Neen", antwoordde hem de monnik, "ik zal u niets zeggen, ik wil weten of u geïnspireerd bent, wanneer u raad geeft. Antwoord mij dan ook maar."

Don Bosco maakte zich geen zorgen om op dergelijke vreemde vraag te antwoorden; maar dan ontving hij van dezelfde een telegram met betaald antwoord: - "Ik sta op het punt om te beslissen; antwoord mij." En Don Bosco antwoordde: "Alvorens een stap te zetten, moet u nadenken en bidden! Uw beslissing zou fataal kunnen wezen."

Hij had de waarheid gezegd. Die kloosterling was van plan om naar een huis van zijn orde in Polen te gaan; ja, hij stond op het punt te vertrekken, toen enige tijd na het antwoord van Don Bosco het bericht kwam dat dit huis verwoest was en de kloosterlingen die zich in huis bevonden, verpletterd waren. De monnik ging vol bewondering Don Bosco te Rome opzoeken en viel hem te voet om hem te bedanken.

Die man nu werd zijn vriend en samen met zijn broers, de ene kannunnik en de andere advocaat, wilden zij Don Bosco aan de andere kloosterlingen voorstellen, en in naam van pater Arcangelo, algemeen overste van de Camaldolesen, werd Don Bosco uitgenodigd hun kluis die bij Frascati gelegen is, te komen bezoeken, op de dag zelf van de H. Romualdis. En de eerbiedwaardige aanvaardde.

Het verhaal van die uitstap vinden wij in een brief van D. Francesca, brief, die op de 9de begonnen werd, op de avond van de 10de beëindigd en naar D. Rua opgestuurd en waarin vóór andere dingen een dag van Don Bosco te Rome beschreven werd.

" Rome, 9 februari 1867.
"
" Dierbare prefect,
"
" Het is 10 u. in de avond. Don Bosco is bezig met een hoop
" brieven uit Turijn en Rome te lezen en ik ben bezig met deze te
" schrijven, maar ik weet niet wanneer ik hem zal kunnen eindigen.

" Het schijnt dat Don Bosco naar al de jongens wil schrijven, die
" hem met zoveel liefde geschreven hebben; maar feitelijk kan het
" niet. Och arme! Hoe moet dat? Luister. Ik schrijf het leven van
" één dag te Rome en je zult hiermee dat van al de andere dagen
" hebben.

" Hij staat 's morgens omstreeks 6 u. op, brengt een bezoek
" aan de heer graaf, die hij wellicht de hele dag niet meer zien
" zal, en nochtans zijn wij in zijn huis en eten bij hem. Hij gaat
" mis lezen op plaatsen die sinds een week en meer betwist werden.
" Hij is er zeker van dat hij overal omringd wordt door een kring
" van vrome personen, die uit zijn hand willen communiceren en naar
" zijn woorden willen luisteren. Hij preekt altijd en met welke pro-
" fetische toon! Na de mis volgt er een kleine heilige wanorde. Maar
" altijd, iedere dag! De een wil een medaille, een andere wil hem de
" hand of zijn soutane kussen of zich in zijn gebeden aanbevelen
" enz. Kortom ieder heeft het zijne. En Don Bosco staat te midden
" van al dat volk dat rondom hem drumt, nu langs hier, dan langs
" daar. Daarna ziekenbezoek, dat duurt lang en ik kan hem niet verge-
" zellen. Ik zal hem opwachten voor het middagmaal dat om twaalf uur
" zou moeten plaats hebben, maar het gebeurt nooit vóór drie uur. Hij
" gaat weg en dan vindt hij weer andere mensen die hem opwachten. Zo
" doet hij tot 8 u. 's avonds. In Rome gaat hij de trappen op en de
" trappen af. Rome schijnt de stad van de zieken te zijn en allen
" willen het bezoek van de geneesheer dokter D. Giovanni Bosco. Soms
" keerden wij te 9 of 10 u. naar huis terug; en de heer graaf hebben
" wij dan niet meer gezien; hij klaagt erover, maar als ware en heel
" godvruchtige christen, dat hij Don Bosco niet meer kan zien, maar
" hij verheugt er zich tevens over dat hij meegewerkt heeft aan de
" komst van Don Bosco. En zijn goedheid blijft daarmee niet beperkt.
" Hij is onze kassier geworden en het geld vermenigvuldigt zich in
" zijn lade. Mocht hij te Turijn zijn, wat een geluk voor het Orato-
" rio! Kijk eens! In weinige dagen veranderen dertig goudstukken
" in vijftig en zeventig en ook wel in honderd, dank zij zijn par-
" ticulier vermogen. Of Don Bosco verbaasd staat over zo een verande-
" ring, weet ik niet. In elk geval, de graaf vertrouwt hem heel zijn
" bezit toe.

" Ik meende te spreken over het leven van Don Bosco en ik ben
" bezig over dat van onze weldoener. Doch ik deed het met opzet om
" hem in uw gebeden aan te bevelen. Wanneer hij hoort dat men in het
" Oratorio over hem spreekt en voor hem bidt, dan weent hij van
" ontroering. Men zou hem een brief kunnen schrijven, maar zoals
" het behoort, op schoon papier, in naam van alle jongens met een
" "Storia d'Italia" en een "Storia Sacra" en een of ander boekje
" (D.Cafasso vb.) wat ik je al aanbevolen heb en goed ingebonden.
" Op die wijze zullen wij hem een goede herinnering aan ons laten
" en ook aan onze noden. God zal aan het overige denken.

" Dus Don Bosco gaat om 9 of 10 u. 's avonds naar zijn kamer
" met een pak brieven waarop geschreven staat: "dringend", "van be-
" lang", "van groot belang", "allerbelangrijkst", "zeer dringend."
" En wee, zo Don Bosco ze 's avonds niet leest, want wanneer zou hij

" het dan kunnen? Immers, 's anderendaags 's morgens, verwachten er
" velen, om niet te zeggen allen, een antwoord. Aan de enen geeft
" hij een geschreven, aan anderen een mondeling antwoord. Ook aan de
" jongens van het Oratorio gaf hij het mondeling. En als het niet zo
" was, hoe zou men dan anders die vurigheid kunnen uitleggen die on-
" der onze dierbare jongens ontstaan is? En het zal daarom zijn dat
" Don Bosco wacht om u te schrijven. En deze avond, toen ik hem las-
" tig viel om hem naar u te doen schrijven, zou hij mij wel een oor-
" veeg gegeven hebben. En ik ben zeker dat ik ze zou gekregen hebben,
" als ik niet voorzichtig was geweest en hem geen goede avond gewent
" had. Maar ik heb geduld met hem, heb ook gij geduld!!! want hij
" heeft werkelijk geen tijd.

" En nu wij stilaan eraan denken naar Turijn terug te keren,
" ondervinden wij verscheidene en pijnlijke bewijzen van genegenheid.
" En toch zijn onze dierbaarsten te Turijn en het is ook daar dat God
" ons wil. We gaan er naartoe zonder spijt. Ik weet nochtans niet hoe
" ik mij weer aan onze jongens zal kunnen aanpassen, nu ik de gewoon-
" te heb om te springen met hertogen, graven, prinsen en koningen.

" Inderdaad, toen Don Bosco vrijdag in het paleis Farneze
" was voor de H. Mis, herkende mij de koning van Napels die mij al
" gezien had. Hij groette mij bij mijn naam en drukte mij vriend-
" schappelijk de hand; en ik bevond mij in het gezelschap van de her-
" tog van de koningin, kolonel A, de hertogin B, die mij de ene na
" de andere hun welwillendheid betuigden. Overal na Don Bosco, word
" ik door die mensen omringd. Ik zal naar Turijn terugkeren en de
" vriend worden van prins Michele en van het prinsje "asino", van
" ridder Enria, baron Anfossi, van de hertog Battagliotti, van prin-
" ses Magone enzovoort, en zonder complimenten; en daarmee moet ik
" tevreden zijn. Maar genoeg geschertst; te Turijn zal mijn hart
" vrij zijn en los, en mijn ziel zal vuriger naar God gericht zijn.

Wij moeten een leemte vullen.

De eerbiedwaardige was vergezeld van Don Francesca en begaf zich naar het paleis Farnese, waar hij met alle eerbewijzen ontvangen werd. De voorkamers waren vol heren uit de hoogste Napolitaanse adel. Don Bosco celebreerde de H. Mis in de kapel van het paleis, Mis, die door de hofmeester gediend werd. Van daar leidde de koning hem naar zijn echtgenote, die hem met haar hofdames opwachtte. Koningin Sofia was zeer jong, eerder zwijgzaam en een beetje koel. Men vroeg dan aan Don Bosco dat hij zou gaan zitten en dan sprak hij over zijn kerk te Turijn en deelde aan de koningin en aan de dames enkele medailles uit; ook aan de koning, die zich enige ogenblikken teruggetrokken had en nu terugkwam, gaf hij een teken naderbij te komen en toonde hem in alle eenvoud een medaille, zoals hij het met een kind gedaan zou hebben. Francesco II ontving ze met dank. Don Bosco sprak daarna over zijn heilige moeder Cristina van Savooie, van wie de zaak van zaligverklaring flink vooruitging, ondanks de trieste tijden. Op 28 april 1866 werd de faam van heiligheid, van

deugden en mirakelen van de eerbiedwaardige dienaress Gods inderdaad erkend en goedgekeurd door de Heilige Congregatie van de Riten en die uitspraak werd op 3 mei van datzelfde jaar door de paus bevestigd. Na verder druk gepraat zei de koning hem plots en om zo te zeggen schertsend:

- "Don Bosco! Mijn vrouw wenst even van u te horen, of u bevestigt, wat u mij enkele dagen geleden gezegd hebt, toen wij met elkaar gepraat hebben op Villa Ludovisi."

- "Wat dan wel?"

- "Of wij naar Napels zullen terugkeren."

- "Majesteit! Ik ben geen profeet, maar als ik u moet zeggen, wat ik voel, dan meen ik dat Zijne Majesteit best die gedachte zou laten vallen."

Na dat antwoord trad de koningin naderbij en riep levendig uit:

- "Hoe zo? Is zo iets mogelijk, als de hele adel aan onze kant staat, zoveel gelovigen voor ons vechten en het Italiaanse Rijk hartelijk verafschuwwd wordt!"

- "Ik hoop", antwoordde Don Bosco rustig, "dat de verwachtingen van Hare Majesteit in vervulling gaan, maar mijn armzalige mening luidt dat Hare Majesteit niet meer op de troon van Napels zal weerkeren."

Bij die woorden kon de koningin nauwelijks haar verontwaardiging beteugelen; zij stond op, groette koel Don Bosco en verwijderde zich. De koning vergezelde Don Bosco tot bij het ingangssalon. Alle dienaren stonden in eerbiedige houding opgesteld. Was daarbij aanwezig Mgr. De Cesare, promotor van de zaak van zaligverklaring van de eerbiedwaardige Maria Cristina van Savooie, haar levensbeschrijver. De koning reikte Don Bosco het boek over van het leven van zijn heilige moeder, vroeg hem het te willen aanvaarden en richtte zich daarna tot D. Francesca:

- "Dierbare D. Francesca, ik heb hier geen andere kopie bij de hand, maar ik zal er u een bij u thuis laten bezorgen." - En dat gebeurde ook zo. Nadat hij uit het paleis Farnese vertrokken was, haastte de dienaar Gods zich naar het station om naar Camaldoli te reizen en vertelde D. Francesca vertrouwelijk over de samenspraak, die hij met de koning en met de koningin van Napels gevoerd had. Stom van verbazing, riep Don Francesca uit:

- "Maar waarom gaat u zo in op details?"

- "Omdat zij mij ondervragen", antwoordde hem Don Bosco.

- "Ik zou die arme ballingen minstens de troost van de hoop gelaten hebben!"

- "Ik weet niet wat jij zou gedaan hebben, als jij in mijn plaats geweest was; maar ik weet dat ik zo moest antwoorden. Op de eerste plaats hebben zij geen kinderen. En op de tweede plaats heeft de Heer hen van het boek der koningen geschraapt!"

" En hier hervatten wij de brief van D. Francesca.

" Vrijdag, zoals ik in mijn andere brief schreef waren wij te
" Camaldoli. De goede kanunnik Bertinelli en zijn broer de advocaat,
" die onze treinreis betaalden, waren in ons gezelschap. Don Bosco,
" die onboetvaardige zondaar, die altijd te laat komt, bezorgde die
" heren veel onrust. Het laatste belteken was gegeven, de reizigers
" waren op hun plaats, het treinkaartjesloket was gesloten en Don
" Bosco is nog niet te zien. Eindelijk komt hij rustig aan. De een
" loopt om een reiskaartje, een andere pakt Don Bosco vast, nog een
" andere doet zijn beklag over zijn te laat komen. Men komt binnen
" via een stukgemaakte afsluiting en wij vertrekken naar Camaldoli.
" Ik spreek niet over de reis; zij was goed zonder te spreken van
" een ogenblik schrik, door een paard dat steigerde; de trein gaat
" slechts tot Frascati en daarna gaan we verder per koets.

" Nauwelijks wisten de religieuzen dat Don Bosco naderde of
" ze gingen hem een mijl te voet tegen. Te Camaldoli waren wij als
" broeders ondereen. Ik, die dit soort monniken nooit gezien had,
" bezag met begeestering die lange baarden, die kale schedels, die
" uitgemergelde gezichten en die serene en hemelse blik van deze
" kluizenaars. Bij de aankomst van Don Bosco knielden zij, vroegen
" zijn zegen en leidden hem als in triomf naar hun kerk. Wat een
" ontroering! Ik laat alles achterwege om het vertrek te vertellen.
" De roep van zijn deugd was hem voorafgegaan en de goede kluizenaars
" vroegen met aandrang dat hij de nacht bij hen zou doorbrengen. Don
" Bosco antwoordde echter dat hij deze vriendelijke uitnodiging niet
" kon aanvaarden, omdat hij 's anderendaags op een maaltijd verwacht
" werd bij prins Falconieri, graaf van Carpegna, die op die dag ter
" ere van Don Bosco velen uitgenodigd had. Dit huis was van heel
" groot belang en de personen die er deel van uitmaakten, waren van
" nature heel fier en lichtgeraakt, vooral de dame. De overste van
" het klooster drong aan. Don Bosco bleef weigeren. Ze hadden een
" medebroeder die vroeger gezond en zeer goed was en die nu ziek ge-
" worden was en verschrikkelijk ijlde. Ze verlangden dat hij hem zou
" komen bezoeken, hem de gewijde medaille zou opleggen om hem min-
" stens geestelijk te genezen.

" Wat deden ze? Ze weten dat zij alles verkrijgen door het
" gebed. Daar Don Bosco beslist had te vertrekken en zijn secretaris
" ongeduldig werd, riep de overste uit:

" - "We zullen eens zien of de Heer mij de gunst geeft die
" Don Bosco mij weigert", en hij zond zijn monniken vóór het H. Sa-
" crament.

" De armen uitgestrekt gingen ze voor het tabernakel bidden
" opdat God zijn dienaar zou doen beslissen de nacht in deze vrome
" eenzaamheid door te brengen. De overste en anderen hadden zich aan
" de voeten van Don Bosco neergeworpen en vroegen hem ter liefde
" van Jezus en Maria hen niet zo vlug te verlaten.

" Don Bosco ontroerd zei dan:

" - Men zal nooit kunnen zeggen dat ik iets weiger wat van
" Jezus afgesmeekt werd.

" En hij schreef onmiddellijk twee brieven. Een aan graaf
" Vimercati dat hij hem niet moest verwachten, de andere aan prins
" D. Orazio Falconieri om hem op de hoogte te brengen dat ernstige
" redenen hem te Camaldoli hielden en dat hij niet op de maaltijd
" bij hem kon zijn. Hij gaf me de twee brieven met de opdracht ze
" naar Rome te brengen en hij bleef zo rustig als olie. O, nu had
" ge de vreugde uit die hemelse wezens moeten zien stralen, toen ze
" hoorden dat Don Bosco die avond met hen zou doorbrengen. En dan
" dacht ik na en verweet mezelf die eerbiedwaardige persoon niet
" genoeg te waarderen en ik dacht aan onze jongens die niet willen
" profiteren van de heilige onderrichtingen en woorden van deze gro-
" te dienaar Gods. Ja, ze mogen het weten, die misleide jongens,
" hoe hun vader door anderen die niet van zijn schaapstal zijn,
" naar waarde geschat en vereerd wordt. Dat ook zij zich moedig to-
" nen en het verlangen en de wil hebben hem te beminnen en te ge-
" hoorzamen!

" Waar is de heilige, vroeg mij op die berg een arme man,
" waar is die heilige die hier kort geleden aangekomen is? Want
" hij mag niet vertrekken eer ik hem de hand gekust heb en hij
" mijn familie gezegend heeft.

" Intussen vertrok D. Francesca naar Rome. - God spare mij,
" riep D. Francesca uit. Iedereen verwacht Don Bosco en in plaats
" van hem, kom ik eraan?... Wat zal men kwaad zijn! Wat een figuur
" zal ik daar slaan! Hij kwam om vijf uur in de namiddag in het pa-
" leis Falconieri aan, op het uur van het diner. Een groot aantal
" genodigden waren al ter plaatse aan het wachten. Toen D. Francesca
" verscheen, was men in de mening dat Don Bosco volgde:

" - "O! Eindelijk", riepen ze uit, en Don Bosco?

" - "Hier, hier", antwoordde D. Francesca, en hij bood de
" brief aan.

" De brief, die eerbiedig bewaard bleef, luidde als volgt:

" Excellentie,

" "Enige dringende zaken in verband met de goede monniken
" Camaldenzen weerhouden mij en daarom kan ik deze avond niet op het
" diner bij Uwe Exc. tegenwoordig zijn, zoals ik het verlangde; zo
" er niets tegen is, zal ik zondag op hetzelfde uur bij u zijn. In
" elk geval betuig ik u mijn dank.

" "God zegene u en heel de familie en met de meeste hoogach-
" ting ben ik:

"
" Van Uwe Exc.
" de zeer verplichte dienaar
" Camaldoli, 8 februari 1867. Pr. Giovanni Bosco."

" Allen waren mistevreden omdat dit feestmaal ter ere van
" Don Bosco was ingericht. Intussen werd D. Francesca in het sa-
" lon binnengeleid bij de prins en de prinses: hij overhandigde de

" brief en verwachtte er zich aan flink uitgescholden te worden. De
" prins las de brief en zei dan heel rustig: Don Bosco kan niet
" komen. Hij komt op een andere keer.

" De prinses was boos en riep nogal heftig uit: - "Don Bosco
" weet heel goed dat ik morgen vertrek en dat ik hem niet meer zal
" kunnen zien." - En ze pruilde.

" -"Zo jij hem niet zult zien, ik zal hem zien", besloot de
" man. En hij ging naar het diner.

" De serene kalmte van de prins was wonderlijk; hij was geen
" weigeringen gewoon en daarbij schenen de omstandigheden tot zijn
" oneer uit te vallen in aanwezigheid van zoveel genodigde heren die
" gekomen waren om Don Bosco te zien.

" Intussen moest Don Bosco 's zaterdags 's morgens te Rome zijn
" om op het vastgestelde uur de mis te doen. Er waren veel genodig-
" den. Wee als hij er niet was. Wat een onrust toen men vernam dat
" Don Bosco te Camaldoli was. Maar hij was gelukkig op tijd. Hij
" werd er met geestdrift verwacht. De piazza S. Agostino stond vol
" rijtuigen en de kerk was vol volk. Iets buitengewoons! Don Bosco
" was een kwartier te vroeg. En hij gebruikte die tijd op een hei-
" lige manier. Iemand vroeg om te biechten. Hij nam plaats in de -
" biechtstoel; maar nauwelijks wist men dat Don Bosco biecht hoorde
" of het werd een gedrum, een gedrang, een geloop, ja nog erger om de
" eerste te zijn. En opdat hij de mis zou kunnen lezen, moest de
" koster tussenbeide komen en bijna geweld gebruiken. Don Bosco was
" stipt op het uur aan het altaar en er waren overvloedige commu-
" nies, want de Romeinse dames wilden de H. Communie uit de handen
" van onze vader ontvangen. Na de mis sprak hij de gelovigen toe.
" Ik heb hem niet gehoord, maar ik hoorde zeggen dat hij het nooit
" zo goed gedaan had als toen en dat hij nooit met zo een bezieling
" gepreekt had. Hij berispte en zelfs goed en niemand klaagde erover,
" integendeel, allen waren er blij om, - het is de Heer die door
" zijn mond spreekt! zegt men en daarom luisteren ze eerbiedig naar
" wat hij zegt.

" Wanneer we zullen terugkeren, weet men nog niet en ondanks
" alle goede wil, zal Don Bosco het waarschijnlijk nog moeten uit-
" stellen. Hij had vastgesteld op maandag 18 februari te vertrekken,
" maar op die dag en daags daarna heeft hij een mis toegezegd; het
" zal dus in de loop van die week zijn. Intussen bereiden wij ons
" voor op het afscheidsbezoek bij de H. Vader. Het zal zeer ontroe-
" rend zijn, denk ik, en het zal waarschijnlijk de laatste keer zijn
" dat deze twee merkwaardige mensen elkaar op deze wereld zullen
" ontmoeten; en de Heilige Vader is zo welwillend voor Don Bosco en
" Don Bosco draagt hem een uiterst grote eerbied en liefde toe. Men
" tracht nog een of ander feit uit te denken om hem nog hier te hou-
" den; maar zal het lukken? En als het lukt, zult ge tevreden zijn?
" Kijk, hier zijn enige gemakkelijke problemen. Een paar dagen gele-
" den sprak men over het ongenoegen dat er zou zijn als hij zou ver-
" trekken, en al zijn vrienden vroegen zich af welk middel men zou
" kunnen vinden om hem

" nog enige dagen te houden. Men sprak over Firenze en men vertelde
" dat een dame hem 10.000 l. gegeven had, om nog drie dagen daar te
" blijven. Ze besloten dan een goede som te geven, zo Don Bosco nog
" enige dagen wilde blijven.

" "Nu kan ik niet", antwoordde Don Bosco, "maar over enige
" tijd ben ik tot uw orders. Wilt ge dat ik naar Rome kom? Zorg
" voor 2.000 lires en ik kom ze onmiddellijk halen."

" Deze morgen (zondag 10 februari) is er in St.-Pieters een
" prachtige plechtigheid voor de zaligverklaring van de eerbiedwaar-
" dige Benedetto da Urbino, kapucijn. Ik ga er naartoe. Ik weet niet
" of Don Bosco zal kunnen gaan. In elk geval ga ik kijken naar wat
" onze achterneefjes nog zullen te zien krijgen voor iemand die wij
" zeer goed kennen. Hoewel ik het verlangen heb het zelf nog te
" zien, benijd ik nochtans die troost aan onze nakomelingen niet.
" Aan hen het feest, aan ons de persoon, aan hen de geschiedenis,
" aan ons zijn daden en zijn woorden. Deze en andere gedachten
" spelen bij die gelegenheid in mijn hoofd, terwijl ik u schrijf en
" ik voel heel mijn hart in beroering. God verhore ons! Deze brief
" zal waarschijnlijk, ik weet het niet, de laatste zijn die ik u zo
" breed uitgesponnen schrijf en ik zou wel durven zeggen dat hij
" van historische waarde is; een andere brief zal u melden wanneer
" Don Bosco uit Rome vertrekt om naar Turijn af te reizen. Naar die
" dag verlang ik.

" Deze avond gebeurde er iets moois dat mij eerst schrik aan-
" joeg, maar mij daarna verblijdde. Don Bosco kwam maar niet naar
" huis. Het "Angelus" was al geluid, eer hij thuiskwam. Nauwelijks
" was hij zijn klein rijtuig uitgestapt of drie pauselijke rijks-
" wachters liepen hem achterna. Immers onze woning staat niet ver
" van een kazerne van de rijkswachters om in deze afgelegen wijk de
" orde te handhaven.

" Ze pakken hem aan zoals ze doen met schavuiten. Ik wist
" niet wat doen, ik wilde niet vluchten en kon niet schreeuwen. Wat
" was er toch gaande? Een van die rijkswachters had al gedurende
" verscheidene maanden, een koorts die hem zo afgetakeld had, dat
" hij wel op een geraamte ging gelijken. En ziende dat er elke dag
" zoveel personen kwamen om zich te laten zegenen door Don Bosco,
" wierp hij zich vol geloof en met het vurig verlangen te genezen
" aan zijn voeten en smeekte om zijn zegen. Na de gewone aansporin-
" gen zegende hij hem. Van toen af werd hij nooit meer door koorts
" aangegrepen; en op die avond kwam hij Don Bosco danken en zijn ar-
" me secretaris zo een schrik aanjagen. Ge kunt denken hoe gelukkig
" hij was. Hij was op het punt zijn ontslag aan te vragen; hij was
" mager als de dood, nu is hij opperbest en heeft een fleurig wezen
" om te benijden.

" Mgr. Berardi, bisschop van Nicea, staatsondersecretaris,
" was zo verzwakt van geest en van maag dat de dokters hem angera-
" den hadden zich uit de zaken terug te trekken en een privé-leven
" te beginnen. Zo een beslissing stond hem absoluut niet aan; want
" een schitterende toekomst stond hem te wachten. Toen Don Bosco hem
" een bezoek bracht, vroeg hij dat hij hem zou zegenen en hem zijn

" medaille zou geven. Don Bosco gehoorzaamde, en nu is deze uitmun-
" tende prelaat gezonder dan hij ooit geweest is. De ongemakken
" waaraan hij leed zijn totaal verdwenen en overal gaat hij het ver-
" tellen. Als hij honderd medailles had, die door Don Bosco gewijd
" zijn, dan zou hij ze wel kwijtraken; want de ongelukkigen die hem
" kennen en die verlangen genezen te worden, zijn heel talrijk.

" Een meisje was in een opvoedingshuis geplaatst maar wilde
" er niet meer blijven. De moeder was bedroefd, omdat ze niet wist
" waar zij ze elders kon plaatsen; zij liet haar door Don Bosco van
" verre zegenen en men bad gedurende een maand de voorgeschreven
" gebeden. Op de 18de van de maand was het meisje van gedacht ver-
" anderd en schreef haar moeder dat zij inzag dat het de wil van
" God was dat zij in dit instituut bleef. En zeggen dat zij eerst
" eraan gedacht had zich te verdrinken. O, de macht van het gebed!

" Don Bosco laat mij aan D. Cagliero zeggen dat:

" Gezien zijn muzikale kennis, gezien de volmaaktheid van die
" kunst te Rome:

" er besloten wordt:

" Enig artikel. - De eerste keer dat er iemand van het Orato-
" rio naar Rome gaat, moet één ervan D. Cagliero zijn, als ze met
" twee zijn; en als er maar één is, dan weze dat ook D. Cagliero!

" Don Bosco laat mij ook zeggen (en ik verbeter wat ik in het
" begin gezegd heb) dat hij aan de jongens zal schrijven en dat zijn
" brief na de mijne zal komen. Dit kondig ik u aan, draag er zorg
" voor, want het is zijn geschrift. Een brief van hem wordt te Rome
" zo hoog geschat als goud en wordt gekust als een relikwie.

" Ik wens u alle geluk. Zeg aan de jongens dat ik bij de H.
" Vader vooral over hen gesproken heb en dat hij mijn woorden met de
" grootste goedheid heeft aanhoord; dat ik weldra bij hen zal zijn
" om mij te overtuigen van de werkelijkheid van ál het mooie dat D.
" Durando mij over hen geschreven heeft: dat mijn leven te gemakke-
" lijk zou zijn, dat ik mij altijd aan de Heer wil toewijden ten
" voordele van onze jongens. O! moge de Heer mijn offer aanvaarden
" en et zegenen met zijn heilige genade vanuit de hemel. "Dominus
" vobiscum!"

"

"

"

Geheel de uwe in het Hart van J. en M.
Pr. Francesca G.B.

Nadat hij deze brief naar Turijn gezonden had, vergezelde hij Don
Bosco naar de maaltijd bij prins Falconieri, aan wie de dienaar Gods, in
zijn kiese voorkomendheid, voor de middag een andere brief had gezonden:

"

Rome, 11 februari 1867.

"

"

Excellentie,

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

" Dank voor het hernieuwen van uw hoffelijkheid, die u in uw
" goedheid hebt willen doen. Deze avond omstreeks 6 u. zal ik bij u

" zijn om te genieten van uw goedheid en van uw liefdadigheid; maar
" nooit zal ik nalaten elke dag, zoals ik het al gedaan heb, aan
" God aan te bevelen alles wat de vrede en het geluk van uw familie
" aangaat. God is groot en heeft ons bestemd voor een groot geluk;
" maar Hij wil dat wij er geraken "per ignem et aquam", daarom zit-
" ten er te midden van de schone rozen die men in de families aan-
" treft, ook stekende doornen. God nochtans zal op zijn tijd alles
" betalen. Alle hemelse zegen dale neer over u en over heel de fa-
" milie; ik beveel mij aan de liefdadigheid van uw heilige gebeden
" aan en ben met dankbaarheid

"
"

uw zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Giovanni.

H O O F D S T U K LVII.

Rome wedijverde met Florence om Don Bosco te helpen bij het bouwen en het versieren van de kerk van Maria, hulp der Christenen. De dames van Florence hadden een geldinzameling gehouden om Don Bosco zes prachtige kandelaars aan te bieden voor het hoofdaltaar. Een Romeinse prinses kwam dat te weten en kreeg een mooi idee. Op zekere avond trok ze naar het huis van een edele vriendin en trof daar een groot aantal dames in vergadering aan. De prinses begon over onverschillige dingen te praten, schakelde daarna over op politieke kwesties; om vandaar op Turijn te vallen was er maar een kleine stap nodig en zo kwam men als bij toeval bij het Oratorio van de H. Frans van Sales en bij Don Bosco terecht. En nadat het gesprek stilaan warm gelopen was, begon men de wonderlijke dingen te verheerlijken, die hij deed. Toen de prinses dacht dat de gemoederen echt warm geworden waren, vertelde ze over de gift die de Florentijnse dames aan Don Bosco gedaan hadden en besloot

- "Zouden wij, Romeinse dames, ons in edelmoedigheid door de Florentijnse dames laten overtroeven? Dat nooit, laten wij eens tonen dat niemand ons in zielengrootheid kan overtreffen!"

De dames aanvaardden het voorstel met geestdrift, ze discussieerden over wat ze zouden schenken en beslisten Don Bosco een prachtig tapijt voor het hoofdaltaar aan te bieden, tapijt dat een meesterstuk van Romeins handwerk moest zijn!

D. Francesca, die nieuws naar Turijn bleef sturen, schreef aan de econoom van het Oratorio en sprak hem over een ander plan van talrijke dames.

" Dierbare D. Savio,

"

" Dat men de fluiten maar klaar make, want men begint aan de
" terugkeer te denken. Don Bosco groet in het bijzonder Buzzetti en
" heel zijn muziekkorps. De laatste dagen van carnaval zullen we
" daar zijn en we zullen ook nog eten van de lammekes en naar uw
" muziek luisteren. Ik zou u een dichtersraad willen geven: een lof-
" zang op te stellen die allen kunnen meezingen. Gij hebt nog tijd.
" Maar waarschijnlijk is het al kant en klaar, zodat mijn raad drie
" uur te laat komt...

" Er zijn hier nogal wat dames die een inzameling doen van
" enige honderden goudstukken voor ons altaar van St.-Pieter. Het is
" mogelijk dat, gezien de huidige geldnood, het ontwerp niet uitge-

" voerd wordt; maar het getuigt toch van de goede geest die er voor
" Don Bosco te Rome heerst. Het zou heel wat beter zijn als de tij-
" den wat rustiger waren. Nochtans is het wonder hoe geestdriftig
" ze zijn voor Don Bosco.

" Vandaag ging hij in een kerk te Rome biechthoren en aan een
" biechtelinge had hij al, vóór ze de biechtstoel verliet, een
" driebubbel aandenken opgeschreven: één wat het verleden betreft,
" één wat de toekomst betreft en één wat het tegenwoordige aangaat.
" Ze hoorde klaar zeggen wat haar alleen bekend was, iets wat ze
" nooit aan iemand bekend gemaakt had, iets uit het verleden; deze
" mededeling bedroefde en verheugde haar. Voor haar is Don Bosco
" nu alles; mocht hij haar zeggen non te worden, ik geloof dat zij
" het onmiddellijk zou doen.

" Dierbare D. Savio, mijn leven is heel eentonig zoals de
" regen, die mij in huis houdt. Gelukkig hebben wij een koetsje;
" overigens hoe zouden wij anders doen? We zijn uit Turijn ver-
" trokken zonder regenscherm. Bid voor Don Bosco en voor hem die hem
" vergezelt...

Pr. Francesca G.B.

Een andere brief aan ridder Oreglia gaf belangrijker nieuws.

Rome, 13 februari 1867.

" ... Gisteren was ik bij markies di Baviera, directeur van
" de "Osservatore Romano." Hij was uiterst vriendelijk en hij be-
" loofde dat hij over de "Centenario di S. Pietro" zou spreken. Adv.
" Casoni was te Bologna, maar gisteravond zijn die twee heren naar
" hier gekomen om Don Bosco te groeten en hem hun goede diensten aan
" te bieden ten voordele van zijn werken. U zult hun dagblad ontvan-
" gen of wellicht al ontvangen hebben en binnenkort zult u zien dat
" zij over de loterij zullen schrijven; zo beloofden zij toch. Het
" is waar dat het dagblad niet veel meer kan bijdragen na al wat
" vrome massa's gedaan hebben, die voor een ongelooflijke versprei-
" ding ervan zorgden. Het grote aantal dat u mij gezonden heeft, is
" zo goed als uitgedeeld...

" Het spijt mij dat ik u niets kan zeggen over uw vraag be-
" treffende bekendmaking van de benoemde bisschoppen. Men sprak er
" over in het begin en Don Bosco sprak er mij ook over; en hij had
" eraan toegevoegd dat men dit te Rome tot latere tijd wilde uit-
" stellen, maar dat hij aangeraden had de zaak te verhaasten; en men
" had naar hem geluisterd. Men had toen beslist er enkele in een
" consistorie te benoemen, dat tijdens de laatste dagen van carnaval
" zou gehouden worden; vervolgens zouden al de anderen geleidelijk
" benoemd worden. Ik weet ook dat Don Bosco gesproken heeft, en met
" veel eerbied aanhoord werd, ten voordele van sommigen en er enkele
" heeft voorgesteld die aanvaard werden. Ik weet wie het is doch ik

" meen dat het niet nuttig kan zijn die namen bekend te maken. En
" deze vallen niet alleen in de smaak van Rome, maar zij zullen
" ginder ook meevallen.

" Gisteren was er een aristocratische audiëntie. Prinsessen
" Aldobrandini, Orsini, Borghese, hertog Salviati, prins Torlonia
" kwamen Don Bosco opzoeken en spraken heel lang met hem. Er is
" al iemand die iets voor ons huis gedaan heeft, met de belofte nog
" meer te doen. Ze zijn gunstig gestemd en het is voldoende. Anderen
" deden nog niets, maar zullen iets doen. Bid dat de Heer in zijn
" barmhartigheid het huis Torlonia moge zegenen, ze zouden er heel
" dankbaar voor zijn. Don Bosco is uiterst tevreden over zijn ver-
" blijf te Rome, waar hij zoveel hoffelijkheid en hulp gevonden
" heeft. Er werd veel geld gezonden en het is onnodig te zeggen dat
" Don Bosco steun gekregen heeft. Maar ik zeg het nog eens gaarne.
" In deze tijd waren wij niet zeker dat het zou gaan, dat maakt dus
" des te meer indruk.

" Met de drukker die van Rome komt geef ik u een vergrote
" foto mee van Pius IX. Op de achterzijde staat iets geschreven. Het
" was een geschenk dat de fotograaf, de heer Pardini, gegeven had
" aan onze gastheer en deze geeft het aan Don Bosco. Zoals u ziet,
" hebt u een voorbeeld te meer hoe allen in vriendelijkheid voor ons
" wedijveren, "regis ad exemplum."

" Wij hebben gegeten en gesproken met prins Falconieri. Wat
" een sympathieke en uitzonderlijke man! Goed als de zon, opgeruimd
" en joviaal als een jonge rakker. Hij aanvaardt loterijbriefjes,
" betaalt ze onmiddellijk en belooft dat hij in de loop van dit jaar
" een gift zal doen aan het Oratorio.

" Vanuit Piëmonte regent het brieven aan Don Bosco om deze en
" gene te laten benoemen tot bisschoppen en aartsbisschoppen. Weet
" u wie onder hen in deze zin schrijft? Niemand minder dan D. Beg...
" uit Turijn. Dat is wel eigenaardig, hij heeft heel weinig achting
" voor Don Bosco, maar gelooft toch dat het in zijn macht ligt aarts-
" bisschoppen van Turijn te maken. Don Bosco antwoordde hem dat hij
" gerust kanunnik A of kanunnik B mag laten benoemen en dat hij er
" tevreden mee is.

"

Pr. Francesca G.B.

Onder de adellijke dames die Don Bosco een bezoek gebracht hebben
was ook de prinses Barberini die een buitengewone gunst gekregen had.

" Ik ondergetekende ben van 1850 tot 1881 te Rome secretaris
" geweest van wijlen Z.Em. Kardinaal Benedetto Barberini, daarna van
" Z. Exc. D. Enrico prins Barberini. Dit zeg ik enkel en alleen om te
" laten begrijpen hoe ik natuurlijkerwijze in de intimiteit was van
" deze familie. Ik kende bijgevolg het grote leed van bovengenoemde
" prins D. Enrico en het nog veel grotere leed van zijn echtgenote
" Donna Teresa, geb. prinses Orsini, omdat zij geen kinderen hadden,

" hoewel zij sinds vele jaren in het huwelijk getreden waren.

" De prinses, een heel godvruchtige dame, hield daarom niet
" op met bidden, triduüms en novenen te laten houden in verscheide-
" ne beroemde heiligdommen van Italië en zij beval zich aan in de
" gebeden van personen die bekend stonden voor hun deugd en heilig-
" heid van leven.

" Toen in 1867 D. Giovanni Bosco naar Rome kwam en voor de
" eerste keer de roep van zijn deugden en de naam van het schone en
" hei-lijg werk, waaraan hij heel zijn leven had toegewijd, hem voor-
" afging, wedijverden alle goede Romeinen om hem te zien en hem te
" kennen en de genoemde prinses, ging zelfs naar S. Pietro in Vin-
" coli, waar Don Bosco woonde om hem te vragen de H.Mis te celebre-
" ren in de kapel van haar paleis en om hem mee te delen waarom zij
" haar toevlucht nam tot de gebeden van Don Bosco. Deze beloofde het
" en op de gestelde dag kwam hij celebreren volgens de intentie van
" die dame.

" De mis werd slechts bijgewoond door H. Exc. de echtgenoten,
" ik en een paar intieme vrienden van den huize. Na de mis lieten ze
" Don Bosco de koffie opdienen in een kamer waar de Exc. met geslo-
" ten deuren zich ongeveer een half uur met hem onderhielden. Toen
" vergezelden zij hem tot aan de kamer waar ik wachtte om hem van-
" daar tot aan de uitgang deur te begeleiden.

" Toen ik alleen bij Don Bosco was, zei ik hem:

" - "Ik ben de secretaris van Zijne Exc. en weet waarom u ge-
" vraagd werd hier te komen celebreren. Wat denkt u over het verlan-
" gen van deze arme dame?"

" Onmiddellijk begon hij een vriendelijk gesprek en antwoord-
" de mij met deze bevestigende precieze woorden;

" - "Welnu ja, de Heer wil haar troosten! Arme vrouw! Zij
" zou een jongen willen, maar de Heer wil haar slechts een dochter
" geven! Zij zal er zich moeten in schikken en tevreden zijn met
" een meisje! Maar het zal haar troost zijn."

" Ik moet toegeven dat ik heel verrast was bij die woorden,
" hoewel hij ze met diepe overtuiging en als op ingeving uitsprak.
" En mijn verrassing was nog des te groter daar ik van de huisdokter
" gehoord had en van verscheidene andere dokters dat de prinses
" steriel was en dat zij, indien zij toch bevrucht werd, bij het ba-
" ren zou gestorven zijn. Integendeel, zij werd bevrucht en bracht
" normaal een kind ter wereld, na "achttien jaar" onvruchtbaar huwe-
" lijksleven, een dochter die nu nog in leven is, gezond, sterk,
" deugdzaam en aan wie ze enkel de naam van Maria hebben willen ge-
" ven.

" Toen ik dit enige dagen geleden aan mijn vriend D. Giuseppe
" Ronchail (directeur van de instelling van Don Bosco te Nizza Mare)
" verteld had en hij mij daarvan een getuigenis vroeg, heb ik ze hem
" graag geschreven en ben bereid dit onder ede te bevestigen.

" In fede, enz.

" Roccabruna (Alpi marittime), 20 januari 1887.
" Kan. G.B. Grana

" Doctor in de godgeleerdheid en in beide rechten

In die tijd werd een andere voorspelling van Don Bosco bewaarheid. Sommigen die in het jaar 1866 zich als geestig wilden voordoen, lieten de nicht van markiezin Villarios verstaan dat Don Bosco zich ervoor inspande een huwelijk tot stand te brengen tussen haar en graaf Francesco De Maistre. Dat was een zuiver uitvindsel. Maar De Maistre was jong, rijk, had een beroemde naam, was officier in het pauselijke leger en zo liet het meisje zich het hoofd op hol brengen. De tante probeerde tevergeefs haar ervan te overtuigen en ten einde raad schreef zij aan Don Bosco om hem te vragen een briefje te sturen om het meisje tot rust te brengen.

Don Bosco schreef dat in volgende bewoordingen: "Wees zeer gerust, want u zal een bruidegom vinden die niet moet onderdoen voor hem waarvan u nu droomt. U hebt veel voor de Madonna gedaan en de Madonna zal u die bruidegom sturen. En Don Bosco zal zelfs uw huwelijk komen zegenen."

Het jaar daarop werd dat feit bewaarheid. Markies Patrizi, neef van de kardinaal, een rijk en edel man, vroeg haar hand. Don Bosco bevond zich te Rome ten tijde van het huwelijk, ging de trouwers opzoeken en toen zij van hun huwelijksreis terugkeerden, aanvaardde hij een eetmaal in hun paleis.

Ook te midden van een voortdurende reeks audiënties, bezoeken, briefwisseling, zegen van zieken, algemene onderhandelingen voor Kerk en Staat en privé-onderhandelingen voor zijn vrome sociëteit en alle personen die bij duizend gelegenheden naar hem toekwamen, dacht Don Bosco nog aan de materiële behoeften van het Oratorio en dankte hij de goddelijke goedheid die er hem de middelen toe verschaftte.

Hij schreef in der haast aan D. Rua.

" Dierbare R.,

"

" Indien pater Tomatis het geld nog te Turijn heeft, dan kan
" hij behalve de 8.000 fr. ook de andere 6.000 nemen, die ik hier
" te Rome zal uitbetalen, zodra je mij geantwoord hebt dat je ze
" ontvangen hebt.

" Deze echter moeten een vaste bestemming hebben, d.i. 2.000
" fr. voor Carlino Buzzetti, de andere 4.000 voor de bakker. Voor an-
" dere dingen zullen wij zorgen dat je er andere ontvangt.

" Maar jij geeft me geen nieuws over de inkomsten, noch over
" de uitgaven, noch over de jongens of ze levend of dood zijn.

" Zorg ervoor, dat we zondag over veertien dagen een ver-
" bluffend feest van de H. Franciscus van Sales kunnen vieren.

" God zegene ons allen en beware ons op de weg van het
" paradijs. Amen.

"

" Rome, 13 februari 1867.

Zeer genegen in de Heer
Pr. Bosco Giovanni.

Diezelfde dag beloofde Do Bosco aan de jongens van het Collegio Nazzareno, dat hij er zou terugkeren om een paar uur in hun midden te zijn. De jongens schreven een brief aan de leerlingen van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales.

" Dierbare broeders in Onze Heer J.C.,

"

" De vreugde die ons gemoed vervuld heeft door de kennisma-
" king en de gesprekken hier in het collegio Nazzareno met uw meer
" dan vriend, uw geliefde vader D. Giovanni Bosco (uit wiens heilige
" ijver gij zoveel vrucht trekt tot voordeel van uw zielen), is nog
" niet volledig zolang wij ze u niet meegedeeld hebben met deze
" brief die wij u sturen. En wij moeten u zeggen dat uw goede vader
" en meester ons met zo een grote liefde en hartelijkheid gesproken
" heeft over uw grote hoedanigheden en over het vele goed dat er
" uit voortspruit, dat wij u hebben leren hoogachten en beminnen.

" Om onze genegenheid eerder door daden dan door woorden te
" tonen, behalve de eervolle en vreugdevolle ontvangst waarmee wij
" deze verdienstelijke man voor godsdienst en mensdom hebben ver-
" eerd, voelen wij het als onze plicht in de mate van het mogelijke,
" om mee te werken aan het liefdadige en heilige doel, waarop zijn
" gedachten en zijn hart gericht zijn, d.i. te voorzien in al uw no-
" den en tegelijkertijd om mee te werken aan de bouw van een prach-
" tige kerk toegewijd aan de Maagd, onze voorspreekster en liefde-
" volle Moeder. Het is niet mogelijk dat het resultaat niet zal
" beantwoorden aan zo een vroom verlangen, omdat God niet anders
" kan dan zo een edele onderneming zegenen: in zijn goedheid en u
" barmhartigheid zal Hij met de vruchten van uw goede werken tonen
" hoe groot en uitmuntend de weldaad is die Hij u geschonken heeft
" met u te bevrijden, vooral in deze zeer bewogen en slechte tijden
" uit de dreigende gevaren die uw onschuld beloerden en u op te ne-
" men in dit zalig onderkomen van veiligheid en vrede.

" Vernederen wij ons dan voor de Heer, laten wij Hem danken
" voor de grote weldaden die Hij ons geschonken heeft en steeds nog
" schenkt, laten wij Hem bidden dat Hij ons met zijn genade bijsta,
" opdat wij in alles aan zijn wil gelijkvormig mogen zijn, in het
" goede mogen volharden en zuiver en onbevlekt mogen leven. En aan-
" gezien dit het enige doel mag zijn van alles wat wij doen, zo zal
" het ook de enige beloning, de enige kroon zijn die deze edelmoe-
" dige zielen, die met zoveel inspanning, zelfverloochening en on-
" schatbare offers alles doen wat ze kunnen om ons hart te vormen
" tot de deugd en de ware wijsheid, verwachten.

" Intussen, broeders in Onze Heer Jezus, omhelzen wij u ge-
" negen en bidden aanhoudend opdat de Vader, de Zoon en de H. Geest
" in onze harten verblijven. Zo zij het.

" Rome, uit het Collegio Nazzareno, 13 februari 1867.

"

De Dekens van de VIe Kamer,

"

Giovanni Datti. - Giunio Dei.

"

Fillipo Narducci. - Ercole Balsano.

"

Paulo Caruso. - Giulio Bufalini.

Na een paar weken kwam er uit het Oratorio een hartelijk antwoord.

" Verdienstelijke Heren,

"

" Toen onze vereerde overste of beter vader Don Bosco te Rome
" was, hebt gij hem zo hartelijk verwelkomd, dat ook onze metgezel
" erdoor vertederd en ontroerd werd. Maar niet alleen aan hem hebt
" gij vrome bewijzen van uw liefde gegeven, maar gij wierpt uw blik
" ook op ons; hoewel wij ver van u verwijderd zijn en u heel onbe-
" kend zijn, schreeft gij ons woorden zo vol genegenheid, als broe-
" ders aan beminde broeders. O heren, dank! Oneindig veel dank!

" En gezien wij in deze goedheid de buitengewone opvoeding
" zien en waarderen van de volgelingen van S. Giuseppe Calasanzio,
" een heilige die zo ijverig was voor de jeugd, zien wij ook hoe
" wonderbaar gij hun edelmoedige inspanningen beantwoordt. O, moech-
" ten wij u navolgen! Gij benijdt ons geluk, en het is wel de moei-
" te het te verdienen. Als gij zo geweldig door Don Bosco gegrepen
" zijt, terwijl gij hem slechts eenmaal gezien hebt, wat moet gij
" dan zeggen van ons die hem elke dag zien, zijn heilig woord aan-
" horen en ook van hem elke dag het voedsel krijgen dat ons in le-
" ven houdt? O, mochten wij uw goede raad in daden omzetten; moch-
" ten wij altijd trouw zijn aan zijn richtlijnen! Wij zouden geluk-
" kig zijn hier op aarde en in de eeuwigheid!

" Wat zou er van ons geworden zijn zonder zijn hulp? Hij nam
" ons op; hij onderhoudt ons met zijn liefdadigheid, voedt ons va-
" derlijk op, laat ons studeren of een vak aanleren om eerstdaags
" eerlijk ons brood te kunnen verdienen. Wij zijn dankbaar voor al-
" les wat gij voor onze beminde Don Bosco hebt willen doen, voor het
" belang dat ge getoond hebt om hem te helpen voor onze noden, en
" wij hebben gebeden dat de Heer uw studies moge zegenen en aan al-
" len kracht en genade moge schenken om zijn heilige godsdienst te
" beleven. Wellicht zullen wij nooit de gelegenheid krijgen u in
" dit leven te zien; maar wij leven in de vaste hoop u allen te kun-
" nen groeten. Waar? In het vaderland van de gelukzaligen, waar wij
" voor de Schepper een eeuwige gloriehymne zullen zingen.

"

"

(volgen de handtekeningen).

H O O F D S T U K LVIII.

Onder de velen die nieuws verlangden over Don Bosco tellen wij Mgr. Pietro Rota, bisschop van Guastalla. D. Cagliero lichtte hem in over alles wat er te Rome gebeurde en de goede prelaat gaf hem zijn indrukken weer. Op 31 januari schreef hij:

"Ik heb uw zeer gewaardeerde brief voorgelezen aan mijn priesters en aan de leerlingen laten voorlezen, en allen waren verwonderd en ontroerd; de leerlingen verlangen Don Bosco terug te zien en zijn kleed zowel als zijn hand te kussen. Ik heb hem naar Rome geschreven en hem gevraagd op zijn terugkeer zeker naar Guastalla te komen of minstens naar Reggio, om elkaar daar te kunnen weerzien.

En op 16 februari:

"Vandaag is eindelijk uw dierbare brief aangekomen en wij hebben na het middagmaal van de verlangde ontspanning genoten. Wij hebben hem met belangstelling gelezen, ik, mijn secretaris, de meester en de econoom van S. Rocco, biechtvader van de leerlingen... Wij hebben Hem bewonderd, die zich "mirabilis in sanctis suis" toont en de secretaris heeft de brief meegenomen als een degelijk geestelijk voedsel voor onze jongens, die zoals de jongens van het Oratorio verlangen Don Bosco terug te zien; maar wellicht tevergeefs. Naar men zo hoort zal ik het geluk niet hebben de nieuwe kerk te consacreren, daar men zegt dat de nieuwe aartsbisschop van Turijn al benoemd is. Geduld! Het doet mij meer genoegen te weten dat het bisdom wederom zijn bisschop heeft dan die plechtigheid te doen. En wanneer zal de inzegening plaats hebben? Naar het schijnt helpt de Voorzienigheid goed. Zeer goed! Zeer goed!"

Intussen bleven te Turijn brieven uit Rome aankomen, men gaf er lezing van aan de jongens van het Oratorio en stuurde een kopie naar Mirabello en naar Lanzo. De naam van graaf Vimercati werd door allen altijd vol erkentelijkheid aanhoord om alles wat hij voor hun goede vader deed. Daarom zorgde de prefect D. Rua voor een uitgebreide gemeenschappelijke opdracht van de salesiaanse Oratoria en colleges als hulde aan de graaf en stuurde ze aan D. Francesca, die ze dan - samen met enige boeken - aan de milde weldoener moest overmaken.

De opdracht luidde:

" Excellentie,
"

" Wij, ondergetekenden, beziëld met de diepste dankbaarheid
" voor de goedheid van Uwe Exc., durven u het arme bewijs geven van
" onze diepe hulde en hartelijke dankbaarheid. Wij zijn de zonen die
" dankzij de goddelijke Voorzienigheid in het Oratorio van de H.
" Franciscus van Sales werden opgenomen door de zorgen van Pr. Don
" Giov. Bosco. Wij hebben onze liefdevolle vader naar de stad Rome
" zien vertrekken, met tranen in de ogen en met een bezorgd hart
" hebben wij de engelen van de goddelijke Voorzienigheid gebeden dat
" zij hem op zijn wegen zouden begeleiden en hem een vaderlijk on-
" derdak zouden bezorgen in de stad waar hij ging wonen, en zijn be-
" waarengelen hebben ons gebed verhoord. Zij waren ons bijzonder
" gunstig toen zij hem aan de zorgen van de heer graaf aanbevalen.
" En waar konden zij hem beter leiden dan bij Uwe Exc. die hem uw
" welwillende hand toereikte en zo een edelmoedige gastvrijheid be-
" zorgde aan onze beminde vader en aan zijn toegewijde reisgezel,
" priester Francesca. Excellentie, hoe zouden wij op een duidelijke
" wijze onze dankbaarheid kunnen betonen, die wij voor u voelen! Wat
" zouden wij ons gelukkig achten, konden wij u een wederdienst bewij-
" zen! Maar wat kunnen wij, armen, doen, wij die aanhoudend de hulp
" van anderen nodig hebben? Maar hoe onbeduidend ook; wij kunnen toch
" iets doen: één middel blijft tot onze beschikking: het gebed. Daar-
" mee hopen wij van de Almachtige te bekomen, wat wij in onze armoede
" en zwakheid niet kunnen doen. Maar wat? U hebt zeker onze arme ge-
" beden niet nodig. De edelmoedige liefdedaden die onze goede vader
" geniet, zijn veel welsprekender bij de Heer dan om het even welke
" van onze gebeden. Toch vatten wij moed, en wij vertrouwen erop dat
" de Heer ze niet onwaardig zal achten. Ja, Excellentie, als het ge-
" bed van de arme beschermeling, als de gevoelens van een eenvoudig
" w mens toegang krijgen bij God en Hem bewegen om overvloedige ze-
" gen uit te storten, dan zijn er duizenden en duizenden stemmen van
" de drie Oratorio's van Turijn en van de huizen van Lanzo en Mira-
" bello, die zich zullen verheffen tot de troon van de hemelse barm-
" hartigheid, duizenden en duizenden harten die de Heer smeken, u en
" uw verheven en verdienstelijke familie honderdvoudig te vergoeden
" voor de gunsten die u ons geschonken hebt in de persoon van onze
" Don Bosco.

" Nochtans vragen wij Uwe Exc. ons te vergeven, zo onze arme
" handen niets anders kunnen bieden dan deze arme gift van deze
" dankbare gevoelens als bewijs van onze diepe eerbied en van onze
" toegenegen dankbaarheid. Wij bidden vurig de Heer onze armoede aan
" te vullen met zijn overvloedige zegen hier op aarde en met de
" troost dat Hij eens aan u en aan uw verdienstelijke familie de
" vreugde van het paradijs zal verlenen.

" Terwijl wij de gevoelens van onze diepe eerbied en van onze
" ware dankbaarheid vernieuwen, noemen wij ons van Uwe Exc.
" Turijn, 15 februari 1867.

" Voor de tien priesters van het Oratorio van
" de H. Franciscus van Sales: Don Angelo Savio.

" Voor de 40 clerici: Merlone Secondo.
" Voor de vijftig van de retorica: Bruno Gio. Battista.
" Voor de vijftig humanisten: Cagliero Cesare.
" Voor de tachtig van de derde gymnasiale: Montiglio Carlo.
" Voor de honderdtachtig van de eerste gymnasie: Battagliotti Dom.
" Voor de tweehonderd vakjongens: Franchino Giuseppe.
" Voor de dertig knechten: Bertinetti Michele.
" Voor de externe jongens van het Oratorio van de H. Franciscus
" van Sales: Villa Giuseppe.
" Voor de jongens van het Oratorio: S.Luigi Formica Giuseppe.
" Voor de jongens van het Oratorio S. Giuseppe:
" Ocelletti Giovanni.
" Voor de jongens van het klein seminarie van Mirabello:
" de directeur Don Bonetti.
" Voor de jongens van het college van Lanzo: de directeur
" Don Lemoyne Giovanni Battista.

Die opdracht werd in het paleis bij St.-Pieters-Banden overhandigd op de avond van de 16de, toen Don Bosco, - zo zei D. Francesca in zijn antwoord - terugkeerde van een bezoek bij kard. Angelo Quaglia; hij was naar de kardinaal gegaan om zijn gunst te winnen voor de congregatie van de H. Frans van Sales en om zijn raad te vragen in verband met het verkrijgen van sommige privilegies en van de canonieke goedkeuring. Hier volgt de brief van D. Francesca:

" Dierbare Heer Ridder,
"
" Ik heb de brief van de jongens ontvangen en ik hoop dat ik
" hem zondag e.k. zal kunnen aanbieden; tevens hoop ik ook de boeken
" te ontvangen die u waarschijnlijk hebt laten inbinden...
" Iedereen bewondert Don Bosco, ook zij - en er waren er die
" eerst zijn faam benijdden; nu zij hem gezien hebben, zijn zij won-
" derlijk verrast.
" Vandaag was hij bij kard. Quaglia, die hem met de grootste
" vriendelijkheid ontving. Hoewel Don Bosco paarden en rijtuig had
" van baron Capelletti, wilde hij de eer hebben, hem naar huis te
" laten terugvoeren met zijn eigen paarden. Wat een mooi figuur
" sloegen wij in deze prachtige wagen van de kardinaal. Velen die
" de koets van de kardinaal kenden en meenden dat de kardinaal erin
" zat, namen eerbiedig hun hoed voor ons af. En het was niet de
" enige kardinaal die zo vriendelijk was met Don Bosco. Allen han-
" delden zo. Men weet dat Don Bosco binnenkort vertrekt en de audi-
" ënties worden zo talrijk, dat zijn vertrek onmogelijk blijkt.
" Van de minister van financiën zal hij wellicht een voordeel
" bekomen voor de verzending van de "Letture Cattoliche" door het
" afschaffen van het postgewicht, zoals het was voor 1859. Hij gaf
" Don Bosco een gift voor zijn kerk en toonde zich ontroerd omdat

" hij zo vriendelijk was geweest hem een bezoek te brengen. Hij was
" in vergadering, schorste ze, leidde Don Bosco binnen en presenteerde
" de hem "ad honorem."

" Don Bosco heeft echt rust nodig; te Rome is dat niet mogelijk;
" lijk; te Turijn nog minder; hij verlangt naar het paradijs. Hij
" is nooit vóór middernacht te bed. Tijdens de dag spreekt of
" preekt of zegent hij. 's Avonds leest of schrijft hij brieven.
" Uiterlijk ziet hij er niet goed uit, maar dat is kwestie van een
" dag. Hij zal uitrusten op de trein.

" Deze avond heeft hij in de kerk "della Pace" gepreekt waar
" de Romeinse clerus bijeenkomt om te werken. Hij heeft iedereen
" ontroerd door zijn eenvoudige en devote wijze van preken. Elkeen
" meende dat het niet mogelijk was zo goed en zo eenvoudig te kunnen
" preken. Deze priesters waren verheugd en Don Bosco genegen zoals
" die van het Oratorio. Ze gingen rondom hem staan na zijn kort
" woordje, gingen met hem om als met een vader en beluisterden hem
" als een meester. Hij deed er veel goed.

" Wij hebben veel voorwerpen verzameld en ze schijnen ook van
" waarde te zijn.

" Ik heb veel over het Oratorio en over Don Bosco gesproken
" en werd graag aanhoord door luisteraars die steeds talrijker op-
" kwamen. Ik vertelde "quaeque laetissimus vidi" en het scheen wel
" of ze een mooie bladzijde hoorden lezen, waarvan de held nooit
" bestaan had, tenzij in de verbeelding van de verteller.

" Ik had deze dagen geschreven aan markies Fassati om hem de
" gunsten mee te delen die de H. Vader hem verleend had. Don Bosco
" zal hem het diploma met de nodige formaliteiten brengen.

" Ik heb de hele dag niet met Don Bosco gesproken, tenzij een
" ogenblik bij het middagmaal; nu is het half negen en hij wordt nog
" bestormd door de mensen. Wanneer we zullen avondmalen, weet ik
" niet.

" Wanneer u deze brief ontvangt, zullen wij waarschijnlijk
" op het punt staan te vertrekken. De Romeinen nodigen Don Bosco
" uit of beter dwingen hem als het ware naar Rome terug te keren
" voor de heiligverklaring van de vijfentwintig Japanse zalige mar-
" telaren.

"

Pr. Francesca G.B.

Don Francesca maakt melding van de eervolle ontvangsten, die Don Bosco ten deel vielen vanwege de minister van Financiën; hij geeft er echter geen reden van aan. Wij zullen ze dan maar geven, zoals ze op onze fiche van 1867 staat. Minister Ricasoli had door middel van comm. Tonello Don Bosco opgedragen te weten te komen, welke de bedoelingen van de pauselijke regering zou zijn, indien de Italiaanse regering enkele akkoorden zou voorstellen in verband met de commerciële contacten tussen beide staten. Door dat middel meende hij tot een oplossing te komen van sommige van haar plannen. Omdat Don Bosco voorzag dat een toegeving zou bijdragen tot de benoeming van de bisschoppen, sprak hij er met kardinaal Antonelli over, die er niets tegen had. Met hetzelfde doel voor

ogen legde hij het plan voor aan monseigneur de algemene thesaurier, minister van financiën en zodoende kon hij Ricasoli melden dat zijn voorstellen in goede aarde gevallen waren. Als gevolg daarvan werd in de "Giornale di Roma" van 16 maart in het officiële deel volgende nota gepubliceerd: "Ten einde de handelsomzet altijd meer te vergemakkelijken, wordt door een gewone beschikking van de Heiligheid van Onze Heer de transitbelasting afgeschaft op goederen en voorwerpen van allerlei aard, die over het grondgebied van de staat met het spoor vervoerd worden. De douanevoorschriften worden eveneens gewijzigd en de colli, die de reisbenodigdheden en de bagage van de reizigers bevatten op dezelfde wegen, worden vrijgesteld van stempel en van verzegeling."

Er werden ook enkele maatregelen getroffen waardoor de doortocht door het pauselijke grondgebied en hun verblijf erin voor de Italiaanse reizigers vergemakkelijkt werd.

D. Francesca schreef opnieuw, op zondagavond 17 februari:

" Dierbare heer ridder,
"
" Laat aan de rector van het Collegio Nazzareno 30 exem-
" plaren van de "Giovane Provveduto" en 50 ex. van de "Chiave del
" paradiso" zenden. Men hoopt dat ook de heer graaf dezelfde boeken
" voor zijn instituten zal laten gebruiken. Het spijt hem dat hij ze
" niet eerder gekend heeft. Ik zou willen dat u een "Storia d'Italia"
" goed zou laten inbinden, als gift van onze jongens aan de heer
" graaf. Voorwerpen voor de loterij, echt kostbare, vallen hier
" binnen als bij u de sneeuwvlokken.
" Deze morgen ging Don Bosco de H.Mis lezen op Trinità dei
" Monti bij de religieuzen van het Heilig Hart. Men had de kapelaan
" al 500 briefjes gezonden en de zusters gaven hem als aalmoes voor
" de mis een prachtige kelk, in goud en zilver, voor de kerk van
" Maria, Hulp der Christenen. De drie engelen gezeten op de voet
" zijn buitengewoon mooi. D. Cagliari en ook Vecchio zullen tevreden
" zijn. De religieuzen hebben ook een kazuifel klaar, dat heel mooi
" is. In bijna alle kloosters maakte men een hoopje voorwerpen en
" geld klaar; doch men eist dat Don Bosco ze zelf gaat halen.
" Men bekwam al enkele dispensaties voor weinig onkosten
" en een deel "gratis."
" Verscheidene mensen verlangen een handtekening van de
" H. Vader door bemiddeling van Don Bosco. Hij heeft hem al zo dik-
" wijls moeten storen, zodat hij hem te veel zou kunnen lastig val-
" len.
" Vandaag is prins Ruspoli Don Bosco komen danken, omdat hij
" zijn echtgenote, die al verscheidene maanden thuis opgesloten
" is, was gaan zegenen: twee of drie dagen na de zegen was zij tot
" zijn en andermans verbazing in eigen persoon de Heer gaan danken
" voor de bekomen genezing. Hier en daar gebeurden er nog van die

" feitjes.

" Don Bosco sprak lang over onze weldoeners, vooral over rid-
" der Collegno Zaverio, ridder Villanova Clemente en over markies
" Fassati en op zijn formele aanvraag verleende de paus aan hen en
" aan drie andere, die u al bekend zullen zijn, de titel van comman-
" deur van de orde van St.-Gregorius de Grote. Allen staan verstomd
" over de gemakkelijkheid waarmee Don Bosco dit kon verkrijgen.

" En de verbazing is nog groter omdat aan deze zes die erete-
" kens door de paus verleend werden zonder zelf de personen te wil-
" len aanduiden; hij wil dat zij, die Don Bosco voor die gunst voor-
" stelt, ermee vereerd worden. Maar wat bekommt Don Bosco al niet van
" de goede Pius? Weldra zullen de authentieke diploma's van de soe-
" vereine gunsten aankomen.

" Zondag 24 ga ik naar de plechtigheid van de nieuwe dienaar
" Gods, die tot de eer der altaren verheven wordt en ik zal u noch
" al mijn dierbare vrienden van het Oratorio vergeten.

"
"

Pr. Francesca G.B.

Een derde brief van D. Francesca aan de jongens van het Oratorio
sprak altijd met geestdrift over de welbeminde vader.

" Dierbare jongens,
"

"

" Het schijnt dat onze terugkeer naar het Oratorio uitgesteld
" is. Mocht gij zien wat een hoop mensen hier altijd staan, dan zoudt
" gij hetzelfde vrezen. Gij moest eens zien hoe begeistert de Romein-
" se jongens naar Don Bosco komen toegelopen. Voor een paar dagen was
" Don Bosco weer in het Collegio Nazzareno. Ze lazen een prachtige
" brief ter zijner eer voor; hij was ook aan u gericht. Wat een lof
" voor uw geluk, dierbare jongens. Zij zullen hem binnenkort opstu-
" ren. Het zijn rijke jongens, die zich arm voelen in vergelijking
" met u die het grote geluk hebt Don Bosco te bezitten. Met wat een
" kinderlijke genegenheid kusten zij hem de hand! en met wat een ver-
" trouwen spraken zij hem over hun ziel. Zij zijn meer dan overtuigd,
" dat Don Bosco ieders geweten beter kent dan zijzelf het hunne ken-
" nen en met jeugdige openhartigheid ondervroegen zij hem. Gij, die
" het leven in het Oratorio gewoon geworden zijt, gij zoudt geen gro-
" ter vertrouwen kunnen hebben. Met een klinkende zoen kusten die
" kinderen de hand van Don Bosco; het was alsof zij hem met die kus
" veel wilden zeggen en ze zegden het hem inderdaad ook. En die goede
" paters, directeurs van het college waren altijd daar om hem te
" eren, te groeten, te huldigen. Gij ziet Don Bosco gaarne, maar me
" dunkt dat deze jongens u op dit ogenblik overtroefden. Zij wisten
" wie Don Bosco is. Wellicht kent gij niet allen Don Bosco. Over
" weinige dagen zal hij u schrijven en dan zal hij allen weten te
" zeggen welk leven gij geleid hebt, welke deugden gij beoefend en
" welke mirakelen

" gij gedaan hebt. Luistert dan maar zoals het betaamt.
" Wellicht hebt gij het al aan gevoeld dat ik aan het preken
" ben en begint gij het beu te worden. Gij verwacht nieuws over
" Don Bosco. Dus laten wij van onderwerp veranderen.
" In het Oratorio is het de gewoonte na het drama, het blij-
" spel te geven. En hier te Rome waar Don Bosco het prachtige drama
" speelt, hadden wij ook een klein blijspel.
" Enkele dagen geleden hoorden twee Romeinse burgers, die
" met elkaar aan het praten waren volgend gesprek van twee volksmen-
" sen.
" "Hé! Heb jij horen vertellen over die priester die van verre
" komt en zoveel mooie dingen doet?"
" - "Zeker", antwoordde de andere, "hij woont daar bij S.
" Pietro in Vincoli."
" - "Wij zullen maar best op hem onze pronostieken, onze be-
" rekeningen maken. Weet jij nog op welke dag hij aangekomen is?
" Dat kon één cijfer zijn; de "priester" is een tweede; "veel volk"
" is een derde; hij is "een heilige"; "dat zou een onfeilbaar qua-
" tern zijn. Tot ziens, ik ga ze dadelijk raadplegen."
" En zij gingen uiteen met blij gemoed, elk naar zijn huis om
" de berekeningen te maken en de kans niet te verkijken.
" Onze twee vrienden moesten erom lachen en zij vertelden mij
" deze eigenaardige samenspraak, die ik u als tijdverdrijf voort-
" vertel. Intussen, om een lot te winnen, zorgt ervoor dat Don Bosco
" over niemand mistevreden moet zijn; draagt zorg voor uw zielen,
" volgt de Romeinse jongens na die, alvorens zich bij hem te presen-
" teren, eerst te biecht gingen.
" Don Bosco was verleden zondagavond weer bij kard. Antonelli,
" die gaarne over Don Bosco spreekt en met genoegen over hem en over
" zijn zonen hoort spreken. In de wachtkamer ontmoette ik een goede
" prinses die over Don Bosco had horen vertellen door onze ridder.
" Zodra zij bij hem was, kon zij van hem niet meer scheiden. Zij
" moest bij kard. Antonelli zijn en had Don Bosco laten voorgaan;
" zij had het geduld twee uren in de wachtkamer te wachten. Zij wil-
" de dat Don Bosco voorging en wilde de eer hebben, zei de vrome
" dame, haar audiëntie aan Don Bosco af te staan. En Don Bosco ging
" en had een onderhoud met Zijne Eminentie dat meer dan drie kwar-
" tier duurde. Het zal wel onnodig zijn te zeggen dat de kardinaal
" met de grootste vriendelijkheid met Don Bosco omging, ik zou wel
" zeggen, met de grootste eerbied. Hij heeft zoveel te doen, en hij
" laat alles opzij om bij onze Vader te zijn. Hij nam zijn hand
" tussen de zijne, kuste ze en toen zij op zijn kamer waren, sprak
" hij hem over zijn gezondheid die verbeterd was na de zegen van
" Maria, Hulp der Christenen. Sinds enige tijd moest hij zich in
" zijn zetel, van zijn appartement naar dat van de paus laten dragen
" voor de audiënties, nu integendeel ging hij via de trappen naar
" het Vaticaan. Hij vroeg Don Bosco een medaille en wilde dat hij
" hem zou zegenen.
" - "Maar Eminentie, doe toch niet als een jongen", zei Don
" Bosco.
" - "Er is hier geen spraak van jongen", antwoordde hij, "geef

" mij uw zegen."

" Don Bosco weigerde en knielde onmiddellijk om hem de ring te kussen; doch hij was wel verplicht de zegen te geven omdat de kardinaal neerknielde. In zijn buitengewone goedheid, die hem ten andere eigen is, schonk de kardinaal aan Don Bosco 1.000 lires voor de nieuwe kerk en als steun voor onze jongens van het Oratorio die zo goed meewerken om zijn zwakke gezondheid te doen verbeteren. Hij voegde eraan toe dat dit de laatste gift niet zou zijn.

" Toen Don Bosco buiten kwam, vond hij de wachtkamer vol edele personen die op audiëntie wachtten. Maar zodra zij Don Bosco zagen, gingen zij rondom hem staan; en de ene wilde hem de hand kussen, een andere verlangde een medaille of vroeg zijn zegen. Men dacht niet meer aan de kardinaal. Deze wachtte een beetje en verscheen dan op de drempel van de kamer en zei:

" - "Maar heren! ik wacht op u! dat er iemand kome!"

" Niemand bewoog. De een zei tot de ander: - "gaat u maar het eerst, gaat u maar..." - en allen bleven. Niemand wilde als eerste gaan, omdat ze allen met Don Bosco wilden spreken. En het duurde een hele tijd eer hij uit die menigte weggeraakte.

" Datzelfde geestelijk vertrouwen dat gij in Don Bosco hebt, dat hebben hier ook veel hoge prelaten. Elk woord van Don Bosco wordt opgetekend, verklaard, geïnterpreteerd en zorgvuldig in het hart bewaard.

" Maandag 18 dezer ging hij troost brengen in een klooster hem wenste te zien. Wat al tekens van dankbaarheid gaf men hem dat daar! De klokken luidden, het orgel in de kerk speelde en begeleidde de zang van de kinderen in de kerk, die met engelachtige stemmen zongen: "Benedictus qui venit in nomine Domini! Hosanna in excelsis!" Het was een feest, een vreugde, eenervoering. Hij kwam om 8 uur en kon slechts te half twaalf weg, zo drong men aan, en spande men zich in om hem niet te laten vertrekken; en een klein meisje zei hem liefvallig: - "En waarom vader Bosco, laat u ons als wezen achter? In de naam van God, blijf nog wat bij ons." - En zo gaat het overal.

" Ik vergat u iets te vertellen dat verleden zondag voorviel. Een vrome Romein had doodgaarne Don Bosco gekend en gesproken. Hij had horen zeggen waar hij hem kon aantreffen en waar hij inderdaad was. Doch de man vond hem niet en had het geduld door verschillen de straten van de stad te lopen; eindelijk zag hij een rijtuig met een priester erin; hij plaatste zich voor het paard en hield het stil. Dan nam hij de hand van Don Bosco en zei blijgezind: "U bent Don Bosco! u zoek ik! Hier een deel van mijn spaarcenten. Het waren enige goudstukken die de goede vakjongen, die nu een heer geworden was, in de hand van Don Bosco legde. Weet gij wie dat was? Een jongen die door de Voorzienigheid opgenomen, opgevoed en gered werd en nu in zijn erkentelijkheid al wat overschiet aan de armen geeft. Met wat een vreugde schonk hij deze som aan Don Bosco! Hij vertelde zijn leven en weende en deed wenen van bewondering en van dankbaarheid voor de Heer. Nog jong werd hij wees; een liefdadige persoon nam hem op,

" leerde hem werken en deugdzaam zijn. De heer zegende hem, hij
" heeft een bloeiende handel, zijn spaargeld geeft hij aan het ge-
" zin van zijn broer en voortaan wil hij ook iets aan het Orato-
" rio schenken. Wie kende hem? Wie zond hem? De Voorzienigheid!
" wat was hij tevreden om deze ontmoeting! Hij kon bijna van ons
" niet meer weg. En van dit soort voorvalletjes kan ik er u veel
" vertellen, doch beter mondeling dan schriftelijk...

" Ik verbeter de woorden die ik in het begin gezegd heb en
" ik zeg vanwege Don Bosco dat wij maandag naar Turijn vertrekken.
" Wij zullen ons echter in een of andere stad ophouden. Wij gaan
" naar Fermo waar wij een tegenbezoek zullen brengen bij de uitmun-
" tende kard. De Angelis, die met een zeer genegen brief aan u al-
" len dacht en Don Bosco uitnodigde hem een bezoek te brengen. Wij
" zullen hem ook uwentwege groeten. Zijt gij tevreden? In elk geval
" zullen wij uur en dag laten weten van onze terugkomst en best nog
" als wij al onderweg zijn. Bij ons vertrek zullen er samenkomsten
" zijn, pijnlijke en blijde. Veel personen die vroeger Don Bosco
" nooit gezien hadden, wenen omdat zij hem moeten verlaten.

" Een goede ziel die vurig verlangde Don Bosco te zien en te
" kennen, was hier ten huize gekomen en weet gij hoelang ze wachtte?
" Van 's middags tot 6 uur en zij zag hem met moeite en toch ging
" zij tevreden weg en zei:

" - "Ik heb hem gezien en dat is mij voldoende!"

" Meer dan eens hielden de mensen het rijtuig staande waar
" Don Bosco in zat. De mensen komen met tien of vijftien om zijn
" zegen vragen; het zijn soldaten, handelaars, volksmensen en soms
" ook priesters. Ze knielen te midden van de straat en Don Bosco
" moet ze maar tevreden stellen.

" Hier in huis is het altijd zo een toeloop dat het bijna on-
" begrijpelijk is dat er voor één persoon zoveel mensen te been zijn.
" Gisteravond (maandag) kwam er een prins, hij noemde mij zijn naam,
" een hele moeilijke; hij gaf mij een grote aalmoes en zei: Daar ik
" de goede dienaar Gods niet kan zien, schenk ik hem deze kleine gift
" met de enige verplichting mij aan de Heer aan te bevelen. - Ze
" hebben zoveel vertrouwen in zijn gebeden dat zij overtuigd zijn
" alles te bekomen, als zij zich aan hem aanbevelen.

" Tot weerziens mijn beste jongens. De dag waarop wij elkaar
" in het lang en het breed over al deze dingen die nu slecht ge-
" schreven zijn, kunnen spreken, is nakend.

" God zegene u. Goede nacht.

"

Pr. Francesca G.B.

De gebeden en bezorgdheid van Don Bosco hadden niet alleen specia-
le genaden van God bekomen maar ook - en dat vervulde hem op dit ogen-
blik met vreugde en lag hem het meeste aan het hart - zag hij een van
zijn vurigste wensen in vervulling gaan.

Pius IX had een eerste bekendmaking van bisschoppen beslist en op

22 februari hield hij een geheim consistorie. In dat consistorie hield hij een toespraak en zei: - "Omdat de onderhandelingen om voor de vacante zetels in Italië bisschoppen te voorzien, hervat worden door de wil van hen die Italië overheersen...; omdat de Heilige Stoel boven alle andere belangen altijd als zijn hoogste recht en plicht gesteld heeft het recht en de plicht zorg te dragen voor het heil van de zielen...; omdat de keuze van de personen tot het episcopaat niet aan het oordeel van de paus alleen overgelaten werd maar doorkruist werd door de eisen van mensen "juxta saeculi placita viventium"; daarom kondig ik met andere bisschoppen voor verschillende diocesen van Europa 17 namen voor Italië aan onder wie 4 voor Piëmont en Ligurië, 3 voor Sardinië, 2 voor Sicilië, 3 voor Toscane, 2 voor de Marken.

Maar wat hadden die weinige kerken die een bisschop kregen te betekenen in vergelijking met zoveel andere, die nog vacant bleven? En toch liet Bettino Ricasoli verklaren, misschien uit politieke beweegredenen, dat hij de paus niet zou toestaan over te gaan tot nieuwe benoemingen van bisschoppen in Italië! Dergelijke verklaring kon men lezen in de Nazione van 25 februari, nr. 56 waarvan hier de woorden: "Door de benoemingen die in het laatste consistorie van de Paus gedaan werden voor enkele bisschopszetels in Italië, wordt toch niet voorzien in de tweede derde van de vacante bisdommen. Wat de andere betreft, is nog geen enkele beslissing gevallen. Het schijnt in de bedoelingen van de regering van de koning te liggen ze voor het merendeel in de schuif te laten, met de bedoeling de afschaffing te vergemakkelijken van deze bisdommen, die niet moeten behouden blijven."

Met die benoeming van de bisschoppen wilde hij zich niet de woede van de sektariërs op de hals halen, want de regering rekende op hen voor de algemene aanstaande verkiezingen van afgevaardigden voor het parlement.

Giuseppe Garibaldi was op 21 februari uit Caprera vertrokken, trad Florence binnen, publiceerde een bekendmaking tegen de klerikalen en riep hen tot vijand van het vaderland uit. Hij had opdracht gekregen de haat van de volksmassa tegen priesters, kerk en pauselijk Rome aan te hitsen. Vandaar vertrok hij naar Bologna en spoorde er de massa aan afgevaardigden naar het parlement te sturen, die vijand van de priesters waren en dat gebeurde met het programma: - "Oorlog aan de priesters!" - Ze zouden overeenkomen, zei hij hun, om zodoende het gevaar te voorkomen dat de klerikalen hun verdedigers naar de volksvertegenwoordiging zouden sturen. Daarna trok hij naar Ferrara en het werd hem door het ministerie toegelaten teugelloos te razen in de steden van Venetië, Lombardije en Turijn en op 14 maart te Alessandria. Die triomfantelijke reis ging door op kosten van de regering onder toejuichingen van de massa en met ontvangsten door de gemeentebesturen waarbij de plechtige luister van het onthaal door de aanwezigheid van de staatsofficiëlen nog verhoogd werd. En hij braakte overal, op pleinen, in zalen en op de balkons van de paleizen waar hij onderkomen vond, de vreselijkste beledigingen uit tegen Kerk en pausdom en hij voegde eraan toe: - "Rome is ons goed!" - Het pausdom is de kanker van Italië! - De priesters hebben Nice aan vreemden

verkocht! - De priesters zijn de eerste plaag van ons schiereiland! - Italië is een Franse kolonie! Napoleon en de priesters, zijn trawanten, hebben te veel invloed. - Wij zullen naar Rome optrekken. - Ik ken de moordenaars; ik zal het u zeggen: Dat zijn de priesters. - Stuur afgevaardigden naar het parlement die geen priester zijn, noch medeplichtigen van de priesters, noch verdedigers van de priesters." Gevolg van dergelijke afschuwelijke aantijgingen was de plundering van het aartsbisschoppelijke paleis te Udine door het razend plebs, een aanval te Treviso en te Venetië op het bisschoppelijke en het patriarchale paleis en oproer op andere plaatsen.

Toen 10 maart aangebroken was, doken nauwelijks een derde van de kiezers bij de stembussen op. Over sommige kandidaten voor de volksvertegenwoordiging, schreef de "Gazzetta d'Italia" te Florence: "Uit de misdadigerswereld, waar sluwheid en eerloosheid hand in hand gaan, zijn kandidaten opgedoken, die niet in de hoogte bekeken kunnen worden zonder dat men onwillekeurig denkt aan de "galg" waaraan ze ontsnapt schijnen te zijn."

Op 22 maart kwamen de nieuwgekozen afgevaardigden en senatoren te Florence in de grote zaal van de vijfhonderd bijeen om er naar de kroonrede te luisteren, waarin geen enkel woord over Rome gezegd werd. Maar in haar grote meerderheid was de Kamer samengesteld zoals de sektariërs ze wensten. Het "Nationale Romeinse Comité" en het "Centrum voor opstand" drukten oproepen voor opstand te Rome en op 22 maart schreef Garibaldi naar deze laatste groepering: "Ik ga er trots op mij "Romeins generaal" te heten." In de steden van Emilia werden mannen geronseld voor onbekende bestemmingen. De roodhemden kwamen weer op de proppen. Toch bleef Rome rustig en de pauselijke schikkingen van 16 maart in verband met de transit van Italiaanse goederen op zijn grondgebied moesten opgelegd worden en verhinderden zolang als Ricasoli aan de macht was, de sektarische aanslagen. Zo hield de paus op 27 maart een nieuw geheim consistorie en bekrachtigde de benoeming van zeventien andere bisschoppen voor Italië onder wie een voor Umbrië, twee voor de Romagna, een voor Piceno, een voor Sardinië, zes voor Piëmont, waar nog vacant bleven Fossano, Vigevano en Susa, dat iets te voren Mgr. Odone verloren had. De bisschoppen die in de twee consistories benoemd waren, door de Italiaanse regering aanvaard waren en bezit genomen hadden van hun bisdom, waren ten getale van 34.

Terwijl het ministerie zich haastte om over te gaan tot de gedecreteerde beroving van de goederen, die nochtans door het statuut voor de bisschoppen gewaarborgd waren als bezit van de Kerk, bereidde het volk zich vol vreugde en geestdrift voor om zijn nieuwe herders te ontvangen. Toch bleven nog ongeveer twee derde van de bisdommen van Italië vacant; en voor enkele daarvan had de regering van Florence haar goedkeuring al gegeven, toen Ricasoli op 4 april zijn ontslag aanbood, samen met heel zijn ministerie, omwille van de financiën. Daardoor hielden verdere onderhandelingen op en verliet comm. Tonello Rome.

Maar Don Bosco had veel goed gedaan voor de Kerk en niet alleen tijdens dat jaar, want wij kunnen zeggen dat hij voor de volgende jaren benoemingen voorbereid had, en als ergens de noodzaak of de mogelijkheid bestond tot het aanstellen van een bisschop, dan had Plus IX de namen al van hen die door Don Bosco voorgesteld en al door de regering aanvaard waren, in handen. Zo getuigt Don Bonetti.

Over zijn zorgen voor de benoeming van de bisschoppen legden Don Michele Rua, Don Bonetti Giovanni, Mgr. Cagliero en D. Giovanni Turchi beëdigde getuigenissen af. Deze laatste kreeg daar een bevestiging van door Romeinse prelaten en in 1895 maakte hij er melding van in een boekje, dat de titel droeg: "Hulde aan Don Bosco." "Ik weet dat er Don Bosco soms om raad gevraagd werd door de hoge kerkelijke hiërarchie in algemene en erg voorname zaken en dat zijn zienswijze meer dan waardering vond: wat wellicht op zijn tijd beter zal bekend worden."

H O O F D S T U K LIX.

Ongeveer iedere dag, die Don Bosco te Rome doorbracht, hield hij voor de gelovigen, die toestroomden om zijn mis bij te wonen, een toespraakje van vijftien à twintig minuten. Hij preekte soms in openbare kerken zoals in Sint-Augustinus voor een heel talrijk gehoor; en wanneer hij van het altaar terugkeerde, vond hij de sacristieën en de gangen vol volk, dat neergeknield was en zijn zegen vroeg. "Het is de zegen van een heilige"! zegden ze.

Meestal preekte hij echter in privé-kerken of in die van kloostergemeenschappen en altijd waren er toch 50, 100, 120 en zelfs meer personen aanwezig. Het waren preken waardoor de vlam van de liefde tot God en het verlangen naar een beter leven bij iedereen ontstoken werd!

Hij had beslist, alvorens uit Rome te vertrekken, een mis uit godsvrucht te gaan celebreren in de kapel van de H. Stanislas Kostka in het noviciaat van de paters jezuïeten op het Quirinaal. De dames mochten niet binnen omwille van de clausuur; maar prinses Odescalchi ging toelating vragen aan kardinaalvicaris om op die dag de dames binnen te laten; die toelating werd gegeven. Na talrijke communies hield Don Bosco zoals gebruikelijk een toespraakje. Pater Angelini, die hem ook beluisterd had, riep uit:

- "Wat een zalving en wat een waarheden in weinig woorden. Onze vader Sint-Ignatius zou niet anders gesproken hebben!"

De gulden eenvoud van redeneren, die aangepast was aan alle verstanden maakte het woord van Don Bosco zo dierbaar bij de Romeinen. De gewijde redenaars waren meestal niet volks; en daarenboven hoorde de gewone en catechetische predicatie die door het concilie van Trente voorgeschreven was, niet tot de gebruiken in de openbare en parochiekerken. Don Bosco werd uitgenodigd om de H. Mis te gaan lezen te S. Rocco; hij ging op die uitnodiging in en vóór de communie wilde hij een paar woorden tot de gelovigen zeggen. De organist onderbrak hem. Hij deed de koster, die zijn mis diende, teken dat hij een paar woorden wilde zeggen.

- "Er wordt niet gepreekt"! - werd hem geantwoord. En de organist bleef verder spelen.

Don Bosco meende eerst dat er muziek gemaakt werd bij vergissing, maar dat gebeurde juist om hem te verhinderden te preken. Daarom drong hij aan; de koster hervatte echter resoluut:

- "U werd alleen uitgenodigd om de mis te celebreren en er wordt

niet gepreekt!"

Don Bosco boog het hoofd en begon de communie uit te reiken.

Toen hij een bezoek bij de paus bracht en hem gevraagd werd, wat hij in Rome gezien had en best kon verbeterd worden, antwoordde hij dat hij er verstomd bij gestaan had dat er 's zondags niet gepreekt werd en dat er geen catechismus gegeven werd. In Piëmonte, ging hij voort, meent iedere pastoor dat hij niet aan zijn plicht voldaan heeft, als hij geen beschouwingen over het evangelie gehouden heeft en niet elke zondag onderricht aan de volwassenen en catechismus aan de kinderen gegeven heeft.

Pius IX, die heel anders ingelicht was, wilde die tekortkoming in zake prediking niet aanvaarden en zei:

- "Ga het met uw eigen ogen vaststellen en geloof niet altijd wat anderen u zullen zeggen. Stel vast en kom mij verslag uitbrengen."

- "Goed, Heilige Vader, ik zal dat doen!"

En op een zondag trok hij er met D. Francesia na het eten op af, tot vijf uur ging hij van de ene kerk naar de andere, en niet alleen stelde hij vast dat er geen kerkdienst gehouden werd, maar ook nog dat alle kerken gesloten waren. Om vijf uur kwam hij bij de Gesù aan, die op dat ogenblik openging en waar een kleine dienst gehouden werd. Toen hij bij de paus teruggekeerd was, vertelde hij, wat hij gezien had. De paus merkte op: - "De pastoor van S. Rocco preekt tenminste!"

- "Ja, preekte!" hernam Don Bosco. Verleden jaar heb ik hem geschreven om hem aan te moedigen en hij begon zijn regelmatige onderrichtingen; maar weinige maanden later kreeg hij iedereen tegen; men verweet hem die nieuwigheid en hij moest ermee ophouden."

- "Ik geloofde niet", riep de paus uit, "dat wij tot die toestand gekomen waren! Nu begrijp ik waarom de Heer ons kastijdt en ons nog meer zal kastijden; want wij zijn de oorzaak van het verzwakken van het geloof bij de massa! Fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi." - En hij ging voort met klagen in even sterke bewoordingen. Hij liet dus iemand roepen die deze schade moest herstellen; hij drong aan en bereikte enige vooruitgang, maar dat was van korte duur.

De eerbiedwaardige had nog een andere vertrouwensontmoeting met Pius IX. Zoals in 1858 zo droeg hij hem op ook nu in 1867 een bezoek te brengen aan het prachtige gesticht van S. Michele te Ripa, dat met de vele opgenomen kinderen ongeveer 1.200 personen herbergde en te Rome de faam had een instituut voor arme jongens te zijn. Dat tehuis lag Pius IX na aan het hart, omdat hij gedurende twintig maanden de voorzitter ervan geweest was op verlangen van Paus Leo XII in 1825. Hij had het in een erg vervallen toestand aangetroffen, maar hij had er de zware misbruiken uitgeroeid, de ontrouwe bedienden uit verwijderd, het budget in orde gebracht, de schulden door zijn voorganger gemaakt vereffend en de afdeling van kunst en ambachten weer opgericht met het gevolg dat de he-

le zaak weer op wonderbare wijze aan het bloeien gegaan was. Omdat hij de oude misbruiken echter kende, vreesde hij ervoor dat ze zich weer konden voordoen, want de personen die zich met de administratie bezighielden brachten hem niet op de hoogte van de ware stand van zaken, ofwel omdat zij er de oorzaak van waren ofwel omdat ze bedeesd waren en meeheulden. En daarom wendde hij zich tot Don Bosco. Van zijn kant was de dienaar Gods al op de hoogte gebracht door de hertogin di Sora en door andere dames van de hoge adel. Daarom zette hij zich niet gaarne voor dat geval in, te meer daar hij de moeilijkheden voorzag om sommige misbruiken te verhelpen. Maar de Heilige Vader had hem die opdracht toevertrouwd en hij gehoorzaamde. Toen hij met de hem eigen fijnheid begon uit te vragen, kwam hij van de een of andere van de opgenomen jongens van het tehuis te weten dat er van arme jongens in de strikte zin van het woord nauwelijks spraak was. En wat de rest betreft, er was weinig of niets veranderd sinds de dag van zijn eerste bezoek. Toen hij bij de paus teruggekeerd was, stond hij in twijfel of hij hem de hele waarheid zou zeggen. Maar toen de Heilige Vader zijn aarzeling opmerkte, zei hij hem in klare termen:

- "Ik wens dat u mij alles zegt! Ik heb u gestuurd om mij een getrouw verslag te kunnen uitbrengen."

Daarop begon Don Bosco openhartig te praten en besloot met te zeggen dat men met de hoge inkomsten van het tehuis een veel groter aantal jongens zou kunnen opvangen, onderhouden en onderrichten. De paus was tevreden dat hij de hele waarheid had kunnen vernemen. De eerbiedwaardige voegde er nog aan toe:

- "Heilige Vader! het zal helaas zover komen dat het tehuis ten onder zal gaan, ik wil zeggen, dat het in de handen van leken zal vallen." Die voorspelling bleef in het geheugen van Pius IX hangen en hij zou dit na 1870 Don Bosco in herinnering brengen, zoals wij zullen zien.

Het uitgebrachte verslag ontketende echter een ware storm tegenover de dienaar Gods. De beheerders van het instituut werden bij de paus geroepen en kregen een flinke bolwassing. Zij dachten direct dat het bezoek van Don Bosco de enige oorzaak van die berispingen kon zijn en kwamen overeen om samen met anderen wraak te nemen. Omdat ze zijn persoon niet konden aantasten, zochten zij ergens een voorwendsel in een van de honderden boekjes die door hem met volle handen te midden van het christelijke volk verspreid werden.

De naam van Don Bosco te Rome viel bij meer dan een niet in goede aarde, ondermeer bij kanunnik Audisio zelf, een Piëmontees, en bij de prelaten die zich later vijandig ten opzichte van de congregatie van de H. Frans van Sales zouden tonen. In 1873 zei Mgr. G.B. Fratejacci, burgerlijk auditeur van Z. Eminentie kardinaal-vicaris en groot vriend van Don Bosco en van de salesianen:

"Ik heb Don Bosco gezien, toen hij in 1867 met D. Francesca bij de kerk van de Sint-Pietersbanden woonde. Wat een massa stroomde naar zijn wo-

ning. U kunt het zich niet voorstellen! Men kan wel zeggen dat heel Rome daar naartoe gekomen was! Mannen en vrouwen, rijken en armen, leken en priesters, monseigneurs en kardinalen wedijverden om Don Bosco te kunnen zien en eens met hem te spreken. Maar sommigen legden dat verkeerd uit en zagen met een kwaad oog die grote toeloop van de massa; want Don Bosco liet bij een zekere gelegenheid een vreselijke maar een grote waarheid uit zijn mond ontglippen die het oor van de een of ander kwets- te. En die waarheid luidde: - "De reden waarom de dingen van de gods- dienst er zo slecht voorstaan, ligt in het gebrek aan catechetisch on- derricht. De drie vierde van de bevolking van Rome heeft niet eens een catechismus. En als de dingen altijd maar erger worden, zullen wij te Rome de onverwachte gevolgen van die onwetendheid gauw ondervinden." - En nu zien wij inderdaad alles wat Don Bosco toen voorzegde en zag en wij zien het met onze eigen ogen en nu zijn wij niet meer op tijd om dat te verhelpen. Maar omwille van deze waarheid, die in die dagen door Don Bosco verkondigd werd, begonnen sommigen hem tegen te spreken. Moeten wij misschien van Don Bosco leren hoe wij het volk moeten onderrichten? Kent hij er de geestelijke noden misschien beter van dan wij? Kan hij alleen catechismus geven? En zijn wij allemaal tot niets goeds in staat om de degelijke godsdienstige opvoeding te bevorderen?... Kijk maar eens, wat in Sint-Pieters-Banden gebeurt! Daar zijn de leermeesters! Een preekt binnen de kerk, een andere buiten... Onder de tegenstanders en vitters van Don Bosco hoorde ook monseigneur Mondeo La Valletta. Enkelen kon ik benaderen en legde hun uit, wat Don Bosco voorzag en toen zij za- gen dat dag na dag tot in de puntjes bewaarheid werd wat Don Bosco ge- zegd had, begonnen ze hem te achten en ook Mgr. Valletta werd zijn vriend. Van toen af had ik Don Bosco toch aangeraden: - "Spreek niet langer zo frank, als u zo blijft doen, gaat u eraan ten onder."

Tot hier Mgr. Fratejacci.

De eerbiedwaardige had intussen zijn vertrek en de reisroute van zijn terugkeer vastgesteld en het blijde nieuws werd naar Turijn doorge- stuurd.

" Rome, 23 februari 1867.
"
" "Weledele Ridder,
"
" De goede Don Bosco die gekend staat en bewonderd wordt voor
" zijn deugden, is het voorwerp van bewondering, van heilige afgunst
" en van algemeen verlangen. Hij wordt door allen opgezocht, door
" allen uitgenodigd; hoe kan hij en in hoever kan hij alles voor al-
" len zijn. Daardoor is het zo moeilijk hem te spreken en te zien;
" dikwijls worden er uren verloren door nutteloos wachten. Ik heb
" deze morgen een bediende gezonden om te weten of en wanneer ik
" hem kan zien, eer hij vertrekt en het zou voor mij een groot geluk
" zijn als ik zijn hand kon kussen. Ik denk aan het effect en aan de
" indrukken veroorzaakt door de afwezigheid van deze waardige pries-

" ter uit zijn Oratorio. Maar weldra zal hij terug in de innige na-
" bijheid van zijn kinderen zijn. Hij is van plan volgende maandag,
" 25 februari te vertrekken via Ancona, Fermo, Bologna en ik hoor
" dat hij, zo mogelijk op 28 dezer te Turijn zou willen zijn. Indien
" de Romeinen en andere personen, die omwille van hun residentie en
" hun mentaliteit als Romeinen kunnen beschouwd worden, alleen maar
" hun hart lieten spreken, dan zou Don Bosco niet eens een visum
" krijgen op zijn paspoort. Dus zonder uw bedenkingen aan hem voor
" te leggen - bedenkingen die op zich zelf juist kunnen zijn, maar
" die ik niet kan voorleggen zonder gemis aan eerbied, omdat ze als
" een aansporing tot vertrekken zouden kunnen lijken, zal ik in het
" algemeen zeggen dat ik uw brief ontvangen heb, waarin het verlan-
" gen naar een spoedige terugkeer van Don Bosco uitgedrukt wordt. Zo
" ik hem kan zien en hem de hand kan kussen, zal de boodschap gedaan
" worden, zoniet zult u mij moeten verontschuldigen. Ik zou niet we-
" ten hoe ik de liefdadige dienst die u mij vraagt moet beantwoor-
" den, omdat ik in de onzekerheid ben het als een liefdedaad te be-
" schouwen zijn vertrek te verhaasten of zijn verblijf te verlengen;
" want al werd het ook nog met twee maanden verlengd, het zou niet
" voldoende zijn om uiting te geven aan al de religieuze verlangens
" om hem te zien en zijn raad in te winnen. Het leven van Don Bosco
" hier is er een geweest van vermoeyenis en de zichtbare hand van de
" Voorzienigheid staat hem bij, moedigt hem aan en ook wij vertrou-
" wen in deze machtige en weldoende hulp.

" Rome is rustig en zal het altijd zijn, want "ubi Petrus,
" ibi Ecclesia et portae inferi non praevalent." Op raad van Don
" Bosco wordt mijn verblijf hier vast en ik geloof dat het nodig is
" voor mijn welzijn en dat van mijn familie.

"
"

Scipione Conestabile della Staffa.

Mgr. Rota werd door D. Cagliero op de hoogte gebracht van de aan-
staande terugkeer van de eerbiedwaardige en antwoordde hem op 25 februa-
ri: "Ik heb op staande voet aan Zijne Eminentie de kardinaal, aartsbis-
schop van Fermo geschreven, om hem te vragen dat hij Don Bosco zou beve-
len naar Guastalla te komen."

De laatste dagen van zijn verblijf te Rome waren derhalve aange-
broken en ook Don Francesca schreef erover naar Turijn.

"
"

Rome, 23 februari 1867.

" Dierbare Ridder,
"

" Deze morgen hebben wij de jonge typograaf met een makker
" per trein gestuurd. Deze laatste werd door Mgr. Pacifici aanbevo-
" len en komt binnen als zoon van den huize. Ik weet niet tegen wel-

" ke voorwaarden: Don Bosco zal het wel zeggen. Waarschijnlijk zal
" het zijn om de grote en uitstekende gunsten te vergoeden, die de-
" ze goede monseigneur ons toestond. Als die jongens te Turijn aan-
" komen, zullen wij uit Rome vertrekken. Samenzweringen zijn aan de
" gang om ons vertrek te beletten. Iemand stelde voor vanaf maandag
" 20 goudstukken te geven voor elke dag die hij langer blijven zou.
" Zal hij het aanvaarden, ja of neen? En toch moet hij vertrekken.
" Het is onmogelijk met zo een leven verder te gaan. Hij eet niet,
" hij slaapt niet en heeft pijn. Die dingen zijn niet nieuw, maar
" nu lijd ik eronder.

" Het zal wel niet nodig zijn u te zeggen dat zijn faam zich
" steeds meer verspreidt en dat elke ongelukkige en gelukkige naar
" hem verlangt. Kon hij, bij zijn heengaan, een mooie herinnering,
" nalaten vb. zichzelf, het zou een zeer welkome zaak zijn. Het is
" zeer delicaat over de afreis te spreken. Dit woord wil men niet
" horen. Voor ons, zijn zonen, is het wel een troostend iets te
" zien dat zijn lang verblijf alle verlangens nog niet bevredigd
" heeft. Wat zeg ik alle? Nog niet de helft, noch een tiende niet.
" Het regent van alle kanten uitnodigingsbrieven. Zal Don Bosco er
" gevolg aan geven? Ik weet het niet en kan het niet weten, aange-
" zien Don Bosco geloof ik, het zelf niet weet. Een paar dagen ge-
" leden kwam er hier een brave heer uit een verre streek, meer dan
" 50 mijl ver, alleen maar om Don Bosco te zien en een woord van
" hem te horen. En daarna vertrok hij, buitengewoon blij, naar zijn
" streek terug zonder ook maar één dag te Rome te blijven. - "Ik heb
" Don Bosco gezien", zei hij mij, "dat is voldoende." Hij weze ge-
" zegend en weze gelukkig!

" De familieleden van de graaf hebben ons een poets gebakken.
" Zij maakten zes paar sokken voor Don Bosco en drie voor mij. En
" wat een soort! Dit tot gedachtenis en in pand voor alle diensten
" die ze ons tijdens ons verblijf bij hen bewezen hebben. Zo iets
" fijns zou men zich niet eens kunnen inbeelden. Zij vinden het
" heel spijtig dat wij ver-trekken. O, konden zij maar meegaan; ze
" benijden van harte uw geluk, Don Bosco te hebben. Mochten wij
" toch allen van zijn tegenwoordigheid profiteren en naar zijn
" woord luisteren!

" Gisteravond dineerde Don Bosco omstreeks zes uur in het
" huis van gravin Calderari. Er waren veel heren van adel tegenwoor-
" dig; op zeker ogenblik bracht een bediende een brief van markiezin
" Villarios voor Don Bosco. Hij nam de brief en las: "Eerw. Heer Don
" Bosco. - Een jongen van 17 jaar van de uitstekende familie van de
" ... is zeer zwaar ziek en lijdt aan tering; volgens de dokters
" heeft hij nog slechts enkele uren te leven. Tot nu toe wilde hij
" niet van biechten horen, maar zegt dat hij bereid is te biechten
" aan een enkele priester, aan Don Bosco. Hij zegt dat hij anders
" zonder sacramenten wil sterven. De moeder weent wanhopig over de
" verstoktheid van haar zoon. Heel Rome kent de trieste gesteldheid
" van deze jongen en is heel angstig over zijn lot. Don Bosco houdt
" te veel van de zielen om er maar een te laten verloren gaan. Kom
" direct en laat de rest ter zijde."

" Don Bosco las, plooidde rustig de brief toe en dineerde ver-
" der. Daarna gaf hij aan verscheidene personen audiëntie. D. Fran-

" cesia werd ongeduldig, trok hem bij de soutane en zei: - "Maar
" kom Don Bosco! het gaat om een ziel! haast u!" Don Bosco antwoord-
" de: - "Niet twijfelen, ik zal hem zien!"

" Om 7 uur 's avonds ging hij naar dat huis en kwam aan het
" bed van de zieke. Wat een ontroerend toneel, dierbare heer ridder!
" De arme jongen lag met de doodskleur op het wezen, zodat er geen
" verschil was met de witte kleur van de kussens die hem ondersteun-
" den. Zijn ogen brandden ten gevolge van de hevige koorts. Hij wek-
" te meelijden en ik zou zeggen, afschuw. Een enkel klein lichtje
" verlichtte de kamer. Toen de jongen de priester zag binnenkomen,
" raadde hij wie het was en richtte zich op met de elleboog - ah!
" "Don Bosco"! - zei hij - en met de andere vrije hand zocht hij de
" hand van Don Bosco, drukte ze, kustte ze en weende. En hij deed een
" inspanning, legde zijn arm om de hals van hem die zich neerboog om
" hem een woord toe te fluisteren en herhaalde: Hoor mijn biecht,
" hoor mijn biecht!

" De moeder vond geen woorden om haar tevredenheid over de
" komst van Don Bosco uit te drukken en de zoon toonde het haar door
" altijd de reddende hand van Don Bosco vast te houden.

" Iedereen trok zich terug en na een half uur verliet Don
" Bosco de kamer. De moeder wachtte hem op in de kamer daarnaast en
" zegde wenend: "Dank u, Don Bosco, het is de Heer die u gezonden
" heeft."

" De hele familie had hem omringd en nadat zij allen een
" medaille van Maria, hulp der Christenen gekregen hielden, vroegen
" zij hem hen te zegenen. Kwart voor elf vertrok hij, gezegend door
" dit huis. De engel van God zal bij deze ongelukkige neerdalen en
" zal er blijven om hem naar de hemel te voeren. (Inderdaad kort
" daarna stierf hij).

" - "Men sterft zo goed na een bezoek van Don Bosco", zeggen
" de Romeinen.

" Maar hier zou ik aan onze jongens van het Oratorio willen
" zeggen: - Dierbare jongens! Weet gij waarom deze jongen in ster-
" vensnood niet wilde biechten? Omdat hij tijdens zijn leven niet
" gebiecht had, ja, omdat hij dit grote sacrament had geminacht.
" Doch in zijn oneindige barmhartigheid, bewogen door de gebeden van
" zijn arme moeder, schonk Hij de genade, die Hij niet aan allen ver-
" leent die het ongeluk hebben hardnekkig in het kwaad te blijven.

" Een kleine medaille in de hand van Don Bosco wordt als
" een schat beschouwd. Om deze medaille van hem te krijgen gaan zij
" op verscheidene plaatsen en komen zelfs tot in onze woning. Op
" meer dan een plaats werden er genezingen door bekomen. Een zieke
" die sinds lange tijd pijn had in een schouder, legde dit genees-
" middel erop en na korte tijd was zij helemaal genezen. Maar let
" erop; bijna in alle plaatsen waar Don Bosco niet ging, maar van
" op afstand bad, verkreeg men gunsten, en elders zelden. U zult mij
" zeggen dat het een mysterie is en ik ben van dezelfde mening.

" Op dit ogenblik zult gij al weten wie de aartsbisschop
" van Turijn is: het werd hem getelegrafeerd. Hij wilde het niet
" aannemen; ten slotte luisterde hij naar de stem die van St.-Pieter
" vertrok.

" Ook wij hoorden deze stem donderdagavond, wellicht voor
" de laatste keer. Hij zegende Don Bosco, zijn clerus, het aarts-
" bisdom Turijn, alle weldadigheidsinstellingen, de Oratoria en dit
" met overvloedige genegenheid. Hij voelt aan dat hij voor het Ora-
" torio een groot werktuig van de Voorzienigheid moet zijn en dankt
" haar ervoor. Hij dankte ook al diegenen die vanuit Turijn hem in
" zijn armoede geholpen hebben. Hij zei dat hij aan hen dacht, hij
" sprak ook over onze gift. Niemand vergeet hij. Sprekend over de
" vrome sociëteit van de H. Franciscus van Sales, gaf hij aan
" Don Bosco enkele raadgevingen in betrekking met de stichting van
" nieuwe huizen, waaronder deze twee:
" 1° Nooit huizen stichten, vooral tehuzen voor vakleerjongens in
" kleine centra, omdat jaloersheid, geklets, nieuwsgierigheid,
" groot nadeel veroorzaken.
" 2° Nooit meer dan één huis in dezelfde stad stichten, of ook niet
" in twee dicht naast elkaar liggende steden. De kerkelijke over-
" heid, de burgerlijke overheid of andere instellingen zouden zich
" overschaduwde kunnen voelen door de invloed die men zou krijgen
" op veel bewoners van de stad. Wat dit punt aangaat laten wij op-
" merken dat de paus anderzijds persoonlijk volgend smeekschrift
" ondertekende dat Don Bosco hem voorlegde.

" Zeer Heilige Vader,
"

" Priester Giovanni Bosco neergeknield aan de voeten van Uwe
" Heiligheid verlangt een teken van dankbaarheid te geven aan pries-
" ter Pietro Vallauri, van het bisdom Turijn en vraagt als speciale
" gunst dat hij op Witte Donderdag de mis mag celebreren, om waar
" het nodig is gebruik ervan te maken tot Gods meerdere glorie,
" vooral in de hospitalen en de opvoedingshuizen, waar hij zijn
" priestertaak uitoefent.

" Che della grazia...

" Die 21 februarie 1867.

"

Pro gratia ad triennium.

"

PIUS PP. IX.

De brief van D. Francesca gaat verder:

" Wij kusten op het einde zijn gewijde voet en vertrokken
" getroost en ontroerd door de woorden van de paus. Hij beval ons
" allen nog iets in het bijzonder aan en Don Bosco zal het u allen
" met een brief of mondeling bekend maken. "Met een brief" durf ik
" u niet meer beloven, daar mijn bewering tot mijn schande door het
" feit gelogenstrafte werd. Wij moeten nochtans geduld hebben. Arme
" man! Hij is van elkeen het mikpunt, van de goeden en van de slech-
" ten. De goeden om zich te heiligen, de slechten om goed te worden,
" maar intussen martelen zij hem af. Geloof mij op mijn woord. Er
" is een onbeschrijfelijke geestdrift voor hem en ook een heel voel-

" baar misnoegen omdat hij moet vertrekken. Intussen liet hij enkele
" Romeinse prinsen verstaan dat zij verplicht zijn aalmoezen te ge-
" ven, indien ze de zegen van de Heer over hun familie verlangen en
" zijn woorden werden welwillend aanvaard.

" Vandaag (24) begon carnaval en Don Bosco en ik hebben hem
" gevierd in de woning van kanunnik Bertinelli, een heel lieve man.
" Wij hebben bij hem gedineerd in gezelschap van een Slavische
" bisschop. Wij spraken Latijn. Die bisschop zei maar gedurig:

" "Gratissimum mihi est, o venerande vir, te nunc primum
" videre quem tot tantisque rebus celebrem toties audivi. Te Deus
" omnesque filios tuos salvos faciat!" - Zij gingen van elkaar weg
" met de vriendelijkste uitdrukkingen. O, de christelijke naas-
" tenliefde bindt met eenzelfde band de zielen van de hele wereld!

" Maar de mooiste carnaval was, dat Don Bosco thuis verwacht
" werd door een aantal mensen onder wie prins d'Arsoli, de hertog
" Salviati di Sora, De Maistre enz. Zij weten dat hij vertrekt en
" zij willen hem nog eens zien. Wat 'n geloof en wat een genegenheid
" hebben zij voor hem! Ik geloof dat er op dat ogenblik te Rome meer
" medailles zijn van Don Bosco dan gouden napoleons. Duizenden gaf
" hij er weg en zij vragen er nog maar steeds. En Don Bosco deelt
" maar uit; hij is als een fontein, rijk aan water. De Heer zal hun
" geloof belonen.

" Tegenover ons is er een college van de maronieten, waar
" deze oosterlingen zich voorbereiden om het goede zaad onder hun
" broeders uit te strooien.

" Donderdag (21) hebben wij hen een bezoek gebracht op het
" middaguur. Deze vader abt is betoverd door de welwillende manie-
" ren van Don Bosco en werd er een ijverige promotor van. Hij gaf
" aalmoezen en geeft er nog en doet er geven; en voor dit alles
" vraagt hij niets anders dan de zegen van Don Bosco en hij ontvangt
" hem geknield met religieuze vervoering. Hij liet door zijn leer-
" lingen een Arabische lofzang ter ere van O.-L.-Vrouw zingen; dat
" was precies niet zo schoon, maar aangenaam door het nieuwe ervan.
" Ridder Marietti was bij hem. Deze goede heer deed en doet veel
" voor ons huis. Hij is een man van God en daarom wordt hij ver-
" volgd. "Sed fiet lux." Omdat zijn familie de zegen van Don Bosco
" kreeg vóór zijn vertrek, bracht hij haar in de tuin van dit vrome
" huis waar wij middagmaalden; maar op korte tijd was heel de bin-
" nenplaats bezet.

" Deze brief moet gij maandagmorgen ontvangen; ik begon er
" zaterdag op tijd mee en gisteren om half twaalf was ik er nog mee
" bezig zonder te kunnen eindigen; tijdens de dag heb ik verschei-
" dene keren de pen in de hand genomen maar zonder resultaat...

" Ondanks elke uitnodiging, elke hoffelijkheid zal Don Bosco
" zonder meer maandag (25) uit Rome vertrekken om een ronde te maken
" die ik u al beschreven heb. Van uit Bologna zal ik een telegram
" sturen om te zeggen hoe laat wij te Turijn zullen zijn. Het ver-
" langen van onze jongens om Don Bosco te zien, kennen wij en wordt
" door de Romeinen op prijs gesteld; zij zetten zelfs Don Bosco aan
" zich te haasten om ze te troosten.

" Ten huize Vitelleschi was ik ontroerd toen Don Bosco er
" zaterdagavond vertrok; bij het afscheid kon mevrouw Maria van hem
" niet scheiden; zij toonde nogmaals haar eerbiedige aanhankelijk-
" heid en weende bij de gedachte dat haar huis niet meer opgewekt
" zou zijn door een heilige. Zo zei ze. Zij liet hem verscheidene
" voorwerpen aanraken en samen, geknield met Mgr. de aartsbisschop,
" hun schoonbroer, ontvingen zij de heilige zegen. Daarna wilde Don
" Bosco de zegen van monseigneur, vertrok en droeg hun hart en hun
" vreugde met " zich mee.
"

Pr. Francesca G.B.

Op de avond van de 24ste vigilie van de dag die voor het vertrek vastgesteld was, bood de bevriende Mgr. Fratejacci aan Don Bosco verscheidene giften voor de loterij aan, die verzonden waren door het nieuwe instituut van de "Ospedalieri dell'Immacolata Concezione", door eerw. H. D. Pietro Ceccarelli van Modena, door mevr. de gravin Caterina Boschetti Grossi van Modena, door mevr. Teresa De Domenici, geboren Rondanini; de man van laatstgenoemde liep gebogen ten gevolge van een kwaal aan de ruggengraat, hoopte de gunst te verkrijgen om van dat ongemak verlost te worden en beloofde een edelmoedige gift voor de kerk van Turijn.

Don Bosco bedankte hem van ganser harte, beval hem onvoltooide onderhandelingen bij de Heilige Congregatie van Bisschoppen en Kloosterlingen aan en trad binnen in de appartementen van zijn weldoener.

Heel het gezin van graaf Vimercati was samen met het dienstpersoneel in een zaal bijeengekomen. Allen waren geknield, allen weenden. Don Bosco wilde een woord zeggen, maar kon niet verder door zijn snikken en begon daarna hevig te wenen. Omdat hij niet kon ophouden, verwijderde hij zich van hen en ging naar een van de kamers van de graaf. De graaf lag wenend voor zijn voeten, terwijl hij de rechterhand resoluut naar hem uitstak.

- "Don Bosco", zei hij hem, "u zult niet vertrekken, u moet morgen nog bij mij blijven."

Die heer had Don Bosco te veel diensten bewezen, zodat hij aan die bede niet kon weerstaan en toegaf. Don Francesca kwam tot bij de graaf:

- "Heer graaf", zei hij hem, "u hebt er goed aan gedaan Don Bosco te weerhouden; het deed mij te veel leed morgen weg te gaan... en dan, Don Bosco is zo moe!" - Daarna zei Don Bosco tot de graaf:

- "Het doet mij leed u nieuwe last voor een dag te bezorgen, maar ik ben er gelukkig om mij nog een beetje met u te kunnen onderhouden." De eerbiedwaardige keerde naar de zaal terug; en nauwelijks was men te weten gekomen dat hij niet zou vertrekken, of allen werden gek van blijdschap. Ze sprongen, lachten en riepen: "Leve Don Bosco", omringden

hem en bleken wel kinderen, die hun vader sinds lange tijd niet meer gezien hadden.

's Anderendaags ging de eerbiedwaardige middagmalen bij de familie Vitelleschi, omdat hij die nog een blijk van zijn erkentelijkheid wilde geven. Terwijl hij zich 's avonds met zijn gastheren onderhield, werd de komst aangekondigd van de kardinaal prins Altieri. Naar prinselijk gebruik riep de dienaar driemaal achtereen de naam en bij de derde keer trad Zijne Eminentie dan de zaal binnen. Don Bosco had omwille van zoveel zaken geen tijd gevonden om een bezoek te brengen aan de beroemde kardinaal die hem levendig verwacht had. Hij was een beetje verlegen en ging naar hem toe om hem zijn hulde te brengen. De Eminentie zei hem: op een terughoudende en koude manier: "Goede dag" en niets meer.

Het onderhoud duurde korte tijd; voor Don Bosco geen blik, geen compliment, geen woord. Toen de kardinaal vertrokken was, vond de familie Vitelleschi en vooral de aartsbisschop geen uitleg over de manier van handelen van de kardinaal.

- "Wat zal dat geven? Arme Don Bosco! En wat nu begonnen om te weten te komen waarin de prins beledigd werd? En welk middel aanwenden om hem te kalmeren en hem opnieuw tot vriend te krijgen?"

Op die wijze praatten ze, want de kardinaal was een man die niet gemakkelijk toegaf.

Don Bosco antwoordde kalm en rustig:

- "Dat is een geval van niets, laat mij maar doen. Morgen ga ik hem opzoeken en alles zal worden bijgelegd."

En 's anderendaags 's morgens, de 26ste van de maand, ging Don Bosco met zijn gewone vrijmoedigheid kardinaal Altieri opzoeken, alsof er niets aan de hand was en om te beginnen, bood hij hem 500 biljetten van de loterij aan. De prins glimlachte, betaalde de biljetten en voegde er daarenboven nog 500 lires aan toe ten voordele van zijn jongens. Nauwelijks had de prinses, zijn schoonzuster, vernomen dat Don Bosco in huis was, of zij kwam toegelopen, al roepend: - "Don Bosco! Don Bosco!" - en liet zich voor zijn voeten neervallen. - "Vier maanden lang", zei ze, "snakte ik ernaar mij met u te kunnen onderhouden."

De hoffelijkheid was allerhartelijkst en daarna bood de eerbiedwaardige zich weer ten huize Vitelleschi aan, waar men zich zorgen om hem maakte.

- "Hoe is het verlopen?" riepen allen uit zodra ze hem zagen. "Heeft de kardinaal u ontvangen? Hoe heeft hij u behandeld? En wat heeft hij u gezegd?"

En de dienaar Gods toonde hun glimlachend de ontvangen gift en vertelde de details van zijn bezoek. Zij luisterden met open mond en

riepen dan vol bewondering uit:

- "Dat is een wonder! Slechts Don Bosco kon slagen in zo een bezoek na de verontwaardiging, die de kardinaal vertoond had."

In de familie Vitelleschi herinnerde men zich een voorspelling van Don Bosco en wachtte men er met volle zekerheid de vervulling van af. De markiezin was aangetast door een slepende toring; in het begin van 1866 vroeg zij aan Don Bosco loterijbiljetten, zij schreef hem een brief en stuurde hem meteen een gift voor de kerk.

"Ik ben begunstigd door de Heer, wat rijkdom betreft en wel in een zo hoge mate, als dat maar op aarde kan; ik heb slechts één leed, maar een verschrikkelijk en dat is de gedachte dat ik moet sterven. Die gedachte veroorzaakt mij onbeschrijfelijke pijn, waartegen mijn geloof niet voldoende bestand is. Ik ben tot alles bereid, als ik er maar in kon slagen die voortdurende en vreselijke foltering te doen ophouden. Dat en niets anders is de reden van mijn huidige ellende. De tijd vliegt en mijn ziekte kan misschien erg vlug vreselijke gevolgen hebben. Ach, verzekert u mij toch, dat de goede moeder Maria, Hulp der Christenen, mij de genade zal bekomen dat ik de dood niet zal vrezen, maar dat ik het ogenblik van de grote overgang zonder ontzetting tegemoet zal kunnen zien; en ik zal van mijn kant u een belofte doen. Ik ben al uw medewerker; ik zal uw dienaar zijn en alles zal voor u en voor uw arme jongens zijn; al mijn hebben, al mijn goede wil, al wat me aan leven rest, alles zal ik aan u besteden; niets zal ik sparen van wat in mijn vermogen ligt en van wat ik heb, om een werktuig van de goddelijke Voorzienigheid voor u te zijn; maar laat O.-L.-Vrouw ter liefde van God mij bevrijden van die vreselijke schrik die mij doodt."

Men moet niet denken dat de brave markiezin reden had om Gods oordeel te vrezen; zij ondervond echter een ware afschuw bij de gedachte aan de doodstrijd en aan het ogenblik van het sterven zelf.

Toen Don Bosco de brief gelezen had, had hij per omgaande geantwoord: "Ik kan u de verzekering geven, geachte mevrouw, dat Maria, Hulp der Christenen u de verlangde gunst al verleend heeft, u zult sterven zonder vrees en zelfs zonder het gewaar te worden. Houd uw belofte, want de heilige Maagd zal de hare zeker gestand doen."

De markiezin werd rustig, begon een diepe en onverstoorbare vrede te genieten en behield altijd een van de eerste plaatsen onder hen die het Oratorio steunden. Welnu, bij zijn vertrek uit Rome gaf hij haar opnieuw de verzekering dat zij zou sterven zonder er iets van gewaar te worden. En op het einde van 1871 zei de markiezin inderdaad op zekere dag tot haar man:

- "Mijn beste, omdat het al een heel tijdje geleden is dat ik geen algemene biecht meer gesproken heb, zou ik die wel tijdens de laatste dagen van het jaar willen doen. Wat dunkt u daarvan? Geeft u mij daartoe toelating?"

"Heel gaarne!" antwoordde haar de markies, doe zoals u verkiest." - De dame besteedde verscheidene dagen aan het onderzoek en de beschuldiging, zo precies wilde ze zijn en nadat zij de absolutie ontvangen had, keerde ze naar huis terug en was zo tevreden dat ze geen weg wist met haar vreugde.

- "Ik voel mij in een toestand alsof ik vandaag het heilige doopsel ontvangen had! Morgen zal ik te communie gaan."

Dat gebeurde op 31 december; en daags daarop, nieuwjaarsdag, ontving ze de Heilige Hostie en riep uit toen ze in haar paleis terugkeerde was: - "Wat een communie! Nooit in mijn leven heb ik een dergelijke communie gekregen! Die is mij meer waard dan alle andere van mijn hele leven. En ze ging op een divan zitten die midden in de zaal stond en waarbij een grote tuil bloemen praalde. En juist daar maakten de dienaars alles gereed voor het ontbijt. Enkele bloedverwanten waren uitgenodigd en hun kinderen waren iets verder aan het stoeien. Opeens zegde de markiezin tot de huisbedienden: - "Zet de zonneblinden open, want het is hier donker."

- "Ze staan allemaal wijdopen, mevrouw de markiezin."

- "Maar zet ze dan toch open, zeg ik u, want we zien mekaar niet."

En de dienaars lieten haar weer opmerken dat ze openstonden.

- "En toch... En toch!..." - zij keerde zich naar haar man en als door een plots idee verlicht, zei ze lachend: - "Angelo (dat was de naam van de echtgenoot), Angelo! misschien sterf ik wel, weet je, misschien sterf ik!"

Dat waren haar laatste woorden! Ze was dood, zonder pijnen en zonder van fysionomie te veranderen. Maria, hulp der Christenen, had haar woord gestand gedaan. In de brief waarin de markies aan Don Bosco het nieuws meldde, leest men volgende zinsnede: "Ik beweene deze dood niet als een ongeluk; maar ik zegen er Maria, Hulp der Christenen om als voor een buitengewone genade."

D. Rua en D. Francesca hebben over die gebeurtenis getuigenis afgelegd. En het dient opgemerkt te worden dat nog andere voorspellingen die door Don Bosco te Rome gedaan werden, op wonderbare wijze bewaarheid werden.

H O O F D S T U K L X .

Over Don Bosco's verblijf te Rome publiceerde Don Francesca in 1905 een boekje, waarin hij neerschreef, wat in zijn goed geheugen bewaard gebleven was. Wat hij toen neerpende, stemde wonderlijk overeen met zijn brieven van 1867 ter zake, dat wil zeggen, hij gaf getrouw de faam van heiligheid weer die Don Bosco in die tijd al omgaf. Ook het blad de "Civiltà Cattolica" van 2 september 1905, dat Don Francesca's werkje aankondigt, legt eenzelfde getuigenis af.

"Twee maanden met Don Bosco te Rome." - Het is een klein boekje, dat vlot gelezen wordt, vooral door iemand die, zoals wij, het Rome van dertig jaar geleden gekend heeft. Het is een waar genoegen zich in tegenwoordigheid van heel die wereld te voelen, die nu grotendeels verdwenen is, maar die zo helemaal levend in bewondering stond voor Don Bosco. Voor ons, die de grote dienaar Gods persoonlijk gekend hebben, was het een soort zachte betovering ons weer te bevestigen in de diepe verering, die Don Bosco ons inboezemde door de heel intieme betrekkingen die wij met hem hadden en vooral, door zijn mystiek leven (en voor zover het een particulier toegelaten is dat te zeggen) door zijn mystiek en wonderbaar leven."

Wij gaan voort met ons verhaal. Na een bezoek aan de families Altieri en Vitelleschi op 26 februari keerde Don Bosco naar het gastvrije huis van graaf Vimercati terug om er zich met hem te onderhouden tijdens de laatste uren van zijn verblijf te Rome. Ingaande op zijn verlangen, liet hij toe dat hij gefotografeerd werd, terwijl hij D. Francesca, de heer Pardini, hofmeester, en diens zoon allen in geknielde houding zeggende. Het schijnt dat sommigen het portret te koop wilden stellen en daar liep een bericht over; doch er werden slechts een beperkt aantal afdrukken van gemaakt en uitgedeeld aan de intieme vrienden en weldoeners. Inderdaad in het Oratorio kwamen er in de maand juli, brieven aan waarin dat portret gevraagd werd en waarop geantwoord werd, dat men er geen bezat.

Heel hartelijk en ontroerend, waren de gesprekken, die de graaf met Don Bosco in de namiddag had en die hij ook nog had tijdens de allerlaatste uren audiëntie met personen die erop aandrongen hem te kunnen spreken. Een priester werd die avond nog door hem alvorens af te reizen ontvangen; enkele dagen later schreef hij hem naar Turijn:

Rome, 8 maart 1867.

Hooggeachte D. Giovanni,

Toen u hier in Rome verbleef, had ik op zekere dag de eer een audiëntie bij u te hebben waarin ik u de reden van mijn bezoek kenbaar maakte; ik was te Rome om te studeren en vroeg u een gebed voor mij opdat de Heer mij de genade zou schenken de wetenschappen goed te kennen, die zo nodig zijn voor een priester en een dienaar van God. U hebt mij geantwoord mij aan de Madonna aan te bevelen en dikwijls het schietgebed "Sedes Sapentiae, ora pro me", te herhalen en ook elke dag een "Pater" te bidden tot de aartsvader St.-Jozef. Hetzelfde hebt u mij een tweede maal herhaald, 's avonds vóór uw vertrek uit Rome. Ik, onwaardige, doe deze oefeningen en bijzonder tijdens deze maand, die toegewijd is aan St.-Jozef en ik hoop de verlangde genade te bekomen met de goddelijke hulp. Ik heb u dit geschreven en verontschuldig mij als ik durf vragen mij bovengenoemde gunst te bekomen, d.i. van de Heer te bekomen al het licht dat nodig is om alle wetenschappen die mij onderwezen worden te kunnen aanleren. Dierbare confrater, bewijs mij deze dienst, bid, bid veel en bekom mij de gunst die ik zo erg verlang; ik heb alle vertrouwen in u, daar ik overtuigd ben dat uw gebeden door God aanvaard worden en hem heel aangenaam zijn. Ik deel u mee dat ik u herhaaldelijk en dikwijls zal schrijven tot ik bekomen heb wat ik verlang. En ik beloof u dat ik u zal gedenken in het H. Misoffer dat ik elke morgen opdraag. Nederig kus ik u de handen en noem mij met hoogachting.

zeer nederige en toegewijde dienaar
Pr. Martire Stalloni

P.S. Gewaardig u eerw. mij een antwoordje te geven. Mijn adres
Via S. Ignazio, N. 23, verdiep 4°.

De eerbiedwaardige ging naar het station vergezeld van Mgr. Emiliano Manacorda; hij overhandigde hem een omzendbrief voor zijn wel-doeners die nog gedrukt was te Rome en die naar Turijn moest gezonden worden. Mgr. Manacorda voerde de boodschap uit, maar had de moed niet het vertrek van de eerbiedwaardige te beschrijven.

Weledele heer ridder,

Ik schrijf u een paar regels om de opdracht uit te voeren die onze beminde Don Bosco mij toevertrouwde. Mijn ogen zijn nog gezwollen van de tranen die ik bij zijn vertrek stortte. Gisteravond om 8 u. liet hij ons hier te Rome achter, wij waren als troosteloze en ontroerde wezen, toen wij hem zagen vertrekken. U weet wat het verblijf van deze goede vader te Rome be-

" tekende. De overwinnaar van Magenta met al zijn batterijen, die
" het imperium zelf met zich droeg, zal een dwerg worden in verge-
" lijk met Don Bosco. De Romeinse adel, die deed als het gewone
" volk en de etiquette van het hof vergat om de knie te buigen voor
" Don Bosco en zijn zegen te ontvangen, zal de wachtkamer van de Va-
" der van de straatbengels niet verlaten om naast de grote Sire te
" gaan zitten. " Wat is de deugd van Don Bosco machtig.

" Ik zou het toneel van zijn vertrek willen beschrijven,
" maar ik kan niet, ik heb er de moed niet voor. D. Francesca zal u
" alles vertellen.

" Ik stuur u de gedrukte brief van Don Bosco om hem onmid-
" delliijk te herdrukken...

" Ik hoor dat men de foto van Don Bosco zou willen verkopen.
" Ik heb op niemand invloed, maar enkel om reden van de genegenheid
" en eerbied die ik voor onze vader voel, ben ik zo vrij te zeggen
" dat zo iets ongepast is, ja zelfs onwaardig, vooral nu en ik zou u
" durven verzoeken mij daarin te steunen. Dia zou hier te Rome een
" slechte indruk maken...

"

" Rome, 27 februari 1867.

Manacorda.

Helaas: kwaadwilligen stonden op de uitkijk. Op dezelfde dag
schreef D. Francesca.

"

Rome, 27 februari 1867.

"

" Dierbare heer ridder,

"

" Wij hebben slechts gisteravond Rome verlaten en na een
" gelukkige, zoniet aangename reis, zijn wij te Fermo aangekomen.
" Wij hebben Zijne Eminentie gezien; het gaat er goed mee; zijn
" secretaris en al de anderen van de familie maken het best en wij
" werden er feestelijk en met genegenheid ontvangen. Maar ons hart
" is nog te Rome.

" Eerst en vooral moet u weten, dat wij in plaats van maandag-
" avond, zoals het eerst gepland was, slechts daags daarna mochten
" vertrekken. Een massa volk stond aan het station! Velen hadden de
" moed niet om bij dat pijnlijke afscheid aanwezig te zijn; zij gin-
" gen weg en stelden zich tevreden met tekens en met te kijken naar
" hem die hen voor zo korte tijd gelukkig had gemaakt. Toen wij de
" heer graaf verlieten, konden wij onze tranen niet bedwingen. Arme
" grijsaard! Hij knielde, weende als een kind en vroeg de zegen aan
" Don Bosco. Ook hij was buitengewoon ontroerd. Hij was gewoon aan
" deze indrukken; meestal kon hij zijn ontroering beheersen, doch
" deze keer kon hij niet weerstaan. Hij weende, hij wilde spreken
" doch kreeg er geen woord uit. Beiden hadden de indruk dat zij
" elkaar zo weinig hadden gezien!

" Aan de trein was de ontroering niet minder. De families
" Vitelleschi, de Villarios enz. wachtten bedroefd op Don Bosco.
" We gingen met hen het station binnen. Zij hadden noch de moed om
" te spreken noch om te vertrekken. Nog een paar woorden en het is
" tijd om in te stappen. Don Bosco ging naar het perron, stapte op
" de trein, maar was zeer ontroerd. De meesten weenden en vroegen
" dat hij hen zou gedenken. Vele reizigers leunden door de ramen
" van de wagons bij het zien van zo een belangstelling voor een rei-
" ziger en vroegen zich af wie die priester was voor wie zo een op-
" komst plaatshad.

" Enige ogenblikken eer het signaal tot vertrek gegeven werd,
" wilden de vrienden door Don Bosco nog gezegend worden; zij kniel-
" den daar in het openbaar neer om de zegen te ontvangen, op gevaar
" af bespot te worden. O, moge de zegen van God overvloedig en eeu-
" wig over hen blijven!

" De trein vertrok. Het was avond en in de stilte hoorden wij
" niets anders dan het snelle lopen van de wagons en het gepuf van
" de locomotief die ons steeds verder verwijderde van de dingen die
" ons zo welwillend en dierbaar waren. Ik boog het hoofd, bedekte
" mijn gezicht met de handen en deed alsof ik sliep, doch ik weende.
" Don Bosco was ook enigszins terneergeslagen.

" In elk geval, wij naderen ons huis en zullen zaterdagmorgen
" met de directe trein van half twaalf te Turijn aankomen. Hoe blij
" zal ik u en al de anderen, die Don Bosco tegemoet kunnen komen,
" omhelzen. Hoewel onze pakken vol aflaten, dispensaties, enz. zit-
" ten, zijn ze toch geweldig zwaar. Zend dus iemand naar het sta-
" tion, die ons een beetje christelijke liefde betoont en ze zal
" helpen dragen.

" En te Rome? Wat een erfenis van genegenheid heeft Don Bosco
" er gelaten! Mannen van alle rang, ook de ambassadeur van Spanje
" met heel zijn gevolg kwamen hem groeten. De Franse consul met zijn
" familie verlangde een audiëntie. De ambassadeur vroeg er ook een,
" doch kon ze niet hebben.

" Andere dingen en nieuws tot onze algemene vreugde zal ik
" mondeling vertellen. Ik zal u spreken over verschillende ontwerpen
" van de Romeinse dames in verband met Don Bosco en zijn kerk. Het
" altaar van Bentivoglio gaat best, het zal een pracht zijn. De Ro-
" meinse dames stellen er een voor, en ook de heren willen er een
" maken.

" Tot zaterdagmorgen...

"

Pr. Francesca G.B.

Don Bosco was om 10.30 u. a.m. te Fermo aangekomen waar hij de
hele dag verbleef en tot na het middagmaal van de volgende dag. Z. Em.
Kardinaal De Angelis was buiten zichzelf van blijdschap omdat Don Bosco
hem was komen bezoeken en zei hem: - "Ik heb over uw grote bijval te
Rome gehoord en ik ben er blij om!" - Don Bosco antwoordde met een gees-
tigheid omdat hij bij alle omstandigheden Don Bosco bleef, dat wil zeg-
gen, nederig. In de morgen van de 28ste celebreerde hij de communiteits-
mis in het seminarie, hij preekte en reikte de H. Communie aan de cle-
rici uit. Daarna brachten zij hem in de verschillende klassen een harte-

lijke eerbetuiging. Een leerling van de Sint-Aloysiuslaapzaal las hem een gedicht dat met eigen hand ondertekend was.

Bij gelegenheid van het bezoek
van

D. GIOVANNI BOSCO

Anacreontische Ode.

Gegroet, Giovanni!

Juich, Zoon met warm
hart Laat juichen uw
hart
van blijdschap en
vreugde,

nu wij uw zacht en
min'lijk Gelaat
bewonderen
nu wij op uw hand een
kus kunnen drukken.

Meermaal vóór uw
komst liep onder ons
uw faam, Meermaals
ontvlamde 't hart van
levendig verlangen.

En zie, bevredigd is
het vurige verlangen
eind'lijk u te zien
en te horen uw stem.

Zoals in een kalme nacht
De maan bewond'ren heerlijk is
Wier zilveren licht
Een groter pracht verspreidt.

Zoals de iris zich tooit
Met kleur en schittering.
Zoals een vriendelijke ster
Opstijgt uit oceanen

Zo zacht en minnelijk
komt ons uw glimlach toe,
die het licht van 't paradijs
voor ons weerkaatst.

Aanvaard ons jubellied,
vrucht van 'n warm hart.
Aanvaard de vreugde
Die in ons hart woont.

En bij het afscheid geef aan kleinen Een
glimlach en een zegen
Zij vragen slechts een zaak
dat hun geluk u ter harte gaat.

Domenico Svampa, intern.

Slaapzaal St.-Aloysius, 28 februari 1867.

De eerbiedwaardige fluisterde hem een woord in het oor, schonk hem een liefdevolle blik en reikte een kleine medaille aan de dierbare dichter.

Later werd hij bisschop van Forli en aartsbisschop van Bologna en kardinaal, zat te Bologna het eerste salesiaanse congres voor, nam deel aan het derde, dat te Turijn gehouden werd voor de kroning van het gewijde beeld van Maria, Hulp der Christenen en bewaarde die medaille altijd met heel grote liefde.

Toen Z. Eminentie kard. Domenico Svampa in april 1895 het eerste salesiaanse congres voorzat te Bologna, zei hij in volle vergadering: "Wat mij betreft - als het mij toegelaten is dat te zeggen - zijn de herinnering aan en de diepe verering voor Don Bosco en voor zijn werk al oud; want zij knopen opnieuw aan bij mijn eerste jaren. Dat begon al toen ik, nauwelijks vijftien jaar oud, het geluk had die buitengewone man te ontmoeten, zijn warm woord in mij opnam, uit zijn handen de H. Eucharistie ontving evenals de H. Zegen en ik met een kleine medaille bedacht werd, die ik overal om de hals meedraag." (1)

En tien jaar later, in april 1905, toen hem gevraagd werd een bladzijde te schrijven voor het Bollettino Salesiano, bij gelegenheid van de maand van Maria, Hulp der Christenen, schreef hij onder meer: "... Ik herinner mij nog en ik zal mij altijd blijven herinneren, welke hei-lige ontroering ik ondervond toen ik als jonge interne leerling, en nauwelijks vijftien jaar oud, in het seminarie het geluk had voor de eerste maal de grote apostel van de christelijke opvoedkunde te zien, de man die zijn opvoedingswerk in Italië al begonnen had ten voordele en tot redding van de arme volkskinderen. Don Bosco was geen redenaar voor de parade maar betoverde de harten door zijn eenvoudig, ongedwongen en helemaal door de geest van Jezus Christus bezielde woord. Na de H. Mis die hij in de kapel van ons seminarie gecelebreerd had en waarin hij ons de H. Communie had uitgereikt, hield hij voor ons een verrukkelijke toespraak. Hij sprak tot ons zoals een vader tot zijn kinderen, niet in sublimitate sermonis maar in ostensione spiritus en wij zogen zijn woorden gulzig op, die helder uit de ader van zijn priesterhart opborrelden. Twee dingen beval hij ons speciaal aan: de godsvrucht tot Jezus in het Sacrament en de verering van onze lieve hemelse moeder. En om het aandenken van dat zo dierbare bezoek goed in onze geest te hameren, kwam hij naar de zes klassen, waarin wij verdeeld waren om zich intiemer met ons te onderhouden en ons aan te sporen om deugdzaam en braaf op te groeien onder de moederlijke mantel van Maria, Hulp der Christenen. Alvorens afscheid te nemen, bood hij ieder van ons de medaille van de Madonna aan; met warme genegenheid kusten wij én de medaille én de hand van wie ze ons aanbood. Dan knielden wij neer en vroegen en ontvingen op het einde zijn zegen.

"De medaille van Don Bosco bewaarde ik altijd als iets dierbaars en bleef ze beschouwen als een bescherming en als een waarschuwing. Veertig jaren zijn voorbijgegaan en in die niet korte periode van mijn leven heb ik ondervonden dat de moederlijke bijstand van Maria, Hulp der Christe-

(1) Cfr. Acten van het congres, p. 40.

nen, mij nooit in de steek heeft gelaten en mij des te meer ondersteund en versterkt heeft naarmate de lotgevallen zwaarder en moeilijker waren, waarin ik bij toeval terecht kwam. Ik heb ook een grote les begrepen en heb ze diep in mijn hart gedrukt nl. dat wij na Jezus Christus geen betere steun in dit leven hebben en geen zoetere vertroosting dan ons toe te vertrouwen aan de bescherming van Haar die alle hemelse genaden uitdeelt..."

En Don Bosco bewaarde op zijn beurt tot aan de dood het gedicht, dat de jonge Domenico Svampa voor hem las; kostbaar autograaf, dat wij heden ten dage om een dubbele reden heel zorgvuldig bewaren! Toen Don Bosco ging vertrekken, knielde kard. De Angelis neer en vroeg de zegen aan Don Bosco; maar de eerbiedwaardige viel zelf op de knieën voor de kardinaal.

Deze zei verder:

- "Ik ben bejaard; wij zullen elkaar op deze wereld niet meer terugzien. Don Bosco, zegen mij!"

- "Ik u zegenen? Ik, arme priester? Dat nooit!"

- "Toch wel, u zult mij zegenen!"

- "Hoe dat? Ik, arme, kleine priester, een kardinaal, een bisschop, een prins zegenen? Het komt u toe mij de zegen te geven."

- "Als het dan zo is, bekijk dan deze beurs", - en hij wees er met de vinger naar. - "Het is niet veel, maar als u mij zegent, geef ik ze u voor uw kerk; anders niet!"

Don Bosco dacht een ogenblik na en besloot daarop: - "Als de zaken zo staan, zegen ik u. Uwe Eminentie heeft mijn zegen niet nodig; maar ik kan uw geld niet missen." - En hij stond op en zegende hem.

Hij vertrok uit Fermo en kwam om 11.30 u. 's nachts te Forli aan. De bisschop van Forli was heel bevriend met graaf Vimercati en verlangde kennis te maken met de eerbiedwaardige. Nadat hij zijn verlangen erover uitgedrukt had bij de graaf, meende Don Bosco dat het paste op zijn uitnodiging in te gaan. Vanuit Fermo had hij hem geschreven hoe laat hij zou aankomen. Daarom nam hij een koets bij het station en liet zich naar het bisdom rijden, omdat hij er zeker van was daar verwacht te zijn. Maar hij vond er deuren en vensters gesloten. Al klopte hij nog zo hard, niemand kwam opendoen en hij moest naar de herberg "De Valk." Daar werd hij met heel veel vriendelijkheid onthaald, omdat D. Francesca hem schertsend "Excellentie" genoemd had en de kelners zodoende meenden met een prelaat te doen te hebben.

Toen het dag geworden was, ging hij, vergezeld van Don Francesca, naar het beroemde heiligdom van de Madonna del Fusco waar de bekering plaats vond van de gelukzalige Pellegrino Laziosi en hij vroeg om er te mogen celebreren.

- "Heeft u de nodige papieren?" vroeg de koster.

- "Dat is Don Bosco"! - antwoordde D. Francesia.
- "Don Bosco uit Turijn?"
- "Ja, juist!"

Dat volstond. Helemaal vuur en vlam, haalde de koster een van de mooiste kazuifels te voorschijn, dat al door Pius VII gedragen werd en begeleidde Don Bosco naar het beroemde altaar van de Madonna. Nadat hij gecelebreerd had, gingen zij de bisschop bezoeken die pas in de morgen de brief met het bericht ontvangen had. Met alle hoffelijkheid en in feeststemming werd de dierbare gast onthaald. Lange tijd onderhield hij zich met hem en omdat Don Bosco van plan was om half twee te vertrekken, liet hij hem om 11 u. aan een vleesloos doch weelderig middagmaal aanzitten. Hijzelf at niet mee want hij was gewend om 1 u. in de namiddag te eten.

Don Bosco kwam om 4.15 u. te Bologna aan, begaf zich naar markies Malvasia en vertrok om 3 u. in de nacht naar Turijn, waar hij tegen de middag van 2 maart aankwam.

De vreugde van de jongens, de muziekklinken en de versieringen van de speelplaats beschrijven zou niet gemakkelijk uitvallen. Het opschrift, dat een groot deel van de voorkant van het huis bestreek luidde: "Rome bewondert u; Turijn houdt van u", dat wilde zeggen, dat ginds zijn vrienden woonden en hier zijn zonen. Laten wij hierbij in het voorbijgaan opmerken dat die groet, eens te Rome bekend, aanleiding gaf tot protesten van genegenheid. Verscheidene personen schreven dat Don Bosco te Rome evenzeer geliefd werd als te Turijn.

's Anderendaags werd het feest van de H. Frans van Sales gevierd. Tegen de avond was er toneel waarop Don Bosco graaf Saverio di Collegno uitnodigde; onder het applaus van alle jongens bood hij hem bij de paus verkregen hoge onderscheidingstekens aan.

De Unità Cattolica van vrijdag 8 maart 1867 bracht ook verslag uit over de overige gedecoreerden:

" Pius IX aan de liefdadige Turijners,
"
" Onze beminde heilige vader die er altijd om bekommerd is
" de goeden aan te moedigen in de getrouwheid aan hun christelijke
" plichten en het decorum van onze katholieke godsdienst te bevoor-
" deren heeft beslist een teken van zijn vaderlijke welwillendheid
" te geven aan enige Turijners, die zich onderscheiden hebben door
" hun goede werken ten voordele van het huis genaamd Oratorio H.
" Franciscus van Sales en speciaal voor de bouw van de kerk toege-
" wijd aan Maria, Hulp der Christenen in Valdocco. Behalve verschei-
" dene geestelijke gunsten voor allen die enigerwijs of enigermate
" aan deze vrome onderneming meegewerkt hebben, heeft hij zich ge-

" waardigd de glorieuze titel toe te kennen van "Commandeur van de
" Orde van St.-Gregorius de Grote" aan de heren markies Domenico
" Fassati van S. Severino, comm. Giuseppe Cotta, rijks senator;
" ridder Carlo Giriodi van Monasterolo; ridder Clemente Scarampi
" Villanova; baron Carlo Bianco van Barhanian; ridder Zaverio Prova-
" na van van Collegno; titel die aan deze vurige christenen toekomt
" om het loffelijk gebruik van hun bezittingen, om de religieuze
" ijver die zij steeds gehad hebben en ook past voor het oude en
" edel geslacht waartoe ze behoren.

In die dagen en eer Don Bosco te Turijn was aangekomen, hadden de
typografen van het Oratorio de omzendbrief die door Mgr. Manacorda aan
ridder Oreglia gestuurd was herdrukt; hij werd op duizenden exemplaren
over heel Italië en in het buitenland verspreid en op 20 maart moest
een tweede uitgave gedrukt worden.

" Turijn, 1 maart 1867.
"
" Verdienstelijke Heer,
"
" Sinds lange tijd wachtte ik op een gelegenheid om een dui-
" delijk teken te geven van mijn ware dankbaarheid aan al deze uit-
" stekende weldoeners, die door materiële of zedelijke middelen mij
" zo dikwijls ter hulp kwamen en mij steunden in de weldadigheids-
" werken, die de goddelijke Voorzienigheid, zonder enige verdienste
" van mijnentwege, mij wilde toevertrouwen tot het welzijn van de
" arme en onbeschermden jeugd. Deze gelegenheid bood zich gunstig aan
" op 12 januari jl., wanneer de H. Vader zich verwaardigde mij in
" particuliere audiëntie te ontvangen. Aan zijn voeten neergeknield,
" heb ik de volgende gunsten gevraagd:
" 1. Een speciale zegen over alle families die enigermate en eniger-
" wijs de Oratoria gesteund hebben en geijverd hebben voor de
" "loterij" waarvan de opbrengst bestemd is voor de afwerking van
" de kerk toegewijd aan Maria, Hulp der Christenen, in opbouw in
" Valdocco, wijk van de stad Turijn.
" 2. Aan dezelfde, een volle aflaat telkens als zij de sacramenten
" van biecht en communie ontvangen.
" 3. Volle aflaat in het stervensuur.
" De Heilige Vader looft de liefdadige weldoeners, verleent
" van ganser hart de afgesmeekte gunsten en machtigde mij deze aan
" allen, die ervoor in aanmerking komen te verlenen.
" Terwijl ik deze zeer dankbare plicht vervul, verzoek ik u
" deze nieuwe tekenen van welwillendheid vanwege het opperhoofd van
" de kerk te aanvaarden samen met mijn diepste gevoelens van dank-
" baarheid. In de overtuiging dat wij dit jaar, dank zij uw welda-
" digheid, de troost zullen smaken het verlangde gebouw aan de god-
" delijke dienst toegewijd te zien, verzeker ik u dat ik de barmhar-
" tige God zal bidden

" dat Hij u alles met zijn hemelse zegen zal vergoeden hier op aar-
" de en u eenmaal voor eeuwig ten volle gelukkig zal maken in de
" gelukzalige eeuwigheid.

"
" uw zeer verplichte dienaar,
" Pr. Bosco Giovanni.

Die omzendbrief werd met de grootste erkentelijkheid door de wel-
doeners onthaald. Elke brievenpost bezorgde Don Bosco brieven vol dank,
die allemaal dezelfde gedachten van getrouwheid en genegenheid tegenover
de dienaar Gods uitdrukten. Gravin Carolina Lützow, vriendin van markie-
zin Vitelleschi, wier familie beroemd was om haar diplomaten, sinds vele
jaren voortdurend met het Oratorio correspondeerde, schreef in het Frans
aan ridder Oreglia vanuit S. Vito bij Turijn, waar zij meerdere maanden
per jaar placht te verblijven.

"Het is met een gevoel van diepe dankbaarheid en ontroering dat mijn
moeder en ikzelf de omzendbrief van Don Bosco uit Turijn, gedagtekend op
1 maart, ontvangen hebben.

"Ik richt mij tot u en verzoek u hem mijnentwege te danken voor de on-
schatbare genaden die hij de Heilige Vader heeft willen vragen. Moeder
belast mij u hetzelfde te vragen in haar naam. Wij zijn ontroerd te we-
ten dat wij beiden gerekend worden bij degenen voor wie Don Bosco de af-
laat en de zegen van de Heilige Vader verkregen heeft, wij die zo wei-
nig hebben kunnen meewerken aan zijn schoon werk. Telkens als wij de
volle aflaat door de H. Vader verleend, kunnen verdienen, zullen wij de
naam van Don Bosco zegenen en de Heer bidden hem te belonen dat Hij voor
de grote weldaad die hij ons bezorgd heeft, steeds meer zijn liefdadige
arbeid moge zegenen."

Uit Sardegna, op 16 maart schreef theoloog Filippo Campo, kanun-
nik, pastoor te Sassari, aan Don Bosco.

"Met de laatste post heb ik de gedrukte brief ontvangen waarmee u aan
de weldoeners en de promotoren van de loterij de geestelijke gunsten
meedeelt die door Zijne Heiligheid verleend werden: zowel ikzelf als
andere abonnees van dit heilig werk zijn er buitengewoon tevreden
over...

"Indien u mij voor iets goed acht, dan stel ik gaarne mijn povere per-
soon ter beschikking van een werk dat dienstig is voor de glorie van
God, voor de triomf van de kerk en hulp aan de naaste.

"Ik beveel mij aan in uw gebeden; ik herinner mij nog altijd de dag dat
ik de troost had met u kennis te maken; nooit zal ik het Oratorio van
de H. Franciscus van Sales vergeten en ik bid God dat Hij mij de gele-
genheid geve om door mijn werken de belangstelling te bewijzen, die ik
voor deze vrome instelling heb..."

En in een brief van gravin Virginia de'Cambray Digny, op datum,

Firenze, 12 april, las men:

"Ik dank u duizend maal voor uw zo kostbare brief en voor de troostende herinnering die eraan toegevoegd was, herinnering die ik heel mijn leven met zorg zal bewaren als een nieuw pand van uw oneindige goedheid voor mij, die ze niet waardig ben...

"Ik ben u uiterst dankbaar dat u aan mijn dochter hebt gedacht in tegenwoordigheid van de Heilige Vader en ik ben overtuigd dat deze zegen bijgedragen heeft om tot heil van haar ziel haar eerste communie te doen.

"Ik moet u de meest voorname groeten doen van mevrouw Gerolama Uguccioni, die ik deze morgen gezien heb en die mij belast heeft te vragen dat u haar niet in uw kostbare gebeden zou vergeten. Dezelfde aanbeveling hernieuw ik ook voor mijn gezin en voor mij."

H O O F D S T U K LXI.

Op 3 maart, Quinquagesima-zondag, riep Don Bosco na de kerkelijke diensten alle medebroeders van de congregatie bijeen voor een conferentie. Waren aanwezig: de directeur van Lanzo, Don Cerruti Francesco, die de directeur van Mirabello vertegenwoordigde en Don Pestarino Domenico van Mornese. Deze drie zetten de toestand van hun eigen huizen uiteen. Don Bosco sprak over het Oratorio, over zijn reis, over zijn verwachting dat de congregatie weldra door de H. Stoel canoniek goedgekeurd zou worden, over het plan te Rome een huis te openen en over de gunsten die door de paus toegestaan waren.

Hij had van de paus alles bekomen, wat hij gevraagd had. Bij de al vermelde aflaten had Pius IX aan de priesters toegelaten rozenkransen en medailles te wijden en hun tevens een volle aflaat toegestaan, telkens als zij de heilige mis zouden celebreren; hij had ook de toelating gegeven verboden boeken te lezen en ze bij zich te houden. Die voorrechten waren echter wel persoonlijk en zodoende golden die slechts voor hen, die zich in die dagen in het huis bevonden. En alsof dat alles nog niet volstond, werden alle aan het Oratorio toegestane aflaten en gunsten uitgebreid tot de colleges van Mirabello en van Lanzo. Don Bosco had voor al zijn zonen ook een door de paus gezegend kruisbeeld meegebracht waaraan 400 dagen aflaat verbonden waren, telkens als ze het zouden kussen of ook door anderen laten kussen en een volle aflaat aan allen die het in het stervensuur zouden kussen.

Nadat hij dat alles aan de salesianen had meegedeeld, sprak hij na de avondgebeden tot zijn jongens en gaf uiting aan zijn gevoelens van genegenheid voor de paus en voor zijn jongens. Hier volgen dan de punten waarvoor hij tot de hele gemeenschap sprak:

" Pius IX heeft mij gevraagd: - Don Bosco, houden uw jongens
" van mij? - Heilige Vader, of zij van u houden? antwoordde ik, te
" dragen u in hun hart! Zij houden uw naam verbonden met die van
" God! - Grote Opperherder! te midden van zijn droefheid en zijn
" smarten, terwijl zoveel christenen hem de oorlog durven aan-
" doen, vindt hij er zijn troost in te vernemen dat gij hem bemint.
" Herinnert u de aalmoes van 400 lires, die hij nog niet lang ge-
" leden naar het Oratorio zond met deze korte woorden: - "Een arme
" vader aan zijn arme kinderen!" - Doch hij wilde nog andere bewij-
" zen geven van de liefde die hij u toedraagt; hij verleende u wat
" hij bijna nooit aan iemand verleent. Don Bosco vroeg hem een vol-
" le aflaat telkens als gij te communie zoudt gaan en een volle

" afluat in het stervensuur, ook al was er geen priester tegenwoor-
" dig, die de pauselijke zegen kan geven; en ook nog een volle af-
" laat eenmaal in de maand in jubileumvorm bij de "Oefening van de
" Goede Dood."

" Toen ik deze vragen deed, dacht Pius IX een ogenblik diep
" na zonder een woord te zeggen en tenslotte riep hij uit: "Laten
" wij een krachtinspanning doen van onze macht. Ik heb tot nu toe
" aan niemand toegestaan wat gij mij vraagt. Maar aan u geef ik
" het!"

" Daar ik nochtans twijfelde of de paus wel goed de uitge-
" strektheid begrepen had van wat ik hem vroeg, voegde ik eraan
" toe: "Zijn deze gunsten alleen maar voor enigen?" - Ik wilde zeg-
" gen voor de leden van de congregatie of ook voor hun leerlingen.
" Pius IX antwoordde: - "Als ik ze aan enkelen moet verlenen, waar-
" om niet aan allen"? - en zo waren alle jongens die tegenwoordig
" in onze huizen zijn erin begrepen. Met wat een kostbare voorrech-
" ten heeft de paus ons niet begunstigd! Maar gij zult mij vragen:
" Wat betekent: een volle afluat? Dit wil zeggen: als gij een goede
" biecht spreekt, dan zijn niet alleen uw zonden vergeven, maar na
" de communie, zijt gij vrij van de tijdelijke straffen, van de
" straf van het vagevuur, opgelopen door de zonde zelf. De tijde-
" lijke straf wordt door de afluat vergeven. Gaat dus dikwijls te
" biecht. Wat een geluk dat wij, telkens als wij willen, onze re-
" kening met de Heer in orde kunnen brengen en wij alles volledig
" kunnen vereffenen.

" Daarom mijn jongens, vergeet het nooit dat de paus u be-
" mint, bijgevolg mag er nooit een woord uit uw mond komen dat een
" belediging voor hem zou zijn en mogen uw oren nooit scheldwoorden
" of lasterpraat tegen zijn heilige persoon aanhoren. Uw ogen mogen
" nooit bladen of boeken lezen die de hoge waardigheid van de
" plaatsvervanger van Jezus Christus kunnen beledigen.

" En eindelijk moet ik u zeggen dat men eraan gedacht heeft
" u een gedachtenis mee te brengen die u de liefde en de privileges
" waarmee de Opperherder u heeft willen vereren in herinnering zal
" houden. Deze gedachtenis zal iets kosten voor wie ze verlangt,
" omdat hij die ze u bezorgt, er een behoorlijk sommetje voor heeft
" moeten uitgeven.

" - "Maar hoeveel zal die gedachtenis kosten"? - zult gij
" vragen.

" - "Kijk, 5 stuivers: 25 centimes."

" Het is een mooie foto van Pius IX; op de achterkant worden
" de laatste gunsten die de paus verleend heeft, gedrukt. Over enke-
" le dagen zullen zij klaar zijn, te koop aangeboden worden en ge-
" geven aan wie ze kopen wil.

Zo had Don Bosco gesproken. De jongens juichten hem toe. Het werd
een ware wedijver om de bovengenoemde herinnering in handen te krijgen.
Tevoren had hij al de foto van Pius IX staande, in zegenende houding.
Onderaan stond een nagemaakte autograaf van de Heilige Vader op een foto
die Don Bosco hem had aangeboden. De tekst luidde:

"Initium Sapientiae timor Domini - Subjugate intellectum vestrum."
PIUS P.P. IX.

Op de achterzijde stond het volgende gedrukt:

S. S. PIO IX

gelukkig regerend

in audiëntie van 12 januari 1867 verleende aan de jongen ...

1° zijn speciale apostolische zegen.

2° "een volle aflaat" telkens als hij gebiecht heeft en de H. Communie ontvangt.

3° "een volle aflaat" in het stervensuur.

Turijn, 4 maart 1867.

Pr. Giov. Bosco.

Vanaf het eerste ogenblik dat hij naar Turijn teruggekeerd was, hield hij ook de leerlingen van Lanzo boven al in zijn gedachten, want die hadden hem tijdens zijn verblijf te Rome een brief gestuurd, vol hartelijke wensen en door allen ondertekend; en ze hadden daarop geen antwoord ontvangen. Toch gaf hij de directeur, die voor het feest van de H. Frans van Sales en voor de conferentie naar Turijn gekomen was, opdracht zo gauw mogelijk naar zijn jongens terug te keren, om hun de gevoelens over te brengen die hij aan de jongens van het Oratorio uitgedrukt had; hij mocht erbij voegen wat hij gaarne wilde zeggen. Te Lanzo sprak de directeur op de avond van 4 maart, als volgt:

" Dierbare jongens. Ik ben hier deze avond om in opdracht en
" in naam van Don Bosco tot u te spreken. Hij heeft u met zoveel
" liefde vernoemd! Hij zei mij dat hij steeds aan u denkt, dat uw
" naam in zijn hart geprent is en dat gij de eerste plaats inneemt
" in zijn gebeden; terwijl hij de H. Mis celebreert, op het ogenblik
" van de consecratie vraagt hij altijd aan Jezus dat Hij u zou zeg-
" nen. Slechts één verlangen overweldigt hem in uw midden te zijn,
" te genieten van uw bijzijn, zich te verheugen om uw vreugde. Gij
" zijt zijn jongens en verlangt gij niet dat hij u gaarne ziet?
" Toen hij in de vergulde zalen van de prinses te midden van de
" bloem van de Romeinse adel was, viel altijd het gesprek op u, die
" zijn glorie en zijn kroon bent. Als in de galerijen van het Vati-
" caan hij zich met kardinalen en andere prelaten onderhield, dan
" was het hem een voldoening te vertellen over uw vroomheid, uw
" godvruchtige houding in de kerk en uw vurigheid bij het ontvangen
" van de sacramenten. De H. Vader liet hem roepen om tot zijn troost
" over u te horen spreken en opnieuw te horen vertellen wat een goe-
" de christenen en ware kinderen van de kerk gij zijt. Don Bosco
" ging colleges bezoeken en hij genoot van de toejuichingen van die
" jongens, omdat hij u in hen én in hun stemmen deze van u hoorde.

" Don Bosco zei mij ook dat hij verscheidene keren naar hier
" gekomen was in de geest, in de gangen rondgelopen had en op de
" slaapzalen, om uw gedrag na te gaan; en hierover zal hij u iets
" te zeggen hebben, als hij naar hier komt.
" Nu hij terug is uit Rome, denk niet dat hij met lege handen
" teruggekeerd is! Neen! Voor iedereen heeft hij een mooi geschenk
" meegebracht, een medaille en misschien een rozenkrans door de paus
" gewijd, als herinnering aan zijn bezoek daar. Daarbij, als hij u
" komt bezoeken zal hij voor iedereen een briefje meebrengen waarop
" alle gunsten, aflaten en de zegeningen staan, die de H. Vader aan
" iedereen verleent. Daaraan kunt gij zien hoeveel Don Bosco van u
" allen houdt.
" Met veel spijt heeft hij vernomen dat gij geen antwoord
" ontvangen hebt op uw schrijven dat hem zo aangenaam was. Hij heeft
" het met het meeste genoegen gelezen. Hij had D. Francesca belast
" het te beantwoorden, doch deze was ingenomen door vele bezigheden
" en heeft het vergeten; hij heeft naar Turijn geschreven en naar
" Mirabello, doch Lanzo raakte in het vergeetboek. Don Bosco wil
" die vergetelheid herstellen en hijzelf zal u nu schrijven. Hij
" wil niet dat zijn dierbare jongens van Lanzo verwaarloosd worden.
" Zijt gij daarmee tevreden? En weet gij waarom Don Bosco
" zoveel van u houdt? Mijn jongens, gij hebt een ziel die door het
" bloed van Jezus Christus werd vrijgekocht; gij zijt bestemd om
" prinses te worden in de hemel en zo gij het verdient, zult gij bij
" de engelen wonen in gezelschap van de gezegende Maagd. Bijgevolg,
" moed! Houdt van Don Bosco en van uw ziel!

Men leefde in de carnavaldagen; en in het Oratorio wisselden de kerkelijke godsdienstoefeningen vrolijk af met allerlei soort ontspanning en met toneelopvoeringen. Don Bosco had zijn plaats bij de biechtstoel weer ingenomen, tot vreugde van zoveel jongens die hun hart bij hem verlangden bloot te leggen. Op dinsdag 5 maart, werd de oefening van de Goede Dood gehouden en het "Onze Vader", dat naar gewoonte opgezegd werd voor hem die onder ons het eerst zal sterven, kwam ten goede aan de ziel van de leerling Fogliani Cipriano, uit Santa Domenica (Zwitserland). Hij stierf op die dag zelf bij hem thuis en een maand later schreef zijn pastoor over hem aan Don Bosco:

" Santa Domenica, 15 april 1867.
"
" Zeereerw. Don Bosco,
"
" Al meer dan een maand had ik u moeten schrijven...
" Fogliani Cipriano is niet meer! Enige dagen na zijn aankomst
" thuis, moest hij te bed gaan liggen om niet meer op te staan, ten-
" zij om naar het kerkhof gedragen te worden. Heel de tijd van zijn
" lange ziekte was hij een subliem voorbeeld van christelijke gela-
" tenheid, zonder zich in het minst te bekommeren om de onge-

" steldheid in de ingewanden. Zijn dagelijks gebed tot de Heer en
" de Onbevleete Maagd was: Indien ik mijn ziel kan redden als ik
" genees, genees mij dan; in elk geval uw heilige wil geschiede!
" - Hij ontving alle troostmiddelen van onze godsdienst, biechtte
" verscheidene keren tijdens zijn ziekte en voor de laatste keer
" biechtte hij nog een kwartier vóór zijn einde. Terwijl ik de ge-
" beden van de stervenden bad, deed hij mee in de geest en herhaal-
" de ze met stervende lippen; omringd door een toegelopen menigte,
" kuste hij tot ieders stichting het kruisbeeld. De dood van deze
" goede jongen maakte een zo levendige indruk op deze bevolking dat
" we moeilijk het officie van de doden en de mis konden zingen, hoe-
" wel de kerk vol volk was. Hij stierf op 5 maart 1867, op de
" leeftijd van 14 jaar.

"
" Fra Prudenzió
" Cappucino di Cavallermaggiore,
" pastoor van Santa Domenica.

Na carnaval hield de eerbiedwaardige verscheidene avonden achter-
een toespraakjes tot zijn leerlingen over een heleboel dingen die hij te
Rome bezocht had: basilieken, graven van martelaren, amfitheaters, monu-
menten van opzienbare mirakels en uit dat alles trok hij ergens een
morele leuze, die tot opwekking moest dienen om de vastentijd te heili-
gen. Van die toespraken bleef er slechts één in onze gedenkschriften be-
waard nl. die van de 7de 's avonds:

" In de St.-Pieterskerk te Rome is er een wijwatervat dat
" buitengewoon schoon is. De kom wordt gedragen door een groep, die
" de bekoring verbeeldt. Er is een afschuwelijke duivel met horens
" en een staart, die achter een jongen gereed ligt om hem mee te
" sleuren. De arme knaap vlucht, doch is in gevaar in de klauwen te
" vallen van het afschuwelijke beest. Schreeuwend van schrik heft
" hij de armen op en steekt de handen in het wijwater; de duivel
" verschrikt op zijn beurt en durft hem niet meer naderen.

" Het wijwater, mijn beste jongens, dient om de bekoringen
" weg te jagen en het spreekwoord zegt ons dat de duivel de vlucht
" neemt voor het wijwater: "spartelen als de duivel in een wijwa-
" tervat".

" Bijgevolg in de bekoring en vooral als men in de kerk bin-
" nengaat, maak dan eerbiedig het kruisteken; want de duivel wacht u
" op, om u de vruchten van het gebed te doen verliezen. Het kruis-
" teken drijft de duivel een ogenblik achteruit, maar het kruiste-
" ken met wijwater verdrijft hem voor lang. Op zekere dag werd de
" H. Teresia bekoord. Bij elke aanval maakte zij het kruisteken; de
" bekoring bleef weg, maar na enige minuten kwam zij terug. Einde-
" lijk werd zij het moe, besproeide zich met wijwater en de duivel
" moest zich terugtrekken met de staart tussen de poten.

Het feest van St.-Jozef naderde en de "Unità Cattolica" van dinsdag 12 maart 1867 schreef het volgende bericht:

"Leven van St.-Jozef", samenvatting uit de meest gewaardeerde schrijvers, met noveen tot voorbereiding op zijn feest. Drukkerij van het Oratorio van de H. Franciscus van Sales te Turijn. - Dit boekje is heel kostbaar voor de christenen; het geeft hun veel verklaringen over het leven van een heilige, die aan allen om duizenden redenen dierbaar is, vergemakkelijkt zijn eredienst en bevoordeelt de verspreiding ervan. Iedereen kan toch wel 25 centiemen uitgeven en met zo weinig onkosten kan men, na Maria, de meest waardevolle beschermer van onze Verlosser Jezus leren kennen. Dat dit boekje in de reeks van de "Katholieke Lezingen" verschenen is, die door de priester Bosco opgesteld worden, is een voldoende waarborg voor de deugdelijkheid van het werkje en voor de vrucht, die de lezer eruit zal trekken."

Intussen waren op 11 maart de catechismuslessen van de vasten ingezet. Hierbij herinneren wij ons dat wij meer dan eens de jonge Agostino Richelmy gezien hebben; hij was toen al lyceumstudent, was steeds door een schare arme vakjongens omringd, en gaf in onze patronaten op prachtige wijze catechismusles. Zijn komst betekende telkens een milde aalmoes in de lade van het Oratorio. Vaak duidde hij er ook het doel van aan: - "Ik verlang dat allen, die komen, zondag kastanjes krijgen. Hier is er het geld voor." - Zo werd het geld gebruikt dat zijn ouders hem als zakgeld schonken; van die dagen af bestond zijn genoeg erin de jeugd van Turijn aan te trekken om naar de Oratoria te gaan.

Hij was voorbeeldig op gebied van godsvrucht en stak ook door zijn verstand boven de anderen uit in de openbare scholen van gymnasium en lyceum; en toen zijn studies daar beëindigd waren, besloot hij de geestelijke weg in te slaan.

Alvorens de toog echter aan te nemen, zocht hij iemand die hem zou helpen om Gods wil beter te leren kennen. En wij weten dat Don Bosco, die gewoon was de bezoeken en de vrome schenkingen uit het huis Richelmy te ontvangen, als sprekend over de nieuwe leerling van ons seminarie, ons zegde: - "U zult zien, u zult zien, wat die deugdzame clericus eerstdaags zal wezen!" - En dat gelukkige vermoeden kon niet beter bewaarheid worden: Hij werd kardinaal-aartsbisschop van Turijn.

Ondanks de drukte van dat catechismusonderricht vergat Don Bosco zijn andere opdrachten niet, voornamelijk deze om de "Loterij" tot een goed einde te brengen. Vanaf de eerste dagen van de maand had hij een nieuwe omzendbrief laten drukken en gepubliceerd.

" Verdienstelijke Heer,
"
" De loterij, die al verscheidene keren aan uw liefdadigheid
" werd aanbevolen gaat weldra een einde nemen, en ik voel op specia-
" le wijze aan dat ik uw helpende hand nodig heb.
" De publieke gebeurtenissen van het verlopen jaar zijn een
" beletsel geweest voor de verspreiding ervan. Wees zo goed deze
" laatste zending te aanvaarden en te zien of het u mogelijk is deze
" bierbijliggende tientallen voor u te houden of te verkopen. Er is
" nog tijd tot de 1ste april, dag waarop de trekking zal plaats heb-
" ben. Veertien dagen vóór de trekking wordt men verzocht, de bil-
" jetten die men niet wenst te behouden, naar de expositiezaal te
" brengen; mocht u liefdadige personen kennen bij wie men nog bil-
" jetten zou kunnen plaatsen, dan verzoek ik u van ganser harte dat
" te willen doen, omdat er nog een grote hoeveelheid te verspreiden
" valt.
" God, die rijk is aan genade en zegen, vergoede u overvloe-
" dig uw weldadigheid en verlene gezondheid en een gelukkig leven
" aan u en aan allen die op enige manier meewerken om de arme jon-
" gens te helpen die mij door de goddelijke Voorzienigheid zijn toe-
" vertrouwd en om de werken van de kerk, die in opbouw is, tot een
" goed einde te brengen.
" Met de diepste dankbaarheid heb ik de eer mij te mogen
" noemen, van u, verdienstelijke heer,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Giovanni.
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales - Torino-Valdocco.

Men kan zich niet voorstellen wat een massa brieven er door het Oratorio verzonden en ontvangen werden! Een ervan die aan Don Bosco gericht is, laat ons enigszins weten wat hij te Bologna bij zijn terugkeer deed.

" Bologna, 10 maart 1867.
"
" Zeereerw. Heer,
"
" Ik heb niet nagelaten de briefjes af te geven aan Zeereerw.
" Mgr. Canzi, aan D. Lanzerini, alsook aan markies Prospero Bevi-
" lacqua en aan gravin Sassatelli.
" Ik kan u niet zeggen hoezeer het mijn echtgenoot en mijzelf
" speet dat wij uw zo aangenaam bezoek niet een beetje konden ver-
" lengen; enkel dit hier troost ons: de plechtige belofte die u ge-
" daan hebt, in tegenwoordigheid van twee getuigen, niet lang te
" wachten om uw bezoek op een rustiger manier te hernieuwen. Wij ho-
" pen dat u zo een belofte niet zult vergeten en uw voorzorgen zult
" nemen niet alleen om in onze kapel de heilige mis te celebreren
" (steeds volgens de plechtige belofte), maar ook om tijd te maken

" voor een bezoek aan het beroemde heiligdom van onze Madonna van
" St.-Lucas, van Ste-Catharina van Bologna en alles wat uw gods-
" vrucht kan bevredigen.

" Graaf Malvasia laat mij u zijn gewaardeerde groeten over-
" brengen; sinds u hem bezocht hebt, is zijn gezondheid beter;
" vandaag zijn wij begonnen met de noveen ter ere van de aartsva-
" der St.-Jozef; doch het weer kondigt zich niet goed aan, om per
" koets te kunnen uitgaan op de dag van het feest van deze grote
" heilige; want het is anderhalf jaar geleden dat hij niet meer is
" buitengekomen. Hij heeft nochtans volle vertrouwen in uw woord en
" hij wil dat u hem de 'stoot' geeft om naar Rome te gaan voor het
" eeuwfeest van St.-Pieter.

" Ik verzoek u, a.u.b. gedenk u mijner en mijn echtge-
" noot en mijn gezin en mijn arm doof neefje, die u hier in ons
" huis gezegend hebt, in uw gebeden. Veel groeten aan uw jonge
" reisgezel.

" Maria Malvasia geboren Timoni.

Andere brieven uit Rome, waarin geantwoord werd op de uitnodiging van de loterij en waarmee de overschotten van de geïnde sommen voor de verkoop van de loterijbriefjes opgestuurd werden, handelden over de indrukken die door Don Bosco nagelaten waren. Wij beperken ons tot enkele zinnen die aan ridder Oreglia geschreven werden:

Graaf Scipione Conestabile della Staffa: "De achting die Don Bosco geniet, gaat hem vooraf, vergezelt hem, volgt hem, en laat een onuitwisbaar aandenken en een onnavolgbaar voorbeeld van zijn deugden na."

De hertogin van Sora: "Don Bosco heeft bij ons allen over het algemeen een indruk van vrede nagelaten; hij was alles voor allen. Ik hoop dat hij ons niet vergeten zal, maar zeg hem dat hij niet over erkentelijkheid mag praten. Die woorden, door hem uitgesproken, zouden mij als een belachelijk iets in de oren klinken, maar ik weet goed dat hij te veel naastenliefde bezit om iemand uit te lachen."

Markies Angelo Vitelleschi schreef aan D. Francesca: "Hoeveel moeten wij niet missen, nu het gezelschap van Don Bosco ontbreekt. Wij waren dat luilekkerland gewoon geraakt en nu valt het hard hem niet meer te zien en zijn woorden niet meer te horen."

En graaf Vimercati: "Wat mijn gezondheid betreft, staan de zaken zoals gewoonlijk. De zenuwschokken houden niet op, keren veel te vaak terug en ontmoedigen mij erg. God zij geprezen. Als het de Heilige Maagd Maria zal behagen mij haar machtige bescherming te laten voelen, zal ik wel enige vertroosting mogen ondervinden en anders zal ik niettemin tevreden en kalm blijven... Er gaat geen ogenblik voorbij zonder dat ik en mijn gezin hartelijk aan u terugdenken! Het komt mij voor alsof ik in een woestijn en verlaten leef. O, die dierbare en troostende zegeningen

van Don Bosco zijn er niet meer! Wee mij!"

Brieven uit Rome en uit andere streken, veel brieven, die wij onder de ogen hebben en die tot Don Bosco gericht waren, eisten een antwoord van hem zelf. Daarin werd om raad gevraagd zelfs over intieme familiekwesties, over een verplaatsing van de ene stad naar een andere, over het bekomen van een ambt, over een oplossing van een gerechtszaak, over het zoeken naar werk, over het aangaan van een lening, over de manier van het ordenen van het eigen huis, over de opvoeding van een zoon, over de keuze van een levensstaat en over honderd andere twijfels en noden die men in het leven ontmoet. Don Bosco liet niet na passende antwoorden te geven, waaronder een ons ter hand gesteld werd:

" Dierbare in de Heer,
"
" Zo u hem persoonlijk kon spreken, zou u hem kunnen vragen
" en antwoorden, wat men niet aan het papier mag toevertrouwen.
" Ingaande op wat u mij schrijft, zeg ik dat u verder kunt
" gaan met het huwelijkscontract zonder vrees u tegen de wil van de
" Heer te verzetten.
" In de veronderstelling dat u kunt leven buiten de wettelij-
" ke bezigheden, waar u ten andere veel goed kunt doen, kunt u ook
" kiezen voor een uitgebreider sfeer van wetenschappelijke zaken en
" zoals u me zei, voor dingen die voordelig zijn voor onze heilige
" godsdienst.
" Wie weet of er zich geen gelegenheid aanbiedt om elkaar
" te spreken? Dan zullen wij gemakkelijker praten en elkaar ook
" beter begrijpen...
" God zegene u en uw werk; bid voor mij en voor mijn familie
" en geloof mij met de meeste hoogachting
" van u dierbare,
" de zeer genegen dienaar
" Turijn, 7 maart 1867. Pr. Giov. Bosco
"
" Aan de beste Giov. Mazzotti,
" Doctor in de rechten enz.
" Provincie Brescia Chiari

Intussen herinnerde de "Unità Cattolica" van 25 maart, aan het einde van de loterij.

Trekking van de Loterij van Valdocco.

Op 1 april eindigt de tijd van de openbare expositie van de giften geschonken voor de loterij van Valdocco en zal de trekking van de winnende nummers gehouden worden. Aangezien er nog een grote hoeveelheid biljetten overblijven, kan iedereen die wil meewerken aan een echt lief-

dewerk van openbare weldadigheid nog biljetten bekomen of helpen verspreiden tegen de prijs van een halve frank per biljet. De opbrengst wordt speciaal besteed voor de arme jongens, die ten getale van ongeveer 800 in het Oratorio van de H. Franciscus van Sales opgenomen zijn en voor de werken van de in opbouw zijnde kerk ter ere van Maria, Hulp der Christenen.

Hoewel er niet veel tijd overbleef om de biljetten overal te verspreiden, zette de eerbiedwaardige zijn pogingen verder in verschillende steden waar hij onmiddellijke hulp kon verwachten.

Hij schreef aan mevrouw Guenzati te Milaan.

" Verdienstelijke mevrouw,
"
" Ik heb uw telegram ontvangen en ik heb onmiddellijk gebeden
" en doen bidden voor de zieke, die u mij hebt aanbevolen en wij
" zullen hem verder aan de Heer aanbevelen.
" De loterij komt aan haar eindfase en wij hebben nog veel
" onverkochte biljetten; doe wat u kunt om de Heer Pedraglio te
" helpen bij het verspreiden van de biljetten die hem werden gezon-
" den. Gravin Caccia zou u wellicht ook kunnen helpen bij dit lief-
" dewerk.
" De Heer zegene u, uw echtgenoot en heel uw gezin en bid u
" ook voor mij, die mij eerbiedig in de Heer noem
"
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Turijn, 21 maart 1867. Pr. Gio. Bosco.

Een andere brief aan een priester, zijn goede vriend, luidde:

" Dierbare D. Tomatis,
"
" Wij zijn aan de eindfase van de loterij die wij eer-
" tijds al aan uw bekende liefdadigheid hebben aanbevolen en wij
" hebben nu nog een tamelijk grote hoeveelheid onverkochte biljet-
" ten. Zou u er niet een tien tientallen willen voor u, om onze ar-
" me jongens ter hulp te komen en om de werken van de kerk die men
" aan het bouwen is ter ere van Maria, hulp der Christenen, te
" helpen voltoeien? Ziedaar mijn nederige vraag. Doe wat u kunt
" en zo u niet kunt, zend in alle vrijheid terug wat u niet wil.
" De Heilige Vader zendt u zijn zegen met de aflaten die
" in deze hier bijliggende brief aangeduid zijn; ik dank u harte-
" lijk voor uw liefdadigheid bij andere gelegenheden en terwijl ik
" u alle hemelse zegen toewens, heb ik de eer mij met de meeste
" hoogachting te noemen
" van u, dierbare,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 29 maart 1867. Pr. Bosco Giovanni

Hij richtte ook een smeekschrift aan Z.K.H. Prins Amedeo van Savooie.

" Koninklijke Hoogheid,
"
" Onder de glorieuze auspiciën van U.K.H. hebben wij onze lo-
" terij ingezet die op 1 april haar eindfase bereikt. Alles verliep
" tot onze grote voldoening; doch nu blijven er ons nog een tamelijk
" grote hoeveelheid biljetten over en daarom ben ik zo vrij u er nog
" 50 tientallen aan te bevelen met de nederige bede ze te willen
" aannemen als een liefdadig werk voor onze arme jongens die uw
" verheven persoon de hartelijkste eerbied toedragen.
" Ik sluit mij aan bij deze jongens om u overvloedige zegen
" van de hemel toe te wens en bid God dat Hij nog vele jaren ons
" een prins behoudt, die de vreugde uitmaakt van allen die hem ken-
" nen.
" Met de diepste dankbaarheid beschouw ik het als een hoog-
" ste eer mij te mogen noemen
" van U.K.H.
" de zeer verplichte en nederige onderdaan
" Turijn, 22 maart 1867. Pr. Bosco Giovanni.

Hij had zich ook gewend tot het Ministerie van Landbouw, Industrie en Handel opdat het enige pakken biljetten zou willen aanvaarden en hij ontving het volgende antwoord:

" Koninkrijk Italië
" Ministerie
" van
" Landbouw, Industrie en handel.
" Sectie kabinet
" van de Register van Inkomst 7588
" Van het Divisie Prot. 410
" van de Positie 5120.
" Turijn, 25 maart 1867.
"
" Wegens de schaarsheid van fondsen in de passieve balans van
" dit Ministerie kan ik niet volledig ingaan op de aanvraag door u
" gedaan met brief van 22 dezer; maar aangezien deze instelling tot
" doel heeft een loterij te houden ten voordele van de arme jongens
" in deze inrichting opgenomen, heb ik beslist dat er op rekening
" van dit ministerie twintig tientallen biljetten van deze loterij
" zouden genomen worden voor de som van honderd lires die eisbaar
" zijn op deze thesaurie bij middel van een mandaat tot uw voordeel.
" Ik stuur u twintig overblijvende tientallen van de veertig
" terug, min twintig biljetten die weerhouden blijven ten gevolge
" van de gunst die u verleent er een op de tien gratis te behouden.
" Voor de Minister
" Oytana.

De gemeenteraad van Turijn antwoordde ook gunstig op de vraag van Don Bosco.

" Stad Turijn
" 3 Officie - N.204

Turijn, 4 april 1867.

" De gemeenteraad in zitting van 27 maart jl. heeft de aan-
" vraag van u, zeereerw., aanvaard en heeft beslist de loterijbil-
" jetten die u gezonden hebt, te behouden ten voordele van de zon-
" dagsoratorio's.

" Ondergetekende heeft al het nodige gedaan voor de verzen-
" ding van een respectief mandaat van L. 150, dat u over weinige
" dagen kunt innen op de thesaurie van deze stad.

" Voor de Burgemeester
" Riccardi

Voegen wij er nog aan toe dat de bisschop van Guastalla die er niet toe uitgenodigd was en zelf in nood was toch nog loterijbiljetten vroeg. Zijn edelmoedig hart zien wij weerspiegeld in de brieven die hij aan D. Cagliero schreef en waarvan wij iets te lezen geven.

12 maart 1867. - Maar wat kunt u mij zeggen over Don Bosco? Ik had gehoopt hem te zien, schreef speciaal naar Fermo en vernam dat hij over Reggio ging zonder oponthoud; en ik vernam het, toen hij al voorbijgekomen was. Hoe gaarne zou ik iets vernomen hebben over Rome en over dingen die men niet hoort van anderen! Groet hem duizend en duizend keren en zeg hem dat ik denk dat hij geen tijd heeft om zelf te schrijven; dat hij u zegge wat hij mij te schrijven heeft, en dan zegt u mij maar al het ander nieuws dat u weet, dat mij kan interesseren en mij genoeg kan doen.

En de dierbare D. Francesca? Zeg hem dat ik hem zo gaarne te Guastalla gezien had en dat hij met mijn leerlingen, minstens voor een uur, het ambacht zou gedaan hebben dat hij wel weet... ik zeg niets anders. Ik werd in mijn hoop teleurgesteld, maar "quod differtur non auferitur". Deze zomer zullen wij hem terugzien met de karavaan en in elk geval zal hij dit jaar over Guastalla moeten komen.

Voor het toneel is al alles voorzien. Tijdens deze carnaval werd het opgericht in het huis van de bisschop... Ge ziet wat een bisschop al niet doet! Om heel de wereld te ergeren!... en daar hebben zij als enig vermaak drie romancen gezongen die u kent: "De Ciabattino", "de Zoon van de Balling", en "de spazzacamino!" Wat zegt u ervan?

18 maart 1867. - Ik verzoek u mij twee pakjes van de loterij te zenden waarvoor ik hierbij een briefje van 10 lire's voeg... Wij hebben uw brief in de familiekring gelezen... Ik verheug mij over al de eerbewijzen die

Don Bosco te Rome bekomen heeft; maar wat betekenen al die noodlottige pronostieken van "lucerna vicina a morire", enz.? Was zijn gezondheid niet goed? Niet alleen hoop ik dat hij zijn kerk afgewerkt mag zien, maar ook dat hij nog lange tijd zijn zo heilig werk van de opvoeding van de jeugd moge voortzetten.

25 maart 1867. - Heel veel groeten aan Don Bosco, maar onmiddellijk, onmiddellijk. Hij heeft bisschoppen gemaakt en ik geloof dat hij werkelijk goed gekozen heeft. God geve dat alle lege zetels even goed mogen bezet worden. Groeten aan allemaal, priesters en leken, oud en jong.

H O O F D S T U K LXII.

Op 1 april had in het stadhuis volgens de voorschriften uitgevaardigd door het decreet van de prefect en met de gebruikelijke formaliteiten de trekking plaats van de biljetten waaraan door het lot een prijs verbonden was. Zodra de lijsten in het staatsblad verschenen waren, werd deze omzendbrief gepubliceerd.

" ORATORIO DI S.FRANC.DI SALES

" Torino-Valdocco.

Turijn, 15 april 1867.

"

"

" Verdienstelijke Heer,

"

" Ik stuur u zonder dralen de lijst van de winnende nummers
" van de loterij, die aan uw liefdadigheid aanbevolen werd. De publieke gebeurtenissen die elkaar opvolgden, hebben ons ertoe verlicht de openbare tentoonstelling te verlengen en zo bekwam men een resultaat dat niet gunstiger kon gewenst worden.

" Nu is het mijn plicht u van ganser harte te danken voor al de last, de zorg en de liefdadigheid die u betoond hebt voor dit werk van weldadigheid. Ik geef u de verzekering dat ik de diepste dankbaarheid zal bewaren en dat ik niet zal nalaten samen met de begunstigde jongens de zegen van de hemel over u af te roepen en over allen die u geholpen hebben. Ik verzoek u deze gevoelens van erkentelijkheid te willen aanvaarden en smeeke u deze jongens onder uw blijvende bescherming te willen nemen en hun lot indachtig te willen blijven in de werken die door uw weldadigheid gesteund en bevorderd worden.

" Daarenboven kondig ik u met genoegen aan dat de werken voor de kerk, toegewijd aan Maria, hulp der Christenen, hernomen werden; en indien U weldadige steun blijft verlenen, dan hoop ik dat in de loop van het jaar de werken zover zullen gevorderd zijn, dat wij er de goddelijke diensten kunnen houden.

" De Heilige Maagd belone waardig uw werken van liefdadigheid en bekome ons van God de nodige genaden voor de tijd van ons leven, om eerstdaags allen samen te zijn in de glorie van de zaligen in de hemel. "Zo weze het."

" Met de meeste hoogachting heb ik de eer mij te noemen
" van u, verdienstelijke heer,

"

de zeer verplichte dienaar

"

Pr. Bosco Giovanni.

Het enorme werk om aan de navragen te voldoen, om de biljetten te verifiëren en om de prijzen af te geven of op te sturen, deed veel andere zaken uitstellen. Daardoor bleven herhaalde vragen niet uit. Hierbij dient opgemerkt te worden dat in bijna al deze en andere brieven altijd gesproken werd over de "dierbare", de "beminde" Don Bosco. Wij verzoeken de lezer onze bewering aan te nemen; want wij kunnen er bewijzen van geven zonder einde. Wij zullen ons tot een enkel beperken:

" Rome, 27 april 1867.
"
" Eerw. Don Francesca,
"
" Wees zo goed, maar echt zo goed onmiddellijk "niet alleen"
" deze brief aan onze beminde en vereerde Don Bosco te overhandigen,
" maar zorg ervoor "dat hij hem onmiddellijk leze" en vraag hem een
" antwoord, minstens met een prentje voor de goede P. Blasi, die ik
" ook aan de liefde van zijn gebeden warm aanbeveel.
" ... Ik heb vier winnende biljetten: hoe gedaan om in het
" bezit van de prijs te komen? Twee zijn van mevrouw Rosa, een gou-
" den ring en een beursje uit parels. Gravin Antonelli, denk ik,
" heeft een speldenkussentje. Pater Generaal van de Trinitarie wint
" de "Storia d'Italia" van Don Bosco. Zeg mij of ik die winnende
" nrs. moet opsturen en hoe wij in het bezit kunnen komen van die
" prijzen die elkeen wil hebben als een relikwie tot gedachtenis aan
" Don Bosco. Zeg mij of hij ooit geschreven heeft aan graaf Vimer-
" cati voor die foto's; hij heeft mij niets gegeven en die mensen
" wachten erop en ik heb de moed niet ze hem te vragen; denkt u er-
" aan.
" Het doet mij zoveel genoegen over enige dagen de goede
" ridder Oreglia te zien om zo een beetje langer over Don Bosco te
" kunnen spreken. Sinds u weg bent, hebben wij niets meer over onze
" Don Bosco vernomen.
" Fanny Amat di Villa Rios.

Op 1 juni publiceerde Don Bosco in de "Unità Cattolica" het volgende bericht:

" Loterij van Valdocco. - De Loterij van de giften ten voordele van
" de jongensoratoria van deze stad werd in april jl. getrokken in
" het gemeentehuis. Volgens het reglement zou de tijd om de prijzen
" af te halen na twee maanden verlopen zijn; maar aangezien vele
" deelnemers heel ver van hier wonen en wij deze verdienstelijke
" personen ook voldoening verlangen te geven, zullen de prijswin-
" naars tot 20 juni hun prijs kunnen afhalen. De prijzen die na de-
" ze datum niet opgehaald zijn, worden beschouwd als gift voor de
" bovengenoemde Oratorio's."

Daarmee eindigde een loterij die in 1865 ingezet werd. Al had de eerbiedwaardige zich zozeer voor de goede afloop ervan ingespannen, toch zette hij zijn onderhandelingen voort te Rome om de goedkeuring van de regel te bekomen of tenminste, het privilege van de wijdingsbrieven. In de Eeuwige Stad had hij veel bezoeken afgelegd bij kardinalen; nu werkte hij door met brieven. Ook aan de vicaris-capitularis had hij in verband daarmee een aanbevelingsbrief gevraagd. Die aanbevelingsbrief kwam, maar hij sprak zich voor geen enkele gunst uitdrukkelijk uit.

" GIUSEPPE ZAPPATA
"
" Geaggregeerd professor in de theologie, kanunnik-deken van de
" Metropolitaanse kerk van Turijn, officier van de Orde van St.-
" Mauritius en Lazarus, terwijl de aartsbisschoppelijke zetel va-
" cant is.
" Vicaris-generaal-capitularis
"
" Met onze brieven van 11 februari 1864 hebben wij een
" aanbeveling gegeven voor Z.E. Heer Priester Giovanni Bosco
" uit Castelnuovo van dit bisdom, woonachtig in deze stad
" Turijn, alsook voor het instituut dat door dezelfde met de mede-
" werking van weldoeners in deze zelfde stad gesticht werd, voor
" de religieuze opvoeding en het onderwijs - tegen een bescheiden
" vergoeding - van arme en weinig gegoede jongens; wij hebben ge-
" tuigd dat voornoemde priester bekend staat voor zijn stichtende
" rechtschapenheid, voor zijn kennis, zijn ijver en godsvrucht en
" dat het instituut van zeer groot nut is voor de jongens die er
" tegen bovengenoemde voorwaarden opgenomen worden. Ingaande op
" het verzoek een nieuwe aanbeveling af te leveren, bevestigen
" wij niet alleen gaarne de bovengenoemde aanbeveling, doch ver-
" klaren ook dat het huis volhardt in dezelfde goede orde en dat
" voornoemde priester steeds nieuwe bewijzen geeft van godsvrucht,
" van ijver en van inzet; dat van toen af het instituut zich uit-
" gebreed heeft en dat er zeer veel jongens uit voortkwamen en nog
" steeds voortkomen die op religieus en burgerlijk gebied goed op-
" gevoed zijn en bekwaam zijn om eerlijk hun brood te verdienen
" door kunst en ambachten; ook enigen hebben zich onderscheiden
" in de priesterlijke staat; en daarenboven verdient hij een speci-
" ale aanbeveling voor de gunsten die de Heilige Vader hem in zijn
" goedheid zal willen verlenen.
" Giuseppe Zappata, Vic. Gen. Kap.
" Turijn, 28 maart 1867 T. Giustetti Giuseppe, Secr. "
(Stempel)

Enkele dagen te voren had de eerbiedwaardige zich aan kard. Cos-
tantini Patrizi, vicaris-generaal van Zijne Heiligheid aanbevolen en
had het volgende antwoord ontvangen:

" Eerw. Heer,

"

" De vrome indiscretie van de Romeinen heeft mij van het ge-
" noegen ontnomen mij langer met u te kunnen onderhouden tijdens uw
" verblijf in deze hoofdstad. Ik hoop ten andere een volgende keer
" gelukkiger te zijn, als u weer te Rome zult zijn - wat toch niet
" lang zal duren - en als u dan ten minste niet belegerd zult worden
" door de massa brave mensen die u geen ogenblik met rust laten.

" Ik heb mij bezig gehouden met de zaak waarover het in uw
" brief gaat en heb erover gesproken met de goede Ab. Fratejacci,
" die al van alles op de hoogte is; ik heb er een woord over gezegd
" aan kard. Quaglia, prefect van de H. Congregatie. De moeilijk-
" heid om het privilege van de wijdingsbrieven te kunnen presente-
" ren aan de bisschoppen ligt hierin - en dat is zeer belangrijk -
" dat het instituut tot nu toe slechts de "Lof van de H.Stoel" heeft
" verkregen en nog niet goedgekeurd is; het is nooit de gewoonte ge-
" weest de privileges en buitengewone gunsten te verlenen, zoals
" juist deze van de wijdingsbrieven er een is, tenzij aan de insti-
" tuten en congregaties die al goedgekeurd zijn; en het is zeer
" moeilijk een uitzondering aan deze gewoonte te maken wat toch heel
" normaal is. Het zou kunnen zijn dat de bijzondere omstandigheden
" die samenlopen met het geval van dit nieuwe instituut, de H. Vader
" ertoe neigen een uitzondering te maken; en dit is de gunst die
" wordt afgesmeekt; en wij zullen zien of zij kan bekomen worden.
" Ik denk, dat een aanbeveling van de aartsbisschop over wiens recht
" het speciaal gaat in deze zaak, er veel kan toe bijdragen.

" Ja, als de Heer het wil en het voor het welzijn van het in-
" stituut is, dan zal alles goed gaan en met het gebed en de nodige
" menselijke middelen zal men intussen er voor zorgen de goede uit-
" slag te bespoedigen.

" Wees mij altijd indachtig in uw gebeden en wees zeker van
" mijn achting en mijn toewijding.

"

" Rome, 29 maart 1867.

Uw zeer genegen

C. Kard. Patrizi.

Ook Mgr. Berardi, aartsbisschop van Nicea, "in partibus infide-
" lium", werd hierover aangesproken.

" Hooggeachte heer Don Giovanni,

"

" Uw bekommernis voor mijn gezondheidstoestand is echt de
" uiting van uw goed hart. Inderdaad uit uw vriendelijk schrijven
" van 20maart jl. verneem ik dat er voor mij tot de Heer gebeden
" werd en ik heb geen woorden genoeg om u ervoor te danken. Eerlijk
" gezegd, het gaat beter, doch ik ben niet genezen, aangezien ik nog
" ongemakken gewaar word, als de inspanning te lang duurt. Nochtans,
" ik vertrouw dat ik met de hulp van de Onbevleete Maagd, stilaan

" mijn vroegere krachten zal terugkrijgen.
" Wat de zaak betreft die u aangaat, heb ik met ongenoegen
" vernomen dat er moeilijkheden gerezen zijn. Indien u, die mij zo
" dikwijls op de hoogte gebracht hebt van uw plannen, het ook oppor-
" tuun geoordeeld had u te houden aan mijn dienende raadgevingen,
" dan zouden de zaken anders verlopen zijn. Nochtans, zoals de za-
" ken nu staan, kan ik u met het meeste voorbehoud slechts zeggen,
" dat u ten gevolge van de besliste tegenwerking van deze vicaris-
" capitularis, niet zult verkrijgen wat u verlangt, tenzij na een
" interpellatie ter zake en nadat de aartsbisschop, die onlangs
" voor dit aartsbisdom benoemd werd, zijn eigen mening daarover zal
" geuit hebben; en de zaak zal ook voor de congregatie van BB. en RR.
" gebracht worden, zoals onlangs door de H. Vader voorgeschreven
" werd. U zult dus geduld moeten hebben en de uitslag van dat onder-
" zoek afwachten.
" Dit meld ik u als norm en verzoek u en uw leerlingen verder
" voor mij te bidden. Hartelijke groeten van mijn moeder; met genoe-
" gen bevestig ik mijn gevoelens van mijn genegen achting.
" Uw zeer toegenegen dienaar
" Rome, 2 april 1867. Giuseppe Berardi.

Op 7 april, Passiezondag, zei Don Bosco tot de jongens: - "Kardi-
naal Antonelli schreef mij een brief waarin hij mij meldt dat hij gene-
zen is, waarin hij dankt voor de gebeden die wij voor hem gedaan hebben
en waarbij hij ons verzekert dat hij altijd voor ons bidden zal. Ik voeg
eraan toe dat Mgr. Gastaldi, bisschop van Saluzzo, die een heel verdien-
stelijke persoon voor het huis is, morgen de H.Mis zal komen celebreren.
Wie te biecht wil gaan, ik hoor biecht in het koor..." Hij sprak ook
over het bidden voor de ziel van de jonge Valentino Gallenza, die op 30
maart bij hem thuis gestorven was.

En Kan. Gastaldi kwam, celebreerde het Heilig Misoffer en onder-
hield zich daarna - zoals hij al meermaals gedaan had - lange tijd met
Don Bosco om nieuws over de congregatie te vernemen. Hij zag de brief
van de kardinaal en die van Mgr. Berardi; hij vernam dat de aanbeve-
lingsbrief van de vicaris-capitularis uit Turijn naar de kard.-vicaris
gestuurd was; en hij werd er over ingelicht dat men van Mgr. Fratejacci
een verslag verwachtte over de stand van zaken in verband met de onder-
handelingen over de wijdingsbrieven, over de ingesteldheid van hen die
ze moest toestaan, over een grotere of kleinere hoop om ze te bekomen.

Op de 11de was het verslag van Mgr. Fratejacci in Don Bosco's
handen:

" Zeervereerde en dierbare Don Bosco,
" De Heer zij gezegend dat ik u eindelijk vandaag kan schrij-
" ven. Mijn gewone en buitengewone bezigheden zijn zo talrijk dat

" ik soms de tijd niet vind om een brief te schrijven! Zal mijn si-
" tuatie, die vóór tien jaar begon, blijven duren?...

" Ik zal doen zoals de journalist, om orde te scheppen in de
" verschillende onderwerpen die hij moet behandelen, begint hij elk
" artikel dat hij schrijft met enige woorden die aanduiden waarover
" het gaat, zoals de "Berescit" die de boeken aanduidt van de "Gene-
" sis" onder al de andere gewijde boeken.

" "H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren." - Na het
" laatste onderhoud dat ik met Mgr. Svegliati gehad heb, zijn wij
" bij het akkoord gebleven dat het voorstel in betrekking met
" de "Constitutiones Sociorum Sancti Francisci Salesii in Dioecesi
" Taurinensi" nog een tijd zo blijft, totdat Mgr. Riccardi bezit
" genomen heeft van zijn zetel en u, Eerw. met hem onderhandelen
" kunt en van hem gunstige attesten krijgt voor de genoemde H. Con-
" gregatie. Volgens de regel van het Recht: "omne per idem genus
" dissolvitur, qua colligatum est." Daarom rekening houdend dat de
" moeilijkheden met de kerkelijke curie van Turijn voor de goedkeu-
" ring van de constituties bestaan blijven, dan moet met alle midde-
" len ervoor gezorgd worden dat van dezelfde Curie van Turijn woor-
" den en hulp komen die gunstig zijn voor genoemde constituties.
" Bijgevolg, daar het van heel weinig belang is dat de discussie bij
" de H. Congregatie vandaag of nog liever morgen gehouden wordt, heb
" ik in uw voordeel geoordeeld dat alles enige tijd blijft aansle-
" pen. Laten wij eerst kard. De Angelis, aartsbisschop van Pisa,
" Kard. Corsi en anderen naar Rome komen die invloed kunnen uitoeffe-
" nen op de H. Vader en de H. Congregatie en dan kan de kwestie
" voordeliger voorgesteld worden en met betere uitslag. Intussen
" blijf ik nog altijd wachten op 12 of 15 exemplaren van de consti-
" tuties, zoals ik al gezegd heb, om aan de kardinalen die deel uit-
" maken van de Congregatie, uit te delen. Daaraan moeten ook de
" "Animadversiones" en de kopieën van het antwoord op de "animadver-
" sionibus" gevoegd worden.

" "De Bisschop van Savona." - "Ik heb het goed gevonden met
" de nieuwe bisschop van Savona, Mgr. Cerruti mijn vriend, over de
" constituties te spreken met de bedoeling hem als beschermer ervan
" te hebben en door zijn bemiddeling de welwillendheid van zijn
" voorganger Mgr. Riccardi, nieuwe aartsbisschop van Turijn, ervoor
" te winnen. De reden daarvoor is dat ik goed weet dat Cerruti een
" zeer goede vriend is van Riccardi en bijna als zijn "alter ego";
" en behalve het feit dat hij zijn opvolger is te Savona, kan hij
" terecht zoals ieder ander bisschop van deze streek, zeer grote in-
" vloed hebben ten voordele van de constituties. En ik was heel blij
" bij Mgr. Cerruti veel sympathie te vinden voor u en voor uw insti-
" tuut. Hij stelt het op prijs u te kennen; hij waardeert u en hij
" beloofde mij dat hij niet alleen zou doen wat hij kon, maar ook
" dat hij de aartsbisschop ertoe zou aanzetten.

" Wil, eerwaarde, dit goede element niet uit het oog verlie-
" zen en als u het goedvindt, schrijf ook aan Mgr. Cerruti om hem
" geluk te wensen met zijn promotie en dat u hoopt ook bij hem be-
" scherming te vinden voor uw instituut in wording en ook bij zijn
" voorganger,

" die nu overgeplaatst werd naar Turijn door de tussenkomst van hem
" die nu zijn opvolger is te Savona." - Dat beroep op hem zal hem
" zeker heel aangenaam zijn en me dunkt ook heel opportuun. Tot uw
" norm; Mgr. Cerruti zegt mij dat Riccardi alles doet wat hij kan
" om zijn vertrek naar Turijn uit te stellen. Nochtans is het zeker
" dat de H. Vader verlangt dat Cerruti vertrekt om zo gauw mogelijk
" te Savona te zijn. Hij zal gewijd worden op de eerste feestdag na
" Pasen door kard. di Pietro. Dit onder ons, tot uw norm.

" "De Kard.-vicaris." - Hij groet u met alle genegenheid. Nog
" voordat hij u een brief geschreven had, die u, eerw. al zult ge-
" lezen hebben, gaf hij mij de brief die u aan hem geschreven hebt,
" te lezen en hij gaf mij ook de bladen: "Super animadversiones",
" enz. die ik nog bij mij heb. Hij verzekerde mij dat hij al met
" Mgr. Quaglia gesproken had over de zaak; doch hij twijfelde er
" erg aan, hij en ook Quaglia, of het privilege dat gevraagd werd
" voor de wijdelingen van uw instituut kon toegestaan worden. En
" het schijnt hem toe dat zolang er geen algemene goedkeuring is
" van het instituut door de H. Stoel en er niet een zeker aantal ja-
" ren verstreken zijn, zo een privilege niet kan verleend worden.
" Ik trachtte met andere redenen de gesteldheid van Z. Eminentie te
" veranderen en ik besloot de samenspraak met hem te overtuigen mee
" te werken en minstens nu de toelating te geven tevoor een bepaald
" aantal wijdelingen, vb. 20 of 30. Zo zal men in het vervolg doen
" en verder de verlenging van dit indult vragen totdat na een zekere
" tijd de toelating bestendig zal zijn.

" "Vrije Kerk in vrije Staat." - Dat is een plechtige utopie,
" utopie onder de utopieën. Ik onderhandelde onder meer met de
" Kard.-vicaris en onderhandel nog met anderen ten voordele van uw
" constituties om te bewijzen dat, mocht deze onmogelijke afschei-
" ding van rechtspersonen zich verwezenlijken tussen Kerk en Staat,
" de staat alle mannen zou gebruiken voor de oorlog, de wijding van
" de clerici zou beletten, uitgezonderd het beperkte aantal bestemd
" voor elk bisdom. Welnu, hoe zouden de bisschoppen zich kunnen be-
" zig houden met de leerlingen van uw instituut? En hoe zou het in-
" stituut kunnen blijven bestaan indien aan de moeilijkheden die de
" staat veroorzaakt nog de moeilijkheden van de Kerk toegevoegd wor-
" den? Anderzijds, aangenomen dat het privilege toegestaan wordt om
" leerlingen te laten wijden onafhankelijk van de bisschoppen en ge-
" zien het feit dat de leerlingen van het nieuwe instituut Italianen
" zijn of buitenlanders, zal het instituut, zich schikkend naar de
" omstandigheden, bij voorkeur Corsicanen, bij manier van spreken,
" Maltezen, leden van de pauselijke staten en anderen aannemen, ze
" opvoeden, er goede priesters van maken die niet onderworpen zijn
" aan de wetten van het land en omdat het vreemdelingen zijn, zal
" intussen de godsdienst in Italië en daarbuiten ervan genieten en
" zal het instituut op deze wijze aan de Kerk en aan de maatschap-
" pij vrije burgers en heilige priesters geven, buitengewoon nuttig
" aan beide?

" "Supra animadversiones." - In de bladen die u, eerw., "su-
" per animadversiones", aan de kard.vicaris gezonden hebt, wordt er
" geen

" gewag gemaakt van twee recent gestichte instituten die genoten
" hebben en nog steeds genieten van het privilege waarover het hier
" gaat. Het eerste is de congregatie van de priesters Pallottini
" waarvoor Kard. Lambruschini van Paus Gregorius XVI dit voorrecht
" bekwam, tijdens het leven van de stichter, D. Vincenzo Pallotti;
" het andere is de Poolse Congregatie van de priesters van de Ver-
" rijzenis te Rome gesticht in de kerk en in het huis van S. Claudio
" de Borgoguoni waaraan het indult verleend werd om tien of twaalf
" clerici te wijden, indult dat steeds verlengd wordt en geleide-
" lijk hernieuwd. Deze twee congregaties hebben geen plechtige ge-
" loften en hun regels of constituties zijn nog niet formeel door
" de H. Stoel goedgekeurd. Welnu, indien in minder ernstige en moei-
" lijke tijdsomstandigheden dan nu, de Heilige Stoel niet getwij-
" feld heeft zulke indulten te verlenen, hoe zou hij ze nu op pas-
" sende manier kunnen weigeren aan een instituut van de priesters
" van de H. Franciscus van Sales, dat groeit te midden van zoveel
" politieke en religieuze stormen die Italië nu meemaakt? "Si hic
" et ille, cur non ego?"

" "Mgr. De Falloux." - Let wel dat Mgr. De Falloux de secre-
" taris van de algemene tucht zoals ik u al mondeling zei, er in
" het algemeen tegen is. Op zekere avond bestreed ik enkele van
" zijn voorstellen in tegenwoordigheid van een kardinaal. Ook Mgr.
" Monaco La Valletta, Assessor van het H. Officie toonde zich er te-
" gen. U, Eerw. kunt die nota's voorzichtig bij gelegenheid gebrui-
" ken maar met het grootste voorbehoud. En daarover genoeg?

" Nu moet ik u interesseren voor andere bijzonderheden.

" "Prinses Odescalchi", die ik op verscheidene avonden bezocht
" voor zaken van mijn ambt, sprak begeesterd over u. Zij vraagt mij
" u te groeten en u te zeggen dat haar zuster u heel dankbaar is
" voor wat u gedaan hebt voor de ziel van haar zoon, onlangs in
" Frankrijk gestorven. De goede dame verlangt naar een brief,
" die u haar beloofd had. Ik heb u natuurlijk verontschuldigd, zeg-
" gende dat u het op dat ogenblik zeer druk hebt. Zo u een briefje
" voor haar kunt schrijven en dat in een brief aan mij insluiten,
" dan zal ik het die vrome en eerbiedwaardige dame die u zo hoog-
" acht, bezorgen.

" "De Foto." - Ik heb geen enkele aanmerking kunnen maken, wat
" de publicatie van uw foto betreft, omdat dat al meer dan 20 dagen
" gebeurd is. U moogt er zeker van zijn dat ik mij waarlijk verheug
" over al wat uw instituut en uw heilige betrachtingen van nut kan
" zijn. De vrees die ik deelde met Mgr. Manacorda om die voorstellen
" kwam enkel voort uit liefde. Het was en is ingegeven door de nodi-
" ge voorzichtigheid in omstandigheden en met mensen waardoor wij
" geleid worden. Maar ik wil van ganser harte hopen dat "omnia
" cooperentur in bonum."

" "Kardinaal Antonelli" is gezond en zo goed als genezen. Een
" kardinaal die hem van een wandeling zag terugkeren, verzekerde het
" mij deze avond. Laus Deo!"

" "Mgr. Manacorda" heeft onverdiend ernstige ongenoegens
" gehad. Hij is u buitengewoon genegen. Hij heeft een woord van
" troost nodig. Door de achting die ik voor hem voel, verzoek ik u
" dat u hem, buiten zijn weten, uw genegenheid betoont, opdat hij
" enigszins zou bekomen van het onbehaaglijke dat hem aangedaan werd
" door C.V. uw gastheer. U, eerw. weet maar al te goed dat ook dege-
" lijke mensen zich deerlijk kunnen vergissen, maar dat doet geen
" afbreuk aan de hoogachting die men de goede heer C. schuldig is.
" "Homines sumus."

" "Letture Cattoliche." - Met genoegen heb ik de twee boekjes
" ontvangen en gelezen. Het Centenarium van "St.-Pieter" en "St.-Jo-
" zef." Ik zou willen weten wat ik moet betalen voor deze boekjes en
" de volgende.

" "Verscheidene vrome personen." - De personen, die ik u hier
" in mijn huis gepresenteerd heb, vragen mij elke dag hen in uw ge-
" beden en die van uw jongens te gedenken: 1° Mevrouw Sofia Frigiot-
" ti die niet kan communiceren ten gevolge van een versmachtend
" astma. 2° de heer Gio. Battista De Dominicis lijdt aan de ruggen-
" graat en is krom gebogen; zoals ik het al zei heeft zijn vrouw een
" grote gift beloofd als hij van deze afschuwelijke kromming van heel
" zijn persoon mag verlost worden. 3° Mevrouw Elisabetta Forti, de
" vrouw van ridder Forti, is ongeveer blind en belooft ook een grote
" gift, zo zij het gezicht terugkrijgt. 4° En eindelijk, denk aan mij
" en aan de goede Agnes en heel mijn familie, die u hier in mijn huis
" gekend hebt. Laat niet na voor ons te bidden.

" "De Kard.Vicaris." - Vandaag op het diner, dat Zijne Emi-
" nentie gehouden heeft voor de bisschopswijding van Mgr. Frances-
" chini, bisschop van Macerata, riep Zijne Eminentie mij apart en
" gaf mij de brief die u hem geschreven hebt en het attest van lof
" en aanbeveling, dat op 28 maart 1867 afgeleverd werd door Mgr.
" Giuseppe Zappata, vicaris-capitularis, tot uw voordeel en dat van
" zijn uw instituut om er in naam het gebruik van te maken dat ik
" het meest opportuun achtte. Ik meen dat attest nu bij mij te hou-
" den; hoewel er in dit schrijven spraak is over de priesterstuden-
" ten die uit uw instituut komen en een aanbeveling zijn voor de H.
" Vader om die gunsten te verlenen die hij opportuun zou achten,
" wordt er nochtans niets gezegd "ex professo" over het indult aan-
" gaande de H. Wijdingen. Bijgevolg, mocht men een aanbeveling "ad
" hominem" van de nieuwe aartsbisschop Mgr. Riccardi verwachten, dank
" zij de bemiddeling van Mgr. Cerruti, bisschop van Savona, plus een
" aanbeveling van twee of meer bisschoppen om aan de H. Congregatie
" voor te leggen, dan zou het getuigschrift van de vicaris-capitula-
" ris dienen als toei en steun ertoe; doch op zichzelf zou het heel
" weinig waarde hebben en wellicht zelfs schadelijk zijn. Maar op
" dit ogenblik zijn wij zo ver nog niet. Zolang wij tijd hebben, doe
" wat ik u aangeraden heb nl. de steun zoeken van Mgr. Cerruti en u
" zult zien dat alles zal verlopen volgens uw verlangen. Laten wij
" wachten tot kard. De Angelis en kard. Corsi terug in Rome zijn,
" bij wie ik het nodige zal doen. Zorgen wij ervoor dat én de aarts-
" bisschop van Turijn schrijft, én deze van Savona en nog anderen,
" in één woord allen die u gunstig zijn. Intus-

" sen maak u klaar en zend mij de kopieën van de Regels; als alles
" zal klaar zijn en de opinies van de kardinalen en van de H. Vader
" goed voorbereid zijn, zal men onmiddellijk het voorstel doen en
" de zaak in gang zetten, die naar ik hoop, een goede uitslag zal
" hebben.

" De tegenwoordige situatie van Italië en Frankrijk verslecht
" van dag tot dag. God beschermte zijn Kerk en ons allen en dat alles
" ten goede mag uitvallen én voor de Kerk, én voor de maatschappij
" die tot nu toe zo slecht geleid wordt. Elke dag gedenk ik u in de
" H.Mis alsook heel uw instituut; maar uzelf, bid veel voor mij en
" mijn intenties, die wellicht nuttig zullen zijn voor uw instituut,
" zo de Heer zich verwaardigt ze te verhoren.

" Pater Bonaventura van Modena, algemeen overste van de Ospe-
" dalieri della Concezione, die bezig is een nieuw hospitaal te
" stichten te Cento bij Milaan, vraagt mij in een brief die hij mij
" schrijft, u te willen meedelen dat hij niet te Rome was toen wij
" de Casino van Pius V bezochten en hij verlangt u een bezoek te
" brengen te Turijn. Hij herinnert mij aan het kruisbeeld dat ik u
" in zijn naam ten geschenke gebracht heb; vergeet niet hem te la-
" ten weten dat ik u dit geschreven heb. U zult zien wat een goede
" religieus pater Bonaventura is.

" Met veel groeten van mij en kard. Consolini die u altijd
" zijn broer markies Luigi, die ziek ligt te Sinigaglia, in herinne-
" ring brengt, van allen uit mijn huis en speciaal van Agnesina, die
" op zekere dag voor de terne (lottospel) van 100.000 speelde met
" het inzicht de helft ervan aan uw instituut te geven en niets ge-
" wonnen heeft. Met eerbied kus ik uw heilige hand en met eerbied-
" ge hoogachting noem ik mij steeds

" van u, zeereerw.,

" de zeer nederige, toegewijde en genegen
" dienaar

" Rome, 8 april 1867.

Giambattista Fratejacci.

Deze brief, schitterend voorbeeld van de eerbied waarmee veel emi-
nente prelaten de eerbiedwaardige bejegenden, kon hem toch niet doen ge-
loven dat de tegenstand gemakkelijk overwonnen zou worden; toch gaf hij
hem wel goede hoop. Maar Don Bosco bleef rustig en wachtte af, hoe de
goddelijke Voorzienigheid de gebeurtenissen zou leiden zoals Zij best
oordeelde voor haar glorie.

Tegelijkertijd ondervond hij de grootste vreugde bij het denken
aan de plechtige feestelijkheden, die te Rome voorbereid werden en zette
hij zijn vrienden aan op pelgrimstocht te gaan naar het graf van St.-
Pieter.

Aan theoloog Appendino Giovanni, prior te Villastellone, schreef
hij:

" Dierbare heer Theoloog,
"
" Ook ik verlangde met u, dierbare, te spreken, doch het kon
" niet; ik hoop dat het binnenkort zal gebeuren, maar kom een
" een dag met ons doorbrengen en ik zal u een medaille geven
" die door de Heilige Vader gewijd is.
" Mochten u of een of andere van uw vrienden naar Rome gaan,
" dan wil ik graag een begeleidingsbrief schrijven aan een
" persoon met speciale betrekkingen in de hoofdstad.
" Zalige hoogdag, dierbare heer theoloog, God zegene u en
" uw arbeid en uw familie; bid voor mij en voor mijn arme jongens
" en geloof mij altijd in de Heer,
"
" uw zeer genegen leerling
" Turijn, 18 april 1867. Pr. Giovanni Bosco.

In die dagen werd aan de leden van de "Letture" de aflevering van april opgestuurd met de titel: "Novellen en verhalen van verschillende schrijvers" ten gebruike van de jongeren. Die schrijvers waren Silvio Pellico, Cesare Cantù, Giuseppe Manzoni.

Behalve verschillende verhalen kon men er acht anekdoten in lezen over de bewonderenswaardige liefdadigheid van Pius IX; ze waren van de hand van de Franse schrijver; de heer Alfonso Baleydier. Vooraan in de aflevering las men volgende aantekening: "In de hoop dat wij het hele leven kunnen weergeven van hem, die door de katholieke wereld vereerd wordt als Paus en als Herder, bereiden wij het hart van de lezers daarop voor met enkele vrome en speciale feitjes, waar zijn roemrijke leven vol van is. Moge dit geringe werkje allen en vooral de jeugd genoeg doen. Alles tot meerdere eer van God! Leef gelukkig."

Don Bosco's ijver om Pius IX te verheerlijken, ging hand in hand met de nederigheid en de waarheidsliefde van de paus.

" Rome, 18 april 1867.
"
" Weledele en zeereerw. Don Bosco,
"
" Met deze brief wil ik u meedelen wat Mgr. Berardi
" mij liet opmerken. De H.Vader is er niet mee gediend, dat men op
" zijn rekening anekdoten verspreidt of feiten vertelt die de dag-
" bladen uitgevonden en gepubliceerd hebben en zelfs niet waar zijn
" en hij verlangt bijgevolg dat zulke vertelsels in de "Katholieke
" Lezingen" niet aangehaald worden.
" Ik begin het resultaat van de gebeden van u, zeereerw.,
" te ondervinden en wellicht ook van deze die wij in ons huisgezin
" moesten doen... Ik verzoek u, zeereerw., volgende zaak voor God
" te onderzoeken en mij te zeggen wat u zal ingegeven worden.

" Gisteren werd de zaak van de Drukkerij Camerale beslist;
" ondanks mijn herhaalde weigering wil men ze aan mijn directie toe-
" vertrouwen samen met de sociale administratie van die van de "Pro-
" paganda Fide." Ik liet de H. Vader vragen of hij het waarlijk zo
" wilde en hij liet mij antwoorden dat het op zijn aanraden was, dat
" ik aan Mgr. de minister van Financiën werd voorgesteld en dat het
" hem plezier zou doen als ik het aanvaardde; doch hij liet mij vrij
" en had helemaal niet het inzicht mij ertoe te verplichten. Van-
" daag werd de huidige directeur dhr. Salviaccio ontslagen en ik
" werd door de directeur van de Beni Camerali verwittigd dat de vol-
" gende week de officiële benoeming zal plaats hebben; de zaak werd
" meegedeeld aan Zijne Eminentie Kardinaal algemeen prefect van Pro-
" paganda Bernabó.

" Het honorarium is heel bekoorlijk: 60 goudstukken per maand,
" maar hoe zal ik deze ongeveer 70 werknemers kunnen leiden in
" deze drukkerij, waar ik gewoon was te werken als werknemer? Welke
" hatelijkheden, jaloersheid, afgunst en laster staat er mij niet te
" wachten? Zal Pierotto het uithouden? Zal hij erin slagen het goede
" te doen dat de H. Vader, de goede en dierbare Pius IX er met recht
" van verwacht?

" Zeg mij als teken van liefdadigheid wat de Heer u, Eerw.,
" ingeeft, ik zal een communie opdragen tot uw intentie uit dank
" en zal u eeuwig erkentelijk blijven.

"

Pietro Marietti.

Don Bosco's raad luidde dat hij moest ingaan op de uitnodiging van de paus. Wat hem betrof, hij had veel spijt gehad omdat hij onvrijwillig iets gedaan had wat de H. Vader onaangenaam was, die hem in die dagen een bijzonder bewijs van genegenheid en van achting gegeven had. Wij lezen in onze gedenkschriften op datum van 24 april 1867 het volgende:

"Twee beroemde en erg rijke personen uit Marseille, man en vrouw, hadden alle hulpmiddelen van de geneeskunde beproefd om hun enig kind, dat de erfgenaam was van hun vermogen te genezen. Het kon nauwelijks op zijn voeten staan en was doofstom. Het was iets tussen 4 en 5 jaar oud. De treurende ouders brachten hem naar Rome in de hoop dat de zegen van de paus een wonder zou bewerken. De Heer en de Madonna hadden als geneesheer van die ongeneeslijke kleine onze Don Bosco echter uitgekozen.

Pius IX zegende het kind, maar gaf de ouders toch de raad hem te Turijn bij Don Bosco te brengen, die er iets te voren in Rome zovelen naar ziel en lichaam genezen had. En die brave mensen verschenen in het Oratorio, zetten hun ongeluk bij Don Bosco uiteen en stelden hem het zo ongelukkige enige bewijs van hun liefde voor. Het was een erg geval, maar de Madonna moest haar dienaar te hulp komen. Nadat hij haar aangeropen had, zegende hij het kind, nam het bij de hand en nodigde het uit te lopen. Het kindje begon vlug uit zichzelf te gaan! Daarop ging hij achter het kind staan en sloeg de handen lichtjes tegen elkaar; en het kind

keerde zich naar hem om, zoals iemand die gehoord heeft. Met stille stem zei hij: - "Roep papa en mama." - En het kind riep prompt:- "Papa en mama!" Het was genezen! Wie kan de verwondering en de blijdschap van die ouders na dergelijk wonder uitdrukken? Vroeger had het kindje nooit een enkel woord kunnen uitbrengen en evenmin had het ooit een teken van horen te kennen gegeven, wanneer men het luidop riep. De genade was gewoon wonderbaar. Nu kon het gaan, horen en duidelijk spreken. Die mensen schonken een opvallende gift voor de kerk; en toen ze door de wachtkamer trokken, stralend en wenend van tevredenheid zegden ze tot de secretaris en tot de anderen die zich daar bevonden, hoe zij het geluk benijdden van hen die in het Oratorio dicht bij Don Bosco woonden.

Getuigen van dat feit waren D. Berto en D. Rua, die trouwens ook de naam van die familie kende.

Dat gebeurde op de woensdag na Pasen, waarvan de heilige blijdschap getemperd werd door rouw. Wij lezen in het door D. Rua geschreven dodenregister:

"Op 23 april sterft Finino Gio. Battista, van Cisterna, op de leeftijd van 60 jaar. Hij bracht uren lang door in aanbidding voor het H. Sacrament in vurig gebed. Niet tevreden met zijn vrije uren tijdens de dag, bad hij nog een deel van de nacht. Als het hem niet toegestaan werd in de kerk te blijven na de avondgebeden, dan bleef hij in samenspraak met de H. Maagd voor het beeld onder de portieken. Gelaten doorstond hij zijn lange en pijnlijke ziekte en stierf voorzien van de sacramenten van biecht en heilig oliesel."

Daags te voren had een andere rouw het Oratorio getroffen. Ten gevolge van heel zware familiale moeilijkheden was te Lanzo de jonge Giulio Gladini van verdriet gestorven; hij was daar door Don Bosco gestuurd om er in de bergen enige verstrooiing te vinden en zodoende van een bedreevende lichaamzwakte te genezen.

Intussen was ridder Oreglia naar Rome vertrokken, ten einde er zich in te zetten voor de verspreiding van de "Letture Cattoliche", voor de lijsten van de prijswinnaars en voor de catalogen van de boekhandel van het Oratorio. Hij moest er onderhandelen met de katholieke journalisten, de boekhandelaars, met hen die belast waren met de verenigingen, met de voornaamste weldoeners en hij moest hetzelfde doen in de steden, waar hij zou doortrekken. Te Florence had hij zijn intrek genomen bij baron Arnaudi en een onderhoud gehad met de aartsbisschop, die hem meer dan een uur lang over Don Bosco wilde horen praten.

Op 23 april schreef hij over dat feit aan D. Rua en over het werk dat er nog te doen was in de typografie; over de uit te voeren bestellingen en de verzending van de gewonnen prijzen en van de beloofde boeken; hij bracht de groeten over van Mgr. Frescobaldi, van D. Campolmi, van prinses Boutourlin, van gravin Soranzo en van veel andere personen die belang stelden in de salesiaanse werken. En hij sprak over hun ver-

wachting Don Bosco in de maand mei te Florence weer te zien. Hij vroeg tevens uitleg over de kwestie van de "Letture Cattoliche" met de bisschop van Ivrea, kwestie die toen nog niet opgelost was.

Don Bosco liet hem antwoorden: "Wij keuren uw werk goed; moed, wij bidden, maar verzorg uw gezondheid."

Op de 26ste was de ridder te Bologna bij pater Lanzerini, stichter van het Ospizio dell'Immacolata in de Via Galliera; en op de 30ste wilde hij te Rome aankomen. Onder de velen die hem opwachtten, was er D. Alessandro Aicardi, die hem al op 3 april zijn verlangen had meegedeeld om belast te worden met het vormen van commissies voor de benoeming van enkele nieuwe bisschoppen in Piëmont; en hij merkte op: "Ik weet uit zekere bron dat Eerw. Don Bosco veel invloed heeft gehad - en terecht - bij de Heilige Vader, bij Z. Em. Antonelli en bij Mgr. Berardi, wat het benoemen van bisschoppen in de oude Sardische staten betreft."

Die brief van de ridder werd aan Don Bosco overgemaakt, hij voegde er nog een ander blad bij dat aan hem geschreven was door de vicaris-generaal en kapittel-vicaris van Fossano, Mgr. Guglielmo Marengo, op datum van 20 april 1867.

De kostbare brief van u Edele, kwam gisteren toe en heeft mij zeer ontroerd; hij deed in mij de hoop herleven dat wij binnenkort de benoeming van de bisschop van dit bisdom zouden ontvangen. Ik verzeker u, Heer ridder, dat hij met het grootste verlangen verwacht wordt, zowel door de hele clerus als door de leken. Toen ik gisteren het nieuws dat u mij meegedeeld had, aan het kapittel en aan de clerus bekend maakte, hebben ze mij de tederste gevoelens van vreugde betoond.

Vurig hoop ik dat de goede en heilige diensten van Don Bosco de kleine moeilijkheden zullen verdrijven, die te Firenze nog enig beletsel kunnen zijn voor de benoeming van de bisschop van dit bisdom...

Wees zo goed om de Eerw. Don Bosco mijn zeer grote dankbaarheid te betuigen, evenals deze van de clerus, het kapittel en van al de diocesanen.

H O O F D S T U K LXIII.

De drukste bezigheden konden Don Bosco's heilzame gedachten niet afleiden van zijn jongens. Wij hebben verteld hoe hij vanuit Rome liet schrijven dat hij het Oratorio bezocht had en daarbij liet opmerken, wat iedereen doende was en hoe hij privé aan ieder wist te vertellen, hoe zijn gedrag, ook het zedelijke gedrag, geweest was tijdens de twee maanden van zijn afwezigheid. Maar als hij ze van in de verte bewaakt had, dan deed hij dat op speciale manier, wanneer hij in hun nabijheid verbleef. In onze laatste gedenkschriften van dat jaar vinden wij enkele feiten opgetekend, die vergeleken kunnen worden met andere van de vorige jaren en zoals wij en later nog bij herhaling zullen zien.

Het schijnt onmogelijk dat Don Bosco de heel talrijke gemeenschap voortdurend onder ogen had, hetzij ze allen bijeen waren in een enkele plaats, hetzij ze hier en daar verspreid waren en op zo een manier dat hij geen enkele leerling uit het oog verloor. Als het mogelijk was, bad hij 's avonds de gemeenschappelijke gebeden mee; maar heel vaak moest hij in de refter blijven om daar een of ander verslag te beluisteren of ergens een raad te geven; ofwel moest hij naar zijn kamer gaan of er blijven om een brief te beëindigen. Welnu, meermaals zei hij tot de priesters en tot de clerici die zich onder de gebeden bij hem bevonden: - "Ga daar eens kijken, op die plaats van de spreekzaal: daar zijn sommigen aan het spelen in plaats van te bidden; dicht bij de muur, in die hoek, daar slaapt er een, daar kletsen er een paar." - En wie er naartoe trok, bevond dat het waar was en berispte die lichtzinnigen.

Wanneer hij bij andere gevallen niemand in de nabijheid had om hem te zenden, kwam hijzelf uit zijn kamer en ging dwars door de neerknielde massa jongens, lijnrecht naar hen die niet meebaden. En zijn manier spreken én de zekerheid waarmee hij de tijd aanduidde én de plaats waarop deze of gene wanorde gebeurde, dat alles liet veronderstellen dat hij die dingen met de geest zag zoals hij ze met de ogen van het lichaam gezien zou hebben. D. Antonio Riccardi vertelt hoe hij als jongen, op een zaterdagavond bij Don Bosco was gaan biechten en dat die hem na de biecht zei: - "Ga naar de trap boven op het gebouw van de vakjongens; daar is die jongen aan het roken; roep hem en zeg dat hij niet vergeet te gaan biechten." - Hij ging er op af maar de trap was volop in het donker; toch ging hij naar boven. Op zeker ogenblik begon hij de tabaksgeur te ruiken. Vol angst bleef hij stilstaan, want de vakjongen die groot en sterk was, zou zich kunnen ergeren dat hij op volle overtreding van het reglement verrast werd; daarom riep hij hem bij zijn naam. Geen woord; alles bleef stil. Hij riep opnieuw en geen stem antwoordde. Toen

ging hij, hoewel met tegenzin tot boven. De vakjongen zat op de vloer van het trapportaal en ging voort met roken. Riccardi riep hem in alle haast toe: - "Don Bosco roept je omdat je moet gaan biechten!" - Zonder meer maakte hij zich uit de voeten, omdat hij bang was te worden aangepakt en verborg zich achter een pilaar om te zien, wat de ander zou doen. Het duurde niet lang, of hij zag hem de binnenplaats oversteken om in alle ernst te gaan biechten.

Zijn geliefkoosd middel echter om goed te doen aan de ziel van zijn jongens, bestond erin hun fouten te voorkomen, ze voortdurend te verwittigen, raadgevingen te verstrekken, hun een woord in het oor te fluisteren en ze met echt vaderlijke genegenheid te behandelen.

Aan een jongen die hem vroeg op welke manier hij op de weg van de volmaaktheid vooruit kon gaan, antwoordde hij: - "Blinde gehoorzaamheid; naleving van alle punten van het reglement van het huis; altijd goede raad aan de makkers geven; elke dag een beetje overweging houden; alles ter ere Gods doen, hetzij men eet of drinkt, hetzij men zich vermaakt, of studeert of rust, enz. En daarbij een V en een A, wat wil zeggen, spreek mij vaak over de dingen van uw ziel en zeg mij altijd alles; dat komt neer op een onbeperkt vertrouwen in de overste. En hij voegde daaraan toe: het stilzwijgen onderhouden, wat hierop neerkomt, dat gij uw tijd niet verliest met ijdele gesprekken; niet klagen of morren, of kritiseren of zijn eigen lof bezingen."

Soms placht hij de jongens aan te zetten hem zelfs per brief al hun zorgen, de bedreven tekortkomingen en de angst om op een minder goed blaadje bij de oversten te staan, mee te delen. Op zekere dag kreeg een jongen de raad zich te verzetten tegen zijn neiging om innerlijk lastig te zijn bij de beschikkingen die door de oversten getroffen werden; en hij gaf hem de redenen aan van zijn ongeruste zielstoestand. De jongen schreef hem daarop een briefje met als besluit volgende woorden: "Ik zeg het u van harte; ik wil niets anders dan al wat u wilt, o zeer beminde vader in Jezus Christus." En toen Don Bosco hem na het avondmaal in de refter dicht bij zich zag, fluisterde hij hem in het oor: - "Ik heb je brief gelezen en ik ben er erg gelukkig om. Ik van mijn kant zal niet nalaten om je te helpen. Je ziet dat ik jou begrijp; begrijp jij mij dan ook. Heb je het gesnapt?"

- "Ja, ja."

- "Ik beveel je alleen maar aan zorg te dragen voor je gezondheid."

Een jongen, die aan zwaarmoedigheid leed, ging hem na het eetmaal de hand kussen. - "O mijn beste"! - zei hem Don Bosco en neigde het hoofd dicht bij dat van de jongen, als in afwachting dat die hem iets vertrouwelijks zou zeggen. En de jongen:

- "Wat wilt u dat ik u zeg? Zeg mij maar iets."

En hij: - "Je hebt verdriet, je bent zwaarmoedig en omdat ik je zo zwaarmoedig zie, word ook ik ellendig. Integendeel, als jij blij bent,

ben ik het ook. Ik wilde wel dat jij altijd blij was, dat je lachte, dat je sprong, om je in deze en in de andere wereld gelukkig te kunnen maken."

Op zekere dag waarop men in het Oratorio wist, dat Don Bosco door zware tegenkantingen vol zorgen zat, ging hij naar iemand die leed om een kleinigheid in de communiteit en hij zei hem: - "Jij kunt er veel toe bijdragen om mij blij te stemmen." Tot dezelfde die hem 's anderendaags was gaan helpen bij het aantrekken van de heilige gewaden en hem na de Mis de hand kustte, zei hij glimlachend: - "Moed en wees blij. De H. Filippus Neri zei dat de zwaarmoedigheid de achtste hoofdzonde is." Tot een trotse geest, die zich gekwetst voelde door een schikking van de oversten, omdat hij die vernederend en tegen zijn neigingen in vond: - "Vrede en moed, herhaalde hij! Je huidige toestand zal zo zeker niet blijven duren. Alles gaat voorbij... en laten wij wat verdiensten verzamelen."

Aan een ander die door verschillende bekoringen gekweld werd, gaf hij de raad: - "Bekijk dikwijls het kruisbeeld, want dat moet de standaard van je redding worden.

Toen hij eens iemand zag lachen die ernstig van natuur was, maar door scrupules geplaagd werd, zei hij:

Heb je vrees, goed, maar dan als een kind
dat zijn ogen durft opslaan naar zijn vader.
Uw bezorgdheid zij uitdrukking van liefde
een verzuchting die voortkomt uit deugd.

lach maar op, maar uw glimlach
weze vreugde van het paradijs;
weze vreugde van een zuivere ziel
die aan de voeten van Jezus staat.

Toen eens een troepje jongens rond hem stond, vroeg hij aan een van hen: - "Ibi... Ubi! Wat wil dat zeggen?" - En hij legde uit: "Ibi fixa sint vestra corda, ubi vera sunt gaudia": dat wil zeggen, "wandel met je voeten op aarde en woon met je hart in de hemel."

Soms trok hij na het middagmaal in de eetzaal het brevier of "De Navolging van Christus" uit zijn zak, liet die dan door de jongens die rond hem stonden op eender welke bladzijde openen en nodigde ze daarop uit de eerste zin boven aan de bladzijde te lezen. Er kwam soms een eigenaardig verband van gedachten voor de dag, die toepasselijk waren op hem die ze las en soms door Don Bosco zelf openlijk toegepast werden. Een leerling die nalatig was bij het vervullen van zijn plichten, opende het brevier en las op de eerste lijn het vers uit het boek Prediker: "Tempus plangendi", tijd van "schuld bekennen." Don Bosco keek hem strak in de ogen, zei hem een woord in het oor en de ander bleef in gedachten verzonken.

Ook wist hij vriendelijk een opmerking te maken. Toen hij naar huis

terugkeerde, ontmoette hij op weg een jonge priester. Nadat hij over heel wat dingen gepraat had, eindigde hij met de manier van preken van abbé Bardessono te kritiseren. Don Bosco onderbrak hem en vroeg: - "En jij, heb je al gepreekt?"

De jonge priester antwoordde: - "Neen." - "Welnu, zei Don Bosco, "wacht dan tot je gepreekt hebt en als je daarna nog de moed hebt, dan kun je nog altijd abbé Bardessono kritiseren!"

Aan de priesters, oud-leerlingen van het Oratorio of van de seminaries, die zielzorg hadden, gaf hij de raad hun gelovigen aan te zetten tot de veelvuldige communie en dat bij elke gelegenheid o.a. bij predikaties, novenen, vasten, catechismus, toespraakjes, biechten en conferenties. De goede resultaten bewezen de juistheid van zijn aanbeveling. Een jongen, die pastoor geworden was in een groot centrum en zich aan zijn raadgevingen gehouden had, ging aan de slag, had tegenstand te verduren van priesters en van liberalen, maar kwam er tenslotte toe elke dag meer dan 200 en 's zondags 1.000 communies uit te reiken. Zijn woorden kregen een grote kracht door de zegen die ermee gepaard ging. Clericus Carlo Giachetti werd twee jaar lang door tandpijn gekweld; en tijdens het derde jaar in de maand april werden de pijnen onuitstaanbaar. Al wat de geneeskunde bij dergelijke gevallen doen kon, was zonder het minste resultaat gebleven. De arme jongen was er erg aan toe. Terwijl de dag hem al ellendig voorkwam, scheen hem de nacht oneindig lang, omdat hij om zo te zeggen geen oog kon dichtdoen. Sinds drie dagen had hij helemaal geen voedsel meer genomen. Op de avond van 29 april zuchtte hij onophoudelijk en stootte hartsverscheurende kreten uit. De makkers, die in hun rust gestoord werden, kregen medelijden en gingen Don Bosco over zijn ellendige toestand inlichten. Samen met D. Francesia en D. Cagliero ging Don Bosco hem opzoeken en hij vroeg hem hoe hij het maakte.

- "Ik kan niet zeggen hoeveel ik afzie en of er zelfs in de hel ergere pijnen geleden worden dan ik hier lijd."

- "Heb je vertrouwen in Maria, Hulp der Christenen?"

- "O ja! als u mij zegent, reken ik erop dat de Madonna mij de genezing verkrijgt." - Don Bosco zette de omstanders aan bij het bed van de lijdende een "Salve Regina" op te zeggen en, terwijl allen neergeknield waren, gaf hij hem de zegen. Nog was de formule niet volledig uitgesproken, of de jongen kwam tot rust en was zo diep ingeslapen dat een van de omstanders hem dood waande. Toen men echter het licht dichterbij bracht, zag men dat hij ademde en liet men hem gerust. Zonder wakker te worden, sliep hij tot de volgende morgen tot op het uur van opstaan. Toen hij met de andere makkers opstond, was hij zo goed genezen, dat hij geen enkel leed scheen geleden te hebben. Sindsdien had hij in de loop van zijn leven niet meer geleden aan tandpijn. Ongeveer tien jaar later stierf hij aan een zware tyfusziekte.

Tijdens dat jaar werd een zekere Patarelli onverwachts half onnozelen en vergeetachtig zodat hij wel krankzinnig scheen te zijn. Die toe-

stand bleef 15 dagen duren. D. Francesia, studiedirecteur, zag dat er geen beterschap intrad en wilde hem naar huis brengen. Maar dan dacht hij eraan hem aan Don Bosco voor te stellen en begeleidde hem naar zijn kamer. Don Bosco liet hem neerknielen en zegende hem. Plots kwam Patarrelli weer bij en, alsof hij ontwaakte kwam hij tot zichzelf en riep uit:

- "Waar ben ik?"

- "In mijn kamer", antwoordde hem Don Bosco: "en waarom ben jij hier in plaats van naar school te gaan?"

- "Maar ik weet niet eens hoe ik hier gekomen ben."

- "Ga dan maar naar de klas; want er is al gebeld."

En de jongen was een en al blijdschap en liep naar de klas. Hij was helemaal genezen!

Uit Tortona schreef kan. aartspriester Giuseppe Maria Cantii Cancelli op 15 april 1867 aan de zo vereerde en dierbare Don Bosco:

"Van ganser hart dank ik u voor de zo vriendelijke brief die u zo goed was mij op 6 dezer te schrijven... De goede vic. Remotti is sinds enige dagen veel verbeterd van zijn ernstige en langdurige ongemakken. Verleden donderdag had hij de troost zijn Pasen te vieren in gezelschap van zijn collega's capitularissen in de pontificale mis van onze vereerde bisschop. O! hoe doeltreffend en snel was het effect van uw gebeden en die van uw jongens voor genoemde zieke. Bij de vurige dank van de begunstigde, voeg ook ik de mijne; wij bevelen ons beiden verder bij u aan opdat u ons met de zo mooie en gedijende liefdedienst van uw gebeden zou willen helpen. Met kinderlijke genegenheid kussen wij uw hand en herhalen wij onze hartelijke dank. Zeker en vast zal ik de bouw van uw kerk niet vergeten en zo zal u, eerw., van de goede hemelse moeder bekomen dat ik en mijn talrijke familieleden ons in veiligheid weten onder haar liefderijke mantel en beschermd tegen de losstormende duivelse invloed."

Een oud-leerling schreef in 1888 aan D.G. Bonetti: "Mijn dochter, die heden ten dage nog in leven is, was door de dokters opgegeven en volgens hun zeggen had zij zelfs nog maar weinige uren te leven. Bij dat nieuws liet mijn ontstelde vrouw op staande voet Don Bosco roepen, om de zieke te komen zegenen en voor haar te bidden. En o! wonder van de gebeden van Don Bosco! Mijn dochter genas op het ogenblik zelf en de dokter riep nadat hij haar onderzocht had, vol bewondering uit: - "Dat is een mirakel!"

Op het einde van de maand april of bij het begin van de meimaand in 1867 werd Don Bosco naar Vercelli geroepen om er een zieke markiezin te gaan bezoeken, die zijn zegen vroeg en bereid was 500 lires voor de kerk te geven, als zij mocht genezen. Door de kwaal gegrepen sinds maanden, was ze om zo te zeggen ongeneeslijk geworden en lag ze helemaal zonder krachten te bed. Don Bosco ging er naartoe, zegende de zieke en ging terug de stad in om enkele zaken af te handelen. Hij was nog niet

ver van de woning van de markiezin verwijderd, toen hij iemand hem hoorde roepen en hij een hand op zijn schouders voelde leggen. Hij keerde zich om en zag de markies. Uitermate ontroerd zei deze dat zijn dame hem vroeg bij haar in huis terug te keren.

- "Gaat het misschien slechter met haar", vroeg Don Bosco.
- "Neen!" antwoordde de markies.

Toen hij er teruggekeerd was, vond hij daar een dame die hem in een zaal opwachtte en hem vroeg, of hij misschien de markiezin zocht. Don Bosco antwoordde, "ja!"

- "Welnu, laten wij ze in haar bed gaan opzoeken."

Don Bosco ging de kamer binnen en vond het bed leeg tot zijn grote verrassing. De dame, die de markiezin in persoon was, zei hem:

- "Kent u de markiezin?"

Don Bosco begreep en riep uit:

- "Bent u het misschien?"

- "Ja, juist, dat ben ik en hier zijn 500 fr. voor uw kerk aan Maria, Hulp der Christenen toegewijd!"

D. Rua legt daar getuigenis van af en Don Bosco zelf vertelde het wonderbare feit meermaals om de Madonna te verheerlijken.

Niet minder verrassend was de intuïtie waarmee hij oordeelde, of een zieke zou genezen dan niet. Giovanni Bisio vertelt: - "Ik vergezelde Don Bosco bij een bezoek aan een zieke dame, die echter niet zo ziek was dat voor haar leven moest gevreesd worden. Na haar vertroost en gezegend te hebben, ondervroeg de familie hem om te weten te komen of hun moeder zou genezen. - "Laten wij bidden, laten wij bidden", antwoordde de die naar Gods zonder meer. Na die woorden en te oordelen naar de manier waarop ze uitgesproken waren, waren de familie zowel als ikzelf ervan overtuigd dat de zieke moest sterven. En ze overleed inderdaad acht of tien dagen later."

Giuseppe Brosio, de "bersagliere", herinnerde zich: "Ik had in 1867 een zieke dochter in huis, die nog niet gevormd was. Ik verlangde vurig dat haar dat sacrament toegediend zou worden; maar de pastoor gaf mij de verzekering dat het niet nodig was omdat het meisje te jong was. Toen zette ik mijn verlangen bij Don Bosco uiteen en 's anderendaags al had ik Mgr. Balma in huis, die het sacrament aan de kleine toediende. Als Don Bosco haar dood niet voorzien had, zou hij zich niet gehaast hebben om aan mijn verlangen tegemoet te komen."

Diezelfde Brosio vertelde nog:

"Op zekere dag vergezelde ik Don Bosco die een bezoek bracht aan een zieke priester in de "via Carlo Alberto" dicht bij de "Madonna degli Angeli."

Toen Don Bosco in de kamer van de zieke gekomen was, smeekten hem de zusters van de priester, dat hij hun broer zou genezen. Don Bosco zegde een gebed op, gaf de zegen aan de zieke die bang was van de dood en zette een kluchtige samenspraak in. Hij vertelde hoe hij op zekere keer een zieke jongen ging bezoeken die zwaar ziek was en over heel het lichaam beefde uit vrees dat hij zou sterven. Om hem aan te moedigen had hij hem gezegd dat hij absoluut niet bang moest zijn, omdat hij, ingeval hij zou sterven, naar de hemel zou gaan, waar hem alle soorten van goe-noegens te wachten stonden: alle rijkdom, geluk enz. De jongen was gerustgesteld en vroeg hem of er in de hemel ook tomaten te eten waren. - "Natuurlijk", antwoordde Don Bosco: - "In de hemel zijn er alle soorten van goede dingen te vinden, en er zullen ook tomaten zijn, als men er maar naartoe gaat... en om er naartoe te gaan moet men rustig zijn, niet ongerust zijn en bereid zijn de wil van God te doen."

"Men lachte om de tomaten, maar Don Bosco vertelde dat om aan de zieke te doen verstaan dat het niet goed is voor een christenmens als hij zich zo ongerust maakt om te sterven.

"Toen wij weggingen en nog op de trap waren, bleef Don Bosco staan en zei mij: - "Morgen zal die zieke dood zijn!" - En zo was het: nochtans het bleek niet dat de kwaal hem zo snel naar het graaf zou voeren."

De Madonna zorgde er niet alleen voor dat zijn zegen doeltreffend was, maar schonk ook veel gunsten door middel van de medailles. De dienaar Gods schreef aan zuster Maria Filomena Cravosio, dominicanes te Mondovi Piazza.

" Zeereerw. Mevrouw,

"

" De zegen van de Heer dale overvloedig over u, over mevr.
" M. Maria Mantundini en over al uw arbeid. Amen. Ik stuur u enkele
" medailles die door de Heilige Vader gewijd onder de aanroeping van
" Maria, Hulp der Christenen. Deel ze uit met veel geloof en wij
" verwachten veel van wie veel kan. De werken aan de kerk die aan
" deze hemelse Moeder toegewijd is, gaan vooruit; en als zij blijft
" doorgaan zoals nu met buitengewone gunsten te verlenen, wie zou
" er geen gebruik van willen maken?

" God beware ons allen op weg naar het paradijs. Amen.

" Dankbaar ben ik

"

" Turijn, 13 april 1867.

uw zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Giovanni.

De weldoende uitwerkselen van de medaille ondervond de moeder zelf van de zuster, gravin Cravosio die aan D. Rua, na de dood van Don Bosco schreef:

"In het jaar 1867 schonk Don Bosco mij een gewijde medaille met bemoedi-

gende woorden. Nauwelijks had ik ze om de hals gehangen van een van mijn zieke dochters of zij herkreeg onmiddellijk haar gezondheid terug. Hoewel zij niet te bed bleef, kon zij noch eten, noch het voedsel verteren, noch lopen, daar ze helemaal uitgeput was. Ik zelf hing haar de medaille om de hals; beiden hadden wij geloof in de Madonna en in de gebeden van Don Bosco; ik zag hoe mijn dochter haar goede kleur terugkreeg, hoe ze smakelijk kon eten en zonder moeilijkheid het voedsel verteren. Wij hebben samen een lange wandeling gemaakt zonder de minste last ervan gewaar te worden."

Maar opdat de zegeningen en de medailles het beoogde doel zouden bewerken, eiste Don Bosco gewoonlijk, zoals trouwens elders al gezegd werd, de medewerking van hem die de gezondheid vroeg:

1° Zich in Gods genade stellen door middel van biecht en communie. Alvorens de lamme te genezen, zei Jezus tot hem: "0 mens, uw zonden zijn u vergeven."

2° Een daad van liefdadigheid stellen; want zegt Isaias, hfdst. 58: "Gee zult de Heer aanroepen en Hij zal u verhoren; gij zult uw stem verheffen en Hij zal u zeggen: hier ben ik voor u, als gij uw hart zult openen voor de hongerige en de bedroefde ziel zult vertroosten."

3° Met vertrouwen en volharding bidden: "Petite et accipietis." Het liefdadigheidswerk dat de Madonna heel duidelijk scheen te wensen, lag in de edelmoedigheid voor de jongens, die door Don Bosco opgenomen waren en voor de bouw van haar kerk in Valdocco. Ook buiten Italië begon de wil van "de Koningin van de Engelen en van de mensen" bekend te geraken; en mevrouw Maria de Lorette Guttierrez de Estrada schreef op 26 april 1867 uit Parijs aan Don Bosco:

"... omdat ik vernomen heb dat te Turijn een heiligdom dat aan Maria, hulp der Christenen toegewijd is, gebouwd wordt, stuur ik u 50 lires en beveel in uw gebeden mijn vader aan, die sinds drie maanden erg ziek is".

H O O F D S T U K LXIV.

In de twee maanden sinds Don Bosco uit Rome teruggekeerd was, had hij de herdruk bevolen van zijn boek dat in 1856 gepubliceerd werd: "Leven van de H. Pancratius martelaar, met bijvoegsel over het hem toegewijde heiligdom in de buurt van Pianezza." Zijn liefde tot de jonge martelaar en tot zijn heiligdom was de voornaamste beweegreden van die uitgave; hij wilde bovendien een teken van achting voor de rector van die kerk geven. De lezer zal zich wel de koster uit de kathedraal van Chieri herinneren; toen die nog student was, had Don Bosco hem les in de Latijnse taal gegeven zodat hij samen met hem het geestelijke kleed kon aannemen; en daarna was hij hem nog lessen in wijsbegeerte en in godgeleerdheid blijven geven. Welnu, juist in deze uitgave maakte hij zijn lof.

"In deze laatste tijden werd dit heiligdom volledig hersteld, versierd, verfraaid, verrijkt en vergroot, dank zij de zorgen van de ijverige rector, de heer Carlo Palazzolo. Hij heeft hier zijn regelmatige verblijfplaats. Tijdens het jaar geeft hij catechismusles en klas aan de kinderen van de buurt voor wie het moeilijk was naar Pianezza te gaan; elke dag celebreert hij daar de heilige Mis; hij geeft de zegen aan hen die het vragen; hij staat altijd gereed voor het biechtoren. Bij gelegenheid van het feest zorgt hij ervoor dat talrijke biechtvaders en andere priesters aanwezig zijn om ten dienste te staan van het grote aantal gelovigen, dat elk jaar, hetzij uit noodzaak, hetzij uit godsvrucht, op 12 mei bij dit heiligdom pleegt toe te stromen. Op de dag waarop onze heilige de martelaarskroon ontving, gebeurde het wonder, dat aanleiding tot het heiligdom gaf en waarom de katholieke Kerk zijn feest viert."

Stilaan liet hij ook andere boeken herdrukken en stelde hij er nieuwe op; hij werd in die heilige onderneming door de paus aangemoedigd. Pius IX hield veel van hem en kende zijn intieme gedachten. Als er de minste twijfel over bestaan had dat iets van al wat hij geschreven had, niet klopte met de katholieke waarheid of met de eerbied of de liefde voor de paus, dan zou hij niet één maar al zijn boeken afgekeurd en veroordeeld hebben en zou hij opgehouden hebben met schrijven.

Dat was steeds zijn vaste wil; maar sommige van zijn tegenstanders te Rome, die zich door hem beledigd waanden, spanden samen met een geïnteresseerde klik uit de provincies van Beneden-Italië en uit andere plaatsen, tegen de "Letture Cattoliche." Het lag in hun bedoeling het "Eeuwfeest van St.-Pieter" door de H. Congregatie van de Index te doen veroordelen zodat zij aan de schrijver ervan grote schande konden berokkenen en zich van die veroordeling konden bedienen om twijfel te wer-

pen op al zijn andere uitgegeven werken, De passie benevelde hun oordeelvellingen. Heel zeker hadden ze in een dergelijke korte tijd de 154 afleveringen waaruit de reeks "Letture" al bestond, noch kunnen lezen noch kunnen overwegen en evenmin hadden ze de vele namen van de geleerde schrijvers opgemerkt die ze hadden geschreven noch hadden ze gelet op het feit dat ze voor het volk bestemd waren en dus met opzet eenvoudig van stijl en aard waren, ten einde aangenamer te zijn en beter begrepen te worden,

Een trouwe vriend had over dat complot aan Don Bosco geschreven en er waren hem trouwens brieven toegekomen van bekende personages met beledigende uitdrukkingen; maar hij vernietigde ze met berekende voorzichtigheid naargelang ze hem toekwamen. Dat deed hij uit respect voor de schrijvers zelf, omdat hij niet wilde dat hun eer gecompromitteerd werd en evenzeer omdat het niet goed was dat dergelijke geschriften in handen vielen van de een of ander uit het Oratorio, uit vrees dat daarvoor vijandigheid kon ontstaan omwille van de grote genegenheid, die zijn zonen hem toedroegen.

Maar terwijl zoveel heilige offers om de eigendom van de "Letture Cattolice" af te kopen, zoals wij uiteengezet hebben, gingen bekroond worden, trachtte de duivel die providentiële publicatie op een andere manier te treffen; en na veel triomfen liet de Heer toe dat ook voor de eerbiedwaardige het uur van de zware beproeving aanbrak, "Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt." (Judith 2).

Nog voor zijn vertrek naar Rome hadden die heren zich tot de congregatie van de Index gewend, opdat het boekje over het "Eeuwfeest", dat door de paus zelf geprezen was, zou onderzocht worden. Bij de congregatie was die tendentieuze vraag niet onopgemerkt voorbijgegaan en werd het boek voor onderzoek overgedragen aan een consultor, kanunnik Pio Delicati, professor in kerkgeschiedenis aan de Apollinare en op 21 maart deelde hij zijn oordeel als volgt mee:

" Over het boekje dat als titel draagt 2 "Het Eeuwfeest van
" St.-Pieter Apostel, met het leven van dezelfde prins der Aposte-
" len en een triduüm in voorbereiding op het feest van de HH.Petrus
" en Paulus, door priester Giovanni Bosco. - Turijn 1867":

"

"

Votum.

"

" Met het genoemde boekje heeft de pr. Bosco het inzicht zijn
" lezers uit te nodigen de daden van de grote prins der apostelen
" te overwegen en hun geest voor te bereiden op de aanstaande plech-
" tigheid die weldra gevierd wordt. Zulk doel is zeker lofwaar-
" dig en de ijver waarmee de schrijver is beziel, is zeer lofwaar-
" dig. Nochtans schijnt het werk afgekeurd te moeten worden ten ge-
" volge van enkele bemerkingsen die men er in vindt.

"

En eerst en vooral is het opmerkenswaardig dat in de loop

" van de bewijsvoering heel dikwijls aan feiten die krachtens het
" gezag zelf van de H.Schrift onbetwistbaar zijn, andere vertellin-
" gen gekoppeld worden, deels voortkomend uit onzekere tradities en
" deels ook uit apocriefe documenten, zonder het minste onderscheid
" of aanmerking, alsof deze van dezelfde waarde zouden zijn en de-
" zelfde graad van zekerheid zouden hebben. B.v. op blz. 102, nadat
" hij gezegd had dat St.-Pieter de Kerk ging stichten in Antiochië,
" wordt eraan toegevoegd dat de apostel grote moeilijkheden onder-
" vond vanwege de gouverneur Teofilo die hem gevangen nam en hem
" voor spot het hoofdhaar half liet afsnijden zodat hij een cirkel
" rond het hoofd kreeg "in vorm van kroon", hierdoor geeft hij te
" verstaan dat men in dit feit de herkomst van de kruin moet zien
" op het hoofd van de geestelijken. Hetzelfde na het verhaal van de
" wonderbare bevrijding van St.-Pieter uit de kerker, waar hij te
" Jerusalem op bevel van Herodes was opgesloten; op blz. 126 gaat
" hij verder met te vertellen dat dezelfde apostel naar de woning
" ging van een zekere Maria; daar was er een kind met name Rosa die
" verstomd St.-Pieter aan de deur zag staan, terwijl ze wist dat hij
" in het gevang zat; zonder de deur te openen, verwittigde zij haar
" meesters die het niet wilden geloven, en intussen stond St.-Pieter
" op de deur te kloppen en te roepen wie hij werkelijk was, totdat
" allen zeker van de waarheid, hem in huis ontvingen en van hem het
" wonder vernamen dat door de engel gewrocht was. Op blz. 132 wordt
" als zeker aangenomen dat Tiberius van plan was Jezus Christus on-
" der de Romeinse goden op te nemen, het gezag van de Senaat inriep;
" maar dat deze het voorstel verwierp. Op blz. 152 wordt er verte-
" kerd dat St.-Pieter een dode opwekte met wie Simon de Tovenaar
" het al geprobeerd had, zonder succes. Op bladzijde 157 wordt als
" zeker voorgesteld, de vlucht en de val van dezelfde Simon de Magi-
" er in buitengewone omstandigheden, die door de critici niet gecon-
" stateerd worden, zoals men het wil doen geloven. Op blz. 164 wordt
" onder gelijkaardige feiten als ontwijfelbaar voorgesteld, dat St.-
" Pieter, op het insinueren van de gelovigen, beslist had zich tij-
" dens de vervolging van de christenen buiten Rome een veilig onder-
" komen te zoeken, maar dat hij nauwelijks buiten de stad van me-
" ning veranderde uit gehoorzaamheid aan de stem van de Verlosser
" die hem onderweg verscheen.

" Maar behalve deze opmerkingen, moeten wij de aandacht
" trekken op sommige beweringen die niet juist zijn, in verband met
" de evangelische geschiedenis of de theologie. En wat men op blz.
" 17 aantreft is werkelijk een gebrek aan juistheid; daar laat men
" geloven dat de apostelen predikten terwijl zij hier op aarde om-
" gingen met de Zaligmaker, d.i. eer zij plechtig gezond en waren met
" de woorden "euntes docete" en eer zij de goddelijke Geest ontvan-
" gen hadden; met meer nauwkeurigheid spreekt de schrijver daarover
" op blz. 69 waar hij waarschijnlijk vergeet wat hij hoger geschre-
" ven had en verzekert dat na de neerdaling van de H. Geest St.-Pie-
" ter "vol heilige ijver voor de eerste keer Jezus Christus begon te
" verkondigen." En wat gezegd wordt op blz. 217 nl. dat de schending

" van elk gebod van God een overtreding is van een artikel van het
" geloof, is niet gelijkvormig met de theologische leer. Hieruit
" zou kunnen afgeleid worden dat wie zondigt tegen een goddelijk -
" voorschrift ook altijd tegen het geloof zondigt. Zie hier de woor-
" den waarmee onze schrijver zich uitdrukt: "ons geloof moet volle-
" dig zijn en bijgevolg moet het alle artikelen van ons geloof aan-
" vaarden. Alle waarheden van het geloof zijn door God geopen-
" baard; bijgevolg wie één enkel artikel van het geloof weigert te
" aanvaarden, weigert aan God zelf te geloven. Daarom wie zegt dat
" hij de naaste bemint en intussen de naam van God ijdel gebruikt;
" wie zijn ouders eert en intussen de goederen van anderen weg-
" neemt, of zich overlevert aan onzedigheid, de sacramenten of de
" plaatsvervanger van Jezus Christus misprijst, deze, zeg ik, over-
" treedt een artikel van het geloof dat hem schuldig maakt aan al
" de andere.

" Een andere plaats die een zeer speciale opmerking verdient,
" vindt men op blz. 192 over de komst van St.-Pieter te Rome. Hoe-
" wel de schrijver geen enkele twijfel betreffende dit punt heeft,
" haalt hij integendeel niet weinig argumenten aan om dit te bewij-
" zen en oordeelt op deze wijze over de natuur en het karakter van
" het feit zelf: "Ik acht het goed hier in het voorbijgaan een raad
" te geven aan hen die over dit onderwerp schrijven of spreken, dat
" zij dit niet als een dogmatisch en religieus punt moeten beschou-
" wen; en dit weze gezegd zowel voor de katholieken als voor de pro-
" testanten." Welnu, als men staande houdt dat de komst van St.-Pie-
" ter te Rome geen dogmatisch of religieus punt is in de zin dat het
" elk verband met een dogmatisch of religieus punt of argument uit-
" sluit, dan is dit een erge dwaling op theologisch gebied die zon-
" der twijfel de oren van de gelovigen zal kwetsen. Het feit waar-
" over het gaat is wel degelijk een historisch feit en wordt triom-
" fantelijk bewezen met kritische argumenten maar tezelfdertijd
" staat het in nauwe betrekking met wat strikt religieus is en dog-
" matisch, daar het een geschiedkundig fundament is van een echt
" dogmatisch en religieus feit, nl. het primaatschap van de pausen
" van Rome. Daarom is de komst van St.-Pieter te Rome een feit van
" belang; het wordt niet minder verdedigd door de critici en verde-
" digd door alle katholieken en in alle tijden en het wordt slechts
" door enkele critici geloochend, die overtuigd waren dat zij op
" die wijze er zouden toe komen het dogma van het primaatschap der
" Roomse pausen omver te werpen. Wat moet aangenomen worden van het
" verband tussen het dogma van het primaatschap van de Roomse pau-
" sen en het geschiedkundig feit van de komst van St.-Pieter in
" Rome, toont de geleerde Pietro Ballerini klaar aan in zijn werk
" "De vi et ratione primatus" op blz. 3. "Si enim", schrijft hij,
" "stet Romae Petrum fuisse et in Romana Sede decedentem successo-
" ribus suis primatum bono Ecclesiae necessarium reliquisse, statim
" sequitur quod et catholici cum tota Ecclesia tamquam dogma certis-
" simum tenent Romanos Pontifices eidem Petro in ipsius primatu suc-
" cedere...". Onze schrijver nochtans gaat verder met zeer verwarde
" gedachten en met een onjuiste taal "God stelde St.-Pieter als
" Hoofd aan van de Kerk, en dit is een

" geloofswaarheid. Dat St.-Pieter zijn gezag uitgeoefend heeft, in
" Jerusalem, in Antiochië, in Rome of elders, dit is een geschied-
" kundige discussie die het geloof niet aangaat." Met deze tekst
" spreekt hij alsof men enkel als geloofswaarheid moet aanvaarden
" dat het primaatschap enkel aan Petrus toegekend werd, terwijl het
" ook geloofswaarheid is dat het primaatschap van Petrus voortduurt
" in de Roomse pausen; en dit dogma is niet vreemd aan het feit
" dat St.-Pieter naar Rome kwam en er zijn zetel Vestigde om te
" doen begrijpen, dat in de Roomse pausen het primaatschap zich
" over de hele Kerk moest verspreiden.

" Ingevolge de bovenstaande opmerkingen schijnen er wel ge-
" gronde redenen te zijn om over het boek, waarvan sprake, het "pro-
" scribendum donec corrigatur" uit te spreken. In dit geval zou men
" de schrijver ertoe kunnen aanzetten het werkje te verbeteren of
" beter nog, het hele boekje te herwerken.

" Voor het overige onderwerp ik deze mening volledig aan het
" gezagvolle oordeel van deze Heilige Congregatie.

" 21 maart 1867.

Kan. Pio Delicati, consultor.

De Prefect van de Heilige Congregatie van de Index was Zijne Eminentie Lodovico Altieri, bisschop van Albano; de zitting werd echter voorgezeten door Z.E.Kard. Antonio Maria Panebianco, van de orde van de minderbroeders-conventuelen, prefect van de Heilige Congregatie van Aflaten en Heilige Relikwieën.

De Heilige Congregatie onderzocht het votum en keurde het in haar eindconclusie niet goed; maar beperkte er zich toe het door middel van de aartsbisschop van Turijn aan de eerbiedwaardige te laten worden, met de opdracht er bij een herdruk rekening mee te houden. Zo had het paus Pius IX gewild, die geantwoord had aan wie op een verbod aange-stuurd had:

- "O dat nooit! Arme Don Bosco! Als er iets te verbeteren valt in dat boek, laat hij het dan verbeteren in de tweede uitgave, die er zal komen."

En als wij in de volgende hoofdstukken op die lange kwestie zullen terugkomen, zullen wij altijd meer de nederigheid en de heiligheid van Don Bosco kunnen bewonderen.

Intussen ging hij voort met de lof te bezingen van het pausdom. Voor de maand mei was dit de uitgave van de Letture Cattoliche: "Over de weldaden van de pausen aan de mensheid; samenspraak tussen een jongen en zijn pastoor, door Priester Boccasandro Pietro, Rector van St.-Marcus te Genua."

Hier volgen de onderwerpen: De pausen hebben de maatschappij beschaafd; Italië verlost van de overheersing van de barbaren; de Duitse dwingelandij beteugeld; schone kunsten en wetenschappen beschermd. Men

heeft ongelijk over het gedrag van de pausen te schelden; en Pius IX is ook niet de grootste vijand van Italië. De rede, het recht, Gods wil vragen dat de paus een onafhankelijk grondgebied bezit.

In het bijvoegsel werden de gelovigen uitgenodigd te bidden voor de bekering van de joden.

In die maanden waren de gedachten van een uitgelezen deel van het Turijnse patriciaat op de paus gericht en velen begaven zich naar Rome om er op hun gemak aanwezig te zijn bij de plechtige diensten in de Sint-Pieterskerk van het Vaticaan en eer te betuigen aan de plaatsvervanger van Jezus Christus. Aan sommige van die heren vertrouwde Don Bosco vertrouwelijke brieven toe; nl. voor beroemde families van Romeinse medewerkers, die hem om raad gevraagd hadden; voor prelaten ten voordele van de vrome sociëteit; voor kardinaal Antonelli om dezelfde redenen en voor de benoemingen van bisschoppen in Italië.

Met dergelijke boodschappen belastte hij zelfs de allervoortreffelijkste hertogin de La Val Montmorency-De Maïstre, die te Borgo Cornalense bij Villastelione verbleef.

" Turijn, 1 mei 1867.
"
" Verdienstelijke mevrouw de hertogin,
"
" Ik weet niet of ik u nog persoonlijk kan groeten, eer u
" naar Rome vertrekt; in elk geval ik vertrouw u hier een pak brie-
" ven toe. Deze voor kard. Antonelli is nogal dringend; zo u hem
" niet persoonlijk kunt bezorgen, steek hem dan in de eerste de
" beste postbus en dan zal hij hem snel en vroeg hebben. De andere
" zitten samen in een omslag voor markiezin Villarios; zij zal ze
" wel aan de bestemmingen bezorgen. Mocht het gebeuren dat u met
" deze dame spreekt, dan zou u een kopie van St.-Francesca Romana
" zien.
" God zegene u en de Engel des Heren vergezelle en bescherm
" u tegen alle kwaad tijdens de reis, het verblijf en de terugreis.
" Wees zo goed de familie van de heer graaf Eugenio en de
" heer Francesco te groeten met de wens voor alle geestelijk en tij-
" delijk welzijn. Bid ook voor mij, die mij dankbaar noem
" van U Edele
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giov. Bosco.

Kardinaal Antonelli antwoordde hem.

" Weledele Heer,

"

" Als ik tot nu toe uw twee brieven van 20 maart en 5 april
" niet beantwoord heb, zult u daar gemakkelijk de oorzaak van
" kennen, daar u weet dat ik door het werk overrompeld word.

" Wat de eerste brief betreft, die moet u als vergoeding ne-
" men voor mijn vertraagd antwoord dat u reeds geschreven werd door
" de zorgen van Mgr. Berardi. De zaak wordt op dit ogenblik onder-
" zocht door de H. Congregatie van Bisschoppen en Regulieren, en ik
" heb u niets meer te zeggen dan wat u reeds door anderen gezegd
" werd. U moogt overtuigd zijn dat ik mijn opdracht zal vervullen en
" de speciale aandacht zal trekken op de opmerkingen, die door u
" gemaakt werden over het punt waarvan spraak is in uw brief en de
" overeenstemmende bladen.

" Uit de andere brief vernam ik met groot genoegen de algeme-
" ne tevredenheid, die de benoemingen voor de bisschoppelijke zetels
" wegdroegen. Dit is een zeer troostvolle zaak na de zorg die be-
" steed werd aan de keuze van de Gewijde Herders en die een goed be-
" stuur van de bisdommen vooral in deze tijd vraagt. Deze zorgen
" dienen als waarborg voor het doel dat de twee aanbevelenswaardige
" geestelijken die de dragers waren van de vermelde brief, naar hier
" bracht. En dienaangaande zal het wel niet nodig zijn te wijzen op
" de bekommernis van de H. Stoel om de belangrijke taak te veralge-
" menen ten voordele van de nog altijd vacante zetels; en bijgevolg
" hoe bedroevend is het te zien dat zij, die verplicht zijn mee te
" werken met de H. Stoel, de betere gang van zaken die de oorspron-
" kelijke onderhandelingen lieten verhopen, niet zien.

" Daarom ware het wenselijk dat men door een gepaste invloed
" in de betrokken streken de stilstand in beweging kon krijgen.

" Intussen heb ik niet nagelaten rekening te houden met hen
" die door u laatst aangewezen waren en in het bijzonder met de pas-
" sende aanbevelingsbrieven in betrekking met de waardige prelaat,
" die sinds lange tijd zo ijverig is ten voordele van de onbeheerde
" bisdommen.

" En hier zal ik op een apart kaartje een woord meegeven met
" de verzekering dat er rekening mee zal gehouden worden als het ge-
" val zich voordoer.

" U grenzeloos dankend voor het vrome aandenken dat u bij de
" Allerhoogste voor mij hebt, houd ik op mijn beurt niet op om over
" uw verdienstelijke persoon de bijstand en de steun in te roepen
" van de goddelijke Goedheid, en graag maak ik van deze gelegenheid
" gebruik om u mijn gevoelens van de meeste achting te bevestigen.

" van U Edele

"

"

" Rome, 4 juni 1867.

de oprechte dienaar
G.C. Antonelli.

De beroemde kardinaal liet hem weten dat ergens een geschikte in-
vloedrijke persoon de onderbroken onderhandelingen met de Italiaanse Re-

gering moest hervatten en te zijner tijd zullen wij zien hoe de eerbiedwaardige zelf op eigen initiatief ermee zou beginnen.

Don Bosco had Mgr. Balma, aartsbisschop van Tolemaide in partibus infidelium bij de kard. staatssecretaris aanbevolen; hij kreeg trouwens later het aartsbisdom Cagliari; hij had nog andere namen voorgesteld omdat er ook nog vacante bisdommen in Piëmont waren. Sindsdien dacht hij misschien aan kanunnik Degaudenzi voor Vigevano, aan Kan. Rosaz voor Susa, aan Mgr. Manacorda voor Fossano. De dienaar Gods wilde de aandacht van de staatssecretaris levendig houden aangaande een zo vitale kwestie: men mocht geen enkele gunstige gelegenheid laten ontglippen, om zelfs in beperkte mate, een zo heilig doel te bereiken.

Op die manier zocht hij de paus te troosten omdat hij zijn vurig verlangen kende, wat het heil van de zielen betrof.

En door een daad van heroïsche moed wendde Pius IX zich inderdaad op 13 mei tot keizer Napoleon, in de eerste plaats opdat hij de regering van Florence zou aanzetten de onderhandelingen in verband met de vacante zetels te doen hervatten; en hij had eraan toegevoegd: "Ik kan niet anders dan met afschuw vernemen hoe voor het onderwijs sommige priesters en afvallige broeders en sommige min of meer ongelovige leken de voorkeur krijgen, die tot doel hebben de jeugd te verderven. Een woord van Z.M. zou de Italiaanse regeerders kunnen wakker schudden om die onderwijsplaatsen van dat uitvaagsel te zuiveren." Zo schreef de paus aan Napoleon, omdat hij hoopte zodoende meer succes te hebben dan door die toestanden rechtstreeks aan te klagen bij de geïnteresseerden. Napoleon antwoordde hem op 18 juni dat hij niet zou nalaten zijn "raadgevingen" aan Florence over te maken, maar dat hij er weinig van verwachtte omdat het daar "moeilijk uitviel de stem van de rede te laten weerklinken en volkomen gedesinteresseerde verlangens te doen aanvaarden." (1)

En de raadgevingen van Napoleon, ook al werden ze dan gegeven, dienden tot niets. Die van Don Bosco integendeel zegevierden wel en zoals wij zullen zien, legden alle vacante kerken van Italië door hem het rouwgewaad af en onthaalden hun prelaten.

(1) Balan: Geschiedenis van Italië, vol. VII, p. 1050.

H O O F D S T U K LXV.

De dag van de Kruisvinding is een plechtig feest te Caramagna en Don Bosco begaf er zich heen om er te spreken. Hij was vergezeld van clericus Giacomo Costamagna, broer van Luigi, die hem er dringend uitgenodigd had. Hij werd er als een door de hemel gestuurde engel onthaald aanhoudend klokgelui, knalbussen, muziek, alles werd in het werk gesteld om hem te vieren.

Ooggetuige van wat wij hierboven zegden, was de bovenvermelde clericus Costamagna, die ons daags daarop vertelde, wat hij zag. Later stuurde hij als priester en missionaris vanuit Buenos-Aires een op 5 november 1888 gedateerd schriftelijk verslag op, waarbij hij zich bereid verklaarde dat onder ede te bevestigen.

"Op 3 mei 1867 was Don Bosco naar mijn geboortestreek Caramagna gekomen. Hij had er een schitterende preek gehouden over de Kruisvinding in het Oratorio, dat de titel "Heilig Kruis", draagt en hij had zich verwaardigd een eetmaal te aanvaarden in het schamele huis van mijn moeder. Don Bosco was meermaals naar Caramagna gekomen en dit was de laatste keer. Na het middagmaal was de dubbele binnenplaats stampvol met volk, dat een zegen vroeg aan de man Gods. Don Bosco kwam gewillig uit de kamer naar beneden, samen met zijn broer Luigi en met mij, die ernaar snakte een of ander hemels wonder te zien gebeuren op mijn geboortegrond.

"De eerste persoon die zich bij Don Bosco aanbood, was een arme dame; zij was iet of wat in jaren gevorderd, maar helemaal kreupel en sleepte zich voort op twee krukken. Omdat zij had horen spreken over de werkdigheid van Don Bosco's zegeningen, had zij hoop. Ik wilde alles zien en op een meter afstand was ik getuige van het toneel dat zich begon af te spelen en van het gesprek dat Don Bosco voerde en dat door een wonder gevolgd werd.

- "Wat verlangt u, mijn beste dame?"

- "O, Don Bosco! Heb ook medelijden met mij! Geef mij uw zegen!"

- "Van ganser harte, maar hebt u vertrouwen in de Madonna?"

- "Ja, ja, heel veel!"

- "Bid dan tot haar", ging Don Bosco voort, "en zij zal U die genade schenken."

- "Ach! bid u tot haar omdat u een heilige bent, ik ben er niet toe bekwaam om goed te bidden."

- "Wij moeten beiden samen bidden!"

- "Goed, ik zal doen, wat u zegt."

- "Kniel dan maar neer!"

- "Ach Don Bosco! Het is al zolang geleden dat ik niet meer kan knielen, mijn benen zijn om zo te zeggen dood." "Dat heeft geen belang, kniel maar neer!"

En om te gehoorzamen, steunde de dame op haar twee krukken, om te proberen of ze daarmee tot op de grond kon geraken, maar Don Bosco nam ze onder haar armen en uit haar handen weg en sprak kordaat:

- "Zo niet, zo niet, u moet goed knielen."

Er heerste een absolute stilte onder de massa; men hoorde geen zucht en er waren ongeveer zeshonderd of meer personen aanwezig. De dame zat als verrukt op haar knieën op de grond en zei wenend:

- "Ach! Don Bosco en hoe moet ik bidden?"

- "Zeg samen met mij", antwoordde haar Don Bosco, drie Weesgegroeten tot de Maagd en Hulp der Christenen.

En nadat zij samen de drie Weesgegroeten opgezegd hadden, stond de dame op zonder dat iemand haar geholpen had en zonder nog langer die pijn te voelen, die haar meerdere jaren gekweld had. Don Bosco legde, ingetogen lachend, de beide krukken op de schouders en zei haar:

- "Ga nu maar heen, mijn beste dame en houd altijd veel van Maria, Hulp der Christenen!"

De begenadigde begaf zich op weg naar huis, dwars door de menigte heen, terwijl zij de Madonna en haar weldoener verheerlijkte en dankte. Het volk, dat tot dan toe een volledige stilte onderhouden had, barstte los in een verlengd 0! van bewondering en stortte zich op Don Bosco, die nog een uur lang allen moest zegenen en troosten. Later zag men het oudje blij en lenig in de streek rondwandelen; maar rekening houdend met haar leeftijd gebruikte zij wel een stok. Mijn broer Luigi was eveneens getuige van die gebeurtenis."

Oorzaak van zoveel geestdrift en opwelling van geloof was de verspreide roep: de predikant is een heilige priester. 's Morgens was Don Bosco uitgenodigd om een zieke dame te gaan bezoeken, die sinds lange tijd te bed lag omwille van een kankergezwell. Hij spoorde haar aan vertrouwen te hebben in Maria, Hulp der Christenen, zegende haar en zei dat ze 's anderendaags moest opstaan, en daags daarna - dat was een zondag - naar buiten moest gaan om de H. Mis bij te wonen en dat ze op het einde van de maand naar Turijn moest komen om Maria, Hulp der Christenen uit erkentelijkheid een gift te komen schenken. Weinige minuten later echter nadat Don Bosco de kamer verlaten had, voelde de zieke zich helemaal verlost van haar kwaal. Ze belde, de hele familie liep toe en zij verklaarde dat ze genezen was. Ze stond op, ging het huis uit, stapte vlug naar de parochiekerk om de Madonna te gaan bedanken en eer Don Bosco

vertrokken was, ging ze hem tot verwondering van allen de beloofde gift ten bedrage van 3.000 lires aanbieden. Ook hiervan hebben wij het geschreven getuigenis van de hand van de heer Luigi Costamagna, die eraan toevoegt:

"Na die feiten en nog enkele andere, die wij om reden van beknoptheid achterwege laten en waarvan ik altijd getuige was, stond de straat -want Don Bosco moest die avond naar het Oratorio terugkeren - zwart van het volk, dat hem wilde zien en hem de pas afsneed. Zij wilden hem niet laten vertrekken, eer zij zich op de grond geworpen hadden en nog eens door hem gezegend waren."

Bij het verlaten van de streek sprak de eerbiedwaardige een profetisch woord uit. De molenarin, met haar familienaam Allaria, stelde hem haar twee dochters voor: de ene was 12 jaar oud en braaf, rustig, eenvoudig en zeer godvruchtig; de andere was 14, maar heel levendig van natuur, deed zich ook minder deftig voor en was, in schijn althans, onbedachtzaam. De moeder plaatste de jongste aan de rechterkant van Don Bosco en de grootste aan de linkerkant om ze te laten zegenen. Tot haar verrassing echter deed de dienaar Gods de ene op de plaats van de andere gaan staan en zei tot de oudste: "Deze hier zal kloosterzuster worden en een hoge graad van heiligheid bereiken!" Was daarbij aanwezig de jonge Orsola Camisassa, die later tot de Dochters van Maria, Hulp der Christenen zou toetreden; zij was een vriendin van de grootste en hoorde heel duidelijk die woorden, die alle aanwezigen sterk verbaasden. En haar vriendin werd inderdaad kloosterlinge bij de Giuseppine te Turijn en toen zij te Bra stierf, hoorde dezelfde Camisassa, een brief van de pastoor door de deken Appendini voorlezen waarmee die dood aangekondigd werd en waarin gezegd werd - "Haar sterven was troostvol, omdat de kloosterlinge een hoge graad van heiligheid bereikt had." - Dat waren dezelfde woorden van Don Bosco.

D. Giacomo Costamagna, later tot bisschop gewijd bevestigde ons wat hierboven verteld werd en schreef in 1893:

"Toen Don Bosco op de avond van 3 mei 1867 met de trein naar Turijn terugkeerde, opende hij mij zijn hart en jubelde om zoveel genaden, die de Heer hem gaf, vooral omdat hij hem jonge, buitengewoon begaafde medehelpers geschonken had. En hij noemde Durando, Francesia, Cagliero, Cerruti, Bonetti, Albera, Ghivarello, enz., enz. En hij zei: - "De ene is een waardevolle taalkundige, de andere een letterkundige of een musicus, weer een ander is schrijver, een is theoloog, een ander is een heilige, enz. enz." - Van sommigen noemde hij speciale bekwaamheden, waarin zij zich later zouden onderscheiden, maar die op dat ogenblik niemand kon voorzien. Toen hij bij die opsomming bij D. Rua gekomen was, zei hij mij zo: - "Kijk eens, Giacomo, als God mij zei: "Maak je gereed, want je moet sterven en kies je een opvolger, omdat Ik niet wil dat het door jou begonnen werk minder goed zou draaien; vraag voor je opvolger zoveel genaden, deugden, gaven en charisma's die je nodig acht om zijn opdracht goed te kunnen vervullen en Ik zal ze je allemaal geven...". Hier zweeg

hij en ging dan voort: "Ik verzeker je dat ik niet zou weten wat ik de Heer op dat gebied zou moeten vragen omdat ik zie dat al die dingen bij D. Rua te vinden zijn."

Vanuit Turijn, zoals wij later zullen zeggen, vertrok Don Bosco naar Saluggia, waar de pastoor hem geroepen had om hem raad te vragen over sommige ernstige kwesties, die hij met een parochiaan had. In het Oratorio weergekeerd, schreef hij een brief aan ridder Oreglia, die soms op reis naar Rome ging. Deze brief verdient heel aandachtig gelezen te worden!

" Dierbare heer Ridder,

"

" Ik heb uw twee brieven ontvangen en ik heb dadelijk laten
" doen wat erin staat. Ik verheug mij om uw reis, ik heb nieuws over
" u gegeven aan de jongens en het werd met vreugde en gejuich ont-
" haald.

" Hierbij enige brieven tot uw norm: ze moeten nog verzegeld
" worden: ik steek ze in een envelop met uw adres op.

" De zaak van de "Letture Cattoliche" is eindelijk geëindigd
" in de aangewezen zin en dit op de eerste dag van de meimaand.

" Mijn gezondheidstoestand is nogal goed, doch ik ben een
" weinig duizelig.

" Uw oud-leerling, Depaoli is in het begin van maart gestor-
" ven, voorzien van de HH. Sacramenten na een lange, geduldige ziek-
" te. Fogliani Cipriano stierf als een heilige bij hem thuis even
" voor Pasen. Finino stierf hier in het Oratorio na Pasen en Gladini
" daags na Pasen te Lanzo. Over enige dagen geef ik u nieuws over
" andere overlijdens; maar wees niet bang wat u betreft, want uw
" uur is nog niet gekomen.

" De werken van de kerk gaan werkelijk op verrassende wijze
" vooruit. De wonderen door Maria in vroeger tijd verricht, zijn
" niets in vergelijking met deze die nu na uw vertrek gebeuren. Ik
" kan er u niet over schrijven, omdat ik er in betrokken ben. Wij
" verheugen ons, ja wij verheugen ons om de goedheid van de Heer.

" Als u te Rome aangekomen bent, ga bij uw eerste bezoeken
" bij D. Ruggeri Emilio, preceptor van huize Grazioli. Hij ijvert
" veel voor de loterij, hij heeft ons een manuscript gezonden voor
" de "Katholieke Lezingen" waarvan hij een sierlijke uitgave ver-
" wacht. Hij is een vrome man, doch hij moet geholpen worden.

" Op dit ogenblik ontvang ik brieven gericht aan onze nieuwe
" aartsbisschop; hiermee probeerde men mij de slag te geven en het
" "Centenario di S. Pietro" op de index te plaatsen. Maar de Con-
" gregatie van de Index beperkte er zich toe enige niet gespecifi-
" ceerde verbeteringen aan te brengen in een volgende uitgave. Ik
" werd daarmee te Rome bedreigd en ook nog na mijn vertrek; een
" zeer bevriend persoon gaf er mij de voornaamste reden van: "omdat
" ik te Rome bij voorkeur een grote vriendschap onderhield met de
" jezuiteten". Hierin nochtans grote voorzichtigheid en stilzwijgen;

" ik zal u van alles een kopie zenden, dit kan dienen tot norm van
" P. Oreglia.
" Voor de rest maakt iedereen het hier best; de beproevingen "
van het leven doen ons des te meer verlangen naar het paradijs.
" Fiat!
" Ik noem niemand, maar groet vrienden en weldoeners.
" Wees zeer hoffelijk met Mgr. Manacorda en wees hem wel-
" willend hij heeft ons veel goed gedaan en doet het nog.
" God zegene u en uw inspanningen en geloof mij in de Heer
"
" uw zeer genegen vriend
" Torino, 9 mei 1867. Pr. Giovanni Bosco.

In de curie van Turijn was dus een mededeling aangekomen van wat de H. Congregatie van de Index beslist had ten voordele van het "Eeuwfeest van St.-Pieter", met erbij het blad dat door ons reeds overgeschreven werd en waarop de aanmerkingen van de consultor stonden. Don Bosco kreeg er kennis van, maar naar het schijnt werd het blad met de opmerkingen hem niet aanstonds ter hand gesteld. Toen hij het dan wel in handen kreeg, trachtte hij de handtekening van de consultor te lezen, maar hij slaagde er niet in; D. Rua kon na lange studie de naam van Kan. Pio Delicati achterhalen.

De brief waarin dat blad meegedeeld werd, was aan de nieuwe aartsbisschop gericht, die de zetel nog niet in bezit genomen had.

" Hoogeerwaarde Excellentie,
"
" Aan de H. Congregatie van de Index werd het werkje dat als
" titel draagt: "Il centenario di S. Pietro" enz. door Pr. Giovanni
" Bosco overgemaakt. Na een overwogen onderzoek en voorafgaande dis-
" cussie meent de Heilige Vergadering van de doorluchtige Kardinalen
" volgende resolutie te moeten aannemen: "Scribendum Archiep. Tau-
" rin. ut praecipiat Auctori novam typis parare editionem in cujus
" praeloquio moneantur lectores auctorem retractasse quidquid censu-
" ra dignum ab S. Concilio deprehensum est prout ex folio epistolae
" huic adnexo (Archiep. reservato) patebit." Deze beslissing werd
" aan Zijne Heiligheid de Paus door mij gezonden, opdat Hij zich
" verwaardige op datum van 12 jl. Zijn soevereine goedkeuring te
" geven; daarna komt het mij toe om reden van mijn ambt deze aan Uwe
" Hoogw. Exc. mee te delen, opdat u met dezelfde bezorgdheid en
" waakzaamheid de opportune besluiten zou nemen.
" Eveneens maak ik van de gelegenheid gebruik u mee te delen
" dat er nog andere aanklachten tegen hem waren in betrekking met
" een periodieke publicatie die ginder verschijnt onder de titel van
" "Letture Cattoliche"; zo er hierin geen klaarblijkelijke dwalin-
" gen staan, dan treft men toch voor het minst zulke woorden en ver-
" telsels aan die zeker niet dienen tot openbare stichting, maar in-

" tegendeel de spot verwekken in een wereld waarin de kritiek zoveel
" misbruik maakt om de godsdienst in diskrediet te brengen, vooral
" op gebied van ascetische en mystieke werken. Het heeft niet veel
" ge-scheeld of "La Vita di Gesù Christo" te Turijn gedrukt door de
" erfgenamen van de overleden pastoor Cuniberti, met goedkeuring
" van de kerkelijke curie werd door de H. Stoel veroordeeld en ik
" schreef aan Mgr. de vicaris-capitularis, dat hij zich zou inspan-
" nen om de kopieën te laten intrekken en de dwalingen te verbete-
" ren. Uw Hoogw. Exc. begrijpt goed met hoeveel waakzaamheid en
" zorg de geschriften over gods-dienstige onderwerpen dienen onder-
" zocht te worden om het kerkelijk gezag niet bloot te stellen aan
" hoon en bespotting.

" Met gevoelens van de meeste achting en eerbied.

"

" Uw zeer nederige en toegewijde dienaar,
" Pro Angelo Vincenzo Modena van de predikh.
" Secretaris van de Index.

" Minerva-Roma, 19 april 1867.

Dat was het resultaat van de intriges van hen die Don Bosco in
diskrediet wilden brengen door de "Letture Cattoliche" als miktunt te
nemen. Don Bosco liet niet na zich naar kanunnik Zappata, de vicaris-
capitularis, te begeven om hem een exemplaar te bezorgen van het "Leven
van St.-Petrus" dat hij gevraagd had. En sprekend over de Letture Catto-
liche zei hij hem: - "Ik heb meerdere van die boekjes gelezen! Wellicht
ben ik niet intelligent genoeg; maar ik heb er niets op aan te merken,
niets en zeker niet iets, dat een veroordeling verdient!"

Hij bezorgde zijn boek eveneens aan kan. Gastaldi; deze onderzocht
en las het en bevond, althans volgens zijn standpunt, dat het geschrift
niet laakbaar was, al kon wel een of andere verbetering voor mogelijk
gehouden worden. Daarom, zonder tekort te komen aan de eerbied tegenover
de H. Congregatie, raadde hij hem aan een verdedigingsverklaring voor te
bereiden, die kon voorgelegd worden, wanneer de voorzichtigheid en een
uitnodiging van het hoogste gezag het hem zouden toelaten. Don Bosco
vroeg er de toelating voor aan de vicaris-capitularis en toen hij ze
ontvangen had, begon hij zijn werk te bestuderen. De aankondiging echter
van die uiteengezette vermaning en de vorm waarin zij was opgesteld, was
een erg pijnlijke slag voor zijn zo gevoelig hart; alleen zijn deugd en
zijn verering voor de plaatsvervanger van Jezus Christus en zijn gene-
genheid voor Pius IX schonken hem de moed om dit te boven te komen. En
al bleek hij gewoonlijk rustig en sereen, toch moest zijn neerslachtig-
heid op sommige ogenblikken wel groot geweest zijn. Hoeveel pijnlijke
gedachten, die hij niet onthulde, kwamen in zijn geest op en gingen
gepaard met twijfels als in een krans van doornen: "En als de zaak nu
eens in de openbaarheid terecht kwam, hetzij door indiscrete vertrouwe-
lijkheid, hetzij door kwaadwilligheid, hetzij te Rome of te Turijn?"

Dat scheen hem een zware vlek op de naam van de stichter van een religieuze congregatie en misschien een hinderpaal om latere goedkeuringen voor zijn vrome sociëteit te verkrijgen en die voorrechten waarnaar hij met zoveel aandrang bleef vragen. En dan, zou hij geen gedeelte van zijn prestige bij de jongens verliezen, met groot nadeel voor de zielen en voor de roepingen? En zou het wantrouwen ook niet overslaan op de salesiaanse medebroeders waaronder sommige voortdurend gelokt werden met bedrieglijke beloften om tot de seculiere geestelijkheid toe te treden? En wat een diskrediet en verlies voor de "Letture Cattoliche." De protestanten zouden jubelen, bij de vernietiging van een formidabel wapen, dat zij tevergeefs getracht hadden uit zijn handen te rukken. Maar bovenal werd hij getroffen in het gevoeligste deel van zijn hart, omdat hij ervan beschuldigd werd het pauselijke gezag niet ondersteund te hebben, hij die eerder zijn leven voor de paus zou gegeven hebben dan hem in het minste te mishagen!

Maar al liet God die beproeving ook toe, toch wilde Hij niet dat zijn dienaar te schande gemaakt werd.

De brief van Mgr. Modena waarin de beslissing van de Heilige Congregatie aangekondigd werd en die als datum 29 april droeg, had op 14 mei nog altijd geen weerklank gevonden in de burelen van de "Civiltà Cattolica". Pater Oreglia schreef op de 14de aan D. Francesia om hem veel belangrijk nieuws uit Turijn te vragen en maakte daarbij geen enkele zinspeling op wat voor Don Bosco de grootste angst betekende.

"Ik dank u hartelijk voor de goede indruk die u van mij en ons bewaard hebt. Ik schaam mij een beetje om zoveel goedheid en genegenheid, te meer daar ik, voor al die tegemoetkoming te Rome aan uw heilige verlangens en plannen, in feite niets gedaan heb, terwijl u toch uw goed hart hebt willen tonen onder de vorm van dankbaarheid...

"D. Cagliero zou voor de heiligverklaring moeten komen. Zo hij de "donum petitionis" heeft, zoals de heiligen uit het huis van Don Bosco, dan zal hij een goede reden vinden. En ook de muziek zal niet ontbreken! En dan met een "gratis" reis; kortom u moet hem laten komen...

"En de heer Crotti? Mooie triomf voor de verkiezingen van de slechten! In ieder geval, het is een heldhaftig en bewonderenswaardig gebaar geweest; en in al mijn ongeluk verheug ik mij erover dat die moedige daad uit Piëmonte gekomen is; de oude mens gaat nooit helemaal dood: Ik ben "Italiaan", maar eerst "Piëmontees"...

"Ik zag Vimercati in de Gesù op de dag van de Z. Canisius. Hij wandelde met een stok en nogal goed.

"Mijn eerbiedige groeten aan Don Bosco en een "Ave" voor mij bij de Madonna."

De jezuïet pater Oreglia was in die dagen erg geestdriftig om het gedrag van graaf Crotti, een oprecht en dappere katholiek. Toen hij tot volksvertegenwoordiger gekozen was, had hij bij het afleggen van de eed

in de Kamer met klare, heldere stem en opgeheven hoofd gezegd: "Ik zweer trouw te zijn aan koning en grondwet, met behoud van de goddelijke en kerkelijke wetten. Toen de voorzitter hem vroeg te zweren zonder de restricties of het voorbehoud die niet door de wet toegelaten waren, weigerde hij dat op kordate wijze en werd daardoor uit het parlement gesloten.

In het Oratorio waren intussen de retraitses op de avond van 12 mei begonnen, feestdag van het patroonschap van de H. Jozef; zij werden op 16 mei besloten. Ook de clerici en een of andere priester namen er wel enig deel aan, al hadden zij in de herfst hun gewone retraite van een week. De dienaar Gods hoorde biecht van 's morgens tot 's avonds; want veel jongens wilden hem hun zielsgeheimen toevertrouwen.

" te antwoorden) zou schrijven ... enz." of die bewering dan juist
" zou zijn.

" P. Cardella schreef mij de brief waarvan ik u het origi-
" neel zend met de toelating, zo u het goed vindt, hem af te schrij-
" ven, maar met het verzoek het origineel terug te sturen.

" Daar die brief in substantie zei dat de propositie "houd-
" baar" was, zocht ik niet verder en bekommerde mij er verder niet
" om of D. Francesca u er al dan niet over gesproken had: indien u
" er met hem oppervlakkig en zonder veel aandrang over gesproken
" hebt, zal hij er waarschijnlijk geen belang aan gehecht hebben.

" Intussen nochtans maakten anderen in Rome dezelfde opmer-
" king. Ik wist er niets van totdat Frederico mij er vandaag over
" sprak.

" En zie, nauwelijks heeft Frederico mijn kamer verlaten of P.
" Piccirillo komt van een audiëntie bij de paus; hij zegt dat de
" H. Vader, toen hij in de aflevering van de C.C. een art. over het
" "Centenario" zag, zich het boekje van Don Bosco herinnerde en zei
" dat er een periode in staat, die hem niet bevalt: dat die zaak
" niet goed gezegd was en dat Don Bosco die periode zou moeten weg-
" laten. Hij sprak absoluut niet over index, noch over veroordeling
" en ik meen dat er wel ergens een ijveraar geweest is die ook de
" "Index" zou gewild hebben, maar voortgaande op de manier waarop
" de paus sprak, zo verzekerde mij P. Piccirilli, zal het boek zeker
" niet veroordeeld worden.

" Intussen is het nochtans zeker 1° dat de propositie vol-
" gens deze brief van P. Cardella "houdbaar" is; 2° dat zij nochtans
" inopportuun is; 3° dat de paus (als privaat persoon en doctor) ze
" onjuist en niet houdbaar beschouwt.

" U zult bijgevolg zien wat er te doen valt. En wat ook
" zeker is; de paus sprak over u zoals altijd met grote genegenheid
" en goedheid en hij zou zeer tevreden zijn (geloof ik) zo hij snel
" een nieuwe "verbeterde" uitgave mocht ontvangen.

" Het is mijn taak niet u raad te geven. Nochtans geloof ik
" dat het best zou zijn, dat u in het voorwoord klaar het "waarom"
" van deze tweede uitgave zou geven, en dat u zou noteren dat u een
" bewering die niet veroordeeld is en waarschijnlijk houdbaar is en
" niet kan veroordeeld worden, als inopportuun weggelaten hebt.
" P. Piccirillo integendeel meent dat het beter zou zijn ze zonder
" meer weg te laten en er in de voorrede niet over te spreken.

" Daar P. Cardella mij de hier ingesloten brief in der haast
" schreef en zonder veel overweging, zou hij misschien niet graag
" hebben dat ik u hem stuurde en nog minder dat u er enig openbaar
" gebruik van zou maken. Wil er gebruik van maken tot uw eigen norm
" en P. Cardella niet vernoemen.

" Verontschuldigd de opgewondenheid en het haastige en slechte
" geschrift. Bid voor mij en geloof mij

" uw zeer genegen dienaar
" P. Oreglia S.J.

En Don Bosco maakte geen enkel gebruik van het door P. Cardella gestuurde antwoord zoals wij ten andere reeds hebben aangehaald.

Als er te Rome weinig over die zaak geweten was, dan wisten de leerlingen te Turijn er helemaal niets van en evenmin het merendeel van de salesianen, behalve enkele aan wie het geheim omwille van hun functie toevertrouwd werd. Alle anderen gingen ongestoord verder met hun studies en met een Latijnse opvoering, die zij aan het voorbereiden waren en waarvoor D. Francesia volgende uitnodiging opgesteld had:

Joannes Bosco Sacerdos
in Domino Lectori salutem.
Pueri enz. zie blz. 781 en 782, Vol. VIII.

Don Bosco woonde de voordracht bij waarover de "Unita Cattolica" op 19 mei 1867 schreef.

Latijnse komedie in het Oratorio van Don Bosco.

Donderdag, 16 dezer, werd in het oratorio van de H. Franciscus van Sales een komedie in Latijnse verzen opgevoerd door de studenten van dit instituut. Deze voorstelling werd bijgewoond door Mgr. Gastaldi, bisschop van Saluzzo, Mgr. Galetti, bisschop van Alba en Mgr. Formica, bisschop van Cuneo, en met hen door vele professoren van de universiteit en leraren van colleges en lycea. Allen waren verbaasd over de wijze waarop deze levendige en verstandige jongens hun rol speelden. Zo een oefening werd verscheidene keren in het jaar door deze jongens gegeven; zij is buitengewoon nuttig op alle gebied en is een voorbeeld dat dient nagevolgd te worden in alle opvoedingshuizen. Ook de zang, die uitgevoerd werd, oogstte veel bijval bij de talrijke en verstandige toeschouwers en hun oprechte gelukwensen gingen dan ook naar hem die met zoveel liefde en talent deze dierbare jeugd leidt."

Die opvoeringen en meer nog de schitterende afloop van de examens, waren voor allen een bewijs dat de klassieke studies in het gymnasium van het Oratorio verzorgd werden; en daardoor gebeurde het ook dat men nu en dan aan Don Bosco vroeg de leiding van een of ander gemeente-college over te nemen. Nu was het de beurt van de openbare scholen van Chieri. Niets werd er beslist; maar wij halen hier de brief aan die door hem aan ridder Marco Gonella gestuurd werd, ook om te bewijzen dat de soms zware tegenslagen hem niet beletten zijn gewone aandacht te schenken aan zaken die hij onder handen had.

" Dierbare heer Ridder,
"
" Indien ik de onkosten kende die het gemeentebestuur van
" Chïeri te dragen heeft, zou ik een eerste plan maken en ze wat
" verminderen. Indien ik mij houd aan het schoolgeld van de rege-
" ring, dan zal dat boven de zestigduizend fr. zijn voor de cursus.
" Volledig Lyceum ;
" Gymnasiale: een leraar per klas;
" Technische cursus met wettelijke meesters;
" Lagere school met vijf klassen.
" Ik meen echter dat die som tot dertigduizend kan herleid
" worden en men kan de kostschool openhouden zonder dat het gemeen-
" tebestuur er een cent aan toe te voegen heeft.
" Dit is een abstract voorstel en om het te verwezenlijken
" moet het gemeentebestuur:
" 1° dat voorstel in beginsel aanvaarden; 2° een commissie samen-
" stellen om te onderhandelen. Indien men zekere economische princi-
" pes aanneemt, zal men wellicht een som van 8.000 fr. kunnen uit-
" sparen zonder enig nadeel voor het onderwijs.
" U kent ten andere mijn goede wil; waar de ijver, de goede
" wil iets kunnen verwezenlijken voor de glorie van God, zet ik mij
" in met al mijn krachten.
" Met de meeste hoogachting en dank, geloof mij in de Heer
" van U, dierbare,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 20 mei 1867. Pr. Gio. Bosco

In die dagen nadat Don Bosco veel gebeden had en de raad ingewon-
nen had van geleerde personen vooral van de nieuwe bisschop van Saluzzo,
Mgr. Lorenzo Gastaldi, gaf hij een eerbiedig antwoord op de opwerpingen
die door de consultor van de Index op zijn boekje gemaakt waren. Zo had
hij geschreven:

" Verklaringen
" over enkele opmerkingen gedaan over het werkje
" "Il centenario di S.Pietro apostolo"
"
" Algemene opmerking.
"
" In al mijn geschriften over gewijde en profane zaken is het
" altijd mijn bedoeling geweest het gezag van de Kerk en vooral van
" de paus te verdedigen en hoog te houden. In predikaties, in publi-
" caties van welke aard ook, heb ik altijd getracht op de eenvoudig-
" ste manier dit hoogste grondbeginsel van onze heilige katholieke
" godsdienst in helder daglicht te stellen. Nadat men mij eerst heel
" vaag, vervolgens met zekerheid en tenslotte officieel had meege-
" deeld dat er verscheidene opmerkingen gemaakt werden op dit kleine

" werkje werd ik als door de bliksem geslagen door het diepe leed
" dat er uit mijn pen uitdrukkingen konden gevloeid zijn die hele-
" maal tegen mijn mening zijn. Ik vernam dan dat niet alle opmerkin-
" gen die door het competente gezag over het werkje gemaakt werden,
" zo beoordeeld werden dat ze alle moesten verbeterd of veranderd
" worden. Niettegenstaande dit, ben ik erop gesteld op al de opmer-
" kingen die mij gemaakt werden enige opheldering te geven; ik hoop
" dat ze voldoening zullen geven.

"

"

Leven van St.-Pieter.

"

" Alvorens mij aan het werk te zetten om het leven van deze
" prins der apostelen te schrijven, heb ik eerst oude en moderne
" auteurs gelezen. Voor wat er in de bijbel staat, heb ik mij gehou-
" den aan de notities van Mgr. Martini, wiens gezag algemeen erkend;
" wordt vervolgens heb ik mijn toevlucht genomen tot bronnen voort-
" komende van Romeinse auteurs, die in Rome zouden geschreven hebben
" en gedrukt werden te Rome met de kerkelijke goedkeuring in het
" algemeen en met die van de grootmeester van het Sacro Palazzo.
" Voor de tekst heb ik mij gehouden aan de annalen van de vader van
" de kerkelijke geschiedenis, Kard. Cesare Baronio, met de opmerkin-
" gen van de Bollandisten en de Abt Luigi Cuccagni. Deze geleerde
" schrijver was rector van het Spaans seminarie te Rome; hij schreef
" het leven van St.-Pieter in drie boekdelen, en droeg het op aan
" Z.H. Pius VII, zaliger gedachtenis. Zijn werk werd in Rome gedrukt
" in het jaar 1777. Het had verscheidene censoren: P. Ag. Racchini,
" grootmeester van het pauselijk paleis en gebouwen; de geleerde pa-
" ter Ximenes, algemeen overste van de karmelieten en consultor van
" de Congregatie van de Riten. Hij plaatst dit boek onder de meest
" geleerde, de meest exacte en de meest katholieke; dientengevolge
" bekam het de goedkeuring van de grootmeester van het Sacro Palaz-
" zo en de paus aanvaarde de opdracht ervan.

" Dit aanbevolen boek dat aan de paus opgedragen werd nam ik
" als gids en zo meen ik dat er geen enkele periode in mijn boekje
" te vinden is, die niet trouw uit deze bron genomen werd. De minste
" zedelijke beschouwing werd uit de H. Vaders genomen en ze werd
" meestal geciteerd. De andere auteurs oude of moderne, werden allen
" genoteerd telkens als ik er gebruik van maakte. Alles wat ik ge-
" schreven heb aangaande de daden van de prins der apostelen, heb
" ik uit deze bronnen genomen.

" Toen het werk af was, heb ik het laten lezen door verschei-
" dene geleerde personen; daarna werd het ter goedkeuring aan de
" bisschop van Ivrea gestuurd die daartoe belast was vanwege Mgr.
" Frasoni, eervolle gedachtenis; en de eerste uitgave werd in 1854
" gedrukt. De katholieke bladen beoordeelden het gunstig, verschei-
" dene honderden exemplaren werden uit Rome gevraagd. Het boekje
" stond in de reeks van deze die door de kard.-vicaris aanbevolen
" werden in een speciale omzendbrief van 22 mei 1858. Toen de H. Va-
" der er een uit deze reeks ter inzage genomen had, beliefdde het hem

" het te loven onder meer met deze woorden: "hac agendi ratione ni-
" hil praestantius nihilque utilius ad populi pietatem fovendam,
" augendamque". (Brief 7 januari 1860). Bijgevolg kon ik niet anders
" dan erop vertrouwen dat dit boek niets afkeurenswaardig inhield;
" en daar de eerste editie uitverkocht was, dacht ik in het begin
" van dit jaar het te laten herdrukken. Nochtans alvorens een exem-
" plaar te Rome aan te bieden, heb ik ook nog de mening ingewonnen
" van twee te Rome gezagvolle personages die mij aanmoedigden het te
" verspreiden met alle middelen, die tot mijn beschikking staan.
" Met al deze premissen was ik uiterst gerust over de orthodoxie
" van mijn werkje.

"

" Toelichtingen bij de opmerkingen die over het boekje
" gemaakt werden.

"

" Eerst en vooral merkt men op dat enkele feiten uit sommige
" apocriefe boeken gehaald werden of uit onzekere tradities zonder
" onderscheid, of zonder te noteren dat ze niet uit de H. Boeken
" geput waren.

" Hierop doe ik opmerken dat in het leven van St.-Pieter door
" Cuccagni de feiten, die door mij verteld werden, voorgesteld zijn
" met dezelfde meningen en bijna met dezelfde woorden.

" Wat het onderscheid betreft met de feiten die uit de hei-
" lige Boeken genomen werden, schijnt dit voldoende aangetoond en
" geciteerd te zijn op het einde van de feiten die niet in de bijbel
" staan. B.v. men noteert op blz. 102 het feit van Teofilo, dat niet
" tot de Bijbel behoort; doch op het einde van de paragraaf noteer
" ik dat dit feit getrokken is uit "S. Basilio di Seleucia" en uit
" de Ricognizioni di S. Clemente". Het feit dat op blz. 126 geno-
" teerd is, schijnt mij helemal gelijkvormig te zijn met de bijbelse
" tekst met uitzondering van het woord "Rode", dat ik uit het Grieks
" vertaald heb met "Rosa" volgens de geciteerde Martini en Cuccagni
" Vol.2° 167-8.

" Wat het feit Tiberio aangaat die aan de senaat voorstelde
" Jezus Christus onder de goden op te nemen, heb ik mij letterlijk
" gehouden aan wat Benedictus XIV, glorierijke gedachtenis, zegde
" in deel I, hfdst. 1° "De servorum Dei beatificatione".

" Op blz. 152 wordt het verhaal afgekeurd over een dode die
" door St.-Pieter tot het leven werd gewekt. Dit feit werd in de-
" zelfde omstandigheden aangehaald door Cuccagni zelf: en om aan te
" duiden dat dit feit niet in de Heilige Boeken staat, noteer ik
" onmiddellijk dat het genomen is uit S. Paciano, tweede Epistel:
" zie Cuccagni v. 3, blz. 170-1.

" Men laakt dat het vliegen en de val van Simon de Magiër
" wordt voorgesteld als een echte gebeurtenis: nochtans Cirillo Ge-
" rosolimitano, Sulpizio Severo, S. Epifanio, S. Ambrogio, S. Agos-
" tino, S. Massimo en andere beroemde kerkleraars herinneren eraan
" als aan een feit dat historisch aanvaard is. Ook Cuccagni, die wij
" reeds enkele keren citeerden, neemt het aan en voegt er nog ver-

" scheidene omstandigheden aan toe. Te Rome in de kerk van S. Fran-
" cesca Romana bij de boog van Titus is er een steen waarvan het op-
" schrift in marmer ons aantoont dat het de steen was waarop St.-
" Pieter geknield was, terwijl hij bad voor de val van Simon de
" Magiër.

" Op blz. 164 doet men opmerken dat men het feit van het
" vertrek van St.-Pieter uit Rome en zijn terugkeer in de stad nadat
" hij de Zaligmaker beladen met zijn kruis ontmoet had, niet bij de
" echt gebeurde feiten kan plaatsen. Cuccagni nochtans vertelt het
" met nog meer bijzonderheden en citeert daarbij St.-Ambrosius en
" vele andere bekende auteurs, waaraan men toch wel een historische
" geloofwaardigheid kan schenken. Indien men dit feit betwijfelt,
" dan kan men de vrome en constante traditie van de personen en de
" monumenten die daarvan te Rome getuigen, in twijfel trekken.
" Zie Cuccagni Vol. III, blz. 195.

" Men merkt op dat sommige "formuleringen" niet overeenstem-
" men met het evangelische verhaal; bv. op blz. 17 zegt men dat de
" apostelen predikten; volgens de opmerkingen stemt dat niet overeen
" met de evangelische geschiedenis, doch spreekt ze eerder tegen.
" Maar schijnt het niet duidelijk dat men op de predikaties van de
" apostelen voor de dood van hun goddelijke Meester deze aanhaling
" moet toepassen die zo dikwijls dienaangaande in het evangelie
" herhaald wordt? Matheus hfdst. X zegt: "Convocatis duodecim disci-
" pulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum ut ejice-
" rent eos et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem". Zie
" vlg. "Hos duodecim misit Jesus praecipiens eis, dicens: In viam
" gentium ne abieritis et in civitatem Samaritanorum ne intraveri-
" tis. Sed potius ite ad oves quae perierunt domus Israel. Euntes
" autem predicate dicentes: quia appropinquavit regnum caelorum".

" En nog klaarder staat het uitgedrukt in St.-Marcus hfdst.
" III, daarna in hfdst. VI en VII: "Coepit eos mittere binos et
" dabat illis potestatem spirituum immundorum". Hetzelfde lezen wij
" in St.-Lukas VI en X. Uit deze evangelische teksten blijkt duide-
" lijk de zending van de apostelen; en dat zij die zending beoefend
" hebben terwijl zij met hun goddelijke meester vertoefden, blijkt
" klaar uit VI, vers 12 van St.-Markus; hierin wordt gezegd wat de
" apostelen deden nadat zij deze zending ontvangen hadden: "Exeuntes
" praedicabant ut poenitentiam agerent, et daemonia multa ejiciebant
" et ungebant oleo multos aegros et sanabant". Het H. Concilie van
" Trente zegt dat in die zalving de voorafbeelding ligt van het sa-
" crament van het H. Oliesel, daarna door Jezus Christus ingesteld.
" Zie Martini in S. Marco VI, v.13. St.-Lukas X., v.17, "Reversi
" sunt autem septuaginter duo cum gaudio dicentes: Domine, etiam
" demonia subjiciuntur nobis in nomine tuo. Hfdst. XXII, v.34-36:
" "Dixit eis: quando misi vos sine sacculo et pera et calceamentis,
" numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: nihil". Daaruit
" schijnt men te mogen besluiten dat het een evangelische waarheid
" is dat de Zaligmaker zijn apostelen uitgezonden heeft om te preken
" en dat zij feitelijk hebben gepredikt aan de joden, voor de dood
" van de Zaligmaker, maar in mijn boek wordt niet gezegd dat zij
" Jezus Christus gepredikt hebben.

" Nadat zij echter de zending van het "euntes docete omnes
" gentes", d"i. "alle volkeren" en de H.Geest ontvangen hadden, be-
" gon St.-Pieter "voor de eerste keer Jezus Christus" te verkondi-
" gen.

" Op blz. 217 doet men mij opmerken dat ik zou gezegd hebben
" dat de overtreding van elk goddelijk gebod de overtreding is van
" een artikel van het geloof. Dit was zeker niet mijn inzicht. Ik
" wilde daarmee zeggen dat wie een enkel gebod van de wet overtreedt,
" de genade van de Heer verliest alsof hij ze alle zou overtreden
" hebben: aldus wie een enkel artikel van het geloof loochent,
" dooft in zich het licht van het geloof alsof hij ze alle zou ge-
" loochend hebben. Ik wilde daarmee ook zeggen dat wie een goddelijk
" gebod overtreedt dat tegen een artikel van het geloof is, een zwa-
" re zonde bedrijft. In één woord: ik had het inzicht te zeggen wat
" St.-Jacobus schrijft in zijn brief Hfdst. II, v.10, waar hij zegt
" "Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno,
" factus est omnium reus" Qui enim dixit: Non moechaberis, dicit et,
" Non occides. Quod si non moechaberis, occides autem, factus est
" transgressor legis".

" Men laakt ook nog de opmerking dat in het bijvoegsel over
" de komst van St.-Pieter te Rome er een mededeling gedaan wordt in
" waar gezegd wordt dat die komst een geschiedkundig feit is, doch
" geen katholiek dogma. Op historisch gebied is het inderdaad zo,
" doch men laakt ten zeerste dat ik zou gezegd hebben dat deze dis-
" cussie niets te maken heeft met het geloof. Ik wilde enkel zeggen
" dat dit historisch punt buiten de kring ligt van de artikels die
" als geloofsartikels zijn bepaald. Dat de paus de opvolger van St.-
" Pieter is, meen ik wel honderd keren in de loop van de tekst her-
" haald te hebben: ten andere wie de tekst leest kan er zich gemak-
" kelijk rekenschap van geven dat dit werk geen ander doel heeft dan
" te bewijzen, te doen aanvoelen, vast te stellen dat het primaat-
" schap van St.-Pieter overgegaan is op de paus van Rome, zijn op-
" volger. Ik meende dat het niet nodig was daar te herhalen dat er -
" enige bladzijden verder (206) een hoofdstuk is, of liever een hele
" beschouwing over het zichtbare Hoofd van de Kerk, die een opvolger
" van St.-Pieter is. In elk geval zal alle dubbelzinnigheid daarom-
" trent weggenomen worden in de volgende editie en zal ook het voor-
" woord weggelaten worden, wat niet zal schaden aan de samenhang
" van de stof; ik zal ook op de aangewezen plaats blz. 192 de defi-
" nitie van het Florentijns concilie aanhalen of liever herhalen zo-
" als ik ze op blz. 58 als volgt geciteerd heb: Hoewel de komst van
" St.-Pieter naar Rome geen geloofsdogma is, is het nochtans een ge-
" definieerd dogma van de Kerk dat de paus er de opvolger van is zo-
" als het Florentijns concilie met deze woorden bepaalde: "wij de-
" finiëren dat de... paus van Rome de opvolger is van de prins der
" apostelen..." enz. blz. 58 tot "Universele Kerk".

" Na deze verklaringen besluit ik met de verzekering: 1° dat
" ik met dit werk en alle andere werken alsook met deze verklaringen
" geen ander doel voor ogen had, tenzij in mijn kleinheid de eer van
" God en de eer van onze heilige katholieke godsdienst te bevorde-

" ren; tevens wil ik eerbied en verering voor het opperhoofd van de
" Kerk inboezemen, zoals elkeen het kan zien in de serie "Katholie-
" ke Lezingen" die sinds vijftien jaar uitgegeven worden met de
" goedkeuring, mag men wel zeggen, van het hele Subalpijnse episco-
" paat en van de H. Vader zelf.

" 2° Alles wat men mij na deze verklaringen nog aan te raden
" heeft, zal ik beschouwen als een echte daad van naastenliefde, die
" des te groter zal zijn naarmate men mij concreet dingen wil aantoo-
" nen die opportuun schijnen voor de echtheid van de feiten of voor
" de juistheid van de principes.

" 3° Ik ben steeds bereid te veranderen, te verbeteren, weg
" te laten, toe te voegen wat men mij op concrete wijze voorstelt,
" om met zekerheid de suggesties te kunnen volgen.

Toen hij met zijn werk klaar was, liet hij het samen met de brief
aan de aartsbisschop gericht en het votum van de consultor, door cleri-
cus Chiapale overschrijven; deze laatste die later aalmoezenier werd van
de orde van de H. Mauritius te Fornaca Saluzzo, schreef ons op 12 augustus
1889 hoeveel Don Bosco toen geleden had:

"De pijnlijkste periode van de lange en stormachtige loopbaan van Don
Bosco lag in 1867. Ik zeg stormachtig, omdat zijn leven een samenhang
van rozen en doornen was, maar misschien veel meer van de laatste dan
van de eerste, zodat hij met Jezus kon uitroepen: His plagatus sum in
domo eorum qui diligebant me.

"Het gebeurde, meen ik, op het einde van de maand mei. Op een avond zei
Don Bosco mij afzonderlijk: - "Kom na het avondmaal naar mijn kamer. Ik
moet je een dringend werk geven." - "Heel goed", antwoordde ik. -
Nieuwsgierig begaf ik er mij heen op het gestelde uur; het was negen uur
en in het kamertje naast het zijne stond al wat ik nodig had voor mijn
werk al gereed: - "Dit moet je overschrijven", zei hij; "tracht er ech-
ter een net werk van te maken."

"Het werk was inderdaad erg ingewikkeld; het moest schoon overgeschreven
worden en er waren veel verbeteringen en kleine kanttekeningen in de
rand. Ik was echter gewoon moeilijke handschriften over te schrijven
(zoals de preken voor de retraites van D. Cafasso en de blaadjes van
mijn prof. Giuseppe Ghiringhello over het Nieuwe Testament, waarvan ik
alleen, meen ik, de gelukkige bezitter ben en zorgvuldig de vertaling
ervan bewaar) en bijgevolg vlotte mijn werk gelukkigerwijze toch.

"Dit geschrift bevatte de verdediging die samen door Don Bosco en Mgr.
Gastaldi, benoemd tot bisschop van Saluzzo, opgesteld was in verband met
de zware opmerkingen en beschuldigingen, die door de H. Congregatie, on-
der voorzitterschap van Z. Em. Kardinaal Panebianco geuit waren tegen
enkele eerder onnauwkeurige dan wel verkeerde feiten en voorstellingen,
zoals later zou blijken. Mij weze het hierbij toegelaten op te merken
dat meer dan een ongelegen traan over mijn wangen liep op het gevaar af
mijn vlugge kopiëring te bemoeilijken, terwijl ik ijverig bezig was met
mijn werk.

"Dat was het gevolg van de uitdrukkingen, die ik moest neerpennen en die aan de dierbare Don Bosco geadresseerd waren. Ik las het requisitoir, dat zwaar was en streng, zoals het past aan wie een hoge functie uitoefent; wat de onbevooroordeelde toeschouwer hier echter trof, was de manier waarop Don Bosco behandeld werd, alsof het hier ging om een dromer, een sprookjesverteller, een dwazerik, enz. Men had tenminste in een zaak van dergelijk groot belang met zulke zware gevolgen heel gemakkelijk een juiste en strenge censuur tegen dwalingen - als die er waren - kunnen laten gepaard gaan met gevoelens van eerbied jegens de schrijver, afgezien dan nog van de lastige en delicate positie van Don Bosco in de maatschappij.

"Waren ook nog oorzaak van mijn ontroering de veelvuldige zuchten en afgebroken woorden van Don Bosco die ik in de diepe stilte horen kon, vanuit de naastgelegen kamer.

"Midernacht sloeg, toen ik de deur tussen zijn kamer en die waarin ik aan het schrijven was, zacht hoorde opengaan.

- "Welnu, ben je klaar", zei mij Don Bosco.

- "Nog niet."

- "Heb je nog veel te doen?"

- "Een weinig."

- "Dat volstaat voor het ogenblik, mits wij het morgen maar met de post van acht naar Rome kunnen opsturen."

- "O ja, dat hoop ik."

- "Ondertussen bekeek hij mijn handschrift en leidde mij naar zijn kamer. Met zijn linkerarm op het tafeltje, hief hij het vermoeide hoofd op:

- "Heb je gezien", zei hij, "hoe de zaken ervoor staan?"

- "Ja", antwoordde ik, stomverbaasd om zijn hartenleed, toen hij naast mij stond; "heb je gemerkt hoe Don Bosco behandeld wordt... maar... het zal niets zijn..."

- "En toch, mijn Jezus", ging hij voort, terwijl hij het kruisbeeld bekeek, Gij weet dat ik dat boek met goede bedoelingen geschreven heb." En dikke tranen vielen op het tafeltje. - "Ach! Tristis est anima mea usque ad mortem!... Fiat voluntas tua... Ik weet niet hoe ik deze nacht zal doorbrengen... O mijn Jezus, help mij."

"Ik zocht zijn smart te lenigen en al snikkend een woord uit te brengen; maar hij zei me: - "Chiapale, ga maar rusten; het is laat; morgen vroeg moet je opnieuw komen om je afschrift af te werken."

- "Ach! Don Bosco, laat mij deze nacht bij u blijven", antwoordde ik hem; "ik kan toch niet slapen."

"Na een ogenblik stilte, stond hij resoluut op: - "Daar", zei hij mij, "ga... ga slapen."

"Hoe Don Bosco die nacht doorgemaakt heeft, weet God alleen. 's Morgens om vijf uur was ik bij hem terug en vond hem serener en rustiger. Hij liet mij alleen bij het schrijven; en alsof er niets aan de hand was, ging hij zoals gewoonlijk naar de kerk om er biecht te horen en de heilige mis te celebreren. Bij zijn terugkeer was ik tot zijn voldoening

klaar met mijn afschrift zodat hij mij na een nauwkeurig onderzoek zei:
- "Heel goed... bravo... je bent een kampioen!" - Don Bosco leek mij heel anders dan enkele uren tevoren.

"In die tussentijd hoorde ik een machtige stem aan de deur: - "Is Don Bosco daar?" Ik herkende in die stem kan. Gastaldi, mijn professor in gewijde welsprekendheid in het Oratorio. - "Dat is Mgr. Gastaldi" - zei ik tot mijn overste. - Don Bosco trad hem tegemoet: - "Aan u de eer, monseigneur"; zei hij hem.

- "Welnu, Don Bosco, hoe maakt gij het?"

- "Zoals God het wil, monseigneur."

- "Is het geschrift gereed?"

- "Ja, monseigneur."

"Hij overliep het vlug en zegde: - "Heel goed, er ontbreekt niets."

- "U wilt zeggen dat er geen gevaar bestaat voor... zo vroeg hem Don Bosco.

- "Man van weinig geloof", onderbrak monseigneur, "waarom vreest u?" Ik heb het boek gelezen en herlezen; misschien kan ergens een onjuistheid verbeterd worden, maar echt dwalingen bevat het niet. Wees gerust. Vertrouw op mijn woord."

"Onmiddellijk werden de ophelderingen naar Rome doorgestuurd, samen met een brief, gericht aan Z. Exc. Hoogerw. Mgr. Fr. Angelo Vincenzo Modena van de dominicanen, secretaris van de Index.

" Hoogerw. Excellentie,

"

" Mgr. de vicaris-capitularis heeft mij in naam van Zijn
" Hoogwaardigheid de aartsbisschop van Turijn, het besluit overge-
" maakt dat de H. Congregatie van het Concilie genomen had over het
" werk: "Het Eeuwfeest van de apostel St.-Pieter, met het leven van
" dezelfde prins der apostelen", enz.; hierdoor werd mij bevel gege-
" ven een nieuwe editie voor te bereiden waarin zou verbeterd en
" herroepen worden wat door het Heilig Concilie gecensureerd werd.
" Nauwelijks heb ik de mededeling ontvangen of ik haast mij u te
" verzekeren en u op de meest uitdrukkelijke wijze te beloven dat
" ik als katholiek priester, als directeur van werken van openbare
" liefdadigheid en als schrijver van enige werkjes over godsdienst,
" mij totaal en nederig zal onderwerpen aan dit en aan om het even
" welk ander besluit dat men in betrekking met dit werkje of met
" andere publicaties zal nemen.

" Enkel vraag ik nederig en eerbiedig de Eerw. Consultor Re-
" lator met alle goedheid deze bijliggende verklaringen te willen
" lezen; zij zullen dienen om enige feiten te verklaren waarover
" getwijfeld wordt. Ik durf dit verzoek te doen opdat de wijze en
" gezagvolle Congregatie van de Index het relaas van de Consultor
" in welwillende beschouwing zou willen nemen en het oordeel van
" absolute veroordeling van het boek in hoge mate zou willen mil-
" deren. Uit deze ophelderingen kan elkeen de vaste katholieke wil
" van de auteur kennen.

" ik zou het als een echte liefdedaad beschouwen, indien de heer
" Consultor zich verwaardigde de zaken die hij onjuist acht te
" concretiseren om mij zo met zekerheid te kunnen houden aan zijn
" opmerkingen en te verbeteren wat te verbeteren valt in een
" volgende uitgave, waarmee ik onmiddellijk begin.

" Ik heb mij tot u gericht met de goedkeuring van mijn ker-
" kelijke overste opdat op die wijze de goede wil van de schrijver
" beter tot uiting zou komen.

" Voor het overige ben ik overtuigd dat u mij in deze pijn-
" lijke zaak welwillend zult zijn en mij vaderlijk zult behandelen;
" daarom reken ik het als een grote eer mij te mogen noemen

" van U, Hoogeerw.,

" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.

De twee documenten werden aan pater Oreglia bezorgd, die ze voor-
lopig nog zou bewaren, om ze bij een gunstige gelegenheid aan te bieden.

H O O F D S T U K L X V I I .

Geruststellende brieven bleven uit de burelen van de "Civiltà Cattolica" in het Oratorio toekomen. P. Giuseppe Oreglia schreef op 21 mei aan D. Francesia.

"Ik heb al aan Don Bosco geschreven - en u zult het zeker ook wel weten - dat er, mijns inziens geen gevaar bestaat in verband met dat wat u niet meende te zeggen over het boekje over het "Eeuwfeest."

Indien u zich de periode herinnert "over de komst naar Rome" (want ik meen dat het over niets anders gaat) dan spraken wij erover in mijn kamer. Ik dacht toen dat het moest verbeterd worden. Doch om er zeker van te zijn schreef ik erover aan P. Cardella, professor van theologie aan het Romeins college. Hij antwoordde mij dat die periode houdbaar was, hoewel inopportuun. Toen zei ik verder niets; integendeel ik steunde ze, zoals ik de abstracte en theoretische onschuld van deze propositie steun, hoewel het mij toescheen dat het noch de plaats, noch het geschikte moment ervoor was. Toen hoorde ik er niets meer over, werd er iets gedaan of probeerde men iets te doen; alles bleef geheim. Ik zond de brief van P. Cardella aan Don Bosco waaruit hij (zo denkt men) tot zijn norm en verdediging kon overnemen al wat hij goedvond, op voorwaarde dat hij de naam van P. Cardella niet vernoemde; want hij weet niet dat ik zijn haastig geschreven brief meegedeeld heb en hij zou met recht er kunnen over klagen dat zijn naam genoemd werd. Ik verlang dat deze brief mij teruggestuurd wordt. De redenen ertoe zijn waardevol en voortreffelijk, maar hebben niets te maken met litteraire eigendom. Maar als ik alles mag zeggen wat ik denk, dan moeten Don Bosco noch uzelf zich inbeelden dat de zaak erger is dan ze is. Hoewel ik Don Bosco en al zijn werken, om duidend redenen heel genegen ben, toch voelde ik bij een eerste lezing van deze periode mij geneigd ze te censureren. Dan is het ook gemakkelijker te begrijpen dat veel anderen zonder de minste afkeer en louter uit liefde voor de waarheid of voor wat hun als waarheid toeschijnt, hetzelfde zouden doen. De zaak gaat van mond tot mond, komt bij onverschilligen, die de persoon in kwestie helemaal niet kennen en dezen spreken natuurlijk met veel meer vrijheid. Ik kan ook een vijand veronderstellen, doch geloof niet dat het zo is; ook als er een is, dan is het beter te veronderstellen van niet. Uit een woord dat Frederico kan gehoord of geschreven hebben, zou ik niet willen dat hij zich een verkeerde indruk vormt over de geestesgesteldheid hier. Ik meen te mogen verzekeren dat noch dit geval, noch een ander geschaad heeft aan de genegenheid en de eerbied die men hier voor Don Bosco en de zijnen of voor zijn werken heeft...".

Don Bosco aanvaardde dankbaar de opbeurende woorden van vrienden; maar dit kon bij hem de overtuiging niet wegnemen hoe de realiteit van de zaken was; andere brieven, waarover wij reeds gesproken hebben, hadden hem dat ten andere duidelijk gemaakt.

En hij antwoordde aan de ridder.

" Dierbare heer Ridder,

"

" Ik heb de brief van uw broer ontvangen; hij was voor mij
" een grote troost. Ik heb hem geantwoord en heb hem een groot pak
" moeten opsturen via de post; dat hij mij het genoegen doet, te
" zien hoeveel port hij betaald heeft; wil het hem dan vergoeden en
" hem hartelijk danken.

" Zeker tijdens mijn verblijf heb ik aan al mijn verplich-
" tingen niet kunnen voldoen; nochtans wat ridder Befani betreft,
" heb ik D. Francesca driemaal gezonden om hem ergens te kunnen
" vinden, doch hij is er niet in geslaagd. De heren Fattori en rid-
" der Pasquali had ik wel willen zien, ik wilde ze een bezoek bren-
" gen, maar zij hebben mij verscheidene keren herhaald dat, gezien
" de drukke bezigheden waarmee ik overrompeld werd, zij mij ontsloe-
" gen van dat bezoek dat ik nochtans verlangd had te brengen.

" U zegt mij dat ik nooit op buitengewone dingen geroemd
" heb; maar ik heb altijd gezegd dat Maria, hulp der Christenen, bui-
" tengewone gunsten verleend heeft en steeds verleent aan hen die op
" enige wijze meewerken aan de bouw van haar kerk. Ik heb altijd
" gezegd en zeg nog: "de gift wordt geschonken na verkregen gunst,
" niet vooraf."

" Overigens is het niet mogelijk, ook met de beste wil van
" de wereld, iedereen tevreden te stellen. Ik kan u ten andere ver-
" zekeren en ik heb het herhaaldelijk aan markiezin Villarios ge-
" zegd, dat bij het zien van zovele en allerhande personen, die mij
" bestormden, ik voor de tijd die ik te Rome was, aan God speciaal
" gevraagd heb, geen buitengewone dingen te doen die over de arme
" Don Bosco zouden doen spreken; en ik meen dat ik verhoord ben
" geworden.

" En dan, u weet dat ik zekere personen diende te mijden; en
" dat ik andere goede katholieken, bezielde met onze geest en bereid
" om ons te helpen, moest bezoeken. Zo vb. P. Ambrogio, abt van de
" antonianen, Piazza S. Pietro in Vincoli; de zusters Filippine; de
" zusters van het H. Hart in haar drie kloosters; de zusters van
" Torre de'Specchi; de algemeen procurator van de Broeders van de
" Christelijke scholen; ridder Giacinto Marietti, Mgr. Manacorda,
" Comm. Angelini, de heer Nico Gerent van de bank van de gebroeders
" Bertinelli, ridder adv. Giuseppe Bertinelli (via del Corso, 38;
" hij is thuis om twee uur); zijn broer kanunnik van S. Eustacchio
" en zijn broers. Het huis De Maistre, Monti, Serluppi, gravin en
" graaf Antonelli, Mgr. Fratejacci, de auditeur van de kard.-vica-

" ris, pater generaal van de dominikanen. Met hen en met hun rela-
" ties heb ik onderhandeld en heb het weinige dat ik doen kon, ge-
" daan. Tracht met hen in betrekking te komen en u zult zien wat hen
" bezielt en hoe zij verlangen om goed te doen. Voeg daarbij P. Lo-
" renzo, overste van de Camaldoli, broer van Bertinelli; en allen
" met wie ik vroeger betrekking had en nog veel anderen waarvan ik
" het adres niet heb.

" Buzzetti zal de verzending doen waarover u mij gesproken
" hebt.

" Vandaag was prinses Solms, vrouw van minister Rattazzi
" hier. Zij bezocht heel het huis en toonde zich heel tevreden. Zij
" beloofde bergen van goud: we zullen zien.

" In juni zult u het Piëmontees in al de straten van Rome ho-
" ren weerklinken. Een grote menigte bereidt zich voor om er naartoe
" te gaan.

" U kunt zich niet inbeelden wat een wonderen er hier door
" Maria, hulp der Christenen, gebeuren. Verleden week werden er
" drieduizend achthonderd fr. opgetekend, die voortkomen uit kleine
" giften voor bekomen gunsten. Vandaag kwam er een heer van hoge
" stand, maar die niet met naam wil genoemd worden; sinds een jaar
" was zijn arm verlamd, hij deed een gebed, kon weer zijn arm ge-
" bruiken en schreef: "Maria, Hulp der Christenen, help mij." In het
" vuur van zijn dankbaarheid ging hij naar huis en kwam terug met
" drieduizend fr. om de werken van de kerk voort te zetten of beter
" om een deel van de schulden van verleden jaar te betalen. De Heer
" weze in alles gezegend.

" Met de brief van D. Savio zult u de groeten en wensen voor
" een goede gezondheid ontvangen van heel het huis; God vergezelle
" u bij elke stap en elk woord.

" Breng allen mijn groeten over met de verzekering van mijn
" gebeden. Op de 24ste zullen onze jongens hun communie met mis en
" gebeden opdragen ter ere van Maria, Hulp der Christenen, voor onze
" weldoeners te Rome.

" De uwe in de Heer

"

uw zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Giovanni.

" Turijn, 21 mei 1867.

" P.S. Ik zal aan de hertogin van Sora schrijven.

Op de 21ste dus was prinses Maria Laetitia Wise-Bonaparte Solms naar het Oratorio gekomen. Als schrijfster van romans had zij al vier boeken laten drukken. Het vierde droeg de titel "Le Chemin du Paradis" en handelde over feiten en personen zoals dat gebruikelijk is in werken van dat genre; maar markies Napoleon Pepoli en anderen meenden er persoonlijke zinspelingen in te vinden. Er ontstond een schandaal en de prinses werd voor een jaar uit het Hof van Florence verbannen. Toen ze naar Turijn vertrok, had minister Urbano Rattazzi haar aangeraden het Oratorio te gaan bezoeken. - "Ga er heen en u zult tevreden zijn." - En over dat bezoek had hij Don Bosco ingelicht.

Zij kwam inderdaad naar het Oratorio en ze was vergezeld van edele heren en gevolgd door een knecht. Het muziekkorps stond voor de deur. Don Bosco trad haar tegemoet en nodigde haar uit heel het instituut te bezoeken. Hij leidde haar naar de kerk, knielde er en zei tot de prinses: - "Mevrouw, hier is het Allerheiligste!" - Zij sloeg een kruis, knielde er als goede christen en stond niet op eer Don Bosco het deed.

De prinses was heel enthousiast over het onthaal, de muziek, de zang, het bezoek aan de werkhuizen en het aantal leerlingen. Bij haar thuiskomst stuurde ze een telegram aan de minister haar man: - "Kom van Don Bosco's instituut; ben volledig voldaan; gelukkig dat ik één van de wonderen van de XIXe eeuw leerde kennen."

Rattazzi antwoordde haar: "Ik was er zeker van dat je goed zou ontvangen worden. Ik ben tevreden omdat je met eigen ogen dat wonder hebt gezien. Zodoende zul je me niet langer tegenspreken, zoals je altijd deed, wanneer ik je zei dat Don Bosco misschien het grootste wonder van onze eeuw is."

En hij stuurde een dankbrief aan Don Bosco.

Op dezelfde dag waarop prinses Solms het Oratorio bezocht, schreef een heilige kloosterlinge van adellijke afkomst aan D. Francesca. Zij was de uitstekende presidente van de Oblaten di S. Francesca Romana di Torre de'Specchi, Moeder Maddalena Galeffi, die met de rijkdom van haar deugden, haar liefde en nederigheid een pijnlijke tegenstelling scheen te zijn met de berekende hoffelijkheid van de romanschrijfster en dame uit de grote wereld:

" ... Wees er zeker van dat het mij aangenaam is van u nieuws over onze Don Bosco en zijn huizen te vernemen. Mijn gezondheid is redelijk goed; mocht deze van Don Bosco ook zo zijn; maar naar ik hoor van de ridder van Santo Stefano, is zij zeer broos. O! moge de Heer hem tot het geluk van allen bewaren! Groet hem en zeg dat hij de verscheidene gebeden niet mag vergeten alsook de vragen die ik hem "mondeling" of schriftelijk meegedeeld heb, en dat hij mij aanbeveelt bij Jezus in het H. Sacrament. En doet u hetzelfde voor haar die door de bel naar het koor geroepen wordt en ophoudt met schrijven."

Daags daarna stuurde Don Bosco een nieuw schrijven aan ridder Oreglia waarmee hij hem de reis naar Rome aankondigde van Don Cagliero en een reisgenoot; zij zouden er deelnemen aan de feestelijkheden van het Eeuwfeest, aan de heiligverklaring van 25 gelukzaligen, martelaren voor het merendeel en aan de zaligverklaring van 205 Japanse martelaren. Alvorens echter te vertrekken, begaf D. Cagliero zich samen met D. Bonnetti naar Lanzo om er de retraite te preken.

In dezelfde brief begon Don Bosco weer over het boek van het Eeuwfeest te praten en over de noodzaak van een goede leek, die de betwiste rechtszaken in de congregatie zou kunnen behandelen.

Torino, 22 mei 1867.

Dierbare heer Ridder,

D. Savio en D. Cagliero zullen u al ons nieuws geven; daarom beperk ik mij ertoe u te zeggen dat ik aan verscheidene personen die u mij genoemd hebt, geschreven heb; wat de zaak van het boek betreft, houd ik mij aan wat uw broer Giuseppe mij gezegd heeft.

Als u geld over hebt, zend het ons; want wij hebben er nodig vooral op deze dagen dat iedereen er ons vraagt; met uitzondering van de giften voor bekomen gunsten, komt er niets binnen.

Als u te Turijn teruggekeerd bent, zullen wij u echt algemeen procurator moeten maken van de betwiste rechtszaken, omdat het ambt van procurator niet geschikt is voor de priester.

Morgen schrijf ik u een andere brief die u dinsdag zult ontvangen.

Zorg ervoor mij nieuws te geven over Mgr. Fratejacci en D. Pellegrini, enz. "Vale die omnibus amicis in Domino. Amen."

uw zeer genegen vriend
Pr. Bosco Gio.

Op vrijdag 24 mei vond de plechtigheid plaats van Maria, Hulp der Christenen en hoewel het werkdag was, werd er in de communiteitsmis, in de kerk van de H. Frans van Sales, toch muziek gemaakt en was er een groot aantal communies. Op die dag publiceerde Don Bosco een rondschriften over het oprichten van een kapel in de nieuwe kerk die aan de Heilige Harten van Jezus en van Maria zou toegewijd worden.

Oratorio

van de H. Franciscus van Sales
Torino-Valdocco.

Een bloem ter ere van Maria, Hulp der Christenen.

Germinavit sicut lilium.

Uw gift is als een lelie
die ontspruiten zal op
het altaar van Maria.

Osea c. XIV, V. 6.

Te Turijn, in de wijk Valdocco, is er een kerk in opbouw, die toegewijd is aan Maria, Hulp der Christenen. De werken zijn reeds goed gevorderd, en zo deze hemelse weldoenster verder haar werk zegent, dan geloof ik dat het dit jaar kan klaarkomen en misschien ook ingewijd kan worden voor de goddelijke eredienst.

Verscheidene vrome dames uit andere steden van Italië heb-

" ben zich in een geest van godsvrucht verenigd om te zorgen voor
" de inwendige versiering van het gebouw. Deze uiting van edelmoe-
" dige liefde zette de dames van Turijn aan, om door hun weldadig-
" heid mee te werken en zij vroegen om een onderschrijving in te
" zetten; hiermee willen ze middelen inzamelen tot het oprichten
" van een kapel, die zou bestaan uit een altaar, een communiebank
" en een schilderij, dat de Heilige Harten van Jezus en Maria voor-
" stelt, aan wie de kapel zou toegewijd worden. Om te beantwoorden
" aan dat vrome verlangen, heb ik besloten deze uitnodiging te for-
" muleren.

" De kapel zal minder of meer rijk aan versiering zijn vol-
" gens de giften die ervoor gestort worden en men zal geen kosten
" sparen en ze zal zo niet waardig, dan toch minstens aan de hoog
" vereerde Koningin des Hemels en aan haar goddelijke Zoon aange-
" naam zijn.

" Iedereen kan dit jaar een maandelijks gift doen; men kan
" die onmiddellijk storten of ook volgens verlangen in de loop van
" dit jaar, zoals u zien kunt op de kaart hierbij. Wie niet kan mee-
" helpen met stoffelijke middelen of het niet nodig oordeelt, wordt
" verzocht minstens een "Ave Maria" te bidden voor diegenen die er
" aan meehelpen.

" Als de kapel klaar is, zal er een lijst gemaakt worden met
" naam en voornaam van degenen die meewerkten aan dit liefdadige
" werk; en dezen zullen zeker een bijzonder deel hebben in de ver-
" diensten van de godsvruchttoefeningen aan dit altaar van de Heili-
" ge Harten van Jezus en Maria.

" De giften en de ingevulde kaarten kan men sturen aan onder-
" getekende, of aan de persoon die uit liefde tot Maria er zich mee
" belast deze uitnodigingen te verspreiden.

" Ik besluit met de woorden die gepaard gingen met de eerste
" gift van de liefdevolle paus Pius IX, toen men met de bouwwerken
" begon: "God zegene allen die deel zullen nemen aan de oprichting
" van dit gebouw; moge deze kleine gift van de paus machtiger en
" edelmoediger navolgers hebben, die meewerken om de godsvrucht tot
" de hoogverheven Moeder van de Zaligmaker hier op aarde te vermeer-
" en deren uit te breiden en zo het aantal van haar vereerders die
" haar eens in de hemel omringen, te doen aangroeien.

"
" Torino, 24 mei 1867. uw zeer verplichte dienaar
" Feest van Maria, Hulp der Christenen. Pr. Giovanni Bosco.

Het inschrijvingsformulier was aldus opgesteld:

" Ter ere van Maria, Hulp der Christenen, voor een altaar en
" kapel die toegewijd worden aan de HH. Harten van Jezus en Maria
" in de in opbouw zijnde kerk in Valdocco te Turijn:
" offer en betaal ik voor deze keer fr.
" offer ik elke maand van dit jaar fr.

" offer ik in de loop van dit jaar fr.
"
" Turijn 1867. Handtekening.
"
" Adres Via Nummer Verdieping

Don Bosco had de verspreiding van deze kaarten aan uitstekende weldoeners toevertrouwd; daarvan blijven er ons slechts twee herinneringen.

" Eerw. Heer Don Bosco,
"
" In de hoop u persoonlijk te kunnen groeten heb ik tot nu toe
" gewacht om u de opbrengst van de inschrijvingskaarten te zenden,
" waarmee u mij belast hebt; ik zend er u slechts drie; van de an-
" dere, die nog ontbreken, werd er een gezonden aan Hoogeerw. Heer
" Mgr. Calabiana; deze antwoordde dat hij er zich mee bezig zou hou-
" den zodra hij genezen was; de tweede werd overhandigd aan gravin
" Morelli Casanuova, die ze wellicht al met haar gift teruggezonden
" heeft; de derde gaf ik aan de familie Camerana en ik geloof dat
" de juffrouw haar gift al gestuurd heeft...
" Laat mij toe u te herinneren aan uw belofte ons te Albug-
" nano een bezoek te brengen...
"
" 6 augustus 1867. Emilia Curbis.

De tweede vinden wij in een brief van Don Bosco aan Moeder Maddalena Galeffi.

" Verdienstelijke mevrouw de Presidente,
"
" Wees er zeker van, mevrouw moeder, dat ik niet zal na-
" laten u en uw religieuzen bij de Heer in de H. Mis aan te bevelen;
" zo doen ook de jongens in hun gemeenschappelijke gebeden en commu-
" nies.
" U zegt mij dat u bereid bent nog andere dingen te doen
" voor de kerk. "Deo gratias"! de H. Maagd belone u voor alles. Het
" is nochtans goed dat u mij uitleg geeft om niet het ene voor het
" andere te nemen. Ridder Oreglia liet mij weten dat u van plan was
" tweeduizend goudstukken te geven voor een kapel in onze nieuwe
" kerk; en daarom had ik een altaar besteld dat in de mate van het
" mogelijke de HH. Harten van Jezus en Maria waardig zou zijn. Wel-
" nu, ik weet niet of u ook nog, behalve deze gift het inzicht hebt
" uw liefdadigheid uit te breiden voor iets anders; doch daartoe zou
" u zich in alle vrijheid moeten uitspreken om niets te zeggen of te
" ondernemen wat u verrast. Wat de betalingen betreft, deze mogen
" bij schijven en met uitstel gedaan worden.

" Wat u ook doet, ik zal niet nalaten de H. Maagd te bidden
" opdat zij u duurzame heiligheid, gelukkige dagen en het paradijs
" schenke. En dankbaar noem ik mij
" uw zeer verplichte dienaar
" Pr. Gio. Bosco.

Op de dag van Maria, Hulp der Christenen, gaf D. Rua nieuws aan de ridder over hetgeen Don Bosco deed.

" Turijn, 24 mei 1867.
" Dierbare heer Ridder,
" Ik heb u veel dingen te zeggen en te vertellen; ik zal
" trachten kort te zijn. In huis is er heel wat nieuws. Finino is
" naar het paradijs gevlogen. "Requiem aeternam dona ei Domine."
" Wij hebben verscheidene dagen een missionaris uit Verona
" gehad; hij was vergezeld van een zwarte die hij meegenomen had,
" toen hij uit Afrika terugkwam: deze morgen is hij weer naar de
" missies vertrokken: als hij kan, zal hij ons een zwartje zenden.
" In het algemeen gaat het goed met de jongens; zij hebben
" hun retraite gehouden; ze werd door Kan. Eula van Mondovi ge-
" preekt; naar het schijnt hebben zij het goed gedaan; bid dat zij
" de vruchten ervan mogen bewaren. Don Bosco's gezondheid is goed,
" maar de Heer beproeft hem op verscheidene manieren; nochtans ver-
" draagt hij alles met zijn gewone kalmte en overgave. U werd wel op
" de hoogte gebracht door hemzelf, veronderstel ik, over ene ervan.
" Ik noem er u een enkele: de gunstprijis op de spoorwegen werd ons
" ontnomen. Wij werden daarin gelijk gesteld met de andere opvoe-
" dingsinstituten. De oorzaak daarvan lag op geen manier bij ons.
" Maar de Madonna troost Don Bosco op andere wijzen.
" Een huisvader kwam ten volle zijn leed bij Don Bosco uit-
" storten, omdat zijn rechterhand verlamd was en zijn gezin er bij-
" gevolg onder leed. Don Bosco moedigde hem aan om al zijn vertrou-
" wen op Maria te stellen. Alvorens de kamer te verlaten, schreef
" hij met de hand die hem sinds verscheidene jaren veel last veroor-
" zaakt had, op een blad, dat ik bewaar, de woorden: "Maria, Hulp
" der Christenen, help mij..."
" Tijdens de eerste dagen van de maand deed Don Bosco een
" reis naar Saluggia om de pastoor gerust te stellen, die bedreigd
" werd door moordenaars; al tweemaal hadden zij geprobeerd hem te
" vermoorden en daarna waren zij vast besloten hem van kant te
" helpen bij een andere gelegenheid. Wat er gebeurd is tussen hem
" en de pastoor, weet ik niet, maar wat ik weet is dat hij van de
" trein gestapt is te Livorno Vercellese en dat hij naar Saluggio
" moest per rijtuig. Ze zaten met vier in dezelfde koets. De koet-
" sier en de twee anderen waren druk bezig met Don Bosco; zij toon-
" den hem de

" mooie velden en vertelden hem over de melkerijen waar ze voorbij-
" trokken; het was een druk gepraat toen plots alle vier een gewel-
" dige sprong maakten. Drie werden tegen de grond geworpen. Don
" Bosco zei onmiddellijk: Maria, hulp der Christenen, help mij, en
" kon op de koets blijven. Gelukkig hadden de anderen slechts wat
" schrammen en blauwe plekken. Het voertuig was tegen een stootpaal
" terechtgekomen, waar de koetsier niet op gelet had. Toen de drie
" van de grond opstonden, beschuldigden ze elkaar dat ze niet opge-
" let hadden, dat zij sommige huizen en dingen niet hadden moeten
" aanwijzen en dat ze op die manier de koetsier verstrooid hadden.
" Don Bosco bracht de vrede terug: - "Waarom toch beschuldigt ge
" mekaar? Ge zijt toch alle drie onschuldig. Het paard heeft er
" geen schuld aan, want het liep rustig door, de koets is er ook de
" oorzaak niet van, want ze is in heel goede staat en de koetsier
" heeft er ook geen schuld aan en ook gij niet die aan het praten
" waart, aangezien iedereen met de beste gevoelens bezielde was om
" het zijne te vertellen. De schuld... de schuld ligt bij hem die
" de stootpaal in de grond zette." Iedereen lachte hartelijk, hoe-
" wel ze de kneuzingen nog voelden; daarna stapten zij weer op en
" kwamen zonder verdere ongelukken thuis.

" Maar nu basta, voor de volgende keer iets anders. Mocht de
" moeder van Spazzacampagna nieuws over haar oudste vragen, zeg haar
" dat zijn gezondheid niet verslechterd is en dat wij slechts een
" gelegenheid afwachten om hem volgens haar verlangen te sturen. Ve-
" le groeten aan uw broer, aan Mgr. Manacorda enz. Breng goed de
" Maria-maand door en bid voor

"
"

Uw zeer genegen in J.M.
Pro Rua Michele.

Daarmee was het Oratorio beroofd van zijn gunstbiljetten op het spoor, wat een vermindering van 75 procent betekende. Rekening houdend met het aantal leerlingen, die tot alle streken van Italië behoorden, met het feit dat de een of andere vaak naar zijn geboortestreek geroepen werd en met de afstand die velen moesten afleggen, namen de onkosten van het Oratorio daardoor in hoge mate toe. Onder de jongens waren er tweeëntwintig, die door het ministerie van Openbare Werken en door de directie van het spoor aanbevolen waren en door Don Bosco aanvaard en opgenomen waren, zoals uit de registers blijkt.

Hij verloor er de moed niet bij en schreef aan de directie van het Spoor. Zijn brieven leveren het bewijs dat zijn geest rustig bleef, zelfs te midden van de tegenkantingen.

" Hooggeachte Heer Directeur Generaal,

"

" Het is al anderhalf jaar geleden dat deze verdienstelijke
" directie aan de arme jongens van ons huis een reductie schonk van
" drie vierde van de prijs van het reisbiljet op de spoorwegen van

" Boven-Italië. Onverwachts werd die gunst ingetrokken; het was voor
" onze jongens een erge zaak, daar sommige jongens niet meer naar
" huis konden terugkeren.

" Toen de reden daarvan gevraagd werd, haalde men vooral twee
" feiten aan. Het eerste gebeurde te Castagnole della Lanze; sommige
" familieleden van de jongens die naar onze instelling kwamen,
" trachtten met hen binnen te geraken om van dezelfde gunst te ge-
" nieten. Doch de stationschef kwam het te weten en weigerde het
" reiskaartje niet alleen aan hen die trachtten te bedriegen maar
" ook aan de jongens zelf.

" Het andere feit viel voor te Saluzzo, toen een jongen om
" reden van ziekte naar huis gegaan was. Tegen ons bevel in, had
" hij zijn gezegeld papier aan anderen gegeven, die niet tot ons
" huis behoorden. Het bedrog werd ontdekt en de bedriegers werden
" aan de Rijkswacht overgeleverd. Daarin vervulden de stationschefs
" hun plicht.

" Doch onze administratie had met deze feiten niets te maken;
" integendeel, zij zorgde ervoor dat er niets van dien aard zou ge-
" beuren en vroeg aan alle bedienden van de spoorwegen ons te helpen
" om elke wanorde die zich in verband met deze gunst zou voordoen,
" te beletten.

" Nu verzoek ik u, heer Directeur, mij te laten weten of deze
" gunst ontnomen wordt door de administratiedienst, of dit een tij-
" delijke schorsing is of een definitieve beslissing; en indien
" het onmogelijk is de gunst in haar geheel terug te krijgen, dan
" vraag ik u aan de arme jongens dezelfde reductie te geven, die
" men gewoonlijk aan de behoeftigen geeft.

" Hier doe ik u opmerken dat ik, in antwoord op deze gunst,
" verscheidene kinderen van spoorwegbeambten aanvaard heb; ten-
" gevolge van de dood van hun ouders of van andere omstandigheden
" waren zij totaal verlaten geraakt en verkeerden in uiterste nood;
" het waren er zo ongeveer een twintigtal. Verscheidene andere wor-
" den nog verwacht; hieruit besluit ik dat de gunst weer volledig
" verleend wordt, zoals de vroegere administratie dat deed ten
" voordele van de arme kinderen van spoorwegarbeiders die door de
" respectieve chefs aanbevolen werden.

" Hiermee bedoel ik niet dat ik die jongens op straat zal
" zetten, indien men mij deze gunst definitief weigert; integendeel,
" ik zal mijn uiterste best doen om ze hier te houden en er nog an-
" dere op te nemen; doch de nood zal er mij toe dwingen het aantal
" te beperken, omdat mij de middelen ontbreken.

" In elk geval verzoek ik u, Hooggeachte, de toestand van
" duizend tweehonderd jongens in welwillende beschouwing te willen
" nemen; zij steken hun smekende handen naar u en naar de heren
" beheerders van de spoorwegen van Boven-Italië uit en vragen hun
" de grootst mogelijke gunst te verlenen. Van mijnentwege beloof ik
" alle middelen, die mij zullen aangewezen worden, aan te wenden om
" elk misbruik, dat uit deze gunst kan voortvloeien, te beteugelen.

" Dankbaar en eerbiedig heb ik de eer mij te mogen noemen,
" Van U, Hooggeachte,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 31 mei 1867.

Na enkele mondelinge besprekingen nam de directie van de Spoorwe-
gen de redenen van Don Bosco aan en verleende een reductie van 50 per-
cent.

" Turijn, 6 juli 1867.
" Hooggeachte Heer,
" U verwaardigde zich mij te laten weten dat de vermindering
" van drie vierde op het tarief van het vervoer voor mijn arme jon-
" gens geweigerd werd, maar dat de prijs tot op de helft werd her-
" leid. Ik reken het tot mijn plicht u eerbiedig hiervoor te danken;
" hoewel die gunst mij zonder enige schuld van mijnentwege ontnomen
" werd, aanvaard ik toch met de meest oprechte dank die vermindering
" die u ons hebt willen toestaan.
" Eerbiedig verzoek ik u, mij een model van briefje te willen
" bezorgen om in de stations aan te bieden, zonder dat ik elke keer
" verplicht ben een regelmatige aanvraag te moeten doen; want deze
" formaliteit maakt de toestemming moeilijk en in de meeste gevallen
" levert de toestemming geen resultaat op. Want sinds enkele dagen
" werden al verscheidene aanvragen gedaan, doch de toelating kwam
" altijd aan op een dag dat de jongens al vertrokken waren. En zo
" men voor elke keer een speciale aanvraag moet doen, dan zal dat
" zeker een grote storing in uw diensten teweeg brengen, daar meer
" dan twaalfhonderd jongens minstens tweemaal per jaar op die wijze
" hun aanvraag moeten doen.
" Ten andere, ik heb nog altijd de vaste hoop dat er een tijd
" zal komen - en wellicht ligt die niet meer zover af - dat mijn ar-
" me jongens opnieuw mogen genieten van drie vierde reductie, waar-
" van wij al hebben genoten en waarvan andere inrichtingen van dit
" soort steeds genieten.
" Maar wat er ook verleend wordt, in naam van mijn armen ben
" ik u uiterst dankbaar en wens ik alle beheerders van de Maatschap-
" pij van de Spoorwegen van Boven-Italië alle goeds van de hemel toe
" en teken met de meeste hoogachting
" van u, zeer geachte,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Bosco Gio.

Intussen had Turijn zijn nieuwe aartsbisschop in de persoon van
Mgr. Alessandro Ottaviano Riccardi van de Graven van Netro. Hij werd te
Biella op 23 mei 1808 geboren en was achtereenvolgens clericus en hof-
kapelaan, kanunnik van de hoofdkerk, aalmoezenier van koning Carlo

Alberto en daarna in 1842 bisschop van Savona; zijn karaktertrek was de goedheid. Om zijn liefdadigheidswerken was hij zozeer geliefd in Savona, dat hij gewend had bij de gedachte dat hij moest vertrekken; hij had gebeden en smeekbrieven naar paus en koning gestuurd; alles was echter nutteloos gebleken en hij moest zich neerleggen bij zijn nieuw kruis en naar Turijn komen. Tot dan toe was hij bewonderaar en vriend van Don Bosco geweest. Hij was hem te Rome gaan bezoeken en Don Bosco had hem een tegenbezoek gebracht. De waardige prelaat ontving hem met een buitengewone uitbundigheid en zette hem zijn vele plannen uiteen; hij zou hem de leiding van het klein seminarie van Giaveno en van Bra willen toevertrouwen evenals het seminarie van Chieri. Hij stelde alle vertrouwen in Don Bosco, wat de opvoeding van de clerus betrof. Bij het afscheid van de eerbiedwaardige had de aartsbisschop hem gezegd: - "Reken altijd op mij op alle gebied; ik wil uw zeer genegen vriend zijn!" - En Don Bosco was naar Turijn teruggekeerd, het hart vol hoop omdat hij een beschermer, die hij met de dood van Mgr. Fransoni verloren had, had weergevonden.

Te Turijn aangekomen, ging de aartsbisschop bij zijn broer logeren. Daags daarop verscheen hij, als eenvoudig priester gekleed in het Oratorio, zodat de portier hem niet herkende. Hij vroeg om Don Bosco te spreken; maar die was niet thuis. Hij wachtte nog een tijdje, maar Don Bosco daagde niet op; dan zei, hij tot de portier: - "Wanneer Don Bosco weergekeerd is, zeg hem dat de aartsbisschop in persoon naar het Oratorio gekomen is in de hoop het genoegen te hebben hem de eerste een bezoek te brengen. Na deze woorden ging hij weg.

Door zoveel voorkomendheid getroffen, haastte Don Bosco zich 's anderendaags naar het paleis van de graven di Netro. De aartsbisschop ging hem tegemoet en onthaalde hem feestelijk; na heel wat onderwerpen behandeld te hebben, zei Don Bosco: - "Monseigneur, u kunt mij veel helpen in een heel voorname zaak, waarmee ik bezig ben."

- "Stel u eens voor dat ik u niet zou willen helpen; met alle genoegen".

- "U moet weten dat ik begonnen ben met een nieuwe religieuze sociëteit..."

- "Gij? Een kloostergemeenschap?" - En hij stond verbluft omdat de zaak hem zo heel nieuw voorkwam. Don Bosco begon daarop te vertellen over de voorbije gebeurtenissen en zijn huidige moeilijkheden. Monseigneur had tot dan toe gemeend dat Don Bosco's instelling eenvoudigweg diocesaans was en daarom helemaal van hem afhing. Toen hij nu vernam dat ze bedoeld was op wereldvlak, van Rome zou afhangen en bijgevolg noodzakelijkerwijs vrijstelling wilde bekomen van de onmiddellijke afhankelijkheid van de ordinarius, toonde hij zich ontzet alsof hem een belediging was aangedaan en zei: - "Ik meende dat u volledig in mijn bisdom zou gewerkt hebben en dat u mij zou geholpen hebben ten voordele van de mij toevertrouwde zielen!" En gelijk iemand die een erge tegenkanting kent, stuurde hij Don Bosco erg koel weg. Daarna groeide die koelheid

nog aan, alleen maar omdat er personen waren, die in het hart van de voortreffelijke prelaat wantrouwen tegenover het Oratorio verwekten.

Op 26 mei hield hij zijn plechtige intrede in de hoofdkerk volgens het oude ritueel en met grote toeloop van volk. Don Bosco liet hem een huldebetoon overhandigen waarvan wij in de archieven de eigenhandig geschreven tekst gevonden hebben.

"Op de verlangde dag - waarop Zijne Hoogwaardige Excellentie - Mgr. Alessandro van de Graven Riccardi di Netro - Bisschop van Savona, Aartsbisschop van Turijn - zijn plechtige intrede deed te midden van zijn juichende volk - gaven de priesters, de clerici, de jongens van het Oratorio van de H. Frans van Sales, van de H. Jozef, van de H. Aloysius - van het college van de H. Filippus Neri te Lanzo - een onbeduidend teken - van hun tedere en grote kinderlijke verering - met deze woorden: enz.

Daags na die plechtige intrede waaraan de jongens van het Oratorio Don Bosco en zijn priesters in superplie deelgenomen hadden, begaf de dienaar Gods zich, samen met Don Cagliero naar het aartsbisdom. Don Cagliero vertelt ons over het bezoek. Zij werden in een zaal binnengebracht; Zijne Excellentie trad binnen, groette hen en nodigde hen uit te gaan zitten. Hijzelf nam plaats vlak tegenover hen, op een niet gewone afstand van Don Bosco! "O"! riep D. Cagliero bij zichzelf uit, dat loopt hier misschien slecht af!... - En inderdaad, zonder een zinspelning te maken op de feestelijkheid van gisteren en op het huldebetoon van het Oratorio, vroeg Monseigneur zonder meer: "Waarmee kan ik u van dienst zijn, Don Bosco?"

- "Ik kom om mij zelf en mijn congregatie aan uw bescherming aan te bevelen."

- "Heel goed, heel goed."

- "Wij zullen alles doen, wat wij kunnen om altijd onder uw bevelen te blijven werken."

- "Daar twijfel ik niet aan."

- "En op geen enkele manier willen wij in gebreke blijven, wat de eerbied betreft, die wij u verschuldigd zijn. En wij bidden Z. Exc. te geloven dat wij hem in alles tevreden willen stellen."

- "Wees gerust; ik zal geen oorlog met u voeren."

Don Cagliero kon zich niet langer bedwingen: "Dat begint slecht (herhaalde hij bij zichzelf), "dat zet slecht in!"

- De samenspraak verliep inderdaad gedurende een tijdje koel, heel koel, omdat de aartsbisschop alleen maar koude en korte antwoorden gaf.

Bij hun terugkeer liet D. Cagliero Don Bosco opmerken dat de woorden "Ik zal u de oorlog niet verklaren", een teken waren van weinig goede vooruitzichten. Daarop antwoordde de dienaar Gods zonder meer: "O laten wij hopen, laten wij hopen!"

Intussen werden de dagen te Turijn feestelijker door het aantal prelaten, die in de stad vertoefden om de bisschopswijding toe te dienen of te ontvangen. Mgr. Savio werd in de kerk "Corpus Domini" gewijd en Mgr. Galletti in die van Cottolengo.

Don Bosco haastte zich hun de verschuldigde eerbetuiging te gaan brengen en zodoende keerde hij voor de derde keer terug naar het aartsbisdom. Mgr. Riccardi en zijn adellijke familie had aan het Oratorio vaak weldaden bewezen; en daardoor deed die kilheid, waarvan hij de oorzaak niet inzag, hem leed. Monseigneur bezat een ziel zonder bitterheid of hoogmoed en een hart, dat erg gevoelig was voor elk contrast waarmee zijn genegenheid in botsing kwam. En die genegenheid was niet alleen vaderlijk, maar echt moederlijk; kwistig strooide hij ze in zijn bisdom uit en was bereid hiervoor om het even welk offer te brengen. Zijn gevoeligheid nam toe door de herinneringen aan Savona, door het vorderen van de jaren en door de ongemakken, die ze meebrachten. Bijgevolg stond het hem niet aan een instituut te zien, dat hij geliefd had, omdat hij het diocesaans waande en dat nu niet rechtstreeks van hem afhing. De genegenheid, die de salesianen van zijn bisdom aan Don Bosco toedroegen, scheen hem een vermindering van de genegenheid die zij aan hem verplicht waren. In die zin gingen sommige raadgevers aan het insinueren. Toen hij eens in de sacristie van het Oratorio de pontificale gewaden aantrok om de zegen te geven en op twee rijen honderd en meer als clerici geklede jongens tegenover hem geschaard stonden, kusten die heren hem meer dan eens de hand en herhaalden luidop: - "U, Excellentie, u bent onze vader... wij hebben geen andere vader dan u... O! goede vader!" - Wij waren daar zelf bij aanwezig en tekenden het op. Het was een zeker niet verdiende les, die men aan de salesianen wilde geven! Monseigneur was nooit vijand van het Oratorio; en als er tussen hem en Don Bosco contrasten waren, dan moet de oorzaak daarvan niet gezocht worden in dat gezegende hart!

Wij hebben deze bladzijde neergeschreven opdat men zou zien dat het nieuwe kruis dat voor de dienaar Gods bestemd was, geen gevolg was van een slechte zielsgesteldheid van de nieuwe kerkelijke overste.

Don Bosco had zich ondertussen opnieuw naar de aartsbisschop begeven, maar er werd hem geantwoord dat hij bezig was en hem niet kon ontvangen. Toen hij terug in het Oratorio was, stelde de eerbiedwaardige direct volgende schriftelijke memorie op; hij stuurde ze aan Zijne Excellentie om hem het doel van de vrome salesiaanse sociëteit te leren kennen.

" SOCIETEIT VAN DE H. FRANCISCUS VAN SALES.
"
" Van deze gemeenschap maken deel uit: priesters, clerici en
" leken, die hun redding zoeken in het beoefenen van de naastenlief-
" de:
" 1° door godsdienstonderwijs aan de meest arme en onbeschermden
" jeugd, vooral op zon- en feestdagen, zoals gedaan wordt in het
" Oratorio van St.-Jozef, St.-Aloysius en de H. Franciscus van
" Sales.

" 2° door het opnemen van de meest verlatenen, hun een onderdak en
" eten te geven, hun een ambacht aan te leren, om later door hun
" arbeid de kost te verdienen.

" Men neemt er ook aan voor de studie, kosteloos of tegen
" een gering kostgeld, op voorwaarde dat zij zich buitengewoon
" goed gedragen, dat wil zeggen, enige hoop laten om de kerke-
" lijke loopbaan te kiezen, dit gebeurt in het huis, genaamd
" Oratorio van de H. Franciscus van Sales, van S. Filippo Neri
" te Lanzo en van S. Carlo te Mirabello, waar ongeveer tweehon-
" derd jongens wetenschappelijk en godsdienstig onderricht ont-
" vangen.

" 3° door het geven van retraites, novenen en godsdienstlessen daar
" waar er bij gebrek aan materiële middelen niet gepreekt wordt.

" Daarbij behoort ook de verspreiding van goede boeken met
" alle middelen die de kerkelijke overheid zal aanraden.

" Om de eenheid van geest en tucht in dit soort heilig apos-
" tolaat te bewaren, is er een sociëteit van personen nodig
" die onder de leiding van de kerkelijke overheid die regels
" van wijsheid en naastenliefde bestuderen en beoefenen die men
" slechts door ondervinding kan leren.

ONTSTAAN VAN DEZE SOCIETEIT

" Deze sociëteit begon in het jaar 1841. Enige priesters
" hiielden zich op zon- en feestdagen met arme jongens bezig. Mgr.
" Frasoni was steeds leids- en raadsman voor alles wat er gedaan
" werd. Hij verleende verscheidene bevoegdheden in betrekking met
" het toedienen van de sacramenten en de predicatie; in 1846 raadde
" hij de priester Bosco aan de manier te bestuderen om te komen tot
" een regelmatig beheer van de Oratoria in een congregatie van per-
" sonen, die gemeenschappelijk zouden leven met een regel voor hen
" en voor de Oratorio's.

" In 1852 keurde dezelfde aartsbisschop bij middel van zijn
" vicaris-generaal het reglement van de Oratoria goed en stelde de
" Pr. Bosco aan als hoofd ervan, met de nodige en opportune bevoegd-
" heden voor deze stichting. Doch hij drong er steeds op aan een ge-
" schreven reglement te maken voor de geestelijken die reeds in een
" soort gemeenschap leefden, zoals men nu leeft. Het reglement werd
" geschreven, maar door de omstandigheden kwam men niet tot een re-
" gelmatige goedkeuring.

" In 1858 raadde mij dezelfde aartsbisschop aan naar Rome te
" gaan om de zaak persoonlijk met de paus te bespreken. De H. Vader
" stelde een plan van een religieuze sociëteit op, zodat de leden
" ten aanzien van de Kerk ware religieuzen zouden zijn, maar vrije
" burgers ten aanzien van het burgerlijke gezag. Ik heb getracht de
" gedachten van de H. Vader neer te schrijven en ik heb alles in
" hoofdstukken en artikels ingedeeld, die het actuele reglement vor-
" men. Dit werd gedurende zes jaar beoefend.

" In 1864 zond men aan de congregatie van bisschoppen en Regu-
" lieren een memoriaal, de constituties en de aanbevelingsbrieven

" van de ordinarius van dit aartsbisdom, van de bisschop van Cuneo,
" zaliger gedachtenis, van Mondovì, van Acqui, van Casale, van Susa.
" Op 1 juli van dit jaar vaardigde de regerende Paus Pius IX
" een decreet van "Lof" uit over genoemde congregatie, prees ze aan
" en stelde de overste van de sociëteit aan alsook zijn opvolger, in
" geval van overlijden. Door dit decreet werd het bestaan van de so-
" ciëteit bekrachtigd.
" Er werden aan hetzelfde decreet 13 opmerkingen toegevoegd die alle
" bijna letterlijk aangenomen werden en in het reglement ingepast.
" Men maakte enkel een opmerking aangaande de wijdingsbrie-
" ven; want bij ons bestaat er geen congregatie met eenheid van
" huizen waar de overste het recht niet heeft om de wijdingsbrieven
" te geven. Zie nota apart.

De nota apart luidde:

" In de maand januari van dit jaar werd een nieuw smeek-
" schrift aan de H. Vader gezonden samen met het reglement van de
" sociëteit dat gewijzigd was volgens de opmerkingen van de con-
" gregatie van Bisschoppen en Regulieren. Men vroeg de definitieve
" goedkeuring van de sociëteit, of minstens de voorlopige bevoegd-
" heid de wijdingen te laten doen "titulo mensae communis". De H.
" Vader en dezelfde congregatie waren er niet tegen, doch schenen
" niet bereid om de tweede gunst te verlenen, eer de sociëteit defi-
" nitief was goedgekeurd. Van de andere kant, scheen het nochtans
" dat de H. Vader en de zeer eerbiedwaardige leden van de herhaal-
" de malen genoemde Congregatie tot een regelmatige goedkeuring
" wensten te bekomen. Samen met die goedkeuring zou men dan én de
" bevoegdheid hebben om de wijdingsbrieven te geven én de bevoegd-
" heid om ten titel van "mensae communis" de wijdingen te laten toe-
" dienen.
" Men dacht in het algemeen dat het goed was de komst van de
" nieuwe aartsbisschop van Turijn af te wachten; want hier was het
" voornaamste huis gelegen.

De memorie ging verder en eindigde met de gegevens:

" ACTUELE TOESTAND VAN DEZE SOCIETEIT
"
" De leden die nu deel uitmaken van deze sociëteit zijn ten
" getale van ongeveer driehonderd: priesters, clerici en leken.
" Er zijn drie huizen: een te Turijn, een ander te Lanzo en
" een derde te Mirabello. Al het onderwijzend personeel, de assis-
" tenten en het leidend personeel leven volgens de regel van de
" sociëteit van de H. Franciscus van Sales.
" Hier te Turijn zijn er drie zondagsratoria: dat van de
" H. Franciscus van Sales te Valdocco, van St.-Aloysius bij het
" Valentino, van St.-Jozef te S. Salvario, waar meerdere duizenden
" kinderen op zon- en feestdagen komen spelen, godsdienstles en

" onderwijs krijgen.

" Er zijn aanvragen om verscheidene andere huizen te openen;
" maar eerst wacht men met het grootste verlangen de hoogste goed-
" keuring af van de sociëteit door de H. Stoel.

" Indien Z. Hoogwaardige Exc. Mgr. Riccardi, onze zeer ver-
" eerde aartsbisschop dit werk, dat begonnen werd door zijn voor-
" ganger, kon voleindigen, d.w.z. dat hij de absolute meester zou
" zijn van de huizen en van de personen, dan zullen wij hem als
" de voornaamste weldoener van de sociëteit inschrijven; en zolang
" zij zal bestaan, zullen steeds speciale gebeden gedaan worden
" voor hem die het werk tot het verlangde doel gebracht heeft.

"
"

Pr. Giov. Bosco.

Ondanks alle genoemde moeilijkheden zal, zoals wij zullen zien,
op 1 maart 1869, de sociëteit door Rome goedgekeurd worden.

H O O F D S T U K LXVIII.

De Letture Cattoliche zetten hun roemrijke zending voort. Bij het einde van de maand mei verscheen een derde boekje als hulde aan St.-Pieter en aan de paus. - St.-Pieter te Rome - Drama in drie bedrijven geschreven voor het Eeuwfeest van de marteldood van de Prins der apostelen, door P. Giulio Metti, van het Oratorio van de H. Filippus Neri te Florence. Het was in verzen geschreven volgens de melodrama's van Metastasio.

Het werk viel zo in de smaak dat er twee uitgaven van gemaakt werden en het werd in verschillende colleges opgevoerd met warm applaus van de toeschouwers. Als inleiding liet de schrijver een brief drukken die gericht was aan hem die hem gevraagd had het werk samen te stellen.

" Aan de dierbare vriend,
" D. Giovanni Bosco,
" Directeur van het Oratorio H. Franciscus van Sales.
"

" Hierbij hebt u het drama dat u mij verzocht te schrijven
" voor uw "Letture Cattoliche." Het onderwerp dat u mij voorstelde
" was niet minder zwaar dan edel en kon inderdaad niet opportuner
" zijn, gezien de omstandigheden van dit jaar; het Eeuwfeest van
" het martelaarschap van de glorieuze apostelen Petrus en Paulus.
" Als dan de onsterfelijke Opperherder en Vader Pius IX, die onver-
" vaard het vissersbootje bestuurt, zonder vrees voor de storm die
" de wereld ondersteboven zet, de bisschoppen van de katholieke
" wereld uitnodigt om samen met hem, met ongewone luister de plech-
" tigheid van deze gelukkige dag te komen vieren, als tweehonderd
" miljoen gelovige harten over de hele wereld ongeduldig wachten op
" de weergalm van deze gezagvolle stemmen die tot hun onderricht en
" steun op deze dag in het Vaticaan zullen weerklinken, dan wil ik
" gaarne op uw verzoek, ook mijn kleine bijdrage van lof aan St.-
" Pieter aanbieden.

" Ik schrijf voor jongens, u weet het; maar daarom zal mijn
" pover werk niet schaars aan vruchten zijn; integendeel, ik ver-
" wacht dat zij dubbel zo groot zullen zijn. Als jongens mijn ver-
" zen van buiten geleerd hebben, zeggen zij ze gaarne op voor vol-
" wassenen; en zij die het geduld niet hebben om ze te lezen, luis-
" teren er gaarne naar als ze door die onschuldige lippen uitgespro-
" ken worden en ze worden zelfs er door ontroerd. Zo hebben het de
" jongens van het Oratorio van S. Filippo Neri willen doen, zo zul-
" len die van uw Oratorio van de H. Franciscus van Sales het doen,
" zo zullen honderden en duizenden over geheel Italië het doen en

" velen zullen rustig horen vertellen over de twee laatste levens-
" jaren van St.-Pieter, die zo een nauw verband houden met het dog-
" ma van de eenheid van de Kerk en van het primaatschap van de paus
" van Rome.

" Dit was wel uw bedoeling, toen u mij als thema opgaf:
" "St.-Pieter te Rome", en ik heb er mij degelijk voor ingezet. De
" eerste komst van St.-Pieter te Rome onder Claudius heb ik achter-
" wege gelaten omdat ze te ver af ligt; maar ik heb ervoor gezorgd
" dat alle gebeurtenissen van zijn tweede komst te Rome onder Nero
" gegroepeerd werden, zonder af te wijken van de geschiedkundige
" waarheid, zowel kerkelijke als profane. Op deze wijze zal de een-
" voudige vertelling van de laatste daden van St.-Pieter te Rome
" dienen om de historische waarheid heilzaam in de harten van de
" gelovigen te prenten nl. dat Petrus persoonlijk uit Antiochië naar
" Rome kwam, dat hij de laatste dagen van zijn leven in Rome door-
" bracht, dat hij te Rome zijn bloed vergoot voor Jezus Christus en
" dat bijgevolg de Stoel van Petrus te Rome is. Dat is een zeer be-
" langrijke waarheid, die een eenheid vormt met de dogmatische waar-
" heid van het primaatschap van jurisdictie door Jezus Christus
" overgedragen aan St.-Pieter, en die de eerbiedige gehoorzaamheid
" versterkt in de harten van de gelovigen voor de paus van Rome. Op-
" volger van St.-Pieter, plaatsvervanger van Jezus Christus op
" aarde, hoofd en leraar van alle christenen, centrum van de eenheid
" in de katholieke Kerk.

" In evenveel notities zult u de bronnen vinden en ook veel
" teksten waaruit ik de feiten leerde kennen en de gedachten geput
" heb die ik in mijn dramatische vertelling heb ingeschakeld; iets
" wat ik nooit gedaan heb in mijn andere gewijde drama's. Ook hier-
" in heb ik uw raad die zeer opportuun was, gevolgd gezien de na-
" tuur en de belangrijkheid van het onderwerp.

" Als iemand verlangt de geschiedenis van de laatste jaren
" van St.-Pieter preciezer te kennen, kan hij de waardevolle "Osser-
" vazioni storico-cronologiche" raadplegen die verleden jaar te
" Rome gepubliceerd werden in de drukkerij Salviucci door Mgr. "Do-
" menico Bartolini" onder de titel: "Over het jaar LXVIII van de
" gewone tijdrekening, waarschijnlijk het jaar van het martelaar-
" schap van de glorieuze Prinsen der apostelen Petrus en Paulus.

" Indien het werk niet helemaal geslaagd is volgens uw ver-
" langen, geef de schuld ervan aan mijn onbekwaamheid, niet aan mijn
" tekort aan goede wil. In elk geval daar het meer uw werk is dan
" het mijne en bedoeld is om enigszins de liefde en de godsvrucht
" voor de glorieuze prins der apostelen te doen opleven, ben ik
" zeker dat u er heel tevreden zult over zijn.

" Firenze, uit het Oratorio van St.-Filippus Neri,

" 2 februari 1867.

Heel de uwe

Giulio Metti van het Oratorio

Een vierde boekje, dat ook weer hulde bij de plechtige omstandigheden

van St.-Pieters Eeuwfeest bracht, verscheen half juni om in de maand juli verspreid te worden. Over de oude pelgrimstocht te Rome naar de graven van de apostelen bilgelegenheid van het 18de Eeuwfeest van de marteldood van de prinsen der apostelen Petrus en Paulus, door priester Emilio Ruggieri. Het is een boekje dat veel belangrijke dingen meedeelt en teruggaat naar de oorsprong van St.-Pieterspenning en naar die van de tijdelijke macht: "Ik wens", zegt de schrijver, "dat dit een eerbiedige hulde weze van mijn verering voor de Apostolische Stoel."

Terwijl Don Bosco zich op die manier teder verbonden voelde met de Apostolische Stoel en met de plaatsvervanger van Jezus Christus, verwaardigde de Heer zich meermaals aan te tonen dat de gebeden en de zegeningen van de eerbiedwaardige hem welgevallig waren.

D. Rua, prefect van het Oratorio, werd in die maand mei verschillende nachten door zo een erge pijn in een hand gekweld, dat hij verplicht was uit zijn bed op te staan; het was hem niet mogelijk de slaap te kunnen vatten. In tegenwoordigheid van D. Gioachino Berto gaf Don Bosco hem de zegen en bad; daarna zei hij hem een noven tot Maria, Hulp der Christenen te doen en zich in de Heilige Mis vol vertrouwen bij haar aan te bevelen, vooral bij het opheffen van de hostie: - "Heb vertrouwen, zei hij hem, en niet alleen hoop!" - Welnu, D. Rua had zijn noven nog niet beëindigd, of hij was helemaal genezen. Zo verhaalt en getuigt het D. Rua zelf.

Gio. Battista Revello, leerling van de derde gymnasiale, schreef op 29 mei 1867:

"Toen ik op 22 mei, omstreeks 2.30 u. in de namiddag in de klas zat, werd ik door een erge verkoudheid gegrepen en ik had de klas nog niet verlaten of ik werd door een zware hoofdpijn gekweld, die mij heel de avond met koude bijbleef. 's Anderendaags 's morgens was het gedaan, maar op de 4ste viel de koorts op hetzelfde uur weer op mij. Daags daarna was het over; op de 26ste echter keerde eerst de koude weer en daarna een vreselijke koorts. Op de 27ste stond ik in de morgen bij de ziekenzaal en Don Bosco kwam daar voorbij. Ik kuste hem de hand en direct vroeg hij mij waaraan ik leed. Ik antwoordde hem dat de koorts mij de ene dag overviel en dan weer niet. Daarop vroeg Don Bosco:

- "Is het vandaag de dag van de koorts?"
- "Nee, maar morgen wel."
- "Als je morgen weer koorts hebt, zul je het mij zeggen en zal ik je de zegen geven."

Op de 29ste was ik uitgeput door de koorts, die mij daags te voren weer overvallen had en wachtte ik op dezelfde plaats dicht bij de ziekenzaal op Don Bosco, die bij het voorbijgaan vroeg of ik koorts gehad had. Ik antwoordde van ja: - "Kom naar mijn kamer en ik zal je de zegen geven", zei hij mij. Ik ging er blij heen; hij deed mij knielen en hijzelf knielde ook. Na een kort gebed tot Onze-Lieve-Vrouw, legde hij

een hand op mijn hoofd en daarna zegende hij mij. Op dat ogenblik trad een vakjongen de kamer binnen en Don Bosco zei tot hem: "Bid ook jij voor die jongen." - Daarna zei hij tot mij: - "Tijdens de drie dagen die nog overblijven van de Mariamaand, zul je drie Onzevaders, Weesgegroeten, Gloria's en een Wees gegroet o Koningin gaan bidden voor het Allerheiligste; doe het echter met groot geloof."

"Ik deed bereidwillig, wat Don Bosco mij bevolen had en kreeg voortaan geen koude, geen koorts en geen hoofdpijn meer.

"Dit is een door Maria bewerkte genade door bemiddeling van Don Bosco." Don Ghioachino Berto, die zijn assistent was op de slaapzaal Sint-Jozef, legt getuigenis af van de waarheid van dit verhaal.

Uit Villafranca Piëmonte kwamen man en vrouw, die door clericus Pignolo uit dezelfde streek gezonden waren, naar het Oratorio. Zij droegen hun lief zoontje van 8 of 9 jaar; hij was er slecht aan toe en zijn benen waren zo verlamd, dat hij tot dan toe nooit een stap had kunnen zetten. Hij werd bij Don Bosco gebracht en door hem gezegend; daarna beval hij hem op zijn voeten te gaan staan en te lopen. Heb vertrouwen in Maria, zei hij hem, en strek de gebrekkige voet uit! - Het kind durfde het niet, maar tenslotte gehoorzaamde het aan het herhaalde bevel en met de hulp van de ouders, voerde het dat bevel uit, de benen werden soepel en het kind begon vrijelijk uit zichzelf te stappen. Bij dat gezicht riep de vader vol verbazing uit:

- "Contace! Zie eens hoe flink hij stapt!"

En de vrouw weende van vreugde, maar waarschuwde haar man: - "Zo een woord mag je niet zeggen, dat past niet." Zij groetten Don Bosco en verlieten het Oratorio met de belofte zo vlug mogelijk terug te keren om hun hemelse weldoenster in de nieuwe kerk te komen bedanken. Toen ze uit hun streek kwamen, hadden ze - of de een of de ander - hun zoontje voortdurend op de arm moeten gedragen; en nu stapte hij uit zichzelf en zonder de hulp van iemand anders op zijn genezen benen. Omdat hij nooit had kunnen gaan, zagen zijn ouders hem nu en dan enigszins onbeholpen doen en leerden hem hoe hij moest gaan door te zeggen: - "Zet nu deze voet vooruit en dan die." Getuige van dit feit was clericus Donato uit Saluggia, die het aan D. Berto Gioachino en aan D. Angelo Savio vertelde; deze hadden het jongetje voor en na de zegening gezien. Donato zat in de wachtkamer. Ook D. Rua getuigt erover.

In onze gedenkschriften lezen we:

"1° juni. Don Bosco zegt: "Ik begrijp niet hoe wij vooruitgaan. Deze week kwamen mij wegens verkregen gunsten verscheidene duizenden franken toe." Toen hij 's avonds bij D. Gioachino zat, die alleen aan het avondmalen was, vertelde hij hem: - "Gisteren liep ik door Turijn en daar komt een jongen van een 8 of 9 jaar op mij af en zegt: O! Don Bosco!" "En wie ben je?" antwoordde ik hem. - "Kent u mij niet! Ik ben de jongen die u zoveel dagen geleden gezegend hebt. Bekijk mij eens! Ik ben gene-

zen! Hier is het geld, dat ik u vanwege mijn moeder moet geven. De Madonna heeft mij die genade geschonken." - "En jij", zei ik hem, "jij moet uit erkentelijkheid jegens Maria trouw je plichten vervullen."

"Niet lang voor het bezoek van die jongen kwam zijn zuster, die erg ongesteld was, door pijnen in de rug gefolterd werd en inzag dat menselijke hulpmiddelen geen baat brachten, naar de sacristie van het Oratorio om zich te laten zegenen. Ik zegde haar dat zij enige gebeden moest opzeggen en een noveen tot Maria, Hulp der Christenen moest doen.

"Op zekere dag loop ik door een van de lanen van de stad en zie, daar komt een meisje toegelopen; het komt voor mij staan en roept uit: - "Don Bosco, kent u mij niet? Ik ben het meisje, dat u op die dag in de sacristie van het Oratorio gezegend hebt. Na de noveen hielden al mijn pijnen op en nu ben ik perfect genezen."

Ten slotte nog dit: "Deze week werd me omstreeks 10 uur een jongetje gebracht van een 5 jaar, die zo doof was dat hij een kanonschot niet eens had kunnen horen. Welnu, ik zegende hem en klopte daarna lichtjes in de handen naast zijn oren. De kleine keerde zich op slag om en bekeek mij lachend. Wat is de Madonna toch goed!".

En de hemelse moeder zorgde tevens dat ook Don Bosco verlost werd van de grootste angst van die dagen. Uit Rome bereikten hem brieven, die hem grote troost brachten.

" Rome, 29 mei 1867.
"
" Eerw. Don Bosco,
"
" Zoals ik u beloofd heb in mijn vorige brief, die u naar ik
" hoop wel zult ontvangen hebben, schrijf ik u opnieuw. Ik ben bij
" P. Angelini geweest en heb hem de "verklaringen" en de andere pa-
" pieren gegeven. Hij zei mij wat er te doen viel: 1° dat men nu
" absoluut geen "papieren" of "verdedigingen" of "verklaringen" mag
" zenden zonder ze eerst te hebben meegedeeld of aan P. Modena of
" aan de kard. prefect van de Index. Zoniet zou de zaak kwalijk kun-
" nen genomen worden en nadeel hebben; 2° dat ik voor mezelf of voor
" anderen deze toelating kon bekomen van P. Modena of van de kardi-
" naal; 3° dat volgens zijn mening er een andere belangrijker zaak
" moest bekomen worden; en dat is dat u in de voorrede van de verbe-
" terde editie niet verplicht wordt te zeggen dat u deze uitgave
" doet "op bevel"; wat enigszins de betamelijkheid kwetst. Daarom
" raadde hij mij aan bij P. Modena te gaan. Ik ging er heen en zei
" hem dat, aangezien ik in onrechtstreekse betrekking stond met Don
" Bosco via mijn broer enz., Don Bosco mij geschreven had "dat hij
" een nieuwe editie moest maken" (ik zei niet dat ik iets afwist van
" het Votum enz., maar sprak alleen over het feit en het bericht van
" de tweede editie)om enige zaken die hem aangewezen waren te verbe-

" teren en dat hij dat in de voorrede moest bekend maken. - Zonder
" opdracht van Don Bosco, die bereid is om alles te doen wat hem
" gezegd wordt, maar op eigen initiatief heb ik P. Modena verzocht
" mij te zeggen "welke de minst harde formule was" waarmee Don Bosco
" dit bevel moest uitdrukken.

" Hij onthaalde mij heel goed en zei dat het voldoende was te
" zeggen dat... op raad van geleerde personen en geleerde theologen
" hij gemeend had een nieuwe uitgave te moeten doen om enige onnauw-
" keurigheden te verbeteren, en dat hij gaarne een gunstig gevolg
" gaf aan die raadgevingen.

" Hij verzekerde mij tweemaal dat dit volstond. Toen zei hij
" mij: Ik kan u beschouwen als een procurator van Don Bosco: u zou
" hem bijgevolg het Votum kunnen meedelen, en doe het zo: kom Vrij-
" dag bij mij en ik zal u schriftelijk overhandigen wat men wenst
" verbeterd te zien...

" Ik heb aanvaard te gaan. Ik zal u dan het papier zenden
" dat P. Modena mij zal geven en intussen meen ik u aangenaam te
" zijn met u over dit alles in te lichten...

" "Over de verklaringen" zullen wij een andere keer spreken.
" Ik sluit mijn brief en ben

" uw zeer genegen dienaar G.
" Oreglia S.J.

" P.S. - Frederico maakt het heel goed en denkt u bovenstaande din-
" gen te vertellen - maar misschien zegt hij ook niets. Wat
" de "verklaringen" betreft, zal ik ze op een of andere ma-
" nier in omloop brengen, omdat het billijk is zekere dubbel-
" zinnigheden uit de hoofden te praten. - Maar om geen kwaad
" te doen in plaats van goed, meen ik dat u het goedvindt dat
" ik mij aan de gegeven raadgevingen houd.

Twee dagen daarna zond dezelfde pater hem een andere brief.

" Rome, 31 mei 1867.

" Eerw. Don Bosco,

" Ik hoop dat u mijn vorige brieven ontvangen hebt: en om
" mij gerust te stellen verlang ik er bericht over, dat wellicht al
" onderweg is. Deze morgen was ik bij P. Modena en vond er integen-
" deel de bijliggende brief waarin hij eigenhandig en met zijn naam
" die bovenaan vermeld is (daarom zal deze brief "als document" moe-
" ten bewaard worden), de "verbeteringen" noemt die "alleen" moeten
" gedaan worden. Daaruit ziet u dat niet met alle opmerkingen van
" het Votum rekening werd gehouden.

" Voor het ogenblik zend ik u dit. "Over de verklaringen"
" zullen wij later spreken; aangezien enkel de genoemde punten moe-

" ten verbeterd worden, schijnt het nutteloos te zijn verklaringen
" te geven over de opmerkingen die niet in beschouwing worden geno-
" men. Overigens zegt u mij maar wat u erover denkt.

" Ik zie Frederico niet, maar zodra ik hem zie meen ik dat
" het goed zou zijn hem van alles op de hoogte te brengen. Geheel
" de uwe "in Domino. Memento mei."

"
"

Uw zeer genegen
G. Oreglia.

Dit was de nota door pater Modena geschreven.

" "Weg te laten."
"

" Wat gezegd wordt over de gouverneur van Antiochië (gedoopt
" met de naam van Teofilo) in betrekking met St.-Pieter.

" Zich strikter aan het verhaal van St.-Lucas houden waar
" men spreekt over de verlossing van St.-Pieter uit de kerker door
" de engel.

" De bewering dat St.-Pieter een dode tot het leven riep,
" nadat Simon de Magiër het eerst beproefd had schijnt ongegrond te
" zijn. Wat gezegd wordt op blz. 192 zou het vermoeden kunnen wek-
" ken dat de overtreding van elk gebod van God de overtreding is
" van een geloofspunt. Op blz. 192 moet volgende periode weggelaten
" worden: "Ik vind dat het ten andere goed is hier terloops de raad
" te geven aan allen die over dit onderwerp schrijven of spreken het
" niet te beschouwen als een geloofspunt, en dit weze gezegd zowel
" voor katholieke als voor protestanten."

Turijn was in die dagen in feeststemming. Op 30 mei, plechtigheid van de Hemelvaart van de Heer, zegende de aartsbisschop met assistentie van de bisschoppen van Biella, Mantova, Aosta en Asti in de kapel van het Hof het huwelijk in van Hertog Amedeo d'Aosta met prinses Maria Vittoria della Cisterna. Don Bosco schreef in naam van alle jongens aan Zijne Koninklijke Hoogheid een brief vol eerbiedige en genegen gelukwensen met de belofte van gebeden en dank voor de ontvangen weldaden. Waarop hij volgend antwoord ontving:

" Huis van Z.K.H. de Hertog van Aosta. - N.239 - Antwoord op
" de brief van Don Bosco van 29 mei 1867.
"

"
"
"

Turijn, 8 juni 1967.

" Z.K.H. de Hertog van Aosta waardeerde ten zeerste en aan-
" vaardde op speciale wijze uw gevoelens van genegen toewijding,
" zeereerw., bij gelegenheid van zijn huwelijk. De verheven Prins

" is er u zeer dankbaar om en verzoekt u de tolk te willen zijn bij
" al uw leerlingen van zijn grote welwillendheid en dankbaarheid.
" Gelieve te aanvaarden de gevoelens van mijn hoogste achting
" De 1° Veldadjutant
" Grootmeester van het Huis van
" Z.K.H. R. Morra.

Op 30 mei had een andere plechtigheid vele harten verblijd. Mgr. Eugenio Galletti had bezit genomen van zijn bisdom Alba en in het Oratorio werd de meimaand besloten. Eer Don Bosco de brief van P. Oreglia, die die op 29 mei geschreven was, ontvangen had, schreef hij aan ridder Oreglia.

" Turijn, 30 mei 1867.
" Dierbare Heer Ridder,
" Zaterdagavond zal de bisschop van Mondovi naar Rome ver-
" trekken; laat het aan zijn vrienden weten. Hij wenst ook u te
" zien; hij logeert te S. Maria sopra Minerva.
" Als u deze brief ontvangen hebt, spreek er dan over met uw
" broer; en om u geen last te bezorgen, vraag hem dat hij mij mee-
" deelt of het document dat ik gezonden heb in betrekking met het
" "Centenarium van St.-Pieter" waardevol is: indien hij oordeelt dat
" er iets aan moet veranderd worden, dat hij mij dan zegt of ik
" een ander moet maken. Houd er rekening mee: wat ik hem gezonden
" heb, werd voorgelezen aan en besproken met Mgr. Gastaldi, die zon-
" dag gewijd wordt. Mgr. Colli voor Alessandria wordt op dezelfde
" dag geconsacreerd te Novara.
" Dr. Biffi uit Milaan komt op dit ogenblik toe in het Orato-
" rio; hij vraagt naar u en zendt u groeten met gevoelens van oprech-
" te vriendschap.
" Deze morgen heeft de bisschop van Aosta hier mis gelezen.
" Deze avond doet de bisschop van Mondovi de sluiting van de Maria-
" maand.
" De rest zaterdag. Iedereen groet u en verwacht nieuws. God
" zegene ons en geloof mij
" uw zeer genegen in J.C.
" Pr. Bosco.
" P.S. - De zaak van het beeld werd geregeld op de 23ste, vigilie
" van Maria, Hulp der Christenen.

Onze gedenkschriften zeggen: "Vandaag donderdag 30 mei, gaf Mgr. Ghilardi, bisschop van Mondovi, ons in de kerk volgende voornemens mee voor onze Mariamaand:

"Beloof de Madonna altijd haar vereerders te wezen. Bied haar uw zuiverheid, vraag haar u te bewaren en u haar nederigheid te schenken, u te helpen haar te kunnen navolgen in haar naastenliefde, gehoorzaamheid en gelatenheid in alles aan de goddelijke wil. Leg u een speciale gods- vruchttoefening op tot haar eer: bijvoorbeeld uw zintuigen versterven en personen van het andere geslacht niet bezien, gelegenheden vluchten en veel bidden. Vraag haar daarenboven: voor u: dat zij u zichtbaar of minstens onzichtbaar zou bijstaan in het stervensuur, dat zij u liever zou laten sterven dan nog een doodzonde te doen. En voor mij: dat ik eerder door de bliksem getroffen zou worden dan nog een enkele vrijwillige dagelijkse zonde te bedrijven. Bid haar dat zij u helpe om het geloof te bewaren en dat zij van u allen zoveel H. Aloysiussen zou maken." Daarop gaf hij hun de zegen.

"Tijdens die week hadden wij zes bisschoppen die ons kwamen bezoeken; vier van hen deden de communitetsmis."

Mgr. Ghilardi, dominikaan, was Don Bosco ook komen groeten alvorens naar Rome af te reizen. Opnieuw had hij met hem gesproken over de opmerkingen aangaande het Eeuwfeest. De dienaar Gods was in zijn nederigheid bereid de hem aangewezen opmerkingen te verbeteren; maar de waarheid heeft ook haar rechten. Dat meende ook de bisschop van Mondovi die hem - zoals ook de bisschop van Saluzzo gedaan had - aangeraden had de Ophelderingen neer te schrijven waarvan hij een afschrift verlangde, dat door clericus Giuseppe Bertello gereedgemaakt was. Bij het afscheid beloofde Mgr. Ghilardi hem dat hij voor hem ten beste zou spreken bij zijn medebroeder Mgr. Modena, secretaris van de Congregatie van de Index en dat hij, als dat nodig mocht blijken, aan de paus zelf de toelating zou vragen om de Ophelderingen voor te leggen. Nadat Monseigneur Ghilardi uit Turijn vertrokken was, schreef Don Bosco opnieuw naar Rome.

" Dierbare Heer Ridder,

"

" U spreekt niet over uw terugkomt naar Turijn deze maand.
" U kunt minder doen voor het materiële, maar veel voor het morele.
" Spreek veel met de bisschop van Mondovi, die dinsdag te Rome zal
" zijn in het klooster van de Minerva. Zorg ervoor mij de tekening
" van het altaar van St.-Jozef te sturen. Veel groeten aan de familie Bentivoglio.

" Als u geld nodig hebt, zeg het, wij willen niet dat er u
" iets ontbreekt, hoewel onze financiës er niet best voor staan.

" Te Rome ziet u theol. Fissore en theol. Rovetto; mocht er
" hun geld ontbreken bezorg het hun. Aangezien markiezin V... in
" nood is, zou u haar niet voor een bepaalde tijd een lening kunnen
" vinden? Denk er eens aan.

" Alles gaat goed. Maria, hulp der Christenen, vermenigvuldigt
" meer dan ooit haar wonderen, waardoor, Goddank, onze zaken snel en
" met de meeste voldoening vooruit gaan. Veel groeten aan onze be-

" kende vrienden. Uw broer Giuseppe bewijst ons een weldaad, die
" wij hem nooit kunnen vergoeden, tenzij met onze gebeden. God ze-
" gene hem. Amen.
"
" Turijn, 2 juni 1867.

Zeer genegen vriend
Pr. Gio. Bosco.

Met de goede gang van bovengenoemde zaken was de maand mei geëin-
digd en de kroniek verhaalt verder:

"Tijdens deze maand vereerde Don Bosco ons bijna altijd met zijn tegen-
woordigheid en sprak ons vooral na de avondgebeden toe. Onder de vele
dingen die hij ons zei, wil ik u enige woorden aanhalen die hij tot ons
richtte tijdens de retraite.

" - "Wie niet helemaal in orde is met zijn geweten, moet ons verwitti-
gen en niet verder uitstellen." - En elke avond haalde hij enige prakti-
sche gevallen aan, om ons te leren hoe wij ons moesten gedragen ten op-
zichte van de veelvuldigheid van biecht en communie. Hij zei dat ieder-
een op een vastgestelde tijd te biecht moest gaan en voor zoveel het mo-
gelijk is, nooit van biechtvader moest veranderen. Men moet aan de
biechtvader alles bekend maken. De biecht moet kort zijn, openhartig.
Nooit de schuld op anderen schuiven, doch alles op zich nemen.

En boven alles riep hij uit: - "Zorg ervoor altijd te doen wat de
biechtvader u aanraadt en zijn vermaningen in acht te nemen. Dan zult ge
het bewijs hebben en de gegronde hoop dat de Heer u vergeven heeft.
Biecht om de veertien dagen of elke week en gaat ook elke dag te commu-
nie, zo de biechtvader het u toelaat. Doe elke dag uw godsvrucht oefenin-
gen. O, zo Domenico Savio nu naar het Oratorio zou komen en zien hoe
weinig dagelijkse communies er zijn, hij zou zeker zeggen: maar is dit
dan het Oratorio niet meer, waar ik geleefd heb, waar de Heer mij ge-
plaatst heeft om mij te redden? Hoe komt het dat in mijn tijd, toen wij
nog maar met honderdvijftig waren, allen op enkele uitzonderingen na,
bijna dagelijks te communie gingen in de Mariamaand en dat onze houding
toen zo eerbiedig was! En nu? O, wat een bedroevend gezicht! Men voelt
zich niet goed in de kerk! Onder de 800 jongens zijn er nauwelijks een
60 of 70 die dagelijks te communie gaan! Bijgevolg scheidt moed, laten
wij van goede wil zijn om deze vermaningen niet te verdienen. Breng elke
dag tijdens de speeltijd een bezoek aan het H. Sacrament en aan Maria,
Hulp der Christenen, opdat zij ons helpe heilig te worden."

Na deze woorden vinden wij een aantekening die bewijst wat wij al
eerder gezegd hebben.

Don Bosco zei aan de jongens die bij hem te biecht kwamen, van
goede wil waren en zich slechts van kleine dingen beschuldigden: Als er
slechts deze kleine zaken zijn, kus dan de medaille of het kruisbeeld,
maak het voornemen daar beter op te letten, vraag vergiffenis en ga dan
gerust te communie.

"Soms gaf hij hun volgende penitentie: Bid het "Veni Sancte Spiritus" ter ere en tot glorie van de H. Geest, opdat hij u steeds verlichte op de weg van de Heer, die tot de zaligheid leidt en u helpe om te volharderen tot aan de dood.

Hij gaf ook de raad aan God vergiffenis te vragen voor de eertijds verloren tijd en te beloven hem in de toekomst goed te gebruiken."

De kroniek gaat ook verder met een zeer korte inhoud te geven van zijn avondwoordjes tijdens de maanden mei en juni; wij zullen ze samenbundelen volgens het verloop van de feiten.

Don Bosco zei tot de jongens:

" 28 mei.

"

" Deze maand deden sommigen het slecht; sommigen deden het
" goed. Laten we nu allen van goede wil zijn om de maand op de beste
" wijze te eindigen, daar de Madonna ons vele genaden wil geven, te
" meer dat iemand onder u naar de hemel wil gaan, wellicht nog voor
" het einde van juni. Laten wij voor hem 's morgens en 's avonds
" een "Onze Vader" bidden. Ik wil niet zeggen dat hij die zal ster-
" ven recht naar de hemel zal gaan, maar toch, als hij niet recht-
" streeks gaat, zullen wij hem zo spoedig mogelijk in het paradijs
" helpen door onze gebeden en door zijn verdiensten tijdens zijn
" ziekte. Bid ook voor mij, voor een genade die mij betreft, maar
" die toch helemaal tot uw voordeel strekt.

" 3 juni.

"

" Don Bosco zei 's avonds na de avondgebeden: - Er zijn twee
" grote plechtigheden in deze wereld. De ene is de openbare tentoon-
" stelling te Parijs, de andere is het vieren van het Eeuwfeest van
" Sint-Pieter. De ene toont alles wat de kennis van de mensen kan
" voortbrengen, de andere toont ons een eeuwige onvergankelijke
" godsdienst. Maar hoe groot ook, toch zijn de menselijke groothe-
" den klein in vergelijking met de geestelijke. Een kleinigheid is
" voldoende om ze te vernietigen.

" Intussen moet ik u zeggen dat de cholera weer opgedoken is
" in de streek van Venetië, dan te Bergamo en te Milaan en nu in
" een Canavees dorpje. Zij is verschrikkelijker dan verleden keer,
" want weinigen genezen.

" Willen wij zeker zijn er geen slachtoffer van te worden?
" Laten wij dan de zonde vermijden en beloven ze nooit meer te be-
" drijven; want het is de zonde die de kwaal van de cholera over
" ons brengt en de zonde voert ons naar de dood.

" 4 juni 1867.

"

" Woorden van Don Bosco: - Kijk, ten tijde van Savio Dome-
" nico, hoorde ik zaterdagavond biecht tot 11 u. en 's morgens tot
" 9 u. in de voormiddag. Maar nu is er slechts een deel van de jon-
" gens die te biecht komt en het zijn bijna altijd dezelfde. Er
" zijn er nog altijd die hun Pasen moeten houden, zowel onder de de
" studenten als onder vakleerjongens. Dat dezen er aan denken hun
" rekening met God in orde te brengen. Er zijn er ook die proberen
" Don Bosco te bedriegen met te zeggen dat ze bij deze of gene te
" biecht zijn geweest op die of die morgen. Maar een paar dagen la-
" ter ondervroeg ik hen; zij herinnerden zich hun vorig antwoord
" niet meer; zij gaven de naam van een andere biechtvader op ofwel
" duiden zij een andere dag aan. Er zijn er dan die gedurig van
" biechtvader veranderen en kunnen er niet toe komen hun levenshou-
" ding te verbeteren.

" Dat is een grote vergissing: ze bedriegen zichzelf. Ze
" doen als een zieke die gedurig van dokter verandert. Hoe kunnen ze
" dan genezen? De dokter moet eerst de oorzaken van de ziekte leren
" kennen en al de fasen ervan, zoniet zal hij zich vergissen en het
" zal niet de schuld zijn van de dokter, doch die van de zieke. Kies
" dus een vaste biechtvader; maak hem alle geheimen van uw ziel
" bekend en in het stervensuur zult gij gerust zijn.

Intussen was Mgr. Gastaldi door aartsbisschop Mgr. Riccardi te Turijn tot bisschop gewijd in de kerk van de H. Laurentius. Op 9 juni, Pinksterdag, moest hij bezit nemen van zijn zetel; en wij bezitten de drukproeven van zijn eerste herderlijke brief die hij tot de inwoners van Saluzzo gericht had en in onze typografie had laten drukken.

Daags voordien kwam hij ook de H. Mis in het Oratorio celebreren. Onder de portieken was een troon geplaatst waarop hij na de dienst plaats nam aan de zijde van Don Bosco; D. Francesca las en gaf hem dan zijn gedrukte hymne, die volgende opdracht bevatte:

"Op de vigilie van de dag - waarop Zijne Hoogwaardige Exc. - Mgr. Lorenzo Gastaldi - bisschop van Saluzzo - zijn zeer geliefde bisdom - met zijn verheven aanwezigheid ging troosten - vragen de jongens van het Oratorio van de H. Frans van Sales - erkentelijk om zoveel gunsten met dit geringe teken - zijn herderlijke zegen."

Toen de hymne door de muzikanten gespeeld en nog een ander gedicht opgezegd was, stond Don Bosco op en zei:

- "Monseigneur, ik vraag twee gunsten. De eerste dat u dit huis altijd zou willen beschermen. En de tweede dat u telkens als u naar Turijn komt, ons zou komen bezoeken."

Monseigneur antwoordde:

- "Het eerste belooft ik van ganser harte, want u weet dat ik altijd van dit instituut gehouden heb. Wat het tweede betreft, kan ik dat niet beloven omdat ik niet weet, of de zaken mij dat zullen toelaten; wel belooft ik te komen, telkens als ik er de kans toe zie."

Na nog andere hartelijke woorden gaf hij op verzoek van Don Bosco, aan allen zijn zegen en zei: - "Benedictio Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti descendat super vos et potissimum super hunc sacerdotem Joannem Bosco et maneat semper!"

H O O F D S T U K L X I X .

Op Pinksterdag stuurde Don Bosco een brief aan alle salesianen waarin hij handelde over het doel waarmee men in de Congregatie van de H. Frans van Sales moest binnentreden en waarmee hij hun meedeelde dat de Congregatie misschien over niet lange tijd definitief goedgekeurd zou zijn. Onder onze documenten vinden wij geen spoor van die verzekering. Maar om- dat wij zijn eigenhandig geschrift van 24 mei feest van Maria, Hulp der Christenen 1867, in ons bezit hebben, zou men toch wel zeggen dat het feest van die dag hem geïnspireerd heeft om te schrijven en hem het toekomstvisioen levendiger heeft getoond. Hoe dat ook zij, hij liet er verscheidene kopies van trekken, wijzigde daarna zelf de datum en schreef met eigen hand het opschrift: "Aan D. Bonetti en aan mijn zonen van de H. Frans van Sales die te Mirabello wonen; - aan D. Lemoyne en aan mijn zonen van de H. Frans van Sales die te Lanzo woonachtig zijn. Het stuk droeg zijn eigen handtekening en naschrift: De directeur leze en legge uit, waar nodig!

Hieronder de kopie die voor de salesianen van het Oratorio bestemd was.

" Aan D. Rua en aan mijn andere dierbare zonen van de H.
" Franciscus, woonachtig te Turijn.
"
" Onze sociëteit zal waarschijnlijk weldra definitief goed
" gekeurd worden en daarom zal ik dikwijls tot mijn dierbare zonen
" moeten spreken. Daar dat niet altijd persoonlijk kan gebeuren,
" zal ik het minstens per brief trachten te doen.
" Ik zal dan beginnen met iets te zeggen over het doel van
" de sociëteit om dan later te spreken over haar particuliere
" regels.
" Het eerste doel van onze sociëteit is de heiliging van haar
" leden. Daarom moet iedereen die intreedt elke andere gedachte, el-
" ke andere bekommernis laten varen; wie zou binnengaan om er van
" een rustig leven te genieten, of om gemakkelijk zijn studies te
" kunnen doen, los te komen van de gehoorzaamheid aan zijn ouders
" of te ontsnappen aan de gehoorzaamheid van een overste, zo iemand
" zou een verkeerd doel nastreven, dat is niet meer volgens het "se-
" quere me"van de Zaligmaker, omdat hij zijn eigen tijdelijk voor-
" deel zou zoeken en niet het welzijn van de ziel. De apostelen wer-
" den door de Zaligmaker geloofd en er werd hun een eeuwig rijk be-
" loofd, niet omdat zij de wereld vaarwel zegden, maar omdat zij
" door haar te verlaten zich bereid verklaarden Hem in de beproe-
" vingen te volgen; en het gebeurde inderdaad zo; want zij offerden

" hun leven door arbeid, boete en lijden en stierven uiteindelijk
" als martelaren voor het geloof.

" En ook hij die in de sociëteit treedt in de overtuiging dat
" hij niet kan gemist worden, heeft geen doel. Iedereen prentte dit
" goed in geest en hart: te beginnen met de Algemeen Overste tot de
" laatste van de leden; niemand is onmisbaar in de sociëteit. God
" alleen is er het Hoofd van, de meester die er absoluut nodig is.
" Daarom moeten de leden zich wenden tot hun Hoofd, hun ware mees-
" ter, de beloner, tot God en uit liefde tot Hem moet elkeen zich in
" de sociëteit laten inschrijven. Uit liefde tot Hem moet hij wer-
" ken, gehoorzamen, alles wat hij bezit aan de wereld overlaten om
" op het einde van het leven aan de Zaligmaker te kunnen zeggen, die
" wij als model gekozen hebben : "Ecce nos reliquimus omnia et se-
" cuti sumus te: quid ergo erit nobis?"

" Terwijl wij dan zeggen dat elkeen in de sociëteit moet tre-
" den alleen beziel met het verlangen God te dienen met groter vol-
" maaktheid en goed te doen aan zichzelf, dan wordt daarmee bedoeld
" het ware goed, het geestelijke en het eeuwige. Wie een gemakkelijk
" leven zoekt, zonder zorg, treedt niet met een goed inzicht in onze
" sociëteit. Wij nemen als basis het woord van de Zaligmaker die
" zegt: "wie mijn leerling wil zijn, moet al wat hij in de wereld
" bezit, verkopen en aan de arme geven en mij volgen." Maar waar
" moet ik gaan, waar Hem volgen die geen palm grond had om zijn
" moede hoofd te laten rusten? "Wie mij wil volgen, zegt de Heer,
" volge mij met het gebed, met de boete, hij moet vooral zichzelf
" verzaken, het kruis van de dagelijkse moeilijkheden opnemen en
" mij volgen." "Abneget semetipsum, tollat crucem suam quotidie, et
" sequatur me." Maar hoelang moeten we hem volgen? Tot aan de dood
" en als het nodig is tot de dood van het kruis.

" Al wie tot onze congregatie behoort, wijdt zijn krachten aan
" het heilig apostolaat, aan het onderwijs of aan een andere pries-
" terlijke bediening, zelfs tot de gewelddadige dood in de gevange-
" nis of in de ballingschap, tot de dood door het zwaard, het water
" of het vuur, hij zal het lijden ondergaan en met Christus sterven
" op aarde om zich met Hem in de hemel te verheugen.

" Dit schijnt mij de betekenis te zijn van de woorden van
" St.-Paulus, die aan alle christenen zegt: "Qui vult gaudere cum
" Christo, oportet pati cum Christo."

" Een lid dat met deze goede gesteldheid binnentreedt, mag op
" niets aanspraak maken en moet met genoegen ieder werk aanvaarden.
" Onderwijs, studie, arbeid, predikatie en biechthoren in de kerk of
" buiten de kerk, de nederigste bezigheden, alles moet aanvaard wor-
" den met vreugde en bereidwilligheid, omdat God niet naar de waarde
" van een ambt ziet, maar wel naar de bedoeling waarmee het uitge-
" voerd wordt. Alle bezigheden zijn even edel, omdat zij even ver-
" dienstelijk zijn in de ogen van God.

" Mijn dierbare zonen, heb vertrouwen in uw oversten, want zij
" moeten rekenschap geven van uw werken aan God; daarom gaan zij uw
" bekwaamheden, uw neigingen na en beschikken erover overeenkomstig

" uw krachten, maar altijd tot Gods meerdere glorie en het welzijn
" van de zielen.
" O! Als onze broeders in die gesteldheid in onze sociëteit
" binnentreden, zullen onze huizen zeker een aards paradijs worden.
" De vrede en de verstandhouding zal heersen onder de leden van elke
" familie; de liefde zal het dagelijkse sieraad zijn van hem die be-
" veelt, de gehoorzaamheid en de eerbied zullen de stappen, de wer-
" ken en zelfs de gedachten van de oversten voorafgaan. In één woord,
" men zal een familie hebben van broeders rondom een vader die de
" glorie van God op deze aarde bevordert en Hem later zal beminnen
" en loven in de oneindige glorie van de zaligen in de hemel.
" God overlade u en uw arbeid met de zegen en de genade van
" de Heer, heilige uw daden en helpe u om in het goede te volharden.
" Turijn, 9 juni 1867. Zeer genegen in J.C.
" Pinksteren. Pr. Bosco Giovanni.

Diezelfde avond (9 juni) sprak de eerbiedwaardige aldus tot zijn jongens:

" Er is niet veel tijd meer voor de examens, zowel voor de
" clerici als voor de jongens. Goede moed. Houd altijd goed voor
" ogen dat de vreeze Gods het begin is van alle wijsheid: "Initium
" sapientiae timor Domini." Wilt ge de ware wijsheid bezitten? Ver-
" drijf de zonde en de gehechtheid aan de zonde uit uw hart en dan
" zult ge genoeg wetenschap bezitten om uw ziel te redden. Tijdens
" deze korte tijd die ons nog van de examens scheidt, breng dikwijls
" een bezoek aan Jezus in het H. Sacrament en de H. Maagd. En wilt
" gij goede examens maken? Beveel u dan bij Savio Domenico aan en
" wees er zeker van dat hij u helpt, als ge alles doet wat mogelijk
" is. Jongens van dit huis zegden dat ze niet klaar waren voor de
" examens, ze bevalen zich aan Savio Domenico aan en behaalden be-
" tere punten dan ze verwacht hadden. Met zijn bescherming zult gij
" niet verward geraken in de examens. Volg Savio na in gehoorzaam-
" heid en naastenliefde en wees gerust.
" Let erop 's morgens niet buiten het bed te studeren voor
" het opstaan; om de anderen die te bed zijn niet te storen, stu-
" deer in bed. Donderdags na de speeltijd en ook 's zondags, studeer
" gerust in uw vrije tijd; maar ik wil niet dat er gestudeerd wordt
" tijdens de speeltijden. Ik zeg dat omdat uw gezondheid mij erg ter
" harte gaat; ze heeft voorrang op de rest.

Onze "Memorie" geven ons nog andere woordjes van de dienaar Gods.

10 juni.

Deze avond nam Don Bosco als onderwerp een reis die hij deed van Moncaleri naar Turijn. Er zaten twee mannen met hem in de wagen. Een ervan zei dat hij heel lang geleden leerling van Don Bosco geweest was. De andere kritiseerde Don Bosco en zei dat het een nutteloos iets was zoveel geld te besteden aan de bouw van de kerk. Die twee hadden eerst Don Bosco niet herkend; hij trad met hen in gesprek tot zij ten slotte de priester die hen ondervroeg, toch herkenden.

Uit dit feit trok Don Bosco de les niet over de naaste te spreken, en als men erover spreekt, dan moet men er goed over spreken en nooit kwaad:

"Hij besloot: leert van Savio, Magone en Besucco het kwaadspreken te vluchten. Als de naaste gebreken heeft, laten wij ze verdragen. Nie-mand onder ons is volmaakt, laten we dan de gebreken de een van de andere verdragen."

11 juni.

's Avonds van die dag zei hij:

" Vandaag begint de noveen van de Madonna van de Consolata:
" het spijt mij dat ik er niet eerder aan gedacht heb; neem dit als
" voornemen tijdens de negen dagen: - veel ijver bij het vervullen
" van onze plichten in klas en studie en vooral bij de godsdienst-
" oefeningen. In één woord, goed uw tijd gebruiken. Denk dat "citi-
" us coelum et terram perierint, quam Maria aliquem se implorantem
" sua ope destituat."

" Morgen is het vasten voor wie de leeftijd heeft. De anderen
" raad ik een versterving aan.

" Morgen zal Mgr. Galetti de H.flis komen lezen; in deze
" streken aanzien de mensen hem als een heilige. Zorg ervoor dat
" hij geen slechte indruk van ons krijgt. Na de mis zal hij een
" korte preek houden.

12 juni.

Na de middag zei Don Bosco toen hij in de eetzaal door de jongens omringd was:

" Gisteren kwam een huismoeder honderd frank brengen die ze
" beloofd had voor de gezondheid van haar zoon. Dagen geleden was
" zij met die jongen naar hier gekomen om hem door mij te laten ze-
" genen. Ik gaf hem de zegen en zei hen een noveen te doen ter ere
" van Maria, Hulp der Christenen. Nauwelijks was hij thuis gekomen,
" zo vertelde de moeder, of hij vroeg om eten. Sinds vijf of zes
" maanden had hij de tering, moest altijd hoesten en kon niet eens
" zijn "minestra"

" eten. Vanaf die dag begon hij met smaak te eten, het hoesten bleef
" achterwege en hij is nu helemaal genezen.

Hij sprak ook 's avonds voor de hele communiteit:

" Ik ga u een gedachte meegeven, een grondregel. Beschouw de
" dingen van de wereld niet met een verrekijker met grote lenzen,
" maar met het blote oog, want een verrekijker vergroot de dingen
" zodat een korrel zand wel een berg lijkt. Alle dingen van de
" wereld zijn "een nietigheid". Wat zei Salomon nadat hij van al de
" genoegens van de wereld genoten had: "Alles is ijdelheid en kwel-
" ling van geest." En zie; alle dingen van de wereld moeten wij ver-
" laten. Als wij ze nu verlaten zal de Heer er ons voor belonen; als
" wij ze nu niet willen verlaten, zullen wij ze in ons stervensuur
" toch moeten achterlaten, maar zonder verdienste.

" Morgen zal de nieuwe bisschop van Alba, Mgr. Galetti onder
" ons zijn. Zorg ervoor u goed te gedragen, want hij is een heilige
" man. Onthoud goed wat hij ons aan het altaar zal zeggen.

Op donderdag, 13 juni, werd Mgr. Eugenio Galletti, bisschop van Alba dus in het Oratorio verwacht. Om zijn mis bij te wonen, waren veel personen van naam, die biechtelingen van hem waren, opgekomen; aangezien zij hem weldra zouden verliezen, wilden zij hun voordeel doen met zijn laatste woorden. Hij was een vurige predikant, ervaren in menige gewijde wetenschap; hij wijdde zich aan elk werk van nederige liefdadigheid en leefde heel afgezonderd in het wonderbare hospitaal van Cottolengo; hoewel hij sinds meerdere jaren onbekend was voor de wereld maar notus coram Domino, had hij de talrijke aan hem toevertrouwde families van dat instituut getroost, onderricht en op heilige wijze in de deugd geleid.

En nu had de nieuwe prelaat zich verwaardigd het Oratorio van de H. Frans van Sales en zijn vriend Don Bosco te bezoeken, alvorens naar Rome te trekken. Hij werd door de clerus bij de deur van de kerk ontvangen. Hij zag eruit als een heilige, helemaal in zichzelf gekeerd, met gevouwen handen, het hoofd neergebogen, de ogen neergeslagen en beheerst in zijn gang. Hij ademde ingetogenheid, overweging, zachtheid uit.

Vóór de zegen op het einde van de mis wendde hij zich tot de jongens en zei hij hun onder meer:

"Dat ik mij vanmorgen te midden van jullie mocht bevinden en dat ik jullie allen zo ingetogen tot de Heilige Tafel zag naderen, verwekte een indruk in mijn hart, die ik niet kan uitdrukken. Bedank God, bedank de Heilige Geest die jullie uit de wereld genomen heeft en hier gebracht, waar een geest van godsvrucht, godsdienst, liefde, zachtheid en heiligheid heerst. De Heilige Geest heeft jullie hierheen geleid; bedank deze Geest die de liefdekus van de Eeuwige Vader met de Eeuwige Zoon is. Jul-

lie weten dat de macht aan de Vader, de wijsheid aan de Zoon en de liefde aan de Geest wordt toebedeeld. Zeg Hem dat Hij in je hart komt! Bemin Hem van ganser harte! Bemin God, zoals jullie het in de catechismus geleerd hebben, bovenal, bereid om te sterven, eerder dan Hem nog te beledigen; en bereid om te sterven, niet eenmaal, maar duizendmaal, liever dan nog een enkele zonde met open ogen te bedrijven, omdat jullie weten dat als je de goede God beledigt, je ook die goddelijke Geest beledigt. Heb hem van ganser harte lief en leef zo dat jullie niet moeten zeggen, wat de H. Bonaventura uit nederigheid van zichzelf zei: "Overal word ik door de liefde van de H. Geest omringd en ik weet het niet." Ook wij zijn overal met de liefde van de H. Geest omgeven, die ons inspireert door middel van de voorbeelden van de goede makkers, van de priesters, van de H. Mis, van de preken, van de geestelijke lezing. Draag er zorg voor de opwekkingen van die goede Geest te beantwoorden en op zijn ingevingen in te gaan; dan zullen alle zegeningen en alle genaden op je neerregenen. Herinner je wat Dominicus Savio, die door jullie en door mij als heilige aangezien wordt, aan de Heer beloofde bij gelegenheid van zijn eerste communie op de leeftijd van zeven jaar: De dood wel, maar geen zonde! Als ook wij zo handelen, door die Geest geholpen, dan zullen wij hem in de hemel in de eeuwige gelukzaligheid gaan bedanken. Bewaar in je harten mijn weliswaar arme woorden, maar die ik tot je richt met heel de liefde van mijn ziel.

Bij het preken hield hij de ogen dicht of half toe, zonder naar hier of daar te kijken; en als hij ze soms bewoog, dan was het om omhoog te zien. Zijn gebaren waren sober; hij strekte de armen een weinig uit en verhief ze samen met zijn blik een beetje meer of minder naar de hemel. En wanneer hij een gedachte uitgedrukt had, boog hij met gevouwen handen en met gesloten of half gesloten ogen het hoofd, alsof hij wachtte op de ingevingen van de Heilige Geest; en dan herbegon hij met vuur.

Na het ontbijt, hielden de jongens onder de portieken een feestje voor hem en zegden enige gedichten op. Een daarvan werd door D. Francesca gelezen. (zie Mem. Biogr. blz. 834)

Monseigneur dankte met volgende woorden:

- "Jullie hebben gesproken en ook ik zal een woordje zeggen. Door Gods genade weet ik dat ik je eerbetuigingen onwaardig ben. Toch wil ik mij erkentelijk tonen en dank u van ganser harte. Ik ben al je lofprijzingen onwaardig. Laten wij integendeel God hulde brengen, want Hij heeft ons zoveel weldaden geschonken. Vanmorgen al heb ik al jullie harten aan God in de kelk tijdens de mis aangeboden; toch zal ik ze morgen vroeg weer aanbieden. Ik zal tot God bidden dat Hij je brave Don Giovanni, die werkelijk geïnspireerd is door de Heilige Geest, een lang leven schenke en dat hij u verder veel goed moge doen." Na deze woorden, gaf hij de zegen en vertrok.

De mooie dag eindigde met een woord van Don Bosco na de gebeden:

- "Geef aan de Madonna morgen een mooi geschenk!... Een echt mooi geschenk! Schenk haar een ziel uit het vagevuur. Ga te communie met een volle aflaat en vraag de Madonna dat ze de ziel, die haar het meest behaagt, uit het vagevuur zou verlossen."

Hij kondigde ook aan dat hij volgende zondag een droom zou vertellen. En op de avond van 14 juni zei hij zo:

" Morgen is het de laatste dag van de paastijd. Wie zijn
" Pasen nog niet gehouden heeft of niet goed gehouden heeft, moet
" ervoor zorgen de zaken van zijn ziel in orde te brengen. En dan
" zeg ik aan hen die binnenkort over hun toekomst moeten beslissen,
" dat zij er goed moeten over nadenken, dat zij erover moeten spre-
" ken met de biechtvader en bidden en goede werken doen. "Satagite
" ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem facia-
" tis." Wie zeker wil zijn zich niet van weg te vergissen, moet een
" vaste biechtvader kiezen, en hem zijn hart openstellen; hij moet
" te biecht en te communie gaan, zedig en gehoorzaam zijn en denken
" aan wat hij in het uur van de dood zou willen gedaan hebben. Dit
" zeg ik zowel voor deze die reeds met hun toekomst begonnen zijn,
" als voor hen die ze nog moeten kiezen. Zo jullie doen zoals ik
" zeg, zal de Heer je zeker ingeven wat hij van je verwacht.

In die dagen werd de eerbiedwaardige zeker getroost door het belang dat Mgr. Ghilardi in zijn zaken stelde en dankte hij de Madonna dat de afkeurders van de andere afleveringen van de "Letture Cattoliche", ziende dat zij hun doel niet bereikten, besloten ermee op te houden.

" Rome, 10 juni 1867.
"
" Eerw. heer Don Bosco,
"
" Ik heb uw vriendelijk schrijven van 2 dezer, dat mij de
" komst van Mgr. Ghilardi aankondigde en mij vroeg om met hem over
" de bekende zaak te spreken, ontvangen. Ik ben onmiddellijk gegaan,
" ik heb hem aangetroffen en met hem gesproken. Nu is alles gere-
" geld. Hij was tevreden te weten dat u al de toelating ontvangen
" had om niets te zeggen in de voorrede van de derde uitgave; dat
" zou een indruk geven van een opgelegd iets; hij was ook heel te-
" vreden dat u het officiële bericht had ontvangen van de nodige
" weglatingen of veranderingen; niettemin zal hij er nog met Mgr.
" Modena over spreken opdat hij het niet uit het oog verlieze.
" Wat de "verklaringen" aangaat, dacht hij dat ze moesten
" herschreven worden met weinig veranderingen: dit is al gedaan en
" monseigneur heeft nu de "verklaringen" in handen zoals hij ze ver-
" langde. Zij zullen eerst aan P. Modena confidentieel voorgelegd

" worden; en dan zal hij zien of ze ook aan anderen dienen voorge-
" legd en onder hen aan de kardinaal-prefect.

" Wat Turijn betreft, bent u volledig vrij de "Verklaringen"
" mee te delen zoals ze zijn en zonder enige verandering, behalve
" deze die u meent te moeten doen. Wel te verstaan: "ze moeten niet
" gedrukt worden, dat zou een grove onvoorzichtigheid zijn." Hier
" zal men voorzichtig zijn. Monseigneur zegt dat u het "Voorwoord",
" met de hand geschreven of als drukproef, naar hier zou moeten
" zenden. Hij zou het laten lezen door P. Modena om te zien of het
" zo goed is. Aldus zal alles zeker en veilig zijn, en alles zal
" met goedkeuring gedaan worden.

" U ziet dan maar of u samen met het "Voorwoord" een brief
" zou schrijven aan P. Modena. Doch alles moet op het adres zijn
" van Monseigneur, of van Frederico of van mijzelf, zoals u verkiest.

" Ik deel u mee dat ik uw brief voor P. Modena achtergehou-
" den heb, omdat ik meen, zoals ook monseigneur het meent, dat hij
" nu niet opportuun is. Het zal voldoende zijn hem te schrijven met
" het "Voorwoord."

" Ik deel u ook mee dat ik in de "Verklaringen" alles wegge-
" laten heb wat wijst op "Index" of "Votum" of "Relator" en spreek
" slechts over de gemaakte "opmerkingen" (zonder te zeggen door wie)
" en over "verklaringen" die gegeven worden.

" Als ik de uitslag van het onderhoud van Monseigneur met
" Modena ken, zal ik u schrijven; maar ook monseigneur en Frederico
" zullen u schrijven.

" Ik zal Monseigneur verwittigen over de censuren op het
" "Leven van St.-Jozef." Maar zoals ik meen, zal de zaak geen ge-
" volgen hebben.

" Denk eraan in uw brief aan P. Modena te wijzén op de goed-
" heid, waarmee hij de zaak behandeld heeft en het bericht zond dat
" ik u meegedeeld heb en dank hem voor de verkregen faculteit om in
" het "Voorwoord" niets anders te moeten zeggen dan wat u gezegd
" werd.

" Excuseer al die bijzonderheden en de in der haast slecht
" geschreven brief... Frederico maakt het goed. Hij groet u. Beveel
" mij aan bij de Heer en geloof mij, zoals ik ben "in Domino."

"

"

"

Uw zeer genegen dienaar
G. Oreglia, S.J.

Bijna tegelijkertijd had Don Bosco een brief gezonden aan Ridder
Oreglia.

" Dierbare heer Ridder,
"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

"

Ik maak gebruik van de vrienden, kan. Oreglia, enz. en
schrijf u enkele woorden. Ik heb uw laatste brief ontvangen. Wees
er zeker van dat de zaak van St.-Pieter meesterlijk door uw broer

" behandeld wordt. Ik doe wat hij mij zegt en tot nu toe gaat alles
" goed. Intussen is alles klaar voor een nieuwe editie.
" In het huis gaat alles best, de bouw van de kerk gaat won-
" derlijk vooruit en de H. Maagd bevoordeelt ons. Wij blijven 's a-
" vonds en 's morgens bidden voor graaf Vimercati; maar deze week
" schrijf ik hem.
" "Vale in Domino." Ik heb de tekening van het altaar ont-
" vangen, iets wat nodig is. Groet de gewone vrienden en geloof mij,
" "
" uw zeer genegen vriend
" 11 juni 1867. Pr. Bosco Giovanni.
" "
" P.S. - De brief aan prinses Altieri spreekt over u. Zij is een
" welwillende dame; tracht ermee te spreken. Zij heeft mij
" geschreven en vraagt medailles.

De econoom van het Oratorio gaf ander nieuws aan de ridder.

" Turijn, 14 juni 1867.
" "
" Zeer beminde Ridder,
" "
" Hoewel ik nooit de bekoring gehad heb aan Don Bosco te vra-
" gen naar Rome te gaan voor de aanstaande feesten, liet Don Bosco
" u toch schrijven om een kamertje te zoeken waar ik de nacht kan
" doorbrengen... Daar ik eraan twijfel u weldra weer te zien,
" schrijf ik u wat nieuws.
" Het beeld staat al op de koepel. Boggio gaf 1.200 lires af-
" slag. Don Bosco zou het graag laten vergulden. Maarvoor vraagt men
" 2.000 lires. Het lijstwerk van de kerk is af. Er zijn al drie
" kapitelen geplaatst, die heel goed meevallen.
" Elke dag is er een grote toeloop om Don Bosco en de kerk te
" zien. Gisteren heeft hier een Engelse dame lang gewacht voor een
" audiëntie bij Don Bosco. Baron Cavalchini is ook hier geweest;
" hij heeft de kerk gezien en had een lang onderhoud met Don Bosco.
" Ook veel Franse priesters, die op weg naar Rome zijn, komen Don
" Bosco bezoeken. Ik heb er een horen zeggen terwijl hij wegging: -
" "Wij hebben een andere pastoor van Ars gezien."
" Een Romeinse prinses, de jonge prinses Doria, die op weg
" was naar Londen, stapte te Genova af en verlengde haar reis met
" twee dagen om naar Turijn te komen en met Don Bosco te spreken.
" Zij heeft de kerk gezien en vond ze mooi.
" In weinige dagen hebben wij tien bisschoppen in huis gehad;
" onze jongens verwelkomden ze op feestelijke wijze. Ook de Turij-
" ners zien graag zoveel bisschoppen komen: voor het volk is dit
" een voorteken van betere tijden en ik denk dat het volk zich niet
" vergist. Uit Turijn vertrok de vonk die het revolutionaire vuur

" in Italië deed ontvlammen; het zou goed zijn dat er uit Turijn
" een andere vonk zou vertrekken die de blinden verlicht en ze op
" de goede weg terugbrengt.
" Binnenkort zal ridder Gussone mij de tekening geven van
" het tapijt waar u al zolang op wacht; hij zal ze naar Rome bren-
" gen.
" De Heilige Maagd, Hulp der Christenen blijve ons op spe-
" ciale wijze zegenen.
"

D. Savio Angelo.

De tekening waarover D. Savio schreef, was bedoeld voor het ta-
pijt, dat een vereniging van Romeinse dames wilde schenken voor het
hoofdaltaar van de kerk van Maria, Hulp der Christenen. Wij hebben daar-
over gesproken. Hoeveel gunsten hadden die dames van de Allerheiligste
Maagd ontvangen! Een van haar, hertogin Isabella Caracciolo van Brianza
schreef op 14 juni vanuit Rome aan Don Bosco: "Toen u hier was, had ik
het genoeg evengoed als mijn man uw hand te kussen en u om de gunst
te smeken dat u mij aan de Heer en aan de Allerheiligste Maagd zou aan-
bevelen om een goede zwangerschap met goede afloop te verkrijgen. Welnu,
het behaagde u mijn vraag in te willigen en u raadde mij aan elke dag
enkele gebeden tot dat doel op te zeggen; en ik heb zonder onderbreking
uw voorschrift volbracht. Door de goddelijke barmhartigheid ben ik nu in
de negende maand en heb ik altijd een goede gezondheid genoten. Nu ben
ik zo vrij opnieuw een beroep te doen op uw liefdadigheid opdat alles
goed zou verlopen zowel voor mij als voor het kind... Sinds u hier ge-
weest bent, dacht ik eraan een werk te maken en het u voor uw kerk aan
te bieden; heel die tijd, ja dagelijks, ben ik bezig geweest aan een
koorhemd, dat ik u zal bezorgen, zodra ik er klaar mee ben... Als ik de
gunst verkregen heb, zal ik u, zoals u mij vroeg, een kleine gift voor
uw kerk zenden. Bid voor mij, voor mijn man, voor al mijn kinderen...
Zegen ons."

Een speciale genade betekende voor hem de bevestiging van het
goede nieuws; dat hem door de bisschop van Mondovi gestuurd werd.

Mgr. Ghilardi schreef op 16 juni aan D. Celestino Durando: - "Ik
verheug er mij over dat die dierbare Don Bosco gelukkig geweest is om
wat ik hem van hieruit geschreven heb. Gisteravond kwam Pater Modena bij
mij en hebben wij een lang onderhoud gehad in zijn voordeel. Nu zal hij
de "Ophelderingen" lezen en dan maken wij er een andere. Ik zou willen
dat Don Bosco mij die bewuste inleiding opstuurde, terwijl ik te Rome
verblijf, maar dan wel wat mooier geschreven. Met beste groeten voor
hem, ben ik in Jezus, Maria en Jozef, enz."

Toen hij enkele dagen later aan dezelfde schreef in verband met
zaken van de drukkerij, voegde hij eraan toe: - "Zeg aan die dierbare
Don Bosco dat ik zijn aantekening aan pater Modena overgemaakt heb en
dat ik hem weldra zal schrijven, enz."

H O O F D S T U K LXX.

Op Drievuldigheidszondag, 16 juni, dag waarop Don Bosco zesentwintig jaar geleden zijn eerste H.Mis gecelebreerd had, wachtten de jongens op het verhaal van de droom, die hij op 13 juni aangekondigd had. Zijn vurig verlangen was het welzijn van zijn geestelijke kudde en altijd nam hij als norm de verwittigingen en de beloften van Hoofdstuk XXVII, v. 23-25 uit het boek van de Spreekwoorden: "Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera: non enim habebis jugiter potestatem: sed corona tribuetur in generationem et generationem. Aperta sunt prata, et apparuerunt herbae virentes, et collecta sunt foena de montibus..." In zijn gebeden vroeg hij de juiste kennis van zijn schapjes, de genade ze aandachtig te bewaken en het behoud ervan ook na zijn dood, zodat ze op geestelijk en tijdelijk gebied nooit iets tekort zouden hebben.

Na de avondgebeden sprak Don Bosco tot hen:

" In een van de laatste nachten van de Mariamaand, de 29ste
" of 30ste mei, lag ik slapeloos te bed; ik dacht aan mijn dierbare
" jongens en zei bij mezelf: - "O, kon ik maar iets dromen dat hun
" van nut zou kunnen zijn." Ik bleef wat nadenken en besloot: - "Ja,
" ik wil een droom hebben voor de jongens."
" En kijk ik viel in slaap. Nauwelijks was de slaap over mij
" gekomen of ik bevond mij in een uitgestrekte vlakte, waar een on-
" telbaar aantal vette schapen te zien waren; zij waren in kudden
" verdeeld en graasden op onafzienbare weiden. Ik wilde erbij komen
" en keek uit naar de herder; want ik stond erover verstomd wie ter
" wereld zo een groot aantal schapen wel kon bezitten. Na een tijd-
" je stond de herder leunend op zijn stok voor mij. Terstond onder-
" vroeg ik hem:
" - "Van wie is deze grote kudde?"
" De herder gaf mij geen antwoord. Ik herhaalde mijn vraag en
" toen zei hij:
" - "Wat heb jij daarmee te maken?"
" - "En waarom antwoordt u mij op deze wijze?"
" - "Welnu deze kudde is van haar heer."
" - "Van haar heer, dat wist ik ook, zei ik bij mezelf; maar
" dan luidop: "Wie is die heer?"
" - "Maak je geen zorgen, je zult het wel te weten komen."
" En terwijl ik met hem door die vallei liep, liet hij mij de
" kudde aandachtig bezien en ook heel de streek waar ze graasde. De
" vallei was op sommige plaatsen rijk aan groen met bomen die wijd
" hun takken uitspreidden en aangename schaduw gaven, en er was ook
" heel fris gras waarop prachtige en gezonde schapen stonden te gra-

" zen. Op andere plaatsen was de vlakte onvruchtbaar, zanderig, vol
" stenen met doornstruiken zonder bladeren en met geelachtig on-
" kruid; er was geen pijltje groen gras te bespeuren; en toch lie-
" pen er hier andere schapen te grazen, maar zij zagen er slecht
" uit.

" Ik vroeg wat uitleg aan de persoon die mij begeleidde,
" maar zonder mijn vragen te beantwoorden, zei hij:

" - "Jij bent niet voor hen bestemd. Jij moet aan deze niet
" denken. Ik zal je de kudde tonen, waarvoor jij te zorgen hebt."

" - "Maar wie ben je?"

" - "Ik ben de heer, kom met mij mee om aan die kant te gaan
" kijken."

" En hij begeleidde mij naar een andere plaats van de vlakte
" waar er duizenden en duizenden lammetjes liepen. Zij waren zo tal-
" rijk dat ze niet te tellen waren, maar zo mager dat ze met moeite
" op hun poten konden staan. De weide was droog en dor en zanderig
" en er was geen fris sprietje te ontwaren, geen beekje; enkel droge
" struiken en verdroogd struikgewas. Elke graswei was door de lam-
" meren zelf vernield geworden.

" Op het eerste gezicht zag men dat die arme lammetjes, met
" wonden overdekt, veel te lijden hadden. Eigenaardig! Alle droegen
" twee lange dikke hoorns op het voorhoofd alsof het oude rammen
" waren; en de punt van de horens liep uit op een "S" vorm. Verwon-
" derd vroeg ik mij af wat deze eigenaardige en nooit geziene aanwas
" wel kon zijn en ik wilde ook weten waarom die lammetjes al zo
" lange en dikke horens hadden en waarom zij hun weiland helemaal
" vernield hadden.

" - "Hoe is dat mogelijk?" zei ik tot de herder. Die lamme-
" tjes zijn nog zo klein en hebben al zulke horens?"

" - "Kijk goed", zei hij.

" - "Ik keek aandachtiger toe en zag dat die lammetjes over
" heel het lijf, op de rug, op de kop, op de snuit, op de oren, op
" de neus, op de poten, op de nagels het cijfer "3" droegen.

" - "Maar wat betekent dat? Ik begrijp er niets van."

" - "Hoe, versta je dat niet?" zei de herder, "luister dan
" en je zal alles begrijpen. Deze uitgestrekte vlakte is de grote
" wereld. De groene plaatsen zijn het woord van God en de genade.
" De onvruchtbare en dorre plaatsen zijn die plaatsen waar men het
" woord van God niet beluistert en slechts het wereldse plezier
" zoekt. De schapen zijn de volwassenen. De lammeren zijn de jongens
" en God heeft Don Bosco naar hen gezonden. Deze weigronde is het
" Oratorio en de lammeren erop zijn uw jongens. Deze dorre plaats
" verbeeldt de staat van zonde. De horens betekenen de oneer. De
" letter "S" wil zeggen de "schanddaad". Zij gaan door hun slecht
" voorbeeld naar het verderf. Onder de lammeren waren er enkelen met
" gebroken horens, dat waren de ergernisgevers; doch zij zijn het
" nu niet meer. Het nr. "3" wil zeggen dat zij de straf van de zon-
" de dragen, d.i. dat zij gebrek lijdten op drievoudig gebied nl, op
" geestelijk, moreel en stoffelijk. 1° gebrek aan geestelijke hulp;
" zij zullen die hulp vragen, maar niet krijgen. 2° Gebrek aan het

" woord van God. 3° Gebrek aan voedsel. Dat de lammeren alles opge-
" geten hebben, betekent dat er hun niets anders overblijft dan de
" oneer en het nr.3"d.i.ontbering. Dit schouwspel betekent ook het
" lijden van zoveel jongens over de wereld. In het Oratorio krijgen
" zelfs zij die het niet verdienen, nog het stoffelijke voedsel."

" Terwijl ik luisterde en alles half verstrooid goed na-
" ging, deed zich een wonderbaar iets voor: al die lammeren veran-
" derden van uitzicht!

" Zij gingen op de achterpoten staan en kregen de gestalte
" van een jongen. Ik ging dichterbij om te zien wie ze waren en of
" ik er soms iemand van kende. Het waren allen jongens van het Ora-
" torio. Velen had ik nooit gezien, maar allen zeiden dat ze jongens
" van ons Oratorio waren. En onder de velen die ik niet kende, waren
" er nog enkelen die hier op het ogenblik nog zijn. Het zijn die die
" jongens nooit bij Don Bosco komen, die nooit raad komen vragen,
" die hem vluchten, in een woord die Don Bosco "nog niet kent".
" Nochtans de grote meerderheid van de onbekenden waren niet en zijn
" ook nog niet in het Oratorio.

" Terwijl ik die massa met verdriet bekeek, nam deze die
" mij vergezelde mij bij de hand en zei: - "Kom mee en je zult iets
" anders zien!" - En hij bracht mij in een afgelegen hoek van de
" vallei waar ik vele heuveltjes zag omringd door een haag van weel-
" derige planten; er was daar ook een grote groene weide, aantrekke-
" lijker dan men zich kan inbeelden, zij was begroeid met een over-
" vloed van welriekende kruiden, veldbloemen en frisse bosjes; beek-
" jes met helder water stroomden er doorheen. Hier vond ik weer een
" heel groot aantal jongens; zij waren allen blijgezind en met de
" bloemen van de weide hadden zij zich een schitterend kleed gemaakt
" of waren bezig er een te maken.

" - "Nu heb je er ten minste die je grote troost zijn."

" - "En wie zijn ze", vroeg ik.

" - "Het zijn deze die in Gods genade leven."

" - "Ah! ik kan zeggen dat ik nooit zo schone en schitteren-
" de dingen en mensen gezien heb. Het is onnodig ze te willen be-
" schrijven want ik zou de werkelijkheid toch niet kunnen weergeven.
" Maar er stond mij nog een verrassender schouwspel te wachten. Ter-
" wijl ik daar met een onzegbaar genoeg die jongens stond te be-
" kijken en er onder hen veel bewonderde die ik nog niet kende,
" voegde mijn gids eraan toe: - "Kom, kom mee en ik zal je nog iets
" anders laten zien dat je nog groter vreugde en troost zal schen-
" ken." - En hij leidde mij in een andere weide met nog veel prach-
" tiger en welriekender bloemen dan deze die wij al gezien hadden.
" Het scheen het park van een prins te zijn. Hier kreeg men jongens
" te zien - ze waren wel niet zo talrijk - die zo buitengewone
" schoon en heerlijk waren, dat de pracht van de eerste erbij ver-
" bleekte. Enigen van hen zijn al in het Oratorio, de anderen komen
" later.

" De herder zei mij:

" - "Dit zijn de jongens die de schone lelie van de zuiver-
" heid bewaren. Zij zijn nog bekleed met het gewaad van de onschuld."

" Ik stond in verrukking. Bijna allen droegen een kroon van
" onbeschrijfelijk schone bloemen op het hoofd. Deze bloemen waren
" samengesteld uit andere zeer kleine bloempjes van een verrassende
" pracht en de kleuren betoverden door hun schittering en variëteit.
" Er waren meer dan duizend kleuren in een bloem en in een bloem zag
" men meer dan duizend bloemen. Een kleed hing af tot aan de voeten;
" het was schitterend wit en helemaal doorweven met guirlandes van
" bloemen, die leken op die van de kroon. Het betoverende licht van
" die bloemen omstraalde heel hun persoon en weerspiegelde in hen de
" veelheid van kleuren. De bloemen schitterden de ene op de andere;
" die van de kronen op die van de guirlandes; de stralen van de ene
" weerkaatsten op de stralen van de andere. De straal van een kleur,
" die de straal van een andere kleur kruiste, vormde nieuwe verschil-
" lende schitterende stralen en bijgevolg vormde elke straal nieuwe
" stralen; ik kon mij niet inbeelden dat er in het paradijs zo een
" betovering van kleuren was. Maar het is niet alles. De stralen van
" de bloemen in de kronen van de enen weerkaatsten op de bloemen en
" de stralen in de kroon van al de anderen; ook de guirlandes en de
" prachtige klederen van de enen weerkaatsten op de guirlandes en de
" klederen van de anderen. De pracht van het gelaat van een jongen
" mengde zich met die van het wezen van zijn makkers, weerkaatsten
" honderdvoudig op al deze onschuldige ronde wezens en brachten zo-
" veel licht teweeg dat men erdoor verblind werd en men ze niet kon
" aankijken.

" Aldus vloeide de schoonheid van alle makkers met een onuit-
" sprekelijke harmonie van licht op een enkele jongen samen. Het was
" de accidentele glorie van de heiligen. Er is geen enkel menselijk
" beeld dat ook maar enigszins beschrijven kan hoe schoon elkeen van
" die jongens werd te midden van die oceaan van heerlijkheid. Onder
" hen zag ik er enkelen die nu in het Oratorio zijn; en al zagen ze
" nu maar het tiende deel van hun huidige heerlijkheid, ze zouden
" bereid zijn zich te laten verbranden of in stukken te laten snij-
" den, kortom het wreedste martelaarschap te doorstaan liever dan ze
" te verliezen, daar ben ik zeker van.

" Nauwelijks was ik weer enigszins na dit hemelse schouwspel
" tot mij zelf gekomen of ik zei hem:

" - "Maar zijn er dan onder zoveel jongens zo weinig onschul-
" dig? Zijn er dan zo weinigen die Gods genade nooit verloren heb-
" ben?"

" De herder antwoordde:

" - "Hoe? Schijnt u dat aantal niet groot genoeg? Ten an-
" dere deze die het ongeluk hadden deze schone lelie te verliezen
" en daarmee de onschuld, kunnen de anderen door de boete volgen.
" Kijk eens ginder. In die weide zijn er nog vele bloemen te zien;
" zij kunnen zich daar een kroon vlechten en een zeer mooi kleed
" weven en de onschuldigen in de glorie volgen."

" - "Zeg mij nog iets wat ik de jongens kan meedelen", voeg-
" de ik eraan toe.

" - "Herhaal aan uw jongens dat, als zij wisten hoe kostbaar

" en hoe schoon de onschuld en de zuiverheid zijn, zij bereid zouden
" zijn ieder offer te brengen om ze te bewaren. Zeg hun dat zij zich
" moeten inspannen om deze schone deugd te beoefenen, die de andere
" in pracht en heerlijkheid overtreft. Daarom zijn de zuiveren van
" hart zij die "crescunt tamquam lilia in conspectu Domini".

" Toen wilde ik mij te midden van deze zo dierbare, prachtig
" gekroonde jongens begeven, doch ik raakte de grond, werd wakker en
" kwam tot de vaststelling dat ik te bed was.

" Beste jongens, zijn jullie allen onschuldig? Er zullen er
" onder jullie wel enigen zijn en ik richt mij tot hen. Om Gods wil,
" verlies die schat van oneindige waarde niet. Het is een rijkdom
" die zoveel waard is als het paradijs, zoveel als God waard is!
" Hadden jullie maar eens kunnen zien hoe schoon die jongens met hun
" bloemen waren. Het geheel van dit schouwspel was zo heerlijk dat
" ik om het even wat zou geven om dat nog eens te zien; en was ik
" schilder, ik zou het als een grote gunst aanzien dat enigszins te
" kunnen afbeelden. Mochten jullie de schoonheid van de onschuld
" kennen, dan zou je bereid zijn het pijnlijkste te ondergaan, zelfs
" de dood, om de schat van de onschuld te bewaren. Hoe groot en
" troostvol het aantal van hen die Gods genade herwonnen hadden, ook
" was, toch had ik gehoopt dat er meer zouden geweest zijn. En ik
" stond stom van verbazing toen ik zag dat de een of de ander die
" er hier schijnbaar een goede jongen uitziet, daar rondliep met
" lange en dikke horens...

Don Bosco eindigde met een warme oproep tot hen die de onschuld
verloren hadden om door middel van de biecht de genade terug te krijgen.
Twee dagen later, 18 juni, stond Don Bosco weer op het gestoelte om nog
wat uitleg te geven over de droom.

" Het zal wel niet nodig zijn dat ik nog uitleg geef over de droom;
" doch ik zal nog eens herhalen, wat ik reeds gezegd heb. De grote
" vlakte is de wereld en ook de plaatsen en de toestand van waaruit
" al onze jongens hier geroepen zijn. De hoek waar de lammeren waren
" is het Oratorio. De lammeren zijn alle jongens van het Oratorio
" die er geweest zijn, die er nu zijn en die er nog zullen komen.
" De drie weiden in deze hoek, de dorre, de groene en de bloeiende,
" verwijzen naar de staat van zonde, de staat van genade en de staat
" van onschuld. De horens van de lammeren zijn de ergernissen die
" eertijds gegeven werden. Er waren er wier horens gebroken waren en
" dat waren de ergernisgevers, doch die zijn er nu niet meer. Al die
" cijfers "3" die op elk lam afgedrukt stonden, zijn, zoals de her-
" der me zei, drie straffen die God over de jongens zendt: 1° Gemis
" aan geestelijke hulp. 2° Zedelijke nood d.i. gebrek aan gods-
" dienstonderricht en aan het woord van God. 3° Stoffelijke nood
" d.i. gebrek aan levensmiddelen. De schitterende jongens zijn zij
" die in Gods genade leven en vooral zij die de onschuld van het
" doopsel en de schone deugd van zuiverheid bewaard hebben. En wat
" een glorie staat hen te wachten!

" Bijgevolg, leggen wij er ons op toe, dierbare jongens, om
" moedig de deugd te beoefenen. Wie niet in Gods genade leeft, be-
" ginne weer opnieuw en volharde met al zijn krachten en met Gods
" hulp tot aan de dood. En zo wij niet allen in het gezelschap van
" de onschuldigen kunnen zijn om een kroon te vormen rond het onbe-
" vlekte Lam Jezus, dan kunnen wij het op zijn minst toch volgen.

" Iemand vroeg mij, of hij onder de onschuldigen was; maar
" ik moest hem zeggen van niet; hij had ook horens, maar zij waren
" gebroken. En hij vroeg mij ook of hij wonden had en ik zei hem
" van wel.

" - "En wat betekenen die wonden", vroeg hij.

" Ik antwoordde - "Vrees niet, ze zijn dicht, ze zullen ver-
" dwijnen; deze wonden zijn geen oneer meer; zij zijn als de litte-
" kens van een soldaat, die ondanks vele wonden, bedreigingen en de
" macht van de vijand toch wist te zegevieren. Het zijn dus eervolle
" littekens... Maar het is nog eervoller moedig te strijden te mid-
" den van de vijanden en niet gekwetst te worden. Ongedeerd te zijn
" wekt ieders bewondering op."

Bij de uitleg van de droom zei Don Bosco ook nog dat er niet veel
tijd meer zou verlopen eer men drie kwalen zou beginnen te voelen: -
Pest, hongersnood en bijgevolg gebrek aan middelen om het goede te doen.
Hij voegde eraan toe dat er geen drie maanden zouden verlopen, eer er
iets speciaals zou gebeuren.

Die droom maakte dezelfde indruk op de jongens en had dezelfde
gunstige uitwerksels als dergelijke uiteenzettingen de vorige keren had-
den.

Intussen had Mgr. Ghilardi te Rome een brief van Don Bosco aan
Mgr. Berardi overgemaakt; hierin gaf hij hem nieuws uit het Oratorio en
wees er nog eens op dat de vrome sociëteit van de H. Frans van Sales de
goedkeuring van de H. Stoel of de faculteit van de wijdingsbrieven toch
zo nodig had; en hij voegde er de hartelijkste gelukwensen bij omdat men
zegde dat hij weldra tot kardinaal benoemd zou worden.

Mgr. Berardi antwoordde:

" Zeer verdienstelijke heer D. Giovanni,

" Met waar genoegen heb ik Mgr. de bisschop van Mondovi op-
" nieuw omhelsd; hij bracht mij uw brief die steeds met dezelfde
" hartelijke genegenheid geschreven werd. De zaak van de Consti-
" tuties is niet verder gevorderd dan ik u reeds geschreven heb en
" als er in verband met de moeilijkheden voor de dimissorialen op-
" helderingen nodig zijn, zal ik er voor zorgen dat ook deze pre-
" laat er met Mgr. Svegliati over spreekt.

" Ik dank u voor de gebeden die u doet en laat doen voor mij
" en ik zal hetzelfde doen opdat u gezond moge zijn en het zo nuttig
" instituut, dat u zo ijverig bestuurt en waarvoor u elke moeilijk-
" heid moedig overwint, moge bloeien. Ik kan u verzekeren dat alles
" wat er over mij gezegd werd, ongegrond is. Ik zie niet in dat ik
" zo een waardigheid zou verdiend hebben en ik ben heel tevreden
" "in abscondito" te leven, en aan de H. Stoel die dienst te bewij-
" zen, die mijn geringheid mij toelaat.

" Ik verheug mij ten zeerste dat de bouwwerken van de kerk
" van Maria, Hulp der Christenen, vorderen en ik hoop dat ze met
" Gods hulp, weldra volledig mag afgewerkt zijn. De gelovigen die
" hun toevlucht tot u nemen om hulp van de hemelse Koningin te beko-
" men zullen u overvloedige middelen bezorgen. Zeker, de Maagd zal
" u de troost schenken dat zij geëerd en vereerd wordt op deze
" plaats onder een speciale titel die alle gelovigen ontvlamt.

" Mijn moeder groet u en beveelt zich in uw gebeden aan.
" Blijf mij indachtig in het H. Misoffer, zoals ik steeds doe voor
" u en geloof mij met genegen achting

" van u, zeer vereerde D. Giovanni,
" de zeer toegewijde en nederige dienaar
" Rome, 18 juni 1867. Giuseppe Berardi.

De bereidvaardigheid van de bisschop van Mondovi en van Mgr. Berardi waren een goed voorteken voor Don Bosco; daarbij had hij ook nog aan verscheidene bisschoppen geschreven om nieuwe aanbevelingsbrieven te krijgen voor de goedkeuring van de vrome sociëteit. Mgr. Giacomo Jans, bisschop van Aosta, haastte zich om de zijne te zenden.

" Augustae Praet, 20 juni 1867.
" Beatissime Pater,
" Sanctitas Vestra... zie Vol. VIII blz. 846 en 847.

Deze brief bereikte Don Bosco op de feestdag van St.-Aloysius Gonzaga. Op de avond van 20 juni had hij aan de communiteit gezegd:

" Morgen vieren wij het feest van St.-Aloysius; iedereen
" zorge er dus voor iets ter ere van deze lieve heilige te doen,
" bv. een bezoek aan het H. Sacrament, een communie, een speciaal
" gebed enz. Iedereen zou moeten beloven hem in de deugd van zedig-
" heid na te volgen. Wie onschuldig is, heeft een voorbeeld in St.-
" Aloysius; wie zondaar is kan hem nog navolgen in zijn boetvaar-
" digheid en zo de verloren deugd herwinnen. En het is precies daar-

" om dat de Kerk St.-Aloysius als voorbeeld voor de jeugd voorstelt.
" Laten wij St.-Aloysius bidden dat hij ons helpe om ons met heel
" ons hart te onthechten aan de dingen van de wereld. Hoe komt het
" dat de H.Aloysius zo tevreden was en zo verlangde om te sterven,
" terwijl hij God loofde en aan de omstanders zei dat zij het "Te
" Deum" zouden zingen? Door de onthechting van zijn hart aan de
" zaken van de wereld.
" Bid ook deze engelachtige jongen volgens mijn intenties.

Op dezelfde dag gebeurde wat hij voorzien had en aangekondigd had op 28 mei. D. Rua schrijft in het necrologio van het Oratorio:

"Op 20 juni 1867 stierf Garando Gio. Battista, uit Ceres, op de leeftijd van 71 jaar. Een openhartig en werkzaam man als niet een. Ondanks zijn gevorderde leeftijd was hij vol zorg voor de vooruitgang van het werkhuis van de ijzerbewerking dat in zijn beginperiode was. Hij was gehoorzaam aan zijn oversten, hield van zijn leerlingen en werd door hen bemind; hij herviel tijdens zijn herstelperiode, ontving alle troostmidelen van onze godsdienst en gaf zijn ziel aan God terug.

Nu stonden er in het Oratorio twee grote feesten voor de deur, die niet alleen in de kerk maar ook daarbuiten gevierd werden. Sint-Aloysius en Sint-Jan de Doper met de naamdag van Don Bosco. Het eerste met zijn mooie processie, het tweede met een academische zitting op de speelplaats, die nagenoeg in een ruim amfitheater omgebouwd was. Nu zullen wij het over het tweede feest hebben, omdat het eerste gevierd werd op zondag 7 juli.

Bij deze gelegenheid voelden velen een vuriger verlangen naar een portret van Don Bosco; de foto's die men te Turijn gemaakt had, waren echter weinig talrijk en werden niet tentoongesteld. Don Bosco was op dat punt nog al erg onwillig. Om dezelfde reden werden de foto's van Rome niet naar Turijn gestuurd door graaf Vimercati; en in het Oratorio bestond er slechts een kopie van.

Evenzo werd door een groot aantal weldoeners uit verschillende streken uitleg gevraagd over de gezondheidstoestand van Don Bosco en dat met een zelfde genegenheid als men voor een vader of voor een dierbare vriend heeft; zij wilden ook ingelicht worden over de eerbetuigingen, die hem ten deel zouden vallen.

" Rome, 22 juni 1867.
"
" Eerw. Don Francesca,
"
" ... Wees zo goed mij in te lichten over alle feestelijkheid
" den ter ere van onze beminde en vereerde Don Bosco bij gelegenheid
" van S. Giovanni; maar schrijf het mij onmiddellijk en laat er mij

" niet naar snakken... Maak mij tegelijkertijd een verslag op van
" "alles wat hij gezegd heeft", en als er iets van zijn woorden op
" te merken valt. U weet hoe zeer ik van deze heilige priester houd,
" hoezeer ik hem waardeer en bewonder, en wees ervan overtuigd dat
" alles wat hem betreft, mij interesseert.

" Ik laat u, Z.E. Don Francesca, en schrijf een paar woorden
" aan Don Bosco; ik verzoek u hem persoonlijk dat briefje in handen
" te geven, zo zal het ook aangenamer zijn... Wees gerust voor de
" zaken van Rome; het orkaan luwt vanzelf; rechtvaardigheid en deugd
" zegevieren altijd: maar de Heer laat toe dat wij soms geslagen
" worden. De ridder maakt het goed en groet u allen...

"
"

Fanny Amat di Villa Rios.

Op schitterende wijze werd de naamdag van Don Bosco gevierd. Tegen de avond had de kinderlijke betoging plaats. De keizerlijke dichter D. Francesca las zoals de vorige jaren een door hem gemaakte ode voor, die door D. Cagliero getoonzet was en door een erg talrijk koor met begeleiding van het instrumentale korps uitgevoerd werd. Heel wat verhandelingen werden in het Grieks, het Latijn, Italiaans en Frans voorgedragen. Maar bovenal werd de aandacht van de toeschouwers getrokken door een koopman, een zekere heer Lanzerini, die een verhandeling in Bolognees dialect voorlas. Nu kwam hij van Londen en was al eens vroeger in het Oratorio geweest, toen hij van Bologna, zijn woonplaats, naar Parijs trok. Erg rijk en mild, koesterde hij een grote genegenheid voor Don Bosco; hij was een broer van de heilige priester Lanzerini, stichter van het hospitiu van de Onbevleete te Bologna voor arme, verlaten jongens. Het jaar te voren was bovenvermelde heer zwakzinnig geworden; maandenlang had hij voortdurend zitten wenen en roepen:

- "Wee mij, sukkelaar! Nu zullen wij allen van honger moeten sterven; ik ben tot de bedelstaf teruggebracht en nu zal mijn familie de deuren van de huizen moeten aflopen en brood bedelen om in leven te blijven!"

Dat was zijn dwangvoorstelling. Toen Don Bosco van Florence naar Bologna trok, ging D. Lanzerini hem de tegenspoed van zijn broer uiteenzetten; en de dienaar Gods ging hem zonder meer bezoeken. De zieke bleef zijn jammerklachten uiten en luisterde naar geen enkel woord van troost.

- "Welnu", zei Don Bosco daarop, na hem gezegend te hebben, "men moet de noveen tot Maria, Hulp der Christenen doen en als hij geneest, moet hij een gift schenken voor de nieuwe kerk te Turijn."

De familie begon de noveen en die was nog niet beëindigd, of de zieke werd na het verdwijnen van die nachtmerrie zo volledig gezond bevonden dat het aller verwachtingen overtrof.

Het eenvoudige verhaal van dit feit was het onderwerp dat door de

heer Lanzerini behandeld werd; hij leverde een stevig getuigenis van de verkregen gunst door te zeggen dat hij zich, wat de gezondheid betrof nooit zo goed gevoeld had als nu. Om te eindigen bedankte hij Maria, Hulp der Christenen en Don Bosco om de onvergelykbare verkregen genade en gaf de verzekering dat hij eeuwig erkentelijk zou blijven. Bij het einde herhaalden de koren hun zang en sprak Don Bosco enige dankwoorden uit tot allen: aan de zangers, de muzikanten, de dichters en de prozaïsten, aan hen die het plan van de versiering hadden opgevat en uitgewerkt, aan hen die de vreugde van de schemering met kunstige en verrassende lichten hadden vermeerderd, aan de gevers van de vele en rijke geschenken, die op een grote tafel uitgesteld waren, aan de oversten van het huis, aan de weldoeners en de jongens die hem met veel brieven hun beste wensen aangeboden hadden. Deze uitgesponnen dankzeggingen herhaalde hij elk jaar en soms kwamen daar ook speciale bedankingen bij, wanneer de een of ander aan het feest deelnamen aan wie hetzij uit waardigheid, hetzij uit verdienste zo een attentie ten deel viel. Die avond besloot de eerbiedwaardige zijn toespraak met gebeden te vragen en te beloven.

De zuiverste vreugde echter van die dag lag bij Don Bosco in het denken aan de meer plechtige vreugde, die zijn beste vrienden te Rome mochten smaken bij gelegenheid van het eeuwfeest van Sint-Pieter. Hij schreef aan graaf Eugenio De Maistre:

" Turijn, 25 juni 1867.
"
" Dierbare in de Heer,
"
" Een groet voor u en voor heel uw gezin, dierbare heer Eugenio en dit, om u allen overvloedige zegen toe te wensen in dit
" eeuwfeest; ik meen dat het goed is deze plicht nu te vervullen, omdat ik niet weet of ik nog dezelfde wensen zal kunnen
" toesturen, bij een volgend eeuwfeest.
" Gravin Caramon berichtte mij dat heel haar gezin goed gezond is en dat ook de heer Francesco buiten gevaar schijnt te
" zijn; wij blijven hem 's morgens en 's avonds aanbevelen aan Maria, Hulp der Christenen. Laten we hopen dat deze Moeder hem zijn
" vorige gezondheid zal terugschenken.
" God zegene u, mevrouw uw echtgenote en uw kinderen en
" schenke allen een lang en gelukkig leven en de heilige gave van
" de volharding. Amen.
" Ik beveel mijzelf en mijn jongens in de liefde van uw heilige
" gebeden aan en noem mij dankbaar in de Heer
"
" uw zeer verplichte dienaar
" Pr. Giov. Bosco.

H O O F D S T U K LXXI.

In het Oratorio verbleven 44 clerici die op 22 juni hun examens in het seminarie beëindigd hadden. Onder hen hadden 34 de proef met eer doorstaan; de overigen hadden de cursus in godgeleerdheid al beëindigd of waren ziek of ontslagen omwille van hun bezigheden, maar zij waren zelf wel verplicht zich op 5 november aan te bieden voor die traktaten waarover ze in juni niet ondervraagd waren. Voor de studenten van het gymnasium liepen de klassen regelmatig verder en het was passend een dagindeling vast te leggen voor die clerici, die met geen speciale opdrachten in het huis belast waren. De vakantie in het seminarie duurde tot in november en op 25 juni hield Don Bosco een conferentie voor de medebroeders.

Op de eerste plaats deelde hij de vakantietijd van de clerici als volgt in: 's morgens opstaan op het gewone uur; daarna mis, studie, ontbijt en speeltijd. Van 9 tot 11 u. wandeling; maar omdat het verboden is de stad in te gaan, zullen zij in de omstreken gaan, samen met het hoofd van de groep en naar een plaats die door de overste aangeduid is. Die wandeling is niet verplicht; wie thuis wil blijven of studeren of lezen, kan dat vrij doen. Van 11 u. tot middag zal er klas zijn over bijvakken, over gewijde welsprekendheid, aardrijkskunde, Frans. Van twee tot drie u. in de namiddag is men vrij, weliswaar in stilte, zo dat iedereen kan rusten of studeren naar welgevallen. Van 3 tot 4 1/2 u. opnieuw klas van een bijvak; maar op een teken van de bel zal men zich naar de kerk begeven om een weinig geestelijke lezing te doen, wat dan ook zal dienen als overweging en als bezoek aan het Allerheiligste Sacrament en men zal buitengaan, als men hoort bellen voor het einde van de klassen van de jongens.

Van die schikkingen waren ontslagen zij die speciale opdrachten hadden, die hen beletten zich ernaar te schikken.

Daarna sprak hij over de vakantie bij ouders of bij kennissen en zei:

" Het is nodig dat ieder van u ertoe besluit al dan niet deel
" uit te maken van de vrome sociëteit. Zij die niet verlangen er lid
" van te zijn, moeten vragen om ontslagen te worden en weg te gaan;
" en ik laat hen in volle vrijheid vertrekken. De anderen die er
" deel van willen uitmaken, moeten niets vragen, daar ze al in hun
" huis zijn. De reden waarom ik er tegen ben dat men elders de va-
" kantie gaat doorbrengen is deze: als men bij de ouders gaat, dan
" wordt over niets anders gesproken dan over stoffelijke belangen,
" over handel, over

" het veld, koeien en ossen, over geld, eten en drinken en ook over
" andere minder passende dingen en men geraakt erdoor verward. Ik
" zelf, zelf, als ik naar Castelnuovo ging, ondervond er nadeel van
" en dat was de reden waarom ik altijd een jongen van het Oratorio
" met mij meenam, met wie ik over nuttige zaken kon spreken; de ge-
" beden werden op tijd gezegd, er werd een bezoek gebracht aan het
" H. Sacrament; de geestelijke lezing en ook de andere godsvrucht-
" feningen werden gehouden. Ik heb dit nadeel ondervonden; ik denk
" dat dit ook zo is voor alle anderen, die van vlees en bloed zijn
" zoals ik ben. Anderzijds, als iemand meent dat hij van lucht moet
" veranderen, dan hebben wij verscheidene plaatsen waar wij kunnen
" gaan zoals Lanzo, Mirabello, Trofarello.

" "Maar het doet ons veel genoeg, zal iemand zeggen, onze
" streek, onze ouders en vrienden terug te zien."

" Daarop antwoord ik: - "Het is natuurlijk dat die dingen ple-
" zier doen, maar dienaangaande heeft de Heer een goede les gegeven.
" Toen de H. Maagd en enkele van zijn neven, die de schrift zijn
" broeders noemt en die hem niet konden benaderen omwille van de
" menigte die hem omringde, hem lieten zeggen dat zijn moeder en
" zijn broeders hem zochten te spreken, antwoordde hij: - "Wie is
" mijn moeder, wie zijn mijn broeders?"

" Misschien zal wel iemand zeggen: - "Wat nu, is dit een ma-
" nier van spreken? Wil Hij nu zijn familie verzaken?"

" Maar de Zaligmaker ging verder: - "Al wie de wil van mijn
" Hemelse Vader volbrengen, die zijn mijn vader, mijn moeder en mijn
" broeders." - Bijgevolg zeg ik: - "Mochten de ouders zwaar ziek
" zijn, dan zal de overste ervoor zorgen dat hij ze in dit geval
" kan bijstaan, het is een plicht van naastenliefde dat men voor
" zijn eigen ouders zorgt."

Don Bosco sprak ook voor de gehele gemeenschap na het avondgebed.

" Gisteravond, mijn dierbare jongens, toen ik te bed was, kon
" ik de slaap niet vatten en ik begon na te denken over de natuur
" tuur en de wijze van bestaan van de ziel; hoe ze gemaakt was, hoe
" ze kon bestaan en spreken in het andere leven als ze van het li-
" chaam gescheiden is: hoe ze zich van de ene plaats naar de andere
" kon verplaatsen; hoe wij dan mekaar konden kennen, terwijl wij na
" de dood toch zuivere geesten zijn. En hoe meer ik er over nadacht,
" des te duisterder het mysterie mij toescheen.

" En terwijl ik mij met deze en andere verbeeldingen bezig-
" hield, viel ik in slaap en het scheen mij toe dat ik op weg was
" naar *... (hij noemde de naam van de stad) en dat ik in die rich-
" ting op weg werd gebracht. Ik volgde gedurende een zekere tijd die
" weg, trok door mij onbekende plaatsen, toen ik op zeker ogenblik
" mijn naam hoorde roepen. Het was de stem van iemand die daar op
" de baan stond. - "Kom met mij mee", zei hij; "nu zal je kunnen

" zien wat je verlangt."

" Ik gehoorzaamde onmiddellijk. De man liep met de snelheid van de gedachte en ik met hem; wij liepen zonder dat onze voeten de grond raakten. Toen hij in een streek gekomen was die ik niet kende, hield hij stil. Boven op een hoogte verhief zich in alle heerlijkheid een paleis van wonderbare bouwtrant. Ik weet niet waar het stond, noch op welke hoogte. Ik herinner mij niet of het op een berg of in de lucht op de wolken stond. Het was onbereikbaar en men ontwaarde geen enkele weg om er naartoe te gaan. De poorten ervan waren kolossaal groot.

" - "Kijk! ga naar boven in dit paleis", zei me de gids.

" - "Hoe kan dat"? wierp ik op; hoe kan men daar geraken, van hier beneden is er geen ingang, en vleugels heb ik niet."

" - "Ga binnen", gebod mij de andere. En ziende dat ik mij niet bewoog, zei hij: - "Doe zoals ik, hef je armen op met goede wil en je zal opstijgen." En terwijl hij dit zei verhief hij de handen ten hemel. Ik ook opende dan de armen en ik voelde mij delijk in de lucht opgenomen zoals een lichte wolk. En daar stond ik op de drempel van het groot paleis. De gids had mij vergezeld.

" - "Wat is er hier binnen", vroeg ik hem.

" - "Ga binnen, bezoek het en je zal zien. Op het einde van de zaal zal je iemand vinden die je uitleg zal geven."

" De gids verdween en ik bleef alleen als gids voor mezelf; ik trad het portaal binnen, klom via de trap naar boven en kwam op een heerlijk koninklijke trap. Ik liep door de grote zalen, de rijkversierde kamers en de lange gangen met een ongekende snelheid. Elke zaal schitterde door de rijkdom van verrassende schatten en ik liep erdoor met zo een snelheid dat ik ze niet kon tellen. Maar het meest wonderlijke was dat ik om te lopen met de snelheid van de wind de voeten niet bewoog, maar dat ik met de benen tegen elkaar zonder vermoeienis als over kristal gleed zonder de vloer te raken. En zo kwam ik van het ene in het andere verblijf en zag eindelijk op het einde van een gang een deur. Ik trad binnen en bevond mij in een grote zaal, prachtiger dan al de andere. Op het einde ervan zag ik een bisschop die op een prachtige troon was gezeten als voor een audiëntie. Ik naderde eerbiedig, bleef stom verwonderd staan want ik herkende in die prelaat een van mijn intieme vrienden. Het was Mgr.*... (en hij noemde de naam) bisschop van.. die twee jaar geleden gestorven was. Hij scheen niet te lijden. Hij was gezond van uitzicht, vriendelijk en van een onzegbare schoonheid.

" - "O, monseigneur, bent u hier", zei ik hem vol blijdschap.

" - "Ziet gij mij niet"? antwoordde de bisschop.

" - "Maar hoe gaat het? Leeft u nog? Is u niet dood?"

" - "Ja, ik ben gestorven."

" - "En zo u dood bent, hoe zit u dan hier zo blozend en goed gezond?, maar om Gods wil, zo u nog in leven bent, zeg het, zo niet zitten we in de knoei. Te *... is er een andere bisschop, monseigneur *... en hoe zullen wij die zaak oplossen?"

" - "Wees gerust, maak u geen zorgen, ik ben dood."

" - "Goed dan, want anders was er al een andere in uw plaats."
" - "En gij Don Bosco, bent u dood of levend?"
" - "Ik ben levend, ziet u niet dat ik hier ben met lichaam en
" ziel?"
" - "Hier mag men met het lichaam niet komen."
" - "En toch ben ik er."
" - "U meent hier te zijn, doch het is niet zo..."
" En ik haastte mij om vraag op vraag te stellen, doch ik
" kreeg geen antwoord. - "Hoe kan dat zijn dat ik leef en bij u ben,
" die dood bent?"- Ik vreesde dat de bisschop zou verdwijnen en be-
" gon vragen te stellen. - "Monseigneur, bij de liefde Gods, ga niet
" weg, ik moet nog zoveel te weten komen. De bisschop die mij zo
" angstig zag:- "Wees niet zo ongerust", zei hij, "blijf kalm, twij-
" fel niet, ik zal niet weggaan, spreek."
" - "Zeg mij, monseigneur, bent u gered?"
" - "Bezie mij, zie hoe gezond, fris en schitterend ik ben."
" Waarlijk, zijn uitzicht gaf mij echt de hoop dat hij gered
" was; maar hiermee was ik niet tevreden en zei:
" - "Maar zeg mij indien u gered bent, al dan niet?"
" - "Ja ik ben op de plaats van de zaligheid."
" - "Maar bent u in de hemel en geniet u van de Heer, ofwel
" in het vagevuur."
" - "Ik ben in de plaats van zaligheid, maar God heb ik nog
" niet gezien en het is nodig dat u nog voor mij bidt."
" - "En hoelang blijft u nog in het vagevuur?"
" - "Kijk hier!" - En hij gaf mij een kaart: - "Lees!"
" Ik nam de kaart in handen en bekeek ze aandachtig, doch ik
" zag er niets op geschreven staan en zei: - "Ik zie er niets op."
" - "Kijk wat erop geschreven staat: lees!"
" - "Ik heb gekeken en ik kijk, maar ik kan niet lezen omdat
" er niets op geschreven staat!"
" - "Kijk beter!"
" - "Ik zie een kaart met versieringen van rode, paarse,
" blauwe en groene bloemen, maar letters zie ik niet."
" - "Het zijn cijfers."
" - "Ik zie noch cijfers noch getallen."
" De bisschop bekeek die kaart die ik in handen hield en zei
" toen:
" - "Ik weet waarom u ze niet kunt lezen; keer de kaart om;
" ik bezag het blad met groter aandacht. Ik keerde het langs alle
" kanten, doch in geen enkele richting kon ik het lezen. Alleen
" scheen het mij toe dat tussen de kronkelingen van de bloemversie-
" ringen het nummer "2" stond. De bisschop ging verder: - "Weet gij
" waarom ge omgekeerd moet lezen? Omdat de oordelen van de Heer ge-
" heel anders zijn dan de oordelen van de wereld. Wat bij de mensen
" wijsheid is, is bij God dwaasheid."
" Ik durfde niet aandringen om klaardere uitleg en zei:
" - Monseigneur, zorg dat u niet verdwijnt, want ik wil nog
" andere dingen vragen."

" - "Vraag maar, ik luister."
" - "Zal ik gered worden?"
" - "Hoop het."
" - "Laat mij niet in twijfel, zeg mij rechtuit of ik zal ge-
" red worden."
" - "Dat weet ik niet!"
" - "Zeg me dan of ik al dan niet in Gods genade leef."
" - "Ik weet het niet."
" - "En zullen mijn jongens gered worden?"
" - "Ik weet het niet."
" - "Maar, als het u belieft, ik smeed u erom, zeg het mij."
" - "Gij hebt godgeleerdheid gestudeerd en bijgevolg kunt gij
" het weten en u zelf het antwoord geven."
" - "Hoe dat? U bent op de plaats van redding en u weet die
" zaken niet?"
" - "Kijk, de Heer laat ze kennen aan wie Hij wil en als Hij
" wil dat die wetenschap aan iemand wordt bekend gemaakt, geeft Hij
" het bevel en de toelating ervoor; anders kan niemand dit bekend
" maken aan wie nog leeft."
" Ik had een vurig verlangen om vragen te stellen en haastig
" vroeg ik uit vrees dat hij zich zou terugtrekken:
" - "Zeg mij nu iets dat ik uwentwege aan de jongens kan zeg-
" gen."
" - "Gij weet het zoals ik het weet, wat zij moeten doen. Gij
" hebt de Kerk, het Evangelie, de Schriften die u alles zeggen. Zeg
" hun dat zij hun ziel moeten redden, omdat al het overige tot niets
" dient."
" - "Maar dat ze hun ziel moeten redden, dat weten ze reeds.
" Maar hoe moeten wij het doen om onze ziel te redden? Geef mij een
" een speciale raad, om ze te kunnen redden en die ons aan u doet
" denken. Ik zal het de jongens in uw naam zeggen."
" - "Zeg hun dat ze braaf zijn en gehoorzaam."
" - "En wie weet dat nog niet?"
" - "Zeg hun dat ze zedig zijn en dat ze moeten bidden."
" - "Maar zeg iets dat praktischer is."
" - "Zeg hun dat zij dikwijls te biecht gaan en goede commu-
" nies doen."
" - "Iets meer speciaals."
" - "Daar gij het verlangt, zal ik het u zeggen. Zeg hun dat
" zij een nevel voor de ogen hebben en dat ze reeds op goede weg
" zijn, als zij die nevel zien. Dat zij die nevel wegnemen, zoals
" men in de psalmen leest: "Nubem dissipa".
" - "En wat is die nevel?"
" - "Het zijn de dingen van de wereld die verhinderen de he-
" melse dingen te zien, zoals ze zijn."
" - "En hoe moeten zij die nevel wegnemen?"
" - "Dat zij de wereld beschouwen zoals zij is: "mundus totus
" in maligno positus est", en dan zullen zij hun ziel redden; dat ze
" zich door de schijn van de wereld niet laten bedriegen. De jongens

" denken dat de genoegens, de vreugde, de vriendschappen van de we-
" reld hen gelukkig kunnen maken en verlangen niets anders dan ervan
" te kunnen genieten; dat ze niet vergeten dat alles ijdelheid is en
" droefheid van de geest. Ze moeten leren de dingen van de wereld te
" zien zoals ze zijn, en niet zoals ze schijnen te zijn."
" - "En waardoor wordt die nevel vooral veroorzaakt?"
" - "Zoals de deugd van zuiverheid het meest schittert in de
" hemel, zo wordt duisternis en nevel vooral voortgebracht door on-
" zedigheid en onzuiverheid. Het is als een dikke zwarte wolk die
" het zicht belemmert en hen belet de afgrond te zien waar ze naar-
" toe gaan. Zeg hun dan dat ze zorgvuldig de deugd van zuiverheid
" bewaren, omdat zij die haar bezitten "florebunt sicut lilium in
" civitate Dei".
" - "En wat is er nodig om de zuiverheid te bewaren? Zeg het
" om het aan mijn jongens van uwentwege te kunnen overbrengen."
" - "Er is ingetogenheid, gehoorzaamheid, vlucht van de le-
" digheid en gebed nodig."
" - "En dan?"
" - "Gebed, vlucht van de ledigheid, gehoorzaamheid, ingeto-
" genheid."
" - "En niets anders?"
" - "Gehoorzaamheid, ingetogenheid, gebed, vlucht van de lui-
" heid. Beveel hun die dingen aan. Dat is voldoende."
" - "Ik wilde nog zoveel dingen vragen, doch ik kon me niets
" meer herinneren. Nauwelijks had de bisschop opgehouden met spreken,
" of ik verliet haastig die zaal en liep naar het Oratorio om u die
" zaken mee te delen. Ik vloog met de snelheid van de wind en in een
" ogenblik was ik aan de deur van het Oratorio. Toen bleef ik staan
" en dacht: - "Waarom ben ik niet langer bij de bisschop van *...
" gebleven? Ik zou nog meer inlichtingen gekregen hebben. Ik heb
" verkeerd gedaan zo een schone gelegenheid te laten ontglippen. Ik
" had nog zoveel andere dingen kunnen vernemen."
" En onmiddellijk keerde ik met dezelfde snelheid terug
" waarmee ik gekomen was en vreesde dat ik monseigneur niet meer zou
" terugzien. Ik ging opnieuw dit paleis en deze zaal binnen.
" Maar welke verandering was er in die korte tijd gebeurd!
" De bisschop was bleek als was; hij lag te bed en scheen wel een
" lijk; de laatste tranen stonden in zijn ogen: hij lag in dood-
" strijd, alleen aan een lichte beweging van de borst veroorzaakt
" door de laatste snikken, zag men dat hij nog in leven was. Angstig
" ging ik bij hem. - "Monseigneur, wat is er gebeurd?"
" - "Laat mij gerust", antwoordde hij met een zucht.
" - "Monseigneur, ik zou u nog veel dingen willen vragen."
" - "Laat mij alleen, ik lijd te veel."
" - "Maar wat kan ik voor u doen?"
" - "Bid en laat mij gaan."
" - "Waar?"
" - "Waar de almachtige hand van God mij leidt."
" - "Maar, Monseigneur, ik smeeek u erom, zeg mij waar naartoe?"

" - "Ik lijd te veel, laat mij alleen."
" - "Maar Monseigneur, ik smeeek u erom, zeg mij wat ik voor
" u kan doen."
" - "Bid."
" - "Nog een enkel woord. Hebt u geen boodschap voor de we-
" reld? Moet u niets zeggen aan uw opvolger?"
" - "Ga naar de huidige bisschop van *... en zeg hem van mij-
" nentwege dit en dat." Wat hij me zei, is niet voor u, mijn beste
" jongens, wij laten het dus achterwege.
" De bisschop ging verder: "en zeg aan die en aan gene perso-
" nen deze en die geheime zaken!"
" Ook over die boodschappen zweeg Don Bosco; maar zowel de
" eerste als de laatste schijnen vermaningen en middelen te zijn
" voor zekere noden van dit bisdom).
" - "En niets anders", ging ik verder.
" - "Zeg aan uw jongens, dat ik ze altijd zeer gaarne gezien
" heb; zolang ik in leven was, heb ik altijd voor hen gebeden en nu
" nog gedenk ik hen. Dat zij nu voor mij bidden."
" - "Ik zal het zeggen en wij zullen dadelijk voor uw ziele-
" rust bidden. Maar zodra u in het paradijs bent, gedenk u onzer."
" Intussen scheen de bisschop nog meer te lijden. Het was
" pijnlijk hem aan te zien. Hij leed verschrikkelijk. Het was een
" van de pijnlijkste doodstrijden.
" - "Laat mij! Laat mij", zei hij nog, "laat mij gaan waar
" de Heer mij roept."
" - "Monseigneur... monseigneur..." - herhaalde ik, overmand
" door het grootste medelijden.
" - Laat mij! Laat mij!" Hij scheen te sterven en een on-
" zichtbare kracht trok hem in verder gelegen kamers, zodat ik hem
" niet meer zag.
" Geschrokken en ontroerd keerde ik mij om om weg te gaan;
" doch ik stootte mijn knie tegen een voorwerp en was in mijn kamer,
" te bed.
" Zoals jullie zien, mijn beste jongens, is het een droom zo-
" als al de andere, en voor hetgeen jezelf betreft, moet ik geen
" uitleg geven, want iedereen heeft het begrepen.

En Don Bosco besloot:

" In die droom heb ik zeer veel geleerd over de ziel en het
" vagevuur, iets wat ik vroeger nooit begrepen had; en nu heb ik
" duidelijke dingen gezien die ik nooit zal vergeten.

Zo besloot het verhaal van onze gedenkschriften.

Het blijkt dat de eerbiedwaardige in twee verschillende voorstel-
lingen gepoogd heeft te verklaren wat de staat van genade is bij de zie-
len van het vagevuur en hun boetepijnen. Hij gaf geen uitleg over de

toestand van die brave bisschop. Overigens weten wij uit geloofwaardige openbaringen en uit getuigenissen van de heilige Vaders dat personen van beproefde heiligheid, lelies van maagdelijke zuiverheid, rijk aan verdiensten, bewerkers van mirakelen en die wij nu op de altaren vereren, wegens heel lichte gebreken soms lange tijd in het vagevuur moesten verblijven. De goddelijke rechtvaardigheid wil dat iedereen tot de laatste penning betaalt van zijn schulden, alvorens de hemel binnen te gaan.

Wij die dat neerschreven, hebben Don Bosco een tijdje daarna gevraagd, of bij de boodschappen die hij van de bisschop ontvangen had, uitgevoerd had; en met de vertrouwelijkheid waarmee hij ons vereerde, antwoordde hij:

"Ja zeker, trouw heb ik mijn opdracht uitgevoerd!"

Laten wij ook nog opmerken dat hij die de dromen opschreef een omstandigheid uit de droom achterwege liet, die wij ons herinneren; dat gebeurde misschien omdat hij er toen noch de betekenis noch het belang van inzag. Don Bosco had op zeker ogenblik gevraagd hoelang hij nog te leven had en de bisschop had hem een blad getoond dat met dooreengeslingerde krullen beschreven was, met 8-en, naar het schijnt; maar hij kreeg geen uitleg over het geheim... Duidde het 1888 aan?

Intussen waren D. Cagliero en D. Savio op 23 juni te Rome aangekomen; zij werden feestelijk onthaald door ridder Oreglia, die trouwens voor onderkomen gezorgd had. D. Cagliero had twee brieven voor de H. Vader meegebracht waarvan hem één onmiddellijk en in groot geheim ter hand moest worden gesteld. D. Cagliero wist absoluut niets af van de inhoud van die zo dringende brief en volgens de ontvangen bevelen overhandigde hij hem op 25 juni aan Mgr. Pacifici, die de opdracht persoonlijk en met de opgelegde voorzorg uitvoerde.

Op de dag van het octaaf van St.-Pieter ontmoette D. Cagliero Mgr. Manacorda, die opgewonden en ontsteld, aan het vertellen ging, hoe hij in het Vaticaan een van de eerste officieren van het apostolische paleis te midden van rijkswachters naar de gevangenis had zien brengen. En hij voegde eraan toe:

- "Pius IX heeft deze dagen een aan hem persoonlijk gerichte vertrouwelijke brief ontvangen. Er werden dus huiszoekingen in het paleis gedaan en een onwaardige kuiperij werd in de pauselijke typografie ontdekt. Sommige anderen werden opgesloten - Monseigneur wist ook niet meer. D. Cagliero begreep het geheim en vernam later wat er gaande was. Clandestien en 's nachts werden in het Vaticaan door trouweloze bedienden oproerstokende bladen gedrukt; zij werden daarna door vrijmetse-laarscomités op brede schaal verspreid om de bevolking tot opstand aan te zetten tegen de pauselijke regering.

De paus had dus iemand in huis die hem verraadde en die kwistig door de sektariërs betaald werd. Hier volgt een feit. Keizerin Eugenie,

vrouw van Napoleon III, had achtereenvolgens twee brieven in volle vertrouwen aan de H. Vader geschreven; en een getrouwe edelman had ze aan de paus overhandigd. Daarin werden heel voornamelijk berichten uiteengezet in verband met samenzweringen tegen de Kerk; en zij bad hem dat die bladen zo vlug mogelijk vernietigd zouden worden; ernstige bedreigingen - verzekerde zij - zouden ten deel vallen aan de schrijfster, als die briefwisseling hoe dan ook Napoleon ter ore kwam. De paus las en verzekerde de edelman dat niemand ooit het geheim zou te weten komen; en hij sloot de brieven op in een privé-brandkast waarvan hij de sleutel altijd op zich droeg. Maar een tijd later komt de bode weer aan met een derde brief, waarin de keizerin haar beklag maakte dat het geheim niet bewaard gebleven was, omdat de twee vorige brieven toch in handen van de keizer gevallen waren; zij zei dat zij voor altijd verloren was en zij vroeg raad hoe de zaak kon geregeld worden. Pius IX protesteerde en zei dat hij die brieven in een ijzeren kistje gestoken had, waarvan hij de sleutels zorgvuldig bewaarde en dat hij die nooit aan iemand anders gegeven had! Ten bewijze van zijn verklaring ging hij op staande voet het kistje openen; maar tot zijn bittere verrassing waren ze er niet meer! Een verraderlijke hand had ze weggenomen en naar Napoleon gestuurd. Pius IX werd bleek, stond een ogenblik als bezwijmd en leefde verscheidene dagen in een erbarmelijke gezondheidstoestand. Hijzelf vertelde dat trieste feit aan Don Bosco en zei: - "Kijk! Er zitten zelfs verraders onder de personen die de paus omringen!"

Mgr. Manacorda bevestigde ons dat Pius IX zelfs niet veilig was in zijn kamers. Op een avond ontving de paus hem na tien in zijn slaapkamertje, omdat hij een erg voornaam verslag moest uitbrengen; maar nog voor hij de mond opende, keek de paus achterdochtig rond en zei: - "Praat zacht, want zelfs hier lopen wij gevaar dat wij niet alleen zijn. De muren zelf hebben oren!"

Ook ten gevolge van zoveel trouweloosheid kon men op Pius IX dit motto Cruce de Cruce toepassen, omdat hij meermaals van zichzelf met de psalmist kon zeggen: "Een man die in vrede met mij leefde, aan wie ik mij toevertrouwde, die mijn brood at, heeft groot verraad tegen mij be-raamd." Maar eigenaardig geval, of liever wonder van de Voorzienigheid, verscheidene keren kon hij ook zeggen: Salutem ex inimicis nostris! Enigen onder hen die met zijn tegenstanders meevochten, gingen ofwel om de afschuw die zij bij sommige aanslagen voelden, ofwel om gewetenswroegingen ofwel omwille van eigenbelang, nu en dan eens Don Bosco's kamer binnen en vertelden hem daar in geuren en kleuren, wat er uitgebroed werd, ook in het Vaticaan, tegen de Heilige Vader. Zij kenden de voorzichtigheid van Don Bosco en zij wisten dat hij hun namen nimmer zou onthullen. Onder hen bevond er zich een van de voornaamsten van de sek-te, die later het geluk had als goede christen te sterven en onze eerbiedwaardige bij elke ontmoeting overstelpde, zo zouden wij kunnen zeggen, met zijn vertrouwelijkheden:

- "In één loge werd dit beslist; in een tweede sprak men over die

bepaalde persoon; in een derde deed broeder A. dit hatelijke voorstel ten nadele van de clerus; maar broeder B. was een tegenovergestelde mening toegedaan (en hij noemde daarbij namen, familienamen en titels). Die ene scheen er in het openbaar een gematigde mening op na te houden, maar deed zich in de loge voor als een van de meest verwoeden tegen de Kerk; terwijl die andere integendeel in de stad berucht stond als onverzoenlijk met de godsdienst en slechts zelden het woord deed.

Don Bosco liet ze spreken, bestudeerde de bedoeling die hen aangezet had tot praten, vergeleek het gezegde van de een met dat van de ander; en als hij bij toeval de waarheid had kunnen achterhalen, dan waarschuwde hij de paus en lichtte hem in over de dingen, die hem betroffen. Zodoende kon de H. Vader op zijn hoede zijn tegen dreigende gevaren en tegen de een of andere verrader; maar heel vaak bereikten die verwittigingen niets meer dan een gemoedsgesteldheid van overgave en vertrouwen in God.

Niemand misschien op de wereld was in die jaren op de hoogte van sommige geheimen in Italië zoals Don Bosco. In 1875 vertrouwde hij zijn betrekkingen toe aan een priester uit Mondonio, die gastvrijheid in het Oratorio genoot wegens zijn doctorstitel in godgeleerdheid. En schertsend besloot hij:

- "Mijnheer de theoloog, u zult wel menen dat Don Bosco een groot vrijmetselaar is en u zult mij een slechte reputatie geven te Modena. Vrees echter niet, want ik ben vrijmetselaar op mijn manier en slechts in sommige omstandigheden. Pius IX weet goed genoeg dat ik aan hem gehecht ben zoals een poliep aan de rots!"

Maar laten wij terugkeren bij het XVIIIde Eeuwfeest van St.-Pieter. Enige dagen voor het feest was Don Cagliero naar Rome vertrokken; zo zou hij naar de majestueuze zang in drie koren kunnen luisteren van de antifoon Tu es Petrus et super hanc petram, enz. tot aan de woorden portae inferi non praevalent. Die zang was voor de gelegenheid gecomponeerd door de kapelaan, pauselijke zanger Domenico Mustafa. Don Cagliero wilde op de best mogelijke manier kennis maken met een muziek die een werkelijk wonderbaar effect had. De koren bestonden uit meer dan vierhonderd stemmen. Dank zij de hem bewezen hoffelijkheid kon hij de repetities bijwonen, praten met Mustafa, met zangleraren en zangers en de moeilijkheden begrijpen die niet gering waren, bij dergelijke groots opgevatte uitvoering. Hijzelf, directeur van de muziek in het Oratorio, streefde ernaar op die Romeinse zang zijn eigen Sancta Maria, succurre miseris, uit te bouwen, die het volgende jaar gezongen zou worden bij de inwijding van de kerk van Maria, Hulp der Christenen.

Op voorbehouden plaatsen konden Don Cagliero en Don Savio aanwezig zijn bij de gewijde zangen en bij de prachtige ceremonieën. De feestelijkheden begonnen op de 28ste. Het aantal vreemdelingen werd op 80.000 geschat. 's Morgens werd de kathedraal van St.-Pieter in de Gregoriaanse kapel van de Allerheiligste Maagd tentoongesteld voor de vereering van de gelovigen. 's Avonds pontificeerde Pius IX de eerste Ves-

per. De 29ste werd ingezet met de heiligverklaring van 25 gelukzaligen; de paus las een homilie in het Latijn en zong daarna de plechtige mis. Vijftig kardinalen en meer dan 450 prelaten van de Latijnse Kerk en uit de verschillende riten van de Oosterse Kerken assisteerden. Onbeschrijfelijk was de luister van de ceremonieën, de geestdrift van de massa, de verlichting van de stad en verder alle burgerlijke en militaire betogingen van vreugde, die elke vurige ziel verblijdden en in verrukking brachten.

Terwijl heel Rome juichte bij het schouwspel van de Girandola, dit is het vuurwerk op de Pincio, genoot ook Don Bosco te Turijn om die pauselijke triomf; maar privé zei hij, en hij herhaalde het ook diezelfde avond voor de communiteit: - "Nu zijn het rozen, maar over drie maanden zullen het doornen zijn." - D. Berto maakte een aantekening van die woorden.

De plechtigheid van het Eeuwfeest van St.-Pieter werd op dezelfde dag ook in het Oratorio gevierd en wel met alle mogelijke luister, met luchtballons, vuurwerk en verlichting aan de ramen. Vorige jaren was dat feest voorbehouden aan de viering van de H. Aloysius, maar van 1867 af wilde Don Bosco dat helemaal en uitsluitend voorbehouden aan de Prins van de apostelen. En volgens zijn opdracht hadden de colleges van Mirabello en van Lanzo gewedijverd met de feestelijkheden van Valdocco.

De feestelijkheden duurden te Rome gedurende het hele octaaf en werden beurtelings in de verschillende basilieken gehouden om besloten te worden in de patriarchale Vaticaanse basiliek met de gelukzaligverklaring van 205 Japanse martelaren.

Het meest sublieme en ontroerendste schouwspel vond echter plaats op 1 juli. Alle in Rome aanwezige patriarchen, aartsbisschoppen en bisschoppen, niet minder dan 486 prelaten, waren in de grote aula onder de Sint-Pietersportiek bijeengekomen om er aan de paus een door allen ondertekende opdracht voor te leggen waarmee zij hun afhankelijkheid en gehoorzaamheid aan de plaatsvervanger van Jezus Christus betuigden. Enkelen uit die eerbiedwaardige schare hadden het martelaarschap in de heidense landen doorstaan en droegen de tekenen van hun heldhaftigheid in hun ledematen. Bij het eerste verschijnen van de paus vielen allen tegelijk, alsof zij een enkele persoon waren, op hun knieën en riepen uit:

- "Tu es Petrus! et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam et portae inferi non praevalent!"

Dat was nu de ware Kerk! Et unam sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam! Paus en bisschoppen waren tot tranen toe bewogen.

Na zijn terugkeer uit Rome vertelde ons Mgr. Gastaldi dit feit met geestdrift en besloot met te zeggen: - "De bisschoppen stonden rond de paus samengedrongen zoals de jongens van het Oratorio rond Don Bosco.

D. Cagliero en D. Savio wachtten om bij de paus binnengeleid te worden.

In die dagen was het niet gemakkelijk om een audiëntie te bekomen; toch hadden zij de troost om aan de voeten van Pius IX te knielen; hij ontving de zonen van Don Bosco met vaderlijke genegenheid, vroeg nieuws over hun overste, over het Oratorio en nam met duidelijk genoegen de brief aan waarvan D. Cagliero de drager was. Pius IX opende hem en las hem.

" Zeer Heilige Vader,

"

" Verscheidene samenlopende omstandigheden beletten mij naar
" Rome te gaan om de plaatsvervanger van Jezus Christus te begroeten
" bij gelegenheid van het Eeuwfeest van St.-Pieter, waarvan Uw Hei-
" ligheid de opvolger is in het bestuur van de universele Kerk. Noch-
" tans als christen, als priester, als directeur van weldadigheids-
" huizen beschouw ik het als een ernstige en zeer aangename plicht
" twee van mijn priesters te zenden t.w. Angelo Savio en Cagliero
" Giovanni. Samen met de gelovigen van zoveel plaatsen van de wereld
" zijn zij naar Rome gekomen om aan de voeten van U.H. neer te knie-
" len. Zij komen in naam van de priesters, clerici en jongens uit
" de huizen van Valdocco te Turijn, van S. Filippo Neri te Lanzo,
" van S. Carlo te Mirabello waar duizend tweehonderd jongens zijn;
" in naam van de priesters, clerici en jongens die deel uitmaken
" van de zondagsoratorio's van de H. Franciscus van Sales, van St.-
" Aloysius Gonzaga, van St.-Jozef waar meerdere duizenden arme jon-
" gens samenkomen; in naam ook van vele pastoors, kanunniken, mede-
" werkers, directeurs van opvoedingshuizen, rectoren van kerken; en
" van vele katholieke leken wier bezigheden en toestand niet toela-
" ten zich persoonlijk naar Rome te begeven.

" Allen zijn genegen zonen van Uwe Heiligheid, zeer gehecht
" aan de katholieke godsdienst, bereid om hun bezit en alles te ge-
" ven om te leven en te sterven in deze godsdienst, waarvan U.H.
" het Opperhoofd is op aarde.

" Ik denk ook dat het voor uw vaderlijk hart een grote troost
" zal zijn te vernemen met hoeveel vreugde de nieuwe onlangs gecon-
" sacreerde bisschoppen met zoveel tekenen van achting en eerbied
" in hun respectieve bisdommen onthaald werden. In vroegere, betere
" tijden heeft men nooit zo een grote toeloop gezien van burgerlij-
" ke en kerkelijke overheden, van alle klassen en standen van bur-
" gers, allen beziel met een heilige geestdrift voor de nieuwe her-
" der die triomfantelijk met hem opstapte. Niemand hoorde een stem
" of zag een gebaar dat niet paste bij deze heuglijke dag. Dit is
" een bewijs dat onze streken katholiek zijn, als zij maar vrij hun
" godsdienst kunnen beleven.

" De vijand van de zielen tracht nu de verdere benoemingen
" van de bisschoppen voor de vacante zetels te beletten. Wij zul-
" len God bidden dat Hij de verblinden moge verlichten, gezondheid
" en sterkte moge schenken aan U.H. om het heilig werk naar het ver-
" langde doel te voeren.

" Ik heb zeer veel spijt dat ik in het boekje "Het eeuwfeest
" van St.-Pieter" woorden geschreven heb waaraan een betekenis gege-
" ven werd, die door mij zeker niet bedoeld was. Ik denk dat de ver-
" klaringen elk misverstand over mijn wijze van schrijven, geloven
" en handelen, weggenomen hebben, en in de volgende uitgave zal ik
" alles veranderen in de juiste zin die de H. Congregatie van de
" Index mij zal aanwijzen.

" Indien het mij op deze enige en buitengewone plechtig-
" heid toegelaten was U.H. een gunst te vragen, die ik ten zeerste
" verlang en die ik tot u richt als tot het hoogste gezag, dan zou
" ik met de grootste eerbied mijn verzoek durven hernieuwen, dat
" U.H. zich verwaardige uw goedkeuring te geven aan de constituties
" van de congregatie van de H. Franciscus van Sales met al de ver-
" beteringen, veranderingen, toevoegingen die Uwe Heiligheid nodig
" acht tot groter eer van God en het heil der zielen.

" Intussen zullen wij in al onze huizen 's morgens en 's
" avonds blijven bidden voor Uwe Heiligheid; moge God u gezondheid
" en genade geven om de zware storm te doorstaan, die wellicht niet
" ver af is en die met Gods toelating de vijanden van het goede te-
" gen de godsdienst zullen ontketenen. Het is de laatste beproeving,
" daarna zal het de triomf zijn. Het is tijd dat allen één van hart
" en één van ziel tot Jezus in het H. Sacrament en Maria Onbevlekt
" bidden: zij zijn de twee reddingsboeien in deze nakende storm.

" In naam van alle genoemden kniel ik aan de voeten van
" U.H. om uw Heilige en Apostolische zegen te vragen, terwijl ik
" het met de diepste dankbaarheid en de meeste eerbied als het
" mooiste ogenblik van mijn leven aanzie mij te kunnen noemen,

" Van U.H.

" de zeer gehoorzame, verplichte en zeer toegenegen zoon
" Turijn, 17 juni 1867 Pr. Bosco Giovanni

Verderop zullen wij zien, welke de voor de deur staande doornen,
de orkaan en de laatste beproeving waren en daarna de schitterende tri-
omfen, die de goddelijke Voorzienigheid voor Pius IX weggelegd had.

Don Cagliero had in die dagen heel wat bezoeken in naam van Don
Bosco afgelegd en was getuige van de verering die niet alleen Romeinse
heren maar ook veel prelaten voor Don Bosco hadden. Kard. Patrizi, kard.
Bilio, kard. Caterini en anderen drongen aan dat hij hen bij de dienaar
Gods, die zeker voor hen zou bidden, in herinnering zou brengen.

H O O F D S T U K LXXII.

Waar mensen zijn, zullen er altijd min of meer grote gebreken en hartstochten gevonden worden; zij kunnen alleen maar door een openhartig en herhaald woord dat te pas en te onpas door de liefde geïnspireerd wordt, bevochten worden. "Roep, heeft de Heer tot Isaias gezegd, en gun je geen rust, verhef je stem als een trompet en kondig het Huis van Jacob zijn zonden aan." En de stem van Don Bosco was nooit stil, als het er op aan kwam uit zijn huis te verwijderen of te verhinderen, wat de Heer kon beledigen of Hem met ondankbaarheid kon kwetsen.

Wij hebben reeds voorbeelden aangehaald van zijn ijver om hen te verwittigen die aan het reglement wilden ontsnappen; wij hebben er nog heel wat in voorraad. De toespraak van de laatste dag van juni had genoemde bedoeling. Hierna zullen wij de orde van onze gedenkschriften volgen en volgens datum de samenvatting van de andere toespraken die in de maand juli uitgesproken werden, aanhalen; de documenten van die dagen zullen wij er tussen voegen. Hierbij onthoude men dat de naam van de Allerheiligste Maagd Maria altijd op zijn lippen lag en hij nooit naliet te herinneren aan de genaden die door Haar geschonken werden en hem meegedeeld werden. De archieven bevatten meer dan duizend dergelijke eigenhandig geschreven dierbare stukken.

Hier volgen de toespraken waarvan spraak was:

30 juni.

's Avonds klaagde Don Bosco erover dat er zo weinig veelvuldige communies waren en dat ten gevolge van hun ongeregeld gedrag verscheidene clerici uit het huis moesten verwijderd worden. Daarna vervolgde hij:

" De oorzaak dat op onze dagen de vurigheid van de eerste
" tijden van het Oratorio zo verminderd is, ligt hierin: ik gaf een
" beloning aan allen die de zondagen van St.-Aloysius hielden. Zon-
" der iets te zeggen hield ik ze in het oog, en dan was een woord
" van mij voldoende om hen tevreden te stellen. Toen er nog maar 48
" studenten, vakleerlingen en clerici waren, en onder hen slechts
" drie studenten, dan waren er op de 48 slechts drie of twee die op
" een zondag de gebedsoefeningen nalieten om gezondheidsredenen,
" maar dan hielden zij ze op een dag in de week. Maar nu is het een
" schande! Ik zeg dit tot mijn grote schaamte; nu dat wij zo talrijk
" zijn, naderen er nauwelijks honderd of tweehonderd 's zondags tot
" de sacramenten en een vijftigtal of nog minder op de weekdagen

" en dan zijn het nog altijd dezelfde. Wat betekent die zo grote ver-
" zwakking van vurigheid? Wel ik zal het jullie zeggen: omdat men
" niet gehoorzaamt om aan God aangenaam te zijn, omdat men vergeet
" dat hij die aan de overste gehoorzaamt, aan God gehoorzaamt. Som-
" migen gehoorzamen uit schrik voor de straf; studenten uit vrees
" voor een slecht punt van gedrag bij het examen en vakleerlingen
" uit vrees de geldelijke beloning te verliezen. Men gehoorzaamt
" uit tijdelijke belangen en niet om een bovennatuurlijk doel.

" En ook het menselijk opzicht belet zoveel jongens tot de
" Sacramenten te naderen; ze zijn bang bekeken te worden. Ze zeggen
" ik zou wel willen te biecht en te communie gaan, maar mijn mak-
" kers bekijken mij.

" - "Laat ze je bekijken."

" - "Maar ze lachen mij uit en bspotten mij."

" - "Laat ze lachen en spotten; spot jij met hen lach ze uit,
" omdat ze niet gaan."

" En hoe kan men die zwakheden vermijden? Er moet een pest-
" kanker uitgeroeid worden hier in huis en het is de bedilgeest, de
" geest van kritiek op de beschikkingen van de oversten. En als die
" geest van kritiek heerste onder de leraren of de assistenten, dan
" zou dat zeer schadelijk zijn omwille van de ergernis voor de on-
" dergeschikten. Roei die geest van kritiek uit en men zal zien dat
" het Oratorio tot de bloei van de eerste tijden terugkeert.

2 juli.

Don Bosco zei aan D. Rua: "Er kwam een dame bij mij en zei dat
haar dochter sedert maanden zeer ongesteld was en dat men haar angera-
den had een noveen te doen ter ere van Maria, Hulp der Christenen. Nu is
de noveen nog niet uit en het gaat al veel beter."

Don Bosco voegde er nog aan toe dat iemand, die al twee jaar met
hoofdpijn liep, de noveen deed en nu totaal genezen was.

De noveen die Don Bosco placht aan te bevelen, bestaat erin drie
"Pater, Ave, Gloria" tot Jezus in het H. Sacrament en drie maal het
"Salve Regina" tot de Madonna te bidden, in de kerk, met levendig ge-
loof en het schietgebed "Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis".

3 juli.

Na het avondmaal in de eetzaal vertelde Don Bosco een gunst van
de Madonna. Waren erbij tegenwoordig D. Rua, D. Francesia, D. Savio As-
canio en de jongen Berto. Don Bosco zei:

" - Kijk D. Savio, de bouw van de kerk vordert goed vooral
" door gunsten van Maria Hulp. Deze morgen nog kwam er een dame met
" een meisje bij Don Bosco. Op mijn kamer gekomen zei ze: mijn man

" leed sinds verscheidene maanden aan heupjicht; hij had vernomen
" dat al wie zich aan Maria Hulp had aanbevolen door een noveen en
" een gift schonk, verhoord werd. Zo heb ik gedaan; ik ben een no-
" veen begonnen en heb beloofd een gift te schenken, zo ik ver-
" hoord werd. Nu kom ik mijn schuld aflossen. Neem die som aan,
" want mijn man is volledig gezond. Het was een gift van 100 lires.

Na het avondgebed was Don Bosco komen spreken voor heel de com-
muniteit en zei:

" De cholera heerst in verscheidene streken van Italië in
" Canavese, in Lombardije en in de streek van Napels. Goddank is
" ze nog niet in Turijn verschenen. In het Oratorio kan ik u abon-
" neren op de verzekering dat de kwaal u niet zal aantasten, in-
" dien er niemand zonde bedrijft, zoals ik u reeds meermaals zei.
" Intussen zal ik u allen aanbevelen aan de Madonna, opdat zij ons
" helpe en eerst en vooral de cholera van de ziel van ons verwij-
" derd houdt en dan die van het lichaam. Zorg ervoor ook bij het
" H. Sacrament enige "Pater, Ave, Gloria" te bidden en enkele
" "Salve Regina" bij de Madonna. Zo wij allen zo bidden en de zon-
" de vermijden, dan kan ik u verzekeren dat niemand van u aangetast
" wordt. En laten wij ook de Heer bidden dat Hij deze gesel verwij-
" derd houdt van onze ouders, vrienden en weldoeners.

Op 4 juli schreef Don Bosco naar Rome aan prins D. Orazio Fal-
conieri van Carpegna:

" Excellentie,
"

" Ik weet niet of u mijn brief ontvangen hebt, die ik u zond
" via een privé-persoon. De drager heeft er mij niets meer over ge-
" zegd en ik vrees dat hij u niet toegekomen is.

" Ik herhaal hier dan dat ik Uwe Exc. vurig dank voor uw
" vriendelijkheid tijdens mijn verblijf te Rome en voor uw liefda-
" digheid met de gift van de kelk voor de Mis en nog meer voor de
" liefdadige gift die u beloofd hebt voor de afwerking van de kerk
" van Maria, Hulp der Christenen.

" Daarom heb ik altijd gebeden en blijf bidden met mijn arme
" jongens opdat de Heer overvloedige zegen schenke aan uzelf en aan
" uw gezin, dat u veel troost moge ontvangen van uw kinderen en
" kleinkinderen hier op aarde en dat u door hen omringd moogt wor-
" den in de hemelse glorie.

" Uit Rome heeft mij iemand geschreven dat Uwe Exc. naar Pa-
" rijs zou gaan voor de Expositie en dat u wellicht via Turijn zou
" komen. Indien dit mocht gebeuren, dan zou ik u eerbiedig en vurig

" vragen ons huis hier met uw bezoek te willen vereren; dat zou ons
" allen veel genoeg doen.

" Terwijl ik de Heer bid u en heel uw gezin de kostbare
" gunst van de volharding in het goede te verlenen, beveel ik mijn
" arme ziel en deze van mijn jongens aan in de liefde van uw vrome
" gebeden en heb de hoge eer mij van Uwe Exc. te kunnen noemen

"

"

" Turijn, 4 juli 1867.

de zeer verplichte dienaar
Pr. Bosco Giovanni.

Prins D. Orazio bewaarde deze brief met veel zorg samen met de andere die hij van Don Bosco ontvangen had, en prins D. Guido, zijn zoon en senator van het Rijk, vond ze in 1909 in de archieven van het huis, in een omslag met het opschrift: - 1867: Brieven van Zeer Eerw. Priester Don Giovanni Bosco, ijverige beoefenaar van de christelijke naastenliefde, vooral jegens de kinderen.

Toen prins D. Guido bovenvermelde brief las, voegde hij er volgende aantekening aan toe: "Bijzondere betekenis heeft deze gedachte die toch maar gewoon scheen, dat wil zeggen, dat hij eenmaal in de hemel door zijn kinderen omringd moge zijn." Dat waren inderdaad troostende uitdrukkingen, helemaal gemotiveerd door de ballingschap van zijn zoon Guido aan wie de pauselijke politie de uitdrijving uit Rome bevoelen had.

De hele betekenis van die wens wordt klaar door de feiten waarop de Prins-Senator zelf zinspeelt in een gedenkschrift, dat ons ter beschikking gesteld werd als uitleg van bovenvernoemde aantekening. Prins D. Orazio had twee zonen van zijn eerste vrouw die in 1843 overleden was. De jongste, graaf Filippo, die een maand voor de dood van zijn moeder geboren was, werd door zijn vader naar een college in België gestuurd om er te studeren; maar omdat hij zijn vaderland wilde dienen en niet een vreemd land, was hij uit Brussel weggevlucht en was tot het Italiaanse leger toegetreden om er de veldtocht van 1866 mee te maken. In 1867 was hij aan de krijgsschool te Pinerolo, terwijl de eerstgeborene, Prins Guido, te Rome, een kwalijk avontuur te beurt viel. Tijdens de laatste carnavaldagen had een avondmaal plaats bij Spillmann, via Condotti, op initiatief van de Doria en de Odescalchi; het lag in de bedoeling zich wat te vermaken en alleen prins Guido werd uitgenodigd. Een toast werd uitgebracht door graaf Carlo Lovatelli ter ere van koning Vittorio Emanuele, van het Italiaanse leger, van het grote Italiaanse vaderland en van Rome, dat gewijzigd moest worden zonder daarbij ook maar enige vijandige zinspeling op de paus te maken. "Ik dronk met de anderen mee", schreef de prins, "maar opende mijn mond niet. De politie kreeg weet van dat eetmaal. Ik werd ondervraagd en met openhartige verklaringen zei ik alles met diepe verering voor het Hoofd van mijn geloof, maar met het uitgesproken verlangen de Fransman en de Duitser buiten mijn land te zien. Toen de commissaris mij echter vroeg wie die toast wel gehouden had, tenzij ikzelf het geweest was, dan verzette ik

mij daartegen en zei dat ik geen verklikker wilde zijn. Ik werd schuldig geoordeeld en men wilde dat ik vergiffenis zou vragen voor iets, dat ik niet gedaan had. "Mijn stiefmoeder, - want mijn vader had een tweede huwelijk aangegaan - die mij en mijn broer, officier in het Italiaanse leger, had opgevoed, was geprikkeld door het onwaardige gedrag van een politieagent van de pauselijke regering; zij spoorde mij aan niet toe te geven aan de ongehoorde druk die op mij uitgeoefend werd om te herroepen, wat ik noch gezegd noch gedaan had en wilde niet dat ik mij ten gerieve van de politie als voornaamste schuldige zou verklaren; en ik was het niet. Kardinaal Francesco Pentini en Mgr. de bisschop van Savona raadden mij ook aan mij niet schuldig te verklaren aan een denkbeeldige fout. Daarom vroeg ik geen vergiffenis en werd ik verplicht uit Rome te vertrekken binnen de 24 uren. Ik ging daardoor de weg van de ballingschap op."

4 juli 1867.

's Avonds na het avondgebed, zei Don Bosco aan zijn jongens dat ze goed het feest van St.-Aloysius moesten doorbrengen, hem bidden voor ouders, vrienden en weldoeners en dat hij de Heer zou smeken de cholera van de ziel en ook van het lichaam verwijderd te houden, omdat alle kwalen en gesels door de Heer gezonden worden omwille van het kwaad van de mensen.

5 juli 1867.

Don Bosco zei na de avondgebeden:

" Zondag zullen wij een schoon feest houden, het feest van
" St.-Aloysius. Laten wij alles doen wat we kunnen om er een schoon
" feest van te maken en dit om verscheidene redenen en vooral om
" te beletten dat de cholera onze streken overvalt.
" En een zaak waarvoor ik jullie moet waarschuwen en waar-
" voor ik reeds enige jongens en hun familie heb gewaarschuwd is
" het volgende: als vrouwen u komen opzoeken, al zijn het ook nich-
" ten, in één woord personen van het ander geslacht, zorg ervoor dat
" het onderhoud niet lang duurt. Wees natuurlijk, niet onbeleefd,
" maar zeg hun bijvoorbeeld dat Don Bosco u een opdracht gegeven
" heeft en verlaat ze dan onder dit voorwendsel. Het is tijdverlies
" u met hen te onderhouden. Het is hier de plaats voor jonge kerels
" en jongens en niet voor vrouwen en meisjes, en we zijn allemaal
" van vlees en bloed. Maak vuur naast het stro en ge zult zien. De
" duivel is slim. Neem de naam van nicht of zuster weg; laat de
" familieband buiten beschouwing en er blijft de persoon van het
" ander geslacht over. Hij is een filosoof en kan goed abstracties
" maken.
" Vergeet niet dat bezoek slechts toegelaten is van 1 tot 2u.
" In de andere colleges, ook in die van de staat mogen de familie-
" leden alleen donderdag een bezoek brengen, op een vastgesteld uur.
" Maar kom, laat ons nog iets zeggen over het feest van St.-
" Aloysius. Bezorg mij op deze schone plechtigheid een grote troost.
" Stel u allen in Gods genade, opdat ik aan de Heer onder de H. Mis
" moge zeggen: - "Heer, al mijn jongens leven in uw genade. Bewaar

" ze allen in die staat!" - Doe dat, mijn dierbaren, eerst en
" vooral voor het welzijn van uw ziel en ook om mij die troost te
" geven. Denk eraan! Ik werk van de morgen tot de avond voor het
" welzijn van uw zielen!

Op 6 juli, vigilie van het feest van de H. Aloysius in het Oratorio, schreef de voorzitter van de "Opere Pie S.Paola" een brief aan Don Bosco; hij is een getuigenis van lof voor de naastenliefde van de dienaar Gods, maar hij werd tevens geschreven om een economische reden, wat iets nieuws was in dat bestuur. Inderdaad, vóór en na die brief (en nog in gebruik vandaag de dag), placht en pleegt die administratie aan de arme ouders, die zich tot haar wendden om hun kinderen in het Oratorio of in een ander liefdadigheidsinstituut te plaatsen, een honderdtal lires, een enkele keer te schenken, als steun voor de entreekosten.

" Direzione Turijn, 6 juli 1867.
" Delle Opere Pie S. Paolo
"
" Hooggeachte en Zeereerw. Heer,
"
" Vanwege mevrouw Monge Lucia, weduwe van wijlen dokter
" Germonio Luigi uit Prazzo (Cuneo) werden aan deze directie bij-
" liggende papieren voorgelegd ten einde een subsidie te krijgen
" voor de nodige onkosten bij de opnemng van haar zonen Giuseppe
" en Raimondo Germonio in het instituut door u, zeer hooggeachte
" en zeereerwaarde, bestuurd.
" Ondergetekende kent de absolute nood waarin de verzoekster
" verkeert door de dood van haar man en het spijt hem zeer dat deze
" Opere Pie haar niet kunnen helpen in de bovengenoemde zaak, daar
" de stichters voor een dergelijk geval geen schenkingen vastge-
" steld hebben. Wij weten nochtans dat u, zeer hooggeachte en zeer-
" eerw., die bezielde bent met de geest van naastenliefde en menslie-
" vendheid niet zelden gratis jongens in uw instelling aanvaardt
" die zich in dezelfde omstandigheden bevinden als deze waarin de
" zonen van de weduwe Monge zijn. Daarom zend ik u de papieren die
" door haar werden voorgelegd, met het vertrouwen dat zij aan uw
" verlangens zal voldoen en dat op die wijze uw weldadigheid zich
" zal uitstrekken tot een familie van een burgerlijke stand die ze
" verdient en die door de vroegtijdige dood van haar man in de
" meest troosteloze ellende is geraakt.
" Met gevoelens van de diepste dankbaarheid, die ik van nu
" af betuig, wil aanvaarden de verzekering van de grootste hoogach-
" van wie de eer heeft zich te noemen
" Van U, zeer geachte en zeereerwaarde,
" de zeer toegewijde dienaar
" de Pres. van de directie
" Di S.Martino.

Op dinsdag 9 juli, ging Don Bosco naar Mirabello waar hij sedert enige tijd verwacht werd en waar er veel goed te doen was zoals men uit deze brief kan opmaken.

" Aan mijn dierbare jongens van Mirabello,

"

" Mijn beste jongens, ik kom u later bezoeken dan ik eerst
" beloofd had; maar het spijt mij ten zeerste dat ik niet op het
" feest van St.-Aloysius kon aanwezig zijn. Nu ben ik bezig met te
" zien hoe ik dit uitstel kan goedmaken door langer bij u te blij
" ven. Als het God belieft, zal ik dinsdagavond te Mirabello zijn.
" Maar waarom meld ik u nu mijn komst? Is het niet voldoende te
" komen zoals altijd? Neen, mijn dierbaren, het is niet voldoende.
" Ik moet u in het openbaar spreken om u enige dingen te vertellen
" die u zullen aanstaan; ik moet u apart spreken over niet aange-
" name dingen, maar die gij moet weten, ik moet u in het oor fluis-
" teren hoe gij de horens van de duivel, die meester en baas wil
" zijn over sommigen onder u, moet breken.

" En hier wijs ik op een aanmerking, die ik bij mijn laatste
" bezoek, over enkelen heb kunnen maken, die op speciale wijze moe-
" ten verwittigd worden; en ik verzoek uw heer directeur hun van
" mijnentwege te willen zeggen dat ik absoluut tot hun ziel, tot
" hun hart, tot hun geweten moet spreken, enkel met het verlangen
" goed te doen aan hun ziel.

" Voor het overige kan ik u zeggen dat ik bij de veelvuldige
" bezoeken die ik u breng, dingen gezien heb die mij veel troost
" gegeven hebben, vooral bij dezen die veelvuldig en voorbeeldig de
" H. Communie ontvangen en voorbeeldig hun plicht volbrengen. Ik
" heb daarbij ook wel kleine nalatigheden bij sommigen bemerkt, maar
" daaraan hecht ik niet zoveel belang. Maak u te midden van al die
" dingen maar niet ongerust. Ik kom bij u als vader, vriend en broe-
" der; geef me slechts enkele ogenblikken uw hart en dan zult gij
" tevreden zijn: tevreden om de vrede en de genade des Heren waar-
" mee de ziel zeker zal verrijkt worden; ik zal tevreden zijn met
" de grote en verlangde troost te weten dat allen met God onze
" Schepper in vrede leven.

" Maar dit is alles voor de ziel, en voor het lichaam? Na-
" tuurlijk, nadat wij alles aan de ziel gegeven hebben wat ze no-
" dig heeft, gaan wij het lichaam niet laten vasten. Reeds nu beveel
" ik de heer prefect aan dat hij al het nodige doet om een mooie
" dag door te brengen; en als het weer het toelaat zullen wij allen
" samen een wandeling maken.

" De genade van Onze Heer Jezus Christus weze altijd met u
" allen en de Heilige Maagd verrijke u allen met de ware rijkdom,
" die de heilige vrees van God is, Amen.

" Bid voor mij die van ganser harte ben

"

uw zeer genegen in J.C.

"

Pr. Gio. Bosco.

" P.S. - Speciale groeten aan de priesters, leraren, assistenten
" en aan de familie Provera, vooral aan de dierbare papa.

Op donderdag begaf Monseigneur di Calabiana, die tot aartsbischop van Milaan benoemd was, maar zijn bisschopszetel te Casale nog niet verlaten had, zich op weg om een dag met Don Bosco door te brengen. Toen hij hem onder de portieken ontmoette, waar Don Francesco Cerruti met anderen van het college aanwezig was, zei hij hem schertsend: - "O ! u bent het, Don Bosco die mij naar Milaan stuurt!... En ik maakte het zo goed te Casale!" Hij was inderdaad erg geliefd door de clerus en de bevolking. Na het middagmaal hield Don Bosco de jongens bezig met verschillende spelen en aangename verhalen en schertsend onderzocht hij de lijnen van de handen van de jongens die zich bij hem aanboden om hen onder algemeen gelach en met ingewikkelde berekeningen te voorspellen, hoelang zij nog te leven hadden. En zie, daar komt Monseigneur, die tot dan toe met oversten en leraren gepraat had; hij gaat te midden van de jongens staan en biedt ook zijn open hand aan Don Bosco aan. De dienaar Gods nam de hand van de Aartsbisschop, kuste ze en trok zich met hem in zijn kamer terug.

Te Turijn kwam intussen een andere aanbevelingsbrief aan in verband met de goedkeuring van de congregatie.

Attestatio LAURENTII GASTALDI, Episcopi Salutiarum, de Instituto Sacerdotis Joannis Bosco.

Ego infra subscriptus testor: ...

zie blz. 876-877 M.B. Vol. VIII.

Op dezelfde dag vertrok vanuit Mornese een brief voor Don Bosco. Omdat vele van die inwoners aan Maria, Hulp der Christenen, het tiende van hun oogsten beloofd hadden, als ze gespaard bleven tegen ongunstige weersomstandigheden, kondigde D. Pestarino hem aan dat nog anderen op dit voorstel waren ingegaan. En met nog ander nieuws schreef hij over de gezondheidstoestand van de meesteres Maccagno, overste van de Vereniging der Onbevleete, waaruit de congregatie van de Dochters van Maria, Hulp der Christenen zou ontspruiten.

" Mornese, 11 juli 1867.

"

" Zeereerw. en zeer dierbare Directeur,

"

" Ik haast mij u de lijst op te sturen van acht personen die
" zich vrijwillig bij mij aangeboden hebben om een tiende te beta-
" len opdat u, Eerw, en dierbare, hen bij anderen van dit dorp zou
" inschrijven en Maria Hulp zou willen bidden ze te vrijwaren tegen
" elk kwaad van de ziel en tegen schade op hun velden. Zoals de eer-

" sten hebben zij ook het inzicht het tiende deel te offeren van
" de opbrengst van de zijderups en sommigen willen dit reeds doen
" vanaf dit jaar aangezien de tweede opbrengst van de zijdeworm
" reeds dichtbij is.

" Heer D. Lorenzo Pestarino - Giuseppe Pestarino, zoon van
" wijlen Antonio - Mevrouw Ninna Ghio - Lorenzo Mazzarello, zoon
" van wijlen Francesco Baroni - Luigi Maglio - Giuseppe Mazzarello
" "Volponasa" - Gebroeders Mazzarello met vader "Biondin".

" Tegelijkertijd zend ik u het droevige bericht van de dood
" van het meisje Mazzarello, organiste, die stierf als een engel,
" helemaal overgegeven aan de Heer; stervend kuste zij herhaalde-
" lijk de gekruiste Heer en op het laatste nam ze zelf het kruis-
" beeld met de handen en stierf met het kruis op de lippen, daar
" zij de kracht niet meer had het neer te leggen. Met de overste
" van het instituut van de Onbevleete gaat het beter, wat haar arm
" betreft; zij ondervindt reeds de hulp van Maria, Hulp der Chris-
" tenen; zij vraagt mij u haar groeten over te brengen en u te dan-
" ken en vraagt verder tot de Madonna te laten bidden. Ik ook maak
" van de gelegenheid gebruik om u zeer hartelijk te groeten; ter-
" wijl ik mij in uw gebeden aanbeveel, laat ik niet na u in mijn
" arme gebeden te gedenken. Ik ben

" van u, zeereerw. en dierbare

" de zeer toegenegen zoon in J.C.
" P.te Pestarino D.co.

Don Bosco keerde de 13de naar Turijn terug, waar D. Cagliero en
D. Savio hem opwachttten; zij waren vol geestdrift over wat zij te Rome
gezien hadden. Zij gaven hem een lange en genegen brief van Mgr. Frate-
jacci; naar het schijnt had hij hem in verscheidene keren geschreven.

" Zeer vereerde en dierbare Heer,

"

" Het stond in mijn gelukster niet geschreven dat ik de kans
" zou krijgen mij voor u, eerw., die ik de meeste hoogachting en ge-
" negenheid toedraag, verdienstelijk te maken in verband met wat er
" gedaan werd of moet gedaan worden ten voordele van de dierbare so-
" ciëteit van de H. Franciscus van Sales. God wil dat dit grootse
" werk dat helemaal het uwe is, de specifieke eigenschappen draagt
" van al de andere werken van God op aarde; nl. de tegenspraak van
" velen, de apathie en de onverschilligheid van zeer velen, die
" "tamquam oryx illaqueatus dormiunt somnum suum", en tenslotte de
" gele nijld van sommigen die alles wat niet van hen is met een
" loens oog bezien; zoals Saul te midden van de vreugde en de glo-
" rie, het herdertje, de overwinnaar van Goliath bekeek. Maar van
" de inleiding kom ik tot feiten.

" Met genoegen en dankbaarheid ontving ik uw dierbare brief
" en het dubbele pak met de gedrukte verklaringen, dat mij door Z.

" Em. de kardinaal-vicaris overhandigd werd, daags na de aankomst
" van Mgr. de Bisschop van Mondovi. Ik heb niet uitgesteld om er
" met de vereerde prelaat over te spreken en hem ervoor te inter-
" esseren, zodat hij bij gelegenheid tijdens zijn verblijf te Rome
" met de H. Vader en met de Kard. Prefect van Bisschoppen en Regu-
" lieren en met een ander invloedrijke persoon kan spreken ten voor-
" dele van het nieuw instituut dat, als door God zelf in het leven
" geroepen werd in deze ellendige tijd "ad Ecclesiastici Ordinis -
" decorem promovendum", zoals de Kerk zegt van het instituut door
" S. Vincenzo de'Paoli gesticht. De goede prelaat luisterde gaarne
" naar mijn woorden en beantwoordde ze met buitengewone genegenheid
" en beloofde zijn volle steun. Ik heb opnieuw de bisschop van Sa-
" vona gevraagd de steun van aartsbisschop Ricardï te vragen en ook
" deze beloofde mij alles te doen wat hij kon. Met de Kard.-vicaris,
" met Z.Em. Consolini en de verscheidene prelaten met wie ik in be-
" trekking sta en met zeer veel invloedrijke geestelijken deed ik
" op passende wijze zoveel ik kon zonder de indruk te laten van een
" opdracht - om de opinie voor te bereiden, alvorens de exemplaren
" van de Regel die mij gezonden waren uit te delen en ze aan het
" oordeel van de H. Stoel te onderwerpen. En met ongeduld wachtte
" ik op de komst van Z.Em. De Angelis en op de brief die ik u ge-
" vraagd had. Maar Z. Em, arriveerde te Rome en ik kreeg heel laat
" de brief voor Zijne Eminentie; hij was gevoegd bij uw zeer aange-
" naam schrijven van 25 juni jl. en werd mij overhandigd door twee
" van uw dierbare volgelingen, D. Angelo Savio en D. Giovanni Cagli-
" ro, op donderdag na het Eeuwfeest van St.-Pieter.

" Ik ben onmiddellijk bij Kard. de Angelis gegaan en liet hem
" de brief bezorgen; maar ten gevolge van de vele bezigheden die
" Hunne Eminenties de laatste dertig dagen gehad hebben met consisto-
" ries, processies, af te leggen en te ontvangen bezoeken enz., enz.,
" kreeg ik als antwoord dat hij tevreden was en dat hij verlangde
" mij te spreken, maar niet voor de volgende vijf dagen, omdat hij
" absoluut geen tijd had. En vandaag heb ik dan meer dan een uur met
" hem gesproken; ik heb hem alles gezegd wat ik over het onderwerp
" te zeggen had, om hem klaar en duidelijk over de toestand van za-
" ken de personen, de plaatselijke toestand enz. enz. in te lichten;
" ik heb ook geluisterd naar wat hij in zijn goedheid mij wilde
" zeggen. Ik vertel u niet welke bijzondere achting de kardinaal
" voor Don Bosco heeft, hoe hartelijk genegen hij hem is, hoe zeer
" hij uw stichting waardeert; en als het van hem afhing dan zou zij
" al "in omnibus et per omnia" goedgekeurd en gevestigd zijn en met
" alle genaden en privileges begunstigd. Hij stelt alles in het
" werk om met de paus en met kard. Quaglia en zijn collega's zonder
" dat ik het hem moet vragen, te spreken; hij heeft het woord "Don
" Bosco" opgeschreven om aan u te denken telkens als hij met iemand
" over uw belangen kan spreken; en zo heeft hij mij moeten toever-
" trouwen dat wat de wijdingsbrieven betreft voor de wijdelingen
" van de nieuwe sociëteit van de H. Franciscus van Sales het totaal
" vruchteloos is erover te spreken. De H. Vader is er tegen, kardi-
" naal Quaglia en Mgr. Svegliati zijn er tegen en naar het schijnt,
" en het is zo goed als zeker zal het antwoord van de Heilige Congre-

" gatie ook "negatief" zijn. Ik kan niet met woorden weergeven wat
" een ongenoegen dit nieuws mij gedaan; heeft dat het Zijn Eminentie
" Kard. De Angelis erg mishraagd heeft, kan u wel gissen uit de op-
" rechte genegenheid die hij u toedraagt.

" Nochtans de tijden die wij nu beleven, konden geen betere
" voorspellingen toelaten voor dit soort zaken. In het algemeen
" bevinden de Reguliere Orden zich op de dag van heden, op weinige
" uitzonderingen na in een zeer ziekelijke toestand. De ex-paters
" overstromen de wereld als een zondvloed en laten sporen na die de
" Kerk bedroeven... Terwijl alle ogen gericht zijn op deze kwalen,
" en het algemeen verlangen van het episcopaat er eerder naar
" streeft de reeds bestaande orden af te schaffen of te hervormen,
" is het zeker natuurlijk dat zelfs de besten, die bekommerd zijn
" met het welzijn, minder geneigd zijn om een religieuze orde te
" bevoordelen, die nu ontstaat of die minstens nog niet kan bogen
" op een lang bestaan, en haar eigen naam nog niet kan vestigen op
" een "basis van ondervinding.

" En à propos, hiervan kan ik u "riservatissima notizia e re-
" gula" toevertrouwen dat in het toekomstig oecumenisch concilie dat
" door de H. Vader werd aangezegd, vooral het probleem van de re-
" ligieuze orden zal behandeld worden en dat de Latijnse bisschop-
" pen vóór hun vertrek naar Rome, allen een blad gekregen hebben met
" vragen waarop hun aandacht getrokken wordt op en hun mening ge-
" vraagd over het volgende: - "Is de goedkeuring van nieuwe orden
" wenselijk"; moet er niet eerder een fusie gebeuren van de reeds
" bestaande orden, die hetzelfde doel hebben? Dit bericht heb ik
" niet van kard. De Angelis gekregen, maar uit een andere zekere,
" bron. Gezien deze elementen kan men besluiten hoe moeilijk het op
" het ogenblik is en om zo te zeggen, moreel onmogelijk het privi-
" lege te bekomen om in de nieuwe sociëteit van de H. Franciscus
" van Sales de wijdelingen te laten wijden zonder de wijdingsbrie-
" ven van de bisschoppen. Nadat ik al deze zaken en ook andere ge-
" lijkaardige, die ik u per brief moeilijk kan meedelen, onderzocht
" had, heb ik enige van mijn vragen geformuleerd aan Zijn Eminentie
" De Angelis. Hier zijn ze:

" 1° Is het wenselijk de vrijheid voor de gehele congregatie
" te vragen in verband met de promotie van de wijdelingen, zonder
" de wijdingsbrieven van de eigen bisschoppen, of is het beter die
" vraag terug te trekken en dit punt niet aan de discussie over te
" laten"?

" 2° Of is het niet wenselijker nu een goedkeuring "quomodocum-
" que" voor de nieuwe sociëteit van de H. Franciscus van Sales na
" te streven ook zonder het privilege in verband met de wijdelingen
" of de aanvraag voor de goedkeuring "ex integro", terug te trekken
" en ze aan het e.k. oecumenisch concilie voor te leggen?

" Wat de eerste vraag betreft, is Zijne Eminentie van mening,
" - en ik ga helemaal met hem akkoord - het privilege voor de wijde-
" lingen niet te vragen; het is beter deze vraag niet in te dienen
" als men overtuigd is dat het antwoord negatief zal zijn. Daarom
" als deze zaak reeds op voorhand afgewezen wordt door het oordeel
" van de volle congregatie, hoe en wanneer kan men er dan nog voor

" opkomen? U weet dat "facilis descensus, sed revocare gradus...
" hic labor"!

" Wat het tweede punt betreft, keurt Zijn Eminentie het niet
" af en ook niet goed. Van de ene kant zou het te vooruitstrevend
" en te gedurfd kunnen schijnen om het toekomstig concilie ervoor
" in te roepen, alsof het een beslissing moest weigeren die reeds
" aan de H. Congregatie gevraagd werd. Van de andere kant zou het
" zeer natuurlijk kunnen schijnen en zonder belediging voor wie
" ook, dat het plan voor de goedkeuring van het nieuwe instituut
" aan de goedkeuring van het a.s. concilie voorgelegd werd, aange-
" zien de aanzegging "ex inopinato" door de H. Vader op het eeuw-
" feest van St.-Pieter gedaan werd. Men zou enkel de geschikte ma-
" nier moeten vinden om de vraag, zoals het past, aan de Heilige
" Vader voor te leggen: men moet zijn geluk en vreugde uitdrukken
" om de samenroeping van het concilie dat zoveel eer aan zijn
" glorieus pontificaat toevoegt en men moet het verlangen uiten
" naar de grote eer dat het nieuwe instituut onderworpen wordt aan
" een nauwkeurig onderzoek en oordeel, zoals het gebeurd is met ver-
" scheidene instituten en vooral met de compagnie van Jezus, goedge-
" keurd onder Paulus III in het laatste concilie van Trente.

" Het slot van mijn lang onderhoud met Zijn Eminentie De An-
" gelis was, dat ik u zou schrijven om u van alles op de hoogte te
" brengen, dat hij u het allerbeste toewenst en u duizend genegen
" groeten zendt en dat Hij u absoluut te Fermo verwacht in de eer-
" ste dagen van augustus.

" Wat mij aangaat, ik heb goed menen te handelen met geen
" stappen te doen bij de H. Congregatie; ik heb ook de exemplaren
" van de Regel niet uitgedeeld en ik zal ermee wachten tot u mij
" teken geeft. Deze zaken mogen niet te snel gaan. Integendeel er
" is veel overleg en voorzichtigheid nodig om geen verkeerde stap-
" pen te doen.

" Na dit alles, vraag ik u, Eerw. zo goed te zijn mij te zeg-
" gen wat u van plan bent; wil u de aanvraag omtrent de wijdelingen
" of de hele aanvraag terugtrekken; of wil u met de zaak vooruitgaan
" ten einde de goedkeuring van het instituut te bekomen, zonder te
" spreken van de wijdingsbrieven van de bisschoppen voor de wijdin-
" gen. Wat u mij ook zult zeggen, ik zal onmiddellijk bij de H.
" Congregatie doen wat er te doen valt en wees er zeker dat ik al-
" les met de grootste zorg zal doen om u te dienen. Hoewel het mij
" leed doet niet veel te kunnen bekomen door de voorzichtige hulp
" van kard. De Angelis, die voor u een ware vriend is, toch zou ik
" zeer vergoed worden door het gunstige succes van de andere zorgen
" die ik uit alle kracht zal steunen om zo mogelijk uw heilige ver-
" langens te bevredigen; en al gebeurt op dit ogenblik alles met
" vertragingen en met hindernissen, uiteindelijk zal alles toch
" uitlopen op het heilig en glorieus doel waarop zij gericht zijn.
" "Deus et dies" in alle dingen; ontegensprekelijk zal uw zo mooi
" en duurzaam werk met moeilijkheden te kampen hebben, omdat het
" altijd waar blijft: "difficilia qua pulchria"...

" Ik ben u, Eerw., dankbaar voor de kennismaking met de twee

" jonge priesters D. Savio en D. Cagliero; met genoeg heb ik hun
" mijn foto geschonken plus een exemplaar voor u. Het spijt mij dat
" ik mijn aandacht aan deze dierbare en voorbeeldige priesters niet
" kon wijden zoals ik het verlangde, maar zij zullen wel aan mijn
" houding bemerkt hebben, dat ik in andere omstandigheden, als het
" God belieft, hen beter mijn genegenheid zal tonen. Gelukkig bent
" u, Don Bosco, die moogt bogen op dergelijke schone planten in de
" tuin door u bewerkt. God zegene de tuinier en de tuin, opdat er
" steeds bloemen en vruchten gedijen voor de Kerk en het christen
" volk.

" Samen met u, Eerw. Heer, dank ik de Heer voor zoveel wel-
" daden en genaden die Hij u elke dag in uw huis en in de mooie
" kerk meedeelt; ridder Oreglia heeft mij hiervan een mooie teke-
" ning aangeboden en dat deed mij veel genoeg. In een mooi kader
" zal deze tekening op mijn schrijftafel prijken samen met uw foto;
" en steeds zal ik erover spreken als iemand hier ten huize komt;
" en omwille van mijn ambt komen er velen.

" Indien u graag vlug de 100 goudstukken wil die mij beloofd
" werden, dan beveel ik u opnieuw de dame aan waarover u de ridder
" Oreglia, op mijn verzoek schreef; zij verlangt de hulp van uw
" gebeden en ook die van uw goede jongens.

" Hierbij 5 winnende nummers van de loterij. Ze werden mij
" gegeven door heren, waaraan ik de loterijbiljetten verkocht had
" tijdens uw verblijf te Rome en nu verwachten ze van mij de prijs.
" Wees zo goed bij de zending het nummer van het winnend biljet bij
" elke prijs te voegen, om alzo vergissingen te vermijden. Een van
" de biljetten komt van de kan. secretaris van het vicariaat, de
" andere vier behoren aan andere heren en dames.

" Met mij gaat het, Goddank, goed en ik ben u en uw communi-
" teit dankbaar voor de gebeden tot mijn intentie, en ik hoop dat
" men verder zal bidden, opdat God mijn verlangens vervulle, die
" ook het welzijn van de jongens beogen. De goede prior D. Lorenzo,
" mijn tafelgenoot en Agnesina, die zoveel vertrouwen heeft in uw
" gebeden, groeten u duizend maal. En eindelijk het allerbeste van-
" wege Z.Em.de Kard.-vicaris en Kard.-Consolini; in naam van deze
" laatste vraag ik te bidden en te laten bidden voor zijn broer
" markies Luigi Consolini. In naam van Kard. De Angelis dring ik er
" nogmaals op aan zeker te Fermo te zijn, waar hij u in de eerste
" dagen van augustus verwacht. Mondeling zult u van hem alles beter
" vernemen dan ik u geschreven heb.

" Ik verwacht dringend een antwoordje om te weten wat ik
" doen moet bij de Heilige Congregatie om geen verkeerde stap te
" doen. Maar schrijf mij zo vlug mogelijk. Houd u goed. Tevens wens
" ik u veel vreugde en geestelijke troost en de meest gelukkigste bij-
" val in al uw heilige ondernemingen. Beschouw mij als een zoon
" van het huis van de H. Franciscus van Sales en dankbaar betuig ik
" u mijn gevoelens van genegenheid en hoogachting.

" Uw zeer nederige, verplichte en zeer genegen dienaar,
" Rome, 10 juli 1867. Giambattista Fratejacci.

H O O F D S T U K LXXIII.

Op de avond van 14 juli kwam in het Oratorio een telegram aan; het berichtte dat priester Enrico Bonetti erg getroffen werd door de cholera. Hiermee had de priester zelf zich willen aanbevelen in de gebeden van zijn medebroeders en leerlingen. Dat nieuws veroorzaakte groot verdriet in heel de communitieit. Acht dagen geleden was hij naar Chiuduno, in de provincie Bergamo, zijn geboortestreek, vertrokken om er zijn oude moeder bij te staan; zij was stervende aan dezelfde ziekte, die verwoestingen in de streek aanrichtte. Toen hij er echter aankwam, was zijn moeder er niet meer en D. Enrico moest er blijven om zijn broers en verwanten te troosten. In het Oratorio maakte men zich zorgen over hem.

D. Enrico Bonetti koesterde een tedere genegenheid voor Don Bosco en elk bevel van hem werd door hem beschouwd als de uitdrukking van Gods wil. Op de speelplaats was hij steeds te midden van de jongens om iedere wanorde te verhinderen; zijn gezelschap werd door hen gezocht. Hij was zeer stipt in de godsvrucht oefeningen en tevens een voorbeeld van werkzaamheid en ijver. Catechismus, ceremonies, conferenties, assistentie, alles werd door hem verricht met ijver en tot voordeel van de zielen. In de humanioraklassen, waarin hij les gaf, werd hij door de leerlingen begroet met de liefdevolste glimlach, hij werd door hen als een geliefde broer beschouwd en hij toonde grote belangstelling voor hun vooruitgang in de studies. Aan hem werd ook de typografie toevertrouwd, toen de directeur ervan maandenlang op reis was; en hij nam alle ingewikkelde verplichtingen ervan op zich, zonder zijn eigen plichten te verwaarlozen of naar zijn gezondheid om te zien. Hij was daarenboven nog ingeschreven aan de Koninklijke Universiteit van Turijn om er aan de faculteit voor fysieke en mathematische wetenschappen te studeren; om zijn verstand en zijn vooruitgang droegen de professoren hem grote genegenheid en achting toe en noemden hem een van de besten in de cursus. En wanneer hij niet meer in hun lessen verscheen, gingen zijzelf naar Valdocco om nieuws over hem te vragen. Vol verdriet vernamen zij zijn overlijden.

Hij had zijn eerste Mis in 1866 gecelebreerd op de dag van de Madonna van de Rozenkrans en dat gebeurde met zoveel gejubel dat men zei dat er slechts in het paradijs grotere vreugde zou kunnen zijn; zijn houding aan het altaar legde altijd getuigenis af van zijn ingetogenheid en van zijn vurigheid.

Op zondag 14 juli celebreerde hij om 10 u. zijn laatste mis; dat gebeurde in de parochiekerk, omdat hij de pastoor wenste te verlichten die helemaal benomen was door zijn hulp aan de choleralijders. Op diezelfde dag werd hij om 3 u. in de namiddag door de kwaal gegrepen. Pas-

toor D. Giuseppe Calvi diende hem alle sacramenten toe met de pauselijke zegen. Tot het einde toe bleef hij helder van geest en sprak van tijd tot tijd over Don Bosco en over het dierbare Oratorio. Hij overleed een half uur na middernacht, dat wil zeggen, op het eerste uur van de dag waarop de heilige, wiens naam hij droeg, gevierd werd.

In het Oratorio werd voor hem een plechtige lijkdienst gehouden; maar eerst las D. Francesca een ontroerend gebed voor, waarbij hij als tekst nam: "Suavis somnus operanti justitiam."

Mgr. Ghilardi die voor het drukken van zijn boeken in voortdurend contact met D. Durando was, schreef hem op 29 juli uit Rome: "wat heeft mij het ongelukkige nieuws waarmee je mij de dood van die beste D. Bonetti en van zijn moeder meegedeeld hebt veel leed gedaan. Op staande voet ben ik voor hen gaan bidden en ik zal voortgaan met dat te doen. Maar moge Gods wil altijd geschieden: beati mortui qui in Domino moriuntur. In de hoop dat die dierbare Don Bosco mijn laatste brief ontvangen heeft, ben ik, enz. enz."

Een ander schrijven van de bisschop, dat in een brief van Mgr. Manacorda ingesloten was, verzachtte de smart die Don Bosco gevoelde omwille van D. Bonetti's dood.

" "Alles uit liefde tot Jezus in
" het Heilig Sacrament"
"
" Zeereerw. en zeer dierbare Don Bosco,
"
" In opdracht van de bisschop van Mondovi zend ik u de hier
" bijliggende brieven. Was ik er zeker van geweest onmiddellijk naar
" Turijn te kunnen komen, zou ik ze uzelf ter hand gesteld hebben,
" wat ik liever zou gedaan hebben; maar om geen vertraging te ver-
" oorzaken, stuur ik ze op. Dierbare Don Bosco, bid voor mij; dit
" is mij voldoende om zeker te zijn van het paradijs en de God van
" liefde van aanschijn tot aanschijn te aanschouwen, die ik nu
" slechts zie met ogen van het geloof in het H.Sacrament. O, moge
" die gezegende dag vlug komen. Ja, dan zal ik Don Bosco kunnen
" helpen!
" Heel de uwe in de Heer
" Manacorda Emiliano.

Op een van de brieven las men:

De bisschop van Mondovi deelt Don Bosco de twee volgende opmerkingen van Mgr. Modena mee, en zo is de bekende onbesliste zaak beëindigd.

Op het andere blad stonden de opmerkingen:

Rome, 15 juli 1867.

Op blz. 217 moet absoluut verbeterd worden de grote dwaling die te vinden is in de periode en als volgt begint: "Ons geloof moet geheel zijn... en met volgende woorden eindigt: Wie een doodzonde bedrijft, overtreedt een artikel van het geloof, wat hem schuldig maakt aan alle andere."

Op blz. 192 zou beter heel het bijvoegsel weggelaten worden; het is overbodig in dergelijk ascetisch werk; maar als u het erin wil houden, verbeter dan de dwaling, die in strijd is met de gezonde kritiek en het gezond religieuze oordeel d.i. dat de komst van St.-Pieter naar Rome een feit is dat met het geloof niets te maken heeft en een argument van vrije discussie is.

De verbeteringen waren herleid tot deze twee, zonder verdere verplichting en Don Bosco voerde ze getrouw uit.

Daarmee waren de "Letture Cattoliche" een zware moeilijkheid te boven gekomen, veroorzaakt door de ondoordachte vooringenomenheid van hen die het werk van Don Bosco te Rome slecht uitgelegd hadden. Zijn verdediging had het gewenste gevolg gekregen. Mgr. Gastaldi gevoelde er grote voldoening en vreugde bij en dat liet hij ook blijken toen hij met de clericus Chiapale over de beproevingen van Don Bosco sprak: - Qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur. Deel dat aan Don Bosco mee in mijn naam.

Zodoende ging de belofte van de Spreuken in vervulling: - "Ubi fuerit superbia, ibi et contumelia; ubi autem humilitas, ibi et sapientia." Groothartig dankte de dienaar Gods de Madonna omdat zij hem uit die angst bevrijd had, die hem toch niet had kunnen verhinderen voortdurend bezig te zijn met zijn werken en met zijn briefwisseling. Hieruit blijkt altijd wat een achting en vertrouwen de mensen, die op hem een beroep deden, in hem stelden.

De prefect van Turijn, senator graaf Torre, die getuige was, van zijn liefdadigheid voor de wezen uit Ancona, vroeg hem in de maand juli de gebroeders Condio uit het district van Ivrea te willen opnemen. Zij waren weesjongens van een officier, neef van een luitenant-kolonel, die ook al overleden was. Die jongens waren zonder bestaansmiddelen.

Kardinaal Filippo Maria Guidi, van de orde van de dominicanen, die Don Bosco bewonderde voor al wat hij te Rome verricht had, beval hem een neef van zijn kamerdienaar aan en liet hem naar Turijn brengen.

Gravin Carolina Lützow uit S. Vito schreef in het Frans aan ridder Oreglia opdat hij zou bidden voor keizer Maximiliaan, die te Queretaro door de republikeinen gefusilleerd was: "Carlo en ik zijn diep bedroefd om de dood van de keizer van Mexico; in hem bewenen wij niet al-

leen een prins van onze keizerlijke familie, een van de meest degelijke mannen die wij gekend hebben, maar tevens een vriend die ons talrijke blijken van goedheid en aanhankelijkheid gegeven heeft, alvorens Oostenrijk te verlaten voor die noodlottige expeditie. Ik vraag u zijn ziel aan te bevelen aan de gebeden van Don Bosco, en tegelijk ook de ongelukkige keizerin, die niet meer in staat is in te zien hoe groot haar ongeluk is."

Terwijl Don Bosco die brieven beantwoordde, werd er hem één overhandigd, die hem met onuitsprekelijke vreugde vervulde.

" PIUS P.P. IX (1).
"
" "Dierbare Zoon, heil en apostolische zegen,
"
" Wij hebben met genoegen uw zeer genegen brief van 25 juni
" ontvangen waarmee u ons de komst van Angelo Savio en Giovanni
" Cagliero meldt, priesters van de salesiaanse sociëteit, uw mede-
" werkers in de vorming van de jongens tot de godsvrucht en deugd,
" daar u zelf de reis naar Rome niet kon doen zoals ik het verlangde
" om u tegenwoordig te zien op de plechtige eeuwfeesten die wij ter
" ere van St.-Pieter en Paulus op 20 juni jl. gevierd hebben en op
" de heiligverklaring van verscheidene helden van ons goddelijk ge-
" loof. In deze brief, o dierbare zoon, zegt u ons welsprekend dat
" u fier bent op de bijzondere eerbied en hoogachting die uw pries-
" ters, uw medewerkers bij de opvoeding van de jeugd, ons en deze
" stoel van St.-Pieter toedragen. En dat was ons buitengewoon aange-
" naam. Met het meeste genoegen hebben wij ook vernomen dat de on-
" langs benoemde bisschoppen voor de vacante bisdommen door de ka-
" tholieke bevolking met allerhande uitingen van eer, eerbied en
" heilige vreugde ontvangen werden. En daar wij uw genegenheid ken-
" den, hadden wij ook de zekerheid dat u in de nieuwe uitgave van
" het werkje "het Eeuwfeest van St.-Pieter" stipt zou uitvoeren wat
" Onze Congregatie van de Index meende te moeten opmerken. Wat de
" constituties van de Sociëteit van de H. Franciscus van Sales be-
" treft, weet u reeds dat die zaak toevertrouwd werd aan Onze Con-
" gregatie van Bisschoppen en Regulieren, die gewoonlijk in onze
" naam dergelijke zaken behandelt. Ga intussen verder met alle
" ijver te werken aan de christelijke opvoeding van de jeugd. Hou
" nooit op vurig tot God te bidden, die rijk is aan barmhartigheid,
" voor de verlangde triomf en voor de vrede van de Kerk; en terwijl
" wij alle genaden van de hemel afsmeken, schenken wij de apostoli-
" sche zegen aan u, aan alle priesters van de sociëteit van de H.
" Franciscus van Sales en aan alle jongens die aan haar zijn toever-
" trouwd.

(1) Latijnse tekst in voetnota.

" Gegeven te Rome, bij St.-Pieter op 22 juli 1867 in het
" tweeëntwintigste jaar van ons pontificaat.
" PIO PP. IX."

De paus had hem geschreven dat hij heel goed zijn verering en ge-
hechtheid aan St.-Petrus'Leerstoel kende; en die lof werd nooit gelogen-
straft. Vervolging, gevaar, vermoeden, smarten, tegenkating, laster,
afwijzing, bitterheden, ondank van mensen, konden Don Bosco's liefde
voor de Kerk niet het minste doen verminderen. Dat kwam tot uiting bij
ieder van zijn daden, hetzij grote, hetzij kleine en dat bleef zo tot de
laatste dagen van zijn leven. Op 27 september 1909 schreef ons de sale-
siaanse priester D. Sebastiano Teobaldi uit Lanzo:

"D. Giovanni Garini, zaliger gedachtenis, zei mij dat de eerb. Don Bosco
hem gezegd had, dat hij in zijn 'Griekse Oefeningen', als tekst ter ver-
taling, die teksten van het Nieuw Testament moest bijvoegen die spreken
over het primaatschap van St.-Pieter. Inderdaad de laatste zes passages
van de "Griekse Oefeningen" van de goede D. Garino (passages die in de
eerste uitgave van 1886 niet te vinden waren, maar die verschenen in de
tweede van 1888) worden betiteld als volgt:

I) Jezus ondervroeg zijn leerlingen wat de mensen over Hem dach-
ten: na de belijdenis van Petrus stelde Hij hem aan als grondslag van
zijn Kerk. (Math. XVI)

II) Er ontstond twist onder hen wie van hen wel de voornaamste
mocht zijn. Jezus geeft hen enkele vermaningen en tot slot zegt Hij dat
Hij gebeden heeft voor het geloof van Petrus. (St. Lucas XXII)

III) Jezus verschijnt aan de discipelen die vissen op het meer van
Tiberias en ondervraagt Petrus of hij Hem bemint. Op het drievoudig ant-
woord van Petrus "ik bemin u", beveelt Jezus hem zijn schapen en lamme-
ren te weiden. (Joh. XXI)

IV) Petrus oefent het primaatschap, hem door Jezus Christus gege-
ven, uit en kiest St.-Matthias in de plaats van Judas. (Hand. der Apost.
IV) Petrus stapt met Johannes de tempel binnen en geneest met de naam
Jezus een kreupele. (Ibi, III)

V) Herodes Agrippa vermoordt de apostel Jacobus, "zet Petrus ge-
vangen, maar de Kerk bidt voor hem en tijdens de nacht werd hij door een
engel bevrijd." (Ibi, XII)

Don Bosco sprak aan de jongens over de brief van de paus en de
apostolische zegen. Het was juist op het ogenblik dat allen de eindexa-
mens maakten. Dat was ook de tijd waarop de bezigheden van Don Bosco
verdubbeld waren. Elke morgen bleef hij verschillende uren in de biecht-
stoel; hij ontving allen die hem afzonderlijk raad kwamen vragen voor de
vakantietijd, aanhoorde het verslag van de leraren, informeerde over de
uitslagen, las een of andere verhandeling, deelde richtlijnen uit hoe

het vertrek van de jongens naar zoveel streken geregeld moest worden, nam schikkingen in verband met de retraites van de salesianen, vroeg hoe het schooljaar in zijn twee colleges geëindigd was en schreef naar de plaatsen waar hij zijn stem niet kon laten horen. Daar kwam nog bij dat verscheidene adellijke families hem een priester vroegen tijdens het zomerverblijf of als repetitor voor hun zonen. Het antwoord op een van die aanvragen werd aan gravin Callori opgestuurd:

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,
"
" Ik zal ervoor zorgen dat de priester er op de vastgestel-
" de tijd is; maar die bedoelde priester is feitelijk verhinderd.
" D. Durando is verbonden aan het huis Fassati; D. Francesca, direc-
" teur van de scholen, kan het huis niet verlaten; D. Bonetti Enrico
" godvruchtig, geleerd, voorzichtig was hiervoor aangewezen; maar
" een telegram uit Bergamo roept hem naar huis om er zijn moeder
" die door de cholera aangetast is bij te staan; hij gaat, doch
" treft zijn moeder dood aan; enkele uren daarna wordt hijzelf en
" zijn broer door de ziekte getroffen en weinige uren later zijn
" ze beiden een lijk. "Sit nomen Domini benedictum!" God zal er
" ons een andere geven, voor het overige zal ik zelf gaan en doen
" wat ik kan.
" Gisteren werd er een jong meisje, krankzinnig en razend,
" door twee mannen in mijn kamer gebracht. Men deed een gebed en
" nauwelijks had ze de medaille om de hals of ze werd rustig en
" verontschuldigde zich; helemaal weer bij haar verstand vroeg zij
" om te biechten en het werd haar toegestaan. De bloedverwanten
" vertrokken en verheerlijkten Maria, hulp der Christenen, die zij
" hadden aangeropen.
" Hoe is het mogelijk dat men niets kan bekomen voor uw
" Vittoria? Is het omdat ik slecht bid dat ik er niet in slaag met
" vurigheid ten minste een schietgebed te bidden? Vertrouwen! en
" laten wij niet ophouden met bidden. Ik heb de medailles gezonden
" en ik vraag mij af waar ze beland zijn. Hier zijn er andere.
" Bid voor mij en voor mijn jongens; wees verzekerd van mijn
" dankbaarheid met de groeten aan de hele familie.
"
" uw zeer verplichte dienaar,
" Turijn, 25 juli 1867. Pr. Giovanni Bosco.

Aan de leerlingen van Lanzo schreef hij volgende brief.

" Dierbare jongens van het College van Lanzo,
"
" Ik heb het uitgesteld om u te schrijven, mijn dierbare
" jongens, omdat ik meende u persoonlijk vóór de vakantie te kunnen

" spreken; maar nu zie ik dat ik wegens overvloed van bezigheden
" dat genoeg zal moeten missen en ik zal dat goed maken met de
" pen. Eerst en vooral moet ik u danken voor de gift voor de kerk
" van Maria, hulp der Christenen en voor de lieve brieven die gij
" mij hebt geschreven. Gij kunt u niet inbeelden met wat een ge-
" noegen ik ze gelezen heb, de ene na de andere; en het scheen mij
" waarachtig toe dat ik met elke schrijver ervan een gesprek voerde.
" En terwijl ik las, gaf mijn hart aan elkeen het antwoord dat ik
" met de pen niet schrijven kan.

" Wees ervan overtuigd, mijn dierbaren, gij hebt mij mooie
" dingen gezegd, die een weerklank vonden in mijn hart en ik hoop
" dat mijn en uw hart één zullen zijn om de Heer te beminnen en te
" dienen. Dus wees gezegend en bedankt voor de genegenheid en de
" welwillendheid die gij mij betoond hebt. Daar de vakantie nadert
" wens ik u met een hartelijk woord een goede vakantie.

" 1° Voor zover het u mogelijk is, keer terug op de dag
" waarop de klassen herbeginnen, ik meen op 16 augustus, tenzij gij
" door een of andere moeilijkheid verhinderd zijt.

" 2° Groet ouders, pastoors en meesters mijnentwege.

" 3° Mocht gij een of andere deugdzame vriend ontmoeten,
" zorg ervoor dat hij met u naar het college komt; maar spreek er
" niet over met hen die niet goed schijnen.

" 4° Ga tijdens de vakantie minstens op zondag te communie.
" Laat de meditatie niet achterwege op de weekdays.

" 5° Bid elke morgen een "Pater" en een "Ave" met "Gloria
" Patri" tot het H. Sacrament om u met mij te verenigen als ik u el-
" ke dag aanbeveel in de H. Mis, opdat niemand het slachtoffer wor-
" de van de cholera, die vreselijk woedt in verscheidene dorpen niet
" ver van ons. En in verband met deze lelijke kwaal, zou ik hen die
" wonen in de streek waar de ziekte woedt, aanraden niet naar huis
" te gaan gedurende de vakantie om niet zonder noodzaak in levensge-
" vaar te raken.

" Voor de rest, mijn dierbare jongens, bid God voor mij, en
" bidden wij allen de een voor de andere, opdat wij in de loop van
" het leven de belediging van God mogen vermijden om dan eerstdaags
" allen samen de goddelijke barmhartigheid te loven, te zegenen en
" te verheerlijken in de hemel. Amen.

" uw zeer genegen vriend, vader
" en broeder,

" Turijn, 26 juli 1867. Pr. Bosco Giovanni.

" P.S. - Leve de directeur, prefect, leraren, assistenten en al mijn
" jongens van Lanzo.

De cholera verspreidde zich in Italië en begon slachtoffers te maken te Rome. De Heer G. Patrizi Montoro schreef op 20 juli aan de ridder: "Zeg aan Don Bosco dat hij ons aan de Heer aanbeveelt, omdat wij moeilijkheden beleven." En D. Francesca kreeg dit slechte nieuws ook uit Rome:

Rome, 26 juli 1867.

Eerw. D. Francesca,

... Met deze brief wil ik aan de liefdadigheid van uw gebeden en vooral van die van onze beminde en vereerde Don Bosco de arme Costanza Lepri aanbevelen; u zult zich nog wel heel goed die brave dame herinneren, die met een wonderbaar geduld wel honderd keren naar graaf Vimercati gekomen is om Don Bosco te spreken. Welnu, deze goede dame werd woensdagavond door de cholera getroffen en ging op 24 u. tijd naar God... Wat benijd ik de kleine gravin Calderari; gelukkig zij die de grote dienaar van God kon terugzien en bij hem een aanmoedigend woord kon vinden. Vele groeten mijntewege voor haar en vertel haar maar vele schone dingen over Don Bosco; eens te Rome teruggekeerd, kan zij ons die voortvertellen... Geef met Calderari een kostbaar aandenken van Don Bosco mee, maar dat zij het niet vergete; iets dat hij gebruikt heeft of zijn rozenkrans of iets dergelijks. Schrijf mij en als het mogelijk is zou een woord van Don Bosco mij goed van pas komen...

Fanny Amat de Villa Rios.

Gravin Isabella Calderari, weldoenster van het Oratorio, was vergezeld van haar man de graaf, nauwelijks te Turijn aangekomen of zij viel zwaar ziek aan een van die kwalen, die altijd vreselijke gevolgen hebben. Ridder Oreglia was dadelijk ter plaatse in het hotel om zijn kostbare diensten aan te bieden aan zijn vriend de graaf, die hulp nodig had in een stad, waar hij vreemd was. Ook hertogin B. Scotti Melzi, die het van Don Bosco vernomen had, kwam toegesnel; zij sprak erover met markiezin Fassati en vond door bemiddeling van een zuster van de Heilige Vincentius a Paulo een brave verpleegster die 's nachts bij de zieke zou waken. Evenals andere dames uit Rome, schreef ook markiezin T. Nerli uit Florence aan de ridder om hem op vriendelijke wijze nieuws te vragen: "Het is mij een troost te weten dat zij dicht bij Don Bosco is en dat zij bijgevolg geen gebrek heeft aan geestelijke hulp en vertroosting."

Ook kardinaal Antonelli stuurde een brief aan de ridder

Hooggeachte Heer,

Het nieuws dat u, Hooggeachte, mij liet weten met uw brief van 1 dezer over de slechte gezondheid van de goede gravin Calderari heeft mij droevig gestemd. Ik hoop nochtans dat zij met Gods hulp en de goede zorgen de ziekte helemaal te boven zal komen. Intussen bied ik u mijn vurige dank voor de goede zorgen die u haar biedt en voor uw steun aan de bedroefde heer Graaf. Ook ben ik de onvergelijkelijke Don Bosco dankbaar die niet nalaat geestelijke

" steun te verlenen aan de zieke en vraag hem ook in mijn naam zijn
" steun te willen verdubbelen. Spaar mij niet als ik haar met iets
" van nut kan zijn en vraag mij in alle vrijheid of ik iets kan doen
" waardoor haar gezondheid zou kunnen verhaast worden.

" Wil haar ook zeggen dat ik het erg op prijs gesteld heb
" dat zij ook in haar ziekte eraan gedacht heeft mij samen met haar
" echtgenoot hun beste wensen te sturen bij gelegenheid van mijn
" naamdag.

" Ik ben er hen uiterst dankbaar voor en beloof dat ik hen
" in mijn povere gebeden niet zal vergeten. En terwijl ik u deze
" dienst aanbied, noem ik mij met de meeste achting

" van u, vereerde,

" de oprechte dienaar,
" Rome, 3 augustus 1869. G. Kard. Antonelli.

" De Heer Frederico Oreglia - Turijn.

De ziekte duurde ongeveer een maand en Don Bosco ging de zieke, die door de aanwezigheid van de eerbiedwaardige wonderbare troost onder- vond, meermaals bezoeken. Als zij verontrust was, dan volstond een woord van Don Bosco om haar direct weer tot kalmte te brengen en zijn zegen in naam van Maria, Hulp der Christenen met de zekere hoop op genezing, hielp haar om de ziekte te boven te komen. Half september was zij volle- dig hersteld en had zij met de graaf beslist op een maandagmorgen te vertrekken. Maar verschillende dagen al had zij Don Bosco niet meer ge- zien en zij wilde Turijn niet verlaten eer hij haar was komen bezoeken; de gravin wenste eerst zijn zegen te ontvangen en hem haar erkentelijk- heid te betuigen. Don Bosco wist het en had de goedheid haar op de zon- dagavond te gaan groeten. Zo schreef zijzelf op 25 september vanuit Fi- renze aan D. Francesca. Ook mevrouw Caroline Sorelli schreef op 25 sep- tember vanuit Firenze: "Gravin Isabella stelt het echt goed en is mij komen bezoeken. Wat een brave dame, die steeds aan Gods genade beant- woordt! Haar verblijf te Turijn heeft haar een geesteskalmte geschonken en een ware overgave aan God, die ervoor zullen zorgen, dat hoop ik toch, haar wankele gezondheid te Rome meer en meer te verbeteren."

Don Bosco's goedheid voor gravin Calderari deden de verering en de genegenheid van de Romeinse en Florentijnse adel voor hem nog toe- nemen, in de veronderstelling dat dit nog mogelijk was.

H O O F D S T U K LXXIV.

Tijdens de laatste dagen van dat schooljaar liet Don Bosco niet na zijn dierbare jongens van het Oratorio erop te wijzen om met een goede communie de genade van de Heer te verkrijgen, goede uitslagen bij de examens te behalen. Ook raadde hij hen aan zich onder de bescherming van de Madonna te stellen, om voordeel en geen schade uit de vakantie te halen. Men hield juist de noveen ter ere van de Madonna der Engelen en van Bijstand. Van alle raadgevingen, die Don Bosco gaf, heeft de kroniek slechts de aantekening van één toespraak bewaard:

27 juli.

Don Bosco zei tot de jongens:

" Ik wil u zeggen waarop de duivel bij u aanspraak maakt
" en wat hij vreest. De duivel wenst dat gij niets doet en hij ziet
" zeer ongaarne dat gij u goed bezig houdt. En waarom? Als gij u
" niet bezig houdt, dan moet hij zich ook niet bezig houden; maar
" als gij u bezig houdt, moet ook hij zich bezig houden en rond-
" zoeken om iets te winnen. Maar als gij niets doet, zegt hij:
" "Ik heb niets te doen; de luiheid zal wel doen wat ik zou moe-
" ten doen of door het spel, of door de kritiek, de ergernis, de
" drank of door zekere lezingen enz. enz.'

" Aan sommigen heb ik afzonderlijk gezegd: - "Heb groot
" vertrouwen in de Madonna en bid elke dag van de noveen het "Mag-
" nificat."

Op zondag 28 juli had de plechtige prijsuitreiking plaats van de leerlingen van het Oratorio. De zitting werd voorgezeten door Mgr. Alessandro van de graven Riccardi di Netro, aartsbisschop van Turijn. Met een ode, die door D. Francesca geschreven was en door het koor gezongen werd, gaf men uiting aan de gemeenschappelijke vreugde en erkentelijkheid tegenover de nieuwe herder. Na de ceremonie bezocht hij met grote voldoening het Oratorio en al hield hij vast aan zijn mening, toch herhaalde hij niettemin aan D. Celestino die aan zijn zijde stond:

- "Wees er gerust in; wat mij betreft, ik zal u nooit de oorlog verklaren!"

Te Lanzo zat Mgr. Lorenzo Gastaldi, bisschop van Saluzzo, de prijsuitreiking voor; hij had in het heiligdom van de H. Ignatius de retraite voor de priesters gepreekt.

Nadat Don Bosco de preek in het Oratorio gehouden had, het Te Deum gezongen en de vertrekende jongens gegroet had, ging hij 's maandags 's morgens naar Bricherasio en vandaar schreef hij aan D. Rua:

" Dierbare D. Rua,
"
" Kijk eens op mijn tafeltje en neem het boek van "Casalis"
" waarin het artikel "Lusena" staat.
" Ik heb het vergeten, 2 maak er een pak van en breng het
" naar het station met adres: - "Aan Pr. Bosco - Bricherasio, bij
" graaf Viancino." Zo mogelijk deze avond.
" Met mij gaat alles goed en ik schrijf brieven om te danken
" en te vragen.
" God zegene ons allen en geloof mij in de Heer,
"
" uw zeer genegen in J.C.
" Bricherasio, 31 juli 1867. Pr. Giovanni Bosco.

Met het gevraagde boekdeel zond D. Rua aan de eerbiedwaardige een brief voor ridder Oreglia om te weten welk antwoord men moest geven.

" Fossano, 31 juli 1867.
"
" Hooggeachte en mijn dierbare heer Ridder,
"
" Ik ben zo pas bij gravin de Camburzano geweest; ik heb haar
" diep bedroefd aangetroffen, zoals u het zich wel kan voorstellen,
" u die weet hoelang haar man graaf Vittorio al ziek is. Zij sprak
" mij over haar vertrouwen in de gebeden van de heilige priester die
" zij zo van nabij kent; onlangs was zij nog bij hem geweest, maar
" zij had hem geen woord van hoop horen uitspreken; toen zij gehoord
" had van een miraculeuze genezing op zijn gebed bekomen, zo zei zij
" mij, heb ik hem in een opwelling van geloof, opnieuw een brief
" geschreven en mij vurig in zijn gebeden aanbevolen om deze gunst
" voor haar man te bekomen van de Onbevleete Maagd Maria, Hulp der
" Christenen. Daar zij weet dat ik u sinds lang ken, vroeg ze mij u
" een woord te schrijven en mijn verzoek met het hare te verenigen
" om door uw voorspraak bij deze grote man van God, die onder zijn
" jongens zoveel onschuldige zielen telt die gedurig in vereniging
" met God leven, deze gunst te bekomen, zo zij niet tegen de wil is
" van de Heer, of ten minste hem nog te behouden en hem een zekere
" vermindering van zijn lijden te schenken, lijden dat zo een diepe
" weerslag heeft op het hart van deze godvruchtige en heilige vrouw.
" Wetend dat de Heer en onze Moeder de H.Maagd ons aandringen en on-
" ze volharding in het gebed niet misprijzen, maar integendeel ver-
" langden dat wij in onze gebeden volharden, kon ik niet anders dan
" haar verlangen in te willigen; en om haar op enige manier te troos-

" ten in de aanhoudende beproeving en smart waarmee zij door de Heer
" bezocht wordt, ben ik zo vrij u deze brief te schrijven, wel we-
" tend dat u mij deze daad van vertrouwen in u zult vergeven, u die
" ik sinds zo lange tijd leerde kennen en waarderen. Ik hoop dat u,
" als het u gelegen komt een kort antwoord zult zenden, dat zo het
" niet geruststellend zal zijn, toch enige troost kan schenken aan
" deze bedroefde mevrouw de gravin. Zij is goed en godvruchtig en
" zal tevreden zijn met de moeite die ik doe om haar beproeving te
" verlichten. Wil mij dan zo schrijven dat ik haar uw brief kan la-
" ten lezen om zo een druppel balsem op de wonde van dit arme hart
" te kunnen storten.

" Ik beveel mij in uw vurige gebeden aan, reken het mij tot
" grote eer u mijn gevoelens van ware dankbaarheid te uiten en noem
" mij met de grootste eerbied

" van u, hooggeachte en dierbare,

"

"

"

"

de zeer nederige toegewijde en verplichte dienaar
Prior D. Felice Majotti

Graaf Vittorio Emanuele di Camburzano, een van de beroemdste di-
plomaten van het oude Piëmont, standvastig in zijn godsdienstige en po-
litieke overtuiging, in 1857 afgevaardigd in het Piëmontese parlement,
welsprekend redenaar en schrijver in dagbladen en brochures ter verdedi-
ging van waarheid en geloof, door katholieken en tegenstanders bewonderd
omwille van zijn scherp verstand, zijn veelzijdige kennis en zijn open-
hartige en loyale ingesteldheid, vriend en groot weldoener van Don
Bosco, leed sinds tien jaar aan kanker. Hij had die ziekte gedragen met
een dapperheid en overgave zoals alleen het christelijke geloof, de hoop
op een toekomstig leven en de liefde tot de gekruisigde kunnen meegeven
en nu was hij dicht bij de beloning. Vaak had de gravin aan Don Bosco
gevraagd, zo mondeling als schriftelijk, dat hij de genezing van haar
man door bemiddeling van de Madonna zou bekomen; maar daarin was Gods
wil niet gelegen en Don Bosco kon dus ook niets beloven.

Nu ze onlangs vernomen had dat Don Bosco te Cuneo verbleef, had
de gravin hem uitgenodigd naar Fossano te komen om de graaf te bezoeken
en de zegen te schenken. Don Bosco antwoordde haar:

- "Ik zal komen, maar ik zal u geen troost brengen."

Dat antwoord trof diep het hart van de gravin, zij ontving Don
Bosco met veel verdriet, vergezelde hem tot bij het bed van de zieke,
liet hem na vijf minuten alleen met hem en was verder niet meer te zien.
Haar smart was te groot. De eerbiedwaardige onderhield zich met de
graaf, schonk hem de zegen en praatte met hem, zoals heiligen praten
over de hemel.

Toen Don Bosco die brief ontvangen had, suggereerde hij daarom
het antwoord dat de ridder aan prior Majotti moest geven: dat hij de

gravin Gods goedheid tegenover de mensen in herinnering moest brengen; dat zijn Voorzienigheid alle dingen voor ons bestwil schikt en dat hij haar de verzekering moest geven dat in het Oratorio voor haar en voor de zieke gebeden werd. Maar hij schreef hem in klare woorden dat de gravin alle hoop moest laten varen; de graaf stierf inderdaad op 16 augustus 1867.

Zoals wij gezien hebben, had de eerbiedwaardige vanuit Bricherasio aan Don Rua bericht: "Ik ben brieven aan het schrijven om te bedanken en om te vragen." Onder hen op wie hij een beroep deed, hoorde Urbano Rattazzi, regent van het ministerie van Financiën en president van de ministerraad. Men moet weten dat Don Bosco altijd persoonlijk de kwesties van zijn colleges behartigde, vooral wat de school- en belastingzaken betrof; daarmee verlichtte die goede vader de lasten van zijn directeurs. Dit keer ging het om het college van Mirabello, dat zoals gezegd, belast werd met de taks van roerende goederen. Twee maanden eerder had Don Bosco een verzoekschrift gericht tot de minister van Financiën, Ferrara, die Depret is opgevolgd was.

" Excellentie,

"

" Eerbiedig verzoek ik Uwe Exc. welwillend te willen lezen
" wat ik u voorleg in verband met het huis genaamd "Oratorio di S.
" Francesco di Sales." Sinds vier jaar kan men niet meer voldoen
" aan de aanvragen die van alle kanten uit Italië toekomen om onder-
" dak te verlenen aan onbeschermden jongens; maar met de hulp van
" liefdadige personen heeft men een bijhuis kunnen openen te Mira-
" bello, een gemeente dicht bij Casale Monferrato. Daar werden on-
" middellijk honderdtachtig jongens opgenomen, de ene kosteloos,
" de andere tegen een laag en onregelmatig pensioengeld. Hoewel het
" onderwijzend, assisterend en directiepersoneel zich totaal gratis
" inzet voor de dienst die zij er bewijzen, kan het huis de nodige
" uitgaven niet bestrijden zonder liefdadige hulp.

" Deze instelling is gekend onder de naam : Oratorio of klein-
" seminarie van St.-Carolus, heeft niet het minste inkomen en moet
" bestaan met wat ik en andere weldoeners geven; daarom schijnt het
" te moeten ontslagen worden van elke meubilaire belasting, zoals
" ook dat van Turijn, waar rond de achthonderd arme kinderen opgeno-
" men zijn en dat van Lanzo waar er ongeveer honderdtachtig zijn.

" Maar de Commissie van de afdeling der belastingen heeft
" zonder mij, die de enige eigenaar ben, iets te zeggen, de lokale
" directeur verplicht tot een voor ons onmogelijke belasting. Ver-
" leden jaar, toen hetzelfde geval aan Uwe Excellentie werd voorge-
" legd om de uitvoering te beletten waarmee ik daar bedreigd werd,
" kwam men tot het welwillend besluit te Turijn terug te storten
" wat ik verplicht was te betalen aan Occimiano. Er werd mij inder-
" daad een mandaat bezorgd van zeshonderd fr., dat ik invorderde op
" de centrale Thesaurie van Turijn. Deze edelmoedigheid werd mij dat
" bewezen met de aanbeveling ik op tijd en stond de nodige klacht

" moest neerleggen voor een definitieve afschaffing van de belasting
" ter zake.

" Ik heb inderdaad die klacht neergelegd, of beter ik heb "
een nieuwe verklaring te gepaste tijd gedaan; doch de Commissie
" wil noch de klacht noch de verklaring aannemen; zij verklaarde
" dat zij niet kan aanvaarden dat er geen inkomen was en besloot
" bijgevolg dat de vastgestelde taks moest betaald worden, die dit
" jaar groter is dan verleden jaar, terwijl de nood grotelijks ver-
" groot is, aangezien de prijzen der levensmiddelen gestegen zijn.

" In die toestand verzoek ik eerbiedig Uwe Exc. in naam van
" de arme jongens van dit instituut de artikelen van de wet tot hun
" voordeel toe te passen; de weldadigheidsinstellingen, die geen
" inkomsten hebben en bestaan dank zij de liefdadigheid, zijn im-
" mers van deze belasting ontslagen.

" Mocht de Commissie van de Gemeente van Occimiano aandrin-
" gen op inkomsten die niet bestaan, dan durf ik Uwe Exc. nederig
" verzoeken een persoon van de dienst te willen afvaardigen om na
" te gaan en te vernemen hoe men het veronderstelde inkomen zou
" kunnen staande houden.

" Op die wijze zal ik waar het nodig is en ook aan iedereen,
" volledige voldoening geven; ik zal bewijzen dat het huis van Mi-
" rabello in dezelfde toestand verkeert als dat van Lanzo en van
" Turijn; alle zijn arm: als zodanig zijn zij totaal ontslagen van
" de taks op roerende goederen.

" Vol vertrouwen in de bekende goedheid, die ik reeds onder-
" vond, heb ik de eer mij met de meeste dankbaarheid te mogen noemen
" van Uwe Exc.

"
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.

" Turijn, 7 juni 1867.

Daar hij waarschijnlijk geen antwoord gekregen had, hernieuwde
hij zijn verzoek aan Rattazzi.

" Excellentie,

"

" Priester Bosco Giovanni legt Uwe Exc. eerbiedig voor hoe
" hij verleden jaar ten gevolge van laattijdige formaliteiten de
" meubilaire belasting heeft moeten betalen voor iets wat niet be-
" lastbaar is. Uwe Excellentie, die de werkelijkheid en ook het
" doel van deze instelling kent, nl. arme en onbeschermden jongens
" uit de gevaren bevrijden, verleende een liefdadige subsidie van
" 600 fr. in overeenstemming met de som die men moest betalen voor
" het huis van Mirabello in verband met die belasting.

" Welnu, ondergetekende bevindt zich in hetzelfde geval voor
" de huidige betaling van de tweede termijn 1867 en smeekt Uwe Exc.
" dezelfde gunst te willen vernieuwen met de verzekering dat deze
" weldaad uitsluitend ten goede komt aan de meest verlaten kinderen
" van het arme volk. Ik laat nochtans opmerken dat de inner van de

" taksen elke zaak in welwillende overweging heeft genomen.
" Samen met de begunstigde jongens, die volle vertrouwen
" hebben in uw bekende liefdadigheid, wenst de aanvrager u elke he-
" melse zegen en noemt zich
" van Uwe Excellentie,
" de nederige verzoeker
" 5 augustus 1867 Pr. Bosco Giovanni.

Het antwoord van de minister was gunstig.

" Prefectuur Turijn, 10 september 1867.
" van de Provincie van Turijn.
" Het ministerie van Financies met telegram van 6 dezer
" deelt mee dat, rekening gehouden met de moeilijke toestand waarin
" het instituut, bestuurd door de heer Don Bosco, zich bevindt en
" ook gezien zijn weldadig doel, het besloten heeft dat op de The-
" saurie van de provincie van Turijn aan dezelfde heer Bosco een
" subsidie van 600 l. zal verleend worden om het hem mogelijk te
" maken de belasting te betalen, die zijn instelling verschuldigd
" is.
" Op bevel van het voornoemd ministerie deelt ondergetekende
" aan de heer Pr. Don Bosco tot zijn opportune norm mee dat binnen-
" kort het relatieve betalingsmandaat hem ter betaling zal aange-
" boden worden.
" De Prefect
" Torre.

Hij had nog een ander smeekschrift gezonden aan graaf Cibrario.

" Excellentie,
" Het is nu enkele jaren geleden dat de fundamenteen moesten
" gelegd worden van een kerk die op de wijk Valdocco absoluut nodig
" is. Uwe Exc., die nooit iets weigert als het om een liefdewerk
" gaat, verleende namens het groot Meesterschap van de orde van
" Mauritius een eerste subsidie en gaf ons hoop op nieuwe hulp, als
" de werken voortgezet werden.
" En nu, dank zij de goddelijke Voorzienigheid, zijn de
" bouwwerken goed aan de gang en als Uwe Exc. mij uw weldoende hand
" reikt, zullen zij dit jaar beëindigd zijn.
" Met deze gedachte en dit vertrouwen neem ik mijn toevlucht
" tot uw bekende goedheid. Ik bid God van ganser harte dat Hij u
" een bestendige gezondheid en een lang en gelukkig leven moge
" schenken; en met de diepste dankbaarheid noem ik mij,
" van Uwe Exc.
" de zeer verplichte verzoeker
" Turijn, augustus 1867. Pr. Bosco Giovanni

Dat de goddelijke Voorzienigheid de harten van de mensen bewoog om Don Bosco te helpen was overduidelijk. Het was de beloning voor zijn religieuze armoede en zijn onthechting van de aardse dingen. Dat was de absolute wil van de eerbiedwaardige en dat had hij trouwens in de regel vastgelegd: - "Omdat wij van de dagelijkse Voorzienigheid leven, zal onze vrome sociëteit nooit inkomens of vaste goederen bezitten, behalve dan de colleges en hun bijhorende werken. En als ergens een weldoener ons enige eigendom nalaat, zal die zo vlug mogelijk verkocht worden en de opbrengst ervan voor liefdadigheidswerken gebruikt worden."

In de Heer stelde hij een onbegrensd vertrouwen. D. Rua getuigt: "Wanneer ik mij bij hem aanbod en overstelpt was door schulden, dan zei hij mij glimlachend en zonder in het minst ontsteld te zijn: - "Ach man van gering vertrouwen! wees gerust, want de Heer zal ons helpen." - En hij herhaalde aan de econoom: - "Denk eraan dat de goddelijke Voorzienigheid je nooit in de steek zal laten." - En al wat hij van de weldoeners ontving of hoe dan ook in de kas kwam, moest iedere dag uitgegeven worden voor de behoeften van de dag en als het kon, om een deel van de schulden te betalen, waarbij hij opmerkte: - "Aan de latere behoeften zal de Heer wel denken; wij moeten denken aan die van vandaag."

En God dacht er inderdaad aan en maakte hem op de meest onverwachte en buitengewone manier de som over, die hij nodig had, alsof hij een bankier tot zijn beschikking had.

Secretaris D. Gioachino Berto stipt aan: - "De algemene provisor van het huis (Giuseppe Rossi) had, naar ik meen, 5.000 fr. nodig om een schuld af te lossen waarvan de betaling niet langer uitgesteld kon worden. Ik (Don Berto) bevond mij na het middagmaal in de wachtkamer. Het was drie uur en ik zag een man, groot van gestalte, eerder dik, stevig gebouwd, in evenredigheid met zijn gestalte binnentreden. Hij droeg een snor en had een krijgshaftig en trots uiterlijk. Hij scheen erg gehaast te zijn. Hij kwam naar mij toe en vroeg naar Don Bosco, of die het druk had en hoelang hij ontving. "Op elke vraag antwoordde ik op vrolijke toon; en terwijl ik hem bekeek, zag ik hem minder gewichtig worden en een lach en blijdschap op zijn gezicht flitsen. Nadat wij die enkele woorden gewisseld hadden, wachtte de man nog een beetje en daarna met een gebaar van ongeduld en zonder om te kijken naar enkele anderen die in de wachtkamer vóór hem waren, trad hij bij Don Bosco binnen en ondervroeg hem op een min of meer ruwe en onbeleefde toon:

- "Bent u Don Bosco?"
- "Ja, mijnheer, om u te dienen."
- "Ik moet u iets afgeven."

Intussen haalde hij zijn brieven tas boven en zonder nog iets te zeggen nam hij er bankbiljetten uit en legde ze op tafel. Daarop ging hij op zoek in zijn zakken, trok er eerst een tweede brieven tas uit en daarna nog een derde en ging als razend voort met bankbiljetten op elkaar te tasten. Don Bosco bleef hem stilzwijgend volgen en van tijd tot

tijd liet hij zijn ogen over de tafel gaan. Tot zijn verwondering merkte hij op dat het bankbiljetten van 100, van 250 en van 500 fr. waren. Toen die heer daarop de lege brievenvassen weer op zak gestoken had, wees hij op het geld en zei tot Don Bosco:

- "Neem maar op, dat is voor u."
- "Ik dank u oneindig, maar wees dan zo goed mij tenminste uw naam te zeggen."
- "Dat heeft geen belang, dat dient tot niets: de Madonna weet alles. Ik groet u."
- "Laat mij toe u tenminste een beetje te vergezellen en laat mij de deur voor u openen."
- "Dat is niet nodig. U hebt het erg druk; zorg maar voor uw zaken."
- "Neem mij niet kwalijk; ik ken mijn plicht, ik verzeker u dat mijn erkentelijkheid..."
- "Goed, goed, ik wil niet dat u opstaat; u heeft geen tijd te verliezen."
- "En nadat hij de deur woest opengetrokken had, verdween hij haastig."

"Gravin Viancino zat in de wachtkamer en had die heer uit hoffelijkheid laten voorgaan, omdat hij er zo gejaagd uitzag; zij was door het sleutelgat gaan kijken omdat zij enig gevaar voor Don Bosco vreesde en was onbeslist gebleven of zij om hulp moest gaan vragen.

"Toen zij dan uiteindelijk in audiëntie ontvangen werd, zei ze hem:
- "O Don Bosco, heeft u geen beledigingen van die heer ondergaan?"
- "Heel zeker, maar dergelijke beledigingen wil ik elke dag eens ondergaan. Kijk!" - en hij wees op de tafel.

"Beiden gingen de biljetten dan aan het tellen; in zijn geheel waren het 7.500 fr. Daarop liet Don Bosco direct Rossi roepen en zodoende kon die schuld op werkelijk providentiële manier gedelgd worden. Die heer was vertrokken en men wist niet wie hij was, waar hij vandaan kwam of waarheen hij ging. Hij keerde echter verscheidene keren terug en ik ben te weten gekomen dat het Adv. Galvagno uit Marene was."

Een ander getuigenis bezitten wij van D. Rua:

"Op zekere dag, omstreeks 1867, moest Don Bosco een som van 300 l. aan de ontvanger van belastingen betalen. Uit achteloosheid of vergeetachtigheid van hem die het bericht ontvangen had, was men tot de dag gekomen waarop de inbeslagneming zou gebeuren, als op die dag niet betaald werd. Als prefect van het huis werd ik er 's morgens vroeg over ingelicht. Ik zat helemaal zonder geld. Ik ging naar Don Bosco en die bevond zich in dezelfde toestand als ik en daar kwam bij dat hij diezelfde morgen uit de stad weg moest. Vol vertrouwen in God, antwoordde hij mij: - "Ga naar je kantoor, roep iemand bij je die de som naar de ontvanger moet brengen en zorg ervoor dat hij in je kantoor blijft wachten en de Heer zal er in voorzien." - Omstreeks negen uur ongeveer komt ridder Carlo Occelletti bij Don Bosco aan en zegt hem:

- "Don Bosco, wij hebben een som kunnen vorderen. U zult wel niet mistevreden zijn, als wij er u een deel van schenken?"

- "Neen", antwoordde Don Bosco, "ik ben u integendeel erg erkentelijk; wij bevinden ons momenteel op nul en moeten vanmorgen een betaling aan de ontvanger doen."

- "Ik kan u wel geen grote som geven; het zijn slechts 300 lires."

- "Precies, wat wij verlangen; U Edele is werkelijk het werktuig van de Voorzienigheid; doe mij het genoeg het geld naar D. Rua te dragen, die u met alle eerbied zal ontvangen."

"Hij kwam naar mij toe en nadat hij het geval vernomen had, begon hij te wenen van tevredenheid. Direct daarop stuurde ik de jongen, die voor die opdracht klaar stond. Die vertelde ons bij zijn terugkeer dat het bevel van de inbeslagneming uitgevaardigd was; maar omdat hij was aangekomen, juist eer de gelastigde vertrokken was, kon de uitvoering ervan verhinderd worden."

Op een andere keer, een woensdag, was Don Bosco door de bakker aan wie hij een belangrijke som moest betalen, onder druk gezet en ging het huis uit op zoek naar geld. Een brave heer wilde een mooie som naar het Oratorio brengen en was van plan dat te doen op de dag waarop hij Don Bosco placht te bezoeken, dat wil zeggen, op de zaterdag. Maar die morgen kreeg hij een heel ander inzicht. Een gedachte kwelde hem met aandrang zonder dat hij ze kon verjagen: "Het Oratorio moet in nood zijn!" Daarop nam hij zonder meer zijn geld en droeg het naar Don Bosco. Men kan zich de wederzijdse verwondering voorstellen, toen zij elkaar ontmoeten en vertelden over de dringende behoefte aan geld en die verandering van gedachte en handelwijze.

Zo door de goddelijke Voorzienigheid geholpen en geïnspireerd, maakte Don Bosco zich geen zorgen over de tegenwoordige schaarste aan middelen, maar ging hij voortdurend verder met het uitbreiden van zijn werken. Een medewerker, Luigi Costamagna, stuurde volgend schrijven aan D. Rua:

" Zeereerw. Heer,

"

" Uit Nizza Monferrato, waar ik mij op dit ogenblik bevind,
" schrijf ik, zoals u het verlangt, de zuivere waarheid over de din-
" gen die ik uit de mond van deze grootmoedige apostel en vader van
" zoveel wezen en verlaten kinderen, ik wil zeggen van de onver-
" getelijke dierbare Don Bosco, van heilige en vereerde gedachte-
" nis, gehoord heb.

" Het was in het jaar 1867; ik kwam van het college van Lan-
" zo en ging naar het Oratorio voor boodschappen waarmee men mij
" belast had. Ik trof de dierbare Don Bosco aan onder de portie-
" ken; en na lang samen gesproken te hebben zei hij mij: - "Nu
" ga je naar huis, is het niet? Wel, breng mij maar een goede zak
" goudstukken."

" - Mijn dierbare Don Bosco, had ik ze maar, ik zou ze u on-
" middellijk brengen; maar wat zou u doen met zoveel goudstukken?"
" Don Bosco met zijn gewone engelachtige en betoverende glim-
" lach zei mij:
" - "Zie je die pomp daar?"
" - "Dat geloof ik, als ik een stap doe kan ik ze aanraken."
" - "Welnu, mijn dierbare Luigi, ik zou er goudstukken wil-
" willen uitpompen."
" - "Ah" riep ik verwonderd; maar, mijn beste Don Bosco, wat
" zou u met al dat geld doen?"
" Hij antwoordde mij: "Indien mijn pomp goudstukken gaf, zou
" ik over de hele wereld huizen willen stichten om alle zielen die
" gevaar lopen verloren te gaan te redden, vooral de arme verlaten
" jeugd."
" De jaren vervlogen en ik kreeg weer de gelegenheid om in
" 1883lang met Don Bosco te spreken. Na over allerhande zaken ge-
" praat te hebben, ging ons gesprek over de missies en Don Bosco
" beschreef mij al de steden, de verlaten streken, de stromen, de
" onbegaanbare wegen, de grote gevaren enz. enz. van het verre Ame-
" rika, waar hij zijn zonen naartoe wilde zenden om er het licht
" van het evangelie te brengen.
" Toen ik dat hoorde heb ik eraan toegevoegd: - "Beste Don
" Bosco, ik zie dat u beter aardrijkskunde kent dan de beroemdste
" professoren, want zoals u spreekt zou men waarachtig zeggen dat
" u pas van daar komt."
" - Glimlachend zei hij mij: - "Kijk, Luigi, ik heb geen tijd
" om aardrijkskunde te studeren, ik spreek maar omdat het mij zo
" schijnt te zijn."
" En altijd maar meer en meer verwonderd, zei ik hem: - "Her-
" innert u zich nog, dierbare Don Bosco, dat u mij in het jaar
" gezegd hebt dat de pomp u goudstukken zou moeten geven?" Hij ant-
" woordde mij glimlachend: - "Natuurlijk herinner ik mij dat; maar
" wat zij niet gaf, dat gaf de goddelijke Voorzienigheid, dat stort-
" te onze lieve Moeder Maria; want wie op Haar vertrouwt komt nooit
" bedrogen uit. Huizen werden er gesticht en met de tijd zullen er
" overal gesticht worden. Het is waar dat Lucifer zal tandenknarsen
" en alles in het werk stellen om ons te verdelgen, maar de grote
" Maagd zal hem steeds onder haar maagdelijke voet houden en zal
" ons altijd beschermen."
" Dat is, zeeereerw. Heer, het echte en onvervalste verhaal
" van wat ik uit de mond hoorde van de zeervereerde en allerdier-
" baarste Don Bosco en wat ik, zo nodig, onder ede kan bevestigen...
"
" Costamagna Luigi, sal. medewerker,
" Nizza Monf., 14 maart 1891. uit Caramagna Piëmonte.

H O O F D S T U K LXXV.

Nadat de eerbiedwaardige in de maand juli aan veel penitenten vertroosting gebracht had tijdens de retraite voor leken in het heiligdom van S. Ignazio, vertrok hij uit Bricherasio om zich naar het buitenverblijf van Trofarello te begeven, waar tijdens de eerste week van augustus een retraite voor de salesianen zou gehouden worden. Maar alvorens naar Turijn te vertrekken, antwoordde hij op een brief van de Moeder-presidente van de Oblaten di Tor de'Specchi; hierin herhaalde hij een troostende belofte:

" Eerwaarde Moeder Abdis,
"
" Ik heb uw achtenswaardige brief ontvangen en ik dank u
" voor de materiële en geestelijke liefdadigheid die u mij bij meer-
" dere gelegenheden betoond hebt. Ridder Oreglia di S. Stefano, D.
" Francesca hernieuwen samen met mij hun vurige dank. Van mijn kant
" zal ik niet nalaten u elke dag in het H. Misoffer te gedenken,
" alsmede uw religieuze familie. Wees er zeker van dat zij zal her-
" rijzen; maar eerst moet ze gezift worden, gespit, bezaaid om won-
" derbaar te ontkiemen. De bouw van onze kerk gaat vooruit tot onze
" meeste voldoening en wij hopen dat de werken dit jaar zullen vol-
" tooid zijn.
" God zegene u, uw arbeid, uw familie en bid voor mij die in
" J.C. ben
" uw zeer verplichte dienaar
" Turijn, 5 augustus 1867. Pr. Gio. Bosco.

Op de 5de augustus 's avonds begon de retraite. Don Bona uit Brescia preekte de meditatie en Don Bosco de conferentie; hierin belichtte hij tussendoor met onverwachte uitweiding, als een bliksem de eeuwige grondregels. "Ik herinner mij", getuigt D. Dalmazzo, "dat hij, zoals bij andere gelegenheden, sprekend over het verschijnen van ons allen voor Christus de Rechter, door het snikken in zijn woorden stikte en de draad van zijn toespraak trachtte op te nemen maar dat hij er niet in slaagde en van de kathedra af moest, terwijl velen weenden en diep ontroerd waren."

Zijn toehoorders waren allemaal of priesters of clerici die naar het priesterschap streefden. In een handschrift bezitten wij de onderwerpen die door hem tijdens die week behandeld werden; ze zijn: "De noodzakelijkheid van de retraite en het onderzoek van het eigen gedrag tijdens het jaar."

De priester gaat niet alleen naar de hel of naar de hemel, maar altijd vergezeld van de zielen die door hem verloren zijn gegaan of gered zijn. Waardigheid en plichten van de priester.

Laten wij tijdens deze dagen denken aan wat men moet vluchten, veroveren en in de toekomst doen.

De vijanden van de priester. Wapens om ze te bekampen: matigheid, gebed, arbeid.

De zuiverheid.

Godsdienstige instellingen in de oude en in de nieuwe Wet.

De drie evangelische raden.

Doel van de congregatie.

Plichten, geluk en zekerheid van het eeuwige leven voor wie in het klooster leeft.

Gereserveerdheid in de omgang met de jongens.

Godsvrucht oefeningen, conferenties, rendiconti, liefde tot de Heer Jezus Christus.

Bij de inzet had die retraite in de kleine kapel de schijn van familiale onderhoudjes, maar weldra werd ze voor Don Bosco een zware, hoewel zoete vermoeienis. Wonderbaar was zijn aanpassing bij het biecht-horen van zijn geestelijke zonen. De retraitereeksen volgden elkaar op wegens het aantal medebroeders en de gemakkelijkheid voor allen en duurden twee maanden tijdens de herfstvakantie. Daarbij ontving hij nog iedereen die hem over eigen nodige dingen wilde spreken; en tijdens die dagen hadden de oversten dan nog een lang en voornaam gesprek over verschillende zaken, onder voorzitterschap van de dienaar Gods. Welnu, wanneer hij vier of vijf uur lang zijn geest vermoeid had met het oplossen van twijfels en het treffen van zware beslissingen en wanneer de anderen een beetje verlichting gingen zoeken, ging hij aan het biechthoren; en zoals dat 's morgens het geval geweest was, duurde dat 's avonds even lange tijd; en hij deed dat met een standvastigheid, die alleen maar door zijn levendig geloof geïnspireerd kon zijn. En daarbij spaarde hij zich niet, ook niet wanneer hij minder goed gezond was of herstelde van verschillende ziekten of zelfs nog koorts had.

In die tijd waarover wij het hier hebben, kon Don Bosco nog naar beneden komen voor de ontspanning met zijn priesters en clerici. Eens na het middagmaal zat hij in de tuin op het gras in de schaduw van dichte struiken, in gezelschap van zeven of acht salesianen. Hij onderbrak plots het gesprek, keek even rond en zei: - "Een van de hier aanwezige priesters zal op zekere dag bisschop wezen." - De aandacht van allen ging naar D. Francesca en naar D. Cagliero; deze laatste stond een beetje later op, groette Don Bosco en verwijderde zich uit het gezelschap. Met die zinspelingen had Don Bosco ook de bedoeling zijn zonen aan te sporen om in de vrome sociëteit te volharden en gaf hij hun het vooruitzicht van een glorieus toekomst.

De retraite werd op 10 augustus besloten met de driejaarlijkse professie van priester D. Nicolao Cibrario en van clericus Monateri Giuseppe;

en met de eeuwige geloften van clericus Giuseppe Daghero. Enigen werden op hun verzoek als novice opgenomen.

Na het plechtige "Te Deum" keerde de eerbiedwaardige naar Turijn terug. D. Cagliero vertrok naar Castelnuovo, waar de cholera uitgebroken was. De wrede ziekte maakte elke dag heel wat slachtoffers en tengevolge van de vrees kon men moeilijk iemand vinden om de zieken te verzorgen. Nauwelijks had Don Bosco dat vernomen, of hij dacht eraan een van zijn priesters te sturen om pastoor en kapelaan te helpen. D. Cagliero bood zich aan. "Ik vroeg hem", schreef D. Cagliero zelf, "om mijn streekgenoten te gaan helpen en hij liet mij vertrekken juist in de dagen waarop ik het erg druk had. Daarbij gaf hij mij nog een flinke som geld mee zodat ik in staat was de noodlijdenden te helpen en hij voegde eraan toe: - "De Heer moge je taak zegenen! En als je nog geld mocht nodig hebben, schrijf het mij dan en ik zal het je sturen." - Don Bosco's bereidvaardigheid om zijn geboortestreek bij dergelijke beproeving te helpen en Cagliero's grote ijver om choleralijders bij te staan met daarbij zijn moed om hygiënische voorzorgen te treffen bij de getroffen gezinnen, troffen de inwoners van Castelnuovo erg diep. Na het ophouden van de ziekte kreeg D. Cagliero een bronzen medaille voor burgerlijke verdiensten.

Intussen was Don Bona, flink apostolische predikant, naar Brescia teruggekeerd en schreef aan de jongens van het Oratorio voor wie hij ten andere meermaals gepreekt had.

" Dierbare jongens,
"
" Wat zijt gij gelukkig bij Don Bosco te zijn, die voor u een
" vader, een moeder en een engelbewaarder is!
" Gij zijt echt wijze jongens omdat gij zijn troost zijt en
" hem gezond en rustig houdt door een eerbiedig, volgzaam en lief-
" devol gedrag!
" De eerw. priesters en de clerici zijn uw beste vrienden
" die zich voor uw welzijn opofferen en een buitengewoon verheven
" apostolaat uitoefenen... "Deo gratias!"
" Gij hebt een palladium in de nieuwe tempel en dat beeld
" van de Madonna bekijkt, inspireert, troost en steunt u en leidt u
" als bij de hand naar de hemel. Het zal mij altijd bijblijven dat
" ik u geknield gezien heb, biddend onder de portieken; en aan het
" altaar zal ik u steeds gedenken; bidt ook voor mij die u waardeer
" en veel van u houd.
" Zalig zijt gij, jongens, die tijd hebt om het goede te
" doen! "Servite Domino in laetitia! Salvete."
"
" Brescia, 18 augustus 1867. De vriend Bona, rector.

Don Francesca verbleef met enkele jongens, die door Don Bosco gestuurd waren, te Trofarello om er hun vakantie door te brengen. Tijdens de speeltijd viel de jonge Fiore in een diepe visbak vol water. Zijn makker Finocchio sprong hem achterna om hem te redden en verdween. De eerste keer slaagde hij niet. Hij kwam naar de oppervlakte om te ademen, wierp zich daarna opnieuw in het water en dook na enkele ogenblikken weer op terwijl hij het lichaam van zijn gezelschap boven water hield; direct werd hij door de anderen op het droge getrokken; hij scheen dood te zijn en het vroeg heel wat tijd eer hij weer bijgekomen was. Het was een mooie genade van Maria, Hulp der Christenen. Niemand kan zich de verslagenheid en de ontzetting van medeleerlingen en van D. Francesca voorstellen tijdens die droevige ogenblikken; zij toonden zich dan ook heel erkentelijk jegens hun hemelse Moeder en de redder Finocchio, die later binnentrad bij de minderbroeders.

Als O.-L.-Vrouw haar kinderen van het Oratorio uit lichamelijke kwalen bevrijdde, dan hielp zij hen bij voorkeur in zielsgevaaren. De ridder bezorgde Don Bosco een brief van een jongen, die besloten had zich in te zetten voor het goede. Hoevelen, voor wie om zo te zeggen alle hoop op een goede afloop verloren bleek, kregen elk jaar door Maria's goedheid heilzame en werkdadige ingevingen!

Een jonge student uit de retorica had groot nadeel geleden door de lezing in het geheim van Leopardi's werken en ten gevolge van zijn uiterste onverschilligheid tijdens de godsvruchttoefeningen waren de oversten ertoe overgegaan hem bij de vakleerlingen te plaatsen. Nadat hij twee jaar in de typografie gewerkt had, kwam hij tot inkeer en deed weer ijverig de godsvruchttoefeningen die hij verwaarloosd had. En op 16 augustus schreef hij aan zijn chef:

"Gisteren sprak ik met Don Bosco over mijn roeping en hij zei mij onder meer dat hij mij - als ik zo twee of drie maanden verder ging - het geestelijke kleed zou opleggen op voorwaarde dat ik groot vertrouwen in hem bleef stellen en hem mijn hart zou openen.

"Sinds twee jaar doe ik geen lesboek meer open om te studeren en heel wat stof ben ik vergeten; maar nu wil ik ze herzien om zodoende een goede wijsbegeerte te kunnen doen en altijd een van de eersten te zijn, zoals ik het wens en verhoop. Ik ben het leven beu dat ik tot nu toe geleid heb; het wordt tijd dat ik mij eens losschud uit de verderfelijke lauwheid waarin ik zolang geleefd heb; ik wil van leven veranderen en mij van dit jaar af volledig aan de Heer wijden en zeggen zoals het ook Sint Frans Borgia deed: "ik ben besloten; zo heb ik beslist." Don Bosco heeft de tijd van mijn algemene biecht al vastgelegd. Ik moet zorg gaan dragen voor mijn ziel, mij goed voorbereiden en dan van dit punt starten om helemaal van God te wezen; ikzelf zal er de wil niet meer toe hebben; maar die van mijn oversten is Gods wil en zal ook de mijne zijn."

En met de hulp van O.-L.-Vrouw hield hij zijn belofte. Nadat hij veel moeilijkheden overwonnen had, werd hij een schitterende doctor in de Letteren, voorbeeldig kloosterling, vroom priester.

Rond half augustus ging Don Bosco naar de bisschop van Acqui, Mgr. Contratto, die te Strevi met vakantie was. Deze wilde hem een arme, ongelukkige vrouw leren kennen, een huismoeder, die sinds meer dan een jaar door de duivel bezeten scheen te zijn; hij kwelde haar en verhinderde haar tot de sacramenten van biecht en communie te naderen. Wanneer men probeerde er haar heen te brengen, werd zij woest, ging aan het lasteren en huilde als een dier. Monseigneur gaf Don Bosco de toelating de duivel uit te drijven; maar met zijn gebruikelijke eenvoud antwoordde hij dat dit niet nodig was, maar dat, als zij dan toch bezeten was, hij haar in zo een gezelschap zou brengen dat de duivel verplicht zou zijn zich terug te trekken. En wat deed hij? Aan alle aanwezige personen, onder wie de echtgenoot, haar kinderen en verscheidene priesters gaf hij de raad allen samen enige gebeden op te zeggen ter ere van Maria, Hulp der Christenen; daarop beval hij aan elke dag te blijven bidden, ieder voor zich, tot aan het feest van Maria's Geboorte.

Daarna maakte hij zich gereed om naar andere plaatsen te gaan; maar eerst schreef hij enkele brieven.

" Strevi, 20 augustus 1867.
"
" Dierbare D. Rua,
"
" Op mijn tafeltje heb ik een brief die bestemd is voor
" gravin Uguccioni te Firenze vergeten. Hij is toegeplakt en gefran-
" keerd; laat hem naar de post brengen. Tot nu toe heb ik ver-
" scheidene brieven kunnen schrijven, maar geen cent ontvangen.
" Toch heb ik een merel gevonden, die naar het Oratorio zal komen.
" Het is Tornielli Onorato, 11 jaar, hij heeft goed zijn derde
" lagere gedaan, betaalt 24 fr. per maand en ik verwacht er iets
" goeds van.
" Zeg aan Ricciardi dat hij goed tijdens de speeltijd van de
" vakleerlingen assisteert 's avonds na het avondeten. Zo hij het
" niet goed alleen kan, dat men er een andere bijvoege.
" Ik vertrek nu naar Alessandria, daarna naar Mirabello.
" Groet allen die een baard dragen en die baardeloos zijn;
" zeg aan Goffi dat hij moed schept.
" De genade van O.H.J.C. weze met mij en met al degene die
" ons huis bewonen. Amen.
" Zeer genegen in de Heer
" Pr. Bosco Giovanni.

Aan de edele Jonkvrouw Azeglia van de markiezin Fassati

" Montemagno (Asti).
"
" Hooggeachte mevr. Azeglia,
"
" Ik heb niet onmiddellijk geantwoord op wat er in uw brief
" gevraagd werd, maar ik heb onmiddellijk gedaan wat er in aanbevo-
" len werd; en als God onze gebeden verhoort, zal de persoon voor
" wie u geschreven hebt door de Heer gezegend en in haar noden ver-
" licht worden.
" Ik ben bij de bisschop van Acqui; vanavond ga ik "si Deus
" dederit" naar Mirabello en van daar naar Montemagno; doch ik weet
" nog niet hoe ik er heen zal gaan; misschien van uit Vignale; ik
" zal donderdagavond bij u zijn.
" Zeg intussen aan mijnheer Emanuele dat hij opgeruimd moet
" zijn en dat D. Durando zijn vakantie niet mag bederven met hem
" te veel werk te geven.
" Mijn zeer eerbiedige groeten aan papa en aan "Mama"; ik
" wens u allen gezondheid en de zegen van de Heer en beveel mij in
" uw heilige gebeden aan, terwijl ik mij dankbaar noem
" van U, Hooggeachte,
" de zeer verplichte dienaar
" Strevi, 20 augustus 1867. Pr. Bosco Giovanni.

Terwijl hij te Mirabello was, ging Don Bosco meermaals naar Lu, waar hij telkens weer met religieuze geestdrift door de bevolking onthaald werd; ofwel ging hij naar Fubine om er een andere tak van de graven van Bricherasio te gaan bezoeken.

Na zijn ronde kwam hij weer in het Oratorio aan; daar lag een brief van graaf Francesco Saverio uit Collegno aan ridder Oreglia geadresseerd; hij bevatte ook een uitnodiging voor Don Bosco om naar België te gaan.

" Cumiana, 25 - 8 - 67.
" W.G.M.G.
"
" Dierbare vriend,
"
" Ik ben van mijn reis in Duitsland, België en Frankrijk om-
" omstreeks het midden van deze maand teruggekomen en ik wil niet
" langer wachten u nieuws te geven over uw broer Mgr. de Nuntius
" te Brussel, wie ik de eer heb gehad in die stad te kunnen groeten.
" Hij is goed gezond en zijn uiterlijk en geheel zijn manier van
" doen zijn waarlijk van dien aard om de sympathie en het hart te
" winnen van al wie hem benadert; zo heb ik het gehoord van mijn
" kennissen in België.
" En in verband met België werd mij door dierbare en invloed-
" rijke personen, die heel bekommerd zijn om de godsdienst en het

" geestelijk welzijn van deze verre streken, een voorstel gedaan.
" Sprekende met hen over onze dierbare en uitmuntende Don
" Bosco en over zijn wonderbare werken, zegde men mij dat enige tijd
" te voren een goede en ijverige kapelaan, te Antwerpen mij dunkt,
" aan die personen zijn spijt had uitgedrukt dat er in zijn streek
" geen enkele instelling was in de aard van de Oratoria van de Eerw.
" Don Bosco en dat hij getuige was van de verlatenheid van veel
" jongens, waarvoor men geen oplossing kon vinden. Die personen zet-
" ten mij ertoe aan Don Bosco te vragen om een reis naar België te
" ondernemen bv. bij gelegenheid van het katholieke congres dat bin-
" nenkort te Mechelen zal plaats hebben, of ook op een ander ogen-
" blik, zoals hij verkiest. Hij kan zich dan in betrekking stellen
" met deze eerw. geestelijke en met nog iemand anders, die vurig
" verlangen hem in zijn ijver voor het welzijn van de jeugd na te
" volgen en de basis te leggen van deze schone werken die hij
" onder ons doet; en er valt niet aan te twifelen dat met Gods
" zegen en dank zij het industrieel en ondernemend karakter van
" dit volk, het zaad door hem gestrooid overvloedige vruchten zal
" geven tot geestelijk en tijdelijk voordeel dat iedereen kent.
" Het feit dat Monseigneur uw broer te Brussel verblijft zou
" Don Bosco zeer voordelig zijn.

" Om met meer zekerheid in de zaak vooruit te gaan, zou uw
" broer misschien kunnen informeren naar die geestelijken waarover
" men mij gesproken heeft. Hier dan hun naam en adres: Abbé "Jas-
" pers", kapelaan van de St.-Jorisparochie, "rue des escrimeurs",
" Anvers; en Abbé Eugeen "Jomers", van de parochie van de "Minimes
" Bruxelles."

" Ik spreek niet over de moeilijkheden die deze onderneming
" meebrengt; maar Don Bosco zal gemakkelijk het middel vinden om
" ze te boven te komen; en wie weet of er bij die gelegenheid geen
" nieuwe hulp te vinden is voor zijn stichtingen. Wat zou ik mij
" gelukkig achten indien ten gevolge van mijn reis ook die streken
" konden genieten van de beste vruchten van de onvermoeibare ijver
" van onze teerbemide vader Don Boscoà.

" Mag ik u eens verwachten te Cumiano om iets te horen ver-
" tellen over zoveel gehoorde en geziene dingen te Rome?

" Geloof mij intussen

Uw zeer genegen vriend
Francesco Saverio.

" P.S. - Mijn kleine kinderen zenden u de meest genegen en beleefde
" groeten. Vergeet mij, als het u belieft, niet bij Don Bosco
" aan wiens gebeden ik mij aanbeveel. Ook vraag ik uw gebed.

Dat voorstel uit België om uit Italië te treden met zijn stich-
ting, moest de eerbiedwaardige zeker toelachen; op die voorbarige vraag
zou hij dan ook bevestigend antwoorden tijdens zijn laatste ziekte, en
wel op 8 december 1887, toen hij de salesianen voor Luik beloofde.

Intussen hing een oorlog gewapenderhand tegen Rome in de lucht en ging de cholera voort dood te zaaien in heel wat provincies van het schiereiland.

Garibaldi doorliep de steden, dicht bij de pauselijke staat, preekte de kruistocht tegen Rome en kondigde luidop aan dat de tocht ter verovering van Italië's hoofdstad "in de herfst" zou plaatsvinden. Menotti junior verkende heel de grens van Terni tot Isoletta en begaf zich naar Napels om onderrichtingen te geven aan zijn vrijwilligers. Prins Jérôme Napoleon bevond zich in Zwitserland onder het voorwendsel er een villa te bezoeken, maar in werkelijkheid om er met de Mazzinianen bijeen te komen. De regering van Florence had haar vloot weggetrokken; sinds enige tijd bewaakte zij de kust van de pauselijke staat om, zo zei men, de landing van de Garibaldisten te verhinderen. De kranten van de sektariërs daagden Frankrijk uit zich tegen die aanval te verzetten; want zodoende liep het een risico zich een oorlog met Italië op de hals te halen; Italië dat bondgenoot van Pruisen was, dat brede voorwaarden stelde voor de oplossing van de Romeinse kwestie ten voordele van de revolutie. Te Orvieto, waar op 20 augustus een grote schare van zijn vrijwilligers onthaald werd, verklaarde Garibaldi van op het balkon van een hotel de oorlog aan Rome. Op zijn scheldwoorden tegen de huurlingen van de priesters en van Napoleon, brulde zijn bende trawanten: Naar Rome naar Rome! Weg met de priesters! Dood aan de keizer!

Don Bosco was er bekommerd over. Toen hij op een zaterdag op het einde van de maand augustus na het avondmaal over die gebeurtenissen aan het praten ging met de salesianen rond hem, zei hij dat hij, menselijkerwijze gesproken er niet zo zeker van was dat de revolutie snel naar Rome zou optrekken en hij herhaalde: - "Als alle Romeinen het eens werden om elke dag een bezoek te brengen aan het Allerheiligste, zou de revolutie niet alleen Rome niet binnentrekken, maar zou ze een plechtige les krijgen."

Tegelijkertijd zorgde de cholera ervoor dat het vertrouwen in Maria, Hulp der Christenen, toenam zoals Don Bosco het aanbeval, terwijl de ziekte heviger toesloeg dan de vorige jaren. De officiële statistieken, door de Kamer van Volksvertegenwoordiging voorgelegd, maakte de lijst op van de al door de cholera getroffen gemeenten en van het aantal gevallen en doden tot 29 juni. Dat waren 479 gemeenten, 37.644 gevallen en 18.890 doden. Een andere statistiek, op 26 juli gepubliceerd door de Gazzetta Ufficiale, schatte het aantal slachtoffers tot de 15de van dezelfde maand op 63.375 gevallen en 32.074 doden. En in augustus had de ziekte volgens het zeggen van de Perseveranza, dat andere officiële statistieken aanvoerde, op drie maanden tijd niet minder dan 110.000 personen uit het leven weggerukt. De ziekte woedde te Catania, waar elke dag dertig tot veertig mensen stierven; te Palermo, waar op ongeveer een maand meer dan 6.000 getroffen genoteerd werden met 2.620 overlijdens; en de sterfte bleef ook in september op verscheidene plaatsen aanhouden.

Maar in dat jaar zoals in de twee voorgaande, bleef de houding

het episcopaat, de clerus en het leger bewonderenswaardig in die betreurenswaardige omstandigheden doordat ze bij elke gelegenheid hun leven op het spel zetten. De tachtigjarige aartsbisschop van Monreale, Mgr. d'Acquisto, stierf op 18 augustus als slachtoffer van zijn naastenliefde; en voor de slachtoffers van de ziekte waren ook bereid hun leven te geven de bisschoppen van Messina, Caltanissetta, Bari, Novara, Genua, Bergamo, Brescia, Ivrea en van zoveel andere steden, die door de besmetting aangetast werden. Wat Don Bosco betreft, hij nam verschillende wezen op uit Sassari, uit het Napolitaanse, tien uit Tortorigi in Sicilië en uit andere streken.

Vanuit Rome kwamen in het Oratorio berichten aan over het overlijden van sommige vrienden van Don Bosco en over de vervulling van de door hem gedane voorspelling aan de koningin-moeder van Napels.

Rome, 13 augustus 1867.

" Dierbare D. Francesca,

"

" De cholera heerst nog altijd te Rome, maar zij woedt vreselijk te Albano, een zomerverblijf, waar wij naartoe gegaan waren om van een beetje frissere lucht te genieten. Zij brak zo bliksemsnel uit dat er op 24 uren al negentig slachtoffers waren. De arme markies Serlupi is naar de hemel, zo hopen wij het toch. Er zijn nog andere bekende slachtoffers te betreuren, onder meer de koningin-moeder van Napels, de prinses Colonna en ook kardinaal Altieri, bisschop van Albano, zoals de H. Carolus Borromeus was hij toegelopen om deze zieken te bemoedigen, werd na vier dagen door de ziekte gegrepen en stierf een heldhaftige dood. U kunt u niet inbeelden door wat een schrik die stad overvallen werd; allen sloegen op de vlucht; alle werkplaatsen werden gesloten. Wij zijn naar Rome teruggekeerd en met Gods hulp en deze van de Heilige Maagd maken wij het er goed. Wat de dierbare Don Bosco ons zegt en hoe hij ons geruststelt door te vertrouwen op de Maagd Maria, Hulp der Christenen, heeft ons veel verlicht. Onze Allerheiligste Moeder zal ons helpen.

" Dank Don Bosco voor de brief die hij mij geschreven heeft en die mij veel goed gedaan heeft...

"

Angelo Vitelleschi.

In een andere brief van 26 augustus werd er gezegd: "In Rome zijn er per dag nog altijd tussen de 20 en de 50 gevallen van cholera."

Ander nieuws kwam toe voor ridder Oreglia.

Frascati, 27 augustus 1867.

"
" Dierbare Oreglia,
"
" U zult reeds vernomen hebben welke vreselijke gesel het
" kleine stadje Albano, niet ver van Frascati, getroffen heeft;
" hierdoor kunt u zich inbeelden welke beroering wij meegemaakt
" hebben door de vrees dat hier hetzelfde zou gebeuren; met die
" schrik op het lijf ben ik niet zo dapper geweest als gewoonlijk,
" doch de verzekering van de zeereerw. Don Bosco dat die kwaal
" ons niet zou treffen, heeft mij fel gesteund.
" Annibale, die zoals altijd in alle omstandigheden uiterst
" gerust is, is niet ontevreden geweest over mij. Sinds een veer-
" tien dagen menen wij van die kwaal bevrijd te zijn en wij danken die
" gunst natuurlijk aan de Heer en de H. Maagd en ook aan de bij-
" zondere beschermers van deze streek: St.-Rochus en St.-Sebas-
" tiaan. De beeltenis van deze heiligen die vele jaren geleden miracu-
" leus verschenen zijn, staan in een muur van de oude kathedraal
" van Frascati. Ik verzeker u dat het aandoenlijk is te zien met
" hoeveel geloof deze mensen ze hier vereren en wat een aanhoudende toe-
" loop van volk er hier is.
" Mijn gezondheid is goed en verbetert steeds; dank zij de
" goddelijke barmhartigheid en ook uw gebeden heb ik geweldig
" veel gewonnen en mij dunkt dat ik heel anders ben dan vroeger. Ik dank
" u oneindig voor al de bijzondere gebeden die voor mij gedaan
" worden en ik verzoek u aan de eerw. Don Bosco met mijn gevoe-
" lens van dank en die van Annibale, ook mijn allervurigste en
" eerbiedige groeten aan te bieden. Vergeet niet te bidden en ik
" beveel u ook al onze familieleden en vrienden aan in deze tijd
" van straf en leed.
" Annibale hoopt dat het altaar op het einde van deze maand
" zal klaar zijn; hij heeft aan ridder Marietti geschreven, doch
" kreeg nog geen antwoord...
"
"

Anna Bentivoglio.

H O O F D S T U K LXXVI.

Om deze gedenkschriften neer te pennen vanaf de laatste twee maanden van 1864 tot de helft van 1867, hebben wij gebruik gemaakt van onze aantekeningen, die wij aan de hand van de documenten uit de archieven langzamerhand bijeengegaard hebben. Nu gaan wij de aantekeningen volgen van een andere kleine kroniek, die D. Michele Rua ons naliet en waarbij wij zullen voegen al wat wij als authentieke verhalen, gezagvolle getuigenissen en andere documenten van de tweede helft van 1867 en van de jaren 1868 en 1869 zullen tegenkomen.

Zo vangt D. Rua zijn geschrift aan:

"Overtuigd dat ik met iets begin, dat kan bijdragen tot grotere glorie van God en tot voordeel van de zielen, vang ik, priester Michele Rua, op vandaag, zondag 1 september, aan met het verzamelen van gedenkschriften, die betrekking kunnen hebben op het Oratorio en vooral op zijn stichter, Pr. Giovanni Bosco. Ik volg hierbij de raad van personen die het Oratorio goedgezind zijn en beperk mij tot het maken van aantekeningen zoals een kroniekschrijver dat doet en niet een geschiedschrijver. Om te beginnen zeg ik:

"1 september: - Vanmorgen vertrok Don Bosco om zich naar het buitenverblijf te begeven van de vermaarde theoloog Margotti, redacteur van de krant, de Unità Cattolica. Een bisschop van Centraal-China, geboortig van Bologna, kapucijn, komt het Oratorio bezoeken. Hij werd door de jongens en door het muziekkorps hartelijk ontvangen en toonde zich erg tevreden zowel over de nieuwe kerk als over de dingen van het Oratorio.

"Na het avondgebed vertelde Don Bosco ons volgend verhaal:

" Keizer Theodosius was op zekere dag naar Trier gegaan en
" twee jonge en trouwe officieren waren met hem meegegaan. Op zekere
" dag zaten zij in het amfitheater met de keizer en met de massa te
" wachten op het begin van de spelen. Omdat zij misschien het wachten
" ten beu waren of omdat zij wisten welke spelen er zouden plaatshebben,
" besloten zij als goede vrienden de stad uit te trekken om een
" wandeling op de buiten te maken. Tijdens die wandeling kwamen
" ze in een woud terecht en heel vlug vonden ze geen spoor meer
" van een pad.
" - "Gaan we voort"? - zei de een tot de ander.
" - "Vooruit!"
" En ze drongen door in het woud. En zie, plots zagen ze te

" midden van dikke en dichte bomen enkele hutten, huisjes of spelonken
" zoals men dat heet. Het was een woonplaats van kluizenaars. Nieuwsgierig
" trokken ze er binnen; ze bezochten de kamers, zagen de grove kledij van de
" monniken en de harde britsen waarop ze sliepen en het grove eten waarmee
" zij zich voedden. Op het eerste gezicht ondervonden zij afschuw voor die
" plaats, maar het duurde niet lang of zij waren verrast door de diepe rust,
" die op de magere gezichten van de monniken te lezen lag. En ze begonnen
" gedempt de een tot de ander te zeggen: - "Wat zien die mannen er rus-
" tig en gelukkig uit! En toch leiden zij een leven vol ontberingen.
" Welk geheim ligt op deze plaatsen verborgen?" En zij gingen van
" cel tot cel en vonden er een boek, dat op een ruwe tafel lag. Zij
" openden het: het was het leven van de H. Anthonius, de kluizenaar.
" En ze begonnen er in te lezen. Het boek verhaalde hoe de H. Antho-
" nius, een adellijke en rijke jongeling, in een preek de uitspraak
" van Jezus-Christus gehoord had: Si vis perfectus esse, vade, vende
" quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in coelo;
" et veni, sequere me. Daarop was hij naar huis teruggekeerd en had
" have en goed verkocht; een gedeelte van de opgehaalde sommen had
" hij aan zijn bloedverwanten gegeven en het andere aan de armen
" uitgedeeld. Daarop was hij naar de woestijn getrokken om zijn
" ziel te redden en zegde voor altijd vaarwel aan de wereld.
" Dat was in alle geval een brave man om zijn paleizen in
" de steek te laten en om alleen in de woestijn te gaan leven, riep een
" officier uit.

" - Hoe jammer! Een jongeman met dergelijk mooie eigenschappen,
" die monnik wil worden! zei de ander.

" Ze hadden het boek dichtgedaan en het weer op tafel gelegd;
" maar door nieuwsgierigheid gedreven, hadden ze het weer ter hand
" genomen, opnieuw opengeslagen en vielen op een toespraak van de
" H. Antonius waarin hij zijn monniken aanzette in het eenzame le-
" ven te blijven volharden, ver van de gevaren van de wereld. En
" ze lazen: - "De Heer geeft honderd voor één, zelfs in dit leven
" aan wie alles verlaat om Hem eer en glorie te geven; en het eeuwige ge-
" luk in het andere leven. De wereld is verraderlijk en kan ons
" nooit volledig voldoen. Gesteld zelfs dat de wereld gaf, wat zij
" belooft, hoelang zouden wij er dan kunnen van genieten? Slechts
" een ogenblik! Daarna moeten wij toch alles en zonder verdienste in de
" steek laten! De Heer had zich reeds meester gemaakt van de harten
" van beide officieren. Ontroerd keken ze elkaar aan en één riep
" uit: - "Ja, wat is de waarheid? Wat hebben wij reeds ontvangen van
" al wat de keizer ons beloofde? En zo, veronderstel dat wij ze
" krijgen, hoelang zullen wij er dan van kunnen genieten? De keizer kan ons
" uit zijn dienst ontslaan, wanneer het hem bevalt!" - En ze be-
" gonnen hun bewogen leven, vol kwellingen, na-ijver, angst te
" vergelijken met de vrede en de rust die bij deze brave dienaren
" van God gegrondvest was op de belofte van het eeuwige leven.

" - "Luister eens", zei een van de twee tot zijn gezel: Ga naar de
" keizer en zeg hem dat ik mij aan de Heer geschonken heb en

" een kluizenaarsleven ga leiden om de hemel te verdienen."
" - "Wat nu: Voor jou de hemel en voor mij de aarde? Neen,
" neen of allebei terug de wereld in of allebei hier.
" Zij waren beslist. Zij legden hun wapens neer, trokken
" hun kostbare kledij uit, namen de grove tuniek van de monniken aan
" en begonnen de reglementen van dat klooster stipt te onderhouden:
" zij aten alleen wilde groenten, sliepen op een harde strozak,
" stonden 's nachts op om te bidden en werkten voortdurend. Ze vol-
" hardden en werden heiligen.
" Hierbij wens ik u enkele bedenkingen te maken. Als die jon-
" gelui zich niet uit de wereldse schouwspelen hadden teruggetrok-
" ken, waren het nooit heiligen geworden. Vlucht derhalve alle openbare
" voorstellingen, die de vreze Gods niet tot stelregel hebben.
" Voor deze twee officieren was het een groot geluk dat ze uit het
" amfitheater waren weggegaan, en laat het een toeval wezen, dat
" ze een goed boek in handen gekregen hadden. Laten ook wij ons
" best doen om slechte makkers en slechte boeken te vluchten, goede
" boeken te lezen en de omgang met goede makkers te zoeken."

Voor de maanden augustus en september vertelde een uitgave van de Letture Cattoliche, van ongeveer 200 bladzijden, de buitengewone deugden van: De eerbiedwaardige Maria Cristina van Savooie, koningin van de twee Siciliës.

Voor de maand oktober eindigden de typografen met het drukken van een andere brochure: Don Benedetto, of een voorbeeldig eestelijke tijdens de Franse revolutie. door Kanunnik Bernardino Checucci. - Als bijvoegsel: Een nachtelijke diefstal: Uitspatting voert naar de ondergang. Don Bosco deed zelf de keuze van de te drukken boeken en wilde daarom dat er altijd een zeker aantal gereed lag. Van veel titels vertrouwde hij de uitwerking zelf toe aan geleerde geestelijke of leken. En om het aantal nodige bundels te vergemakkelijken, schafte hij zich een rijke collectie Franse werkjes aan, waarvan hij de vertaling toevertrouwde aan verscheidene vrienden die bereid waren hem te helpen.

" Dierbare Giovanni Turco,
"
" Hier een boekje om uit het Frans te vertalen. Je mag het
" vrij vertalen, doch niet in een letterkundige stijl die niet jouw
" stijl is, maar in een klassieke volksstijl, met korte perio-
" den, duidelijk enz., helemaal zoals je gewoon bent te schrijven.
" Je vrienden groeten je en verwachten dat je ons weldra
" een bezoek zult brengen.
" Ik wens je alle goeds, ook aan vader en noem mij van
" ganser harte in de Heer
" je zeer genegen vriend,
" Turijn, 2-9-1867. Pr. Bosco Giovanni.

Met hetzelfde doel schreef hij ook een brief aan de jonge graaf Callori met wie hij zeer gemoedelijk omging.

" Dierbare Heer Cesare,
"
" Deze keer is het Cesare niet die zijn schuld belijdt, maar
" wel Don Bosco. Hij loopt hier en hij zit ginder en intussen vergeet hij
" zijn plicht te doen met het boek niet te zenden dat onze Cesare gaarne
" wilde vertalen voor onze "Letture Cattoliche".
" We zullen de zaken in goede verhouding verdelen. Een afle-
" vering voor u, een andere voor mejuffer Gloria; en daar ik te laat
" was met de verzending, zult u het moeten regelen of beter zult u
" de verloren tijd moeten inlopen door speciale ijver en zorg bij
" het uitvoeren van het werk. En Don Bosco commandeert maar, hé?
" Gelukkig dat ik te doen heb met volgzaam en gehoorzaam volk, zoniet zou
" men mij laten fluiten en mij alleen het kruis laten dragen.
" Terwijl ik van de ene kant mijn schuld belijdt, zou ik u
" willen bevelen of liever twee zaken aanbevelen waarover wij het
" reeds gehad hebben. In de verscheidene vakken van uw dagindeling
" bepaal een tijd voor een veertiendaagse of maandelijkse biecht en laat
" nooit een dag voorbij gaan zonder een beetje geestelijke lezing te
" doen.
" "Maar stil: geen preek als het u belieft!" In orde, we stop-
" pen, veel groeten aan papa en "mama" en aan allen van de familie.
" Geef mij een goede raad; laat toe dat ik u alle hemelse zegen
" toewens en geloof mij met de diepste dankbaarheid
" van U, dierbaren,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Giovanni Bosco.
" Turijn, 6 september 1867.

Laten wij terugkeren tot de kroniek van D. Rua. Op de avond van 2 september, 4de dag van de noveen van O.-L.-Vrouw Geboorte, vertelde Don Bosco een ander voorbeeld:

" Een jongetje had van jongsaf de schone gewoonte genomen elke
" dag de zeven vreugden van de Madonna te bidden; hij kwam in
" stervensgevaar en de omstanders dachten dat hij in doodstrijd
" lag. Maar na korte tijd kwam hij weer bij kennis, de furie van
" de kwaal hield wat op en hij begon te glimlachen toen hij de omstan-
" ders rond zijn bed zag. Vol verbazing vroegen zij hem wat die
" lach beduidde en wat er de oorzaak van was.
" - "O, kijk"! zei hij - "een ogenblik geleden meende ik dat
" ik reeds gestorven was en dat mijn ziel op het punt stond voor
" de rechterstoel van God te verschijnen. Toen hield een konink-
" lijk geklede, heel schitterende dame mij tegen en zei: - Waarom ben je
" zo onrustig?

" - En ik: - Ach, ik vrees het oordeel van God, ik ben bang
" verdoemd te worden!
" - En waarom?
" - Omdat zo ik verdoemd word, ik voor eeuwig de hemel en mijn
" God verlies. Ik ben bang voor het vreselijke oordeel van God!
" - En zij: - Niet bang zijn, mijn vereerders worden niet ver-
" doemd: jij hebt gedurende zoveel jaren mijn zeven vreugden gebeden
" en ik zal je troost zijn in de dood en in het paradijs. Vrees het oordeel
" van God niet, want ik zal je vergezellen voor de eeuwige rechter
" om je te verdedigen. Ga en zeg aan zoveel als je maar kan dat ik
" mijn vereerders, die mijn zeven vreugden bidden die ik in de Hemel
" geniet, in het uur van de dood voor de rechterstoel van mijn goddelijke
" Zoon en in het paradijs door mijn tegenwoordigheid eeuwig zal
" troosten."
" Bijgevolg zal morgen iedereen als bloempje de zeven vreug-
" den van de Madonna bidden. En dat de vurigsten onder u ze tijdens
" de noveen bidden en zelfs tijdens heel hun leven. Wie deze oefening niet
" verlangt te doen, neme er een andere en voor heel het leven. Op
" die wijze zal de Madonna u troosten in leven en in dood.

Diezelfde kroniek geeft ons de eerste aanduidingen van een ander
voornaam initiatief van Don Bosco.

" 3 september, dinsdag. - Don Bosco leed er onder als hij het immense kwaad
zag dat door middel van slechte boeken vooral bij de studerende jeugd
aangericht werd; hij vatte het plan op een maatschappij te stichten voor
goede en klassieke boeken: hij zou er één per maand laten drukken, som-
mige ervan laten purgeren en van nog andere slechts uittreksels geven.
Vandaag reeds ging hij naar Prof. D. Picco Matteo, een vrome man, die
veel ondervinding had in jeugdboeken, om met hem dat plan te bestuderen.

"Eerst had hij met de aartsbisschop van Turijn die bibliotheek of die
bloemlezing van Italiaanse klassieken gepland en het doel ervan met hem
besproken.

Die avond sprak hij de jongens zo toe:

" Ik zou willen dat we allen handelaars zijn, maar dan in
" zielen: geen handelaars die links en rechts hun waren gaan ver-
" kopen, maar zo dat wij de redding van onze eigen ziel wat het
" ook koste zoeken te kopen.
" Ik zou willen dat gij eenvoudig als de duif en voorzich-
" tig als de slang zoudt wezen. Wat doet een slang als ze achter-
" volgd wordt en niet meer vluchten kan? Ze rolt zich op en houdt
" de kop te midden van de wervels en zegt: doe wat ge wilt, maar
" laat mijn kop veilig. - Zo moeten wij de gelegenheden vluchten;
" en mochten wij niet kunnen vluchten dan moet de redding van onze ziel

" het doel van onze gedachten en handelingen zijn en moeten wij bereid
" zijn ons bezit en zelfs ons leven te geven, als onze ziel maar gered
" wordt. Als de ziel verloren gaat is alles verloren, maar als
" men de ziel redt, is alles gered. Ach! als we maar vast besloten
" waren niets anders te verlangen dan de redding van de ziel,
" dan zou de duivel verplicht zijn ver van ons af te blijven.
" Hendrik VIII vroeg aan Paus Clemens VII verscheidene keren
" én per brief én door een gezantschap, hem een gunst te verlenen
" die door de wet van God verboden was. De paus antwoordde altijd
" dat hij dit niet kon; maar de koning van Engeland en ook de ge-
" zantschappen bleven de ene na de andere steeds maar aandringen;
" de koning beloofde vrede en geluk aan de Kerk, indien aan zijn
" verlangens voldaan werd; maar de paus antwoordde beleefd aan de
" gezanten: - zeg aan de koning dat ik geen twee zielen heb om te
" verlenen wat hij mij vraagt; ik kan er niet ene naar de hel zen-
" den en de andere redden: doch ik heb er slechts éne: en als deze
" verloren gaat, is alles verloren.

De kroniek van D. Rua geeft ons nog ander nieuws.

"4 september - Tijdens de vakantie drong een vakjongen er bij Don Bosco gedurig op aan om met zijn ambacht te mogen ophouden en te studeren. Zijn hoofd was nog al zwak en na enige tijd begon hij aan alles te twijfelen, aan het bestaan van God, de hemel, de hel, enz. en hij was niet tevreden die gedachten voor zich te houden, maar hij deelde zijn twijfels mee aan zijn kameraden, wat voor hen dan ook gevaarlijk kon worden.

Don Bosco kwam het te weten en vond onmiddellijk het middel om zijn twijfels te doen verdwijnen. Toen er een weldoener van de jongen bij Don Bosco gekomen was om te regelen dat de jongen zich geheel aan de studie kon wijden, zei Don Bosco in tegenwoordigheid van de jongen, dat het beter zou zijn daaromtrent nog niets vast te leggen, want het schijnt dat het hoofd van de jongen de studie niet aankan en dat hij voortdurend onzeker is. De jongen werd zijn fout gewaar, erkende het kwaad dat hij gedaan had omdat hij toegegeven had aan de twijfels die in hem opgekomen waren en er met anderen over gesproken had; hij beterde zich en leidde vanaf dat ogenblik een voorbeeldig leven.

"5 september. - Een overste uit het seminarie schreef aan Don Bosco een brief waarin hij er zijn beklag over maakte dat de clerici van het Oratorio de ceremonieën niet kenden en hij haalde daarbij het voorbeeld van twee onder hen aan, die 's morgens in de kathedraal geholpen hadden tijdens de kerkelijke diensten. Hierbij moet opgemerkt worden dat de kanunniken tijdens de vakantie beroep deden op de clerici van het Oratorio omdat de seminaristen er niet waren. Don Bosco antwoordde dat hij het betreerde dat die clerici de ceremonies niet kenden; het waren nochtans seminaristen, die omdat ze noch huis noch thuis hadden, noch levensonderhoud, door hem tijdens de vakantie opgenomen werden; en hij had precies

hen gestuurd omdat hij ervan overtuigd was dat zij de ceremonies en de gebruiken van de kathedraal kenden."

Op die dag vernam de eerbiedwaardige nieuws over de bezetene van Acqui. Zoals Don Bosco aangeraden had, had men op 1 september, een zondag, geprobeerd haar in de kerk met gesloten deuren te laten biechten en communiceren. De pastoor van de kathedraal had ervoor gezorgd dat alles gebeurde volgens de ontvangen richtlijnen. Toch waren de kreten en de stuiptrekkingen van de arme dame van dien aard geweest, dat ze zonder meer naar huis gebracht werd; en de pastoor schreef dat hij ervan overtuigd was dat het niet voorzichtig was dergelijk pijnlijke tonelen te herbeginnen op de dag van O.-L.-Vrouw-geboorte, al had Don Bosco ook aangeraden haar op die dag in aanwezigheid van de hele bevolking tot de H. Sacramenten te laten naderen. Toen hij die brief ontvangen had, zei de dienaar Gods dat niets veranderde van wat hij aanbevolen had, als men maar voortging met vurig te bidden.

Op de 5de schreef hij nog aan een van zijn priesters, die naar zijn geboortestreek te Usseglio over de Alpen gegaan was en hem om raad gevraagd had:

" Dierbare D. Cibrario,

" Je hebt goed gedaan mij te schrijven, zo zullen er geen
" misverstanden zijn; maak ook gebruik van de faculteit om biecht
" te horen als het nodig is; maar zodra je geen huiselijke zorgen
" meer hebt d.i. zodra de verdeling gedaan is, ga terug naar je nestje
" te Lanzo en neem de nodige voorzorgen, zodat je weer normaal
" gezond wordt.

" Veel groeten aan je pastoor; zeg hem dat ik hem graag aan
" Maria, Hulp der Christenen, aanbeveel opdat hij opnieuw een goe-
" de gezondheid mag genieten.

" God zegene je en make je tot kampioen om veel zielen voor
" God te winnen. Groet je ouders en geloof mij in de Heer,

"

"

je zeer genegen in J.-C.

" Turijn, 5 september 1867.

Pr. Giovanni Bosco.

Dezelfde avond zei hij aan de jongens:

" Bartoli vertelt, mijn beste jongens, dat er in Japan twee
" christen jongens waren en dat in die tijd de kerkvervolging los-
" brak. De ene zei tot de andere: - "Luister, ik wil eens nagaan
" hoe wij ons tijdens deze vervolging moeten gedragen en ik hoop
" dat je ermee akkoord zult gaan."

" - "Doe maar op", antwoordde de andere, "als het maar een

" middel is om de dag te verhaasten, waarop wij ons bloed kunnen
" geven voor het geloof."
" Maar zo dacht de eerste er niet over en tijdens de nacht
" dacht hij een middel uit om de beulen te bedriegen en zo zijn vel
" te redden. Hij zei bij zich zelf: "Als de soldaten komen, zal ik met de
" mond zeggen dat ik aan het christen geloof verzaak, maar als ze
" weg zijn zal ik te biecht gaan en alles zal in orde zijn. Zo ont-
" snap ik aan de dood en blijf ik christen als voorheen." De beulen
" kwamen en hij zei hun:
" - "Ik verzaak aan het christen geloof."
" - "Bravo", antwoordden zij. "Je hebt een goede gedachte. Je
" bent vrij. Ga waar je wil."
" Nauwelijks waren de soldaten weg of die onbezonnene ging
" zijn makker opzoeken; hij ontmoette hem terwijl hij weggebracht
" werd om het martelaarschap te ondergaan: - "Kijk, luister", riep
" hij terwijl hij hem naliep; en toen hij hem ingehaald had, vertel-
" de hij hoe hij aan de handen van de vervolgers ontkomen was. Toen
" de martelaar zijn makker hoorde hoe hij hem aanraadde zijn voor-
" beeld te volgen, duwde hij hem van zich af en zei: - "Weg van mij,
" je bent een verrader, een allerslechtste raadgever!" - En hij
" wendde zich tot de beulen en riep uit: - "Kijk, dit is een la-
" faard, misprijs hem: hij heeft zijn christelijk geloof verzaakt om
" het leven van het lichaam te bewaren. Ga ver weg van mij, lafaard,
" die je bent! Nooit zal ik het heilig geloof van Jezus-Christus verzaken."
" Laten wij ook leren sterk te zijn zoals die goede makker en
" niet naar slechte raad te luisteren, zodat wij bereid zijn om niet
" alleen eer en genoeg te verzaken maar ook om liever te sterven
" dan een zonde te bedrijven; en laten wij op onze hoede zijn om
" nooit slechte raad te geven! en ons nooit of nimmer schuldig te
" maken aan zulke gruwel voor het aanschijn van God.

Op 6 september praatten enkele salesianen na het avondmaal met Don Bosco over twee zeer verstandige clerici, die uit het Oratorio waren weggegaan en het geestelijke kleed afgelegd hadden: - "Ik", zei Don Bosco, "heb hun alles voorgehouden wat hun leven gelukkig kon maken. Als gij doet, wat ik u aanraad, dan zult gij veilig vooruitgaan; zo niet, zult gij uw leven vergooien. Een van hen is weggegaan omdat hij gulzig geworden was en nooit tevreden was met het eten, dat hem voorgezet werd."

Clericus Alessio Felice onderbrak hem en riep uit:

- "Nu zou dat een glorie voor het Oratorio geweest zijn, als die twee doctors in Schone Letteren bij ons gebleven waren."

En Don Bosco:

- "De glorie van het Oratorio moet niet alleen bestaan in wetenschap maar speciaal in godsvrucht. Iemand met een middelmatig verstand, maar deugdzaam en nederig, doet veel meer goed en verricht veel grotere dingen

dan een trotse geleerde; wetenschap maakt geen heiligen, maar wel de deugd. Ik heb tot een van die onvoorzichtigen gezegd: Als ge wilt vooruitgaan, zorg dan voor een algemene biecht en laat die hoogmoed..."

Dergelijke uitdrukkingen lagen hem in de mond; bij elke gelegenheid beval hij zijn ondergeschikten aan nederig te zijn...

In de loop van die avond zei hij tot de gemeenschap:

" Bartoli vertelt over de handigheid van een christen
" jonge Japanner bij het verdedigen van een medaille van de Madonna
" die hij uit grote godsvrucht openlijk om de hals droeg. In dit land
" gingen troepen rond onder bevel van de mandarijnen om prenten of
" medailles of godsdienstige voorwerpen, die zij ontdekten, te
" vernielen en te misprijzen. Onze jongen ontmoette dan een po-
" litieagent; hij zag de medaille en stak gezwind de handen uit om ze
" hem af te nemen; maar de jongen, die maar twaalf jaar oud was, was
" rapper dan de agent en hield het hem zo kostbaar voorwerp stevig in
" zijn handen. Er ontstond een gevecht tussen de agent en de jon-
" gen: de eerste wilde de medaille hebben en de jongen wilde ze
" verdedigen. De agent, die er niet in slaagde ze hem te ont-
" rukken, zei:
" - Zo je ze mij niet geeft, pak ik je pet.
" - Pak zoveel als je wilt, antwoordde de jongen.
" - Ik neem ook je kleet.
" - Wat kan mij dat schelen, en hij liet zijn kleet in de
" handen van de agent terwijl hij handig de medaille van de ene
" hand in de andere stak. En met een sprong was hij weg. De agent
" riep hem achterna: Ik zal je alles afnemen wat je bezit!
" Maar de jongen wierp ook zijn onderkleed voor de voeten van de
" agent en sloeg op de vlucht. De andere liep hem achterna, maar
" het lange kleet dat elkeen ginds draagt maakte het hem moei-
" lijk; hij raakte erin verward en per slot van rekening viel hij
" plat op de grond. De jongen lachte hem uit en liep weg om zich
" te verbergen.
" Laten wij ook het menselijk opzicht leren misprijzen.
" Daarmee wil ik niet zeggen dat wij de medaille moeten dragen uit
" pronkzucht; doch wij moeten niet beschaamd zijn ze aan de hals te
" dragen, of onze pet af te nemen als wij voorbij een kerk ko-
" men of voorbij een beeld van de Madonna. Wij mogen ons nooit laten
" overwinnen door het menselijk opzicht.
" Zondag vieren wij het feest van O.-L.-Vrouw Geboorte en ik
" verlang vooral dat iedereen zich in Gods genade stelle en dat
" zij die geen medaille hebben, het zeggen; en er zal voor gezorgd
" worden dat iedereen een krijgt. Laten wij tijdens deze plechtig-
" heid goed bidden en dat om bijzondere redenen. Laten wij vooral
" bidden dat de Madonna de cholera van de ziel verwijderd houdt en ook die
" van het lichaam. Laten wij bidden voor onze bloedverwanten opdat de Heer
" ze van zo een gesel bevrijdde.

"7 september. - Het is een wonderbaar iets (schrijft D. Rua) te zien hoe Don Bosco te midden van zware zaken zonder einde, zich toch nog de mooiste passussen herinnert en opzegt van klassieke Griekse, Latijnse en Italiaanse schrijvers. Maar vooral van Dante kan hij hele zangen opzeggen uit verstrooiing en om het gezelschap op te vrolijken; daarbij greep hij dan de gelegenheid aan om te spreken over de verschillende ondeugden, die door de dichter op prachtige wijze werden uiteengezet en op verscheidene manieren bestraft.

Toen men hem vroeg wat hij van Dante dacht, antwoordde hij dat wat de dichtkunst en de taal, in één woord, wat de letterkundige en wetenschappelijke waarde betreft, men niets beter kan verwachten of wensen. Wat de rest echter aangaat, werden zijn geschriften ingegeven door een geest van wraak, om hén te laken en te discrediteren, die tot een hem vijandige partij behoorden en andersom om tot de hemel te verheffen allen die tot zijn eigen partij hoorden."

H O O F D S T U K LXXVII.

Op de vigiliedag van Maria's Geboorte, die ook al gewijd was aan haar machtige bescherming, ontving Don Bosco een nieuwe aanbevelingsbrief voor de goedkeuring van de vrome sociëteit.

Tot meerdere eer van God en voor allen die er belang bij hebben is het ons aangenaam het volgende te kunnen getuigen:

"Wij hebben ernstig nagedacht en ook inlichtingen genomen bij vrome en aanzienlijke personen, in verband met de inrichting en de gang van zaken van de zogenaamde "Oratorio's, die sinds vele jaren te Turijn en in verscheidene plaatsen van Piëmonte door de uitstekende ijver van de priester Don Giovanni Bosco gesticht zijn; en het blijkt dat zij voor het "onderwijs en de christelijke en kerkelijke opvoeding van de jeugd", vooral voor de armen, de wezen en de verlatenen, overal troostvolle en vruchtbare resultaten opleveren, die in het algemeen als een zegen van de Heer beschouwd worden, vooral in deze tijden die zo weinig gunstig zijn voor de opvoeding van de arme jeugd en voor de ontwikkeling van kerkelijke roepingen. Onder de middelen die aangewend worden om het heilig en weldoend doel te bereiken, moeten wij behalve de ijver en de kennis waarmee de stichter Don Bosco begaafd is, in de eerste plaats deze verdienstelijke congregatie van jonge priesters, clerici en leken vermelden; met wijs beleid heeft Don Bosco ze gesticht en gevestigd om zich aan haar heilige zending toe te wijden, met een goed aangepast reglement dat, naar het ons toeschijnt, doordrongen is van christelijke wijsheid en evangelische liefde.

Bijgevolg drukken wij zonder dralen de meest rechtzinnige wensen uit opdat deze verdienstelijke congregatie met de apostolische zegen meer en meer moge bloeien, en wat meer is, zich moge verspreiden tot welzijn van onze heilige godsdienst, van de Kerk en van ons land, dat al zijn hoop stelt op de christelijke en kerkelijke opvoeding van de jeugd, voornamelijk van de arme klasse.

Novara, 7 september 1867.

+ Antonio, bisschop van Alessandria.

's Avonds van 8 september na de viering van Maria Geboorte met veel communies en de gewone goddelijke diensten, sprak Don Bosco onder de portieken tot de gemeente.

" Men mag zeggen dat de cholera alle streken van Piëmont,
" op weinige uitzonderingen na, geteisterd heeft, maar overal heeft
" zij toch min of meer gewoed. En hier onder ons begon zij zich op
" zichtbare wijze te tonen. Laten wij ons herinneren dat "propter peccata
" veniunt adversa: Stimulus mortis peccatum est". En ik zou willen
" dat wij ook bidden voor onze ouders, weldoeners, makkers, vrienden,
" broers. In deze laatste weken heb ik u aan de Heer en aan de Madon-
" na aanbevolen samen met de jongens van de andere colleges en met
" hen die thuis bij hun ouders met vakantie zijn, opdat de H. Maagd
" ons allen van deze noodlottige ziekte moge bevrijden. Maar daar-
" voor moet gij mij helpen om die prikkel, die de zonde is, weg te
" houden. En hoe zullen wij de zonde wegnemen? Wie ze op het gewe-
" ten heeft, moet een goede biecht spreken en wie ze niet heeft,
" zorge ervoor ze ver weg te houden, zodat ik u allen onder de be-
" scherming van Maria, Hulp der Christenen kan plaatsen. En vooral
" wacht u voor de zonde tegen de deugd van zedigheid.
" Daarom zal ik u allen morgen een medaille van Maria, Hulp
" der Christenen laten bezorgen; zij werd gezegend om ons van de
" cholera te vrijwaren. Iedereen moet ze om de hals dragen en elke
" dag een "Pater, Ave, Gloria" tot Jezus in het H. Sacrament, een "Salve
" Regina" en het schietgebed "Auxilium Christianorum, ora pro
" nobis" tot Maria, Hulp der Christenen bidden.

De 9de ontving hij nieuws over de bezetene van Acqui.

" W. G. M. G. Acqui, 8 september 1867.
"
" Zeereerw. Heer,
"
" De genade werd verkregen! Na zoveel strijd, bedreigingen,
" slagen, bezwijmingen, visioenen, enz., die duurden tot eergiste-
" ren middernacht, is vrede en rust gekomen. Deze morgen kon zij rustig
" haar biecht spreken en mocht zij te communie gaan. De Heer weze
" gedankt en ook de machtige Hulp der Christenen, de H. Maagd Maria,
" omdat zij aan de hel is ontsnapt vanaf het eerste ogenblik dat zij
" de feestdag van Maria's gelukkige geboorte meevierde.
" Hierbij een cheque van 25 L. die beloofd werd voor de tempel
" in opbouw ter ere van onze lieve Moeder; hij werd gegeven door de
" bevoorrechte persoon. Ik hoop dat zij niet zo vlug een dergelijke
" gunst zal vergeten en dat zij zich zal inspannen om steeds meer
" door de Hemelse Moeder bemind te worden.
" Wil, Eerw., vanwege beiden de verschuldigde dank aanvaarden;
" en mogen God en de H. Maagd u en al deze jonge zielen vergoeden
" die de moederlijke gevoelens van de Onbevleete Maagd Maria wisten
" te ontroeren.
" Ik haast mij u dit gelukkig nieuws mee te delen opdat er
" geen tijdsverloop weze tussen de gunst en de dank, tussen de weldaad en

" de vervulling van de belofte.
" Vervaardig u mij indachtig te zijn in uw gebeden, opdat
" ik mijn arme ziel moge redden en aan anderen de wegen van de
" Heer moge wijzen.
" Van U, zeereerw.,
" de toegewijde dienaar in J.C.,
" P. Bruzzone Matteo, kapelaan.

Die brief met andere gedetailleerde mededelingen die tegelijkertijd aangekomen waren, verrasten Don Bosco in het geheel niet, maar vreeschten hem een innemende vreugde waarmee hij bij anderen het vertrouwen in Maria weer opwekte.

Toen hij 's avonds na het avondmaal over enigen sprak die zich voor de examens moesten aanmelden, - onder wie twee vreemde priesters - zei hij tot die van het Oratorio, Francesco Dalmazzo, Pietro Guidazio, Garino en Alessio: - Morgenvroeg zal ik u allemaal in de H. Mis aan de Heer aanbevelen." En tot de vreemden zei hij: - "Als ze geslaagd zijn, moeten ze daarna een baksteen brengen voor de kerk van Maria, Hulp der Christenen."

- "Ja, ja", antwoordden ze.

- "En U dan"? - vroeg hij op gedempte toon aan een oude priester, die naast hem stond en die op die avond zijn gast was.

- "Ja, ja, ook ik, reken er maar op", fluisterde die eerwaardige priester.

En Don Bosco begon te vertellen:

" Wat die baksteen betreft, gebeurde het volgende. Een zekere
" D. Ghisolfi leed al lange tijd aan een zieke arm. Uiteindelijk was
" de kwaal zo ver gevorderd dat de dokters na consult hem ongenees-
" lijk verklaarden en dat de arm moest afgezet worden. Bij dat
" nieuws riep de arme Ghisolfi uit: Eerst wil ik nog een poging
" wagen; ik ga mij bij Don Bosco aanbevelen en hem vragen, wat ik
" ter ere van Maria, Hulp der Christenen, moet doen om mijn gene-
" zing te verkrijgen. - Hij schreef mij inderdaad en het antwoord
" luidde dat hij een baksteen naar de kerk zou brengen, als hij
" genas. Weinige tijd later genas hij volledig en stuurde hij per
" spoor een baksteen op, een baksteen met zijn adres. Stel u mijn verwonde-
" ring voor, toen ik dat voorwerp in handen kreeg. Nauwelijks was de
" baksteen aangekomen, of ik liet hem stukslaan, om te zien of er geen
" geld in stak. Niets echter. Velen waren daarbij aanwezig onder
" wie clericus Dalmazzo. Gij meent wellicht dat het een grap is;
" ik wist echter niet waar hij vandaan kwam, want op het adres stond
" slechts geschreven: "Een arme priester".
" Enkele tijd later bood zich D. Ghisolfi in persoon in het

" Oratorio aan en vroeg of er een baksteen aangekomen was.
" - Zo zo, u hebt die baksteen opgestuurd? - zei hem Don Bosco.
" - Precies! - antwoordde Ghisolfi.
" - Wat een nauwkeurige theoloog! - riep ik uit.
" Maar Ghisolfi antwoordde in alle ernst. - Ik meende dat
" men met de Heer zijn belofte letterlijk moest nakomen. - Daarop
" begon ook hij te lachen en schonk een gift in plaats van de bak-
" steen. Hij had echter al eerder giften geschonken.

Op dat ogenblik wendde de eerbiedwaardige zich met een veelzeggen-
de glimlach tot de vreemde priesters, die aanstonds antwoordden:

- "Wij begrijpen het heel goed!"

Don Bosco voegde er nog aan toe: "De genaden van de Madonna
blijven voortduren! Om zo te zeggen elke dag komen brieven toe waarin
mij genaden, die door Maria, Hulp der Christenen bekomen worden, meege-
deeld worden. Ik ontving een gift van 24 stuivers van een arme, oude
man die steunend op zijn krukken, mijn kamer binnenkwam en met de kruk-
ken op zijn schouders wegging."

Toen er gebeld werd en de gebeden beëindigd waren, besteeg Don
Bosco het verhoog en sprak over de genezing van de kreupele en vertelde
de genezing te Acqui.

" Elke dag, mijn beste jongens, zien wij dat er grote wonderen
" geschieden op voorspraak van Maria, Hulp der Christenen. Een paar
" dagen geleden kwam er hier in mijn kamer een gebrekkige op zijn
" krukken aan; en op voorspraak van deze goede Moeder vertrok hij met
" de krukken op de schouders. Nu wil ik u een ander wonderbaar feit
" vertellen. Vandaag werd mij een gift gezonden voor de genezing
" van ene die meende dat zij door de duivel bezeten was. Dit gebeur-
" de gisteren, feestdag van O.-L.-Vrouw geboorte. Toen ik veertien dagen
" geleden naar Acqui ging, passeerde ik te Strevi. Daar was er een
" vrouw die sinds een jaar niet meer bij haar zinnen was en meende
" door de duivel bezeten te zijn. Men kon haar geen reden doen ver-
" staan en nog minder een gebed doen opzeggen. Ze deed alles wat be-
" zetenen gewoon zijn te doen. Men bracht ze bij mij. De bisschop
" was daar met D. Pestarino van Mornese, de pastoor, de huisbedien-
" de van de bisschop en nog andere personen. De omstanders vroegen
" mij of ik van mening was dat deze vrouw bezeten was. De bisschop
" zei mij: - "Zie eens of gij de duivelbezwinging moet doen, ik geef u er
" de toelating voor." Ik onderzocht hoelang de kwaal duurde en wel-
" ke eigenaardigheden zich voordeden; doch ik wilde mij er toen niet
" over uitspreken. Om de zaak beter te kennen zonder dat zij het
" bemerkte, nam ik een medaille uit mijn zak en hield ze vast in
" mijn hand; ik ging dichterbij om te zien of zij een gebaar of
" een schreeuw zou laten; want de duivel kan gewoonlijk niet in de
" tegenwoordigheid blijven van een medaille van de Madonna of van andere
" gewijde voor-

" werpen, zonder tekens van afkeer te geven.
" Maar ziende dat de medaille tot niets diende, heb ik aan allen
" gezegd te knielen en een gebed te doen tot Maria, Hulp der Chris-
" tenen. Wij knielden allen, de man, de jongens en ook de bisschop.
" Ik deed de zieke ook knielen en zei haar met ons te bidden. Zij
" gehoorzaamde, bad een ogenblik, maar snel hield zij ermee op en
" het was onmogelijk haar nog een lettergreep van het gebed te doen
" opzeggen. De familieleden zegden mij dat het ongeveer een jaar
" geleden was dat zij nog gebeden had. In tegenwoordigheid van allen
" zei ik dat zij elke dag de volgende gebeden zouden doen: driemaal
" "Salve Regina" tot Maria, Hulp der Christenen en driemaal "Pater,
" Ave" en "Gloria" tot Jezus in het H. Sacrament. Ik stelde ook de
" tijd vast waarop ze zou genezen zijn en zei dat ze dan een gift
" moesten zenden voor onze kerk. Die tijd was het feest van O.-L.-
" Vrouw geboorte, 8 september, dus gisteren. Ik zei ook dat men de
" zieke moest voorbereiden om de sacramenten te ontvangen en men
" haar naar de kerk zou begeleiden om er te biechten en te commu-
" niceren. Na deze overeenkomst zijn wij heengegaan.
" Na enige dagen schreef men mij dat het onmogelijk was die vrouw
" haar biecht te doen spreken, omdat zij voortdurend de grootste
" godslasteringen uitbraakte. Ik antwoordde dat men daarmee abso-
" luut geen rekening moest houden, maar dat men verder tot Maria
" moest bidden en de ongelukkige moest aanzetten te biechten. En zo
" deden zij.
" Op de 1ste september, zochten ze het middel om haar in een goede
" gesteldheid te brengen en haar zo voor te bereiden om te biechten.
" Zij wachtten het uur af dat er in de kerk weinig of geen volk was, leid-
" den haar er heen en moedigden haar aan het sacrament van de biecht
" te ontvangen; doch alles bleef tevergeefs.
" Ze bleef godslastering op godslastering uitschreeuwen.
" En toen zij de priester zag die haar biecht zou horen, begon ze te
" te gesticuleren en te huilen met zodanige stuiptrekkingen dat men
" verplicht was ze terug naar huis te brengen, wilde men geen aan-
" stoot geven aan mensen die toevallig binnen zouden komen.
" Toen ik daar bericht van kreeg, heb ik hun gezegd dat men
" ze op de morgen zelf van het feest van O.-L.-Vrouw geboorte de
" sacramenten moest laten ontvangen. Daags te voren zeiden de huis-
" genoten tot de zieke: - "Morgen gaan wij terug naar de kerk om er te
" biechten." - Toen het avond werd, begon zij woest te worden. Het
" scheen wel dat alle duivels uit de hel bezit van haar genomen had-
" den. Nauwelijks was ze te bed of ze begon te huilen, te sissen, in
" de handen te klappen, te zingen, te schreeuwen. Zij stootte alle
" soorten van geluiden uit. Nu eens deed ze als een varken en dan
" als een leeuw, een hond, een os, een kat of een wolf. Ze braakte
" de verschrikkelijkste lasteringen uit tegen God en de afschuwe-
" lijkste verwensingen tegen de mensen. En zij stond op, wandelde
" rond of maakte allerlei belachelijke bewegingen.
" De ouders zegden haar niets meer; zij vertrouwden op de
" Madonna en baden. De dageraad van het feest brak aan en tot ieders grote

" verwondering werd de vrouw kalm en vroeg: - "Hoe laat is het?"
" - "Het is dag geworden", antwoordde men.
" - "Welke dag is het vandaag"? vroeg ze verder.
" - "Het is het feest van O.-L.-Vrouw Geboorte. Wilt ge dat
" we gaan?"
" - "En waar naartoe?"
" - "Wij moeten naar de kerk gaan om de biecht te spreken
" en te communiceren zoals Don Bosco ons gezegd heeft."
" - "Wel dan, laat ons gaan"! - antwoordde zij. Dit waren de
" eerste zinnige woorden sinds ongeveer een jaar van waanzinnigheid.
" Ze ging te biecht en communiceerde in alle rust, alsof ze nooit
" aan geestesziekte geleden had; zij deed haar dankzegging tot
" stichting van heel de familie. Vandaag schrijft men mij dat zij geheel
" genezen is, alsof zij nooit aan de minste kwaal geleden heeft.
" Ik besluit dan, mijn beste jongens; als de Madonna zoveel
" doet voor het lichaam, wat zal zij dan niet doen voor de ziel, als wij
" haar een genade vragen. Ik heb u dit feit niet verteld omdat ik
" denk dat u door de duivel bezeten zijt; God beware u daarvan!,
" maar om u te doen inzien wat een groot vertrouwen wij in Maria
" moeten hebben. Daarom, laten wij dikwijls tot haar onze toevlucht
" nemen met het schietgebed: "Auxilium Christianorum, ora pro nobis", én
" in onze tijdelijke én geestelijke noden en vooral in de bekoringen.
" Wel te rusten!

Op 10 september schreef ridder Oreglia aan de presidente van de
oblaten van Torre de'Specchi over het wonderbare gebeuren van Acqui en
besloot:

"Dit is een van de zovele feiten, die elkaar elke dag opvolgen, deels
onder onze ogen, deels in verre streken en die er altijd meer het be-
wijs van leveren dat Maria in deze dagen wil aanroepen worden onder de
titel van Hulp. De aalmoezen, die van overal toestromen, zijn ons tot
een troost omdat zij het bewijs leveren dat O.-L.-Vrouw het ter harte
neemt ons bij te staan, ook in de huidige benepen omstandigheden, die
meer dan ooit voelbaar worden. Aangezien mij de tijd ontbreekt om deze
brief voor verschillende personen over te schrijven, verzoek ik u hem
te laten lezen door die beste graaf Vimercati, door pater De Lorenzi in
het Romeinse college en door allen voor wie het een troost zal zijn iets
te vernemen over de barmhartigheid van die goede moeder, Maria, Hulp der Chris-
tenen.

"Intussen kan ik u verzekeren dat de duivel met zijn levende trawanten
onvermoeibaar alles in het werk stelt om een inval in Rome te wagen. Ik
kan niet méér zeggen - en het zou ook niet dienstig zijn - al zou ik er
heel wat bijzonderheden kunnen aan toevoegen; ik heb die echter al mee-
gedeeld aan wie ze zou kunnen nodig hebben. Ik schrijf u die dingen niet
om u vrees aan te jagen, daar wij niets te vrezen hebben, als God met ons is. Ik

wens u eerder aan te moedigen om de godsvrucht tot Jezus in het Allerheiligste en tot Maria, Hulp der Christenen, te bevorderen. Als de Romeinen eensgezind geraakten om elke dag een bezoek te brengen aan het Allerheiligste Sacrament en aan O.-L.-Vrouw, zou die handelwijze wis en zeker als een bliksemafleider werken in hun voordeel; zij zal het inslaan van de bliksem wel niet verhinderen, maar zij zal in alle geval de schade beletten.

"Dat volstaat voor vandaag. Beleefde groeten aan uzelf en aan uw medezusters vanwege Don Bosco en van mij, die ons warm aanbevelen in uw gebeden. Hier te Turijn doet de cholera zich niet erg gevoelen, tenminste op het ogenblik."

Op 15 september antwoordde moeder presidente aan de ridder; zij voelde zich gesterkt door de vervulling van de voorspelling die men haar meegedeeld had en vond hierin een goed voorteken in verband met de toename van het geringe aantal oblaten-zusters. En ze zei:

"Don Bosco schrijft mij in zijn laatste brief van 5 augustus 11.: Wees er zeker van dat uw kloostergemeente verrijzen zal; eerst moet ze echter gezift, bewerkt, bezaaid worden; daarna zal ze op wonderbare wijze beginnen te kiemen. - Ik vraag mij af: moet ik tevoren niets doen of niets zeggen? Ik verlang slechts het welzijn van bovengenoemde, als ik niet in staat ben ze te helpen, dan zou ik ze toch niet willen schaden."

De kroniek loopt verder en haalt het avondwoordje van Don Bosco op 10 september aan:

" 10 september. - Ik wil u deze avond leren hoe gij op deze wereld
" heilig of minstens zalig moet worden. De Heer zegt dat hij ons allen
" heilig wil zien en St.-Paulus herhaalt hetzelfde. Op een blad-
" zijde van de H. Schrift leest men: "Bonum est viro cum porta-
" verit jugum ab adolescentia sua."
" Er staat "bonum est viro" niet dat hij zal zalig zijn,
" maar dat hij reeds zalig is op deze wereld, "cum portaverit
" jugum ab adolescentia sua," als hij zich van jongsaf aan de
" Heer geeft. Inderdaad iemand die als kind het goede begint te doen,
" zal ook zalig zijn als hij oud is, omdat er niets is waar-
" over hij gewetenswroeging zal hebben. Hij kan arm zijn, maar
" toch tevreden, omdat hij de vrede van het hart geniet. Hij
" is gelukkig omdat hij de dood niet vreest. Ah, mocht gij eens
" weten hoeveel er te Turijn durven zeggen dat zij de cholera
" niet vrezen; zij spotten met alles, eten en drinken, maar 's
" avonds durven zij niet gaan slapen omdat ze vrezen tijdens
" hun slaap door de cholera getroffen te worden. Een van hen zei
" vandaag aan zijn knecht: - "Let erop, kom onmiddellijk als ik
" deze nacht bel; men zegt wel dat men geen schrik heeft, maar
" de cholera houdt met niemand rekening; hij heeft deze en die
" persoon al getroffen, en het zou mij spijten naar de andere wereld
" te moeten gaan in de

" staat, waarin ik mij nu bevind.

" Is in deze wereld ook niet zalig de jongen die gehoor-
" zaam is, gewillig, zachtmoedig en die bij zijn dood beweend, geloofd,
" gezegend wordt door vader en moeder en door allen die hem ken-
" nen? Maar als een lichtzinnige jongen sterft dan stelt men
" weinig belang in zijn dood; of men zegt: - "De Heer heeft goed
" gedaan met hem bij Zich te nemen, zo zal hij niet meer zoveel
" deugnieterijen kunnen uitsteken." - En de moeder en de broers zul-
" len zeggen: - "Hij was een nagel aan onze doodkist!" Integendeel, als
" zo een jongen in leven blijft, zal men misschien door de moeder
" zelf horen zeggen: "Die jongen, die zo goed was, bemind en geëerd
" door iedereen, is nu dood; en de mijne, die mij niets anders dan
" verdriet aandoet, blijft leven!"

" Zalig de jongen die zich toelegt op de studie, want als
" men beloningen geeft dan zijn ze altijd voor hem, omdat hij al-
" leen ze verdient. En als de ouders een van hun zonen belonen,
" dan is het altijd de beste die beloond wordt.

" En zonder elders te gaan, laten wij hier bij ons blijven.
" Een deugdzame jongen, maar dan een echt deugdzame, wordt toch
" door iedereen gaarne gezien, is het niet? Hij is gaarne gezien
" door zijn oversten, door zijn ouders en door zijn meesters; en
" als hij 30 fr. kostgeld zou moeten betalen, dan houdt men hem
" ook voor 20 fr. of voor 15 of 12 fr. voor 10 fr. en zelfs voor
" niets, als hij het verdient. En men zou zelfs de ouders betalen
" om hem hier te laten. De oversten zijn ook tevreden en gelukkig
" hem te hebben; en als er een mooie beloning te geven valt, dan
" geeft men ze hem met vreugde; en zijn ouders zijn diep gelukkig.

" Maar een slechte jongen houdt men in het Oratorio tot men
" een gelegenheid vindt om hem weg te zenden; en zo hij weggejaagd wordt,
" zegt iedereen met tevredenheid: - "We hebben een last minder; en
" de makkers zeggen: ga maar, zo zul je ons niet meer storen in de
" studie, geen slechte praat meer vertellen, ons niet meer vervelen met je
" gemor, je pronkzucht en je ruzie. En als zij naar huis gaan met vakan-
" tie, zullen ze zeggen aan wie hem kennen: "Kijk, die werd uit het
" Oratorio weggejaagd.

" Alleen de goeden worden door hun makkers graag gezien en
" leiden een rustig, eervol en gelukkig leven hier op aarde. En als
" de dood komt, aanvaarden zij haar, omdat zij zich van jongsaf aan
" de Heer hebben gegeven. Integendeel, als ons leven slecht geweest
" is, dan is het voor ons een vreselijke wroeging te zien hoe gelukkig
" wij konden geweest zijn op deze wereld en hoe wij het door onze
" schuld niet waren. We hadden onszelf veel goed kunnen doen
" voor het toekomstig leven en wij hebben het niet gedaan. Als ik oud
" ben, kan ik niet meer zeggen: ik zal jong beginnen: de ver-
" leden tijd komt niet meer terug. Gij die het nog kunt zeggen,
" zeg het en doe het en gij zult gelukkig zijn in het uur van de dood.

" Goede nacht !

D. Rua schreef in zijn kroniek: - "11 september. - Vandaag ging ik met Don Bosco uit en werden wij tweemaal door kwajongens met spotwoorden beledigd. Don Bosco reageerde niet en wierp gewoonweg een meewarige blik op die jongens zonder een woord te zeggen. Uit zijn houding kon ik echter opmaken dat dit vooral hem een erge pijn veroorzaakt, niet om de opgelopen belediging, maar omwille van de verdorvenheid van die jongens en van de huidige tijden.

"Eens las hij dat op een congres van revolutionairen te Geneve de vrijmetselaars de afschaffing van het pausdom hadden voorgesteld; dat was hem een doorn in het hart, niet omdat hij er de val van vreesde, zij blijft immers onwrikbaar staan, gezien de belofte van de Heer - maar omdat hij zag dat kinderen van de Kerk voorstelden moordende handen te slaan aan het Hoofd van de Kerk zelf."

Don Bosco droeg werkelijk een doorn in het hart. Op 8 september werd Garibaldi te Genève met weinig minder eerbetuigingen dan een koning ontvangen, de radicalen hadden er het "Vredescongres" bijeengeroepen en Garibaldi tot erevoorzitter gekozen. Hij had zich daarheen begeven om de laatste akkoorden te sluiten met de leiders van de cosmopolitische sekten in verband met de besliste inval in het Erfgoed van de H. Petrus. Hij sprak tot de massa die hem toejuichte en prees de inwoners van Genève omdat zij de eerste slagen toegebracht hadden aan de verderfelijke instelling, die zich Pausdom noemt; hij beloofde hun dat de gebundelde krachten van de democratie het de laatste stoot zouden geven! "Wij zullen dat hol van afgoderij en van leugen neerslaan!"

Ook op de 11de 's avonds had Don Bosco een goed woord over voor de leerlingen:

" Deze avond zal ik u de methode leren om goed te kunnen stude-
" deren en werken; en die methode komt niet van mij maar van de Heer:
" "In malevolam animam non introibit sapientia, nec habitabit
" in corpore subdito peccatis". Men bedoelt hier de ware wijs-
" heid, niet de wereldse: zij die God erkent als Schepper en
" de Heer van alles wat er is, die ons strikt verplicht aan al zijn
" wetten te gehoorzamen, die de overtreders met zware straffen in tijd
" en eeuwigheid bedreigt en de beloning ook in dit leven belooft
" aan hen die zijn geboden trouw onderhouden.

" Verjaag dan uit uw hart al wat een beletsel is voor de ware
" wijsheid en voor de heilige vreze Gods, omdat met deze wijs-
" heid ook de zekerheid komt dat God ons zijn hulp zal schenken
" om te slagen in de gekozen loopbaan. Dit beletsel is de zonde.

" Maar wees ervan overtuigd dat de zonde niet is zoals
" de andere vijanden zijn die, als ze eenmaal verjaagd zijn, niet meer
" terugkeren. Wij moeten erover waken dat wij ze van ons weg
" houden, want zij komt "tamquam fur", zoals een dief, terwijl
" wij slapen. Als de duivel ziet dat wij de deur openlaten, dan komt

" hij langs daar met zijn slechte handelingen binnen; hij komt ook
" via de ramen, d.i. door de ogen met boosaardige oogslagen,
" met ongezonde nieuwsgierigheid, met zekere lezingen. Bewaak dus
" goed de ramen, doe ze goed dicht.
" En de zonde, de duivel, komt niet alleen via de ramen
" maar ook door de barsten, door de gaten, door het sleutelgat;
" doe dus de oren dicht voor onzedige woorden, slechte gesprek-
" ken; houd ook de mond dicht, omdat de duivel ook binnenkomt door
" vloekwoorden, onzedige gesprekken, gemor, gulzigheid. In één woord,
" zo wij niet waakzaam zijn, komt de duivel binnen door de vijf zin-
" tuigen...
" Als gij in de wetenschap wilt vooruitgaan, uw studiejaren
" met succes doorbrengen of goed uw ambacht leren; verjaag dan de
" zonde uit uw hart, houd de zonde ver van u af en de Heer zal u
" helpen. Hoe groter onze zorg is om de zonde van ons weg te
" houden, des te groter zal de vooruitgang zijn in de studies en
" in het vak.
" Goede nacht!

Wanneer men die kalmte zag waarmee de dienaar Gods tot zijn leer-
lingen sprak, dan had geen mens kunnen geloven dat hij precies op
diezelfde dag om een andere reden met zware zorgen zat. Aartsbisschop
Mgr. Riccardi was van mening dat Don Bosco zijn clerici deed lesgeven en
assisteren eer zij bekwaam waren dit goed te doen. Dat was trouwens
ook zo voor de eerste ambten in de colleges, toen ze nauwelijks pries-
ter waren. Hij keurde de tucht en de geest van het Oratorio dan ook af,
als weinig kerkelijk en bekeek er de studies met een slecht oog; want
hij was overtuigd dat daar pover onderlegde priesters en clerici gevormd
werden. "Ik echter", zo getuigt onder ede D. Ascanio Savio, professor
voor moraal in het kerkelijk convict en in het seminarie, ik ben altijd
van het tegengestelde overtuigd geweest en een bewijs daarvan zijn de
pries- ters D. Rua, Mgr. Cagliero, D. Francesia, D. Cerruti, D. Durando
en veel anderen, die allen uitmunten door hun titels in godgeleerdheid,
wijsbegeerte of letteren."

De aartsbisschop had zelfs beslist dat alle clerici van het bis-
dom die de toelating hadden buiten het seminarie te verblijven, vóór
de heilige wijdingen er minstens één jaar moesten verblijven, om zich
door studie en godsvrucht voor te bereiden om die wijdingen waardig te
ontvangen. Diezelfde norm wilde hij ook toepassen op de clerici van Don
Bosco, in de hoop dat zij, eens priester gewijd, naar het aartsbisdom zouden
overstappen.

De opkomende salesiaanse sociëteit had toen nog maar alleen het
decreet van "Lof" bekomen en de clerici van Don Bosco werden onder de-
zelfde voorwaarden als de seculiere clerici gewijd; de aartsbisschop re-
kende erop ze te kunnen inzetten voor de behoeften van het bisdom, te
meer daar die behoeften, gezien de schaarste van de clerus, erg groot
waren. Hij was er erg blij om dat Don Bosco jongens opleidde voor de
kerkelijke loopbaan, maar hij zag niet in dat hij met alle vruchten
te willen plukken, de planten verwoestte, die ze moesten voortbrengen.

Hij schreef aan Don Bosco:

" Dierbare Don Bosco,
"
" Ik haast mij u, zeereerw., te zeggen dat mijn diocesane clerici
" geen les of herhalingslessen meer mogen geven, niet meer mogen
" assisteren op de slaapzalen en geen dienst meer mogen doen als
" algemeen assistent.
" Deze maatregel, die ook telt voor de andere internaten,
" bevoordeelt de studies van de clerici, die zo de klassen en de
" herhalingslessen kunnen volgen.
" Ik heb ook beslist dat er geen wijdingen meer zullen toe-
" gediend worden tenzij aan hen die in het seminarie zijn. Deze
" maatregel zal u enigszins lastig vallen, doch hij zal voordelig
" zijn voor de kerk en voor uw communiteit.
" Ik haast mij u bovengenoemde beschikkingen mee te delen opdat
" u tijdig de nodige maatregelen zou kunnen nemen zowel voor u
" zelf als tot voordeel van de clerici.
" De Heer verlene u alle goeds en geloof mij met alle achting van
" U, Zeereerw.,
" de zeer genegen dienaar
" 11 september 1867. + Alessandro, aartsbisschop

Die bekendmaking was voor Don Bosco een bittere verrassing. Meermaals ging hij er met de aartsbisschop over praten en herhaalde hem steeds: - "De clerici dus in het seminarie, de priesters in het kerkelijk convict en Don Bosco alleen te midden van de jongens. Hoe kan ik op uw verlangens ingaan?" - En de aartsbisschop was zo hardnekkig dat Don Bosco verplicht was hem te zeggen: - "Weet u wat, monseigneur, dat Zijne Excellentie naar Rome schrijve om de redenen van dergelijke bevelen uiteen te zetten; en ik zal mijn geval te Rome verklaren; en Rome zal beslissen." - "Neen", antwoordde monseigneur: "dit meningsverschil moet tussen ons beiden geregeld worden", maar het werd integendeel een lange en pijnlijke kwestie.

Alle clerici van het Oratorio waren erdoor zeer bezorgd. Zij die de bedoeling niet hadden bij Don Bosco te blijven en anderen die door invloedrijke personen opgehitst werden, lieten de dienaar Gods in de steek en traden in het seminarie binnen; de anderen die of door geloften gebonden waren of van plan waren dat te doen, zagen de toekomst eveneens duister in. De aartsbisschop beschouwde niet alleen als diocesanen de clerici die geen geloften hadden afgelegd in de salesiaanse sociëteit of die de bedoeling niet hadden dat te doen; maar omdat de sociëteit niet onafhankelijk was van de ordinarius, rekende hij alle clerici die in zijn aartsbisdom geboren waren tot de zijnen. Hieruit volgde dat de wijdingen van sommigen van de onzen geweigerd of uitgesteld werden en dat er druk uitgeoefend werd om het Oratorio te verlaten.

Het doet ons pijn in deze bijzonderheden te moeten treden, maar wij vinden het noodzakelijk om het hele leven van Don Bosco te kunnen vertellen. Hierbij is het goed aan de medebroeders die dit lezen te herinneren dat deze boeken niet bedoeld zijn voor het publiek, maar voorbehouden zijn voor onze archieven; mocht het anders zijn, dan hadden wij naar het voorbeeld van Don Bosco verkozen te zwijgen, liever dan sommige dingen uit de doeken te doen.

Mgr. Riccardi had intussen toegestaan dat een clericus van het Oratorio, die zijn studies reeds voleindigd had, zich voor de heilige wijdingen aanbood in de "Quatertemperdagen" van de herfst.

" Ondergetekende verklaart dat clericus Racca Pietro met de
" toelating van Z. Hoogw. de aartsbisschop van Turijn regelmatig
" de retraite gedaan heeft in het huis van Trofarello in voorbe-
" reiding tot de H. Wijding, waarvoor hij hoopt en smeekt aanvaard te
" worden.

" Ondergetekende en de priester Bona Giuseppe waren er de predikan-
" ten.

"
" Turijn, 18 september 1867.

Pr. Gio. Bosco.

H O O F D S T U K LXXVIII.

Meer dan de opgesomde moeilijkheden hielden de morele en materiële noden van het Oratorio de gedachten van de eerbiedwaardige bezig. Onder de vele jongens die sinds korte tijd aangekomen waren, bevonden er zich enkele die besmet waren door de gebreken die zij in hun streek aangenomen hadden. Anderen, goddank niet talrijk, die al een tijdje in het huis waren, hadden hun oude voornemens vergeten en waren een steen des aanstoets geworden; dat waren zij die Don Bosco niet kende. Ze meenden dat hun handelingen voor immer verborgen zouden blijven; maar zij rekenden buiten de waard, dat wil zeggen, de Madonna en Don Bosco. Hij wist hoe voornaam het was dat de kiem van elk kwaad in het begin van het schooljaar ontdekt werd; daarom nodigde hij de communiteit uit een triduüm te houden ter ere van de Madonna, waarbij hij zelf zich aansloot door voortdurend te bidden voor de bekering van de slechten. Hij herhaalde met grote vurigheid: Pasce haedos tuos, quos convertis in oves, et qui in judicio a sinistris erant collocandi, tua intercessione collocentur a dextris, o Maria! - En zo sprak hij op de avond van 14 september:

" Als men een triduüm, een noveen of een retraite houdt, dan
" maakt de Heer ons altijd bekend wie niet meer voor dit huis be-
" stemd is, omdat hij een ergernis is voor zijn makkers of om an-
" dere redenen niet verdient hier langer te blijven. Van dit soort
" jongens zijn er deze dagen enkele ontdekt geworden en zonder
" iemand te noemen, kondig ik u aan dat zij zullen weggezonden
" worden.

" En nu iets anders. D. B... heeft een broer verloren; hij
" werd door twee messteken vermoord. D. Rua heeft u de brief voor-
" gelezen waarmee Don B... het droevig geval vertelde dat velen
" tot tranen bewogen heeft. De broer van D. B... gaat op café met
" enige vrienden; nadat zij vriendschappelijk samen gegeten en gedronken
" hadden, brak een onder hen een glas; daardoor ontstond er een woorden-
" twist omdat niemand betalen wilde.

" - "Welnu, ik zal betalen", riep de broer van D.B... uit,
" terwijl hij zich richtte tot hem die, naar hij meende, het glas
" gebroken had; maar ge betaalt mij terug wat ik nu betaal."

" - "Ik"? schreeuwde de andere, verhit door de wijn, en zon-
" der meer gaf hij hem twee messteken, waardoor hij hem een slag-
" ader in de nek doorsneed.

" De ongelukkige viel neer en riep uit: "Ach! Ik sterf."
" De moordenaar vluchtte weg; allen die in het eethuis waren
" snelden toe om hem de zorgen te geven waartoe ze bekwaam waren; maar

" op tien minuten tijd was hij een lijk. Hij vroeg om een biecht-
" vader doch deze kwam te laat; en hij stierf zeggend: Jezus, Maria,
" Jozef, ik geef u mijn hart en mijn ziel." - In zekere plaatsen en
" sommige gezelschappen loopt het al eens slecht af.
" Morgen zal men het rozenhoedje voor hem bidden en al wie kan zou
" voor hem te communie moeten gaan. Intussen hopen wij dat de Heer hem
" vergiffenis geschonken heeft hoewel hij niet heeft kunnen biechten.
" En dit is een gelegenheid om u een raad te geven. Mocht het
" ooit gebeuren dat u een slagader doorgesneden wordt, neem dan een
" geldstuk en druk het op de wonde tot de dokter er is. Op die wijze wordt
" de bloedsomloop onderbroken en heeft de priester de tijd om te ko-
" men, daar hierdoor de dood een of twee dagen vertraagd; en als er
" een goede dokter gevonden wordt, die goed de wonde kan naaien, dan
" is er ook hoop op genezing.
" Laten wij de fuiven vluchten en altijd gereed zijn om te
" sterven. Laten wij de beschikkingen van God aanbidden.
" Ik eindig met een aanbeveling: tijdens het avondgebed, moet
" iedereen neerleggen wat hij in handen heeft, de handen vouwen of
" ze op de borst houden, men moet nergens tegen leunen, niet rond-
" kijken en goed bidden door de woorden klaar en duidelijk uit te
" spreken. Zo moet ook uw houding zijn in de kerk. Een goed gebed
" zal u van veel moeilijkheden bevrijden.

Dit avondwoordje was echter maar het voorspel van een ander dat door hem gehouden werd op de 16de 's avonds, maandag na het feest van de H. Naam van Maria.

"Grote kwalen moeten met grote middelen bestreden worden", dacht de dienaar Gods, want het welzijn van de zielen was zijn enigste doel. Daarom voerde hij oorlog tegen de zonde wat het ook koste, zonder menselijk opzicht, zonder om te zien naar het oordeel van sommige voorzichtiggen in verband met zijn manier van handelen en van spreken. Hij werd gedreven door het geloof; en als sommige jongens onverbeterlijk bleken, nadat hij alle pogingen tot verbetering uitgeput waren, pakte hij met vurige ijver uit met zodanige verwittigingen dat ze gedenkwaardig bleven in zijn leven. De meest indrukwekkende onder alle werd echter gegeven op de avond van 16 september 1867.

Rustig besteeg hij de kleine kathedraal onder de portieken en stond daar tegenover de immer indrukwekkende bijeenkomst van priesters, clerici, coadjuteurs, studenten, vakjongens en huisknechten; allen herinnerden zich, wat hij twee dagen te voren aangekondigd had en wachtten op een verklaring.

Hij begon met te vertellen wat de goddelijke Zaligmaker voor de redding van de zielen gedaan en geleden had en zijn verschrikkelijke bedreigingen tegen hen, die de kleinen ergeren; hij sprak over wat hijzelf

gedaan had en deed bij het uitvoeren van de zending die de goddelijke Barmhartigheid hem toevertrouwd had en hij herinnerde aan de inspanningen, het leed, de vernederingen, het nachtwerk, de ontberingen, die hij doorstaan had voor het eeuwige heil van de jongens. Daarop ging hij voort met te zeggen hoe er in het Oratorio wolven zaten en dieven en moordenaars en duivels, die gekomen waren om te verscheuren, te doden, te roven en de hem toevertrouwde zielen in de hel te sleuren. En hij voegde eraan toe:

"Heb ik hen beledigd of onrecht aangedaan, dat ze mij zo behandelen. Heb ik ze misschien niet genoeg liefgehad? Heb ik ze niet als mijn kinderen aangezien? Heb ik hun niet gegeven, al wat ik hun kon geven? En heb ik hen niet alle vertrouwelijkheden van mijn vriendschap geschonken? Wat hadden ze in de wereld aan onderricht, aan steun en aan opvoeding kunnen opdoen en welke verwachtingen hadden ze voor de toekomst kunnen opbouwen, als ze niet naar het Oratorio gekomen waren?"

En dan ging hij voort met een na een de weldaden te beschrijven, die ze ontvangen hadden; en hij zei verder:- "Zij menen onbekend te zijn, maar ik weet wie zij zijn en ik zou hun namen hier in het openbaar kunnen opsommen! Misschien is het niet goed, dat ik ze noem, omdat het te vernederend voor hen zou zijn, omdat de makkers hen met de vinger zouden nawijzen, omdat het voor hen een verschrikkelijke kastijding zou betekenen. Maar als ik ze niet vernoem, denk dan niet dat Don Bosco ze verzwijgt omdat hij niet volledig over alles ingelicht is, of omdat hij ze niet kent, of omdat hij alleen maar een vaag vermoeden heeft en er naar raden moet. O, dat in geen geval! Als ik ze zou willen noemen, zou ik kunnen zeggen: Jij daar, o A. (en hij noemde de familienaam en voor-naam) je bent een wolf te midden van de makkers en je verwijdert ze van de oversten door hun raadgevingen in het belachelijke te trekken. Jij, o B... je bent een dief, die de vlekkeloosheid van de onschuld door je gesprekken vertroebelt... Jij, C... je bent een moordenaar die met sommige blaadjes, sommige boeken en in sommige schuilhoeken de zonen van Maria van haar zijde wegrukt. Jij, o D... je bent een duivel die je kameraden bederft en ze met je bittere spot de weg afsnijdt van de sacramenten..." En zo noemde hij de ene na de andere.

Zes werden er genoemd. Zijn stem bleef rustig en duidelijk. Bij het vernoemen van een naam, hoorde men telkens een gesmoorde kreet of een snik, een ach! van de vernoemde schuldige die weerklonk in de stilte; de makkers waren ontsteld, het leek wel een laatste oordeel!

Toen hij ophield met spreken, trokken allen zich terug zonder ook maar een kik te geven. Bleven alleen over de zes, die aan het snikken waren en tegen een pilaster of tegen een muur leunden.

De eerbiedwaardige bleef onder de portiek wachten. De priesters en clerici bleven in een kring op enige afstand staan. Wij waren er ook bij en waren getuigen van een ontroerend schouwspel. De zes sukkelaars

gingen naar hem toe. Enige onder hen grepen zijn handen om ze te kussen, anderen gingen aan zijn kleed hangen. Hij keek ze aan en een traan rolde over zijn wang! Niemand onder hen zei iets en Don Bosco trok zich in zijn kamer terug, nadat hij tot ieder van hen een vertrouwelijk woord vol troost gezegd had. 's Anderendaags vertrokken enkelen naar huis; een of ander student werd naar de afdeling van de vakjongens overgeplaatst; twee onder hen mochten na een proeftijd hun studies voortzetten. Zij die in het Oratorio bleven, veranderden zozeer van gedrag dat ze met de anderen konden wedijveren en werden uitmuntende christenen, door allen geacht en geëerd. Don Bosco had gesproken in Gods naam, om Gods belangen te verdedigen en zijn woorden hadden een buitengewone uitwerking.

Terwijl hij zodoende bekommerd was met het geestelijke leven van zijn zonen, voorzag hij tegelijkertijd in hun materiële behoeften. Hij schreef aan Zijne Excellentie de Minister van Oorlog te Florence:

" Excellentie,

"

" De arme jongens opgenomen in het Oratorio van de H. Fran-
" ciscus van Sales, nemen door mijn bemiddeling nederig hun toe-
" vlucht tot uw liefdadigheid, die zij reeds vorige jaren onder-
" vonden hebben.

" Zij vragen het ene of andere stuk kleding, kousen, bedde-
" kens, ook al zijn ze versleten, of ook wat er bij toeval buiten
" zijn in de koninklijke magazijnen van de staat. Hier wordt ieder
" af gebruik zou - gedragen stuk goed gebruikt en helpt om de nood
" van die arme wezen te lenigen.

" Er zijn hier ongeveer 850 jongens; verscheidene zijn wees
" geworden ten gevolge van de choleraziekte; vele werden door rege-
" ringsautoriteiten uit verschillende streken van Italië gezonden.
" Dit jaar wordt de nood buitengewoon aangevoeld omwille van de
" werkloosheid, de duurte van de levensmiddelen en de ernstige ver-
" mindering van de private weldadigheid.

" De opgenomen jongens hebben volle vertrouwen dat hun ellen-
" dige toestand in welwillende beschouwing zal worden genomen, voor-
" al nu bij het naderen van de winter en smeken samen met mij over
" u overvloedige hemelse zegen af, terwijl ik mijnentwege de hoge
" eer heb mij te kunnen noemen met de grootste dankbaarheid

" van Uwe Exc.,

"

" Torino, 17 september 1867.

de zeer verplichte verzoeker
Pr. Gio. Bosco, Directeur.

Hij nam ook zijn toevlucht tot de minister van Gratie en Justitie te Firenze:

" overtuigd dat wij zullen verhoord worden. Wat u betreft, spreek,
" laat spreken, schrijf voorzichtig met gepaste woorden en doe al
" wat u kunt om het hart van de aanbevolene te bewegen.
" God zegene u, bid voor mijn arme ziel en geloof mij met de
" meeste achting van U, Weledele,
" de zeer verplichte dienaar
" S. Giovanni in Croce, 18 september 1867. Pr. Gio.Bosco

Op dezelfde dag zond hij een brief naar Turijn.

" Giovanni in Croce, 18 september 1867.
"
" Dierbare Don Rua,
"
" Ik zend je het certificaat voor Racca en hoop dat het zon-
" der moeilijkheid op tijd zal aankomen.
" Ik beveel je aan, alle zorg te besteden aan de verzending
" van de programma's van Lanzo en Mirabello. Zend dat van Lanzo aan
" alle priesters van Turijn waarvan je de naam hebt, en een aan rid-
" der Margotti met een briefje "ad hoc". Dat van Mirabello kunt gij
" zenden aan alle priesters die wij kennen of aan hen, waarvan men
" de naam kan hebben uit de bisdommen Casale en Vigevano.
" Tot nu toe hoop op geld, doch niets in de beurs. Tot vrij-
" dagavond. Groeten aan Goffi, de ridder, D. Francesca en Racca en
" aan allen met wie je over mij zult spreken.
" God zegene ons allen, bid voor mij die in de Heer ben
"
" je zeer toegenegen in J.C.
" Pr. Gio. Bosco.

Van S. Giovanni in Croce begaf hij zich naar Parma, waar hij zo-
als wij menen, de bisschop bezocht om hem een aanbevelingsbrief voor de
congregatie te vragen; hij bezocht ook enkele adellijke families. Met
zekerheid weten wij alleen wat twee briefjes, die vanuit Parma aan rid-
der Oreglia geschreven zijn, ons vertellen; één komt van graaf Calvi en
het andere werd geschreven door de gravin, zijn gemalin.

" 25 september 1867.
"
" Ik heb vernomen dat Don Bosco een dezer laatste dagen te
" Parma geweest is, ons opgezocht heeft en dat wij afwezig waren.
" Zoals het mij geweldig gespeten heeft, zo zal het Clo-
" tilde niet minder spijten als zij zal vernemen, dat wij niet te
" Parma waren bij die gelegenheid; en daarom verzoek ik u, beste
" vriend, aan Don Bosco zelf te willen zeggen hoe jammer wij het

" gevonden hebben en hem te verzoeken ons bij een andere gelegen-
heid niet te vergeten...
"

Guido Calvi.

" 30 september 1867.
"

" Het spijt mij dat ik op mijn buitenverblijf was toen Don
" Bosco te Parma geweest is en zo goed was mij een bezoek te willen
" brengen. Zo ik dat geweten had, zou ik mijn terugkeer naar de
" stad verhaast hebben om hem te kunnen zien en zijn zegen te krij-
" gen samen met mijn echtgenoot en onze kinderen. Vraag hem zijn
" zegen te willen zenden die ons zo kostbaar is... Eer mijn zuster
" naar Parijs vertrekt om er haar geloften als zuster van Liefde af
" te leggen, zal ik naar Turijn komen en dan hoop ik het genoeg
" te hebben Don Bosco te zien.
"

Gravin Clotilde Calvi.

Op de avond van 20 september was Don Bosco in het Oratorio en vandaar begaf hij zich naar de heuvels van Superga om er een gelukkige naamdag te wensen aan professor Don Matteo Picco, die in een riant villaatje uitrustte van de vermoeienissen van het onderwijs. Hier gaf Don Bosco een bewijs van zijn fysieke kracht, die helemaal niet afgezwakt was door vermoeienis en lijden. Hij vond daar de professor die tevergeefs met tang en hamer een nagel uit die muur trachtte te trekken. Don Bosco zei hem: - "Laat maar, ik zal eens proberen." - En met één hand trok hij er de nagel gemakkelijk uit.

Op de 23ste begon de tweede retraite voor de salesianen; en dat gebeurde weer te Trofarello. Preekten daar Don Bosco en D. Rua; en op de 27ste sprak clericus Giacomo Costamagna de driejaarlijkse geloften uit. Vier andere clerici hadden op verschillende tijdstippen dezelfde geloften afgelegd; onder hen Pietro Guidazio en Domenico Tomatis.

In die dagen werd te Trofarello weer herhaald dat miseros facit populos peccatum; en zoals allen beaamden, was de cholera te Albano een buitengewoon bewijs van Gods gerechtigheid en barmhartigheid. Vijfhonderd doden en minstens evenveel slachtoffers die aan de dood ontsnapten, waren de oorzaak van een verbijsterende schrik in de kleine stad; weinigen waren er gebleven terwijl de anderen naar elders gevlucht waren. Heel wat voorname burgers, de koningin van de twee Siciliës, weduwe van Ferdinando II en een van hun zonen, waren gestorven. Aanleiding tot die redeneringen was een brief, die door de paters van de Scuole Pie aan Don Bosco geschreven was. Die plachten hun leerlingen vanuit Rome naar een buitenverblijf in de buurt van Albano te brengen om er de herfstvakantie door te brengen; maar bij het bliksemsnelle uitbreken van de ziekte hadden veel ouders van die kostschooljongens in der haast hun kinderen teruggehaald en de andere weinig talrijke die nog overbleven, werden naar Rome teruggebracht.

Men twijfelde er niet ten onrechte aan dat de vrees voor besmetting de ouders er zou toe aanzetten hun kinderen uit het college weg te halen, men vroeg raad aan Don Bosco; hij voldeed aan hun verlangen en ontcrachtte met het gezag van zijn naam elke ontsteltenis en elke verkeerde vooringenomenheid.

Hier volgt dan inderdaad zijn brief aan de rector van het collegio Nazareno om hem te troosten bij het momentele sluiten van het instituut en het door echt verdiende lofprijzingen nieuw leven in te blazen. Die brief werd te Rome gedrukt op de persen van de Calasanziaanse typografie, die door A. Ferroni bestuurd werd. De brief werd wijd en zijd verspreid.

" Brief van de Pr. D. Giovanni Bosco
" "aan Pater Alessandro Checcucci van de Scuole Pie
" Rector van het College Nazareno van Rome".
"
" Turijn, 26 september 1867.
"
" Dierbare P. Rector,
"
" Met wat een levendige en ware gevoelens van vreugde en vol-
" doening heb ik enkele maanden geleden uw collegio Nazareno bezocht!
" maar met evenveel en nog groter leed heb ik de vreselijke ramp ver-
" nomen, die de stad Albano getroffen heeft, waar het College zelf
" een prachtig gebouw opgericht had om er aan de zomerse hitte van
" Rome te ontsnappen en er volgens gewoonte de herfstvakantie door
" te brengen. Mijn vriend, ik kan u niet zeggen hoe pijnlijk ik ge-
" troffen was; want ik voorzag dat u daardoor genoodzaakt zou zijn
" het college te sluiten en dat door die tegenspoed veel vruchten
" van deugd en wijsheid verloren zouden gaan. Nu ik enigszins beko-
" men ben van die ontsteltenis, heb ik nagedacht over de organisatie
" en de uitmuntende tucht van uw college, over zijn glorieuze tradi-
" ties en de zovele wijze en liefdevolle wetten waarmee het bestuurd
" werd wat de opvoeding en de wetenschap betreft, zodat ik goede re-
" denen had om mij getroost te voelen; en de vrees maakte plaats voor
" de hoop op een blije toekomst; want om het hart en het talent van
" de leerlingen te vormen tot de godsvrucht en de letteren, schijnt
" er mij in uw college niets te ontbreken! Wat zal ik zeggen van
" het prachtige gebouw, dat ruim en goed verlucht is, op een van de
" hoogste punten van het centrum van Rome gelegen is, waar nieuwe
" zalen met de ziekenzaal werden bijgebouwd en andere nuttige ver-
" fraaiingen niet zeker grote uitgaven aangebracht werden? Maar dat
" alles zou weinig zijn, indien ik bij mijn bezoeken aan het Nazare-
" no de onbevagen en zedige houding, ja het ongedwongen en vreugde-
" vol karakter van uw leerlingen niet bewonderd had: op ieder wezen
" las men de gevoelens van een oprecht goede geest, zonder klater-
" goud of geveinsdheid. En die openhartigheid die men bij elk van
" die jongens merkte, die spontane trek van oprechte eenvoud en te-
" dere beminne-

" lijkheid bewees mij nog meer hoe lieflijk de deugd is, als ze
" niet opgelegd wordt door strengheid maar aanbevolen wordt met
" al zachtheid. Ook het overige dat in verband staat met de morele
" en de burgerlijke opvoeding scheen mij buitengewoon geordend. En
" om mijn volle voldoening en het grote genoegen dat ik eraan be-
" leefde te tonen, heb ik erover gesproken met vele personen te Ro-
" me en ook met de H. Vader: gezien de liefde die hij uw college
" toedraagt, was het voor hem een troost dit te vernemen. En ik
" moet eraan toevoegen dat het onderwijs niet de minst belangrijke
" zaak van het Nazareno was: ik heb er goede methodes met waarde-
" volle technieken gezien; en wat nog van groter belang is, ik heb
" er tot mijn vreugde geleerde mannen leren kennen, en onder de ve-
" len denk ik graag terug aan P. Tagglasco, P. Farnocchia, en P.
" Rolletta en anderen met naam zoals P. Chelini, die de universiteit
" van Bologna met spijt nog altijd mist en die er bewonderd werd
" voor zijn scherpzinnige en diepe verstand.

" U ziet dan, mijn vriend, dat u billijke redenen hebt om
" moed te scheppen ondanks de ramp, die uw college van Albano door
" de cholera aldaar getroffen heeft en dat u moogt verhoppen dat het
" op eigen kracht weer tot bloei zal komen. En een reden daartoe is
" de standvastige, welverdiende goede naam die het Nazareno steeds
" genoten heeft, het grote aantal leerlingen dat er uit alle streken
" van Italië naartoe stroomt en de bekwame mannen die het voort-
" bracht. Velen onder hen die bekend staan voor hun waardigheid,
" voor bewezen diensten voor hun faam in wetenschappen en letteren
" (tot getuigenis van schitterende deugd) waren waardig een sieraad
" te zijn van de grote Aula van het Nazareno. En ik herinner mij
" nog goed dat ik, in de dagen die ik in het college doorbracht,
" verstomd stond er veertig portretten van kardinalen aan te tref-
" fen: het laatste daarvan was dat van Z. Em. Moricchini, wiens
" naam alleen al een schitterende lofrede is. Als ik het mij goed
" herinner heb ik onder de portretten van wetenschapsmensen en
" letterkundigen het portret gezien van Paradisi, Verri Pietro,
" Barlocchi, Labindo, Cesare Lucchesini, Angiolo Maria Ricci, van
" Senator Patrizi, Giovanni Marchetti en anderen met beroemde na-
" men.

" Ik ben er nochtans van overtuigd, zoals ik u hoger al zeg-
" de, dat al deze redenen zullen bijdragen om alle leed en vrees
" uit uw geest te bannen, om u met nieuwe moed verder verdienste-
" lijk te maken voor uw instituut en voor het openbare welzijn, in
" vooral deze droevige en onzekere tijden en om te beantwoorden aan
" de welwillende gevoelens van Paus Pius IX, die u verkoos voor dit
" zeer moeilijk en verheven werk. Als oud-leerling van de Scuole
" Pie, houdt hij ervan en beschermt ze en heeft op speciale wijze
" aan uw college op duizend manieren een bewijs gegeven van zijn
" welwillendheid en zijn soevereine goedertierenheid, zoals ook in
" vroegere tijden de roemrijke pausen Urbano VIII, Clemente XI,
" Benedetto XIV, Pio VI en Pio VII en als laatste Gregorio XVI,
" het Nazareno met hun bescherming vereerden: hun namen staan nu
" in marmar gebeiteld in het college.

" Tot slot verzoek ik u mij en mijn arm instituut te willen

" Er was eens een jongen die altijd in dezelfde zonde viel.
" Zijn biechtvader gaf hem als penitentie elke dag drie maal "Ave
" Maria", te bidden, tot hij weer te biecht zou gaan. De jongen
" ging een tweede keer te biecht, dan een derde keer, een vierde
" keer en een vijfde keer en altijd met dezelfde zonde en de biecht-
" vader gaf hem altijd drie maal "Ave Maria" als penitentie. Per
" slot van rekening zei de jongen tot de biechtvader:

" - "Ach vader, al uw zorgen dienen tot niets! Ik kan niet!"

" - "Verlies de moed niet, mijn jongen", antwoordde de
" biechtvader, "ga verder met elke dag drie maal "Ave Maria" te
" zeggen tot je terugkeert om te biechten. Nu zal de strijd beginnen
" tussen de Madonna en de duivel en de Madonna zal zeker winnen."

" Die jongen moest intussen een reis maken met zijn ouders
" en bleef steeds elke dag drie "Ave Maria's" tot de Madonna bidden;
" maar hij bad ze van ganser hart en nooit viel hij nog in dergelij-
" ke zonde. Toen hij in zijn streek teruggekeerd was, ging hij op-
" nieuw bij zijn gewone biechtvader en zei hem dat hij die zonden,
" die hij gewoonlijk deed, niet meer bedreef. De biechtvader vroeg
" hem wanneer hij die genade verkregen had van de Madonna, en de
" jongen antwoordde:

" - "Vanaf het ogenblik dat ik begon na te denken op de
" woorden: "Ora pro nobis peccatoribus", van dat ogenblik af her-
" viel ik niet meer."

" Als bloempje voor deze noveen raad ik u aan iedere dag uit
" eigen beweging, neer te knielen voor het H. Sacrament en voor het
" altaar van de Madonna en er driemaal het "Ave Maria" te bidden;
" O.-L.-Vrouw zal u en uw familieleden bevrijden van het geestelijk
" kwaad, nl. de zonde en daarna van de cholera. Zij moge hen zege-
" nen in hun werk en steeds de cholera van de ziel en die van het
" lichaam van ons verwijderd houden. - Bid ook voor uw weldoeners
" en voor de Heilige Kerk.

Terwijl de muzikanten en andere leerlingen die een beloning ver-
diend hadden, zich voorbereidden op een uitstap naar Castelnuovo, kwamen
er steeds nieuwe giften toe voor de kerk van Maria, Hulp der Christenen.
Een ontvangstbewijs dat door Don Bosco zelf geschreven was, werd ge-
stuurd aan graaf en gravin di Viancino en luidde als volgt:

" W. G. M. G.

" Torino-Valdocco-Oratorio S. Francesco di Sales.

"

" Behalve de som van 1.000 fr. die ik al eerder ontvangen
" heb van de verdienstelijke heer graaf Francesco di Viancino, ont-
" vang ik vandaag 500 fr. van zijn vrome en verdienstelijke echtge-
" note Luigia geb. Sant'Albano; zij schenkt ze voor een klok in de
" klokkentoren van de kerk toegewijd aan Maria, Hulp der Christenen,
" met het opschrift en de wapenspreuk naar keuze van de schenkers.

" De H. Maagd schenke aan de verdienstelijke en uitstekende
" schenkers een lang en gelukkig leven en het grote geluk eenmaal
" de gloriekroon in de hemel te ontvangen uit de handen van onze
" gemeenschappelijke weldoenster, van wie zij op zo tastbare wijze
" de vereerders zijn.

"

" 1 oktober 1867.

Pr. Gio. Bosco.

De volgende dag schreef hij aan priester Raffaello Cianetti, te
Lucca.

"

Turijn, 2 oktober 1867.

"

" Dierbare D. Cianetti,

"

" Gezien de leeftijd van de jongen Chelini kan hij slechts
" opgenomen worden te Mirabello tegen de voorwaarden van het pro-
" gramma dat ik u zond; later (eens twaalf jaar geworden) kan hij
" te Turijn aangenomen worden tegen voordeliger voorwaarden. Wat
" de rector van S. Leonardo betreft, zou men waarlijk zeggen dat de
" Heer hem in het paradijs wil. Maar toch stellen wij de H. Maagd
" op de proef. Van nu af tot aan het feest van de Onbevleete Ontvan-
" genis van Maria, bid een "Pater, Ave, Gloria" tot Jezus in het H.
" Sacrament met een "Salve Regina" en het schietgebed "Maria, Auxi-
" lium Christianorum, ora pro nobis". Ik zal hem in mijn geringheid
" elke dag in mijn H.Misoffer aanbevelen. Mijn jongens zullen spe-
" ciale gebeden doen. Indien hij geneest, zou hij een gift moeten
" schenken voor de voortzetting van de werken van de kerk. Geloof
" in de goedheid van God en in de macht van Maria.

"

" De gebroeders Morelli verlangen echt te studeren; indien
" de voogd het kostgeld op 20 frank voor elk van hen kan brengen,
" zal ik ze beiden aan de studie zetten. Sinds zij hier zijn, is
" hun gedrag heel goed.

"

" God zegene u, dierbare D. Cianetti en uw arbeid; bid voor
" mijn arme ziel en geloof mij in de Heer

"

uw genegen vriend

"

Pr. Gio. Bosco.

Op 6 oktober was de eerbiedwaardige te Becchi om er het feest van
de Madonna van de Rozenkrans te vieren. Hij ontving er, samen met zijn
leerlingen een hartelijk en feestelijk onthaal, omdat de bevolking te-
rugdacht aan D. Cagliero die de choleralijders bijgestaan had.

De dienaar Gods onderhield zich gemoedelijk met al zijn streekge-
noten, vooral met de kinderen. Een jongen die hem voor de eerste keer
ontmoette en hem met levendige belangstelling volgde, liet later zijn

neergepende indrukken na: "Don Bosco stelde de wenk in praktijk: Age quod agis. Altijd ging zijn aandacht naar zijn voornaamste opdracht, ondanks de zo talrijke dingen, die hij onder handen had: De kinderen! Waar er ook maar een jongen was en tot welke gezinsklasse hij ook mocht behoren, hij bleef stilstaan, ondervroeg hem, gaf hem een wenk; en dat deed hij met de hoffelijkheid waarmee hij een groot personage zou behandeld hebben. Hij haalde hem vriendelijk aan en bood hem een medaille aan; vaak nodigde hij hem uit om naar het Oratorio te komen. Een woord van hem kon men nooit meer vergeten."

Het belangrijkste feit van dat feest was echter de geestdrift en die blijde dankbaarheid, die de deken Don Antonio Cinzano aan Don Bosco betuigde, omdat die man een uitzonderlijke genade van Maria, Hulp der Christenen, verkregen had.

Onder de vele ongemakken die zijn wankele gezondheid meebracht, was de doofheid een van de ergste om dragen; want zij maakte hem ongeschikt voor de bijzonderste dingen van de parochie, en meer speciaal voor het bezoeken van de zieken en het afnemen van de biecht van zijn gelovigen. Na achttien maanden verslechtering was de kwaal in die mate geëvolueerd dat hij geen enkel, sterk uitgesproken woord meer hoorde en evenmin de klank van de grote klok. Men kan zich moeilijk voorstellen tot wat een grote droefheid een dergelijke toestand hem bracht. Nu hij zijn plichten niet meer kon nakomen, onttaarde zijn verdriet tot zware melancholie die de rest van zijn gezondheid nog ondermijnde. Tevergeefs had hij een beroep gedaan op de hulpmiddelen van de medische wetenschap.

Zo stonden de zaken, toen D. Ascanio Savio, zijn kapelaan, eraan dacht Don Bosco erover in te lichten. Deze liet aan de zieke weten dat hij een noven moest doen tot Maria, hulp der Christenen en een gift moest beloven, als de genezing verkregen werd. De deken aanvaardde het.

Toen hij op de morgen van het feest van de Engelbewaarders, 2 oktober, uit de pastorie wegging om de Heilige Mis te celebreren, was hij diep terneergedrukt en had hij de huishoudster doen wenen, omdat hij er van overtuigd was dat zij met opzet fluisterend gesproken had om hem pijn te doen; maar zij had integendeel zo hard geroepen als ze maar kon, om zich verstaanbaar te maken, en was er niet in geslaagd. Toen hij in de sacristie kwam, zei hij: - "Vandaag wil ik mij in de Heilige Mis aan mijn goede moeder Maria aanbevelen. Als ik - zoals het zoveel anderen gebeurde, - uit mijn ellendige toestand bevrijd geraak, zal ik een gift schenken voor haar kerk."

Beslist trok hij de heilige gewaden aan, ging naar het altaar en begon: "In nomine Patris", enz. De jonge Cesare Cagliero, later salesiaans priester en algemeen procurator van de congregatie, diende zijn Mis. En omdat hij wist dat de priester doof was, antwoordde hij als naar gewoonte op de psalm Introibo door te schreeuwen, zo hard als hij kon; maar het was nutteloos omdat de deken zich naar de beweging van

de lippen van de misdienaar placht te regelen. Maar vanmorgen hield D. Cinzano plots driftig stil en zei terwijl hij zich naar Cagliero keerde:

- "Drommels! spreek stiller, je doet mij duizelen" - en hij ging verder met de psalm.

En nu, terwijl de jongen stiller antwoordde, maar toch nog met tamelijk luide stem: "Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi...", merkt hij plots dat de genade verkregen is.

- "Ik hoor, ik hoor", herhaalde hij als van streek aan Cagliero, spreek toch stiller!"

Niemand kan zich een idee vormen van de ontroering, die de brave priester ondervond bij het celebreren van die gedenkwaardige Mis; nu eens liepen hem de tranen van dankbaarheid over de wangen, dan weer zegde hij liefdevolle schietgebeden tot zijn hemelse Weldoenster. In de sarcistie teruggekeerd, klonken zijn eerste woorden:

- "Ik ben genezen! Maria, Hulp der Christenen, heeft mij die gunst bekomen."

Toen hij uit de kerk weggegaan was, bleek hij gek van uitzonderlijke tevredenheid. Direct riep hij zijn kapelaan en trok zo lang en opgewonden aan de bel alsof hij het touw van de klok wilde afrukken. Toen D. Savio te voorschijn kwam, vertelde hij hem de plotse genezing door de voorspraak van Maria en zei hij hem dat het zijn vaste voornemen was zich naar het Oratorio van de H. Frans van Sales te begeven, om haar te gaan bedanken. Dat deed hij zodra hij kon en met veel godsvrucht.

Nadat hij de Heilige Mis opgedragen had, hield hij niet op de grote macht van Maria te bezingen en ondanks zijn gevorderde leeftijd, wilde hij als teken van zijn verering ook op de koepel van de nieuwe kerk klimmen en er de voeten van het beeld van de Madonna gaan aanraken en kussen. Toen hij van daaruit de heuvel van Superga zag liggen, ging zijn gedachte naar die dierbare parochie van Castelnuovo, waar hij zijn priesterambt was begonnen en waar hij de jonge boerenjongen van Becchi, toen student op het gymnasium te Chieri, had geholpen, aangespoord en aangemoedigd; bij die herinnering voelde hij zich diep ontroerd.

De genezing was volledig en blijvend: de Madonna had de hulp, die men aan Don Bosco beweest, ook op aarde willen belonen. Getuigen van dat feit waren D. Cesare Cagliero en D. Ascanio Savio; ook Don Antonio Cinzano zelf bleef het tijdens de rest van zijn leven gaarne vertellen.

H O O F D S T U K LXXIX.

Het feest van de Madonna van de Rozenkrans, dat herinnerde aan de schitterende zegepralen van de hemelse Moeder over de vijanden van de christenheid, was een onderpand dat zij zich opnieuw zou inzetten voor de Kerk en voor de plaatsvervanger van Jezus Christus, als de gelovigen weer hun toevlucht tot Haar zouden nemen. Nu was de door Don Bosco voorspelde tijd van de "doornen" aangebroken.

De voorbereidingen tot een inval in de pauselijke staten werden met alle ijver en openlijk aangevat. De sekte had krachtige hulpmiddelen omdat ze de hulp van de staat volgens hun plannen konden aanwenden en was vast besloten tot elke prijs vooruit te gaan totdat de onderneming tot een goed einde gebracht zou zijn.

Het plan was eenvoudig. Een opstand te Rome, die door vreemde benden van Garibaldi zou ondersteund worden; tussenkomst van het koninklijke leger om de orde te herstellen; een plebisciet dat de vereniging van Rome met het Italiaanse rijk moest uitroepen.

In de "Federazione Italiana", door Giuseppe Ferrari geschreven, leest men: "De revolutie voor de poorten van Rome is slechts de oorlog "tegen Christus en tegen Caesar". Geen dubbelzinnigheden, geen onzekerheid en verwarde half-katholieke, half-christelijke, half-pauselijke leerstellingen. Laat ieder in zijn eigen huis zijn idolen aanbidden; de godsdienst van de revolutie bestaat hierin dat men de mens, zijn verstand, zijn rechten, die door de Kerk miskend en beledigd worden, vergoddelijkt." Na die inleiding, schetste Ferrari het programma van de wapenfeiten waardoor Rome omsingeld werd door het openlijke optreden van de Garibaldisten en door het geheime werk van de Italiaanse ministers te Florence.

"1° Oorlog aan de paus omdat hij aan Europa een godsdienstoorlog te Rome opgedrongen heeft. Ook wij zullen geen stap kunnen zetten zonder het kruis omver te werpen.

"2° Oorlog aan de koning! Omdat de clerus uit zichzelf geen macht heeft en niets is, maar alles kan en alles is met de gunst van prinses en monarchen; wie voor de koning werkt, werkt voor het herstel van de Kerk. Christus, Caesar, de paus, de keizer, dat zijn de vier grafstenen van de Italiaanse vrijheid.

"3° Ongeloof en de akkerwet zijn het eindpunt van de vooruitgang. Door ongeloof versta ik de geleidelijke verbreiding van de wetenschap, die de plaats inneemt van de fabels van de eredienst en van de fatale tegenstrijdigheden van de metafysica..."

Garibaldi keerde uit Genève terug, passeerde door Florence en kwam te Sinalunga aan, nadat hij instructies van regering en van het revolutionaire Comité ontvangen had om aan het hoofd van de vrijwilligers te staan. Daarmee schond hij de Conventie en Napoleon liet aan minister Rattazzi weten dat hij opnieuw Rome door zijn troepen zou laten bezetten, als Garibaldi het zou wagen het grondgebied dat de paus nog in bezit had in te palmen. Rattazzi beloofde die aanslag met geweld te onderdrukken en op 23 september liet hij de generaal, hoewel met alle égards, aanhouden. Eerst werd hij naar de citadel van Alessandria gevoerd, daarna naar Genua en op de 27ste werd hij naar Caprera overgebracht.

Een vloot van acht of negen oorlogsschepen sloot het eilandje in om hem te verhinderen voet op vaste grond te zetten; en dertigduizend man op de oorlogsvoet stonden op de grensscheiding van Toscane en van Umbrië opgesteld om de vrijwilligers tegen te houden. Met datzelfde doel voeren twee andere schepen langs de kustlanden van Civitavecchia. Door die middelen hoopte men Frankrijk tijd te doen verliezen. Met opschuddingen van het gepeupel die in de voornaamste steden van het rijk nu eens aangewakkerd dan weer ingetoomd werden, wilde men Frankrijk overtuigen dat de hele natie met die onderneming akkoord ging.

Op bevel van Garibaldi vielen op 29 september de eerste afdelingen van zijn janitsaren de provincie Viterbo binnen, en de koninklijke troepen, die ze door hun linies zagen trekken boden geen weerstand. Die voorhoeden bestonden uit 50, 100, 200 strijders; maar weldra werden die gevolgd door benden van 800, 1.000 man en meer. Ze werden aangevoerd door volksvertegenwoordigers, officieren van het geregelde leger met verlof, en twee zonen van Garibaldi.

Arme grensdorpen! Waar de Garibaldisten ook maar binnenvielen, werden de gemeente- en regeringskassen leeggehaald, belastingen opgelegd, voorraden van levensmiddelen opgeëist, kloosters en kerken met afschuwelijke heiligschennissen geplunderd en andere gewelddaden gepleegd. Nadat de wapenschilden en de borstbeelden van Pius IX stukgeslagen waren, werd de voorlopige regering uitgeroepen onder de dictatuur van Garibaldi.

De pauselijke troepen, die over heel het grondgebied niet talrijker waren dan 4.000 man voor de verschillende wapens en op veel plaatsen verspreid lagen, groepeerden zich in kleinere afdelingen, doken op waar de vijand zich vertoonde, al was die telkens drie- of viermaal sterker dan zijzelf. Ze sloegen hem terug en keerden daarop naar hun standplaatsen weer, om opnieuw uit te rukken en nieuwe verdedigingsgevechten te gaan leveren. Van 29 september tot 26 oktober ging er om zo te zeggen geen dag voorbij zonder schermutselingen en altijd weer in het gebied van de grensscheiding, omdat de indringers niet dieper durfden doordringen. Zij werden bijna altijd verslagen, gingen dan hals over kop op de vlucht, wierpen hun wapens weg en gingen bescherming zoeken achter de koninklijke troepen.

Binnen de pauselijke staat leefde men in volmaakte kalmte en in de provincie Frosinone waren meer dan 1.000 gewapende inwoners bereid om samen met de soldaten de aanvallen van de indringers af te slaan. Rome had in vreedstijd nauwelijks voldoende manschappen voor de bewaking en soms werden die met een derde verminderd om versterking in de provincies te gaan brengen. Toch vond er niet de minste opstand plaats en ongeveer 700 burgers hadden wapens gevraagd om de paus te beschermen; en die kregen ze onmiddellijk, zo groot was het vertrouwen van de regering in de onderdanen! Paus Pius IX begaf zich dag na dag in de straten van de stad te midden van zijn volk en werd geëerd en gezegend door de massa.

En toch kondigden de kranten van Florence aan dat de pauselijke staten in volle opstand waren. Zij betitelden de Garibaldisten als opstandelingen, vonden voor hen schitterende overwinningen uit, belasterden de zoeaven op de onmogelijkste wijze en schreven dat de straten van Rome vol barricaden waren, die met de moed van de wanhoop door de opstandelingen verdedigd werden. Het is een feit dat sinds de eerste dagen van september besloten werd Rome tegen de paus in opstand te brengen, om de intocht van Garibaldi te vergemakkelijken. Hoofd van de samenzwering was Francesco Cucchi uit Bergamo, volksvertegenwoordiger, aan wie een grote hoeveelheid geld gegeven werd, dat hij met volle handen uitdeelde. Hij was listig en voorzichtig en had tot zijn beschikking weinig meer dan een tiental gewapende lakeien, aanzienlijke personen, deels ballingen, deels verraderlijke knechten. Onder hun leiding streden de trawanten van de oproercommissie en bij hen voegden zich benden uit het gemene volk, het gepeupel van de gevangenen.

Onder de Romeinen waren er enkele honderden, die erin toestemden de samenzweers in hun huizen op te nemen; meerdere honderdtallen kwamen zo de ene na de andere toe en waren allen van wettige paspoorten voorzien. Ze werden met heel veel voorzorg in de stad geloodst; en intussen deelde men op verscheidene vastgestelde punten vuurwapens, messen en dolken, in overvloed uit. Ze bezaten zelfs veel orsinibommen die in de ondergrondse gangen verborgen waren en een grote hoop gereedschappen om de poorten van de paleizen te bestormen.

De grootste ijver van Cucchi lag echter in het werk van de mijnen. Met Luigi Castellano uit Pavia sloop hij in elke ondergrondse gang rond en bestudeerde er met kille koelbloedigheid de plaatsen, waar het kruit moest geplaatst worden. Vol satanische haat zocht hij de gelegenheid om de metropool van het katholicisme met puinhopen en met bloed te overdekken. Het lag in zijn wrede bedoeling te ondermijnen en in de lucht te laten vliegen: de residenties van de ambassadeurs, de pauselijke ministeries, alle kazernen, ook die van de Zwitsers in het Vaticaan, onder het appartement dat door de H. Vader Pius IX bewoond was; en hier en daar nog een plein, als de troepen er zouden kamperen. En ten slotte gaf hij aan een half dozijn omgekochte artilleristen, de enige verraders van de hele oorlog en die bestemd waren om de Engelenburcht te verdedigen, opdracht om de kanonnen te vernagelen en het kruitmagazijn in brand te

steken. Dat bevatte 16.000 kilogram kruit en zou, als het ontploft was, onder de puinhopen een compagnie zoeaven en 300 Garibaldisten, die krijgsgevangenen waren, bedolven hebben.

Tegelijkertijd zouden dan dertig vulkanen aangestoken worden, die de vernieling van een groot aantal arme gezinnen en de verwoesting van God weet hoeveel roemrijke monumenten als gevolg zou hebben.

In afgelegen krotten liet Cucchi aan de samenzweerders hun loon uitbetalen onder de bedreiging van de dolk voor iedereen die het geheim zou verraden of zich weigerig zou tonen om de bevelen uit te voeren. Daar hadden voortdurend de geheime samenkomsten plaats van de aanvoerders met hun bloedige plannen. Er werd beslist de gevangenen open te stellen, de misdadigers te bevrijden, het paleis van de Pilotta te bestormen, de minister van Oorlog met zijn Generale Staf en de officieren die met hen verzameld waren te vermoorden en de leiders van de burgerlijke regering ter dood te brengen, waar ze zich ook mochten bevinden. Ook zou aan de sluipmoordenaars een aantal huizen zijn aangeduid waarvan de burgers moesten vermoord worden. Ze waren besloten de algemene plundering toe te laten met gebruik van alle gewelddadigheid en schanddadens, het afslachten van priesters en kardinalen, het bestormen van het Vaticaan en het gevangennemen van de paus. De afschuwelijke tonelen van '93 in Frankrijk zouden overgedaan worden.

Dit relaas stamt uit de gevoerde processen; maar wij stellen ons tevreden met het getuigenis van generaal Alfonso La Marmora, die met zijn politieke brief aan de kiezers van Biella in de "Gazzetta di Firenze" van 29 januari 1868 de verzekering gaf dat de uren van die opstand, als hij geslaagd was, de beschaafde wereld vervuld zou hebben met angst en afschuw. In verband daarmee verklaarde hij hoe hij levendig betreurd had en betreurde, wat zich met betrekking tot de pauselijke staat had voorgedaan tot groot nadeel van het land, dat wil zeggen, van de nationale eenheid; en in geval van een revolutie te Rome, voegde hij eraan toe: - "Of moet misschien niet gevreesd worden voor een bloedige strijd, die op een afgrijselijke catastrofe zou kunnen uitlopen en die in aller belang en vooral dat van Italië moet vermeden worden?"

Die bezorgdheid werd trouwens ook door enkele leden van de liberale partij van de regering gedeeld, die de verschrikkelijke geheimen van de samenzwering kenden. Al verlangden zij een opstand, toch wilden ze geen bloedbad. Onder de sektariërs zelf bevonden er zich enkele die met afschuw vervuld waren voor wat gebeuren ging. Omwille van de brutaliteit van de extreme partijen wensten zij in het geheim, zonder enig risico voor hun wraak op te lopen, dat Rome ongedeerd bleef. Toen na de feestelijkheden van Sint-Petrus' Eeuwfeest de eerste tekenen van de revolutionaire bewegingen zich begonnen af te lijnen, was dat voor Don Bosco een enorm verdriet; en omwille van zijn gehechtheid aan paus en aan de Eeuwige Stad voelde hij een hevig verlangen om de dreigende gevaren enigermate van hen af te keren.

Terwijl hij de eerste retraits te Trofarello preekte, bracht de portier hem op zekere dag een brief die voor hem bestemd was; hij was niet gefrankeerd en overtrof het normale gewicht. Men moest de taks en de meertaks betalen en meende hem te weigeren; maar het leek toch beter ook die brief aan Don Bosco te overhandigen. Don Bosco kreeg hem in handen en opende hem. Het was een dik overplakt blad papier waarop tot in de bijzonderheden het plan van de rampen die door de samenzwering voorbereid waren, beschreven waren. Het was niet ondertekend, maar er stond wel bij dat hij zich van die onthullingen mocht bedienen naar zijn beste weten; en dat hij ze ook naar de paus mocht sturen.

Wie was er de schrijver van? Wij weten het niet! De eerbiedwaardige las het blad en werd met angst en afschuw vervuld omdat hij direct de ernst en de gevaren doorzag, die boven het hoofd van zoveel van zijn vrienden hingen. Nadat hij het blad had laten overschrijven door een vertrouwensman, vernietigde hij het. Hij bracht een vriend te Rome op de hoogte en stuurde hem die kopie. Die liet er op zijn beurt een nieuwe kopie van maken en na de eerste verscheurd te hebben, liet hij de zijne terecht komen bij kardinaal Antonelli en bij de paus. Andere naamloze brieven, alle met precieze en heel juiste gegevens, kwamen bij de die naar Gods aan, die ze met voorzichtige voorzorg doorstuurde.

Mgr. Berardi, die omwille van zijn functie de reuk van die briefwisseling had, verlangde dat die brieven betreffende staatszaken hem rechtstreeks ter hand gesteld werden. Men stelde hem daarin tevreden en hij gaf ze in diep geheim door aan de pauselijke regering: dat was een allervoornaamste dienst die hem eerder dan verwacht het purper deed bekomen. De minister van oorlog en de directeur van de politie wachtten dag na dag met levendige bezorgdheid op nieuwe gegevens van Monseigneur; en hij liet op 1 oktober naar Turijn schrijven:

"Rome en wij blijven kalm, hoewel in warme oorlog; want terwijl ik schrijf, is een gevecht met de Garibaldisten aan de gang. Wij hebben nieuws over onze overwinningen, met gesneuvelden, gewonden, diefstallen en andere gebruikelijke handelingen van gewapende benden. Maar men blijft rustig en vol vertrouwen, alsof er niets aan de hand was, alsof alle veiligheid te Rome heerste. Zo is het feit. De reden van dat feit, om u de waarheid te zeggen, ken ik niet, aangezien alles mogelijk is. Maar men leeft alsof elke vernieling inderdaad onmogelijk is te Rome. "Justus ex fide vivit"; wij willen verhoppen dat deze tekst hier "ad rem" is.

"De "anonieme" brieven, die in dubbele kopie toekomen, dat wil zeggen, met kopie, zijn opperbest en kostbaar en ik wens dat ze zullen blijven komen."

Behalve de bovenvermelde anonieme persoon, was er nog ergens een andere uit de liberale partij, een hooggeplaatste, die wegens een ontvangen opdracht een zelfde dienst bewees.

D. Michele Rua liet schriftelijk na: "Vanwege Don Bosco heb ik de Heilige Vader meermaals inlichtingen verstrekt door middel van zijn hogere functionarissen over de samenzweringen, die men aan het voorbereiden was, nu eens in dit en dan weer in een ander deel van de stad Rome zelf of erbuiten. Zonder helemaal zeker te zijn van de bron waaruit Don Bosco dergelijke inlichtingen bekam, meen ik toch te mogen zeggen dat een lid van de regering, die heel goed ingewijd was in de geheimen van de revolutie, van tijd tot tijd een vertrouwelijk gesprek met Don Bosco kwam voeren en hem vertelde, wat men aan het voorbereiden was, vooral als het ging om de verschrikkelijke rampen te voorkomen, die Rome bedreigden. En Don Bosco werkte met alle bereidwilligheid mee nu eens hijzelf, dan weer door middel van mij of van anderen."

Het dringendste, dat moest gedaan worden, was te verhinderen dat er mijnen gelegd werden, waarvan er een gereed gemaakt werd onder het Romeinse college, in het hart van de stad. Te Turijn wist men ervan en men verwittigde met telegrams in cijfertaal; maar Rome wilde het niet geloven. Daarop liet men een anonieme brief toekomen bij Kard. Antonelli waarin het hele geval klaar en duidelijk beschreven was; en uiteindelijk werd een nauwkeurig onderzoek ingesteld en bevond men dat de sektariërs een onderaardse gang gegraven hadden, die dwars door het Corso liep en uitkwam op de kelderverdiepingen van het Romeinse college midden op de binnenplaats.

Intussen waakten de politie, de magistraten en de plaatscommandant; en nadat men vaste aanduidingen ingewonnen had, werden van 11 tot 21 oktober grote wapenopslagen, een flink aantal orsinibommen, een ruime uitrusting van munitie en van proviand te Rome en in de buurt ervan ontdekt en in beslag genomen. En om zo te zeggen, elke dag vielen gemene, gewapende straatrovers in hun handen en met hen ook wel eens chefs, met teksten en typografische kaarten waarop de mijnen in kleur aangegeven waren, en met opzienbare geldsommen op zak. Op de Via Crescenzi was de rijkswacht op een haar na erin geslaagd in één enkel net heel de voornaamste bende van aanvoerders te vangen, zodat de samenzweerdere verplicht waren dag na dag naar nieuwe schuilplaatsen uit te zien.

Garibaldi die niet gehinderd was door de geveinsde waakzaamheid van de Italiaanse schepen, verliet Caprera op 15 oktober en dook de 20ste op te Florence, waar hij feestelijk onthaald werd. Bij het bericht van deze terugkeer begreep alleman dat een nieuwe expeditie tegen de pauselijke staten op komst was en dat verzekering van het tegengestelde niet waar was. Hierdoor werd Frankrijk zo opgewonden dat Napoleon het treuzelen verbrak en de inscheping beval van twee divisies die voor de verdediging van Rome bestemd waren. Al had Rattazzi zijn ontslag als minister ingediend, hij wilde toch de komst van de Fransen vóór zijn en de keizer voor een voldongen feit stellen. Daarom gaf hij opdracht aan volksvertegenwoordiger Cucchi wat het ook kostte, dadelijk binnen te vallen; en hij beloofde Garibaldi dat het koninklijke leger de grens zou oversteken, om hem te komen helpen, als hij erin slaagde zestig geweer-schoten op Rome te lossen.

Cucchi verhaastte zo goed als hij kon de laatste voorbereidselen. En onder meer gelastte hij de mijnen gereed te maken onder de kazernen Serristori en Cimarra en de verraders op de Engelenburcht ervan op de hoogte te brengen, dat zij op een gegeven teken de lont aan de kruitvoorraad moesten steken, de kranen van de hoofdleidingen van het gas moesten dichtdraaien om de stad zodoende in het donker te zetten en een aantal Garibaldisten in zoeavenkledij moesten steken om de verwarring nog groter te maken. Bij een gebeurlijke terugtocht en om de weerstand te verlengen, had hij sommige wijken van de stad aangewezen als schuilplaatsen voor de opstandelingen; met hun verwikkeling van steegjes en straatjes, konden zij zich met barricaden tussen tien á twaalf blokhuizen verschansen.

Op 19 oktober werd de minister van Oorlog ervan verwittigd dat de revolutionairen op het punt stonden toe te slaan. Op de 21ste kwam men te weten dat een lading wapens in depot lag in Villa Matteini; ze werd in beslag genomen, enkele uren eer de karabijnen aan de samenzweerders uitgedeeld werden, tegen de dageraad van de 22ste had men zekerheid gekregen over de opstand, die 's avonds moest losbreken.

Gen. Kanzler had orders gegeven voor de verdediging. Hij had slechts dertigduizend manschappen, maar rekende op de getrouwheid van de Romeinse bevolking en op de snelheid van zijn troepen om te beletten dat er barricaden opgeworpen werden. Hij had de inkwartiering over de hele oppervlakte van Rome verspreid, zodat de sterkste legerafdelingen op de strategische posten gestationeerd waren. Die dag werden alle troepen in de kwartieren vastgehouden, klaar om op te trekken. Maar ook Cucchi stond klaar bij toeval echter kon de mijn, die onder de Cimarra geplaatst was niet gereed gemaakt worden en een gearresteerde werkmans verklikte het nakende afsluiten van de leidingen van de gashouder.

Om 7 uur 's avonds plaatsten de samenzweerders twee tonnetjes kruit onder de Serristori-kazerne. Toen de lont aangestoken was, vloog met een verschrikkelijk gekraak een hoek van het gebouw in de lucht en werden zeventwintig zoeaven onder het puin verpletterd; dat was het signaal voor de opstand. Direct sprongen honderden samenzweerders te voorschijn; maar waar ze ook opdaagden, overal ontmoetten ze grote patrouilles verdedigers. In ongeveer alle wijken van de stad vonden den botsingen plaats en er vielen doden aan beide zijden. Een bende huurlingen viel de hoofdwacht op Campadoglio aan en een andere maakte zich meester van de St.-Paulus'poort; maar twee afdelingen troepen snelden te hulp en dreven ze op de vlucht. Cucchi wachtte met koortsachtige spanningen op het ontploffen van het kruitmagazijn van de Engelenburcht; maar tevergeefs, want de verraders waren op tijd aan de justitie overgeleverd. Op minder dan een uur tijd was de opstand onderdrukt. Meer dan honderd opstandelingen werden opgepakt, terwijl de hele stad, verontwaardigd en verschrikt, de troepen toejuichte. Zodoende bleef Rome ongedeerd.

"En Pius IX", getuigt D. Rua, "was vol bewondering voor Don Bosco, die in die dagen zijn redding betekende."

H O O F D S T U K LXXX.

Laten wij de blik afwenden van die trieste schouwspelen en laten wij ze rusten op de zachte en zoete figuur van Don Bosco. Zijn hart was vol zalige vertroosting. In die dagen ontving hij berichten over twee buitengewone genezingen die op voorspraak van Dominicus Savio verkregen waren. Savio is zijn heilige, intieme vriend, de huiselijke beschermer van het Oratorio, het voorbeeld, dat hij voortdurend aan zijn leerlingen voorhoudt.

Onder hen zijn er werkelijk enkele goede elementen, die door hem gratis opgenomen waren; zij werden hem in liefdevolle brieven aanbevolen door leerlingen uit dezelfde streek, die nu met vakantie waren. Wonderbaar vertrouwen in de goede vader, dat op de andere makkers overging! Zij werden betoverd door zijn beminnelijkheid, zijn prompte bereidheid tot elk offer, dat hij voor hen bracht, en zijn nederigheid waardoor hij als een van de hunnen beschouwd werd. Die nederigheid van Don Bosco bezat een heel bijzondere karaktertrek: hij was eenvoudig, waardig, ongedwongen in zijn veruiterlijking, omdat hij altijd het welzijn van zijn jongens als doel had.

Twee uitmuntende priesters, oud-leerlingen, schreven zo over zijn nederigheid.

D. Ascanio Savio, professor in moraal, getuigt: "Als ik Don Bosco soms hoorde spreken over de hem eigen manier van werken tijdens de jaren van zijn eerste studies, gebeurde dat slechts om zijn jongens aan te moedigen geen tijd te verliezen en om ze aan te zetten het goede te doen. Maar wanneer hij dat zegde, kende hij alle verdienste van zijn welslagen toe aan de goddelijke Voorzienigheid en helemaal niet aan zichzelf. Ik herinner mij, hoe hij mij op zekere keer zei: - "Als de Heer mij niet naar deze weg geleid had (dat wil zeggen, die van de "Oratoria, dan vrees ik dat ik groot gevaar gelopen zou hebben een verkeerde weg in te slaan, of een liberaal te worden." Dat was et een weinig gevarieerd woord van de H. Filippus Neri: "Als de Heer mij de hand niet boven het hoofd houdt, word ik een Turk"!

Kan. Ballesio, pastoor te Moncalieri, voegt daar aan toe: "De diepe nederigheid van zijn ziel sprak uit zijn woorden, uit zijn daden en uit heel zijn persoon zodat hij de indruk gaf van een grote goedmoedigheid; en iemand die hem niet kende stond op het eerste gezicht verbaasd dat Don Bosco, die over heel de wereld bekend was, zich met zo sobere en eenvoudige manieren voordeed.

"Hij kende rechtzinnig alles aan God toe, al wat er goeds in hem was, zo naar ziel als naar lichaam en hij voelde zich verplicht er naar best vermogen gebruik van te maken tot Gods eer en tot voordeel van de naaste. Nadat hij de Heer en zijn wil geraadpleegd had in al zijn werken maar speciaal in de voornaamste, bad hij en vroeg hij ons dat wij zouden bidden. Als hij in die werken niet slaagde, vernederde hij zich in zijn hart en legde hij zich neer bij de beschikkingen van God. En als hij wel slaagde, gaf hij Hem, de H. Maagd en de heiligen, die aangeroepen waren, lof en verdienste, dankte de Heer en spoorde ons aan hetzelfde te doen.

"Uit die grote zuiverheid van mening in zijn werken en uit zijn eerlijke nederigheid sproot zijn onverstoorbare kalmte, zijn moed, en zijn onoverwinnelijke standvastigheid voort. De dienaar Gods had een gewoonte, die op het eerste gezicht weinig verenigbaar is met de christelijke nederigheid; zij bestond erin te vertellen in de derde persoon met te zeggen: "Don Bosco heeft gedaan, Don Bosco heeft gezegd in verband met de dingen, die hij probeerde of deed voor het Oratorio en voor zijn huizen. Maar wie hem kende en wie op de dienaar Gods, op zijn uiterlijk en op zijn uitdrukkingen lette, zag gemakkelijk in dat zijn manier van vertellen die van een vader, die van een vriend was, die zijn gelukkige en trieste dingen vertelt tot stichting, tot lering en tot troost van zijn dierbaren, die levendig deel namen in zijn vreugden en in zijn leed. Hij deed dat ook om tegemoet te komen aan hun kinderlijke, liefdevolle en gewettigde nieuwsgierigheid en tegelijkertijd om hen te belonen voor hun gebeden en voor de belangstelling, die zij opbrachten voor de werken van hun vader."

Dat hij die deugd heldhaftig beoefende, getuigen allen die met hem geleefd hebben. Wij citeren D. Rua: "Met grote nederigheid nam hij de voorstellen van zijn leerlingen aan en nam hij welgemoed hun opmerkingen aan. Ik herinner mij hoe ik hem op zekere keer bijgestaan had bij het celebreren van de Mis en dat ik mij daarna verstoutte hem op enige onnauwkeurigheid te wijzen, die ik meende opgemerkt te hebben. Hij dankte mij daarvoor en sindsdien hield hij het boek van de rubrieken van de Heilige Mis steeds bij de hand en herlas ze nu en dan."

"Hij verlangde", noteert D. Berto, "en aanvaardde goedhartig alle opmerkingen en verbeteringen, zelfs van de geringste van zijn onderdanen. Meermaals zei hij mijzelf: - "Ik zou willen dat je zou nagaan, wat er in mij als berispelijk zou kunnen gevonden worden en dat je mij dat frank zou meedelen." - Meermaals deed ik het met minieme dingen waarmee niet het minste kwaad gemoeid was; en niet alleen nam hij ze welwillend in aanmerking, maar hij toonde zich bovendien erkentelijk, als voor een ontvangen weldaad."

Bij het horen van lofprijzingen in verband met zijn deugden en zijn werken, onderbrak hij soms het gesprek en zei:

- "Laten wij God en O.-L.-Vrouw geen nadeel berokkenen. Als ergens

een zaak tot een goed einde geraakt is en als onze werken bloeien en groeien, dan moeten wij dat helemaal toeschrijven aan God en aan onze goede Moeder. Het zou ondankbaar zijn van onzentwege de goede afloop van een onderneming op onze naam te zetten; daarmee maken wij ons de hulp van de Heer onwaardig.

Andere keren zei hij - en wijzelf hoorden het meermaals:

- "Als de Heer een ongeschikter werktuig dan mij voor zijn werken gevonden had, mits het maar bereid was zich helemaal aan de goddelijke Voorzienigheid over te geven, zou Hij dat in mijn plaats gekozen hebben. Hij zou beter gediend zijn geworden dan door mij en Hij zou nog grotere dingen dan deze tot stand hebben gebracht. Als de Heer mij niet geholpen had, zou ik met mijn krachten een arme kapelaan in een bergdorp geworden zijn."

Ook tijdens de laatste jaren van zijn leven hoorde men hem herhalen:

- "Hoeveel wonderen heeft de Heer in ons midden bewerkt! Maar hoeveel meer wonderbare dingen zou Hij tot stand hebben gebracht, als Don Bosco meer geloof had gehad." - En dan schoten zijn ogen vol tranen. Al was zijn naam nog zo beroemd geworden, toch bleef hij zich steeds als een nutteloze knecht beschouwen; en tussendoor riep hij uit:

- "Maar wie is Don Bosco dan wel om zo te worden toegejuicht?"

En omdat hij er overtuigd van was een zondaar te zijn, zei hij zuchtend:

- "Ik zou niet gaarne hebben dat iemand van mij denkt, wat ik niet ben, en na mijn dood niet voor mij zou bidden en mij in het vagevuur zou laten lijden!"

D. Rua getuigt nog: "Als iemand aan hem het wonderbare gevolg van zijn gebeden of zegeningen toeschreef, berispte hij hem door te beweren dat het verkregen resultaat alleen moest toegeschreven worden aan O.-L.-Vrouw of aan de heilige tot wie men zijn toevlucht genomen had. Ikzelf hoorde soms hoe hij zich bij de Heer aanbeval hem niet in dergelijke verlegenheid te brengen, om als de bewerker van zulke genaden aangezien te worden. Gaarne vertelde hij dan ook over sommige gebeurtenissen, die een resultaat gekregen hadden dat tegengesteld was van wat men van zijn zegen verwacht had.

"Zijn achting ging helemaal naar de anderen. Hij prees ze heel gaarne en bij vergelijking achtte hij zich een beginneling in het geestelijke leven. Zijn nederigheid bleek trouwens ook bij de lofprijzingen, die hij met volle handen uitstrooide over de verschillende kloostergemeenschappen. Wanneer hij met ons sprak, prees hij de verdiensten en de deugdelijkheid van de sociëteit van Jezus, de diensten die door de Broeders van de Christelijke Scholen bewezen werden aan talloze jongens, de eenvoud en de ijver van de paters kapucijnen en zo verder; en wanneer hij er ook maar de kans toe kreeg, verheerlijkte hij zoveel hij kon de apostolische wonderdaden van elke orde waarbij hij dan herinnerde aan

zoveel heiligen, aan de Kerk geschonken."

D. Bonetti schreef: - "Wanneer Don Bosco omwille van iets dat hij gezegd, geschreven of gedaan had, van sommigen opmerkingen of kritiek ontving, die ingegeven waren of door vergissing of door een slecht verborgen passie - en als het dan niet ging om leerstellige waarheden of om het nadeel voor een derde -, dan gaf hij onmiddellijk en zachtmoedig aan die onrechtvaardige aanval of onredelijke opmerking toe.

"Wanneer de waarheid en de liefde hem dan dwongen te antwoorden en te discussiëren, deed hij dat in dergelijk milde bewoordingen dat ze om zo te zeggen altijd de kwade wil van de ander uitdoofden of kalmeerden en licht in de duisternis brachten. Hij werd niet zelden aangevallen met beledigingen en scheldwoorden, mondeling of schriftelijk, door iemand die zich bij vergissing beledigd waande of door iemand die betaald was om kwaad over hem te schrijven of te zeggen; maar dan verdroeg Don Bosco dat affront met grote nederigheid; daarna antwoordde hij in alle kalmte en zachtheid of zweeg hij en liet hij alles volkomen in de handen van de Heer.

"Wanneer de beledigingen hem echter aangedaan werden omwille van een goed werk, dat hij verrichtte tot meerdere eer van God en tot heil van de zielen, dan liet hij dat goede werk niet vallen maar zette hij door, al moest hij dan nog meer beledigingen en beschimpingen ondergaan; want hij keek niet om naar eigen glorie."

Hij bleef zichzelf altijd gelijk. Over hem getuigt D. Turchi; "Hij was altijd nederig en eenvoudig zonder zichzelf daarin ooit te verloochenen zoals ik hem in 1851 kende."

En D. Piano herhaalde: "Ik kan getuigen dat hij altijd meer en meer volhardde in het beoefenen van elke deugd. Nooit heb ik iets opgemerkt dat de idee van heiligheid die ik mij van hem gevormd had, enigszins kon aantasten." Dezelfde voegt er nog aan toe: "Op zekere dag bevond ik mij in het convent van de kapucijnen voor een plechtigheid waarbij ook Mgr. Rosaz, bisschop van Susa, aanwezig was.

Sprekend over Don Bosco en over zijn werken, zei Monseigneur het volgende: - "Men moet wel bekennen dat Don Bosco de deugd van nederigheid in hoge mate bezit, als God zich van hem wil bedienen om zo verbazende dingen te doen."

En D. Francesco Dalmazzo: "Mgr. Galletti, bisschop van Alba, die op zekere dag in Cottolengo preekte en een andere keer de retraite gaf aan de clerus, zei op de kansel: - "Ga naar de kamer van Don Bosco en daar zult u de geur van heiligheid aanwezig voelen."

Na dit nieuwe aspect dat wij van de dierbare figuur van Don Bosco in deze bladzijden gegeven hebben, gaan wij voort met ons verhaal.

Het schooljaar 1867-68 stond voor de deur. In augustus hadden drie clerici te Pinerolo het brevet van onderwijzer voor de lagere school behaald; en in september drie andere het diploma van leraar in de eerste drie gymnasiale klassen aan de Kon. Universiteit te Turijn. Daarna haalden er vier te Ivrea het brevet voor de hogere klassen van de lagere school. Wanneer Don Bosco aan hen en de anderen hun functie of de klas aanduidde die hen te wachten stond, gaf hij hun wijze richtlijnen en drong dan aan op wederzijdse genegenheid, omdat hij die in geen geval nooit verstoord wilde zien. Hij kon aanvaarden dat er rustige discussies gevoerd werden, maar hij hield niet van meningsverschillen om literaire redenen of op filosofisch en theologisch gebied, omdat men in het vuur van de disputen gewoonlijk de naastenliefde uit het oog verliest.

Hij beval dan oversten, leraren en biechtvaders warm aan elke dag voor de leerlingen, voor de scholieren en voor de biechtelingen te bidden en toonde het belang aan om van God de nodige hulp te verkrijgen voor de goede afloop van hun zending. Wanneer er wanordelijkheden in een college of in een school voorvielen, wanneer sommige weerspannige jongens geen oren hadden voor de tucht, dan placht hij aan degene die zijn beklag bij hem maakte, te vragen: - "Bid jij ook voor je jongens?"

Eens de schooltijd begonnen, dan barstten het Oratorio en de colleges van Mirabello en van Lanzo van de leerlingen; zo had onderwijzer Miglietti trouwens ook een flink aantal interne leerlingen in het huis van de Giardiniera, waarvan Don Bosco de huur betaalde.

Wij bezitten enkele van zijn brieven uit de laatste oktoberdagen. Aan gravin Callori schreef hij dankbaar over een trip die de jongens van Mirabello gemaakt hadden naar haar buitenverblijf te Vignale; en hij schreef ook over het college Valsalice dat door een groep Turijnse priesters op 19 oktober 1863 gesticht was in een riante villa op de heuvel van Turijn, om jongens van welgestelde families op te voeden in de godsdienst, in de wetenschappen en tot de burgerlijke, militaire en commerciële loopbaan.

" Verdienstelijke mevrouw de gravin,

"

" Moeders moeten bevelen en bidden voor hun zonen en daarom
" moest u gezegd hebben: Don Bosco vertrek, kom, blijf en Don Bosco
" zou met een lichte tegenstribbeling ook gehoorzaamd hebben. Dit
" weze de regel voor volgende keren. In mijn geringheid heb ik het
" gebed gedaan dat u mij gevraagd had en ik geloof dat het een goe-
" de oplossing zou zijn Emanuele naar Bressanone (Briscen) te stu-
" ren. Valsalice is altijd een college geweest dat goede naam had
" en ik heb er volledig vertrouwen in. Dus kan de kleine er gerust
" naartoe gaan.

" De jongens van Mirabello waren vol bewondering over de ma-
" nier waarop ze door uw familie ontvangen werden. Zo bent u ge-
" woon dat te

" doen. Zij schreven lange brieven aan mij en aan hun ouders. Alles
" tot Gods meerdere glorie. Ik heb aan allen gevraagd een H. Commu-
" nie voor u te doen.
" "Deo gratias" voor wat de deken van Lu mij schrijft. D.
" Spagnolini was uiterst tevreden over zijn verblijf te Vignale;
" nu heeft hij aanvraag gedaan om bij de jezuiten te gaan; maar
" zijn bisschop wil hem naar een parochie zenden. De 500 fr. die u
" voor het boek gezonden hebt, zijn aangekomen. Wees gerust dat het
" boek af zal zijn eer de eenheid van Italië een feit zal zijn (dit
" zal vlug gebeuren). Het geduld is een deugd en de moeders moeten
" er voor enige van hun zonen altijd hebben... Het werk van het boek
" werd nochtans niet onderbroken, doch het is lijviger dan men bere-
" kend had. Het zou werkelijk nodig zijn dat de heer Cesare mij de
" vertaling tijdens deze vakantie zou bezorgen, want het zou zeer
" gunstig zijn als ze nu ter perse kon gaan. Wil hem mijnentwege
" aanmoedigen voor dat goede werk. Ik zal op de brief van de jongen
" Ruschino antwoorden.
" God zegene ons allen en de Heilige Maagd bescherm de Kerk
" en zegene en sta haar Hoofd bij. Amen. Met dank noem ik mij
" van U, verdienstelijke,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 19 oktober 1867. Pr. Gio. Bosco.

Een andere brief gericht aan Mgr. Formica, bisschop van Cuneo, doet ons terugdenken aan de vele andere brieven waarmee hij de aanneming van de jongens en de zaken die hen betroffen, behandelde.

" Hoogw. Excellentie,
" Het zal de jongen Morroni nogal moeilijk vallen zich aan
" de tucht van dit huis te gewennen, gezien zijn 17 jaar; wij zul-
" len nochtans proberen. Dat hij enkel een beetje van de uitzet
" meebrengt zoals hierbij aangeduid is en dat hij na Allerheiligen
" komt.
" De zoon van weduwe Serra Rosa kan ook aangenomen worden,
" als hij zich aan het bijgevoegde programma kan onderwerpen. Daar
" het huis vol zit, moeten wij hem of een andere in zijn plaats naar
" het aangeduide huis sturen.
" Ik maak van de gelegenheid dankbaar gebruik om u alle he-
" melse zegen toe te wensen en terwijl ik mezelf en de arme jongens
" in de liefde van uw heilige gebeden aanbeveel, heb ik de hoge eer
" mij te mogen noemen
" van U, Hoogw. Exc.,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 19 oktober 1867. Pr. Gio. Bosco.

Maar de mooiste uitdrukkingen van genegenheid heeft hij voor zijn oud-leerlingen. Aan Giovanni Turco van Montafia schreef hij:

" Dierbare Turco,
"
" Je brief heeft mij veel genoegen gedaan, te meer dat je
" me spreekt over het oude vertrouwen, wat voor Don Bosco het dier-
" baarste ter wereld is. Je behandelt in je brief slechts één punt
" en ik dank de Heer dat hij je in de moeilijkste jaren van je le-
" ven geholpen heeft om de gezonde godsdienstige principes te be-
" waren. Men mag zeggen dat de ongelukkigste jaren van je leven
" voorbij zijn. Hoe ouder je zult worden, hoe meer de illusies die
" de mens zich van de wereld maakt, verdwijnen en zoals je me zei,
" word je er steeds dieper van overtuigd dat alleen de godsdienst
" stabiel is en ten allen tijde en op elke leeftijd de mens geluk-
" kig kan maken in tijd en eeuwigheid.
" Na zo een beetje gefilosofeerd te hebben, raad ik je aan
" verder te gaan met je ambt van landmeter en de godsdienst te be-
" oefenen vooral door de veelvuldige biecht die een ware balsem
" voor je is, en al het mogelijke te doen om je goede vader te
" helpen en zijn troost te zijn in zijn oude dagen. Goddank is hij
" nog fleurig en gezond.
" Tot nu toe heb ik je de Heer in het H.Misoffer altijd aan-
" bevolen en graag zal ik het in de toekomst nog meer doen, omdat
" je het mij vraagt; jij ook zult voor mij bidden, is het niet?
" Ik zou graag enige mooie boeken uit het Frans laten verta-
" len; zou jij er mij een kunnen vertalen? Het zou in de "Letture
" Cattoliche" verschijnen.
" Het zal mij altijd een troost zijn een brief van jou te
" ontvangen. God zegene je en je vader en behoude u beiden "ad mul-
" tos annos" in een gelukkig leven.
" D. Francesca, D. Lazzero, Chiapale en veel andere vrien-
" den groeten je en ik zal je altijd in de Heer indachtig zijn.
"
" je zeer genegen vriend
" Turijn, 23 oktober 1867.

Dezelfde genegen belangstelling betoonde hij een ander oud-leer-
ling, priester en doctor in de Letteren, die tijdens de vakantie een
reis gedaan had in de streek van Venetië en over wie men de eerbiedwaar-
dige verkeerd had ingelicht.

" Dierbare ...,
"
"
" Ik heb je brief niet op tijd kunnen beantwoorden en ik ben
" blij dat men zich vergist heeft en dat je niet gedaan hebt zoals

" je vriend en je niet als leek gekleed hebt. Zo schreef mij ook D.
" Apollonio."
" Ik heb je gift voor het Oratorio ontvangen en dank je er-
" voor.
" Intussen goede moed. "Praebe teipsum exemplum bonorum ope-
" rum". De meditatie en het bezoek aan het H. Sacrament zullen je
" twee machtige lijfwachten zijn: maak er gebruik van.
" God zegene je, bid voor mij.
" je zeer genegen in J.C.
" Turijn, 29 oktober 1967. Pr. Gio. Bosco.

Hij schreef ook ten voordele van twee clerici wier toestand in het seminarie moeilijk geworden was en tegelijkertijd verklaarde hij aan de rector kanunnik Vogliotti, dat hij, wat hem betrof, gedaan had wat de aartsbisschop hem bevolen had.

" Zeer vereerde en Zeereerw. Heer Rector,
"
" Om te handelen volgens de inzichten van Z. Hoogw. Exc. ben
" ik verscheidene keren naar Zijne Excellentie gegaan om hem over de
" cl. Cavallero te spreken; maar daar ik hem niet kon bereiken, heb
" ik dienaangaande een brief geschreven, zonder echter een antwoord
" te krijgen. Volgens de bekende omzendbrief meende ik dat zulke za-
" ken rechtstreeks door hem afgehandeld werden. In betrekking dan
" met Cavallero wil ik u zeggen dat hij, zo zei hij mij, op raad van
" zijn geestelijke directeur van het seminarie, bij het begin van de
" vakantie de toog zal afleggen.
" Ik heb hem aangeraden te wachten en heb hem intussen bij
" mij gehouden. Nu weet hij nog niet of hij het al dan neen zal
" doen. Als er niets tegen is, zou ik hem dit jaar op proef bij mij
" houden: als u het daarmee niet eens bent, dan onderwerp ik mij aan
" uw beslissing, maar dan vrees ik dat hij wellicht bij zijn besluit
" zal blijven en de toog zal afleggen. De clericus is heel levendig
" maar heel goed wat de moraliteit betreft. De raad van zijn geeste-
" lijke directeur maakt hem bevreesd om verder te gaan.
" Kan. Ortalda zond de clericus Ortalda naar hier en zei dat
" hijzelf naar hier zou komen om erover te spreken; er werd mij een
" andere reden opgegeven, dan deze "dat hij niet meer naar het semi-
" narie kon gaan, omdat hij er niet meer zou aanvaard worden". Ik
" zou het als een gunst aanzien, zo u tot mijn norm zo vriendelijk
" zou willen zijn mij een woord te zeggen. Tot uw norm zeg ik dat de
" omzendbrief van Mgr. de Bisschop letterlijk door mij gevolgd werd
" en dat er geen clerici van het bisdom Turijn hier zijn en ook niet
" te Lanzo of te Mirabello, met uitzondering van hen die het verlan-
" gen hebben deel uit te maken van de sociëteit van de H. Franciscus
" van Sales; voor hen heeft Zijne Excellentie een uitzondering ge-
" maakt in de brief die hij aan mij gestuurd heeft.
" Ik zal het altijd als een weldaad beschouwen als u mij iets

" zult zeggen dat u gunstig toeschijnt voor de eer van God. Ik wens
" U gezondheid en zegen van de hemel, beveel mij aan de liefde van
" uw heilige gebeden aan en noem mij met de meeste hoogachting,
" van U, zeervereerde en zeereerw.,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 9 november 1867. Pr. Gio. Bosco.

Andere brieven had hij moeten schrijven en moest hij nog schrijven in verband met een rechtszaak, die hem sedert lang niet geringe last en ongemak bezorgde. Hij verdedigde ze, omdat de wil van een stervende heilig is en omdat hij een financiële hulp niet kon laten ontgaan, die niet hém toekwam, maar wel zijn arme jongens. Noodgedwongen procedeerde hij en gaf het op, toen de overwinning van zijn recht hem onmogelijk te bereiken scheen. Hoeveel keren moest hij een dergelijk kruis met ongemakken, met pijnlijke en zware onkosten dragen en onderdoen voor een onrechtvaardige overmacht! Laten wij nu ter zake komen.

Theoloog Vincenzo Fissore, pastoor van Scalenghe, was in 1866 gestorven en bedacht Don Bosco zo in zijn testament

"Art.9. - Ik legateer aan Pr. Bosco Giovanni, zoon van Francesco, mijn wijngaard met andere roerende en onroerende goederen, die ik te S. Mauro Torinese bezit, met de verplichting jaarlijks de som van vijftig franken te geven aan de pastoor "pro tempore" van Scalenghe, om ze te laten uitdelen aan de arme zieken van die parochie."

Dat artikel was heel duidelijk maar toch zetten de erfgenamen een proces in, dat lange tijd zou aanslepen. Op 12 september stelden ze Don Bosco een schikking voor in volgende termen:

"De erfgenamen zijn bereid van vandaag af, af te zien van hun rechten op die wijngaard op voorwaarde dat u hun de som van vierduizend lires schenkt, te betalen in de termijn van twee maanden en dat u tegelijkertijd voldoet aan de verplichtingen, die u door theoloog Vincenzo Fissore werden opgelegd."

Don Bosco antwoordde dat het voorstel niet kon aangenomen worden, wat de laatste voorwaarde betrof, en voegde eraan toe: ofwel wordt een gerechtelijke uitspraak gevraagd, ofwel verkopen en geven de erfgenamen, wat zij willen.

Het geval werd daarom voor het gerecht gebracht en bij de oproeping van 4 april 1867 en bij die van 22 mei van hetzelfde jaar maakten de erfgenamen in verband met dat artikel van het legaat zoveel opmerkingen en zoveel insinuaties en lokten zij de meest bedrieglijke ondervragingen uit die Don Bosco in een verkeerd daglicht stelden. Dat was sinds 1850 steeds de kunst geweest om de vrome wil van de erflaters ongeldig te laten verklaren. Het proces werd verloren.

Luister echter met welke bewoordingen Don Bosco antwoordde aan de

erfgenamen in de loop van het geschil :

" Priester Bosco neemt er notitie van dat de heren opponenten
" slechts een ontwijkend antwoord hebben gegeven op de opmerkingen;
" hij verwijst naar wat er gezegd werd op de voorgaande bijeenkomst;
" hij heeft volle vertrouwen in de eerlijkheid en het gezonde oor-
" deel van de erflater T. Fissore Vincenzo en komt tot deze gevolg-
" trekkingen:
" 1° hij heeft nooit iets gevraagd en vraagt ook wettelijk
" niets aan een ander, omdat zijn vertrouwen geen betwisting toelaat
" tegenover het wettelijk gezag;
" 2° hij vraagt niets anders dan het einde van de aanhoudende
" moeilijkheden die de erfgenamen hem veroorzaken; hij heeft hen ten
" andere nooit iets van die aard gevraagd en heeft altijd vertrouwd
" op hun geweten.
" 3° hij vraagt dat zij hem schadeloos stellen voor de onkos-
" ten die zij hem onrechtvaardig veroorzaakt hebben; en hij kan
" niet begrijpen dat de erfgenamen, die hem met beloften gevleid
" hebben en alles in bezit genomen hebben, zonder dat Pr. Bosco
" zich er ooit tegen verzet heeft, hem nu nog moeilijkheden willen
" veroorzaken en hem van zijn vele bezigheden willen afhouden, en-
" kel om het plezier hem te ondervragen of te antwoorden op dingen
" waarop hij volgens zijn plicht niet kan antwoorden.

In die dagen verlangde een goed christelijke familie de wijngaard van Don Fissore te kopen; zij schreven erover aan Don Bosco en erkenden zo zijn recht op dat eigendom. Don Bosco antwoordde:

" Dierbare D. Reffo,
"
" Het landhuis van S. Mauro werd aan mij gelaten met het
" vertrouwen dat ik er particulier gebruik van zou maken volgens de
" intentie van de overleden theoloog Fissore, pastoor te Scalenghe;
" maar gezien de ontstentenis van een wettelijke formaliteit, hebben
" de erfgenamen de geldigheid van het testament betwist. Het geschil
" is nog hangende; ik heb nooit iets gevraagd; maar zij doen mij een
" proces aan zonder reden. Van mijn kant laat ik je vader vrij in
" geweten te handelen; dat hij alleen lette op de wettelijkheid. Ik
" zeg je dit, omdat, naar het schijnt, de erfgenamen meer letten op
" de wettelijkheid dan op het geweten.
" Meer dan in het verleden zal ik je vader en heel je fami-
" lie aan de Heer aanbevelen, zoals ik ook een pover gebed tot St.-
" Jozef zal doen opdat hij steun moge bekomen voor de "Artigianelli"
" en voor ons huis dat zich ook in grote nood bevindt. God is een
" goede Vader. Laten wij op Hem vertrouwen.
" De Heilige Maagd zegene ons en beware ons allen voor het
" leven van de hemel. - Amen.
" Bid voor mij die ben,
"
" Turijn, 16.11.67. je zeer genegen in J.C.
Pr. Gio. Bosco.

H O O F D S T U K LXXXI.

En het lot van Rome? Don Bosco had bemoedigende brieven laten schrijven aan zijn vrienden en weldoeners. Iedereen vreesde en men meende dat er om zo te zeggen geen hoop meer was om te verhinderen dat Rome van de paus werd afgenomen. Daarom brieven aan Don Bosco en aan ridder Oreglia, die echter niet allemaal ter bestemming kwamen. Een ervan zei:

" Rome, 25 oktober 1867.
"
" Heer Ridder,
"
" Op het ogenblik is het erg, zelfs zeer erg; daarom moet onze
" vereniging in het gebed nog groter zijn en met dit wapen, met deze
" toevlucht verdedigen wij de Kerk, de godsdienst, het pausdom, ter-
" wijl anderen ze verdedigen met het zwaard. Het weze een vereniging
" van middelen, van strijd, van verdediging en "pugnando vinces"
" door strijd zal men overwinnen. Uw brief, uw zegswijze, uw aanspo-
" ringen werden erg naar waarde geschat als het gepaste middel om
" groter kwalen te voorkomen en te genezen. Wij leven hier rustig en
" zijn gezond in afwachting van de gebeurtenissen, die uitlopen op
" de zege van de Kerk. Over Rome, dat een voorbeeld is van waardige
" hou ding, van dienstbaarheid, van genegenheid, kunt u de toestand
" kennen uit de "Civiltà Cattolica" die heel goed geïnformeerd is
" door haar correspondenten. De Heilige Vader is rustig, sereen, en
" dat versterkt de anderen, moedigt aan en steunt iedereen en hij
" zal altijd met ons zijn; daarom blijven wij in de schaduw van de
" Rots van het Vaticaan. Is het niet zo? Zo u verder de tolk van Don
" Bosco's gedachten wilt zijn en de uitdrukking van zijn woord, dan
" zult u ons een echt geschenk geven...
" Indien men dagelijks al het nieuws dat in de kranten ver-
" schijnt moest verzamelen, dan zou er een boekdeel van te maken
" zijn; de tegenstrijdigheden zijn talrijk en groot, men wordt te
" veel geprikkeld door de huidige gebeurtenissen, waarvan de waar-
" schijnlijkheid al bij het horen in twijfel wordt getrokken en die
" allemaal het resultaat zijn van verbeelding, verzuchtingen en
" verlangens...
"
" Scipione Conestabile delle Staffa.

In de eerste dagen van de maand had de eerbiedwaardige in verband met Rome een woord gezegd, dat verdient genoteerd te worden. Toen men op

zekere avond aan het discussiëren was over de oorlog en iemand zijn vrees uitdrukte over de kwalen, die Rome boven het hoofd hingen, onderbrak Don Bosco hem en zei al lachend en met overtuiging: - "Welnu, als de bezigheden het mij toelieten, zou ik mij naar Rome begeven, er de verschillende stadswijken doorlopen en er met luide stem roepen dat alle inwoners kalm moesten blijven, dat er niets akeligs zou gebeuren en dat ze slechts moesten rekenen op de bescherming van de H. Maagd Maria en dat ze verder voor geen inval moesten vrezen." - Zo schreef D. Rua in zijn kroniek.

En de uitslag bewees dat Don Bosco juist geraden had.

Op 23 oktober vertrok Garibaldi met een speciale trein uit Florence naar Terni. Toen hij te Scandriglia aangekomen was, nam hij het bevel over van 12.000 strijders, die daar en te Corese verzameld waren, op weinige mijlen van Monte Rotondo, op 30 kilometer van Rome. Op de 25ste viel hij met heel zijn legermacht Monte Rotondo aan, dat slechts door 350 manschappen verdedigd werd, maar toch 27 uur lang standhield. En nadat hij tot viermaal toe teruggeslagen was met verlies van wel een duizendtal doden en gewonden, maakte hij zich uiteindelijk meester van de burcht. De soldaten van de paus, moe en uitgehongerd, moesten zich overgeven omdat het vuur aangestoken was aan het paleis, dat hun tot laatste bolwerk diende.

Te Rome was de revolutie wel afgeslagen, maar daarom niet ontwapend. Toen Cucchi op de 25ste bericht kreeg dat Garibaldi te Monte Rotondo was, was hij ervan overtuigd dat hij die nacht onder de muren van Rome zou aankomen. Daarom trachtte hij diezelfde nacht de opstand weer op gang te krijgen om de intocht van de onverwachte opduikende overvallers te vergemakkelijken. Onder de geheime schansen van de opstandelingen was de wolfabriek van Giulio Aiani in Trastevere de voornaamste en de veiligste, omdat die samengesteld was uit verschillende afdelingen van de fabriek. Hier lag een groot depot wapens en bommen opgestapeld. De leiders voerden 500 man aan, voor het merendeel vreemdelingen. In de wolfabriek werden daarom de voorbereidselen getroffen, om in de donkere nacht gewapenderhand uit te trekken ten einde de politieke gevangenen te S. Michele te bestormen, een of ander klooster onverhoeds binnen te rukken en er de klokken met de hamer te luiden. Als Garibaldi niet opdook, moesten zij zich na de gevechten in de straten, in het huis Aiani gaan verbergen en daar, als ze werden aangevallen, weerstand bieden met talrijke medeplichtigen, die in de naburige huizen gereed stonden om hen bij te springen.

Al vermoedde de plaatselijke magistraat wel iets, toch gaf hij geen opdracht een gewapende huiszoeking in de wolfabriek uit te voeren; en op de morgen zelf van de 25ste kwam een anonieme brief toe bij de centrale politie. "Het papier was geschreven met lettertekens, die al bekend waren omwille van andere waarheidsprekende, precieze en gunstige berichten." Zo vertelt het de Civiltà Cattolica van 1870, vol. IX, blz. 47.

Daarom kreeg een detachement rijkswachters en zoeaven opdracht een huiszoeking in de wolfabriek uit te voeren. Ze begaven er zich heen, kort na de middag; zij ontdekten er zeventig samenzweerdere op het ogenblik dat men er de wapens begon uit te delen. Hoewel verrast, boden zij toch een hevige weerstand; maar na een vuurgevecht van een uur namen de soldaten de fabriek gewapenderhand in. De Garibaldisten telden 16 doden en 39 gevangenen; de anderen wisten te ontkomen; onder de pauselijke soldaten werden er drie gewond. Later werden verscheidene kleine benden opgepakt; en andere wapendepots ontdekt.

Francesco Cucchi vluchtte naar Florence.

Intussen vielen de Italiaanse troepen het pauselijke grondgebied op verschillende plaatsen binnen; zij namen enkele grote gemeenten in en trokken samen op in de richting van Rome om met hun intrede wanordelijkheden te voorkomen, die onafscheidelijk zijn van de opstand in een stad, waar, zoals lasterlijk over alle windstreken uitgebazuind werd, er haterlijkheden zonder tal tegen de regering van de paus opgestapeld werden. Het hoofddoel lag echter elders. De commandanten van de sektariërs marcheerden resoluut om de mazziniaanse republiek uit te roepen op het Campidoglio. Minister Menabrea bevestigde later in het Florentijnse parlement dat hij de bewijsstukken van het complot in handen had.

Op de 27ste tegen twee uur in de namiddag, daalde het leger van Garibaldi onder de kreet: - "Leve Garibaldi! Leve Mazzini! Leve de Republiek!" van Monte Rotondo af en trok op voor de verovering van Rome, al moest het zich dan ook tegen de Fransen verzetten. Don Bosco had voorgezegd dat de revolutie tot voor de poorten zou optrekken.

En op de avond van de 28ste kwam de Franse vloot in de wateren van Civitavecchia aan, toen Garibaldi voor Rome stond. De stad bleef rustig zonder dat er gevaar voor een opstand opdook. Op de 30ste werd de voorhoede van de indringers bij de Nomentaanse brug op de vlucht gedreven en trokken de eerste Franse bataljons Rome binnen. Terwijl Garibaldi zich de volgende nacht met de zijnen te Monte Rotondo terugtrok, viel een vendel zoeaven, dat het laatste hol van de samenzweerdere bij de Serristorikazerne ontdekt had, aan. Zij werden onthaald op een losbarsing van gewerschoten; hun kapitein en twee soldaten werden gedood maar zij namen de post met de bajonet in. Daarmee was de laatste vonk van de revolutie uitgedoofd.

De oorlog eindigde te Mentana, verdedigingsfort van Monte Rotondo. Op 3 november versloegen 4.900 soldaten, pauselijke en Fransen, de Garibaldisten en dreven ze op de vlucht. Het Italiaanse leger kreeg bevel binnen zijn grenzen terug te keren.

Garibaldi werd door Italiaanse gendarmen aangehouden en eervol naar La Spezia en vandaar naar Caprera overgebracht. Om te voldoen aan de nieuwsgierigheid halen wij hier een profetisch visioen aan, in het jaar 1862 gedrukt in het boek De Waarzegger, en te Turijn uitgegeven

door de Italiaanse Typografie van F. Martinengo en Cie; wij doen opmerken dat een geestelijke meende dat ze van Don Bosco was.

Zo leest men in vermeld boek op blz. 28:

'Visioen dat een bejaarde priester van verlichte wetenschap te Turijn had; hij was een door en door deugdzaam man, had zware lasten van het priesterambt gekend en was verbitterd bij de gedachte aan de steeds groeiende ongodsdienstigheid en onzedelijkheid.'

Dezelfde religieus werd op 26 juli in het jaar 1862 in vervoering opgenomen boven een groot plein dat dit van het Vaticaan scheen te zijn. In het midden stond een wit marmeren monument in de vorm van een vierkant, langwerpige blok waarop een beeld stond dat ik eerst niet goed kon onderkennen, maar dat ik later herkende als een beeld van de Onbevleete Ontvangenis van de M. Maagd. Rond dit monument was er lawaai dat horen en zien verging; er was geen priester of kloosterling te zien; en die er waren ontvlamden de enen na de anderen in gramschap, kwamen niet tot een akkoord en verdwenen nadat zij alleen maar een razend lawaai gemaakt hadden.

Enkelen stonden stom, bewonderden van verre het beeld en keken verschrikt naar die vreselijke strijd die rond het beeld gaande was zonder het te kunnen beschadigen. En als de enen vermoeid en vernederd de plaats ruimden voor anderen en er nog slechts enkelen overbleven, die in volle onderwerping schenen overeen te komen, zag men achter het beeld van de Onbevleete een strijder opstaan die tot nu toe niet gereageerd had, en alle ontmoedigden tot zich riep (De visionair kende hem en noemde hem "Bevrijder", maar wilde zijn naam niet noemen). Hoewel de H. Maagd van wit en koud marmer was, straalde op ditzelfde ogenblik haar beeld; haar slapen waren gekroond met een schitterende diadeem van een bovenmenselijke majesteit en haar persoon die een goddelijke uitdrukking kreeg nam een houding aan van een zegevierende en beschermende koningin. Zij strekte de hand uit naar het Vaticaan dat naar haar toe scheen te buigen en met de linkerhand verwijderde zij de Strijder die opgestaan was. Deze maakte zich heel klein en verborg zich ineengekrompen, onweeglijk achter de Maagd van Nazareth op het brede voetstuk waarop hij stond vanaf het begin van het visioen. De zon, de hemel, de lucht begonnen om zo te zeggen zachtjes toe te lachen. Onmiddellijk heerste er een wonderbare volledige stilte. De oproerlingen verdwenen. De stad ademde rust. De goede mensen die daar waren, hieven de handen tot Haar die de toevlucht van de bedroefden is; en hoewel ze niet spraken, zag men ze allen beziel met een zelfde liefde en bewondering; zij groeten haar met blijdschap en verlieten het plein.

De afloop herinnert ons aan de woorden die door Don Bosco uitgesproken waren op het einde van vorig jaar: - "Ze zullen er niet binnengaan!" - Die belofte gold echter alleen voor de inval van 1867; want helemaal anders luidde zijn mening voor de tijd die moest komen, zoals wij al zagen en zoals wij nog beter zullen zien in de loop van deze gedenkschriften.

Toch was de slag van Mentana ook een wonderbare triomf van Gods barmhartigheid. De gewonde Garibaldisten die naar Rome overgebracht waren, waren zo talrijk dat de hospitalen niet volstonden om ze allemaal rustig te kunnen opvangen en er dus nieuwe opgericht werden door de Romeinse naastenliefde. In alle was er overvloed, niet alleen van het noodzakelijke maar ook van weelde. Het moet er al erg aan toe gaan, eer het geloof helemaal afsterft in een Italiaans hart: De gewonden namen de medaille en het schapulier van de Madonna gaarne aan, kusten ze en hingen ze om de hals. Door talrijke priesters bijgestaan, gaven ze blijken van waarachtig berouw; en zij die stierven, jubelden omdat ze van het gewicht van hun schulden verlost waren. Verscheidene keren ging Pius IX ze met zijn vaderlijke bezoeken troosten; en adellijke heren gingen hun om de beurt zo 's nachts als tijdens de dag, de nederigste diensten van naastenliefde bewijzen in de ziekenzalen, zodat de vijanden er op hun lijdensbed verstomd over stonden. Onder de ziekenverzorgers bevond zich ook salesiaan ridder Frederico Oreglia di S. Stefano, die enkele dagen geleden te Rome aangekomen was.

Op 14 november schreef zijn broer, pater Giuseppe, naar Turijn:

"Frederico is met mij de versterkingen komen zien die uitgebreid en vermeerderd worden, en hij begeleidde mij dan naar het hospitaal van de Garibaldisten... Hier komen er steeds meer Fransen aan en men denkt dat er nog bijkomen... Men gelooft niet dat zij gereed zijn om te vertrekken. Nu komt de vrede in Rome. Doch wij hebben drie of vier slechte dagen gehad, toen de Garibaldisten aan de poorten stonden en de Fransen niet afkwamen; integendeel men dacht dat de Italianen kwamen. Nu, Goddank, is alles hier rustig... We hebben niets geleden in vergelijking met het gevaar. Toch waren de ruiten hier aan stukken door de ontploffingen van de mijnen hier dicht bij. Ook buiten Rome hebben de jezuiteten niet te lijden gehad..."

"Ik zend u de som van 660 lires. Samen met de 1.520 lires die al gestuurd werden, zouden de giften te Firenze ingezameld de som van 2.180 belopen. Wij zijn, helaas, nog verre van de totale som; doch ik zal opnieuw proberen en zal trachten nog andere personen in te schakelen om het voorgenomen doel te bereiken...

De zware taak die mijn man meende op zich te moeten nemen op een buitengewoon kritisch moment om ons arm land uit ernstige gevaren te redden, is nog steeds voor mij een oorzaak van grote vrees en angst. U kunt zich dat wel voorstellen, zonder dat ik er u een precieze beschrijving van geef. Een enkele gedachte sterkt mij, nl. het vertrouwen in de goddelijke Barmhartigheid die, zo hoop ik toch, rekening zal houden met het goede inzicht, hem zal inspireren en hem op de goede weg zal brengen. Ik beveel hem zoveel ik kan en mag in uw gebeden aan en met hem beveel ik u ook mijn twee zonen en mijn dochter aan.

Ik zal mijn best doen om abonnees te vinden voor de "Letture Cattoliche", waarvan de verspreiding zoveel goede resultaten kan hebben; intussen dank ik u voor het onderricht over "de Afgronden" van het H. Hart van Jezus; die u zo goed was mij te zenden en waarover ik elke dag zal nadenken, opdat dit goddelijke Hart zich verwaardige mij te inspireren en te begeleiden op weg naar Hem.

Haar edele echtgenoot werd op 27 oktober van dat jaar tot minister van Financiën gekozen en bleef het tot 15 december 1869.

De 18de, alvorens naar Lanzo te vertrekken, schreef de dienaar Gods volgende brief aan de ridder.

" Dierbare heer Ridder,

"

" Ik heb uw brieven ontvangen en heb er genoeg aan beleefd,
" doch ik heb niet eerder kunnen antwoorden. In huis gaat alles
" goed: gezondheid volmaakt, eetlust excellent. Er kwamen er meer
" dan 800. 1

" In de nieuwe kerk: verguld beeld van de Madonna; hoofdaltaar
" taar af en geplaatst; vloer begonnen. De Madonna helpt ons elke
" dag doeltreffend. Maar de tijden maken de giften zo klein dat wij
" in ware nood zitten.

" Het altaar van de heer graaf Bentivoglio is te Genua, maar
" alles is al geregeld voor de verzending naar Turijn. Als dat ge-
" beurd is, zal ik u op de hoogte laten brengen.

" Mevrouw Rosa Mercurelli schrijft dat zij aanvaardt de
" kleinste klok te laten maken, dus die van 1.000 fr., ter ere van
" Maria, Hulp der Christenen. Ga haar bedanken en zeg haar dat don-
" derdag, feest van Maria Opdracht, onze jongens zullen communiceren
" en speciale gebeden doen volgens haar vrome intentie. Zeg haar ook
" dat wij op de klok het wapen of de heilige zullen plaatsen die zij
" verlangt.

" Hierbij brieven voor markiezin Villarios, prinses Odescal-

" chi, graaf Vimercati. Het doet mij veel leed dat onze goede wel-
" doener zoveel lijdt; wij bidden en zullen speciale gebeden doen.
" Er zou iets te proberen zijn, maar het is te delicaat en het zou
" hem te veel kunnen verontrusten. U weet dat toen ik naar Rome
" ging, de goede graaf onbeweeglijk lag en het nog enige dagen
" bleef. Hij drong aan opdat ik hem zou zeggen wat hij zou kunnen
" doen: daartoe bad hij gedurende drie dagen. Daarna heb ik hem
" voorgesteld het koper te betalen nodig voor de koepel van de
" kerk van Maria, Hulp der Christenen. Heel gaarne, zei hij, ik
" zal de hoed op de kerk van Maria, Hulp der Christenen, zetten. -
" Van dan af begon hij zo te verbeteren dat hij drie dagen daarop
" in zijn kamer rondwandelde en mij een bezoek bracht in de kamer
" van zijn huis, die zijn liefdadigheid mij aangeboden had. Tevere-
" den schonk hij onmiddellijk 3.000 fr. Hij voegde daar nog ver-
" scheidene andere sommen bij als hij uit Rome geld zond om er de
" dringendste schulden te betalen, alles bijeen een 5.000 fr. meen
" ik. Er zouden nog 10.000 fr. bij moeten, om tot de som van 15.000
" fr. raken, zoals men overeengekomen was. Ik heb er hem iets over
" gezegd in juli, doch hij zei mij dat het absoluut onmogelijk was.
" Wellicht doet hij later iets: maar ik denk dat het goed voor hem
" zou zijn, als hij zich edelmoedig toonde voor de Madonna. Maar ik
" meen dat dit hem te veel zou kunnen verontrusten.

" Ik zal hem vlug opnieuw schrijven. Hebt u gesproken met
" hertog Salviati? Wat nieuws over Vigna Pia?

" Zo het gaat, zend ons geld, want wij zitten in de grootste
" nood. Van ons huis hier, duizend groeten voor u en voor al onze
" vrienden en weldoeners voor wie ik aan God alle goeds vraag.
" Amen.

" Zeer genegen in J.C.
" Torino, 18 november 1867. Pr. Gio. Bosco.

Te Lanzo, waar de leerlingen hem ongeduldig verwachtten, werd hij met begeestering toegejuicht. Daar hij altijd bezorgd was om roepingen tot het priesterschap of tot de religieuze staat te vinden en te bestuderen, richtte hij een mysterieus woordje dat wel enige uitleg vroeg tot die jongens die hem toeschenen tot de goddelijke dienst geroepen te zijn; en van dit woordje gaf hij zelf de uitleg of liet hem raden; ook zond hij ze naar een overste om er hun de betekenis van uit te leggen. Een van de zinnen die het meest voorkwamen: - "Laat mij je hoofd afknippen"! Ook dat scheen duister; maar de jongens die er meer ondervinding van hadden begrepen er de zin van: "Geef mij je wil! Luister naar mijn raad! Blijf bij mij om_je toe te wijden aan het heil van je ziel en van andere zielen in de vrome sociëteit!"

Een van de leerlingen had hem geschreven:

" Allerdierbaarste Vader,
"
" De voorlaatste keer dat u te Lanzo geweest bent, hebt u mij
" ondermeer ook het volgende gezegd: - "je moet mij een brief schrij-
" ven." En nu schrijf ik u, omdat ik het gaarne doe en omdat ik het
" u beloofd heb.
" Als u het zich herinnert, hebt u mij verscheidene keren ge-
" zegd dat u mij het hoofd zou afsnijden; ik weet wat die woorden
" betekenen en ik zeg u nog eens van het af te kappen; ja, ik wil
" mij onder uw bescherming stellen.
" Intussen dank ik u dat u mij in dit college hebt willen
" aannemen; ik dank u voor al het goede dat u mij gedaan hebt en nog
" doet en ik hoop dat u het zult blijven doen.
" Dag, zeer dierbare vader, ik hoop u dit jaar nog te zien en
" rustig met u te kunnen spreken.
" Ik ben uw zeer genegen zoon in J.C.
" S. E.

Die jongen en de anderen, die aan Bosco geschreven hadden, verwachtten een antwoord en tot hun vreugde ontvingen zij het ook; en op zijn tijd leverde het de verlangde vrucht op.

Don Bosco bezocht Lanzo, zoals D. Rua in zijn kroniek noteert en alles ging er goed zoals te Mirabello. D. Francesca bevestigde het nieuws dat door Don Bosco aan ridder Oreglia gezonden was.

Don Bosco was zaterdag van Mirabello gekomen en vertrok maandag om 7 u. 's morgens naar het college van Lanzo.

Het hoofdaltaar staat op zijn plaats en is waarlijk een heerlijk stuk. De bevloering gaat rap vooruit en schijnt prachtig te zullen zijn. De helft is bijna klaar. De binnenmuren van de kerk zijn geschilderd en de Madonna van de koepel is verguld. Als het weer het toelaat, gaan wij donderdag een beetje feestvieren en er komt een bisschop, zo het onze aartsbisschop niet is, om het Madonnabeeld te wijden. De bliksemafleider is ook al geplaatst, als bescherming... Zo u de heer graaf Vimercati ziet, vergeet niet van onzentwege duizend groeten te doen...

Op de 21ste was Don Bosco in het Oratorio voor een schone plechtigheid. Het beeld van de Madonna, dat op de koepel staat, was in zijn natuurlijke bronzen kleur erop geplaatst. De twaalf sterren boven haar hoofd konden door gasvlammetjes verlicht worden. Op de voet van het beeld stond een opschrift: "Angela en Benedetto, echtgenoten Chirio ter ere van Maria, Hulp der Christenen F.F." om de namen van de verdienstelijke schenkers te gedenken. Doch omwille van de bronzen kleur was het beeld van op zekere afstand nauwelijks zichtbaar en men dacht eraan het te laten vergulden. Een vrome persoon, die zich al meermalen verdienstelijk had gemaakt, nam de onkosten daartoe op zich, en G. Soave, oud-leerling van het Oratorio, vergulde het.

Toen ook de andere versieringswerken in de kerk klaargekomen waren, zorgde Don Bosco ervoor dat het beeld ingezegend werd met een zeer vrome plechtigheid. De aartsbisschop Mgr. Riccardi, bijgestaan door twee kanunniken van de Metropolitana en veel priesters kwam in eigen persoon deze devote plechtigheid verrichten. Zij had plaats, deels in de nieuwe kerk, deels in het kerkje van S. Francesco, waar hij na een kort woord over het oud gebruik van de beelden bij het Hebreeuwse volk en in de primitieve kerk, de zegen gaf met het Allerheiligste.

Het was een plechtig ogenblik toen het doek viel dat het beeld bedekte. Het muziekkorps boven op de koepel blies de eerste tonen van een heerlijke hymne ter ere van Maria, waarbij zich honderd stemmen aansloten met de zang: -

Salve, o Vergine Divina,	Gegroet, o goddelijke Maagd,
salve, o fonte di pietà	Gegroet, o bron van godsvrucht
Tu sei Madre, sei Regina	Gij zijt Moeder, gij zijt Koningin
dell' afflitta umanità	van het lijdende mensdom.

En ze zongen alle strofen van dit zo goed gekende loflied verder.

Het beeld schitterde in de zonnestralen en al vijfenveertig jaar schijnt het aan allen die het van dichtbij of van ver bewonderen, te zeggen: - "Ik sta hier boven om de smeekbeden van mijn kinderen aan te nemen, om hen die mij beminnen te verrijken met gunsten en zegen." "Ego in altissimis habito, ut ditem diligentes me et thesauros eorum repleam."

Een oude droom van D. Bosco was met dit feest in vervulling gegaan.

Intussen was het altaar van graaf Bentivoglio uit Rome verzonden, en op 25 november gaf D. Angelo Savio er bericht over aan ridder Oreglia.

" Turijn, 25 november 1867.
"
" Weledele heer Ridder,
"
" In dit blad vindt u de rekening van de onkosten voor het
" hoogaltaar. De som is groter dan ik gedacht had (verzendingskosten
" ten 450,65 lires). Alles is onbeschadigd toegekomen. Men is bezig
" met de voorbereidselen van de plaatsing; men legt de treden van
" het verhoog die nog ontbreken en het grote altaarblad. Er wordt
" met veel lof over het werk gesproken, niet alleen door de bewo-
" ners van het huis, maar ook door kunstenaars, onder meer door rid-
" der Gussone Albino... hij vindt dat de keuze van het marmer zeer
" goed is en dat de afwerking fijn en nauwkeurig is. Het albast van
" het tegen-altaar is prachtig. De vlakken van de zijpanelen en

" vooral van het tabernakel zijn een meesterwerk van de natuur en
" van de kunst... Wij moeten hen die ons dit altaar schonken, zeer
" dankbaar zijn.

" In huis gaat alles goed. Don Bosco is deze morgen naar
" Milaan vertrokken. Groet de goede heren Vitelleschi...

"
"

D. Savio Angelo.

Don Bosco ging dus naar Milaan en D. Rua tekent in de kroniek aan:
"Op 25 november ging hij naar Milaan en bleef er drie dagen. Hij ontving
er aanhoudend bezoekers die om troost kwamen, raad, verkwikking en gene-
zing van geestelijke en lichamelijke ziekten. Het overige van zijn tijd
gebruikte hij om zieken te bezoeken die bedlegerig waren en naar hem ge-
vraagd hadden. Bij allen wekte hij de godsvrucht op tot de allerheilig-
ste Maagd, de Hulp der Christenen."

Over de kerk en Don Bosco schreef ook D. Francesca op 30 november
aan de ridder.

" Dierbare heer Ridder,
"

" ... Het derde altaar zal misschien nog voor uw terugkeer ge-
" plaatst zijn. Over het huis kan ik u goed nieuws geven: we maken
" het allen redelijk goed, hier of daar een verkoudheid en meer
" niet... Wij hebben de H. Cecilia zeer stil gevierd; veel muziek in
" de kerk en er buiten, doch geen toneel.

" Don Bosco is zoals gewoonlijk buiten Turijn; hij is op weg
" naar Milaan. Het schijnt dat daar grote dingen op touw gezet wor-
" den, want hij is er op korte tijd al twee keren geweest. Hoewel
" wij hem missen, werkt men toch zeer veel voor de Heer...

"
"

Pr. Francesca G.B.

Nauwelijks terug uit Milaan of de eerbiedwaardige dacht eraan naar
Cumiana te gaan om de feestdag te vieren van ridder Zaverio Collegno op
3 december. Hij zou er de H. Mis lezen in het landhuis op 3 december en
preken over de apostel van Indië. Men verlangde naar zijn komst, als
naar die van de dierbaarste der vrienden. Met een kort schrijven kondig-
de hij zijn komst aan.

" Dierbare heer Ridder,
"

" Maandag 3 vertrek ik op de middag, si Dominus dederit, naar
" Cumiana. Als de gewone 'omnibus' er is, dan heb ik niets nodig;
" als hij er niet is, dan vraag ik u een kleine koets. Ik zou ook

" wel te voet gaan, doch ik zou graag wat tijd willen winnen.
" Alle zegen voor u en heel het gezin en geloof mij in de
" Heer
" van U, dierbare,
" de zeer verplichte dienaar
" Turijn, 30 november 1867. Pr. Gio. Bosco.

Alles wat Don Bosco deed werd aan de vrienden van Rome bekendge-
maakt. Op 3 december schreef D. Francesca aan ridder Oreglia:

"Don Bosco is niet thuis. Hij ging St.-Franciscus Xaverius vie-
ren met ridder Collegno te Cumiana... Een paar dagen geleden heeft D.
Rua de onkosten berekend van het verlopen jaar. Door de handen alleen
van de prefect passeerden er 200.000 l. zonder te rekenen wat u en Don
Bosco verteerd hebben.

Markiezin Villarios vraagt mij wat Don Bosco zegt over de tegen-
woordige toestand en ik kan haar enigszins voldoening geven. Ik hoorde
hem een van deze avonden zeggen dat Rome een vreselijke crisis zal door-
maken en dat zij die dromen over een dichtbije, volmaakte rust, zich
vergissen.

Don Bosco had dit in privé gezegd, omdat sommigen beweerden dat
de Romeinse kwestie nu gedaan was en de Italiaanse begon en dat Frank-
rijk aan de regering van Firenze voldoening zou gevraagd hebben voor de
schending van de conventie van 15 september.

Op 4 december ging Don Bosco naar het Oratorio terug. De binnen-
werken van de kerk waren goed gevorderd, doch er werden hem veel reke-
ningen voorgelegd vanwege de aannemer en de leveranciers; en de eerbied-
waardige verklaarde aan de ridder zijn nood en vroeg hem dat hij zijn
terugkeer zou verhaasten:

" Dierbare heer Ridder,
"
" Ik meen dat u nieuws gehad hebt over het altaar en de ver-
" zendingskosten. Iedereen vindt het een juweel. Toen ridder Gusso-
" ne het bekeek, was hij ademloos van afgunst; hij zag in dat zijn
" werken verbleekten in vergelijking hiermee.
" Zodra ik weet dat graaf en gravin Bentivoglio brieven kun-
" nen ontvangen, zal ik het als een plicht aanzien hen te schrijven.
" Zo u ze intussen kunt zien, groet ze en bedank ze mijnentwege.
" Machinist Gavutti heeft zich bezeerd en is in het Orato-
" rio: de corrector ging naar huis voor zaken. Gallo weet niet waar-
" aan hij eerst moet beginnen. Dus, zodra u kunt, kom terug. Tracht
" geen hatelijk aandeel te hebben in de zaak Calderari: beperk u tot
" raadgeven. Verzamel veel geld en kom dan terug, want wij weten
" niet waar wij het moeten halen.
" Het is waar dat de Madonna altijd helpt, maar op het einde

" van het jaar komen al de schuldeisers af, en we staan al twee
" maanden in het krijt bij de bakker.
" Lees en breng dit briefje aan die heer graaf die al gif-
" ten aan het huis geschonken heeft en er nog wil doen.
" Duizend groeten en duizend zegeningen aan alle gewone
" vrienden.
" God zegene ons allen. Amen.
" Zeer genegen,
" Pr. Bosco.
" 4 december 1867.

de anderen doorgaf. Hij was gewoon te zeggen: - "Wie bij Don Bosco blijft is zot of staat op het punt dit te worden!" - Hij zinspeelde op D. Fusero die inderdaad zinneloos geworden was, maar niet uit religieus fanatisme. Hij vergat dat D. Giovanni Bonetti en D. Giacomo Costamagna, die ook zijn parochianen waren en bij Don Bosco bleven niet onevenwichtig waren, zoals de feiten het schitterend bewezen.

Nochtans beoordeelde hij Don Bosco gunstiger, toen Mgr. Rota, bisschop van Gustalla die tot een verplicht verblijf veroordeeld was naar Turijn gekomen was. Toen hij hoorde over de goedheid waarmee de bisschop in het Oratorio ontvangen werd, terwijl dat op andere plaatsen niet het geval geweest was, uit vrees voor moeilijkheden met de regering, riep hij onmiddellijk uit: - "Hij is waarlijk een edelmoedige man, die het goede om het goede doet! Hij heeft geen bijbedoelingen, ziet niet om naar de gevaren, waaraan hij zich daardoor kan blootstellen, hij vreest niets en frank en rustig doet hij zijn plicht! Don Bosco is niet zoals men hem mij heeft willen afschilderen..."

Hij nam zich voor na te gaan wat Don Bosco deed. Zijn onderzoek duurde lang en onbevooroordeeld; nochtans kon hij niet begrijpen waarom Don Bosco de clerici die hem wilden helpen, bij zich hield; en het scheen hem toe dat de schikkingen van Monseigneur nodig waren.

Ook theoloog Abrate, vroom en heel geleerd pastoor van None, kon het moeilijk begrijpen. In die kwestie had hij nooit toegegeven en had grote vooroordelen tegen het Oratorio. Hij had hemel en aarde bewogen om clericus Paolo Albera, zijn parochiaan, naar het seminarie te doen gaan; en toen deze leraar was in het college van Mirabello en voor de heilige wijdingen stond, deed hij al wat hij kon om zijn doel te bereiken.

Toen D. Cagliero met de muzikanten van het Oratorio naar None was gegaan voor een plechtigheid in de parochie en met theol. Abrate een onderhoud had, bemerkte hij al dat het niet enkel om het seminarie ging, maar dat de goede pastoor erg verkeerde gedachten had over Don Bosco, zijn bedoelingen en zijn instituut. En inderdaad na de vespers begon hij met hem een discussie over de vrome sociëteit die wel drie uren duurde. D. Cagliero beantwoordde de opwerpingen met die gevatheid die hem eigen was. "D. Abrate luisterde, weerlegde en besloot eindelijk: per slot van rekening is het seminarie toch voor de clerici en daar moeten ze hun onderwijs krijgen; waarom houdt Don Bosco ze dan in het Oratorio? Ik wil mijn clericus Albera voor mij en niet voor Don Bosco." - D. Cagliero liet hem opmerken dat die clericus in het Oratorio diende te blijven, ten minste om de tien jongens, die door hem gezonden waren, te onderwijzen en dat Don Bosco voor die enkele die in het Oratorio bleven, er heel vele naar alle bisdommen van Piëmont zond. Op deze en op veel andere redenen die D. Cagliero inbracht, antwoordde D. Abrate niet meer en vergezelde hem met de muzikanten naar het station, waar hij hem als een loyale man zei:

- "Uw redenen slaan in, ik zal erover nadenken."

Maar hij had gerekend op D. Albera eens dat hij priester was. Hij wist hoe deugdzaam, talentvol en verstandig hij was en wellicht zou hij hem graag gehad hebben als coadjutor. Daardoor kon hij zich bij de gedachte dat hij hem moest missen, niet neerleggen; en op zekere keer ging hij er zijn beklag over maken bij de vicaris-generaal, dat Don Bosco jongens bij zich wilde houden die zijn parochianen waren, en hij sprak ook over het bepaald geval van clericus Albera. De vicaris luisterde rustig en toen hij uitgepraat was, vroeg hij hem in alle kalmte:

- "Zeg mij eens, wie heeft Albera in zijn colleges onderhouden?"

- "Don Bosco", antwoordde de pastoor.

- "Welnu", ging de vicaris in alle eenvoud verder, "indien Don Bosco hooi aan de geit heeft gegeven, dan heeft hij ook recht op de melk."

De pastoor was niet voldaan en stond verbluft bij dit onverwachte antwoord; hij bracht de eerbiedwaardige een bezoek en stelde alles in het werk om hem te overtuigen van de noodzaak en van de plicht aan zijn verlangen te voldoen. Don Bosco liet hem spreken zolang het hem beliefte en deed hem dan begrijpen dat de vicaris Mgr. Zappata de nagel op de kop geslagen had!

- "Maar het zijn mijn parochianen!" riep D. Abrate uit.

- "Uw parochianen! Maar indien ik in mijn huis niet had aanvaard die nu leraren zijn bij mij, indien ik ze bij hen thuis gelaten had, omdat ze mijn parochianen niet waren, dan zouden zij geen leraren geworden zijn van zoveel andere leerlingen, waarvan er velen afkomstig zijn van uw parochie."

De pastoor was een man met talenten en kon redeneren:

- "Welnu", antwoordde hij glimlachend, "dit is een argument dat mij voldoening geeft. Basta. U en D. Cagliero hebben mij overtuigd en ik zal mijn andere collega's ervan overtuigen dat zij Don Bosco in zijn ondernemingen moeten steunen en hem niet mogen tegenwerken."

Vanaf dat ogenblik liet hij D. Albera rustig bij Don Bosco; en te Caramagna zei hij tot D. Appendino: - "We zijn verslagen! Don Bosco heeft gelijk; wij moeten ons overgeven" en hij vertelde wat er gebeurd was bij de vicaris en bij Don Bosco en van die dag af werden de twee pastoors enthousiast voor Don Bosco.

Iemand, die verstomd was over die verandering, sprak erover met de eerbiedwaardige.

- "Laten wij de Heer danken", zei Don Bosco, "want vroeger was het ons nadelig ze tegen ons te hebben."

Met voorspiegelingen en beloften gebruikte de aartsbisschop alle middelen om D. Albera bij zich te krijgen; maar deze was vast besloten bij Don

Bosco te blijven en de bisschop liet hem verstaan dat hij hem niet tot de wijdingen zou toelaten.

Don Bosco ging persoonlijk de zaak met Mgr. Riccardi bespreken. De clericus Albera had de driejaarlijkse geloften gedaan en toch wilde de bisschop niet aannemen dat hij op die wijze aan de rechtstreekse diocesane jurisdictie onttrokken was. Na lang met Monseigneur gesproken te hebben hoopte hij enigszins dat de moeilijkheden uit de weg geruimd waren en belastte D. Cagliero de zaak verder af te handelen.

Ziehier hoe Mgr. Cagliero het resultaat van zijn bezoek vertelt in het proces voor de zalig- en heiligverklaring van de dienaar Gods.

"Hoewel onze aartsbisschop onze congregatie niet gunstig gezind was, werd hij nochtans door ons altijd gaarne gezien; vooral voor mij had hij een zekere inschikkelijkheid die mij vertrouwen inboezemde. Toen ik in december 1867 op audiëntie ging om hem in naam van Don Bosco de wijding van onze clericus Albera Paolo aan te bevelen, waarover eerder al met Don Bosco overeengekomen was, werd ik gewaar dat Monseigneur een heel andere mening had en dat hij de clerici in het seminarie en niet in Valdocco wilde; en toen hij mij zei dat Don Bosco zich aan de gehoorzaamheid van zijn overste wilde onttrekken, antwoordde ik:

- "Monseigneur, Don Bosco heeft ons tot nu toe altijd geleerd onze oversten te beminnen en eraan te gehoorzamen."

- "Maar als dat zo is, waarom zendt hij zijn clerici niet naar het seminarie?"

- "De redenen zijn veelvuldig, Monseigneur. In het algemeen zijn onze clerici arm en kunnen het kostgeld in het seminarie niet betalen; en daarbij verlangen ze bij Don Bosco te blijven en maken deel uit van zijn salesiaanse congregatie."

- "Welke congregatie? Ik ken er geen. Ik weet alleen dat men moet gehoorzamen."

- "Maar, Excellentie, de H. Stoel heeft de regels of constituties van onze vrome sociëteit al geprezen en aanbevolen en bijgevolg handelt Don Bosco slechts in gelijkvormigheid met de decreten van de H. Stoel."

- "Maar daar weet ik niets van."

- "Nochtans, Monseigneur, in uw curie ligt sinds 1864 een kopie van dit decreet."

- "Maar wat staat mij dan te doen?"

- "Monseigneur heeft niets anders te doen dan na te gaan of Don Bosco goed doet of kwaad doet; zo hij goed doet, keur het goede dat hij doet, goed. Zo hij kwaad doet, dan heeft Uwe Excellentie het volle recht het hem te beletten."

- "Maar ik wil mijn clerici in het seminarie."

- "Monseigneur, zeg dan liever dat u de sluiting en de vernieling wil van het Oratorio: zonder clerici, leraren en assistenten kan Don Bosco aan zijn zeshonderd en meer interne jongens en duizenden externen geen leiding geven."

- "Dat hij het doet met clerici van andere bisdommen."

- "Monseigneur, als de andere bisschoppen zien dat Uwe Excellentie uw clerici terugtrekt, dan zullen zij ook om dezelfde redenen de hunne terugtrekken en bijgevolg zal Don Bosco met zijn Oratorio's verdwijnen."

Nu sloeg Monseigneur de handen om het hoofd en zei:

- "Maar wat moet ik dan doen?"

- Ik antwoordde: "Don Bosco en zijn werk steunen en alle goede mensen zullen u goedkeuren en de zonen van Don Bosco zullen u eeuwig dankbaar zijn."

Tot hier Mgr. Cagliero. Toch werd D. Albera slechts het jaar daarop gewijd.

Halverwege deze samenspraak had de aartsbisschop D. Cagliero bij de haren gepakt en gezegd:

- "Ah, gij komt mij de les lezen!"

- "O neen, Excellentie, excuseer", antwoordde D. Cagliero, "ik kom mijn overste de les niet lezen; maar als ik Don Bosco hoor tegen spreken of onze vrome sociëteit miskennen, dan kan ik mij niet beheersen zoals het hoort."

Het onderhoud had bijna drie kwartier geduurd.

Toen Don Bosco het resultaat van het onderhoud hoorde, beperkte hij er zich toe erop te wijzen dat de aartsbisschop een te goed hart had om hem tegen te werken. Meestal had hij niet de gewoonte om in der haast te handelen en hij gaf zelfs gemakkelijk toe; en hij hield niet van hatelijke maatregelen, die hem aangeraden werden onder voorwendsel en in naam van het welzijn van het bisdom. Vandaar zijn aanhoudend aarzelen en toegeven, zijn hard optreden tegenover de clerici van het Oratorio.

te bestrijden, doch tevergeefs. Er werd toen verteld dat sommige wijnboeren van de omtrek de belofte gedaan hadden een deel van de druivenoogst voor de werken van de kerk toegewijd aan Maria, Hulp der Christenen, te Turijn te schenken, en dat zij op bijzondere wijze gezegend werden met een grote oogst. De Morinesen die ook hoop hadden op een betere opbrengst en tevens wilden meewerken aan een godsdienstig werk, beloofden het tiende deel van hun oogst tot dat doel te offeren. Onmiddellijk liet de H. Maagd haar bescherming voelen. Ze hadden overvloed aan vruchten zoals vroeger in de beste tijden en waren nu heel gelukkig dat zij stipt hun belofte konden uitvoeren. Ze verlangden nochtans hun giften persoonlijk aan Don Bosco te schenken. En D. Pestarino had de gelegenheid Don Bosco uit te nodigen om het prachtige gebouw met drie verdiepingen en de kapel ernaast te laten inzegenen.

Don Bosco nam gaarne de uitnodiging aan, maar alvorens Acquit te verlaten schreef hij verscheidene brieven; onder meer een aan ridder Oreglia. Hierin staat te lezen dat hij, in de gegeven omstandigheden, d.i. op het einde van 1867, alle vrees uit het hart van de weldoeners mocht bannen, daar Rome ongedeerd zou blijven. Het bleek duidelijk dat een nieuwe aanval zou gedaan worden op het nog overgebleven grondgebied van de Heilige Stoel.

Te Orvieto waren publieke lijsten geopend voor inschrijvingen van vrijwilligers met een soldij van twee lires per dag. Talrijke afdelingen waren samengetrokken op verscheidene plaatsen van de grens. Bij Sora lagen 3.000 uiteengeslagen Garibaldisten. Van tijd tot tijd drongen ze binnen in aanpalende dorpen waar de troepen weg waren, haalden de pauselijke vlag naar beneden en trokken zich terug nadat zij zich op gemene wijze gedragen hadden. In de gemeente Cervara namen zij drie personen gevangen, voerden ze naar de bergen en eisten een losgeld van 8.000 goudstukken; ook werden er gewerschoten gelost tegen gendarmen.

Op 2 december werd de Franse vlag op Castel S. Angelo weggenomen. Van de twee keizerlijke divisies, was er een die 9.500 soldaten telde, naar Frankrijk teruggekeerd; de andere had zich samengetrokken in de provincie en de stad Civitavecchia.

Rome en de overblijvende provincies Viterbo, Frosinose en Velletri waren uitsluitend door pauselijke troepen bezet. Intussen zond Napoleon een brief aan alle Europese mogendheden, aan de kleine en de grote, ook aan de protestantse en schismatieke, en nodigde ze uit op een congres dat de Romeinse kwestie zou regelen. En de sektaire dagbladen van Italië, de verklaringen van de opstandige comités, de afgevaardigden van de op 5 december heropende Kamers hitsten het volk op met razende scheldnamen en laster tegen de paus en zijn regering; zij hielden hun onderneming op en verkondigden dat het hun recht was in het pauselijke grondgebied binnen te trekken en Rome te belegeren. Uit dat alles kon men besluiten dat een nieuwe strijd zou losbreken.

Don Bosco dateerde zijn brief te Turijn, om aan te tonen waar hij een antwoord verwachtte.

" Dierbare heer Ridder,
"
" Ik zend u de brief van ridder Pazzini van Bra, afdelings-
" hoofd van Financiën; hij schrijft aan zijn vrouw in verband met de
" boerderij. Volgens zijn vrouw mij zegt is die berekening onjuist,
" wellicht zou ze tot 35 fr. gaan. Zij verwachten binnenkort een
" antwoord zo het bevestigend is, of liever, ga via Firenze bij
" uw terugkeer.
" Breng deze brief bij Mgr. Berardi: hier spreek ik hem
" alleen over de gezondheid. Wees gerust; als ik naar Rome ga, zal
" ik er voldoende reden toe hebben. Zeg aan hen die voor de stad
" vreest, dat hij ongelijk heeft. Zeg aan allen klaar en duidelijk
" dat er niets te vrezen valt, maar dat men moet bidden.
" De deken van Castelnuovo d'Asti beval zich aan Maria, Hulp
" der Christenen aan met de gewone belofte. Hij genas plots van een
" erge en totale doofheid; hetzelfde zei mij een dame van Saviglia-
" no. Ze gaven beiden een mooie gift.
" Wij doen hier wat we kunnen. De muizen kunnen niet schert-
" sen onder de klauwen van de kat.
" Ik heb al geschreven aan enige van de aangeduide perso-
" nen, aan de andere schrijf ik nog. Zeg mij wanneer u uit Rome
" vertrekt. U zult binnenkort nog andere brieven krijgen.
" Duizend groeten aan de gewone vrienden en weldoeners.
" Wat de prinses Odeschalchi betreft, ik meen dat zij u al
" vierhonderd goudstukken gegeven heeft en honderd aan mij toen ik
" te Rome was. Als u deze laatste voor de kosten van het altaar
" rekent dat bijna af is, dan zouden er nog 500 goudstukken over-
" blijven.
" "In nomine Domini, Amen."
" Uw zeer genegen vriend
" Turijn, 9 december 1867. Pr. Gio. Bosco.

Don Bosco kwam 's maandags 9 december op de heuvel van Mornese aan. Hij werd er met feestelijk klokkengelui ontvangen door de pastoor, door D. Pestarino, de gemeenteraad en de hele bevolking, die zich zijn bezoek van 1864 nog herinnerde. De schoolmeester, Ettore Ponassi, begroette hem bij zijn eerste stap op de gemeente met de voorlezing van twee sonnetten.

Tijdens de drie dagen die hij te Mornese doorbracht, heerste er ware vreugde en openbaar gejubel. Don Bosco was werkelijk ontroerd door de bereidwilligheid en onbaatzuchtigheid waarmee de giften gedaan werden en de christelijke gevoelens die ermee gepaard gingen.

De 10de was er een grote bijeenkomst onder de portieken van het college; de dienaar Gods was vergezeld van D. Pestarino bij wie hij lo-

geerde en werd met groot gejuich onthaald; en eer hem de beloofde tien-
den ter hand werden gesteld door de jongetjes en de meisjes, die op de
eerste rang stonden, gaf een gezagvol persoon van de gemeente in naam
van allen en met klare stem uitleg over alles wat er gebeurde.

"Wij", zei hij, "zijn de schuldenaars van de Onbevleete, Hulp der Chris-
tenen, voor grote dingen. Verleden jaar moesten er hier velen optrekken
voor de oorlog; allen stelden zich onder de bescherming van Maria, Hulp
der Christenen, de meesten hingen een medaille om de hals, vertrokken
vol moed en moesten de grootste gevaren trotseren; doch niemand werd het
slachtoffer van deze gesel des Heren. Daarenboven, in alle dorpen rondom
ons hield de cholera lelijk huis; men leed er onder hagelslag, en droog-
te en wij bleven van dat alles gespaard. De oogst van onze buren was on-
beduidend en wij werden gezegend met een overvloed, die men sinds twin-
tig jaar niet meer gezien had. Om deze redenen zijn wij verheugd dat wij
onze onuitwisbare dankbaarheid kunnen betuigen aan de grote Beschermster
van het mensdom.

Ik meen de trouwe tolk van mijn medeburgers te zijn, als ik ver-
zeker dat wat wij nu gedaan hebben, wij in de toekomst nog zullen doen,
overtuigd dat wij op die wijze ons de hemelse zegen nog waardiger ma-
ken."

Don Bosco dankte in naam van de Madonna, zegende de edelmoedig-
heid van hun hart en beloofde hun zijn gebeden. En D. Pestarino zorgde
ervoor dat alle giften in natura 's anderendaags bij opbod verkocht
werden.

Tijdens die dagen was de dienaar Gods altijd bezig. Hij las de
communiemis, preekte in de parochiekerk, hoorde biecht, bezocht de zie-
ken, hield conferentie voor de Dochters van de Onbevleete, gaf veel au-
diënties aan wie hem om raad vroeg, deelde prentjes van de H. Francis-
cus van Sales uit met de woorden: "Aan onze liefdadige schenkers, Pr.
Gio. Bosco"; hij ging naar Lerma bij pastoor Olivieri, had 's avonds
lange samenspraken met D. Pestarino over verscheidene plannen en schreef
brieven. Een ervan was gericht aan de seminarist Luigi Vacaneo, zijn
oud-leerling.

" Dierbare Vacaneo,

"

" Ik heb je brief ontvangen en het heeft mij veel genoe-
" gen gedaan dat je mij geschreven hebt. Ik zal niet vergeten je
" aan de Heer aan te bevelen in de H.Mis; bid ook voor mij.

" God wil niet dat wij nu onder hetzelfde dak verblij-
" ven; wie weet of het later niet zal gebeuren. Alles tot zijn
" meerdere glorie.

" Ik beveel je drie dingen aan: aandacht voor de morgenme-
" ditatie, omgang met godvruchtige makkers, matigheid in eten.

" God zegene je en al mijn jongens van het Oratorio die bij
" je zijn. Groet ze mij nentwege, bid ook voor mij die van ganser
" harte ben,

"

" Turijn, 11 december 1867.

je zeer genegen in J.C.
Pr. Gio. Bosco.

Don Bosco zegende ook met een zekere plechtigheid het collegegebouw in. Notaris Antonio Traverso had enige van zijn gedichten die hij had laten drukken, aan Don Bosco voorgelezen op het einde van een maaltijd in een grote zaal van dit nieuwe gebouw. (1) D. Pestarino had ter ere van zijn gast de autoriteiten, de pastoors en de priesters van de omtrek vriendelijk uitgenodigd. Zij hadden dat gaarne aanvaard om te genieten van de vriendelijke, aangename en leerrijke woorden van Don Bosco. En zijn woorden waren zo goed gekozen en zijn opvattingen zo juist dat zijn besluiten door iedereen werden aanvaard.

En op een van de eetmalen ter ere van Don Bosco te Mornese werd verteld dat er te Ovada een meisje was dat beweerde dat de Madonna aan haar verschenen was. Dat nieuws had veel ophef gemaakt vooral omwille van de omstandigheden die ermee samengingen. Onder de genodigden waren er die de verschijning loochenden en andere die ze beschouwden als hallucinatie of bedrog. En enkelen meenden dat ze echt was en zij noemden La Salette, Lourdes, enz. Zij die het niet geloofden, zeiden dat de Franssen te goedgelovig waren en te geestdriftig. Don Bosco zweeg. De discussie was zo hoog opgelopen dat er haast niemand nog at. Na enige tijd was het iemand opgevallen dat Don Bosco zweeg en hij vroeg hem wat hij erover dacht.

"Ja, ja", antwoordden ze allen, "Don Bosco is de enige die de kwestie kan oplossen."

Don Bosco trachtte zich daaraan te onttrekken; doch tenslotte antwoordde hij: - "Maar wat wilt ge dat ik zeg? Indien de Franssen te goedgelovig zijn, dan zijn de Italianen misschien te ongelovig!"

Allen zwegen. In werkelijkheid, vele jaren later kon men nog niet zeggen of het een bovennatuurlijk feit gold of niet; aan de ene kant was er de boosheid van hen die alles tot elke prijs, wilden loochenen; aan een andere kant schenen sommige omstandigheden werkelijk wonderbaar te zijn. Zo vertelde P. Leoncini van de Scuole Pie; hij was getuige van wat te Ovada gebeurd was en had via een medebroeder van hem de woorden die door Don Bosco te Mornese gezegd waren, vernomen; hij vond ze prachtig.

Ten laatste zegende Don Bosco, bijgestaan door de clerus de kapel van het college in en wijdde ze toe aan O.-L.-Vrouw van Smarten, waarvan boven het altaar een zeer mooi schilderij hing; hij las er ook de H.Mis. Onder de portieken naast de deur van de kapel was er een steen waarop men las:

"In het jaar 1867 op 13 december - met plechtige ritus - werd dit kerkje gewijd - en - priester Johannes Bosco - buitengewoon voorbeeld van naastenliefde en ijver - offerde er voor het eerst - de Onbevleete Hostie - en smeekte over het nieuwe college - en over de bevolking van Mornese - de zegen van God af."

Daarna vertrok hij naar Turijn en D. Francesca schreef op 15 december aan de ridder:

"... Don Bosco is zeer vermoeid uit Mornese teruggekomen, waar er feesten en geld waren voor de kerk. Hij is lichtjes ongesteld en wij hopen dat hij weldra zal hersteld zijn. En dat miljoen dingen die u ons over Rome te vertellen hebt, wanneer zal dat gebeuren? Vreest u geen te grote indigestie? Zeg ons een beetje per keer erover; het is beter voor u en aangener voor ons. Moge het kind Jezus wiens feest u te Rome zult vieren, in uw hart geboren worden met overvloed van genade, wat ik u van harte toewens.

Maar de geweldige geestdrift die Don Bosco te Mornese verwekt had, had de zenuwen geprikkeld van een kleine landheer; ten gevolge van zijn ijver liepen er praatjes over superstitie en bedrog, over geldklopperij, en over klerikale kuiperijen om de bevolking op te winden. En er was ook een valse beschuldiging aangekomen bij de politieke autoriteit; en ten gevolge, daarvan beval de onderprefect van Novi Ligure twee maanden later aan de kantonrechter van Castelletto d'Orba een onderzoek in te stellen. Op grond van de instructies uit Novi, schreef de kantonrechter een brief aan de burgemeester van Mornese:

" Castelletto d'Orba, 8 februari 1868.
"
" Gelieve zo goed te zijn ervoor te zorgen dat de gemeente-
" raad een rapport opmake over al wat er verteld wordt over de heer
" Bosco Giovanni, oud 46 jaar, woonachtig te Turijn en die op 9
" en 10 december 11. zich te Mornese bevond en in de parochiekerk
" heeft gepreekt. Wil ons meedelen: wat hij er gezegd heeft, over
" welk onderwerp het ging, of hij aan de bevolking die hem beluis-
" terde te verstaan heeft gegeven dat hij ze beschermd heeft tegen
" de hagel en tegen de cholera en dat hij alle genaden die zij ook
" maar verlangden, van Christus zou bekomen hebben; en of hij, als
" zij geen geld hadden om hem te belonen, bij al de inwoners Mazza-
" rello Vincenzo en Rocchetto Gastaldo zou gezonden hebben, die zich
" tot dat werk leenden om de giften in natura in te zamelen en ze
" bij opbod zouden verkocht hebben, wat 4.000 l. zou opgebracht heb-
" ben.
" Wil ons meedelen of dat alles waar is en werkelijk gebeurd
" en in welke omstandigheden; welke de morele hoedanigheden en de
" precieze hoedanigheden van genoemde Mazzarello Vincenzo en Gastal-
" do zijn, en in hoever men aan hun gezegden geloof kan hechten. Ge-
" lieve erbij te voegen, bij wie de bovenvermelde Don Bosco gelo-
" geerd heeft en met welk doel hij naar Mornese gegaan is, en alles
" wat er nog te zeggen valt over dit geval. In afwachting
" De kantonrechter van het arrondissement
" Raffaghelli.

De burgemeester zond volgend antwoord:

" Gemeente Mornese

"

" De gemeenteraad van Mornese in vergadering met de onder-
" getekenden op verzoek van de heer kantonrechter van Castelletto
" d'Orba verklaart:

" Dat de eerw. Don Bosco Giovanni tijdens zijn laatste bezoek
" aan Mornese op 9 en 10 december jl. de sympathie en de bewonde-
" ring oogstte die alle weldoende personen te beurt valt; die daar-
" bij in de maatschappij nog bekend zijn voor hun liefde voor de ar-
" men en de wezen; het was ook niet de eerste keer dat hij naar Mor-
" nese kwam, maar hij was er vroeger reeds geweest, d.i. in 1864.

" Het is niet waar dat dezelfde Don Giovanni Bosco in zijn
" preek gezegd heeft dat hij deze bevolking van de cholera en de ha-
" gel gered had en dat hij om het even welke genade van Christus
" voor hen zou bekomen hebben; en het is ook onwaar dat hij zou ge-
" zegd hebben dat, zo deze bewoners geen geld zouden hebben om hem
" te belonen, hij Mazzarello Vincenzo en Gastaldo Giovanni zoon
" van Rocco, naar hen zou gestuurd hebben om giften in natura in
" te zamelen. Het is waar dat vele inwoners hun kinderen met
" geld en giften in natura gezonden hebben, maar totaal spontaan,
" uit vrije wil en zonder ertoe aangespoord te zijn door de pre-
" ken van Don Bosco of door anderen. Het is ook waar dat dezelfde
" Don Bosco, om voordeel te hebben uit de giften in natura, voorge-
" steld heeft ze bij opbod te laten verkopen, liever dan ze mee te
" doen; zo zou hij de vervoerkosten vermijden en de opbrengst ervan
" kunnen gebruiken voor zijn liefdewerk. Het is goed te doen opmer-
" ken dat al deze giften bestonden uit boterbrood, druiven, appels
" en andere vruchten en enkele flessen; de giften in geld beliepen
" ongeveer 500 lires, vrucht van de liefdadigheid van deze mensen,
" die weten dat ze gebruikt worden ten voordele van de wezen of van
" arme jongens uit deze streek door Don Bosco opgenomen en voor een
" in opbouw zijnde kerk. Uit dit alles kunt u besluiten dat de in-
" zameling van 4.000 lires geen verzinsel is.

" Dat Mazzarello Vincenzo en Gastaldo beste en verdienstelijke
" personen zijn, het grootste vertrouwen waardig zijn en zich
" slechts ter beschikking hebben gesteld voor de verkoop bij opbod.

" Dat Don Bosco zelf gelogeed heeft bij D. Pestarino Domeni-
" co en dat zijn bezoek te Mornese bedoeld was om het nieuwe huis
" in opbouw te komen bezoeken, dat gebouwd werd door bovengenoemde
" Pr. Pestarino ten voordele en tot huisvesting van de jeugd.

" Dat eindelijk alles wat ten zijnen laste werd overgedragen,
" ten dele onwaar is en overdreven, daar de voorgelegde feiten moe-
" ten beschouwd worden volgens de gegevens van deze akte. Don Bosco
" preekte over de godsvrucht in het algemeen en speciaal over de

" verering die men aan de Maagd Maria verschuldigd is; hij sprak
" over geen aalmoezen, insinueerde ook niet dat men er zou geven en
" beloofde ook geen gunsten of andere zaken die zij van God zouden
" verkrijgen.

" De gemeenteraad verklaart dat dit de waarheid is en elk
" van de leden onderschrijft dit met overtuiging.

"
"
"
"
"

Mazzarello, burgemeester
D.Pestarino, assessor
Pestarino Giuseppe, assessor
Traverso, secretaris.

En zo eindigde het onderzoek.

H O O F D S T U K LXXXV.

Na zijn terugkeer uit Mornese bleef Don Bosco enkele dagen in het Oratorio en vertrok opnieuw voor een reis naar Modena. Gravin Amalia Fulcini Giacobazzi schreef hem uit Wenen op 19 december 1867.

"Zoals ik uit uw kostbare brief kan afleiden, zal ik weer ontgoocheld worden en geen bezoek van u ontvangen bij uw doorreis te Modena. Het is een waar offer dat ik de Heer opdraag telkens als dat voorvalt. Ik hoop nochtans bij mijn terugkeer naar Italië in de lente, de gunst te bekomen met u persoonlijk kennis te kunnen maken. Ik ben heel blij geweest met het prentje dat u mij geschonken hebt..."

Don Bosco ging verscheidene keren naar Modena. Op zekere dag dat hij een onderhoud had over zaken van zijn vrome sociëteit met de aartsbisschop Monseigneur Emilio Francesco Cugini, beklaagde de aartsbisschop zich over het gebrek aan roepingen in het bisdom en aan middelen om ze te bevorderen.

- "Nochtans, Monseigneur, zou er een middel zijn om dat te verhelpen."

- "En welk dan"? antwoordde de bisschop: "ik heb er over nagedacht om dit probleem op te lossen, doch ik zie er geen rechte kant aan."

- "De pastoors van de verplichting ontslaan op de afgeschafte feestdagen mis te lezen voor de gelovigen, ze te laten lezen voor de intentie van de bisschop en het honorarium ervan aan de kerkelijke roepingen schenken. Het is al lange tijd dat ik daaraan denk, doch ik ben nooit in de gelegenheid geweest om het te uiten."

- "Maar men kan de pastoors niet ontslaan van de verplichting de H.Mis te lezen voor het volk."

- "Waarom niet?"

- "Maar het is een zware gewetensplicht!"

- "Maar daar is ook een oplossing voor. Wie de wet gemaakt heeft kan de wet afschaffen. Schrijf naar Rome, leg uw nood uit, vraag het indult dat deze verplichting verandert en Rome zal iets antwoorden. Wat u vraagt is niet iets waarover de kerk geen macht heeft."

- "En zo ik een negatief antwoord krijg?"

- "Tentare non nocet". Probeert het."

De aartsbisschop stond verstomd over dit plan waaraan hij nooit

gedacht had; eerst twijfelde hij, maar dan schreef hij toch en kreeg een gunstig antwoord.

Deze verandering van doel van de parochiale missen op de afgeschafte feestdagen zette nog andere bisschoppen aan hetzelfde te vragen en weldra werd het algemeen.

Don Bosco schreef opnieuw aan de ridder, die nog altijd te Rome was.

" Dierbare heer Ridder,

"

" Na wat gesukkel met de gezondheid en de bezigheden, zet
" ik mij weer aan het werk en begin met u een brief te schrijven
" volgens het gewone plan. Eerst en vooral moet ik u zeggen dat
" wij waarlijk in het nauw zitten; ondermeer moet het brood voor
" de laatste twee maanden betaald worden en de rekeningen van ver-
" scheidene leveranciers, die materialen geleverd hebben voor de
" kerk, wachten ook op betaling. Indien gravin Calderari ons ten
" koste van een offer kon bevrijden van een rekening voor de vloer,
" die bijna af is, dan zou dat voor ons een ware verlichting zijn
" en een afdoend middel, zo geloof ik om de voortdurende speciale
" bescherming van de Heilige Maagd Maria te bekomen.

" Ik zend u de lijst van de werken die nog uit te voeren zijn
" in de kerk. Indien men "inter notos et amicos" ze onder de vele
" weldoeners kon verdelen, dan zou onze kerk kunnen opengesteld wor-
" den voor de goddelijke diensten op de eerste mei a.s. Kom, aan
" het werk.

" De heer Focardi zou wellicht een van de daar aangeduide
" dingen op zich kunnen nemen. In verband hiermee laat ik u opmer-
" ken, dat toen zijn twee zonen hier geweest zijn, ik hun elk hon-
" derd lires gegeven heb; u zou dat kunnen zeggen aan de vader of
" aan de zonen. De Poolse prinses, die P. Delorenzi heel goed kent,
" zou voorzeker ook iets doen; zij toonde zich zo bereidwillig
" voor goede werken. En wie weet of de heer Conti niet hetzelfde
" doet. En er zijn nog de families Serlupi, Cavalletti, Cappellet-
" ti, Antonelli, Sora enz. enz.

" A propos, van deze laatste zie eens na of D. Cesare waar-
" lijk ontslag moet nemen en of wij bijgevolg een concreet voorstel
" kunnen doen aan D. Turchi; ik denk wel dat hij het zou aanvaarden,
" maar alvorens een beslissing te nemen, zou hij eerst zijn ver-
" plichtingen en zijn honorarium moeten kennen.

" Ik ga de brieven schrijven aan de personen die u mij ge-
" noemd hebt, speciaal aan Moeder Galeffi, zoals u hierbij zult
" zien. Ik stel haar voor een kleine communiebank voor haar reke-
" ning te nemen.

" D. Francesia zegt mij dat een communitieit misschien van
" plan was een gift van 2.000 goudstukken te doen. Als dat zo is,
" ben ik bereid de benaming van het altaar aan hen over te laten.

" Ik zou willen dat er iets gedaan wordt dat de H.Maagd waardig is
" en u zou aan de betrokken persoon kunnen beloven dat er elke dag
" een speciale godsvruchttoefening gedaan wordt voor de Allerhoogste
" om de hemelse zegen af te roepen over die uitstekende weldoeners.
" Elke dag zal ik in de H. Mis bidden dat het goede werk gedaan
" wordt.

" Ga ook eens bij Mgr. Pacifici, secretaris van de Latijnse
" Letteren van Z.H. aan het Quirinaal; geef hem nieuws over Poliga-
" ri, die door hem aanbevolen werd; het gaat er goed mee en hij
" maakt vooruitgang in zijn ambacht. Aan dezelfde heb ik een memo-
" rie overhandigd voor Z.H. om twee ridderkruisen te bekomen en ik
" weet niet of er hoop is of niet. U zegt hem alleen maar dat u van
" ons huis bent en als hij een boodschap heeft voor Don Bosco dat u
" deze graag zult overmaken.

" Als u geld hebt, zend het ons en als uw zaken het u toela-
" ten, kom in het begin van januari terug; maar als u nog zaken kunt
" doen, blijf dan.

" Groet onze weldoeners. Heel het huis wenst u een zalig
" Kerstfeest in de Heer. Amen.

"

"

"

"

"

" P.S. Steek de brief voor Moeder presidente van Torre de'Specchi
" in een envelop.

Zeer genegen in J.C.

Pr. Bosco Gio.

Op 21 december kwam er een brief aan van de broer van de ridder gericht aan D. Francesca: "Berardi heeft een brief gehad van de loge: Frederico zal hier blijven tot na Driekoningen, hij maakt het goed; zoals gewoonlijk doet hij goede zaken; hij helpt ook de dokters, die de arme gewonde Garibaldisten verzorgen en amputaties doen; wij zijn hier gerust, maar men legt grote versterkingen aan; dat is een teken dat men nieuwe aanvallen vreest. Veel groeten aan Don Bosco en beste wensen voor u en heel uw heilig huis."

Onder de vele brieven over de gunsten van de Madonna, die voortdurend bij Don Bosco aankwamen, was er een uit Firenze van markiezin Enrichetta Nerli op datum van 17 december:

"... Hierbij 100 lires vanwege gravin Fauli uit Faenza; zij verlangt dat ze gebruikt worden voor de afwerking van de kapel van St.-Anna, in de kerk van Maria, Hulp der Christenen. U zult zich wel herinneren dat ik u verleden zomer geschreven heb om u te vragen te willen bidden en te laten bidden voor de man van die vriendin die heel gevaarlijk ziek was en die beloofd had een gift te doen voor uw kerk, indien zij zijn genezing bekwam. En zij verkreeg ze tot ieders verwondering, want het was een hopeloos geval..."

Ingaande op het verlangen van een goed meisje dat verlangde kloosterlinge te worden, zond Don Bosco haar naar Eerw. Zuster Eudossia, overste van het instituut van de Fedeli Compagne di Gesù te Turijn; hij sprak ook over de afwerking van de kerk.

" Verdienstelijke Moeder,
"
" Juffrouw Fissore Caterina draagster van dit briefje zou
" zich aan de Heer willen toewijden onder uw moederlijke leiding.
" Zij is gezond, kan een bescheiden pensioengeld betalen, en wat de
" moraliteit betreft, daarin mogen wij gerust zijn. U doet maar wat
" het meeste strekt tot Gods meerdere eer.
" Ik maak van de gelegenheid gebruik om u en al uw religieu-
" zen en leerlingen alle hemelse zegen, een goede gezondheid en een
" gelukkig leven toe te wenschen. Dankbaar noem ik mij
" van U, verdienstelijke Moeder,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Gio. Bosco.
" P.S. Om de kerk van H.M. volledig af te werken zijn er nog ver-
" scheidene zaken nodig. Zou uw klooster niet een of andere
" zaak kunnen betalen? Hierbij de lijst ervan. Heb geduld
" met mij.

Op Kerstnacht celebreerde de eerbiedwaardige naar gewoonte de drie missen; de eerste werd gezongen en er was algemene communie; de twee andere waren gelezen missen. De vorige dagen had hij een grote troost genoten. Don Pietro Racca, priester gewijd op 21 december had op de 22ste in het Oratorio de mis gecelebreerd tot grote vreugde van de leerlingen, bijzonder van deze van zijn klas. De nieuwe priesters werden na het middagmaal met muziek en voordrachten in tegenwoordigheid van Don Bosco en andere oversten onder de portieken gevierd.

De dienaar Gods had D. Racca de toelating gegeven om naar zijn streek Volvera te gaan, waar hij met grote genegenheid door zijn streekgenoten verwacht werd en waar hij echt ook al als kind gewaardeerd werd. Als hij als clericus van tijd tot tijd eens naar huis ging, was hij allervoorbeeldigst. Hij was zacht van aard, nederig, gehoorzaam en het was een genot om met hem om te gaan. Graag gaf hij er catechismusles aan de jongens; hij vertelde hun heilige voorbeelden en stichtende feiten en maakte er goede jongens van. Hij had altijd zijn rozenkrans op zak en bad hem zo dikwijls mogelijk. Hij sprak het liefst over God, de H. Maagd en de paus; en zeker ook over het Oratorio en zijn dierbare Don Bosco; hij hield heel veel van hem en als hij thuis was, dan was het alsof hij op hete kolen zat.

Deze waardige zoon van Don Bosco droeg op 25 december voor de eerste maal het H. Misoffer op in zijn dorp en de priester Nicolao Maria Lisa schreef er als volgt over: met hoeveel zorg bereidde hij zich voor en met wat een godsvrucht celebreerde hij! Allen dachten over hem zoals men over een heilige denkt en onder meer ridder Giuseppe Barale, notaris en secretaris van deze gemeente: Wat een heilige priester zal deze jonge leviet wel zijn! riep hij uit. Op die dag hield ik de preek voor hem en

ik sprak over de macht van de Madonna die vrees en twijfels deed verdwijnen toen hij nog een kind was en elk beletsel uit de weg ruimde om hem naar het priesterschap te leiden; en ik zei dat het bijgevolg zijn plicht was, zolang hij leefde, de glorie van Maria te verkondigen.

En daarvan was onze D. Pietro diep overtuigd; hij had door Haar onder meer de gunst van een goed geheugen verkregen, zoals wij al verteld hebben in het begin van zijn studies. Doch voor een andere onlangs gekregen gunst moest hij eveneens de Madonna danken. Op het einde van november hadden de oversten hem gezegd dat hij zich op de heilige wijding moest voorbereiden. Maar hij moest ook nog het vereiste examen afleggen; maar te veel vermoeid door andere studies en allerhande bezigheden had hij gezegd: - "het is onmogelijk, onmogelijk mij daartoe voor te bereiden, aangezien de tijd mij ontbreekt." - Doch de oversten drongen erop aan met goede moed een traktaat te studeren. Niettemin kwam hij tot de vaststelling dat hij niets kon onthouden. Doch de noveen begon ter ere van Maria Onbevlekt; hij wendde zich tot deze gezegende Maagd om hulp in deze kritieke omstandigheden. De hulp kwam, maar niet onmiddellijk. Met groter vurigheid nog smeekte hij zijn moeder Maria, dat zij hem toch zou helpen, en hij hernam dezelfde dag zijn studie. En zie op het ogenblik zelf ondervindt hij dat hij alles letterlijk onthoudt wat hij leest; hij kende zijn zaken zo goed dat de examinatoren er verstomd over stonden. Tevreden over de verkregen genade kon hij er niet over zwijgen; hij vertelde ze eerst in de klas zonder de naam van de bevoorrechte te noemen en op de speelplaats kon hij niet langer verzwijgen dat hijzelf de begunstigde was. Hij vertelde dit om zijn leerlingen op te wekken tot verering van Maria, hulp der Christenen en tot vertrouwen op haar macht.

Op het feest van St.-Stefaan schreef Don Bosco aan mevrouw Guenzanti. De brief werd aan D. Rua gegeven door graaf Giuseppe Caccia Dominioni.

" Turijn, 26 december 1867.
"
" Hooggeachte Mevrouw,
"
" Het jaar loopt ten einde en ik wil u de gelegenheid geven
" om Maria, Hulp der Christenen, een mooie bloemtuil aan te bieden.
" Kijk eens of u hem kunt maken. Om de kerk volledig af te werken
" zijn er nog verscheidene zaken nodig waarvan de lijst hierbij
" apart. Wie weet of u geen kennis of vriend hebt, die op zijn kos-
" ten iets zou laten uitvoeren? Ik denk dat de familie Caccia, Bram-
" billa, Stanga u kunnen helpen. In elk geval indien u mij helpt,
" zullen wij op 1 mei de nieuwe kerk consacreren voor de goddelijke
" eredienst en u zult zeker een goed tegengif bekomen tegen chole-
" ra en andere tegenspoed.
" Ik wens u, uw familie en de genoemde heren alle hemelse ze-
" gen, betuig u mijn diepste dankbaarheid en heb de eer mij te
" noemen
" van u, hooggeachte,
" de zeer verplichte dienaar
" Pr. Gio. Bosco.

Op derde kerstdag kwamen er veel wensen van weldoeners toe; er was ook een edelmoedige gift, die onze aandacht verdient.

" Turijn, 27 december 1867.
"
" Wat ik in september 11. niet heb kunnen doen, altijd om
" dezelfde financiële redenen, kan ik tot mijn troost nu vandaag,
" 27 december, doen. Door de bemiddeling van de heer Nico Michele
" zult u mijn brief krijgen met "vijfhonderd lires in bankbrief-
" jes", als gift voor de nieuwe kerk in opbouw.
" Wil, Eerwaarde, voor wie ik zo een grote achting heb, mijn
" eerbiedige groeten aanvaarden en aanzie mij steeds als
"
" uw zeer genegen dienaar en vriend
" Giuseppe Copasso.
"
" P.S. Deze gift werd door mij gedaan in overeenstemming met mijn
" gezin en staat opgetekend in ons dagboek.

Voor het kerstfeest en vooral voor dat van St.-Jan de Evangelist, had de eerbiedwaardige een brief met wensen en dank door de leerlingen laten schrijven aan graaf Vimercati. Hij ontving volgend antwoord:

" Rome, 30 december 1867.
"
" Zeereerw. en mijn zeer dierbare in J.C. Don Bosco,
"
" Ik dank u hartelijk voor het goede aandenken dat u van
" mij bewaart; ik ben nochtans gelukkig u te mogen verzekeren dat
" ik het uwe ook trouw bewaar, alsook dat van uw heilige medehel-
" pers en van uw gelukkige jongens, die de goedheid hadden mij sa-
" men met D. Francesca te schrijven. Ridder Oreglia verzekerde mij
" dat hij mijnentwege u mijn genegenheid zou betuigen en ik ver-
" zoek u ook mij te verontschuldigen daar ik niet voldoende kracht
" heb om te schrijven en de zenuwen mij veel last veroorzaken. God
" zij gezegend en gedankt omdat Hij mij op die liefdevolle wijze
" mij er aan doet denken dat mijn dood niet ver meer af is.
" Ja, Hij weze gezegend en gedankt! Groet D. Francesca en al
" zijn dierbare jongens, die ik in Jezus Christus teder bemin. De
" H. Vader maakt het zeer goed. Rome is uiterst rustig en ik hoop
" dat wij weldra veel troost zullen beleven. Iedereen hier in huis
" kust uw hand en beveelt zich aan u aan; zij verzekeren u dat ze u
" steeds gedenken met de grootste en diepste toewijding. En ik be-
" beveel u op speciale wijze mijn arme ziel aan.
" Uw zeer toegewijde ware vriend
" Gio. Vimercati.

Hij had ook de dierbare abonnees van de "Letture Cattoliche" niet vergeten. Voor de maand november had hij de volgende aflevering verzonden:

"Bezoek aan het H. Sacrament en aan de H.Maagd Maria met gebeden voor elke dag van de maand, door St.-Alfonsus Maria de "Liguori, voorafgegaan door de heldhaftige akte van liefde en door gebeden ter ere van de zeven smarten en de zeven vreugden van de aartsvader St.-Jozef." - Door de akte van heldhaftige liefde biedt de christen aan God, voor de zielen van het vagevuur, in vereniging met de verdiensten van Jezus en Maria, al zijn persoonlijke voldoeningen aan en ook deze die anderen voor hem doen, in leven, in dood en na de dood.

Voor de maand december ontvingen de abonnees het verhaal: "De familie van Simone il Massaio, of de gelatenheid in de beproeving."

En tegelijkertijd gelastte Don Bosco de "Galantuomo", de almanak voor het schrikkeljaar 1868, om in zijn naam aan de abonnees zijn nieuwjaarswens te sturen.

Wij geven er hier het voorwoord van.

" Il Galantuomo
" terug_van een lange reis aan zijn welwillende vrienden.
"
" "Deo Gratias!" En zie, het is nu de zestiende keer dat ik
" u terugzie, dat ik u mijnentwege alle zegen mag toewensen. Van-
" daag zou ik een heel bekwame pen willen hebben om alles te schrij-
" ven wat het hart mij ingeeft. Maar ik vrees terdege dat ik er niet
" in zal slagen. Ge kunt wel denken dat ik u heel wat te vertellen
" heb; want ik ben naar Rome geweest, naar het eeuwfeest van de
" Apostelen Petrus en Paulus en naar de paus! Maar, hoe is het moge-
" lijk, zal de een of de andere van mijn lezers zeggen, heb jij ook,
" o Galantuomo, zo een lange en zo een gevaarlijke reis ondernomen?
" Moest ik misschien een volgend eeuwfeest afwachten om er naartoe
" te gaan? Voorzeker zouden er dan niet zoveel van mijn vrienden
" zijn, en onze aanbiddelijke Pius IX, die er nu de bezieler van
" was, zou er ook niet meer zijn; en wie weet of ik over honderd
" jaar het geluk nog zal hebben tot u te kunnen spreken. Bijgevolg
" heb ik de raad van mijn vaders in praktijk gebracht: Profiteer
" van de tijd die je gegeven is: morgen is onzeker; maak gebruik van
" de dag van vandaag. Met de goede begeleiding van vrienden op zak
" en met zoveel mooie gedachten in de geest, vertrok ik half juni
" naar Rome. Ja, velen probeerden mij dit af te raden onder voorwend-
" sel van leeftijd, cholera, rovers en wat weet ik veel! Ik moet u
" eerlijk zeggen dat ik er niets van geloofde, maar ik raadde het
" wel. Wat de leeftijd betreft heb ik er vele, gezien die ouder
" waren dan ik en die niet zo gemakkelijk gekomen waren als ik per
" trein uit Piëmonte; het waren eerbiedwaardige bisschoppen met
" lange witte baarden, mannen, versleten door hun apostolische

" arbeid of door de jaren; maar op het woord van de paus zijn zij
" uit China, Japan en Abyssinië gekomen, allemaal landen, zo zei
" men mij, die vijf of zes duizend mijl ver van hier gelegen
" zijn. Op twee dagen was ik in Rome. Wat een pracht! Ik trad heel,
" heel langzaam dit grote Rome binnen, van mijn stuk gebracht bij
" het zien van al dat schone. Mijn verbeelding was al groot, maar
" het effect was nog groter. Het is voldoende u te zeggen dat ik
" meen dat men daar alle talen sprak en dat de priesters om elkaar
" beter te verstaan enkel Latijn spraken; en ik die geen ander La-
" tijns ken dan dat van de vespers! Wat een verlegenheid. Ik herin-
" ner mij dat een van hen mij in die taal ondervroeg; ik weet niet
" wat ik geantwoord heb, maar ik weet dat hij hartelijk in zijn
" baard lachte en verder ging. Hij werd gewaar dat ik niet erg slim
" was. Als ik mij niet vergis, waren het de volgende woorden die
" hij tot mij richtte: "O bone hospes, ostende mihi viam qua itur
" ad Quirinalem". God weet wat al vreemde dingen ik op dit ogenblik
" dacht. Nu weet ik van een vriend dat deze woorden in onze spreek-
" taal willen zeggen: "O goede vreemdeling, toon mij, a.u.b. de weg
" naar het Quirinaal."

" Ik spreek u niet over de goedheid van de bewoners; iedereen
" was er tevreden over en men had ze ons met zo donkere kleuren af-
" geschilderd. Doch wie zo iets vertelde had er belang bij. Men zei
" dat er geen plaats meer was en dat wij logies zouden vinden pre-
" cies als vreemdelingen; en er waren er wel 160 duizend uit alle
" landen van de wereld. En wat een verscheidenheid van klederdracht,
" van gaan, van spreken. Op één plaats alleen waren zij allen de-
" zelfde: in de kerk. Wat een prachtig schouwspel God te horen lo-
" ven, te zien bidden op het graf der apostelen, voor de paus te
" horen bidden in zoveel talen. Ik bad in de St.-Pietersbasiliek
" voor mijzelf en voor al mijn vrienden die u allen bent, mijn dier-
" bare lezers. Maar mijn hart liep over van vreugde toen ik voor de
" eerste keer het engelachtige gelaat zag van Pius IX. Ik weet niet
" of het zo bij allen was, maar de mensen rond mij weenden toen zij
" hem voor zich zagen, en dachten aan zovelen van zijn zonen die dit
" zo weldadig, zo barmhartig, zo heilig hart bedroeven. Wat een
" luister, wat een schouwspel, ongeveer 500 prelaten zien voorbij
" trekken (nu heb ik gehoord dat er 999 bisschoppen, aartsbisschop-
" pen en patriarchen waren), allen met een eerbiedwaardig gelaat en
" allen één hart en één ziel, allen één van inzicht met Pius IX, al-
" len verenigd in éénzelfde geloof, in éénzelfde wet, bereid daar-
" voor zelfs hun leven te geven. En hoevelen hadden er al niet voor
" God moeten lijden door een jarenlange, angstige ballingschap. Ik
" zag met een oprechte voldoening de beminde kardinaal De Angelis,
" die ons te Turijn door zijn deugden gesticht had; ik zag de goede
" bisschop van Avellino, ik zag er zoveel anderen die onder verban-
" ning geleden hadden en gevangenis en vernederingen hadden door-
" staan. En nu rond de Stoel van Petrus hoor ik hen aan zijn opvol-
" ger zeggen: voor u en voor al wat u zult goedkeuren of veroorde-
" len, zijn wij bereid opnieuw ander en erger lijden te aanvaarden.
" Ik weet dat de goede Pius een diepgevoelde vreugde ondervond bij
" het bewonderen van zoveel broeders in het episcopaat rondom hem,

" die allen gekomen waren op een eenvoudige uitnodiging. Macht van
" het heilige geloof: wat zijt gij groot! Van dichtkunst weet ik
" niet veel af, maar ik weet toch wanneer een vers mooi is; ik wil
" daarmee zeggen dat ik daar te midden van die grote menigte iemand
" hoorde uitroepen:

" Bella, immortal, benefina O, schoon, onsterfelijk, weldoend
" Fede ai trionfi avvezza: Geloof, dat steeds de zegen haalt
" Scrivi ancor questo: Voeg ook dit er nog bij
" Allegrati! verheug je!

" Ik keurde dit goed, ik heb het goed onthouden en ik breng
" het u over in de mening u hiermee plezier te doen.

" Ik hoorde ook de stem van de paus: welluidend, vol, krach-
" tig. En denken dat die stem zo machtig is én bij de mensen én nog
" meer bij God. Ik heb alle schoonheden van Rome zorgvuldig bezocht;
" ik ben in het Colosseum geweest dat door het bloed van zoveel mar-
" telaren geheiligd werd, en ik kan mij niet herinneren ooit zo
" troostvol geweest te hebben. Ja, ik heb echt geweest!

" Ik heb het huis van S. Pudente bezocht dat bewoond werd
" door St.-Pieter, zo denkt men toch; ik ben naar de Mamertinoker-
" ker geweest, tweede verblijf van Petrus; ik heb aan de miraculeu-
" ze bron gedronken die de heilige deed ontspringen om zijn bewa-
" kers te dopen; ik zag het Campidoglio, de via sacra, het forum
" romanum, de verschillende tempels van het oude Rome; en iemand
" toonde mij de toren waar volgens de traditie Nero zat, toen hij
" Rome in brand liet steken en de christenen van die brandstichting
" beschuldigde. Ik kan u niet zeggen hoe blij ik was al die wondere
" dingen te zien. Eerbiedig beklom ik de heilige trap, ik zag de
" kribbe van de Heer en de laatste overblijfsels van zijn kruis.
" Kortom, ik genoot van al die dingen die een christen hart kan
" verlangen en hopen. Eindelijk moest ik vertrekken, maar ik kon er
" niet toe besluiten. Rome verlaten is vlug gezegd, maar het was
" pijnlijk eraan te denken dat ik er niet meer zou terugkeren. Ik
" bezocht nog eens de St.-Pieterskerk, kuste nog eens de voet van
" St.-Pieter, beleed mijn geloof in hem en in zijn engelachtige op-
" volger en vertrok. Maar wat een terugreis was dat toch! Wat een
" slechte behandeling moest ik ondergaan! Onder voorwendsels waar-
" voor ik geen reden vond, versmachtten ze mij bijna. Ze zeiden mij
" dat ik de cholera meebracht uit Rome en ik vond ze in mijn dier-
" bare streek; en meer dan een van mijn vrienden was al naar de
" eeuwigheid vertrokken. Het was toen dat ik vermoedde dat het een
" straf was, die de Heer ons wilde zenden. Het is waar dat de be-
" smetting ook te Rome ontstaan was, maar toen bestond ze alleen
" maar in de geest en in het verlangen van enige bozen. Kortom, bij
" mijn terugkeer werd ik getroffen door het ongeluk van mijn broe-
" ders en ik bad en ik bid God de dagen van zijn woede te willen
" inkorten. En jij, mijn beste lezer, verdedig je tegen deze onge-
" wenste gast zoveel je kunt en indien God je tot zich roept, moge
" Hij je dan als zijn dierbaarste kinderen aantreffen, gelaten en
" met de glimlach op het wezen. Ik eindig en groet je vriendelijk
" en hartelijk. God zegene u allen en zegene ook uw zeer genegen
" vriend. Galantuomo.

De "Galantuomo" bood de lezer poëzie en allerhande onderwerpen, onder andere: - De laatste ogenblikken van Maximiliaan, keizer van Mexico. - De Madonna van Guadalupe. - Aan de vriend en collega D. Enrico Bonetti. - De kardinaal Ludovico Altieri, heldhaftig gestorven bij de verzorging van de choleralijders te Albano.

Tot slot gaf de dienaar Gods deze aanbeveling:

" Als gij mij een genoegen wilt doen, koop dan de zeer goede
" nieuwjaarsgeschenken die in Italië gepubliceerd worden: "D. Men-
" tore" van Savona; de "Caldeiscoop"; de "Vriend van het huis ont-
" maskerd" van Turijn; "De familievriend" van Genova, en andere
" dergelijke van Bologna. Maar de "Vriend van het huis" die naar
" Firenze verhuisd is, mijd hem als een serpent. En mocht ge hem
" zien bij anderen, zeg hun dat ze hem doen verdwijnen; daarmee
" zult ge die mensen een grote dienst bewijzen.

Maar vóór dit bericht gaf de eerbiedwaardige aan allen een raad. Wij stellen het op prijs deze woorden hier aan te halen, die als slot van dit boekdeel kunnen dienen.

" Als vrienden elkaar verlaten, verdubbelen zij de tekens van
" hun welwillendheid. Ook de zwijgers, de onverschilligen wor-
" den spraakzaam en ik zou wel zeggen, welsprekend. En wat moet de
" "galantuomo" nu op het einde nog zeggen, hij die altijd maar
" wil praten?

" De gedachte, dat ik u niet meer zal kunnen zien of spreken,
" maakt mij nu nog welsprekender. O, wat een dingen zou ik u willen
" zeggen? Alles in het kort zeggen? maar dat kan ik niet en ik zou
" er ook niet over voldaan zijn. Of alles of niets. Nu, ik wil u-
" zelf niet groeten en afscheid van u nemen, maar ik wil u een ge-
" zagvol woord nalaten, meer nog, een goddelijk woord. Ik open de
" Heilige Schrift, die het woord van God is; zalig wie het aanhoort
" en volbrengt. En om verwarring te mijden, zal ik beginnen te
" spreken:

" "Aan de ouders". - Hebt u zonen? Onderwijs ze en leer hen
" gehoorzamen vanaf hun prille jeugd. (Eccl. VII, 25)

" "Aan de zonen". - Eer je vader met daden, met woorden, en
" met alle geduld en vergeet niet de zorgen van je moeder.

" De zegen van de vader maakt het huis van de zonen gelukkig,
" de vloek van de moeder rukt de aanplanting uit. (Eccl. III 9-11)

" "Aan de jongens". - Gedenk uw Schepper in de dagen van uw
" jeugd, eer de tijd van droefheid komt; wie niet verzamelt in zijn
" jeugd, wat zal hij hebben in zijn ouderdom. (XXV, 5)

" "Aan de armen". - Weinig bezitten met de vreze Gods, is be-
" ter dan grote schatten die niet verzadigen. Veel achtenswaardiger

" is de arme die in eenvoud leeft dan de dwaze rijke met bedorven
" lippen. (Prov. XV, 16; XIX, 1)

" "Aan allen". - Vrees God en onderhoud zijn geboden, omdat
" dit heel de mens is, en alles wat gedaan wordt zal voor Gods
" rechterstoel geoordeeld worden, het weze goed of het weze slecht.
" (Eccl. XII, 14)

" En basta! want als ik mijn hart wilde involgen, dat zou er
" geen einde aan komen. Maar in elke zaak is er een zekere maat
" nodig en ik wil geen misbruik maken van uw goedheid. God zegene
" u allen, van kop tot teen, mijn goede lezers, en overlade u met
" die ware troost die gij hier bij het lezen van dit boekje zult
" vinden. Leef gelukkig; en laten wij hopen dat wij elkaar nog
" blijer weerzien in 1869.